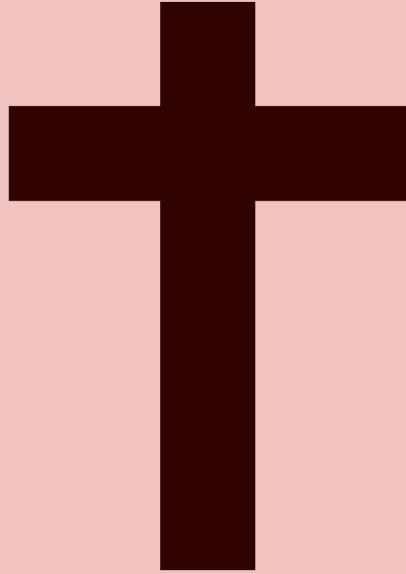

Kwaromp Kwapwe
Kare Kar

The New Testament in the Karkar-Yuri Language of Papua New
Guinea

Kwaromp Kwapwe Kare Kar
The New Testament in the Karkar-Yuri Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Karkar-Yuri long Niugini

Copyright © Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karkar-Yuri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-01-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
7103f8db-88c2-5fec-8ac4-0edfac04e885

Contents

Matyu	1
Mak	72
Luk	115
Jon	190
Aposel	242
Rom	309
1 Korin	342
2 Korin	373
Galesia	395
Efesus	406
Filipai	417
Kolosi	425
1 Tesalonika	433
2 Tesalonika	440
1 Timoti	444
2 Timoti	453
Taitus	460
Filemon	465
Hibru	467
Jems	493
1 Pita	502
2 Pita	512
1 Jon	518
2 Jon	526
3 Jon	528
Jut	530
Érik Yéncép	533
Bible reading	570

Matyu Kumwimp Kwapwe Kare Kar Mekia Akwapnámp Kar

Matyu te ankwap e Livaino. Mao te Rom Gavmanén téreria takis sámponámp aropono. Aenámpan wakmwaek Jisaso man wumwirianánko, Jisasomp arop yakámpon.

Jisas narek pok tenánko, wakmwaek 35 yopwar niamp arake fek, Matyu námokuráp arop fi Juda firampor mámá buk kumwi námpon. Juda firao Krais koropea king yak naenámp ke wae wonae fik námprá ninik napan maok, Matyu 'Jisas te Mesaia támao, tá Judamp Kingono'rá yéncépria kumwi námpon. Mao takrá yéncépria námpon te, wokwaek profet fákáreao sériap kar sámprá, 'Oukoumwan te wae kare korop námprá'rá érik farákáp námpon. Tá Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp firan kápae kare wounápnámp kar farákáp námpon.

Jisas Krais yakámpon fi mekamp appeyaenámp e

¹ Mámá te Jisas Krais yakámpon fi mekamp appeyaenámpo: Manénkir yakámpon te Abraham. Tá am feknámpon koropea Devit. Tá am fekampao Jisas Krais koropámpon.

² Abraham te Aisakomp naropwar.

Tá Aisak te Jekopomp naropwar.

Jekop te Juda mwearoamp naropwar.

³ Tá Juda te Peres, Seramp naropwar. Am tárápyaromp éntupwar te Tamar.

Peres te Hesronomp naropwar.

Hesron te Ramomp naropwar.

⁴ Ram te Aminadapomp naropwar.

Aminadap te Nasonomp naropwar.

Nason te Salmonomp naropwar.

⁵ Salmon te Boasomp naropwar. Boasomp éntupwar te Rahap.

Boas te Obetomp naropwar. Obetomp éntupwar te Rut.

Obet te Jesimp naropwar.

⁶ Jesi te King Devitomp naropwar.

Devit te Solomonomp naropwar. Maomp éntupwar te wokwaek Yuraiamp yupu yakámpon.

⁷ Solomon te Rehoboamomp naropwar.

Rehoboam te Abaijamp naropwar.

Abaija te Asamp naropwar.

⁸ Asa te Jehosafatomp naropwar.

Jehosafat te Jehoramomp naropwar.

Jehoram te Usaiamp naropwar.

⁹ Usaia te Jotamomp naropwar.

Jotam te Ahasomp naropwar.

Ahas te Heseкаиamp naropwar.

¹⁰ Hesekaia te Manasamp naropwar.

Manasa te Amonomp naropwar.

Amon te Josaiamp naropwar.

¹¹ Josaiamp te Jehoiakin ntia maomp mwearoamp naropwar. Am ke fek táman Babilon mekamp ami koropea Israel fi éréképa tukupea Babilon mek fápákamánki kákapono.

12 Tukupea am Babilon mek yakápap fekamp Jehoiakin Sealtielomp naropwar.

Sealtiel te Serubabelomp naropwar.

13 Serubabel te Abiutomp naropwar.

Abiut te Elaiakimomp naropwar.

Elaiakim te Asoromp naropwar.

14 Asor te Sadokomp naropwar

Sadok te Akimomp naropwar.

Akim te Eliutomp naropwar.

15 Eliut te Eleasaromp naropwar.

Eleasar te Matanomp naropwar.

Matan te Jekopomp naropwar.

16 Jekop te Josepomp naropwar.

Josep te Mariamp poumarop.

Maria te Jisas sámpámpo. Man te 'Krais'rá sér i konapono.

17 Am te am kear ponankor Abraham feknámpia koropea King Devit yakámp fek te ankár fére-sámpramp kearono. Tá King Devit yakámp feknámpia ponankor koropea Israel fi Babilon mek tukupea fákapá yakáp nap te, ankár fére-sámpramp kearono. Tá Babilon mek fákapá yakáp nap te, ankár koropea Krais yakámp fek te, ankár fére-sámpramp kearono.

Josepo enselén nkemp kar

Luk 2:1-7

18 Maria Jisasén sámpámp kar te ará: Man Josepo sámp naenámpria kar yoroiafon. Aenapan maok, oukoumwan Josepént yak mo nánko, Yiki Kor Spirit yare mek ék nánko, Maria táráp yakánko nkeapon. ✧ 19 Maompor kar yoroinap arop Josep te, yae-párák yakeanámp yupu sámp nae ri námp kwamp, pwar naeria. Aenámpao maok, Maria pwarápa antánoria, man yopor mo, sánánkar porokwe fek pwar naeria ninik. 20 Josepo takrá ninikia kumuruk amprá yém nkenko maok, Kwaromp enselo Josepén sérrá, "Josep, Devitomp ou fekamp táráp e! Amo apápriaka amo sámp nanap yupu Marian pwar kwapono. Amo wawae! Am táráp Mariamp yare mek yak námp te Yiki Kor Spiritao sánk námpono. 21 Mao poumou-táráp sámp naenámpo. Am táráp sámpeanáko, amo maomp e 'Jisas' ri papampo. Am te arak naenámpo: Koumteouráp aropamp kwatae ninik tirá épériaka am fárákapan warko érékép naenámpo." Enselo makrá sérimpono. ✧

22 Manénkir kar Kwaro náráp profetén ninik sánkánko, profet wawiaka arakrá sér, 23 "Wawenke! Yupu oukoumwan énkirao, táráp yare yakea, poumou-táráp sámp naenámpo. Aenánko maomp e te 'Immanuelono'rá sér mwanapono." Am e fi te arakrianono: Kwaro nomont yak námpono. ✧

24 Josepo am yém nkea pwarará fárámprá Kwar Tokwaeramp enselo man séri námpaok yupu wae fwap sámp. 25 Aempao maok, mao te mént yarak mo, akwapea Maria poumou-táráp sámpá yakánko, maomp e 'Jisas' ri papámp.

2

Ankwap fi mekamp mérap aropao koropea Jisasén nkeap kar

1 Herot king yakámp ke fek, Maria distrik Judia mekamp taun Betlehem mek Jisasén tankámp. Wae tank nánko, wakmwaek ankwap fi mekamp térmeramp paokop yurukuprá mér i konap arop fárákap yámar aoknámp mwaeknámp taun tokwae Jerusalem mek aokapono. Aokea maok, arakrá sér, 2 "Táráp yink mapek sámpnap Juda firamp king te maok yakáne? Mao

koropnám ke fek yámar aoknám mwaeknám térme tokwae wourékam aok námpon. Aenánko yino man lotu mwaria korop námpon.”³ King Heroto am kar wawiaka apápiaka kour me woukoup. Jerusalem mekamp koumteouráp aropao kor apápiaka kour me woukouriap.⁴ Heroto pris tokwae fákáre, tá Israel mekamp lo yénkrá farákáp konap arop makiaka ponankor koupoukarea fákeyakrá turunkup, “Krais te mam némpouk korop naenámpono?”⁵ Aeránko maok, am fárákapao man sérrá, “Judia mekamp taun Betlehem mek korop naenámpono. Profet wokwae kar kumwimp kar makrá sénámpon, ✧

⁶ ‘Judamp apár mekamp Betlehem e!

Juda mekamp am meknám arop tokwae koropnap taunrént amo te e tokwaeráp karenono.

Nánkáráp wakmwaek amo feknám arop tokwae koropeaka onomp Israel fi taokeyaknám arop yak naenámpon.’ ” ✧

⁷ Aerapo maok, Herot kánánkámp am koropnap mérnáp aropan wumwiria fákeyakrá am fákáreran turunkrá, “Makár am térme tokwae korop námpono?”

⁸ Aeria maok, am fárákapao, yumo Betlehem mek tukupenkria tirá kérépria maok, sérrá, “Yumo tukupeaka am táráp fwapnae karia oupouroukia nke kipo. Táte yumo nkea nap kwamp te, yumo koropea onan sénapo, ono kuri akwapeaka man lotu nanampono.”

⁹ Aeránko maok, kingomp kar wawiaka man pwarará wae tukup. Tukup napo, am térme tokwae manénkir yámar aoknám mwaeknám aokánko nkeap támao, mekia akwap nánko, wakmwaek tukup napo, táráp tanknám nap fununként yámar mek yakámp. ¹⁰ Am fárákapao térme nkeaka warákára wae. ¹¹ Aea maok, nap mek yinkea, táráp ntiaka éntupwar Marian nkea maok, kwaráp torokomprá apárok me pékéria, am tárápan lotu. Aeria maok, am fákáreráo paus aokor-aokoria maok, man mani tokwae fekamp ankank néncap te gol, paura nánákáre yankap konap, sanda kwapwe kare, makia néncapono. ✧ ¹² Takia napo maok, Kwaro am fárákapao yémén sérrá, “Yumo te warko Herotonámpok tukup kwapono.” Makrá sérámpantá maok, am fákáreráo ankwap mwae-porok námokuráp némpouk tukupapono.

Josepo táráp koumte éréképea Isip mek akwapámp kar

¹³ Takia tukupapo maok, wakmwaek Kwaromp ensel kumuruk yémén Josepén sérrá, “Herot te am táráp oupouroukia porokwap pap naereane. Amo fárámprá táráp koumte éréképrá Isip mek farákapea akwapae. Amo Isip mek yak napo, nánkár ono warko amwan sénanko, korop nanapono.”

¹⁴ Kwaro aerá séránko maok, Josepo ankár am kumuruk táman fárámprá táráp sérar éréképea Isip mek akwapá yakrá akwapea, Heroto wae sumpwi.

¹⁵ Am ke fekimp te Tokwae Karao profetomp top kor fek sérimp kar mént pwi námpono. Mao sérrá,

“Onomp poumou-táráp Isip mek yak nám
wumwi nanko, korop naenámpono.” ✧

Heroto séránko kápae kare tárápu fupukrá kákap kar

¹⁶ Heroto am yámar aoknám mwaekamp mér tokwaeráp aropan, yumo Judamp kingén lotuia pwararea, warko koropea onan sér kipria yépék. Yépékrá yak nánko, námwan yankar séri nap wae méria yonkwae pwarámp. Mao am yámar aoknám mwaekamp mér i konap aropan térme nkea sériap ke táman ninik. Aeria, arop ankwap fárákap Betlehem mek tirá kérépria maok sérrá, “Yumo tukupeaka Betlehem mek, tá am fekmwaek némp wonae fik yak námpan oupouroukkrá, poumou-tárápu ponankor oukoumwan yinink

yopwar monap fupukrá kákenke.”¹⁷ Am tak nap te, Kwaro profet Jeremaian sánkámp karao kare korop námpono. Am te arakrá sérimpon:

¹⁸ “Wa napo, Rama mek éménka waeria yonkwae fi. Am te Resel náráp tárápuantá ém nánko, koumteouráp arop fárákap man yonkwae porokwe pap mwanap pourou mono. Waeman maomp tárápu te ankwap yiki yak mono, ponankor kar fupukrá kák naponno.” ✧

Josepo táráp koumte éréképea arákarrá koropámp kar

¹⁹ Wakmwaek Herot wae sumpwi tenánko maok, Kwaromp enselo kumuruk Josepén Isip mek yém sérrá,²⁰ “Am arop fákáre táráp porokwap pap mwaria nap te wae surumpwi tenape. Amo fárámprá waráp táráp koumte éréképea warko arákarrá Israel fi mek akwapampo.”²¹ Aenko maok, Josep wae fárámprá táráp koumte éréképrá Israel fi mek tukupapono.

²² Josep Isip meknámp koropánko maok, arakrá sér, “Arkelaus te maomp naropwar Heroto apár Judia mek king yakámp éri mek warko mao king yakáne.” Makrá sérapo maok, Josep apápiaka ampok akwap mo. Aenko maok, Kwaro kumuruk Josepén yém sénámpantá maok, warko am feknámp distrik Galili mek akwapeaka, am mekamp taun Nasaret mek yak.²³ Tá taknámp, profeto sériap kar mént pwi námpono. Mao sérrá, ‘Man te Nasaret mekamp aroprá mwanap’rá sérimpono. ✧

3

Ént mek nérrá kák konámp Jono farákápámp kar

¹ Warko wakmwaek arop ént mek nérrá kák naenámp Jon koropea distrik Judia mek arop yak mo apár mek yakrá koumteouráp aropan kar farákápria arakrá sér,² “Yumo kwatae ninik te ankár younkwe mwaek sirarrá Kwaronámpok koropenke! Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp te waeman wonae fik korop námpon.” ✧³ Am Jon te wokwaek Kwaro profet Aisaian ninik sánkánko sérimp arop támaono. Mao arakrá sér, “Arop yak mo apár meknámp arop ankárankao wumwia sérrá, ‘Tokwae Karao korop naenámp mwae nánapria fwapokwapenke! Mao korop naenámp mwae kup korokorenámp ékékérrá párakopenke!’ ”

⁴ Mao te waempyam kamel pwae fek yoroi napan yirimpea amore mek let fákap te konámpono. Aeria mao te yao pwae mekamp tákár ntia éntu éntan saráp fárimpon.⁵⁻⁶ Am ke fek táman kápae kare arop Jerusalem mekamp, tá kápae kare Judia mekamp, tá ént Jordan fik mwaekamp Jononámpok koropea náráp kwatae ninik farákáprá sénapo, Jono am arop fárákapan ént Jordan mek nérrá kákámpon.

⁷ Aeria Jono nke nánko, kápae kare Farisi fákáre ntia Sadyusi fákáre ént mek nér mwaria korop napo maok, mao am fárákapan sérrá, “Yumo kwatae kare arop yumo te tákam-ti kwatae niampon! Yumo yiráp kwatae ninik taki fákeyakápria ént mek néria napo, Kwaro yumwan yopor mó naenámpria nape?”

⁸ Táte yumo yae-párak kare paokop nap fek kwatae ninik younkwe mwaek sirarrá Kwaronámpok korop nap érik yénképano. ☆

⁹ Tá yumoku kok sérarrá, ‘Yino Abrahamomp ou fekamp tárápuara, yinan Kwar te yopor mo, fwap naenámp’ an mpwe kwaponno. Aerá sénapan maok, ono yumwan sénampon: Kwaro yumwan wampwe kwaeri pwarará, fwap mapekamp máma yumwi kápae karean Abrahamomp tárápu yororá kák naenámpno. ☆

¹⁰ Ankomwar wae yao karámp naenámp nánapi yak námpono. Yao ponankor kwapwe kare ki tank mo i konámp te, kar-tokopea yaomwi mek épér mwanaponno.

¹¹ Ono yumwan ént fek nérrá kák namp te, yumo wae kwatae ninik younkwe sinapan yénkép námpon. Aeno arop wakmwaek korop naenámp te, yumwan Yiki Kor Spirit ntia yaomwi fek nérrá kák naenámpno. Maomp kárakáre te onomp kárakáreran kámákár akwap námpon. Ono te apárok kánanke kare nampara, maomp su samp nanamp * pourou mo nampon.

☆ ¹² Mao námokuráp sabol yaek sayakrá wit yorokwaerá narek épér nánko, ouwirao tiri amwar poporokomprá, námokuráp wit kare wit koupoukour konap nap mek kákea pwarará, tiri te ankár torokwar mo i konámp yaomwi mek yank naenámpno.”

Jisas Jonomp yaeknámp ént mek anámpámp kar

Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34

¹³ Aenánko am ke fek táman Jisas apár Galili pwarará ént Jordan mek akwap. Mao Jononámpok akwapea maomp yaeknámp ént mek anámp naeria.

¹⁴ Aenánko maok, nopok Jono man taokarrá sérrá, “Nopok amo maok onan ént mek anámpá papae. Amo te mokopia ononampok korop naponno?” ¹⁵ Tá nopok Jisaso man sérrá, “Fwapono. Amo ono sénampaok napo, Kwaro arop warko érékép naenámp ninik ponankor pwi yakano.” Aeránko maok, Jono wae Jisaso sénampaok. ¹⁶ Jisas wae ént mek anámpea koupour kar forokor tará aokrá kárak fek fokopeyakrá yámar mek nke nánko, yámar mek fákárámp akwap nánko, Kwaromp Yiki Kor Spirit ant yuri niamp arákarea ékia Jisasomp pourouk tank. ¹⁷ Aenánko yámar meknámp arop kar niampao wumwiria sérrá, “Támáte onomp tárápono. Ono man warákár tokwaeria ono man nke namp te, kwapwe kare námpono.” ☆

4

Satano Jisasén poupwekámp kar

¹ Am ke fek táman Satano Jisasén poupwekápanoria, Yiki Kor Spiritao Jisasén warámpea arop yak mo apár mek sakwapá pwar. ☆ ² Aenánko Jisas fir fár monámp yae te, yiawor fére-sámpramp yámar ntia kumur yakria, mao mwae touwe tokwae. ³ Aenánko man poupwekámp naenámp arop wae koroepa sérrá, “Amo Kwaromp tárápao nap kwamp te, má tankápnámp yumwi má sénapo, pan arákár nánko fárae.” ⁴ Aenánko maok, nopok Jisaso man sérrá, “Kwaromp Buk fek te arakrá sénampon, ‘Fir támao mwar te aropan yiki yak sánk mono. Arop Kwaromp Kar sámp námpao maok, yiki yak sámp konámpon.’ ” ☆

⁵ Aerá sénánko, Satano warko Jisasén warámpá akwapea Kwaromp yiki kor taun tokwae Jerusalem mekamp lotu nap tokwae yumuntuk narekamp

☆ **3:8:** Ap 26:20 ☆ **3:9:** Jo 8:33-40; Ro 4:11-12 * **3:11:** ‘Su samp nanamp’: Arop tokwaeramp pukamp su fekamp paok aokoroepa sámpnámp tére kwatae te, maomp kwaporok tére konámp aropao saráp i konámpono. Jonomp ninik te ‘Jisas te Kwar Tokwae námpara, námo take pourouráp tére konámp aropamp yae ankore mek yak namp’rá sénampon. ☆ **3:11:** Jo 1:33; Ap 1:5 ☆ **3:17:** Mt 12:18; 17:5 ☆ **4:1:** Hi 2:18; 4:15 ☆ **4:4:** Lo 8:5

wi fek páte yakrá ⁶ man sérrá, “Amo Kwaromp Tárápao nap kwamp te, amo apárok far-kirékapae. Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon: ‘Mao náráp ensel fárákapan sénánko, amwan yaewourria, mao fwap amwan náráp yaek sampiká apárok pap napo, amwan yumwiraó pu kwae mek párákap mo, fwaponó.’” ✧ ⁷ Nopok Jisaso man sérrá, “Kwaromp Buk fek ankwap kar sénámpon: ‘Amo waráp Kwar Tokwae Karan poupwékápi kwaponó.’” ✧

⁸ Tá warko Satano Jisasén warámpá pokea narek faonkwe tokwae fek yakria, apár fi tokwae ponankor ntia am mek yakápnámp ankank ponankor yénkria sérrá, ⁹ “Amo onan kwaráp torokomprá me kor woukouprá lotu napo te, máná kápaé kare ankank máte amwan sánk nanampon.” ¹⁰ Aerá sénánko, nopok Jisaso man sérrá, “Satan, amo nkwampok akwapae! Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Amo ankár waráp Kwar Tokwae Kar ankárankan saráp loturia ankár maomp térean saráp téreampo’rá sénámpon.” ✧

¹¹ Aeránko maok, Satan wae Jisasén pwarará akwap nánko, ensel fárákap koropea Jisasén yaewouriapon. ✧

Jisaso distrik Galili mek térerá akwapámp kar

Mak 1:14-15; Luk 4:14-15

¹² Am ke fek Jisaso wa nánko, ‘Jonén kalabus mek fákápá pap nap’rá sénapantá, mao distrik Galili mek akwap. ¹³ Akwapea taun Nasaret mekia akwapeaka Kaperneam mek yak. Am Kaperneam te ént aokore fek apár Sebulun ntia Naptali fi yaknámp mwaek yak námpon. ¹⁴ Mao tak námp te waeman Aisaia wokwae sérinámp kar méntér pwi námpon. Mao sérrá,

¹⁵ “Sebulun fi ntia Naptali fi mwaek ént aokore fek akwapnámp mwaeak akwapea Jordan mek ankwap arop fárákapan distrik Galili mek kourteouráp arop kirikip mek tankápria wae tokwae nke naponó.

¹⁶ Am kourteouráp arop fárákap sumpwi mwanap kirikip tokwae mek tankáp napo, am fárákapaonapok wae tokwae korop námpon.” ✧

¹⁷ Am ke feknámpia Jisas wae kar farákápria mao sérrá, “Yumo kwatae ninik wae pwarenke! Kwaro maomp firáp taokeyaknámp te wae wonae fik korop námpon.”

Jisaso arop yiworaopwe éréképámp kar

Mak 1:16-20; Luk 5:1-11

¹⁸ Jisaso ént Galili aokore firi akwaprá nke nánko maok, Saimon Pita ntia Andru mwear ént aokore mek umben sirarrá yak. Am arop yawor te takrá éntékam ti ko am fek mani sámp konepono. ¹⁹ Jisaso am arop yaworan sérrá, “Yumo onomp wakmwaek koropenke! Ono yumwan Kwaronámpok arop éréképá korop nenep yénkép nae.” ²⁰ Aeránko maok, am arop yawor kourpour kar umben fekamp tére pwarará Jisasomp wakmwaek akwapepono.

²¹ Takia akwaprá ankwap ke fek nke nánko, Sebedimp táráp Jems ntia maomp nánae Jon, tá maomp naropwar Sebedi makia bot mek yakáprá náráp umben me aompoprá fwapokwaprá yakáp. Aenapo Jisaso am arop yaworan wumwi nánko, ²² am arop yawor náráp bot ntia naropwar pwarará Jisasomp wakmwaek akwapepono.

Jisas Kwaromp kar farákápria kápaé kare aropamp pourou fwapo-kwapimp kar

Mak 3:7-8; Luk 6:17-19

²³ Mao akwapea Galili mekamp kápae kare némpouk mwaek yárákrá koumteouráp aropan lotu nap mek kar yénkrá farákáp. Mao Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp Kwapwe Kare Kar farákápria, arop farákapamp pouroukamp nkwakwe make touwe fwapokwaprá kákámpon. ²⁴ Mao takrá térenámp kar sérarrá tukupea apár Siria mek mwaekamp ponankor némpouk. Aenapo maok, am mekamp kápae kare arop nkwakwe make touwe sámpnap arop, tá pourou mek touwe tokwae sámp nap arop, tá kwatae-aropao pourou mek noumpoukoup námp, tá arop apárok piká párákaprá kour me woukoupa wae konap arop, tá kour ponankor surumpwinámp arop farákap, am ponankor Jisasomp wonae fik éréképá korop napo, Jiaso am farákapan fwapokwaprá kákámpono. ²⁵ Aenánko kápae kare koumteouráp arop Galili mekamp, tá Dekapolis mek mwaekamp, tá Jerusalem mekamp, Judia mek mwaekamp, Jordan ankwapmwaek fik mwaekamp, am farákap nke mwaria Jisasomp wakmwaek tukupapon.

5

Jiaso faonkwe wi feknámp farákápámp kar

¹ Jiaso am kápae kare koumteouráp arop táman nkea ankwap faonkwe fek poká tank nángo, mao éréképá yarak i konámp arop farákap maonámpok korop.

² Aenapo, Jiaso am farákapan arakrá sér,

Kwaro ourour nénk naenámp kar

³ “Am arop farákap, Kwaromp ninikan mér mwanámp pwi moianrá ninik napan te, Kwaro ourour nénk naenámp. Mao te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp mek yakáp mwanapon.

⁴ Tá arop farákap éménkrá yakáp napan te, Kwaro ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao fwap am farákapamp ninik kwapwe karerá kák naenámp. ✧

⁵ Arop farákap námokuráp e anámprá sánánkar yakáp i konapan te, mao ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao ‘Am farákapan kápae kare ankank nénk nanamp’rá sérinámp ti mwanapon. ✧

⁶ Arop farákap Kwaromp ninikaok akwap nae kar kikiankria fir fánae kar námp niamp, tá éntan níkip námp niamp námpan te, Kwar ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao am farákapamp ninik mek pwirá kák naerámpon.

⁷ Tá arop farákap arop ankwap farákapan aropomp napan te, Kwaro ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao nopok am farákapan aropomp naerámpon. ✧

⁸ Arop farákap maomp ninik yiki kukarrá yakáp napan te, Kwaro ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Am farákap fwap man nke mwanapon. ✧

⁹ Arop farákap arop ankwapao yoporrá yorowar napo, taki kwaponoria yonkwae porokwe pap napan te, Kwaro ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Mao am farákapan ‘Yumo te onomp tárápuno’rá sénaenámp.

¹⁰ Arop farákap yae-párak kare ninikaok tukup nap fek, aropao touwe kwatae sánk napo te, Kwaro am farákapan ourour nénk naenámp. Am ourour te ará: Am farákap te Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek yakáp mwanapon. ✧

¹¹ Táte arop farákapao yumwan nke napo, yumo ononampaok napo, am fek yumwan wouroump kar sérarrá yumwan sámpá yampourourá, nkwakwe

make kwatae kar kwekárá sérar napo te, Kwaro yumwan ourour nénk naenámpón. ✧ ¹² Yumo fwaponó, yonkwae kárámprá warákárrá yakáp kip. Yumo nopok sámp mwanap ankank tokwae te yámar mek tank námpon. Yumwan am tak nap te, wokwae profet fákáreran mékir sámpá yampourouiap táman napon.” ✧

Jisasomp firáp arop oukwe ntia wae niamp'rá sénámp kar

Mak 9:50; Luk 14:34-35

¹³ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo onan éntér papnap arop fárákap yumo te oukwerao napenámp niampón. Aeno táte oukwe nape konámp pwar nánko te, nomo mokopianánko am oukwe warko nape naenámpón? Taknámp oukwe te warko nape naenámp pourou mo námpara, arop fárákapao apárok wakár-sitenapo, arop am fek pumpur i konapono.

¹⁴ Yumo te apárokamp wae niampón. Némp narek faonkwe wi fek yak námp te, am fekamp yaomwi wae te mek wouroumpyek mo i konámpón. ✧ ¹⁵ Tá arop lam pounkouroupea te, tap woukwapá pap mo i konapón. Ankár narek kákánar fek páte napo, am nap mek yakápnap arop fárákapao wae sánk konámpón. ✧ ¹⁶ Táte taknámp yiráp waerao kor kountouráp arop nke nap fek wae kwapwe nánko, am fárákapao yumo kwapwe kare ninik nap nkea am fárákap fwap yámar mek yaknámp yiráp Naropwaromp e narek sampok mwanapono.” ✧

Kwaromp lo kar

¹⁷ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te ono lo ntia profet fákáreramp kar sámp-sinaeria ék nampan mpwe kwaponó. Ono te am táman tirá épér mono. Ono korop namp te pwi kare pap nanampria korop nampono. ✧

¹⁸ Ono yumwan kare kar sénampon: Nánkáráp mokopia yámar ntia apár pwar námpon kor, lo kar ankwap kánanke moyak mono. Ankár lo te taki yakrá akwapea am kápae kare ankank loao sénámp korop naerámpon. ✧ ¹⁹ Aeno táte arop lo kar ankwapmwaek kánanke wae sir konámpao, arop ankwapan kor, take pourouráp ninik fek yénk námp te, maomp e te Kwaromp firáp arop yakáp nap mek te kánanke kwarok námpon. Aeno arop lo karwaokria, kountouráp aropan kor ‘Mántwaokenk’ ria farákáp námp te, maomp e te Kwaromp firáp arop yakáp nap mek tokwae kari yak námpon. ✧ ²⁰ Ono waeman yumwan sénampon: Yiráp Kwaromp karwaok ninik kwapwe, lo yénk i konap arop ntia Farisi fákáreao i konap ninikan kámákár akwap mo námp te, yumo Kwaromp firáp mek yakáp mwanap pourou mo karenono.” ✧

Arop ankwapént kar fwapokwap i konap kar

²¹ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Am lo kar wokwae yiráp appeyaenámp sámpap te yumo wae wawi naponó. Am te arakrá sénámpón: Amo arop sámp-wouroump kwaponó. Tá arop ankwapao arop sámp-wouroump námp te, mao te ankár kot naenámpón. ✧ ²² Aeno ono yumwan sénampon: Arop náráp ankwapnápén yoporianámp te, mao te kot naenámpón. Tá arop ankwap náráp ankwapnápén wouroump kar sénámp arop te, mao te Juda Kaunsil fákáre ou mek kot naenámpón. Tá arop ankwap ankwapao pwarápae tokwae sámp naenámp kar sénámp te, Kwaro man yaomwi mek sinaenámpón. ✧

²³ Ae naenámpara, amo waráp ofa lotu nap tokwae mek Kwarén sánk naeria sakwap napao, amo waráp ankwapnáp amo maninapan ninik tokwaenámp ninik nap kwamp te, ²⁴ amo ankár waráp ofa alta wonae fik pátará, manénkír

✧ 5:11: 1 Pi 4:14 ✧ 5:12: Je 1:2 ✧ 5:14: Jo 8:12 ✧ 5:15: Mk 4:21 ✧ 5:16: Jo 3:21; Ef 5:8-9; 1 Pi 2:12 ✧ 5:17: Ro 3:13 ✧ 5:18: Lu 21:33 ✧ 5:19: Je 2:10 ✧ 5:20: Mt 23:3; 2 Ti 3:5 ✧ 5:21: Kis 20:13 ✧ 5:22: Je 3:6; 1 Jo 3:15

akwapea waráp ankwapnápént amo aminap kar fwapokwapampo. Amo fwapokwapia pwarará maok, amo warko akwapea waráp ofa Kwarén sánkampo. ✧

²⁵ Táte arop ankwapao amwan kot naerianánko te, yumo oukoumwan mwaeak akwap nep fek táman amo koupour méntér kar fwapokwapampo. Takria amwan am aropao kot i konámp aropamp yaek pap nánko, kot i konámp aropao amwan plismanomp yaek pap nánko, amwan plismano yae-souwe fákapea kalabus nap mek papantáno. ²⁶ Ono amwan kare sénampon: Amo ankank ponankor manénkir nopok sánk moia te, amo kalabus nap te pwar akwap mono.”

‘Poumarop ankwapamp yupu nkea kíkianki kwapono’rá sénámp kar Mak 10:11-12; Luk 16:18

²⁷ Tá Jisaso ankwap kar sérrá, “Ankwapamp yupurént, poumaropént kokopori kwapono’rá sénámp te wae wawi napon. ✧ ²⁸ Táte ono yumwan sénampon: Arop ankwapao yupu ankwapan yi fek saráp nkea, man kíkiank námp te, waeman maomp ninik mek te wae méntér kokopor námpon.

²⁹ Takria te, waráp yirao amwan kwatae ninik mek sámpá akwap nánko te, amo ankár am yi wurukupea sirampo. Yae-párák am taknámp pourou ankwapmwaek moyak nánko, amo fwap waráp pourou ponankor yaomwi mek pik mo naenámpon. ³⁰ Táte amo waráp yae-párák mwaek yae koranánko, kwatae ninik mek piká párák nap kwamp te, amo ankár am yae kor karámp-tákapea sirampo. Am pourou ankwapmwaek ták-sirarea napo maok, fwap waráp pourou ponankor yaomwi mek pik mo naenámpon.”

‘Arop yupu pwar kwapono’rá sénámp kar

³¹ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Wokwaek te arakrá sér i konapono: ‘Arop ankwap náráp yupu pwar naerámp kwamp te, ankár am yupu pwar konap pepa kumwia man sánkea pwar naenámpon.’ ✧ ³² Aenámpan maok, ono yumwan sénampon: Aropao náráp yupu arop ankwapént kokopor mo námpan kwaporok pwar nánko, akwapá ankwap nap mek tank námp te, am arop támao nánko, am yupu poumou nap mek tank naenám lo kwe-pwararea kokopor námpon. Tá taknámp, arop ankwap poumaropao pwate nánko yaknámp yupu sámp námp te, mao kor poumou nap mek tanknámp loan kwe-pwararea kokopor námpon.”

‘Narekamp ankankráp’rá séri kwapono

³³ Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Tá ankwap kar appeyaenáp fákáreráo sámpap yumo wokwaek wawi nap te ará: ‘Amo ankwap ankankan “Kare kar narekamp ankankráp tak nanamp”rá sénap kwamp te, kwekária pwar kwapono. Amo ankár Kwar Tokwae nke námp fek am sérinao taknámp karampo.’ ✧ ³⁴ Aean maok, ono yumwan sénampon: Yumo ‘Narekamp ankankráp’rá séri kwapono. Ankár mo karonó. Yumo kar ankwap fou e séria ‘Yámar me’ séria, am fek fou e séri kwapono. Am te Kwaro am fek tank námp támaono. ³⁵ Yumo ‘Mámá apár’ séria, am fek fou e séri kwapono. Am te Kwaro tankria am fek pu pátea tank námp támaono. Tá yumo ‘Taun Jerusalem’ séria, am fek fou e séri kwapono. Am Jerusalem te King Tokwaeramp taun nono. ³⁶ Tá amo waráp yépe kor séria am fek fou e séri kwapono. Am te amo me pwae ankwap wupwi pap, tá yákáre pap nanap pourou mono. ³⁷ Aeno am take pourouráp kar farákáp nap te, Satano nénk námpon. Yumo ankár ‘Yeno’rá sér, tá ‘Mono’rá sénap te, wae támaono.’ ✧

*Yumwan napo te, nopoki kwapono'rá sénámp kar**Luk 6:27-31*

³⁸ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Wokwaek arop fárakapao arakrá sérap yumo wae wawiapon: ‘Arop ankwapao waráp yi porokwapá koraokop nánko te, nopok kor am aropamp yi porokwapá koraokopampo. Tá arop ankwapao waráp yu kor porokwapá kirikip napo te, nopok kor am aropamp yu kor porokwapá kirikipampo.’ ✧ ³⁹ Aerá séri napan maok, oukoumwan te ono yumwan sénampon: Arop yumwan kwatae sokoro napo te, nopoki kwapono. Arop ankwap waráp wapa kor fek porokwap nánko te, amo ankár sámp-arákarrá ankwapmwaek wapa kor sánkampo. ✧ ⁴⁰ Táte arop ankwap amwan kotria waráp siot sámp naeria nánko te, amo waráp saketan kor man sánkampo. ✧ ⁴¹ Táte ami mekamp arop ankwapao amwan, náráp kápae sámpea, mwae kup ankárkamp kilomita fek akwapaeria kárakáre nánko te, amo ankár méntér akwapea mwae kup anánk kilomita fek yarakampo. ⁴² Táte arop ankwap amwan ‘Ankank sápa’e’rá sénánko te, amo ankár man sánkampo. Táte arop ankwap ‘Amwan nánkár nopok sánk nanampan sápa’e’rá sénánko te, man monoria younkwe sánk kwapono.”

Yopor aropan nouroup i konap kar

⁴³ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Wokwaek arop fárakapao arakrá sérap te yumo wae wawi napon: ‘Amo ankár waráp nouroupén saráp warákárria waráp yopor aropan te kokwarokampo.’ ✧ ⁴⁴ Aerá sériapan maok, oukoumwan te ono yumwan sénampon: Yumo ankár yiráp yopor aropan kor nouroupria, yumo ankár am arop fárakap yumwan sámpá yampourou nap ‘Man yaewourampo’ ria Kwarén sér kipo. ✧ ⁴⁵ Takria maok, yumo te yiráp yámar mek yaknám Naropwaromp tárápu kare yakáp mwanapon. Mao te kwatae aropan kor yaewour, tá kwapwe kare aropan kor yaewourria yámar yokwap naenámpria narek pap námpon. Tá yae-párak karenap aropan kor yaewour, tá yae-párak monap aropan kor yaewourria warákam sámp-kérép konámpon. ✧ ⁴⁶ Táte yumo arop yumwan nouroup napan saráp nouroup nap te, yumo am fek nopok apae sámp mwanapon? Takis sámp konap arop fárakapao kor * waeman tak i konapon. ⁴⁷ Táte yumo yiráp ankwapyaenápen saráp ‘Gude’rá sénap te, yumo apae ankank fek arop ankwap fárakapamp ninik kwapwe kámákár tukup napon? Kwarén mér monap arop fárakapao kor waeman tak i konapono. ⁴⁸ Yumo ankár yámar mek yaknám yiráp Naropwar yae-párak kare yak námnpám taknám yumo kor yiráp ninik mek yae-párak kare yakáp kipo.” ✧

6*Arop ankwapan yaewour i konap ninik*

¹ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo mér kipo: Yumo aropao ‘Náráp kwapwe kare ninik nkeanápono’ ria, mao érik nke nap fek saráp arop yaewouri kwapono. Yumo takria te, yiráp yámar mek yaknám Naropwaromp yaekamp nopok sámp mono. ✧

² Táte amo ankank monám aropan ankank sánk naeria te, am ‘Námo ankank nénk namp koropá nkeanápono’ ria karmékir sérarrá yáraki kwapono.

✧ **5:38:** Kis 21:24 ✧ **5:39:** Lu 6:29; Jo 18:22-23; Ro 12:17-19 ✧ **5:40:** 1 Ko 6:7 ✧ **5:43:** Lo 23:6 ✧ **5:44:** Lu 23:34; Ap 7:60; 1 Ko 4:12-13; 1 Pi 3:9 ✧ **5:45:** Ef 5:1 * **5:46:** ‘Takis sámp konap arop’rá sénámp te, Juda arop fárakap Rom firamp ninikaokria am fek mani sámprá, tá náráp arop firamp yaekamp takis sámp napao maok, ankwapmwaek te námoku mwanámpra sámp konapono. Am fárakapan te Juda firao ‘Kwatae ninikráp arop’rá sér i konapono. ✧ **5:48:** Lu 6:36; 1 Pi 1:15-16 ✧ **6:1:** Mt 23:5

Am te kwekár i konap aropao lotu nap mek mwaek, tá mwaek kupuk mwaek takrá paokop i konap niampono. Am fárákap tak nap te arop fárákapao náráp kwapwe kare ninik nkea náráp e sakap mwanapria napon. Ono yumwan kare kar sénampon: Taknap arop fárákap te waeman nopok kor sámp nap támaono. Kwaro man ankwap mént tapokwap mono. ✧ ³ Táte amo ankank monap arop fárákap nae nap kwamp te, waráp yae-mánkwan mwaekamp yae te yae-párák mwaekamp yaerao sánk námp te mér naeane. ⁴ Tak napo maok, waráp aropomprá tére nap sánánkar mek yak naenámpon. Waráp Naropwar te ankank mek yak námp nke konámpara, mao fwap nopok amwan sánk naenámpon.” ✧

Kwarén kar toropwap mwanap kar

Luk 11:2-4

⁵ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo Kwarén kar toropwap mwaria te kwekár arop fárákapao i konapnámpi kwapono. Am fárákap te aropao ‘Námwan nkeanápono’ ria lotu nap mek, tá arop koupoukour konap nap mek yakáprá Kwarén kar toropwap mwar kar kikiank i konapono. Ono yumwan kare kar sénampono: Am arop fárákap oukoumwan waeman nopok sámp napon. ✧ ⁶ Aeno amo waráp Naropwar Kwarén kar toropwap naeria te, amo ankár waráp nap aokore mek youmpea ménki kéri pwatea waráp Naropwar mek yaknámp man kar toropwapampo. Waráp Naropwar te ankank mek yak námp nkea mér námpara, amwan fwap nopok sánk naenámpon.

⁷ Nánkár yumo kar toropwapria te kwaporok kápae kare kar mwar tokwaeri kwekár kwarén lotu i konap arop fárákapao i konap niamp fek séri kwapono. Am fárákap te ‘Yino kápae kare kar sénánko maok, Kwaro yinan fwap am ankank sámp naenámprá ninikria ni konapono. ⁸ Yumo te am fárákapao i konap ninikaok tukup kwapono. Yumo oukoumwan Kwarén sér mo nap fek, yumo monap kápae kare ankank te mao wae méri yak námp. ✧

⁹ Yumo ankár arakrá kar toropwap kip:
‘Yámar mek yak konámp yinomp Naropwar e!
Waráp e te ankár yiki kare yakano.

¹⁰ Tá waráp firáp taokeyaknap ke ankár koropano.
Waráp térenap arop yámar mek
waráp ninikaok tukup napnámp taknámp,
yino kor ponankor apárok mapek
ankár waráp ninikaok tukup mwanámpono.

¹¹ Amo yinan mámara yae fek
fir fár mwanám pwi naenám sámp.

¹² Yino yinan aropao kwatae napo,
maomp kwataenap ninik nik mo,
pwar námpnámp taknámp,
amo kor yino amwan kwatae ninik námp nik mo pwarampo. ✧

¹³ Amo yinan mokop nap nke naerianám
ankank kwatae mek párapkop kwapono.
Amo yinan Satanomp kwataenám ankank mekamp
éréképrá fwapnae mwaie párapkopampo.’ ✧

¹⁴ Yumo wawenk! Yumo arop ankwap fárákapao yumwan napo te, yumo am fárákapamp kwataenap ninik nik mo pwar kip. Yumo tak napo maok, yumo yiráp yámar mek yaknámp Naropwarén kwatae niniki napan kor, mao am tirá épéria nik mo pwar naenámpon. ¹⁵ Aeno táte yumo arop ankwap

✧ **6:2:** Mt 25:37-40 ✧ **6:4:** Kl 3:23-24 ✧ **6:5:** Mt 23:5; Mk 11:25; Lu 18:10-14 ✧ **6:8:** Mt 6:32
✧ **6:12:** Mt 18:21-22 ✧ **6:13:** Lu 22:40; Jo 17:15; 2 Te 3:3

fárakapao yumwan napo, maomp kwatae ninik nik mo pwar mo napo te, yiráp Naropwaro kor yumo man kwatae ninik nap tirá épéria nik mo pwar mo naerámpono.” ✧

Kwarén sér mwanap ke fek fir wuri konap kar

¹⁶ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo Kwarén fwapnae karia sér mwaria fir wuri nap kwamp te, kwekár aropao i konap niampia paokopi kwapono. Am fárakap te ‘Nomwan arop fárakapao “Fir wuri napon”rá wuri nkea méranápono’ ria éntupia me pwae fárakap moitea paokop i konapono. Ono yumwan kare kar sénampon: Am taknap arop fárakap te aropao waeman oukoumwan am aropamp e sámpea narek sampok napo, nánkár Kwaro maomp e narek sampok mono. ✧ ¹⁷ Aeno yumo Kwarén sér mwaria fir wuri nap kwamp te, yumo ankár warákárnámp aropamp yimetáp niamp fek paokop kip. ¹⁸ Yumo tak napo maok, arop fárakapao kor yumo fir wuri nap am wuri nke mo mwanapon. Yiráp Naropwar mek yak námp mao mwar fwap mér námpara, ankank mek yak námpan nkea nopok sánk naenámpon.”

‘Ankank kénki kwapono’rá sénámp kar

Luk 11:34-36; 12:33-34; 16:13

¹⁹ Tá Jisaso ankwap kar sérrá, “Yumo mámá apárok mapek yiráp kwapwe kare ankank kénkrá kákrá yakápi kwapono. Mámá apár mek te sáráaro fánánko, tá sorok woukouria turupwi konámpono. Tá arop ankwap fárakap nap far pírampea ankank oukun ti konapono. ✧ ²⁰ Aeno yumo yumokuráp ankank kwapwe kénkrá kák mwaria te, yámar mek maok kénkrá kák kipo. Yámar mek te sárár ntia sorokao ankank fépéránko, turupwi mo, tá oukun aropao kor nap far pírampeaka, oukun ti mo, fwapono. ²¹ Am waráp kwapwe kare ankank yaknámp némpouk te, waráp ninikao kor am némpouk yak naenámpon.” ✧

Arop pourou mek wae pouri yak naenámp kar

Luk 11:34-36

²² Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yi te pourou mekamp lam niampon. Táte waráp yi kwapwe kare námp te, waráp pourou ponankor wakor wae niampon. ²³ Aeno táte waráp yi kwatae námp te waráp pourou ponankor kirikip námpon. Aenámpara, táte waráp pourou mek yaknámp lam kirikip nánko te, am kirikip akwapea tokwae kar naenámpon.”

‘Arop ankárankao mani térerént Kwaromp tére naenámp mono’rá sénámp kar

Luk 12:22-31

²⁴ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Arop ankárankampao anánkaopwe arop tokwaeramp tére naenámp mono. Mao am takria te, ankwap arop tokwaeran kokwarokria, ankwapan saráp warákár naerámpon. Tá ankwapamp karwaokria ankwapan younkwe sánk naeria námpon. Yumo te Kwaromp yae ankore mek yakáprá, maniamp yae ankore mek méntér yakáp mwanap pourou mono.

²⁵ Aenámpara, ono yumwan sér rae: Yiráp pourouan ninik tokwaeria ‘Nomo fir te apae fár mwareano, maokamp ént fár mwareano?’rá séri kwapono. Tá yiráp pourouk waempyam yirir mwanapan ninik tokwaeria ‘Maokamp waempyam sámpea yirir mwareano?’rá séri kwapono. Yiráp yiki yakáp nap te waeman firan kámákár akwap, tá yiráp pourouao kor waempyaman kámákár akwap námpon. ✧ ²⁶ Yumo antan nkenke. Mao te yopwar mek fir yoro moria, fir nap mek tirá koupoukour mo i konapono. Ae konapan maok, yiráp

✧ **6:15:** Mk 11:25-26; Je 2:13 ✧ **6:16:** Ais 58:5-9 ✧ **6:19:** Je 5:1-6; 1 Ti 6:9-10 ✧ **6:21:** Lu 18:22; Kl 3:1-2 ✧ **6:25:** Fl 4:6; Hi 13:5; 1 Pi 5:7

Naropwar yámar mek yak námp mao támao am antan fir nénk konámpono. Aeno arop yumo te tokwae karara, Kwaro yumwan waeman mér námpon. ✧

²⁷ Tá yumo mekamp te wa taknámp ninik tokwae fek fwap námokuráp yiki yak naenámp ankwap ke kirimprá pap naenámpo? Am te tak mwanap pourou mono.

²⁸ Yumo apaeritea waempyam ankankantá ninik tokwae rap? Yumo yao fu émémi ‘Mokope pourouráp yakáp nap’rá nkenke! Mao te térea waera waempyam wour mo i konapon. ²⁹ Aeno ono yumwan sénampon: Wokwaek Solomono kápae kare mopor kákámpan maok, maomp mopor te am yao fu kwapwe kare niamp take mono. ✧ ³⁰ Yao fu oukoumwan yopwar mek yakeanámp te, oumpouran arop fárákapao am fárákapea yaomwi mek sir mwanapono. Am yao fu mwar wuriman, Kwaro mopor kwapwe pap konámpon. Aeno yumo koumteouráp arop yiráp mér te kánanke kwarokono. Yumo fwapia mérenke: Yumo yiráp yirir i konap ankank mo námpan kor, Kwaro fwap yumwan taokeyak naenámpo. ³¹ Yumo te ninik tokwaeria arakrá séri kwapono, ‘Nomo fir apae fár mwareano, ént apae fár mwareano, waempyam yirir mwareano?’rá niniki kwapono. ³² Am te Kwarén mér monap arop fárákapao yonkwae sékérrá kápae kare ankankantá takrá oupourouk i konapono. Aeno yiráp Naropwar yámar mek yak námp te yumo ankár am kápae kare ankank fwap takrá ti mwanapria méri yak námpon. ³³ Aenámpan maok, Kwaro náráp firáp taokeyak konámp ntia maomp yae-párak kare ninik te manmékir oupouroukia nke kipo. Yumo tak napo maok, nánkár mao fwap yumwan am kápae kare ankankan kor nénk naenámpo. ✧ ³⁴ Aenámpara, yumo oumpouran mank te ninik tokwae kwapono. Oumpouran mank te nánkár oumpouran táman ninik mwanapono. Yumo oukoumwan mámara yae fekamp yumonapok koropnámp ninik tokwae te mámara yae fek saráp támaono.”

7

‘Arop ankwap fárákapan yurukupi kwapono’rá sénámp kar

¹ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te arop ankwapao kwatae ninik námpan yurukupia man ‘Mao te kwataenámp’ ria wouroumprá séri kwapono. Yumo takia napo te, yumwan kor Kwaro yurukupia ‘Kwataenap arop’rá sénaeane. ✧ ² Yumo mokope pourouráp ninik fek arop ankwapan yurukupia yoporia napo te, Kwaro kor yumwan take pourouráp fek yurukupia yopor naeane. Yumo aropan mokope pourouráp ninik feki nap te, ankár take pourouráp ninik puri fek Kwaro yumwan yurukup naenámpo. ³ Amo mokopia waráp ankwapnápomp yi mekamp tiri kánanke nke napao maok, amokuráp yi mek yaknámp yao kárakére nik mo rape? ⁴ Amo mokopia fwap waráp yi mek yao kárakére yak nángo, waráp ankwapnápén sérrá, ‘Ono waráp yi mekamp tiri sámp-sinae’rá sénanapon? ⁵ Amo tak nap te, amo kwekár i konap aropono! Manénkir te amo ankár waráp yi mek yaknámp yao kárakére tokwae sámp-sirampo. Takitea maok, amo wakmwaek fwap énoukoup karia waráp ankwapnápomp yi mekamp tiri kánanke sámp-sinanapon.

⁶ Yumo yiki kwapwenámp ankank te asan sánk kwapono. Tá yumo yiráp anani kor kwapwe kouan sánk kwapono. Takria mao am anani kor pumpuri fápákárápria tákakarrá yumwan youroukweantáno.”

*Kwaro nomo sénámp karan wawia yaewour naenámp ninik
Luk 11:9-13*

✧ **6:26:** Lu 12:6-7 ✧ **6:29:** 1 Kin 10:23 ✧ **6:33:** Sng 37:4,25; Lu 18:29-30; Ro 14:17 ✧ **7:1:** Ro 2:1; Je 4:11-12

⁷ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo ankank moria Kwarén kar sénapo, mao yumwan am monap ankank fwap sánk nae-námpon. Yumo ankár ankank sámp mwaria, térerá oupouroukria maok, yumo fwap nke mwanapon. Yumo ankár ménki fek poporokwap napo, Kwaro yumwan ménki kik-pwar naenámpon. ✧ ⁸ Am te apae riteanápe, kápa kare arop wa mokop Kwarén kar toropwap nap te, wae fwap ankank ti konapon. Arop ankank sámp naeria oupourouk námp te, fwap am ankank nke konámpon. Arop ménki fek poporokwap nángo te, Kwaro man ménki kik-pwar nae-námpon. ✧

⁹ Táte arop ankwapamp tárápao naropwarén ‘Pan sápaé’rá sénánko te, fwap yumwi sánk naenám nie? Mono. ¹⁰ Táte tárápao naropwarén sérrá, ‘Éntékam sápaé’rá sénánko te, tákam-ti sánk naenám nie? Am táman kor mono! ¹¹ Ae konapara, táte yumo kwatae ninikráp arop fárákap wuriman yiráp tárápan kwapwe kare ankank kwaporok sánk napara, am táman mér kipo: Yiráp Naropwar yámar mek yak námp te fwap man kar toropwapnap aropan kwapwe kare ankank nénk naenámpon. ✧

¹² ‘Arop námwan yaewouranápono’ ria ninik i konámp taknámp, yumo kuri arop ankwapan kor tak kipo. Mámá te Kwaromp lo kar fi kor, tá profet fákárrerao sériap kar fi támaono.” ✧

‘Yiki yakáp mwanap mek youmpnámp ménki kánanke’rá sénámp kar

Luk 13:22-24

¹³ Tá Jisaso ankwap kar sérrá, “Yumo te ankár kánanke kwarok ménki páraok tukup kipo. Aeno yaomwi mek pik mwanap mwaek akwapnámp mwaek kup te yinkae tokwaeno. Aenánko kápa kare koumteouráp arop am mwaek tukup napon. ¹⁴ Aeno yiki yakáp mwanap mwaek akwapnámp ménki te kánanke kwarokia mwaek koukounkour napon. Aenánko, ankákárank koumteouráp aropao mwar am mwaek kup oupouroukria nke konapon.” ✧

Nomo ankár kwekár profetén mér mwanámp kar

Luk 6:43-45; 13:24-27

¹⁵ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te kwekár profetén mér kip. Am fárákap te sipsip yipi yiríria yumonapok korop napao maok, mek te yao pwae mekamp as kwatae kare niampono. ✧ ¹⁶ Aenapara, yumo fwap maonap ninikan nkea, mao te profet kare ni mo nierá yurukup mwanapon. Arop te fwap wain ki wiráp paok arák fekamp kánánkap mwanap nie? Ae te arop fwap kwantae ki káre apwar pwae fek tank nángo kánánkap konap nie? Am te mono. ✧ ¹⁷ Tá taknámp kwapwe kare yao te kwapwe kare ki tank konámpon. Tá kwatae yao te ki kwatae tank konámpon. ¹⁸ Kwapwe kare yao te kwatae yao ki tank mo i konámpon. Tá kwatae yao te kwapwe kare yao ki tank mo i konámpon. ¹⁹ Kápa kare yao kwapwe kare ki tank mo i konámp te, arop fárákapao karrá tokopea yaomwi mek yank i konapon. ✧ ²⁰ Ae konapara, yumo te kwekár profet fákáre mao námokunap ninik aran yumo fwap mér mwanapon.

²¹ Yumo sérrá, ‘Náráp Tokwae Kar, náráp Tokwae Kar!’rá sér i konap koumteouráp arop, Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek te ponankor tukup mwanámpan mpwe ninik mwanape. Onomp Naropwar yámar mek yaknámp maomp ninikaok tukupnap arop fárákapao mwar, Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek tukupá yakáp mwanapon. ✧ ²² Nánkár am Kwaro aropan yurukupnámp yae fek kápa kare arop onan sérrá, ‘Tokwae Kar,

✧ 7:7: Mk 11:24; Jo 14:13-14 ✧ 7:8: Je 1:5; 1 Jo 5:14-15 ✧ 7:11: Je 1:17 ✧ 7:12: Lu 6:31; Ro 13:8-10 ✧ 7:14: Jo 10:9; Ap 14:22 ✧ 7:15: Ap 20:29; 2 Pi 2:1 ✧ 7:16: Je 3:12 ✧ 7:19: Jo 15:6 ✧ 7:21: Lu 6:46; Je 1:22,25

Tokwae Kar, yino waráp e fek profet tére námpon. Tá waráp e fek yino kwatae arop yérépera kérépámpon. Tá waráp e fek yino kápae kare kárakáre tokwae yororoimpon.’²³ Aerá sénapo, ono am ke fek am fárakapan érik arakrá sénanampon: ‘Ono yumwan kánanke mér mo nampon. Yumo te kwatae ninik i konap aropono. Onomp wonae fik te yakápi kwaponó.’” ✧

Nap ti konap anánkaopwe ninikan sénámp kar

Luk 6:47-49

²⁴ Tá Jisas warko ankwap kar sérrá, “Arop ono sénámp kar má wawia mántwaok námp te, arop ankwap ninik kwapwerápao nap tiria oumpwar fi mek yumwi épéria fampá pwate nánko, nap kárakáre yak námp niampon.²⁵ Aenánko warákam ékria éntenk tokwae korop, tá kárakáre kor ouwi koropria am nap panánkár nánko, am nap tukur mo, fwap yak konámpon. Am te apae riteanápe, am oumpwar waeman kwar mek yak nánko, yumwi fémpéri tenapo, waeman am fek kárakáre yak námpon.²⁶ Aeno arop ono farákápnamp kar máamá wawia mántwaok mo námp te, épépérép arop ankwapao ént woupwi mek oup mek nap oumpwar yoroia tinámp niampon.²⁷ Takianánko te, warákam ékia éntenk korop nánko, kárakáre kor ouwi koropria am nap panánkár nánko te, am nap tukur pik naerámpon. Waeman kare kar tukur pikia kwatae akwap naenámpon.”

²⁸ Jisas am kar farákápa pwaránko, kápae kare kourmteouráp arop fárakap wawia kokorokoria ninik tokwae.²⁹ Am te apae riteanápe, lo kar yénkrá farákápa konap arop fárakapao farákápa konap niamp mono, ankár mér tokwaeráp aropamp kar kárakáre niamp fek am fárakapan yénkrá farákápa námpono. ✧

8

Jisas lepra touweráp arop fwapi papámp kar

¹ Jisas wae am kar farákápra yaknámpon am faonkwek pwarará pikánko, kápae kare kourmteouráp arop maomp wakmwaek tukup.² Aenapo, oukoumwan arop ankárankamp lepra touwe kwataerápao * koropea Jisasén nkea kwaráp torokompra me kor woukoupria sérrá, “Tokwae Kar, amo fwap tak naeria nap kwamp te, onan fwapi papae.”³ Aeránko maok, Jisas maonámpok nárakarrá maomp pourouk yae papria sérrá, “Onomp ninik te amo oukoumwan fwapi yak nanaponó.” Aeránko maok, ankár am ke fek táman maomp pourouk kamp lepra touwe wae moyak nánko, am aropamp pourou wae kwapwe kare.⁴ Aenánko Jisas man sérrá, “Amo te máamá ankank waráp pourouk korop námp máte, arop ankwapan séri kwaponó. Amo akwapea waráp pourou prisén yénképria Moseso wokwaek sérimpnámp taknámp Kwarén ofa sánkampo. Aenapo maok, arop fárakap waráp touwe wae fwapnámp mér mwanapon.” ✧

Jisas ami fákáreamp Keptenomp tére arop fwapi papámp kar

Luk 7:1-10

⁵ Jisas wae Kaperneam mek akwap nánko maok, Rom mek kamp arop 100 soldia poukwapnámp koropea Jisasén námwan aropomp naenámp kar fek arakrá turunk,⁶ “Tokwae Kar e! Onomp tére konámp arop mao touwe sámpea nap mek amp námpono. Maomp kour te sumpwi yak nánko, am

✧ **7:23:** 2 Ti 2:19 ✧ **7:29:** Lu 4:32; Jo 7:46 * **8:2:** ‘Lepra touweráp arop’rá sénámp te, Juda fi te lepra touwe sámpnámp aropan te Kwaro nke námp fek oum námponoria panek far-pwate napo, yak konámpono. Aeno am arop yiki kukur námp kwamp te, náráp pourou sakwapea pris fákárean yénképea maok, fwap aropamp wonae fik korop konámpono. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 68 fek nkeae. ✧ **8:4:** Wkp 14:1-4; Mk 7:36

kour touweantá arokwap námpon.” ⁷ Aeránko maok Jisaso man sérrá, “Ono akwapea man fwapi pap nanampono.” ⁸⁻⁹ Tá nopok kepteno Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, ono apae kwapwe kare aropao nanko, onomp nap mek akwap nanapanápe? Amo párák kar fek saráp sénapo, onomp tére arop warko fwapano. Ono kuri ankwap poukeyakáp konap arop fárákapamp yae ankore mek yak nampono. Aenampan maok, ono kuri soldia ankwap fákáre onomp yae ankore mek yakáp napon. Aenapo, ono ankwapan sérrá, ‘Amo koropae’ ranko te, mao korop konámpon. Tá ono onomp tére konámp aropan sérrá, ‘Amo arakrá térae’rá sénanko te, mao takrá tére konámpon.” ¹⁰ Jisas am aropamp kar wawia ninik tokwaeria maomp wakmwaek tukupnap arop fárákapan sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Ono Israel fi mekamp arop ankwap make pourouráp mér nap te nke moi nampono. ✧

¹¹ Ono yumwan sénampon: Kápae kare ankwap firáp arop yámar aoknám mwaeknám, tá yámar porokornám mwaeknám korop nap, am fárákap te fwap Abraham, Aisak, Jekop, méntér Kwaro náráp firáp taokeyak nám mek fir fár mwanapon. ✧ ¹² Aeno koumteouráp arop Kwaro maompor náráp firáp taokeyak naenám nánapi námpan maok, am fárákap am mek tukup mo napo, Kwaro am fárákapan panek kirikip mek tirá kérép nánko, tukupea yakápria touweantá apánki tikirá you kor kikimpia wae mwanapon.” ✧

¹³ Aeria Jisas keptenén sérrá, “Amo akwape! Onomp ninik te am ankank amo onan mér napnám taknám korop naenámpon.”

Aeránko maok am ke fek táman keptenomp tére arop warko touwe fwapimpon.

Jisaso Pitamp yupuamp éntupwarén fwapi papámp kar

Mak 1:29-34; Luk 4:38-41

¹⁴ Takia pwarará, Jisas Pitamp nap mek akwapea nke nánko maok, Pitamp yupuamp éntupwar touwe sámpea nap mek ampi yak. ¹⁵ Aenánko, Jisas maomp yaek toupoukour nánko, am touwe waeman worokor akwap. Aenánko, mao fárámpea Jisasompor fir yankapámp.

Jisas kápae kare koumteouráp aropan fwapokwaprá kákámp kar

¹⁶ Takia pwaránko, kumur mek kápae kare koumteouráp arop pourouk kwatae-arop woukouri yakápnám arop éréképea, Jisaso-námпок korop. Aenapo, mao sénánko, am kwatae-arop fákáre wae arop pouroukamp worop akwapránk. Tá kápae kare touwenap aropan kor wae fwapokwaprá káká pwar. ¹⁷ Am tak nám te, wokwaek Kwaro profet Aisaian ninik sánk nánko, sérimp kar niamp méntér pwi námpon. Mao arakrá sér: “Mao námoku nomp pouroukamp touwe ponankor te námokuráp pourouk kákea ti-akwap tenámpon.”

Arop Jisasomp wakmwaek tukup mwaria napan sénámp kar

Luk 9:57-62

¹⁸ Jisas nke nánko, kápae kare koumteouráp arop fárákap koropá man ikirapo, Jisas námoku éréképá yarak i konámp arop fárákapan sérrá, “Nomo bot mek kounkouria ént aokore tápamprá nkwamwaek fi mwaek tukup mwaro.” ¹⁹ Aeria tukup mwaria napo maok, lo yénkrá farákáp konámp arop ankárankamp koropea Jisasén sérrá, “Tisa, amo apae némpouk akwap nap te, ono fwap amont akwap nanampon.”

²⁰ Aeránko Jisas nopok man sérrá, “Mwaep te némp mek yak námpono. Tá ant fákáre te wokwae námokuráp taok mek yak námpon. Aeno Aropamp Táráp te mao yépe kor norokor naenám nap te yak mó kareno.” ✧ ²¹ Aeránko

táte mao éréképá yárák i konámp arop ankárankamp Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, onomp naropwar yépékrá yakea sumpwi nánko maok, pátea korop nanamp te fwap nie?” ²² Táte Jisaso nopok man sérrá, “Wampweno, sumpwi arop fákáre námokuráp arop yákáre sámp-farákár mwanaponó. Amo te onomp wakmwaek koropae.”

Jisas séránko ouwi tokwae pwararámp kar

Mak 4:35-41; Luk 8:22-25

²³ Jisas wae bot mek korokwap nánko, maomp éréképá yárák i konámp arop fárakapao kor énénti kounkouria ént pirékarrá tukup napo, ²⁴ ouwi tokwae koropria ént surukupa waeria bot mek kwampá pik naeria wae nánko, Jisas te ampi yak. ²⁵ Aenánko, am arop fárakap tukupea Jisasén kéménkia sérrá, “Tokwae Kar e! Amo yinan yaewourae! Nomo ponankor ént mek pik mwanámp pourouiane!” ²⁶ Aerapo maok, nopok Jisas am fárakapan sérrá, “Yumo apaerá apáp rape? Yumo te fwapia mér mo naponó!” Aerá séria pwarará, fárámprá ouwi ntia ént surukupan yopor nánko, ouwi ntia ént ounk wae moyak. ✧ ²⁷ Aenánko am mao éréképá yárák i konámp arop fárakap am táman nkea, ninik tokwaeria sérarrá, “Mámáte mokoepourouráp aroponó? Ouwi ntia ént maomp kar wa námp tene!”

Jisas arop anánkaopweamp pouroukamp kwatae-arop yéréperá kérépámp kar

Mak 5:1-20; Luk 8:26-39

²⁸ Jisas wae akwapea ént aokore nkwanwaek fi mwaek Gadara fiamp apár mek. Aenánko maok, kwatae-arop noumpoukoupá yaknám arop anánkaopwe koropea Jisasén mwaeak kikip. Am arop yawor te arop kák nap fek mwaek yakria yopora wae nepara, aropao kor apápria am arop yawor yaknep mwaek te paokop mo i konaponó. ²⁹ Am arop yawor Jisasén tékén sérrá, “Kwaromp Táráp e! Amo yinan apae nae nape? Kot nanap ke oukoumwan sik námp te, amo mapek koropea yinan touwe sámp nae nape?” ✧ ³⁰ Aenepo am fek ankwap kou kápae kare panek tae morok fépérrá yakáp. ³¹ Aenapo am kwatae-arop fákáre támao námwan aropomp naenám kar fek Jisasén tékén sérrá, “Amo yinan yépe nae nap kwamp te, kou kápae kare ará yakáp nap maomp pourou mek tirá kérépae.” ³² Aerapo maok, Jisas am kwatae-arop fárakapan sérrá, “Yumo am mek tukupenke!” Aeránko, am kwatae-arop fákáre am arop anánkaopwean pwarará kouamp pourou mek tukup. Aenapo am kou kápae kare te am kwatae-arop woukouria foporakóránka waeria, ént aokore yaknám furuk pikrinkia ént aokore mek ént fépéria am mek surumpwi.

³³ Aenapo am kou wun i konap arop fákáre ek pirikimpea taun mek tukupea am kou surumpwimp kar farákáp. Aeria am kwatae-arop noumpoukoupnám arop yaworan Jisaso yaewourimp kar táman kor farákáp. ³⁴ Aenapo, am mek kamp kápae kare koumteouráp arop koropea Jisasén kikip. Am fárakap man nkea apáp tokwaeriaka kar kárakáre fek sérrá, ‘Yinomp apár mek mamek te pwarará ankwapmwaek akwapea’ ria waeapon.”

9

Jisaso pu kor yae kor yoronkwae tankámp arop fwapi papámp kar

¹ Jisas bot ankwap mek korokwaprá ént aokore nkwanwaek fi mwaek arákarrá námoku yak konámp taun Kaperneam mek akwap. ² Aenánko arop fárakapao pu kor yae kor yoronkwae tanknám arop sunkwiar mek papea

sankorop. Aenapo, Jisas am fárakapamp méran nkea am pu yae yoronkwae tanknám aropan sérrá, “Táráp e! Fwapon, amo warákárampo. Ono waráp kwatae ninik wae tirá épéri pwar nampono.” ✨

³ Aeránko maok, lo yénkrá farákáp konap arop fárakapao wawia, námokuráp ninik mek mwar arakrá ninik, “Mámá arop máte Kwarén wouroump sénámpwae!”

⁴ Aerá ninikapo maok, Jisas am arop fárakapamp ninik mek wae méria sérrá, “Yumo apaeritea yiráp ninik mek kwatae ninik sámp rape? ⁵⁻⁶ Onomp ninik te Aropamp Táráp te mamá apár mekamp aropamp kwatae ninik tirá épér naenámp kárakáreráo yak námpan ‘Yumo mérenk’ ria nampon. Ono ‘Waráp kwatae ninik tirá épér namp’rá sénanko, yumo kar karean sénamprá mér mono. Aeno táte ono ‘Amo fárámpea akwapae’rá sénanko, yumo mao nángo nkeaka ‘Kareno’rá sér mwanapon.” Aerá séria maok, am pu yae yoronkwae tanknám aropan sérrá, “Amo fárámprá amo am fek yunkupá ampínáp ankank sámpéa amokuráp nap mek akwapae.” ✨ ⁷ Aeránko maok, am arop wae fárámprá námokuráp nap mek akwap. ⁸ Aenánko maok, koumteouráp arop fárakap am táman nkea apáp tirink. Aeria maok, am fárakap Kwaromp e sakapria maomp kárakáre fek arop fárakap takrá tére napan, ‘Aesio’rá sériapon.

Jisaso Matyun wumwiria warámpámp kar

Mak 2:13-17; Luk 5:27-32

⁹ Jisas takia pwarará akwapea nke nángo maok, arop ankwap takis sámp konap nap mek tank. Maomp e te Matyu. Aenánko, Jisas man sérrá, “Onon-ampaok koropae.” Aerá sénánko, mao wae fárámprá Jisasomp wakmwaek akwap.

¹⁰ Jisas akwapea Matyump nap mek tankrá fánánko maok, takis sámp konap arop fákáre ntia aropao ‘Kwatae ninikráp arop’rá sér i konap fákáre méntér tankáprá fépér. Maomp éréképá yarak i konámp arop fárakapao kor énéngi tankáp. ¹¹ Aenapo, Farisi fákáre táman nkea Jisas éréképá yarak i konámp arop fárakapan sérrá, “Yiráp tisa te apaeritea takis sámp konap arop ntia kwatae ninikráp aropént tankrá fánámpon?” ✨

¹² Jisas am kar wawia am fárakapan nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Arop fárakap touwe fwapnap apaeritea doktanámpok tukup mwanapon? Touwenap arop fárakapao saráp doktanámpok tukup konapon. ¹³ Yumo tukupea Kwaromp Buk fek yaknám kar nkea mér sámpenke: ‘Ono te ofa sámp napan warákár mono. Arop aropompan ono warákár nampon.’ Ono ék namp te, námo yae-párak kare ninikrápao namprá niniknap aropan te érékép mono. Arop, námo kwatae ninikrápao namprá niniknap arop fárakapan wumwia érékép naeria ék nampon.” ✨

Jisas fir wuri konapan sénámp kar

Mak 2:18-22; Luk 5:33-39

¹⁴ Am ke fek táman Jon éréképá yarak i konámp arop fárakap koropea Jisasén sérrá, “Apaeritea yino ntia Farisi fákáre ará Kwarén kar toropwap mwaria fir wuri nángo, waráp éréképá yarak i konap arop fákáre fir wuri mo napon?” ✨

¹⁵ Aerapo maok, Jisaso nopok am fárakapan kar pwarokwaprá sérrá, “Táte yupu wourékam sámpnám arop oukoumwan náráp nouroup arop fárakapént yak námpek fek te mokopia yonkwae touwe mwanapanáp? Nánkár wakmwaek

✨ 9:2: Mk 2:3-5; Lu 5:18-20 ✨ 9:5-6: Jo 5:8; 17:2 ✨ 9:11: Lu 15:2; 19:7 ✨ 9:13: Mt 12:7; 1 Ti 1:15 ✨ 9:14: Lu 18:11-12

am yupuráp aropan sámpá tukup tenapo, náráp nouroup aropént yak mo nánko maok, am ke fek táman am fárákapao fir wuri mwanapon. ✧

¹⁶ Arop ankwap waempyam fákáre wourékam sámpea épi fek paprá * aomp mo i konámpon. Táte mao tak nánko te, am waempyam me fek paprá aompinámp támao nénérep nánko, ankár porok waempyam épi am pearákár tokwae naerámpon. ¹⁷ Tá arop ankwap wain ént wourékam sámpea meme yipi fekamp botol épi mek kér mo i konapon. Táte tak napo te, meme yipi fápákáráp nánko, wain apárok kwarákár nánko, am meme yipiao kor kwatae akwap naenampon. Aeno ankár wain ént wourékam te ankár meme yipi wourékam fekamp botol mek kéria napo, anánkaopwe énénkér fwap yak konepon.” ✧

Jairusomp yupu-táráp ntia touwenámp yupuamp kar

Mak 5:21-43; Luk 8:40-56

¹⁸ Jisas oukoumwan am kar farákáprá yak nánko, lotu nap taokeyaknám arop ankwap koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokompria sérrá, “Onomp yupu-táráp wae oukoumwan sumpwi námpono. Aenampan amo koropea maomp pourouk waráp yae pap napo, mao warko fárámpea yiki yakano.” ¹⁹ Aeránko maok, Jisas fárámprá maomp wakmwaek akwap nánko, mao éréképá yarak i konámp arop fárákapao kor méntér tukup.

²⁰ Aenapo maok, yupu ankárankamp yaknám, mao te kápae kare por e-furuk pikria ankár taki yak nám te akwapea éntér-sámpramp yopwar. Aenampan amo yupu koropea Jisasomp wonae fik younkwe mwaek yakria maomp waempyam fu fek sámp. ✧ ²¹ Mao te, námo maomp waempyam fek yae pap nanko te, ono e-furuk pik namp wae fwap nae namponria ninikia yae pap. ²² Aenampan maok, Jisas wae sámp-arákarrá man nkea sérrá, “Táráp e, amo oukoumwan te yonkwae kakére fek akwapampo. Amokuráp mérao amwan wae fwapi pap námpon.” Aeránko maok, am ke fek táman am yupu wae fwap. ✧

²³ Takia pwarará, Jisas wae akwapea lotu taokeyaknám aropamp nap mekria nke nánko maok, arop poum-ke mek wur fokoprá youenka wae. ²⁴ Aenapo Jisas am fárákan sérrá, “Yumo senke! Yupu-táráp te sumpwi mono, párák amp námpono.” Aeránko maok, táte am fárákapao, waeman sumpwi yak nám teria amomóránk. ✧ ²⁵ Aenapo, am fárákan ek tirá kérépá pwarará, Jisas mwar nap mek youmpea am yupu-táráp yákáre táman yaek sámp nánko, mao wae fárámp. ²⁶ Am takianánko, am kar te am apár mekamp kápae kare némpouk mwaek sérarrá paokopiapon.

Jisaso yi néneráp arop anánkaopwe ntia top kour aompi yaknám arop fwapokwapimp kar

²⁷ Jisas wae takia am némp pwarará akwap. Aenánko maok, yi néneráp arop anánkaopwe maomp wakmwaek akwaprá arakrá wumwi, “Devitomp ou fekamp arop e! Amo yinan aropompae!” ✧

²⁸⁻²⁹ Aerepo maok, Jisas wae nap mek akwap nánko, am yi néneráp arop yawor maonám pok korop. Aenepo, Jisaso am arop yaworan sérrá, “Ae te yumo fwap ono yumwan fwapi pap nanamp am wae mér nep nie?” Táte am arop yaworao nopok sérrá, “Tokwae Kar e, yeno. Yino wae mér nempon.” Aerepo, Jisas wae am arop yaworamp yi mek yae papria sérrá, “Yumo onan

✧ **9:15:** Jo 3:29 * **9:16:** ‘Épi ankank’rá sénámp te, Mosesomp loaok saráp tukup napan sénámpon. ‘Wourékam ankank’rá sénámp te, oukoumwan Jisaso farákápnám ninikan sénámpon. ✧ **9:17:** 1 Ko 10:21; 2 Ko 6:16 ✧ **9:20:** Mt 14:36; Mk 5:25; Lu 8:43 ✧ **9:22:** Mk 10:52; Lu 17:19 ✧ **9:24:** Jo 11:11 ✧ **9:27:** Mt 1:1

mér nepon. Am tak nep támao yumo warko fwap nepon.” ✧ ³⁰ Aeránko am arop yaworamp yi wae firikir. Aenánko Jisas am arop yaworan kar kárakáre arakrá sér, “Yumo mér kar kipo. Takria yumo arop ankwapan farákáp nepo, wawia mérantáno.” ³¹ Aerá sérimpan maok, am arop yawor ek akwaprá Jisas fwaprá káknámp kar am farákáp nepo, am fekamp kápae kare némpouk mwaekamp arop wawiapono.

³² Manénkir am arop yawor wae akwap neria nepo, arop ankwap fárakapao kwatae-aropao top kor aompi papnámp arop Jisaso-námpok warámpá korop. ³³ Aenapo, Jisas am kwatae-arop yérépea kérép nánko, am top kor aompi yaknámp arop wae fwap kar sér. Aenánko koumteouráp arop ninik tokwaeria sérrá, “Wokwaek te mámake pourouráp ankank Israel fi mek korop moimpon.” ✧ ³⁴ Aerapo maok, Farisi fákáre sérrá, “Mao te kwatae-arop taokeyak-námp aropamp kárakáre fek kwatae-arop yéréperá kérép konámpon.” ✧

Jisaso koumteouráp aropan aropomprá sérimp kar

³⁵ Jisaso kápae kare taun tá némp kánanke-táráp am mekmwaek yárakrá koumteouráp aropan maomp lotu nap mek kar yénkrá farákápámpono. Mao te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp Kwapwe Kare Kar farákápria kápae kare aropamp pouroukamp nkwakwe make touwe fwapokwaprá kákámpon.

³⁶ Mao kápae kare koumteouráp aropan nkea yonkwae touwe tokwae. Am te apae riteanápe am arop fárakapamp ninik te épérépia kwatae kare yakáp napon. Am fárakap te sipsipao taokeyak naenámp arop mo nánko, námoku mwar yakáp nap niampi yakáp napon. ✧ ³⁷ Aenapo maok, Jisas námoku éréképá yarak i konámp arop fárakapan wounáp kar sérrá, “Fir te yopwar mek kápae kare nounoumouri námpan maok, am mek tére nae-námp kápae kare tére arop mo námpon. ✧ ³⁸ Aenámpara yumo ankár am yopwar naropwarén kar toropwap napo, mao tére arop sámp-kérép nánko, akwapea maomp fir tirá koupoukour nae-námpon.”

10

Éntér-sámpramp arop aposel yakápnámp kar

¹ Jisas náráp éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop fákáreran koropenkria éréképá tankrá am fárakapao touwenap arop fwapokwaprá kákria arop pouroukamp kwatae-arop yéréperá kérép mwanap kárakáre nénkámpon. ✧

² Am éntér-sámpramp aposel * fákáreramp e te ará: Ankwap te Saimon, maomp ankwap e te Pita, maomp nánae te Andru. Ankwap te Jems Sebedimp táráp ntia maomp nánae Jon. ³ Ankwap te Filip, ankwap te Bartolomyu, tá ankwap te Tomas, ankwap te wokwaek takis sámpámp Matyu, ankwap te Alfiusomp namoráp Jems, ankwap te Tadius. ⁴ Ankwap te Saimon Selot, ankwap te Jisasén outiri naenámp arop Judas Iskariot.

Jisaso náráp éntér-sámpramp aposel fákáreran tére nénkea tirá kérépámp kar Mak 6:7-13; Luk 9:1-6

⁵ Jisaso am éntér-sámpramp arop fárakap tirá kérép naeria am fárakapan kar arakrá sér, “Yumo te ankwap fi aropaonapok tukup kwapono. Tá yumo Samaria mekamp némp-némp tukup kwapono. ⁶ Yumo te ankár Israel fi

✧ **9:28-29:** Mt 8:13; 15:28 ✧ **9:33:** Mt 12:22 ✧ **9:34:** Mt 12:24; Mk 3:22 ✧ **9:36:** Mt 14:14; Mk 6:34 ✧ **9:37:** Lu 10:2; Jo 4:35 ✧ **10:1:** Mk 6:7; Lu 9:1 * **10:2:** ‘Aposel’rá sénámp kar fi te ‘Arop ankwapao sámp-kérépnámp arop’ támaono. Am fákáre te Jisaso man náráp kar arop ankwap fárakapaonapok farákápenkria tirá kérép nánko, tukupea farákáp napon. Jisas éréképá yaráknámp arop fárakapan, tá Pol ntia Barnabasén kor ‘Aposel’rá sénapon. (Aposel 14:14 fek nkeae.)

mekamp sipsip wae moyakáp nap niamp námpara, am mek tukup kipo. ✧ ⁷ Yumo tukupea kar arakrá farákáp kip: ‘Kwaro yámar mekamp náráp firáp taokeyak naenámp te wae wonae fik korop námpon!’ ⁸ Yumo tukupea touwenap arop fwapokwaprá kákrá, sumpwinap arop kékéménkrá kákrá, lepra touwe sámpnap arop fwapokwaprá kákria, kwatae-arop arop pourouk woukouri yakápnap yéréperá kérép kipo. Ankank yumo sámp nap te kwa-porok sámp napara, yumo kor am ankank kwaporok nénk kipo.

⁹ Nánkár yumo tukupria te, yiráp yam kánanke mek golráp mani, silva, tá mani kaparáp, mámá ankank kékéria tukup kwaponó. ¹⁰ Nánkár yumo paokop nap te yumo yam, waempyam ankwap, tá su, mear yaopwae ará te ti-sámp kwaponó. Arop tére námp te fwap am tére námp fek tapek nopok ankank sámp naenámp. ✧ ¹¹ Táte yumo ankwap taun mek, tá némpouk tukupria te, yumo ankár fwapia nkea mér kip. Am némpouk arop kwapwe kare yae-párak arop yak nánko te, yumo ankár méntér saráp yakápia nánkár wakmwaek am némp pwarará tukup kip. ¹² Táte yumo ankwap nap mek tukup nap kwamp te, yumo am nap mekamp koumteouráp aropan ankár arakrá sér kipo: ‘Kwaromp yonkwae porokwe yumont yakano.’ ¹³ Aerá sénapo, am nap mekamp koumteouráp arop yumwan warákárria érékép napo te, yumo sénap kar kwapwe fwap am fárákapan yaewour naenámp. Aeno táte mao yumwan warákárria érékép mo napo te, yumo sénap kar kwapwe warko yumwan mwar yaewour naenámp. ¹⁴ Táte arop ankwap yumwan warákárria éréképea yiráp kar wa mo napo te, yumo ankár am némpráp, am nap mek te ankár fori pwararea warko tukup kwaponó. ✧ ¹⁵ Ono yumwan kare kar sénampon: Nánkáráp Kwaro koumteouráp aropan kot naenámp fek, Sodom ntia Gomora mek sánkámp touwe kwatae kámá-pwarará yoporop touwe tokwae am némpao sámp mwanapon.” ✧

*‘Nkwakwe make touwe korop naenámp’rá sénámp kar
Mak 13:9-13; Luk 21:12-17*

¹⁶ “Yumo wawenk! Ono yumwan yao pwae mekamp as niamp ou mek sipsip niamp tirá kérép nampono. Aenampara, yumo ankár tákamao i konámpnámpon yonkwae kour fek tére kipo. Yumo ankár ant yuri i konámp nínikaokria yumo sánánkar porokwe fek yakáp kipo. ✧ ¹⁷ Yumo arop fárákapan fwapia mér kip. Yumwan náráp kaunsilo nke námp fek éréképá tukupá kot mwarea napon. Tá yumwan lotu nap mek ti fákeyakáprá yumwan fupuk mwarea napon. ¹⁸ Yumo ononampaok napara, yumwan Gavman ntia king fákáreaonapok éréképea tukup mwarea napon. Aenapo, yumo am fárákapan kar farákápria ankwap fi aropan kor farákáp mwanapon. ✧ ¹⁹ Yumwan érékép tukupea kot napo te, apápi kwaponó. Yumo takria, ‘Yino am fárákapan te apaerá sér mwareano’rá nínik mwanape. Tá ‘Yino yinan turunk napo te, apae kar nopok sér mwareano’rá nínik mwanape. Yumwan am ke fek táman yumo kar farákáp mwanap kar Kwaro yiráp nínik mek pap naenámp. ²⁰ Apae yumoku am kar farákáp mwanapanápe, yiráp Naropwaromp Yiki Kor Spiritao yiráp top korént puiyakria am kar farákáp naenámp. ✧

²¹ Arop fárákap náráp ankwapyaenápen kot nánko, tirá wour mwarea napon. Naropwaro náráp tárápan tak nánko, tá tárápuaó kuri náráp éntupwar naropwarén yoporria tirá wour mwarea napon. ²² Waeman kápae kare arop yumwan kokwarok mwarea napon. Am te apae riteanápe, yumo

✧ **10:6:** Jer 50:6; Mt 15:24 ✧ **10:10:** 1 Ko 9:14; 1 Ti 5:18 ✧ **10:14:** Ap 13:51; 18:6 ✧ **10:15:** Stt 19:14-28; Ju 1:7 ✧ **10:16:** Jo 10:12; Ap 20:29 ✧ **10:18:** Ap 25:23 ✧ **10:20:** Jo 14:26

waeman onomp firáp yakáp napantá napon. Aeno arop ankár mér kárakáre fek yakrá akwapea pwarnámp yae fek nánko te, Kwaro man fwap warko warámp naenámp. ✧ ²³ Táte yumwan ankwap taun mekamp yérépe napo te, yumo ankár pirikimpea ankwap taun mek tukup kipo. Ono yumwan kare kar sénampono: Yumo oukoumwan Israel firamp taun mekamp tére pwar mo napo, Aropamp Táráp waeman ék naeria námpon.

²⁴ Skul táráp te náráp tisan kámákár akwap mono. Táte tére konámp aropao kor náráp arop tokwaeran kámákarrá nareki yak mono. ✧ ²⁵ Skul táráp akwapea maomp tisa yaknámp niampnámp te wae fwap pwi námpono. Táte tére konámp aropao kor akwapea náráp arop tokwae yaknámp niampnámp te wae fwap pwi námpono. Am arop fárakapao nap naropwarén e tokoprá ‘Belsebul’rá sénapara, mámara nap mek énéni yakápnap arop fárakapan kor kwatae e takrá tokoprá kák mwanapon.” ✧

Arop ankár Kwarén saráp apáp naenámp kar

Luk 12:1-9

²⁶ Warko Jisas ankwap kar arakrá sér, “Aropao yumwan kwatae pap mwaria napo te, yumo apápi kwapono. Kápae kare ankank mek oupouroupá yak námp te, nánkáráp érik korop naerámpon. Tá kápae kare kar mek yak námp te, nánkár arop ponankor fwap mér mwanapon. ✧ ²⁷ Ono kar yumwan kumuruk farákáp namp te, yumo ankár wae fek farákáp kipo. Tá kar yumo sánánkar woupwi fek wa nap te, yumo ankár koupoukarrá tankáp konap mwaek fokopeyakra, am kar farákáp kipo. ²⁸ Yumo te arop pourouan saráp tirá wouria yiráp waempén te kwatae pap mo mwanap arop táman apápi kwapono. Táte mono. Yumo ankár arop pourou ntia waemp yaomwi mek sámp-sinaenámp Kwar táman saráp apáp kipo. ✧

²⁹ Arop ant kánanke anánkaopwe mani kánanke 2 toea fek sámp konapono. Aeno táte yiráp Naropwar monorianánko te, am ant kánanke te ankwap apárok piká párákap mono. ³⁰ Aeno yumwan te mao waeman yiráp me korokamp me pwae wuriman wae kouroumpea pwi pwate námpon. ³¹ Aenámpara yumo te apápi kwapono. Yumo te waeman Kwaro nke námp fek am ant kápae kare kánanke-táráp kámá-pwar napara, mao amwan fwap taokeyak kor naenámp.” ✧

Jisasomp e érik sér mwanap kar

³² Jisas warko ankwap kar arakrá sér, “Arop koumteouráp aropao nke nap fek onomp e érik farákarrá sénámp te, ono kuri am aropamp e onomp yámar mek yaknámp Naropwaro nke námp fek maomp e érik farákarrá sénanampon. ³³ Aeno aropao koumteouráp aropao nke nap fek ‘Ono te Jisasomp firáp mono’rá sérianámp te, nopok ono kor onomp yámar mek yaknámp Naropwaro nke námp fek am aropan ‘Mao te onomp firáp mono’rá sénae rampon.” ✧

Jisasén saráp ninik mwanap kar

Luk 12:49-53; 14:25-27

³⁴ Jisas warko ankwap kar arakrá sér, “Yumo te ono apárokamp yorowaran poporokwerá kák naeria ék nampan mpwe niniki kwapono. Ono apae apárokamp yorowaran poporokwerá kák naeria ék nampanápe, mono. Ono te bainatan sámpea ék nampono. ³⁵ Ono éknamp fi te arop náráp naropwarén yorowar nánko, tá yupuao kor náráp éntupwarén nánko, tá yupuao kor náráp yupu táparápén yorowar, mak mwanapono. ³⁶ Námoku ankárankamp nap mekamp arop kok yorowar mwanapon. ³⁷ Arop náráp éntupwar naropwarén

✧ **10:22:** Mt 24:9,13; Jo 15:18-21 ✧ **10:24:** Jo 13:16 ✧ **10:25:** Mt 12:24; Mk 3:22; Lu 11:15

✧ **10:26:** Mk 4:22; Lu 8:17 ✧ **10:28:** Je 4:12 ✧ **10:31:** Mt 6:26 ✧ **10:33:** Mk 8:38; 2 Ti 2:12

saráp ninik tokwaeria, mao onan ninik tokwae mo námp te, mao te onomp nouroup yak naenámp pourou mono. Arop náráp poumou-táráp, tá yupu-tárápan saráp ninik tokwaeria onan ninik tokwae mo námp te, támao kor onomp nouroup yak naenámp pourou mono. ³⁸ Tá arop ono touwe sámp nampaokria, onomp wakmwaek korop mo námp te, mao te onomp nouroup yak naenámp pourou mono. ³⁹ Arop námoku támao yiki yak kare sámp naenámp te, maomp yiki yak te waeman akwapá moyak naenámp. Aeno arop onan ninikia námokuráp yiki yak wampwe pwar námp te, mao fwap yiki yak kare sámp naenámp.” ✧

*Arop yaewouri námp fek nopok sámp naenámp kar
Mak 9:41; Jon 13:20*

⁴⁰ Jisas warko ankwap kar arakrá sér, “Arop yumwan éréképea yaewour nap te, onan kor warámpea yaewour napon. Tá arop onan warámpea yaewour nap te, onan sámp-kérép nánko ono ék namp Kwarén kor warámpea yaewour napon. ✧ ⁴¹ Arop námo profetén yaewour naerá ninikia profetén warákárria náráp nap mek warámpá akwap námp te, am profet sámp konámpnám taknám nopok sámp naenámp. Tá arop, ono yae-párak kare arop warákárria onomp nap mek warámpá akwap naerá ninikianám te, am yae-párak kare aropao sámp námpnám taknám nopok kor am ankank kwapwe sámp naenámp. ⁴² Aropao ono éréképá tanknamp arop ou mekamp e moráp arop ankwapan nkea, mao te Jisasomp wakmwaek akwapnám aropara, yaewour naerá ninikia man ént yink-sánkeanám te, ono yumwan kare kar sénampon: Am taki námp te kwaporok mono, ankár nopok kor sámp naenámp.” ✧

11

Jono náráp éréképá yarak i konámp arop fárakap Jisasnám pok tirá kérépámp kar

¹ Jisas námoku éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop fárakapan am tére mwanap kar farákáp. Takia kar wae pwarará, am némp pwarará am mwaekamp némpouk mwaek akwaprá kounteouráp arop fárakapan Kwaromp kar yénkrá farákáprá yarak.

² Jono man fákapea páte napo yakria, Kraiso kápae kare térerá yaraknám kar wa. Aeria maok, Jon námoku éréképá yarak i konámp arop fárakapan, Jisasén turunkenkria tirá kérép. ³ Aenánko maok, am fárakap tukupea Jisasén turunkrá, “Amo te am korop naenámpria yépéknám arop támao ni, yino nánkár ankwapan yépékrá yakáp mwanám nie?” ✧

⁴ Tá nopok Jisas am fárakapan arakrá sér, “Yumo tukupea kápae kare ankank yumo wawi nap, tá yumo yi fek nke nap, am táman Jonén sér kipo: ⁵ Yi néneráp arop fárakap warko fwap nke, tá pu kwataeráp arop fárakap wae paokop, tá pourouk lepra touwe sámpnap arop wae pourou yiki kwapwe, tá woupwi kérnap arop fárakap warko fwap kar wa, tá sumpwinap arop fárakapao kor warko fárámp, tá ankank moráp arop fárakapao kor wae Kwapwe Kare Kar wa napon. ✧ ⁶ Aeno táte arop ankwap mao onan mérámp pwar mo námp te, Kwaro man ourour sánk naenámp.”

⁷ Am Jonomp éréképá yarak i konámp arop fárakap wae tukup tenapo, Jisaso Jon táman kounteouráp arop fárakapan sérrá, “Wokwae yumo arop yak mo apár mek te apae ankankan nke mwaria tukupapon? Ae te yumo ént woupwi mekamp kaeak ankárak ouwirao nánko, nárakár akwapá koropá

✧ **10:39:** Mt 16:24-25; Mk 8:34-35; Jo 12:25 ✧ **10:40:** Mk 9:37; Lu 9:48; Jo 13:20; Ga 4:14 ✧ **10:42:** Mt 25:40; Mk 9:41; Hi 6:10 ✧ **11:3:** Mal 3:1 ✧ **11:5:** Mt 8:2-4

námp táman nke mwaria tukupap nie? Am te mono! ⁸ Yumo apae ankank nke mwaria tukupapon? Ae te arop ankwap kwapwe kare waempyam moporia yak nánko, táman nke mwaria tukupap nie? Táman kuri mono! Arop fárákap waempyam kwapwe moporia nap te kingomp nap mek yakáp i konapono. ⁹ Aeno yumo te apaen nke mwaria tukupapon? Profet ankárankan nke mwaria tukupap nie? Ye. Tá kare, ono yumwan sénampon: Mámá yaknámp profet máte kápae kare ankwap profetén kámákár akwapea arop tokwae námpon. ¹⁰ Am arop táman Kwaro maomp Buk fek arakrá sénampon: ‘Wawenke!

Onomp kar farákáp naenámp arop sámp-kérép nanko, amwan manénkir meki akwap naenámpon.

Mao amo akwap nanap mwae kup nánapia pwar naenámpon!’ ☆

¹¹ Ono yumwan kare kar sénampon: Arop ént mek nérrá kák-námp Jon te apárokamp ponankor arop fárákapan kámákár akwap námpon. Aenámpan maok, arop Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek arop apárok kar kánanke kwarok yak námpao maok, Jonén kámákár akwap námpon.

¹² Arop ént mek nérrá kák konámp Jon yakámp ke feknámpia koropea oukoumwan námp te, arop yoporráp kárakáre kor arop fárákapao Kwaro náráp firáp taokeyak námp te yorowarrá apárok anámpá pap mwaria wae napon. ¹³ Ponankor profet fákáre ntia Mosesomp loao kor Kwaromp kar farákáprá koropea Jon koropámp ke fek naenámp karan sériapon. ¹⁴ Aeno táte yumo wa mwaria te yumo wawenke! Jon te Elaija am arop korop naenámp támaono. ☆ ¹⁵ Aenámpara, woupwiráp arop te ankár mámá kar má wa kuno.

¹⁶ Oukoumwan mámá ke fekamp koumteouráp aropan te ono waniamprá sénanampono? Am fárákap te tárápu anánk fákáre koropea némpouk tankáprá ankwap fákáreráo ankwap fárákapan sér i konap niamp námpon. ¹⁷ Mao sérrá, ‘Yino yumwan wur fokop námpan maok, yumo tár pounk mo. Tá yino yonkwae touwe mwanap tár sámp námpan maok, yumo te éménk mo i konapon.’ ¹⁸ Tá taknámp Jon koropea fir tokwae fár mo, wain ént fár mo námpono. Aenánko arop fárákapao man sérrá, ‘Kwatae-arop maomp pourouk woukoupeyak námp’rá sénapon. ☆ ¹⁹ Aeno Aropamp Táráp ékia mao fir fárrá, wain ént fár, mak nánko, arop fárákapao man sérrá, ‘Yumo nkenke! Mao te fir fár tokwae konámp arop, tá wain ént fár tokwae konámp aropono. Mao te takis sámp konap arop ntia kwatae ninikráp aropamp nouroupono.’ Aenámpan maok, mao tére námpao Kwaromp mér yénkép námp te kare kar ankankono.” ☆

Kwatae ninik pwar monap arop firan aropompnámp kar

Luk 10:13-16

²⁰ Ankwap némpouk mwaek Jisas kápae kare kárakáre tokwae yénkép námpan maok, am fárákap te kwatae ninik younkwek sir mono. Aenapantá, am ke fek táman Jisaso am fárákapan yoporimpono. ²¹ Takria arakrá sér, “Yumo taun Korasin mekamp arop fárákap, yumo te koupoutáráp nape! Tá yumo taun Betsaida mekamp arop fárákap, yumo te koupoutáráp nape! Arop ankwap ankwap fi mekamp taun Taia ntia Saidon mek ono yiráp taun mek yénképnamp kárakáre niamp yénképankoria te, am fárákap Taia ntia Saidon fi yonkwae touweria kápér i konap waempyam kápéria yaomwi éntu mek yakápria kwatae ninik waeman younkwe mwaek sir mwarapono. ²² Aeno ono yumwan sénampon: Kwaro koumteouráp aropan yurukupia touwe kwatae nénk naenámp yae fek te taun Taia ntia Saidon firaó sámp

mwanap touwe te, yumo sámp mwanap touwe tokwae niamp take mono. ✧ ²³ Tá Kaperneam mekamp arop fákáre, yumwan te arop ankwap fákáreao kakapea yámar mek sampok mwanap nie? Mono. Yumo ankár yaomwi mek pik mwarea napon. Táte arop ankwapao taun Sodom mek ono yumwan mapek kárákáre yénkép namp niamp take pourouráp yénképánkoria te, am Sodom oukoumwan fwap makánko yak naempon. ✧ ²⁴ Aeno ono amwan sénampon: Kwaro koumteouráp aropan yurukup naenámp yae fek te amo sámp nanap touwe tokwae te Sodom mek sámpap touwean kámákár akwap námp sámp nanapon.” ✧

Jisasonámpok tukupea anepér sámp mwanap kar

Luk 10:21-22

²⁵ Am ke fek táman Jisas Kwarén arakrá sér, “Ayao, amo yámar mek ntia apár taokeyak konap Tokwae Karon. Amo máma ankank mér tokwaeria ninik kour kwapwenap arop fárákapan te mek wouroumpria, amo tárápunámp yakápnap aropan saráp yénkép nap táman, ono amwan ‘Aesio’rá sénampono. ✧ ²⁶ Ayao, am te kareno. Waráp ninik te taki yak námpono!”

²⁷ Jisaso am taun mekamp aropan warko ankwap kar sérrá, “Onomp Naropwaro onomp yaek ponankor ankank káká pwate námpon. Arop ankárakamp Kwaromp Tárápan mér mono. Naropwar Kwar námoku saráp mérámpono. Tá arop ankwap Naropwarén mér mono. Kwaromp Tárápao saráp mérámpono. Aenámpara, Kwaromp Tárápao am fárákapan náráp Naropwar Kwar yénkép nánko, am fárákapao saráp Naropwar Kwarén mér napon. ✧

²⁸ Yumo arop fárákap tére tokwaea wae, tá ankank kakap napo, kápae nánko te, yumo ponankor ononampok korop napo, ono yumwan anepér nénk nanampon. ²⁹ Ono yumwan sánknamp am yaopwae kápae yiráp yápare mek porokop tenamp te, * yumo fwap samp mwanapon. Tá ono yumwan sampenkria sánknamp ankank te kápae mono. Am te apae riteanápe ono te onokump ninik te apárok anámpea aropan sánánkar porokwe fek i konampono. Aenámpara, yumo fwap anepér sámp mwanapon. ³⁰ Máma yaopwae ono yiráp yápare mek pap namp te, yumwan kokwae sánk mono. Tá ankank ono yumwan sampenkria nénk namp te kápae mo, kakére fwapon.” ✧

12

‘Sabat yae fek tére kwaponó’rá sénap kar

¹ Wakmwaek ankwap Sabat yae fek Jisas witráp yopwar mekmwaek náráp éréképa yarak i konámp arop éréképea akwap. Aenángo am fárákapao yae porokwe nánko, wit kánánkápra yipi kokwarrá fépérrá tukup. ✧ ² Aenapo, Farisi fákáre am táman nkea Jisasén sérrá, “Amo nkeae! Waráp éréképa yarak i konap arop fárákapan nko, Sabat yae fek lo kákánk konap ankank te tak napon.”

³ Aerá sénapo maok, Jisas nopok am fárákapan sérrá, “Ae te yumo Devitoimp kar Kwaromp Buk fek yak námp te nke mák napon? Ono sénamp te am ke fek Devit ntia maomp arop fárákap yae porokwe nánko, ⁴ Kwaromp lotu nap mek yinkea Kwarén ofa sánknamp pan fáriapono. Am pan te fouara, arop fár mono. Pris fákáreao saráp fári konapan niapon. ✧ ⁵ Ae te yumo am kar lo fek yak námpan kor nke mori kwaponó? Pris fákáre Sabat yae fek lotu nap tokwae

✧ **11:22:** Amo 1:9-10 ✧ **11:23:** Stt 19:24-28; Ju 1:7 ✧ **11:24:** Mt 10:15; Lu 10:12 ✧ **11:25:**

1 Ko 1:26-29 ✧ **11:27:** Mt 28:18; Jo 1:18; 3:35 * **11:29:** ‘Yaopwae yápare mek porokop’ te bulmakaump yápare mek porokop tenapo, éréképea akwap nánko, ankore mekamp plau yaopwaerao kwar mek yokoroprá akwap konámpan sénámpon. “Juda Tére konap Ninik” kware 7 fek nkeampo.

✧ **11:30:** 1 Jo 5:3 ✧ **12:1:** Lo 23:25 ✧ **12:4:** 1 Sml 21:1-6

mek lo kwe-pwararea tére napan maok, am fek te kwatae ninik yak mono. ✧
 6 Ono yumwan sénampon, mapek yak námp te támao lotu nap tokwaeran kwe-
 pwar námpon. 7 Kwaro sérrá, ‘Ono te ofa fek warákár mono. Ono te ankwapan
 aropompan saráp warákár nampon.’ Aeno táte yumo am mek yaknámp kar
 fwapia mér nap kwamp te, arop kwatae ninik mo, fwapnap aropan, kwatae
 ninik naprá yurukup mo mwanapono. ✧ 8 Am te apae riteanápe, Aropamp
 Táráp mao námoku Sabat yaeran kor poukwap konámpono.”

Jisas Sabat yae fek arop yae kwataenámp fwapi papámp kar
Mak 3:1-6; Luk 6:6-11

9 Takia Jisas am fek pwarará akwapea, ankwap taun mekia am fárákapamp
 lotu nap mek akwap. 10 Aenánko maok, am mek yaknámp arop ankárankamp
 maomp yae te yonkwae yak. Aenánko maok, arop ankwap fárákap Jisasén
 kot mwanámpria, mokopon nke mwar ritea man turunkrá, “Ae te nomo fwap
 Sabat yae fek touwenámp arop fwapi pap mwanámp ni mo nie?” 11 Aerapo
 maok, nopok Jisaso am fárákapán sérrá, “Yumo ou mekamp arop ankwap
 náráp sipsip Sabat yae fek apár me mek piká yak nánko te, mao fwap náráp
 sipsip warko ka-pap konámp te yumo wae mér napon. 12 Aeno arop te
 sipsipan kámákár akwap námpon. Aenámpara, nomo fwap Sabat yae fek
 arop ankwapan yaewour mwanámpon.” 13 Aerá séria pwarará am aropan
 sérrá, “Waráp yae kor ékékérae.” Aeránko maok, am arop wae náráp yae kor
 ékékéer nánko, maomp yae kor wae kwapwe kareria ankwapmwaek yae kor
 niampi yak. 14 Aenánko, Farisi fákáre am nkea, lotu nap pwarará tukupea
 koupoukarrá tankáprá Jisasén sámp-wouroump mwaria kar sérar.

Jisas te Kwaromp tére arop kareno’rá sénámp kar

15 Jisaso am Farisi fákáre námwan kwatae pap mwarianap ninik wae méria
 am taun pwarará akwap. Aenánko kápae kare koumteouráp arop maomp
 wakmwaek tukup napo, mao touwenap arop ponankor fwapokwaprá kák.
 16 Aeria maok, am fárákapán sérrá, “Yumo onan, mao tére námponorá arop
 ankwap fárákapao wa nap fek érik séri kwapono.” 17 Aenánko maok, am kar
 te wokwaek Kwaro profet Aisaiamp táp feknámp sérimp kar wae méntér pwi
 námpono. Aisaia arakrá sér,

18 “Mámáte onomp tére aropan
 ono wae nánapi pwara nampon.
 Ono man warákár tokwaeria
 ono te man yonkwae kárámp nampon.
 Onomp Spirit maomp pourou mek pap nanko
 mao yae-párak kare ninik fekamp kar
 ankwap fi mekamp arop fárákapán
 farákáp naenámp. ✧

19 Mao te arop yopor kar sér mo,
 kar tokwae tékén sér mo.
 Mao koupoukour konap mwaek érik fokopeyakra
 wumwi kar fek kar farákáp mono. ✧

20 Kaeak nunuri yak námp te,
 am te ponankor tákár mono.
 Táte kárákáre monámp lam mekamp wik
 yurunk kánanke kwarok námp te
 ponankor torokwari pap mono. *

✧ 12:5: Nam 28:9-10 ✧ 12:7: Hos 6:6; Mt 9:13 ✧ 12:18: Mt 3:17 ✧ 12:19: 2 Ti 2:24 * 12:20:
 Mao te aropan porokwe fek i konámpan wounáp kar takrá sénámpono.

Mao fwap térerá yakrá akwapea
yae-párak kare ninik pwi yak námp naenámpon.

²¹ Táte kápae kare ankwap fi mekamp arop
man méria, man yépekrá yakáp mwanapon.” ✧

*Jisas te Belsebulomp kárakáre fek tére námp`rá sénap kar
Mak 3:20-30; Luk 11:14-23*

²² Am ke fek táman arop fárakapao arop ankárakamp kwatae-arop
noumpoukoupá yak námp Jisasnámпок warámpá korop. Mao te yi ntia top
kour aompi yak. Aenánko Jisas man fwapi pap nánko, mao wae kar séria yi
fwap nke. ²³ Aenánko kápae kare koumteouráp arop nkea kokorokoria sérrá,
“Ae te mámá arop te Devítomp fekamp táráp ni mo nie?” ✧ ²⁴ Aenapan maok,
tá Farisi fákáre am wawia sérrá, “Am arop te Belsebul kwatae-arop fákáre
taokeyak námp maomp kárakáre fek kwatae-arop yéreperá kérép námpono.”
✧

²⁵ Aerapan maok, Jisas am fárakapamp ninik mek wae méria am fárakapan
sérrá, “Ankárakamp firáp arop taokeyakáp nap mekamp kuk pírekarea
yorowar napo te, am fi te mokopia kárakáre yak naenámpon? Wae-
man kwatae akwap naenámpon. Táte ankárakamp némpoukamp arop, tá
ankárakamp nap mekamp arop kuk pírekarea yorowar nánko te, am némp
ntia am nap mekamp arop te fwapi yakáp mono. ²⁶ Aeno táte Satan kok
námoku yorowar nánko te, am Satanomp fi te waeman pípiríkiri akwap
naerámpon. Aenámpara, mao náráp firáp taokeyak konám te mokopia
kárakáre yak naenámpánáp? ²⁷ Táte kare, Belsebul onan yaewour nánko,
ono kwatae-arop yéreperá kérép nampan nánko te, wa yiráp arop fárakapan
yaewouránko kwatae-arop yéreperá kérép konapon? Aenámpara yumokunap
fi támao maok warko yumwan yurukup námpon. ²⁸ Aeno táte yumo nke napo,
Kwaromp Yiki Kor Spiritao onan yaewouránko, ono kwatae-arop yéreperá
kérép nanko te, yumo táman nkea, Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp te
yumo nke nap fek wae ék námp, ará mér kipo. ✧

²⁹ Mokopia aropao ankwap kárakáre kor aropamp nap mek akwapea
maomp ankank ti naenámpon? Mao tak naeria te, manénkir akwapea am
kárakáre kor arop sámpea, paok fek yarokwapea pátea maok, mao fwap nap
mek paprará am mek tankápnám ankank fwap ti naenámpon. ✧ ³⁰ Táte arop
onomp nouroup mo námp te onomp yopor aropono. Arop onont ankára mek
koumteouráp aropan koupoukour mo námp te, mao am fárakapan ti-yérepe
nánko, pírikimp konapon.

³¹ Aeria ono yumwan sénampon, ‘Kwar te koumteouráp arop fárakapao
kwatae ninik ntia man wouroump sénap fwap tirá épér naenámpon. Aeno
arop Kwaromp Yiki Kor Spiritan wouroump sénap fekamp kwatae ninik te
tirá épér mono. ✧ ³² Arop fárakapao Aropamp Tárápan kar kwatae sénap
fekamp kwatae ninik te fwap tirá épér i konámpon. Aeno Kwaromp Yiki Kor
Spiritán kar kwatae sénap te, Kwaro am fekamp kwatae ninik tirá épér mo
nánko, oukoumwan taki yak, nánkár kor ankár taki yak naenámpon.”

Aropamp ninik mek yak námp maomp karao érik yénképnám kar

³³ Tá Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Kwapwe kare yao te kirao
kor kwapwe kare ki tank námpon. Táte kwatae yao te, kirao kor kwatae
ki tank námpon. Arop fárakap, kwapwe kare yao ni, kwatae yao nierá mér
mwaria te kiran saráp nkea mér i konapon. ³⁴ Yumo kwatae kare arop tákam-
ti kwatae niamp te, yumo mokopia kwapwe kare karan sér mwanapon? Arop

✧ 12:21: Ais 42:1-4 ✧ 12:23: Jo 7:31 ✧ 12:24: Mt 9:34 ✧ 12:28: Ap 10:38 ✧ 12:29: 1 Jo 4:4
✧ 12:31: Hi 6:4-6

ninik mek kwatae nkwakwe make ninik yak námp te, am támao maomp táp meknámp am takeniamp kar sérar i konámpon. ✧ ³⁵ Kwapwe kare arop te maomp ninik mek kápae kare kwapwe kare ninik mwar yak námpara, maomp táp meknámp kor kwapwe kare ninik fekamp karan saráp sérar i konámpon. Arop kwatae te maomp ninik mek kápae kare ninik kwatae yak námpara, am kwatae ninik táman saráp sérar i konámpon.

³⁶ Aeno ono yumwan sénampon: Kwaro arop kot naenámp yae tokwae fek te, koumteouráp aropan yumo ponankor kar kwatae-námp nik mo, kwaporok sérar i konap, am fek yurukup nae-námpon. ³⁷ Amoku waráp sénap kar táman Kwaro yurukupia, amwan ‘Kwapwe kare arop’rá sér, tá ‘Amo kwatae arop’rá sénaenámpon.’

Jisas kárakáre yénképano’ ria sériap kar

Mak 8:11-12; Luk 11:29-32

³⁸ Aenánko am ke fek táman lo yénkrá farákáp konap arop ntia Farisi fákáre Jisasén sérrá, “Tisa, yino amo Kwaromp kárakáre yénkép napo, nke mwaro.”

✧ ³⁹ Tá nopok Jisas am fárakapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Mámá ke fekamp koumteouráp arop fákáre te Kwarén pwarnap koumteouráp arop kwataerao ‘Kwaromp kárakáre nke mwar’rá sénaponono. Táte ono am fárakapan Kwaromp kárakáre fwap yénkép nanampan maok, am fek te profet Jonanimp Kwaromp kárakáreran saráp yénkép nanamponono. ⁴⁰ Wokwaek kar Jona te éntékam tokwaeramp yare mek yámar yinink, kumur yininki yakámpon. Aeno Aropamp Tárápao kor kwar mek yámar yinink, kumur yininki yak naenámpon. ✧ ⁴¹ Wokwaek kar Ninive mekamp arop fákáre waeman Jona Kwaromp kar farákáp nánko wawia kwatae ninik pwar napon. Aeno mapek yaknámp arop ankwap te Jonan kámákár akwap námpan maok, yumo maomp kar younkwek sinapon. Aenapara, nánkár Kwaro koumteouráp arop fárakapan yurukup námp fek, Ninive mekamp arop fákáre Kwaro arop ponankor yurukup námp fek fokouri yakáprá yumoinap kwatae ninik érik farákáp mwanaponono. ✧ ⁴² Wokwaek kar yae-mánkwan mwaek panek yaknámp kwin te apár faek karaok yak námpao maok, Solomonokwapwe kare yonkwae kour kar farákáp nánko, wa naeria koropámpon. Aeno mapek yaknámp arop ankwap te, Solomonén kámákár akwap námpan maok, yumo maomp kar younkwek sinapon. Aenapara, nánkár Kwaro koumteouráp aropan yurukup námp fek yae-mánkwan mwaek panek yaknámp Kwin am mek fokopeyakria, mámá ke fekamp koumteouráp aropamp kwatae ninik érik sérar naenámpon.” ✧

Kwatae-arop warko arákarrá koropnámp kar

Luk 11:24-26

⁴³ Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Aeno táte kwatae-arop arop ankwapan pwarará te, akwapea ént yak monámp apár mekmwaek yarak. Yarakria, am mek anepér sámp naenámp nap oupourouunk námpao maok, mao nke mono. ⁴⁴ Aeria maok, mao sérrá, ‘Wampweno. Ono manénkir yakea koropnamp nap mek akwap nae’ ria koropea nke nánko, am nap te tiri farákápea fwapokwapia pwate napo, am nap te kwaporok yak. ⁴⁵ Aenánko te, mao warko akwapea ankwap fákánek kwatae-arop maomp kwatae ninikan kámákár námp éréképá koropea am nap mek tukupea yakáp. Wokwaek am arop te maomp pourouk kwatae-arop yak nánko, kwatae yakámpao maok, oukoumwan te warko ankár porok kwatae kare yak námpon. Tá taknámp

✧ 12:34: Mt 15:18 ✧ 12:38: Jo 6:30; 1 Ko 1:22 ✧ 12:40: Jo 1:17 ✧ 12:41: Jo 3:5 ✧ 12:42: 1 Kin 10:1-10

oukouwánwán máná ke fekamp kouwteouráp arop fárakapao kor, takeniamp arop yakáp mwarea napon.” ✧

*Jisasomp éntupwar ntia nánaeounáp fákáre koropnap kar
Mak 3:31-35; Luk 8:19-21*

⁴⁶ Jisas kouwteouráp aropan am kar farákáprá yak nánko, maomp éntupwar ntia nánaeounáp koropea oumpwik furuk yakápria Jisasént kar sér mwaria. ✧

⁴⁷ Aenapo, arop ankwapao Jisasén sérrá, “Amo wawae! Waráp éntupwar ntia waráp nánaeounáp máná amont kar sér mwaria koropá ek yakáp nape.”

⁴⁸ Táte Jisaso nopok am aropamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Onomp éntupwar te wanono? Onomp nánae te wanono?” ⁴⁹ Aeria námoku éréképá yarak i konámp arop fárakapan yae kurépi fokoprá arakrá sér, “Amo nkeae! Onomp éntupwar ntia onomp nánaeou te máná fárakapono. ⁵⁰ Arop onomp yámar mek yaknám Naropwaromp ninikaok akwap námp te, támao maok onomp nánae, onomp antáp, onomp éntupwarono.” ✧

13

Arop yopwar mek ankankou yirínámp wounáp kar

¹ Am yámarao táman Jisas am nap pwarará akwapea ekria maok, ént aokore tokwae woupwi fek tank. ² Aenánko, kápae kare kouwteouráp arop koropea am fek koupoukour. Aenapo, mao am feknám bot mek korokwapea tank nánko, kouwteouráp arop ponankor ént woupwi mek fokouri yakáp. ³ Aenapo Jisas am fárakapan kápae kare wounáp kar farákáp. Aeria sérrá, “Yumo wawenke! Arop ankárakamp akwapea yopwar mek ankankou yirir námpono. ⁴ Mao yirir nánko maok, ankankou ankwapmwaek mwae kupuk piká tankáp nánko, antao koropea fépér. ⁵ Tá ankwapmwaek péri kor yarákár námp fek pik nánko, kwar tokwae mo námp fek piká tankáp. Aeria kwar mek pik mo nánko, am ankankou wae koupour kar páre námpao maok, ⁶ yámar narek aokrá yokwap nánko, kwar kánanke kwarokia am arák yonkwaeria ankankou yákáre námpon. ⁷ Tá ankwapmwaek wiráp paok wi forokoraenámp mek piká tankáp nánko, am wiráp paok wi támao woukoupria oupoupouri yak. ⁸ Aeno ankankou ankwapmwaek kwar émi kwapwe mek piká tankáp námp te, waeman fwap párea, warko ki kwapwe tankáp i konámpon. Aeria ankwap 100 ki tankáp, ankwap 60 ki tankáp, ankwap 30 ki tankáp i konámpono. ⁹ Arop woupwirápao námp kwamp te, máná kar ankár wa kuno.”

*Jisas wounáprá sér i konámp kar fi
Mak 4:10-17; Luk 8:9-10*

¹⁰ Jisas am kar farákápea pwar nánko, maomp éréképá yarak i konámp arop fárakap koropea Jisasén turunkrá, “Amo apaeritea am fárakapan wounáp kar farákáp napon?” ¹¹ Tá nopok Jisaso am fárakapan arakrá sér, “Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp kar fi mek wouroumpeyak námp, Kwaro yumwan wae yénkép námpono. Aeno máná arop fárakapan te mono. ✧ ¹² Táte arop Kwaromp kar kárakáre fek niki samp nánko te, Kwaro man warko ankwap ninik kwapwe méntér tapokwaprá kápae kare sánk naenámp. Aeno táte arop kar wawia niki-samp mo námp te, Kwaro am ninik kánanke kwarok yak námpan maomp yaekamp pwarokwap naerámpon. ✧ ¹³ Am taki yak námp táman, ono am fárakapan wounáp kar sénampon: Am fárakapao am ankank énoukoup napao maok, am fárakap te ankank ankwap wuri nke mono. Mao

✧ 12:45: 2 Pi 2:20-22 ✧ 12:46: Mt 13:55; Mk 3:31; Jo 2:12; Ap 1:14 ✧ 12:50: Jo 15:14; Ro 8:29; Hi 2:11 ✧ 13:11: 1 Ko 2:10 ✧ 13:12: Mt 25:29; Lu 8:18

te kar wa mwaria woupwi pap napao maok, mao te wawia mér sámp mono.

¹⁴ Am koumteouráp arop fárákapao mwanapan, profet Aisaia sérimp kar te wae érik korop námpon. Mao sérrá,
‘Yumo waeman kar wa napao maok,
am kar fi te mér mo mwarea napon.
Yumo wae énoukoup napao maok,
ankank ankwap wuri nke mo mwarea napon.

¹⁵ Am koumteouráp arop fárákapamp ninik te kárákáre yak námpon.

Aeria am fárákapao kar wawantá
woupwi kákaria yi wouri yakáp napon.
Aenapara, am fárákap te ankank ankwap nkeria,
maomp woupwi kar wawia
maomp ninik mek kar fi mérantánoria napara,
mao warko arákarea ononampok korop napo,
am fárákapan fwapokwaprá kákantáno.’ ✧

¹⁶ Aeno yiráp yi fwap ankank nke, tá yiráp woupwi fwap kar wawi konapara, Kwaro yumwan ourour sánk naenámpon. ¹⁷ Ono yumwan kare kar sénampon, wokwaek kápae kare profet fákáre ntia yae-párak kare arop fárákap oukoumwan yumo nkenap ankank má nke mwar karapao maok, nke moiapon. Tá oukoumwan yumo wanap kar má wa mwar karapao maok, wa moiapon.” ✧

Ankankou fek wounápnámp kar fi

Mak 4:13-20

¹⁸ Jisas am fárákapan sérrá, “Yumo am ankankou yopwar mek yirir i konap fekamp wounáp kar fi wawenk. ¹⁹ Arop Kwaro náráp firáp taokeyak naenámpon karan wa námpao maok, am kar fi fwapia mér mo nap te, mwaeao piká tanknámp ankankou niampon. Satano koupour kar koroprá am kar Kwaro arop ninik mek ankank ounámp yimp námp te, mao ti-akwap konámpono. ²⁰ Ankankou ankwapmwaek ankore mek péri kor yárakárnámp kwar yumuntuk piká tank námp te arop koupour kar kar wawia sámpea warákár. ²¹ Aenapao maok, am kar te arák kwar mek pik mono. Am te kánanke kwarok ke fek saráp yak nánko maok, mao Kwarén mérámp táman ankwapao námwan kar kwatae sérrá, nkwaekwe make sokoro napo, maomp mér námp te koupour kar kwatae akwap konámpon. ✧ ²² Tá ankankou ankwap wiráp paok wi fi mek piká tank námp te, arop wae kar sámp námpao maok, apárokamp ankankantá ninik tokwaerá kápae kare mani kénk naerianámp ninikao Kwaromp kar oupouropá pap nánko, mao te ki tank mo námpon. ✧ ²³ Aeno am ankankou kwapwe kare kwar mek piká tank námp niamp te, arop kar wawia am kar fi mér námpono. Aenánko mao fwap ki 100, 60, 30 arakrá tankáp konámpono.”

Yopwar mekamp apwar pwae kwataeran wounápnámp kar

²⁴ Warko Jisas ankwap wounáp kar arakrá sér, “Yámar mekamp Kwaro náráp firáp taokeyak konámpon te, arop ankwapao wit ou yopwar mek yirir i konámpon. ²⁵ Aenámpao maok, am koumteouráp arop pampi yakáp napo, kumuruk maomp yopor arop kánánkámp koropea kwatae apwar pwae ki wit fi mek yiriria pwarará akwap te. ²⁶ Wakmwaek am wit párea wae ki tank naeria nánko, nke napo, am apwar pwae kwataeao kor mént forokor. ²⁷ Aenánko, am yopwar mek tére konap arop tukupea yopwar naropwarén sérrá, ‘Arop Tokwae, yino nik námp te, amo waráp yopwar mek te ankankou

✧ **13:15:** Ais 6:9-10; Jo 12:40 ✧ **13:17:** 1 Pi 1:10-12 ✧ **13:21:** Kl 2:7 ✧ **13:22:** Lu 12:16-21; 1 Ti 6:9-10

kwapwe mwar yoroi naponno. Mokopia apwar pwae kwatae am mek yakáp námpono?"

²⁸ Aerapo maok, mao am fárákan séré, 'Yopor arop ankáránkampao am apwar pwae kwatae sira námpon.' Aeránko, am tére aropao séré, 'Ae te amo ník nap te, yino tukupea am apwar pwae kwatae moroprá koupoukour mwanámp nie?' ²⁹ Aerapo maok, nopok mao am fárákan séré, 'Mono! Yumo takria apwar pwae kwatae moroprá wit méntér morop mwanape. ³⁰ Énékér taki yakea nepo, nánkár wit moropnap ke fek yumo apwar pwae kwataeran mékir moroprá pupuria yaomwi mek yanki pwatea, wakmwaek wit koupoukarea onomp fir kák konamp nap mek kák mwanaponno.' " ✧

Mastet ki ntia yisan wounápnámp kar

Mak 4:30-32; Luk 13:18-21

³¹ Tá warko Jisas am fárákan wounámp kar arakrá sér: "Kwaro náráp firáp taokeyak konámp te, arop ankáránkao mastet ou sámpea yopwar mek yoroinámp niamp. ³² Am mastet ou te ankwap ankankou niamp tokwae mono. Am te kánanke kwarok kareno. Aenámpao maok, nánkár wakmwaek akwapea tokwaeria te ankwap pourouráp yopwar mekamp firan kámákár akwap námpon. Akwapea yao niamp nánko, antao kor fwap koropea am yowe mek tankáp i konámp." "

³³ Tá warko Jisas ankwap wounámp kar arakrá sér, "Kwaro náráp firáp taokeyak konámp te yis niamp. Yupu ankáránkampao am yis sámpea plaua dis mek yokwapea méntér arákareanáko, yámpea tokwae kar i konámp niamp." "

Jisas wounámp kar mwar farákápnámp kar

Mak 4:33-34

³⁴ Am kápae kare kar Jisaso koumteouráp aropan farákápnámp te wounámp kar mwar farákápnámp. Mao te am fárákan érik farákarrá kar ankwap sér mono. Ankár wounámp kar mwar farákápnámp. ³⁵ Aenámp am te wokwae profet ankwapao sérimp kar méntér pwi námpon. Wokwae mao séré,

"Ono am fárákan kar farákápnámp te wounámp kar fek sénanampon.

Ono am arop fárákan

wokwae Kwaro mámá apár yoro námp feknámpia

mek wouroumpea yakrá koropea

oukoumwan námp sénanampon." ✧

Apwar pwae kwataeran wounápnámp kar fi

³⁶ Takia pwarará Jisas koumteouráp aropan páraprá wae nap mek akwap. Aenáko maomp éréképa yarak i konámp arop fárákan koropea man séré, "Amo yinan am apwar pwae kwatae yopwar mek forokornámp wounámp kar fi farákápnámp."

³⁷ Tá nopok Jisaso am fárákan arakrá sér, "Arop kwapwe kare ankankou yoro námp te Aropamp Tárápono. ³⁸ Yopwar te mámá apárono. Kwapwe kare ankankou te Kwaro náráp firáp taokeyak-námp mekamp koumteouráp aropono. Apwar pwae kwatae te Satanomp koumteouráp aropono. ✧ ³⁹ Am apwar pwae ou kwatae yirir námp te Satan nono. Am fir yápaenámp ke te mámá apár pwar naenámp yaenono. Yopwar mek tére konap arop te ensel fákáreno. ⁴⁰ Am apwar pwae kwatae koupoukarea yaomwi mek yankap nap te taknámp nánkár mámá apár pwarnámp yae fek tak mwanapon. ⁴¹ Aropamp

Táráp mao náráp ensel fákáre tirá kérép nánko, náráp firáp taokeyaknám mekamp arop fárákapan mérnáp kwatae pap konám ankank, ntia kápae kare kwatae niniknap arop fárákapan fárarámprá párapkop mwanaponon. ⁴² Am fárákapan tia yaomwi tokwae mek épéri tenapo, am yaomwi mek yakáprá éménka waeria yu kikimpia wae mwanapon. ⁴³ Am ke fek táman yae-párák kare koumteouráp arop fárákap te náráp Naropwaro maomp firáp taokeyaknám mek yakáprá yámarnám wae tákapá yakáp mwanapon. Arop woupwirápao nám kwamp te, ankár mámá kar má wa kuno.” ✧ ✧

Arop mani bokis kwar mek tank nánko nkenám wounáp kar

⁴⁴ Tá Jisaso warko arakrá sér, “Kwaro yámar mekamp náráp firáp taokeyak nám te make niampon: Maniráp bokis yopwar mek manénkir kwar mek wouroump tenapo, arop ankwapao akwapá kwar yokoroepa nkeaka warko oupouri pwar. Aetea mao warákár karia akwapá námokuráp ankank ponankor koupoukarea arop nénkria, am fek mani sámpea warko am mani fek yopwar am sámp nám niampon.”

Anani kor kwapwe niampan wounáprá sénám kar

⁴⁵ Tá ankwap wounáp kar arakrá sér: “Kwaro yámar mekamp náráp firáp taokeyak konám te, arop ankwap solwara mekamp anani kor émi kwapwe kare * bisnis téreria am fek mani sámp. ⁴⁶ Ae konámpao, mao nke nánko, anani kor ankwap ankárank kwapwe kare kare nánko, mao akwapea námokuráp ankank ponankor nénkria mani tia, am mani fek am anani kor kwapwe námoku naenám sámp nám niampon.”

Umbenan wounápnám kar

⁴⁷ Jisaso ankwap wounáp kar arakrá sér: “Kwaro yámar mekamp náráp firáp taokeyak konám te arop ankwap ént aokore mek umben sirarea kápae kare nkwakwe make éntékam ti. ⁴⁸ Am umben mek te top pwarámpeyak nánko, forokwapea sakwap paprá tankáprá, baket mek éntékam am kwapwe karenám kákrá, kwatae éntékam épér i konap niamponon. ⁴⁹ Nánkár mámá apár pwarnám yae fek taknám mwanaponon. Ensel fákáre ékia yae-párák kare arop ou mek kwatae ninikráp arop yakáp napan farámprá párapkop mwanapon. ⁵⁰ Am fárákapan tia yaomwi tokwae mek épér tenapo, am fárákap yaomwi tokwae mek yakáprá éménka waeria yu kikimpia wae mwanapon.”

Manénkirkamp kare kar ntia wourékam kare kar

⁵¹ Jisaso námoku éréképá yarak i konám arop fárákapan turunkrá, “Yumo te mámá kar fi ponankor wae mér nap nie?” Aeránko maok, nopok am fárákapao Jisasén sérrá, “Yeno.” ⁵² Aerapo Jisaso am fárákapan sérrá, “Wokwaekamp lo mérap arop fárákap te Kwarén méria náráp firáp wourékam taokeyak konám mek korop napao maok, am fárákap te arak naponon: Nap naropwaro náráp nap mekamp maniráp ankank wourékam épirént ankár mek tapokwapea tia érik ti-mank nám niampon.”

Nasaret mekamp arop fárákap Jisasén younkwe sákap kar

Mak 6:1-6; Luk 4:16-30

⁵³ Jisas am wounáp kar farákápea pwarará am némp pwarará akwap. ⁵⁴ Mao akwapea námokuráp taun mekria am fekamp koumteouráp arop am fárákapan námokuráp lotu nap mek Jisaso kar farákáp. Aenánko am fárákap wawia kokorokoria sérrá, “Am mámá mér ntia Kwaromp kárákáre yénkép

✧ 13:43: Dan 12:3 ✧ 13:43: Mt 25:31-46 * 13:45: ‘Solwara mekamp anani kor émi’rá sénám te, solwara mek kour mekampao yumwi fek kárákap yak nánko, sámpea am fek mani tokwae ti konaponon. Koumteouráp arop te am ankank táman kikiank kare konaponon.

námp máte maokamp sámpea námpon? ✧ ⁵⁵ Mámá arop te kamdamp tárápono. Maria te maomp éntupwarono. Jems, Josep, Saimon, Judas, am fárákap te maomp nánaeounápono. ✧ ⁵⁶ Maomp antáponáp fákáre te nomont yakáp napon. Maomp mér ponankor te maokamp sámp námpono?” ⁵⁷ Aeria am fárákap Jisasén kokwarok. Aenapan maok, Jisas am fárákan sèrrá, “Profet te kápae kare némpouk e yak námpono. Aenámpan maok, mao námokuráp némpouk, tá námokuráp nap kare mek te e yak mono.” ⁵⁸ Aenámpara, Jisaso am taun mek Kwaromp kárákáre kápae kare yénkép mono. Waeman mér mo napantá námpon.

14

Arop ént mek nérrá kák konámp Jon sumpwinámp kar

¹ Am ke fek Galili taokeyak konámp Gavman Heroto Jisas térenámp kar korop nánko wa. ² Mao náráp tére aropan sèrrá, “Am arop te arop ént mek nérrá kák konámp Jono warko apár me meknámp fárámp námpono. Aenámpara, maomp yaek-námp Kwaromp kárákáre tokwae korop námpon.” ³⁻⁴ Am te arakimp: Wokwaek Heroto náráp nánae Filipomp yupu Herodiasén pwarokwap nánko, Jono Herotén sèrrá, “Amo sámpnap yupu Herodias am te pwi yak mo námpon.” Aeránko maok, Heroto Jonén sámpea sen fek yarokwapea kalabus nap mek páte napo yakámpon. ✧ ⁵ Mao Jonén sámp-wouroump naerianámpao maok, kourteouráp arop fárákap te, Jon te profetoria nínik nap ara, mao am fárákan apápría man sumpwi pap mo, párák kalabus mek páte nánko yak. ⁶ Aenámpan maok, ankwap yae fek Heroto námwan éntupwaro sámpámp yaeran nínia fir kékérouria arop éréképeanánko, koupoukarrá fépér. Aenánko, am ke fek am Herodiasomp namom éнки am arop ou mek kaerá yarak nánko, Herot nkea warákár tokwae. ⁷ Aeria maok, man kar papria sèrrá, “Kare kar yámar mek yak námpráp amo námwan sápaeria sénap ankank te ankár sénap táman sánk nanampono.” ⁸ Aeránko maok, maomp éntupwar Herodiaso Jonén yonkwae pwarámpámp kwamp sumpwianoria man nínik sánkria sèrrá, “Amo Herotén sénapo, arop ént mek nér i konámp Jonomp me kor karámp-fárákapea plet mek papea sánk naenámpono.” ⁹ Aerá sénánko maok, king te, mokop tak naeria nínik tokwae. Aenámpao maok, kápae kare arop fákáre koupoukarrá tankáprá fánap, mao wa nap fek fou e séri tenámp kwamp maok, ‘Sánkenk’rá sérímp. ¹⁰ Mao arop ankárank sámp-kérép nánko, kalabus nap mek akwapea Jonomp yápare kor karámp-fárákap. ¹¹ Takia am yépe kor plet mek papea sankoropá am yupu-tárápan sánk. Aenánko mao sámpá akwapea éntupwarén sánk. ¹² Aenapo maok, Jono éréképá yarak i konámp arop fárákap koropea maomp yákáre samp-tukupea apár me mek papea pwarará, am fárákap tukupea Jisasén sériapono.

Jisaso 5,000 aropan fir wunimp kar

Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15

¹³ Jisas Jon sumpwimp am kar wawia am yaknámp némp pwarará bot sámpea arop yak mo apár mek námoku mwar ampok akwap naeria akwap. Aenánko maok, kourteouráp arop mao akwap námp wawia am yakápnep némp pwarará, Jisas akwap tenámp mwaek apáraok tukup. ¹⁴ Wakmwaek Jisas akwapea ankwapmwaek woupwi fek nke nánko, kápae kare kourteouráp arop ou má néntépá yakáp. Aenapo, Jisaso am fárákan yonkwae touweria maomp pouroukamp touwe fwapokwaprá kák. ✧

✧ **13:54:** Jo 7:15 ✧ **13:55:** Jo 6:42 ✧ **14:3-4:** Wkp 18:16,20-21; Lu 3:19-20 ✧ **14:14:** Mt 9:36; 15:32

¹⁵ Tá wae kumur mek maomp éréképá yáarak i konámp arop fárakap maonámpok koropea Jisasén sérrá, “Mámá ke mek te arop yakáp mo napo, wae kumur naeria námpono. Amo mámá koumteouráp arop wae tirá kérép napo, wonae fik mwaekamp némpouk tukupanápono. Aeria námokuráp mani fek fir tirá fáranápono.” ¹⁶ Aerapo maok, nopok Jisaso sérrá, “Apaeritea tukup mwanapono? Yumo támao fir nénkenke.” ¹⁷ Tá nopok am fárakapao sérrá, “Yino te mapek fir tank mono. Pan yankapramp éntik, tá éntékam anánkaopwe arakia támao saráp tank námpono.” ¹⁸ Aerapo maok, Jisas am fárakapan sérrá, “Am fir onomp wonae fik mapek ti-koropenke.”

¹⁹ Aeria maok, koumteouráp arop fárakapan sérrá, “Apwar pwae fek tankápenke.” Aeria maok, mao am pan éntik, tá éntékam anánkaopwe takia yaek tia fákeyakrá yámar mek tokore yakrá Kwarén ‘Aesio’rá sér. Aea pwarará, am pan fápákária, mao námoku éréképá yáarak i konámp arop fárakapamp yaek nénk nánko, mao am koumteouráp arop táman nénk. ²⁰ Aenapo, am arop fárakap ponankor fépéria wae yare. Aenapo, fir ankwapmwaek tankáp nánko, koupoukarea éntér-sámpramp basket mek kákapo, top-popwarámpimpon. ²¹ Am arop fárakap te 5,000 niamp arakerao fáriapon. Am te koumteou tárápu te kouroump mono. ✧

Jisaso ént yumunturik koropámp kar

Mak 6:45-52; Jon 6:16-21

²² Jisaso námoku éréképá yáarak i konámp arop fárakapan sérrá, “Yumo manénkir bot mek kounkouria ént aokore ankwapmwaek fi mwaek tukupenke.” Aeria maok, námoku mwar koumteouráp arop fárakap tirá kérép naeria. ²³ Mao koumteouráp arop tirá kérépá pwarará, námoku mwar narek faonkwe wi fek Kwarén kar toropwap naeria. Wae kumur nánko, mao námoku mwar am faonkwe wi fek yak. ²⁴ Bot waeman akwapea ént aokore tokwae kuk nánko, ouwi bot me kour mwaeknám koropea bot panánkár. ✧

²⁵ Aenánko, wae wakor naenámp fápaé nánko, Jisas námoku ént yumunturik koropea am fárakapamp wonae fik. ²⁶ Aenánko, am fárakap mao ént yumunturik koropnám nkea, kour me woukouria sérrá, “Námwan nkote! Ént arop kwataerao korop ri kane!” Aeria apápria fépénénka wae. ✧ ²⁷ Aenapo, Jisas am fárakapan koupour kar sérrá, “Yumo sánánkar kárakáre fek yakápenke! Máte ono támao korop nampono. Yumo apápi kwapon!”

²⁸ Aeránko maok, tá Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tokwae Kar e! Amo nap kwamp te, amo onan sénapo, ono kor ént yumunturik amonapok korop nae.” ²⁹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo koropae!” Aeránko, Pita wae bot pwarará ént yumunturik Jisasnámpok akwap. ³⁰ Aenámpao maok, ouwi tokwaeran nkea apápria wae, ént mek pikria Jisasén sérrá, “Tokwae Kar, amo onan yaewourae!”

³¹ Aeránko Jisaso koupour kar yae paprá Pitan yae tokoropea sérrá, “Amo te mér tokwae mono. Amo apaeritea anánkaopwe ninik sámp napon?”

³² Aeria Jisas ntia Pita wae bot mek korokwap nepo, ouwi tokwae wae pwar.

³³ Aenánko bot mek tankápnep arop fárakap man loturia sérrá, “Kare kar, amo te Kwaromp Tárápono!” ✧

Jisaso Genesaret mek kápae kare touwenap arop fwapokwaprá kákámp kar

Mak 6:53-56

³⁴ Mao wae am ént aokore kuk meknám pirékarrá tukupea nkwanwaek fik apár Genesaret mek. ³⁵ Aenapo am mekamp koumteouráp arop Jisasén

wuri nkea maok, am fek wonae fik mwaekamp kápae kare némpouk kar sámp-kérép napo, am fárakapao kápae kare touwenap arop Jisasnámok éréképá korop. ³⁶ Aeria am fárakapao Jisasén sérrá, “Amo taki yakrá, waráp pourou yénképá yak napo, am arop fárakapao waráp waempyam fu fek toupoukour napo, am fárakapamp touwe wae fwap naenampon.” Takrá séri pwarará maok, maomp pouroukamp waempyam fek yae papnap arop fárakapamp touwe warko wae fwap námpono. ✧

15

Kwaromp lo appeyaenámpo loan kwe-pwarnámp kar

¹ Am ke fek Farisi fákáre ntia lo mérnep arop fárakap Jerusalem meknám Jisasnámok koropea sérrá, ² “Apaeritea amo éréképá yarak i konap arop fárakap nomp appeyaenápo nomwan sápap lo kar tak-sinaponon. Am fárakap fár mwarianap ke fek te yae yárar i konapaok mo nap tene.”

³ Nopok Jiaso am fárakapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Apaeritea yumo Kwaromp lo kwe-pwarará, yiráp tékénouamp loaok saráp tukup napon? ⁴ Am te Kwaro sérrá, ‘Amo ankár waráp éntupwar naropwaromp karwaokampo.’ Tá ‘Arop náráp éntupwar naropwarén kar kwatae séria te, am arop ankár sumpwi naenampon.’ ✧ ⁵ Aeno yumo te arop fárakapan ‘Arakenk’rá sér i konapon: ‘Yumo mani ankank yiráp éntupwar naropwarén yaewour mwanapan kor, am anánkwapan sérrá, “Ono wae am ankank te Kwarén sánk nanampria nánapi páte nampara, yumwan nénk mono”rá fwap sénanaponon.’ Yumo aerá sér i konaponon. ⁶ Am taknap ninik támao yumo Kwaromp kar apárok sámp-anámprá yiráp tékénou káknep loan saráp narek samp-tukup napon. ⁷ Yumo te kwekár i konap aroponon! Profet Aisaia te waeman yumwan táman kare sénámpon:

⁸ ‘Am arop fárakap te náráp kar mwar onomp e sakap naponon. Aeno maomp ninik te onan panek yakáp naponon.

⁹ Am fárakap aropamp lo karan saráp farákápria sérrá,

“Máte Kwaromp karonon.”

Aenapara,

am fárakap te onan kwaporok mwar lotu naponon.’ ” ✧

Ankank arop ninik mek oumi pap konámp kar

Mak 7:14-23

¹⁰ Aerá séria maok, Jias kountouráp aropan koropenkrá wumwiria maok sérrá, “Yumo te fwapi wawia ninik kourenke. ¹¹ Ankank táp mek pik námp te arop ninik mek kwatae pap mo i konámponon. Aeno ankank arop ninik mek yak námpao maomp táp meknám ek oukur korop námp te, am támao arop ninik mek kwatae pap námponon.” ✧

¹² Am ke fek táman Jias éréképá yarak i konámp arop fárakap koropea Jisasén sérrá, “Ae te amo Farisi fákáre waráp kar wawia kokwarok nap te wae mér rape?”

¹³ Aerapo maok, nopok Jias arakrá sér, “Onomp yámar mekamp Naropwar te mao wae yopwarráponon. Kápae kare ankank mao námoku yoro moi tari námpan te, am ponankor fi make mokwap naenampon. ¹⁴ Yumo am Farisi fákáre námoku mwar taki yakápanápon pwarenke! Am fárakap te yi wuri yakáp napao ankwap yi wuri yakápnep arop fárakapan mwae kup yénkép

mwaria napon. Aenapan maok, yi wurumpi yaknámp arop ankwap yi wurumpi yaknámp aropan mwae kup yénképria te, énékér apár me mek pik nerea nepon.” ☆

¹⁵ Táte Pita Jisasomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo am arop ninik mek oumi papnámp kar fi wounáp nap yinan érik farákarrá sénapo, yino wa mwaro.” ¹⁶ Jisas nopok sérrá, “Yumo kuri oukoumwan épérép rape? ¹⁷ Ae te kápae kare ankank táp mek pikianánko, yare mek tankea tukwi mwae-párak akwapea tukwi nap mek pik námp te mér mák rape? ¹⁸ Aeno ankank táp meknámp ek oukur korop námpao maok, am te ninik meknámp korop námpon. Aenámpara, am támao maok arop ninik oumi pap konámpon. ¹⁹ Ankank ninik meknámp koropánk i konámp te arakono: Ninik kwataenap, táte arop sámp-wouroump mwanap ninik, tá poumou nap mekamp yupu kokopor mwanap ninik, tá pwarápae sánk konámp kokopor ninik, tá oukun i konap ninik, tá arop kot nap fek kwekárará sér i konap ninik, wouroump sokwak i konap ninik. ☆ ²⁰ Ará ankank támao maok, arop ninik mek oumi pap konámpon. Aeno arop manénkir yae yárár moi yakrá fir fárámp te aropamp ninik mek oumi pap mono.”

Ankwap fi mekamp yupu Jisasén mér karimp kar
Mak 7:24-30

²¹ Jisas am némp pwarará ankwap fi arop yakápnap taun Tair ntia Saidon mekmwaek akwap. ²² Aenánko Kenan fi mekamp yupu ampok yak námpao maonámpok koropea Jisasén tékén arakrá sér, “Tokwae Kar, Devitomp ou fekamp táráp e! Amo ankár onan aropompae! Kwatae-arop onomp yupu-tárápamp pourouk woukoupea kwatae papáne!” ²³ Aeránko maok, Jisas te am yupuan kar pwarokwaprá sér mono. Mao éréképá yarak i konámp arop fárákapao koropea Jisasén sérrá, “Mámá yupu má nomp wakmwaek wumwirá koropáne. Amo sámp-kérép napo akwapano.”

²⁴ Aerapo maok, tá nopok Jisaso sérrá, “Kwaro onan ankwap firan yae-wouraeria sámp-kérép mo. Israel fi mekamp sipsip moyakáp napantá Kwaro onan sámp-kérép námpono.” ²⁵ Aeránko maok, am yupu koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torókomprá me kor woukoupria sérrá, “Tokwae Kar, amo onan yaewourae!” ²⁶ Tá nopok Jisaso maomp kar pwarokwaprá wounáprá sér, “Takria nomo tárápuamp fir sámpea asan * sámkantáno.” ²⁷ Aeránko maok nopok yupuao sérrá, “Tokwae kar e! Amo te waeman kare kar sénapon. Aeno nap mek yakápnap as te naropwaro fánámp fir tiri párapop pikrínk nánko, fwap am tirá fári konapono.” ²⁸ Mao aerá séránko maok, Jisaso am yupuamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Waráp mér te tokwae kar námpara, amo sámp naeria kikiank nap take pourouráp amo fwap sámp nanapon.” Aeránko maok, am ke fek táman maomp yupu-táráp wae fwapimpono. ☆

Jisas kápae kare touwenap arop fwapokwaprá kákámp kar

²⁹ Oukoumwan Jisas am némp pwarará Galili ént aokore wonae fik akwap. Aea mao pokea narek faonkwek tank. ³⁰ Aenánko, kápae kare koumteouráp arop fárákap koropea maomp wonae fik koupoukour. Am fárákapao pu kwataenap arop, yi néneráp arop, kour korokorenámp arop, tá top kor aompi yaknámp arop, tá kápae kare ankwap touwenap aropan kor éréképá koropea Jisasomp pu wonae fik kák. Aenapo, mao am arop fwapokwaprá kák. ³¹ Aenánko am arop fárákap táman nkea kokorokoria sérrá, “Wakwe! Am top kor aompiyaknámp arop kar sénámpwae! Kour korokorenámp arop warko

☆ **15:14:** Mt 23:16 ☆ **15:19:** Ga 5:19-21 * **15:26:** 24 ntia 26: ‘Tárápu’ ntia ‘sipsip’rá sénámp te, Israel firan sénámpon. ‘As’rá sénámp te, ankwap fi aropan sénámpon. ☆ **15:28:** Mt 8:10,13

fwap námpwae! Tá pu kwataeráp arop fwap yáarak námpwae! Tá yi néneráp arop fwap nke námpwae!” Aeria maok, am fárákap Israel firamp Kwaromp e sakapiapon.

Jisas 4,000 arop fir nénkámp kar

Mak 8:1-10

³² Takia pwarará Jisas námoku éréképá yáarak i konámp arop fárákapan wumwi nánko, korop napo sérrá, “Ono mámá arop fárákapantá yonkwae touwe nampono. Mao onont wae yinink yae yakápi napao fir mo námpono. Ono te yae porokwe make tirá kérép mono. Takria arop ankwap yae porokweraoia mwaeaoik poporokweantáno.” ✧ ³³ Tá nopok mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapao sérrá, “Máte arop yak mo apárono. Nomo maokamp kápae kare pan mámá arop ou tokwae má pwi naenámpono?” ³⁴ Tá nopok Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo pan apaekamp tankáne?” Nopok am fárákapao sérrá, “Yinomp pan te fákánek tank námpono. Tá ankákárank éntékam kánanke tankáp námpono.”

³⁵ Aerapo maok, tá Jisaso am kounteouráp aropan sérrá, “Yumo apárok tankápenke.” ³⁶ Mao am pan fákánek sámp, éntékam ankákárank tia Kwarén ‘Aesio’rá séri pwarará, fápákária mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapamp yaek nénk. Aenánko, am kounteouráp aropan nénk napo, ³⁷ wae ponankor fépéria pwi. Aenapo maok, tá oukoumwan ankwapmwaek tankáp nánko, Jisasomp arop fákáre am fir koupoukarea fákánek basket mek kák napo, top koupour yak. ³⁸ Am fáráp arop te 4,000 niamp arake. Aenámpan maok, yupu ntia táráp te kouroump mono. ³⁹ Takia Jisaso am kounteouráp arop fárákap tirá kérépea pwarará, bot mek korokwaprá apár Magadan mekmwaek akwapámpon.

16

Jisasén ‘Kwaromp kárákáre yéncép napo nke mwar’rá sériap kar

¹ Farisi fákáre ntia Sadyusi fákáre koropea Jisasén mokoponrá nke mwaria man sérrá, “Amo ankár yámar mekamp Kwaromp kárákáre yéncép napo, yino nke mwaro.” ✧ ² Aeapan maok, nopok Jisas am fárákapan sérrá, “Kumur mek yumo nke napo, yámar noumouri nánko, nkea sérrá, ‘Oukoumwan te yámar kwapwe naeane.’ ³ Tá koumounek yumo arakrá sér i konapon: ‘Yámar mek támáre nánko, oukoumwan te ouwi warákam korop naeane.’ Tá kare! Yumo waeman take pourouráp ankank nkea yae-párák yámar mek yurukup i konapan maok, yumo oukoumwan mámá ke fek koropánknámp ankank fwapia yurukup mo napon. ⁴ Yumo te Kwarén pwarnap kounteouráp arop kwataerao ‘Kwaromp kárákáre nke mwar’rá sénapon. Aenapan maok, ono yumwan Kwaromp kárákáre ankwap ankárank yéncép mono. Yumo Jonanimp kárákáre aran saráp nke mwanapon.” Aerá séria Jisas wae am fárákapan pwarará akwap. ✧

Yisan wounáprá sénámp kar

Mak 8:14-21

⁵ Jisaso éréképá yáarak i konámp arop fárákap wae ént aokore tokwae tápampea tukupea nkwamwaek fik napao maok, am fárákap te pan sámp mo, ník mo pwarará tukup. ⁶ Aenapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo fwapia taokeyakápria yumo Farisi fákáre ntia Sadyusi fákáreramp yisan mér kar kipo. ✧ ⁷ Aenánko, am arop fákáre námoku támao téréménkrá arakrá sérarrá, “Am te nomo pan sámp mo, yaenémipi korop námpan sénámpon.”

⁸ Jisas wae am fárakapamp kar wawia sérrá, “Yumo te yiráp mér kánanke kare námpono. Yumo apaeritea yumoku sérarrá, ‘Yino pan mo námp’rá sérarapon?’
⁹ Ae te yumo oukoumwan mér mo nap nie? Ae te yumo 5,000 aropao pan éntik fépéria napo te, apaekamp basket mek tirá kákapono? ✧ ¹⁰ Ae te yumo pan fákánek 4,000 aropao fépéria napo, ankwapmwaek tankáp nángo te, apaekamp basket mekia kákapono? ✧ ¹¹ Ae te mokopono? Yumwan ono ‘Pan sámpenk’rá sér moi namp te, yumo mér mo napon? Ono sérrá: Yumo ankár Farisi fákáre ntia Sadyusi fákáreramp yis te yumo ankár fwapia mér kar kipo.”
¹² Aeránko maok, am fárakapao wae mér, Jisas te ankár ‘Pan mekamp yisan mér kar kip’rá sér mono, ‘Am fárakap ankár Farisi fákáre ntia Sadyusi fákárerao yénkrá farákáp konap karan mér kar kip’rá sénámponrá ninikiapon.

Pita Jisasén ‘Krais’rá sérimp kar
Mak 8:27-30; Luk 9:18-20

¹³ Jisas akwapea taun Sisaria Filipai mekmwaekria maok, mao námoku éréképá yarak i konámp arop fárakapan turunkrá, “Koumteouráp arop fárakap te Aropamp Táráp onan te wanonorá sénapon?”
¹⁴ Aerá turunkánko maok, am fárakapao sérrá, “Amwan te ankwap fárakapao ‘Arop ént mek énéer i konámp Jon’rá sér. Ankwap fárakapao ‘Mao te Elaija’rá sér. Ankwap fárakapao ‘Mao te Jeremaia’, tá ‘Ankwap profet’rá sénapon.” ✧ ¹⁵ Aerapo maok, tá Jisaso am fárakapan sérrá, “Yumoku kare te onan te ‘Wa’rá sénapon?”

¹⁶ Aeránko maok, Saimon Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo te Kraiss, * amo yiki yak konámp Kwaromp Tárápono.” ✧ ¹⁷ Aeránko maok, Jisas maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Jonomp táráp Saimon, Kwaro amwan ourour sánk nángo, amo waeman kare sénapon! Apárokamp arop ankwapao am kar amwan yénkép mono. Onomp Naropwar yámar mek yak námp mao támao amwan yénkép námpono. ✧ ¹⁸ Ono amwan sérrá: Amo te Pita. Amo te yumwino. Ono am yumwi yumuntuk onomp sios am fek yoro nanampono. Aenanko sumpwiramp kárakáre te am siosén apárok tirá épér mono. Ono amwan Kwaro náráp firáp taokeyak konámp némpoukamp ménki fekamp ki sánk nanampono. ✧ ¹⁹ Apae ankank amo apárok mapek taokor napo te, Kwaro kor yámar mek taokor naenámp. Tá apae ankank apárok mapek aokorop pwar napo te, Kwaro kor yámar mek aokorop pwar naenámp.” ✧ ²⁰ Aeria maok, Jisaso námoku éréképá yarak i konámp arop fárakapan kar kárakáre fek ‘Yumo arop ankwapan “Mao te Kraiss támaono”rá séri kwapono’rá sérimpon.

Jisas ‘Námo sumpwia fárámp nanamp’rá sérimp kar
Mak 8:31-38; Luk 9:21-27; Jon 12:23-26

²¹ Takia pwarará am ke fek táman Jisaso mao éréképá yarak i konámp arop fárakapan sérrá, “Ono ankár Jerusalem mek akwap nanampon. Aenanko, lotu taokeyakáp konap arop ntia pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop mao onan touwe tokwae sáp napo, sámp nanampon. Takia am fárakapao onan faropea pap napo, péri me mek páte napo, yininki yakea nanko, Kwaro onan warko fárámpá pap naenámp.”

²² Aeránko Pita man warámpá akwapea mwar fek yoporrá sér, “Tokwae Kar, amo te tak mo karenono. Amo am sénap kar te waráp pourouk koropantáno.”
²³ Aeránko maok, Jisaso sámp-arákarrá Pitan nkea sérrá, “Satan,

✧ **16:9:** Mt 14:17-21 ✧ **16:10:** 15:34-38 ✧ **16:14:** Mk 6:14-15 * **16:16:** “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 68 fek nkeae. ✧ **16:16:** Jo 6:69 ✧ **16:17:** Mt 17:5 ✧ **16:18:** 1 Ko 3:11; Ap 4:10-12; Ef 2:20 ✧ **16:19:** Jo 20:23

amo nkwapok akwapae! Amo onomp mwae kup taokor kwapon. Amo te Kwaromp ninikaok mono, aropamp ninikaok saráp napon.”

²⁴ Aeri pwarará Jisas náráp éréképá yáarak i konámp arop fárákapan sérrá, “Arop onomp wakmwaek korop naenámp kwamp te, ankár námokuráp ninik te wampwe pwarará, ono touwe sámp nampaokria maok, onomp wakmwaek korop naenámp. ✧ ²⁵ Arop námokuráp yiki yak námp sámp-fákeyak naerianámp te, maomp yiki yak te akwapá moyak naenámp. Aeno táte arop ankwap onan ninikria náráp yiki yak wampwe pwar námp te, mao fwap námokuráp yiki yaká yak sámp naenámp. ²⁶ Táte arop ankwap apárokamp kápae kare ankankan saráp sámprá yak námpao maok, mao yiki yaká yak naenámp mo nánko te, am kápae kare ankank te mokopia man yaewour naenámp? Arop te apae ankank man sánk nánko, warko náráp yiki yak naenámp am fek yamokwapea sámp naenámp? ²⁷ Ono makrá sénamp te, Aropamp Táráp maomp Naropwaromp wae tokwae ntia maomp ensel fákáre méntia ék naenámp. Am ke fek mao ponankor kounteouráp aropainap ankank yurukupia nopok take pourouráp nénk nae-námpon. ✧ ²⁸ Ono yumwan kare kar sénampon: Mámá yakápnap arop ankwap fárákap oukoumwan sumpwi mo, yakápria, manénkir Aropamp Táráp † king yoroia ék námp ankár nke mwanapon.” ✧

17

Jisasomp pourou mek wae tokwae nkeap kar

¹ Takia tokwampok yae akwap tenánko, Jisaso Pita, Jems, maomp ankwapnáp Jon, makia éréképea ankwap faonkwe tokwae narek karaok pokea, mao námoku mwar yakáp. ² Aeapo maok, am fárákapao nke nap fek Jisasomp pourou mwar pourourápi akwap. Maomp yimetáp te yámarao tákapnám wae tokwae niamp, tá maomp waempyamráp ankank te wupwi kor kareria, wae tákapa wae. ✧ ³ Aenánko, wokwaek kar yakep arop yawor Moses ntia Elaija * am fek koropea méntér yakria Jisasént kar sénepo, am arop yaworan kor wae nke. ⁴ Aeria maok, Pita am táman nkea Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Nomo mapek yakáp mwanámp te kwapwe kareno. Amo ‘Takae’rá sénapo te, ono fwap sákae yininkaopwe mapek woukour nanampono. Ankwap waráp por, ankwap Mosesompor, ankwap Elaijampor.”

⁵ Oukoumwan takrá sérrá yak nánko, am fek táman wae tákap-námp kouwé wupwi ékia am fárákapan oupouroup. Aenánko am meknámp arop kar niampao am yininkaopwean sérrá, “Mámáte onomp Tárápono. Ono man warákár tokwaeria ono man yonkwae kárámp nampono. Yumo ankár maomp kar wa kipo.” ✧

⁶ Aeránko, am arop yininkaopwe am kar wawia me kor woukourrá apárok yimetáp kákrá apáp tirinka waeapon. ⁷ Aenapo Jisaso am fárákapamp wonae fik koropea maomp pourouk yae papria sérrá, “Yumo apápi kwapon. Ferámpenke!” ⁸ Aeránko ferámprá narek nke napo maok, arop ankwap te yak mono. Jisas mwar yak nánko nke.

⁹ Takia maok, mao wae faonkwek pwarará émpi fek pikria Jisaso am fárákapan kar kárákáre sérrá, “Yumo arop ankwapan yumo nkenap ankank

✧ **16:24:** Lu 14:27 ✧ **16:27:** Mt 25:31; 26:64; Mk 8:38; Lu 9:26; Ro 2:6; 1 Pi 1:17; Yé 22:12 † **16:28:** “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 84 fekamp kar nkeae. ✧ **16:28:** Mk 9:1; Lu 9:27

✧ **17:2:** 2 Pi 1:16-18 * **17:3:** ‘Moses ntia Elaija’: Moses te lo farákápnám arop. Elaija te Krais korop naenámp profet kar sérariap ou mekamp profetono. Jisas te lo kar ntia profet fákáreráo sériap kar táman wae pwi pap námpono. ✧ **17:5:** Mt 3:17

mámáte séri kwaponno. Ankár yakrá akwapea Aropamp Táráp apár me meknámp Kwaro warko fárámpá pap-námp ke fek naenámpnon.”

¹⁰ Aeránko maok, mao éréképá yárák i konámp arop fárákap man turunkrá, “Mokopia lo yénkrá farákáp konap arop fárákap sérrá, ‘Elaijamékir warko korop nánko, Kraís wakmwaek korop naenámp’rá sénapon?” ✧ ¹¹ Tá nopok Jisaso sérrá, “Am te kare, Elaija ankár koropea kápae kare ankank fwapokwap naenámpnon. ¹² Ae naenámpnon maok, ono yumwan sénampon, Elaija te wae korop námpnon maok, arop fárákapao man wuri nke moiaka námoku man nkwaekwe make naponno. Aropamp Tárápan kor sámpea takia pap mwanaponno.” ✧ ¹³ Jisas takrá sénánko, mao éréképá yárák i konámp arop fárákap wae méria, mao te arop ént mek nér i konámp Jonén sérianrá ninikiapon. ✧

Jisaso kwatae-arop woukoupeyaknámp táráp fwapi papámp kar

Mak 9:14-29; Luk 9:37-45

¹⁴ Wae tukupea koumteouráp arop ou yakáp nap fek napo maok, arop ankárankamp koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokomprá arakrá sér, ¹⁵ “Tokwae Kar e! Amo onomp poumou-táráp má aropompae! Mao te mánmánria maomp pourou te kwatae kare yak námpon. Kápae kare por yaomwi mek piká párákap, tá kápae kare por ént mek piká párákap. ¹⁶ Mak i konámpnon waráp éréképá yárák i konap arop fárákapao napok warámpá akwap nanko, am fárákap te fwapi pap mwanap pourou mo naponno.” ¹⁷ Aeránko maok, nopok Jisaso arakrá sér, “Yumo koumteouráp arop yumo Kwarén mér moria, onomp kar younkwe mwaek sinap te, ono apaekampor yumont yak nanko, yumo onan wanonorá mér mwanapon? Apaekampor yiráp kápae sámprá yumwan yaewour saráp yak nanampon? Yumo am táráp mampok warámp-sankoropenke.” ¹⁸ Aeria maok, am kwatae-aropan yoporánko, am tárápan pwarará worokor akwap nánko maok, oukoumwan táman am táráp wae kwapwe kare. ¹⁹ Aenko mao éréképá yárák i konámp arop fárákap koropea Jisasén turunkrá, “Yino te mokopia kwatae-arop yéréperá kérép mwanámp pourou mo námpon?”

²⁰ Táte Jisas am fárákapán sérrá, “Yiráp mér te kánanke kwarok námpara, yumo te pwi mono. Ono yumwan kare sénampon: Yiráp mér mastet ki kánanke niampao kuri, yumo fwap mámá faonkwe man sérrá, ‘Amo fárámpea ankwapmwaek akwapae’ napo te, mao ampok akwap naenámpnon. Yumo tére ankwap yumwan pwi mo naenámp te yak mono. ✧ ²¹ Take pourouráp kwatae-arop yépepe mwanap mwae kup te ankwap yak mono, Kwarén sér mwarea nap fek fir wuri mwanap mwar yak námpon.”

Jisas námoku sumpwi naenámp ankwap por sérimp kar

Mak 9:30-32; Luk 9:44-45

²² Jisas énénsi Galili mek tukupria maok, mao éréképá yárák i konámp arop fárákapán sérrá, “Aropao Aropamp Tárápan ankwap fárákapamp yaek pap mwanapon. ²³ Aenapo am fárákapao faropea péri me mek páte napo, yinink yae yakea warko fárámp nae-námpon.” Aeránko maok, mao éréképá yárák i konámp arop fárákap am kar wawia yonkwae touweria ninik tokwae. ✧

Jisaso lotu nap tokwae mek takis mani sirarámp kar

²⁴ Wakmwaek am fárákap tukupea Kaperneam mek napo maok, lotu nap tokwae mekamp takis sámpe konap arop fárákap koropea Pitan arakrá sér, “Yiráp tisa te lotu nap tokwae mek takis sir ko-námpon nie?” ✧ ²⁵ Aerapo maok,

✧ 17:10: Mal 4:5 ✧ 17:12: Mt 11:14 ✧ 17:13: Lu 1:17 ✧ 17:20: Mk 11:23 ✧ 17:23: Mt 16:21 ✧ 17:24: Kis 30:13

Pita sérrá, “Yeno. Wae sir ko-námpono.” Aeria mao wae nap mek youmpea Jisasén am táman sénaeria námpao maok, Jiaso manénkir Pitan wounáprá turunkrá, “Saimon, amo ník nap te apaeno? Apárokamp king fákáre takis sámp nap te, ankwap fi aropao nap fekamp sámp konap ni, námokuráp firáp aropao nap fekamp sámp konap nie?”²⁶ Aerá turunk nánko maok, nopok Pita sérrá, “Ankwap fi aropao nap fekamp sámp konapono.” Aenánko nopok Jiaso man sérrá, “Takianánko te námokuráp fi arop te takis sir mono. Apárokamp kingao tak i konapao maok, nomo Kwarompara, lotu takis sánk mono.”²⁷ Aeno lotu nap tokwae mekamp takis ti konap arop nomwan yoporantáno. Amo akwapea ént aokore mek wouk-sirarea éntékam manénkir érékép nap maomp top kor kununkwapea am mekamp mani náparamp sámpae! Amo am mani sámpea am fárákapan sánk napo, nomo énénkér nomp takis pwi naenampon.”

18

Kwaro maomp firáp taokeyaknám mek wa tokwae kari yak námpono’rá sénám kar

¹ Am ke fek Jisas éréképá yarak i konám arop fárákap Jisasnámпок koropea sérrá, “Kwaromp firáp taokeyaknám mek te wa narek tokwae kari yak námpon?” ✧

² Aerapo maok, Jiaso táráp kánanke ankwap koropae ránko koropea am fárákapamp amore mek fokopeyak nánko yénkép. ³ Aeria mao sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Táte yumo épér morok táráp kánanke niamp arákár moria te, Kwaro náráp firáp taokeyaknám mek te yoump me kareno. ✧ ⁴ Arop námoku te wampwe pwarará, épér morok tárápao yak konám niamp námpao maok, am arop te Kwaro náráp firáp taokeyaknám mekamp arop ponankor kámákár akwap námpon. ✧

⁵ Táte arop ankwap onan ninikria mámake pourouráp táráp kánankeran warákárria warám námpon te, mao onan kor warákárria warám námpon.” ✧

Arop ankwapamp mér nám kwatae pap konám kar
Mak 9:42-47; Luk 17:1-2

⁶ Jiaso warko arakrá sér, “Aeno táte arop ankwapao táráp kánanke onan mér námpan maonianánko am táráp onan mér nám pwar námpon te, wae manénkir arop fárákapao am aropamp yápare kor fek yumwi tokwae tokoro-pea man ént you tokwae mek sitenapo, tak moano mpupo.

⁷ Apárokamp arop fárákap arop ankwapan yampourou napo, mao kwatae ninik nap te am yampourounap arop fárákap te koupoutáráp nape. Tá kare, kwatae ninik te waeman korop námpan maok, am kwatae ninik sámpá koropá papnámpon aropao maok koupouteane.

⁸ Táte waráp yae kor, tá waráp pu kor támao amwan kwatae ninik mwaek sakwap naerianánko te, amo ankár am waráp pu kor ni, yae kor nie, am karámpon-tákapea sirampo. Amo takria maok, yae kor ankárank mwaek ni, pu kor ankárank mwaek nie, am fek fwap yiki yak nanapon. Takria amo pu kor ntia yae kor énénkér mwaek yak napo, amwan torokwar mo i konám yaomwi mek sirantáno. ⁹ Táte waráp yirao amwan kwatae ninik mwaek sakwap nánko te, wampweno. Amo am yi ankwapmwaek wur-sirarea ankárank mwaek yi fek saráp yiki yak sámpá yak nanapon. Takria amo énénkér mwaek yi sámpá yak napo, amwan ponankor yaomwi tokwae mek sirantáno.

¹⁰ Yumo fwapia mér kip: Takria yumo mekamp ankwap ankárankampao am kánanke-táráp tárápu te kánanke kwataerao námpwe mwanap. Mono. Ono yumwan arakrá sénampon: Yámar mek te am fárákapan taokeyakáp konap ensel fákáre * te onomp Naropwar yámar mek yak námp, maomp yimetáp te wae nke konapon. ✧ ¹¹ Am te apae riteanápe, Aropamp Táráp te arop fárákap moyakáp napan warko érékép naeria ék námpon.” ✧

Sipsip moyak konámp wounáp kar

¹² Tá Jisaso warko arakrá sér, “Yumo te mokoprá ninik rape? Arop ankárankampao 100 sipsip wunianánko, táte sipsip ankwap ankárank moyak nánko te, mao te akwapea oupouroung mo naenámp nie? Mono. Am 99 sipsip faonkwek yakáp napo pwarará ankárankamp moyak námp táman oupouroung i konámpon. ¹³ Ono yumwan kare kar sénampon: Mao am sipsip akwapea oupouroungia warámpria te, am sipsip ankárankan warákár námp te am 99 fwap yakáp nap táman warákár konámp kámákár akwap námpon. ¹⁴ Aeno taknámp yiráp Naropwar yámar mek yak námp, mao kuri máma tárápu kánanke-táráp má ankwap moyak te ‘Mono’ ria námpon.”

Arop ankwap kwatae ninik napo man fwapokwap mwanap kar

¹⁵ Tá Jisaso warko arakrá sér, “Táte waráp ankwapnápo amwan kwatae niniki tenánko te, amo akwapea méntér yumoku mwar tankria maomp kwatae ninik érik yéncépampo. Táte mao waráp kar wa námp te, amo am aropan warko warámp napo, yumo énéncér ankárankamp ninik fek yak nepono. ✧ ¹⁶ Tá mao waráp kar wa mo nánko te, amo ankár arop ankárank, anánkaopwe arake éréképá akwapea waráp ninik sénapo, nopok am aropao sénámp kar anánk, yininkaopwe arakerao wa mwanapon. ✧ ¹⁷ Aeno táte mao am fárákapamp kar wa mo nánko te, amo ankár sios fákárean sérampo. Táte mao siosomp karan kor wa mo nánko te, mao te waeman Kwarén mér monámp arop ntia takis sámp konámp arop niamprá ninikampo.

¹⁸ Ono yumwan kare kar sénampon: Ankank ponankor yumo apárok mapek taokor napo te, am táman Kwaro yámar mek taokor naenámp. Tá ankank ponankor yumo apárok mapek aokorop pwar napo te, táman Kwaro kor yámar mek am aokorop pwar naenámp. ✧

¹⁹ Ono warko yumwan sénampon: Táte yumo má apárok yakáp nap fekamp anánkaopwerao ankárankamp ankank sámp neria, ankárankamp ninik fek kar toropwap nepo te, onomp Naropwar yámar mek yak námp fwap am anánkaopweran am ankank nénc naenámp. ✧ ²⁰ Ye. Táte arop anánkaopwe yininkaopwe arakerao onan ninikia ankwap fek koupoukour napo te, onoku am fárákapamp ou mek yak nanampon.”

Tére arop maomp ankank kwaporok sámp nap nik mo pwar monámp kar

Luk 17:3-4

²¹ Am ke fek táman Pita koropea Jisasén turunkrá, “Tokwae Kar, apaekampor onomp ankwapnápo onan nánko, ono maomp kwatae ninik nik mo pwar nanampon? Ae te fákánek por nie?”

²² Tá nopok Jisaso man arakrá sér, “Ono amwan ‘Fákánek por wae támaono’rá sér mono. Ono sérrá, ‘Fákánek fére-sámpramp fákánek por’rá sénampon.

* **18:10:** ‘Taokeyakáp konap ensel’rá sénámp te, Juda firamp ninik te arop ponankor te ankákárank ensel man taokeyakáprá, Kwaromp wonae fik akwap-korop konámprá mér napon. ✧ **18:10:** Lu 15:1-7 ✧ **18:11:** Lu 19:10 ✧ **18:15:** Lu 17:3; Ga 6:1 ✧ **18:16:** Jo 8:17 ✧ **18:18:** Jo 20:23 ✧ **18:19:** Jo 15:7

²³ Aeno, Kwaromp firáp taokeyak konámp te, king ankwapao náráp tére aropao, ankank nánkár nopok sánk mwanámpria kwaporok tia napo, am tére aropan kwaporok tinap ankank fwapokwap námp niampono. ²⁴ Mao am téreteria am nopok sánk mwanámpria, kwaporok sámpnámp arop warámpá tukup napo, am arop te 10 milion kina kwaporok sámp námp, mao te nopok sánk mono. ²⁵ Aenámpao maok, am nopok sánk naenámp mo nánko, kingo arop fárákapan sérrá, ‘Am arop ntia maomp yupu, maomp tárápu, maomp kápae kare ankank arop ankwapan sánkea, am fekamp mani mao kwaporok sámpnámp ankank fek nopok sankoropenke.’ ²⁶ Aeránko maok, táte am maomp tére konámp aropao koropea kingomp wonae fik kwaráp torokomprá man arakrá sér, ‘Amo onan aropompria kánámpár yépékae. Nánkáráp waráp ankank kwaporok sámp nampara, ponankor nopok sánk nanampono.’ ²⁷ Tá maomp arop tokwae am tére konámp aropamp kar wawia man aropompria maok, mao kwaporok sámpnámp ankankan kor ‘Nopok sáp kwapono, wampweno’rá sér.

²⁸ Takia pwar nánko, am tére arop ek akwapea nke nánko, mao énénkér tére konep arop ankwap maomp 10 kina ‘Nopok sánk nanamp’ ria kwaporok sámpámp arop korop. Aenángo mao náráp énénkér tére konep arop táman sámpea, oumpour kor fek sámpá fákápá fákeyakrá yopor tokwaeria sérrá, ‘Amo onomp 10 kina koupour nopok sápael’

²⁹ Aeránko maok, am méntér tére konep arop támao man sérrá, ‘Amo onan aropompria kánámpár yépékae! Nánkár fwap nopok sánk nanampon.’

³⁰ Aerámpan maok, tá nopok mao monoria man sámp-akwapea kalabus mek pap nánko, yakea fwap am K10 nopok sánk naenámp am fek akwapanoria.

³¹ Aenángo maok, tá méntér tére konap arop fárákap mao taknámp táman kokwarokria tukupea arop tokwaeran sér. ³² Aenapo arop tokwaerao am tére aropan sérrá, ‘Amo te kwatae kare tére aropono. Manénkir amo onan “Námwan aropompae” ria ém napo, amo am kwaporok tinap ankank “Nopok sáp kwapono” ri pwará nampon. ³³ Ono amwan aropompi namp te, amo apaerá waráp méntér tére konep aropan aropomp moi napon?’ ³⁴ Aeria maomp arop tokwae am te yonkwae pwarámpea man kalabus nap taokeyak konap arop fárákapamp yaek pap nánko, mao man touwe kwatae sánk napo, mao kwaporok sámpnámp ankank warko nopok sánk naenámp, am fek akwapea pwar naenámp. ³⁵ Táte yiráp ankwapnápo yumwan napo kor, yumo yiráp ninik meknámp kar maonap kwatae ninik nìk mo, pwar mo napo te, onomp Naropwar yámar mek yak námp mao kuri yumwan ankár taknámp naerámpon.” ☆

19

Jisaso ‘Poumou nap mekamp yupu pwar kwapono’rá sénámp kar

¹ Jisaso am kar fárákápea pwarará, mao distrik Galili pwararea, distrik Judia mek ént Jordan tápamprá nkwanwaek fi mwaek akwap. ² Aenángo kápae kare arop fákáre maomp wakmwaek tukup napo, am arop fárákapamp touwe am fek fwapokwaprá párapop.

³ Aenángo Farisi fákáre koropea Jisasén mokopean nke mwar ritea arakrá sér, “Ae te nomo nomp lo fek fwap nkwaekwe make ankank fek poumou nap mekamp yupu pwar mwanámp nie?”

⁴ Tá nopok Jisaso am fárákapan sérrá, “Ae te yumo lo fek yaknámp kar am te nke mori kwapon? Am te arakrá sénámpon: ‘Wokwaek kar Kwaro kápae kare ankank yoromp fek, mao poumarop ntia yupu yoroi námpon.’

✧ 5 Aeria Kwaro sérrá, ‘Arop náráp éntupwar naropwar pwararea yupunt koump námp te, am anánkwap waeman ankárankamp pouroui yak nepon.’ ✧

6 Aerá sénámpara, am anánkwap te warko anánkaopwe mono. Am anánkwap te waeman ankárankamp pourou támaonono. Aenámpara, ankank Kwaro koumpea pwate námp te, arop te poporori kwaponó.”

7 Aeránko maok, Farisi fákáreráo man sérrá, “Ae te Moseso nomwan lo sáприя sérrá, ‘Arop fwap pas kumwia am yupuan sánkrá am yupu pwarampo.’ Aerá sérimp te mokopono?” ✧

8 Táte Jisaso am fárákapán sérrá, “Kwaro, yupu pwar kwaponoria am lo pap námpán maok, yumoku támao, yupu pwar mwarrá kárákáre napantá, Moseso yumwan, yumoku takenkria pwara námpon. Aeno wokwaek kar te am ninik yak mono. 9 Ono yumwan arakrá sér rae: Táte yupu ankwap aropént kokopor mo námpan maok, am poumaropao man pwarará, ankwap yupu sámp námp te, mao te náráp yupuan kwatae ninikria kokopor námpon.”

10 Aeránko maok, Jisaso éréképá yárák i konámp arop fárákapao man sérrá, “Táte arop yupurént yakáp i konap ninik takanángo te, poumarop yupu sámp te wampweno.”

11 Aerapo maok, nopok Jisaso am fárákapán arakrá sér, “Kápaé kare koumteouráp arop yumo sénap ninik am te ampaok mwanap pourou mono. Kwaro kárákáre sánknámp ankwap fárákapao saráp tak napon. 12 Aeno yumo wawenk! Nkwakwe make arop fárákap yupu ti mono. Mapekamp ankwap fárákap éntupwaro fárákap námp feknámpia kwaporok taki yakáp napon. Tá ankwap fárákap kémpiarák fár-pwate napo, yupu sámp mwanap pourou mo nánko, kwaporok yakáp napon. Tá ankwap fárákap Kwaro náráp firáp taokeyak konámp táman ninikria námoku támao, yupu ti monorá séria kwaporok yakáp napon. Arop mámá kar fwap sámp naenámp kwamp te, sámpea ninik naenámpón.”

Jisaso tárápu kánanke-tárápan ourour nénkámp kar
Mak 10:13-16; Luk 18:15-17

13 Jisas am kar farákáp nánko, am ke fek táman arop fárákapao tárápu kánanke-táráp maonámpok éréképá korop. Am fárákapámp ninik te, Jisaso am tárápuan yae papria ourour nénkanoria. Aenapo maok, tá Jisas éréképá yárák i konámp arop fárákapao am arop fárákapán yopor. 14 Aenapo Jisaso sérrá, “Yumo yopori kwaponó. Am tárápu numwar ononampok koropanápono. Kwaro náráp firáp taokeyak konámp te mámáke pourouráp arop fárákapampono.” ✧ 15 Aerá séria maok, mao am tárápuamp pourouk yae papea pwarará wakmwaek am apár pwarará akwap.

Ankank tokwaeráp arop tár-ménkiraoimp kar
Mak 10:17-31; Luk 18:18-30

16 Aenángo maok, arop ankárankamp koropea, Jisasén sérrá, “Tisa, ono te ankár mokopia kwapwe kare ninikria ono yiki yaká yak nanamp sámp nanampon?”

17 Táte Jisaso am aropan sérrá, “Amo onan apaeritea kwapwe kare ninikan turunk rap? Kwar ankárankamp mwar kwapwe kareno. Táte amo yiki yak sámp naeria te amo ankár lo ponankor mántwaokampo.”

18 Aeránko nopok am aropao sérrá, “Mokope lonono?” Tá Jisaso man sérrá, “Ará lo aráne: Amo arop sámp-wouroump kwaponó. Yupuráp arop, poumouráp yupu, amo kokopori kwaponó. Amo oukuni kwaponó. Aropan kot napo, amo ‘Maoinámp’ ria kwekár kar ankwap séri kwaponó. 19 Amo

ankár waráp éntupwar naropwaromp yae ankore mek yakria, maomp kar-waokampo. Amo ankár waráp pourouan aropomp i konapnámp taknámp, waráp nouroupén aropompampo.”

²⁰ Aeránko maok, tá am arop tár-ménki támao sérrá, “Am lo ponankor te ono wae mántwaok i konampono. Aeno ono apae ankankan mo nampon?”

²¹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo ankár kwapwe kare nae nap kwamp te, amo waráp kápae kare ankank aropan nénkea, am fekamp mani sámpea ankank monap arop fárákapan nénkampo. Amo takria maok, yámar mekamp kwapwe kare ankank sámp nanapono. Aenanapara, amo te onomp wakmwaek koropae.”

²² Tá nopok am arop tár-ménki am kar wawia, ae te mokop nanamponorá ninik tokwaeria Jisasén pwarará akwap. Am te apae riteanápe, náráp ankank tokwaeran arop nénk te monoria námpon.

²³ Aenánko maok, Jisaso mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapan sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Kápae kare ankankráp arop te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp mek yink naenámp te kour-sir kare námpon.

²⁴ Ono yumwan warko sé-nampon: Kamel te ankank aomp i konap nil me mek yoump naenámp wuriman kour-sir námpono. Aeno ankank tokwaeráp aropao Kwaro náráp firáp taokeyak konámp mek yoump naenámp te kour-sir kare námpon.”

²⁵ Aeránko, maomp éréképá yáarak i konámp arop fákáre am kar wawia kokorokoria sérrá, “Takanánko te, wa mokop am mek yoump naenámp pwi námpon?”

²⁶ Tá Jisaso am fárákapan younkoupia sérrá, “Arop fárákap te pwi mono. Aeno Kwaro mwar fwap kápae kare ankank pwi námpon.”

²⁷ Aerá sénánko maok, tá Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo nkeae. Yino waeman yinomp ankank ponankor pwararea waráp wakmwaek tukup námpon. Aeno yino apae ankank sámp mwanámpon?” ✧

²⁸ Aeránko maok, Jisas am fárákapan sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Nánkár wakmwaek ankank ponankor wourékam yoro námp fek te, Aropamp Táráp e tokwae sámpea, sia King fek tank nánko, am ke fek táman, yumo arop fárákap onan éntér papá paokop nap, yumo kuri éntér-sámpramp sia fek tankápria éntér-sámpramp Israel fi taokeyakáp mwanapon.

✧ ²⁹ Apae apae arop ononampaokria, náráp nap, náráp ankwapnámp, náráp antáp, náráp naropwar, náráp éntupwar, tárápu, yopwar, mao ará ankank pwar námp te, Kwaro nopok kápae kare ankank sánk nánko, am fárákap yiki yaká yakáp mwanapon. ³⁰ Aeno kápae kare arop mekia tukup nap te, warko wakmwaek kar yakáp mwarea napon. Táte nopok kápae kare arop oukoumwan wakmwaek kar tukup nap te, ér-pwarará mekia tukup mwarea napon.”

20

Wain yopwaran wounápnámp kar

¹ Tá Jisaso warko ankwap wounáp kar arakrá sér, “Yámar mekamp Kwaromp firáp taokeyak námp te, arop ankwap apár tokwae nánkáráp námp niampon. Aeria koumounek kar wakor ék námp fek, mao wain yopwar mek tére mwanap arop érékép naeria akwap. ² Mao am fárákap wae fwap ankárank yae fek térea sámp konap mani sámp mwanapria sénánko, ‘Yeno’ ria sénapo, mao am fárákapan, náráp wain yopwar mek térenkria tirá kérép-ámpon. ³ Tá warko sarakok ke nánko, mao akwapea nke nánko, arop ankwap

fárákap koupoukour konap fek kwaporok yakáp. ⁴ Aenapo mao am fárákapan sérrá, ‘Yumo kuri tukupea onomp wain yopwar mek térea napo, yumwan fwap mani yae-párak nénk nanampono.’ ⁵ Aerá sénánko, am fárákap wae tére mwaria tukup. Tá éntér-sámpramp ke fek, tá yinink ke fek mao warko akwaprá takrá arop tirá kérép.

⁶ Kumur mek yámar éntik ke niamp arake fek akwapea warko arop ankwap fárákap yakáp napo nkea sérrá, ‘Yumo te apaeritea mapek kwaporok yakáp rape?’

⁷ Tá nopok am fárákapao sérrá, ‘Yinan tére sáp naenámp arop mo námpantá yakáp námpono.’ Tá mao sérrá, ‘Yumo kuri onomp wain yopwar mek tukupá térenke.’

⁸ Wae kumur nánko, am wain yopwar naropwar tére taokeyak konámp aropan sérrá, ‘Amo tére konap arop fárákapan wumwiria nopok mani nénkae. Amo wakmwaek kar koropea térenap arop feknámpia nénkrá akwapea manmékir koropá tére nap fek pwarampo.’

⁹ Aeránko maok, arop fárákap kumur mek éntik ke nánko koropá tére nap am fárákap ankárak yae fek térea sámp konap mani ti. ¹⁰ Aenapo, manmékir kar koropá tére nap te, nomo wae mani tokwae sámp mwanámpan mpwe ninik. Aenapan maok, am fárákapao kuri ankár take pourouráp ankárak yae fek térea sámp konap mani ti. ¹¹ Mao am mani tia yopwar naropwarén kar yorowarrá sérrá, ¹² ‘Mámá arop fárákap wakmwaek kar koropea ankárakamp ke fek saráp tére nap te, amo yino sámpnám niamp puri fek nénk naponno. Aeno yino te manénkir kar kounounek-námpia tére tokwae nánko, yinan yámar tákapa wae námpono.’

¹³ Aerapo maok, nopok yopwar naropwaro am ou mekamp arop ankárakan kar pwarokwaprá arakrá sér, ‘Onomp nouroup e, ono amwan te kwatae moi nampono. Ae te nomo ankárak yae fek térea sámp konap mani sámp nanaprá kar pap moi námp nie? ¹⁴ Amo waráp mani sámpea akwapea. Ono mani amwan sánk namp te, onoku ninikia man kor ankár take pourouráp puri fek mámá arop fárákap wakmwaek kar koropá tére napao maok, sánk nampono. ¹⁵ Am te onokump ankankono. Ae te ono onoku ninik nampaok takrá nénk naeria namp te fwap takrá nénk nanamp nie? Ono waeman kwapwe kare ninik fek nénk namp te, amo apaeritea kokwarok rape?’ ¹⁶ Aeno táte taknám wakmwaek kar yakápnap fárákap te meki tukup napan kár-pwarará mekok tukup mwanaponno. Tá nopok arop meki tukup nap te wakmwaek kar yakáp mwanapon.”

Jisaso yininkan sérrá, ‘Sumpwia fárámp nanamp’ rimp kar

Mak 10:32-34; Luk 18:31-34

¹⁷ Jisaso Jerusalem mek akwapria mao éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop fárákap mwar éréképea akwap. Aeria mwaeaoak Jisaso am fárákapan arakrá sér, ¹⁸ “Yumo wawenke: Oukoumwan nomo Jerusalem mek tukup námpon. Am mekamp arop fárákap Aropamp Táráp pris tokwae fákáre ntia lo yénkrá farákáp konap arop fárákapamp yaek pap mwanapon. Aenapo, am fárákap kotria man sámp-wouroump mwanap kar pap mwanapon. ✧ ¹⁹ Tá man ankwap fi arop fárákapamp yaek sánk napo, am fárákapao man wouroump kar séria man tárapore kákákia yaopwae porokopramp fek pukup mwanapon. Takia napo, mao sumpwia péri me mek yininki yakea, warko fárámp naenámpno.”

Jems ntia Jon ‘Arop tokwae yak nene’ ria ninikep kar

Mak 10:35-45

✧ **20:18:** Mt 16:21; 17:22-23

²⁰ Am ke fek táman Sebedimp tárápyaramp éntupwar am náráp tárápyarént akwapea Jisasomp wonae fik kwaráp torokomprá ankwap ankank turunk naeria. ²¹ Aenánko Jisaso man sérrá, “Amo apaeran kikiank rape?” Mao Jisasén sérrá, “Amo sénapo, amo king yak nap fek, onomp tárápyar máte waráp wonae fik, ankwap waráp yae-párák mwaek tank nánko, ankwap waráp yae-mánkwan mwaekia tank nenepón.”

²² Aerá sénánko maok, Jisas maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo te am ankank yumo mér mo napan turunk napon. Ae te ono touwe sámp namp niamp kap te yumo fwap sámp nenep nie?” Aeránko maok, nopok am arop yaworao sérrá, “Yino fwaponó.” ✧

²³ Tá Jisas am arop yaworan sérrá, “Tá kare, yumo ono touwe sámp nanamp kap mekamp fánenepóno. Aeno wa mokop onomp yae-párák mwaek tank naenámp, wa mokop onomp yae-mánkwan mwaek tank naenámp, am te onomp ankank mono. Am népe te am arop fárákapampor onomp Naropwaro nánapi páte námpon.”

²⁴ Aeránko maok, fére-sámpramp arop fárákap am kar wawia am mwéaran yopor. ²⁵ Aenapo, Jisas am fárákapan wumwiria koropenk ritea sérrá, “Yumo wae mérapóno: Ankwap firamp king fákáre te am fárákapan poukwap konaponó. Te arop nununkwiao kor kóumteouráp arop fárákap náráp karwao-kenkria kárákárea wae konapon. ²⁶ Aeno take pourouráp ninik te yumo ou mek yak naeane. Mono. Arop yumo ou mek tokwae kar yak naeria námp kwamp te, ankár yiráp tére arop yak kun. ²⁷ Tá arop yépe sirarea meki akwap naerámp kwamp te, ankár wakmwaek kar yaknámp kwaporok tére konámp arop niampi yak kuno. ✧ ²⁸ Tá taknámp Aropamp Táráp te arop fárákapao námwan yaewouranáponoria ék mono. Mao ék námp te námoku wampwe pwarará arop fárákapan yaewourrá, sumpwia warko yamokwap nanampria ninámpon.”

*Jisaso arop yawor yi fwapi papámp kar
Mak 10:46-52; Luk 18:35-43*

²⁹ Mao wae takia Jeriko pwarará tukup napo, kápae kare kóumteouráp arop Jisasomp wakmwaek tukup. ³⁰ Aenapo, yi néneráp arop yawor mwaeak wonae fik tank. Am arop yawor Jisas mwae-párák mwaek koropnámp kar wawia tékén arakrá wumwi, “Tokwae Kar, Devitomp ou fekamp Táráp * e! Amo yinan aropompae!” ✧ ³¹ Aerepo maok, kóumteouráp arop fárákap am arop yaworan kar kárákáre fek taokor. Aenapan maok, am arop yawor te wa mono, ankár tékén arakrá sér, “Tokwae Kar, Devitomp ou fekamp Táráp e! Amo yinan aropompae!”

³² Aerepo maok, Jisaso fokopeyará am arop yaworan wumwiria korop nepo sérrá, “Yumo nik nep te, ono yumwan apae aeria nepe?”

³³ Aeránko am arop yaworao man sérrá, “Tokwae Kar e, amo yinomp yi firékarrá papae!”

³⁴ Aerepo maok, Jisaso yonkwae touweria maok, am arop yaworamp yi mek yae pap nánko, oukóumwan táman am arop yawor te yi wae fwap nke. Aeria maok, am arop yawor Jisasén éntér paprá akwap.

✧ **20:22:** Mt 26:39; Mk 14:36; Jo 18:11 ✧ **20:27:** Lu 22:27; Fl 2:7 * **20:30:** ‘Devitomp ou fekamp Táráp’rá sénámp te, Juda fákáre Kraís te Devit yaknámp fi mekamp korop naenámporia yépék napara, am yi néneráp arop yawor Jisasén wuri nkea mér nep kwamp, ‘Devitomp ou fekamp Táráp’rá sénepon. Tá “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 84 fek nkeae. ✧ **20:30:** Mt 9:27

21

Jisaso King niampia Jerusalem mek akwapámp kar

¹ Am fárákap wae tukupea Jerusalem mek wonae fik, Oliv Faonkwekamp némp Betfage wonae fik yakáp. Aeria maok, Jisas éréképá yáarak i konámp arop anánkaopwe tirá kérépria maok, ² am arop yaworan sérrá, “Yumo am némpouk akwapea koupour kar nke nepo, donki éntupwar kounte paok fek tokoroepa pwatenap, yumo am aokorop pwararea ononampok éréképá koropenke. ³ Aenepo, yumwan arop ankwapao kar sénapo te, yumo ankár arakrá sér kipo, “Tokwae Karao am donki fek tére nae-námpono.” Aera sénepo, mao am donki anánkaopwe koupour kar tirá kérép naenámpono.”

⁴ Am ankank korop námp te wokwaek profeto sérimp kar méntér pwi námpono:

⁵ “Yumo Saion * mekamp kounteouráp aropan arakrá sérenke:
Yumo nkenke,
yiráp king yumonapok korop námpono.
Mao te porokwe kare fek ninik i konámpao,
mao donki fek narek tankea korop námpono.
Mao te donki oukoumwan anképe
yumuntuk tank námpono.” ✧

⁶ Am arop yawor wae akwapea Jisaso séri námpaok mántwaok. ⁷ Am arop yawor donki morok kounte Jisasnámok éréképá koropria maok, am arop yawor náráp waempyam woropea narek donki fek kák nepo, Jisaso am fek tank. ⁸ Aenepo, kounteouráp arop ankwap fárákap náráp waempyam tirá Jisas akwap naenám mwaeaoak yunk napo, tá ankwap fárákap yao yowe tokoprá mwaeaoak yunkrá tukup. ⁹ Tá kápae kare kounteouráp arop fárákap manmékir meki tukup nap, tá Jisasomp wakmwaek tukupnap arop fárákap, makia mao wumwi karan arakrá sér,
“Devito yakámp fi mekamp Táráp mámá warákárenke!
Kwar Tokwae Karao námokuráp e fek koropnám aropan warákár tokwae námpono.
Narek karaokamp Kwaromp e sakap mwaro.” ✧

¹⁰ Jisaso donkimp pourouk tankea Jerusalem mek akwap nánko, am taun tokwae mekamp kounteouráp arop kokorokoria sérrá, “Mámá arop te wanono?”

¹¹ Tá méntér koropnap kounteouráp arop fárákapao sérrá, “Máte distrik Galili mek Nasaret mekamp profet Jisasono.”

Lotu nap tokwae mek ankank nonopoknap arop fárákapan Jisaso yérépemp kar

Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-17

¹² Takia pwarará, Jisas lotu nap tokwae mek youmpea nke nánko, arop ponankor am mek ankank nonopokrá yakáp. Aenapo, mao am fárákapan yéréperá kérép. Tá ankwap firamp mani tia lotu nap tokwaeramp mani nopok nénknep kákánarráp, ntia sia arop fárákapao am fek tankrá ant nénkrá, maknap ponankor apárok wakárarrá souroumpour. ¹³ Aeria am fárákapan sérrá, “Kwaromp buk fek te arakrá sénámpono, ‘Onomp nap te “Kar toropwap i konap naponon”rá sér mwanaponon.’ Aeno yumo am nap te mákiaka arop

* **21:5:** ‘Saion’rá sénám te, taun tokwae Jerusalem yaknám faonkweran sénámpon. Tá ankwap ninik te Kwaromp kounteouráp arop yakáp mwanap némp yámar mek yak námpan wounáp námpon.

✧ **21:5:** Sek 9:9 ✧ **21:9:** Sng 118:26

fupukrá ankank pouroukoup konap aropao mek wouroumpá yakáp konap apár me niampi pap nape.” ☆

¹⁴ Jisas takia pwarará am lotu nap tokwae mek yak nánko, arop ankwap fárakap yi kwataeráp, tá pu kwataenámp maonámpok korop napo, fwapok-waprá párapokámpono. ¹⁵ Aenko maok, pris tokwae fákáre ntia lo yénkrá farákáp konap arop fákáre Jisas yénképnámp kárakáre táman nkeria wa napo, tárápu kánanke-táráp lotu nap tokwae mek wumwinkrá arakrá sér, “Devit yakámp fi mekamp Táráp warákár mware!” Aenapo, am fárakap kokwarokia, ¹⁶ Jisasén sérrá, “Ae te amo am tárápu amwan sénap kar wae wa rape?”

Tá Jisas am fárakapan sérrá, “Yeno, ono wae wa nampono. Aeno yumo Kwaromp kar Buk fek yak námp te, yumo nkea farákáp moi napon? Am te arakrá sénámpon: ‘Kwar e! tárápu kánanke-táráp, tá táráp yink éntupwaromp mom fek yak námp maomp top kor kununk-pwar napo, waráp e saka-panápono.’” ☆ ¹⁷ Aeria mao am fárakapan pwarará taun tokwae Jerusalem younkwek akwapea némp Betani mek am kumuruk am mek ampimpono.

Jisas sénánko yao fik yákárenámp kar

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Tá warko koumounek kar Jisas taun tokwae mek arákarrá mwae-páraok akwapria maok, yae porokwe. ¹⁹ Aenánko maok, mao yao fik am akwapnámp mwae fik yak nánko, wonae fik akwapea nke námpao maok, yao ki tank mo, pwae mwar yak. Aenánko mao am yao fikan sérrá, “Amo te warko ki tank mo kareno.” Aera sénánko maok, koupour kar am yao fik wae yákáre.

²⁰ Aenánko, mao éréképá yarak i konámp arop fárakap am táman nkea kokorokoria sérrá, “Mokopia am yao fik koupour kar yákáre námpon?”

²¹ Tá nopok Jisas am fárakapan arakrá sér, “Ono yumwan kare kar sénámpon: Yumo mér kareria anánk ninik sámp moria te, yumo fwap ono yao fikani nampnámp taknámp mwanapon. Aeria yumo am táman saráp mono. Táte yumo mómá faonkweran sérrá, ‘Amo fárámpea solwara mek férékapae.’ Aera sénapo te fwap tak naenámp. ☆ ²² Táte yumo méria kar toropwapria te, yumo am ankank sámp mwaria kar toropwap nap, am ankank fwap yumo sámp mwanapon.” ☆

Jisasén ‘Amwan wa kárakáre sánk námpon’rá turunkiap kar

Mak 11:27-33; Luk 20:1-8

²³ Jisas lotu nap tokwae mek youmpea koumteouráp aropan kar farákáp. Aenánko pris tokwae fákáre ntia Juda fi taokeyakáp konap arop fákáre maonámpok koropea man kokwarokria turunkrá, “Amo te wa kárakáre sánkeanánko, mokope kárakáre fek am tére tére napon?” ☆

²⁴ Tá nopok Jisas am fárakapan arakrá sér, “Ono kuri ono yumwan ankárakamp ankank turunk nae. Táte yumo am kar onan farákarrá sénapo te, ono kuri yumwan mokope kárakáre fek am tére namprá sénanampon. ²⁵ Jono ént mek nérrá kákámp te, Kwaromp ankank ni, aropamp ankank nie?”

Am fárakap námoku kok sérarrá, “Táte nomo ‘Am te Kwaromp ankankono’rá sénánko te, nomwan ‘Ae te yumo apaerá maomp kar mér morap?’rá sérantáno? ²⁶ Táte nomo ‘Aropamp ankankono’rá sér mwanámp te, waeman koumteouráp arop Jon te profetonorá ninik napantá apápreano?” ☆ ²⁷ Aeria maok, Jisasén sérrá, “Yino te mér mo námpono.”

Táte Jisas am fárakapan sérrá, “Ono kuri am kárakáre maokamp sámpeaka am fek tére namp te yumwan sér mono.”

Tárápyar anánkaopweran wounáprá sénámp kar

²⁸ Jisaso aerá séria pwarará, am pris tokwae fákáre ntia lotu taokeyakáp konap arop fákáreran turunkrá, “Yumo te mokoprá ninik rape? Arop ankáránkamp táráp anánkaopwerápao naropwaro akwapea nae-tárápan sérrá, ‘Oukoumwan amo te onomp wain yopwar mek akwapá téreae!’ ²⁹ Aeránko am tárápao ‘Ono te mono’rá sénámpao maok, warko ninikia térerá akwap. ³⁰ Tá warko naropwar akwapea nánae-tárápan manénkir nae-tárápan séri námnpnám taknám sénánko, mao sérrá, ‘Fwap tak nanampono’rá sénámpao maok, akwapá tére mo. ³¹ Am tárápyar te wa mokop naropwaromp ninikaok námpon?’”

Tá am fárákapao sérrá, “Nae-tárápano námpon.”

Jisas am fárákapán sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Takis sám konap arop ntia kokopor yupu yumwan kár-pwarará Kwaromp firáp taokeyak konám mek yink napon. ³² Am te apae riteanápe, Jon te yumonapok koropea yumwan yae-párak kare paokop mwanap ninik yénkép námpan maok, yumo man mér moiapon. Aeno takis sám konap arop fárákap ntia kokopor koumteou fárákap te waeman méri napon. Am tak nap yumo wae nke napao maok, yumo ankwap ninik sámpea man mér moiapon.” ✧

Kwataenap arop fárákap wain yopwar taokeyakáp nap wounáp kar
Mak 12:1-12; Luk 20:9-19

³³ Tá Jisas am fárákapán warko arakrá sér, “Yumo ankwap wounáp kar wawenke. Arop ankáránkamp apár tokwaerápao mao wain yopwar yimpea yumwi fek farmaea pwar. Takia yopwar mek wain ént pumpurékamp mwanap yumwi yukuria yoroi pwarará, taokeyak konám aropampor nap tia pwar. Takia am yopwar arop ankwap fárákapamp yaek sánká pwarará, arakrá sér, ‘Yumo onomp wainráp yopwar taokeyakáprá térerá yakápenke.’ Aerá séria pwarará, mao akwapea panek ankwap némpouk yak. ³⁴ Takia wakmwaek wae wain ki koupoukour mwanap ke fek náráp tére arop wain yopwar mek, ampok wain ki ankwapmwaek ti-koropenkria tirá kérép. ³⁵ Aenánko, am yopwar mek tére konap arop fárákap am tére arop éréképea ankwapan párák porokwap, tá ankwapan yákáre porokwap pap, ankwapan yumwi fek aropapá sumpwi pap. ³⁶ Aenapo, am yopwar naropwar warko tére arop ankwapmwaek tirá kérép. Am manénkir tirá kérépám kámá-pwarará náre tae morok tirá kérép nánko, am yopwar mek térenap arop am fárákapán kor wae manmékiri napnám taknám. ³⁷ Tá wakmwaek mao námokuráp táráp sám-kérépria am naropwar arakrá sér, ‘Am tére arop fárákap te wae fwap onokump tárápamp kar wa mwanapon.’ ³⁸ Aenámpan maok, am yopwar mek térenap fárákap am tárápan nkea námoku kok sérarrá, ‘Má yopwar máte am aropamp naropwaro man wakmwaek sánkantá. Nomo koupour man sám-wouroumpea nomo maomp yopwar ponankor sám mwanámpon.’ ³⁹ Aeria maok, man sámpá tukupea yopwar aop fek faropea pap napon. ✧ ⁴⁰ Aeno yumo te apaerá ninik rap? Wakmwaek wain yopwar naropwar koropria te, am yopwar mek térenap arop fárákapán te mokop naenámpon?’”

⁴¹ Am Juda taokeyakápnap arop fárákapao Jisasén sérrá, “Mao te koropria am yopwar mek térenap arop kwataeran momwarrá tirá wour naenámpon. Aeria am wain yopwar ki sám konap ke fek wain ki sánk mwanap arop ankwap firan sánk naenámpon.”

⁴² Jisas am fárákapán sérrá, “Kareno. Ae te yumo Kwaromp Buk fek kar ará yaknám te mér mák napon?

‘Mámá yumwi nap ti konap arop fárákapao

far-sitenap te,
fwap nap woupwiramp yumwi kwapwe yak naenámpon.
Tokwae Karao am ankank nánapinám tére
yino nke nánko, kwapwe kare kare námpono.’ [✧]

⁴³ Aenámpara, ono yumwan sénampon: Kwaro náráp firáp taokeyak konám yiráp yaekamp pwarokwapea ankwap fi arop yaonám ki tanknám fárákapan sánk naenámpon.

⁴⁴ Arop mómá yumwi yumuntuk piká párákap nánko te, am aropamp pourou te fápákárapi akwap naerámpon. Táte mómá yumwi arop ankwapamp pourouk piká párákapria te, am aropan fwerápea tiri oui pap naerámpon.”

⁴⁵ Pris tokwae fákáre ntia Farisi fákáre Jisas wounáp kar sénám am wawia am fárákap wae mér, am wounáp kar te nomwan sénámponrá ninik. ⁴⁶ Aeria maok, am fárákap wae Jisasén sámp mwaria napao, koumteouráp aropao Jisasén waeman méria, mao te profetonorá ninik napantá, am fárákapan apáp.

22

Yupu warámpria fir kékérou i konap wounáp kar

¹ Jisaso am Juda taokeyakáp konap arop fárákapan wounáp kar ankwap arakrá sér, ² “Kwaro náráp firáp taokeyak nám te kingao i konám niampon. Maomp namoráp yupu sámp naerianánko, toupour tokwae. ³ Mao tak naeria te manénkir am toupour fek apae aropan koropenkrianámpan saráp wumwiria pwatea, wae am toupour naenám yae fek mao náráp tére arop tirá kérép nánko, tukupá érékép mwaria. Aenapan maok, am fárákapao monoria korop mo. ⁴ Aenapo warko tére arop ankwap fárákap am manénkir séri tarinámp arop fárákapan éréképenkria tirá kérépria maok sérrá, ‘Yumo tukupea sérrá, “King wae náráp fir nánapi námpono. Yumo wawenk! Wae náráp bulmakau ntia pourouráp nape fir mao fwapria nánapia kák námpono. Kápae kare ankank te wae nánapi pwarono. Yumo am yupu warámpnám toupour fek koropenke.” ’

⁵ Aeránko maok, am tére arop fákáre tukupea am kingo sérinám kar takrá sénapo maok, tá am fárákapao maomp kar wa mo, pwarará turukump. Ankwap náráp yopwar mek akwap nánko, ankwap náráp bisnis tére mek akwap. ⁶ Tá ankwap fárákapao am kingomp tére arop tia fupuka waeria tirá wouri pwar. ⁷ Aenapo maok, king yonkwae pwarámpea maomp soldia fákáre tirá kérép nánko, tukupea am tére aropan tirá wourinap arop fárákapan ponankor yénképi pwarará, taun méntér yaomwi poupounki pwar. ⁸ Aeria king warko náráp tére arop fárákapan sérrá, ‘Yupu warámp namp fekamp toupour te wae nánapi yak námpan maok, arop fárákap ono koropenkrá sérinám arop fárákap te korop mwanap pwi mo, kwatae kare nape. ⁹ Aenámpara, yumo ankár taun mekamp mwae kiri poro mekmwaek tukupea arop ponankor yumo nke nap kwamp te man sénapo, onomp fir toupour fek koropanápono.’

¹⁰ Mao aerá sénánko, am tére arop fákáre wae turukumpia paokoprá am taun mekamp kápae kare arop nkea kikipia maok, am arop fárákap te ankwap arop fwapnae, ankwap te arop kwataenám takia éréképá koropea am yupu warámpnám toupour fek koupoukarea nap fákeyak.

¹¹ Koumteouráp arop ponankor wae fir fár mwaria tankáp napo maok, King námoku nke naeria nap mek yoump. Mao youmpea nke nánko maok, arop ankwap te yupu warámpná fir fánap ke fek yirimp konap waempyam

✧ 21:42: Sng 118:22-23; 1 Pi 2:6-8

* yirimp moitea tank. ¹² Aenánko maok, Kingo man sérrá, ‘Nouroup e, amo apaeritea yupu warámpnap yae fek yirimp konap waempyam yirimp moitea mamek mank napon?’ Aenánko maok, am arop te waeman kar tákap mo tank. ¹³ Aenánko maok, kingo náráp tére arop fárákapan arakrá sér, ‘Yumo máma aropan pu yae fek yarokwapea ek sitenapo, kirikip tokwae mek yakano. Aeria am kirikip tokwae mek apánka waeria you kikimpia waeano.’” ¹⁴ Jisaso am wounáp kar séri pwarará, arakrá sér, “Yeno, Kwar te kápae kare arop fárákapan takrá wumwi námpan maok, am ou mek te ankáránk arop fárákapan saráp náráponoria nánkáráp nánko, mao náráp firáp taokeyaknám mek korop napon.”

Jisasén Sisarén takis sánk mwanap turunkiap kar

¹⁵ Farisi fákáre te, nomo Jisasén poupwékáp nánko, apae mokope kar nopok séran wawia man kot mwanámpria tukupea námoku kok kar sérar. ¹⁶ Aeria maok, am Farisi fákáreráo éréképá paokop i konap arop fákáre ntia Herotomp arop fárákap Jisasonámpok tirá kérép napo, am fárákap tukupea Jisasén sérrá, “Tisa, yino wae mér námpono, amo te kare kar sér i konap aropono. Am kare kar sér i konap fek tapek maok, koumteouráp aropan Kwaró i konámp ninik yénkrá farákáp konaponno. Amo te amwan aropao ninik mwanapan apáp mo i konaponno. Amo te waeman ankáránkamp pourouráp ninik fek ponankor aropan ninik i konaponno. ¹⁷ Ae konapara, amo ankár yinan sérae: Amo ník nap te apaeno? Mosesomp loao nomwan ‘Fwap King Sisarén takis sánk mwanámpono’rá sénámp ni mo nie?”

¹⁸ Aerapo maok, Jisas am fárákapamp poupwékáp ninik wae mérámp kwamp sérrá, “Yumo te kwekár i konap aropono. Yumo apaeritea onan poupwékáp rape? ¹⁹ Yumo onan takis mani náparamp yénképenke!” Aeránko am fárákap wae mani sankoropá man yénkép. ²⁰ Aenapo, mao am fárákapan turunkrá, “Am mani fek yaknám arop wunéri ntia am e te wampono?”

²¹ Aeránko, nopok am fárákapao sérrá, “Sisarompono.” Aerapo, Jisas am fárákapan sérrá, “Takanánko te, Sisaromp ankank te Sisarén sánk kip. Kwaromp ankank te yumo ankár Kwarén sánk kip.” ✧

²² Aerá sénánko, am fárákap am kar wawia kokorokoria Jisasén pwarará wae tukup.

‘Sumpwinap arop te ferámpá mák mwanapon?’rá turunkiap kar

Mak 12:18-27; Luk 20:27-40

²³ Am yae fek táman Sadyusi ankwap fárákap Jisasnámok korop. Am fárákap te ‘Surumpwinap arop fárákap te warko fárámp mono’rá sér i konapara, am Sadyusi fákáre Jisasén turunk, ✧ ²⁴ “Tisa, Moseso wokwaek sérimp kar amo wae mérapono: ‘Arop ankwap táráp sámp moria sumpwi nánko te, maomp nánaerao maomp yupu kae sámpeanánko, naeramp weri mek yak naenám tárápu féker naenámpon.’ ✧ ²⁵ Aerá sénámp te, wokwaek yino ou mek arop fákánek mwearo yakápiaponno. Aeria maok, nae-tárápao yupu sámpea yakria sumpwi nánko, maomp fekamp táráp yak mo. Aenánko, maomp nánaerao am yupu sámp. ²⁶ Tá am nánaerao kor sumpwi nánko te, maomp nánaerao sámp. Ankár takrá akwapea fákánek mwearo ponankor pwar. ²⁷ Takia am ponankor surumpwi pwar napo, yupuao kor wae sumpwi. ²⁸ Aenám te amo yinan sérae: Nánkáráp surumpwinap arop ferámp nap fek te, waomp yupu yak naenámpon? Amo wae mér naponno, am fákánek mwearo te ankáránkamp yupu támao tankrá akwap námpono.”

* **22:11:** Yupu warámpnap fir poukwapnám arop te arop ponankor korop napan waempyam nénk konámpono. ✧ **22:21:** Ro 13:7 ✧ **22:23:** Ap 23:8 ✧ **22:24:** Lo 25:5

²⁹ Tá nopok Jisas am fárakapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo te Kwaromp Buk fekamp kar ntia Kwaromp kárakáreran kor mér moria yumo épépérép kar sérarapon. ³⁰ Nánkáráp sumpwi arop warko ferámp nap fek te kounteou te poumou nap mek tankáp mono. Waeman yámar mekamp ensel fákárerao yakáp nap niamp pourouráp yakáp mwanapon.”

³¹ Aeria Jisas ankwap kar sérrá, “Am sumpwinap arop ferámp mwanap kar te ono yumwan turunk nae nae: Ae te Kwaro yumwan mámá kar arakrá sénámp te nke mori kwaponó? ³² ‘Ono te Abraham, Aisak, Jekop, maomp Kwarono.’ Mámá Kwar te sumpwinap aropamp Kwar mono. Mámá Kwar te yiki yakápnap aropamp Kwarono. Am te apae riteanápe, nomp wokwaekamp appeyaenápe Kwarént yiki yakáp naponó.” ✧

³³ Jisas am kar séri pwaránko maok, kounteouráp arop fárakap maomp kar wawia kokorokoriaponó.

Kwaromp manénkir yaknám lo kar

Mak 12:28-34; Luk 10:25-28

³⁴ Am Jisas sénámp kar támao Sadyusi fákáreamp kar taokarea pap nánko, Farisi fákáre am kar wawia koropea Jisasomp wonae fik koupoukour. ³⁵ Aenapo am ou mek lo mérámp arop ankárankamp Jisasén mokoponrá nke nae ritea turunk, ³⁶ “Tisa, apae lorao ankwap loran kámákarea tokwae kar námpon?”

³⁷ Tá Jisas nopok man sérrá, “Am te ará: ‘Tokwae Kar te waráp Kwarono. Amo waráp yonkwae kare ponankor, waráp waemp ponankor, waráp ninik ponankor, nouroup karampo.’ ✧ ³⁸ Mámá lo te mao támao tokwae karia kámákár akwap námpon. ³⁹ Lo anánk te ankár take pourouráp aráno: ‘Amo ankár waráp firáp aropan aropomp nap te, amoku waráp pourouran aropomp i konapnám taknámamp.’ ⁴⁰ Mámá anánkaopwe lo te ponankor lo kar ntia profet fákáreramp kar am fi fek tukuri yak nám támaono.” ✧

Jisaso Farisi fákáreran ‘Krais te wanono’rá turunkimp kar

Mak 12:35-37; Luk 20:41-44

⁴¹ Farisi fákáre oukoumwan koupoukour yakáp napo, Jisaso am fárakapan turunk, ⁴² “Yumo Kraisén te mokoprá ninik rape? Mao te wa yaknám fi mekamponó?” Tá am fárakapao sérrá, “Devitomp fi mekamponó.”

⁴³ Mao am fárakapan sérrá, “Takanánko te, apaeritea Yiki Kor Spiritao Devitén sérimpon? Mao arakrá sér:

⁴⁴ ‘Tokwae Karao onomp Tokwae Karan arakrá sér,

“Amo onomp yae-párak mwaek tankrá akwapea

nánkár ono waráp yopor arop fákáre

waráp pu ankore mek kák tenanko,

yakáp mwanaponó.” ’ ✧

⁴⁵ Devito takrá sérimpan maok, ono yiráp kar wa nae: Devit námoku man ‘Tokwae Kar’rá sénámp te mokopia mao Devitomp fi mekamp yak námpon?”

⁴⁶ Aerá sénánko maok, am fárakap te ankwap ankárankampao Jisasomp kar pwarokwaprá sér mwarap pourou mono. Aeria maok, ankár am yae feknám pia akwap nám te waeman apápia wakmwaek Jisasén ankwap ankank turunk mo, wae pwar.

23

Lo méria farákáp konap ntia Farisi fákárerao i konap kar

¹ Wakmwaek Jisas námoku éréképá yáarak i konámp arop fárákáp ntia koumteouráp aropan kar arakrá farákáp,² “Lo mérap arop fárákáp ntia Farisi fákáre yumwan Mosesomp wokwaekamp lo karan farákáp naponó. ³ Aenapara, am yumwan sánknáp kar ponankor yumo ankár wawia mántwaok kipo. Aeno mao i konap ninik te yumo mántwaoki kwaponó. Mao yumwan ‘Am karwaokenk’rá farákáp napao maok, mao kare námoku te mántwaok mo i konapon. ⁴ Am fárákáp te kápae kare lo kánanke-táráp kák napo, koumteouráp arop fárákáp kére tokwaeani kwapnámp am kápae sámpea ninik tokwae napan maok, am fárákáp námoku te yaewourrá ankwapmwaek kánanke sámpe mo i konaponó. ⁵ Kápae kare ankank tére mwaria nap te aropao námwan nkeanáponoria kwekárá paokop i konaponó. Ye, am fárákáp te Kwaromp kar kukumwinap yae sáarak tokwae yiriri pwatea, waempyam fu fek mopor kwapwe kákea kápéria paokop i konaponó. ✧ ⁶ Tá toupour fek ankár arop tokwae tankáp konap sia fek tankáp mwar kar, tá lotu nap mek arop nke mwanap fek tankáp mwar kar i konaponó. ⁷ Táte námwan arop ou mek ‘Gude’rá séria, e ‘Tisa’rá sérenk kar i konaponó.

⁸ Aeno arop fárákáp yumwan ‘Tisa’rá sér mwanape, mono. Ankárankamp támao maok yiráp tisa nánko, yumo ponankor te mweroi yakáp napon. ⁹ Yumo máma apárok mapek te arop ankwapan ‘Yiráp naropwar’rá séri kwaponó. Ankárankamp kare yámar mek yak námpao maok, yiráp Naropwarono. ¹⁰ Yumo arop ankwapan ‘Arop taokeyaknámp arop’rá séri kwaponó. Yiráp arop taokeyak konámp arop te Krai ankárankamponó. ¹¹ Yiráp arop tokwae te ankár yiráp tére arop yak kuno. ✧ ¹² Arop, námo tokwae kar namponoria námokuráp e narek sampok nánko te, Kwaro man apárok sámp-anámp naerámpon. Aeno arop námokuráp e apárok sámp-anámp nánko te, Kwaro maomp e narek sampok naenámpon.” ✧

*Jisaso tisa fákárean ‘Kwatae ninik nap’rá sérimp kar
Luk 11:39-42,44,52*

¹³ Jisaso warko sérrá, “Yumo lo yénkrá farákáp konap arop fárákáp ntia Farisi fákáre, yumo te kwekár i konap aroponó! Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te koumteouráp aropao Kwaromp firáp taokeyak konámp mek yink mwanap ménki te yumo támao nánánkári fákeyakáp naponó. Yumoku kor am mek yink mo napara, koumteouráp arop am mek yink mwaria napo, am fárákapan mwae kup kákar napon.”

¹⁴ Tá Jisas warko sérrá, “Yumo lo yénkrá farákáp konap arop fákáre ntia Farisi fákáre, yumo te kwekár i konap aroponó. Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane! Yumo te kae koumteouran poupwékápria, maomp nap pouroukoup konaponó. Yumo te am yiráp kwatae ninik oupoupourrá paokoprá arop nke nap fek Kwarén kar toropwap éri konaponó. Ae konapara, nopok am fek touwe kwatae sámpe mwanaponó.

¹⁵ Yumo lo yénkrá farákáp konap arop fárákáp ntia Farisi fákáre, yumo te kwekár i konap aroponó. Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te solwara mekmwaek, tá kápae kare apárok yiráp wakmwaek paokop mwanap arop oupourounkrá paokoprá érékép konaponó. Takia napo, am arop fárákáp yiráp arop yakápria waeman yumo niamp yaomwi mek pik mwanap arop yakáp naponó. Yumo am fárákapan mákia yumonap kwatae ninik kámákarea kwatae kare kák nape.

¹⁶ Yumo arop ankwap fárákapan mwae kup yéncép mwaria nap te yi wurumpi yakáp naponono! Yumo mér kip. Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo arakrá sér i konaponono: ‘Arop lotu nap tokwae ramp e séria fou sénap te kánankeno. Aeno arop am lotu nap tokwae mek kamp gol e séria fou e sénapo maok, ankár am séri námpaok tak naenámpo.’ ¹⁷ Aerá sénapan maok, yumo épépérépia yiráp yi te wuri yak námpo. Apae ankankao tokwae kar námpo? Ae te golao tokwae kar ni, lotu nap tokwae am mek tanknámp gol yiki kukarrá papnámp, am támao tokwae kar nie? ¹⁸ Tá yumo sérrá, ‘Arop alta séria fou e sénámp te kánankeno, aeno táte ofa séria fou e sénap te mao ankár am séri námpaok tak naenámpo.’ ¹⁹ Aerá sénapan maok, yumo te yi wuri yakáp naponono. Apae ankankao tokwae karonono? Ae te ofa támao tokwae kar ni, alta ofa yiki kukarrá pap konámp am támao tokwae kar nie? ²⁰ Arop alta séria fou e sénámp te, waeman am alta ntia ankank ponankor alta yumuntuk tank námp fek fou e sénámpo. ²¹ Arop lotu nap tokwae séria fou e sénámp te, waeman lotu nap ntia Kwaro námoku lotu nap mek yak námp fek táman fou e sén-ámpon. ²² Tá arop yámar mek séria fou e sénámp te waeman Kwaromp sia ntia am arop am sia fek tank námp fek táman fou e sénámpo. ✧

²³ Yumo lo yénkrá farákáp konap arop ntia Farisi, yumo te kwekár i konap aroponono. Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te fir mek sirarrá fépér i konap nánákáre konámp ankank táman tia fére-sámpramp fi pir-pwararea Kwarén ankárank fi sánk konaponono. Aeno yumo tokwae kar lo yénc i konap ninik ponankor mántwaok mo, pwar naponono. Am te yae-párak kare ninikria arop yurukup, tá aropomp i konap ninik, tá Kwarén mér i konap ninik te pwar naponono. Kwarén fére-sámpramp aopwe pirékarea sánk konap lo te pwar kwapono. Aeno mámara tokwae kar lo fekamp ankank máte yumo ankár kare kar mént tére kipo. ²⁴ Yumo arop mwae kup yéncép mwaria nap te, yumo yi néneráp niamp nape! Yumo te ampwae kánankeran saráp yiráp fir mek koropantá yérépe naponono. Kamel tokwae te yumo méntér fária nonkorop naponono.

²⁵ Yumo lo yénkrá farákáp konap arop fárakap tá yumo Farisi, yumo te kwekár i konap aroponono! Yumo te fwapia mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo kap ntia plet younkwe mwaek saráp yárar i konaponono. Aeno mek te ankank pouroukoup konap ninik ntia yumokuráp pourou fekamp ninikaok paokop naponono. ²⁶ Farisi yumo te yi néneráponono. Manénkir te yumo ankár kap éntér mekmékir yáraria yiki kwapwe nángo maok, younkwe mwaek kuri yiki kwapwe naenámpo.

²⁷ Yumo lo mérap arop fárakap tá yumo Farisi, yumo mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te kwekár i konap aroponono! Yumo te arop papnap apár merao yumuntuk mopor kwapwe yak nángo, mek arop kour ntia kápae kare ankank kwatae top pwarámpeyak námp niamponono.

²⁸ Yumo kuri taknámpi yakáp naponono. Arop fárakapao yiráp pourouan nke napo, yae-párak kare arop niamponono. Aeno yiráp ninik mek te kwekár i konap ninik ntia lo tak-sir konap ninikao yiráp ninik mek top pwarámpeyak námpo.” ✧

Jisaso tisa fákárean ‘Nopok touwe sám mwanap’rá sénámp kar

²⁹ Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Yumo lo yénkrá farákáp konap arop fárakap, tá yumo Farisi yumo te kwekár i konap aroponono! Yumo mér kipo: Yumwan touwe kwatae korop naeane. Yumo te profet fákáreran kákap fekmwaek nap yumwi fek térerá, tá yae-párak kare arop fárakapamp kwar yu fek mopor kwapwe kák konaponono. ³⁰ Aeria yumo sérrá, ‘Yino

wokwaek appenápo yakápap ke fek yakápámpañria te, yino am profet fákáre tirá wour mo mwarámpo.’ ³¹ Aerá sénapan maok, yumo am takrá sénap kar támao yéñképrá: Yumo te profet fákáreran tirá wouriap arop fárákapamp tárápuno. ✧ ³² Yumo koupour tukupea yiráp appeyaenápoínap kwatae ninik pwi papenke! ³³ Yumo te fou-tákam kwataeno! Yumo mokopia píríkimpá tukup mwanapanáp? Kwaro yumwan waeman kotianánko, yaomwi mek tukup mwanapono. ✧

³⁴ Aenapono yumo wawenke! Nánkár ono onomp profet ankwap fárákap, tá ninik kourráp, tá lo yénkrá farákáp konap arop yumonapok tirá kérép nanko, yumonapok tukup napo, yumo ankwap fárákap tirá wourrá, tá ankwap fárákapañ yaopwae porokopramp fek pukuprá, tá ankwap fárákapañ yiráp lotu nap mek fupukrá, mak mwanape. Aeria yumo am fárákapañ ankwap taun mekamp yérépea ankwap taun mek kérép mwanape. ✧ ³⁵ Tak napo, yae-párak kare arop fárákap apárok yakápnap arop fárákapao man tirá wour nap te, waeman yumo támaoi napon. Am fárákapao, yae-párak kare arop fárákap Abel feknámpia tukupea Sekaraia Berekaimp táráp am te yumo lotu nap ntia alta amore mek faropea pap nap te, am te yiráp kwatae ninik fek támaono. ✧ ³⁶ Ono yumwan kare kar sénampon: Am fek nopok touwe kwatae te oukoumwan yumo mámá kear fek yakápnap koumteouráp aropao sámp mwanapon.” Jisaso arakrá sérimpon.

Jisas Jerusaleman yonkwae touwemp kar

Luk 13:34-35

³⁷ Jisaso Jerusaleman yonkwae touweria sérrá, “Jerusalem e! Amo te profet fákáreran tirá wour i konapono! Yumo te Kwaro yumonapok tirá kérépnámp tére aropan yumwi fek yéñképrá kák konapono. Kápae kare ke fek ono koumteouráp arop yumwan kakaruk éntupwaro i konámpnámp yowe pwae mek wouri fákeyak nae rampañ maok, yumo monorá napon. ✧ ³⁸ Yumo wawenke! Oukoumwan yiráp némp te kwaporok yak naenámpo. ³⁹ Ono yumwan arakrá sénampon: Yumo te warko onan nke mono, yakrá akwapea nánkáráp yumo sérrá, ‘Kwar Tokwae námokuráp e fek koropnámp arop táman warákár tokwae námpono’rá sér mwanapon.” ✧

24

Jisaso lotu nap tokwae ‘Kwatae akwap naean’rá sénámp kar

¹ Jisas lotu nap tokwae pwarará akwap nánko, mao éréképá yárap i konámp arop fárákap koropea Jisasén, ‘Nko lotu nap tokwae mekamp nap-nap nkeae’ ria yéñkép. ² Aenapan maok, nopok mao am fárákapañ arakrá sér, “Yumo am táman nkea ninik tokwae rape? Aenapao maok, yumwan kare kar sénampon: Nánkár te yumwi ankwap, ankwap yumwi yumuntuk tank mono. Ponankor mént worépámp rá épér napo, apárok píkrink naenámpo.” ✧

Jisas ‘Kápae kare touwe kwatae korop naean’rá sénámp kar

Mak 13:3-20; Luk 21:7-24

³ Jisas akwapea Oliv faonkwek tank nánko, mao éréképá yárap i konámp arop fárákap námoku saráp Jisasnámpok koropea sérrá, “Amo yinan sérae: Mokope ke fek am ankank fopwar naenámpo? Apae manéñkir yéñkép nánko, yino amo arákarrá ék napo, mámá apár pwar naenámp ke mér mwanámpon.”

⁴ Nopok Jisas am fárákapañ arakrá sér, “Takria arop ankáránkampao yumwan kwekárantáno mér kip. ⁵ Kápae kare arop koroprá onomp e séria

✧ 23:31: Ap 7:52 ✧ 23:33: Mt 3:7 ✧ 23:34: 1 Te 2:15 ✧ 23:35: Stt 4:8; Hi 11:4 ✧ 23:37: Ap 7:59 ✧ 23:39: Sng 118:26 ✧ 24:2: Lu 19:44

sérrá, ‘Ono támao ono Kraiso nae’rá sérantáno. Arop fákáre kápae kare koumteouráp aropan kwekár mwanape. ✧ ⁶ Yumo panek mwaekamp, wonae fik mwaekamp yorowarnap kar wa mwanapon. Yumo am kar korop nánko waria te yumo mér kip. Yumo táman korokop kwapon. Am ankank te kare korop naenámpan maok, pwarnámp yae kare te oukoumwan sikono. ⁷ Ankwap fi aropao ankwap fi aropént yorowar. Tá ankwap kingomp firao ankwap kingomp firan yorowar mwanapon. Tá ankwapmwaek kirikirikamp arop fárakap yae porokwe tokwae korop nánko, tá némp yérur tokwae korop naenámp. ⁸ Am kápae kare ankank korop naenámp te, yupuao táráp sámp naeria manénkir touwe tokwae arokwap konámp niamp kápae kare apárok korop naenámp.

⁹ Am ke fek te yumwan tia touwe nénkria yumwan tirá wour mwanape. Tá kápae kare koumteouráp arop fárakap yumwan kokwarok kare mwanape. Am te apae riteanápe, yumo onomp arop fárakap yakáp napara, yumwan tak mwarea napon. ✧ ¹⁰ Am ke fek te kápae kare koumteouráp arop Kwarén mér nap pwarará, mao náráp ankwapyaenápen yopor aropamp yaek papria, námoku kuri náráp ankwapyaenápen yopor mwarea napon. ¹¹ Tá kápae kare kwekár profet koroprá kápae kare koumteouráp aropan kwekár sérar mwanape. ✧ ¹² Kápae kare kwatae ninik tokwae kari akwap nánko, arop yonkwae touwe i konap ninik te wae pwar mwarea napon. ¹³ Aeno koumteouráp arop kárakáre yakáprá tukupea pwarnámp yae fek napo te, Kwaro man fwap warko érékép naenámp. ¹⁴ Tá arop fárakap am Kwaro náráp firáp taokeyaknámp Kwapwe Kare Kar kápae kare apárok mwaek farákáp napo, ponankor koumteouráp arop fwap wawia napo, wakmwaek pwarnámp yae korop naenámp.” ✧

Kwatae kare ankank korop naenámp kar

Mak 13:14-23; Luk 17:23-24

¹⁵ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér. “Tá yumo nke napo, am kwatae kare ankank wokwae profet Danielo sérimp, am ankank lotu nap tokwae mek koropea fokopeyakea oumi pap naerámpon. (Arop mámara kar te nkea fwapia niki samp kuno.) ✧ ¹⁶ Tá am ke fek te koumteouráp arop fárakap Judia mek yakáp nap te fwap yakáp mwaria te, pirikimpea faonkwek tukup mwanapon. ¹⁷ Arop náráp kaerik tank námp te warko nap mek youmpea náráp ankank sámp mono. ¹⁸ Tá arop yopwar mek yak námp te arákarrá akwapea náráp nap mekamp waempyam sámp mono. ¹⁹ Táte koumteou tárápu yakáp nap, tá táráp yink yaek fákeyakáprá mom wun nap, am fárakap te koupoutáráp nape! Mao te tére tokwae mwanape. ²⁰ Komontok korop námp fek, tá lotunap ke fek am ankank koropantánoria, yumo ankár Kwarén kar toropwap kipo. ²¹ Am ke fek te kápae tokwae koropnámp kenono. Wokwae Kwaro apár wourékam yoroimp ke fek te take pourouráp korop moimpono, tá wakmwaek kor take korop mono. ✧ ²² Táte Kwaro am ke amor mek tak-pwar mo nánkoria te, koumteouráp arop ponankor moyakáp mwarapon. Aeno Kwaro koumteouráp arop fárakapan námoku nánkáráp tarinámp ninikria maok, am ke amor mek tak-pwar námpon.

²³ Am ke fek arop ankwapao yumwan sérrá, ‘Yumo nkenke, Kraiso te mapek yak námpon.’ Tá ‘Nkwampok yak námpon.’ Aerá sénapo te, yumo, kare karan mpweria méri kwapon. ²⁴ Waeman ankwap fárakap yankarrá arakrá sér mwanape, ‘Ono te Kraisono.’ Ankwapao sérrá, ‘Ono profetono.’ Makrá poupwékáp sérar mwanape. Tá kárakáre tokwae momwar pourouráp

✧ 24:5: Mt 24:23-24; 1 Jo 2:18 ✧ 24:9: Mt 10:22; Jo 16:2 ✧ 24:11: 1 Jo 4:1 ✧ 24:14: Mt 28:19

✧ 24:15: Dan 11:31 ✧ 24:21: Dan 12:1

térieria, am fek Kwaro nánkáráp tenámp kourteouráp aropamp ninik sámpá yampourou mwanape. ✧ ²⁵ Yumo wawenk! Ono tak mwanap kar táman yumwan ‘Oukoumwan mérenk’ ria séri pwar nampon.

²⁶ Aeria am fárákapao yumwan sérrá, ‘Nkenke! Mao arop yak mo apár mek yak námp’rá sénapo te, yumo ampok tukup kwaponó. Táte am fárákapao sérrá, ‘Yumo nkenke! Mao te mámara nap mek yak námp’rá sénapo te, am kar wawia méri kwaponó. ²⁷ Mékér wae tokwae yámaroaknámp mwaeaknámpia, ponankor wae tákaprá akwapea yámar porokor námp mek i konámp te, nánkár wakmwae Aropamp Táráp arákarrá ék námp fek kor taknámp naenámpon.

²⁸ Apae ankank mákäre nángo, ampwae yákäre koropea kourpoukour konapon. Taknámp niamp Aropamp Táráp yámar meknámp ék námp fek, arop ponankor am fek kourpoukour mwanapon.”

Aropamp Táráp nánkár ék naenámp kar

Mak 13:24-27; Luk 21:25-28

²⁹ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Am kápae tokwae koropnámp ke pwar nángo, kourpour kar yámar kirikip nángo, yunkao kor wae mo nángo, yámar mekamp térme mukarea apárok ékrink naenámpon. Tá yámar mekamp kárákäre kor ankankao kor wuwia wae naenámpon. ✧ ³⁰ Aenángo, am ke fek táman Aropamp Táráp korop naenámp yarápae yámar mek érik farákár nángo, kápae kare némpoukamp arop am nkea náráp pourouantá éménk mwanapon. Tá am fárákap Aropamp Táráp yámar mek narek karaok kourme yumuntuknámp kárákäre tokwae ntia wae tokwae fek ék nángo nke mwanapon. ✧ ³¹ Tá mao náráp ensel fákäre kárákäre fek wur fokopnámp wa nap fek tirá kérép nángo, mao apár yarápae pwar námp fek tukupea, Kwaro nánkáráp tarinámp kourteouráp arop éréképá koropea, ankár mek kourpoukour mwanapon.” ✧

Yao fikan nkea mér i konap wounáp kar

Mak 13:28-31; Luk 21:29-33

³² Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Yumo te fwap yao fikan nkea mér mwanapon. Am yao yowe ént fékiria pwae pére nángo te, yumo wae méria ‘Oukoumwan te yámar kwapwe naenámp ke’rá sér i konapon. ³³ Táte taknámp am ankank ponankor koropánk námp nkea, yumo fwap mér mwanapon: Aropamp Táráp korop naenámp yae wae wonae fik koropea ménki fek yak námpon. ³⁴ Ono yumwan kare kar sénampon: Mámara kear mekamp kourteouráp arop fárákap oukoumwan sumpwi mo napo, am ankank ponankor korop naenámpon. ³⁵ Yámar mek ntia apár te akwapá pwar naenámpon. Aeno onomp kar te pwar mo kareno.”

Jisas ék naenámp yae te mér mo kareno’rá sénámp kar

Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36

³⁶ Jisaso warko sérrá, “Aeno arop ankáránkamp am yae ntia am ke te mér mo kareno. Yámar mekamp ensel fákárerao kor mér mo, Kwaromp Tárápao kor mér mono. Kwar Naropwar námoku saráp méri yak námpon. ✧ ³⁷ Wokwae Noa yakámp ke fek ninikiapnámp taknámp oukoumwan Aropamp Táráp arákarrá ék naenámp fek kor taknámp mwarea napon. ✧ ³⁸ Oukoumwan éntenk tokwae korop monámp ke fek te, fir fépérrá ént fépérrá, kourteou tirá takrá tukupea, Noa sip mek papárámp ke fekiapono. ³⁹ Am fárákap te náráp pourouk sámp mwarap te nik moitea yakáprá takrá tukupapo, éntenk tokwae koropria kourteouráp arop ponankor éntao timpono. Tá taknámp

✧ **24:24:** 2 Te 2:9; Yé 13:13-14 ✧ **24:29:** 2 Pi 3:10; Yé 6:2-13 ✧ **24:30:** Mt 26:64; Yé 1:7 ✧ **24:31:** 1 Ko 15:52; 1 Te 4:16 ✧ **24:36:** Ap 1:7; 1 Te 5:1-2 ✧ **24:37:** Stt 6:5-8

Aropamp Táráp ék naenámp ke fek kor tak mwarea napon. ✧ 40 Arop anánkaopwe yopwar mek tére nep te Kwaro ankwap ankáránkamp warámpria, ankwap pwar naenámp. 41 Tá yupu anánkaopwe ni yaprá yak nep te, Kwaro ankáránkamp warámpria, ankwap te am fek pwar nánko yak naerámpon. 42 Ae naerámpara, yumo ankár fwapia mér kipo: Yumo te mokope ke fek yiráp Tokwae Kar ék naenámpaoean mér mono. ✧ 43 Yumo ará ankankan ninik kipo: Arop nap naropwaro mokope ke fek arop koropea náráp nap mekamp ankank oukun naenámpaoeanria kumuruk amp mono, ankár yérék nánko, oukun arop te maomp nap mekamp ankank oukun mo, fwapon. ✧ 44 Ae konámpara, yumo kor ankár nánapi yakáp kip. Aropamp Táráp yumo oukoumwan ék mo naenámpan mpweria ník mo pwar napo, am ke fek táman ék naenámpo.”

Kwapwe kare tére arop ntia kwatae tére aropan wounáprá sénámp kar

Luk 12:41-48

45 Jisaso ankwap wounáp kar arakrá sér, “Apae tére arop kwapwe kare ninikria, maomp tére yae-párak taokeyak konámpon? Am ankank naropwar man ankwap tére aropan taokeyakria, man fir nénk naenámp ke fek nénk konámpon. 46 Aetenánko, wakmwae am ankank naropwar arákarrá koropea am tére arop wae námoku séri pwate akwapnám ninikaok téreanám nke nánko, pwi yak nánko te, am tére arop támao fwap warákár tokwae konámpon. 47 Ono yumwan kare kar sénampon: Am aropan te waeman náráp ankank taokeyak naenámp arop tokwae yoroi pap naenámp. ✧ 48 Aeno am tére arop kwataeria námoku támao ninikrá, ‘Onomp arop tokwae te koupour korop mono.’ 49 Aeria am énéki tére konap aropan fupukrá yárakrá, fir fárrá mánmán ént fépér i konap aropént ént fárrá mánmánrá yarak. 50 Aenánko, maomp arop tokwae am tére arop te korop mo naenámpan mpweria am tére aropao kor oukoumwan apae yae fek, apaekamp ke nánko, korop naenámpaoeanrá mér mo. 51 Aenánko am arop tokwae te koropea am tére aropan fukia man sámpea kwekár ninikaok i konap arop fárakapént páte nánko, am mek apánka waeria you kikimpia wae mwanapon.”

25

Fére-sámpramp énkénki koumteouramp wounáp kar

1 Tá Jisaso wounáp kar ankwap arakrá sér, “Nánkár am ke fek te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp te fére-sámpramp énkénki koumteou niampon. Arop ankáránkamp oukoumwan táman yupu sámp naeria koropnám yae fek, am énkénki koumteou náráp lam tia man mwaeak yépékia warámpá korop mwaria tukup. ✧ 2 Aenapo maok, ankwap éntik te yonkwae kour mo, aeno ankwap éntik te fwap yonkwae kourráp. 3 Aeria yonkwae kour monap koumteou te lam ti-korop napao maok, wel te méntér ti-korop mo. 4 Aeno yonkwae kourráp koumteou te wae botol mek wel kéria náráp lamént tia korop. 5 Aenapo maok, am yupu wourékam sámp naenámp arop te koupour korop mo nánko, am koumteou ponankor ouwipi nánko, pampi yakáp.

6 Aenapo akwapea kumur kupuk ‘Yupu sámp naenámp arop wae koropán’rá wumwi kar sérrá, ‘Yumo tukupea man mwaeak kikipia warámpá koropenke!’ 7 Aerapo maok, am énkénki koumteou ponankor fápárámprá náráp lam nánap. 8 Tá yonkwae kour moráp koumteou náráp lam wel mo nánko, yonkwae kournap koumteouran sérrá, ‘Yumo yinan wel ankwapmwaeak sápenke. Yinomp lam torokwar naeria waeane!’ 9 Aerapo

✧ 24:39: Stt 7:6-23 ✧ 24:42: Mt 25:13 ✧ 24:43: Yé 3:3 ✧ 24:47: Mt 25:21,23 ✧ 25:1: Lu 12:35

maok, yonkwae kourráp koumteou nopok sérrá, ‘Mono! Mámá wel te yinan kor pwi mo, tá yumwan kor pwi mono. Fwapono, yumo tukupea yumoku mwanap stua mekamp wel mani fek sámpenke.’¹⁰ Aerá sérapo maok, am fárakap wae wel sámwaria stua mekamp te. Aenapo maok, am yonkwae kouria nánapi yakápnap koumteou am yupu wourékam sámwaria naenámp aropént yinkea, nap mek fépérrá tankápria ménki kéri pwate.

¹¹ Aenapo am ankwap éntik énkénki koumteou wakmwaek arári koropea sérrá, ‘Tokwae Kar e, amo yinan ménki kik-pwarae!’¹² Aerapo maok, táte am aropao nopok sérrá, ‘Yumo apae koumteou nape? Ono yumwan mér mo rae!’ ” ✧¹³ Jisas takrá séri pwarará, arakrá sér, “Yumo fwapia mér kip. Yumo am Aropamp Táráp ék naenámp yae ntia ke te mér mono.” ✧

Tére arop yininkaopweran wounápnámp kar

Luk 19:11-27

¹⁴ Jisaso warko arakrá sér, “Tá ankwap te, Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp te arop ankárakamp tokwae panek ankwap némpouk akwap naeria, náráp tére konap aropan wumwiria, náráp ankank ponankor am fárakapamp yae nék námp niampon.¹⁵ Mao am tére arop ankákárakamp tére mwanap kárakáre ninikria take pourouráp puri fek ‘Náráp mani fákeyakáprá, am fek térenk’ ria nénkria, ankwap aropan K5,000 sánk, tá ankwapan K2,000 sánk, tá ankwapan K1,000 sánk. Taki pwarará mao wae akwap. ✧¹⁶ Mao wae akwap tenánko, am K5,000 sámwnámp arop koupour kar térea kámakarrá warko K5,000 sámwaria.¹⁷ Tá am K2,000 sámwnámp arop mao kuri térea warko kámakarrá ankwap K2,000 sámwaria.¹⁸ Aeno arop K1,000 sámwaria te sámwaria akwapea apár me yokoropea náráp arop tokwaeramp mani te mek wouroump tea yak.

¹⁹ Aenapo, wae kápae kare ke akwap tenánko, wakmwaek am tére arop fárakapamp arop tokwae wae arákarrá korop. Wae koropea, náráp mani nék tarinámp am arop fárakapan yurukup naeria.²⁰ Aenánko maok, tá arop K5,000 sámwaria námp sankoropea sánkria sérrá, ‘Arop Tokwae, amo onan K5,000 sáp napan ono am fek térea, warko ankwap K5,000 sámwaria namp má nkeae.’²¹ Aeránko maok, am arop tokwaerao sérrá, ‘Amo te kwapwe kare tére aropono! Amo tére kwapwe karia tére taokeyak kwapwe napon. Amo kánanke kwarok ankank fwap taokeyak napara, onomp ninik te amo fwap kápae kare ankank taokeyak nanapon. Amo koropea onont warákárae.’ ✧

²² Arop ankwap K2,000 sámwaria námp mao kuri koropea sérrá, ‘Arop Tokwae, amo onan K2,000 sáp napon. Amo nkeae. Ono am fek térea warko K2,000 ankwap sámwaria nampono.’²³ Aeránko maomp arop tokwaerao man sérrá, ‘Amo te tére nap pwar moria, yae-párak kare térea napon. Amo kánanke kwarok ankank yae-párak taokeyak napara, amo fwap tokwae kar ankank poukwap nanaprá ninik nampon. Amo koropea onont warákárae.’

²⁴ Tá K1,000 sámwnámp arop mao kuri koropea sérrá, ‘Arop Tokwae, ono wae mérampono, amo te tére poukwapá yakrá fopwaoka wae, tá amo te arop ankwapao yoroinap yopwar mekamp firan kor ti konapon. Tá ankwap aropao kwar mek ankankou yiriri tenap fekamp fir ti konapon.²⁵ Ae konapantá ono táman apápria waráp K1,000 má kwar mek wouroump tari nampon. Waráp mani má nkeae.’

²⁶ Táte arop tokwaerao maomp kar pwarokwaprá sér, ‘Amo te kwatae kare tére aropono! Amo te kokwae kare aropono! Ono ankwapao yopwar yoroinap fir ti konamp, tá ankwapao kwar mek ankankou yiriri tenap

mekamp fir ti konamp, amo táman mérapono. ²⁷ Takria te amo apaeritea onomp mani beng mek pap moi naponon? Ono koropea onomp K1,000 sámpria am fek kámákár námp méntér sámp nae mpupo.’ ²⁸ Aeria am arop tokwaerao am fek yakápnap arop fárákapan sérrá, ‘Ae te yumo K1,000 am pwarokwapea K10,000 sámpnám aropan sánkenke. ²⁹ Am te apae riteanápe, aropao ponankor ankank ankwap fwapi taokeyak nángo te, warko ankwap ankank man nénk mwanaponon. Aeno táte arop ankwap ankank mo námp te, mao fákeyaknám kánanke kwarok ankank akwapá moyak naenámpon. ✧ ³⁰ Am tére arop kwatae te ek kirikip mek far-sitenapo, am mek apánka waeria yu kikimpia arokwapanon.’ ”

Aropamp Táráp ponankor arop firan yurukup naenámp kar

³¹ Tá Jisaso ankwap wounáp kar sérrá, “Nánkár wakmwaek Aropamp Táráp King yakea náráp ponankor ensel fákáre méntér arákarrá éknám ke fek, mao kingo tank konám sia king fek tank naenámpon. ✧ ³² Tá ponankor arop fi mao nke námp fek wonae fik koupoukour mwanaponon. Aenapo, am arop fi kuk pírekarea anánk fi pwar naenámponon. Sipsip taokeyaknám aropao sipsip pírekarrá ankwap mwaek pwar, meme pírekarrá ankwap mwaek pwar konám niamp naenámpon. ³³ Mao te sipsip tirá yae-párák mwaek kák, meme tirá yae-mánkwan mwaek kák naenámpon. ³⁴ Takria kingo yae-párák mwaek yakápnap arop fárákapan arakrá sér, ‘Yumwan te onomp Naropwar Kwaro warákár námponon. Yumo onomp Naropwaro náráp firáp taokeyak naenámp oukoumwan apár wourékam yoro námp fek yiráp por nánapi páte námp am sámpenke. ✧ ³⁵ Am te apae riteanápe, wokwaek ono yae-porokwe nanko, yumo onan fir sáponon. Tá ono ént níkip nanko, yumo onan ént sáponon. Ono ankwap némpouknám korop nanko, onan yiráp nap mek warámp-sira naponon. ³⁶ Ono waempyam mo nanko, yumo onan waempyam sáponon. Ono touwe nanko, yumo onan taokeyakápi naponon. Ono kalabus mek yak nanko, yumo onan koropá nkeaponon.’

³⁷ Aeránko, tá yae-párák kare arop fárákapan nopok maomp kar pwarokwaprá arakrá sér mwanaponon: ‘Tokwae Kar, mae ke fek amo yae-porokwe napo, yino amwan fir sánkámponon? Tá mae ke fek amwan ént níkip nángo, yino ént sánkámponon? ³⁸ Tá mae ke fek amo ankwap némpouknám korop napo, yino amwan nap mek warámp-sirarimponon. Tá mae ke fek amo waempyam mo napo, yino amwan waempyam sánkámponon? ³⁹ Mae ke fek yino amo touwe napo koropá amwan nke námponon, tá mae ke fek amo kalabus mek yakapo, koropá amont kar táráparimponon?’

⁴⁰ Nopok kingo man kar pwarokwaprá arakrá sénaenámponon, ‘Ono yumwan kare kar sénamponon: Yumo máma kápae kare ankank onomp mapekamp e tokwae monám nánae ankwapan takrá tére nap te, onan kor tak naponon.’ ✧

⁴¹ Aeria mao am yae-mánkwan mwaek yakápnap arop fárákapan arakrá sénaenámponon, ‘Yumo te moyakáp mwanap arop fárákaponon. Yumo onan pwarará, yumo te onomp Naropwaro Satan ntia maomp ensel fákárerampor nánapi pwatenám torokwar mo i konám yaomwi mek pikenke. ⁴² Am te apae riteanápe, wokwaek ono yae-porokwe nanko, yumo onan fir sáp moi naponon. Ono ént níkip nanko, yumo ént sáp moi naponon. ⁴³ Ono ankwap némpouknám korop nanko, yumo onan yiráp nap mek warámp moi naponon. Ono waempyam mo nanko, onan waempyam sáp moi naponon. Ono touwe nanko, tá ono kalabus mek yak nanko, yumo onan koropá nke moi naponon.’

⁴⁴ Aerá sénánko, am fárákapao kor nopok man sérrá, “Tokwae Kar, mae ke fek yino nke nánko, amo yae-porokwe napo, tá ént níkip nánko, tá amo ankwap némpouknámp korop napo, tá amo waempyam mo napo, tá amo touwe sámp napo, tá amo kalabus nap mek yak napo, amwan yaewour moi námpono?”

⁴⁵ Tá nopok mao arakrá sénaenámpon: ‘Ono yumwan kare kar sénampon: Yumo mapekamp e moráp arop ankwapan tak moi nap te, yumo onan kor tak moi napon.’ ⁴⁶ Aenapara, am fi arop te tukupea touwe kwatae sámpea arokwamákrá ankár yakápá yakáp mwanapon. Aeno yae-párak kare arop te yiki yak sámpea yakápá yakáp mwanapon.”

26

Taokeyakáp konap arop Jisasén farop mwaria kar papap kar

¹ Jisas am kar ponankor farákápea pwarará, am ke fek táman mao éréképá yárák i konámp arop fárákapán sérrá, ² “Yumo wae mérapon, Pasova fir fár mwanámp yae te anánk yae mwar tank námpon. Aeno tá wakmwaek Aropamp Táráp yopor aropamp yaek pap napo, am fárákapao yaopwae porokopramp fek pukup mwanapon.” ✧

³ Am ke fek táman Pris Tokwae fákáre ntia Israel fi taokeyakáp konap arop, pris taokeyak konámp arop tokwae Kaiafasomp nap mek koupoukour. ⁴ Aeria am fárákap Jisasén sámpá farop mwanámpria e-poup kar sérarrá tankáp. ⁵ Aeria sérrá, “Mono. Nomo kápae kare arop koupoukarrá Kwarén lotunap yae fek am ankank tak nánko, koumteouráp arop fárákap nomwan yorowarantáno.”

Yupu ankwap Jisasomp me korok sanda kwarákarimp kar *Mak 14:3-9; Jon 12:1-8*

⁶ Jisas Betani mek wokwae lepra touwe sámpámp arop Saimonomp nap mek yak. ⁷ Aenángo yupu ankárankamp mao botol kwapwe kare yumwi fekamp am mek sanda kwapwe top pwarámpeyak námp sankorop. Am sanda te mani tokwae fekampono. Jisaso fir fárrá tank nánko, am yupuao náráp sanda sankoroepa maomp me korok kwarákár. ⁸ Aenángo, mao éréképá yárák i konámp arop fákáre nkea kokwarokria sérrá, “Apaeritea mámá sanda kwaporok akwap námpono? ⁹ Nomo am sanda arop sánkria am fek nomo mani tokwae sámpea ankank monap arop fárákapán nénk mwar mpupo.”

¹⁰ Jisas maomp kar wae méria man sérrá, “Yumo apaeritea mámá yupuamp nínik mek kápae sánk rape? Mao te onan kwapwe kare nínik fek námpono. ¹¹ Kápae kare por ankank monap arop fárákap te yumont yakáp mwanapon. Aeno ono te yumont kápae kare por yak mono. ¹² Mámá yupu am sanda onomp pourouk kwarákárámp te onan apár me mek pap mwanapan nánap námpono. ✧ ¹³ Ono yumwan kare kar sénampon: Ponankor kápae kare apár mekmwaek mámá Kwapwe Kare Kar farákápria am mámá yupuraoinámp karan kor méntér farákáp napo, arop fárákap am táman nínik mwanapon.”

Judas ‘Jisasén faropenk’ ria arop outirimp kar *Mak 14:10-11; Luk 22:3-6*

¹⁴ Am ke fek táman éntér-sámpramp arop ou mekamp arop ankárankamp, maomp e te Judas Iskariot, mao pris tokwae fákáreaonapok akwapea sérrá, ¹⁵ “Yumo onan apae ankank sámp napo, ono yiráp yaek Jisas pap nanampono?” Aeránko maok, am fárákapao man 30 mani silva sánk. ¹⁶ Tak napo maok, am ke fek táman mao, mokoep ke fek am fárákapamp yaek Jisas sánk nanampaeaná mwaep oupourouk.

Jisas Pasova fir fárímp kar
Mak 14:22-26; Luk 22:7-13

¹⁷ Yis Moráp Pan Fépér mwarap Yae manénkir ankáránkamp yae korop námp fek, Jisaso éréképá yárák i konámp arop fárákápea koropea Jisasén turunkrá, “Amo ninik nap te yino maok Pasova fir nánapiánánko, amo Pasova fánanaponó.” ✧ ¹⁸ Tá mao sérrá, “Yumo taun mek tukupea ono méramp arop ankáránkamp sérrá, ‘Jisaso sérrá, “Ono nanamp ke te wae wonae fik námpono. Ono onomp éréképá yárák i konámp arop fárákápeánt waráp nap mek Pasova fir fánae.” ’ ” ¹⁹ Aerá séránko maok, am arop fárákápea wae Jisaso sérímpaok takia Pasova fir nánapi pwar.

²⁰ Tá wae kumur mek am éntér-sámpramp arop fárákápea éréképea méntér tankáprá fépér. ²¹ Am fárákápea fépérrá tankáprá Jisaso sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Yumo ou mekamp arop ankáránkamp onan yopor aropamp yaek pap naerámpon.” ²² Arop ponankor am kar wawia yonkwae touweria maok, ankákáránkrá turunkupria sérrá, “Tokwae Kar e, ae te onoi kano?” Aerá sérar. ²³ Aenapo mao nopok arakrá sér, “Am arop dis mek tanknámp sup mek onont pan anámp námp te mao onanenkria outiri naenámp arop támaono.” ✧ ²⁴ Tá kare Aropamp Táráp te waeman Kwaromp Buk fek sénámpaok touwe sámp naenámp. Aeno am arop Aropamp Tárápan yopor aropamp yaek pap námpao maok, koupouteane! Éntupwaro man fárákápea te wampwe mpupo! Mao tak námp fek waeman touwe kwatae sámp nae-rámpon.” ²⁵ Aeránko Judas man yopor aropamp yaek sánk naenámp mao arakrá turunk, “Tisa, ae te onoi kano?” Tá Jisas man sérrá, “Wae amoku sénap támaono.”

Jisaso pan ntia wain ént nénkámp kar
Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25

²⁶ Mao fépérrá tankápea napo, Jisas pan sámpea Kwarén ‘Aesio’rá séria, mao am pan fárákápea éréképá yárák i konámp arop fárákápea nénk. Aeria mao sérrá, “Máte onomp pourouno. Yumo sámpea fárenke.” ✧ ²⁷ Tá wain éntér kápan kor Kwarén ‘Aesio’rá séria am fárákápea nénkria sérrá, “Yumo ponankor máma fárenke. ²⁸ Am te onomp yiri fek kontrak yoro nampono. Ono kápea kare aropamp kwatae ninik yárári akwapanoria kwarákár nampono.” ✧ ²⁹ Ono yumwan sénampon: Ono wain ént te warko fár mono, ankár akwapea Kwaro náráp firáp taokeyak konámp korop nánko, am mek yumont wain ént wourékam fánanampono.”

³⁰ Takia pwarará tár ankáránkamp sámpea wae ek tukupea Oliv Faonkwek tukup.

Jisaso Pitan ‘Amo námwan pwar nanap’rá sérímp kar
Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38

³¹ Jisas am fárákápea sérrá, “Yiráp onan ménap te máma kumuruk kwatae akwap naerámpon. Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Ono sipsip taokeyak konámp arop farop nanko, sipsip fákápea pírikimpea tukup mwanapon.’ ” ✧ ³² Aeno wakmwaek ono warko fárámpea Galili mek yumwan mekia akwap nanampono.” ✧ ³³ Tá Pita nopok man arakrá sér, “Táte kápea kare aropamp mér kwatae akwap námpon kor, onomp mér mwar kwatae akwap mo kareno!” ³⁴ Jisas man sérrá, “Ono amwan kare kar sénampon: Máma kumuruk kakaruk oukoumwan fárámpon mo nánko, amo yinink por sérrá, ‘Námo man te mér mono’rá sénaerapon.’ ” ✧ ³⁵ Nopok Pita man sérrá, “Wampweno! Ono fwap

✧ 26:17: Kis 12:1-51 ✧ 26:23: Sng 41:9 ✧ 26:26: Jo 6:54-56 ✧ 26:28: Kis 24:8; 1 Ko 10:16
 ✧ 26:31: Jo 16:32; Sek 13:7 ✧ 26:32: Mt 28:7 ✧ 26:34: Mt 26:69-75

amont sumpwi nanampono. Ono amwan ‘Mér mono’rá sér te mo karono!’ Ponankor mao éréképa yárák i konámp arop fárákapao kor ankár takrá sér.

Jisaso Getsemani yopwar mek Kwarén kar toropwapimp kar

Mak 14:32-42; Luk 22:39-46

³⁶ Takia pwarará, Jisas am fárákapént Getsemani yopwar mek tukup. Tukupea mao éréképa yárák i konámp arop fárákapán sérrá, “Yumo mapek yakápenke. Ono nkwapek youmpea kar toropwap nae.” ³⁷ Aeria maok, mao Pita ntia Sebedimp namoráp yaworan mwar éréképea akwap. Oukoumwan te maomp ninik kápae nánko, yonkwae touwe tokwaerao man oupouroup. ³⁸ Aenánko am fárákapán sérrá, “Ono wae sumpwi nanamp wonae fek nánko, ono yonkwae touwe tokwae rae. Yumo mapek yakápra onont yérékra yakápenke.” ✧ ³⁹ Aeria yoump tae morokria yimetáp mwaeknámp apárok woukoupra arakrá kar toropwap, “Onomp Ayao! Amo fwap tak naeria te, ono touwe tokwae sámp nanamp kap má sámp-sinanapon. Aeno amo onomp ninikaoki kwaponon, wampweno. Amo ankár waráp ninikaok sarámpampo.” ✧

⁴⁰ Aeria pwarará akwapea mao éréképa yárák i konámp arop yininkaopwean nke nánko, mao pampi yakáp. Aenapo, mao Pitan sérrá, “Yumo te mokopono? Yumo onont ankáránkamp ke fek yépék mwanap pourou mo nie? ⁴¹ Yumo te ankár yérékra kar toropwapenke! Takria yumo kwatae ninik fek tukupantáno. Tá kare, yiráp ninik te, fwap tak nae ninik napan maok, yiráp pourou te kárakáre mo námpon.”

⁴² Aeria maok, mao warko anánkan youmpea arakrá kar toropwap, “Onomp Ayao! Amo fwap máma touwe sámp nanamp kap onan kárakár pik naenámp pourou mo nánko te, amo waráp ninikaok nanapon.” ✧ ⁴³ Tá warko youmpea nke nánko, am arop yininkaopwe ouwipi kápae nánko pampi yakáp. ⁴⁴ Mao am fárákapán pwarará warko yininkan youmpea am manénkir kar toropwapi námp táman warko takrá sér.

⁴⁵ Warko mankea am arop fárákapán sérrá, “Yumo te oukoumwan pampria anepér rape? Yumo nkenke! Aropamp Tárápan kwatae ninikráp aropamp yaek pap naenámp ke te wokwae koropáne. ⁴⁶ Yumo ferámp napo, nomo wae tukup mware. Arop onan yopor aropamp yaek sánk naerianámp wokwae wonae fik koropáne.”

Judas Jisasén yopor aropamp yaek papnámp kar

Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11

⁴⁷⁻⁴⁸ Jisas oukoumwan kar sérrá yak nánko, Judas am éntér-sámpramp arop ou mekamp wae korop. Pris tokwae fákáre ntia Israel fi taokeyakáp konap aropao tirá kérépnap arop ou tokwae Judasént bainatráp yao ke tia korop. Aeria Judas am fárákapán sérrá, “Yumo nke napo, ono akwaprá man koupwiyakrá aop mukur namp te, am arop te Jisas támaono. Yumo ankár sámp kipo.” ⁴⁹ Aerá séri pwarará, koupour kar Jisasnámpok koropria sérrá, “Kumuruk, Tisa.” Aeria mao wae man koupwiyakrá aop mukur. ⁵⁰ Aenánko Jisas man sérrá, “Onomp nouroup e, amo am naeria korop nap te koupour takae!” Aeránko maok, arop fárákap wae koroprá paokoprá Jisasomp pourouk yae paprá wae sámp.

⁵¹ Aenapo maok, arop ankáránkamp Jisasént yak námpao náráp bainat ak-sámprá pris taokeyaknámp aropamp tére aropan woupwi kor porokwapá aop-sir. ✧ ⁵² Aenánko Jisas man sérrá, “Bainat warko am mek norokorae! Arop ponankor bainat fek yorowaria te, ponankor bainat fek surumpwi mwarea naponon. ⁵³ Amo te mér mori kwaponon? Ono yorowar naeria te

ono fwap onomp Naropwarén turunk nanko, mao fwap onan kápae kare ensel fákáre éntér-sámpramp fi ami kámákár akwap námp sáp naenámpono. ⁵⁴ Aeno táte ono tak nanko te, Kwaromp Buk fek yaknámp kar te mokopia kare kar naenámpo? Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Ankank ankár taknámp korop naenámpri námp támao korop námpon.’ ”

⁵⁵ Am ke fek táman Jisas am arop fákáreran sérrá, “Yumo onan sámp mwaria korop nap te, oukunrá yorowarinámp aropan sámp mwaria ni konap niamp bainatráp yao ke tia korop napwae! Ono kumur méntép lotu nap tokwae mek tankrá koumteouráp aropan kar farákámp fek te, yumo onan sámp moiapono. ⁵⁶ Aeapan maok, máma ankank ponankor yumo onan napan maok, profet fákárerao kumwiap kar méntér pwi námpon.”

Tá mao éréképá yarak i konámp arop fárákap te waeman Jisasén pwarará pirikimpá tukup. ✧

Jisasén kotiap kar

Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:12-14,19-24

⁵⁷ Lo yénkrá farákámp konap arop fárákap ntia arop taokeyakámp konap arop, pris taokeyaknámp arop Kaiafasomp nap mek koupoukour yakáp. Aenapo arop fárákap Jisasén sámpea am nap mek warámpá tukup. ⁵⁸ Aenapo, Pita maomp wakmwaek akwap námpao maok, akwapea panek tae morok yak. Mao am Kaiafasomp nap yári tenap mek youmpea plisman fákárerént tank. Mao te Jisasén apae mokop naprá nke nae ritea yépekrá tank.

⁵⁹ Pris tokwae fákáre ntia Kaunsil * fákáre arop ‘Jisas te arak námp’ ria yankar sénánko, am fek Jisasén farop mwaria ‘Am tak naenámp arop te maeno?’rá turunkup. ⁶⁰ Kápae kare arop koropea yankar sérar. Aenapan maok, am kot wanap arop fárákap te am fek Jisasén farop mwanap ankank te nke mo kare. Aenapo wakmwaek arop anánkaopwe korop. ⁶¹ Am anánkaopwerao sérrá, “Máma arop te sérrá, ‘Ono fwap Kwaromp lotu nap tokwae párámpea yinink yae fek saráp warko ti pwar nanamp’rá séri námpon.’ ” ✧

⁶² Tá pris taokeyak konámp aropao fokopeyakrá Jisasén sér, “Amo te mae kar pwarokwaprá sénape? Máma kar amo taki naprá sénap máte mokopono?”

⁶³ Aerámpan maok, Jisas te kar sér mo. Aenánko mao warko sérrá, “Ono amwan yiki yak konámp Kwaromp e fek turunk nampono: Amo oukoumwan narekamp fou e sérae! Amo te Kraiss, Kwaromp Táráp ni mo nie?” ✧

⁶⁴ Nopok Jisas man sérrá, “Amo sénap támaono. Aeno ono yumwan sénampon: ‘Aropamp Táráp kápae kare kárakáreráp Kwaromp yae-párak mwaek yámar mek tankea wakmwaek koumwe yumuntukia ék nánko, nke mwanapon.’ ” ✧

⁶⁵ Jisas aerá sénánko, pris taokeyak konámp arop am kar wawia námokuráp waempyam pearákapria sérrá, “Mao te Kwarén wouroumprá sénámpono! Nomo apaerá arop ankwapamp kar wa mwaria wumwi mwanámpanáp? Mao waeman Kwarén wouroump sénánko, oukoumwan táman yumo wae wawi napon. ⁶⁶ Aeno yiráp ninik te mokop rape?” Tá nopok am fárákapao sérrá, “Mao te waeman kwatae ninik námpono. Ankár sumpwi naenámpono.” ✧

⁶⁷ Aeránko oukoumwan arop fárákapao Jisasomp yimetápok atopia man porokwap. Tá ankwap fárákapao man yae kwae fek táraporeria ⁶⁸ sérrá, “Amo

✧ **26:56:** Mt 26:31; Jo 16:32 * **26:59:** ‘Kaunsil’: 14:55 ntia 15:1 fek kor yak námpon. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 55 fek nkeae. ✧ **26:61:** Jo 2:19-21 ✧ **26:63:** Ais 53:7 ✧ **26:64:** Dan 7:13; Mt 24:30 ✧ **26:66:** Wkp 24:16; Jo 10:33; 19:7

Kraisao nap kwamp te, amoku ninikia profet kar fek sérae, amwan te wa porokwapáne?” ☆

*Pita Jisasén mér mo nampon'rá sérimp kar
Mak 14:66-72; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18,25-27*

⁶⁹ Pita am nap topok yár ménki porok youmpea tank. Aenánko am mek tére konámp yupu maomp wonae fik koropea sérrá, “Amo kuri amo Galili mekamp Jisasént yakapono.” ⁷⁰ Táte Pita kápae kare arop wa nap fek sérrá, “Mono! Ono te amo sénap kar am te mér mo nampono.” ⁷¹ Aeria mao yár ménki wonae fik akwap naeria nánko, am mek tére konámp yupu ankwap man nkea wonae fik yakápnap kouramp aropan arakrá sér, “Mámá arop máte wokwaek Nasaret mekamp Jisasént yakámp aropono.” ⁷² Tá Pita monoria warko arakrá sér, “Kare kar narekampráp, ono am arop te mér mo nampono.” ⁷³ Aeránko maok, wakmwaek tae morok arop ankwap fárakap am fek yakápnap koropea Pitan sérrá, “Kare karonno, amo te am fi mekamp aropono. Waráp kar te am fi mekamp aropamp kar niamp sénapono.” ⁷⁴ Oukoumwan te Pita ankár kar kárakáre fek arakrá sér, “Kare kar narekampráp, ono am arop te mér mo nampono.” Takrá séri pwar nánko wae kakaruk aráp. ⁷⁵ Aenánko Pita warko námwan Jisaso sérimp kar ninik. Mao sérrá, “Kakaruk oukoumwan aráp mo nánko amo yinink por onan ‘Mér mo namp'rá sénanapono.’” Aerimpan ninikia Pita wae yár younkwek oukur akwapea éma waempon.

27

Jisasén warámpea Pailatonámpok tukupap kar

¹ Wae takrá yakápnap napo akwapea wakor nánko, pris tokwae ponankor, tá Israel fi taokeyakápnap i konap arop fárakap takia Jisasén farop mwanap kar sérar. ² Takia pwarará, am fárakapao Jisasomp yae yawor sen fek yarokwapea Gavman Tokwae Pailatonámpok sámpá tukup.

*Judas sumpwimp kar
Aposel 1:18-19*

³ Oukoumwan te am Jisasén arop outirinámp arop Judas te mao nke nánko, Jisasén kotria man sumpwi pap mwanap niamp. Aenapantá mao warko ankwap ninik sámpea am 30 mani silva am pris tokwae fákáre ntia arop taokeyakápnap i konap aropaonapok arákarrá sámpá akwap. ☆ ⁴ Aeria sérrá, “Ono kwatae niniki tenae! Ono kwapwe kare aropan yopor aropamp yaek páte nanko, mao sumpwi naenámp niampáne.” Aeránko maok, am fárakapao sérrá, “Am te yinomp ankank mono. Amoku waráp ankankono.” ⁵ Aerapo maok, Judas am mani silva lotu nap tokwae mek sirarrá pwarará akwapea námoku paok fek oumpour kor fek tokoropea sumpwi yak.

⁶ Pris tokwae fákáre am mani silva am sámpea sérrá, “Mámáte arop sumpwi pap nap fekamp manino. Nomo lotu nap tokwae mekamp manint pap mwareano.” ⁷ Aeria maok, námoku kar papea fákeyakápnap, am mani fek apár kwar fekamp sospen yoro i konámp aropamp apár sámp. Aeria am arop fárakapamp ninik te “Am apár mek panekamp arop koropá yakria sumpwi nánko, am mek pap mwanámpon!” ⁸ Aeria maok, am apár e tákaprá ‘Yiriráp Apár’ ri papapon. Tá am e te oukoumwan taki yak námpon. ⁹⁻¹⁰ Aenámpan am te wokwaek Kwaro Profet Jeremaiamp top korént purá sérimp kar te oukoumwan take pourouráp wae korop námpon. Mao sérrá, “Arop fárakapao am 30 mani silva sámpea napo, Israel fákáreráo am aropan nopok sánp

☆ 26:68: Ais 53:5 ☆ 27:3: Mt 26:14-15

mwanámpria séri tari napan, am mani fek kwar fekamp sospen yoro i konámp aropamp apár sámp mwanapon. Tokwae Karao onan arakrá sérimp niampon.” ✧

Pailato Jisasén turunkimp kar

Mak 15:1-5; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38

¹¹ Jisasén santukupea Gavman Tokwaerao nke námp fek pwate napo, fokokeyak. Aenánko Gavman Tokwaerao man turunkrá, “Amo te Juda firamp king nie?” Tá Jisas sérrá, “Amoku támao takrá sénapon.” ¹² Pris tokwae fákáre ntia arop taokeyakáp konap arop wae man nkwakwe make kar fek kot. Aenapan maok, Jisas te nopok kar ankwap pwarokwaprá sér mo. ✧ ¹³ Aenánko Pailato man sérrá, “Arop ponankor amwan kotria má sérarnap kar te wa mák rape?” ¹⁴ Tá Jisas nopok Pailatomp kar pwarokwaprá sér mo. Aenámpantá maok, Gavman Tokwae te ninik tokwae.

Pailato ‘Taken’rá sénánko, Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar
Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16

¹⁵ Yopwar méntép am anepérnap yae fek Gavman Tokwaerao kalabus nap mekamp arop ankárankamp sámp-kérép konámpon. Ae konámpara, koumteouráp aropao námoku arop ankárankamp sámp-kérépaeria maomp e sénapo, Pailato am arop táman mwar sámp-kérép konámpono. ¹⁶ Arop ankárankamp maomp e te Barabas, arop ponankor, kwatae kare aroprá ninik i konap yak námpono. Jisasén kot nap ke fek Barabasén kalabus nap mek páte napo yak. ¹⁷ Koumteouráp arop koupoukarrá yakáp napo, oukoumwan Pailato am fárákapan turunkrá, “Yumo ninik nap te, ono kalabus mekamp wan yumonapok sámp-kérép nanampono? Ono Barabasén sámp-kérép nanamp ni, Jisas ‘Krais’rá sér i konap man sámp-kérép nanamp nie?” ¹⁸ Mao te wae mér, am Juda taokeyakápnap arop fárákap te arop fárákap Jisasén warakárrá man éntér paprá tukup napo, am táman kokwarokria man kot napon. ✧

¹⁹ Pailato arop yurukup i konámp sia fek tank nánko, maomp yupuao kar arakrá sámp-kérép, “Amo te am yae-párak kare aropan te nkwak maki kwapon. Ono kumuruk man yém nkea pwatea yonkwae sakáp tokwae nampono.”

²⁰ Pris tokwae fákáre ntia arop taokeyakáp konap arop fárákap koumteouráp aropamp ninik mek koupoump napo, am fárákapao ankár Pailatén wumwirá, ‘Barabasén te sámp-kérépae! Jisasén te faropanápono’ ria wae. ²¹ Tá Pailato warko turunkrá, “Yumo nik nap te, mámá arop yawor te maeran sámp-kérép nanampono?” Am fárákapao sérrá, “Barabasén sámp-kérépae!” ✧ ²² Pailato am fárákapan sérrá, “Ae te ‘Jisas Krais’rá sér i konap man te mokop nanampono? Aeránko am fárákap ponankor sérrá, “Yaopwae porokopramp fek pukupenke!” ²³ Tá Pailato sérrá, “Ape riteanono? Ape kwatae ankanki námpono?” Aeránko am fárákap tékén kárakáre fek sérrá, “Yaopwae porokopramp fek pukupenke!”

²⁴ Oukoumwan te Pailat ninik nánko maomp kar te ankore mek yak nánko, arop fárákapao kar yorowar tokwae napantá, mao ént yinkipea arop fárákapao nke nap fek yae yáraria pwarará sérrá, “Máte onomp kwatae ninik mono. Táte mámá arop sumpwi námp te yumoku napon.” ²⁵ Tá koumteouráp arop ponankor nopok sérrá, “Am te yinokunámp ankankono. Kotria te, yinoku, tá yinomp tárápuamp pourouk korop naenámpono!” ²⁶ Aenapantá Pailat Barabasén am fárákapaonapok sámp-kérép. Tá Jisasén maomp soldia fákárerano

✧ 27:9-10: Sek 11:12-13 ✧ 27:12: Ais 53:7; Mt 26:63 ✧ 27:18: Jo 11:47-48; 12:19 ✧ 27:21: Ap 3:14

ain tákáre tokoropramp paok fek Jisasomp younkwe mwaek porokwap. Takia sámpá tukupea yaopwae porokopramp fek pukup mwaria.

Soldia fákáre Jisasén wouroumprá sériap kar

Mak 15:16-20; Jon 19:1-3

²⁷ Gavman Tokwaeramp soldia fákáre Jisasén porokwapea pwarará Gavman Tokwaeramp nap mek warámpá yinkeá soldia ponankor man ikir yakáp. ²⁸ Aeria man wouroumpria maok, námokuráp waempyam koupour kar worokwapea sirarrá paokoprá, kingo yirímp konámp niamp waempyam noumouri sámpea Jisasomp pourouk yirímpea pwar. ²⁹ Tá wiráp paok wi moukoupea kingomp kump niampia maomp me korok yirímp. Tá kingo sámpá tank konámp niamp yaopwae sámpea maomp yae-párak mwaekamp yaek sánk. Aeria maomp wonae fik kwaráp torokomprá kar wouroumprá séria arakrá sér, “Yo...! Juda firamp king e!” ³⁰ Aeria man atopia maomp yaekamp yaopwae pwarokwaprá Jisasén me korok wiráp paok wi yirímp tenap yumuntuk purá porokwap. ✧ ³¹ Man wouroumprá séria pwarará, am waempyam noumouri worokwapea paprá námokuráp waempyam warko yirímpá pwar. Takia pwarará, waeman yaopwae porokopramp fek pukup mwaria sámpá tukup.

Soldia fákáre Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar

Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-24

³² Mao tukupria mwaeáok Sairini mekamp arop ankárak maomp e te Saimon, man Jisasén pukup mwanap yaopwae Jisas námoku samp námp, má sampaeria wae napo, mao am kake samp.

³³ Wae tukupea apár e Golgota fek am e fi te ará, “Arop Me Kor Yaknám Apár.” ³⁴ Aeria am fárakapao wain ént more konámp marasin méntér ouroukoupramp, touwe anámp tae morokanoria Jisasén sánk. Aenapo, mao kánanke mi námpao maok, fár mo. ✧ ³⁵ Am fárakapao wae Jisasén yaopwae porokopramp fek nil fek pukupá pwarará, maomp waempyam ankank te wa mokop sámp naenámpaoeaná nke mwaria, satu pilairá tankáp. ✧ ³⁶ Am fárakap am fek tankáprá yépékrá tankáp. ³⁷ Narek Jisas yépe kor páte yak námp fek kar Jisasén kotinap am arakrá kumwi: Mámáte Jisas Juda firamp Kingono.

³⁸ Wonae fik Jisasén pukup tenap fek yorowaria ankank pouroukoup nep arop anánkaopwe, ankwap Jisasomp yae-párak mwaek, ankwap yae-mánkwan mwaekia pukupá pwar. ✧ ³⁹ Aetenapo, kountouráp arop fárakap am mwaek tukupá koroprá te, Jisasén narek pukup tenap táman nke ko me kor párámpárrá kar wouroumprá sér. ⁴⁰ Aeria sérrá, “Amo te ‘Lotu nap tokwae párámpéa yinink yae fek saráp ti nanamp’ ri napara, amo amoku yaewourae! Amo Kwaromp Táráp kareao nap kwamp te, yaopwae porokopramp pwarará apárok ékae!” ✧ ⁴¹ Pris tokwae fákáre ntia lo yénkrá fárakáp konap arop fárakap, tá arop taokeyakáp konap arop fárakapao kor narek Jisasén nkea arakrá wouroumprá sér, ⁴² “Mao te arop ankwapan yaewour i konámpao maok, námoku kare te yaewour naenámp pourou mono. ‘Námo Israel firamp King’rá sér i konámpara, yaopwae porokopramp pwarará apárok ék nángo, yino táman nkea mér mwaro. ⁴³ Mao Kwaromp Tárápria námwan fwap mao yaewour naenámpará mérámpara, Kwaro man warákár námp kwamp te, mao fwap oukoumwan yaewourano.” ✧ ⁴⁴ Loan yorowaria ankank pouroukoupnep arop yawor Jisasomp wonae fek pukup tenap arop mao kuri ankár taknám wouroumprá sér.

✧ 27:30: Ais 50:6 ✧ 27:34: Sng 69:21 ✧ 27:35: Sng 22:18 ✧ 27:38: Ais 53:12 ✧ 27:40: Sng 22:7; Jo 2:19 ✧ 27:43: Sng 22:8; Jo 5:18

*Jisas sumpwimp kar**Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30*

⁴⁵ Yámar kuk nánko kirikip tokwae ponankor apár oupouroupá yakrá akwapea kumur mwaek yámar yinink ke nánko, ⁴⁶ tá yámar yinink ke námp fek táman Jiaso Kwarén tékén arakrá wumwi, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Am kar fi te arakrá sér, “Onomp Kwar e! Onomp Kwar e! Amo onan apaerá pwararape?” ✧ ⁴⁷ Táte, arop ankwap fárakap wonae fik foukouri yakáp nap, am kar wawia sérrá, “Mámá arop te Elaijan wumwi námpono.” ⁴⁸ Aeria arop ankárankamp koupour kar akwapea yir niamp ankank sámpea top i konámp wain ént mek anámpea yaopwae fek paprá yarokwapea narek Jisasén fáranoria maomp táp mek sánk. ✧ ⁴⁹ Aenánko maok, ankwap fárakapao sérrá, “Sikono! Nánkár Elaija koropea man yaewour te mokopon nke mwaro!” ⁵⁰ Aenapo maok, Jisas warko tékén wumwiria maomp waemp sámp-kéréprá sumpwi.

⁵¹ Am ke fek táman waempyam tokwaeri lotu nap tokwae fek tokorop tenap nareknámpia pearákarrá pikia ankorek fu fek por-pwararea anánk mwaek peari yak. Aenánko némp yérur tokwaeria péri tokoprá pikrínk. ⁵² Aenánko Kwaromp firáp kápae kare kourmteouráp arop wokwae surumpwiapo, apár me mek kákap, am apár me kikirip akwapránk nánko, warko fápárámp. ✧ ⁵³ Am fárakap apár me pwarará wakmwaek Jisas warko fárámp nánko, am fárakap yiki kor taun Jerusalem mek yink napo, kápae kare arop am fárakapan nkeapono.

⁵⁴ Kepten ntia soldia fákáre mént yakáprá Jisasén yépékrá yakápap fárakap am némp yérur nánko, koropnámp ankank táman nkea apáp tirínka wae. Aeria am fárakapao sérrá, “Námwan kare karonó! Mámá arop te Kwaromp Tárápono!”

⁵⁵ Kápae kare kourmteou wokwae Jisasomp wakmwaek paokop i konap Galili meknámp man yaewour mwaria korop nap, am kourmteou fárakap panek tae morok yakáprá tokor yakáp. ✧ ⁵⁶ Ankwap am ou mekamp te Makdala mekamp Maria, ankwap te Jems ntia Josepomp éntupwar Maria, ankwap te Sebedimp tárápyaramp éntupwar.

*Jisasomp yákáre péri kor me mek papap kar**Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42*

⁵⁷ Takia kumur mek Arimatea mekamp mani tokwaeráp arop maomp e te Josep, mao korop. Mao kuri Jisasén mérnámp arop támaono. ⁵⁸ Mao akwapea Pailatén turunkia Jisasomp yákáre sámp naerianánko maok, Pailato soldia fákáreran sénánko, am yákáre sámpea Josepén sánk. ✧ ⁵⁹ Josep am yákáre sámpea yiki kare wupwi kor waempyam fek papea yarokwap. ⁶⁰ Yarokwapea sakwapea péri kor me wourékam mao námokuráp por fourrá youmpnámp mek pap. Aea maok, péri kor worare tokwae sámp-farfarrá koropea me fek kéri pwar. Mao taki pwarará, wae akwap. ✧ ⁶¹ Aenánko Makdala mekamp Maria ntia ankwap Maria am yupuyarao mwar yakria am péri kor me yak námp fek tankrá tokor tank.

Soldia fákáre Jisasén pap nap fek yépékrá yakápiap kar

⁶² Pampia kourmounek am sabat yae fek táman pris tokwae fákáre ntia Farisi fákáre tukupea Pailatonámpok koupoukour. ⁶³ Am fárakapao sérrá, “Arop Tokwae, yino am yankar sérar i konámp arop oukourmwan yiki yakámp fek sérimp kar nikriano. Mao sérrá, ‘Nánkár wakmwaek yinink yaek yakea

✧ 27:46: Sng 22:1 ✧ 27:48: Jo 20:28-29 ✧ 27:52: Kis 26:31-33; Hi 10:19-20 ✧ 27:55: Lu 8:2-3
✧ 27:58: Lo 21:22-23 ✧ 27:60: Ais 53:9

warko fárámp nanamp'rá sérimpon. ✧ ⁶⁴ Takria maomp éréképá yárák i konámp arop fárákap kánánkámp koropea yákáre sámpá tukup tea koumteouráp aropan kwekárá sérrá, 'Mao warko fárámp námpono'rá sérantáno. Aenapo am oukoumwan kwekárá sénap kar am wokwaekamp kwekárá sér i konapan kámákár akwapantáno. Aeantáno, amo soldian sénapo, péri ménki fek kárákáre fek kéri pwate napo, yinink yae fek am fek yérékrá yakáp mwanapon.' ⁶⁵ Tá am fárákap Pailato sérrá, "Takanánko te, yumo tukupea taokeyakáp mwanap arop éréképenke. Aeria yumo tukupea am yákáre papramp péri kor me táp kárákáre fek kéri pwarenke."

⁶⁶ Aeránko maok, am fárákap tukupea péri kor me topok kéria pwarará, am mek yoump tenapo nke mwanapria péri kor me táp fek táraoki pwarará, soldia ankwap fárákap am fek yérék mwanap káká pwar.

28

Jisas warko fárámpámp kar

¹ Sabat yae akwapá pwar nánko, yae ankáránk Sande fek yámar aok naenámp wonae fik nánko, Makdala mekamp Maria ntia ankwap Maria am Jisasén papnap péri kor me nke neria korop. ² Aenepo koupour kar némp yérur tokwae nánko, Tokwae Karamp ensel yámar mek pwarará, ékia péri me táp fek oupouroupá yaknám yumwi worare tokwae sámp-farfarrá akwapria am yumwi worare yumuntuk tank. ³ Maomp yimetáp te mékér wae niamp nánko, maomp waempyam te yámar mekamp koumwe waentar niampono. ⁴ Aenánko soldia fákáre am táman nkea apáp tirínkrá kour me woukouria, ke sorokwamprá wae surumpwi yakáp nap niamp pourouráp.

⁵ Aenapo maok, ensel am yupuyaran sérrá, "Yumo te apápi kepono? Ono wae mér, yumo te am Jisas, arop fárákapao yaopwae porokopramp fek pukupap táman oupourounkrá korop nepono. ⁶ Mao te mapek yak mono. Mao wokwaek sérimpnám taknám wae fárámp teane. Yumo koropea mao ampinám népe nkenke. ✧ ⁷ Yumo koupour akwapea maomp éréképá yárák i konámp arop fárákapán sér kipo: 'Mao te wae péri me meknám fárámp tenámpono. Mao te yumwan mekia akwapea Galili mek nánko, yumo man ampok nke mwanapon.' " Aerá séria yupuyaran sérrá, "Kwaro onan, am kar séraera sámp-kérépnám fi támaono." ✧

⁸ Tá am yupuyar te apáp nepao maok, warákár tokwaeria koupour kar péri kor me pwarará, mao éréképá yárák i konámp arop fárákapán séneria fárakoprá akwap. ⁹ Tá Jisaso am yupuyaran mwae aok kikipia sérrá, "Koumounek, yupuyar e!" Aeránko, am yupuyar akwapea maomp wonae fikria puk sámpria man lotu. ¹⁰ Aenepo, Jisas am yupuyaran arakrá sér, "Yumo te apápi kepono. Yumo akwapea onomp ankwapyae fákáreran, 'Mao te "Galili mek tukupea onan ampok nke mwanapono" 'rá sér kipo." ✧

Soldia fákáreramp kar

¹¹ Am yupuyar oukoumwan akwap nepo, péri kor me tápok yérékiap soldia fárákap taun mek tukupea pris tokwae fákáreran am ankank korop nám am sérar. ¹² Aenapo, pris tokwae fákáre ntia taokeyakáp konap arop fárákap námoku kar papea fákeyakáprá séraria, am soldia fákáreran mani tokwae nénkea, ¹³ sérrá, "Yumo ankár 'Yino pampi tenánko, maomp éréképá yárák i konámp arop fárákapao kumuruk koropea maomp yákáre sámpá tukup tenap'rá sérar kipo. ✧ ¹⁴ Táte Gavman Tokwae yumo am péri kor fwapia taokeyakáp monap kar máná wa nánko te, yino fwap man ankwap kar

✧ **27:63:** Mt 16:21; Jo 2:19-20 ✧ **28:6:** Mt 16:21 ✧ **28:7:** Mt 26:32 ✧ **28:10:** Hi 2:11 ✧ **28:13:** Mt 27:64

sénánko, yumo te fwaponono.” ¹⁵ Aeria am soldia fákáre pris tokwaerao sénapaokria ‘Jisasomp firáp aropao maomp yákáre sámpá tukup tenap’rá sérarrá, tukupea napo, oukoumwan kor am kar Judia fi mek taki yak námpono.

Jisaso náráp éréképá yárák i konámp arop fárákapan ‘Tére kip’rá sérimp kar

Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8

¹⁶ Am mom-sámpramp arop tukupea Galili mek Jisas ‘Tukup kip’rá sérimp faonkwek tukup. ¹⁷ Aeria maok, am fárákápao am fek Jisasén nkea man lotu. Aeapao maok, ankwap fárákáp te oukoumwan, mao te kare Jisas támaoiane? rá ninik. ¹⁸ Tá Jisas am fárákápamp wonae fik koropea sérrá, “Kwaro onan māmá apár mek yaknám ankank ntia yámar mek amp ankank ponankor taokeyak nanamp kárákáre tokwae sáp námpono. ¹⁹ Aenámpara, yumo te ankár tukupea kápae kare arop fi onomp firáp arop arárrá kák kipo. Aeria yumo am fárákápan onomp Naropwaromp e fek, tá onomp e fek, tá Yiki Kor Spiritamp e fek ént mek nérrá kák kipo. ²⁰ Tá yumo ankár am fárákápan ono yumwan farákápnamp kar am mántwaokanáponrá farákáp kipo. Yumo fwapia wawenk: Ono fwap ponankor ke fek yumont yakrá akwapea am yae pwar námpono.”

Mako Kumwimp Kwapwe Kare Kar Mekia Akwapnámp Kar

Makomp e te Jon Mak. Mao te Jisaso éréképá yáarak i konámp éntér-sámpramp arop ankwap mono. Maomp taun kare te Jerusalem.

Pol ntia Barnabas yáarakia kounteouráp aropan Jisasomp kar farákáp nepo, Mak am arop yaworan yaewourimpon.

Jisaso pok tenánko, wakmwaek 35 yopwar niamp arake fek, Mak te Rom aropan Jisaso kwapwe kare yáarakimpan mérenkria máamá kar má kumwimpon.

Rom mekamp arop farákáp te kárakáre kor ankank kwapweantá kikiank napo, Mako man sérrá, ‘Jisas te Kwaromp kárakáre yénképnámp ankank yorororia, kárakáre fek tére námpon’rá kumwimpon.

Ént mek nérrá kák konámp Jono farákápámp kar

¹ Máamá kar máamate Kwaromp Táráp Jisas Kraisoimp Kwapwe Kare Karono.

² Máamá manénkir korop námp máte profet Aisaia wokwaek kumwimp niampon. Kwaro arakrá sér:

“Wawenke! Ono onomp kar farákáp naenámp arop ankárankamp sámp-kérép nanko, manénkir mao akwapeaka waráp por mwae kup yoroano.

³ Arop yak mo apár meknámp kar ankwap tékén arakrá sér:

“Tokwae Karampor mwae kup yoroenke!

Mao akwap naenámp mwae kup fwapokwapenke!” ✧

⁴ Kwaro séri námpnámp taknámp Jon ént mek énéer i konámp arop mao te arop yak monámp apár mek akwapea maok, mao kounteouráp aropan kar farákápria sérrá, “Yumo te yiráp kwatae ninik pwararea ént mek nér napo maok, Kwaro yiráp am ninik kwatae tirá épér naenámp.” ✧ ⁵ Aeránko maok, apár Judia mekamp kounteouráp arop ponankor, tá Jerusalem mekamp kounteouráp arop ponankor Jononámpok tukupea náráp kwatae ninik am farákáp napo maok, Jono am farákapan ént Jordan mek nérrá kák.

⁶ Jon te kamel pwae fek yoroinap waempyam yirimpea maok, fir yipi fekamp sépér fákap. Aea maok, mao te tákár ntia yao pwae mekamp éntu éntan fárimpon. ⁷ Aeria maok, mao kar arakrá farákáp: “Arop ankárank onomp wakmwaek korop námp te maomp kárakáre onomp kárakáreran kwe-pwar námpon. Ono te apárok kánanke kare yak nampara, ono maomp wonae fik kwaráp torokompria maomp su fekamp paok aokorop nanamp * pourou mono. ⁸ Ono te yumwan ént fek nérrá kák nampono. Mao te yumwan Yiki Kor Spirit fek nérrá kák naenámp.” ✧

Jono Jisasén ént mek anámpámp kar

Matyu 3:13-17; 4:1-11; Luk 3:21-22; 4:1-13

⁹ Am ke fek táman maok, Jisas apár Galili mekamp Nasaret meknámp korop nánko, Jono man ént Jordan mek anámpámp. ¹⁰ Aeanánko maok, ént meknámp forokor tará aokrá kárak fek fokop nánko, koupour kar narek yámar me kikir

✧ **1:3:** Ais 40:3; Mal 3:1; Lu 7:27 ✧ **1:4:** Lu 1:77; Ap 13:34 * **1:7:** Matyu 11:3 fekamp kar fi nkeampo. ✧ **1:8:** Ap 1:5

akwap nánko, nke nánko maok, Yiki Kor Spirit ant yuri niampao maonámpok ék. ✧ ¹¹ Aenko maok, yámar meknámp arop kar niamp wumwiria sérrá, “Amo te onokump táráp kare ara, ono amwan warákár tokwae nampon. Amo kwapwe kare ninik nap te, ono yonkwae kárámp nampono.” ✧

Satano Jisasén poupwekámp kar

¹² Aenko am ke fek táman, Yiki Kor Spiritao Jisasén kwar saráp mek sámp-kérép. ¹³ Aenko maok, mao am kwar saráp mek am mek 40 yámar yakánko maok, tá Satano koropea man poupwekámp. Mao yao pwae mekamp firént yakánko maok, ensel fákáre man yaewouriapon. ✧

Jisaso Galili meknámpia térerá akwapámp kar

Matyu 4:13-22; Luk 5:1-11

¹⁴ King Herot Jonén fákapá papánko maok, Jisas distrik Galili mek koropea Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáprá yarakimp. ¹⁵ Mao sérrá, “Kwaro sérimp ke te oukoumwan te wae korop námpon. Kwaromp firáp taokeyak naenámp te wae wonae fik korop námpon. Yumo kwatae ninik pwarará Kwapwe Kare Kar má wawiaka, karenorá mérenke!” ✧

Jisaso arop yiaworaopweran sérianánko, énéni tukupap kar

Matyu 4:18-22

¹⁶ Jisaso ént aokore Galili firi pokria nke nánko maok, Saimon ntiaka Andru mwearao ént aokore mek umben sirarrá yak. Am arop yawor te éntékam tirá am fek mani sámp konepon. ¹⁷ Aepo maok, Jisas am arop yaworan sérrá, “Yumo te onomp wakmwaek koropenke! Ono yumwan Kwaronámpok arop éréképá korop konap yéncép nanampono.” ¹⁸ Aeránko maok, am arop yaworao kor koupour kar umben fekamp tére pwarará maomp wakmwaek akwap. ✧ ¹⁹ Takia tukup tae morokria nke nánko maok, Sebedimp tárápyar Jems ntiaka Jon mwearao kor bot mek yakrá umben aompoprá fwapokwaprá yak. ²⁰ Aepo maok, Jisaso wumwi nánko, am arop yaworao kor naropwar Sebedi ntiá tére konap arop mént bot mek yakáp napo maok pwarará, am arop yawor Jisasén éntér paprá akwap.

Jisaso arop ankwapamp pouroukamp kwatae-arop yérépemp kar

Luk 4:31-37

²¹ Aea maok, am fárákapao taun Kaperneam mek tukupea maok, Sabat yae fek Juda firamp lotu nap mek youmpea maok, Jisas koumteouráp aropan kar farákáp. ²² Aenko maok, am fárákapao kor maomp kar wariaka kokorokor. Mao te Kwaromp lo yénkrá farákáp konap arop fárákapamp kar farákáp niamp mono, ankár mér tokwaeráp aropamp kar kárákáre niamp fek am fárákan yénkrá farákáp námpon. ✧

²³ Am ke fek táman am fárákapamp lotu nap mek koropnámp arop ankwap, maomp pourouk kwatae-aropao noumpoukoupá yaknámp Jisasén tékén wumwi kar fek sérrá, ²⁴ “Nasaret mekamp Jisas, amo yinan te apae naeria nape? Ae te amo yinan kwatae pap naeria korop rape? Ono te wae mér nampon: Amo te Kwaromp yiki kare aropono.” ✧ ²⁵ Aeránko maok, Jisas am kwatae-aropan yoporia sérrá, “Amo kari kwaponno. Am arop pwarará akwapae!” ²⁶ Aeránko maok, am kwatae-arop am aropamp pourouk noumpoukoupá yakeanámp te pu yae youria fépén tokwaea pwarará worokor pik. ²⁷ Aenámpo maok, koumteouráp arop ponankor kour me woukouria maok, am fárákapao námoku támao sérarrá, “Máte apaenono? Máte kar wourékamono! Mámá arop máte kárákáre kourono! Aenámpara, mao am kwatae-aropan

✧ **1:10:** Jo 1:32 ✧ **1:11:** Sng 2:7 ✧ **1:13:** Hi 4:15 ✧ **1:15:** Mt 3:2 ✧ **1:18:** Mt 19:27 ✧ **1:22:** Mt 7:28 ✧ **1:24:** Mk 5:7; Jo 6:69

kar sénánko, am fárákapao maomp kar wawi konapono!”²⁸ Aenánko maok, maoinámp kar Galili mekamp arop fi am ponankor am kar koupour yárák nánko wawia pwi napon.

Jisaso Pitamp yupuramp éntupwar touwe fwapi papámp kar

Matyu 8:14-17; Luk 4:38-41

²⁹ Am fákáreráo lotu nap meknámp youmpea ek tukup. Tukupea maok, koupour Saimon ntiaka Andrump nap mek yoump. Tá Jems ntiaka Jon méntér akwap. ³⁰ Aeapo maok, Saimonomp yupuramp éntupwar kákánar fek pourou touwe fokornámp touwe sámpea amp. Aenko maok, koupour Jisasén “Touwean’rá sér. ³¹ Aeapo maok, Jisaso maonámpok youmpea man yaek sámpea papánko maok, am pourou touwe fokornámp touwe am worokor pikánko maok, mao fárámpea am fárákapao fár mwanap fir yankapámpon.

Jisaso kápae kare touwenap arop fwaprá kákámp kar

Matyu 8:16-17; Luk 4:40-41

³² Takia maok, kumuran yámar porokor nánko, † ankwap fárákap touwenap arop éréképeaka maonámpok korop. Aeria maok, kourteouráp aropan kwatae-arop noumpoukoupea yaknámp fárákapan kor éréképá korop. ✧ ³³ Aeria maok, am taun mekamp kourteouráp arop ponankor koropeaka am nap topok koupoukour. ³⁴ Aeapo maok, Jisaso kourteouráp arop kápae kare nkwakwe make touwe sámpá yakáp napan fwapokwap. Aeria maok, am fárákapamp pouroukamp kwatae-arop kápae kare yéréperá kérép. Aemantá maok, am kwatae-aropao kor mao te wanonorá mérapantá maok, mao am fárákapan ‘Kar sérari kwapono’ ria maok, fou e séri pwar. ✧

Jisas apár Galili mek térerá yáráknámp kar

Luk 4:42-44

³⁵ Koumounek kar oukoumwan kirikip yak námp mek, Jisas fárámpeaka oukur tará apárok arop yak mo nap fek akwapea námoku mwar am fek yakrá Kwarén kar toropwap. ✧ ³⁶ Aenánko maok, tá wakmwaek Saimon ntia maomp ankwapyaenáp fárákap tukupea Jisasén nke. ³⁷ Am fárákap man nkea maok, sérrá, “Ponankor kourteouráp arop amwan oupourouk nape.” ³⁸ Aerapo maok, mao am fárákapan sérrá, “Ae te wampweno. Nomo wonae fik mwaekamp némp-némp paokoprá tukup mwaro. Ono am fárákapan kor kar farákáp nanampria am táman ono korop nampono.” ³⁹ Aea maok, mao am apár Galili mekamp ponankor némpoukmwaek yárákria maok, am arop firamp lotu nap mek am fárákapan kar farákáprá yárák. Aeria maok, kwatae-arop yéréperá kérépámpon. ✧

Jisas lepra touweráp aropan fwapi papámp kar

Matyu 8:1-4; Luk 5:12-16

⁴⁰ Aenko maok, lepra arop ankáránkamp maonámpok koropea maok, kwaráp torokompria man koupoute kar sérrá, “Jisas, amo tak naeria nap kwamp te, onan fwapi pap napo, onomp pourou fwap yiki kukur naenámpo.” ⁴¹ Aeránko maok, Jisaso man aropompria maok, maonámpok nárákkarrá maomp pourouk yae papria sérrá, “Onomp ninik te waráp touwe wae pwar nánko, amo fwapi yakae.” ⁴² Aeránko maok, am fek táman am lepra touwe wae pwar nánko, mao wae kwapwe kare yak. ⁴³⁻⁴⁴ Jisaso man

† **1:32:** Yámar porokor námp fek, Sabat yae pwar námpara, (Ves 21 fek nkeae.) kourteouráp arop fwap panek mwaek paokop mwanapon. Ae mwanapara, arop ankwap fárákap náráp touwenap arop fákárerán éréképea Jisasnámpok tukup napon. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 72 fek nkeae. ✧ **1:32:** Mt 4:24 ✧ **1:34:** Mk 3:11-12; Ap 16:17-18 ✧ **1:35:** Mt 14:23; Lu 5:16 ✧ **1:39:** Mt 4:23-25

kar kárakáre fek arakrá sér, “Amo te mámá ankank waráp pourouk korop námp máte, arop ankwapan séri kwapono. Amo akwapea prisén waráp pourou yénképria maok, Moseso sérimpnámp waráp lepra touwe fwapnámp ofa sánkampo. Aenapo maok, arop nkea waráp touwe wae pwar námp mér mwanapono.” Aerá séria pwarará, man sámp-kérép. ✧ ⁴⁵ Aerá séránko, akwapámpao maok, kounteouráp aropan am kar farákápria maok, kápae kare némpoukmwaek farákáp. Aemantá maok, Jisaso kor, taun mek akwap nanko, kounteouráp arop kápae kare námwan koropá ikirantánoria akwap mo. Mao te ankár am arop yak mo nap fek am fek saráp yak nánko maok, kounteouráp arop némp-némp ponankor maonámpok korop. ✧

2

Jisaso arop ankwap pu yae surumpwi tanknámp fwapi papámp kar

¹ Aea maok, ankwap kumuruk Jisas warko taun Kaperneam mek arákarrá akwapeaka, nap mek yak. Aenánko maok, kounteouráp aropao, mao nap mek yakánrá sénap kar wa. ² Aeria maok, kápae kare kounteouráp arop koropea nap mek néntépapo, am nap te wae fákapanko maok, táte ménki fek mwaek kor népe yak mo. Aenánko maok, mao am fárakapan kar farákáp. ³ Aenánko maok, arop ankwap maomp kour ponankor surumpwi yaknámp, arop yi-aworaopwerao sunkwiar mek papea Jisasnámpok sankorop. ⁴ Sankoroepa maok, nkeapo am fek te kounteouráp arop néntépa waeapo maok, am Jisasomp wonae fik sayink mwanap pourou mo. Aenámpantá maok, am arop kakapea nap yumuntuk pokea maok, nap oupouroup tenap ankank keakapea am meknámp am arop sunkwiar paok fek tokoroepa, yaek fákeyakáprá ér-popwarrá pikia Jisasomp wonae fik pap. ⁵ Aenapo, Jisaso am fárakapao man mérnep nkea maok, am touwenámp arop táman sérrá, “Táráp e! Ono waráp kwatae ninik te wae sámp-sinampono.” ✧

⁶ Aeránko maok, am nap mek tankápnep Kwaromp lo yénkrá farákáp konap arop ankwap fárakap náráp ninik mek arakrá ninik, ⁷ “Am arop te apaeritea takrá séri námpon? Mao am kar sénámp te Kwarén ér-pwar námp nie? Arop ankwap ankárankampao kwatae ninik tirá épér naenámp pourou mono. Am te Kwar ankárankao saráp maok tak i konámpono.” ✧

⁸ Aerapo maok, Jisas koupour kar am fárakapamp ninik wae méria maok, arakrá turunk, “Apaeritea yumo takrá ninik napon? ⁹ Ono mokope kar fwap pwi yaknámp sénanampon? Ae te ono sérrá, ‘Ono waráp kwatae ninik sámp-sitenamp’rá sénamp támao fwap pwi yak námp ni? Tá ono sérrá, ‘Amo fárámprá waráp am fek ampinap ankank sámpea akwapae’rá sénamp támao fwap pwi yak námp nie? ¹⁰ Aeno ono nik namp te yumo ankár arakrá mérenkria nampon: Aropamp Táráp Kwaro man, mámá apár fek takaeria kárakáre sánkeanánko, am fek mao fwap aropamp kwatae ninik tirá épér naenámp.” Aerá séri pwarará maok, am kour surumpwi yaknámp aropan sérrá, ¹¹ “Ono amwan sér rae: Amo fárámpea waráp ampinap ankank sámpea amokuráp nap mek akwapae!”

¹² Aeránko maok, mao fárámprá am kounteouráp aropao nke nap fek koupour náráp amp i konámp ankank sámpea akwap. Aenánko maok, arop ponankor kokorokoria maok, Kwaromp e sakapria arakrá sér, “Wokwaek kar yino te make ankank nke moimpon!” ✧

Jisaso Livain warámpámp kar Matyu 9:9-13; Luk 5:27-32

✧ 1:43-44: Wkp 14:1-4 ✧ 1:45: Mk 7:36 ✧ 2:5: Lu 7:48 ✧ 2:7: Jop 14:4; Ais 43:25; 1 Jo 1:9
✧ 2:12: Mt 9:33

¹³ Takia pwarará, Jisaso warko ént aokore yaknám̄p mwaek akwap nánko maok, koumteouráp arop kápae kare maonám̄pok korop napo maok, mao Kwaromp kar am fárákapan farákáp. ¹⁴ Aea maok, mao akwapea nke nánko, Alfiusomp táráp Livai takis sámp konap nap mek tank. Tank nánko maok, Jisaso man sérrá, “Onomp wakmwaek koropae.” Aeránko maok, mao kor fárámprá maomp wakmwaek akwap.

¹⁵ Wakmwaek Jisaso námoku éréképá yáarak i konám̄p arop fákárerént Li-vaimp nap mek tankáprá fépér. Aenapo maok, kápae kare takis sámp konap arop, tá aropao ‘Kwatae ninikráp arop’rá sér i konap am arop fárákap Jisas apaean nke mwaria maomp wakmwaek paokop nap, am ankwap fárákap énéntki tankáprá fépér. ¹⁶ Tá lo yénkrá farákáp konap Farisi fákáreráo nkeapo maok, Jisaso takis sámp konap arop, tá kwatae ninikráp arop makia mént tankáprá fépérapo maok, am fárákapao Jisas éréképea yáakinám̄p fákáreran sérrá, “Mao te apaeritea am takis sámp konap arop ntia kwatae ninikráp aropént tankrá fánámpon?” ✧

¹⁷ Aerapo maok, Jisas wawia mao am fárákapan sérrá, “Touwe fwapnap arop te doktanám̄pok tukup mo i konapon. Touwenap aropao saráp doktanám̄pok tukup konapono. Taknám̄p ono ék namp te, námo yae-párak kare ninikrápao namprá niniknap aropan te mono. Arop námo kwatae ninikrápao namprá niniknap aropan wumwia érékép naeria ék nampono.” ✧

Fir wuri konap kar

Matyu 9:14-17; Luk 5:33-39

¹⁸ Ankwap ke fek Jono éréképá yáarak i konám̄p arop, tá Farisi fákáreráo kor Kwarén kar toropwap mwaria fir wuri napo maok, ankwap fárákap koropea Jisasén arakrá turunk, “Jono éréképá yáarak i konám̄p arop fákáre ntia Farisi fákáreráo kor Kwarén kar toropwap mwaria te fir wuri konapono. Aeno amo éréképá yáarak i konap arop fákáreráo fir wuri mo i konap te apaeritea napon?”

¹⁹ Aerapo maok, Jisaso am fárákapan wounáp kar sérrá, “Arop ankáránkamp yupu sámp naerianám̄p oukoumwan yak nám̄p fek te, maomp nouroup fwap fir wuri konap nie? Mono! Am arop yupu sámp naerianám̄p oukoumwan am nouroup aropént yak nám̄p fek te fir wuri mo i konapono. ✧ ²⁰ Aeno nánkár wakmwaek am yupu sámp naerianám̄p aropan sámpá tukup tenapo maok, maomp nouroup arop yonkwae touweria fir wuri mwanapono.

²¹ Arop te wourékam waempyam fákáre sámpeaka waempyam épi me fek paprá aomp mo i konámpon. Táte mao tak nánko te, am waempyam wourékam támao épi waempyaman nikir nánko, warko pearákár tokwae naerámpon.

²² Arop te meme yipi fekamp botol épi mek te wain wourékam * kér mo i konapono. Aeno am mek kéro te, wainao am meme yipi fekamp botol am te fápárákápi papria wain ént kwarákár naeria námpon. Aeria am wain ntia meme yipi fekamp botol épi te énéntkér kwatae akwap neria nepon. Aeno arop te ankár wain wourékam te meme yipi wourékam fekamp botol mek kér i konapono.” ✧

Sabat yae fek tére mo i konap kar

Matyu 12:1-8; Luk 6:1-5

²³ Ankwap Sabat fek Jisas ntiaka mént paokop i konap arop wit yoroi tenap yopwaraok tukup. Tukupea maok, Jisasomp fákáre am wit ankwapmwaek fár mwanám̄pria kánánkápapo maok, ✧ ²⁴ tá Farisi fákáreráo Jisasén sérrá, “Wae! Am te Sabat yae fek kákánk i konap te apaerá tére napon?”

✧ **2:16:** Mt 11:19; Lu 15:1-2 ✧ **2:17:** Lu 19:10; 1 Ti 1:15 ✧ **2:19:** Jo 3:29 * **2:22:** Matyu 9:16 fekamp kar fi nkeae. ✧ **2:22:** Mt 9:16-17; Lu 5:36-39; 1 Ko 10:21; 2 Ko 6:16 ✧ **2:23:** Lo 23:25

²⁵ Aerapo maok, Jisas am fárákapan sérrá, “Ae te yumo wokwaek Devitoimp kar buk fek yak námp te nke mori kwapono? Ono sénamp te am ke fek Devit ntia maomp arop fárákap ankank mo nánko yae-porokwe naponon. ²⁶ Abiatar pris taokeyak konámp arop yaknámp ke fek, Devito Kwaromp Nap mek youmpea, pan Kwaro éntér sinámp mwaek am fek páte nap fária maok, náráp mént koropnap aropan kor ankwapmwaek nénkámpon. Am pan te fouara, pris fákáreao saráp fépér i konapan nimpon.” ✧

²⁷ Jisaso am fárákapan ankwap kar sérrá, “Kwar te, Sabat yaeran yaewour naenámpria arop yoro mono. Sabat yae te arop anepér mwanap yaewour naenámpria pap námpon. ✧ ²⁸ Aenámpara, Aropamp Táráp te mao námoku Sabat yaeran kor poukwap námpon.”

3

Sabat yae fek Jisaso yae yonkwaenámp arop fwapi papámp kar

¹ Jisaso warko lotu nap mek yoump nánko maok, arop ankárank yae yonkwae yak námp am mek yak. ² Aenángo maok, am Farisi fárákap támao Jisasén, mao te Mosesomp lo ták-pwararea Sabat yae fek am arop fwapi pap te mokoepan nkea man kot mwaria yépékrá yakáp. ✧ ³ Aeapo maok, mao am yae ankwapmwaek yonkwae yaknámp aropan sérrá, “Amo koropae!” Aenángo am arop te koropea kuk fokopeyak. ⁴ Aenko maok, mao am fákáreran sér, “Lo te nomo tére mo i konámp sabat yae fek ‘Apaenk’rá sénámpon? Ae te nomo arop ankwapan yaewour mwanámp ni, ankwapan kwatae pap mwanámp nie? Ae te nomo te arop yaewour nánko yiki yak naenámp ni, porokwapá pap mwanámp nie?” Aerá sénánko maok, am fárákapao kor kar sér mo. ⁵ Aeapo maok, Jisaso fokopeyakrá énoukouprá yakea am fárákap te aropan yonkwae touwe mono, loan saráp ninik kárákáre napo, am táman nkea yopor yonkwae pwarámpao maok, yonkwae touwe méntér. Aeria maok, Jisaso am yae yonkwaenámp aropan sérrá, “Waráp yae kor ékékérae.” Aeránko maok, mao yae ékékéranko maok, maomp yae warko fwap. ✧ ⁶ Aenángo maok, táte Farisi fákáre koupour ferámprá lotu nap pwarará tukupea Herotomp arop fákárerént tapokwapea Jisasén farop mwanámpria kar sérar. ✧

Kápae kare koumteouráp arop ént aokore fik koupoukourap kar

⁷ Jisas námoku éréképá yarak i konámp aropént am taun pwarará ént aokore Galili fik tukupapo maok, koumteouráp aropao kor méntér tukup. ⁸ Am arop fi te distrik Galili mekamp, tá distrik Judia mekamp, tá taun Jerusalem mekamp, distrik Idumea mekamp, ént Jordan nkwamwaek fi mwaekamp, tá taun Tair ntiaka Saidon mek mwaekamp arop fi kápae kare támao Jisaso térenámp kar wawia maok, maonámpok korop. ⁹ Aeapo maok, Jisaso námoku éréképá yarak i konámp aropan sérrá, “Arop kápae kare koropea onan ikir mwanape. Ae mwarea napara, yumo onompor bot sankoropea wonae fik nánapi fákeyakáp napo, ono am mek korokwap nanampono.” ¹⁰ Am te wokwaek kápae kare koumteouráp aropan touwe fwapokwaprá kák tenámpantá maok, kápae kare arop fi námwan fwapi papanoria maomp pourouk yae pap mwaria koropea maomp wonae fik koupoukour. ¹¹ Aenapo maok, am arop pourouk woukouri yakápnámp kwatae-arop fárákap man nkeria te, kwaráp torokomprá tékén wumwi kar fek ‘Amo te Kwaromp Táráp’rá sér i konaponon. ¹² Aenapo, mao am fárákapan ‘Námo te wanonorá séri kwapono’ ria tae fek sér.

*Jisaso éntér-sámpramp arop 'Aposel' yoroi káknámp kar
Matyu 10:1-4; Luk 6:12-16*

¹³ Jisaso am arop ou pwarará námoku mwar faonkwek pokea maok, arop ankwap fárakap maonámpok korop mwanap sénaeria, ponankor wumwi nángo, korop. ¹⁴ Am arop ou mekamp éntér-sámpramp arop nánkárapea 'Aposel'rá sérianánko, am fárakap méntér yakáp napo, mao te am fárakapan Kwaromp kar farákápenkria tirá kérép, ¹⁵ tá Kwatae-arop tirá kérép mwanap kárakáre nénk nanampria námpon. ✧ ¹⁶ Am éntér-sámpramp aropamp e te ará: Saimonén ankwap e 'Pita'rá sér. ✧ ¹⁷ Tá Sebedimp táráp Jems ntia maomp nánae Jonén man kor ankwap e 'Boanerges' ri pap. Am e fi te 'Oukuréao párakapnámp niamp arop'rá sénapon. ✧ ¹⁸ Tá Andru ntia Filip, tá Bartolomyu, tá Matyu, tá Tomas ntia Jems Alfiusomp táráp, tá Tadius, tá Saimon te Selot pati* mekamp, ¹⁹ tá Judas Iskariot mao te nánkár Jisasénenkria outiri naenámp aropono.

*Jisas Belsebulént tére námp'rá sénap kar
Matyu 12:22-37; Luk 11:14-23*

²⁰ Jisaso akwapea nap mekánko maok, tá kápae kare koumteouráp arop koropea warko koupoukourapo maok, táte Jisas ntia mao éréképá yáraknámp fárakap mao tankáprá fár mwanap ke te yak mo. ✧ ²¹ Aenko maok, táte námokuráp kar nánaeounáp Jisas takrá tére námp wawia maok, mao te épépérépri kanrá warámp mwaria korop. ✧

²² Lo mérnamp arop Jerusalem meknámp korop. Koropea maok, arakrá sér, "Belsebul Jisasént yak námpon." Tá "Mao te kwatae-arop poukwap konámp Belsebulomp kárakáre fek am kwatae-arop fákáre yéréperá kérép námpon." ✧ ²³ Jisaso am fákáreran wonae fik koropenkria maok, mao am fárakapan wounáp kar arakrá sér, "Satan te mokopia Satan yéréperá kérép naenámp? ²⁴ Arop ankárankamp firao kuk pirékarea nonopok yorowar nep te, am arop fi fwapi kárakáre yak naenámp pourou mono. ²⁵ Tá ankárankamp nap mekamp aropao yorowaria te, am nap mekamp arop te fwapi tankáp mono. ²⁶ Tá Satan poukeyak námp mekamp ankwap-ankwap fákáre nonopok yorowaria te, am fi pipirikir tukup napo te, mao kor kárakáre yak mono, pwar naerámpon.

²⁷ Arop ankárankao kárakáre kor aropamp nap mek ankank pouroukoup naeria te, kwaporok yoump mo i konámp nie? Mao te am taenámp aropanénkir sámpea yarokwapea pátea maok, am aropamp nap mekamp ankank ponankor ti konámpono. ✧

²⁸ Ono te yumwan waeman kare sér rae: Kwar te koumteouráp aropamp ponankor kwatae ninik ntia ponankor wouroump kar sér i konap te fwapi tirá épér naenámp. ²⁹ Aeno aropao Yiki Kor Spiritan wouroump sénámp te, Kwar te maomp am wouroump sérinámp kwatae ninik te sámp-sir mono. Oukoumwan, tá nánkár wakmwaek kor am ninik kwatae te ankár taki yaká yak naerámpon."

³⁰ (Am fárakapao 'Kwatae-arop man noumpoukoupeyak námp'rá sénapantá, Jisaso makrá sénámpono.) ✧

*Jisasomp éntupwar ntia nánaeounáp koropnap kar
Matyu 12:46-50; Luk 8:19-21*

✧ **3:15:** Lu 9:1 ✧ **3:16:** Jo 1:42 ✧ **3:17:** Lu 9:54 * **3:18:** 'Selot pati' arop fárakap te Rom firao Juda firan poukwap te monoria kákánk i konap arop fárakapono. ✧ **3:20:** Mk 6:31 ✧ **3:21:** Jo 10:20 ✧ **3:22:** Mt 9:34 ✧ **3:27:** 1 Jo 3:8 ✧ **3:30:** Hi 6:4-6

³¹ Am ke fek táman, Jisasomp éntupwar ntia nánaeounáp Jisasnámпок korop. Koropea ek yakáprá ‘Mao mankano’rá sér. ✧ ³² Aeapo maok, koumteouráp arop kápae kare man ko-sitea tankáprá maok, man arakrá sér, “Amo wawae! Waráp éntupwar ntia waráp nánaeounáp ek yakáprá amwan wumwi nape.” ³³ Aenapo maok, mao am kar pwarokwaprá arakrá sér, “Wa onomp éntupwar ntia onomp nánaenono?” ³⁴ Aeria maok, koumteouráp arop tankáp nap táman yénkrá sérrá maok, “Nkenke! Onomp éntupwar ntiaka onomp nánaeou tárápu te mámánono. ³⁵ Apae koumteouráp aropao Kwaromp ninikaok yáarak námp te, mao támao maok onomp nánae, tá onomp antáp, tá onomp éntupwarono.” ✧

4

Ankankou épérnap wounáp kar

¹ Jisaso warko ént aokore Galili fik akwapea koumteouráp aropan Kwaromp kar yénkrá farákáp. Aeria maok, koumteouráp arop kápae kare koropea koupoukour napantá maok, mao ént mek tanknám bot mek pokea tank. Aenánko, ponankor koumteouráp arop am ént fik táman néntép. ² Aeria maok, mao am fárákapan kápae kare wounáp kar farákáprá am fárákapan arakrá sér, ³ “Ono kar sénae. Yumo wawenke. Arop ankárankao akwapeaka yopwaraok ankankou yirir. ⁴ Am te épér nánko maok, ou ankwapmwaek pikia mwaeak tankáp. Aenámp te, antao koropea fépér. ⁵ Tá ankwapmwaek yumwi tokwae ankore mek yak nánko, kwar worare fek yumuntuk yak námp mek piká tank. Aenámp te, am te wae koupour páre kwapwe námpao maok, ⁶ arák yumwi fek tikipeyak nánko, yámar yokwapria, am ankankou páre yonkwae pap nánko, yákáre námpono. ⁷ Tá ankankou ankwapmwaek paok wi ou mek piká tank nánko maok, am paok wi páre támao am páreran woukoupea pap. Aenánko maok, yao ki tank mo. ⁸ Aeno ankankou ankwapmwaek kwar émi kwapwe kare mek pik námp te, kwapwe kare párea tokwaeria maok, wae ki tankria maok, ankwap aopwe 30 tank, táte ankwap aopwe 60 tank, tá ankwap aopwe 100 tank.” ⁹ Makrá séri pwarará, Jisaso am fárákapan sérrá, “Arop woupwiráp te má kar má fwapia wa kuno.”

Jisaso wounáprá sénámp kar fi *Matyu 13:10-17; Luk 8:9-10*

¹⁰ Wakmwaek Jisas námoku nápar yak. Aenko maok, am arop éntér-sámpramp, tá ankwap fárákap Jisasént yakáp napao kor man wounáp kar táman turunk. ¹¹ Tá mao am fárákapan sérrá, “Kwar te maomp fákáreran taokeyaknámamp mek-wouroumpyeknámamp kar fi kor yumwan wae yénkép námpono. Aeno am arop kwaporok yakáp nap te, wounáp karan saráp wawi konapono. ✧ ¹² Aenapara, ‘Am te wae énoukoupapan maok, am ankank te ankwap wuri nke mo, tá kar te wa napan maok, am fi te fwapia mér mono. Aenapara, am fárákapao Kwaronámпок tukup napo, Mao am fárákapamp kwatae ninik tirá épérantáno.’” ✧

Am ankankou wounáprá sénámp kar fi *Matyu 13:18-23; Luk 8:9-15*

¹³ Tá Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo mámá wounáp kar te mér mo nap nie? Ae te yumo ponankor ankwap wounáp kar mokopia mér mwanapon? ¹⁴ Am arop ankankou yoro námp te Kwaromp karan yoro námpon. ¹⁵ Tá kar mwaeak piká párákap námp te, kourteouráp aropao kar wa napan maok, am ke fek táman Satan koroprá am Kwaromp kar am fárákapamp ninik mek yak námp ti-akwap konámpan sénámpon. ¹⁶ Tá kourteouráp arop ankwap fárákap am te ankankou apár yumwi kor táránkáp námp mek pik námp niamp námp te, am fárákapao kar wawia kourpour sámpria maok, am táman warákár. ¹⁷ Aenapao maok, am fárákapao Kwaromp kar te ninik mek sámpá yak mo. Aenapo, arák mek pik monám taknámp, wakmwae arop ankwap fárákapao Kwaromp kar sámpá anámprá paprá, am kourteouráp aropan nkwakwe make kar sénapo, am fárákapao kourpour Kwaromp kar pwar napon. ✧ ¹⁸ Tá kourteouráp arop ankwap fárákap te ankankou paok wi mek kuk piká tank námp niamp taknámp, am fárákap te kar wa napao maok, ¹⁹ tá apárokamp ankankan ninik kápae kare, mani tokwaeantá ninikrá paokopria maok, tá nkwakwe make ankankantá kikiankrá paokoprá, mak napo maok, am ankankao Kwaromp kar oupouri pap. Taknámp arop te maomp ninik mek te ki tank mono. ✧ ²⁰ Aeno ankankou ankwapmwae kwar émi kwapwe mek piká tankria páreanámp te, ki tankria ankwap 30 tank, ankwap 60 tank, ankwap 100 tank. Aenámp te, kourteouráp arop ankwap fárákap kar wawia sámpa niki paokop napan sénámpon.”

Lam poukouroupea pap konap wounáp kar

Luk 8:16-18

²¹ Jisaso ankwap kar am fárákapan sérrá, “Ae te arop lam sámpa korop námp te, baket mek pap konám nie? Tá kákánar ankore mek pap konám nie? Mono. Mao te narek kákánar fek pap konámpono. ²² Ponankor ankank mek wouroumpyak námp, tá oupouropá pwate nap te, nánkár wakmwae érik korop naeria námpon. ²³ Arop woupwiráp te mámá kar mámá wa kipo.”

²⁴ Mao am fárákapan warko ankwap kar arakrá sér, “Kar yumo wa nap te fwapiaka ninik kour kipo. Yumo arop ankwapan mokope puri fek nénk nap te, Kwaro yumwan take pourouráp sánkria kánámpár ankwap yumuntuk kák naenámpon. ²⁵ Táte arop Kwaromp kar kárakáre fek niki-samp nánko, Kwaro man warko ninik kwapwe méntér tapokwap naenámpon. Aeno arop am kar sámp-fákeyak mo nánko te, maomp mér kánanke te Kwaro maomp yaekamp pwarokwap naerámpon.”

Ankankou forokor konám wounáp kar

²⁶ Jisaso warko sérrá, “Kwaro náráp firan taokeyak konám te arop ankárank ankankou kwar mek épéri pwatea, ²⁷ kumur méntép am arop kumuruk amp i ko, wae fek fárámprá, námokuráp térerá yarak. Aenámpao maok, am ankankou te mokopia párea akwapea tokwae kar naenámpaoeanrá mér mono. ²⁸ Kwar támao arákan wouri sánk nánko, párea téképea, wakmwae ki tank konámpon. Manénkir te páre pokea, pwae fukarea, tá wakmwae aopwe tokwaeria me ku mek ki tanka wae konámpon. ²⁹ Tá am ki yápae nánko, fékér mwanap ke korop nánko. am arop akwapea fékér i konámpon.” ✧

Mastet ouramp wounáp kar

Matyu 13:31-32,34; Luk 13:18-19

³⁰ Jisaso warko arakrá sér, “Nomo Kwaro náráp firáp taokeyak námp te apae niampprá sér mwanámpon? Nomo mokope pourouráp wounáp kar sér mwanámpon? ³¹ Kwaro náráp firáp taokeyak námp te mastet ki kánanke

niampon. Am te ankwap yao ki niamp mono. Kánanke kare námpono. Aropao am mastet ki kwar mek yoro i konapon. ³² Arop fárakapao yimp tenapo, pérea pokea tokwae karria te, yopwar mek amp ankankan kámákár akwapria yowe tokwaeri akwapránk. Aenánko, ant fákáre fwap am yao yowe néntékép mek koropá taok naenámpon.”

Jisas wounáp kar fek sénámp kar

Matyu 13:34-35

³³ Jisaso kouramp arapan kápae kare wounáp kar farákáp nám te, am arop fákáreramp nínik mwanap puri fek farákáp námpon. ³⁴ Am kar kouramp arapan farákápámp te érik farákáp mono. Wounáp karan saráp farákáp námpon. Aeria maok, námoku éréképá yarak i konámp arop fárakapao mwar yakáp nap fek saráp am kar fi kor érik farákáp konámpono. ✧

Jisaso sénánko ouwi tokwae pwaranámp kar

Matyu 8:23-27; Luk 8:22-25

³⁵ Takia pwarará am makár táman kumur mek, Jisas mao éréképá yarak i konámp arop fárakapan arakrá sér, “Nomo te ént aokore fik nkwanwaek fimwaek yink mwaro.” ³⁶ Aerá séria pwarará maok, kouramp arapan kápae kare am fek yakáp napo pwarará, Jisaso éréképá yarak i konámp arop fárakap Jisas am mek tank nám te am bot mek kunkuria man warámpea tukup. Aenapo maok, tá ankwap fárakap bot tiaka wakmwaek tukup. ³⁷⁻³⁸ Aenapo maok, Jisas bot mek weaok mwaek tankria maok, pilo fek me tankoritea amp. Aenánko maok, ouwi tokwae koropria ént bot mek kupur naeria wae. Aenánko maok, am fákárerao man sérrá, “Tisa, nomo te wae ént mek pik mwanámp niamp nám te, amo yonkwae touwe mo rape?” ³⁹ Aerapo maok, Jisas fámprá ouwi ntiá éntan yopor, “Wae támaono, pwarae!” Aeránko maok, ouwi wae pwaránko, ént wae fwap porokwe fek yak. ⁴⁰ Aenánko maok, wokwae námoku éréképá yarak i konámp fákáreran sérrá, “Yumo te apaeritea apáp napon? Apaeritea onan mér mo napon?” ✧ ⁴¹ Aeránko korokoprá paokopria maok, námoku támao sérarrá, “Mámá arop máte wa nánko, ouwi ntiá éntan sénánko, maomp kar wa námpon?” ✧

5

Jisaso arop ankárankampamp pourouk kwatae-aropan yérépemp kar

¹ Am fárakapao ént aokore Galili nkwanwaek fimwaek Gerasa firamp apár mek tukup. ² Tukupria maok, am bot pwarará tukup napo maok, arop ankárank kwatae-arop maomp pourouk woukoupeyaknám arop koropea maok, Jisasén kikip. Am arop te arop kák konap fek mwaek yarákia korop. ✧ ³⁻⁴ Am arop te man paok fek yarokwapá pap napo kor, fápárakápi sir akwap konámpon. Kápae kare por pu ntiaka yæk sen fek fákap ko pap napo maok, mao te kárakáre korara, pu fákapnám am sen ntiaka yae-souwe fápárakápi sir konámpono. Ae konámpara, arop man sérémékér mwanap pourou mo napo, arop kák konap péri me fek mwaek amprá yarak i konámpono. ⁵ Wae fek, tá kumuruk kor ankár arop kák konap fek, tá you tokwae mek saráp apánkrá yarákrá yumwi fek námokuráp pourouk pipirá yarak i konámpon.

⁶ Ae konámpao nke nánko, Jisas oukoumwan panek korop nánko, mao fárakoprá koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokomp. ⁷⁻⁸ Jisaso am kwatae-aropan sérrá, “Amo mámá aropamp pourouk woukoupeyak nap worokor pikae!” Aeránko maok, am kwatae-aropao apápria tékén fépéna waeria maok, “Jisas, Kárakáre Tokwaeráp Kwaromp Táráp e! Amo te onan

apae naeria nape? Ono amwan Kwaromp e fek kare kar sér rae: Amo onan kwatae pap kwapono.” ✨⁹ Aenánko maok, Jisaso man turunkrá, “Ae te waráp e te apaeno?” Makránko maok, mao man sérrá, “Yino te kápae kare ara, onomp e te ‘Ami’ no.”¹⁰ Aea maok, apáp tirinkria Jisaso námwan aropomp naenámp kar fek sérrá, “Amo te yinan mámá apár má pwarará tukupenkria yérépe kwapono.”

¹¹ Am ke fek kou kápae kare am faonkwe fi mekmwaek táman yakáprá am fek apwar pwae fépérrá yakáp. ¹² Aeapo maok, am kwatae-arop fákáre támao Jisasén kar tae fek sérrá, “Ae te amo yinan tirá kérép napo, tukupea kou fákáreamp pourouk woukouri yakáp mwaro.” ¹³ Aerapo maok, Jisaso am kwatae-arop fákáre táman ‘Takenk’rá sénánko maok, am kwatae-arop fákáre támao kor am arop pwatará tukupea, kouamp pourouk woukour. Aenapo maok, am kou fákárerá kor mánmánria foporakorrá tukupea, yinkri furuk mek am mek pik napo maok, am kou te 2,000ao am ént aokore mek am mek ponankor pikiaa ént fépéria nékér popwarámpia, ponankor surumpwi pwar.

¹⁴ Aeapo maok, kou wun i konap arop te nkea pirikimpá tukupea maok, taun mek, tá taun wonae fikamp aropan am kar farákápapo maok, kounteouráp arop am ankank nke mwaria korop. ¹⁵ Am farákápapo Jisasnámpek koropea nke napo maok, am kwatae-arop woukoupeyakámp arop te maomp ninik wae fwapria maok, oukoumwan waempyam kámpea tank. Aenko maok, kounteouráp arop te táman nkeaka apáp tirink. ¹⁶ Am arop farákápapo am arop pourouk kwatae-arop yakámp, oukoumwan fwap tank námp, táte kou fákáreaoi nap nkenap arop farákáp támao am koropnap arop farákapan am kar farákáp. ¹⁷ Aeapo maok, kounteouráp aropao Jisasén tékén sérrá, “Amo mapek te yak kwapono! Amo ankár ankwap apárok akwapae!”

¹⁸ Aerapo maok, Jisas bot mek koropwap nánko maok, am kwatae-arop maomp pourouk woukoupeyakámp aropao kor kárákáre fek Jisasén sérrá, “Ono te ankár amont akwap nae kar nampono?” ¹⁹ Aeránko maok, Jisaso monoria man sérrá, “Amo te amokuráp némpouk akwapea waráp némpouk aropan Tokwae Karao amwan aropompria yaewourinámp kar farákápae.” ²⁰ Aeránko maok, am aropao akwapea distrik Dekapolis mekamp némpouk mwaek námwan yaewourimp kar farákáp nánko maok, tá am kounteouráp arop ponankor wawia maok, ninik tokwae.

*Jairusomp yupu-táráp ntia touwenámp yupuamp kar
Matyu 9:18-26; Luk 8:40-56*

²¹ Jisas bot meknám warko ént aokore tápampea nkwamwaek fimwaek akwap nánko maok, táte kápae kare kounteouráp arop koropea Jisasomp wonae fik ént aokore fik am fek néntépapo maok, ²² lotu nap taokeyak konámp arop Jairuso Jisasén nkea maok, koropea maomp wonae fik pumpuri yak námp fek kwaráp torokomp. ²³ Kwaráp torokomprá me kor woukoupria, námwan aropompae karria arakrá sér, “Onomp yupu-táráp sumpwi naeane. Amo koropea maomp pourouk yae pap napo, touwe fwap nánko, yiki yak naenámpono.” ✨²⁴ Aeránko maok, Jisaso kor mént akwap.

Aenko maok, táte kápae kare kounteouráp arop maomp wakmwaek tukupea maok, man kuk sir. ²⁵ Aeapo maok, yupu ankárankao e furuk pikia taki yaknám mwar akwapea éntér-sámpramp yopwar. ²⁶ Am yupu te dokta fákáreráonapok akwap saráp yakria, mani ponankor nénk saráp yak námpao maok, maomp touwe te pwar mono, warko ankár porok taki yak. ²⁷⁻²⁸ Am

yupu te Jisas térenámp kar wawia námp kwamp maok, koropea am koumteouráp arop tukupnap ou mekia Jisasomp wakmwaek korop. Mao niníkrá, “Ono maomp waempyam fek saráp yae sámpria te warko fwap nanampon.” Aeriaka Jisasomp waempyam fek yae sámp. ✧ ²⁹ Aenko maok, e furuk pikia taki yaknámp wae koupour kar fárákár nánko maok, námoku wae fwap námp mér.

³⁰ Aenko maok, Jiaso náráp kárákáre ankwapmwaek worokor pik námp méria maok, arákarrá arakrá sér, “Wa onomp waempyam fek yae sámp námpono?” ✧ ³¹ Aenko maok, námoku éréképá yarak i konámp arop fárákapao man sérrá, “Ae! Amo nkeae! Koumteouráp arop kápae kare mámara amwan kuk-sirarrá néntép nap máte, warko apaerá amo, onomp waempyam fek te wa toupoukouranrá turunk rape?” ³² Aerá sérapo maok, Jiaso kor, wa onan toupoukareanria am mek oupourouk. ³³ Aenko maok, am yupurao kor maomp pourouk koropnámp ankank te wae méria maok, apáprá kour me woukoupria maok, koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokompria maok, am ankank ponankor man érik farákáp. ³⁴ Aenko maok, Jiaso man sérrá, “Táráp e! Amoku mér napara, am fek waráp touwe wae fwap námpono. Amo yonkwae kakére fek akwapae. Waráp touwe te wae pwar námpono.” ✧

³⁵ Jiaso makrá sérrá yakánko maok, arop ankwap fárákap lotu nap taokeyak konámp aropamp nap meknámp koropea maok, naropwarén sérrá, “Waráp táráp te waeman sumpwi yak námp te. Apaerá warko tisan tére tokwae sánk nae rape?” ³⁶ Aerapo maok, Jiaso kor am fárákapao sérap kar am te wampwe pwarará lotu nap taokeyaknámp aropan sérrá, “Amo te apápi kwaponno. Ankár mérampo.” ³⁷ Aerá sériaka pwarará maok, am mént yakápnap fárákapao ‘Mampok korop kwaponno’ ria séria pwarará maok, tá Pita, Jems, Jon Jemsomp nánae makia am yininkaopwe támao saráp mént énénti tukup. ³⁸ Tukupeaka lotu nap taokeyak konámp aropamp nap ménki fekria Jiaso nke nánko maok, arop kápae kare koropá nouroumpria maok, éménkrá kar ounka wae. ³⁹ Aenapo maok, mao am mek youmpea turunkrá, “Yumo te apaerá éménkrá kara wae rape? Mámara táráp máte sumpwi mono, párák amp námpono.” ✧ ⁴⁰ Aeránko maok, am fákárerá, waeman sumpwi yak námp teria amomoránk. Tá mao am koumteouráp aropan tirá apárok kérépea pwarará maok, naropwar ntia éntupwarén saráp warámpea, tá námoku éréképá yarak i konámp arop yininkaopwean saráp éréképea am fárákapao saráp táráp ampnámp aokore mek yink. ⁴¹⁻⁴² (Am tárápamp yopwar te éntérsámpramp yopwarono.) Am fárákap yinkea maok, Jiaso man yae topwe fek sámpriaka am yupu-tárápan námokuráp kar fek sérrá, “Talita kum!” Am kar te arakrá sénámpon: “Yupu-táráp kánanke, ono amwan sér rae: Amo fárámpae!” Aeránko maok, am yupu-tárápao kor wae fárámpeaka yarak. Aenko maok, man nkea kokorokor. ✧ ⁴³ Aeapo maok, Jiaso kar kárákáre fek sér, “Yumo te arop ankwapan mámara ankank korop námp kar te séri kwaponno.” Aeria maok, tá am anánkwapan sérrá, “Yumo am yupu-tárápan fir sánkenke!”

6

Nasaret mekamp arop Jiasén younkwe sinap kar

¹ Jisas am némp pwarará námokuráp taun mek akwap. Aenánko maok, mént paokop i konap arop te énénti tukup. ² Tukupea maok, Sabat yae fek mao lotu nap mek Kwaromp kar koumteouráp aropan yénkrá farákápánko maok, táte am kápae kare koumteouráp aropao kor am kar wawia kokorokoria

✧ 5:27-28: Mk 6:56 ✧ 5:30: Lu 6:9 ✧ 5:34: Mk 10:52; Lu 7:50; 17:19 ✧ 5:39: Jo 11:11

✧ 5:41-42: Lu 7:14

maok, arakrá sér, “Nomwan má arop te má ankank ponankor te maokamp sámp námpon? Man sánknep yonkwae kour máte tokwae kar námpon! Máte mokopia mwar pourouráp kárakáre yororo námpon? ✧ 3 Má arop máte kamda tére konámp nomo wae mérámpon. Máte Mariamp táráp, tá maomp nánaeounáp te Joses, tá Judas, tá Saimon. Tá maomp antáponáp te nomont mapek yakáp napon.” Am fárakapao makrá séria maok, kokwarok napon. ✧ 4 Aerapo maok, Jisaso am fákáreran sérrá, “Profet te maomp e te kápae kare némpouk yak konámpono. Aeno námokuráp némpouk, tá námokuráp fi arop ou mek, tá námokuráp nap mek e yak mono.” 5 Tá am náráp taun mek te kárakáre yororo naenámp pourou mono. Tá ankákárank touwenap aropan saráp yae papria fwapokwaprá kák námpon. 6 Tá mao maomp taun mek kamp kouranté arop man mér mo napantá ninik tokwae námpon.

Jisaso námoku éréképa yarak i konámp aropan tére nénkámp kar Matyu 10:5-15; Luk 9:1-6

Aeria maok, am taun pwarará ankwap némpouk mwaek kouranté aropan Kwaromp kar farákápra yarak. 7 Takria maok, mao éréképea yaráknámp éntér-sámpramp arop fárakapan térenkria anánánkrá tirá kérép naeria, koropenkrá wumwi. Aea maok, am arop fákárean arop pourou mek woukournámp kwatae-arop yérépera kérép mwanap kárakáre nénk. 8-9 Aeria maok, am fárakapan sérrá, “Yumo tukupria te, máma ankank mént sámpea tukup kwapon: Pan, tá yam, tá mani ti-tukup kwapon. Tá waempyam anánkaopwe ti-tukup kwapon. Ankárankan mwar sámpea maok, su mwar yiriria, mear yaopwaeran saráp tia paokop kip.” ✧ 10 Aeritea maok, mao am fárakapan sérrá, “Yumo tukupeaka ankwap némpouk napo, aropao yumwan warákárria nap mek érékép nánko te, am nap ankárank mek saráp yakápra tukupea, wae am némp pwarará tukup mwanap ke fek maok, am nap pwarará tukup kipo. 11 Táte ankwap némpouk aropao yumwan éréképea pokea nap mek kák moia, yiráp kar wa mo napo te, yumo ankár am némp pwarará tukupria, yiráp pukamp woup am fek poporokompia pwar * napo maok, am támao yénképra, ‘Yumoku nap kwataeno.’” ✧ 12 Aerá séria pwar nánko, am fárakap tukupea maok, arakrá sér, “Yumo kwatae ninik nap te ankár younkwe mwaek pwar kipo!” 13 Aerá séria maok, táte kwatae-arop yérépera kérépria maok, touwenap aropamp pourouk wel kokorarrá fwapokwaprá kák. ✧

Heroto Jisasén arop ént mek nér i konámp Jon támao námpwe ninikimp kar Matyu 14:1-12; Luk 9:7-9

14 Kápae kare apárok te Jisaso tére nánko, maomp e tokwae kari yak nánko, Heroto am kar wa. Aenánko maok, kouranté arop ankwap fárakapao arakrá sér, “Ént mek nér i konámp arop Jon te warko apár me meknámp fárámp námpon. Aenámpara, mao wae kárakáre yoro naenámp kárakáre tokwaerápono.” 15 Tá ankwap fárakapao sérrá, “Mono! Táte Elaijanono.” Tá ankwap fárakapao sérrá, “Mao te wokwaekamp profet niampono.” ✧ 16 Mak rapo maok, king Heroto am kar wawiaka maok, arakrá sér, “Am te ono wokwaek séranko, yápare kor karámp-fárakapap arop ént mek nér i konámp Jon támao oukoumwan warko fárámp námpon.”

17-18 Manénkir te Heroto maomp nánae Filipomp yupu Herodias sámpánko, Jono Herotén sérrá, “Amo amokuráp nánaeramp yupu sámp nap am te pwi yak mo námpono!” Aeránko maok, Heroto arop fárakap tirá kérép nánko, tukupea

✧ 6:2: Jo 7:15 ✧ 6:3: Jo 6:42 ✧ 6:8-9: Lu 10:1 * 6:11: Matyu 10:14 fekamp kar fi fek nkeae.
✧ 6:11: Ap 13:51; 18:6 ✧ 6:13: Je 5:14 ✧ 6:15: Mt 16:14

Jonén sámpea kalabus nap mek pap. ¹⁹ Am yupu Herodias támao Jonén sámp-wouroump nae karámpao maok, mao tak naenámp pourou mono. ²⁰ Am te apaeria námpanápe, Heroto wae mér, Jon te kwapwe kareria Kwaro nke námp fek yae-párák kare aropara, Heroto Jonén apáp námpono. Aeria maok, Herot Jonén taokeyakria maok, maomp kar wawia maok, kápae kare ninik tokwae námpao maok, 'Maomp kar wa nae kar'rá warákár konámpon.

²¹ Wakmwaek Herodiaso Jonén sámp-wouroump nanampria mwae oupouroump. Heroto námwan éntupwaro fárákapanámp yae ninikrá fir nánapria maok, maomp Gavman taokeyakáp konap arop, tá ami taokeyakáp konap arop, tá Galili mekamp arop éréképá tankáp konap arop, makia am fárákapan wumwi. ²² Aeanánko, mao tankáprá fépérapo maok, táte Herodiasomp yupu-táráp éнки mankea kaerá wounk nánko maok, am fárákapano man warákárria maok, kingo am yupu-táráp énkiran arakrá sér, "Amo am kwapwe kare kae nap te am fek apae sámp naeria nap onan sénapo te, fwap sánk nanampono."

²³ Aeria maok, Heroto man sérrá, "Ono te narekampráp amwan waeman kare kar sér rae: Amo te apae ankankan sámp naeria sénap te, ono amwan sánk nanampono. Amo onan, waráp apár fi taokeyak nap kuk fár-pwararea ankwapmwaek sápaeria nap kwamp te, onan sénapo sánk nanampono."

²⁴ Aeránko maok, am yupu-tárápao ek youmpea éntupwarén turunkrá, "Ono te apae ankank 'Sápae'rá sénanampono?" Aeránko maok, éntupwaro sérrá, "Ae te amo sérrá, 'Arop ént mek nér i konámp Jonomp me kor karámp fárákapea sápaerá sérampo.'" ²⁵ Aeránko maok, am yupu-táráp éнки warko tákarákarrá koupour koropea kingén sérrá, "Oukoumwan koupour kar amo arop ént mek nér i konámp Jonomp me kor plet mek papea sápaerá." ²⁶ Aerá séránko maok, king te, mokop tak naeria yonkwae touwe námpao maok, warko am arop fákárerént fépérrá tankria fou e séri tenámp kwamp, am yupu-tárápamp kar ták-pwar moimpon. ²⁷ Aeria maok, mao soldia ankwap sámp-kérépria sérrá, "Amo akwapea kalabus nap mek Jonomp yápare kor kar-fárákapea me kor sankoropae." Mao akwapea Jonomp me kor karámp-fárákapea maok, ²⁸ plet mek papea sankoropá am yupu-táráp énkiran sánkánko maok, tá mao sámprá éntupwarén sánk. ²⁹ Aeapo maok, Jonomp éréképá yarak i konámp aropao am kar wawia maok, koropea Jonomp yákáre sámpá tukupea péri me mek papapon.

Jisaso 5,000 aropan fir nénkámp kar

Matyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15

³⁰ Jisaso mént paokop i konap aropan tirá kérépánko, tukupap, wae paokopia arári koropea Jisasnámпок. Aeria maok, am térerá paokopiap kar, tá kar ponankor koumteouráp aropan farákápap man farákáprá sér. ✧ ³¹ Aeapo maok, kápae kare koumteouráp arop te Jisasnámпок tukupá koropá saráp yakápapo maok, mént paokop i konap fákáreao kor tankrá fir fár mwarap ke te yak mo. Aenapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, "Nomo te tukupea arop yak monap ke fek nomoku mwar anepérrá tankáp mwaro." ³² Aea maok, bot sámpea arop yak monap apárok tukupea maok, am fárákapano saráp yakáp mwanámpan mpwe.

³³ Tak mwaria napo maok, kápae kare koumteouráp arop Jisasomp fárákapan nkeaka wuri nke. Aeapara maok, kápae kare taun mek mwae kamp arop ponankor Jisas akwap naenámp mek apár mwae manénkir mekia tukup. ³⁴ Jisaso youmpea ént woupwi mekia kápae kare am koumteouráp aropan nke nánko maok, am fárákapan te sipsipao taokeyak naenámp mo nánko, námoku yakáp nap niamp napo, yonkwae touwe námpono. Aeria maok,

✧ 6:30: Lu 10:17

am ke feknámpia mao kápae kare kar yénkrá farákáp. ✧ 35-36 Aenánko, wakmwaek yámar pik naeria nánko maok, Jisaso éréképá yáarak i konámp arop farákapao koropea Jisasén sérrá, “Mámá apár te arop yakáp mo napo, yámar porokor naereane. Amo mámá koumteouráp arop tirá kérép napo tukupea maok, am apár mwaek paokopria am némpoukamp námoku fár mwanap fir tianápono.” 37 Aerapo maok, Jisaso am farákapamp kar pwarokwaprá sér, “Yumoku man fir nénkenke.” Aeránko maok, am fákárerá sérrá, “Waráp ninik te yinan ‘200 kina santukupea am fek pan tia am farákapan nénkenk’ ria nape?” 38 Aerapo maok, Jisaso sérrá, “Yiráp pan te apaekamp tankánrá tukupá nkenke.” Aeránko maok, nkeaka, “Yino te pan éntik, tá éntékam anánkaopwe mwar tank námpono.”

39 Aerapo maok, am farákapan sérrá, “Yumo sénapo, koumteouráp arop apár pwae kwapwe fek mapek ankwap farákap ankwap fek, ankwap farákap ankwap fekrá tankápanápono.” 40 Aeránko maok, am farákap apárok néntépria maok, ankwap fi tankápap 100 arop, ankwap fi tankápap 50 arop, takrá tankáprá tukupea pwar. 41 Aeapo, Jisaso pan éntik sámpea maok, éntékam anánkaopwe sámpea sampeyakrá narek yámar mek tokoreyakrá ‘Aesio’rá séria maok, pan fékéria námoku éréképá yáarak i konámp aropan koumteouráp aropan nénkanáponoria maomp yaek nénk. Tá éntékam anánkaopwean kor taknám tokopea nénk. 42 Nénkea napo maok, fépéria wae pwi. 43 Aenánko maok, pan ntia éntékam ankwapmwaek tankánko tia éntér-sámpramp basket mek kák. 44 Am pan fépériap te poumou mwar kouroump nap te 5,000. ✧

Jisaso ént yumunturik akwapámp kar

Matyu 14:22-23; Jon 6:16-21

45 Jisaso námoku éréképá yáarak i konámp arop fákárean sérrá, ‘Yumonkir ént aokore nkwaemwaek fik koupour bot mekia Betsaida mek tukupenk’ ria manénkir tirá kérép. Námoku te koumteouráp arop tirá kérép naeria yak. 46 Takia maok, am koumteouráp arop tirá kérépea pwatea maok, mao námoku faonkwek pokeaka Kwarén kar toropwap. ✧ 47 Kírikíp naerianánko, bot ént aokore mek kuk yakánko maok, Jisas námoku nápar ént woupwi fik yak. 48 Aeriaka nke nánko maok, bot me kor mwaekamp ouwi koropria bot panánkár nánko kárakáre fek ént pirékarrá tukup. Pirékarrá tukup napo, wae wakor worae nánko maok, Jisaso ént aokore yumunturi-aok akwapá parákaprá, am farákapan kámá-pwarará akwap naeria. 49 Aenámpan maok, mao éréképá yáarak i konámp arop fákáre Jisas ént yumunturiaok korop námpan nkea am farákap te ént aropao námpan. Aeria maok, am farákapao apápria apánki tikia wae. ✧ 50 Ponankor man nkeaka apápa waeapo maok, Jisaso koupour am farákapan arakrá sér, “Máte ono nae. Yumo kárakáre fek yakápenke. Apápi kwaponno.” 51 Aeria maok, mao bot mek pokrá am farákapént bot mek tank nánko maok, ouwi wae pwar. Aenánko maok, am farákapao kokorokoria ninik tokwae. 52 Am te apae riteanápe, Jisaso arop fákáreran pan nénkámpan te, am fi kor fwapi mér mwanap pourou mo, oukoumwan épérépi yakáp napono. ✧

Jisaso Genesaret mekamp touwenap arop fwapokwaprá kákámp kar

Matyu 14:34-36

53 Jisas ntia am fákáre ént aokore tápampá tukupea nkwaemwaek fimwaek Genesaret apár mek tukupeaka woupwi mek bot tokoropá pwar. 54 Am farákap bot wae pwarará tukup napo maok, táte arop fákárerá wae Jisasén

✧ 6:34: Mt 9:36 ✧ 6:44: Mk 8:1-9 ✧ 6:46: Mk 1:35; Lu 5:16 ✧ 6:49: Lu 24:36-37 ✧ 6:52: Mk 8:17

koupour wuri nke. ⁵⁵ Aeria maok, am arop fákárerao am mwaekamp ponankor némpouk mwaek paokoprá am arop fákáreran 'Jisas koropán'rá sérarapo maok, am arop fákáre wae wawia maok, touwenap arop tirá sunkwiar mek kákrá koupoumpea maok, maonámpok ti-tukup. ⁵⁶ Tukupea maonámpokapo maok, tá némp-némp ponankor, taun mekamp arop ponankor Jiaso am mekmwaek yarak. Aenánko maok, touwenap arop tikoroprá apárok kákria maok, Jisasén tae fek sérrá, "Amo yinan takenkria napo, touwenap aropao waráp waempyam fu fek saráp yae sámpea maok, am fárákapamp touwe warko fwap mwanapono." Tá ponankor koumteouráp arop takria maomp pourou wae fwap napon. ✧

7

Kwaromp loao tékénouamp karan kámákár akwapnámp kar

¹ Farisi fákáre te lo yénkrá farákáp konap arop fárákapént tapokwapea Jerusalem meknámp Jisasén nke mwaria korop. ² Aeaka nkeapo maok, Jiaso éréképá yarak i konámp arop fákárerao Farisi fákáreramp loao yárar konapnámp yae yárar moi yakáprá fépér. ³ (Am te Farisi ntiaka Juda fi ponankor te náráp wokwaekamp appeyaenápo i konap ninikaokria ént mek yae yarária saráp fári konapono. Moia nap te, fár mono. ⁴ Maket mek tukupea koropnap ke fek kor oukoumwan éntup moria te, fár mo i konapono. Náráp wokwaekamp appeyaenápo i konapaokria ankwap ankank, kap, sospen, tá dis, tá fári konap kákánaran kor yárar i konapono.) ⁵ Aeria maok, Farisi fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop makia am fárákapao Jisasén turunkrá, "Apaeritea amo éréképá yarak i konap arop fákáre te nomp tékénouamp loao tukup mo napon? Am fárákapamp yae yárar moriaka mént fánapo, Kwaro nke námp fek oum námp tane." ⁶ Aerapo Jiaso am fárákapan sérrá, "Profet Aisaia kumwimp te, yumo kwekár mwanap arop, yumo mwanapan kare kar séri tenámpon. Mao Kwaro sénámp karan arakrá kumwi námpono:

'Am fi arop te kar mwar onomp e sakap napono.

Aeno maomp ninik te onan te mwar paneki yakáp napono.

⁷ Am fi te aropamp lo kar táman farákáprá paokopria maok, "Máte Kwaromp karon?"rá sénapono.

Aenapara maok, onan lotu nap te, kwaporok táman lotu napon.' " ✧

⁸ Aerá séria maok, Jiaso am fek warko sérrá, "Yumo te Kwaromp lo wae pwararea aropamp ninikan saráp sámpea kárakáre napono."

⁹ Aeria maok, am fárákapan sérrá, "Yumo te mér kare aropao námp rape? Yumo te Kwaromp lo kwe-pwarará yiráp tékénouamp loao saráp tukup napon. ¹⁰ Moseso wokwaek sérrá, 'Amo te ankár warko éntupwar naropwaromp yae ankore mek yakria, maomp karwaokampo. Aeno arop naropwarén wouroump, tá éntupwarén kor wouroump, maknámp te, mao ankár sumpwi naenámpono.' ✧ ¹¹ Aerá sérimpan maok, nopok yumo arop ankwapan arakrá sér i konapono: 'Amo éntupwar naropwarén sánk nanapan maok, am anánkwapan sérrá, "Mámá mani te Kwarén sánk nanamp"rá séria páte nap kwamp te, ¹² éntupwar naropwarén yaewour nanap loan wampweno'rá sér i konapono. ¹³ Takria maok, yumo te yiráp wokwaekamp tékénouamp loao kria, Kwaromp kar anámpá pap napon. Tá yumo ankwap nkwakwe make kápea kare ninikaok takrá paokop i konapono."

*Ankank aropamp ninik mek oumi pap konámp kar
Matyu 15:10-20*

¹⁴ Jisaso koumteouráp aropan warko koropenkrá wumwiria am fárákapan arakrá sér, “Yumo ponankor onomp kar má wawia ninik kipo. ¹⁵ Ekamp firan sámpea fánap te, am támao te am aropan oumi pap mono. Aeno aropamp ninik meknámp ek korop námp, am támao maok am aropan oumi pap námpon. ✧
¹⁶ (Arop woupwiráp te máma kar má wa kipo!”

¹⁷ Jisas aerá séri pwarará am koumteouráp arop pwarará nap mek yoump. Námoku éréképa yarak i konámp arop fákárerá am wounáp kar fi am turunk. ¹⁸ Aeapo maok, mao am fárákapan arakrá sér, “Yumo kuri ninik yak mo nie? Kápae kare ankank ek yak námpao arop yare mek pik námp te, Kwaro nke námp fek am aropan oumi pap mo i konámp te, yumo am te mér mo nie? ¹⁹ Am te apae riteanápe, am ankank te aropamp ninik mek pik mono. Am te yare mek pikianánko tukwi konapono.” (Am ankank Jisaso sénámp te fári konap ankank ponankor te Kwaro nke námp fek yiki kukur kwapwe námpan séri námpon.) ²⁰ Aeritea maok, mao arakrá sér, “Aropamp ninik mek yak námpao ek korop námp te, am támao man oumi pap námpon. ²¹ Am ninik mek yak námpao érik korop konámp ankank te ará: Kwatae mwaek ninik i konap ninik, kokopor i konap ninik, oukun i konap ninik, arop tirá wour i konap ninik, yupuráp aropao kokopor i konap ninik, ²² kikiank i konap ninik, nkwakwe make kwatae ninik, yankar i konap ninik, yupu faperá kwekár i konap ninik, kokwarok i konap ninik, arop wouroumprá sér i konap, ‘Ono nkwak i mak i konamp’rá sér i konap ninik, fwapia ninik mo épépérép i konap ninik. ²³ Máma ninik kwatae má ponankor arop ninik mek yakea ek korop námp te, támao Kwaro nke námp fek am aropan oumi pap námpon.” ✧

*Ankwap fi Fonisia mekamp yupuaomp kar
Matyu 15:21-28*

²⁴ Jisas apár Galili meknámp akwapea Tair taun ntia Saidon wonae fik maok, arop ankáránkampamp nap mek youmpea maok, arop námwan nkeantánoria kánánkámp am mek tank naeria. Aenámpan mao mek tank naenámp pourou mono. ²⁵⁻²⁶ Ankwap fi kantri Siria mekamp Fonisia fi mekamp yupu ankáránk Jisas koropá tank námp wa. Maomp yupu-táráp ankáránk maomp pourouk kwatae-arop woukoupá yak nánko maok, koupour koropea Jisasomp wonae fik kwaráp torokompria Jisasén námwan aropomp naenámp kar fek sérrá, “Amo onomp tárápamp pouroukamp kwatae-arop yak námp yérépe napo worokor akwapano.” ✧ ²⁷ Aeránko maok, Jisaso Juda firan ninikrá wounáp kar arakrá sérrá, “Nomo ankár manénkir te tárápuan fir nénk mwanámpon. Takria nomo tárápuamp fir sámpea asan * nénk mwareano.”

²⁸ Aeránko maok, yupurao man kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tokwae Kar e! Tá karean maok, as kákánar ankore mek yakria tárápamp yaekamp fir kánanke párapok pikrínk nánko, tirá fári konámpon.”

²⁹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ae te amo takrá sénapara, amo warko arakrá akwapae. Waráp tárápamp pouroukamp kwatae-arop te wae worokor pik tenámpono.” ³⁰ Aeránko maok, am yupu arakrá akwapea námokuráp nap mek nke nánko maok, kwatae-arop worokor pik tenánko maok, yupu-tárápao népek kwapwe kare amp. ✧

Woupwi ntia top kor kéri yaknámp aropamp kar

✧ 7:15: Mt 12:34 ✧ 7:23: Ro 1:29-31; Ga 5:19-21 ✧ 7:25-26: Mk 9:17-19 * 7:27: Matyu 15:24 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ 7:30: Jo 4:50-51

³¹ Jisas taun Tair mekmwaeknámp taun Saidon mekmwaeknámp akwapea maok, am feknámp Dekapolis † mekmwaekia maok, warko ént aokore Galili mek akwap. ³² Jisas ént aokore Galili fik akwapeaka am fekángo maok, tá arop ankáránk woupwi kérrá, tá sérékam kárákapeyak nánko, kar fwapia sér mo i konámp. Man warámp-sankoropnap aropao Jisasén námwan aropomp naenámp kar fek sérrá, “Amo am aropamp pourouk yae papae!” ☆ ³³ Aerá sérapo maok, Jisaso am arop warámpea kounteouráp arop am fek párapok tará maok, námoku mwar arop warámpea akwap. Táte Jisaso am aropamp woupwi mek yae kurépi fek noropea maok, tá yae kurépi fek atop féki papea sérékam fek pap. ³⁴ Aetea maok, táte yámar mek tokoreyakra, yonkwae touweria maok, néker ak-sirarrá námokuráp kar fek arakra sér, “Efata!” Am takrá sénámp kar fi te ‘Amo kikir akwapae!’rá sénámpon. ³⁵ Aenángo maok, am aropamp woupwi koupour kar kikir akwapea maok, sérékamao kuri kárákap yakámp te wae fwapángo maok, am aropao kor kar yae-párák kare sér. ³⁶ Aenko maok, Jisaso am fárákapan, mámara aropan koropnámp ankank máte ankwapan séri kwaponoria taokarrá pwara námpan maok, am fárákap te maomp kar wa mono. Ankár kárákáneria am kar farákápapono. ³⁷ Aenapo, kounteouráp arop am kar wawia kokorokoria maok, arakra sér, “Kápa kare ankank mao tére námp te ankár yae-párák námpono. Mao nánko, woupwi kérap arop oukoumwan te kar wa, tá top kor kéri yaknámp arop warko kar fwapnae sérar napono!”

8

Jisaso 4,000 aropan fir nénkámp kar

¹ Wakmwaek am ke fek táman kápa kare kounteouráp arop ou tokwae warko koropea koupoukour. Aeapo maok, fár mwarap fir wae pwar nánko, Jisaso námoku éréképa yarak i konámp aropan wumwi nánko maok, korop napo am fárákapan arakra sér, ² “Ono mámara arop fárákap onont yinink yae yakápa napo, fir wae mo nánko, aropomp nampono. ³ Táte mao yae-porokwe yakápa napo, ono warko námokuráp némpouk tirá kérep te mono. Am te apaeriaka ankwap fárákapao kor panek tukup mwanapara, tukupria mwaeakopoporokweria némpouk tankáp mwanape.” ⁴ Aeránko maok, mao éréképa yarak i konámp arop fákánerao nopok man arakra sér, “Mapek arop mo námp te, pan te maokamp sámpea am kounteouráp aropan nénk nánko, pwi naenámp?” ⁵ Aerapo Jisaso am fárákapan turunkrá, “Ae te yiráp pan te apaekamp tank námpono?” Aeránko maok, am fárákapao sérrá, “Fákánek tank námpono.”

⁶ Aerá sérapo maok, mao kounteouráp aropan sérrá, “Yumo apárok tankápenke.” Aeritea maok, mao am pan fákánek sámpea, Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, fékériaka námoku éréképa yarak i konámp arop fákáneran nénk nánko, mao am tia kounteouráp aropan nénk. ⁷ Aetea maok, éntékam kánanke táráp ankákárank tankáp nánko, am táman kor Jisaso Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, námoku éréképa yarak i konámp arop fákáre táman sérrá, “Máman kor taknámp nénkenke.” ⁸ Aeránko maok, am fákáneran fir nénkapo maok, fépéria wae pwiapo maok, fir ankwapmwaek tankáp nánko, Jisasomp arop fákáre am ponankor popokiaka fákánek basket mek kák napo, top koupour yak. ⁹ Am kounteouráp arop te 4,000 niamp arakeno. Takia Jisaso am fárákapan tirá kérepá pwarará maok, ¹⁰ mao náráp éréképa yarak i konámp arop fárákapént koupour kar bot mek kounkouria maok, distrik Dalmanuta mek tukup. ☆

† 7:31: ‘Dekapolis’ te Grik kar fek ‘Fére-sámpramp taun’rá sénámpon. ☆ 7:32: Mk 5:23 ☆ 8:10: Mk 6:44

*Jisasén 'Kárákáre yénképa'e'rá sériap kar
Matyu 16:1-4*

¹¹ Aenapo maok, Farisi fákáre koropea Jisasént kar yorowarria maok, am fárakapao “Mao ankár Kwaromp térean tére námponoria yénképnámp kárákáre yoro nánko, nke mwaro.” Am fárakap takrá sénap te, man mokopon nke mwar ritea naponó. ✧ ¹² Tak napo maok, Jiaso am fárakapamp ninikan kokwaeria tékén nékér ak-sirarrá maok, sérrá, “Mámá ke fekamp koumteouráp arop te apaeria kárákáre nke mwarria wumwi napon? Ono te yumwan waeman kare kar sér rae: Ono am fárakapan te kárákáre yénkép mo kareno!” ¹³ Aerá séria maok, am fárakapan pwarará náráp arop fákárerént warko bot mek korokwaprá ént aokore nkwanwaek fimwaek tukup.

Farisi fákáre ntia Herotomp yisan wounápnámp kar

¹⁴ Jisas éréképá yáarak i konámp arop fárakap te pan sámp mwarap te ník mo pwarará, yaenémpi bot mek tankáp napo, pan ankáránkamp mwar bot mek tank. ¹⁵ Aenapo maok, am fárakapan kar kárákáre fek arakrá sér, “Yumo fwapia mér kipo. Yumo te Farisi fákáre ntia Herotomp yis fwapia ninik kipo.” ¹⁶ Aeránko maok, am fárakap námoku támao “Am takrá sénámp te, apaeritea námpanápe, nomo pan mo námpantá námpon.” ¹⁷ Aerapo maok, Jisas wae maomp ninik méria am fárakapan sérrá, “Apaeritea yumoku kok ‘Pan moian’rá sérar rape? Ae te yumo oukoumwan ninik mo rape? Ae te yiráp kae mek te fákárámp mo nie? ¹⁸ Yumo waeman yi-ráp te, mokopia ankank nke mo napon? Yumo waeman woupwiráp te, mokopia kar wa mo napon? Yumo onoi namp wae ník mo pwar nap nie? ¹⁹ Ae te ono arop ou 5,000 aropampor pan éntik fékéria nanko te, yumo te am pan ankwapmwaek tank námp te apaekamp basket mek kák naponó?” Aeránko maok, am fárakapao sérrá, “Éntér-sámpramp basket mek kák námpon.” ²⁰ “Táte ono 4,000 arop ouampor pan fákánek fékéria nanko te, yumo am pan ankwapmwaek tank námp te, yumo apaekamp basket mek kák naponó?” Aeránko maok, am fárakapao sérrá, “Fákánek basket mek kák námpono.” ²¹ Aerapo maok, mao am fárakapan sérrá, “Tak napara, ankank tank mo nánko te, ono fwap sánk nanamp te yumo mér mori kwapon?”

Betsaida mek arop yi fwapi papámp kar

²² Jisas mao tukupea Betsaida mek napo, arop ankwap fákáreráo yi wurumpi yaknámp arop warámp-sankoropea Jisasén námwan aropomp naenámp kar fek sérrá, “Amo mámá aropamp pourouk yae papae.” ²³ Aerapo, Jisas am yi wurumpi yaknámp aropamp yaek sámpea némp yarápae fek warámpá akwapeaka, yae kurépi fek atop fékia maomp yi mek papria maok, man turunkrá, “Amo te ankank nke rape mo nie?” ²⁴ Aeránko maok, am aropao énounkoupia maok sérrá, “Ono arop ankwap fárakap wae nke namp te, yao niamp paokop naponó.” ²⁵ Aeránko maok, Jisas warko maomp yi mek ankwap por yae pap. Aenko maok, am arop yi tae fek firékarea nke nánko maok, táte kápae kare ankank wae érik karaok yakáp. ²⁶ Aenko maok, Jisas am aropan námokuráp nap mek sámp-kérépria sérrá, “Amo te warko némpouk mwaek akwapea am kar sérari kwaponó.”

*Pita Jisasén te 'Amo Krai's'rá sénámp kar
Matyu 16:13-20; Luk 9:18-20*

²⁷ Jisas námoku éréképá yáarak i konámp arop éréképea maok, taun Sisaria Filipai wonae fikamp némp-némp kánanke mek tukupea mwaeakria maok, am fárakapan arakrá turunk, “Am koumteouráp arop te onan te

✧ 8:11: Mt 12:38; Jo 6:30

waweanrá sénaponó?”²⁸ Aeránko maok, am fákáreráo man sérrá, “Ankwap fárákapao sérrá, ‘Máte arop ént mek nér i konámp Jon’rá sér i konapon. Tá ankwap fákáreráo ‘Elaija’rá sér i konapon. Tá ankwap fákáreráo sérrá, ‘Profet ankwapono’rá sér i konapon.’”²⁹ Aerá sérápo maok, táte Jisaso man turunkrá, “Ae te yumoku kare te onan te wará sér i konapon?” Aeránko maok, Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo te Kraisono.” * ☆³⁰ Aeránko maok, mao sérrá, “Ae te arop ankwap wa nap fek yumó am kar takrá séri kwapono.”

Jisaso ‘Sumpwia warko fárámp nanamp’rá sénámp kar

Matyu 16:21-28; Luk 9:21-27; Jon 12:23-26

³¹ Aeria maok, am fek arakrá sér, “Aropamp Táráp te ankár touwe tokwae sámp naenámpón. Tak naenámp te, Juda fi taokeyakáp i konap arop, tá pris fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop am fákáre támao man younkwe sirarrá man sámp-wouroump mwanapon. Takia napo, yinínki yakea warko fárámp naenámpón.”³² Mao am kar érik am fárákapán farákápánko maok, tá Pita Jisasén warámpea youmpea ankwap fek yakrá man ‘Taki kwapono’rá yopor.³³ Aeránko maok, Jisaso warko arákarrá námoku éréképá yarak i konámp fákárerán énoukoupia maok, tá Pitan arakrá yopor, “Satan, seae! Onan taokor kwapono. Amo te Kwaromp ninikaok mono, aropamp ninikaokria sénaponó.”

³⁴ Jisaso koumteouráp arop ntia námoku éréképá yarak i konámp aropan ‘Yumo koropenk’rá wumwia maok, am fárákapán sérrá, “Arop ankáránkamp onomp wakmwaek korop naenámp kwamp te, mao námokuráp niníkan wampwe pwarareaka, mao te ono nampnám maknám touwe sámpea, onoinampaok korop kun.³⁵ Arop námokuráp ninik fek yarak nám te, mao te sumpwi naeria námpon. Aeno arop onan niníkria, onomp Kwapwe Kare Kar ponankor sámpea farákáp nám te, arop am fek man sámp-wouroump nap te, mao fwap yiki yak sámp naenámpón.³⁶ Aeno arop ankáránkao apárokamp ankankan ninik tokwaeria térerá yarákianám te, sumpwi nánko te, am ankank ponankor támao man mokopiaka yaewour naenámpón?³⁷ Ae te am arop te apae arean fek yamokwapea warko yiki yak sámp naenámpón?³⁸ Aeno arop ankwap Kwarén younkwe sánkea kwatae ninik fek paokopnap arop ou mek yakria, ‘Ono Jisasomp’rá séria, onomp kar farákáp naenámp pwarápaeanámp te, tá nánkár wakmwaek kor, Aropamp Táráp maomp yiki kor enselént, tá Naropwaromp wae tokwae mént ék nám fek te, am aropan kor ‘Ono amwan mér moi namp’rá sénaenámpón.’” ☆

9

¹ Jisaso sérrá, “Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Yumo máma yakápnap arop ankwap fárákap te, oukoumwan sumpwi mo, yakápria, Kwaromp firáp taokeyak naenámp, maomp kárákárerént korop nánko, nke mwarea napon.”

Jisasomp pourouk wae pouri yakánko nkeap kar

Matyu 17:1-13; Luk 9:28-36

² Takia tokwampok yae akwap tenánko, wakmwaek Jisaso Pita, Jems, Jon man éréképea, mao saráp pokea faonkwe wi fek narek karaok poká yakápria maok, Jisasomp pourou te am yinínkaopweao tokore yakápapo, ankwap pourou arákár. ☆³ Aeria maok, maomp waempyam ankank te wupwi pouri akwap nánko maok, apárokamp arop waempyam take pourouráp wupwi

* **8:29:** ‘Krais’rá sénap e fi te “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 kware 68 fek nkeae. ☆ **8:29:** Jo 6:69

☆ **8:38:** Mt 10:33 ☆ **9:2:** Mk 5:37

kukarrá pap mo i konapono. ⁴ Aenko maok, wokwaek kar yakep arop yawor Elaija ntiaka Moses * kwaporok am fek Jisasént fokopeyakepo maok, am fárákapao nkeapo maok, am arop yaworao Jisasént kar sérrá yak. ⁵ Tá Pita am táman nkea maok, Jisasén arakrá sér, “Tisa, nomo te mapek yakáp mwanámp te kwapwe kareno. Aenámpara, yino mapek sákae yininkaopwe tiria maok, ankwap waráp por, ankwap Mosesompor, ankwap Elaijampor.” ⁶ Am fárákap apáp tirinkria maok, Pita am sénaenámp kar mér moria sérimpon. ⁷ Aerá séránko maok, am fárákapamp pourouk kouwwe oupouroupánko maok, am kouwwe meknámp arop kar arakrá sér, “Támáte onomp tárápono. Ono man warákár nampono. Yumo ankár maomp kar wa kipo.” ✧ ⁸ Aeránko maok, koupour énoukoup napo maok, arop ankwap yak mo. Jisas ankárank mwar am fárákapént yakánko nke.

⁹ Takia am faonkwek wae pwarará pikapo maok, am yininkaopwe-ran toropwapria fou e sérrá, “Yumo nkenap ankank mámá te arop sérari kwapon. Náncár Aropamp Táráp apár me meknámp warko fárámpeanánko, am kar wakmwaek fwap farákáp mwanapon.” ¹⁰ Aeránko maok, am fárákapao námoku am kar wawia niki-samp paokopria maok, “Mámá kar ‘Apár me meknámp warko fárámp’rá sénámp te apae ankankono?” ¹¹ Aeria maok, man turunk, “Ae te apaeritea lo mér i konap aropao sérrá, ‘Elaijamékir warko korop nánko, Kraís wakmwaek korop naenámp’rá sénapon?’” ¹² Aerá sérapo maok, tá Jisaso am fárákapán arakrá sér, “Táte kare, Elaija manéncír koropeaka ankank ponankor fwapokwap naenámp. Aeno ankwap kar Kwaromp Buk fek yaknámp arakrá sénámp: ‘Aropamp Táráp mao touwe tokwae sámp, tá arop fárákap maomp kar ták-sir mwanap’rá sérimp te moko-pono?’ ✧ ¹³ Aeno ono yumwan sénámp te Elaija wae korop námpon. Aenáncó maok, aropao námokuráp nínikaok tukupriaka man nkwakwe make sokoro napon. Am te wae Kwaromp Buk fek sénámp niamp napon.”

Jisaso kwatae-arop woukoupeyaknámp táráp fwapi papámp kar Matyu 17:14-21; Luk 9:37-43

¹⁴ Am fárákapao ékiaka nkeapo maok, kápae kare kouwteouráp arop néntépa waeapo maok, Jisaso éréképá yárac i konámp arop fárákap yakáp napo, lo yénkrá farákáp konap arop fárákap mént kar yorowar. ¹⁵ Am kouwteouráp arop ponankor nkeapo, Jisaso korop nánko maok, kokorokoria maonámpok foporakorrá tukupea, fwaprá kar korop naponoria warákarea warámp. ¹⁶ Aerapo maok, mao námoku éréképá yárac i konámp arop fákáreran sérrá, “Yumo am fárákapént kar yorowar nap te apaerani napon?” ¹⁷ Aeránko maok, am kouwteouráp arop ou mekamp arop ankárankao kar pwarokwaprá sérrá, “Tisa, onomp poumou-táráp ankárankan top kor kéri yaknámp kwatae-arop woukoupeyak námp amonapok warámp-sankorop nampono. ¹⁸ Ankár maomp pourouk woukoupeyakrá kárákáreria maok, man apárok sámp-yankop nánko, maomp táp meknámp aroponk koropánkria yu kákánákia maok, tá pourou tae pári yak konámpo. Aenámpantá, ono amo éréképá yárac i konap arop fárákapán turunkrá, ‘Yumo te onomp tárámpamp pourouk watae-aropan yérépenk’ ria sénanko, am fárákap te yérépe mwanap pourou mono.’”

¹⁹ Jisaso am kar wawia maok, ponankor kouwteouráp aropán sérrá, “Yumo te Kwarén mér monap arop fino. Ono apaekampor yumont yak nanko, yumo onan wanonorá wuri nkea mér mwanapon? Yumwan apaekampor yiráp kápae sámprá yumwan yaewour saráp nanampon?” Aerá séri pwarará maok, naropwarén sérrá, “Waráp táráp mampok warámp-sankoropae.” ²⁰ Aeránko

* **9:4:** ‘Elaija ntiaka Moses’: Matyu 17:3 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ **9:7:** Mt 3:17; 2 Pi 1:16-18

✧ **9:12:** Ais 53:3; Mal 4:5

maok, am fárakapao am táráp maonámpok warámp-sankorop napo maok, am kwatae-arop Jisasén nkea maok, am tárápan sámpá fopwaokánko, am táráp te kour me woukoupea maok, apárok sikiripea arokwapria maok, táp meknámp aroponk korop.

²¹ Aenko maok, Jisaso naropwarén turunkrá, “Mokope ke fek am yak námpon?” Makrá séránko maok, naropwaro sérrá, “Wokwaek ankár épér morok kánanke fekampao yak námpon.” ²² Kápae kare por am kwatae-aropao am tárápan sumpwi pap nae yonkwaerá, maomp pourouk woukoupeyak nángo, mao yaomwi mek pik, tá ént mek pik konámpon. Aeno amo fwap tak nae rap kwamp te, yinan aropompria yaewourampo.” ²³ Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Amoku támao Kwarén méria te, amo fwap kápae kare ankank tére nanapon.” ✧ ²⁴ Aeránko maok, naropwaro sérrá, “Ono te wae amo tak nanaprá mér nampao maok, onomp mér fae takárenono. Amo onan yaewourae.” ✧ ²⁵ Jisaso nke nángo, am koumteouráp arop wonae fik foporakorrá korop. Aenapo, mao am tárápamp pourouk woukoupeyaknámp kwatae-arop táman arakrá yopor, “Amo top kor kár, woupwi kériramp kwatae-arop e! Amo am tárápamp pourouk pwarará ankár worokor pikae! Warko maomp pourou mek akwap kwapono.” ²⁶ Aeránko maok, am kwatae-arop apánka waeria maok, am tárápan sámpea fopwaokria maok, wae sumpwi yak námp niampi yak. Aenko maok, arop kápae kare nkea sérrá, “Mao te wae sumpwi yakáne!” ²⁷ Aerapo maok, Jisaso man yaek sámpea kakapánko maok, mao fárámpeyak.

²⁸ Takia maok, Jisaso nap mek youmpánko maok, námoku éréképá yárák i konámp arop námoku mwar mént yakápia man turunk, “Ae te apaeritea yino am kwatae-arop yérépe mwanámp pourou mo námpon?” ²⁹ Aerapo maok, mao am fárakapan sérrá, “Kwarén sénap fek saráp, kwatae-arop yérépe mwanapon. Ankwap mwae kup yak mono.”

*Jisaso ‘Sumpwia fárámp nanámp’rá ankwap por sénámp kar
Matyu 17:22-23; Luk 9:44-45*

³⁰⁻³¹ Jisas ntia mao éréképá yárák i konámp arop fárakap am némp pwarará tukupea distrik Galili mek amore mek, arop námo yak namp mérantánoria kánánkámp am mek yak. Am te apae riteanápe náráp éréképá yárák i konámp aropan saráp kar yénkrá farákáp naeria. Aeria maok, am fárakapan sérrá, “Nánkár Aropamp Tárápan arop fárakapamp yaek pap napo, faropea sumpwi páte napo, yininki yakeaka warko fárámp naenámpo.” ✧ ³² Aeránko maok, am fárakapao am kar fi fwapia mér moap kwamp, apápria man turunk mono.
✧

*‘Wa nareki yak námpono’rá turunknap kar
Matyu 18:1-5; Luk 9:46-48*

³³⁻³⁴ Takia pwarará, Jisas mao taun Kaperneam mek tukupria, mwaeaoak mao éréképá yárák i konámp arop fárakap námo ou mek arop éréképá yak naenámp arop tokwae te wanonorá kánánkámp sérarrá turunkuprá tukup. Takrá tukupea Kaperneam mekria am fárakapao yinkea nap mek napo maok, Jisaso man turunkrá, “Yumo mwaeaoak sérarinap kar te apaeran sérari napon?” Aeránko pwaráperia maok, maomp kar pwarokwaprá sér mo. ³⁵ Aeapo maok, tankria am éntér-sámpramp aropan koropenkria sérrá, “Arop ankwap yépe kor yoroia meki akwap naeria námp kwamp te, mao ankár wakmwaek kar yakria, ponankor aropan yaewour naenámp tére arop yak naenámpo.” ✧ ³⁶ Aeritea maok, Jisaso épér morok táráp kánanke warámpea

✧ 9:23: Mk 11:23 ✧ 9:24: Lu 17:5 ✧ 9:30-31: Mk 8:31 ✧ 9:32: Lu 18:34 ✧ 9:35: Mk 10:43-44; Lu 22:24

kuk papria yae yukup mek yirip fákeyakrá am fárákapan sérrá, ³⁷ “Arop onan ninikia mámake pourouráp táráp kánankeran warákárria warámp námp te, onan kor warákárria warámp námpon. Tá arop onan warákárria warámp námp te, mao te onan saráp mono. Onan sámp-kérép nánko ék namp, onomp Naropwarén kor warákárria warámp námpon.” ✧

*‘Arop nomwan yopor mo námp te, nomp nouroupono’rá sénámp kar
Luk 9:49-50*

³⁸ Tá Jono Jisasén arakrá sér, “Tisa, yino nke nánko, arop ankárankao waráp e sériaka kwatae-arop yéréperá kérép námpao, mao te nomonámpaok yárap mo námpantá, yino man takrá tére kwaponorá taokor námpono.” ✧ ³⁹ Aerá séránko maok, Jiaso man sérrá, “Yumo te man taokor kwaponno. Arop ankárankao onomp e sériaka kárákáre yoroia te, mao te koupour onan kwatae kar sér mono. ⁴⁰ Tá arop nomwan yopor mo námp te, nomp nouroupono. ✧ ⁴¹ Aeno arop ankárankao yumwan nkea, ono te Kraisomp arop fákáre yaewour naerá ninikia, yumwan kap mek ént yink-sánk námp te, ono yumwan waeman kare kar sénampon: Mao nopok ankank kwapwe sámp naenámp te kwaporok pwar naenámp pourou mono.”

*Arop ankwapamp ninik kwataerao arop ninik épérépi pap konámp kar
Matyu 18:6-9; Luk 17:1-2*

⁴² Jiaso warko arakrá sér, “Táte am arop épér morok táráp make niampao onan mér nánko, maomp ninik épérépi pap nánko, mao onan younkwek pwar námp te, am arop te manénkir yápare kor fek yumwi tokoroepa solwara mek sitenapo, mao tak moan mpupo. ⁴³ Aeno waráp yaerao amwan kwatae ninik mwaek sámpá akwap nánko te, amo am yae ankwap mwaekamp karámp-tákapea sirampo. Aeriaka maok, amo yae-párak yiki yak sámp nanapon. Takria amo yae énékér sámpá yakria, amo torokwar mo i konámp yaomwi mek pik nanape. ⁴⁴ (Am némp te sáráp kánanke arop pourou mek fánámp te sumpwi mo, tá pourou wouroukournámp yaomwiraok kor torokwar mo i konámpon.) ⁴⁵ Aeno waráp pu korao amwan kwatae ninik mwaek sámpá akwap nánko te, amo am pu kor karámp-tákapea sirampo. Aeria maok, am pu ankárank fek saráp yiki yak sámp nanapon. Tá amo pu énékér sámpá yak napo te, amwan yaomwi mek sir mwanape. ⁴⁶ (Am némp te sáráp arop pourou mek fánámp te, sumpwi mo i konámpon. Tá pourou wouroukournámp yaomwiraok kor torokwar mo i konámpon.) ⁴⁷ Tá waráp yirao amwan kwatae ninik mwaek sámpá akwap nánko te, amo ankár wurukupea sirampo. Aeria amo ankárank mwaek yi fek saráp yakria maok, Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek yoump nanapon. Tá amo yi anánkaopwe sámpá yak napo te amwan yaomwi mek sir mwanape. ⁴⁸ Am némp te sáráp arop pourou mek fánámp te, sumpwi mo i konámpon. Tá pourou wouroukournámp yaomwiraok kor torokwar mo i konámpon.

⁴⁹ Oukwe ofa mek yirir i konap te ofa yiki kukur naenámpria ni konapon. Tá taknámp, yaomwiraok aropamp ninik mekamp kwatae ninikan kor wourékimpria ninik yiki kukarrá kák naenámppon. ⁵⁰ Oukwe te yae-párak kare ankankono. Aeno maomp nape konámp akwapá moyak nánko te, yumo fwap mokopia napo, am oukwe warko nape naenámppono? Táte taknámp oukwe nape niamp yiráp ninik mek yak nánko maok, yumo fwap yiráp ankwapnápént yonkwae porokwe kwapwerá tankápria warákár mwanaponno.” ✧

10

Jisaso yupu pwar konap ninikan sénámp kar

¹ Jisaso distrik Galili meknámp distrik Judia mek koropea ént Jordan mek nkwaemwaek fimwaek tápamprá yoump nánko, táte kápae kare koumteouráp arop koropeaka warko maomp wonae fik koupoukourapo maok, mao námoku i konámp ninikaok am fárákapán Kwaromp kar farákáp.

² Aenko maok, Farisi fákáre koropea man mokopon nke mwar ritea turunkrá, “Nomp lo te yupu pwar mwanámp te ‘Fwaponó’rá sénámp ni mo nie?” ³ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Moses te Juda fi yumwan apae lo sánkámpon?” ⁴ Aeránko maok, am fárákapao sérrá, “Moses te ‘Arop yupu pwar námp kwamp te, pas kumwiaka yupuan sánkria, pwar mwanap te fwaponó’rá sérimpono.” ✧ ⁵ Aerapo maok, tá Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Táte yumo Juda fi yumokunap ninikaokrá paokop napantá am lo kumwimpono. ⁶ Táte me koum sik te Kwaro ankank ponankor yoroia, tá poumou ntia yupu yoroimpon. Kwaromp Buk fek makrá sénámpon. ✧ ⁷ Kwaro sérrá, ‘Arop yupu sámpria éntupwar naropwar pwarará maomp yupunt koump námp te, am anánkwap te waeman ankáránkamp pourounono. ⁸ Am anánkwap te warko anánkaopwe mono.’ Waeman ankáránkamp pourou niamp kare yak nepono. ✧ ⁹ Aenámpara, Kwaro fekarea fákápá pwatenámp yupu anánkwap te aropao poporori kwaponó.”

¹⁰ Wakmwaek Jisaso éréképá yárák i konámp arop fákáreráo tukupea nap mek yupu pwar konap kar warko turunk. ¹¹ Mao am fárákapán sérrá, “Arop ankáránkao yupu pwarará ankwap yupu sámp námp te, náráp yupuan kwatae ninikria, mao ankwap yupurént kokopor námpono. ✧ ¹² Tá yupuraop poumarop pwarará akwapea ankwap nap mek tank námp te, náráp poumaropan kwatae ninikria ankwapént kokopor námpono.”

Jisaso tárápuan ourour wor-pwararimp kar

Matyu 19:13-15; Luk 18:15-17

¹³ Koumteouráp arop fárákap Jisaso ‘Náráp tárápuan yae papria ourour sánkano’ ria maonámpok éréképá korop. Aeapo maok, Jisaso éréképá yárák i konámp arop fárákap nkea am arop fárákapán yopor. ¹⁴ Jisaso takapo nkea maok, náráp fárákapán yoporía arakrá sér, “Tárápu te numwar ononampok koropanápono, pwarenke. Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek te máamá tárápu kánanke-táráp niampi yakápnap arop fárákapao maok, am mek yakáp mwanaponó. ¹⁵ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Táte arop ankwap mámake tárápu kánanke-tárápao Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek yink konap niamp tak mo námp te, mao te am mek yoump naenámp pourou mo karenono.” ✧ ¹⁶ Aerá séria pwarará tárápu ankákáránkrá yae yukup mek fákeyakrá me korok yae paprá ourour nénk.

Ankank tokwaeráp arop Jisasén turunknámp kar

Matyu 19:16-26; Luk 18:18-27

¹⁷ Jisaso takia pwarará fárámprá akwap naerianánko maok, arop ankáránkao fárakoprá koropea kwaráp torokompria man arakrá turunk, “Kwapwe kare tisa, ono te mokopiaka yiki yaká yak sámp nanampon?” ¹⁸ Aeránko maok, nopok Jisaso sérrá, “Amo te apaeria onan ‘Kwapwe kare’rá sénapon? Kwar ankáránkampao saráp kwapwe karenó. ¹⁹ Lo kar te amo wae mér napon: ‘Yumo arop tirá wourí kwapon. Yumo ankwapamp

✧ **10:4:** Lo 24:1-4 ✧ **10:6:** Stt 1:27 ✧ **10:8:** Stt 2:22-24; Ef 5:31 ✧ **10:11:** 1 Ko 7:10-11 ✧ **10:15:** Mt 18:2-3

koumteou poumou tárápunt kokopori kwapon. Yumo oukuni kwapon. Yumo arop ankwap kwekárá koti kwapon. Yumo arop ankwapamp ankank kikiankiaka pouroukoup kwapon. Yumo te ankár yiráp éntupwar naropwaromp yae ankore mekria maomp karwaok saráp kipo.’” ✧
²⁰ Aeránko maok, am aropao Jisasén sérrá, “Tisa, ono te wokwaek épér mo feknámpia koropea, oukoumwan namp te waeman am loaok saráp yak nampon.”
²¹ Aeránko maok, Jiaso man énounkoupia warákár tokwaeria man sérrá, “Amo ankárankamp ankank te oukoumwan pwi mo napon. Amo akwapea waráp ankank ponankor aropan nénkea maok, am fekamp mani tia amo ankár ankank moráp aropan nénkampo. Amo takria maok, yámar mekamp kwapwe kare ankank sámp nanapon. Amo takia pwarará, ononampaok koropampo.” ✧
²² Aeránko maok, am arop am kar wawia yépe kákárapea ninik kápaeria maok, Jisasén pwarará námokuráp némpouk arákarrá akwap. Am te apae riteanápe náráp ankank kápaeran aropan nénk te monoria námpon. ✧

²³ Jiaso námoku éréképá yáarak i konámp arop fákáreran énounkoupia sérrá, “Arop fárákap kápaie kare ankankráp te Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek yoump naenámp te kour sir kare námpon.”
²⁴ Aeránko maok, námoku éréképá yáarak i konámp arop fárákap maomp am kar wawia maok, kokorokor. Aeapo maok, Jiaso warko sérrá, “Tárápu! Ankank tokwaeráp arop Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek yoump naenámp te kour-sir kare yak námpon.”
²⁵ Kamel * tokwaerao nil me kánanke mek yoump naerianánko, fákámp nánko, kounkour i konámpnámp taknámp, ankank kápaeráp aropao kor Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek yoump naenámp te kour-sir tak námpon.”
²⁶ Aeránko maok, námoku éréképá yáarak i konámp arop fárákap támao kokorokoria maok, námoku támao sérarrá, “Ae te takanánko te, wa mokop am mek yoump naenámp pwi námpon?”
²⁷ Jiaso am fárákapan énounkoup karia maok, sérrá, “Arop námoku te am tak mwanap pourou mono. Kwaro mwar kápaie kare ankank fwap tak naenámp pwi námpon.” ✧

²⁸ Aeránko maok, Pita Jisasén kar ankárankamp arakrá sérrá, “Amo nkeae! Yino te kápaie kare ankank te ponankor pwarará waráp wakmwaek korop námpon.” ✧
²⁹ Tá Jiaso sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop ponankor onan, tá Kwaromp Kwapwe Kare Karan ninikria, náráp nap, ankwapnáp, antáp, éntupwar, naropwar, náráp tárápu, náráp yop-waran kor kwaporok pwarareanámp te,
³⁰ nopok fwap warko 100 por sámp naenámp. Oukoumwan máma ke fek yakáp nap fek Kwaro fwap kápaie kare ankank ponankor nénk nánko, manénkir ti-fákeyakápi napan kámákár akwap naenámp. Am fárákap fwap kápaie kare nap sámp, kápaie kare ankwapnáp, antápnáp, éntupwar, tárápu, tá kápaie kare yopwaran kor sámp mwanapon. Tá arop ankwap fárákapao nkwakwe make ninik kwatae nénkea napan kor, nánkár wakmwaek kor mao te yiki yakáp mwanap sámp mwanapon.
³¹ Kápaie kare arop fárákap oukoumwan mekia tukup nap te, nánkár te wakmwaek kar yakáp mwarea napon. Tá kápaie kare arop fárákap oukoumwan wakmwaek kar yakáp nap te, am fárákap nánkár mekia tukup mwarea napon.”

Jiaso yinink por ‘Sumpwiaka warko fárámp nanamp’rá sénámp kar Matyu 20:17-19; Luk 18:31-34

³² Jiaso mao Jerusalem mek tukup mwaria mwaeak tukupria, Jiaso mekia akwap. Aenko mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapao ninika

✧ **10:19:** Kis 20:12-17 ✧ **10:21:** Mk 8:24 ✧ **10:22:** Mk 4:18-19 * **10:25:** ‘Kamel’: “Juda Tére konap Ninik” kware 46-47 fek nkeae. ✧ **10:27:** Lu 1:37 ✧ **10:28:** Mk 1:16-20; Lu 5:28

waeapo maok, kourteouráp aropao maomp wakmwaek tukupria maok, apáp tirink. Tá Jisaso námoku éréképá yárák i konámp arop éntér-sámpramp warko éréképea maok, am fárákapan 'Námwan mwanap' ria farákápria arakrá sér, ☆ 33 “Yumo wawenk! Oukoumwan te nomo Jerusalem mek tukupéanánko, arop ankárankao Aropamp Táráp warámp-santukupea pris tokwae ntia lo yénkrá farákáp konap aropaonapok mwanapon. Aenapo, am fárákapao man kotia maok, faropea sumpwi pap mwanap kar papea ankwap firamp yaek pwar mwanapon. 34 Aenapo maok, am arop fárákap man wouroump-séria, tá man atoprá, man faropea sumpwi páte napo maok, yinínki yakea warko fárámp naenámpo.”

*Jems ntiaka Jon 'Arop tokwae yak nene'rá niniknep kar
Matyu 20:20-28*

35 Sebedimp namoráp yawor Jems ntiaka Jon koropea Jisasén sérrá, “Tisa, yino amwan apae ankank sápaeria sénenko, yinan sáp te mokop nanaprá turunk reno.” 36 Aerepo maok, mao am arop yaworan sérrá, “Yumwan te apae nanampon?” 37 Am arop yaworao man sérrá, “Nánkár wakmwaek amo wae apár ponankoramp King Tokwae yaknap ke fek, amo yinan waráp sia king fek ankwap yae-párák mwaek tank naenámp, tá ankwap yae-mánkwan mwaek tank naenámpia yororoi kákampo.”

38 Aerá sénepan maok, Jisaso am arop yaworan sérrá, “Yumo te am onan turunknep kar fwapia mér mo nepon.” Aeritea maok, Jisaso am arop yaworan wounáp kar kánanke arakrá turunk, “Ae te ono oukoumwan am mek fánaerianamp kap mek te yumo fwap am mek fánenep nie? Ono oukoumwan sumpwi naeria namp te, yumo fwap taknámp sumpwi nenep nie?” ☆

39 Aeránko maok, am arop yaworao man sérrá, “Yino te fwap tak nenempon.”

Aerepo maok, Jisas am arop yaworan sérrá, “Tá kare, ono oukoumwan fánanamp kap te yumo kor fánenepo. Tá ono oukoumwan sumpwi naeria namp te yumo kor tak nenepo. ☆ 40 Aeno arop onomp yae-párák mwaek tank naenámp, tá yae-mánkwan mwaek tank naenámp te, am te apae ono nánapnamp ankankanápe mono. Am sia te Kwar námoku nánapi pwatenámp arop fárákampono.”

41 Aeránko maok, ankwap fárákap fére-sámprampao am turunknep kar wawia maok, Jems ntia Jonén yopor. 42 Jisaso am fárákapan koropenk ritea maok, sérrá, “Yumo te wae mér napon: Ankwap fi arop te arop poukeyakápria, náráp firan fopwaoka wae konapon. Tá arop tokwae kar yakáp nap te kourteouráp arop fárákap ankár 'Náráp karwaokenk' ria kárákárea wae konapon. 43 Aeno am ninik te yumo ou mek yak naeane, mono. Yumo ou mek arop tokwae yak naeria námp kwamp te, mao te ankár ponankor aropamp tére arop yak kuno. ☆ 44 Arop meki akwapnámp arop tokwae yak naerámp kwamp te, mao ankár wakmwaek kar yaknámp ponankor aropamp kwaporok tére konámp arop niampi yak kuno. 45 Am te apae riteanápe, Aropamp Tárápao kor arop fárákapao náráp téreria námwan yaewour mwanapria korop mono. Mao korop námp te am fárákapan yaewouria maok, tá námokuráp pourouran faropanáponoria aropan sánkea maok, am fek táman kápae kare kourteouráp arop warko yamokwap nanampria námpon.” ☆

*Jisas Bartimeusomp yi fwapi papámp kar
Matyu 20:29-34; Luk 18:35-42*

☆ 10:32: Mk 8:31; 9:31   ☆ 10:38: Mk 14:36   ☆ 10:39: Ap 12:2; Yé 1:9   ☆ 10:43: Mk 9:35
☆ 10:45: 1 Ti 2:5-6

⁴⁶ Jisas ntia am fárákap tukupea taun Jeriko mekia maok, Jeriko pwarará tukupapo maok, Jisaso éréképá yárák i konámp arop, tá koumteouráp arop ou tokwae énénti am fárákapént tukup. Aeapo maok, Timeusomp táráp Bartimeus, yi aompi yak nánko, mwae fik tankria koumteouráp arop tukup napo, am feknámp ‘Mani ankank sápenk’ ria sér i konámp. ⁴⁷ Mao wa nánko, Nasaret mekamp Jisas koropánko maok, man kárákáre fek wumwi, “Jisas, Devitomp ou fekamp Táráp † e! Amo onan aropompae!” ✧ ⁴⁸ Aeránko maok, arop fárákapao man ‘Kar sér pwarae’ ria yopor. Aenapan maok, mao ankár tékén arakrá sér, “Devitomp ou fekamp Táráp e! Amo ankár onan aropompae!” ⁴⁹ Aeránko maok, Jisas fokopeyakrá sérrá, ‘Man wumwi napo koropano’ránko maok, am fárákapao am yi wurumpi yaknámp aropan wumwiria maok, man sérrá, “Jisas amwan wumwiane. Amo warákárrá fárámpae.” ⁵⁰ Aerapo maok, mao náráp waempyam sirarrá koupour fárámpá Jisasnámpok akwap. Aenánko Jisaso man arakrá turunk, “Amo te ono amwan te apae aeria nape?” ⁵¹ Aeránko maok, am yi wurumpi yaknámp arop támao sérrá, “Tisa, ono te yi nke nae rae.” ⁵² Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Fwapono. Amo wae akwapae. Waráp mér nap támao amwan fwapi pap námpon.” Aeránko maok, táte mao wae fwap nkeria maok, Jisásén éntér paprá mwae-páraok akwap. ✧

11

*Jisaso King niampia Jerusalem mek akwapámp kar
Matyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19*

¹⁻³ Mao wae tukupea Jerusalem mek mwariaka némp Betfage ntiaka Betani mek wonae fik Oliv faonkwekria Jisaso éréképá yárák i konámp arop yaworan sérrá, “Yumomékir am nomo nkenámp némpouk am fek akwapenke. Yumo akwapea am némpoukria koupour kar nke nepo, arop donki soup arop oukoumwan am fek tank moianámp tokorop tenapan, aokorop-pwararea sankorop kipo. Aenepo, yumwan arop ankárankao ‘Am apae nenepo?’ ria turunk nánko te, yumo arakrá sér kipo: ‘Tokwae Karao am fek tére naenámpono. Mao téreaka pwarará koupour kar warko sámp-kérép naenámpon.’” Aerá séria pwarará maok, Jisas am arop yaworan sámp-kérép. ⁴ Aeria maok, am arop yaworao akwapea nke nepo, am donki soup ankárankamp nap ménki fek wonae fik apárok mwae fik tokorop tenapo maok, am táman aokorop. ⁵ Aenepo maok, arop ankwap fárákap wonae fik yakápia am arop yaworan arakrá turunk, “Yumo te apae neria am donki soup aokorop repe?” ⁶ Aerapo maok, am arop yaworao am fárákapan Jisas manénkir sérinámp kar sérepe maok, am fárákapao kor “Takenke.” ⁷ Aerapo maok, am arop yaworao donki soup warámpea Jisasonámpok koropea maok, námokuráp waempyam am donki paonkore kor fek yunkupá pwarepo maok, Jisaso am fek tank. ⁸ Aenánko maok, arop kápae karerao kor, Jisas tanknámp donki am fek pumpurékamprá akwapanoria mwaeao náráp waempyam ankank woroprá yunk. Tá ankwap fárákapao yopwar mek mwaekamp yao yowe karámp-tokoprá mwaeao yunk. ⁹ Aenapo, koumteouráp arop ankwap fárákap mekia tukup nap, tá ankwap fárákap wakmwae éntér káki tukup nap, mao ponankor fáparákrá tékén arakrá sér, “Nomo Kwarén warákár mwaro! Am arop Kwaro námokuráp e fek sámp-kérépeanámp aropara, man ourour sánkano.” ¹⁰ Nomp ounáp Devit

† 10:47: Matyu 20:30 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ 10:47: Mt 9:27 ✧ 10:52: Mk 5:34

kápae kare aropan taokeyaknámpan taknámpan
oukoumwan kor mámá arop nomwan taokeyak naenámpón.

Ae naenámpara,
nomo Kwaromp e narek karaok sampok mwaro.” ✧

¹¹ Tá Jisaso akwapea Jerusalem mekria maok, lotu nap tokwae mek youmpea ankank ponankor énounkouprá yáarak. Takia pwarará maok, yáamar porokor naeria námpan tá mao náráp éréképá yáarak i konámpan éntér-sámpramp arop fárakapént Betani mek arári tukup.

*Jisaso yao fikan ‘Tank kwapono’rá sérímp kar
Matyu 21:18-19*

¹² Wokwae ankwap kumuruk Betani meknámpan Jerusalem mek aok mwaria maok, Jisas mwae aok yae-porokwe nánko maok, ¹³ nke nánko, yao fik * panek tae morok yakánko pwae kápae kare. Aemantá maok, mao akwapea wonae fik am fek ki tank mákeanrá oupourounk námpan maok, ki ankáránk tank mo kare, pwae mwar yak. Am te apaeria námpanápe, oukoumwan tank konámpan ke mono. ¹⁴ Aenánko maok, Jisaso am yaoan arakrá sér, “Amo warko ki tank napo, arop fárakap am ki fár mo kareno.” Aerá séránko, mao éréképá yáarak i konámpan arop fárakap am takrá sénámpan kar wae wa. ✧

*Jisaso lotu nap tokwae mek arop bisnis tére napo yérépemp kar
Matyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-17*

¹⁵ Jisas ntia mao éréképá yáarak i konámpan arop fárakap tukupea Jerusalem mek, tá Jisas lotu nap tokwae mek youmprá maok, am mek bisnis térenap arop fárakapan ek yéréperá kérép. Aeria ankwap firamp mani tia lotu nap tokwaeramp mani nopok nénknep kákánarrápan, tá am arop fárakap am fek tankáprá, ant mani fek nénknep sia méntér wakárarrá souroumpour.

¹⁶ Aeria maok, mao arop ponankoran ‘Yumo nkwakwe make ankank tiaka lotu nap yár me aok paokopi kwapono’rá sér. ¹⁷ Aeritea maok, mao am fárakapan yénkrá farákáprá sérrá, “Kwaromp Buk fek kar arakrá sénámpano: ‘Onomp nap máte “Kápae kare arop fi onan kar toropwap i konap nap”rá sér mwanapono.’ Aeno yumo mákiaka arop fupukrá ankank pouroukoup mwanap aropao, mek wouroumpyekáp konap apár niampi pap nape.” ✧

¹⁸ Pris tokwae fákáre ntia Kwaromp lo yénkrá farákáprá konap arop fákáre am kar wawia Jisasén farop mwanap mwae kup oupourounk. Am tak nap te apae riteanápe koumteouráp arop ponankor Jisasomp kar wa napo, kwapwe kare námpan tá, táman kokorokoria napon. ✧ ¹⁹ Aeapo maok, kumuran Jisas námoku éréképá yáarak i konámpan arop fákárent Jerusalem pwarará Betani mek tukupapono.

*Kwarén mér kare námpan fek kar toropwapria ankank sámpan naenámp kar
Matyu 21:20-22*

²⁰ Wakmwae ankwap yae fek koumounek kar Jisas ntia mao éréképá yáarak i konámpan arop fárakap tukupria am yao fik nkeapo maok, wae yákáre yak. Tá maomp pwae ntia arák te wae yoronkwae yak. ✧ ²¹ Aenko maok, Pita am yao fikan Jisaso sérímpan nínikia sérrá, “Tisa, amo yipírman mámá yao fikan ‘Kwatae akwapano’rá séri nap te, oukoumwan wae yákáre yakáne!” ²² Aeránko maok, Jisaso am fárakapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo ankár Kwarén mér kárakáre kipo. ²³ Ono yumwan kare kar sér rae: Arop anánk nínik yak moria, námo am ankank fwap nke nanamponorá mér kare námpan te,

✧ **11:10:** Sng 118:25-26 * **11:13:** ‘Yao fik’: “Juda Tére konap Nínik” kware 36-37 fekamp kar ntia wunéri nkeae. ✧ **11:14:** Mk 11:20 ✧ **11:17:** Ais 56:7 ✧ **11:18:** Mk 14:1 ✧ **11:20:** Mk 11:14

am arop te fwap máma faonkweran sérrá, ‘Amo fárámprá solwara mek far-kirékapae’rá sénánko te, mao te fwap am ninik námp niamp take pourouráp sámp naenámpon. ✧ ²⁴ Ae naenámpara, yumo ankank sámp mwaria, fwap sámp mwanámpon ninikria, Kwarén kar toropwap nap te, yumo waeman sénap niamp take pourouráp sámp mwanapon.’ ✧

²⁵ Yumo Kwarén kar toropwap nae nap kwamp te, arop ankwapao yumwan kwatae ninikianánko, yumo mao amwan kwatae niniki námp ninik nap kwamp te, yumo maomp kwatae ninik nik mo pwar kipo. Am takia pwarapo, yiráp Naropwar Kwar yámar mek yak námp waráp ninik kwataeran kor nik mo pwar naenámpon. ✧ ²⁶ Aeno yumo am aropao yumwaninámp kwatae ninik nik mo pwar moia napo te, Naropwar Kwar yámar mek yak námp mao te yiráp kwatae ninikan kor sámp-sir mo naerámpon.

Jisasén ‘Amwan wa kárakáre sánk námpono?’rá turunknap kar Matyu 21:23-27; Luk 20:1-8

²⁷ Jisasomp fákáre warko tukupea Jerusalem mek napo maok, Jiaso ak-wapea lotu nap tokwae yár mek yáarak nánko maok, pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop, tá Juda fi taokeyakáp i konap arop makia maonámpok korop. ²⁸ Aeria maok, mao lotu nap tokwae mek bisnis térenap arop yéréperá kérépámpan ninikrá man turunkrá, “Amwan te wa kárakáre sánkrá, takrá téreaerianánko tére napon? Amo am kárakáre te maokamp sámpea, am fek tére napon?” ✧

²⁹ Jiaso am arop fákáreran sérrá, “Ono kor yumwan ankwap ankank ankárank turunk nae nae. Táte yumo ono turunknamp kar pwarokwaprá sénapo maok, nopok ono kor am kárakáre wa sáp námp yumwan fwap sénanampon. ³⁰ Wokwaek Jono arop ént mek nérrá kák námp te yumo ninik nap te, am te Kwaromp ankank ni, aropamp ankank nie? Yumo onan sérenke.”

³¹ Aeránko maok, am fárákapao námoku kok sérarrá maok, arakrá sér, “Táte nomo ‘Kwaromp ankank’rá sénánko te, nomwan ‘Ae te yumo apaerá man mér mo napon?’rá sénaeane. ³² Táte nomo ‘Aropamp ankankono’rá sénánko te am kar te pwi mono.” Am takrá sénap te apae riteanápe waeman arop ponankor ‘Jon te profet kare’rá sénapantá, apápria napon. ✧ ³³ Ae nap kwamp maok, Jisasomp kar pwarokwaprá sérrá maok, “Mono. Yino te mér mono.” Aerá sérapo maok, Jisas kor am fárákan sérrá, “Ono kor am kárakáre maokamp sámpeaka am fek tére namp te yumwan sér mono.”

12

Kwataenap arop wain yopwar taokeyakápnap wounáp kar

¹ Jiaso Juda fi mekamp arop nununkwiramp ninikan wounáprá arakrá sér, “Arop ankárankao wainampor yopwar yimpea, farmaea pwar. Aea maok, yumwi youkoupea wain ki sokwap mwanap tang yoroi pwar. Tá am yopwarantá yérék naenámp aropampor nap tia pwar. Aea maok, am yopwar te am mek térerá mani sámp mwarianap aropamp yaek pwarará, mao námoku te akwapea panek ankwap némpouk yak. ² Akwapá yakea maok, wae wain ki yápaenámp ke fek wain ki, námwan ankwapmwaek sápanáponoria náráp tére arop am wain yopwar taokeyakápnap aropaonapok sámp-kérép nánko, akwap. ³ Akwapea maok, am yopwar taokeyakápnap arop fárákaponapok nánko maok, am fárákapao man sámpá fukia kwaporok yérépe sámp-kérép. ⁴ Aeapo maok, tá am yopwar naropwar tére konámp arop ankwap sámp-kérép

✧ 11:23: Lu 17:6 ✧ 11:24: Mt 7:7; Jo 14:13-14 ✧ 11:25: Mt 6:14-15 ✧ 11:28: Jo 2:18 ✧ 11:32: Mt 21:46

nánko, akwap nánko, man me korok porokwapea pwarápaé sánk. ⁵ Aeapo warko ankwap tére arop sámp-kérépánko maok, man kor fukia sumpwi pap. Aeapo, warko kápae kare tére arop tirá kérép námpan maok, am arop fárakapao ankwap fárakap párák fupukria, ankwap fárakap wae fupukrá yákáre kák. ⁶ Takia pwar napo maok, arop ankáránk kare mwar yak. Am arop te mao warákár kare konámp námokuráp tárápono. Aenámpan maok, wakmwaek kar am táráp sámp-kérép naeria sérrá, ‘Am fárakap te fwap onomp tárápamp kar wa mwanapono.’ Aeria sámp-kérép nánko, am yopwar taokeyakápnap aropaonapok akwap. ⁷ Aenámpan maok, am yopwar mek térenap arop fárakapao man nkeaka námoku ou mek kar arakrá sérarapon, ‘Mámá arop máte naropwaromp weri mek yakria ankank ponankor wakmwaek ti naeria námpono. Nomo koupour man kor sámp-wouroump mwaro. Nomoku má yopwar má ankár sámp mwanámpono.’ ⁸ Aeria maok, man sámpá fukia maomp yákáre te yopwar farmae younkwek sitenapono.” ✧

⁹ Am wounáp kar séria pwarará, Jisas kounteouráp aropan turunkrá, “Am yopwar naropwar koropea te apae naenámpon? Mao koropea te, am yopwar mek térenap arop fárakapan tirá wouria pwarará, am yopwar arop ankwap fárakapan sánk nae-námpon.

¹⁰ Ae te yumo Kwaromp kumwi kánanke te nkea farákáp moi napon? Am te arakrá sénámpon:

‘Am yumwi te térenap aropao kwataenoria pap napon.

Aeno oukoumwan te, mao nap sámp-fákeyak konámp nap kouprér niampon.

¹¹ Tokwae Karao námokuianánko, mámá ankank korop nám te, yino nke nánko, am te kwapwe kare námpon.’ ” ✧

¹² Aenángo, am arop nununkwi fákáre Jiaso am wounáp kar sénámp te, waeman yinan táman sénámponrá mér. Aeria maok, Jisasén sámp mwaria napao maok, kounteouráp aropan apáp ap kwamp maok, pwarará tukupap.

Jisasén ‘Sisarén takis sánk mwanámp ni mo nie?’rá turunknap kar Matyu 22:15-22; Luk 20:20-26

¹³⁻¹⁴ Aeria maok, Farisi ankwap fárakap, tá Herotént yakáp konap arop ankwap fárakap tukupea maok, Jisasén, mokoprá séran wawia man kot mwar ritea poupwekáprá sérrá, “Tisa, yino te wae mérono, amo te aropan apáp mo, ankár kare kar saráp sér i konapono. Amo te ankáránkamp pourouráp ninik fek ponankor aropan tére konapon. Aeno amo nik nap te mokopono? Mosesomp loao nomwan ‘Fwap Sisarén takis sánk mwanapono’rá sénámp ni mo nie?”

¹⁵ Aenapan maok, Jisas te am fárakapamp poupwekápninik te wae mérámp kwamp maok, am fárakapan sér, “Ae te yumo te onan apaerá kwekár napon? Mani náparamp sankorop napo, ono nke nae.” ¹⁶ Aeránko, am fárakapao mani náparamp sankoropea sánkapo, mao am fárakapan turunk, “Mámá wunéri tá e máte wampono?” Aeránko maok, am fákáreráo sérrá, “Am te Sisarompono.”

¹⁷ Tá nopok Jiaso am fárakapamp kar pwarokwaprá sér “Tá Sisaromp te Sisar námokuráp sánk kip, tá Kwaromp te Kwar námokuráp sánk kip.” Aeránko maok, am fárakapao maomp kar wawia kokorokor. ✧

Jisasén arop sumpwiaka warko fárámp konap turunknap kar Matyu 22:23-33; Luk 20:27-40

18 Warko Sadyusi ankwap fárakapao, arop sumpwi nap te warko fárámp monorá mér i konap kwamp, koropea Jisasén arakrá turunk, ✧ 19 “Tisa, Moseso kar ankwap kumwia nomwan arakrá sér, ‘Arop ankárankao táráp mo námpao sumpwi nánko, tá yupu mwar yak nánko te, nánaerao sámpeanánko, am yupu tárápu tianánko, naerao yaknám weri mek yak nánko, am fi tomoro mo naenámpo.’ ✧ 20 Amo am kar fwap mérapo te, yino amwan ankwap kar turunk mwaro: Tá fákánek mwearo yakáp nap kwamp te, nae-tárápa yupu sámpea táráp sámp moitea sumpwi nánko, 21 tá warko nánaerao sámp. Sámpa tanknám, táráp sámp moia sumpwi nánko, warko am nánaerao kor taknám tak. 22 Takrá akwapea am fákánek mwearo am ponankor am yupu sámpea táráp sámp moiaka, ponankor faokaria napo te, wakmwaek yupurao kor taknám sumpwi. 23 Amo te wae mér, am fákánek aropamp yupu te am ankárankamp támaono. Tá nánkár wakmwaek kor sumpwinap arop fárámpnap ke fek am yupu te wamp yupu yak naenámpo?”

24 Aerapo maok, Jiaso am fákáreran sérrá, “Yumo te Kwaromp Buk fekamp kar fwapia mér mo napon. Tá Kwaromp kárakáreran kor taknám fwapia mér moria maok, yumo épérép kar sérarapon. 25 Nánkár sumpwinap arop apár me meknám warko ferámpnap ke fek te yupu sámp mono. Kwaromp yámar mekamp ensel fákárerao yakáp napnám taknám yakáp mwanapon.

26 Aeno máma sumpwinap arop warko ferámp mwanap kar te, yumo Mosesomp buk fekamp kar yao kánanke mek yaomwirao yurunk námpao maok, yao fár mo námp te yumo nkerá farákáp moi napon? Am farákápnám kar te Kwaro Mosesén sérrá, ‘Ono te waráp wokwaekamp appeyaenáp Abraham, Aisak, Jekop, maomp Kwarono.’ ✧ 27 Kwar te sumpwinap aropamp Kwaranápe mono. Am Kwar te yiki yakápnap aropamp Kwarono. Aenámpan maok, yumo te épérép kare kar sénapon!”

*Kwaromp lo mek tokwae kari yaknám loan sénámp kar
Matyu 22:34-40; Luk 10:25-28*

28 Lo yénkrá farákáp konám arop ankárank koropea wa nánko, am arop fárakapao Jisasént kar yorowarrá yakáp. Aenapo Jisas nopok yae-párak kare kar fek am fákáreran sérámpantá maok, mao Jisasén turunk, “Apae lorao tokwae kari yakria ponankor loan kámákár akwap námpon?” 29 Aeránko Jiaso am kar pwarokwaprá arakrá sér, “Lo tokwae kari yak nám te aránon: ‘Israel, yumo wawenk. Tokwae Kar te nomp Kwar Tokwae ankárankamp támaono. ✧ 30 Yumo ankár yiráp yonkwae kare ponankor, yiráp waemp ponankor, yiráp ninik ponankor, tá yiráp kárakáre ponankor fek Kwarén warákár tokwae kipo.’ 31 Lo anánk te ará: ‘Amo ankár waráp firáp aropan warákár nap te, amokuráp pourouran warákár konápnám taknámpanpo.’ Lo ankwap te am anánkaopwe man kámákár akwap mono.” ✧

32 Aeránko maok, am lo mérnám arop Jisasén sérrá, “Tisa, amo sénap kar te kwapwe kareno. Tá amo kare sénapon, Tokwae Kar ankárankampao saráp Kwarono. Ankwap kwar yak mono. 33 Aeno nomo te ankár nomp yonkwae kare ponankor, nomp ninik ponankor, tá nomp kárakáre ponankor fek man warákár kare mwanámpon. Tá nomo ankár námoku warákár konápnám taknám arop ankwap fárakapan kor taknámprá warákár mwanámpon. Am lo anánkaopwe támao ampaok nánko te, am ninik támao ponankor ofa yaomwi mek yankap, tá ponankor nkwakwe make ofaran kámákár akwap námpon.” ✧

³⁴ Jisas am kar wa nánko maok, arop mér kwapwenámp aropamp kar niamp nánko maok, Jisasó man arakrá sér, “Amo te Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek te panek yak mo napon.” Aeránko maok, arop ponankor te apápria, Jisasén kar ankwap turunk mono.

*‘Krais te wanono’rá turunknámp kar
Matyu 22:41-46; Luk 20:41-44*

³⁵ Jisasó lotu nap tokwae mek yakriaka kounteouráp aropan kar yénkrá farákáp. Aeriaka mao arakrá turunk, “Lo yénkrá farákáp konap arop te mokopia ‘Krais te Devitomp táráp’rá sénapon? ³⁶ Tá wokwae kar Yiki Kor Spiritao Devitén ninik sánk nánko, Devit námoku sérrá: “Tokwae Karao onomp Tokwae Karan arakrá sér, “Amo onomp yae-párák mwaek tankrá akwapea napo, waráp yopor arop waráp yae ankore mek kák tenanko, yakáp mwanapon.” ’ ☆

³⁷ Devit námoku am aropan ‘Náráp Tokwae Kar’rá sénámp te, mokopia am arop warko Devitomp fi mekamp yak naenámpo?” (Jisasó am kar séránko maok, kápae kare kounteouráp arop maomp kar wawia warákár.)

*Lo mérnáp aropamp ninik kwatae
Matyu 23:1-12; Luk 11:43; 20:45-47*

³⁸ Tá Jisasó am fárákapan kar yénkrá farákápria arakrá sér, “Yumo te lo mérnáp arop fárákapan fwapiaka mér kip. Am fárákap te waempyam éri kúpéria paokop mwar kar i konapono. Tá koupoukour nap fek kounteouráp aropao, námwan ‘Gude’rá sérenk kar i konapono. ³⁹ Am fárákap te lotu nap mek arop nke nap fek mekok tankáp mwar kar i konapon. Aeria maok, fir tokwae fánap fek kor mér arop tank konap sia fek tankáp mwar kar i konapon. ⁴⁰ Am fárákap te kae kounteouran poupwekápra tukupea, wakmwaek maomp ankank ti konapono. Am ninik yak námpan maok, kwekárá kar toropwap éri konapono. Nánkár kot mwanap ke fek am fárákap touwe tokwae kwatae sámp mwanapon.”

*Ankank moráp yupurao Kwarén ofa sánkámp kar
Luk 21:1-4*

⁴¹ Jisasó ankwap ke fek lotu nap tokwae mek koroepa mani kák konap bokis tokwae páte nap fek am wonae fik tankrá nke nánko maok, kounteouráp arop am mek mani sir. Mani kápae kareráp aropao bokis mek mani kápae kare épér. ⁴² Táte ankank moráp kae yupu ankwap koroepa mani kánanke wan toea niamp anánkamp am mek sir. ⁴³ Aenko Jisasó námoku éréképa yarak i konámp arop fárákapan koropenk ritea maok, am fárákapan sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Mámá ankank moráp kae yupu máte mao mani tokwaeráp kounteouráp arop sinap mani kámákarea yoporop mani tokwae sinámpo. ☆ ⁴⁴ Mámá ponankor kounteouráp arop te mani kápae kare tank nánko, aopwek kánanke ankwapmwaek saráp bokis mek sinapono. Aeno táte am yupu te mani mo námpara, fir sámpá fánaenámpao kor tank mono, am kánanke táman mwar ponankor sirari námpon.”

13

‘Lotu nap tokwae nánkár kwatae akwap naean’rá sénámp kar

¹ Jisasó lotu nap tokwae pwarará akwap nánko maok, mao éréképa yarak i konámp arop ankwap ankárankao sérrá, “Tisa, am yumwi nununkwi kwapwe nkeae. Tá nap kokwapwe nko nkeae.” ² Tá Jisasó maomp kar

☆ 12:36: Sng 110:1; Ap 2:34-35 ☆ 12:43: 2 Ko 8:12

pwarokwaprá arakrá sér, “Amo nap nununkwi kwapwe táman nke rape? Nánkár wakmwaek te, arop fárákapao, yumwi ankwap yumuntuk taki tankanoria pwar mono. Arop fárákapao am te ponankor momontokoria apárok sir mwanapon.” ✧

Kápaé kare touwe korop naean'rá sénámp kar
Matyu 24:3-14; Luk 21:7-19

³ Jisaso Oliv faonkwek tankria nke nánko, lotu nap tokwae nkwapok yak. Tá Pita, Jems, Jon, Andru, am yiaworaopwerao saráp tukupea man turunkrá, ⁴ “Amo yinan sérae: Mam ke fek am ankank korop naenámpon? Apaeraomékir korop nánko, nkea am ankank korop naenám te wae wonae fikeanrá mér mwanámpon?”

⁵ Aerá turunkapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo te fwapia mér kip! Takria arop ankárank yumwan kwekár naeane. ⁶ Kápaé kare aropao koropeaka onomp eran ‘Ono támao nae.’ Makrá sér mwanape. Aeriaka kápaé kare koumteouráp aropan kwekár mwanape. ✧ ⁷ Nánkár yumo wa napo, ‘Yorowar koropán'rá sér, tá panekamp yorowar kar sérarrá korop. Aenapo kor, táman wawia korokop kwapono. Am ankank te waeman korop naenámpan maok, má apár pwar naenám yae te oukoumwan sikono. ⁸ Arop ankwap firaó ankwap-ankwap firént yorowar. Tá ankwap kingomp firaó ankwap kingomp firént yorowar mwanap. Ankwap apárok némp yérur korop nánko, táte ankwap apárok yae-porokwe tokwae korop naenámpon. Am ankank koropánk námp te yupurao táráp fárákap naeria manénkir touwe sámp konám niamp take koropánk naenámpon.

⁹ Am ke fek te yumoku támao fwapia mér kip. Yumwan ankwap fárákapao náráp lotu nap mekamp kaunsilonámpok santukupá kot mwanape. Aeria maok, yumwan lotu nap mek porokwap mwanap. Yumo onont paokop napara, arop yumwan éréképá tukupea gavman fákáre, tá king fákáre nke nap fek párokop napo te, yumo te onomp kar am fárákapan fwap farákáp mwanapon. ¹⁰ Nánkár ponankor arop fi ankár Kwapwe Kare Kar farákáp napo, wawia napo, apár pwar naenámpon. ✧ ¹¹ Yumwan sámpá yarokwapea santukupea kot napo, yumo apápría, yino apae kar sér mwareanrá niniki kwapono. Ponankor kar te Kwaro yumwan nénk nánko, am ke fek táman yumo ankár farákáp mwanapon. Am te apae riteanápe yumoku saráp kar farákáp mono. Yiki Kor Spiritao am kar yumwan sánk naenámpon. ¹² Tá arop náráp nánaeran arop outiri nánko, man foupouri pap. Tá naropwaryaenápo kuri náráp tárápuan taknámp mwanapon. Tá táráp ankwapao kor éntupwar naropwarén yoporia arop outiri napo, foupouri pap mwanapon. ¹³ Tá yumo onont paokop napara, arop ponankor te yumwan kokwarok mwarea napon. Aeno aropao kárákáre yakrá akwapea, pwarnámp yae feknámp te Kwaro man warko warámp naenámpon.” ✧ ✧

Kwatae kare ankank wakmwaek korop naenám kar
Matyu 24:15-28; Luk 17:23-24

¹⁴ Jisaso warko sérrá, “Yumo nke napo, kwatae kare ankank Kwaromp yiki kor taun mek fokopeyak naeane. (Arop mamá kar nkerá farákáp námp kwamp te, ankár fwapia ninik kuno.) Am ke fek te koumteouráp arop Judia apár mek yakáp nap te ankár pirikimpea faonkwek pok mwanapon. ✧ ¹⁵ Táte arop naepik yakeanámp te warko nap mek youmpeaka náráp ankank sámp mono. ¹⁶ Tá arop yopwar mek yak námp te, arákarrá akwapea náráp nap

✧ 13:2: Lu 19:44 ✧ 13:6: Mk 13:21-22; 1 Jo 2:18 ✧ 13:10: Mt 28:19 ✧ 13:13: Jo 15:18-21
 ✧ 13:13: Mt 10:17-20 ✧ 13:14: Dan 11:31

mekamp waempyam sámp mono. ¹⁷ Am ke fek te kounteou arop yareráp, tá yupu-táráp mom wurump nap te koupoutáráp nape! Mao te pirikimpea foporakorrá tukup mwanap kour-sir napon. ¹⁸ Yumo te am kwatae ankank te námpare korop konámp ke fek koropantáno, Kwarén kar toropwap kipo. ¹⁹ Am ke fek te yoporop touwe tokwae kar korop naenámp. Wokwaek Kwaro kápae kare ankank yoro námp fekia koropea, oukoumwan námp te take pourouráp touwe tokwae korop moimpon. Tá nánkár wakmwaek kor warko take pourouráp touwe tokwae korop mo naenámp. ✧ ²⁰ Táte Tokwae Karao am touwe tokwae korop naenámp ke fek fae ták-pwar moianámp te, kounteouráp arop ponankor wour mwanapon. Ae mwanapan maok, mao námoku nánkárápnámp aropan ninik námp kwamp, am ke fae ták-pwara námp.

²¹ Am ke fek arop ankárankao yumwan sérrá, ‘Yumo nkenke! Kraiss máyakáne!’ Tá ankwapao sérrá, ‘Yumo nkenke! Nkoyakáne!’ Aerá sénánko te, yumo te maomp kar wawi kwapon. ²² Aeno arop ankwap fárakapao koropea yumwan kwekárá sérrá, ‘Ono te Kraisono.’ Tá ankwap kar sérrá, ‘Ono profetono.’ Aeriaka kárakáre yororoiake ankwap pourouráp ankankan kor tére mwanape. Ono waeman kare kar sér rae: Kounteouráp arop Kwaro náráponoria nánkáráp námp te, am taknap arop fárakap támao fwap man poupwekáp mwarea napon. ✧ ²³ Ae mwarea napara, yumo te fwapia mér kip. Ono waeman yumwan kápae kare ankank korop naenámp séri nampon.”

*Nánkár wakmwaek Aropamp Táráp kare korop naenámp kar
Matyu 24:29-31; Luk 21:25-30*

²⁴ Jisaso warko sérrá, “Nánkár am touwe tokwae am akwap tenánko, yámar kirikip nánko, yunk warko yokor mo. ²⁵ Tá yámar mekamp térme ponankor mukarrá ékrink naenámp. Yámar mekamp kárakáre kor ankankao kor wuwia wae naenámp. ✧ ²⁶ Aenánko, am ke fek táman Aropamp Táráp kounteou mek tankria kárakáre tokwae ntiá maomp wae mént ék nánko, arop nke mwanapon. ✧ ²⁷ Am ke fek táman mao ensel fákáre tirá kérép nánko, ékiaka apár yarápae pwar námp fek tukupea, Kwaro nánkárápnámp arop fárakap koupoukarea, ponankor am fi érékép mwanapon.” ✧

*‘Yao fikan nkea mér kip’rá sénámp kar
Matyu 24:32-35; Luk 21:30-33*

²⁸ Jisaso warko sérrá, “Yumo te yao fikan nkea mér sámp mwanapon. Maomp yowe kor ént féki yak námp te, pwae wourékam arokwe nánko, am te kwapwe naenámp kenono. ²⁹ Taknámp nánkár wakmwaek kor yumo nke napo, am ankank kwatae koropánk nánko te, yumo am táman mér kip. Aropamp Táráp korop naenámp yae wae wonae fik ménki fek yak námp. ³⁰ Ono waeman yumwan kare kar sénampon: Mámá kear mekamp kounteouráp arop oukoumwan sumpwi mo, yiki yakápria, mámá ankank ponankor korop nánko, nke mwanapon. * ³¹ Tá yámar ntiaka apár máte akwapá pwar naenámp. Aeno onomp kar máte pwar mono.”

*‘Arop ankwap am ankank korop naenámp yae mér mono’rá sénámp kar
Matyu 24:36-44; Luk 21:34-38*

³² Jisaso warko arakrá sér, “Tá arop ankwap am ankank korop naenámp ke ntiá yae te mér mono. Onomp Naropwar námoku saráp am mér námp. ✧

✧ **13:19:** Dan 12:1 ✧ **13:22:** 2 Te 2:9; Yé 13:13 ✧ **13:25:** 2 Pi 3:10; Yé 6:12-13 ✧ **13:26:** Mt 26:64 ✧ **13:27:** 1 Te 4:16-17 * **13:30:** Mámá yére 30 fek yaknámp kar te yére 24-27 fek pwarnámp karan sénámp. ✧ **13:32:** Ap 1:7

³³ Yumo te fwapia mér fek yérékrá yakáp kip. Am te apae riteanápe, am te mae ke fek korop naenámpaoean yumo mér mono. ✧ ³⁴ Am te arak námpon: Arop ankárankao náráp nap pwatea akwap naeria, maomp tére konap arop ankákárankan arakrá kar toropwap: Náráp nap mekamp ankank má fwapia taokeyakáp kipria maok, arop ménki fek taokeyak konámp aropan, ‘Amo yérékrá yakamp’rá séritea akwap konámp niampon. ³⁵ Mak ri konámpnám taknám fwapia yérékrá yakáp kip: Yumo te mér mo mam ke fek am nap nouroup korop naenámp te, kumuran korop ni, táte kumuruk korop ni, tá kom fárámp nánko korop ni, tá koumounek kar korop nie, am te yumo mér mono. ³⁶ Takria mao koupour koropria yumo pamp nap nkeantáno. ✧ ³⁷ Mámá kar ono yumwan farákáp namp máte koumteouráp arop ponankoran sénampono: Yumo fwapia yérékria yakáp kip.”

14

Jisasén farop mwaria kar papnap kar

¹ Wakmwaek anánki yakea maok, Pasova Yae Tokwae ntiaka Pan Yis Moráp Fári konap Yae korop naenámp yae tank nánko maok, pris tokwae fákáre, táte lo yénkrá farákáp konap arop fákáreráo sérrá, “Nomo te mokopiaka Jisasén poupwékápia kánánkám sámpéaka foupouri pap mwaro?” ✧ ² Am fárákapao sérrá, “Nomo lotu i konap yae tokwae fek te am ankank tak mono. Takria koumteouráp arop nkea kokorokorra nomwan yorowar mwanape.

Yupurao Jisasomp me korok sanda kwarákarimp kar *Matyu 26:6-13; Jon 12:1-8*

³ Am ke fek te Jisaso Betani mek akwapea, wokwaek lepra touwe sámpá yakámp arop Saimonomp nap mek tank. Mao fánaeria tank nánko maok, yupu ankárank korop. Mao te yumwi fekamp botol kwapwe kare am te nánákáre kwapwe konámp sanda mani tokwae fekamp, am botol nás kor ták-pwararea maok, Jisasomp me korok am sanda kwarákár. ⁴ Aenánko maok, arop ankwap fárákap yakáp nap man nkea kokwarokria maok, námoku kok arakrá sérar, “Apaeritea mao am sanda kwaporok kwarákarrá pwar námpon? ⁵ Tá nomo arop sánk nánko sámpriaka 300 mani silva sáp napo, tá ankank monap aropan sánk mwanámp tene!” Makrá séria maok, am yupuran yopor. ⁶ Aerapo maok, Jisas am fárákapán sérrá, “Yumo am yupu numwar takano pwareнке. Apaerá yumo man ninik kápae sánk rape? Mao te onan kwapwe kare ninik námpon. ⁷ Nánkár am ankank monap arop fárákap te yumont kápae kare por yakáp napo, yumo am fárákapán yaewour saráp yakáp mwaria te tak mwanapon. Aeno ono te yumont kápae kare por yak mono. ⁸ Ankank mámá yupuaoi námp te fwap tak naenámp pwi nánko námpon. Ono oukoumwan sumpwi mo nanko, mao onomp pourouk sanda kwarákárámp te onomp pourou apár me mek pap mwanap nánap námpon. ✧ ⁹ Ono yumwan waeman kare sénampon: Ponankor apár mekmwaek tukuprá Kwapwe Kare Kar farákápria mámá yupuaoinámp ankank máman kor méntér sérar napo, arop fárákap man ninik mwanapon.”

Judas pris tokwae fákárean Jisas yiráp yaek pap nanae’rá sérimp kar *Matyu 26:14-16; Luk 22:3-6; Jon 11:45-54*

¹⁰ Am ke fek mént paokop i konap arop éntér-sámpramp ou mekamp Judas Iskariot mao pris tokwae fákáreaonapok Jisasén am fárákapamp yaek pap naenámp kar akwapá sérar. ¹¹ Aenko am fárákapao am wawia maok,

warákáránkria maok, am fárákapao man sérrá, “Amwan mani ankwapmwaek sánk mwanámpon.” Aerapo maok, Judaso am aropamp yaek sánk naenámp mwae kup oupourounkimpon.

*Jisaso námoku éréképá yarak i konámp arop fákárerént Pasova fáriap kar
Matyu 26:17-25; Luk 22:7-13*

¹² Yis Moráp Pan Fépér i konap Yae ankáránk korop nángo, Kwaro Israel firan yaewouránko fwapi yakápiap ke ninikrá fári konap sipsip morok faopornap ke. Aenánko maok, námoku éréképá yarak i konámp arop fákáreráo Jisasén turunkrá, “Amo ninik nap te, yino te maok tukupea am Pasova fir nánap mwanámpon?” ✧ ¹³ Aerapo maok, Jisaso námoku éréképá yarak i konámp arop anánkaopweran tirá kérépria arakrá sér, “Yumo akwapea Jerusalem mek nepo, arop ankáránk sospen mek ént yinkipea koropea * mwaeaoak yumwan kikip nángo te, yumo man éntér papea akwap kipo. ¹⁴ Aenepo maok, akwapea nap mek yoump nángo, yumo nap naropwarén turunkrá arakrá sér kip: ‘Tisa sérrá, “Onoku éréképá yarak i konámp fákárerént Pasova fánanam nap aokore te maen?”rá séri námpo.’ ¹⁵ Aerá sénepo maok, yumwan nap aokore tokwae narekamp yénkép nángo maok, am mek te tankáp i konap ankank wae nánapi tank námpon. Yumo am mek fir nánap kipo.” ¹⁶ Aeránko maok, am arop yaworao akwapea am taun mek Jisaso sérimpaok nkea maok, am mek fir nánap.

¹⁷ Kumuran Jisas námoku éréképá yarak i konámp arop éréképea mént korop. ¹⁸ Aeaka am fárákap fépérrá tankáprá maok, Jisaso sérrá, “Ono te yumwan waeman kare kar sénampon: Yumo ou mekamp arop ankáránkamp onan yopor aropamp yaek pap naerámpon.” ✧ ¹⁹ Aeránko maok, am námoku éréképá yarak i konámp arop fárákap támao yonkwae touweria maok, man ankákáránkrá turunkup, ‘Ae te amo onan sérri kwapon’rá sér. ²⁰ Aerapo maok, Jisaso am fárákapán sérrá, “Am arop te yumo éntér-sámpramp ou mekamp ankáránkamp pan sámpea onont dis mekamp sup mek anámpea fánámpea támaono. ²¹ Kare, Aropamp Táráp te Kwaromp Buk fek sénámpe niamp ankár takrá sumpwi naenámp. Aeno am arop Aropamp Tárápan yopor aropamp yaek papnámpe aropao maok koupouteane! Man éntupwaro fárákap te wampwe mpupo!”

*Jisas Komunion sámpe mwanap yénképámpe kar
Matyu 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25*

²² Am fárákapao fir fépérrá tankápapo maok, Jisaso pan ankáránk sámpea Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, fékéria am fárákapán nénkria sérrá, “Máte onomp pourouno. Má sámpea fárenke.” ²³ Aeaka warko wain éntérp kap sámpria Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, am fárákapán nénkria maok, ²⁴ am fárákapán sérrá, “Máte onomp yiri yumont kontrak wourékam yoro nampon. Ono kápae kare koumteouráp aropan yaewourria kwarákár nanampon. ✧ ²⁵ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Ono te warko wain fár morá akwapea, Kwaro náráp firáp taokeyaknámpe mek wourékam wain ént fánanampon.”

²⁶ Takia pwarará, am fárákapao tár kar ankáránk sámpea pwarará maok, taun pwarará Oliv faonkwek pok.

*Jisaso Pitan ‘Námwan pwar nanap’rá sérimpe kar
Matyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 6:36-38*

✧ **14:12:** Kis 12:6,14-20 * **14:13:** Arop ankáránk sospen mek ént yinkipea korop námp te, sospen mek ént yinkipá me korok papá samp te koumteouramp térean maok, youén Jisas sérinámpe kar arop yaworao wuri nke nenépan ninámpon. ✧ **14:18:** Sng 41:9 ✧ **14:24:** Kis 24:8; 1 Ko 10:6; Jo 6:54-56

²⁷ Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo ponankor te onan mérnáp pwararea pírikimp mwarea naponó. Kwaromp Buk fek am táman sérrá, ‘Ono sip-sip taokeyak konámp arop porokwap pap nanko, maomp sipsip pírikimp mwanapon.’ ✧ ²⁸ Aeno ono te warko fárámpea yiki yakria, ononkir yumwan mekia Galili mek akwap nanampon.” ✧ ²⁹ Pita sérrá, “Arop ankwap fárákap amwan pwarará pírikimp napo kor, wampweno. Ono mwar amwan pwar nanamp mono.” ³⁰ Tá Jisaso man sérrá, “Ono amwan kare sér rae: Oukoumwan kumuruk kakaruk oukoumwan anánk por aráp mo nánko, amo yinink por ‘Ono te man mér mono’rá sénanapon.” ✧ ³¹ Aerámpan maok, Pita ankár kar kárakáre fek sérrá, “Wampweno! Ono ankár amont sumpwi naeria te, ono amwan ‘Mér mo namp’rá sér mo kareno!” Tá mént paokop i konap arop ponankor takrá sérar.

*Jisaso Getsemani yopwar mek Kwarén kar toropwapimp kar
Matyu 26:36-46; Luk 22:39-46*

³² Aea maok, am fárákapao tukupea oliv pékri Getsemani mekria maok, Jisaso námoku éréképea yárákinámp arop fárákapan sérrá, “Yumo mapek yakápenke. Ono akwapea Kwarén kar toropwap nae.” ³³ Aeritea maok, Pita, Jems, Jon man éréképea am yininkaopwe támao mént tukup. Aeapo maok, Jisaso náráp pourouk korop naenámp touwe tokwae wakmwaek sámp naenámpan yonkwae sakápria yonkwae touwea wae. ³⁴ Aeria maok, mao am fárákapan sérrá, “Ono yonkwae touwea waeria, wae sumpwi nanamp pourouiane. Yumo mapek yakáprá yérékenke.” ✧ ³⁵ Aeria mao yoump tae morokria mao éntér mwaeknámp apárok piká párákapea Kwarén kar toropwapria sérrá, “Amo onan korop naenámp ankank kwatae kwe-pwar nanap mwae kup yak nánko te, fwap kwe-pwar nanapon.” ✧ ³⁶ Aeritea maok, mao sérrá, “Ayao! Amo te ponankor ankank fwap tére nanaponó. Aeno ono ník namp te, ono sámp nanamp touwe sámp-siraeria nampan maok, wampweno. Amo ankár amokuráp nínikaokampo.” ✧

³⁷ Takia maok, warko akwapea am yininkaopwean nke nánko, pampi yakáp. Aenapo, mao Pitan arakrá turunk, “Saimon, amo te amp rape? Amo ankáránkamp ke fek saráp yérékrá yak nanap pourou mo nie? ³⁸ Yumo ankár yérékria Kwarén kar toropwaprá yakápenke. Yumo am ankank korop nánko, pírikimp mwanape. Nínik te wae am tére naeria warákár námpan maok, pourourao kárakáre mono.”

³⁹ Warko akwapea manénkiri námpnámp taknámp Kwarén kar toropwap. ⁴⁰ Aea maok, warko arákarrá koropea námoku éréképá yárák i konámp arop fárákapan nke nánko maok, pampi yakáp. Am te apae riteanápe, am fárákapamp yi te ouwipi kápae. Aeapara, mao am fárákapan kékéménk námp fek te, am kar pwarokwaprá sér mwanap te mér mo napara, sér moiapon.

⁴¹ Jisas warko yininkan akwapeaka koropea am fárákapan sérrá, “Yumo te oukoumwan pampria anepér rape? Wae támaono. Fápárampea nkenke! Oukoumwan te Aropamp Tárápan kwatae nínikráp aropamp yaek sánk mwanap ke wae koropáne. ⁴² Yumo fárámp napo tukup mwaro. Nkenke! Onan outirinámp arop wae koropáne.”

*Judasao wae Jisasén yopor aropamp yaek papnámp kar
Matyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11*

⁴³ Jisas kar sérrá yak nánko maok, táte am éréképá yárák i konámp arop éntér-sámp ramp arop ou mekamp ankwap ankáránkamp Judaso korop.

✧ 14:27: Jo 16:32; Sek 13:7 ✧ 14:28: Mk 16:7 ✧ 14:30: Mk 14:66-72 ✧ 14:34: Jo 12:27
✧ 14:35: Hi 5:7-8 ✧ 14:36: Jo 6:38

Aenánko, pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop, tá Juda taokeyakápnap arop fárakapao tirá kérépnap arop kápae kare, bainatráp yaopwae tia Judasén éntér kákrá korop. ⁴⁴ Manénkir am outirínámp arop am arop fárakapan arakrá sér: “Nánkár ono akwapea nouroupria aop mukur namp te, am arop te Jisas támaonon. Yumo man sámpea maok, fwapia taokeyakea sámpá tukup kip.”

⁴⁵ Aeritea maok, Judas koupour kar akwapea Jisasonámpokria te, ‘Tisa’rá séria man koupwiyakrá aop mukur. ⁴⁶ Aenánko maok, am fárakap wae Jisasomp pourouk yae paprá sámp.

⁴⁷ Aeapo maok, arop ankwap ankáránk bainat sámprá pris taokeyak konámp aropamp tére aropan woupwi kor karámpá aop-sir. ⁴⁸ Jiaso am fárakapan sérrá, “Yumo onan sámp mwaria korop nap te, oukunria yorowar i konámp aropan sámp mwaria ni konap niamp bainat, yaopwae makia tia korop rape? ✧ ⁴⁹ Wokwaek ono yumwan lotu nap mek kar farákáp saráp yak konamp fek onan sámp mwarap tane apaeapon? Yumo mámá nap te wokwaek Kwaromp Buk fek kumwiap karao kare koropanoria napon.”

⁵⁰ Aerá séránko maok, Jisasént paokop i konap arop fákáre man pwarará pirikimpea tukup. ✧

Arop tár-ménki ankáránk farákapá akwapámp kar

⁵¹ Arop tár-ménki ankáránk Jisasomp wakmwaek koropámp, mao te waempyam wupwi kor mwar woukwapeanámpao, am fárakapao man sámpria maok, waempyam fek saráp sámp napo maok, ⁵² mao waempyam wor-sirarrá pourou mwar farákapá akwap.

Jisasén sámpea kaunsilo nke námp fek kotiap kar

Matyu 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:12-14,19-24

⁵³ Am fárakapao Jisasén sámpea pris taokeyak konámp aropamp nap mek santukup. Tá pris tokwae ponankor, Juda taokeyakápnap konap arop, lo yénkrá farákáp konap arop makia koupoukour yakáp. ⁵⁴ Pita te Jisasomp wakmwaek akwap námpao maok, mao panek tae morok yak. Mao pris taokeyak konámp aropamp naepik yár éntér mek lotu nap tokwae taokeyakáprá yérék i konap plisman fákárerént yaomwi fek pourou yirínkrá yak.

⁵⁵ Pris tokwae fákáre ntia kaunsil † fákáre ponankor, arop ankwap fárakapan ‘Koropea Jisasoinámp kar farákápenk’ ria wumwi. Aenapan maok, am fárakap te maoinámp kwatae ninik nkea am fek sumpwi pap mwaria oupourouknapao maok, mao am fek sumpwi naenámp kwatae ninik nke mono. ⁵⁶ Aeapo maok, táte kápae kare arop man kwekárará sérapan maok, am fárakapamp kar te ankáránkamp pourouráp mo. ⁵⁷ Aeapo ankwap fárakap yakápia ‘Jiaso araki námpono’rá kwekária sér, ⁵⁸ “Yino wa nánko, mao sérrá, ‘Ono lotu nap tokwae aropao ti nap te, ono párampeaka yinink kumur fek ono ankwap pourouráp nap ti nanampan maok, arop yae kor fek ti mono’rá sérimpon.” ✧ ⁵⁹ Tá am kar sérar napao kor ankár épépérépi akwapria ankáránkamp pourouráp moimpon.

⁶⁰ Aeapo maok, pris taokeyak konámp arop kaunsil fákáreamp yik fokokeyakrá Jisasén arakrá turunk, “Amo te kar pwarokwaprá sénanap kar mo nie? Amwan mámá kar sérarap te mokopono?” ⁶¹ Aeránko maok, Jiaso kor man kar tákaprá sér mo.

Aenko maok, pris taokeyak konámp arop man warko turunkrá, “Amo te arop ponankor lotu i konap Kwaromp Táráp Kraís támao ni mo nie?”

✧ **14:48:** Jo 18:20 ✧ **14:50:** Mt 26:31; Jo 16:32 † **14:55:** ‘Kaunsil’: “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fek kware 55 fek nkea. ✧ **14:58:** Jo 2:19-21

✧ 62 Jisaso sérrá, “Am te ono támaono. Nánkár Aropamp Táráp ponankor kárákáre tokwaeráp Kwaromp yae-párák mwaek tankea yámar mekamp kouwé yumuntuk ék nánko nke mwanapon.” ✧ 63 Aeránko maok, pris taokeyak konámp arop am kar wawia korokopria yopor yonkwae pwarámpria, námokuráp pouroukamp waempyam pearákapria maok, sérrá, “Nomo wae táman wa námp te, warko apaera arop ankwap wumwi mwanámpon? 64 Yumo wae wa napo, mao Kwarén wouroump sénámpon. Yumo nomo man te mokop mwanámprá ninik rape?” Aeránko maok, am arop fárákapao ponankor sérrá, “Mao te kwatae niniki tenámpara, ankár sumpwiano.” ✧

65 Aerapo maok, arop ankwap fárákapao man atapropria maok, táte waempyam sámprá yimetápok woukoupea fákeyakáprá man porokwapria sérrá, “Amo oukoumwan profet kar fek sérae: Oukoumwan amwan te wa porokwapriane?” Aeria maok, lotu nap taokeyakáprá yérék i konap plisman fákáre yae faeran sámprá tarapore. ✧

Pita ‘Jisasén mér mo namp’rá sénámp kar

Matyu 26:69-75; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18,25-27

66 Pita te ek yár éntér mek yakánko maok, tá pris taokeyak konámp aropamp tére konámp yupu ankáránk koropea 67 nke nánko maok, Pita yaomwi fek tank. Aenánko maok, yupurao man tokor kari yakrá arakrá sér, “Amo kor wae Nasaret mekamp Jisasént yak konapon.” 68 Aerámpan maok, Pita monoria arakrá sér, “Mono! Ono te amo sénap kar am te mér mo kare nampon!” Makri pwarará oukur tará ek youmprá nap ménki fek nánko maok, kakaruk ankáránk aráp. 69 Aenko am tére konámp yupurao kor warko man nkea maok, wonae fik am fek yakápap arop fárákapao sérrá, “Mámá arop máte wae am fi támaonono.” 70 Tá Pita warko sérrá, “Mono!”

Aeránko maok, wakmwaek arop ankwap fárákap wonae fik am fek yakáp napao sérrá, “Wi! Amo te waeman am fi támaono. Waráp kar te Galili mekamp aropamp kar niamp naponono.” 71 Tá Pita kar arakrá sér, “Ono te yumwan waeman narekampráp kare kar sér rae: Ono am yumo sénap arop te mér mo nampon. Táte ono kwekár sénanko te, Kwaro onan kwatae pap naenámpon.” 72 Takrá séri pwar nánko maok, koupour kar kakaruk anánk por aráp. Aenánko maok, Pita warko Jisaso sérimp kar nik: “Nánkár kakaruk oukoumwan anánk por fárámp mo námp fek, amo yinink por ‘Ono te man mér mono’rá sénanaponono.’” Aeria maok, Pita aropompria éma waempon. ✧

15

Jisasén Pailatonámpok warámpá tukupap kar

1 Koumounek kar pris tokwae fákáre ntia Juda taokeyak konap arop fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop fákáre, tá ponankor kaunsil fákáre makia maok, koupoukarrá am mwanap kar pap. Takia pwarará, wakmwaek Jisasén sámpea yaek sen fek yarokwapea santukupea, Rom mekamp arop érékép-tank konámp gavman Pailatonámpok santukup. 2 Aeapo maok, Pailato man turunkrá, “Amo Juda firamp king nie?” Aerá séránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá maok, “Wae amoku sénap támaono.” 3 Aeránko maok, pris tokwae fákáreráo Jisas tak moimp karan kwekárá nkwakwe make kar farákáp. 4 Aeapo maok, Pailato man warko turunkria maok, “Amo wa napo, amwan kápae kare kar sénap máte, nopok kor ankwap kar sér mo nie?”

✧ 14:61: Ais 53:7; Mk 15:5 ✧ 14:62: Dan 7:13; Mk 13:26 ✧ 14:64: Wkp 24:16; Jo 19:7 ✧ 14:65: Ais 53:5 ✧ 14:72: Mk 14:30

⁵ Aeránko maok, Jisaso kor ankwap kar pwarokwaprá sér mo nánko maok, Pailat ninik tokwae. ☆

Pailato 'Taken'rá sénánko Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar Matyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39–19:16

⁶ Yopwar méntép Pasova fári konap yae fek Pailato fákapá yaknámp arop ankárank aokorop pwar konámp. Am te kounteouráp aropao arop ankárank fákapá yak námp maomp e sénapo, Pailato am arop aokorop-pwar konámpon. ⁷ Am ke fek te arop ankwap gavmanén yorowaria arop sumpwi yénképia napo, gavman am fárakap fápákamánkia kák tenapo, yakáp napon. Am ou mek arop ankárankamp maomp e te Barabas. ⁸ Aeria maok, am kounteouráp aropao kor Pailatén 'Wokwae i konámpnámp taknámp, arop kalabus mekamp ankárank sámp-kérépae'rá sér. ⁹ Aerapo maok, Pailato nopok am fárakapan arakrá turunk, "Yumo te ono yumo Judamp king, man sámp-kérépenkria nape?" Am takrá turunk námp te apae riteanápe, Pailato wae mér, ¹⁰ pris tokwae fákáreráo Jisasén párák kokwarokria warámpá korop tenapantá. ☆ ¹¹ Aenámpan maok, pris tokwae fákáre kounteouráp aropan, takrá sérenkria fopwaoka wae napo maok, am fárakapao Pailatén 'Amo Jisasén te sámp-kérép kwaponó. Barabasén sámp-kérépae' ria wae. ¹² Aerapo maok, Pailato warko turunkrá, "Yiráp ninik te mámá arop yumo 'Judamp king' ri konap man te mokopaeria nape?" ¹³ Aeránko maok, táte am fárakapao warko sérrá, "Yaopwae porokopramp fek pukupenke!" ¹⁴ Aerapo maok, Pailato am fárakapan sérrá, "Apae riteanonó? Mao te apae kwatae niniki námpon?" Aerá turunkámpan maok, am fárakap ankár kárákárea waeria sérrá, "Yaopwae porokopramp fek pukupenke!" ☆ ¹⁵ Aerapo, Pailato am kounteouráp aropao warákáranáponoria Barabasén am arop fákáreaonapok sámp-kérép. Aeria mao sénánko, soldia Jisasén wip ain fekamp nil tokoroptyak námp fek am fek porokwapá pwarará maok, yaopwae porokopramp fek pukupenkria soldiamp yaek sánk.

Soldia fákáreráo Jisasén amomoria wouroumprá sénap kar Matyu 27:27-31; Jon 19:1-3

¹⁶ Aenko am soldia fákáreráo Jisasén warámp santukupea Rom mekamp kiap tokwaeramp nap népikria maok, soldia ponankor 'Koropenk' ria wumwi. ¹⁷ Am fárakapao maomp waempyam worokwapea papria maok, kingo yirímp konámp niamp waempyam noumouri fek Jisasomp pourouk yirímp. Tá wiráp paok wi moukoupea kingo yirímp konámp kumpan wounáprá maomp me korok yirímpá pwar. ¹⁸ Am soldia fákáreráo wouroumpria sérrá, "Yo...! Juda firamp king e!" ¹⁹ Aeria maok, am fákáreráo man yaopwae fek me korok fuk. Tá am fárakapao man atopria táman e tokwae sánk námpría wouroumprá maomp wonae fik kwaráp torokomp. ☆ ☆ ²⁰ Am fákáreráo man wouroumpria pwarará, maomp pouroukamp waempyam noumouri worokwapea paprá, tá námokuráp waempyam am yirímpea maok, man yaopwae porokopramp fek pukup mwaria taun younkwek santukup.

Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar Matyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-24

²¹ Aleksander ntiaka Rufusomp naropwar Saimon Sairini meknámp koro-peaka, taun mek akwap naerianánko maok, táte am fákáreráo man, Jisasomp yaopwae porokopramp sámpaeria kárákáre.

☆ **15:5:** Mk 14:61; Ais 53:7 ☆ **15:10:** Jo 11:47-48; 12:19 ☆ **15:14:** Ap 3:14 ☆ **15:19:** Ais 50:6
 ☆ **15:19:** Lu 23:11

²² Am fárakapao Jisasén santukupea faonkwek Golgota mek. Am faonkwe e fi te ‘Arop Me Kor Yaknámp Apár’rá sér i konapon. ²³ Arop ankwapao Jisasén wain ntiaka touwe námpare yak naenámp marasin mént ouroukoupea sánk mwaria napo maok, Jiaso fár mo. ²⁴ Am soldia fákárerao Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupia pwatea maok, yakáprá satu pilairiaka, wa mokop kárakáreaka am waempyam ankank tianrá nke mwaria. ✧

²⁵ Man yaopwae porokopramp fek kounounek sarakok ke námp fek pukupapono. ²⁶ Aetea maok, narek me kor yarápaek fek arop am fek kotia pukupnap kar kumwiria maok, arakrá sér: Juda Firamp Kingono. ²⁷ Aetea arop yorowaria ankank pouroukounep arop anánkaopwe wonae fik am fek ankwapan yae-párak mwaek, ankwapan yae-mánkwan mwaekia pukupapono. ²⁸ Aeapara Kwaromp Buk fekamp kar ankárankamp yak námp máte oukoumwan te kare karonó. Am kar te arakrá sénámpon: ‘Aropao man kwatae ninikinámp aropént koumpá pwar napon.’ ✧

²⁹ Aetea maok, koumteouráp arop fákárerao mwaeaoek tukup koroprá man wouroump-sérria maok, “Amo, lotu nap tokwae soumpouriaka yinink yae fek warko ti nanamp ri konap aropao nap. ³⁰ Oukoumwan te amoku támao yaewouria yaopwae porokopramp pwarará ékae!” ✧ ³¹ Tá pris tokwae fákáre, lo yénkrá farákáp konap arop fákárerao kor man wouroump. Námoku támao sérarrá arakrá sér, “Mao te wokwae fikamp aropan yaewouri námpao maok, námoku te yaewour naenámp pourou mono. ³² Mao te Kraiss, Israel firamp kingao námp kwamp te, yaopwae porokopramp am pwarará ék nánko, nomo man nkeaka man te Kraiss karenorá mér mwaro.” Tá arop yawor Jisasént yaopwae porokopramp fek pukup napao kor man wouroumpepono.

Jisas wae sumpwimp kar

Matyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30

³³ Yámar kukkwaraokánko, kumur niamp kirikip tokwae kar apár ponankor oupouroupeyakra akwapea 3 kilok. ³⁴ Aenko am ke fek táman Jisas tékén arakrá wumwi, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Makrá sérimp te arak: “Onomp Kwar e, onomp Kwar e, amo onan apaerá pwararape?” ✧ ³⁵ Aeránko arop ankwap fárakap wonae fik am fek yakáp nap wawia maok, sérrá, “Wawenke! Mao te Elaijan wumwi námpon.” ³⁶ Aerapo maok, arop ankwap ankárankamp fárakoprá akwapea yao yir niamp fek top i konámp wain ént mek anámpeaka Jiaso fáranoria yaopwae fek norokarea sánk. Aeria maok, am aropao sérrá, “Nomo yépékrá yakáp mwaro. Elaija te koropea aokoropea sámpék ni mokopon nke mwaro.” ✧ ³⁷ Aeapo maok, Jiaso tékén fépéna waeria maok, wae worokor.

³⁸ Aenánko maok, Jisas worokorámp ke fek te, waempyam tokwae lotu nap tokwae mekamp aokore kuk mek ménki fek nánkáráp tariap te nareknámpiaka pearákarrá ékia fu fek por-pwar nánko maok, am waempyam anánk mwaek peari yak. ✧ ³⁹ Tá soldia fi éréképá yak konámp kepteno Jisas yakámp fek wonae fik fokopeyakea Jisas worokor námp nkea arakrá sér, “Kare karonó. Mámá arop máte Kwaromp Tárápono!”

⁴⁰ Koumteou ankwap fárakapao kor panek tae morok yakáprá maok, yépékrá yakáp. Ankwap ankárank maomp e te Magdala mekamp Maria, ankwap te Maria, nánae Jems ntiaka Josesomp éntupwar, tá ankwap te Salome. ⁴¹ Am koumteou te Jisas wokwae Galili mek yakámp ke fek maomp wakmwaek tukuprá man yaewouriacono. Tá Jisas Jerusalem mek

✧ 15:24: Sng 22:18 ✧ 15:28: Ais 53:12 ✧ 15:30: Sng 22:7; Jo 2:19 ✧ 15:34: Sng 22:1 ✧ 15:36: Sng 69:21 ✧ 15:38: Kis 26:31-33; Hi 10:19-20

koropánko, kourteou kápae kare mént tapokwapea koropap fek, mao kuri am fek yakápiapon.

Jisasomp yákáre péri kor me mek papap kar
Matyu 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42

⁴²⁻⁴³ Kumuran taun Arimatea mekamp Josep korop. Mao te Kaunsil ankwap kourteouráp arop nke nap fek e kwapweráp arop, tá mao kor Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp keantá yépékrá yak konámp. Oumpouran te anepér i konap yae ara, oukounwan te ankank nánapnap yaenon. Aeria maok, Josep te Pailatén nkea apáp mono, youmpea maok, man sérrá, “Ono te Jisasomp yákáre sámpá akwapá pap nae rae.” ⁴⁴ Aeránko maok, Pailato ninik tokwaeria maok, man sérrá, “Mao te wae sumpwi námp nie?” Aeria maok, keptenén koropae ritea man turunkrá, “Jisas te wae sumpwi námp nie?” ⁴⁵ Mao wae keptenomp kar wawia, Josepén sérrá, “Amo akwapea am yákáre sámpae.” ⁴⁶ Aeránko maok, Josepo akwapeaka waempyam wupwi mani fek sámpea maok, tá akwapea narekamp Jisasomp yákáre sámpá ékia am waempyam wupwi fek papea yarokwap. Aea sakwapea péri me wokwaek yoroiap me mek papria maok, Josepo péri kárakére tokwae fáparákarrá youmpea péri me táp fek woukoupá pwar. ⁴⁷ Aenko Makdala mekamp Maria ntia Josesomp éntupwar Maria am anánkaopwerao Jisasén pap nap wae nkea méri pwarará akwap.

16

Jisas fárámpámp kar

¹ Anepér i konap Sabat yae pwar * nánko maok, Makdala mekamp Maria ntiaka Jemsomp éntupwar Maria, tá Salome, makia am fárákapao welráp nánákáre konámp ankank mani fek tia Jisasomp yákáre koupour mákáreantá forokwapá pap mwanámpria nánapia pátea pamp. ² Pampia maok, kourmounek kar Sande fek am ankank tiaka péri kor me fek tukup. ³ Tukupria maok, námoku am fárákap támao sérarrá tukuprá, “Wa mokop nomwan yaewouria am péri kor me táp fekamp péri kárakére tokwae kikipia far-farrá akwap naenámp?” ⁴ Aeritea am fárákapao nkeapo maok, am péri kor me táp fekamp te yak mo. Am me táp fekamp ér-sayoumpea aop mwaek pwate. Am péri kor worare te yoporop tokwae kar. ⁵ Aenko am fárákapao péri kor me mek yinkea nkeapo maok, arop tár-ménki waempyam wupwi éri yirimpea, yae-párák mwaek tankánko maok, am fárákapao nkerá paokoprá kokorokor.

⁶ Aeapo maok, mao am fárákapán sérrá, “Yumo te kokorokori kwapon! Ono wae mérampon, yumo te Nasaret mekamp Jisasén yaopwae porokopramp fek pukup nap táman oupourounkrá korop napon. Mao te wae fárámp tenámp. Mao te mapek yak mono. Man papap yowae má nkenke. ⁷ Yumo tukupeaka maomp arop fákáreran séraria maok, Pitan kor sér kip, ‘Jisas te wae manénkir Galili mek mekia akwap naenámp. Aenánko, yumo te mao wokwaek yumwan sérimpnámp taknámp ampok man nke mwanapon.’” ✧

⁸ Aeránko maok, am kourteouao kor péri kor me meknámp ek ouroumpá mankrá apáприя kour me woukour riaka pirikimpea tukupria maok, arop ankárankan kar sér mo.

* **16:1:** ‘Anepér i konap yae pwar’rá sénámp te, Sarere fek yámar porokor námp fek am lotunap yae pwar nánko, am ke fek táman kourteouráp arop fwap paokopria stua mekamp ankank ti mwanapono. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fek kware 72 fek nkeae. ✧ **16:7:** Mk 14:28

*Makdala mekamp Maria Jisasén nkemp kar
Matyu 28:9-10; Jon 20:11-18*

⁹ Jisas yae ankáránk Sande fek koumounek kar fárámpámpon. Aea maok, manénkir te, mao akwapea Makdala mekamp Marian kikipimpon. Am yupu te wokwaek kar kwatae-arop fákánekao maomp pourouk woukouri yakápánko, Jisaso yéréperá kérépámp yupunono. ✧ ¹⁰ Maria akwapea am Jisasént wokwaek paokopiap arop fákáreran sénaeria nke nánko maok, am arop fárákapao kor Jisasén yonkwae touweria maok, éménkrá yakáp. ¹¹ Yakápapo maok, am fárákapan sérrá, “Ono nke nanko, Jisas te yiki yak námpono!” Aerá séránko maok, am fárákap wa napao maok, kare karonorá ninik mo.

*Mént paokopiap arop anánkaopweao Jisasén mwaeao k nkenep kar
Luk 24:13-35*

¹² Nánkár wakmwaek Jisasént paokopiap arop anánkaopwerao taun pwarará akwapepo maok, Jisas arop ankwap niampia akwapea am arop yaworan mwaeao kikip. ¹³ Aenko maok, am arop yaworao kor akwapea Jisasént paokop i konap arop ankwap fárákapan am kar fárákapapo maok, am fárákapao kor am arop yaworamp kar wawia karenorá mér mo.

*Jisaso mao éréképa yarakimp aropan ‘Tére kip’ ria sérimp kar
Matyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8*

¹⁴ Wakmwaek Jisasént paokop i konap mom-sámprampao tankáprá fépérapo maok, Jisaso maonapok akwap. Am fárákap te koumteouráp aropao ‘Jisas te warko fárámp nánko nke námpono’rá sénapan maok, mao te karenorá ninikia mér mo. Aenapantá maok, Jisaso am fárákapan yoporimpon. ¹⁵ Aeria maok, mao am fárákapan arakrá sér, “Yumo tukupea apár-apár ponankor Kwaromp Kwapwe Kare Kar ponankor aropan farákáp kipo. ¹⁶ Aenapo, arop Kwarén mériaka, ént mek anámp námp te, Kwaro man warko warámp naerámpon. Aeno arop man mér mo námp te, kotia yaomwi mek pik naerámpon. ✧ ¹⁷ Kwar te arop man mér nánko te, maomp kárákáre am aropamp yaek puiyakra náráp kárákáre yororo naenámpon. Tá maomp e fek kwatae-arop yéréperá kérép, tá ankwap-ankwap wourékam kar farákáp mwanapon. ¹⁸ Am fárákapao fou-tákam fwap yae fek sámp mwarea napon. Tá arop sumpwi pap konap fou fánapao kor, sumpwi mo, fwapon. Tá am fárákap touwenap aropan kor pourouk yae pap napa, am touwe fwap naeria námpon.” ✧

*Kwaro Jisasén yámar mek sámpá pokámp kar
Luk 24:50-53; Aposel 1:9-11*

¹⁹ Jisas Tokwae Karao Kwaromp kar am fárákapan farákápea pwar nánko, Kwaro yámar mek man sámpea pok. Aenánko mao Kwaromp yae-párak mwaeak tank námpono. ✧ ²⁰ Aenko mént paokopiap aropao tukupea, ponankor apár mek Kwaromp kar farákáp. Aenapo, Tokwae Kar am fárákapént téreria, mao farákápnep kar kare karonorá yénképnámp kárákáre yororoimpono. ✧

✧ **16:9:** Lu 8:2 ✧ **16:16:** Ap 2:38; 16:31-33 ✧ **16:18:** Lu 10:19; Ap 2:4; 8:7; 28:3-6 ✧ **16:19:** Ap 2:33-34; Ef 1:20 ✧ **16:20:** Ap 14:3; Hi 2:3-4

Luko Kumwimp Kwapwe Kare Kar Mekia Akwapnámp Kar

Luk te Jisasomp éntér-sámpramp arop ou mekamp arop mo, tá Juda fi mekamp arop mono. Mao te Grik fi mekamp mér tokwaeráp doktanono.

Jisas narek pok tenánko, wakmwaek 30 yopwar niamp arake fek, Luk mámá buk kumwimpon. Koumteouráp arop Jiso térerá yarakánko nkeapao maok, Lukén kar farákápapo, Luk te kápae kare kar sámprá mér sámpá akwapea kumwimpon.

Mao te ankwap fi aropao mér sámpanáponoria má kar kumwia, mér tokwaeráp arop Tiofilusonámpok kérépámpon. Mao Jisas te arop kare yakria yae-párak kare niniként kápae kare aropan yaewour, tá mao Kwaro ninik námp kápae kare yénkrá farákápámpan sénámpon.

¹⁻³ Tiofilus, arop taokeyak konap arop tokwae e! Kwaro nkwakwe make ankank yino yakáp námp mekmékir térempan, arop ankwap farákapao am ankankan wokwaekia koropea oukoumwan nkeaka, arop kápae kareran Kwaromp Kar érik farákápriaka yinan kor am ankankan farákáp napon. Aerao, kápae kare aropao am fek ninik tokwaeaka, ono kumwi naerá ninikia, am ankank ponankor kumwi napao maok, oukoumwan pwi kari yak mono. Aenámpantá, ono wokwaek, am ankank kápae kare fi kare mokoponrá mér naeria fwapnae karia turunkwapia, oukoumwan ono fwapokwapia kumwi namp te wokwaek kar koropámp niamp pourourápono. Aempan ono má kar waráp por kumwi nampono. ⁴ Amo mámá kar nkea amwan wokwaek farákápap kar, am te kare karonorá mér nanapon.

Enselo Sekaraian 'Jon korop naenámp'rá sénámp kar

⁵ Heroto apár Judiamp king yakámp fek, pris yakámp arop e te Sekaraia. Mao te ounáp Abaija fekamp pris fi yak námpono. Maomp yupu te pris taokeyaknámp arop Aron yakámp fi mekamp. Maomp e te Elisabet. ⁶ Am anánkwap te Kwaro nkemp fek te yae-párak kare yak. Aeria maok, Kwar Tokwaeramp ponankor loaok, tá Kwaromp ponankor karwaok yarak nepara, mao nke námp fek kwatae ninik nep yak mono. ⁷ Aenámpao maok, Elisabet te mapo yakámpara, am anánkwap te táráp sámp mo, yakeaka wae tékénou.

⁸ Pris tére konap arop fákáre koropea maok, Sekaraia kor Kwaro nke námp fek pris tére. ⁹ Am farákap wa mokop Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor mek tére naenámpaoean nke mwaria satu pilai. Takria maok, Sekaraian 'Oukoumwan te amo tére nanap kenono'rá sérapo maok, Sekaraia wae lotu nap tokwae Aokore Yiki Kor mek youmpea, am aokore mek Kwar Tokwaerampor paura nánákáre yankap naeria. ✧ ¹⁰ Paura nánákáre yankap naenámp ke fek kápae kare arop koropea apárok néntépá yakápria Kwarén kar toropwaprá yakápapo maok, Sekaraia paura nánákáre alta fek yankap naeria youmpea nke nánko maok, ¹¹ alta yak námp fek Kwar Tokwaeramp ensel yae-párak mwaek am fek fokopeyakánko, ¹² nkea korokopea apápimp. ¹³ Aenángo maok, enselo Sekaraian sérrá, "Sekaraia, amo apápi kwaponno. Kwar te amo táráp sápaeria toropwapnap kar te wae wawi námpono. Waráp yupu Elisabet te poumou-táráp sámpeanánko maok, amo maomp e tákapria te 'Jon' ri papampo. ¹⁴ Nánkár am táráp tankeanánko, amoku kor yonkwae kárámpriaka warákár napo maok, fikamp arop kápae kare am korop námp táman nkeaka warákár

✧ 1:9: Kis 30:7-8

mwanapon. ¹⁵ Mao oukoumwan éntupwaromp yare mek yak námp fek Yiki Kor Spiritao maomp pourouk woukoupá yak naenámp. Am feknámpia ankár takrá akwapea, mao Kwaro nke námp fek Kwaromp arop tokwae kwapwe yak naenámpara, wain ént ntia mánmán ént ankwap fár mo. ✧ ¹⁶ Mao Kwaromp kar farákáp nángo, Israel fi mekamp arop kápae kare wawiaka warko náráp Kwar Tokwaeraonámpok arári korop mwanapono. ¹⁷ Mao te Elaijamp ninik ntia kárakáre niamp sámpeaka Tokwae Kar wakmwaek korop naenámp fek mekia akwap naenámp. ‘Naropwaryaenáp ntia tárápu nonopok ankárankamp ninik fek yakáp kip’rá sénaenámp. Tá mao kar táksir konap aropamp ninik fwapokwap nángo, yae-párak kare aropamp ninik kwapwe sámp mwanapon. Takria mao arop farákapan nánaprá párapok nángo, am farákap Tokwae Karao korop naenámp nánaprá yakáp mwanapon.’ Am enselo arakrá sérimpon. ✧

¹⁸ Sekaraia enselén turunkrá, “Ono wae mér pourou, onomp yupurao kor waeman énénkér mér pourou nemp tane, ono te mokopia am kar karenorá mér nanampon?”

¹⁹ Aeránko maok, enselo sérrá, “Ono Kwarént yak konamp Gabrielono. Kwar námoku onan amwan, má kar kwapwe farákápaeria sámp-kérép nángo, ono ékiaka sénampono. ²⁰ Aeno amo onomp kar wawia ‘Karenorá sér mo napo te, waráp top kor kéri yak nángo, amo te kar sér mono, akwapeaka ono má sénamp ankank koropnámp ke fek warko waráp top kor fwap naenámp. Ono sénamp kar máte kare kar tak naenámpan sénampono.”

²¹ Koumteouráp arop Sekaraian yépékrá yakáprá ninikrá, “Máte apae ankank korop nángo, mao Nap Aokore Yiki Kor mek youmpea am mek youpoukwap yakreane?” ²² Makrá yakáp napo, Sekaraia am meknámp mank nángo, nkeapo maok, kar sér mo, yae fek saráp yénkánko, nkea méria maok, “Mao te Nap Aokore Yiki Kor mek mwar pourouráp ankank nkea karane! Top kor kéri yak námpono!”

²³ Wakmwaek Sekaraia pris tére térea pwarará námokuráp némpouk akwap. ²⁴ Aenko maok, maomp yupu Elisabet te wae táráp yororia maok, éntik yunk te érik yarak mo, nap mek saráp yakrá ninikia arakrá sér, ²⁵ “Ono wokwae te mapo yak nanko, onan sérar napo, pwarápae tokwaeampan maok, Kwar Tokwaerao onan aropompria yaewourianánko, ono táráp yak namp te koumteouráp aropao nke nap fek te, ono pwarápae yak mono.”

Enselo Marian ‘Amo Jisas sámp nanapono’ rimp kar

²⁶ Elisabet táráp yak námp tokwampok yunk akwap tenánko, Kwaro ensel Gabrielén, apár Galili mekamp taun Nasaret mek akwapaeria sámp-kérép. ²⁷ Mao yupu éni ankárankan kar farákáp naeria akwap. Am yupu e te Maria. Mao Josepomp nap mek tank naenámpria kar yoroi tariap. Am Josep te King Devit yakámp fi mekampono. ✧ ²⁸ Gabrielo maonámpok akwapea sérrá, “Ae! Maria! Tokwae Karao amwan nkea warákárriaka, amont yak námpono.”

²⁹ Maria am kar wará yákrá ninik tokwae. Aeriaka, “Onan te apaerá sériane? Am te mokop naenámp karaniane?”

³⁰ Aeránko maok, enselo sérrá, “Maria, amo te apápi kwapono. Kwaromp ninik te amwan warákár námpon. ³¹ Amo wawae! Amo wakmwaek te poumou-táráp yakeaka tank nanapono. Amo maomp e tákapria te ‘Jisas’ ri papampo. ✧

³² Mao te arop éréképea tank naenámp.

Aeriaka man ninikria sérarrá:

‘Mao te yámar mekamp
 Kwar Kárakáre Koramp Tárápono’rá sér mwanapon.
 Aenapo maok,
 Kwar Tokwaerao man maomp ounáp
 Deviténimpnám taknám
 Israelomp king yoroi pap naenámpon.
³³ Mao te king yakriaka,
 Jekop yakámp fi éréképea yaká yakria maok,
 Am king yak námp te pwar mo,
 Ankár yaká yak naenámpon.” ✧

³⁴ Maria enselén sérrá, “Am te mokopia nanampono? Ono oukoumwan poumou nap mek tank mo namp tene.”

³⁵ Aeránko maok, enselo maomp kar pwarokwaprá sérrá,
 “Yiki Kor Spiritao amonapok koropeanáko,
 yámar mekamp Kwaromp kárakáre tokwaerao
 waráp pourouk woukoupá yak naenámpon.
 Aenánko maok, wakmwaek amo am táráp tank napo,
 Man am fákáerao ninikria sérrá,
 ‘Kwar Kárakáre Koramp Tárápono’rá sér mwanapon.” ✧

³⁶ Ono amwan ankwap kar sénamp te wawae: Waráp ankwapwaráp Elisa-
 beto kor wae mér pourou námpao maok, mao kor poumou-táráp yare mek
 yak námpono. Wokwaek kar aropao man sérarrá, ‘Mao te táráp sámp mo,
 mapo yak námpono’ riapan maok, oukoumwan te wae táráp yare mek yak
 nánko, tokwampok yunki yak námpono. ³⁷ Kwaro nkwakwe make ankank
 yoro naenám te, man kour-sinaenám kánanke yak mono.

³⁸ Enselo am séria pwaránko maok, Maria enselén sérrá, “Ono te Tokwae
 Karomp tére konamp yupu ara, mao amo onan sénapnám taknám tak
 naeria te fwap tak naenámpon.” Aerá séránko maok, enselo wae man
 pwarará akwapámpon.

Maria akwapeaka Elisabetén nkemp kar

³⁹ Aenko maok, am ke fek táman Maria koupour taun Nasaret meknám
 fárámprá apár Judia mek akwapea faonkwekamp némpouk ⁴⁰ Sekaraiamp
 nap mek youmpea Elisabetén ‘Gude’ nánko maok, ⁴¹ Elisabet te am kar wa
 nánko maok, táráp Elisabetomp yare mek kukur. Aenko maok, Yiki Kor
 Spiritao Elisabetomp ninik mek tokwae yakánko maok, ⁴² Elisabeto Marian
 tae fek sérrá, “Kwaro ankwap koumteouan yaewour nánko warákár konap
 te, oukoumwan amwan sánknám warákár tokwae támao kámákár akwap
 námpono. Waráp yare mek yaknám tárápao kor ourour tokwaerápono. ⁴³ Ono
 te apae kwapwe nanko, onomp Kwar Tokwaeramp éntupwar koropea onan
 nkeriane? ⁴⁴ Ono waráp kar wa nanko, onomp yare mek yaknám táráp
 warákárria kukur námpon. ⁴⁵ Kwaro amwan sérinám kar wawia kare korop
 naenámpría mér napara, warákárampo.” Elisabet Marian arakrá sérimpon.

Maria Kwaromp e sakapnám tár kar

⁴⁶⁻⁴⁸ Aeránko maok, Maria sérrá,
 “Ono te párák Kwaromp tére konamp
 yupu kwataerao maok,
 mao námoku onan ninikia aropomp námpantá,
 ono te Tokwae Karan aesiorá fáparáka waeaka,
 onan warámpnám Kwarén

yonkwae kárámpria warákár nampon.
 Takia nanko maok,
 arop ponankor
 oukoumwanía akwapea nánkáráp kor
 Kwaro onan warákár tokwae sápnámp táman
 sérar mwanapon. ✧ ✧

⁴⁹ Yiki kor kwapweráp Kwar Kárákáre Tokwaerao
 onan yaewour tokwae kwapwe námpon.

⁵⁰ Mao éréképeanámp arop te
 ankár maomp karwaok tukupea napo,
 maomp tárápuaó kor takrá tukupeaka,
 appeyaenápo kor ankár takrá tukup napo,
 Kwaromp aropomp am fárákapént yak naenámp. ✧

⁵¹ Arop, yino wae mér námpria
 námokuráp ninik fek paokopiap aropan te
 Kwaro náráp kárákáre tokwae fek
 am fárákapan yéréperá kérép konámpono.

⁵² Mao kárákáre kor king fárákapan
 apárok néri kákrá,
 párák yakápnap aropan kingén námp niamp
 yae-páráki kák námpon. ✧

⁵³ Aea fákeyakrá yae-porokwenap aropan
 kwapwe kare ankank nénkria,
 ankank tokwaeráp arop fárákapan
 kwaporok tirá kérépámpon. ✧

⁵⁴⁻⁵⁵ Mao nomp ouyaenápén sérimpnámp koropea
 náráp tére konap arop Israelén yaewouriaka,
 mao Abrahamén nikiaka aropompi námp te,
 koropea maomp appeyaenáp fárákapan kor
 ankár taki yak námpon.” ✧

⁵⁶ Maria arakrá séri pwarará Elisabetént yinink yunk niamp arake fek
 yakeaka, wakmwae warko náráp taun mek arákarrá akwapámp.

Elisabeto Jon sámpámp kar

⁵⁷ Elisabet táráp tank naenámp ke korop nánko maok, mao wae poumou-
 tárápi tank. ⁵⁸ Aenángo maok, Elisabetomp némpoukamp, maomp firáp arop,
 Tokwae Karao man aropompnámp kar wawia am fárákapao mént énéni
 warákáránk.

⁵⁹ Takia maok, yukupuk yae fek táman maok, am arop fárákapao am
 tárápan yipi fárákap * mwaria, maomp naropwar e ‘Sekaraia’ ri pap mwaria
 koropapon. ⁶⁰ Aeapo maok, am tárápamp éntupwaro sérrá, “Mono. Yumo
 man te ‘Jon’ ri papenke.” ✧ ⁶¹ Aeránko man sérrá, “Mo. Waráp firáp arop
 te am eráp arop yak mono.” ⁶² Aea maok, takrá tukupea e mér mwaria
 naropwarén turunkria yae fek saráp yénkép. ⁶³ Aeapo maok, maomp top kor
 oukoumwan kéri yak nánko, yae fek saráp yénképrá, ‘Yao kárakére sápenk’ ria
 maok, am fek kumwiria arakrá sér, “Maomp e te Jon nono.” Aeránko maok,
 am fárákapao ninik tokwae. ⁶⁴ Aeapo maok, oukoumwan kar táman Sekaraia
 warko kar séria maok, Kwaromp e sakapámpon. ⁶⁵ Aenko maok, maomp

✧ **1:46-48:** 1 Sml 2:1; Ais 61:10 ✧ **1:46-48:** Lu 11:27 ✧ **1:50:** Sng 103:17 ✧ **1:52:** 1 Sml 2:7
 ✧ **1:53:** Sng 107:9 ✧ **1:54-55:** Stt 17:7; Ais 41:8-10; Mai 7:20 * **1:59:** ‘Yipi fárákapnámp’an “Juda
 Tére konap Ninik” Buk 2 kware 65 fekamp kar nkeae. ✧ **1:60:** Stt 17:12; Lu 1:13

népekamp arop nkerá kokorokor. Aeria maok, am kar te apár Judia mek you mekmwaekamp némp-némp akwapámp. ⁶⁶ Ae naenko, arop ponankor am kar waria ninik tokwaeaka arakrá sér, “Wakmwaek am táráp te mokope arop yak naenámpono?” Am fárákap te wae mér, Tokwae Karamp kárákáre te mént yak námpono.

Sekaraia Kwaromp e sakapnámp tár kar

⁶⁷ Aerapo maok, Yiki Kor Spiritao ékia maomp naropwar Sekaraiamp pourouk woukoupeyakánko maok, Sekaraia profet kar fek sérrá,

⁶⁸ “Nomo Israelomp Kwar Tokwaeramp e sámpea sakap mwaro.

Am te apaeria námpanápe mao náráp fi kourteouráp arop nomwan koropea yaewour riaka nomwan warko éréképea fwapia kák námpon.

⁶⁹ Kwaromp tére arop Devit yakámp fi mek kárákáre kor arop ankárankamp nomwan warko éréképanoria pap námpon.

⁷⁰ Kwaromp e tokwaeráp profet fákárerao maomp kar wariaka am táman sérrá:

⁷¹ ‘Mao te nomwan younkwe sirarrá yopornap arop fákáreramp yaekamp warko érékép naenámpono.’ ✧

⁷² Am takámp te, Kwar te nomp ouyaenápen aropompiaka yaewourimpon. Mao wokwaek kar ‘Yiráp por tak nanamp’rá sérimp kontrak kárákáre te oukoumwan niki-samp yak námpon.

⁷³ Mao nomp ounáp Abrahamén kare kar sérimp te, oukoumwan kor wokwaek sérimpnámp taknámp kare kar nomwan yaewour naenámpono. ✧

⁷⁴ Mao te nomwan yopor aropamp yae kwae mekamp érékép námpara, nomo te apáp mono, ankár man loturá yakáp mwanámpono.

⁷⁵ Nomo yiki yakápnámp ke fek ponankor mao nke námp fek, yiki kare ninik fek yae-párak kare térerá paokop mwanámpon.” Sekaraia Kwarén warákarea pwarará náráp tárápan sérrá,

⁷⁶ “Onomp táráp e! Wakmwaek te arop ponankor amwan ‘Narek Kari Yaknámp Kwaromp profet’rá sér mwanapon. Amo mekia akwapria Tokwae Karamp mwae nánap nanapon. ✧

⁷⁷ Amo maomp kourteouráp arop fárákap ‘Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épéria, warko érékép naenámp’rá farákáp nanapon.

⁷⁸ Kwaro nomwan yonkwae touweriaka porokwe kare fek i konámpon:

Mao te yámar mekamp wakar wae nomonámpok sámp-kérép nánko,

⁷⁹ nomo kirikip mek yakápria sumpwi mwaria waenámp arop fárákap

nomwan wae sá p námpon.
Mao nomwan mwae yénkép nánko,
nomo yae-párák yonkwae porokwe ninikaok
tukup mwanámpon.” ✧

Sekaraia te am karan arakrá farákápámpon.

⁸⁰ Wakmwaek am táráp téképria maok, maomp waemp wae kárakáreria
ninik kour sámpea mao te apár mwar mek yakea, wakmwaek Israel fi nke
mwanap fek érik korop naenámpon. ✧

2

Maria Jisas tankámp kar

¹ Maria mao táráp tank naenám ke fek maok, Rom mekamp King Sisar
Ogastus lo papea sérrá, “Ono kounteouráp arop ponankor e ti nanampono.”

² Mámá te manénkir kar oukoumwan e ti mo fek tiapon. Am ke fek te
Kwirinius apár tokwae Siria mek kiap tokwae yoroi yakámp. ³ Aemantá
maok, kounteouráp arop ponankor námokuráp némpouk e tianoria tukup.

⁴ Josep te Devit yakámp fi mekampao nám kwamp maok, mao Galili
mekamp mao yaknám am taun Nasaret pwarará, Devitomp némpouk apár
Judia mekamp taun Betlehem mek akwapámp. ⁵ Mao te náráp yupu Maria
arop yarerápan, nomp e tianoria warámpea akwap. ✧

⁶⁻⁷ Am anánkwap am fek yakepo maok, Maria táráp tank naerianám ke
fek maok, Betlehem mek koropea nke nepo, arop néntép konap nap kápe
te wae aropao pwi yak. Aemantá maok, Josep ntia Maria nap oupouroukrá
akwapeaka bulmakaump nap mek am mek yak. Aenepo maok, Maria táráp
tank naenám ke fek maok, nae-táráp poumou-táráp tankea, waempyam
fek yarokwapea bulmakau maonk pwae fári konap bokis mek am mek
papámpon.

Ensel fákáre sipsip taokeyakáp konap arop fárákapan sériap kar

⁸ Am taun Betlehem yarápe fek aop mwaek sipsip wun i konap aropao
náráp sipsipantá kumuruk yérékrá yakápap. ⁹ Aenapo maok, Tokwae Karamp
ensel maonapok koropánko maok, am fek táman Tokwae Karamp wae tokwae
tákapá yak naenko maok, am aropao apáp tirink. ¹⁰ Aeapo maok, am enselo
am fárákapan sérrá, “Yumo te apápi kwapon. Wawenke! Ono yumwan kar
kwapwe kare farákáprá korop nampono. Am tak namp te, arop ponankor
warákár mwanapon. ¹¹ Mámá yae fek táman Devitomp taun mek yupu
ankárank táráp sámp námpono. Mao te yumwan warko érékép naenám
aropon. Mao te Krai Tokwae Karono. ¹² Yumo te aran nkeaka mér kipo:
Táráp waempyam mek papea yarokwapea bulmakaump maonk pwae fári
konap bokis mek páte nánko amp nám aráne!”

¹³ Enselo makrá séránko maok, koupour kar yámar mekamp ensel fop-
wakwap fopwakwap koropeaka, am enselént yakápria maok, Kwaromp e
sakapria sérrá,

¹⁴ “Yámar mek tokwae narek karaok yaknám

Kwaromp e narek sampok mwaro!

Kwaro warákárnám apárokamp arop ankwap fárákapan
man yonkwae porokwe sánk naenámpon.”

Sipsip wun i konap arop Jisasén nkeap kar

¹⁵ Am ensel fákáreráo am fárákapan pwarará warko yámar mek pokapo
maok, sipsip wun i konap arop fárákapan arakrá sér, “Oukoumwan nomo

Betlehem mek tukupea, Kwaro nomwan wae yéńképnámp ankankan nke mwaro.” ¹⁶ Aeria maok, koupour tukupea nkeapo, Maria ntiaka Josep yakepo maok, táráp te bulmakau apwar pwae fépér i konap bokis mek amp. ¹⁷ Aenáńko, am fárákapao am táráp nkeaka maok, enselo am tárápao naenámp tére sérinámp karan am mwaek yakápnap aropan farákápono. ¹⁸ Aeapo maok, arop ponankor am sipsip wun i konap aropamp kar waria maok, kokorokoriap. ¹⁹ Aeno Maria námoku te am kar ankár ponankor ninik mek tia niki-samp yakámpon. ²⁰ Táte sipsip wunnap arop fárákap te am kápae kare ankank enselo séránko wawia nkeap táman, Kwarén warákáriaka náráp sipsip yakápnap mwaek arári tukupria Kwaromp e sakaprá tukupapon.

Jisasomp e ták-papap kar

²¹ Manéńkir éntupwar oukoumwan arop yoro mo nánko, enselo Jisasomp e ták-papámpon. Aempan maok, wakmwaek éntupwaro am táráp tankeaka yukupuki yakeanáńko maok, am tárápamp yipi fárákapea maok, man ‘Jisas’ ri papapon.

Simeon ntiaka Ana lotu nap tokwae mek Jisasén nkep kar

²²⁻²⁴ Me koum sik Kwaro Mosesén kar sánkámp te ará, “Éntupwaryaenámp poumou-táráp nae-táráp sámp napo te, éntupwar naropwaro am táráp Kwarén sánk kipo.” Kwaromp Kar ankwap arakrá sér, “Yumo táráp tankea nap kwamp te, ant anánkaopwe Kwarén sánk mwanapono. Am mo nánko te, ant morok wourékam kánanke anánkaopwe sánk mwanapono.” Am loao sénámpnámp taknámp, éntupwar ntia táráp wae éntupia, am anánkwapao am lo karwaokrá Jerusalem mek akwapea táráp Kwarén sánkria, ant ofa sánkep. ✧

²⁵ Jerusalem mek yaknámp arop mér, maomp e te Simeon. Am arop te yae-párák kareria Kwarén lotu i konámp. Aeria Israel firan warko érékép naenámp arop korop naeanrá yépékrá yak. Aenáńko man te Yiki Kor Spiritao oupouroupa yakámpono. ²⁶ Am Yiki Kor Spiritao am aropan wokwae kar sérrá, “Amo te oukoumwan sumpwi mo, yiki yakria Kraiséń nke nanapono.” ²⁷ Táte Jisasomp éntupwar naropwar man sámpá koropea loao sénámpnámp taknámp Kwarén sánk neria Lotu Nap Tokwae mek koropepo maok, am Simeonén Kwaromp Yiki Kor Spiritao séránko, mao kor lotu nap tokwae mek youmpámp. ²⁸ Aeria maok, Simeono Jisas kakapea yaek sampeyakra Kwaromp e sakapria sérrá,

²⁹⁻³² “Tokwae Kar e! Amo onan wokwae sériapan am arop amo apárokamp arop érékép naenámpria sámp-kérép napo, ono wae nke nampono.

Amo am arop te kápae kare arop fi

nke nap fek wae nánapi pwar naponno.

Am arop te wae tokwae kwapwe ara,

mao te apárokamp arop ankwap fi ponankoran

yokoránko,

am arop fi ponankor Kwaromp ninik mér mwanapon.

Táte waráp wae waráp Israel firént yak nánko,

arop ankwap firao nke nap fek

kwapwe kare naenámpno.

Makiaka ono waráp tére konamp arop fwap oukoumwan

yonkwae porokwe fek sumpwi nanampono.” ✧ ✧

³³ Jisasomp éntupwar naropwar Simeon sénámp kar táman ninik tokwae nepo maok, ³⁴⁻³⁵ Simeono am anánkwapan Kwar ourour sánkanoria Kwarén sériaka, Jisasomp éntupwar Marian arakrá sér, “Ae! Amo wawae. Kwaro máamá táráp nánapia sámp-kérép námp te, arop Israel ankwap fárakap maomp kar ták-sinap kwatae tukup napo, ankwap fárakap maomp kar wawia warákár nap te, am fárakapan kor éréképeanánko, yae-párak yakáp mwanapria ninámpon. Mao te érik fokopeyakrá yénkép nánko maok, kápae kare aropamp ninik mek yaknám kwatae ninik érik farákár naenámpon. Amwan kor oumpnám párapak nánko, yonkwae touwea wae nanapono.” ✧

³⁶ Simeono am kar séria pwaránko maok, profet yupu ankwap yak námp, maomp e te Ana. Mao te Asa yakámp fi mekamp, Fanuelomp namom. Wokwaek te poumou nap mek tankea yakámp yopwar te fákánek yopwar. ³⁷ Wakmwaek poumarop sumpwi tenánko maok, kae yakrá koropea oukoumwan mao yaknám yopwar ponankor te 84 yopwar. Aenámpara, wae mér kare. Mao te ankwap ninikaok mono, ankár, Kwarén yae-párak kar toropwap nanampria fir wuriria kápae kare por lotu nap tokwae mek akwap ko, kar toropwap i konámpono. Aeria maok, Kwaromp tére námp te ankár kumur yámar méntép tére saráp yak konámpono. ✧ ³⁸ Mao kor am ke fek Jisasomp wonae fik korop riaka, Kwarén ‘Aesio’rá sérimpono. Mao te Kwaro Jerusalem mekamp arop fárakapan warko érékép naenámria yépékrá yakápnap arop fárakapan am tárápao korop námpan farákápámpono.

Josep Nasaret mek arákarrá akwapámp kar

³⁹ Aenámp maok, am anánkwapao Kwaro sérimp karwaok lotu nap tokwae mek takrá térea pwarará, warko distrik Galili mekamp taun Nasaret mek akwap. ✧ ⁴⁰ Aeanepo maok, am táráp wae téképria kárakáre sámpria maok, yonkwae kour kwapwe nánko, Kwaro man niki yakrá yaewourrá yakámpon.

Jisas wae éri tae morokria Kwaromp lotu nap tokwae mek akwapámp kar

⁴¹ Jisasomp éntupwar naropwar te yopwar méntép Kwarén loturia Pasova * Yae Tokwae nke neria Jerusalem mek akwap konep. ✧ ⁴² Jisas wae éntér-sámpramp yopwar yak nánko maok, am anánkwap wokwaek i konepnám taknám, akwapriaka Jisasén warámpea Jerusalem mek akwapepono. ⁴³ Tá wakmwaek Pasova Yae wae ponankor pwaránko maok, wae anánkwap náráp nouroup fárakapént némpouk arákarrá akwap nepo maok, Jisas te oukoumwan Jerusalem mek yak. Tá éntupwar naropwar te Jisas Jerusalem mek yak námp mér mo. ⁴⁴ Anánkwapamp ninik te, Jisas wae náráp nouroup ankwap fárakapént akwap námpan mpwe. Aeria maok, am anánkwap te wae ankárkamp yámar akwapea, kumuránko náráp nouroup arop ou mek Jisas yak mákeanria oupourounk. ⁴⁵ Am anánkwapao oupourounkepo maok, Jisasén nke mono. Aeria maok, am anánkwap warko Jerusalem mek man oupourounkrá akwap. ⁴⁶ Jisasén oupourounkep te yininki yakea maok, wakmwaek nkepo, Jisas lotu nap tokwae mek yak. Mao te tisa fákáre ou mek kuk mek tankrá, am fárakapamp kar wará turunkuprá tank. ⁴⁷ Aenámp maok,

✧ 2:34-35: Ais 8:14; 1 Ko 1:23; 1 Pi 2:6-8 ✧ 2:37: 1 Ti 5:5 ✧ 2:39: Mt 2:23 * 2:41: ‘Pasova’: Matyu 26:17 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ 2:41: Kis 12:1-14,24-27

arop ponankor Jisaso ninik kour fek am arop fárákapamp kar pwarokwaprá sénámp kar wariaka kokorokor. ⁴⁸ Am anánkwap wae akwapea Jisasén nkeaka korokop. Tá éntupwaro man sérrá, “Táráp e! Amo apaeritea yinan tak rape? Waráp éntupwar naropwar yino amwan yonkwae sakáp tokwaeria amwan oupourouk nempono.” ⁴⁹ Nopok mao éntupwar naropwarén sérrá, “Yumo apaerá onan oupourouk repe? Ono te ankár onomp Naropwaromp nap mek yak nanamp te, yumo mér mák nepono?” ⁵⁰ Aerá sénámpan maok, am anánkwap te mao sénámp kar fi am te mér mono.

⁵¹ Táte wae mao náráp éntupwar naropwarént warko arákarrá, Nasaret mek tukupea kápae kare por mao te éntupwar naropwaromp karwaokrá yak námpon. Aenánko, éntupwar te Jisas sérarnámp kápae kare kar te ninik mek sámpea niki-sampeyak. ⁵² Táte Jisaso wae tékép nánko maok, maomp yonkwae kour te kwapwe kare kare. Aenánko maok, Kwar Tokwaerao nkea warákár tokwae, tá aropao kor nkea, man warákár tokwae.

3

Ént mek éné i konámp Jono farákápnámp kar

¹ Taiberius 15 yopwar fek Sisar yak nánko, Pontius Pailat Judia distrik mek Gavman Tokwae yak. Am ke fek te Herot distrik Galili poukeyakánko, maomp naenáp Filip distrik Ituria, Trakonitis poukeyak, tá Lisantias distrik Abilene poukeyakámpono. ² Táte Anas ntia Kaiafas pris taokeyakep arop yak. Aeapo maok, am ke fek Jon Sekaraiamp táráp arop yak mo apár mek akwapá yak nánko, Kwaro náráp kar man sánk. ³ Aenánko maok, Jon ént Jordan mekamp apár mek am mwae yárákrá koumteouráp aropan ‘Yumo te yiráp kwatae ninik pwarará ént mek nér napo, Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épéranó’ ria kar farákáp. ✧ ⁴ Profet Aisaia kumwinámp buk fek am kar yak námp te ará: “Arop yak mo apár meknámp arop ankárankao wumwirá, ‘Kwar Tokwae korop naenámp mwae nánapria fwapokwapenke.

⁵ Apár wi yakápnámp tokoprá, faonkwe furuk popomprá, kápae kare mwae kup korokorenámp ékékérrá yumwia waenámp tirá épéria fwapi pwarenke.

⁶ Aeria maok, Kwaro nomwan érékép naeria tére námp ponankor arop fwap nke mwanapon.’ ” ✧

⁷ Aeránko maok, kápae kare koumteouráp arop, Jono ént mek nérrá kákanoria korop napo maok, mao sérrá, “Yumo fou-tákam niamp aropono! Yumo yiráp kwatae ninik taki fákeyakápria ént mek néria napo, Kwaro yumwan yopor mo naenámpria nape? ⁸ Yumo yae-párak kare paokop nap fek kwatae ninik younkwe mwae sirarrá Kwaronámpok korop nap érik yénképano. Tá yumoku kok sérarrá, ‘Yino Abrahamomp ou fekamp tárápu ara, yinan Kwar te yopor mo, fwap naenámpan mpwe’ kwaponó. Aerá sénapan ono yumwan sérrá: Kwar yumwan wampwe kwaeri pwarará, fwap mamá yumwi kápae karean Abrahamomp tárápu arárria kák naenámpno. ✧ ⁹ Ankomwar wae yao karámp naenámp nánapi yak námpono. Yao ponankor kwapwe kare ki tank mo i konámp te, kar-tokopea yaomwi mek épér mwanaponó.” ✧

¹⁰ Aerá séránko maok, arop ponankor man turunkrá, “Ae te yino mokop mwanámpono?” ¹¹ Aerapo maok, nopok Jono am fárákapan sérrá, “Arop

siot anánkaopwe námp kwamp te, arop ankwapao mo nánko te ankwap man sánkano. Táte arop ankwapao fir mo nánko, yumo fir tank nánko te man sánk kipo.”

¹² Takis sámp konap arop ankwap fárakapao kuri ént mek nér mwaria koropea maok, Jonén sérrá, “Tisa, yino te mokop mwanámpono?” ✧ ¹³ Tá Jono am fárakapan nopok sérrá, “Yumo takis mani sámp mwaria te, ankár gavmano sérinámp kare fek saráp sámp kipo. Yumo yiráp ninik fek am kámákarrá sámp kwapono.”

¹⁴ Soldia ankwap fákárerá kor man turunkrá, “Yino te apae mokop mwanámpon?” Jono nopok am fárakapan sérrá, “Yumo aropan fupukrá maomp yaekamp mani pouroukoupria, aropan kwekárá koti kwapon. Yumoku yiráp tére fekamp mani sámp nap te, wae támaonoria warákár kipo.”

¹⁵ Aeránko maok, kounteouráp aropao maomp yonkwae kour kwapwe nkea maok, ninik tokwaeria sérrá, “Jon máte Kraís támaoi kane?” ¹⁶ Aerapo maok, Jono wawia nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Ono yumwan ént kar fek ént mek nérrá kák nampono. Nánkár wakmwaek arop ankwap korop námpao maok, maomp kárákáre te onomp kárákáreran kámákár akwap námpono. Ono te apárok kánanke kare nampara, maomp pukamp su fekamp paok aokorop nanamp pwi mo nampono. Mao te yumwan Yiki Kor Spirit ntiaka yaomwi fek nérrá kák naenámpono. ✧ ¹⁷ Mao námokuráp sabol yaek sayakrá, wit yorokwaerá narek épérrá tiri poporokomprá, wit kare wit koupoukour konap nap mek kákea pwarará, tiri te ankár torokwar mo i konámp yaomwi mek yank naenámpono.”

¹⁸ Jon kápae kare karan kor kounteouráp arop méranáponoria farákápria maok, Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámpon.

Jono Herotomp kwatae ninik érik sérimp kar

¹⁹ Aeria maok, táte Jono arop poukeyak konámp arop tokwae Herotén yoporimp te maomp nánaeramp yupu Herodias námoku sámpea yakria maok, ankwap kápae kare kwatae ninik nánko, man yopori námpono. ✧ ²⁰ Táte Herot kwatae ninik ankwap yumuntuk pap námp te, Jonén kalabus mek pap námp aránon. ✧

Jono Jisasén ént mek anámpá papámp kar

²¹ Heroto Jonén oukoumwan fákápá pap monámp fek, kounteouráp arop Jon ént mek nérrá kákámp fek Jisaso kor koropea ént mek anámp. Ént mek anámpea pwatea, Kwarén kar toropwaprá yak nánko maok, yámar me fákárámp akwap. ²² Aenánko maok, am meknámp Yiki Kor Spirit ék. Aropao am nke napo maok, ant yuriamp pourou niampao Jisasomp pourouk éká tank. Aenánko maok, yámar meknámp arop kar niamp wumwiria sérrá, “Amo te onokump tárápono. Amo kwapwe kare nap te, ono amwan warákár tokwaeria yonkwae kárámp nampono.” ✧

Jisasomp appeyaenáp fákáreramp e

Matyu 1:1-17

²³ Jisaso wae 30 yopwaria tére naerianánko maok, kounteouráp aropamp ninik te, mao te Josepomp tárápan mpweapon:

Josep am te Helimp táráp.

²⁴ Heli te Matatomp táráp.

Matat te Livaimp táráp.

Livai te Melkimp táráp.

✧ **3:12:** Lu 7:29 ✧ **3:16:** Jo 3:28; Ap 1:5; 13:25 ✧ **3:19:** Mt 3:11-12; Mk 1:7-8; Jo 1:24-34 ✧ **3:20:** Mt 14:3-4; Mk 6:17-18 ✧ **3:22:** Mt 17:5; Lu 9:35; Jo 1:32-34

Melki te Janaimp táráp.
Janai te Josepomp táráp.
²⁵ Josep te Matatiasomp táráp.
Matatias te Amosomp táráp.
Amos te Nahumomp táráp.
Nahum te Eslimp táráp.
Esli te Nagaimp táráp.
²⁶ Nagai te Matomp táráp.
Mat te Matatiasomp táráp.
Matatias te Semenomp táráp.
Semen te Josekomp táráp.
Josek te Jodamp táráp.
²⁷ Joda te Joananomp táráp.
Joanan te Resamp táráp.
Resa te Serubabelomp táráp.
Serubabel te Sialtielomp táráp.
Sialtiel te Nerimp táráp.
²⁸ Neri te Melkimp táráp.
Melki te Adimp táráp.
Adi te Kosamomp táráp.
Kosam te Elmadamomp táráp.
Elmadam te Éromp táráp.
²⁹ Ér te Josuamp táráp.
Josua te Elieseromp táráp.
Elieser te Jorimomp táráp.
Jorim te Matatomp táráp.
Matat te Livaimp táráp.
³⁰ Livai te Simeonomp táráp.
Simeon te Judamp táráp.
Juda te Josepomp táráp.
Josep te Jonamomp táráp.
Jonam te Eliakimomp táráp.
³¹ Eliakim te Meleamp táráp.
Melea te Menamp táráp.
Mena te Matatamp táráp.
Matata te Natanomp táráp.
Natan te Devitomp táráp.
³² Devit te Jesimp táráp.
Jesi te Obetomp táráp.
Obet te Boasomp táráp.
Boas te Salmonomp táráp.
Salmon te Nasonomp táráp.
³³ Nason te Aminadapomp táráp.
Aminadap te Atminomp táráp.
Atmin te Arnimp táráp.
Arni te Hesronomp táráp.
Hesron te Peresomp táráp.
Peres te Judamp táráp.
³⁴ Juda te Jekopomp táráp.
Jekop te Aisakomp táráp.
Aisak te Abrahamomp táráp.

Abraham te Teramp táráp.
 Tera te Nahoromp táráp.
³⁵ Nahor te Serukomp táráp.
 Seruk te Reump táráp.
 Reu te Pelekomp táráp.
 Pelek te Eberomp táráp.
 Eber te Selamp táráp.
³⁶ Sela te Kainanomp táráp.
 Kainan te Arpaksatomp táráp.
 Arpaksat te Siemomp táráp.
 Siem te Noamp táráp.
 Noa te Lamekomp táráp.
³⁷ Lamek te Metuselamp táráp.
 Metusela te Inokomp táráp.
 Inok te Jaretomp táráp.
 Jaret te Mahalalelomp táráp.
 Mahalalel te Kainanomp táráp.
³⁸ Kainan te Enosomp táráp.
 Enos te Setomp táráp.
 Set te Adamomp táráp.
 Adam te Kwaromp táráp.

4

Satano Jisasén poupwékápimp kar

¹⁻² Yiki Kor Spirit Jisasén oupouroupa yakánko maok, Jisas ént Jordan pwarará arákarrá akwap. Aenko Yiki Kor Spiritao man warámpea kwar saráp mek sakwapá pwar. Aetenánko maok, mao am kwar saráp mek yiawor fére-sámpramp kumur yakriaka, fir fár mo, akwapea am ke fek nánko, mao yae-porokwe tokwae. ³ Aenánko maok, Satano man poupwékáprá sérrá, “Amo Kwaromp Tárápao nap kwamp te, amo yumwi man sénapo, pan arákareanánko, fárae.” ⁴ Nopok Jisas maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon: ‘Fir támao mwar te aropan yiki yak sánk mono.’ ” ✧

⁵ Tá Satano warko Jisasén faonkwe tokwae fek warámpá pokea, mámá apár mekamp taun tokwae ponankor yénpéria maok, ⁶ Satano Jisasén sérrá, “Mámá kápae kare kárakáre ntiaka ponankor ankank máte onompono. Ono arop ankwapan sánk naeria te, fwap sánk nanampon. Oukoumwan te amwan sánk nae. ✧ ⁷ Tá amo onomp puk mapek Kwaráp torokomprá me woukoupria onan lotu napo te, mámá ankank ponankor warápono.” ⁸ Jisas nopok maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon:

‘Amo te waráp Kwar Tokwae Kar ankárankampan saráp lotuampo. Tá amo maomp térean saráp téreampo.’ ” ✧

⁹ Tá warko Satano Jisasén warámpá akwapea Jerusalem mekamp lotu nap tokwae yumuntuk narekamp wi fek páteyakrá, man sérrá, “Amo Kwaromp Tárápao nap kwamp te, mapeknámp apárok nkwampok far-kirékapae. ¹⁰ Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon:

‘Mao náráp ensel fákáreran sénánko, amwan yaewourria fwap taokeyak mwanapono.’

¹¹ Tá

‘Amwan mao náráp yaek sampiká apárok pap napo, amwan yumwiraó waráp pu kwae mek párákap mo, fwápono.’” ☆

¹² Nopok Jisas kar pwarokwaprá sérrá, “Kwaromp Buk fekamp kar te arakrá sénámpo: ‘Amo waráp Kwar Tokwaeran poupwekápi kwápono.’”

☆ ¹³ Satan am poupwekápi námp takia Jisasén pwarará, nánkáráp ankwap fek nke nanampria yépékrá yak. ☆

*Jisas distrik Galili mek tére sámpámp kar
Matyu 4:12-17,23-24; Mak 1:14-15,39*

¹⁴ Jisaso Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek Galili mek arákarrá akwap. Aenánko mao tére námp te am mekamp némpoukamp arop wae wa naponó.

¹⁵ Mao te kápae kare por lotu nap mek kóumteouráp aropan kar farákáp nánko, am arop ponankor maomp e sakap.

*Nasaret mekamp arop fárákáp Jisasén younkwe sirarap kar
Matyu 13:53-58; Mak 6:1-6*

¹⁶ Jisas wokwaek épér mo fek yakea téképámp taun Nasaret mek akwa-pea, Juda firamp anepér i konap yae Sabat méntép tak i konámpara, am yae fek lotu nap mek Kwaromp Kar buk fekamp nkerá farákáp naeria youmpea fokopeyak. ¹⁷ Aenánko maok, lotu taokeyak konámp aropao man profet Aisaiamp buk sánk nánko, sámpea buk aok-pwararea, am mek kumwi oupouroukia nke nánko maok, kar arakrá sénámp yak:

¹⁸ “Kwaromp Spirit onan oupouroupa yak námp te, mao onan, Kwapwe Kare Kar ankank monap aropan farákáp nanaponoria nánap námpon.

Mao onan sámp-kérép nánko, ék namp te, kar arakrá farákápaeria námpon:

‘Yumo fákápa yakápnap arop aokor pwarará tukupenke!

Yumo yi wouroumpyekápnap arop warko yi firékarrá nkenke.’

Mao onan sámp-kérép nánko, ono ék namp te,

tirá néri fákeyakáp nap mekamp aropan

fwapi pwarará,

¹⁹ Kwar Tokwae

náráp arop érékép naenámp ke kwapweran

érik farákápra séraeria ninámpon.” ☆

²⁰ Jisaso buk kóumoumpea warko lotu taokeyak konámp aropamp yaek sánká pwatea, mekok am fek tank nánko, am lotu nap mek tankápnap kóumteouráp arop te Jisasén saráp tokor tankáp. ²¹ Aenapo maok, mao wae am fárákapan Kwaromp kar arakrá farákápra, “Oukoumwan te Kwaromp kar kumwi tari nap wae kare kar korop nánko, yumo wae am kar wa naponó.”

²² Am lotu nap mekamp arop maomp kar wawia kwapwe kare warákárria ninik tokwaeria sérrá, “Nomo te wae mér, máná arop te Josepomp táráp te, mokopia take pourouráp kar kárákáre kwapwe farákáp námpon?”

²³ Aerá sérápo maok, nopok Jisas kar pwarokwaprá sérrá, “Kare karonó, yumo wae onan kar arakrá sér mwanaponó: ‘Dokta, amo ankár waráp pourouanmékir fwapokwapae! Amo Kaperneam mek térenap kar te yino wae wawi námpono. Amo ankár waráp némpouk mapek kuri taknámp téreampo.’” ²⁴ Aerá sér mwanapan maok, ono yumwan kare kar sér rae: Arop fárákáp námokuráp némpoukamp profetomp kar te wa mo i konaponó. ²⁵ Yumo wae mér naponó, profet Elaija yakámp ke fek kápae kare kae kóumteou Israel

yaknám̄p fi mek yakápapo maok, Kwaro yámar me kéri fákeyak nánko, warákam ék mo nám̄p te yinink yopwaria tokwampok yunki yak nánko, apár ponankor mek mwae touwe tokwae koropám̄pon. ²⁶ Takám̄p fek te Kwaro Elaijan te Israel fi mekamp kae yupu ankárankan yaewouraeria sámp-kérép mono. Mao te taun tokwae Saidon yak nám̄p fek némp Sarefat mekamp kae yupuanám̄pok saráp sámp-kérépám̄pon. ✧ ²⁷ Tá taknám̄p profet Elisa yak nám̄p fek kápae kare Israel fi mekamp lepraráp arop yakáp napao maok, am ou mek Israel fi mekamp arop ankárankampamp touwe fwap mono. Siria fi mekamp arop Naman ankárankao mwar maomp touwe fwapi nám̄pon.” ✧

²⁸ Aerá séri pwar nánko maok, lotu nap mek tankápn̄ap arop ponankor am kar wawiaka yonkwae pwarám̄p tokwaeria, ²⁹ Jisasén panánkár santukupea taun younkwe mwae. Am fárákapamp taun te faonkwek yak nám̄para, Jisasén warám̄pá tukupea am taun yarápae feknám̄p Jisasén furuk far-sir mwaria napan maok, ³⁰ tá Jisas am arop ou mek amore mek akwapá párákaprá akwap te.

Jisas arop ankárankaomp pouroukamp kwatae-arop yérépenám̄p kar

Mak 1:21-28

³¹ Jisas apár Galili mekamp taun Kaperneam mek akwapea yae Sabat fek koumteouráp aropan kar yénkrá farákáp. ³² Aenko maok, am fárákap maomp kar wanap te, mér tokwaeráp aropamp kar kárákáre niamp nánko, wawia kokorokori napon. ³³ Arop ankárankamp kwatae-arop oupouroupá yaknám̄p am lotu nap mek yak nám̄pao, Jisasén tékén wumwia waerá sér, ³⁴ “Wí! Nasaret mekamp Jisas e! Amo yinan apae naeria nape? Ae te amo yinan tirá wour naeria koropri kwapon. Ono amwan wae mérampono: Amo te Kwaronám̄poknám̄p koropnap yae-párak̄ yiki kare aropono.” ✧

³⁵ Aerám̄pan maok, Jisaso am kwatae-aropan yoporrá, “Amo te kar pwarará am arop pwar-akwapae!” Aeránko am kwatae-arop am aropan arop ou mek apárok sirarrá, wae worokor akwapriaka, am aropan kwatae pap mo, fwap. ³⁶ Tá ponankor arop kokorokoria námoku kok téréménkrá sérarrá, “Maomp kar máte mokopia kárákáre nám̄pono? Mao kwatae-aropan kar sénánko, woropá tukup nap te, am aropamp kar te kárákáre tokwaeráp aropamp kar niamp nám̄pono.” ³⁷ Aenánko maok, Jisas am térenám̄p kar te am mwae kamp némpouk ponankor akwap nánko, kápae kare arop wawi napon.

Jisaso Pitamp yupuamp éntupwarén fwapi papám̄p kar

Matyu 8:14-15; Mak 1:29-34

³⁸ Jisas fárám̄prá am lotu nap pwarará Saimonomp nap mek akwap. Saimonomp yupuamp éntupwar te pourou touwe fokornám̄p touwe sámpea amp nánko, man koropea yaewouraeria am arop fárákapao Jisasén sér. ³⁹ Aerapo maok, Jisaso akwapea am yupuamp wonae fik fokopeyakra pourou mek touwe fokornám̄p touwe táman yoporánko, am touwe wae worokor akwap. Aenánko, am yupu wae touwe fwapria fárám̄prá am arop fárákapao fár mwanap fir yankapám̄pono.

Jisaso kápae kare aropan fwapokwapinám̄p kar

Matyu 8:16-17; Mak 1:29-31

⁴⁰ Sabat yae yámar worae nánko, arop fárákapao náráp nouroup arop kápae kare touwe arokwamánk nap Jisasnám̄pok éréképá korop. Mao am fárákapan ankákárankrá pourouk yae paprá touwe fwapokwaprá párapopám̄pono. ⁴¹ Táte kwatae-arop fákáreao kor kápae kare koumteouráp aropan pwarará

worop-akwapránkrá Jisasén arakrá wumwirá sér i konapono, “Amo te Kwaromp Tárápono.” Am kwatae-arop fákáre te Jisas te Kraís támaonoria mérapara, Jisas te am fárákapan te kar séri kwaponorá taokari námpon. ✧

Jisas taun ankwap mekmwaek yárakrá kar farákápámp kar

Mak 1:35-39

⁴² Jisas kounounek kar fárámprá am yak námp pwarará, arop yak mo apár mek akwapea Kwarén kar toropwap. Aenánko maok, kounmteouráp aropao man oupouroukia maonámpok tukupea, yinan pwarrá akwap kwaponorá taokor mwaria. ⁴³ Aenapo maok, Jisas am fárákapan sérrá, “Ono te ankár ankwap taun mek kuri akwaprá Kwaro maomp firáp taokeyak naenámp Kwapwe Kare Kar farákáp nanampono. Kwaro onan tak tére nanapria sámp-kérép nánko, ono ék nampono.” ⁴⁴ Aeria maok, Galili mekamp lotu nap mekmwaek kar farákáprá yáraki námpono.

5

Jisaso sénánko, Pita kápae kare éntékam sámpámp kar

¹ Ankwap ke fek Jisas ént aokore Genesaret fik fokopeyak nánko, kápae kare kounmteouráp arop maomp kar wa mwaria koropá koupoukarea fákappéri yakáp. ² Aeapo, Jisas nke nánko, bot kánanke anánkaopwe ént aokore fik tank. Éntékam ti konap arop fárákápao bot am fek pátea éntékam sámp konap umben yérerrá yakáp napo, ³ Jisas Saimonomp bot mek korokwapea, man sérrá, “Amo bot ént mek kuk tae morok panánkár sakwapae.” Pita tak nánko maok, Jisas bot mek am mek tankrá kounmteouráp aropan kar farákáp.

⁴ Mao kar farákápea pwarará, Saimonén sérrá, “Bot sámpea ént pirékarrá sakwapea ént pe kukria umben am mek sirarea éntékam tiaé.” ⁵ Aeránko maok, nopok Saimono sérrá, “Arop Tokwae, yino wae kumuruk éntékam sámp mwanámpan mpwerá sir saráp yakáp nánko, moi námpan maok, oukounwan te amo sénapara, sir nki mwaro.” ⁶ Aeria sirarea maok, kápae kare éntékam tiap te, éntékam ti konap yam fárákár naenámp niamp kare. ✧ ⁷ Aenko maok, mao énéni tére konap arop bot ankwap mek yakáp napo, am fárákapan ‘Koropea yinan yaewourenk’ ria wumwi. Aeapo, am fárákap koropea éntékam am tirá bot anánkaopwe mek kák napo, bot anánkaopwe te káperia ént mek pik naenámp niamp pourouráp. ⁸ Aenánko, Saimon Pita am táman nkea Jisasomp puk wonae fik kwaráp torokomprá me kor woukoupria sérrá, “Tokwae Kar e! Ono te kwatae ninikráp aropao nampono. Onan pwarará akwapae!” ⁹ Pita am takrá sénámp te am kápae kare éntékam tinap táman korokop nánko, méntér yakápnep aropao kuri kokorokor nap kwamp naponno. ¹⁰ Sebedimp tárápyarao kor, Jems ntia Jon Pitant énéni tére konap, am arop yaworao kuri nkea korokop. Tá Jisas Saimonén sérrá, “Amo apápi kwaponno. Amo éntékam érékép konap mér napara, nánkár wakmwaek amo fwap ononampok kounmteouráp arop érékép-korop nanapon.” ¹¹ Aeránko maok, bot am pirékarrá tukupea fik papá pwarará maok, tá mao térenap ankank wae páraprá Jisasomp wakmwaek tukup.

Jisas arop ankwapamp lepra touwe fwapi papámp kar

Matyu 8:1-4; Mak 1:40-45

¹² Ankwap ke fek Jisaso ankwap taun mek yak nánko, am taun mek te lepra touwe kwataeráp arop yak. Mao Jisasén nkea maomp wonae fik apárok me kor woukoupria Jisaso námwan aropomp naenámp kar sérrá, “Amo onan fwapi pap nae nap kwamp te, tak napo, onomp pourou Kwaro nke námp

fek yiki kukur nae.” ¹³ Aeránko maok, Jisas maonámpok nárakarrá maomp pourouk yae papria sérrá, “Onomp ninik te, amo yiki kukuraeria nampon.” Aeránko, ankár am ke fek táman maomp touwe wae pwar. ¹⁴ Tá Jisaso man kar kárakáre fek sérrá, “Amo arop ankwapan séri kwapono, mono. Amo akwapea prisén waráp pourou yénképria, Moses sérimpnámp taknámp Kwarén ofa sánkampo. Aenapo, arop fárakap wae nkea, waráp touwe te wokwae pwar námprá mér mwanapon.” ✧ ¹⁵ Aerámpan maok, Jisas am térenámp kar te kápae kare némpouk akwapránk nánko, wawia pwi. Aeria maok, kápae kare arop Jisasomp kar wariaka, tá Jisaso náráp touwe fwapokwapanoria korop. ¹⁶ Jisas am tére naerianámp fek te Kwaromp kárakáre sámp naeria, arop yakáp mo nap ke mek akwap ko Kwarén kar toropwap i konámpono. ✧

*Jisas pu yae kwataenámp aropan fwapi papámp kar
Matyu 9:1-8; Mak 2:1-12*

¹⁷ Ankwap kumuruk Jisaso kar yénkrá farákáprá yak. Aenko maok, Farisi ankwap fárakap, tá lo méria farákáp konap tisa fákáre makia distrik Galili ntiaka Judia mekamp taun ponankor, am mekamp taun tokwae Jerusalem meknámp koropea, Jisasomp kar wará tankáp. Jisas touwenap arop fwapokwaprá párokopanoria Kwaromp kárakáre maomp pourouk oupouroupeyak námpono. ¹⁸ Aenángo maok, arop ankárankamp maomp kour ponankor surumpwia tank nánko, arop ankwap fárakapao sunkwiar mek papea sámpea koropea nap mek sayinkea Jisasomp wonae fik pap mwaria. ¹⁹ Aenapan maok, kápae kare kourmeouráp arop nap mek am mek yinkea fákeyakáp napo, maomwaeknámp sayink mwaria mwae oupourouk napo, mo. Aeria maok, narek pokea nap oupourouk tenap ankank keakapea am meknámp am arop sunkwiar fek paok tokoropea, yaek fákeyakáprá ér-popwarrá pikia Jisasomp wonae fik am néntépá yakápnep kourmeouráp arop ou mek pap. ²⁰ Aeapo maok, Jisas am fárakapamp méran nkeaka am touwenámp aropan sérrá, “Onomp nouroup e! Ono waráp kwatae ninik te wae sámp-sinampono.” ✧ ²¹ Aeránko maok, lo yénkrá farákáp konap arop fákáre nti Farisi fákáreao am kar wawia námoku támao ninikrá, “Máte apae aropao námp kwamp, Kwarén takrá kar wouroumprá sériane? Arop ankárankaomp kwatae ninik tirá épér naenámp te yak mono. Am te Kwaromp tére mwarono.” ²² Tá Jisas am fárakapamp ninik mek wae méria, nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo apaeritea yiráp ninik mek poup takrá sérar rape? ²³ Ae te ono am aropan sérrá, ‘Waráp kwatae ninik te wae pwarámpono’rá sénanko te, yumo wae ‘Kare karonó’rá mér mwanap ni, ono ‘Farámprá akwapae’rá sénanko, mao wae fárámpará akwap nánko, yumo nkea ono sénamp kar ‘Kareno’rá mér mwanap nie? ²⁴ Aeno onomp ninik te, yumo arakrá mérenkria nae: Aropamp Tárápan Kwaro, máma apár mek takaeria kárakáre sánkeanángo, aropamp kwatae ninikan fwap tirá épér naenámp.” Aerá séria maok, am kour ponankor surumpwi yaknámp aropan sérrá, “Ono amwan waeman sénampono: Amo fárámpará waráp amp i konap ankank sámpea amokuráp nap mek akwapae.” ²⁵ Aeránko maok, ankár oukoumwan táman kourmeouráp aropao nke nap fek, mao námoku am fek ampinámp ankank sámprá námokuráp nap mek akwapria Kwaromp e sakapria warákár. ²⁶ Aenángo, arop ponankor am nkea kokorokoria kor me woukourria Kwaromp e sakapria sérrá, “Nomo oukoumwan te mwar pourouráp ankank nkeriano!”

*Jisaso Livain námonampaok koropaeria wumwinámp kar
Matyu 9:9-13; Mak 2:13-17*

²⁷ Warko wakmwaek Jisas am nap pwarará akwapria nke nánko, arop ankwap takis sámp konap nap mek tank. Maomp e te Livai. Aenko Jisas man sérrá, “Amo onomp wakmwaek koropae!” ²⁸ Tá Livai maomp ankank ponankor am fek pwarará fárámprá ankár Jisasomp wakmwaek akwap.

²⁹ Tá Livai Jisasompor fir tokwae nánap nánko, kápae kare takis sámp konap arop, tá ankwap kápae kare aropao kor méntér fépérrá tankápapo maok, ³⁰ Farisi fákáre, tá námokuráp lo yénkrá farákáp konap arop fákáre, makia Jisaso éréképá yáarak i konámp arop fákáreran sérarrá, “Yumo apaerá takis sámp konap arop ntia ankwap kwatae ninikráp aropént pápárárrí tankáp napon?” ³¹ Tá nopok Jisas maomp kar pwarokwaprá wounáprá arakrá sér, “Arop fárákáp touwe mo, fwapnap te doktanámpok tukup mo i konapono. Touwenap aropao saráp doktanámpok tukup konapono. ³² Tá taknámp ono ék namp te, arop, námo yae-párak kare ninikrápao namprá niniknap aropan te mono. Arop, námo kwatae ninikrápao namponorá niniknap arop táman yaewour nanko, maomp kwatae ninik pwaranoria ék nampon.”

*Wokwaekamp lo ntia wourékam loan sénámp kar
Matyu 9:14-17; Mak 2:18-22*

³³ Ankwap ke fek, arop ankwap fárákápao Jisasén sérrá, “Jon éréképea yáarak i konámp arop fárákáp te kápae kare por Kwarén kar toropwap mwaria fir wuri yakáp i konapono. Tá Farisi fákáreráo éréképá paokop i konap arop fákáreao kor tak i konapon. Aeno amo éréképá yáarak i konap arop fákáre máte firráp ént fépér i konapon.” ³⁴ Tá nopok Jisas am fárákápan námokuráp pourouan wounáprá sérrá, “Ae te yiráp nouroup arop ankwap ankáránk yupu sámp naerianámp arop oukoumwan yumont yak námp fek te, arop ankwapao fwap yumwan fir fár mwanap taokor naenámp nie? Mono. ³⁵ Tá nánkár wakmwaek aropao am yupu sámp naerianámp arop warámprá tukup tenapo, náráp nouroup aropént yak mo nánko, am ke fek maok mao fwap fir wuri konapono.”

³⁶ Jisaso námokuráp kar Juda firamp niniként tapokwap mo námpan am fárákápan wounáprá sérímp: “Arop ankwap waempyam épi me aomp naeria te, wourékam waempyam fárákapea épi waempyam fek pap mo i konámpono. Tá arop ankwapao tak nánko te wourékam waempyam popor soumpour námpon. Tá wourékam waempyam te épi waempyamént ankár pourouráp kárákáre mono. ³⁷ Tá arop ankwap épi meme yípi mek wain ént wourékam kér mo i konámpono. Tá arop ankwap tak námp te, wain ént wourékamao épi meme yípi fár-pwaránko, wain ént apárok kwarokor pik nánko, meme yípirao kuri kwatae akwap naenámpono. ³⁸ Aeno arop ankár meme yípi wourékam mek wain ént wourékam kér naenámpon. ³⁹ Tá arop épi wain ént fárianámp te warko wourékam wain ént fánaerá nikip mono. ‘Ént wain épi te kwapwe kare ara, wae támaono’rá sér i konámpon.”

6

Sabat yae fek tére mo i konap kar

¹ Jisas ankwap Sabat yae fek mao éréképá yáarak i konámp arop éréképea witráp yopwar meaok tukupria maok, am arop fárákápao mwae touwe nánko, wit kánánkáprá yae fek kokwarrá fépérrá tukup. ☆ ² Aenapo maok, tá Farisi fákáreao sérrá, “Sabat yae fek lo kákánk i konap ankank te, yumo apaerá tak rape?” ☆ ³ Jisas maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Wokwaek Devit ntia maomp arop fárákápaoi nap kar buk fek yak námp te yumo nke mori

kwapono? ⁴ Am ke fek Devit ntia maomp arop fárakap mwae touweria, Devit Kwaromp nap mek youmpea Kwarén sánknep pan aropao fár mono, pris fákáreao saráp fári konap pan wuriman mao fária, náráp arop fárakapan nénkánko fáriapono.” ✧ ⁵ Aerá séria maok, warko Jisas am fárakapan sérrá, “Aropamp Táráp te Sabat yae poukwap námpara, mao námoku ‘Apaie kip’rá fwap sénaenampono.”

Jisas Sabat fek arop yae fwapi papámp kar
Matyu 12:9-14; Mák 3:1-6

⁶ Jisas ankwap Sabat fek lotu nap mek akwapea kounteouráp aropan kar yénkrá fárakáp. Aenko maok, arop ankwap yae-párak mwae yae yonkwae yak námp am arop ou mek yak. ⁷ Aenánko maok, lo yénkrá fárakáp konap arop fákáreao ntia Farisi fákáreao Jisas Sabat fek arop yae fwapi pap te moko-pon nke mwar ritea sánánkar yépékrá tankápria, man kot mwanap mwae oupourouk. ✧ ⁸ Tá Jisas am fárakapamp ninik mek wae méritea am yae yonkwae yaknámp aropan sérrá, “Amo fárámprá kuk mapek fokopeyaka!” Aeránko maok, am arop fárámpea koropea fokopeyak. ⁹ Tá Jisas am fárakapan sérrá, “Ono yumwan turunk rae: Lo te Sabat fek nomwan ‘Apaenk’rá sénámpon? Ae te Sabat fek arop ankwapan yaewour mwanámp ni, ankwapan kwatae pap mwanámp nie? Ae te nomo aropan yaewourianánko yiki yak naenámp ni, porokwapá pap mwanámp nie?” ✧ ¹⁰ Aeria am mek tankápnep aropan énoukouprá akwapria am yae kwataeráp aropan sérrá, “Waráp yae kor ékékérae.” Aerá séránko maok, am arop wae takánko, maomp yae kor wae warko kwapwe kare. ¹¹ Tá am fárakap am nkea, yonkwae pwarámp tokwaeria námoku kok sérarrá, “Jisasén te apaie mokop mwanámpon?” ✧

Jisas ‘Éntér-sámpramp arop éréképá yáarak nanamp’ ria nánkárápámp kar
Matyu 10:1-4; Mák 3:13-19

¹² Am ke fek Jisas Kwarén kar toropwap naeria faonkwek akwap. Am kumuruk ponankor mao Kwarén kar toropwaprá yakámp te akwapea wakor. ¹³ Koumounek yámar aok nánko éréképá yáarak i konámp aropan ‘Koropenk’ ria wumwi. Aenánko, am fárakap wae korop napo maok, náráp tére mwanap arop éntér-sámpramp fárakápea pwarará, mao am fárakapan ‘Aposel’ e * tokoprá kák. ¹⁴ Arop ankwapamp e te Saimon (Jisas man ankwap e tákaprá ‘Pita’rá sér) ntia maomp nánaenáp Andru. Ankwap te Jems, tá maomp nánaenáp Jon. Ankwap te Filip, ankwap te Bartolomyu, ¹⁵ ankwap te Matyu, ankwap te Tomas, ankwap te Alfiusomp táráp Jems, tá Saimon, Selot Pati † mekamp arop, ¹⁶ tá Jemsomp táráp Judas, tá Judas Iskariot, wakmwae Jisasén outiri naenámp arop. ✧

Jisas kápae kare arop fwapokwaprá kákámp kar
Matyu 4:23-25

¹⁷ Jisas faonkwek pwarará, maomp éréképá yáarak i konámp aropént pikia apár émpi fek náráp éréképá yáarak i konámp kápae kare aropént yakápapo, kápae kare arop distrik Judia mek, ntia taun Jerusalem mekamp kounteouráp arop, tá solwara fikamp taun Tair ntia Saidon mekamp arop fárakapao kuri yakáp. ¹⁸ Am arop fárakap te Jisasomp kar waria, tá Jisas náráp touwe fwapokwapanoria koropap. Tá kápae kare arop kwatae-aropao maomp pourou sokoro napo, Jisas am kwatae-arop yérépeanoria korop. Aenapo, Jisas am koropnap aropan ponankor fwapokwapimpono.

✧ **6:4:** 1 Sml 21:3-6 ✧ **6:7:** Lu 14:1-5 ✧ **6:9:** Jo 7:23 ✧ **6:11:** Lu 11:53-54 * **6:13:** ‘Aposel’rá sénep fek te Matyu 10:2 fekamp kar fi fek nkeae. † **6:15:** ‘Selot Pati’ fek Mak 3:18 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ **6:16:** Jo 6:70-71

¹⁹ Jisasomp pourou meknámp kárakáre akwapria arop ponankoramp touwe fwapokwaprá kák námpara, kápae kare koumteouráp arop párák Jisasomp pourouk pap mwaria maonámpok tukup napon. ✧

Ém naenámp ntia warákár naenámp kar

Matyu 5:1-12

²⁰ Jisaso náráp éréképea yáraknámp aropan énounkoupia sérrá, “Yumo ankank monap arop fárakap, Kwaro yumwan ourour sánk naenámp. Am ourour te ará: Kwaro náráp firáp taokeyak námp te yirápono. ✧

²¹ Yumo yae-porokwenap arop, Kwaro yumwan ourour sánk naenámp. Am ourour te ará: Nánkár wakmwaek yumo fwap fária yare mwarea napon.

Yumo arop oukoumwan éménkrá yakáp nap te, Kwaro yumwan ourour sánk naenámp. Am ourour te ará: Nánkár wakmwaek yumo fwap amomoránk mwarea napon. ✧

²² Yumo Aropamp Tárápamp weaok tukup napo, yumwan arop nkea kokwarokrá yumwan younkwe sánkria yumwan wouroumprá, ‘Yumo te kwatae mwaek paokopnap arop’rá sérar napo, Kwaro yumwan ourour sánk naenámp. ²³ Am arop fárakap yumwan tak napo te, yumo fwapon warákárriaka yonkwae kárámp kip. Am te apaeria námpanáp, yumo nopok sámp mwanap ankank tokwae te yámar mek tank námpon. Wokwae maomp appeyaenápo kor profet fákáreran takiap táman napon. ✧

²⁴ Aeno yumo ankank kápaeráp arop, yumo te mér kip: Oukoumwan te yumo yonkwae kárámpnap kwapwe kare ankank wae sámp napon.

²⁵ Tá yumo arop oukoumwan fir tokwae féperrá yare nap te, yumo te mér kip: Wakmwaek te yumo mwae touwe mwanapon. ✧

Tá yumo arop oukoumwan amomoránk nap te, yumo te mér kip: Wakmwaek te yumo éménkrá émti pik mwanapon.

²⁶ Tá kápae kare arop yiráp e sámpá sakap napo te, yumo am wa nap kwamp te mér kip: Wokwae maomp appeyaenápo kuri kwekár sérar i konap profetomp eran kor takrá sámpá sakapiapon.”

Yopornap aropan nouroup mwanap kar

Matyu 5:38-48

²⁷ Tá Jisaso ankwap kar yénkrá sérrá, “Yumo onomp kar wanap arop yumwan sér rae: Yumo te ankár yumwan yopornap aropan nouroup kip. Arop yumwan yopor napo te, yumo man yaewour kip. ²⁸ Tá arop yumwan sámpá yampourou napo te, nopok yumo man kwapwe kare kar sériaka, yaewour kip. Yumwan touwe sánk napo te, yumo ‘Am fárakapan yaewourampo’rá Kwarén sér kip. ✧ ²⁹ Tá arop ankwapao amwan wapa kor fek porokwap nánko te, warko ankwap mwaek wapa kor sámp-arákarrá, maonámp mwaek sánkampo. Tá aropao waráp saket worokwap naerianánko te, waráp siot méntér worokwapantánoria taokor kwapon. ³⁰ Tá arop ankwapao, námwan ankank sápaie nánko te, ankár man sánkamp. Arop waráp ankank pwarokwap nánko te, ‘Am ankank arákarrá sápaie’ ria kárakáre fek séri kwapon. ³¹ Arop námwan yaewouranáponoria ninik i konapnámp taknámp, yumo kuri arop ankwapan tak kip.

³² Táte yumo arop yumwan warákár konap aropan warákár nap te, wae-man nopok sámp nap wae támaono. Kwaromp firáp monap aropao kuri námwan warákár konap aropan nopok warákár konapon. ³³ Yumwan

✧ 6:19: Lu 8:46 ✧ 6:20: Ais 66:2 ✧ 6:21: Ais 61:3; Yé 7:16-17 ✧ 6:23: Jo 16:2; 1 Pi 4:14

✧ 6:25: Jer 1:5-6 ✧ 6:28: 1 Pi 3:9

yaewour i konap aropan saráp yaewourap te, am fek waeman nopok sámp nap wae támaono. Kwaromp firáp monap aropao kuri tak i konapono. ³⁴ Tá yumo arop nopok kuri sámp naenámp ninikria ankank sánk nap te, waeman nopok sámp nap wae támaono. Tá Kwaromp firáp monap aropao kuri takrá ankank nonopok i konapono. ✧ ³⁵ Ae konapara, yumo ankwap ninik sámpenke. Yumwan yopornap aropan nouroupria, man yaewour kip. Yumo ankár ankank monap aropan ankank nénkria, nopok kuri sámp naenámpnonoria niniki kwapono. Yumo am tak nap te, nánkár wakmwaek ankank tokwae sámpria, narekamp Kwar Tokwaeramp tárápu yakáp mwanapon. Mao te námwan ‘Aesio’rá sér monap aropan aropompria, kwatae ninikráp aropan kuri aropomp i konámpon. ³⁶ Yiráp Naropwaro ponankor aropan yonkwae touwe konámpnámp taknámp, yumo kuri am fárákapan yonkwae touwe kip.” ✧

*‘Yumo arop ankwapan koti kwapono’rá sénámp kar
Matyu 7:1-5*

³⁷ Tá Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te arop ankwapao kwatae ninik námpan yurukupia ‘Mao te kwatae námp’ ria wouroumprá séri kwapono. Nopok Kwaro yumwan kuri yurukupia ‘Kwatae nap’rá sénaeane. Tá yumo arop kwatae ninik námpan yumo man, yaomwi mek pik nanaponoria far-pwar kwapono. Yumo tak napo te, Kwaro yumwan kor yaomwi mek far-pwar naeane. Yumo yumwan kwatae nap arop ankwap fárákapamp kwatae ninik wampwenoria pwar napo maok, nopok Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épér naenámpnon. ✧ ³⁸ Tá yumo ankwap aropan ankár ankank nénk napo, nopok yumwan kor Kwaro ankank nénk naenámpnon. Mao nopok kámákarrá kápae kare nénkria top-pwarámpea panánkarrá warko top kare fek tankrá top koupouriaka kwarákár námp yumwan nénk naenámpnon. Yumo arop mokope puri fek nénk nap te, Kwaro nopok yumwan take pourouráp nénk naenámpnon.” ✧

³⁹ Aerá séria pwarará maok, Jisaso arop fárákapan wounáp kar ankwapan kor farákáp: “Ae te yi néneráp arop te arop ankwap yi nénenámpan fwap mwae kup yénképrá akwap naenámp nie? Mono. Takria te am yawor énénkér me mek pik nenepe. ⁴⁰ Tá oukoumwan skulnámp arop te maomp tisan kámákár akwap mo i konámpono. Nánkáráp skulia pwatea maok, táte wae maomp tisa niamp take popwar yak konámpon.” ✧

⁴¹ Táte Jisas wounáp kar ankwap arakrá sér: “Amo apaeritea waráp ankwapwarápomp yi mek tiri kánanke tank námp táman énounkoupria amokuráp yi mek tanknámp yao kárakére tokwae nke mo rape? ⁴² Amo mokopia waráp ankwapnápén sérrá, ‘Onomp nouroup o! Ono waráp yi mek tiri kánanke tank námp sámp-sinae’rá sénapan maok, amokuráp yi mek yao kárakére tokwae tank námp te nke mo rape? Amo tak nap te, yiráp kar te yiráp niniként ankár pourouráp mono! Manmékir te amokuráp yi mek kamp yao kárakére tokwae tank námp am sámpa sitea maok, amo fwap énounkoup karia waráp nouroupomp yi mek kamp tiri kánanke sámp-sinanapon.”

*‘Kwatae yao te ki kwatae tank námp’rá sénámp kar
Matyu 7:16-20; 12:33-35*

⁴³ Jisas warko wounáp kar ankwap arakrá sér, “Kwapwe kare yao te kwatae yao ki tank mo i konámpono. Tá taknámp kwatae yao te kwapwe kare yao ki tank mo i konámpon. ⁴⁴ Arop am yao ki tank námp táman wuri nkea maok, aráte am yao fekamponorá ninik i konapon. Arop kwantaeki kánánkapea fár

✧ 6:34: Lu 14:12-14 ✧ 6:36: Kis 34:6-7; Ef 4:32 ✧ 6:37: Jer 2:13 ✧ 6:38: Snd 19:17 ✧ 6:40: Jo 13:16

mwaria te, wiráp paok aopwe fekamp tukupá kánánkapea fár mo i konapon. Tá wain ki te yao pwae mekamp wiráp yao yowe fek tank mo i konámpono. ⁴⁵ Táte taknám kwapwe kare arop te maomp ninik mek kápae kare kwapwe kare ninik mwari yak námpara, maomp táp meknám kor kwapwe kare ninik fekamp karan saráp sér i konámpon. Aeno kwataenámp arop te maomp ninik mek kápae kare kwatae ninik mwari yak námpara, am fekamp kar kwataeran saráp sérar i konámpon. Apae ninik maomp ninik mek top koupouri yak námp te, am táman top korao érik sér i konámpono.” ✧

Nap ti konap wounáp kar
Matyu 7:24-27

⁴⁶ Jisas sérrá, “Yumo apaerá onan ‘Tokwae Kar! Tokwae Kar!’rá sénapao, yumo onomp karwaok mo rape? ✧ ⁴⁷ Táte arop ankárankamp ononampok koropea onomp kar wawia mántwaok námp te, maonám táman yumo nkea ninikenkria yénkép nanampon. ⁴⁸ Am aropamp ninik te ninik kwapweráp arop ankwapao nap ti naerianám niampon. Manénkir te apár me yokoroprá pikia mek karaok oupwar sirarea oupwar fi mek yumwi épéria fampea kárakáre pwate nángo, nap am fek yak. Aenánko, wakmwaek warákam námp fek ént ntenk tokwae koropria nap tuk-sinaerianánko, nap fwap tukur mo, kárakáre yak konámpon. Am te apaeritea námpanápe, am aropao nap kwapwe kare ti tenámpara námpon. ⁴⁹ Aeno arop onomp kar wawia mántwaok mo námp te, arop ankwap ninik kwapwe mo námpao, nap ti naerianám niampon. Mao oupwar fi mek te yumwi fémpér mo yakrá, kwar mwar fémpéri tenánko, wakmwaek warákam nángo éntenk tokwae koropria am nap tuk-sinánko, nap panánkár nángo, kwatae akwap konám niampono.”

7

Jisas ami keptenomp tére arop fwapi papámp kar

¹ Jisas kourteouráp aropan am kar farákápea pwarará maok, akwapea Kaperneam mek. ² Aenko maok, Rom fi mekamp kepten 100 soldia éréképá yak námp, mao náráp tére arop ankárankamp man táman warákár konámpao maok, mao touwe tokwae sámpea waeman sumpwi naenámp niamp pourou. ³ Aenánko maok, kepten Jisas yakámp kar wawia, mao Juda fi taokeyakáp konap arop Jisasnámok tirá kérépria sérrá, “Yumo tukupea Jisasén sénapo, koropea náráp tére arop fwapi papano.” ⁴ Aeránko maok, wae tukupea Jisasnámokria maok, man aropomp naenámp kar fek sérrá, “Am arop te kwapwe kare aropono. Amo fwap man yaewour nanap pwi námpono. ⁵ Mao te Juda fi nomwan warákárriaka yaewour i konámpono. Mao námoku yinomp lotu nap ti námpono.”

⁶ Tá wae Jisas am fárákapént akwap. Akwapea wonae fik keptenomp nap-topokánko maok, am kepteno náráp arop ankwap fárákap tirá kérépánko koropea Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Mokop korop nanapanáp, wampweno. Aeria apae ono kwapwe kare aropao nanko, onomp nap mek korop nanapanápe. ⁷ Táte ono kuri kwapwe kare aropao amwan kuri koropá nke nanampanápe. Amo kar fek saráp sénapo, onomp tére arop wae touwe fwap naenámp. ⁸ Am te apae riteanápe, ono kuri onan tére sáp konám aropamp yae ankore mek yak konampono. Táte ono kuri onomp soldia onomp yae ankore mek yakáp napara, tá ono ankwapan ‘Amo akwapae’rá sénanko te, mao akwap námpon. Tá ono ankwapan ‘Amo koropae’rá sénanko te, mao

korop námpon. Tá onomp tére aropan sérrá, ‘Amo ará téreae’rá nanko te, mao takrá tére konámpon.’”

⁹ Aerá sénánko Jisas am kar wawia mao am aropan ninik tokwaea sámp-arákarrá kápaé kare kourteouráp arop maomp wakmwaek korop napan sérrá, “Ono yumwan sénampon: Ono Israel fi mek te mámake Kwarén mér kárakárenámp arop nke moi nampono.” ¹⁰ Táte am arop fárakap kepteno tirá kérépánko, koropap arop wae nap mek ti-arári tukupea nkeapo maok, keptenomp tére arop maomp touwe wae fwap. ✧

Jisas Nain mekamp sumpwinámp tár-ménki kéménkia papnámp kar

¹¹ Takia pwarará, warko wakmwaek Jisas taun Nain mek akwap. Aenánko mao éréképá yáarak i konámp arop fárakap, táte kápaé kare kourteouráp arop makia Jisasént tukup. ¹² Jisas akwapea taun ménki tokwae fek nánko maok, arop tár-ménki sumpwi námp sunkwiar mek papea sámpá korop. Aenapo am sumpwinámp aropamp éntupwar te táráp ankwap sámp mono, am ankárakamp támao mwar, táte maomp poumaropao kuri wae sumpwi te. Tá am taun mekamp kourteouráp aropao kuri am yupunt korop. ¹³ Aenapo maok, Tokwae Karao am yupu nkea man aropomp tokwaeria am yupuan sérrá, “Amo émi kwapono.” ¹⁴ Aerá séria maok, Jisas námoku wonae fik akwapea arop ampnámp sunkwiar fek yae pap nánko, am arop sámpnap arop am fek fokouri yakáp. Aenapo Jisas sérrá, “Arop tár-ménki, ono amwan sénampono: Amo fárámpae.” ¹⁵ Aenánko maok, am arop sumpwi yak námp te wae fárámpea tankrá kar sénánko maok, Jisas am arop wae náráp éntupwarént pwar. ✧ ¹⁶ Aenánko maok, kourteouráp arop ponankor apáp tirínkria Kwaromp e sakapria sérrá, “Profet tokwae kar ankárak wae nomp amore mek korop námpono.” Aeria maok, warko am fárakapao sérrá, “Kwaro náráp kourteouráp arop yaewour nanampria wae korop námpono.” ✧ ¹⁷ Aeria maok, arop fárakap Judia mekamp némpouk mwaek, tá kápaé kare némpouk mwaek paokoprá Jisas am térenámp kar farákáp napon.

Jono éréképá yáarak i konámp arop yawor Jisasnámpok akwapep kar Matyu 11:1-19

¹⁸ Aenapo maok, Jono éréképá yáarak i konámp aropao am kar wawia Jonén sér. Aenapo, Jon éréképá yáarak i konámp arop anánkaopwe wumwiria ¹⁹ Jisasnámpok tirá kérépria maok sérrá, “Arakrá turunk kipo: ‘Amo te am korop naenámpria yépéknámp arop támao ni, yino nánkár ankwap yépék mwanámp nie?’ ” ²⁰ Aeránko am arop yawor wae akwapea Jisasnámpokria man sérrá, “Yinan arop ént mek nér i konámp Jono tirá kérép nánko, amonapok korop nempono. Mao te arakrá séri námpon: ‘Amo te yino korop naenámpria yépéknámp arop támao ni, yino nánkár ankwap yépék mwanámp nie?’ ”

²¹ Am ke fek te Jisas kápaé kare kourteouráp aropamp nkwakwe make touwe fwaprá kák, tá kápaé kare kwatae-arop pouroukamp yéréperá kérép, tá kápaé kare yi néneráp aropamp yi fwaprá kákámpono. ²² Ae námp fek Jisas am arop yaworan nopok kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo akwapea Jonén kápaé kare ankank yumo nkeria wawi nep táman farákáp kipo. Yi néneráp arop fárakap warko fwap nke, tá pu kor kwataeráp arop warko ferámpea paokop. Lepranap aropamp pourou yipi warko yiki kwapwe napon. Táte woupwi kéri yaknámp arop warko fwap woupwi wa napon. Tá sumpwinap arop warko ferámp napon. Ankank moráp arop fárakap Kwaromp Kwapwe Kare Kar wa napon. ✧ ²³ Arop onan mér námpao, maomp mér kwatae akwap

✧ 7:10: Jo 4:51 ✧ 7:15: Lu 8:41-42,49-55 ✧ 7:16: 1 Kin 17:21-24 ✧ 7:22: Ais 35:5-6; Mt 15:30-31; Mk 7:32-37; Lu 5:12-13; 7:12-16

mo námp te, mao fwap warákárrá yak naenámpón.”

²⁴ Tá am arop yawor Jonén kar sámpá akwap nep wae akwap tenepo maok, Jisas koumteouráp aropan Jon yáraknámp kar farákáprá sérrá, “Yumo wokwaek kwar saráp mek tukupap te, apae ankank nke mwaria tukupapon? Ae te yumo ouwirao nárakapá nár-pwatenámp kaeak nke mwaria tukupap nie? Mono. ²⁵ Yumo apae ankank tukupá nkeapon? Ae te arop ankárankamp waempyam kwapwe kare yirimpea yak námpán nke mwaria tukupap nie? Táte mono. Kápa kare arop waempyam kwapwe yiriria pourou yipi fek saráp ankank tinap arop kingomp nap mek tankáp i konapon. ²⁶ Aeno yumo te mokope ankankan tukupá nkeapon? Yumo te profet ankárankan tukupá nkeap nie? Táte yeno. Ono yumwan sénampon: Mao te profetao maok, ponankor akwap profetén kámákár akwapnámp arop tokwaeno. ²⁷ Am arop táman Kwaro náráp Buk fek ono tére namp máman méntér wounáprá sérrá, ‘Yumo wawenke!

Ono arop sámp-kérép nanko,
onomp kar sámpea manmékir amwan mekia akwaprá
mao waráp mwae kup yororá akwap naenámpón.’ ✧

²⁸ Ono yumwan sénampon: Jon te apárokamp ponankor aropan kámákár akwap námpán maok, arop Kwaromp fi mek kánanke kare yak námp te Jonén kámákár akwap námpón.”

²⁹ Tá koumteouráp arop ntia takis sámp konap aropao kuri am kar wawia sérrá, “Karenó! Kwaromp ninik te yae-párakono.” Am takrá sénap arop fárakap te Jonomp yaek ént mek nériapao sénapon. ³⁰ Táte Farisi fákáre ntia lo mérnep arop fákáre te Kwaro kwapwe kare mwae kup yénkép námpán younkwe sinap te, Jonomp yaek ént mek nér moi napara napon. ✧

³¹ Tá Jisaso sérrá, “Mámá ke fekamp koumteouráp arop te mokope pourouráp aropono? ³² Am fárakap te némpouk tankáprá sokwaknap tárápu niampon. Tárápu kánanke-tárápao némpouk amore mek tankáprá sokwaknap tárápuan arakrá wumwi,

‘Yino sére porokwap nánko,
yumo apaerá tár sámp mo rape?

Tá yino yonkwae touwe mwanap tár sámp nánko
yumo apaerá ém mo rape?’

³³ Ae konapnámp taknámp arop ént mek nér i konámp Jon mao koropea pan ntiaka wain ént fár mo nánko, yumo am táman warákár moria sérrá, ‘Kwatae-arop maomp pourouk woukoupeyak námp’rá sériapon. ³⁴ Aenap támao, oukoumwan kor Aropamp Táráp koropea, pan ntiaka wain ént fánánko, yumo am táman kor warákár moria sérrá, ‘Nkenk! Mao te firráp wain ént kápa fári konámp aropono. Mao te takis sámp konap arop ntia kwatae ninikráp arop fárakapamp nouroupono.’ Aerá sér i konapon. ✧ ³⁵ Aeno arop Kwaromp yonkwae kour sámp nap te, maomp paokop te nomwan yénképrá am yonkwae kour te kare karonó.” Jisas arakrá farákápámpon.

Kwatae ninikráp yupu ankárankampao Jisasomp puk wel kwarákarámp kar

³⁶ Ankwap fek, arop Farisi ankwapao Jisasén ‘Námont koropea fir fárae’ ria wumwi nánko, Jisas akwapea am Farisimp nap mek fár mwaria tank. ³⁷ Aenánko maok, kokopor i konámp yupu ankárankamp am taun mek yak námpao ‘Jisas Farisimp nap mek koropá fánan’rá sérap kar wa. Aeria maok, am yupu yumwi kwapwe fek yoroinap botol sanda sámpea korop. ³⁸ Mao koropea Jisasomp younkwek puyar mwae wonae fik fokopeyakrá, émrá

yak. Aenánko, Jisasomp puk émti pik. Aenánko, námoku náráp me pwae sámpea am fek torokorra aop mukur i konap niampria Jisasomp puk takria am sanda kwarákarámpono.

³⁹ Takánko maok, am Farisi Jisasén koropaerá wumwi rimp támao am táman nkea, arakrá ninik, “Táte mámá arop profet kareao námp kwamp te, mámá yupu maomp puk sanda kwarákar námp nkea, mao i konámp ankank wae méria, am yupu te kwatae ninikráp yupunoria mér naeria námpon.”

⁴⁰ Farisi takrá ninik nánko maok, Jisas maomp ninikan pwarokwaprá sérrá, “Saimon, ono amwan ankwap kar sénae.” Aeránko nopok Saimono sérrá, “Tisa, amo sénaenap kar sérae.” ⁴¹ Táte Jisaso wounáprá arakrá sér, “Arop yawor akwapea, arop ankwapan turunk nepo, ankwapan K100 sánk, ankwapan K10 sánk, ⁴² Maki tenánko, wakmwaek am arop yawor nopok sánk nenep pourou mo nánko te, am mani sánknámp aropao wampwenori pwar. Aenánko te am arop yawor te wa mani sánknámp aropan warákár tokwae námpono?”

⁴³ Táte Saimono nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Ono nik namp te, mani tokwae sámp námpao, nopok sánk monámp aropao námpono.” Táte Jisas sérrá, “Waráp kar te yae-párak támaono.”

⁴⁴ Aeria maok, am yupu yaknámp mwaek sámp-arákarrá, Saimonén yénképrá sérrá, “Amo mámá yupu mapek nkeae. Ono waráp nap mek korop namp te, amo waráp tére konap aropan sénapo, onomp pu yárar moi námpono. Aeno mámá yupu mao náráp émti ti fek onomp pu kor yáraria, náráp me pwae fek féki torokor námpono. ✧ ⁴⁵ Arop nap mek korop napo, aop mukur i konap te amo onan tak moi napon. Aeno mámá yupu te ono oukoumwan nap mek korop namp feknámpia koropea oukoumwan onomp puk aop mukur i konapnámp tak námpono. ⁴⁶ Amo te onomp me korok wel kwarákár mo napo maok, mámá yupu te onomp puk sanda kwarokor námpono. ⁴⁷ Aenámpantá, ono amwan sér rae: Mao te kápae kare kwatae ninikianánko, ono maomp kwatae ninik tirá épéri nampara, mao onan warákár tokwae námpon. Aeno arop kwatae ninik ankwap yininkianánko, Kwaro maomp kwatae ninik tirá épérianámp te, maomp warákár te kánankeno.” ⁴⁸ Aerá séria pwarará, Jisaso am yupuan sérrá, “Ono waráp kwatae ninik wae tirá épéri pwar nampono.” ⁴⁹ Aerá séránko maok, táte am énénti tankáprá fépérnap aropao námoku kok arakrá sérar, “Mámá arop máte wa námp kwamp, nkwakwe make térieria kwatae ninikan kor tirá épér námpono?” ⁵⁰ Táte Jisaso am yupuran sérrá, “Waráp onan mérnep támao amwan fwapi pap námpono. Amo am mér napara, akwapea yonkwae porokwe fek yakampo.” ✧

8

Koumteou ankwap fárákap Jisasomp wakmwaek paokopiap kar

¹ Tá wakmwaek ankwap fek Jisas némp-némp yákrá, Kwaromp firáp yakáp mwanap Kwapwe Kare Kar koumteouráp aropan farákáprá yarak nánko, mao éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop énénti paokop. ² Tá koumteou ankwap fárákap wokwaek kwatae-arop pouroukamp yéréperá kérépria maomp touwe fwaprá kákámp, am fárákapao kuri Jisasént énénti tukup. Ankwap te, taun Makdala mekamp Maria wokwaek Jisaso fákánek kwatae-arop maomp pouroukamp tirá épérimp, ³ Tá King Herotomp nap taokeyak konámp arop Kusamp yupu Joana, tá Susana, tá kápae kare ankwap koumteou kor méntér tukup. Tá am koumteou fárákap te Jisas ntia mao

éréképea yáarak i konámp arop fárákapan námokuráp ankank fek yaewour mwaria mént paokopiapon. ✧

Arop yopwar mek ankankou yoronámp wounáp kar

Matyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Ankwap ke fek ponankor taun mekmwaekamp kápae kare arop koropea Jisasomp wonae fik koupoukour napo, mao am fárákapan wounáp kar arakrá farákáp:

⁵ “Arop ankwap akwapea yopwar mek ankankou yoro. Mao ankankou yirrá yak nánko maok, ankankou ankwapmwaek te mwae kupuk piká tankáp nánko, aropao pumpurékamprá tukup napo, antao koropá fánámpono.

⁶ Tá ankankou ankwap yumwi kor námp fek piká tankáprá térér námpao maok, ént féki mo nánko, am ankankou ponankor yárakáre námpon. ⁷ Tá ankankou ankwap wiráp paok wi ou mek pikia tankápria térér námpao maok, wiráp paok méntéria am támao oupoupourámpon. ⁸ Táte ankankou ankwapmwaek kwar kwapwe mek piká tankáp námp te fwap péreaka pokea yánk kápae kare tankria, 100-100rá tankáp i konámpon.”

Jisas aerá séri pwarará maok, am fárákapan sérrá, “Arop woupwiráp te ankár am kar wa kuno.”

Jisaso wounáp kar sér i konámp ninik

Matyu 13:10-18; Mak 4:10-20

⁹ Takrá séria pwar nánko, mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapan wounáp fi kor mér mwaria Jisasén turunk. ¹⁰ Aenapo, nopok Jisaso sérrá, “Am Kwaromp firáp yakáp mwanap kar mek wouroumpeyak námp te Kwaro námoku yumwan wae yénkép námpono. Aeno arop ankwap fárákapan maok wounáp karan saráp wa napono. Aenapara, mao te yiran nke napao maok, am ankank te wuri nke mo mwanapon. Tá arop fárákapan kar wa napao maok, fi kor mér mo mwarea napon.” ✧

Ankankou yir nap wounáp kar fi kor

Matyu 13:18-23

¹¹ Jisaso warko arakrá sér: “Am wounáp kar fi kor te ará: Am ankankou te Kwaromp karonu. ✧ ¹² ‘Ankankou ankwapmwaek mwae kupuk piká tankáp námp’rá sénámp te, arop kar wa napan maok, wakmwaek Satan te, am arop fárákapan Kwarén mér napo, mao am arop fárákapan éréképantánoria koropea arop ninik mekamp kar pouroukouprá épér i konámpon. ¹³ ‘Ankankou ankwapmwaek yumwi kor fek piká tankáp námp’rá sénámp te, táte arop kar wawia sámpea warákár napao maok, arák kwar mek pik mono. Kánanke kwarok ke fek saráp Kwarén méria, nkwaekwe make ankank korop nánko, ti-arári tukup napon. ¹⁴ Táte ‘Ankankou ankwapmwaek wiráp paok ou mek piká tankáp námp’rá sénámp te, arop kar wawia tukup napao maok, ninik tokwaerá apárokamp maniráp ankank sámprá apárokamp ankankan warákárnap ninikao tokwae karia oupoupouránko, yao ki tank námp niamp pourou mo mwanapon. ✧ ¹⁵ Aeno ‘Am ankankou kwar kwapwe mek pikia tankáp námp’rá sénámp te, arop kar wawia, niki-samp napon. Am fárákapan ninik yae-párak kareria kwapwe kare nánko, kárakáre yakáp napo, maomp ninik mek te yopwar mekamp firao kare yak námp niampi yak naenámpon.” ✧

Lam poukouroupea pap konap wounáp kar

Mak 4:21-25

¹⁶ Jisaso warko ankwap wounáp kar arakrá sér, “Arop lam pounkouroupea nap te tap woukwapá pap, tá kákánar ankore mek pap mo i konapono. Ankár narek kákánar fek páte napo, am nap mek youmpnap arop fárakapao am wae nke mwanapono. ¹⁷ Am wae yokor nánko te, kápaé kare ankank mek wouri yakáp námp te nánkár wakmwaek érik korop naenámpón. Tá kápaé kare ankank aropao mek oupoupouria kák tenap te, nánkár wakmwaek am ankank érik farákár nánko, arop fárakapao wae nkea mér mwanapon.

¹⁸ Yumo Kwaromp kar wa nap te fwapia mér karrá wa kip. Arop Kwaromp kar kárakáre fek niki-samp nánko te, Kwaro man ankwap ninik kwapwe méntér tapokwap naenámpón. Aeno tá arop kar wawia niki-samp nampan mpwe námpao mo námp te, Kwaro am ninik kánankeran maomp yaekamp pwarokwap naerámpon.” ✧

Jisasomp éntupwar ntiaka nánaeounáp koropap kar

Matyu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹ Jisaso takrá kar farákápámp ke fek maomp éntupwar ntia nánaeounáp man nke mwaria korop napao maok, kápaé kare koumteouráp arop Jisasomp wonae fik koupoukarea yakáp napo, mao Jisasomp wonae fik tukup mwanap pourou mo. ²⁰ Aenapo maok, arop ankwap fárakapao Jisasén sérrá, “Waráp éntupwar ntia nánaeounáp amwan nke mwaria koropea ek yakáp nape.”

²¹ Táte Jisas am fárakapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Koumteouráp arop fárakap Kwaromp kar wawia ampaok nap támao maok, onomp éntupwar ntia onomp nánaeounápono.” ✧

Jisas ouwi tokwae taok-pwararimp kar

Matyu 8:23-27; Mak 4:35-41

²² Ankwap ke fek, Jisaso náráp éréképá yárák i konámp arop fárakapént bot mek kounkouria sérrá, “Nomo ént aokore tokwae tápampea nkwanwae fik tukup mwaro.” Aeria maok, wae ént pirékarrá tukup napo, ²³ bot wae ént kuk akwap nánko, Jisas te ampi yak. Aenánko maok, am ént aokore mek ouwi tokwae koropria ént surukup tokwaeria, bot mek ént koupour nánko, am arop fárakap ént mek pik mwanap niamp pourouráp. ²⁴ Aenánko maok, am fárakapao tukupea Jisasén kéménkia sérrá, “Arop Tokwae, Arop Tokwae! Nomo oukoumwan ént mek pik mwanámp niampáne!” Aeapo Jisaso fárámpea fokopeyakra am ouwiran taokoránko, ouwi ntia ént tokwae anakop námp wae pwarareaka, ént ounk wae pwar. ²⁵ Aenánko maok, Jisas námoku éréképá yárák i konámp arop fárakapan turunkrá, “Yiráp onan mér nap te maok yak námpono?” Aeránko, am fárakap te apápria ninik tokwaeria maok, námoku támao sérarrá, “Mámá arop máte waweane? Mao ouwi ntia éntan sénánko, ankár mao sénámpaok námp ta!” ✧

Jisaso arop ankwapamp pouroukamp kwatae-aropan yéréperá kérépámp kar

Matyu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶ Am fárakap apár Galili pwarará warko bot mek ént pirékarrá tukupea nkwanwae fik apár Gerasa mek korop. ²⁷⁻²⁹ Jisas bot pwarará apárok kirékaprá pok nánko, am némpoukamp arop ankwap ankáránk maonámpok korop. Kápaé kare por kwatae-arop fákáreráo maomp pourouk woukouri yakáprá man fákápá fákeyakáp napo, arop kápaé kare por man poukeyakáprá sen fek yarokwap ko paprá yae-souwe fákápá paprá. Mak napo kuri, am te ankár fápákárápi ko sirarrá akwap konámp. Ankár wokwaek karia koropea oukoumwan námp te, waempyam kámp mono. Pourou mwar yakrá, nap mek

amp mono. Ankár am kwatae-arop támao man sámpea arop yak mo apár mek yérépe napo, arop kák konap apár me kwar yu fi mwaek yárák i konámpon.

Mao Jisasén nkeria fépéna waeria, Jisasomp puk wonae fik kwaráp torokompria tékén wumwia waeria sérrá, “Jisas, narekamp Kwar Tokwae Karamp Táráp e! Amo onan apae nanape? Ono amwan kárakáre fek sér rae: Amo onan touwe kwatae sáþ kwapono.” Am te apaeria námpanápe, Jiaso am kwatae-aropan ‘Érik mankae!’rá yopor. ✧

³⁰ Jiaso man turunkrá, “Waráp e te apaeno?” Tá mao sérrá, “Onomp e te ‘Ami’ no.” Am e sénámp fi te kápae kare kwatae-arop fárákap maomp pourou mek woukouri yakáp napara, takrá sénámpon. ³¹ Aeria maok, am kwatae-arop fákáreráo náráp pourouantá yonkwae touwe tokwaeria Jisasén tékén sérrá, “Amo yinan nánkáráp touwe sámp mwanámp me tokwae éri mek yéréperá kérép kwapon.”

³² Aerá sérápo, kou kápae kare wonae fik faonkwe yipiri fek fépérrá yakáp. Aenapo maok, am kwatae-arop fárákapao Jisasén aropomp naenámp kar fek tékén sérrá, “Yinan te kouramp pourou mek tirá kérépae!” Aerapo maok, Jisas wae, ampaok tukupenkria pwar. ³³ Aenko maok, am kwatae-arop fárákap am arop pwarará tukupea kouamp pourou mek woukourapo, am kou kápae kare te épépérépia þirikimpria fákáre tokwae mek ént aokore mek pikrinkria ént fépérrá néker popwarámpria surumpwi yakáp.

³⁴ Tá kou wun i konap arop fárákap am táman nkea þirikimpá tukupea, taun mekamp koumteouráp aropan am karan farákáprá sériaka, am mwaek kirikiri kouráp sipsipráp wunnap arop fárákapan am kar farákáprá sérar. ³⁵ Koumteouráp arop am kar wawia tukupea ankank nke mwaria Jiasnámþok tukup. Mao tukupea nke napo maok, am kwatae-arop noumpoukoupá yaknámþ aropan nke napo, kwatae-arop fákáre wae man pwar-tukup tenapo, mao ninik fwapnae sámpea waempyam yirimpea Jiasomp pu páte yak námþ fek wonae fik tank. Aenánko, am koumteouráp arop am táman nkea apáp tirink. ³⁶ Jiaso am kwatae-arop yaknámþrap aropan fwapi pap námþ nkenap arop fákáre am koropnap arop fárákapan farákáprá sér. ³⁷ Apár Gerasa mekmwaekamp arop ponankor Jiasomp kárakáre tokwae nkea apáp tirinkria, Jisasén sérrá, “Amo wae yinan pwarará akwapae!” Aerapo maok, Jisas wae éréképá yárák i konámþ arop fárákapént bot mek korokwapea wae arári tukup mwaria. ³⁸⁻³⁹ Aenapan maok, am arop kwatae-arop fárákap wae woropá tukup tenap mao Jisasén kárakáre fek sérrá, “Ono te ankár amont akwap nae kar nampono.” Aeránko maok, tá nopok Jisas man sérrá, ‘Mono. Amoku waráp némpouk arákarrá akwapae Kwaro amwan yaewourinámp kar waráp némpoukamp aropan farákápaerá séria sámp-kérépámpon. Aenko maok, am arop akwapae am némpoukamp ponankor koumteouráp aropan Jisas námwani námþ farákáprá sérimpon.

Jairusomp yupu-táráp ntia touwenámþ yupuamp kar

Matyu 9:18-26; Mak 5:21-43

⁴⁰ Mamwaek fikamp kápae kare koumteouráp arop Jisasén yépékrá yakáp napo, Jisas wae mao éréképá yáráknámþ aropént bot mekia arári korop napo, am koumteouráp arop mao korop napan warákáránkrá yakáp. ⁴¹ Aenapo maok, tá arop ankwap maomp e te Jairus, mao te lotu nap taokeyak konámþ arop, mao koropea Jiasomp wonae fik pu pumpuri yak námþ fek kwaráp torokompria woukoupria, námwan aropompae karria arakrá sér, “Amo onomp nap mek koropae.” ⁴² Am taknámþ fi te ará: Mao te táráp ankwap sámp mono, am yupu-táráp ankáránkamp támao mwar, maomp yopwar te

✧ 8:27-29: Lu 4:34

éntér-sámpramp yopwar niamp arakenámpao, mao wae sumpwi naeria wae nánko námpono.

Táte Jisas wae ampok akwap naeria akwap nánko, arop ou kápae kare man ikarea tukup. ⁴³ Tá am ou mek yupu ankáránkamp yak námp, mao te e furuk pik námp ankár taki yakrá akwapea éntér-sámpramp yopwar. Ae námp kwamp maok, námwan fwapi pap mwanapan mpwerá kápae kare mani sínámpan maok, dokta fárákap man fwapi pap mwanap pourou mono. ⁴⁴ Am taknámp yupu koropea Jisasomp wonae fik younkwe mwaeknámp Jisasomp waempyam fu fek yae pap nánko, maomp e furuk piknámp am wae koupour kar pwar. ⁴⁵ Tak nánko, Jisas turunkrá, ‘Onomp pourouk yae pap námp te wawean?’ ránko, arop ponankor sérarrá, ‘Ono te mono.’ Táte Pita sérrá, ‘Arop Tokwae, arop ou tokwae kar amwan ikarea kimpá yakáprá waráp pourouk touroupoukour naponno.’ ⁴⁶ Táte Jisas sérrá, ‘Arop ankwap onomp pourouk yae pap námpono. Ono wae mér, onomp kárákáre ankwapmwaek maonámpok akwap námpon.’ ✧ ⁴⁷ Aeránko am yupu wae méria, ami námp te mek wouroump naenámp pourou mo námpantá maok, mao kour me woukoupria koropea Jisasomp wonae fik apárok kwaráp torokomprá koumteouráp aropao nke nap fek Jisasomp pourouk yae papnámp fi kare séria, tá ‘Onomp touwe te oukoumwan waeman koupour pwar námpon’rá sénámpon. ⁴⁸ Aeránko, Jisas am yupuan sérrá, ‘Táráp e! Amo onan mér nap támao amwan fwapi pap námpono. Amo akwapea yonkwae kakére fek yakampo.’

⁴⁹ Jisas oukoumwan am kar sérrá yak nánko, arop ankwap Jairusomp nap meknámp koropea man sérrá, ‘Waráp táráp te wae sumpwi tankáne. Tisan youpoukwap tére tokwae sánk kwaponno, wampweno.’ ⁵⁰ Aerámpan maok, Jisas am kar wawia Jairusén sérrá, ‘Amo apápi kwaponno. Amo ankár Kwarén mérampo. Waráp táráp te warko fwap naenámpon.’ ⁵¹ Tá Jisas wae akwapea Jairusomp nap mekia maok, koumteouráp arop fárákapan ‘Táráp sumpwi tanknámp nap aokore mek yink kwaponno’ ria taokor. Aea maok, Jisas námoku mwar Pita, Jon, Jems, am tárápamp éntupwar naropwar, makia man mwar éréképea am nap aokore mek yink mwarea. ⁵² Aenapo maok, kápae kare arop am tárápantá yonkwae touwerá éménkrá yakáp napo, Jisaso am fárákapan sérrá, ‘Yumo éménki kwaponno. Mao te sumpwi mono, párák amp námponno.’ ⁵³ Aeránko, arop fárákapa am kar wawia amomoránk. Am tak nap te, wae sumpwi tenámponorio. ⁵⁴ Aenapo maok, Jisas wae youmpea am yupu-tárápamp yaek sámpea kéménkrá arakrá sér, ‘Táráp e! Amo fárámpae!’ ⁵⁵ Aeránko, am tárápamp waemp arákarrá koropá noumpoukoup nánko, am táráp koupour kar fárámp. Aenánko, Jisaso éntupwar naropwarén sérrá, ‘Man fir sánkenke.’ ⁵⁶ Tá am tárápamp éntupwar naropwar te am nkea kour me woukoup tokwae nepo maok, Jisas am anánkwapan kar kárákáre fek sérrá, ‘Mámáninamp ankank mámáte arop ankwapan séri keponno.’ ✧

9

Jisaso mao éréképá yáráknámp éntér-sámpramp aropan aposel tére nénkámp kar

¹ Ankwap ke fek Jisas náráp éréképá yárák i konámp éntér-sámpramp arop fárákapan wumwia koupoukarea fákeyakrá man tére mwanap arop yororoia kák. Aeria maok, kwatae-arop yéréperá kérépria touwenap arop fwapok-waprá kák mwanap kárákáre nénk. ² Aeria Jisas am fárákapan, ‘Kwaro náráp firáp taokeyaknámp kar tukupá farákápria, touwenap arop fwapokwaprá kákrá, ³ Makenk’ ria tirá kérép naeria sérrá, ‘Yumo paokopria ankank mént

ti-paokop i konap te taki kwapono. Am ankank te ará: Mear yaopwae, yam, fir, mani, siot ankwap. Aráte ti-tukup kwapono. ⁴ Yumo tukupea ankwap taun mek napo, arop ankwapao yumwan nkea warákárria náráp nap mek érékép nánko te, yumo ankár maomp nap mek saráp yakáprá tukupea am taun pwarará tukupnap ke fek kipo. ⁵ Aeno táte yumo ankwap taun mek tukup napo, arop ankwapao yumwan warákárria náráp nap mek érékép mo napo te, yumo ankár am taun pwarará yiráp su fekamp woup poporokompia pwar napo maok, am támao yénképrá, yumoku nap támaono.” ⁶ Jisaso aerá farákápá pwaránko maok, am farákap wae tukupea kápae kare némpouk mwaek Kwaromp kar farákáprá am némpouk mwaekamp touwenap arop farákap fwapokwaprá kákapon.

King Herot Jisas te wanonorá mér naenámp kar

⁷ Apár Galili taokeyak konámp King Heroto Jisas kápae kare ankank térenámp kar wawia ninik tokwae. Am te apae riteanápe, ankwap farákapao sérrá, “Arop ént mek nérrá kák konámp Jono apár me meknámp warko farámpea námpon.” ⁸ Tá ankwap farákapao sérrá, “Profet Elaija warko korop námpon.” Tá ankwap farákapao sérrá, “Wokwaek kar profet ankwapao sumpwianámp támao warko farámpea námpon.” ✧ ⁹ Aerapo maok, King Herot támao sérrá, “Jon te ono wokwaek sénanko, yápare kor fár-sirari naponon. Aeno ono oukoumwan wa nanko, nkwakwe make tére námprá sénap arop te wanono?” Aeria maok, mao Jisasén nke naeria námpon. ✧

Jisaso 5,000 aropan fir wunimp kar

Matyu 16:13-28; Mak 8:27-38; Jon 12:23-26

¹⁰ Jisas tirá kérép nánko térerá tukupnap arop farákap am wae Jisasnámpok arári koropea am térenap kar man farákáprá sér. Aenapo maok, Jisaso ankwap arop farákap am fek pwarará éréképá yarak i konámp arop mwar éréképea taun Betsaida mwaek kirikiri ampok tukupea anepéranáponoria éréképá akwap. ¹¹ Aenánko maok, tá koumteouráp arop farákap mao tukup nap te wae méria, maomp weaok mwaek tukup. Aenapo maok, Jisaso am farákapan nkea koropenkria warákárria maok, mao am farákapan Kwaro maomp firáp taokeyak konámp kar farákápria, touwenap arop farákap fwapokwaprá kák.

¹² Takrá akwapea kumur mwaek nánko maok, éréképea yarak i konámp arop éntér-sámpramp támao koropea Jisasén sérrá, “Mámá arop farákap má tirá kérép napo, tukupea arop yakápnep némpouk mwaek fir oupourounkrá fépéria pampanápono. Nomo mapek yakáp námp te arop yakáp monap apárono.” ¹³ Aerapo maok, Jisas am farákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumoku támao am farákapan fir nénkenke.” Tá am farákapao sérrá, “Yino te fir kápae kare tank mono. Pan éntik ntia éntékam anánkaopwe, ará mwar tankáp námpon. Ae te waráp ninik te yino tukupea mani fek fir ti-koropeanánko má kápae kare arop ponankor fár mwanap nie?” ¹⁴ (Mámá arop ou te 5,000 niamp arakeno.)

Jisas am farákapan sérrá, “Mámá aropan sénapo, ntik fére-sámpramprá koupoukarrá tankápanápono.” ¹⁵ Aeránko maok, mao éréképá yarak i konámp arop farákapao am arop ouan takrá koupoukarrá pwar napo, tankáp. ¹⁶ Aenapo Jisaso pan éntik ntia éntékam anánkaopwe sámpea yámar mek tokoreyakra Kwarén ‘Aesio’rá sér. Aea pwarará, am pan fékér, éntékam tokop, makia mao éréképá yarak i konámp arop farákapamp yaek nénk nánko, mao am koumteouráp aropan nénk. ¹⁷ Aenapo, am koumteouráp arop ponankor

firan fépéria wae pwi. Aenapo maok, ankwapmwaek oukoumwan tankáp nánko, mao éréképá yarak i konámp arop fárakapao warko popokrá tia éntér-sámpramp basket mek kéria top popwarámpi kák.

Pita Jisasén 'Amo te Kraís támaono'rá sérimp kar

¹⁸ Ankwap ke fek Jisas námoku mwar Kwarén kar toropwap nánko, mao éréképá yarak i konámp arop fárakapao maonámpok korop. Aenapo, Jisaso am fárakapan turunkrá, “Koumteouráp arop fárakap onan te ‘Wanono’rá sénapon?” ¹⁹ Aeránko mao éréképá yarak i konámp arop fárakapao nopok man sérrá, “Ankwap fárakapao sérrá, ‘Amo te arop ént mek nér i konámp Jon nono.’ Tá ankwap fárakap sérrá, ‘Amo te wokwaek yakámp profet Elaijanono.’ Tá ankwap fárakapao sérrá, ‘Amo wokwaek yakea sumpwiap profeto fárámpea korop napon.’” ✧ ²⁰ Táte warko am fárakapan turunkrá, “Yumo kareao te onan te ‘Wano’rá sénapon?” Pita maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Amo te Kwaro sámp-kérépnámp Kraisono.” ✧

Jisaso 'Námo sumpwia fárámp nanámp'rá sénámp kar

²¹ Pita takrá séránko maok, Jisas am fárakapan ‘Am kar ankwap aropan takrá séri kwapono’rá kar kárakáre fek taokarrá pwar. ²² Tá mao sérrá, “Aropamp Táráp te ankár kápae kare touwe tokwae sámp nánko, arop taokeyakáp konap arop ntia pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop fárakap, makia man younkwe sinapo, arop fárakapao man faropea pap napo, sumpwia yinink yae yakeaka warko fárámp naenámpo.”

²³ Aerá séria pwarará, mao éréképá yarak i konámp arop fárakapan ponankor sérrá, “Táte arop ankwap onont korop naeria námp kwamp te, náráp pourou te ankár wampwe pwarará, ono nampnámp mao kuri ankár kumur méntép ‘Touwe tokwae sámprá, fwap sumpwi nanámp’rá ninik námpao maok, fwap onan éntér pap naenámpo. ✧ ²⁴ Aeno táte arop ankwap námokuráp ninikaok saráp yakria Kwaromp ninik wampweri pwar námp te, mao te yiki yaká yak sámp mono. Aeno arop ankwap ononampaok námpo am fek man sámp-wouroump nap te, mao te yae-párak yiki yak naenámpo. ²⁵ Tá arop ankwap apárokamp ankankan saráp tére kárakárerá yarakianánko, maomp waemp yaomwi mek pik nánko, am kápae kare ankankao te mokopia maomp waempén yaewour naenámpo? ²⁶ Táte arop ankwapao onomp e ntia onomp karan arop wa nap fek sénaenámp pwarápaeanámp te, nánkár wakmwaek Aropamp Táráp king yakea námokuráp wae tokwaerént Naropwaromp yiki kor ensel fárakapamp wae tárapokwampia éknámp ke fek nopok am aropamp eran kor érik sér mo nae-námpono. ✧ ²⁷ Ono yumwan kare kar sénampono: Arop ankwap fárakap máyakáp nap oukoumwan sumpwi mo, yiki yakápria, Kwaromp firáp taokeyak konámp nke mwanaponno.”

Jisasomp pourouk wae tokwae nkeap kar

Matyu 17:1-13; Mak 9:2-13

²⁸ Jisas am kar farákáprá séri pwatea, yukupuk yae niamp arake akwap tenánko, wakmwaek Jisaso Pita warámp, Jon warámp, Jems warámp, makia Kwarén kar toropwap naeria faonkwek pok. ²⁹ Mao kar toropwaprá yak nánko maok, ankár am ke fek táman, maomp yimetáp te mwar pourouráp akwap nánko, maomp waempyamao kuri mékér wae niampria wae tákapa wae. ³⁰ Aenánko arop yawor wokwaek yakep Moses ntia Elaija * kwaporok koupour kar méntér fokopeyakrá kar sér. ³¹ Am arop yawor te Kwaromp wae tokwaerént fokouri yakrá Kwaro Jisas Jerusalem mek sumpwi naenámpria

✧ 9:19: Mk 6:14-16 ✧ 9:20: Jo 6:68-69 ✧ 9:23: Mt 10:38-39 ✧ 9:26: Lu 12:9 * 9:30: ‘Moses ntia Elaija’: Matyu 17:3 fekamp kar fi fek nkeap.

nánapi pwatari námp, am kar táman Jisasént sérarrá yakáp. ³² Pita mao ouwipi nánko, pamp mwaria napan maok, Jisasomp wae ntiaka am arop anánkaopwe fougouri yak nep táman nkeria maok, warko ouwipi mámaránk. ³³ Am arop yawor Jisasén wae pwarará akwap neria nepo, Pita Jisasén sérrá, “Arop Tokwae, nomo mapek yakáp mwanámp te kwapwe kareno. Yino fwap sákae yininkaopwe, ankwap waráp por, ankwap Mosesomp, ankwap Elaijamp, makia ti mwanámpon.” Pita am takrá sénámp te, am fi mér moria, kwaporok sénámpon.

³⁴ Pita takrá sérrá yak nánko, kouwé tokwae ékia oupouroup nánko, am arop yininkaopwe apáp tirink. ³⁵ Aenapo maok, am kouwé meknámp arop karao arakrá sér, “Támáte onomp Tárápono. Ono wae mao tére naenámpria nánapi pwate nampono. Yumo ankár maomp kar wa kipo.” ³⁶ Am kar takrá séri pwaránko, nke napo maok, Jisas námoku mwar yak. Takia am faonkwek pwarará, warko pikianap ke fek te, arop yininkaopwe am nkenap ankank arop ankwapan sér mono. Mek wouroump taeriapono.

Jisas kwatae-arop woukoupeyaknámp táráp fwapi papnámp kar

³⁷ Pampia ankwap kumuruk am faonkwek pwarará pik napo, ankwap arop ou kápae kare koropá Jisasén mwaeakó kikíp. ³⁸ Aenapo, am mekamp arop ankáránkampao námwan aropomp naenámp kar fek wumwiria sérrá, “Arop Tokwae, ono amwan kare kar sénámpono, amo koropea onomp táráp nkeae. Ono te má táráp ankáránk támao mwarono. ³⁹ Aenampan, kwatae-aropao ankár kar koropá noumpoukoup nánko, táráp apánka wae nánko, man sámpá fopwaoka waeria maomp pourou mek sámpá yampourouria koupour worokor pik mo, kápae kare por taki yak nánko, am tárápamp táp meknámp atop wupwi korop konámpon. ⁴⁰ Ae konámpantá ono amo éréképá yárák i konap arop fárákapan, onomp tárápamp pouroukamp kwatae-arop wor-pwarenk kar nanko, mao tak mwanap pourou mono.”

⁴¹ Aeránko maok, nopok Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo mámá ke fekamp kouwéouráp arop yumo te mér mo karria, kwatae ninik fek yakáp napon! Aenapantá ono yumwan sér rae: Ono apaekampor yiráp kápae sámpá yumwan yaewour saráp yak nanámpon?” Aerá séri pwarará maok, naropwarén sérrá, “Waráp táráp mampok warámp-sankoropae.” ⁴² Aeránko, am táráp oukoumwan mwaeakó mank nánko, am kwatae-arop támao am táráp apárok sámpea sinánko, pu yae yurá arokwapa wae. Aenánko maok, Jisaso am kwatae-arop táman yoporia pwarará, am táráp fwapi papea sámpá naropwarén sánk. ⁴³ Aenko maok, kápae kare kouwéouráp arop am Kwaromp kárákáre tokwae nke kokorokóránka waeapon.

Jisaso sumpwi naemp ankwap por sénámp kar Matyu 17:22-23; Mak 9:14-29

Aeria maok, am kouwéouráp arop fárákap te Jisas tére námp táman ninik tokwae napo, Jisaso námoku éréképá yárák i konámp arop fárákapan sérrá, ⁴⁴ “Yumo ankár fwapia woupwi pátea mámá kar wawenke! Nánkár wakmwaek tae morok, arop fárákapano Aropamp Tárápan kárákáre sámpá yakápnap aropamp yaek sánk mwanapon.” ⁴⁵ Aeránko maok, mao éréképá yáráknámp arop fárákap te mao sénámp kar fi te mér mo. Am sénámp kar fi te mek wouroumpyak námpara, mér mwanap pourou moriaka, am kar fi turunk mwanapan kor wampweri pwararapon.

*‘Wa arop tokwae yak kun’rá turunknap kar
Matyu 18:1-5; Mak 9:33-41; Jon 13:20*

⁴⁶ Táte Jisaso éréképá yáarak i konámp arop fárákap námoku támao, ‘Nomo ou mek mamek te wa mokop arop tokwae kar yoroia nareki yak kun’rá téréménkiapon. ✧ ⁴⁷ Aeapo maok, Jisaso am fárákapamp ninik mek yaknámpp ninikan wae méria maok, mao táráp kánanke warámpea náráp wonae fik páte yakrá, ⁴⁸ am fárákapapan sérrá, “Arop onan ninikria mámame tárápan warákárria warámp námpp te, onan kuri warákárria warámp námppon. Tá arop onan warákárria warámp námpp te, onan sámp-kérép nánko ék namp Kwarén kor warákárria warámp námppon. Arop ankwapao mao námoku te wampwepi pwarará yumwan ponankor yaewour námpp te, am arop támao maok Kwaro nke námpp fek nareki yak námppon.”

*‘Arop yumwan yopor mo nap te, yiráp nouroupon’rá sénámp kar
Mak 9:38-40*

⁴⁹ Jisas takrá séri pwaránko, Jono man sérrá, “Arop Tokwae, yino nke nánko, arop ankwap waráp e fek arop pouroukamp kwatae-arop fákáreran yéréperá kérép námppao maok, mao te nomont waráp wakmwaek yáarak mo námppantá, yino man taokoranámppon.”

⁵⁰ Aeránko maok, nopok Jisaso man sérrá, “Yumo man taokor kwaponon. Arop yumwan yopor mo námpp te yumonap mwaek yaknámpp arop támaonon.”

Samaria fákáre Jisasén monorap kar

⁵¹ Kwaro Jisasén warámpea yámar mek pok naenámp yae wae fae nánko, Jisas wae ninik sámpea Jerusalem mek akwap naeria ninik kárákárea wae námpponon. ✧ ⁵² Aeria maok, apár Galili pwarará arop ankwap manmékir ankank nánpp mwanapria tirá kérép nánko, am fárákap tukupea Samaria mekámpp némp ankwap mek. ⁵³ Aenapan maok, am némpoukámpp arop fárákapao Jisas mao Jerusalem mek tukup mwaria napantá, am fárákap te, náráp nap mek korop te monoria wae. ⁵⁴ Tak napo maok, Jisas éréképá yáarak i konámp arop yawor Jems ntia Jon am wawia Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Yino Kwarén sénánko, yámar mekámpp yaomwi tokwae sámp-kérép nánko ékia mámá arop ponankor wurukumpi pwar naenámp te mokoponon?” ⁵⁵ Aerepo maok, tá Jisaso sámp-arákarrá am arop yaworan yopor. ⁵⁶ Aeria maok, Jisas maomp am fákáre éréképá tukupea ankwap némpouk pampiappon.

*Jisasonámppaok mwanap ninikan sénámp kar
Matyu 8:18-22*

⁵⁷ Jisas náráp arop fárákap éréképea tukupá mwaeao napo maok, arop ankwapao man sérrá, “Amo apae némpouk akwap nap te, ono fwap amont akwap nanamponon.” ⁵⁸ Aeránko maok, táte Jisaso man sérrá, “Mwaep te me mek pamp i konapponon. Tá ant te taok mek pamp i konapponon. Aeno Aropámpp Táráp te mao akwapea yépe kour norokarea amp naenámp nap te yak monon.” ⁵⁹ Aeria maok, arop ankwapan sérrá, “Amo te ononámppaok koropae.” Aeránko, tá am aropao sérrá, “Ae te onomp naropwarén yépékie sumpwi nánko pátea korop nae.” ✧ ⁶⁰ Tá Jisaso man sérrá, “Wampweno. Arop sumpwi te námoku surumpwi mwanap aropao yokoroepa papanáponon. Aeno amo te akwapea Kwaro maomp firáp taokeyak konámp farákápae.”

⁶¹ Arop ankwapao Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Ono te amonapok korop naenampan, ono akwapea onomp nouroup arop fárákap yae koukoup-wiyakea pwatea korop nanampp te mokoponon?” ⁶² Tá Jisaso nopok man sérrá,

“Arop Kwaromp tére naerianámpao, pwatarinámp ankank fek warko ninik námp te, mao te Kwaromp tére naenámp pourou mono.” ✧

10

Jisaso 72 arop fárákanan térenkria tirá kérépámp kar

¹ Wakmwaek Tokwae Karao 72 arop ankwap fárákap téreanáponoria, wakmwaek námoku yárákrá akwap nanamprianámp némpouk mwaek anánánkrá manénkir tukupenkria tirá kérép. ✧ ² Aeria mao arop Kwaronámpok korop mwanapan ninikria am fárákanan wounáprá sérrá, “Yopwar mekamp fir kápae kare wae noumouri yak námpan maok, am fir tére mwanap arop te kápae kare mo napon. Aenapara, yumo ankár yopwar Naropwarén sénapo, mao fwap am fir tére mwanap arop tirá kérép nánko, tukupea náráp fir tirá koupoukour mwanapon. ✧

³ Yumo tukupenke! Yao pwae mekamp as niamp arop ou mek yumwan sipsip moroknámp tirá kérép nampon. ⁴ Mani yam, ankank kérép i konap yam, su, yumo mámá ankank tia tukup kwapon. Yumo mwaeak arop kikipria te, man ‘Gude’rá séria am fek yakáprá kar séri kwapono.

⁵ Yumo ankwap nap mek tukup nap kwamp te, manénkir yumo ankár arakrá sér kip: ‘Ono ninik namp te, Kwaro mámá nap mekamp koumteouráp arop yumwan yonkwae porokwe sánkanoria nampon.’ ⁶ Aerá sénapo, am nap mek yonkwae porokwenámp arop yak mo nánko te, yumo am fárákanan sénap yonkwae porokwe kar am te yumokuráp ninik mek arákarrá korop naenámp. Aeno táte yonkwae porokwenámp arop yak nánko te, am yumo sénap yonkwae porokwe kar maomp ninik mek akwapá yak naenámp. ⁷ Tak nánko te, yumo ankár am nap mek saráp yakáp kip. Aeria maok, yumwan firráp ént nénk napo te, ankár táman fépér kip. Am te apae riteanápe, térenap aropara, nopok kuri fwap sámp mwanapon. Yumo te kápae kare nap mek paokopi kwapon. ✧

⁸ Yumo tukupea ankwap taun mek napo, yumwan nkea, fwaprá korop naponoria, nap mek éréképá tukupea, yumwan fir nénk napo te, táman fépér kip. ⁹ Takria maok, yumo ankár am taun mekamp touwenap arop fwapokwaprá kákria maok, yumo ankár kar arakrá farákáp kip: ‘Kwaro náráp firáp taokeyak konámp yumonapok korop naenámp ke te wae wonae fik námpon.’

¹⁰ Aeno yumo ankwap taun mek napo, yumwan, fwaprá korop naponora sér moria, náráp nap mek éréképá tukup mo napo te, yumo am taun mekamp mwaeak am fek yakáprá sérrá, ¹¹ Yiráp mámá taun mekamp woup kwar yinomp su fek kárakapá yak námp te yumokunapok arákarrá poporokompi pwar námpon. Aeno yumo fwapia ninik kipo: Kwaro náráp firáp taokeyak konámp korop naenámp ke te wae wonae fik námpono’rá sér kip.” ✧ ✧

¹² Jisas am fárákanan arakrá toropwapia pwarará, warko ankwap kar sérrá, “Ono yumwan sénampono: Pwar naenámp yae fek te Sodom mekamp aropao kwatae kareapo, Sodom mek kwatae kare ankank tokwae korop naenámpan maok, am Kwarén younkwe sinap aropamp taun mek korop naenámp touwe te yoporop tokwae kar korop naenámp.” ✧

Kwarén younkwe sinap taun mek touwe kwatae korop naenámp kar Matyu 11:20-24

¹³ Jisas am fek warko sérrá, “Yumo Korasin mekamp arop, koupoutáráp nape! Yumo Betsaida mekamp arop, koupoutáráp nape! Arop ankwap

✧ 9:62: Fl 3:13 ✧ 10:1: Mk 6:7 ✧ 10:2: Jo 4:35 ✧ 10:7: 1 Ko 9:6-7; 1 Ti 5:18 ✧ 10:11: Ap 13:50-51 ✧ 10:11: Mt 10:7-14 ✧ 10:12: Stt 19:24-25,27-28

taun Taia ntiaka Saidon mek akwapea ono yumo ou mek yoro namp ni-amp Kwaromp kárakáre yoro nánko nkeria te, am taun Tair ntiaka Saidon mek amp arop wae kwatae ninik pwarará, yonkwae touweria yirir i konap waempyam yiriria, yaomwi ntu mek tankápria Kwaronámpok tukup mwara-pono. ✧ ¹⁴ Nánkáráp Kwaro kourámp aropan énoukoupia Tair ntiaka Saidon mek sánkámp touwe kwatae te tokwae karan maok, yumwan sánk naenámp touwe kwatae te yoporop tokwae karonó. ¹⁵ Tá yumo Kaperneam mek amp arop yumoku támao ‘Yino te kwapwe kare ritea yámar mek pok mwanámp’ ritea nape? Mono. Yumo te waeman yaomwiráp me tokwae mek pik mwanaponó.” ✧ ¹⁶ Aerá séria pwarará maok, warko mao am éréképá yarak i konámp arop fárákapan sérrá, “Arop yiráp kar wa námp te, mao onomp karan kuri wa námpon. Tá arop yumwan younkwe sinámp te, mao onan kuri younkwe sinámpon. Tá arop onan younkwe sinámp te, onan sámp-kérép nánko ék namp Kwarén kor man younkwe sinámpon.” ✧

72 arop fárákáp tukupá térerá paokopia arári koropap kar

¹⁷ Wakmwaek 72 arop fárákáp arári koropea warákáránkria Jisasén sérrá, “Yinomp Arop Tokwae, yino waráp e fek sénánko, am kwatae-arop fárákáp yino sénámpaoki naponó.” ¹⁸ Tá Jisas am fárákapan sérrá, “Ono nke nanko, yumo tak nap fek Satan yámar meknámp mékér wae niampao éká párákáp námpon. ✧ ¹⁹ Yumo wawenke! Ono yumwan wae kárakáre nénk nampara, yumo fwap fou-tákam ntiaka kao pumpuri anámpria, yumo yiráp yopor arop Satanomp yorowar kárakáre fwap kwe-pwar mwanaponó. Yumwan touwe sánk naenámp ankank ankwap yak mono. ✧ ²⁰ Aeno kwatae-arop yiráp karwaok tukup nap táman saráp warákár tokwae kwaponó. Yumo warákár tokwae mwanap te, Kwaro yámar mek yiráp e kukumwia páte námpan warákár mwanaponó.” ✧

*Jisas warákárria Kwarén ‘Aesio’rá sérimp kar
Matyu 11:25-27; 13:16-17*

²¹ Jisaso am arop fárákápao fárákápnáp kar am wawia, Yiki Kor Spirit man warákár sánk nánko, warákárria náráp Naropwarén sérrá, “Onomp Naropwar e! Amo yámar ntiaka apár ponankor taokeyak naponó! Amo am ankank mér tokwaerápia ninik kour kwapwenap aropan yénkép mono. Párák némpouk amp aropan saráp yénkép nap táman ono amwan ‘Aesio’rá sér rae. Yeno, Ayao, amo amokuráp ninikaokria tak naponó.” ✧

²² Aerá séria pwarará, warko am arop fárákapan sérrá, “Onomp Naropwar onomp yaek kápae kare ankank ponankor pap námpono. Arop ankáránk amp Kwaromp Tárápan mér kari yak mono. Naropwaro saráp námokuráp Tárápan mér kari yak námpon. Tá arop ankwap Naropwarén mér kari yak mono. Táráp námoku ntiaka Tárápao náráp Naropwar yénképnámp arop fárákáp támao saráp Naropwarén mér kari yakáp naponó.” ✧

²³ Jisas tákrá séria pwaránko maok, mao éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop fárákápao mwar Jisasént yakáp napo, am fárákapaonapok sámp-arákarrá am fárákapan nkeria maok, arakrá sér, “Yumo nkenap ankank máná arop ankwap fárákápao nke nap te, fwaprá kar nke napara, warákár mwanaponó. ²⁴ Ono yumwan sénampono: Wokwaek kar kápae kare profet ntiaka kápae kare king oukoumwan yumo nkenap ankank má nke mwanámpria yépékapao maok, nke moiapon. Tá am fárákápao oukoumwan yumo wanap kar má wa mwanámpria yépékapao maok, oukoumwan wa moiaponó.” ✧

✧ **10:13:** Jol 3:4-8; Amo 1:9-10; Sek 9:3-4 ✧ **10:15:** Ais 14:13-15 ✧ **10:16:** Jo 5:23 ✧ **10:18:** Ais 14:12; Yé 12:8-9 ✧ **10:19:** Sng 91:13 ✧ **10:20:** Yé 3:5 ✧ **10:21:** Lu 8:9-10 ✧ **10:22:** Jo 3:35 ✧ **10:24:** 1 Pi 1:10

Apár Samaria mekamp arop Juda mekamp arop ankárankan yaewournámp kar

²⁵ Ankwap ke fek lo kar méri yaknámp arop ankwap Jisasomp wonae fik koropea, Jisas te mokoprá séran wa nae ritea Jisasén turunkrá, “Tisa, apae mokopia yiki yak kwapwe sámpea yaká yak nanampon?” ✧ ²⁶ Tá Jisaso man sérrá, “Lo fek te apae kar yak námpon? Amo te mokoprá farákáp napon?”

²⁷ Tá mao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Waráp Kwar Tokwae Karan te amo ankár waráp yonkwae kare ponankor, waráp waemp ponankor, waráp pourou ponankor, waráp ninik ponankor warákárampo. Tá amo ankár waráp firáp aropan warákár nap te amoku waráp pourouran warákár konapnámp taknámpampo.” ✧ ²⁸ Tá Jisaso man sérrá, “Yeno. Am támaono! Amo yae-párák kare sénapon. Amo takria maok, amo yiki yak sámpea yaká yak nanapon.” ✧

²⁹ Táte am lo mérnámp aropao ninikrá, námo wae méri yak nampan turunkria, pwarápaé sámp námppwaeria maok, warko Jisasén turunkrá, “Onomp firáp arop te wan sénapon?” Tá nopok Jisaso wounáp kar man arakrá sér, ³⁰ “Arop ankárankampao Jerusalem meknámp Jeriko mek pik naeria nángo, oukun arop fárákapao mwaeao k yééréki yaká pia man sámpá tankáprá fukia sirarrá, kwapwe kare ankank pourouk yakáp námpp woropea tukup. Aetenapo, am arop mwaeao k taki tankrá, wae sumpwi naenámp pourouráp. ³¹ Tá am ke fek pris tére konámp arop ankárankamp am mwae páraok pikia akwaprá am aropan nke námppao maok, kámá-pwarará mwae firi warákarrá akwap. ³² Tá taknámp, Livai ankwapao kuri koropeaka am arop tank námpp fek námppao, am aropan nkea kámá-pwarará mwae firi warákarrá akwap.

³³ Aenepan maok, apár Samaria mekamp arop ankárankamp am mwae-páraok koropea am arop tank námpp fekria, mao am aropan nkea maok, man aropomp kare. ✧ ³⁴ Mao am aropamp wonae fik akwapea am fukinap toupou mek wel ntia wain kwarákarea, am ankáráp foupouia pwar. Aea maok, am arop kakapea námokuráp donkimp pourouk papea sámpá akwapea arop néntép konap nap mek paprá taoke-samp amp. ³⁵ Ampia koumounek mao am nap naropwarén maní silva anánkaopwe sánkria maok, man sérrá, ‘Amo mámara arop má fwapi taokeyakampo. Tá waráp mani ankwapmwae k maomp pourou fek pwaránko te, nángár ono arákarrá korop namp fek am nopok amwan sánk nanampon.’ ”

³⁶ Jisaso am wounáp kar farákáprá maok, am lo mérnámp aropan turunkrá sér, “Amo má kar wawia mokoprá ninik rap? Mámara yininkaopwe arop te wa mokop arop oukun aropao fuki sirarinap aropan maomp firápan i konapnámp taknámp námpon?” ³⁷ Tá am lo mérnámp aropao man sérrá, “Am arop man aropompia man yaewourámp te támaono.” Jisaso man sérrá, “Amo akwapea amo kuri am táman taknámpampo.”

Marta ntia Mariaoinep kar

³⁸ Tá Jisas ntia mao éréképa yárák i konámp arop fárákap énéni takrá tukupea mwaeao k napo maok, tá Jisas ankwap némp kánanke mek akwap nángo, yupu ankwap, maomp e te Marta, mao Jisasén warámpea náráp nap mek akwap. ✧ ³⁹ Martamp nánae te Maria. Jisas Tokwae Karao narek tank nángo, Maria koropea maomp wonae fik pu páte tank námpp fek tankrá mao sénámp kar wará tank. ⁴⁰ Marta te námoku fir yankaprá, kápae kare ankank nánaprá, mao te námwan yaewour mo námprá ninika wae. Aeria maok, Marta akwapea Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Onomp nánae te onan pwate nángo, onoku nápar fir nánaprá tére nampono. Amo am te ninik mo

rape? Amo man sénapo, mao koropea onan yaewourano.”⁴¹ Táte Jisas nopok man kar pwarokwaprá sérrá, “Marta kwae! Amo te kápae kare ankankan ninik tokwae napon.⁴² Amo te ankár ankárankamp ankankan saráp ninikae. Mámá ankank Maria sámp naerianámp te kwapwe kare ankankara, nomo te maomp yaekamp pwarokwapá pap mono.” ✧

11

Kwarén kar toropwap mwanap ninikan sénámp kar

¹ Ankwap kumuruk Jisaso akwapea ankwap fek yakrá Kwarén kar toropwap. Mao kar toropwapia pwaránko, wakmwaek mao éréképá yáarak i konámp arop ankwapao man sérrá, “Tokwae Kar e, amo yinan Kwarén kar toropwap i konap ninik yénkrá farákápa. Arop ént mek nér i konámp Jono mao éréképea yáarak i konámp arop fárákapan yénkrá fárákapámpnám yinan kor takae.”² Tá mao am fárákapan sérrá, “Nánkár yumo Kwarén kar toropwap mwaria te yumo arakrá sér kipo:

‘Ayao! Yino ninik námp te, arop ponankor waráp e te yiki karenorá ninikanápono.

Tá waráp firáp taokeyak nanap ke ankár koropano.

³ Fir kumur méntép fár mwanámp puri fek ti-sámpampo.

⁴ Amo yinomp kwatae ninik ník mo, pwarampo.

Am te apae riteanápe,

Arop fárákap yinan napo, yino maomp kwatae ninik ník mo pwar konámpono.

Amo yinan mokop nap nke naerianámp ankank mek kwatae mwaek párapok kwaponó.”

⁵ Tá mao am fárákapan sérrá, “Táte yumo ou mekamp arop ankárankao maomp nouroup arop ankwap yak nánko, kumur kupuk mao akwapea am nouroupén sérrá, ‘Nouroup o! Amo onan pan yininkaopwe sápa!’⁶ Onomp nouroup ankwap kumuruk korop nánko, man sánk nanamp fir tank mono.’

⁷ Tá am nap mekamp arop maomp kar far-pwarará sérrá, ‘Wae ménki kéri yak nánko, tárápu tia amp rae. Ono fárámpea amwan ankank sánk nanamp pourou moiane. Onan kéménki kwaponó.’ Ae te mokop nae-námpono?⁸ Ono yumwan sénampono: Am nap naropwaro náráp nouroupén ninikria am fek man ankank sánk mono. Mao wumwinámp kar wa te ankár kokwae kareria maok, mao fárámpea mao monámp ankank am ponankor nénk naenámpon.

✧ ⁹ Ono yumwan sérrá: Yumo ankank moria Kwarén sénapo te, am monap ankank fwap yumwan nénk naenámpon. Yumo ankár am monap ankank oupouroukria maok, yumo fwap nke mwanapon. Yumo ankár ménki fek poporokwap napo, Kwaro yumwan ménki kik-pwar naenámpon.¹⁰ Am te apae riteanápe, arop, námo am ankank sámp naeria Kwarén sénámp te, ankár am táman sámp konámpon. Arop, ankank sámp nae níkia oupourouk námp te waeman táman nke konámpon. Arop, námwan ménki kik-pwaraeria poporokwap nánko te, Kwaro man ménki kik-pwar naenámpon.

¹¹ Táte yumo ou mekamp arop ankwapamp tárápao náráp naropwarén ‘Námwan éntékam sápa’rá sénánko te, am naropwar te fwap am sénámp pwarará, tákam-ti sánk naenámpon nie? Mono.¹² Táte tárápao naropwarén sérrá, ‘Námwan kae sápa’rá sénánko te, am pwarará kao kwatae sánk naenámpon nie? Am támao kuri mono.¹³ Yumo apárokamp kwatae ninikráp arop wuriman, yiráp tárápan kwapwe kare ankank kwaporok sánk konaponó. Taknámp, yumo fwapia mér kar mwanapon: Yámar mek yaknámp yiráp Naropwar

te námwan sápaeria kar toropwapnámp aropan Yiki Kor Spirit man sánk naenámpón.” ✧

*Jisas te Satanént tére námp'rá sériap kar
Matyu 12:22-37; Mak 3:20-27*

¹⁴ Arop ankwap kwatae-aropao maomp top kor me kéri fákeyak nánko, Jisaso am kwatae-aropon yéréperá kérép nánko maok, am top kor me kéri yaknámp arop wae fwap kar sér. Aenánko maok, koumteouráp arop am táman nkea korokop. ¹⁵ Aenapan maok, arop ankwap fárakapao sérrá, “Mao te kwatae-arop poukeyak konámp Satanomp kárakáre fek kwatae-arop yéréperá kérép námpon.” ✧ ¹⁶ Tá arop ankwap fárakapao, mao te mokoponrá nke mwar ritea am fárakapao man sérrá, “Amo kárakáre ankwap yoro napo, yino nkeaka Kwaromp kárakáre amont yak námpan mér mwanámpon.” ✧ ¹⁷ Aenapo maok, Jisaso am fárakapamp ninik wae méria, mao am fárakapan sérrá, “Táte arop maomp fi taokeyak námp kuk pirékarea yorowar nánko te, am fi te kwatae akwap naenámpón. Táte ankáránk fi mwearoao kuk pirékarea yorowar nap te, am mwearo fwapi kénki yakáp mono. ¹⁸ Tá taknámp Satanomp fi kuk pirékarea yorowarria te, mokopia ankank poukwap mwanap kárakáre sámp mwanapon? Aeno yumo mokopia ‘Satanomp kárakáre fek kwatae-arop yéréperá kérép námpono’rá sénapon. ¹⁹ Tá kare Satan onan yaewour nánko, ono kwatae-arop yéréperá kérép nánko te, wa yiráp arop fákáreran yaewouria kwatae-arop fákáre yéréperá kérép naenámpón? Aenámpara, yumoku yiráp arop fákárerao yiráp kar yurukup napo te, pwi yak mo naeria námpon. ²⁰ Aeno táte Kwaro onan kárakáre sámp nánko, ono kwatae-arop yéréperá kérép nánko, Kwaro náráp firáp taokeyak konámp te wae yiráp wonae fik korop námp mér mwanapon.

²¹ Táte kárakáre kor arop ankwap oump ankank tia náráp nap-topok arop koropantá yérék nánko te, maomp nap mekamp ankank fwap tankáp naenámpóno. ²² Aeno táte arop ankwap kárakáre kor karerao * koropea am aropan yorowaria kwe-pwararea maomp yaekamp am fek yorowar naenámp ninik kárakáre sámp konámp oumpráp ankank pouroukoupea ti-akwapea arop ankwap fárakapan nénk naenámpón. ✧

²³ Arop onomp nouroup mo námp te, mao te onomp yopor aropono. Arop onan yaewourria koumteouráp aropan ankára mek tirá koupoukour mo námp te, am fárakapan ti-yépe nánko piríkimp konapon.”

*Kwatae-arop warko arákarrá koropnámp kar
Matyu 12:43-45*

²⁴ Jisaso ankwap kar sérrá, “Táte kwatae-arop arop pourouk woukoupeyak námpao worékár akwapea, mao kwar saráp mek yárakrá, am mek anepér naenámp apár oupourouk nánko, yak mo nánko te, warko mao sérrá, ‘Ono am wokwaek yakamp nap mek arákarrá akwap nae!’ ²⁵ Aeria maok, akwapeaka am nap nke nánko, am nap tiri farákápea, ankank fwapokwapia pwate. ²⁶ Aenánko maok, mao warko akwapea, fákánekwatae-arop fárakap maomp kwatae ninik kámákár námp éréképá koropea am nap mek yakáp. Aenapo, wokwaek am arop maomp pourou kwatae-arop yakánko, kwatae yakámpao maok, oukoumwan te warko ankár porok kwatae kare arop yak námpon.”

Warákár tokwae konap kar

✧ **11:13:** Jo 14:13-16 ✧ **11:15:** Mt 9:32-34 ✧ **11:16:** Mt 12:38 * **11:22:** Mámá wounáp kar fi te ará: ‘Kárakáre kor arop’rá sénámp te, Satan nono. ‘Kárakáre kor kare arop’rá sénámp te, Jisasono. ✧ **11:22:** Kl 2:15

²⁷ Kápae kare koumteouráp arop yakápapo, Jisas má kar farákápámpon. Aenko yupu ankwap am ou mek yakámpao Jisasén arakrá sér, “Am yupu wokwaek amwan fárákapea amwan mom wurumpámp, mao maok warákár naenámpon.” ²⁸ Tá Jisaso sérrá, “Mo, arop fárákap Kwaromp kar wawia mántwaok nap te, am fárákapao saráp fwap warákár mwanapon.” ✧

Jisasén ‘Kárákáre yoroae’rá sénapo yoporimp kar

Matyu 12:38-42; Mak 8:11-12

²⁹ Kápae kare koumteouráp arop fárákap koropea koupoukour yakápapo, Jisaso am fárákapan sérrá, “Mámá ke fekamp arop fárákap te kwatae ninikráp arop fárákapon. Am arop fárákapao sérrá, ‘Krais támaonorá yénképnámp kárákáre yoro napo, nke mwaro.’ Aerapan maok, ono am fárákapan am yénkép mono. Profet Jona yénképámp ankankan saráp yénkép nanampono. ³⁰ Jona éntékamamp yare mek yininki yakea érik korop nánko, Ninive mekamp arop fárákapan Kwaro man sámp-kérép námpan yénkép námpon. Táte taknámp, Aropamp Tárápao kor apár me mek yininki yakeaka fárámp nanko, mámá ke fekamp arop fárákapan Kwaro onan sámp-kérép námp yénkép nae námpon. ³¹ Wakmwaek Kwaro arop fárákapan yurukupnámp ke fek, Siba fi mekamp kwino mámá ke fekamp arop fárákapént fokopeyakria, mámá ke fekamp arop fárákapamp kwatae ninik érik farákáp naenámpon. Am te apaeria námpanápe, am kwín te maomp apár panek faek karaok yak námpao koropea King Solomonó farákápámp ninik kour wawi námpono. Aeno mapek yaknámp arop ankáránkampamp ninik kour te Solomonomp ninik kour kámákár akwap námpon. ✧ ³² Taknámp wakmwaek Kwaro arop fárákapan yurukup naenámp ke fek Ninive mekamp arop fárákap fokouri yakápria oukoumwan má ke fek yakápnap arop fárákapamp kwatae ninik érik farákáp mwanapon. Am te apaeritea námpanápe, am Ninive mekamp arop fárákap Jona Kwaromp kar farákáp nánko, wawia kwatae ninik pwarará, Kwaronámpok tukupapon. Aeapara, oukoumwan mapek yaknámp arop ankáránkampao farákápnámp kar te Jona farákápámp karan kámákár akwap námpon.” ✧

Arop pouroukamp waeran sénámp kar

Matyu 5:15-16; 6:22-23

³³ Tá Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Arop lam pounkouroupea nap te mek pap mo, tap woukwapá pap mo i konámpon. Narek kákánar fek páte napo, arop am nap mek koropria kor, am lam wae táman nke mwanapria. ✧ ³⁴ Waráp yi te waráp pouroukamp lamono. Waráp yi kwapwe kare nánko te, waráp pourou mek kuri wae kwapwe námpon. Aeno waráp yi kwatae nánko te, waráp pourou mek ponankor kirikip námpon. ³⁵ Aenámpara, amo fwapia mérampo: Takria waráp pourou mek kirikip koropantáno. Waerao saráp yak naenámpon. ³⁶ Waráp pourou mek ponankor wae kwapwe yak nánko, ankwapmwaek kirikiri kirikip mo nánko te, waráp pourou mek ankár wae pouri yakria, lam waerao amwan tákapnámp niamp naenámpon.”

Jisaso Farisi fákáre ntia tisa fárákapamp kwatae ninikan sérimp kar

Matyu 23:1-36

³⁷ Jisaso am kar farákáprá séri pwaránko, Farisi ankwapao, námont koropea fáraeria wumwi. Aenángo Jisas wae maomp nap mek akwapea fánaeria tank. ✧ ³⁸ Tá Farisi tankrá nke nánko maok, Jisas te Juda firao i konap ninikaok yae yárar moi tetankrá fir fánánko maok, am Farisi te, Jisas máte apaereaneria ninika wae. ✧ ³⁹ Aenámpan maok, Jisas man sérrá, “Yumo Farisi yumo te

✧ 11:28: Lu 8:21; Yé 1:3 ✧ 11:31: 1 Kin 10:1-10 ✧ 11:32: Jo 3:4-10 ✧ 11:33: Lu 8:16 ✧ 11:37: Lu 14:1 ✧ 11:38: Mt 15:1-2

kap ntia plet younkwe mwaek saráp yárár napon. Aeno mek te kíkiank níník tá nkwakwe make kwatae níníkao top pwarámpá yak námpono. ⁴⁰ Yumo te épépérép aropono! Kwar te ankank pu-pwaek saráp yororia mek kuri yoro moi námp nie? ⁴¹ Aeno ankank yiráp níník mek yak námpan, ankank monap arop fárákapan yaewouranorá nénk kipo. Tak napo maok, yumo térenap ankank te fwap yiki kukur yak naenámpon.

⁴² Aeno yumo Farisi, yumo te fwapia mér kip! Yumo te fir mek sirarrá fépér i konap nánákáre konámp ankank tia fére-sámpramp fi papea, Kwarén ankárakamp fi sánk konapan maok, yumo ankwapan yae-párák kare níník i konap ntia Kwarén warákár konap níník te pwar napon. Aeno yumo te anánkaopwe níník méntér téreria ankwap lo pwar mo napo maok, am te yae-párák naenámpon.

⁴³ Yumo Farisi, yumo te fwapia mér kip! Yumo te lotu nap mek, arop námwan nke nap fek tankáp mwar kar, tá yumwan kourteouráp aropao kourpoukourap mek, ‘Gude’rá séranáponorá kíkiank i konaponon.

⁴⁴ Yumo fwapia mér kip! Yumo te arop yákáre apár me mek papea oupouri pwatea napo, arop fárákap mér moria, am yumuntukaok paokop i konaponon.”

⁴⁵ Táte lo méri yakápnámp arop ankwapao man sérrá, “Tisa, amo takrá sénap te, amo yinan kor kar kárákáre fek wouroumprá sénapon!” ⁴⁶ Tá Jisas sérrá, “Yumo lo méri yakáp nap arop fárákap, yumo kor fwapia mér kip! Yumo kápae kare lo kánanke-táráp kák napo, kourteouráp arop ampaokrá paokopria, am lo kápae táman mokopi mokop mwarria kounkour napon. Aenapao maok, yumoku te am fárákapan kánanke yae paprá yaewour mo kar naponon. ⁴⁷ Yumo fwapia mér kip! Wokwaek yiráp appeyaenápo profet fárákapan yénképrá kák tenapo, yumo am apár me kwar yu fek sank moporrá párapokop napon. ⁴⁸ Yumo am taknap níník te arop fárákapan yénképrá: Profet fákáreran yénképrá kákap te, fwaprá kari naponorá níník napon. Am te apaie riteanápe, mao profet fákáreran yénképrá kák tenapo, yumo maomp kwar yu fek sank moporrá paokop napon.

⁴⁹ Aenapantá yonkwae kour kwapweráp Kwaro wokwaek arakrá sér: ‘Ono profet ntia aposel fákáre tirá kérép nanko, arop fárákapao ankwap fárákapan sámpá yampourourá, ankwapmwaek yénképrá kák mwanap’ rimpon. ⁵⁰⁻⁵¹ Wokwaek Kwaro apár yoro námp fek, Abel feknámpia, profet fákáreran yénképrá kákrá koropea, Sekaraia Kwarén ofa sánk konap alta ntia lotu nap tokwae yak nánko, amore mek sumpwi námpon. Aeno máná ke fekamp aropan te Kwaro nopok touwe kwatae sánk naenámpon. Ye, ono yumwan sénampono: Takiap fekamp touwe te, oukourmwan máná ke fekamp arop fárákapao am fek touwe kwatae sámp mwanapon. ✧

⁵² Yumo lo méri yakápnámp arop fárákap, yumo fwapia mér kipo! Yumoku támao Kwarén mér kokwaeria, arop ankwap fárákap am mér sámp mwarria napo, yumo mwaie kéri fákeyakáp napon.”

⁵³ Jisas takrá séria, am nap pwarará, ek akwap nánko, lo yénkrá farákáp konap arop fákáre ntia Farisi fárákap yonkwae popwarámpria téréménka waerá, Jisas te apaerá séran wa mwarria kápae kare nkwakwe make kar man turunkup. ⁵⁴ Am fárákap te, man kot mwanámp karan séri kanrá am mao sénámp kar wará yépékrá yakápiapon. ✧

12

‘Farisimp kwekár níníkan mér kip’rá sénámp kar

✧ 11:50-51: Stt 4:8; 2 Sto 24:20-21 ✧ 11:54: Lu 6:11; 19:47; 20:19; 22:2

¹ Kápae kare fopwakwap arop koupoukareaka, fákappéri yakápria, ankwap fárakapamp pu topwe fek pumpur mwanap niamp pourouráp. Am ke fek táman maok, Jisas námoku éréképá yarakimp aropan sérrá, “Yumo Farisi fákáreramp yis fwapnae karia mér kipo. Ono te aran sénampono: Arop nke nap fek te kwapwe kare paokop napao maok, maomp ninik mek te kwatae ninik yak námpono. ✧ ² Kápae kare ankank mek wouroumpyak námp te, nánkár wakmwaek érik yak naerámpon. Tá kápae kare kánánkámp sérarap karao kor arop ponankor am kar mér mwarea napon. ³ Ae mwarea napara, kápae kare kar yumo kumuruk sérar nap te, kápae kare arop yámarao wa mwanapon. Tá ankwap karan kor yumo nap mek ankwap aropan kánánkámp sánánkar séri napan kor, am kar nánkár némp kupuk fokopeyakáprá érik sérar mwarea napon.”

*Kwar ankárankan saráp apáp mwanámp kar
Matyu 10:28-31*

⁴ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Ononamp fákáre, ono yumwan arakrá sér rae: Arop pourouran saráp sámp-wouroumpria, waempén kwatae pap mwanap pourou monámp arop táman apápi kwapon. ⁵ Aeno ono yumwan, wan apáp kiprá érik sénae nae: Yumo ankár Kwarén apáp kipo. Kwar te arop porokwap pap námp kwamp te, am arop yaomwi mek sinaenámp kárakáre fákeyak námpon. Aenámpara, ono yumwan waeman kar sénampon: Yumo ankár Kwarén apáp kipo. ✧

⁶ Yumo te waeman mér napono: Arop ant kánanke éntik sámp nap te 2 toea fek sámp konap wuriman, Kwar te am ant kánanke te ník mo mono. Waeman méri yak námpon. Aenámpara, yiráp me korkamp me pwaeran kor ponankor kouroumpéa mér kare námpon. ⁷ Aeno arop yumo te Kwaro nke námp fek am ant kánankeran kámákár tukup napara, apápi kwapon.” ✧

*Jisasomp e sér mwanap kar
Matyu 10:19-20,32-33; 12:32*

⁸ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Ono yumwan sénampon: Arop koumteouráp aropan sérrá, ‘Námo te onan maomp firáp yak nampono’rá sénánko te, Aropamp Tárápao kor Kwaromp ensel fákáreran ‘Mámá arop te náráp firáp aropono’rá sénaenámp. ⁹ Aeno arop koumteouráp aropan ‘Námo te onan maomp firáp mekamp arop mono’rá sérianámp te, Kwaromp Tárápao kor Kwaromp ensel fákáre wa nap fek ‘Mao te onomp mono’rá sénaenámp. ✧

¹⁰ Arop ankwapao Aropamp Tárápan wouroump nánko te, tá fwap Kwaro maomp am kwatae ninik sámp-sinaenámp. Aeno Yiki Kor Spiritan wouroump nánko te, Kwar te am maomp am kwatae ninik te sámp-sir mono. ✧

¹¹ Nánkár yumwan éréképea tukupeaka lotu nap mek, tá Gavman, tá arop taokeyakáp konap nke nap fek yumwan kot naenáno, yumo apápriaka, yino te apae mokope kar pwarokwaprá sér mwareanoria apápi kwapon. ¹² Nánkár taknap ke fek táman, yumwan Yiki Kor Spiritao, ará kar arakrá sérenkria yénkép nánko, fwap sér mwanapon.” ✧

Ankankráp aropamp wounáp kar

¹³ Kápae kare arop néntépria maok, ankwap ankárankao Jisasén sérrá, “Tisa, onomp naropwar sumpwi nánko, onomp ankank onomp naerao sarápnámp, amo akwapea sénapo, onan ankwapmwaek pírekarea sápano.” ¹⁴ Aeránko maok, Jisaso am aropan sérrá, “Wi! Onan te wa yiráp ankank yurukup

✧ 12:1: Mt 16:12 ✧ 12:5: Jer 4:12 ✧ 12:7: Lu 12:24 ✧ 12:9: Lu 9:26 ✧ 12:10: Mt 12:23-25,28,31 ✧ 12:12: Lu 21:12-15

nanamp arop yoroi páte nánko, ono yiráp ankank pírékarea nénk nanampanápe?”¹⁵ Aeria maok, Jisas koumteouráp aropan arakrá sér, “Yumo fwapnae karia mér kipo: Yumo takria nkwakwe make ankank sámp mwaria kikiánk mwanape. Arop kápae kare ankank tinámpao maok, mao te am ankank fek yiki yak sámp naenámp pourou mono.” ✧

¹⁶ Aeritea maok, Jisas am fárákapan wounáprá sérrá, “Maniráp arop ankwapamp yopwarkamp fir kápae kare tankáp nánko maok,¹⁷ am maniráp aropao ninikrá, ‘Ae te kák nanamp nap pwi mo námp te, mokop nae?’¹⁸ Arak nanampon: Mámá nap warko pápárámpia fákeyakrá, tokwae nununkwi tiria maok, onomp witráp kápae kare ankank kwapwe kare mámá am nap mek kák nanampon.¹⁹ Ono te onoku támao arakrá sér: Ono oukoumwan te kápae kare ankank kwapwe kare nampara, fwap kápae kare yopwar fek yak nanampon. Oukoumwan te ono anepéri yakrá, fir kwapwe fárrá yakrá warákar nanampono.’ ✧²⁰ Aenámpan maok, Kwaro man arakrá sér, ‘Amo te épérép kare aropono. Amo oukoumwan kumuruk saráp sumpwi nanape. Amo am ankank koupoukareaka kák tenap te, wa sámp naenámpo?’ ” ✧²¹ Jisaso mámá wounáp kar séria pwarará maok, arakrá sér, “Mámake pourouráp ankank te kápae kare ankank koupoukournámp aropamp pourouk korop naenámpo. Aenámpan maok, Kwaro nke námp fek te ankank moráp arop yak námpo.” ✧

*Ankank mo nánko, ninik tokwae konapan sénámp kar
Matyu 6:25-34*

²² Aeria maok, Jisaso námoku éréképea yáraknámp aropan sérrá, “Yumo te yiráp pourouantá apápriaka, arakrá sér mwanape: ‘Nomo te apae fir sámpea fár mwareano?’ ria ninika wae, tá ‘Maokamp waempyam sámpea yirir mwareano?’ ria ninik tokwae kwapon.²³ Yiráp yiki yakáp nap te waeman firan kámákár akwap, tá yiráp pourouao kor waempyaman kámákár akwap námpo.²⁴ Yumo te antan ninik kipo. Ant te yopwar yoroitea fir tirá koupoukour mo i konámp. Tá fir tirá kák konap ap nap sámpá yak mo i konámpan maok, Kwar támao man fir nénk konámpono. Aeno arop yumo te tokwae kar ankankara, Kwaro yumwan waeman mér námpo. ✧²⁵ Tá yumo ou mekamp arop ankwapao námoku fwapi yak naenámpan ninik tokwaeria te, am ninik tokwae námp fek tapek mao yiki yak naenámp ke warko érsakwaprá pap naenámp nie? Tak naenámp pourou mo kareno.²⁶ Aeno yumoku mwar am ankank kánanke tak mwanap pourou mo námp te, apaerá ankwap ankankantá ninik kápae napon?

²⁷ Yumo te yao fuan mokoprá yakreaná fwapia nke kipo. Mao te waempyam yoro mo i konámpono. Aeno ono yumwan sénae namp te, wokwaek kar king Solomono kor kápae kare kwapwe kare ankank moporimp te, am yao fu émi niamp kwapwe kare takeniamp mono. ✧²⁸ Kare karonu, yopwaraok apwar oukoumwan yak námp te, tá oumpouran moropea yaomwi mek yank i konapono. Take pourouráp apwar pwae kánanke kwatae wuri-man, Kwaro fupu kwapwe kák tenámpono. Taknámp táman fwapia mér kip: Kwar te arop yumwan te fwap waempyam ankank nénk naenámpo. Ae naenámpan maok, yiráp Kwarén mér nap te kánanke kwarok námpo.²⁹ Mao yumwan taokeyak námpara, yumo te, apae fir, apae ént fár mwareanorá ninika wae kwapon.³⁰ Mámá apárokamp arop fi ponankor Kwarén mér monap aropao saráp maok, am ankankantá ninik tokwae konapon. Aeno yiráp Naropwar yumo arake ankank fwap ti mwanapria méri yak námpo.

✧ 12:15: 1 Ti 6:9-10 ✧ 12:19: 1 Ti 6:17 ✧ 12:20: Jer 4:13-15 ✧ 12:21: Mt 6:19-21 ✧ 12:24: Sng 147:9 ✧ 12:27: 1 Kin 10:23-25

³¹ Aenámpara, yumo te ankár kwapwe kare Kwaro ninik námpaok saráp ninika waerá paokop napo, yumwan kor am ankank nénkano mpupo.

*Yámar mekamp ankank kwapwe
Matyu 6:19-21*

³² Onomp sipsip ankwap yinink e! Yumo apápi kwapono. Yiráp Naropwar Kwaro yumwan náráp firáp taokeyakáp mwanap sánk nanampria warákár námpon. ✧ ³³ Yumo te yiráp ankank ponankor arop, mani fek sámpenkria sánkria maok, am mani sámpea maok, mani monap aropan yaewouria am mani sánk kip. Yumo tak napo maok, yiráp yámar mekamp paus mek top koupour naenámpnon. Tá yámar mekamp yiráp waempén yaewour i konámp kwapwe kare ankankan saráp koupoukour kip. Am yámar mekamp ankank pwar mo i konámp, tá oukun i konámp arop te wonae fik korop mono. Tá oumpwe te am ankank fépér mo i konámpono. ³⁴ Yumo má kar man ninik kipo: Am yiráp kwapwe kare ankank tankápnámp némpouk te, am némpouk táman yiráp ninikao kuri yak naenámpnon.”

*Térenap arop nánap i konap kar
Matyu 24:42-44*

³⁵ Jisaso ankwap kar arakrá sér, “Yumo te ankár waempyam fae tákáre fek kápéria, yumuntuk sépér fápákamprá, yaomwi poupoukia nánapi yakáp kipo. ³⁶ Yumo te yiráp arop tokwae yupu warámp riaka, fir fáriaka pwarará koroprá ménki kik-pwarenk ránko, koupour kikip mwanámpria yépék i konapnámp taknámp kipo. ✧ ³⁷ Am arop tokwaerao koropea náráp tére konap aropan nke nánko, pamp mo, yiki tankáp nap kwamp te, warákár konapono. Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Nánkár arop tokwae námoku koropea tére arop arákarea tére konap aropan, yumo tankápenk ritea, námoku fir yankapea nénk naenámpnon. ³⁸ Mao kumur kupuk korop kuni, wakor naenámp ke fek korop kuni, mao koropria nke nánko, am náráp tére konap aropao kor pampi yakáp mo nap kwamp, am tére arop fwap warákár mwanapon.”

³⁹ Yumo te arak i konap aran fwapiaka ninikrá mér kip: Nap naropwaro oukun arop koropea náráp nap mekamp ankank oukun-tiantánoria námp kwamp te, am arop numwar koropea nap kik-pwarará yinkanáponoria pwar mo i konámpono. ⁴⁰ Yumo kor ankár nánapi yakáp kip. Aropamp Táráp yumo, oukoumwan korop mo naenámpnan mpwe napo, am ke fek táman korop naenámpnon.”

*Kwapwe kare tére arop ntia kwatae tére aropamp wounáp kar
Matyu 24:45-51*

⁴¹ Aerá séránko maok, Pita Jisasén turunkrá, “Tokwae Kar e! Amo am wounáp kar sénap tane, yinan saráp sér rape, arop ponankoran sér rape?”

⁴² Aeránko maok, Jisaso Pitamp kar pwarokwaprá maok arakrá sér, “Tére taokeyak konámp arop te mokopia ninik kwapwe sámpea yae-párak náráp tére tére kour naenámpnon? Arop tokwaerao take pourouráp tére poukwapnámp arop yoroi páte nánko, náráp tére arop poukeyakria, am fárákapan fir nénk naenámp ke fek nénk konámpon. ⁴³ Take pourouráp tére arop te fwap warákár kare naenámpnon: Nánkár maomp arop tokwae arákarrá koropria mao náráp térerá yak námp nke naenámpnon. ⁴⁴ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Am arop tokwae náráp tére aropan náráp ankank ponankor poukwap naenámpria pap naenámpnon. ✧ ⁴⁵ Aeno am tére aropao ninikrá, náráp arop tokwae te koupour korop naenámp pourou monoria maok, tére konap

arop ankwapan porokwap, am térenap yupuran kor porokwapria maok, fir fárrá, mánmán ént fária épépéréprá yáakria, ⁴⁶ maomp arop tokwae korop naenámp méria nánap mo nánko, am ke fek táman maomp arop tokwae korop naerámpon. Aeria am arop tokwae te am tére aropan fukia kwatae paprá maok, man kar ták-sir konap aropént páte nánko yak naenámpon.

⁴⁷ Tére konap aropao náráp arop tokwaeramp ninik te wae mér námpao maok, mao ankank nánapia náráp arop tokwaeramp ninikaok mo námp te, maomp arop tokwaerao man tékén porokwap naerámpono. ✧ ⁴⁸ Aeno térenámp aropao náráp arop tokwaeramp ninik mér moria maomp ninikaok mo námp te, maomp arop tokwaerao kor man paok ke fek sánánkar tae morok fek porokwap naenámpon. Kwaro arop ankárankan ourour tokwae sánk nánko te, nopok kuri am fek fwapi tére kuno. Táte kourouráp arop fárakapao arop ankárankampan ‘Námwan taokeyak naenámp tére sánktea, am tére fek fwapia yinan taokeyakae’ ria sérara wae konapon.”

Jisas kourouráp aropan kuk pir-pwar naeria éknámp kar

⁴⁹ Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, “Ono ékamp te yaomwi apárok ko-sinanko, yaomwi koupour yurunkano karria ék nampon. ⁵⁰ Onan mwar pourouráp touwe tokwaerao oupouroup nánko, sumpwi nanampara, oukoumwan am sámp mo namp kwamp ninik tokwae nampon. ⁵¹ Ae te yumo ninik nap te, ono ék namp te, yorowari kwaponoriaka taokor naeria má apár mek ék namp nie? Tak te mono. Ono yumwan sénæ: Ono ék namp te kourouráp aropan kuk pir-pwar naeria ék nampon. ⁵² Oukoumwan, tá nánkár wakmwaek kor éntupwar naropwar maomp tárápu nonopok yorowaria, ankwap yininkaopwe yakriaka, ankwap anánkaopweran kar sér, tá ankwap anánkaopwe yakriaka nopok am yininkaopweran kor kar yorowar mwanapon. ⁵³ Tá ankwap te, naropwaro náráp tárápan yorowar nánko, nopok poumou-táráp náráp naropwarén yorowar naerámpon. Tá éntupwaro náráp yupu-tárápan yorowar nánko, nopok yupu-tárápao kor náráp éntupwarén yorowar naerámpon. Tá éntupwaro tárápamp yupuan yorowar nánko, nopok am tárápamp yupuaok kor náráp táparápén yorowar naerámpon.”

Ankank koropnámp fi kor mér monap kar

Matyu 16:2-3

⁵⁴ Jisaso kourouráp arop ouan arakrá sér, “Yumo te warákam ék naenámp yámar wae wuri nkea, ‘Warákam ék naeane.’ Makrá sénapo, tá wae kare warákam ék konámpon. ⁵⁵ Tá ankwap te, ouwi korop nánko nkea méria, ‘Máte wae noump ouwirao korop námpono’rá sénapo, am te wae kare noump tank konámpon. ⁵⁶ Yumo kwekár i konap arop wuriman, yumo apárok mapek korop konámp ankank, tá yámar mek korop konámp ankank yae-párak yurukup i konap te, apaeritea oukoumwan máma ke fek korop naenámp ankank nke napao, yumo warko fwapia mér moitea épéréprá paokop napon?”

Arop man kot naenámpo mént fwapokwap nenep kar

Matyu 5:25-26

⁵⁷ Jisaso warko arakrá sér, “Ae te apaeritea yumo fwapia ninikia kwapwe kare ninik fek apae-apae ankank yae-páraknámp yurukup mo napon? ⁵⁸ Amwan arop ankwapao kot naeria warámpea akwap nánko te, amo oukoumwan mwaeak akwap nep fek tapek kar fwapokwap kipo. Takria amwan kot wa i konámp aropamp wonae fikeanámpo, mao amwan plismanomp yaek pap nánko, plismano amwan kalabus nap mek papantáno. ⁵⁹ Ono amwan waeman kar sénampon: Amo te koupour akwap mono, ankár kalabus

✧ 12:47: Jer 4:17

mek yakrá akwapea, amwan sérinap mani ponankor sánkea maok, pwar nanapon.”

13

‘Kwatae ninik pwar monap arop te yaomwi mek pik mwanap’rá sénámp kar

¹ Jisaso am kar farákápea pwar nánko maok, am ke fek táman arop ankwap farákapao yakápia Jisasén sérrá, “Galili mekamp aropan Pailatomp soldia fákáreráo lotu nap tokwae mek faoporapo, am farákapamp yiri Kwarén ofa sánknáp nape firamp yiri yumuntuk kwarákari námpon.” ² Aerapo maok, Jisaso am farákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo ninik nap te, am Galili mekamp arop farákapamp kwatae ninikao saráp tokwaeria Galili mekamp ankwap farákapamp kwatae ninikan kámákár akwap námpan mpwe ninik rape? ³ Ono yumwan waeman kare kar ‘Mono’rá sénampon. Aeno yumo kwatae ninik pwar moria te, take pourouráp ankank yumwan ponankor taknámp mwarea napon. ⁴ Wokwaek kar Siloam mekamp pouri nap tukur pikria, 18 arop paokimp te, yumo ninik nap te, am farákapaoínáp kwatae ninik te Jerusalem mek yakápnáp arop farákapamp kwatae ninikan kámákár akwap námpan mpwe ninik rape? ⁵ Ono yumwan waeman kare kar ‘Mono’rá sénampon. Aeno yumo kor kwatae ninik pwar moria te, take pourouráp ankank yumwan ponankor korop naenámpon.” ✧

Yao fik tank mo i konámp kar

⁶ Jisaso wounáp kar sérrá, “Arop ankwapao yao fik wain yopwaraok yímptea yakrá tank naenámpan mpwerá korop ko nke námpan maok, am te ki tank mono. ⁷ Aenámpantá maok, am yopwar mekamp tére aropan sérrá, ‘Amo wawae! Ono yinink yopwar fek ki tank naenámpan mpwerá korop ko, nke nanko, tank mo námpono. Aenámpara, amo ankár am yao karápaé! Wain yak naenámp fek fáparákápáne!’ ⁸ Aeránko maok, am térenámp aropao kor am yopwar naropwarén sérrá, ‘Wampweno. Nánkár ono má yopwar fek saráp fi akárápria kwar kwapwe karenámp fi mek kák nanko, ki tank mákean nke nae. ⁹ Nánkáráp ankwap yopwar fek warko tank moian nkea, mo nánko maok, ‘Karámpae’rá sérampo.’”

Sabat yae fek Jisaso yupu ankárank fwapi papámp kar

¹⁰ Sabat yae fek lotu nap mek Jisaso koumteouráp aropan kar farákáp. ¹¹ Aenángo maok, yupu ankárankan kwatae-aropao man touwe sánkánko maok, maomp paonkore kor te ankár woukoupea yárák námp te akwapea 18 yopwar fek yak. ¹² Aenángo, Jisaso man nkea, koropae ritea, man sérrá, “Waráp touwe te amwan oukoumwan sámp-fákeyak mono. Wae pwar námpon.” ¹³ Aeria pwarará maok, maomp pourouk yae papánko maok, am yupurao náráp paonkore kor kwapwe kare naenko maok, Kwarén fáparák tokwaeriaka warákarimpon. ¹⁴ Aenámpan maok, am lotu nap taokeyak konámp aropao Jisaso Sabat yae fek yupuramp pouroukamp touwe fwapi papámpantá, nkeaka yopor yonkwae pwarámpria maok, koumteouráp aropan sérrá, “Loao sérrá, ‘Yumo tokwampok yae fek saráp tére kip.’ Aenámpara, yumwan aropao yiráp touwe fwapi papanáponoria te, tokwampok yae fek saráp korop kipo. Aeno Sabat yae fek te korop kwapono.” ¹⁵ Aeránko maok, nopok Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo te kwekár i konap aropono! Yiráp kar te yiráp niniként ankár pourouráp mono! Sabat yae fek te yumo ponankor yiráp bulmakauramp nap mek tukupea yiráp bulmakauráp donki aokor-aokoria man ént fánanáponoria éréképá tukup

konapon. ¹⁶ Aeno má yupu máte Abrahamomp tárápan maok, Satano maomp pourouk 18 yopwar fek yarokwapá fákeyak námpono. Táte ono am man woukoupeyáknámp ankank fwap Sabat yae fek wor-pwar nanamp te mokopono?"

✧ ¹⁷ Makrá sénánko maok, am Jisasén yorowar kar sérap arop fákáre am te pwarápaé tokwae sámpapo maok, táte nopok kourámp arop ponankor mao térenámp ankank te kwapwe kare námpantá warákár tokwaeapon.

Mastet ki ntia yisan wounápnámp kar

Matyu 13:31-33; Mak 4:30-32

¹⁸ Jisaso warko sérrá, "Kwaro náráp firan taokeyak konámp te mokope ankankono? Ae te ono apae ankankan, arake niamprá wounáp nanampon?"

¹⁹ Am te ará: Arop ankárankao firan nape sánk konámp mastet fu kánanke kwarok yopwaraok sitenánko maok, forokareaka yao karnámp téképea tokwae kar nánko, ant am yowe fek taok i konámpono. Tá taknámp, Kwaromp firao kor kápaé kare forokor naenámpo."

²⁰ Jisaso warko ankwap kar arakrá sér, "Ono Kwaro náráp firáp taokeyak námp te mokope wounáp kar sénanampon?" ²¹ Am te yis niampon. Yupu ankwap plaua tokwae mek yis kánanke kwarok yok-sirarea mént arákareanánko, am plaua ponankor yámpea tokwae kar i konámp niamp takeno."

Ménki kánanke kwarok

²² Jisaso taun mekmwaek, némpouk mwaek yarákrá kourámp aropan kar yénkrá farákáprá yarákia Jerusalem mek akwapnámp mwae-párak akwap.

²³ Aenánko maok, arop ankárankao Jisasén turunkrá, "Tokwae Kar e, Kwar te ankákárank aropan saráp érékép naenámp nie?" Aeránko maok, Jisaso am fárákapan sérrá,

²⁴ "Yumo te ankár ménki kánanke mek yink mwaria, kárákáre kar kip. Ono yumwan sénamp te: Arop kápaé kare am ménki kánanke mek yink mwaria napan maok, am fárákap te pwi mo napon.

²⁵ Nánkár wakmwaek nap naropwaro nap ménki kéri tenánko, yumo te koropea ek yakáprá, ménki fek poporokwapria sérrá, 'Arop Tokwae, amo yinan ménki kik-pwarae'rá sénapo, nopok mao yiráp kar pwarokwaprá yumwan sérrá,

'Ono yumwan mér mo namp te, yumo te maokampono?' ✧ ²⁶ Aeránko maok, yumo nopok man arakrá sér, 'Yino waeman amont fépér, tá amo wae yinomp némpouk yakria, yinan kar farákáp, mak i konap tene.'

²⁷ Makrá sénapo, mao kor nopok yumwan sérrá, 'Ono te yumwan fwapia mér mo nampono. Yumo mam némpouk aropao nape? Yumo te kwatae nínik i konap arop fárákaponu! Yumo ponankor onan pwarará tukupenke!'

²⁸ Yumo te nánkár Abraham, Aisak, Jekop, profet ponankor Kwaromp firáp taokeyak námp mek yakáp napo nke mwanapan maok, yumoku támaoia, yumwan ek pwate napo, am mek yakáprá apánki tikirá you kikimpia wae mwanapon.

✧ ²⁹ Aenapo, tá ankwap fi mek arop, yámar piknámp mek arop, fwe yawor mek arop má ponankor Kwaromp firáp taokeyak námp mek kourámp tankáprá fir fépér mwanapon.

³⁰ Yumo wawenk! Arop ankwap fárákap oukoumwan wakmwaek kar kánanke kwatae yakáp nap te, manénkir am mek yink mwaria napon. Tá arop ankwap fárákap oukoumwan manénkir yink mwarianap arop tokwae yakáp nap te, nopok wakmwaek kar kánanke kwatae yakáp mwaria napon."

Jisaso Jerusaleman yonkwae touwemp kar

Matyu 23:37-39

Jisaso Jerusaleman yonkwae touwemp kar

Matyu 23:37-39

³¹ Am takámp ke fek táman Farisi mekamp arop ankwap fárakap koropeaka Jisasén sérrá, “Amo te mapek yak kwapono. Ankwap fek akwapae. Heroto amwan sámp-wouroump nanampri námpon.” ³² Aeránko maok, Jiaso sérrá, “Yumo tukupea am yao pwae mekamp as kwatae táman arakrá sér kipo: ‘Ono oukoumwan, tá oumpouran arapek kwatae-arop yéréperá kérépria, touwenap arop fwapokwaprá kákea maok, yinink yae arapek onomp tére wae pwar nanampon.’” ³³ Aeno oukoumwan, tá oumpouran, tá ankwap makáran arapek maok, ono ankár akwap nanampon. Am te apae riteanápe: Profet te ankwap némpouk yak nánko, man sámp-wouroump mono. Man te ankár Jerusalem mek maok sámp-wouroump mwanapon.”

³⁴ Aeria maok, sérrá, “Jerusalem, Jerusalem e! Amo te profet fákáreran tirá wouriaka, Kwaro amonapok tirá kérépnámp aropan kor mént yumwi fek yénképrá kák konapono. Kápaé kare por ono te waráp tárápuan kakaruk éntupwaro náráp morokan i konámpnám yowe pwae ankore mek wouri fákeyak nae rampan maok, yumoku monorá napon. ✧ ³⁵ Yumo wawenke! Kwar te yumwan pwate nánko, yiráp némp máte kwaporok yak naeria námpon. Ono yumwan waeman kar sénampon: Yumo warko onan nke mo yakrá tukupea yumo sérrá, ‘Am arop te Kwaro ninik námpe fek korop námpara, Kwaro man ‘Yae-párak kareano’rá sér mwarea napon.’”

14

Jiaso arop ankárank pu yae yámpánko fwapi papámp kar

¹ Ankwap Sabat yae fek Jiaso akwapéa Farisi mekamp arop tokwaeramp nap mek fárrá tankánko maok, ankwap fákárerá man, mokopon nke mwarria yépékrá tankáp. ² Aenapo maok, pu yae yárámpámp arop ankwap Jiasomp wonae fik tank. ³ Aenánko Jiaso am aropan nkea maok, lo mérnámp arop fákáre ntia Farisi fákáreran arakrá turunk, “Nomo te Sabat yae fek te touwenap arop te fwap fwapokwaprá kák mwanámpe ni mo nie?” ✧ ⁴ Aerá turunkánko maok, am fárakapao kor kar tákaprá sér moapantá maok, námoku man warámpea maomp touwe wor-sirarea sámp-kérépánko, akwap. ⁵ Aenánko maok, mao arakrá sér, “Ae te yumo ankwapao yiráp táráp, tá bulmakau Sabat yae fek ént me mek pik nánko te, yumo kor man koupour warámpe mo i konap nie?” ⁶ Aerá séránko maok, am fárakap te nopok maomp kar pwarokwaprá sér mwarap pourou mono.

Arop námokuráp pourou apárok sámp-anámpe naenámpan sénámpe kar

⁷ Jiaso nke nánko, arop fir fár mwarria korop nap te ankár am fir kérounámpe aropao yak námpe fek saráp tankáp napantá maok, wounáp kar arakrá sér, ⁸ “Arop ankárankao yupu warámpnámpe fir kérouria amwan wumwi nánko, akwap nap kwamp te, am yupu warámpnámpe aropao tank námpe fek te akwapá tank kwapono. ⁹ Takria amwan ‘Má sia pwar napo, náráp nouroup mapek tankano’rá sénánko, amo pwarápaé tokwae sámpea younkwe mwaek akwapá tank nanape. ¹⁰ Aeantara, amwan arop ankwapao fár mwarria wumwi nánko, akwap nap kwamp te kánánkar akwapéa, faek karaok tank napo, nánkár námoku sérrá, ‘Wonae fik mapek koropea napo, tankar’rá sénaenámp. Amwan takrá sénánko maok, amont fánámp arop ponankor nke nap fek amo e tokwae sámp nanapon. ¹¹ Arop, námo tokwaerao nampria námokuráp e narek sampok námpe te, Kwaro man apárok sámp-anámpe naeria námpon. Aeno arop, námo te kánanke kwatae namponoria apárok sámp-anámpe námpe te, Kwaro maomp e narek sampok nae-námpon.” ✧ ✧

Fir k  rouria ‘Mokope pourouráp aropan wumwi kip’r   sénámp kar

¹² Jisaso am fir k  roun  mp aropan s  rr  , “Amo fir koropá f  renkria wumwi nap kwamp te, war  p nouroupén sar  p wumwi, t   yumoku mwearoan sar  p wumwi, t   yumoku-pwaeráp aropan sar  p wumwi, t   amokuráp ankárankamp n  mpouk  mp mani k  paenap arop, aran sar  p wumwi kwaponu. Takria nánkár wakmwaek amwan kuri ‘Koropá f  rae’r   wumwi, t   war  p fir am nopok s  nkant  no. ¹³ Mono. T  te amo fir kékérou nap kwamp te, ankank mor  p arop, t   pourou kwataenámp arop, t   pu kwataenámp arop, t   yi kwataenámp arop, aran wumwiampo. ¹⁴ Am take pourouráp arop fárákap te amwan fir nopok s  nk mwanap pourou mo napara, amo fwap warákár nanaponu. Am te apaeritea námpanápe, nánkár yae-p  r  k kare arop sumpwinap ferámpnap ke fek, amwan Kwaro nopok s  nk naen  mpou.” ✧

Toupour tokwaeran wounáp kar

Matyu 22:1-10

¹⁵ Am fépérrá tankáp nap mek  mp arop ankwap am kar wawia maok, Jisasén s  rr  , “Arop Kwaro n  r  p fir  p taokeyak n  mp mek tankrá fánámp te, mao te fwap warákár naen  mpou.” ✧ ¹⁶ Aeránko maok, Jisaso woun  pr   man s  rr  , “Arop ank  rankao, n  r  p toupour fek korop kipria arop k  pae kare s  rari pwate. ¹⁷ T   wae am tupur naen  mp yae korop n  nko maok, n  r  p t  re aropan, akwapea   r  k  p   koropaeria s  mp-k  r  p  nko maok, mao akwapea s  rr  , ‘Fir wae ponankor n  napia p  teane. Yumo koropenke!’ ¹⁸ Aer   s  r  nko maok, am ponankor arop f  r  kap s  rr  , ‘Yino te tukup mono.’ Ankwap ank  rankao s  rr  , ‘Ono te oukoumwan yopwar yoro nanamp ap  r ankwapao n  mpan s  mp nampara, akwap     noukoup nae rae. Aenanampara, ono te korop nanamp pourou mono.’ ¹⁹ Aer  nko, arop ankwapao kor s  rr  , ‘Onomp t  reampor bulmakau f  re-s  mp ramp s  mp   nampan, am f  r  kap t  re te mokop napr   akwap   nke naenampara, ono korop nanamp pourou mono.’ ²⁰ Aer  nko ankwapao kor taknámp s  rr  , ‘Ono te oukoumwan kar yupu s  mp   nampara, ono korop nanamp pourou mono.’ ✧

²¹ Aerapo maok, am tére konámp aropao kor warko arákarrá akwapea naropwarén s  rr  , ‘“Korop mono”r   s  nap’r   sénánko maok, t   am naropwaro kor youpoukwapia am aropan s  rr  , ‘Amo warko koupour akwapea am taun mek  mp mwae kup tokwae páraok, t   mwae kánanke-t  r  paok y  r  kr   ankank mor  p arop fárákap, t   pourou kwataenap arop fárákap, t   yi kwataenap arop fárákap, t   pu kwataenap arop fárákap, aran amo onomp nap mek éréképá koropae.’ ²² Aeránko maok, warko akwapea am arop éréképá koropea pwate maok, naropwarén s  rr  , ‘Ono te wae amo sénapaok k  kea nanko, sia ankwapmwaek pwi mono, kwaporok tank n  mpou.’

²³ Aeránko maok, naropwaro kor warko s  rr  , ‘Ae te warko arákarrá akwapea mwae kupuk mwaek, t   yopwar mek mwaek  mp y  r firi yárakria koumteouráp arop nke nap kwamp te, am fárákapan ank  r kar kárákáre fek sénapo, onomp fir koropá f  ran  ponu. Onomp ninik te onomp nap ank  r aropao pwianoria nampon.’ ²⁴ Aeritea maok, am arop fárákapan s  rr  , ‘Ono manénkir wumwirinamp arop fárákap te onomp fir máte kánanke s  mp   f  r mwanap pourou mo karane.’ ”

Arop ank  r fwapi niniki pwate Jisason  mpaok naenámp kar

Matyu 10:37-38

²⁵ K  pae kare koumteouráp arop Jisasént tukup napo, Jisaso arákarrá am fárákapan s  rr  , ²⁶ “Arop ononampok korop námpao maok, n  r  p éntupwar

naropwar, námokuráp yupu, námokuráp táráp, náráp ankwapnáp, náráp antáp, tá námokuráp pourou kare, aran saráp ninik tokwaeria, onan ninik námp kánanke kwarok námp te, kumtiráp kar onomp firáp arop yak naenámp pourou mo kareno. ✧ ²⁷ Arop ono touwe sámp nampaok moria, onomp wakmwaek korop mo námp te, mao te onomp firáp yak naenámp pourou mono. ✧

²⁸ Arop nap tokwaeri ti naeria te, am arop te nap ti naenámp ankank ponankor yurukuprá ninikia pwatea maok, am nap fwap ti-pwar konámpono. ²⁹ Aeno fwapia ninik moi yakrá, oumpwar yimpteá am nap tia pwar mo nánko te, kápae kare arop am nap nkeaka man wouroump mwanapon. ³⁰ Aeria maok, sérrá, ‘Mao te nap ti námpao maok, ponankor tia fákáp naenámp pourou mo námp’rá sér mwarea napon. ³¹ Táte king ankwap akwapea ankwap Kingént yorowar naeria te, sánánkar tankrá fwapia ninikia pwatea ni konámpono. Ae te mao wae 10 tausen soldia nánko, ankwap king 20 tausen soldiant korop kan. Aeria te méria pwatea maok, mao, fwap ankwap king yérépea tirá kérép nanampaoeani, mo nierá ninik i konámpono. ³² Mao ninik nánko, pwi mo nánko te, arop oukoumwan yorowar korop mo, panek yak námp fek, arop ankwap fárákap tirá kérép nánko, tukupea wampwenoria taokor konapon.

³³ Ae konapnámp maknámp, yiráp ou mekamp arop ankwapao námokuráp ankankan kor ponankor kwaporok younkwe mwaek pwar mo námp te, am arop te ankár kumtiráp kar onomp firáp yak mo kareno.” ✧

Oukwe nape mo i konámpp kar

Matyu 5:13; Mak 9:50

³⁴ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Oukwe te kwapwe kareao maok, akwapea námpareria, nape konámpp pwar nánko te, nomo apae mokopianánko warko nape naenámpo? ³⁵ Am take pourouráp oukwe te waeman kwatae námpara, warko aropan yaewour mono. Aenámpara, kwatae sir konámpon. Arop yumo te woupwirápara, má kar má fwapia wa kip.”

15

Sipsip moyak nánko, warko warámppnámp wounáp kar

¹ Takis sámp konap arop fárákap, ntia Juda firao ‘Kwatae ninikráp’rá sér i konap arop fárákapao Jisasonámpok koropea Jisas farákápnámp karan wará tankáp. ² Aenapo maok, Farisi mekamp arop fárákap ntiaka lo yénkrá farákáp konap arop fárákapao kánánkámp sérarrá, ‘Nko arop nko kwatae ninikráp arop fárákapan nouroupriaka mént fárrá yarak námpwae!’ ria sérar. ✧

³ Aenapo maok, Jisaso am fárákapan wounáp kar sérrá, ⁴ “Yumo ankwap ankárankao sipsip 100 wun nánko, ankwap ankárank moyak nánko te, am naropwaro 99 sipsip fépérrá yakáp napo, pwarará akwapea, am ankwap ankárank moyak námp oupourouk i konámpono. ⁵ Oupouroukúra akwapea kakapea yápare mek porokopea korop riaka warákárrá korop naerámpon. ⁶ Koropea némpoukria maok, námokuráp némpoukúmp arop ntiaka mao nouroupnámp aropan koropá koupoukourenkria wumwi. Aenángo maok, koropea koupoukourapo maok, am fárákapan sérrá, ‘Onomp sipsip ankárank moyak nánko, oupouroukiaka warko warámpea korop namp má, yumo kuri onont warákárenke!’ ” ⁷ Tá Jisaso arakrá sér, “Ono yumwan waeman kar sénampon: Yámar mekamp arop te yae-párak yakápnap 99 aropan warákár

napan maok, arop ankwap kwatae ninik pwararea Kwaronámpok korop nánko te, yámar mek te yoporop warákár tokwae korop naerámpon.” ✧

Mani moyak nánko, oupouroukia nkenámp wounáp kar

⁸ Jisaso warko wounáp kar arakrá sér, “Yupu ankárankao mani meráp fére-sámpramp sámpá yak nánko, fére náparamp firikir pik tenánko te, apae naenampon? Mao te lam pounkouroupea samp yakrá, pwar pikantánoria sánánkar nap mekamp tiri farákáprá oupouroukrá akwapea sámp naerámpon. ⁹ Mao am mani wae sámpea te, námokuráp némpoukamp arop ntia mao nouroupnámp aropan wumwi nánko, koropea koupoukour. Aenapo maok, mao am fárákapan sérrá, ‘Onomp mani moyak námpan maok, warko oupouroukia sámp nampono! Yumo onont warákárenke!’ ¹⁰ Ono yumwan waeman kar sénampon: Arop ankwap kwatae niniki námpao Kwaronámpok arákarrá korop nánko te, ensel fákáre ou mek take pourouráp warákár tokwae korop konámpon.”

Nánae-táráp naropwaronámpok arákarrá koropnámp wounáp kar

¹¹ Jisaso wounáp kar ankwap sérrá, “Arop ankárankamp poumou-táráp anánkaopwerápao maok, ¹² nánae-tárápao naropwarén arakrá sér, ‘Amo yinan nánkár wakmwaek ankank pirékarea ti-sáp nanampri nap te onomp wae oukoumwan sápe.’ Aerá séránko maok, naropwaro kor náráp tárápyarampor am ankank pirékarea nánae-tárápamp wae sánk. ¹³ Yaeamp mono, am nánae-tárápao kor náráp ankank koupoukarea sámp-samprá akwapea, tokwae panek ankwap némpouk yak. Yakria maok, maomp mani te kwaporok nkwakwe make sokororá yarak námp fek épéria pwar. ✧ ¹⁴ Takia maok, maomp mani ponankor pwatanámp ke fek te, am apárok yae-porokwe tokwae korop naenko, maomp yae kwae mek te ankank kánanke ankwap ankárank tank mo kare. ¹⁵ Aempantá maok, akwapea arop ankwapan ‘Ono tére nae’rá sénánko maok, am aropao man, náráp kou * taokeyakrá wunaeria sámp-kérép. Aenánko maok, taokeyakánko, yae-porokwea wae naenko maok, kouan fir nénkria, ¹⁶ kouao fánámp fekamp yipi kwatae táman make tirá fánaeria. Aenámpan maok, arop ankwap ankárankampao man fir ankwap sánk mono. ✧

¹⁷ Aeapo maok, tá námoku kwatae yára kinámp táman warko ninik tokwaera tankea maok, ‘Onomp naropwaromp térenap arop mao saráp kápe kare fir kwapwe fánapo, ono mapek yakriaka, yae-porokwe tokwae nampon. ¹⁸ Wampwe kwae! Ono fárámprá warko onomp naropwaronámpok arákarrá akwap nae. Ono akwapea te man arakrá sénanampon: “Ayao! Ono te Kwarén, tá amwan kor kwatae niniki nampon. ¹⁹ Oukoumwan te ono apae kwapwe kare nampan, amo onan ‘Waráp táráp’rá sénanapanápe. Wampwe kwae! ‘Waráp tére arop’rá sérae!’”

²⁰ Aerá sénanamponorá ninikia pwarará maok, mao wae fárámprá náráp naropwaronámpok arákarrá akwap. Oukoumwan panek korop nánko naropwaro nkeaka, náráp tárápria yonkwae touweriaka farakoprá akwapea tárápan sámp-kánánkaprá koupwiyakea kákámánkar. ²¹ Aenánko maok, namorápo man sérrá, ‘Ayao! Ono te Kwarén, tá amwan kor kwatae niniki nampono. Ono apae yae-páráki nampan, amo onan ‘Náráp tárápono’rá sénanapanápe!’ ²² Aeránko maok, naropwaro kor náráp tére aropan wumwiria sérrá, ‘Yumo onomp waempyam tokwaeri kwapwe ará koupour sámpá koropea yirimpá pwarenke. Tá ring ará sámpea yae topwe fek yirimpénke! Tá su sámprá puk yirimpénke! ²³ Tá bulmakau soup tokwae ará yankopea yankap napo, nomo

✧ 15:7: Lu 19:10 ✧ 15:13: Snd 29:3 * 15:15: ‘Kou’an sénámp te “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ 15:16: Snd 23:21

fépérrá warákár mwaro. ²⁴ Am te apae riteanápe, mámá táráp te waeman sumpwi tenámpan mpwe yonkwae nampan maok, oukoumwan yiki yak námpon. Waeman moyak te rámpwe nampan maok, nomo warko warámp námpon.’ Aeria maok, am fir tokwae kékérourá fépéria warákáránk. ✧

²⁵ Aenapo maok, am ke fek táman, nae-táráp yopwar mek yakeanampao koropea nap top fekria maok, wa nángo, tár sámprá, musik porokwaprá, kepárapo, wa. ²⁶ Aeria maok, tére konámp aropan koropae ritea, man turunkrá, ‘Máte apae rape?’ ²⁷ Makrá turunkánko maok, am tére konámp aropao kor sérrá, ‘Máte waráp nánae warko arákarrá koropeanánko, naropwaro bulmakau soup sámpea fir kérou námpon. Am te apae riteanápe, mao kwapwe kare yakea korop nángo, warákár námpon.’ ²⁸ Aeránko wawia maok, am nae-tárápao kor kokwarokia, am mek yoump mo naenko maok, naropwaro kor mankrá, ‘Amo te apaeritea nap, mankae’rá séránko maok, ✧ ²⁹ namorápo kor naropwaromp kar pwarokwaprá sérrá, ‘Kápa kare yopwar ono waráp kar ták-pwar mo, ankár tére konap arop niamp térerá yarak namp fek, amo onan meme soup ankáránk takeniamp sápnapo onomp nouroupént kor fépériaka warákár tak mwanámpan amo mo kari napon. ³⁰ Aeno waráp táráp am te kokopor koumteou fek ankank ponankor épéri pwateaka, warko arákarrá korop námp táman, amo warákárria bulmakau soup kwapwe am sámpon.’

³¹ Aeránko maok, tá nopok naropwaro kor nae-tárápamp kar pwarokwaprá sérrá, ‘Nomo te waeman énénkér némpouk yak nempara, kápa kare ankank máte ankár ponankor warápono. ³² Aeno waráp nánae máte waeman sumpwi yak námpao maok, oukoumwan warko yiki yak námpono. Mao te waeman moyak námpan maok, nomo warko nkea warámp námpon. Aenámpara, nomo kékérourá fépérrá warákár mwaro.’ ”

16

Ankank taokeyak konámp aropao kwekár ninik fek térenámp kar

¹ Jisaso námoku éréképea yarak i konámp aropan sérrá, “Maniráp aropamp ankank taokeyak konámp arop yak nángo maok, arop ankwap fárákap koropea am maniráp aropan sérrá, ‘Waráp ankank poukeyak konámp arop te fwapia tére mo, waráp ankank te kwaporok épér námpono.’ ² Aerapo maok, am maniráp aropao kor náráp ankank taokeyak konámp aropan koropae ritea sérrá, ‘Ono amonap karan arop fárákapao sénapan wa namp te mokopono? Amo akwapea onomp ankank amo taokeyak nap ponankor kukumwiampo. Amo warko onomp ankank taokeyak mono.’ ³ Aeránko maok, am ankank taokeyak konámp aropao wawia, námokuráp ninik mek ninikrá, ‘Awi! Onan poukeyak konámp arop onan wae pwar naeria sénámp te mokop nanampono? Ono te kwar fipimp nanamp te kárakáre mo nampono. Tá ono arop ankwapan maniráp ankank mámánk nanamp te pwarápae nampon. ⁴ Aeno oukoumwan te ono wae mér nampon: Onan poukeyaknám naropwar onan “Tére pwarará akwapae”rá sénámpara, oukoumwan te, aropao onan warámpea náráp nap mek tukup mwanap mwae kup mér nampon.’ ⁵ Aeritea maok, náráp térenámp naropwaromp ankank kwaporok tinap aropan koropenk ritea manénkir koropámpan turunkrá, ‘Am arop te amwan apaekamp ankank sánkámpon?’rá turunk. ⁶ Aenko mao sérrá, ‘Mao te 100 dram wel sánkámpono’rá sénánko maok, man sérrá, ‘Amo koupour am arop sánknám tiket sámpea nopok sánk nanap némpi 50 dram kumwia papae.’ ⁷ Tá wakmwae ankwap korop nángo, man turunkrá, ‘Amo kor

✧ 15:24: Kl 2:13 ✧ 15:28: Jo 3:10; 4:1

apaekamp kwaporok sámp naponon?’ Aenánko, mao kar pwarokwaprá sérrá, ‘Ono kor 100 wit bek sámp nampono.’ ‘Ae te koupour tiket sámpea nopok sánk nanap némpi 80 bek mwar kumwiae.’

⁸ Tá wakmwaek man poukeyaknám naropwaro mao térenám wawia, mao náráp ankank taokeyak konám arop kwekár i konámpan man sérrá, ‘Amo ninik kour kwapwe tenape!’ Am te apaeritea námpanápe, wakmwaek námwan yaewour naenám ankankan ninikia námpono. Arop fárakap apárokamp ninikaok tére nap te nkwakwe make tére mwanap mwae kup mér kareria arop fárakap wae fekamp ninikaok paokop napan kámákár tukup napon.

⁹ Ono yumwan sérrá: Apárokamp mani kwatae fek mapekamp aropan nouroupria nénk napo, yiráp nouroup yakáp mwanapon. Nánkár wakmwaek am mani pwar nánko, yakápi yakáp mwanap nap mek éréképá tukup mwanapon. ✧

¹⁰ Arop ankwap kánanke kwarok ankank yae-párak kare taokeyak konám te, tá ankank tokwae karan kor fwap taokeyak naenámpon. Tá arop kánanke kwarok térean poupwekáp fek tére nám te, tá tokwae kar térean kor poupwekáp fek tére naeria námpon. ✧ ¹¹ Yumo apárokamp mani kwataeran kor fwapia taokeyak mo napo te, wa yumwan yámar mekamp yak konám ankank sánk nánko taokeyak mwanapon? ¹² Yumo ankwapamp ankankan fwapnae karia taokeyak mo napo te, Kwaro yumokuráp por nánapnám ankankan kor yumwan wa sánk naenámpon?

¹³ Tére konám arop ankárakamp te taokeyak konám arop anánkaopweramp tére naenám pourou mono. Mao takria te, ankwapan kokwaeria, ankwapan saráp warákár naenámpono. Tá ankwapamp karwaokria, ankwapan younkwe sinaeria námpon. Yumo te Kwaromp yae ankore mek yakáprá, maniamp yae ankore mek méntér yakáp mwanap pourou mono.” ✧

*Lo ntiaka Kwaromp firáp aropamp kar
Matyu 11:12-13*

¹⁴ Farisi fákáre te maniran kikiankrá paokop nap kwamp maok, Jisaso farákápámp kar má wawia man wouroump napon. ¹⁵ Aenapan maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Yumo te, arop fárakapao yumwan ‘Yae-párak kare arop’rá séranáponoria napon. Aeno Kwaro yiráp ninik mek mek yaknám ankank te wae mér námpon. Aropao tokwae karonoria niniknám ankank te, Kwaro nke nám fek te kánanke kwataeno. ✧

¹⁶ Lo kar ntiaka profet fákáreramp kar te wokwaekamp karao koropea Jon yakámp ke fek námpon. Aenámpan maok, warko Jon yak nám fekampao koropea Kwaro náráp firáp taokeyak naenám Kwapwe Kare Kar némp-némp ponankor akwap námpon. Aenánko, ponankor arop fárakap am náráp firáp taokeyak nám mek yink mwaria kárakárea wae napon.

¹⁷ Yámar ntiaka apár te moyak naenámpono. Aeno Kwaromp loamp kar te ankwap kánanke moyak mono.” ✧

*Yupu sámpea pwar konap kar
Matyu 5:31-32; 19:9; Mák 10:11-12*

¹⁸ Jisaso sérrá, “Arop wa mokop yupu sámpeaka warko pwarará, ankwap yupu sámp nám te, mao te náráp yupuan kwatae ninikria kokopor námpon. Tá taknám arop ankwapao poumaropao pwate nánko yaknám am yupu

✧ 16:9: Lu 12:33 ✧ 16:10: Mt 25:21 ✧ 16:13: Mt 6:24 ✧ 16:15: Lu 18:9-15; Mt 23:27-28
✧ 16:17: Mt 5:18

sámp námp te, támao kuri poumou nap mek tanknámp loan kwe-pwararea kokopor námpon.” ✧

Maniráp arop ntiaka Lasarusomp kar

¹⁹ Jisaso ankwap kar sérrá, “Wokwaek maniráp arop ankáránk yakria maok, mao te kápae kare por ankár kwapwe kare waempyam yirimpria maok, tá waempyam noumouri kwapwe fek am yumuntuk pourouk woukwap konámpon. Tá mao te kumur méntép fir kwapwe fári konámpono. ²⁰⁻²¹ Aenángo maomp ménki fek ankank moráp Lasarus am fek amp. Maomp ninik te maniráp aropao fir fánánko, kánanke-táráp kákánar ankore mek pikrínk námp tirá fánaeria. Aenángo maok, man te ankárápa waerá yiri sárár nánko maok, as fákáreráo korop ko maomp ankáráp mek mukur saráp yakáp.

²² Nánkár wakmwaek am ankank moráp arop am sumpwi nánko maok, ensel fákáreráo sámpá tukupea Abrahamo fir tokwae kérou námp fek tank námp fek mént páte. Aenángo maok, tá maniráp aropao kor wakmwaek sumpwinko man apár me mek pap. ²³ Mao te waempomp némpouk yakria touwe tokwae sámprá yak. Aeria maok, narek nke nánko maok, Abraham tokwae panek kar yak nánko maok, Lasarus kor méntér yak. ²⁴ Aenángo maok, maniráp aropao arakrá wumwi, ‘Ayao Abraham e! Amo onan aropompria Lasarusén sénapo, mao yae kurépi fek ént mek anámpea sankoroepa onomp sérékam fek pap nánko, námpare tae morokano. Ono mómá yaomwi mek yak nanko, onan te touwe kwatae kareane!’

²⁵ Aeránko maok, Abrahamo sérrá, ‘Táráp e! Amo wokwaek apárok yakap ankank aran ninikampo. Amo oukoumwan yiki yakap fek te, kápae kare ankank kwapwe kare tiapo, Lasarus máte kwatae yakámpon. Aempan oukoumwan te mómá némpouk te kwapwe kare yak nánko, nopok amo touwe kwatae sámp napon. ²⁶ Tá ankwap te, yumo tampok yak, yino mampok yak nánko, kuk mek te Kwar námoku yinkri furu tokwae páte námpara, arop mapek yakáp nap te mokopia tampok tukup mwanapanápe. Tá arop tampok yakáp nap mokopia mampok korop mwanapanápe.’

²⁷ Aeránko maok, maniráp aropao kor sérrá, ‘Ayao, ae te takanángo te, ono amwan sénanko, amo Lasarusén sámp-kérép napo, onomp naropwaromp nap mek akwapano. ²⁸ Onomp nánaeou te éntikonó. Mao akwapea kárákáre kor kar farákáp nánko, am fárákáp náráp ninik fwapokwapanápono. Takria mao kor mómá touwe tokwae kwatae sámp mwanap némpouk koropantáno.’

²⁹ Aerámpan maok, tá warko Abrahamo sérrá, ‘Moses ntiaka profet fákáreramp kar wae tank námpon. Aenámpara, am fárákáp am kar táman woupwi pátea wa mwanaponó.’ ³⁰ Aeránko maok, warko maniráp aropao kor sérrá, ‘Ayao Abraham, am támao pwi mono. Ankár sumpwianámp aropao warko apár me meknámp fárámpea akwapea sénánko te, fwap wawia kwatae ninik pwar mwanaponó.’ ³¹ Aeránko maok, Abrahamo kor warko man sérrá, ‘Ae te Moses ntiaka profet fákáreramp kar wa mo napo te, sumpwianámp arop ankáránk warkó arákarrá aokea sénámpan kor, maomp kar wawia mér mwanap pourou mono.’ ✧

17

Kwatae ninikao mérnáp kwatae pap konámp kar

¹ Jisaso námoku éréképá yáraknámp arop fárákapan sérrá, “Arop am fek kwatae ninik sámp mwanap nkwakwe make ankank koropánk naerianámpon. Aenámpan maok, am aropan kwatae ninik sánknámp arop támao

maok, koupouteane! Mao te touwe tokwae sámp naenámpo. ² Táte arop ankwapao mámakeniamp táráp maodianánko, am táráp kwatae ninik fek akwap nánko te, wae manénkir arop fárakapao am aropamp yápare kor fek yumwi tokwae tokoroepa man ént you tokwae mek sitenapo, tak moan mpupo. ³ Yumo kor yumoku támao fwapnae karia mér kip! Waráp ankwapwaráp kwatae ninik nánko te, amo ‘Am te kwataeno. Pwarae’rá sénapo, ‘Kare tak nampono’ ria pwar nánko te, amo kor maomp kwatae ninik warko niki kwapono. ✧ ⁴ Táte mao ankárankamp yámaraok mwar amwan fákánek por kwatae ninik námpao fákánek por amonapok koropea sérrá, ‘Ono yonkwae touwe nampono’rá sénánko te, amo am aropan sérrá, ‘Ono amoinap kwatae ninik wae nik mo, pwar namp’rá sérampo.’”

Kwarén mérnáp ninikan sénámp kar

⁵ Jisaso, kar fárakápenkria tirá kérépnámp arop fárakapao Jisasén kar torop-waprá sérrá, “Amo yinomp Kwarén mér námp yaewour napo, tokwae karano.” ✧ ⁶ Jisaso sérrá, “Yiráp mér te sapok fu kánanke kwarok niampao maok, yumo fwap máma yaoan sérrá, ‘Amo arák make mokwapea akwapea ént mek warko yakae’rá sénapo te, fwap yiráp karwaok tak naenámpo.’” ✧

Kwaporok tére konámp aropamp tére

⁷ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Táte yumo ou mekamp arop ankwapao náráp tére konámp aropan ‘Amo akwapá yopwar mek téreae’rá sér, tá ‘Sipsip taokeyakae’rá sénánko, mao akwapá térea arákarrá korop nánko te, tá maomp arop tokwae te man sérrá, ‘Amo koupour koropea tankrá fárae’rá sénaenámp nie? ⁸ Mono. Man sérrá, ‘Amo onomp fir yankapea manénkir waempyam kámpea onomp fir yorokwaerá kákea sankorop sápa. Ono manénkir fária, ént fária nanko maok, amo wakmwaek firráp ént fárae’rá sénaeria námpon. ⁹ Ae te am arop tokwae náráp tére arop náráp kar wawia mántwaok nánko te, man ‘Aesio’rá sénaenámp nie? ¹⁰ Tá taknámp, yumo kuri Kwaro yumwan sérinámp tére ponankor térea pwar nap kwamp te, yumo ankár arakrá sér kip: ‘Yino te kwatae tére aropono. Ankank yino tére námp te yinomp tére támaono.’”

Jisaso fére-sámpramp aropamp lepra touwe fwapokwapimp kar

¹¹ Jisaso Jerusalem mek akwapnámp mwae-páraok akwapea, apár Galili kár-pwarará akwapea apár Samaria kuk mek. ¹²⁻¹³ Mao akwapea ankwap némp wonae fik nánko maok, lepra touweráp arop fére-sámprampao koropeaka, mwaeaoak am fek kikip. Kikipia paneknámp nkea foukouri yakáprá Jisasén tékén wumwia sérrá, ‘Jisas, Arop Tokwae, amo yinan aropompae.’ ✧ ¹⁴ Aerá sérapo maok, am fárakapan nkea sérrá, “Yumo tukupea pris fákáreran yiráp pourou yénkenke!” Aeránko am fárakap mwaeaoak tukupea nke napo, náráp pourou wae yiki kukur kwapwe. ✧ ¹⁵ Aenko maok, am ou mekamp arop ankwap ankárankamp námokuráp pourouk nke nánko, wae kwapwe nánko maok, mao arákarrá akwapria tékén Kwaromp e narek sampokrá e sakap. ¹⁶ Mao akwapea Jisasonámpokria maok, kwaráp torokomprá, apárok Jisaso pu páte námp fek me kor woukouprá, man ‘Aesio’rá sér. Am arop te Juda mono. Mwar ankwap fi arop Samaria mekampaoimpono. ¹⁷ Jisaso man nkeaka sérrá, “Ono ninik namp te fére-sámpramp ponankor yiki kukur napan mpwe nampan maok, fére ankárankao warko arákarrá korop nánko, sarakok te maok yakáp nape? ¹⁸ Ae te arop ankwap arákarrá koropea Kwarén ‘Aesio’rá séria maomp e sakap naenámp yak mo nie? Máma ankwap fi mekamp arop ankárank mao saráp nie?” ✧ ¹⁹ Aeria maok, Jisaso am aropan sérrá, “Wae amo

✧ 17:3: Mt 18:15 ✧ 17:5: Mk 9:24 ✧ 17:6: Mt 17:20 ✧ 17:12-13: Wkp 13:45-46 ✧ 17:14: Wkp 14:1-4; Lu 5:14 ✧ 17:18: Jo 4:9

onan mér napara, waráp pouroukamp touwe fwap námpono. Amo fárámprá akwapae.”

*Kwaro náráp aropan taokeyak naenámp korop naenámp yae
Matyu 24:23-28,36-41*

²⁰ Farisi fákárrerao Jisasén “Makár Kwaro náráp arop fi taokeyak naenámp yae korop naenámpnoria turunkapo maok, Jiaso kor am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Kwaro náráp arop fi taokeyak naenámp yae korop nánko te, arop yi fek te nke mwanap pourou mono. ✧ ²¹ Am te arop fárákapao yi fek nkea ‘Máyaknám nkenk!’rá sér, tá ‘Arampok yakán’rá sér mwanap pourou mono. Yumo wawenk: Kwaro náráp firáp taokeyak nám te yumo ou mek yak námpon.”

²² Aeritea maok, Jisas námoku éréképá yáraknám arop fárákan kor sérrá, “Nánkár wakmwaek kor yumo Aropamp Tárápan kápae kare yae fek nke moria kor, ankárank kumur fek nke mwar kar napao maok, yumo te nke mo karenono. ²³ Nánkár yumwan aropao sérrá, ‘Arampok yak nám nkenke!’, tá ‘Mapek máyak nám nkenke!’ Aerá sénapan maok, mao sénapaok tukup kwapon. ✧ ²⁴ Yumo te wae mérono: Mékér wae tákap nám fek te, yamar mek ponankor wae tákap konámpono. Ae konám te, Aropamp Táráp ék naenámp ke fek kor taknám nánko, arop fi ponankor nke mwanapon. ²⁵ Aeno mao te ankár manénkir touwe tokwae sámp nanko maok, mámá ke fekamp arop fákáre man younkwe sánk mwanapon. ²⁶ Wokwaek Noa yakámp fekiapnám taknám, Aropamp Táráp ék naenámp fek kor taknám mwanapon. ²⁷ Noa yakámp fek kor ankár fir fépérrá, ént fépérrá koumteou tirirá, makrá yakáprá tukupea Noa sip mek youmpámp ke fekiapon. Aenko ént tokwae nákkareaka arop ponankor oupoupourimpon. ²⁸ Tá Loto yakámp ke fek kor take, fir fépérrá, ént fépérrá, mani fek ankank tirá, nénkrá, yopwar yororá, nap térerá yakápiapon. ²⁹ Aeapo Loto kor taun Sodom pwarará akwap nánko maok, am yámaraok táman yaomwi ntia yumwi salfa kéntia waenámpao, yamar meknám warákamnám ékria arop ponankor wourékimpimpon. ³⁰ Nánkár Aropamp Táráp wakmwaek érik korop naenámp ke fek kor, take ninik fek yakáp mwanapon.

³¹ Am yae fek táman arop ankwap kaerik yak nám te, warko nap mek youmpea náráp ankank ti mono. Tá arop ankwap yopwaraok akwapá yakeanámpao, warko arákarrá koropea náráp nap mekamp ankank ti mono. ✧ ³² Yumo Lotomp yupuranimpan ninikenke. ✧ ³³ Aeno táte arop ankwap námokuráp pourouan saráp niki-samp nám te, maomp pourou te kwatae akwap naerámpon. Aeno arop námokuráp pourou wampwe pwar námpao maok, mao yae-párak yiki yak kwapwe sámp naenámpon.

³⁴ Ono yumwan sénampon: Arop anánkaopwe kumuruk nap mek amp nepo, am ke fek Aropamp Táráp korop nánko te, am mekamp ankwap ankárankamp mwar warámpria, ankwap ankárank pwar naerámpon. ³⁵ Tá yupu anánkaopwerao kor ni yaprá yak nep te, Aropamp Tárápao ankárank mwar warámpriaka, ankwap pwar naerámpon. ³⁶ Poumarop yaworao kor yopwaraok tére nepo, Aropamp Tárápao ankwap warámpriaka, ankwap pwar naerámpon.”

³⁷ Jiaso makrá farákápánko maok, mao námoku éréképá yárakimp aropao má kar wawia turunkrá, “Tokwae Kar e! Amo má sérarnap ankank te maok korop naenámpon?” Aerá turunkapo maok, Jiaso am fárákan sérrá,

“Apae ankank mákáre nánko, ampae yákáre koropea koupoukour konapon. Taknámp ono ék namp fek, kápae kare arop fi nke mwanapon.”

18

Yupurao jasén ‘Námwan yaewourae’ ria sér saráp yaknámp wounáp kar

¹ Jisaso námoku éréképá yáarak i konámp arop fárákapan ‘Kokwae kwapono. Kwarén ankár kar toropwap saráp yak kip’ riaka farákáprá sérimp wounáp kar te, ✧ ² arakrá sérimpon: “Ankwap taun mek kot wawi konámp arop ankárak yak. Am arop te Kwarén apáp mo, tá aropan kor ninik tokwae mo i konámpao maok, ³ kae yupu ankárakao am taun mek am mek yak námpao korop ko, am kot wawi konámp aropan sérrá, ‘Onan aropao kar yorowar nape. Amo onan yaewourrá kotae.’ ⁴ Manénkir te am kot i konámp arop te, am yupuran yaewour monoria ninikimpao maok, warko wakmwaek ninikia, ‘Ono Kwarén apáp moria aropan kor ninik tokwae mo nampon. ⁵ Aeno kae yupu máte ankár korop ko onan sér saráp yak nánko, mákia ono kokwae nanae. Wampwe. Man yaewour nae.’” ✧ ⁶ Jisaso sérrá, “Yumo te mámá kwatae kot wawi konámp aropamp kar wae wa napon. ⁷ Ae te Kwar te mokop námpon? Mao náráponoria nánkárápnámp arop fákáre, yinan yaewouraria kar tae fek kumur yámar méntép kar toropwap saráp yakáp napo te, Kwar te wa kéréprá yaewour mo naenámp nie? ⁸ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Mao te koupour kar wará yaewour i konámp Kwarono. Aeno nánkár Aropamp Táráp ék námp ke fek, mao koumteouráp arop apárok yakáp nap te, Kwarén mérrá yakápi nap ni mo nierá nke naenámpon.” ✧

Farisi ntiaka takis sámp konámp aropamp wounáp kar

⁹ Arop ankwap fárákapao ninikrá, yino mwar yae-párak kare nánko, arop ankwap fárákap te yino niamp mono, apárok kánanke kwatae naponorá ninik. Am taknap arop fákáre táman Jisaso wounáp kar arakrá sér, ¹⁰ “Farisi mekamp arop ntia takis sámp konámp arop, makiaka am anánkaopwerao Lotu nap tokwae mek Kwarén kar toropwap neria akwapea yakria maok, ¹¹ am Farisi mekamp arop fokopeyakrá námokuráp ninik mek poup Kwarén sérrá, ‘Ono ankwap arop fárákap niamp mo nampara, amwan aesio rae. Arop ankwap fárákap te poupwekápria nkwakwe make ankank puri fek nénk mo i konap. Tá nkwakwe make kwatae ninik i konapon. Tá poumou nap mekamp yupu kokopor i konapon. Tá ono te mámá takis sámp konámp arop niamp take mono. ¹² Ono te Sarere méntép anánk kumur fek fir sámp moria, kápae kare ankank sámp namp te fére-sámpramp fi pirékarea maok, ono amwan ankwap fi sánk konampono.’ ✧ ¹³ Aeno takis sámp konámp arop te panek fokopeyakria yámar mek nke te mo, me pakáráprá námokuráp éntér kor fek porokwaprá sérrá, ‘Kwar e! Ono te kwatae ninikráp aropono. Amo onan aropompae.’” Takrá séri pwarará maok, Jisaso am fárákapán sérrá, ¹⁴ “Ono yumwan kare kar sér rae: Nopak takis sámp konámp arop námokuráp nap mek arákarrá akwap námp, mao saráp Kwaro nke námp fek te yae-párak kare aropono. Aeno am arop ankwap te mono. Am te apae riteanápe, arop, námo tokwae kar namponoria warákarrá námokuráp e narek sampok nánko te, Kwaro man apárok sámp-anámp naerámpon. Aeno arop námoku apárok sámp-anámp nánko te, Kwaro maomp e narek sampok naenámpon.” ✧

*Jisaso épér morok tárápuran ourour wor-pwararimp kar
Matyu 19:13-15; Mak 10:13-16*

¹⁵ Koumteouráp aropao náráp tárápuan, Jisaso yae paprá ourour nénkanoria éréképá korop. Aeapan maok, mao éréképá yárákimp arop fárakapao nkeaka am koumteouráp aropan yopor. ¹⁶ Aenapo maok, Jisaso am tárápu kánanke-tárápan, wonae fik koropenkria érékép fákeyakrá am fárakapan sérrá, “Yumo épér morok tárápu ononampok korop mwaria napo taokor kwapono. Numwar koropanápono. Kwaromp firáp taokeyak námp te, mámake pourouráp épér morok tárápu niamp arop fárakapampono. ¹⁷ Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Épér morok tárápao ankank sánk napo, koupour sámprá warákár konámpnámp taknámp, Kwaromp firáp taokeyak námp koupour sámp moianámp te, am mek yink mwanap pourou mo karenono.”

*Arop taokeyak konámp aropao ankank kápaenámp kar
Matyu 19:16-30; Mak 10:17-31*

¹⁸ Juda mekamp arop ankárank arop taokeyak konámpao Jisasén turunkrá, “Tisa kwapwe kare e! Ono te mokopia fwap yiki yak sámpea yiki yaká yak nanampono?” ¹⁹ Tá Jisaso man sérrá, “Amo onan apaerá ‘Kwapwe kare’rá sér rape? Kwar ankárankao saráp kwapwe karenó.” ²⁰ Aerá séri pwatea maok, man sérrá, “Amo te lo waeman mér napon: Yupuráp arop, poumouráp yupu, yumo te kokopori kwapon. Amo arop sámp-wouroump kwapon. Amo oukuni kwapon. Amo arop ankwapan kwekári kwapon. Amo te ankár waráp éntupwar naropwaromp yae ankore mek yakria, maomp karwaokampo.” ✧

²¹ Aeránko maok, arop taokeyak konámp aropao kor sérrá, “Am lo te ono wae épér feknámpia ankár ponankor mántwaokrá koropea oukoumwan nampon.” ²² Makrá séránko maok, Jisaso am kar wawia man sérrá, “Amo ankwap ankárank aran mo napon. Waráp ankank kápaé karenámp támá arop mani fek ti napo, am mani sámpeaka ankank monap aropan nénkampo! Amo takria maok, yámar mekamp kwapwe kare ankank sámp nanapon. Takia maok, amo onomp wakmwaek koropae.” ✧ ²³ Makránko maok, am aropao kor am kar wará yárákrá, náráp ankankantá ninik tokwae.

²⁴ Jisaso am arop náráp ankankantá ninik tokwae nánko nkea maok sérrá, “Arop fárakap kápaé kare ankankráp te Kwaro náráp firáp taokeyaknámp mek yink mwanap te kour-sir kare námpon. ²⁵ Kamel te aomp i konap nil me mek yoump naerianámp wuriman kour-sir námpono. Aeno ankank tokwaeráp aropao Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek yoump naenámp te kour-sir kare námpon.” ²⁶ Aeránko maok, am arop fárakap am kar wawia sérrá, “Takanánko te, wa mokop am mek yoump naenámp pwi námpon?” ²⁷ Aerá sérapo maok, Jisas warko sérrá, “Aropao tére mwanap pourou monámp ankank te Kwaro fwap tére naenámpo.”

²⁸ Aeránko maok, Pita arakrá sér, “Ae te yino yinomp némp ntia yinomp ankank wae pwarará waráp wakmwaek korop námp te mokopono?” ²⁹ Aerá sénánko maok, Jisaso am fárakapan arakrá sér, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop ponankor Kwaro náráp firáp taokeyak naenámpan ninikia náráp nap, náráp yupu, náráp ankwapnámp, náráp éntupwar naropwar, náráp tárápu, makia ará wampwe pwar námp te, ³⁰ Kwaro am fárakap manénkír ti-fákeyakápnámp ankankan oukoumwan má apár mek yakáp nap fek kámá-pwarará, kápaé kare nénk naenámpo. Tá nánkár wakmwaek korop naenámp ke fek kuri yaká yakáp mwanap yiki yak kwapwe sámp mwanapon.”

*Jisas námoku sumpwia fárámp naenámpan warko yininkan sérimp kar
Matyu 20:17-19; Mak 10:32-34*

³¹ Jisaso námoku éréképea yárák i konámp arop éntér-sámpramp mwar éréképea kánánkámp am fárákapan saráp arakrá sér, “Yumo wawenk. Oukoumwan te nomo Jerusalem mek tukup mwanámpono. Wokwaek kar profet fákáreráero Aropamp Tárápamp pourouk korop naenámp ankankan kumwiap kar te oukoumwan te wae kare korop naenámp. ³² Man te arop ankwap firamp yaek sánk napo, man wouroumprá amomoránkriaka atatop mwanapon. ³³ Aeria maok, man tárápore kákákia sumpwi pap mwanapon. Ae mwanapan maok, yininki yakea warko fárámp naenámp.” ³⁴ Aerámpan maok, námoku éréképá yáraknámp arop fárákap te am kar fi te mek wouroumpeyak námpara, fwapia mér mo, épérépiapon.

*Jisaso yi wurumpeyaknámp arop fwapi papámp kar
Matyu 20:29-34; Mak 10:46-52*

³⁵ Jisaso akwapea, Jeriko mek wonae fikánko maok, yi wurumpi yaknámp arop ankáránkao mwae fik tankrá koumteouráp aropan ‘Mani sápenk’ ria fépénrá tank. ³⁶ Aenámpao mao wa nánko, koumteouráp arop kápae kare man kámákáprá tukup napo maok, mao arakrá turunkrá, “Máte apaen nape?” ³⁷ Aeránko maok, man sérrá, “Máte Nasaret mekamp Jisaso korop námpan nape.” ✧ ³⁸ Mak rapo maok, mao wará yárakrá, náráp yi am fwapi papanoriakámp kwamp, Jisasén tae fek wumwirá, “Jisas! Devitomp ou fekamp Táráp * e! Amo onan aropompae!” ✧ ³⁹ Mao makrá wumwirá sénánko maok, manénkir mekia tukupap aropao man yoporrá sérrá, “Amo te kar pwarae!” Aerapan maok, am arop te ankár tékén arakrá wumwia wae, “Devitomp ou fekamp Táráp, amo onan aropompae!” ⁴⁰ Aeránko Jisaso mankea fokopeyakrá am arop fárákapan sérrá, ‘Yumo wonae fik mampok warámp samankenk’rá séránko, mao kor mankea wonae fikánko maok, Jisaso man turunkrá, ⁴¹ “Amo te ono amwan apaeria nape?” Aerá turunkánko maok, am aropao kor sérrá, “Tokwae Kar e! Ono te yi nke nae rae.” ⁴² Aeránko Jisaso man sérrá, “Waráp yi te wae fwapano. Waráp onan mér nap fek tapek amo warko fwap napon.” ⁴³ Aeránko maomp yi wae fwapánko, fwap nkemp kwamp maok, Jisasomp wakmwaek akwapria maok, warákárrá, ‘Aesio! Onomp Kwar!’ ria Kwaromp e sakaprá akwap. Tá ponankor koumteouráp aropao kor am táman nkea Kwarén warákárrá maomp e sakapiapon.

19

Sakiusomp Kar

¹⁻³ Jisaso akwapea Jeriko mekia akwap naeria. Aenángo maok, arop ankwap Jeriko mek yak námp, maomp e te Sakius. Mao te takis sámp konap aropan taokeyak konámp maniráp aropono. Mao Jisaso korop námp wawia, Jisas te mokope aroponoria nkea mér naeria. Aenámpan maok, mao te arop pu fae ara, arop kápae kareao nánánkárápo maok, Jisasén nke naenámp pourou mono. ⁴ Ae námp kwamp maok, am fek pwarará, Jisas maomwaeknámp akwap naerámponoria, fárakop akwapea maok, yao mek poká tank. ⁵ Yao mek poká tankánko maok, Jisas akwapea am fekria mao narek am yao mek nkea maok, Sakiusén arakrá sér, “Sakius, amo koupour ékae. Ono oukoumwan te waráp nap mek akwap nanampon.” ⁶ Aerámpantá maok, mao koupour ékrá warákár karia Jisasén warámpea náráp nap mek akwap. ⁷ Aenángo maok, arop ponankor man nkeaka kánánkámp sérarrá, “Wi! Mao te kwatae ninikráp arop ankwapamp nap mek akwap námpwae!”

✧ **18:37:** Mt 2:23 * **18:38:** ‘Devitomp ou fekamp Táráp’rá sénámp fian “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 kware 84 fek nkeae. ✧ **18:38:** Mt 1:1

8 Tá Sakiuso fokopeyákrá Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e! Oukoumwan te onomp ankank ponankor kuk pir-pwararea te, ankank monap aropan ankwapmwaek nénk nanampon. Ankwap te, ono kwekáriaka takis fekamp mani ono ankwapmwaek oukuni namp fek yiawor por nénk nanampono.”

✧ 9 Aeránko maok, Jiaso sérrá, “Oukoumwan Kwaro má nap mekamp arop ponankor érékép námpon. Aeno máma arop te Abrahamo Kwarén mérimp niamp námpara, Abrahamomp ounáp támaono. ✧ 10 Aropamp Táráp te arop fárákap moyakáp napan oupouroumkrá warko érékép naeria námpon.” ✧

*Tére konap arop fére-sámprampao mani sámnap wounáp kar
Matyu 25:14-30*

11 Makránko maok, am fárákapao Jisasomp am kar wawia ninikrá wae Jerusalem mek akwap naenámp fápa námpara, mao te akwapá Jerusalem mekria oukoumwan king yak naenámpán sérámpwe ninik napan maok, 12 Jiaso am fárákapán wounáp kar ankwap arakrá sér, “Arop tokwae ankwap te panekamp apár fi mek akwapeanáko, man king yoroi páte napo, námokuráp némpouk arákarrá koropea námokuráp fi arop poukeyak naenámpón. 13 Mao wae akwap naerianámp ke fek, náráp tére konap arop fére-sámprampán koropenk ritea maok, mani sámpea 20 kina-20 kinará nénkria maok, am fárákapán sérrá, ‘Má mani fek mapek bisnis térerá yakáp napo, ono warko koropria nke nanampon.’

14 Mak ritea akwap tenánko maok, námokuráp némpouk aropao mao king yak naenámp te warákár mo nap kwamp, am fekamp arop fárákap wakmwaek tirá kérép napo Sisaronámpok tukupea ‘Am arop te yinomp king yak te mono’rá sér.

15 Aenapan maok, wae king yoroia páte napo, mao wae king yakria warko koropea némpouk. Aeria maok, arop fárákapán sérrá, ‘Onomp térenap aropan sénapo, koropea napo, mani profit apaekamp sám naprá wawia mér nae.’

16 Aeránko maok, ankwapaomékir mekia koropea am mani nénknámp naropwarén sérrá, ‘Amo onan sápnáp 20 kina te ono am fek téreaka kámákarrá 200 kina sám nampono.’ 17 Makránko maok, am kingo kor man sérrá, ‘Amo te kwapwe kare téreriaka kánanke kwarok ankankan kor yae-párák taokeyakrá tére kwapwe napara, ono amwan fére-sámpramp taun taokeyakaeria e tokwae sánk nanampono.’

18 Aeránko, ankwap ankáránk wakmwaek koropea taknámp sérrá, ‘Amo onan sápnáp mani 20 kina te ono am fek téreaka kámákarrá 100 kina sám nampono.’ 19 Aeránko maok, kingo man sérrá, ‘Amo te éntik taun taokeyakae.’

20-21 Tá ankwap wakmwaek koropea sérrá, ‘Amo te kárákárea waerá yáakria, arop ankwapao pátenámp ankankan kor sám, tá ankwapao yimp tenámp ankankan kor mokwap konapantá, amwan nkea apáp namp kwamp, waráp 20 kina mani má waempyam fákáre mek paprá yarokwapea má sampeyak nampon.’

22 Aeránko maok, kingo am tére konámp aropan sérrá, ‘Amo tak nap te kokwae kare aropono! Amo onan nke napo, ono te kárákáre kor arop, arop ankwapao pátenap ankank ono sám, ankwapao yoroi tenap fir ono mokwap namp nke konap mér naponno. 23 Amo te onomp mani beng mek páte napo, bengao ankwap mént tapokwapea páte nánko, koropea sám nae mpupo.’

24 Aeria maok, arop ankwap fárákap wonae fik am fek foukouri yakáp napan sérrá, ‘Yumo maomp yaekamp 20 kina pwarokwapeaka 200 kina sám pá

yaknámp arop táman sánkenke.’ ✧ ²⁵ Aerá séránko maok, am arop fárákapao kor man sérrá, ‘Arop Tokwae, mao te wae 200 kina samp yak námpono.’

²⁶ Aerapo maok, kingo sérrá, ‘Arop ponankor ankank sámpá yak kourapo te, tá ono warko ankwap mént nénk nanampon. Aeno arop ankwapao ankank fwapia sámpá yak mo, kánanke kwarok mwar sámpá yak nánko te, ono fwap maomp yaekamp warko pwarokwap nanampon. ²⁷ Aeno arop onan ‘King yakria yinan taokeyak mono’ ria paokopnap arop fárákap te yumo am arop éréképá koropea onoku nke namp fek mapek faoporia kákenke.’ ”

Jisas king niampia Jerusalem mek pokámp kar

Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19

²⁸ Jiaso am kar séria pwarará maok, Jerusalem mek akwapnámp mwae párák mekia pok. ²⁹ Betfage ntia Betani te Oliv Faonkwek am mek yaknep némpouk pok naeria wonae fik am fek námoku éréképá yárákimp arop yaworanmékir tirá kérépria ³⁰ sérrá, “Yumokir pokea némpouk nke nepo, donki soup ankárank oukoumwan arop am fek tank moinap nap-topok tokorop tenap yak nánko te, táman aokorop-pwarareaka warámpea koropenke. ³¹ Tá arop yumwan nkea ‘Yumo te apae neria donki aokorop-pwar rep?’rá turunk napo te, yumo nopok pwarokwaprá sérrá, ‘Yinomp Arop Tokwaerao mént tére naenámpo’rá sér kip.”

³² Aerá séria pwarará maok, am arop yaworan tirá kérépánko, am arop yawor kor akwapea Jiaso sérimpaok am donki wae nke. ³³ Am arop yaworao am donki soupamp pouroukamp paok aokorop-pwarepo maok, am donkiramp naropwar nkeaka, am arop yaworan turunkrá, “Yumo te apae neria am donki soup aokorop-pwar repe?” ³⁴ Aerapo, arop yaworao sérrá, “Yinomp Tokwae Karao am fek tére naenámpo.”

³⁵ Aea maok, am arop yaworao donki am warámpea koropea Jisas yak námp fekia maok, náráp waempyamráp donkiramp paonkore kor fek kákea pwarepo maok, Jisas kor donkiramp pourouk am waempyam yumuntuk tank. ³⁶⁻³⁷ Aeria maok, am Oliv Faonkwek am mwae pikánko, koumteouráp aropao nkeaka, Jisas ampaok akwapanoria náráp waempyam mwaeak yunkrá tukup. Aenapo maok, Jiaso am yumuntukaok akwap naenámpo maok, maomp wakmwae tukupnap arop kápae karerao kor Kwaromp kárákáre manékir yénk nánko, nke konap mént ninikia maok, Kwarén warákára waeria maok, Kwaromp e narek sampok. ³⁸ Aeria maok, tékén wumwi kar fek sérarrá,

“Kwar Tokwae námoku sámp-kérépnámp King táman ourour tokwae sánkano!
Yonkwae porokwe kwapwe yámar mek yak námpono.
Nomo Kwaromp eran saráp sámpea narek karaok samp yakáp mwaro!” ✧

³⁹ Aerapo, Farisi ankwap fárákap am koumteouráp arop ou mek yakápria Jisasén sérrá, “Tisa! Amo te waráp arop fákáre te yopora! Am fárákap take pourouráp kar sér te mono.” ✧ ⁴⁰ Tá Jiaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono yumwan sénampono: Ae te mámara arop fárákap kar tákap mo napo te, yumwirao námoku Kwaromp e sakaprá warákár mwanapono.”

Jiaso Jerusalemantá émimp kar

⁴¹ Jisas akwapea taun Jerusalem mek wonae fikria Jerusalem nkeaka, Jerusalemantá émria ⁴² sérrá, “Jerusalem e! Onomp ninik te, mámara yae fek ankank amwan yae-párák yaewour nanko yonkwae porokwe fek yak

nanap méraeria nampon. Aeno am ankank te mek wouroumpeyak nánko, amo oukoumwan nke mo napon. ✧ ⁴³ Amo wawae: Wakmwaek ankwap ke korop naenámp te, amwan yorowar naenámp arop koropea amwan saokor-yakáprá, yár firi ponankor ikir-yakáp mwanape. ⁴⁴ Waráp tárápu am mek yakáp napan kor méntér kwatae pap mwarea napon. Amo te Kwaro koropeaka amwan yaewour naenámp ke te wuri nke moi napara, yumwi ankwap ankárakao kor ankwap yumuntuk tank mo, waeman ponankor souroumpouri sir mwanapon.”

*Jisaso lotu nap tokwae mek mani térenap aropan yéréperá kérépámp kar
Matyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-17*

⁴⁵ Jisaso Jerusalem mek pokeaka lotu nap tokwae mek youmpea nke nánko, arop ofa sánk mwanapria sipsipráp antráp ti-koroprá lotu nap tokwae mek nénkrá mani ti. Aenapo, yéréperá kérépria, ⁴⁶ am fárákapán sérrá maok, “Kwaro náráp Buk fek sérrá, ‘Onomp nap te Kwarén kar toropwap mwanap nap yak námpon’rá sénámpon. Aenámpán maok, yumo mákia arop fupukrá ankank pouroukoup konap aropao mek wouroumpá yakáp konap me ni-ampi pap nape!”

⁴⁷ Jisaso am lotu nap tokwae mek koumteouráp aropan kumur-kumur Kwaromp kar farákáp saráp yak námpantá, pris tokwae fákáre, tá lo yénkrá farákáp konap arop, tá arop taokeyakáp konap arop fárákap, makia Jisasén apae fek sámp-wouroump mwarrá mwae kup oupourouk. ⁴⁸ Aeapan maok, koumteouráp arop ponankor kárákáre fek Jisasomp kar wa napantá maok, am arop taokeyakáp konap arop fárákapao man mwanap mwae kup nke mo nap kwamp, wampwe kwaeria pwarariapon. ✧

20

Arop fárákap Jisasén ‘Wa kárákáre sánk námpono?’rá turunknap kar

¹ Ankwap kumuruk Jisaso lotu nap tokwae mek koumteouráp aropan Kwaromp Kwapwe Kare Kar yénkrá farákáp. Aenángo maok, pris tokwae, tá lo yénkrá farákáp konap arop fárákap ntia arop taokeyakáp konap arop makia Jisasnámпок korop. ² Koropea maok, Jisasén turunkrá, “Amo e tokwae maokamp sámpea am tére tére napon? Amwan te wa am tére tére nanap kárákáre sánk tenánko, tére napon? Yinan sérae.” ³ Aerapo maok, Jisaso nopok am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono kuri yumwan ankárakamp ankank turunk nae nae. Yumo onan sér kipo. ⁴ Jono arop ént mek néri námp te, yumo ninik nap te, am te Kwaromp ankank ni, aropamp ankank nie?”

⁵ Aeránko maok, am arop fákáreráo kor námoku téréménkrá sérarrá, “Nomo ‘Kwaromp ankankono’rá sénánko te, námwan ‘Ae te yumo apaerá Jono sérinámp kar mér mo napono?’rá sérantáno. ⁶ Tá nomo ‘Aropamp ankankono’rá sénánko te, am arop fárákapao Jon te profetonorá mér kárákáre napara, nomwan yumwi fek yérénkép mwanape.” ⁷ Aerá séria pwarará maok, warko Jisasén sérrá, “Yino te Jon arop ént mek néri námp te mér moreano. Am te maokamp sámpea niane.”

⁸ Aerapo maok, Jisaso am fárákapán sérrá, “Ono kor am kárákáre maokamp sámpeaka am fek tére namp te ono yumwan sér mono.”

*Juda fian taokeyak konap aropamp wounáp kar
Matyu 21:33-46; Mak 12:1-12*

⁹ Jisaso koumteouráp aropan wounáp kar arakrá sér, “Arop ankárakao wain yopwar yimpea pwarará maok, am mek térerá mani sámp mwarianap

aropamp yaek pwarará, mao námoku te akwapea ankwap némpouk tokwaeri ke fek yak. ¹⁰ Aea maok, am wain ki yápaé nánko kánánkáp konap ke fek maok, am yopwar mek térenap arop náráp por wain ki ankwapmwaek sánkanáponoria, náráp tére konap arop sámp-kérép. Aenámpan maok, am mek térenap arop fárákapao man fukia yérépea kwaporok sámp-kérép. ¹¹ Tá yopwar naropwar warko tére arop ankwap maonapok sámp-kérép. Aenámpan maok, man kor pwarápaé sánkria fukia yérépe napo, yaenémpi arákarrá akwap. ¹² Tá warko tére arop yininkan sámp-kérépánko, man kor taknámp fukia ek yérépe.

¹³ Aeapantá maok, warko am yopwar naropwaro kor, ae te mokop naeria maok, ‘Onomp poumou-táráp ankárank ono warákár tokwae namp man sámp-kérép nanko te, fwap maomp kar wa te mokop mwanape?’

¹⁴ Aeriaka man sámp-kérépánko maok, akwapánko, am yopwaraok téreap aropao kor am tárápan nkea námoku kok sérarrá, ‘Nko arop korop námp nkote waeman naropwaromp weri mek yakria, nánkár wakmwaek náráp ankank waeman ponankor sámp naerianámpon. Nomo koupour man sámpea faropea papria maok, nomoku má yopwar má sámp mwanámpono.’ ¹⁵ Aeria maok, am aropan sámpea kakaprá yár younkwek sirarrá maok, faropea pap.

Aenapo yumo nik nap te, am yopwar naropwar te am arop fárákapan te mokop naenámpon? ¹⁶ Mao te koropea am yopwar taokeyakáprá térenap aropan te tirá wouria pwarará, am wain yopwar te ankwap fi aropan sánk naenámpon.” Aerá séránko, am arop ponankor am kar wawia maok, “Wi! Mao tak te mono.”

¹⁷ Aerapo maok, Jisaso yopwar naropwaromp tárápan far-pwarapan ninikia warko am fárákapan tokore yakrá sérrá maok, “Kwaromp Buk fek yaknámp kar arakrá sér, ‘Mamá yumwi te térenap aropao kwataenoria sitenapan maok, oukoumwan te am fek nap kárákáre yak naenámp yumwi kwapwe yak námpon.’ ✧ ¹⁸ Arop ponankor am yumwi yumuntuk sikiríp nap te, kour ták-ták-faokoria tank naenámpon. Tá am yumwiao arop pourouk piká párákapea anámpria te, kour ponankor sokwapá pap naerámpon.” ✧

¹⁹ Jisas arakrá séránko maok, lo yénkrá farákáp konap arop fákáre, tá pris tokwae fákáreráo kor Jisaso wounáp kar sérámp am wae wawia méria maok, námoku ninikrá, máte waeman yinan sénámp karenoria fápáramprá man wae sámp mwaria. Aenapan maok, warko maomp kar wanap aropan apápia pwararapono. ✧

Jisasén ‘Nomo fwap Sisarén takis sánk mwanámponi mo nie?’rá turunkiap kar Matyu 22:15-22; Mak 12:13-17

²⁰ Am arop fárákapao Jisas te mokop kunria yépekrá paokopap kwamp, arop ankwap fárákapan, tukupea páráknámp paokoprá Jisas térenámp yuruku-penkria tirá kérép. Aenapo am fárákap kwekárrá, Jisasomp kar wa mwar kar nap niamprá paokop. Am fárákap Jisas te mokope kar séran wawia man kotia gavman tokwaeramp yaek pap napo, man kot naenámpria poupwekáp kar sérar napon. ²¹ Am fárákapao Jisasén turunkrá, “Amo tisa yakrá tériaka arop kar farákáp nap te yae-párak kare nánko, yino wae wawia mér námpon. Amo te waeman ankárankamp pourouráp ninik fek ponankor aropan ninik i konapono. Amo te Kwaromp ninik námpaok koumteouráp aropan kare kar kar yénkrá farákáp konapono. ²² Amo tak napantá, yino amwan turunkriano: Amo te mokoprá ninik rap? Mosesomp loao nomwan ‘Fwap King Sisarén takis sánk mwanámpono’rá sénámp ni mo nie?” ²³ Aerapo, Jisas am fárákapamp poupwekáp ninik te wae mér námp kwamp maok, am fárákapan sérrá, ²⁴ “Ae

te yumo onan mani náparamp sankoropea onan yénképenk. Am mani fek yaknámp arop wunéri ntia e te wampono?" Aeránko maok, am fárakapao sérrá, "Am te Sisarompono."

²⁵ Aerapo maok, Jisaso sérrá, "Sisarompao nángo te, yumo te Sisarén sánk. Tá Kwaromp ankank te, yumo ankár Kwarén sánk kip."

²⁶ Jisaso am kar pwarokwaprá sérámp kar wawia ninik tokwaeria maok, apae maomp kar te kwataenámpan arop nke nap fek man war-santukupea kot mwanámpanápe wampwe kwaeria kar tákap mo, pwar.

*Sumpwi arop ferámp mwanap Jisasén turunkiap kar
Matyu 22:23-33; Mak 12:18-27*

²⁷ Sadyusi fákáreramp ninik te, arop wae sumpwianámp te warko fárámp naenámp pourou mono. Aerá niniknap Sadyusi ankwap fárakap Jisasnámpok korop. ²⁸ Aea maok, am fárakapao Jisasén sérrá, "Tisa, wokwaek kar Moses kumwiaka nomwan sérrá, 'Arop ankwapao yupu sámpeaka táráp sámp moiteaka sumpwi nángo te, warko nánaerao am yupu sámpeanángo, tárápu tianánko te, am sumpwinámp naeramp weri mek yakáp mwanapon.' ✧

²⁹ Ae te fákánek mwearoao naeraomékir yupu sámpea táráp sámp moi yakrá, sumpwi. ³⁰ Tá warko maomp nánaerao sámpeaka sumpwi. ³¹ Táte yininkao kor warko am yupu sámp. Am fákánek mwearo te takrá tukupea ponankor tárápu yak mo nángo, surumpwi tenapo, ³² am yupurao kor wakmwaek sumpwi. ³³ Am fákánek mwearoao am yupu mao sámpá, mao sámpá-rá tukupea nap te, nánkár wakmwaek sumpwianap arop ferámpeanap ke fek te, mao wamp yupu kare yak naenámpon?"

³⁴ Aerapo Jisaso am fárakapan sérrá, "Oukoumwan apárok yiki yakápnap ke fek te, poumarop fwap yupu sámpá, yupurao kor fwap poumou nap mek tank naenámpon. ³⁵ Aeno nánkár wakmwaek Kwaro fwap ferámpea kák naenámp pwinámp arop fárakap te yámar mek yiki yakáp nap fek te, yupu sámp mono. ³⁶ Am fákáre te Kwaro apár me mekamp ferámpea kák nángo, Kwaromp tárápu yakáp napara, warko sumpwi mono. Ensel fákárerao yakáp napnámp taknámp yakáp mwanapon. ³⁷ Moseso kor, sumpwinap arop te warko ferámp mwanaprá nomwan farákápámpon. Wokwaek kar yao yiki kánanke mek yaomwi yurunk tank námp fek, Kwaro Mosesén sérrá, 'Kwar Tokwae te Abraham, Aisak, Jekopomp Kwarono.' ✧ ³⁸ Tá taknámp, Kwar te apae sumpwinap aropamp Kwaranápe, yiki yakápnap arop fárakapamp Kwarono. Pourou te sumpwi napao maok, Kwaro nke námp fek te ponankor yiki yakáp napono."

³⁹ Makrá séránko maok, lo kar yénkrá farákáp konap arop ankwap fárakapao wawiaka sérrá, "Tisa! Amo sénap kar te kwapwe kare námpono." ⁴⁰ Aeriaka pwarará maok, warko turunk mwarea kapao pwarápae nap kwamp apápria pwararapono.

*Jisaso Farisi fákáreran 'Krais te wanono'rá turunkimp kar
Matyu 22:41-46; Mak 12:35-37*

⁴¹ Aeapo maok, Jisaso Farisi fákáreran sérrá, "Ae te mokopiaka 'Krais te Devito yakámp fi mekamp aropono'rá sénapon? ⁴² Devit námoku wokwaek kar Buk Song fek kumwiriaka sérrá,

'Tokwae Karao onomp Tokwae Karan sérrá,
"Amo te onomp yae-párak mwaek tankea napo,

⁴³ nánkár wakmwaek amwan yorowar i konap aropan waráp yae ankore mek párapkop tenanko,

yakáp mwanapon.” ’ ☆

⁴⁴ Devit námoku Kraisen ‘Onomp Tokwae Kar’rá sénámpao maok, mao te mokopia warko Devitomp ounáp yak námpono?”

Lo kar mérnáp aropamp ninik

Matyu 23:1-12; Mak 12:38-40; Luk 11:43

⁴⁵ Arop ponankor oukoumwan am fek yakrá Jisas sérámp kar wará yakápapo maok, tá warko Jisaso námoku éréképá yárákimp arop fárákapan sérrá, ⁴⁶ “Yumo te kar yénkrá farákáp konap arop fárákapan fwapnae karia mér kip: Am fárákáp te youén táman, arop námwan nkeanáponoria waempyam éri kare fek képeri pwateaka paokopria, arop koupoukour nap mek tukup napo, námwan kápae kare aropao warákárria me pakáráprá ‘Gude’rá séranápon kar i konapon. Tá ankwap te, arop námwan nkeanáponoria tukupea lotu nap mek mekok tankápria, ankwap te, fir kékérou nap fek arop tokwaeramp wonae fikamp sia fek tukupea tankáp konapon. ⁴⁷ Tá am fárákáp kae koumteouan poupwekáprá maomp nap mekamp ankank ponankor ti konapon. Tá ankwap te, náráp am ninik oupoupourrá, arop námwan nkeanáponoria yoporop kar éri fek Kwarén kar toropwaprá paokop i konapon. Ae konapan maok, nánkár kotnap ke fek te am fárákáp te yoporop touwe tokwae sámp mwanapon.”

21

Ankank moráp yupu Kwarén ofa sánkámp kar

¹ Jisaso lotu nap tokwae mek yakrá énoukouprá yakria nke nánko maok, mani tokwaeráp arop fárákapao náráp ofa mani lotu nap tokwae mekamp bokis mek épér. ² Aenapo maok, Jisaso nke nánko, kae yupu ankwap mani mo námpao maok, mani kánanke anánkamp támao mwaran sankoropea bokis mek sir. ³ Aenánko maok, Jisaso sérrá, “Ono yumwan kare sénampon: Mámá mani monámp kae yupu mani tokwae kar sirarea arop ankwap fárákapao sinapan kwe-pwarámpon. ☆ ⁴ Am kápae kare arop fárákáp te mani kápae kare ankwapmwaek tank nánko, ankwapmwaek mwar Kwarén sánk napon. Aeno mámá kae yupu te fir sámpá fánaenámp te ankwap tank mo karenámpao maok, ankár ponankor sinámpon.”

Pwar naenámp ke fek ankank korop naenámp kar

Matyu 10:17-22; 24:1-14; Mak 13:1-13

⁵ Arop ankwap fárákáp lotu nap tokwae táman sérarrá: “Arop fárákapao kwapwe kare yumwi, tá nkwakwe make ankank koumteouráp aropao Kwarén kwaporok nénk nap tia am nap moporia pwate napon.” Aerapo maok, nopok Jisaso sérrá, ⁶ “Mámá ankank yumo oukoumwan nke nap te nánkáráp ankwap ke fek te am nap mekamp yumwi ankwap yumwi yumuntuk te tank mono. Am te ponankor aropao momontokoria apárok sir mwanapon.” ☆

⁷ Aeránko maok, am arop fárákapao Jisasén turunkrá, “Tisa, mokope ke fek am ankank korop naenámp? Apae ankank manénkir korop nánko, yino táman méria, am ankank korop naenámp ke te wae wonae fekánéria ninik mwanámpon?” ⁸ Jisaso sérrá, “Yumo fwapia mér kip. Takria yumwan kápae kare aropao poupwekáp mwanape. Am te apae riteanápe ‘Námo te am arop támaono’rá séria, ‘Pwarnámp ke oukoumwan wae wonae fik korop námpono’rá sénapo te, yumo táman wawia maomp weaok mwaek tukup kwapon. ⁹ Tá nánkár wakmwaek yumo yorowarnap purunk, tá yorowar

tokwaenap kar waria te, yumo apáp tirinkria kour me woukouri kwaponu. Am ankank te wae manmékir korop námpao maok, pwar naenámp yae te oukoumwan tamak korop mono.”

¹⁰ Tá mao warko sérrá, “Arop ankwap firaó ankwap fi aropan yorowar, tá ankwap kingomp fákáreráó ankwap kingomp fákáreran yorowar mwanapon. ¹¹ Táte némp yérur tokwae korop. Tá kápae kare apárok yae-porokwe tokwae korop, touwe tokwae korop naerámpon. Aeria yumo nke napo, yámar mek nkwaekwe make mwar pourouráp ankank koropánkria yumwan apáp tokwae sánk naeane.

¹² Aeno manénkir te am ankank oukoumwan korop mo nánko, yumo Kwaromp firáp yakáp napara, yumwan ti-fápákampria ti-yampourou mwanape. Yumwan lotu nap mek kotia kalabus nap mek kák mwanape. Tá king ntia gavmanomp yi mek éréképá tukupea kot mwanape. ¹³ Yumwan am tak nap te yumo fwap Kwaromp Kar farákáp mwanap mwae kup támaono. ¹⁴ Aenámpara, yumo, am farákapan nopok kar sér mwanámp nánap mwarrá niniki kwaponu. ¹⁵ Waeman fwap onoku yiráp táp mek kar papria yumwan yonkwae kour nénk nanampon. Aenanko kápae kare arop yumwan yoporap te, ono yumwan sánknamp karan ták-pwar mó, sámp-anámp mó mwanapon. ✧

¹⁶ Yiráp éntupwar naropwar, naeounáp, ankárak fi arop, nouroup farákap, mao kuri yumwan yopor aropamp yaek pap mwarea napon. Aenapo, ankwap farákap yumo ou mekamp tirá wour mwarea napon. ¹⁷ Am tak nap te, yumo Kwaromp firáp yakáp napara, arop ponankor yumwan kokwarokria napon. ¹⁸ Táte yiráp me korokamp me pwae ankwap ankárakamp kwaporok moyak mono. ¹⁹ Aenámpara, yumo kárakáre fek fokopeyakápria, yumokuráp yiki yakápá yakáp mwanap sámp mwanaponu.”

Jisaso Jerusalem kwatae pap mwanap'rá sénámp kar

Matyu 24:16-21; Mak 13:14-19

²⁰ Tá Jisas ankwap kar sérrá, “Aeno táte nánkár yumo nke napo, ami fákáre koropea Jerusalem sámp-saokor napo te, yumo táman mér kip: Taun souroumpour mwanap ke te wae wonae fik námpon. ✧ ²¹ Am ke fek te arop farákap apár Judia mek yakáp nap te ankár pirikimpea you mek pok mwarea napon. Tá arop farákap Jerusalem mek yakáp nap ankár am taun pwararea ankwapok pirikimpá tukup mwarea napon. Tá arop ankwap farákap némp kánanke-táráp fekmwaek yakáp nap Jerusalem mek te tukup mo kareno. ²² Am ke te Kwaro sokoronap arop farákapan nopok touwe kwatae sánknámp kenon. Aenámpara, am kar ponankor te Kwaromp buk fek yak námp kare kar korop naenámp. ✧ ²³ Koumteou tárápu yakáp nap, tá wae yaek fákeyakáprá mom wunnap koumteou am ke fek te koupoutáráp nape! Am apár mek te touwe tokwae korop nánko, Kwaromp yonkwae pwarámp te waeman am mekamp koumteouráp aropan sámp naerámpon. ²⁴ Ankwap farákap bainat fek faoporrá épérrá, ankwap farákap fápákamánkia ankwap-fi ankwap-fi mekmwaek ti-tukup mwarea napon. Takria ankwap fi arop farákapao Jerusalem poukeyakáprá tukupea Kwaro ‘Wae támaono’rá sénámp fek pwar mwanaponu.” ✧

Wakmwaek Aropamp Táráp ék naenámp'rá sénámp kar

Matyu 24:29-36; Mak 13:24-33

²⁵ Tá Jisas warko ankwap kar sérrá, “Pwarnámp yae korop naeria nánko, yámar, yunk, térmeamp pourouk nkwaekwe make ankank koropánk nánko, solwara tokwae souroukoupriaka purunk tokwae nánko, apárokamp arop

✧ 21:15: Lu 12:11-12 ✧ 21:20: Lu 19:41-44 ✧ 21:22: Dan 9:25-26 ✧ 21:24: Ais 63:18-19; Dan 8:13; Ro 11:25

fi ponankor nkea yonkwae touwe foforia apáp tirinka wae mwanapon. ²⁶ Am ankank apárok korop naerianánko, kápae kare koumteouráp arop ninikria apáp tirinkria yi mánmán mwanape. Am te apae riteanápe, yámar mekamp térmeráp ankank sámpá wuwi naerámpon. ✧ ²⁷ Am ankank koropea pwaránko, Aropamp Táráp koumwe meknámp kárakáre tokwae ntia wae tokwae méntér ék nánko, nke mwanapon. ✧ ²⁸ Am ankank fi yokorrá korop nánko, am ke fek táman yumo ankár fokopeyakrá narek tokoreyakáp mwanapon: Kwaro yumwan warko éréképea yámar mek pok naenámp ke te wae wonae fik korop námpon.”

*Yao fikan wounápnámp kar
Matyu 24:32-35*

²⁹ Tá warko am fárákapan wounáp kar arakrá sér, “Yumo yao fikráp ankwap yao aran nkenke. ³⁰ Táte yumo nke napo, pwae páre nánko te, ‘Oukoumwan te yámar kwapwe naenámpo’rá sér i konapon. ³¹ Táte taknámp, yumo nke napo, yámar mek am ankank koropánk nánko te, yumo wae mér mwanapon: Kwaromp firáp taokeyaknámp ke te wae wonae fik korop námpon.

³² Ono yumwan kare kar sénampon: Mámá kear mekamp koumteouráp arop fárákap oukoumwan sumpwi mo, yakáp napo, am kápae kare ankank korop naenámpo. ³³ Yámar me ntia apár te akwapea pwar naenámpo. Aeno onomp kar te akwapá moyak mono.”

Jisaso éréképá yarak i konámp arop fárákapan ‘mér kip’rá sénámp kar

³⁴ “Aeno yumo fwapia mér kip. Yumo takria fir kápae ntia mánmán ént fépérrá mánmánrá paokop mwanape. Yumo takria pouroukamp ankankan saráp ninik tokwae mwanape. Take ninik támao yumwan oupoupouri fákeyak nánko te, am Arop Tokwae koropnámp yae te koupour kar koropria, ³⁵ aopwerao kouan porokwap konámp niamp naenámpo. Am yae te kápae kare apárok yakápnap arop fi ponankoran korop naenámpo. ³⁶ Ae naenámpara, yumo te ankár fwapia mér kare fek yakáp kip. Yumo ankár Kwarén kar toropwap saráp yakáp napo, yumwan kárakáre sánk naenámpo. Aeria maok, yumwan nkwakwe make touwe kwatae korop námpon kor, yumo fwap kwe-pwararea Aropamp Táráp yumwan yurukup naenámp fek yumo pwarápa mo, fwap fokopeyakáp mwanapon.” Jisas aerá séri pwara námpon. ✧

³⁷ Am yinink kumuri yak námp fek te, Jisas koumteouráp aropan lotu nap tokwae mek kar yénkrá farákáp ko, kumuruk Oliv Faonkwekamp némpouk akwapá amp i konámpono. ³⁸ Aenánko kápae kare koumteouráp arop te koumounek kar maomp kar wa mwaria lotu nap tokwae mek korop konapon.

22

Judasó Jisasén outirimp kar

¹ Yis Moráp Pan Fárrá Lotu i konap Pasova Yae wae wonae fik nánko, ✧ ² pris tokwae fákáre ntia lo kar yénkrá farákáp konap arop fárákap mao Jisasén farop mwaria napao maok, koumteouráp arop fárákapao nkeantánia apáprá kánánkámp mokopia farop mwanámpria mwae kup oupourouk.

³ Satano akwapea Judas, ankwap e Iskariot, maomp ninik mek noumpoukoup. Am Judas te Jisas éréképá yarak i konámp éntér-sámpramp arop fárákap ou mekamp. ✧ ⁴ Mao akwapea, pris tokwae fákáre ntia lotu

✧ 21:26: Ais 13:6-13; Jol 2:1-2; Yé 6:12-14 ✧ 21:27: Mt 16:27 ✧ 21:36: Ro 13:10-14 ✧ 22:1: Kis 12:21-27 ✧ 22:3: Jo 13:2

nap tokwae taokeyakáp konap soldia fákáre méntér tankrá, Jisasén am arop fárakapamp yaek sánk naenámpan sérarrá am naenámp mwae kup oupourounk. ⁵ Aenángo maok, am arop fárakapao warákáránkia maok, 'Fwap amwan mani sánk mwanámp'rá sér. ⁶ Aenapo maok, Judas am fárakapamp kar wawia 'Fwaponó'rá séria maok, mao, arop nke mo nap ke fek am fárakapamp yaek Jisas sám-p-sánk nanampria mwae yororia yépék.

Pita ntia Jon Pasova fir nánapnep kar
Matyu 26:17-25; Mak 14:12-16

⁷ Yis Moráp Pan Fári konap Yae wae korop. Am yae fek te sipsip morok, am Pasova fár mwanámpria yéncép i konapon. ⁸ Aenámpantá Jisaso Pita ntia Jonén tirá kéréprá, "Yumo akwapea Pasova fir nánapia nepo, nomo fár mwanámpon." ⁹ Aeránko maok, am arop yaworao Jisasén turunkrá, "Amo ník nap te, yino maok nánap nenempon?" ¹⁰ Mao am arop yaworan sérrá, "Yumo wawenke! Yumo Jerusalem mek akwap nepo, arop ankwap sospen mek ént yínkipea férek papea * samprá akwap námp yumwan mwae aok kíkíp naenámp. Aenángo, yumo mao akwap námp nap mek am mek maomp wakmwaek akwap kip. ¹¹ Aeria yumo ankár am nap naropwarén sérrá, 'Amwan yinomp Tisa sérrá, "Námo náráp éréképá yárák i konamp arop fárakapént Pasova fir fánanamp nap aokore te maok yak námpon?" ' ¹² Aerá turunk nepo, mao yumwan narekamp aokore tokwae kákánarráp tankáp i konap fae ankank tankáp námpráp yéncép nánko, yumo am mek Pasova fir nánap kip." ¹³ Am arop yawor akwapea, waeman Jisaso séri námpaok taknámpia maok, wae Pasova fir nánapi pwar.

Jisaso éréképea yárák i konámp aropan pan ntia wain nénknámp kar
Matyu 26:26-30; Mak 14:17-26; 1 Korin 11:23-25

¹⁴ Am fár mwanap ke korop nánko, Jisas náráp éréképea yárák i konámp aposelént fár mwaria tankáp. ¹⁵ Aeria mao am fárakapan sérrá, "Ono nánkár wakmwaek te touwe tokwae sám nanampara, manmékir yumont mámá Yae Tokwae fek Pasova fir fánaeria warákár tokwae nampono. ¹⁶ Ono yumwan sér rae: Ono te warko Pasova fir fár mono akwapea Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp ke fek am Pasova fánámp fi kare érik korop námp ke fek fánanampon."

¹⁷ Aeria maok, mao wainráp kap sámpea Kwarén kar fáparákia am fárakapan sérrá, "Yumo má sámpea ou fáparákaprá fárenke. ¹⁸ Ono yumwan sénampon: Ono te oukoumwanianánkáráp kor wain ént fár mono, akwapea Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp ke korop námp fek fánanampon." ¹⁹ Aeria maok, warko mao pan sámpea fákeyakrá Kwarén kar fáparákia pwarará, fopwaria am fárakapan nénkria maok, sérrá, "Mámá te onomp pourounono. Ono yumwan yaewour naenámpria nénk nampon. Kápae kare por yumo takria onan nínik kip." ²⁰ Pasova fir ponankor fépéria pwarapo, tá taknámp ankwap wainráp kapan kor takrá sér, "Mámá wain te onokump yíri fek kontrak wourékam papea pwar namp wounápono. Aeriaka am yíri te yiráp por kwarákárria yumwan yamokwap námpon. ✧ ²¹ Aeno yumo nkenke: Am arop onan yopor aropamp yaek pap naerianámp te onont mámá kákánar fek fárrá tank námpon. ✧ ²² Aenámpan maok, Aropamp Táráp te fwap Kwaro nánapi tenámpaok akwap naenámp. Aeno man yopor aropamp yaek sánknámp aropao maok, mao te koupouteane!" ✧ ²³ Mao aerá sénánko maok, am arop fárakap námoku kok turunkuprá, 'Ae te wa mokop tak kun?'rá sérar.

'Wa mokop tokwae karonó'rá sérarnap kar

* **22:10:** Mk 14:13 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ **22:20:** Jer 31:31-34 ✧ **22:21:** Sng 41:9; Jo 13:21-22
✧ **22:22:** Ap 2:23

²⁴ Táte warko Jisaso éréképea yárák i konámp arop fárákap námoku ou mek táman kar yorowarrá, ‘Wa mokop nomp tokwae kar yak naenámpon?’rá sérar. ²⁵ Aerapo maok, Jisaso am fárákapán sérrá, “Mámá apárokamp king tokwae te kárákáre tokwae napara, arop poukeyak nánko, arop fárákapao, mao te arop yaewour kwapwe konámp rá ninik mwanapria napon. ²⁶ Aeno yumo te takrá niniki kwapon. Yumo ou mek arop tokwae kar yak naerianámp te, ankár nánae karao wakmwaek yak konámp niamp kuno. Tá yumwan taokeyaknámp arop te ankár yaewour naenámp tére arop niampi yak naenámpon. ✧ ²⁷ Ae te wa tokwae karonó? Arop tankrá fir fánámp ni, nopok tére arop fir nánapi sankoropá sánknámp arop nie? Am arop tankrá fir fánámp támao maok, tokwae karonó. Aeno ono yumo ou mek yak namp te, tére arop arákarea yumwan yaewour nampon. ✧ ✧

²⁸ Ono wokwae k kwakwe make touwe sámp nampon kor, yumo onan pwarará pirikimpá tukup mono. Waeman onont yakápi napon. ²⁹ Onomp Naropwaro maomp firáp poukwapá yak nanamp kárákáre sámp námpán, tá taknámp ono am kárákáre yumwan nénk nampon. ³⁰ Ono am Kwaromp firáp taokeyak namp mek te yumo fwap onomp kákánar fek fir féperrá ént fépér mwanapon. Yumo fwap kingomp sia fek tankápria éntér-sámpramp Israel fi mek amp koumteouráp arop fárákapán yurukup mwanap arop fárákap yakáp mwanapon.” ✧ ✧

*Jisaso ‘Pita námwan younkwe sinaean’rá sénámp kar
Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38*

³¹ Jisaso am kar séria pwarará, Pitan sérrá, “Saimon, Saimon, wawae! Kwaro takanorianánko, Satano, wa mokop Kwarént koumpeyak nánko, wa mokop Kwarén pwaran nke nae ritea yumwan yampourou naeria waeane. ✧ ³² Aenámpán maok, ono wae amwan yaewourria Kwarén sénanko, amo onan mérap te onan ankár pwarará akwap mono. Warko wakmwaek arákarrá ononampok koropria waráp ankwapyaenámpén kárákáre sánk nanapon.” ✧

³³ Aeránko, nopok Pita man sérrá, “Tokwae Kar, ono te waeman amwan fákapria te, onan méntér fákup mwanapria nánap nampon. Tá ono waeman amont sumpwi nanampria nánap nampon.” ³⁴ Aeránko nopok Jisaso Pitan sérrá, “Pita, ono amwan sénampon: Mámá kumuruk oukoumwan mámá kakaruk fárámp mo námp fek, amo yinink por onan te ‘Mér mo nampono’rá sénae rapon.”

Jisas náráp éréképá yárák i konámp arop fárákapán ‘Mér kip’rá sénámp kar

³⁵ Tá warko Jisaso am fárákapán sérrá, “Wokwae ono yumwan tirá kérépanko tukupap fek te paus mani, brasbel, su, aráte ti-tukup moiapon. Am ke fek te yumo ankank ankwap moiap ni, fwap nie?” Aeránko maok, nopok am fárákapao sérrá, “Mono.” ✧ ³⁶ Aerapo maok, Jisaso am fárákapán sérrá, “Oukoumwan te arop maomp paus mani tank nánko te, sámp, brasbelan kor tak. Táte arop bainat mo námp kwamp te, náráp waempyam aropan sánkria am fekamp mani sámpea bainat ankáránk sámp kun. ³⁷ Am te apae riteanápe, Kwaromp Buk fek profet kar arakrá sér, ‘Kwatae ninikráp arop ou mek tapokwapá kouroump napon.’ Ono yumwan sénampon: Kwaromp Buk fekamp onan sénámp profet kar waeman ankár korop naenámpon.” ✧ ³⁸ Aeránko nopok am fárákapao sérrá, “Tokwae Kar, amo nkeae! Yino wae

✧ 22:26: 1 Pi 5:1-5 ✧ 22:27: Mt 20:25-28 ✧ 22:27: Jo 13:12-15 ✧ 22:30: Mt 19:28 ✧ 22:30: 2 Ti 2:12 ✧ 22:31: Jop 1:6-12; 2:1-6; Amo 9:9; 2 Ko 2:11; 1 Pi 5:8 ✧ 22:32: Jo 17:9,11,15; 21:15-17 ✧ 22:35: Lu 9:3 ✧ 22:37: Ais 53:12; Lu 22:32-33

bainat anánkaopwe tank námpon.” Jisaso am fárákapán sérrá, “Aenánko te wae támaono.”

Jisaso Oliv Faonkwek kar toropwapimp kar
Matyu 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹ Takia pwarará, Jisas Jerusalem taun pwarará Oliv Faonkwek wokwaek i konámpnámp taknámp náráp éréképá yárák i konámp arop fárákap éréképea akwap. ⁴⁰ Akwapea am fekría am fárákapán sérrá, “Yumwan Satano poupwekápantáno. Kwarén sénapo, ankár yumwan yaewour naenámpón.” ⁴¹ Aeria maok, mao am fárákapán am fek páraprá panek tae morok 30 mita fek akwapea kwaráp torokomprá Kwarén arakrá sér, ⁴² “Ayao, amo fwap tak naeria te amo onan touwe sámp mwanap má sámp-sinanapon. Aenanapan maok, onomp ninikaoki kwaponono. Mono. Amo ankár amokuráp ninikaokampo.”

⁴³ Aerá sénánko maok, yámar mekamp ensel ankáránkamp maonámpok koropea man kárákáre sánk. ⁴⁴ Jisaso am touwe sámp naenámp táman yonkwae sakáp tokwaeria kárákáre fek Kwarén kar toropwap. Aenánko maok, maomp pourouk fápáre te yiri niampria apárok firikíp pikrink.

⁴⁵ Mao Kwarén séria pwarará fokopeyakea maok, akwapea éréképá yárák i konámp arop fárákapán nke nánko, am fárákap te ankank kwatae Jisasomp pourouk korop naenámp táman yonkwae touwe tokwaeria kour porokwe nánko, pampi yakáp. ⁴⁶ Aenapo, Jisaso am fárákapán sérrá, “Apaerá pamp rape? Yumo fárámpea Kwarén sérenke. Takria Satanomp ninik koropea yumwan sámp nánko, kwatae ninik fek tukup mwanape.”

Judas Jisasén yopor aropamp yaek papnámp kar
Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:2-11

⁴⁷ Jisaso oukoumwan am kar takrá sérrá yak nánko, kápae kare arop ou wae korop. Aenapo am arop Judas, mao te am éntér-sámpramp éréképá yárák i konámp ou mekampao maok, mao mekia am fárákapán mwae yénképrá korop. Mao koropea Jisasomp wonae fikria man koupwiyakrá aop mukur naeria. ⁴⁸ Aenánko maok, Jisaso man sérrá, “Judas, amo Aropamp Táráp kwekárrá koupwiyakrá aop mukuria yopor aropamp yaek sánk nae rape?”

⁴⁹ Am éréképá yárák i konámp arop fárákap Jisasént yakápi napao, Jisasén sérrá, “Amo ninik nap te, yino má arop fárákapán bainat fek faoporrá épér mwanámp nie?” ⁵⁰ Takria maok, arop ankáránkamp am ou mekampao bainat ér-sámprá pris taokeyak konámp aropamp tére konámp aropan karámp-sírrampweria yae-párák mwaekamp woupwi kor mwar aop-sinánko piká párákap. ⁵¹ Aenánko, Jisaso nkea sérrá, “Amo nopok i konap ninik te ankár pwarae!” Aeria maok, Jisaso warko am aropamp woupwi kor sámprá kirimpá pwar nánko, warko wae kwapwe kare yak.

⁵² Aenánko, Jisaso pris tokwae fákáre ntia lotu nap tokwae taokeyakáp konap soldia fákáre ntia Juda fi taokeyakáp konap arop fárákap man sámp mwaria korop nap táman sérrá, “Yumo bainatráp yaopwae tia yorowarinámp aropan sámp mwaria korop konap niamp korop rape? ⁵³ Kápae kare kumur ono yumont lotu nap tokwae mek yak namp fek te, yumo onan sámp moiaponono. Aeno oukoumwan máma ke fek yiráp kerao korop námpon. Oukoumwan máma fae tákáre ke fek kirikípamp kárákáreráo kwe-pwar námpon.”

✧

Pita Jisasén mér mono'rá sénámp kar
Matyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Jon 18:15-18,25-27

⁵⁴ Aerá séri pwaránko, Jisasén wae sámpea tukup. Man warámp-santukupea pris taokeyak konámp aropamp nap mek napo, Pita te am fárákapamp wakmwaek kwarok-te kwarok-te akwapea panek tae morok yak. ⁵⁵ Arop ankwap fárákapao pris taokeyak konámp aropamp nap yaknámp yár mek yaomwi yankia pwatea am fek tankáp napo, Pita akwapea méntér yaomwi fek tank. ⁵⁶ Aenánko, pris taokeyak konámp aropamp tére konámp yupu Pitan énounkoupia am arop fárákapán sérrá, “Mámá aropao kor Jisasént yak námpono.” ⁵⁷ Aeránko maok, nopok Pita sérrá, “Mono! Ono am arop te mér mo nampono.” ⁵⁸ Aeritea tank tae morok nánko maok, tá warko arop ankwap ankáránkampao man nkea sérrá, “Amo kuri amo maomp firáp arop támaono.” Aerámpán maok, Pita nopok sérrá, “Ono maomp firáp arop te mono.” ⁵⁹ Tá wakmwaek ankáránkamp ke akwap tenánko, arop ankwap am tankápnáp arop fárákapán tékén sérrá, “Kare karonó. Mámá aropao kor méntér yak námpon. Mao te Galili mekamp aropono.” ⁶⁰ Aeránko maok, Pita nopok man sérrá, “Ono amo sénáp kar am te mér mo nampon.” Aeránko maok, am ke fek táman kakaruk fárámp. ⁶¹ Aenánko maok, Jisaso kotrá yak námp feknámp mankrá sámp-arákarrá Pitan tokoreyak nánko, Pita warko wokwaek Jisas sérimp kar am ninik. Wokwaek mao sérrá, ‘Mámá kumuruk oukoumwan kakaruk fárámp mo nánko, amo yinink por sérrá, “Ono Jisas te mér mo nampono”rá sénanap’ rimp kar warko ninik. ✧ ⁶² Aeria mao yár ménki porok oukur akwapea yár younkwek yakrá yonkwae touwe tokwaeria éma wae.

Rom mekamp soldia fákáre Jisasén wouroumprá amomoránkria porokwap-náp kar

Matyu 26:57-58; Mak 14:55-64; Jon 18:12-14,19-24

⁶³ Aenko maok, Jisasén sámpá tukupap, soldia fákáre † man wouroump séria man yae fek fukiapon. ⁶⁴ Am fárákap te Jisasomp yimetápok waempyam woukoupea pwarará, porokwaprá man arakrá turunk, “Amoku méria profet kar fek sérae: Amwan te wa porokwapán?” ⁶⁵ Ankár takrá tukuprá kápae kare ankwap wouroump kar sérariapon.

Jisasén Kaunsilo nke námp fek kotiap kar

Matyu 26:59-66

⁶⁶ Tá warko wakmwaek yámar aok nánko, Juda fi taokeyakáp konap arop ntia pris tokwae fákáre ntia lo yénkrá farákáp konap arop fákáre koupoukour napo, arop ankwap fárákapao Jisasén warámpea am Kaunsil ‡ fákáreaonapok tukup napon. Aenapo maok, am Kaunsil fákáre Jisasén turunkrá, ⁶⁷ “Amo yinán sérae: Amo te Kraisi ni mo nie?” Aerapo maok, nopok Jisaso am fárákapán sérrá, “Ono yumwan sénanko te, yumo mér mo mwarea napon. ✧ ⁶⁸ Tá ono yumwan ankwap kar turunk nanko te, yumo onomp kar pwarokwaprá sér mono. ⁶⁹ Táte oukoumwanía nánkáráp wakmwaek Aropamp Táráp Kárákáre Tokwaeráp Kwaromp yae-párák mwaek tank naenámpón.” ✧

⁷⁰ Aeránko maok, am fárákap ponankor Jisasén sérrá, “Ae te tak napara, amoku támao amo Kwaromp Táráp nie?” Tá nopok mao am fárákapán sérrá, “Yumoku támao takrá sénapon.” ⁷¹ Aeránko maok, am fárákapao sérrá, “Nomo apaerá ankwapamp kar wa mwaria yépék mwanámpánáp? Waeman námokuráp táp meknámp mámá kar sénánko, nomo wa námpono.”

✧ **22:61:** Lu 22:34 † **22:63:** ‘Rom mekamp soldia fákáre’rá sénámp te “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 kware 73 fek nkeampo. ‡ **22:66:** ‘Kaunsil’: “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 55 fek nkeae. ✧ **22:67:** Jo 10:24-26 ✧ **22:69:** Ap 7:56

23

Jisasén Pailato nke námp fek santukupá kotiap kar

¹ Aeria maok, ponankor ferámprá Pailatonámpok Jisas warámpá tukup.
² Warámpá tukupea man kotria sérrá, “Yino nke nángo, mámá arop te Juda fi yino i konámp ninik sámpá yampourou námpono. Tá mao sérrá, ‘Ono támao ono Kraís, ono Kingono’rá sér i konámpono. Tá yino Sísarén takis sánk mwarianánko te, mao taokor konámpono.” ✧ ³ Aerapo maok, Pailato Jisasén turunkrá, “Amo te Juda fákáreramp king nie?” Aeránko, mao nopok Pailatomp kar pwarokwaprá sérrá, “Amoku támao amo takrá sér rape.” ⁴ Aeránko maok, Pailato pris tokwae ntia koumteouráp aropan sérrá, “Ono te mámá aropan am fek kot mwanap ankank te nke mo nampono.” ⁵ Aeránko, tá nopok am fárakapao kar kárakáre fek sérrá, “Mao mámá Judia apár mekmwae kamp arop fárakapan kar yénkrá farákáp nángo, arop ponankor Gavmanomp kar ták-sir mwanap ninik yak námpono. Mao am tak námp te apár Galili meknámpia koropea mapek námpono.”

Jisasén Heroto nkemp fek kotiap kar

⁶ Pailato am kar wawia am fárakapan turunkrá, “Mámá arop te Galili mekamp nie?” ⁷ Aeránko maok, sérrá, ‘Jisas te Heroto poukwapnámp apár mekampono’rá sérapo maok, Pailato Jisasén Herotonámpok sámp-kérép. Am ke fek te Heroto kor Jerusalem mek yak.

⁸ Aenánko maok, Heroto Jisasén nkea mao warákár tokwae. Wae manmékir Jisas térenámp kar wawia mao man nkeaka, Kwaromp kárakáre yénkép nángo, man nke nae karrá yakámpon. ✧ ⁹ Aeria maok, Heroto man kápae kare ankank turunkupánko maok, Jisas te nopok maomp kar ankwap pwarokwaprá sér mo. ¹⁰ Pris tokwae fákáre ntia lo mérnáp tisa fákáre koropea wonae fik yakáprá Jisasén tékén sérarrá, kotiafono. ¹¹ Tá Herot ntia maomp soldia fákáre, mao te kingonorá Jisasén wouroumprá amomoránkiapono. Aea maok, Heroto séránko kingo yirimp konámp niamp waempyam kwapwe kare sámpea maomp pourouk yirimpea Pailatonámpok arákarrá sámp-kérépaponno. ¹² Wokwae te Herot ntia Pailat te nonopok yoporipao maok, oukoumwan am ke fek te nonopok nouroup nepono.

Pailato Jisasén soldia fákáreramp yaek sánkámp kar

Matyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 19:1-16

¹³ Tá Pailato warko pris tokwae fákáre ntia Kaunsil fákáre, tá arop ponankor wumwi nángo, koropeaka koupoukour. ¹⁴ Aenapo, mao am fárakapan sérrá, “Yumo ononampok mámá arop warámpá koropea sérrá, ‘Mao aropamp ninik sámpá yampourou námp’rá sénapan maok, yumoku kareao wa nap fek turunki nampono. Yumo wawenk: Ono mámá aropan am fek kotnap ankank te nke mo kar nampon. ¹⁵ Heroto kor nke moria warko nomonámpok arákarrá sámp-kérép námpon. Nomo mámá aropan sumpwi pap mwanámp fi te yak mo kare námpono. ¹⁶ Aenámpara, ono soldia fákáreran sénanko, ain tákáre tokoropramp paok fek táraporea sámp-kérépanápono.” ¹⁷ (Juda fi te arak i konapono: Kápae kare por mao lotu i konap Pasova Yae korop námp fek te Pailato fákápá yaknámp arop aokorop-pwarará, amwar sámp-kérép nángo, akwap konámpono.)

¹⁸ Táte koumteouráp arop fárakap ponankor tékén sérrá, “Am arop te sumpwi papria, Barabasén yinonámpok sámp-kérépae.” ¹⁹ (Am Barabas te taun mek Gavmanén yorowaria arop ankwapan sámp-wouroumpeanánko, am

fek man sámpea fákapá pap napon.)²⁰ Warko Pailato ‘Jisasén aokorop-pwarará sámp-kérép nae’rá sénánko maok,²¹ tá am fárakap tékén wumwi kar fek sérrá, “Yaopwae porokopramp fek pukupenke! Yaopwae porokopramp fek pukupenke!”

²² Táte warko Pailato am fárakapan yinínkan sérrá, “Am te apae riteanono? Am arop te apae ankanki námpono? Ono te mao am fek fwap sumpwi naenámp ankank te kánanke nke mo nampono. Aenampara, ono sénanko, ain tákáre tokoropramp paok fek fukia sámp-kérépanápono.”²³ Aenángo maok, am fárakapao ‘Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupenk’ ria tékén wumwi kar fek séra waeria, Pailatomp kar te ankár apárok sámp-anámp.²⁴ Aenapantá maok, Pailato wampweria am fárakapao sénapaokria ‘Takenk’rá sérimpono.²⁵ Koumteouráp arop fárakap am fákapá yaknámp arop, warko warámp mwarria wumwi nap te Pailato am Gavmanén yorowaria arop ankwap porokwapea sumpwi papámpan man sámp-kérép. Táte am koumteouráp arop fárakapamp karwaokria Jisasén soldia fákáreramp yaek sánkámpono.

Rom mekamp soldia fákáre Jisasén yaopwae porokopramp fek arápap kar Matyu 27:32-44; Mak 15:31-32; Jon 19:17-24

²⁶ Aenko, am Rom mekamp soldia fákáre wae Pailatomp nap pwarará Jisasén warámpá tukup. Takria mwaeaoak nke napo, arop Sairini mekamp Saimon Jerusalem mek akwap naeria korop. Aenángo, man sámpea fákeyakáprá sérrá, ‘Jisasén am fek pukup mwanap yaopwae mao námoku samp námp mámá amo man yaewourrá sampae’ ria fopwaok. Aenapo, mao am yaopwae kakapea Jisasén éntér papea akwap.

²⁷ Tak napo, kápae kare koumteouráp arop maomp wakmwaek tukup napo, koumteou ankwap fárakap Jisasén yonkwae touwea waeria éménkrá tukup.²⁸ Aenapo maok, Jisaso sámp-arákarrá am koumteouran sérrá, “Jerusalem mekamp koumteou, yumo te onantá éménki kwaponu. Yumokuráp pourou ntia yiráp tárápuantá éménk kipo.²⁹ Am te apae riteanápe, nánkár wakmwaek ankwap ke fek kápae kwatae korop naenámpo. Am ke fek koumteou mapo yakáp nap, tá táráp samp monap, tá táráp mom wurump monap, am fárakap fwap warákár mwanapon.³⁰ Am ke fek táman touwe tokwae kwatae kare korop nánko, koupour sumpwi mwarria am arop fárakapao péri wi tokwaeran sérrá, ‘Yumo yinan oupouroupa yakápenke!’ Tá faonkwe kánanke-tárápan sérrá, ‘Yumo koropea yinan nánánkárenke!’ ✧³¹ Oukoumwan yao yiki yak námp niamp yae-párak kare aropan touwe kwatae sánk napanánko te, nánkár wakmwaek am fárakap támao yao yákáre niamp arop kwataerara, touwe kwatae tokwae yármare kar sámp mwanaponu.”

³² Táte arop anánkaopwe kwatae ninik nepo, am yaworan kor Jisasént yaopwae porokopramp fek pukupia sumpwi pap mwaria éréképa tukup.³³ Wae tukupea apár faonkwe ‘Arop Me Kor Yaknámp Apár’rá séri konap fek tukupea, Jisasén yaopwae porokopramp fek paprá nil pukupá pwar. Aeria, tá am kwatae ninikinep arop yaworan kor takia Jisasomp wonae fik ankwapan yae-párak mwaek, ankwapan yae-mánkwán mwaekia pukupá pwar.³⁴ Tak napo maok, Jisaso náráp naropwarén sérrá, “Ayao! Amo am fárakapamp kwatae ninik tirá épérampo. Mao am taknap kwatae ninik te mór moria naponu.” Táte soldia fákáre Jisaso yirímp konámp waempyam ankank ti mwaria satu pilaiaponu. ✧³⁵ Aenapo, koumteouráp arop am fek yakáprá tokoreyakáp napo, Kaunsil fákáre Jisasén wouroumprá sérrá, “Mao te arop

✧ 23:30: Hos 10:8; Yé 6:16 ✧ 23:34: Sng 22:18; Mt 5:44

ankwap fárákapan yaewour i konámpono. Táte kare, Kraisao námp kwamp te, fwap mao námoku támao yaewourano.” ✧

³⁶ Soldia fákárerao kor man wouroump kar séria top i konámp wain ént táp mek sánk mwaria, wonae fik korop. ³⁷ Tá am fárákapao sérrá, “Táte kare amo Juda fákáreamp Kingao nap kwamp te, fwapono, amoku waráp pourou yaewourae.” ✧ ³⁸ Táte Jisas me kor páte yaknámp yarápae fek yaopwae kárakére fek kumwiria sérrá, “Mámá te Juda firamp Kingono.”

³⁹ Táte am kwatae ninikinep arop yawor pukup tenap ankwap ankárankao Jisasén wouroump rá sérrá, “Amo te Krais nie? Amo takanángo te, amoku kare yaewourria, yinan mént yaewourae.” ⁴⁰⁻⁴¹ Aeránko maok, táte ankwapao am kar wawia am aropan yoporrá sérrá, “Nomo touwe tokwae mao sámpnám niamp take pourouráp sámp nempan maok, am te nomo kwatae niniki nemp fek sámp nempono. Aeno mámá arop te kwatae ninik moi námpnan, kwaporok touwe kwatae sánk naponno. Amo te man wouroumpria te, Kwarén apáp mák naponno?” ⁴² Takria maok, mao Jisasén sérrá, “Jisas e, amo nánkár wakmwaek King yakria, waráp firáp arop taokeyaknap ke fek onan kor ninikampo.”

⁴³ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ono amwan kare kar sénampono: Amo te waeman oukoumwan táman onont kwapwe kare némp yámar mek yak nanaponno.”

Jisas wae sumpwimp kar

Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30

⁴⁴ Oukoumwan yámar kuk nánko, yámar néntéképria kirikip tokwaerao apár oupouroupea yakrá akwapea kumur mek yámar yinink ke fek. ✧ ⁴⁵ Aenánko, lotu nap tokwae mek Aokore Yiki Kwapwe Kare ménki fek nánkáráp tenapo yak konámp waempyam tokwae am te kuk paerákarea anánk mwaek peari yak. ✧

⁴⁶ Aenánko, Jisaso tékén Kwarén sérrá, “Ayao, amo onomp waemp taokeyakaeria waráp yaek sánk rae.” Aerá séria maok, mao wae sumpwi. ✧

⁴⁷ Aenánko maok, soldia fákáreramp kepten am táman nkea Kwaromp e narek sampokrá sérrá, “Kare karonno! Mámá arop máte yae-párak kare aroponno!”

⁴⁸ Táte kápae kare koumteouráp arop koropea tokoreyakáp napo, am ankank korop nánko nkea, apae mao yae-párak kare arop sumpwi papeano-ria námokuráp éntér kor fek yae porokwapea ninik tokwaerá náráp nap mekmwaek turukump.

⁴⁹ Tá Jisasomp nouroup ankwap fárákap ntia koumteou ankwap fárákap apár Galili meknám fárámpea Jisasomp wakmwaek koropap, mao kor panek tae morok yakáprá, am kápae kare ankank Jisas sumpwi námp fek koropánk námp am nke naponno.

Jisasomp yákáre péri kor me mek papap kar

Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Juda apár mekamp taun Arimatea mekamp arop, maomp e te Josep, mao te kwapwe kare yae-párak kareria, Kwaro náráp firáp éréképea taokeyak naenám ke korop naenámpria yépékrá yak konámpon. Mao te Kaunsil fákáre mekamp Kaunsil ankwapao maok, manénkir Jisasén farop mwaria Kaunsil kar sérarap fek te, mao am arop fárákapamp ninik napént takenkrá ninik moimpon. ⁵² Am arop te Pailatonámpok akwapea, man ‘Jisasomp yákáre sámp nae’ ria sénánko Pailato ‘Takae’rá sér. ⁵³ Aenánko maok, mao Jisasomp

✧ 23:35: Sng 22:7-8 ✧ 23:37: Sng 69:21 ✧ 23:44: Lu 18:31; Amo 8:9 ✧ 23:45: Kis 26:31-33; 36:35; Hi 9:2-3,6-8 ✧ 23:46: Sng 31:5

yákáre yaopwae porokopramp fekamp worokwapá sékia waempyam wupwi fek woukoupea sakwapea arop pap mwanámpria péri kor me wourékam wokwaek yoroia pwatariap mek am mek pap. ⁵⁴ Am yae Fraide te Sabat yae fekamp ankank nánap i konap yae nánko, am Sabat ke wae wonae fik korop námpono.

⁵⁵ Am apár Galili meknámp fárámpea Jisasént koropnap koumteou, mao kor Josepomp wakmwaek tukupea am péri kor me nkeria, mao Jisasomp yákáre mokopia papán nke mwaria tukupapono. ⁵⁶ Nkea pwarará, wae námokuráp nap mek arária tukupea, Jisasomp yákáre forokwap mwanámpria nánákáre kwapwe konámp marasinráp, wel nánapia papá pwarará, loao sénámpnám taknámp, Sabat yae fek anepériapono.

24

Jisas péri kor me meknámp warko fárámpámp kar

¹ Sande fek koumounek kar am koumteou nánákáre i konámp wel ankank nánapi pátariap am tia péri kor me mek tukup. ² Tukupea nke napo maok, péri worare tokwae arárakarrá koropea me fek nánkáráp tariap te am fek yak mono. ³ Aenánko, am koumteou te me mek yinke nke napo maok, Jisas Tokwae Karamp yákáre te am mek tank mo. ⁴ Aenánko, am koumteou, máte mokopia Jisasomp yákáre tank mo námponoria ninik tokwae. Takria nke napo maok, arop anánkaopwe Jisasén papap fek wonae fik fokopeyak nepo, maomp pouroukamp waempyam te wae tákapa wae. ⁵ Aenánko, am koumteou te apáp tirinkia me kor woukourrá apárok tokoreyakáp. Aenapo maok, am ensel yaworao am fárákapan sérrá, “Yumo apaeritea sumpwi pátenap meknámp fárámpea yiki yaknámp aropan oupourounkrape? Mao te mamek tank mono. Wae fárámp teane! ⁶ Yumo ankár wokwaek Galili mek yakámp fek yumwan sérimp kar táman warko ninik kipo. ⁷ Mao yumwan arakrá sérimpon: ‘Arop fárákapao Aropamp Tárápan kwatae ninikráp aropamp yaek sánkea napo, man yaopwae porokopramp fek pukupia sumpwi pap napo, apár me mek yininki yakeaka, warko fárámp naenámp’rá séri námpono.’” ✧

⁸ Aerá sénepo maok, tá am koumteou fárákap wae Jisaso wokwaek sérimp kar am ninikria, ⁹ wae am péri kor me pwarará arári tukupea Jisaso éréképea yarak i konámp mom-sámpramp arop fárákap ntia arop ankwap fárákapan am kápae kare ankank nke nap táman farákáprá sériapono. ¹⁰ Am koumteou fárákap te Makdala mekamp Maria, tá Joana, tá Jemsomp éntupwar Maria mao yakáp napo, tá koumteou ankwap fárákapao kor méntér yakámpria aposel fákáreran am kar farákápapono. ✧ ¹¹ Aeapan maok, am aposel fákáreramp ninik te, am koumteou te náráp yi fek nke mono, kwaporok amorikamp karan sénapan mpweria am fárákapamp kar wawia karenoria ninik moiapono. ¹² Aenapo, Pita fárámprá fárakop akwapea péri kor me mek woukoupeyakra nke nánko, Jisasén woukoupá papap waempyam mwar tank nánko nkea pwarará, warko námokuráp nap mek arákarrá akwapria, am te mokopi námponorá ninik tokwaerá akwap.

Arop anánkaopwerao Jisasén Emeus mek akwapnámp mwaeao k nkep kar

Mak 16:12-13

¹³ Am makár táman Jisaso éréképá yarak i konámp ou mekamp arop anánkaopwe némp kánanke Emeus mek akwap neria akwap. Jerusalem pwarará Emeus mek tukup konap te 11 kilomitanono. ¹⁴ Am arop yawor akwaprá námoku támao am Jerusalem mek koropnámp ankank táman sérarrá,

¹⁵ námoku támao turunkrá akwap nepo maok, Jisas námoku kareao am arop yaworan kikipia énéni tapokwapea tukup. ¹⁶ Aenapo maok, am arop yawor te Jisasén te nke nepao maok, man wuri nke mono.

¹⁷ Aenepo maok, Jisaso am arop yaworan turunkrá, “Yumo te apae karan sérarrá akwap repe?” Aerá sénánko, am arop yawor te fokopeyakra yonkwae touweria maok, ¹⁸ Kliopas maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Kápaé kare némpouk mwaekamp arop oukoumwan Jerusalem mek yakápria am ankank ponankor mérapono. Ae te amo ankáránkampao am ke fek Jerusalem mek koropnám ankank mér mori kwapono?”

¹⁹ Aerá séránko maok, Jisas am arop yaworan turunkrá, “Am te apae ankankono?” Aenánko nopok am arop yaworao man sérrá, “Mámá Nasaret mekamp Jisaséninap ankank mátane. Mao te profetao, Kwaro nke nám fek, tá arop fárákapao nke nap fek tére kárákáreria, kar kárákáre farákáp konámpono.

²⁰ Nomp pris tokwae fákáre ntia Juda taokeyakáp konap arop fákárerio Gavmanomp yaek pap napo, Gavmano ‘Man yaopwae porokopramp fek pukupen’rá sénapo, taki naponó. ✧ ²¹ Aenapan maok, wokwae te yino arakrá méri námpono: Am arop te Israel firan warko yamokwap naeria námpon. Tá ankwap kar te ará: Am ankank koropnám yae te wae yinink yae akwap tenámpono. ✧ ²² Oukoumwan yinomp ou mekamp koumteou yinan korokopá pap naponó. Am te ará: Mao koumounek kar tukupea péri kor me mek nke napo, ²³ Jisasomp yákáre tank mo nánko, arári koropea sérrá, ‘Yino ensel nke nánko, mao sérrá, “Jisas yiki yak námpono.” ’ ✧ ²⁴ Aenapo, arop ankwap fárákap yino ou mekamp tukupea péri kor me mek nke napo, am koumteou séri nap ankár take pourouráp nke naponó. Aenapan maok, mao karean te nke moi naponó.”

²⁵ Táte Jisas am arop yaworan sérrá, “Yiráp ninik te épérépria profet fákáreramp kar koupour kar mér mo nepono. ²⁶ Am te arakrá sériapono: ‘Krais te ankár manénkir touwe sámpea, wakmwaek pokea Kwarént wae tokwae kwapwe fek tank naenám’ riapon.” ²⁷ Aerá séria maok, Moseso kumwinám kar feknám pia akwapea, profet fákárerio kumwiap kar am arop yaworao wanep fek farákápria maok, Kwaromp Buk fek Jisas námoku karean sénám kar fi am ponankor farákápámpono. ✧

²⁸ Takrá tukupea, am arop yaworao akwap nerianep némp wonae fikria, Jisas te wae némp kámá-pwarará kánám pá r akwap naeria nám niamp. ²⁹ Aenám pantá maok, am arop yaworao Jisasén sérrá, “Wae yamar porokor nánko, kirikip naereane! Amo yinont mapek yakae.” Aerepo maok, Jisaso wae am arop yaworént nap mek akwap. ³⁰ Tá wakmwaek tankáprá fáneria nepo, Jisas méntér tankria pan sámpea Kwarén ‘Aesio’rá séria pwarará, fékéria arop yaworan nénk. ³¹ Aenánko am arop yawor wae Jisasén wuri nkeria, mér nepo, Jisas kwaporok am fek moyak nánko, am arop yawor te warko man nke mo. ✧ ³² Aeria maok, námoku támao sérrá, “Wi! Nomo mwae aok korop nám fek nomwan kar farákápria, Kwaromp Buk fek yaknám ninik fi kor farákáprá sénánko, am ke fek táman nomp ninik mek párákap nánko, nomo korokopria nomp ninik érik farákára námpono.”

³³ Am arop yawor takrá séri pwarará, am kumur mek táman fárámprá Jerusalem mek arákarrá akwapea Jisas éréképea yarak i konám mom-sámpramp arop ntia maomp nouroup ankwap fárákap koupoukour tankáp napo, am mek akwap. ³⁴ Aenepo maok, am fárákapao sérrá, “Wae kare kar Jisas Tokwae Kar te warko fárámpeanánko, Saimono man wae nke námpono!”

✧ 24:20: Ap 13:27 ✧ 24:21: Lu 1:68; 2:25; Ap 1:6 ✧ 24:23: Lu 24:1-11 ✧ 24:27: Ais 53:12; Sng 22:1,7-8,16-18; 69:21 ✧ 24:31: Lu 24:16

³⁵ Aerapo maok, tá am arop yaworao kar mao mwaeoak nkenep kar am farákáp. Aeria maok, am arop yaworao sérrá, “Mao te pan fékéria yinan ti-sáp nánko, yino wae wuri nke nempon.”

Jisaso éréképá yarak i konámp arop man nkeap kar

Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8

³⁶ Oukoumwan táman am kar sérarrá tankáp napo, Jisas námoku kwaporok kuk fokopeyak. ³⁷ Aenánko maok, am arop farákap nkerá paokoprá, waemp ritea kokorokoria apáp tĩrĩnk. ³⁸ Aenapo maok, Jisaso am farákapan yoporrá, “Yumo apaeritea kokorokoria ninik tokwae rape? ³⁹ Yumo onomp pu yae má nkenke. Ono kare támao nampono. Yumo onomp pourouk sámpá nkenke. Waemp te ononampnámp maknámp émiráp kour yak mono.” ⁴⁰ Aerá séri pwarará, am farákapan náráp pu kor yae kor yénkánko, ⁴¹ am farákap nkea warákáránk napao maok, oukoumwan fwapia mér moria ninik tokwae. Aenapo, Jisaso am farákapan sérrá, “Ae te fir tank mákáne?” ⁴² Aeránko éntékam tákáre yankapramp sánk napo, ⁴³ mao sámpea am farákapao nke nap fek fár.

⁴⁴ Aeria am farákapan sérrá, “Ono wokwaek oukoumwan yumont yakamp fek ono yumwan wae sériamp támaono: ‘Kápaé kare ankank wokwaek onan korop naenámpan Moseso kumwimp lo, tá profet fákáreráo kumwiap kar, tá Buk Song fek kumwiap kar am te waeman ankár take pourouráp korop naenámp’rá sériampon.” ⁴⁵ Aerá sériaka, am farákapao Kwaromp Buk fek yaknámp kar ninik sámpanáponoria ✧ ⁴⁶ arakrá sér, “Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon: ‘Krais te ankár touwe sámpea yinĩnk kumur fek warko ankár apár me meknámp fárámp naenámp. ⁴⁷⁻⁴⁸ Aeanánko, maomp e fek arop farákapao kápaé kare arop firan kar farákáp napo, arop farákap kwatae ninik pwarará, Kwaronámpok korop napo, mao am farákapamp kwatae ninik tirá épér naenámp. Onomp tére, onomp yarak ponankor yumo yumokuráp yi fek nkea, yumokuráp woupwi fek wawi napara, yumo ankár Jerusalem meknámpia, ankwap némpouk mwae am kar ponankor farákáprá paokop kipo. ⁴⁹ Yumo wawenke: Yumwan onomp Naropwaro ‘Yiki Kor Spirit sámp-kérép nanamp’rá sérimp te, ono wae oukoumwan yumonapok sámp-kérép nanampono. Aeno yumo ankár Jerusalem mek yakáprá yépék napo, am yámar mekamp kárakáre yiráp pourouk ékia woukoup naenámpo.” ✧

Kwaro Jisasén warko warámpea yámar mek pokámp kar

Mak 16:19-20; Aposel 1:9-11

⁵⁰ Jisaso am farákapan takrá séri pwarará, éréképá akwapea, némp kánanke Betani mekria maok, am farákapao yakápnap mwae yae nareki fákeyakrá am farákapan ourour nénk. ⁵¹ Am ourour nénkrá yak nánko, Kwaro Jisasén wae warámpea yámar mek pok nánko, Jisas wae am farákapan pwar. ⁵² Aenánko, am farákap kwaráp torokomprá man lotu. Takia pwarará, wae warákáránkia Jerusalem mek arári tukupapono. ✧ ⁵³ Tá kápaé kare por lotu nap tokwae mek yakáprá, Kwaromp e sakapiapono.

Jono Kumwimp Kwapwe Kare Kar Mekia Akwapnámp Kar

Jon te Jisaso éréképá yárákimp éntér-sámpramp arop ou mekamp ankwapono.

Jon námoku kumwinámp buk fek te námokuráp e érik sér mono, ‘Arop ankárakamp Jisaso man warákár karenámp arop’rá sénámpon. Mao kumwimp buk ankwap te, yininkaopwe pas ntia Wakmwaek Korop naenámp Ankank Yénképnámp Kar kumwimpono.

Matyu, Mak, Luk, máamá fákáeraomékir buk kumwia napo, Jon te wakmwaek kumwimpon. Jisas narek pok tenánko, wakmwaek 60 yopwar niamp arake fek, Jono kumwimp buk te máamá apár mekamp kouramp arop mér mwanapria nimpon. Jisaso térenámp ankank ponankor farákáp mono, ankwapmwaek saráp farákáp námpon. Jisas farákápnámp kápae kare karan farákáp námpon.

Kar yiki yak konámpao arop arákáranámp kar

¹ Me kouramp sik kar, Kwaro ponankor ankank oukoumwan yoro momp fek, Kar yakámpono. Karao Kwarént yak, tá Kar námoku kare támao Kwarono.

✧ ² Me kouramp sik Kar te Kwarént yakámpono. ³ Am Kar fek táman ankank ponankor forokorimpon. Ankank ankwap ankwap mwae kup fek forokor mono. Ponankor ankank te am Kar támao nánko forokorimpon. ✧ ⁴ Yiki yak am Kar mek yak námpon. Am yiki yak te kouramp aropamp ninik mek wae sankoropnámp yiki yakono. ✧ ⁵ Am wae te kirikip mek wae puri akwap konámpara, kirikip te am waeran oupouroupea torokwari pap mono.

⁶ Kwaro arop ankárakamp sámp-kérépámp, am aropamp e te Jon. Mao te karan farákáprá koropámpon. ⁷ Mao te am waeramp kar táman farákáp nánko, kouramp arop ponankor maomp kar wawia méranáponoria farákápnámp. ⁸ Jon námoku te am wae támao mono. Mao te párák am waeramp karan farákáprá koropámpon. ⁹ Am wae te wae karerao maok, arop ponankoran wae sánk naeria oukoumwan te apárok ék námpon. ✧

¹⁰ Oukoumwan te am Kar apárok yak námpon. Kwaro am fek apár yoroimpan maok, apárokamp kouramp arop farákáp te man mér mo napon. ✧

¹¹ Námokuráp apár fi mek ék námpan maok, mao námokuráp arop fi te man wuri nke mo napon. ¹² Aeno ankwap kouramp arop farákáp man warámp nap te, am farákáp man wae méria napon. Am taknap fákáreran te Kwaro kárakáre nénk nánko, am farákáp te fwap Kwaromp tárápu yakáp mwanapon. ✧ ¹³ Am arop Kwaromp tárápu yakáp nap te, naropwar ntia éntupwaromp yiri fekamp mo, tá aropamp pourou fek mwae kamp mo, tá aropamp ninik fekamp mono. Kwaro námoku yoroianánko, maomp tárápu yakáp napon. ✧

¹⁴ Aeria maok, Karao arop arákarea maok, yino ou mek yak námpon. Aenánko, yino maomp wae ntia kárakáre tokwae te wae nke námpon. Am wae tokwae am Táráp ankárakamp Kwaro sámp-kérép nánko ék námpon, maompono. Aeria maok, aropomp ntia kare kar ninik te maomp ninik mek saráp top-pwarámpyak námpon. ✧ ¹⁵ Jono kouramp arop wumwiria arakrá sér, “Máamá arop te ono yumwan wokwae sériamp arop támaono. Ono yumwan sérrá: Arop onomp wakmwaek korop námpon te, onomp Tokwae

✧ **1:1:** 1 Jo 1:1-2; Yé 19:13 ✧ **1:3:** Kl 1:16-17; Hi 1:2 ✧ **1:4:** Jo 5:26 ✧ **1:9:** Jo 8:12 ✧ **1:10:** Jo 17:25 ✧ **1:12:** Ga 3:26; Kl 2:6 ✧ **1:13:** Jo 3:3-6; 1 Pi 1:23 ✧ **1:14:** Lu 9:32,35; Fl 2:7; Hi 2:14

Karono. Am te apae riteanápe, ono oukoumwan korop mo nanko, mao te wokwaek kar yakámpon.”

¹⁶ Aropomp te am aropan top-pwarámpeyak nánko, am aropomp fek tapek nomwan ponankor kwapwe karerá kák konámpono. ✧ ¹⁷ Tá kare, Kwaro nompor lo Mosesomp yaek sánkámpon. Aeno Jisas Kraisomp yaekamp te nomo aropomp ntia kare kar nínikan sámp námpon. ¹⁸ Arop ankwap Kwarén te nke mo kareno. Am Kwaromp Táráp ankáránk mao námoku saráp Naropwaromp wonae fik kar yakeakámpao am ankáránk támao nomwan Kwar yénkép námpon. ✧

*Ént mek nér i konámp Jono farákápámp kar
Matyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18*

¹⁹ Juda poukeyak konap fákáreráo pris fákáre ntiaka Livai fákáre Jerusalem meknámp tirá kérép napo, koropea Jonén turunk, “Amo kare te wa nape?” ²⁰ Aerapo maok, Jon te mek wouroump mono, érik arakrá sér, “Ono te Krais támao mono.” ²¹ Aeránko maok man turunkrá, “Ae te amo Elaija nie?” Tá mao sérrá, “Mono.” “Ae te amo yino yépékrá yakápnámp profet nie?” Tá nopok mao sérrá, “Mono.” ✧ ²² Aeránko maok, am farákápao man warko turunkrá, “Amo te wa kareao nape? Yino te yinan sámp-kérépnámp arop farákapan amo nopok sénámp kar tukupea sér mwanámpono. Amoku kare te apaerá sér rape?” ²³ Aerapo maok, Jono sérrá, “Ono te am arop profet Aisaia sérrá, ‘Arop kar ankáránkamp arop yak mo apár meknámp wumwiria sérrá, “Tokwae Karao korop naenámp mwae kup fwapokwapenk”rá sénaenámp’ rimp arop támaono.” ✧

²⁴ Am arop farákáp Farisi fákáreao tirá kérépapo koropap támao Jonén warko turunkrá, ²⁵ “Amo te Krais mo, amo te Ilaija mo, amo te am profet mo nap kwamp te, apaerá máma kouroump aropan ént mek nérá kák napon?” ²⁶⁻²⁷ Jono nopok am farákápamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono te arop farákapan ént fek nérá kák konámpon. Aeno yumo ou mek yaknámp arop ankwap ankáránk yumo te man mér mo napon. Am arop te onomp wakmwaek korop námpon. Ono te apárok kánanke kare nampara, maomp pukamp su fekamp paok aokorop * nanámp pwi mo nampono.” ✧ ²⁸ Jono am kar sérimp te, ént Jordan mek nkwanwaek fimwaekamp némp Betani mek yakrá am kar séria kouroump aropan ént mek nérá kákámpono.

Jisas te Kwaromp Sipsip Morok’rá sénámp kar

²⁹ Ankwap kumruk, Jono nke nánko, Jisas maonámpok koropánko maok, “Nkenke! Nkote Kwaromp Sipsip Morokono. Mao te apárokamp kouroump arop ponankoramp kwatae nínik tirá épér naenámp. ✧ ³⁰ Am arop te ono wokwaek sérrá, ‘Arop onomp wakmwaek korop námp te, onomp Tokwae Karono’rá sériámp támaono. Am te apae riteanápe, mao te ono oukoumwan korop mo nanko, mao te manénkir me kouroump sik yakámpon. ³¹ Onoku kareráo kor, mao te wanonorá mér moiámpan maok, párák koropea Israel fi mekamp kouroump aropan am arop mér mwanapria ént mek nérá kák nampon.”

³² Aeritea maok, Jon Jisasén nke námpan sérrá, “Ono wae Yiki Kor Spiritao yámar meknámp ant yuri niámpao ékiaka maomp pourouk narek tank nánko nke nampon. ³³ Ono kareao kor manénkir te man mér moi námpan maok, Kwaro onan manénkir sámp-kérép nánko, koropea am kouroump aropan

✧ 1:16: Ef 3:19 ✧ 1:18: Mt 11:27; Jo 6:46 ✧ 1:21: Lo 18:15-18; Ap 3:22 ✧ 1:23: Ais 40:3

* 1:26-27: Matyu 3:11 fekamp kar fi fek nkeae. ✧ 1:26-27: Jo 1:33 ✧ 1:29: Ais 53:6-7; 1 Pi 1:18-19

ént mek nérrá kák nampono. Wokwaek mao onan arakrá sér, ‘Amo nke napo, Yiki Kor Spirit ékiaka arop ankárankampamp pourouk tank námp te, am arop támao koumteouráp arop fákáreran Yiki Kor Spirit fek nérrá kák naenampon.’
 ✧ 34 Aenánko onoku wae nke nampan arakrá farákáp nampon: Mao te Kwaromp Tárápono.”

Jisaso mént paokop mwanap arop yiawor éréképámp kar

³⁵ Jono wakmwaek ankwap yae fek am ént mek nér i konap fek mao éréképá yárák i konámp arop anánkaopwerént yak. ³⁶ Aeria mao nke nánko maok, Jisaso am fek koropá párákaprá akwap. Aenánko maok, Jono sérrá, “Nkenke! Nkote Kwaromp Sipsip Morokono!” ✧ ³⁷ Aeránko maok, am anánkaopwerao am kar wawia maok, Jisasomp wakmwaek akwapepon. ³⁸ Jisas arákarrá nke nánko maok, am arop yawor maomp wakmwaek akwapepo maok, Jisaso am arop yaworan arakrá turunk, “Yumo te apae ankankan oupourouk repe?” Tá am arop yaworao man sérrá, “Rabai, amo mae nap mek yak napon?” (Am ‘Rabai’ e fi te ‘Tis’ nono.) ³⁹ Jisaso am arop yaworan sérrá, “Yumo koropá nkenke.” Am ke te oukoumwan yiawor ke námpantá nimpon. Aeránko maok, am arop yawor akwapea mao yaknámp nap nkeaka maok, mént yakrá akwapea kumuran.

⁴⁰ Am arop yawor Jonomp kar wawia, Jisasomp wakmwaek akwapep ankwap te Saimon Pitamp nánae Andru. ⁴¹ Mao akwapea náráp naenáp Saimonén oupouroukia sérrá, “Yino te wae Mesaian nke námpono.” (Am ‘Mesaia’rá sénap ankwap e te ‘Krais’ ono.) † ⁴² Andru man warámpea akwapea Jisasnámpok nánko maok, Jisaso man nkeaka sérrá, “Amo te Saimon, Jonomp tárápono. Nánkár wakmwaek waráp e te ‘Sifas’ ri pap mwanapono.” (Am takrá sénap te Grik kar fek te ‘Pit’ nono. Am ‘Pita’rá sénap fi te ‘Yumwi’rá sénapon.) ✧

Jisaso Filip ntiaka Natanielén wumwiria éréképámp kar

⁴³ Wakmwaek ankwap kumuruk Jisas Galili mek akwap naeriaka Filiponámpok akwapea nkeaka sérrá maok, “Amo onomp wakmwaek koropae!” ⁴⁴ Filip te Betsaida mekampono. Am taun te Andru ntiá Pitamp taun nono. ⁴⁵ Filipino akwapea Natanielén oupouroukia maok, man sérrá, “Am arop te wokwaek kar Moseso kumwimp lo, tá profetao kor am kar man kumwimp te, am arop te yino wae nke námpono. Mao te Josepomp táráp, Nasaret mekamp Jisasono.” Aeránko maok, Natanielo man sérrá, “Ae te kwapwe kare ankank fwap Nasaret meknámp korop námp nie?” ✧ ⁴⁶ Aeránko maok, Filipino man sérrá, “Amo koropea nkeae.” ✧

⁴⁷ Natanielo Jisasnámpok korop nánko maok, Jisas man nkeaka arakrá sér, “Yumo nkenke! Mámá arop mámate Israel mekamp arop karenono. Mao te kwekár kar, tá kwekár ninik kánanke yak mo karenono.” ⁴⁸ Tá Natanielo Jisasén arakrá turunk, “Amo mokopiaka onan mér napon?” Makránko Jisaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Manénkir Filip amwan oukoumwan wumwi mo nánko, amo yao fik ‡ pékri fek tankapo, ono am ke fek táman amwan nke nampon.” ⁴⁹ Aeránko maok, Natanielo maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tisa, amo te Kwaromp Táráp, Israelomp Kingono!” ✧ ⁵⁰ Aeránko Jisaso sérrá, “Ono amwan sénamp te amwan ono yao fik pékri fek nke namp fi kor fek táman amo mér napon? Am te kánankenono. Amo nánkár wakmwaek

✧ **1:33:** Mt 3:16 ✧ **1:36:** Jo 1:29 † **1:41:** ‘Mesaia’ te Hibu kar fekamp e, tá ‘Krais’ te Grik kar fekamp enono. “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 68 fek nkeae. ✧ **1:42:** Mt 16:18 ✧ **1:45:** Lo 18:18; Ais 7:14 ✧ **1:46:** Jo 7:41-52 ‡ **1:48:** ‘Yao fik’rá sénamp te, kwantae ki niamp tank konámp. ✧ **1:49:** Mt 14:33; 16:16; Jo 12:13

máman kámákár akwapnámp ankank tokwae nke nanapon.” ⁵¹ Mak ritea maok, warko man sérrá, “Ono waeman kare kar yumwan sér rae: Nánkár wakmwaek te yumo nke napo, yámar me kikir akwap nánko maok, Kwaromp ensel fákáreráero Arop Tárápamp pourou mwaek éká poká napo, nke mwarea napon.” ✧

2

Jisaso ént karan wain arákarea papámp kar

¹ Jisaso Filip ntia Natanielén éréképámp yae anánki yak nánko, arop ankárank distrik Galili mekamp taun Kana mek yupu sámp naerianánko maok, toupour. Tá Jisasomp éntupwar am yupu sámp naerianámp toupour fek am mek yakánko maok, ² am fárákapao Jisasén kor wumwiria maok, mao éréképá yárák i konámp arop fárákapán kor ‘Koropenk’rá sér. ³ Am toupour fek fánap wain ént pwaránko maok, Jisasomp éntupwaro man sérrá, “Mámá arop fárákap te wain ént mo nape.” ⁴ Jisaso man sérrá, “Ayae, amo apaeritea onan turunk rape? Ono nanamp yae te oukoumwan sikono.” ✧ ⁵ Aeránko maok, éntupwaro tére konap aropan sérrá, “Mao yumwan apae kar sénánko te, yumo ankár mao sénámpaok kipo.” ⁶ Am nap mek te Juda firao námoku i konap ninikaok yae yárár i konap éntúp kwar fekamp sospen éri tokwae tokwampok tankáp. Am sospen ankákárank mek te 100 lita ént fwap tank naenámpón. ⁷ Jisaso am tére konap aropan sérrá, “Sospen mek ént kokorarenke.” Aeránko maok, am fárákapao am mek kokorarea top-pwarámp kák. ⁸ Tá mao am fárákapán sérrá, ‘Fír poukwapnámp aropaonámpok santukupenk’ránko, santukupap. ⁹ Fír poukwapnámp aropao am ént fári nki nánko maok, wae wain kare nánko maok, mao te am maokamp sámp naprá mér mo. (Aeno am térenap aropao saráp ént yínkip nap te wae mér.) Aeapo maok, táte fír poukwapnámp aropao am yupu sámpámp aropan wumwiria maok, ¹⁰ man arakrá sér, “Arop ponankor wain kwapwe kareanénkir nénk napo, fépéria napo maok, wakmwaek am fárákap kápae kare fépéria pwarnap ke fek maok, táte warko wain kwatae taenámp wakmwaek nénk konapon! Ae konapan maok, amo kwapwe kare wain te pátea oukoumwan táman sankorop napon.”

¹¹ Am kárákáre te Jisaso manénkir arop fárákapao nke nap fek Kwaromp kárákáre te aránorá yénképnámp ankankono. Am yoroimp te Galili apár mekamp taun Kana mek yoroimpon. Aeria maok, am fek táman mént paokopap arop fákáre man mériapon. ✧

¹² Takia pwarará maok, Jisaso náráp éntupwar warámp, tá náráp nánaeounáp tárápu érékép, tá náráp éréképea yárák i konámp arop fákáre érékép, makia pikia taun Kaperneam mek ankwap yinink yae yakápiap.

Jisaso lotu nap tokwae mek bisnis térenap aropan yéréperá kérépámp kar *Matyu 21:12-17; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46*

¹³ Juda firamp Pasova yae wae fae nánko maok, Jisaso Jerusalem mek pokea maok, ✧ ¹⁴ Lotu nap tokwae yár mek nke nánko maok, arop bulmakau, sipsip, ant, arapek bisnis térerá yakáp. Tá mao nke nánko, arop ankwap fárákap ankwap firamp mani tia lotu nap tokwaeramp mani nonopokrá yakáp. ¹⁵ Jisaso paok sámpea mwepia am fek arop fárákapént maomp sipsip, bulmakau méntér yéréperá kérép nánko, am lotu nap pwarará pirikimprá tukup. Tá arop nonopoknap mani wakárarria kákánar méntér wakár-sir. ¹⁶ Aeria maok, arop ant nénk napan kor sérrá, “Yumo yiráp ant tia tukupenke! Yumo te onomp naropwaromp nap te mákiaka stua niamp arákarrá pap

nape!”¹⁷ Mao éréképá yáarak i konámp arop fákáreráo Jisaso taknámp nkea kar ankwap Buk fek yaknámp am ninik. Am kar te arakrá sénámpon: “Ono waráp napan warákár tokwae nampara, am nap fwapi yakanoria tére kárakáre nampon.” ✧

¹⁸ Juda taokeyakáp konap fárakap am Jisasonámp ninik nkea maok, man arakrá turunk, “Ae te amwan takaeria sánknámp kárakáre yinan yéknép naeria te, apae kárakáre yoro nanapon?”¹⁹ Aerapo maok, Jisaso am fárakapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo mamá lotu nap tokwae párampea napo, ono warko yinink yae fek saráp ti nanampono.” ✧²⁰ Aeránko maok, am fárakapao sérrá, “Apae! Am lotu nap tokwae te 46 yopwar fek ti nap te, amo fwap yinink yae fek saráp ti nanap nie?”

²¹ Aeno am lotu nap tokwae Jisaso sénámp te námokuráp pourouan sérimpon.²² Am tak rimp te nánkár wakmwaek Kwaro man apár me mekamp yininki yakeanánko, fárámpá papámp fek maok, mao éréképá yáarak i konámp arop fárakapao am sérimp kar ninikiapon. Tá Kwaromp Buk fek yaknámp kar ntia Jisaso sérimp karan kor mér napon. Aea maok, Jisas sérimp kar, tá Kwaro sérimp kumwian kor mériapon. ✧

Jisas arop ponankoramp ninik méri yaknámp kar

²³ Jisaso Jerusalem mek Pasova yae fek yakánko maok, kápae kare koumteouráp arop koropea mao nkwakwe make kárakáre yoro nánko nke. Aeria maok, am fárakap wae mao te Kraisonorá mér.²⁴ Aeapao maok, Jisas te am fárakapan, wae kare naponorá ninik mono.²⁵ Am te apae riteanápe, mao te ponankor aropamp ninik mek te wae méri yak námpon. Mao te apae ninik fae tákáre nánko, arop ankwapao man ninik sánk mwanapanápe, mono. Mao námoku waeman aropamp ninik mér kare yak námpon.

3

Jisas ntia Nikodemus kar sérep kar

¹ Arop ankárank maomp e te Nikodemus mao te Farisi fákáre mekampao, Juda fi taokeyak konámp arop. ✧² Am aropao Jisasnámpok kumuruk koropea maok, man sérrá, “Rabai, yino te wae mérono: Kwaro amwan te tisa niamp sámp-kérép námpono. Táte Kwaro arop ankwap méntér yak mo nánko te, am arop mokopia mamá amo yoro i konap kárakáre má yoro naenámpánáp mono.”

³ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono amwan kare kar sénámpon: Arop warko wourékam yoro mo námp te, Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek te nke naenámp pourou mono.” ✧

⁴ Aeránko maok, Nikodemuso man sérrá, “Ae te arop wae méri yak námp te mokopiaka warko wourékam yoro naenámp? Ae te fwap warko éntupwaromp yare mek youmpeanánko, éntupwaro warko fárakap naenámp nie? Tak naenámp pourou mono.”

⁵ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono wae amwan kare kar sér rae: Arop ént fek, tá Yiki Kor Spirit fek wourékam yoro mo námp te, Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek te yoump naenámp pourou mono. ✧

⁶ Ankank pourourao sámp námp oupourounki pap námp te pourouampono. Táte ankank Yiki Kor Spiritao yoroi námp te, am te Spiritampono. ✧⁷ Ono amwan sénámp kar táman korokop kwapono. Yumo ankár warko wourékam yoro kipo.⁸ Ouwi te námoku akwap naerianámpaok akwap konámpon. Amo te párák minkan wa napan maok, am te maoknámp koropea, maok

✧ 2:17: Sng 69:9 ✧ 2:19: Mt 26:61 ✧ 2:22: Lu 24:6-8; Jo 12:16 ✧ 3:1: Jo 7:50-51; 19:39 ✧ 3:3: 1 Pi 1:23 ✧ 3:5: Ta 3:5 ✧ 3:6: Jo 1:13

akwaprianrá mér mono. Tá Yiki Kor Spiritao arop wourékam yoro i konámp te takeno.”

⁹ Aeránko maok, Nikodemuso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Am ankank amo sénap te mokopia korop naenámpon?”

¹⁰ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo Israel firamp tisa te, mokopia am ankank épérép rape? ¹¹ Ono waeman amwan kare kar sér rae: Yino sénámp te yino wae mérnámp ankankan sénámpon. Tá yino nkenámp ankank te yino wae farákáp námpon. Aeno yumo yino farákápnámp kar te younkwek sir konapon. ¹² Ono manénkir yumwan apárokamp ankank sénanko, yumo mér mo napon. Táte taknámp ono yumwan yámar mekamp ankankan sénanko te, yumo mokopia mér mwanapon? ¹³ Arop ankwap yámar mek pok moi námpon. Aropamp Táráp yámar me pwararea apárok ékámp te, mao ankárankampao mwar pok naenámpon. ¹⁴ Wokwaek kar Moseso apár mwar mek bras fek tákam wunéri yoroia narek yaopwae fek arápámp niamp, Aropamp Tárápan kor arop farákapao narek aráp mwanapon. ✧ ¹⁵ Aenapo maok, arop ponankor man nkea mér nap te, yae-párak kare yakápria, yiki yak kwapwe sámpea yaká yakáp mwanapon.

¹⁶ Kwar te Táráp ankárankamp kare mwar yak námpon. Aenámpan maok, Kwaro ponankor koumteouráp aropan yonkwae touwe tokwae námp kwamp maok, am Táráp ankárankamp am arop fákáreran sánk námpon. Mao taki námp te, ponankor koumteouráp arop man méria, am farákap yaomwi mek pik mono, ankár yiki yak kwapwe sámpea yakápi yakáp mwanapria ninámpon. ✧ ¹⁷ Kwaro Táráp mámá apár mek sámp-kérép námp te, mámá apár mekamp aropao i konap apárokamp koumteouráp aropamp ninik yurukup naenámpria te mono. Mao sámp-kérép nánko ék námp te, am farákapan warko érékép naenámpria ninámpon. ✧

¹⁸ Arop am Kwaromp Tárápan mér námp te, mao kot mo, fwapono. Aeno arop man mér moianámp te, waeman kot naenámp arop yak námpon. Am te apae riteanápe, mao am Kwaromp Táráp ankárankamp táman mér moianámpara námpon. ✧ ¹⁹ Am kot mwanap fi te aránono: Wae kwapwe te waeman apárok ék námpan maok, arop farákap te kirikipan warákárria am waeran warákár mo i konapon. Am te apae riteanápe, am farákap te kwatae ninik i konap aropara napon. ✧ ²⁰ Arop ponankor kwatae ninik i konap te, am farákap te waeran yopor napon. Maomp ninik érik farákár te monoria napara, wae fek korop mo i konapon. ²¹ Aeno arop kare kar ninik fek tére konámp arop te, mao fwap wae fek korop nánko, arop farákap maomp tére nkea mériaka sérrá, ‘Maomp tére te Kwaromp kárakáre fek tére námpono’rá sér i konapon.”

Jono ‘Jisas te wanono’rá érik sérimp kar

²² Takia pwarará wakmwaek Jisas ntia mao éréképá yarak i konámp arop farákap Jerusalem pwarará, apár Judia mekmwaek tukup. Tukupea maok, am mek am fákárerént yakria maok, am mekamp koumteouráp aropan ént mek énérrá kákámp. ²³ Jono kor koumteouráp aropan ént Ainon mek Salem wonae fik yak nánko maok, am fek te kápae kare ént yak nánko maok, koumteouráp arop koropapo, am fákáreran ént mek nérrá kákámpon. ²⁴ Heroto Jonén oukoumwan kalabusia pap mo námp fekimpon. ✧

²⁵ Aenko maok, Jono éréképá yarak i konámp arop farákap, tá Juda mekamp arop ankárank makia Juda firaó Kwaro nke námp fek yiki kukur mwaria yaeráp ankank yárar i konap ninikan nonopok kar yorowar. ²⁶ Aeria maok,

✧ **3:14:** Nam 21:9; Jo 12:32 ✧ **3:16:** Ro 5:8; 1 Jo 4:9-10 ✧ **3:17:** Lu 19:10; Jo 12:47 ✧ **3:18:** Jo 3:36 ✧ **3:19:** Jo 1:5 ✧ **3:24:** Mt 14:3-4

Jonént paokop i konap arop Jononámpok tukupea man sérrá, “Tisa, wokwaek kar arop amont Jordan mek nkwaemwaek fimwaek fokopeyakánko, amo maomp kar kwapwe farákápap, am arop te oukoumwan koumteouráp arop fárakap ént mek nérrá kák nánko, ponankor maonámpok tukup nape.” ✧

²⁷ Aerapo maok, Jono am fákáreran kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yámar mekamp Kwaro arop ankwapan tére sánk mo nánko te, am arop te sámp mono. ✧ ²⁸ Yumwan te wae ono wokwaek am kar séranko, wawiapon. Ono te Kraisa mono. Ono te am aropao akwap naenámp fek, mao onan, mekia akwapaeria sámp-kérépnámp aropono. ²⁹ Ono te am aropao yupu sámpanoria yaewour i konámp arop niamp takeno. Táte arop ankwapao yupu sámp námp te, am yupu te ankár mao sámp námpon. Tá maomp nouroup te párák fokopeyakrá maomp karan wonae fik woupwi pátea wawia warákár konámpon. Táte taknámp onomp ninik mek te warákár tokwae nampon. ³⁰ Maomp e te ankár tokwae kari akwap nánko, onomp e te ankár kánanke kwaroki akwap naenámp.”

³¹ Arop nareknámp ék námp te ponankor ankankan nareki yak námpon. Aeno arop máma apár meknámp korop námp te, am arop te apárokampon. Aenámpara, mao te apárokampon ninikan téreteria, máma apár mekamp ankankan saráp sérar i konámpon. Aeno arop yámar meknámp ék námp te, ponankor ankankan poukwapea nareki yak námpon. ✧ ³² Mao te ankank wae nke, tá wawianámpan farákáp konámpon. Ae konámpan maok, arop ankwap ankárankampon am kar farákápnámp sámpea, am kar niki-samp yarak mo námpon. ³³ Arop am kar wawia niki-samp yarak námp te, am támao yénképrá: Kwar te kare kar sér i konámpria am karan mér kare námpon. ³⁴ Am te apae riteanápe, am arop Kwaro sámp-kérép nánko koropeanámp, mao Kwaromp karan farákáp námpon. Kwar te man Yiki Kor Spirit aop-aopwekrá nénk mo i konámpono. ✧ ³⁵ Naropwaro náráp Tárápan warákár námp te ankank ponankor náráp Tárápanp yaek sánk nánko, taokeyak naenámp. ✧ ³⁶ Arop Kwaromp Tárápan mériaka ‘Kareno’rá sénámp te, mao te yae-párák yiki yaká yak naenámp. Aeno arop Kwaromp Tárápanp kar wawia mántwaok yarak moi námp te, mao te yiki yak naenámp sámp mono, Kwaromp yonkwae pwarámp te maomp pourouk yak námpon. ✧

4

Jisaso Samaria mekamp yupurént kar sérimp kar

¹ Am ke fek maok, Farisi fákárerao wa napo, Jisaso kápae kare arop éréképea ént mek nérrá kák nánko, am arop fárakap Jisaso éréképá yarak naenámp arop yakáp napo, am fárakap te Jono éréképá yaráknámp arop fárakapan kámákár akwap námpon. ² Aerá sénapan maok, Jisas námoku te ént mek nérrá kák mo i konámpono. Námoku éréképá yarak i konámp arop fákárerao arop ént mek nérrá kák napo. ³ Am Farisi fákáre támao am kar wae méria maok, Jisas am kar wawia méria maok, Judia apárok pwarará námoku éréképá yarak i konámp aropan éréképea Galili apár mek akwap. ⁴ Tá am mwae kup mao akwap naerianámp te Samaria mekmwaek akwapeyak námpon.

⁵ Aea maok, mao wae akwapeaka apár Samaria mek taun Sikar mek am apár te wokwaek kar Jekopo náráp táráp Josepén sánkámp fek wonae fik am fek. ✧ ⁶ Jisas koropea Jekopo wokwaek éntampor ént me tokwaeri yokoropámp fek, am fek nánko maok, yámar kuk nánko kokwae nánko, am ént me-tápok am fek tank.

✧ **3:26:** Jo 1:26-34 ✧ **3:27:** Jo 19:11 ✧ **3:31:** Jo 8:23 ✧ **3:34:** Jo 1:32-34 ✧ **3:35:** Mt 11:27; Jo 5:20 ✧ **3:36:** Jo 3:16-18; 1 Jo 5:12 ✧ **4:5:** Stt 33:19

⁷ Aenánko maok, Samaria mekamp yupu ankárank ént yinkip naeria koropánko maok, Jisaso man sérrá, “Onan ént yink-sáp napo, fánae.” ⁸ (Mént paokop i konap arop fákáre te fir ti mwaria taun mek tukup tenapon.) ⁹ Am Samaria mekamp yupu támao Jisasén sérrá, “Amo mwar Juda fi, tá ono mwar Samaria mekamp yupu te, amo mokopia onan ‘Ént sáp napo fánae’rá sénapon?” (Am yupu takrá sénámp te Samaria fi te ankwap fi ara, Juda fi mént tárápar mo i konapan sénámpon.) ✧ ¹⁰ Aeránko maok, Jisaso nopok am yupuan arakrá sér, “Táte amo Kwaro kwaporok nénk konámp ankank mérria, tá amwan ‘Ént sápaé fánae’rá sénámp aropan mérria man sénapo te, maofwap amwan yiki yak sánk konámp ént sánk naenámpon.” ¹¹ Aeránko maok, yupurao man sérrá, “Arop Tokwae, amo te baket mo, tá ént me te tokwaeri. Aenámp te, amo am yiki yak sánk konámp ént te maokamp yinkip nanapon? ✧ ¹² Yinomp appe Jekopo am ént me te yinan sáp námpon. Am ént me te námoku, náráp tárápu, tá bulmakau, sipsip, makia fáriapono. Ae te amo Jekopén kwepwar nap nie?” ¹³ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Arop ponankor mámá ént má fánapo te, maomp oumpour kor te warko káke naenámpon. ¹⁴ Aeno arop ankárankao ono sánk nae namp ént fánámp te, ankwap ke fek warko oumpour kor káke mono. Am ént ono sánk nae namp te ankár ént me meknámp oukur námpnámp taknámp, ninik mek kor taknámpi yakria maok, yiki yak naenám sánk nánko, kwapwe kare yaká yak naenámpon.” ✧ ¹⁵ Aeránko maok, yupurao sérrá, “Arop Tokwae, amo onan am ént sápaé. Aenapo nánkár wakmwaek te ono ént nikip mo nánko, ono mámá ént yinkip mo, tá ono warko mapek ént yinkiprá korop mo nanampono.”

¹⁶ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo akwapea waráp poumaropan séria maok, warko arákarrá mapek koropae.” Aeránko maok, yupurao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono te poumarop mono.” ¹⁷ Jisaso man sérrá, “Amo ‘Ono te poumarop mono’rá sénap te, amo te kare kar sénapon. Wokwae amo mént yakap poumarop te éntikan maok, ¹⁸ tá oukoumwan amo mént yaknap arop te waráp poumarop mono. Aenámpara, waráp kar am te kare karonó.” ¹⁹ Aeránko maok, yupurao man sérrá, “Arop Tokwae, oukoumwan ono wae mér nampono, amo te profet ankwapono. ²⁰ Yinomp appeyaenáp mámá faonkwe mapek koupoukarea, lotu i konapan maok, yumo Juda firao Kwarén lotu i konap némp te ankár Jerusalem mek sarápono.” ✧

²¹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Yupu, amo te onomp kar man wawia mérae. Nánkár wakmwaek koropnámp ke fek Naropwar Kwarén yumo mámá faonkwek mapek lotu mo, tá Jerusalem mek kuri man lotu mono. ²² Samaria yumo te mér monap ankankan lotu napon. Aeno Juda yino te ankank wae mér námpan lotu i konámpon. Am te apae riteanápe, Kwaro arop fi ponankor warko érékép naenám tére te Juda fi yinanmékir tére námpono. ²³ Aeno am korop naenám yae te oukoumwan te wae korop námpon. Tá arop ponankor lotu kare mwaria nap kwamp te, Kwar Naropwarén Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek, tá kare kar ninik fek lotu mwanapon. Naropwar te take pourouráp lotunap arop fárákapan warákár tokwae námpon. ✧ ²⁴ Kwar te Spiritara, arop man loturia te, ankár Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek, tá ankár kare kar ninik fek lotu mwanapon.” ✧ ²⁵ Aeránko maok, yupurao man sérrá, “Ono wae mér nampon, Mesaía ék naenámpon. ‘Mao te Kwaro Nánapinámp Arop Kraisono’rá sér i konapon. Nánkár mao ékria te nomwan kápaé kare

✧ 4:9: Lu 10:33 ✧ 4:11: Jo 7:37-39; Yé 21:6 ✧ 4:14: Jo 6:35 ✧ 4:20: Sng 122:1-4 ✧ 4:23: Jo 15:26 ✧ 4:24: Ro 12:1

ankank sénaenampon.” ²⁶ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Am te Ono Taki Yak konamp má támao, amont kar sénampono.”

²⁷ Aerá séránko maok, mént paokop i konap arop fákáre warko arári koropea, man nkeapo maok, yupu ankáránként kar sérrá yak. Aenánko maok, am fárákapao nkea pwarápaeria ninik tokwae. Aenapao maok, ankwap ankáránkampao Jisasén ‘Amo apae sámp nae rap?’, tá ‘Apaeritea amo am yupurént kar sénap?’rá turunk mono. ²⁸ Tá am yupurao náráp baket am fek pátará maok, warko taun mek arákarrá akwap. Mao akwapea koumteouráp aropan sérrá, ²⁹ “Yumo arop ankáránkamp koropá nkenke. Mao te ono wokwaek kar yára kinamp ankank érik farákáp námpon. Am te Kwaro sámp-kérép nanamprinámp Kraís támaoi kane.” ³⁰ Aeránko maok, am fárákapao taun pwarará Jisasnámпок korop.

³¹ Am ke fek táman, mént paokop i konap arop fákáreráo Jisasén sérrá, “Tisa, amo wae fárae.” ³² Aerapo maok, mao am fárákan sérrá, “Ono fir wae tank námpono. Am fir te yumo mér mono.” ³³ Aeránko maok, mént paokop i konap arop fákáreráo námoku sérarrá, “Ae te arop ankwapao man fir sankoropá sánk kare nape?”

³⁴ Aerapo maok, Jisaso am fárákan sérrá, “Onomp fir te aránono: Ono ankár Kwaromp ninikaok tére nanampon. Mao onan sámp-kérép nánko ék namp te, ono ankár maomp tére ponankor térea pwar nanampon.” ✧

³⁵ Jisaso námoku éréképá yarak i konámp aropan sérrá, “Yumo kor tak tére mwanaponoria arakrá sér, ‘Fir kare naenámp yunk te yia wor yunk fek kare nánko mokwap konámpono.’ Aeno ono yumwan sénamp te: Yopwar mek fwapia énounkoupia fir wae kare námp nke kipo. ✧ ³⁶ Arop yopwar mekamp fir toupour námp te nopok am fek sámpria maok, fir kare námp ti námp niamp koumteouráp arop kápae kare tia yiki yakáp námp mek éréképá koropea párapok naenampon. Aenánko yoro i konámp arop ntia toupour i konámp arop, am arop yawor te énékér warákár konepon. ³⁷ Aenepara, mámara kar te kare karono: ‘Arop ankwap ankárankao yopwar yimp tenánko, arop ankwapao am fir ti konámpon.’ ³⁸ Ono te yumo wokwaek am mek tére moinap yopwar mekamp firan tukupá tienkria tirá kérépampon. Arop ankwap fárákapao am yopwar yoroia napo, yumo maomp tére kárakáre fek yaknám firan yumo párák tukupá ti napon.”

³⁹ Am taun mekamp Samaria arop kápae kare am yupuramp kar wawia Jisasén mériapon. Am te apae riteanápe am yupurao sérrá, ‘Kápae kare ankank ono wokwaeki namp te, mao érik farákáp námp’rá sénánko napon. ⁴⁰ Tá Samaria fákáreráo Jisasnámпок koropea man sérrá, “Amo te yinont mapek yakae.” ⁴¹ Aerá sénapantá maok, am fek anánki yakánko maok, kápae kare arop Jisasomp kar námokuráp woupwi fek wawia maok, mériapon. ⁴² Aeria maok, am fárákapao am yupuran sérrá, “Yino te amo sénap karan saráp wawia am aropan mér mono. Yinoku kareao kor mao námoku sénámp kar wawia, am arop te apárokamp arop ponankor warko érékép naenámp arop támaonorá mér námpon.” ✧

Jisaso Kingomp tére konámp aropamp táráp fwapi papámp kar

⁴³ Am fek anánki yakea maok, Jisas am feknám distrik Galili mek akwap. ⁴⁴ (Jisas námoku kar farákápria maok, sérrá, “Profet te námokuráp némpouk te e yak mono.”) ⁴⁵ Ae konapan maok, warko Galili mek akwapánko maok, manénkir yae tokwae fek Jerusalem mek nkwakwe make kárakáre yororo nánko nkeap kwamp maok, mao koropánko man nkea warákariapon.

⁴⁶ Jisaso warko akwapea Galili mekamp taun Kana mek. Am taun mek te manénkir éntan wain ént arákarea papámpon. Am ke fek táman Kingomp ofisa am taun mek korop nánko, maomp poumou-táráp Kaperneam mek touwe sámpá yak. ✧ ⁴⁷ Am aropao wa nánko, Jisas Judia meknámp Galili mek koropeanrá sér. Aenapo maok, mao akwapea Jisasén sérrá, “Onomp táráp touwe sámpea sumpwi naeria waeane! Koropea fwapi papae.” ⁴⁸ Tá Jisaso man sérrá, “Ono nkwakwe make kárákáre yoro nanko, nke moria te, yumo onan mér mo mwarea napon.” ✧ ⁴⁹ Aenánko maok, Kingomp ofisa man sérrá, “Arop Tokwae, amo koupour koropae! Takria onomp táráp sumpwiantáno!”

⁵⁰ Tá Jisaso man sérrá, “Amo akwapae. Waráp táráp wae fwap yiki yak námpon.” Aeránko maok, am aropao Jisasomp kar wawia kare námponorá ninikia akwap. ✧ ⁵¹ Mao oukoumwan Kaperneam mek akwap mono, oukoumwan mwaeaoak nánko maok, maomp tére konap aropao koropea mwaeaoak kikipia man sérrá, “Waráp táráp te wae fwap tank námpono.” ⁵² Aerapo maok, mao am fárákan turunkrá, “Mae ke fek fwapi námpon?” Aeránko am fárákapao man sérrá, “Yipirman yámar ankárank ke nánko, pourou touwe fopokor námp te wae worokor pik námpon.” ⁵³ Aerapo maok, naropwaro kor yipirman take ke fek táman Jisaso ‘Waráp táráp yiki yak námpono’rá sérimp ninikia mér. Aenánko maok, maomp firáp aropao kor ponankor mériapon. ✧ ⁵⁴ Jisaso Judia meknámp koropea Galili mekia maok, mámá kárákáre yoro námp te anánkan yoro námpon. ✧

5

Jisaso ént Betesda aokore fek arop ankárank fwapi papámp kar

¹ Taki pwatea maok, Juda lotu i konap Yae Tokwae korop námp fek, Jisaso Jerusalem mek akwap.

² Jerusalem mek sipsip mank konap ménki tokwae yak námp fek ént aokore am fek yak. Am ént aokoreamp e te Hibru kar fek te ‘Betesda’rá sér i konapon. Am ént aokore fik, tankáp mwanap naepik éntik yoroia pwate nap yak námpon. ³ Am kaerik am fek te kápae kare touwenap arop am fek tankáp konap te yi néneráp arop, tá pu kwataenámp arop, tá kour surumpwi yakápnap arop fárákap am fek tankáprá ént meknámp purumpur aokanoria yépékrá tankáp i konapono. ⁴ Ankwap ke fek Tokwae Karamp enselo ént aokore mek am mek pikia anakop nánko, am ént purumpur aokea pwaránko maok, tá arop am mek manénkir mekia pik nánko te maomp touwerao kor warko fwap i konámpon.

⁵ Arop ankárankamp ént aokore fik am fek tank námp te maomp touwe te 38 yopwar yakámp. ⁶ Jisaso am arop ampánko, man nkea maok, maomp touwe te wokwaek karkampao yak námpra wae mérámp kwamp, Jisaso man sérrá, “Ae te amo te waráp pourou te fwapanoria nape?”

⁷ Aeránko maok, am touwenámp arop támao Jisasomp kar pwarokwaprá sérrá maok, “Arop Tokwae, ént purumpurnámp ke fek te, onan sámpeaka ént aokore mek pap naenámp arop te mono. Onoku pik nae nanko maok, arop ankwapao onan kámá-pwarará námomékir mekia pik konámpon.”

⁸ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo fárámpra waráp am fek amp i konap ankank sámpra akwapae.” ✧ ⁹ Aeránko maok, am aropamp pourou koupour kar wae kwapwe kare. Aenánko maok, táte am arop náráp am fek amp i konámp ankank sámpea akwapámp. Am yae te Sabat yae fekara, ¹⁰ Juda taokeyakáp konap arop fákáre am fwapinámp arop táman sérrá,

✧ 4:46: Jo 2:1-11 ✧ 4:48: Jo 2:18 ✧ 4:50: Mt 8:13; Mk 7:29 ✧ 4:53: Ap 16:31 ✧ 4:54: Jo 2:11 ✧ 5:8: Mt 9:6

“Oukoumwan te Sabat yae fekara, amo te waráp amp i konap ankank sámpea akwap kwapono. Am te founo.” ✧ ¹¹ Aerapo maok, mao am fárákapan sérrá, “Onan fwapi papnámp aropao onan, ‘Waráp am fek amp i konap ankank sámpea akwapae’rá séri námpon.” ¹² Am fárákapao man turunkrá, “Amwan te apae aropao sérrá, ‘Waráp am fek amp i konap ankank sámpea akwapae’ ri námpon?” ¹³ Aerapo maok, kápae kare koumteouráp arop am fek néntápapo, Jisas wae akwap tenámpara, am touwe fwapinámp aropao kor mao te wanonorá fwapia mér mono.

¹⁴ Wakmwaek Jisaso lotu nap tokwae mek man nkea maok, man sérrá, “Amo wawae! Oukoumwan te amo wae fwap napon. Warko amo kwatae niniki kwapono. Takria waráp pourou warko touwe tokwae kar koropantáno.” ✧ ¹⁵ Aeránko maok, am aropao akwapae Juda taokeyakáp konap arop fákárean sérrá, “Onan touwe fwapi papnámp arop te Jisas támaono.”

¹⁶ Aerámpantá maok, am fákáreráo am feknámpia Jisasén yoporrá pokopiapon. Am te apae riteanápe, Sabat yae fek takrá tére námpantá niapon. ¹⁷ Aeapo maok, Jisaso nopok am fárákapan sérrá, “Onomp Naropwar te kápae kare por kumur méntép térerá koropea oukoumwan námpon. Tá ono kor tére konampon.” ¹⁸ Aerámpantá maok, am fákáreráo wawia yonkwae pwarámpea Jisasén sámp-wouroump mwaria wae. Aeria mao arakrá sér, “Mao te Sabat yae anepér i konap lo mwar oupoukour akwap mono. Mao sérrá, ‘Kwar te náráp Naropwar kare’rá sénámpon. Am kar mao takrá sénámp te námoku támao Kwar niamp yak námpon!’” ✧

Kwaromp Táráp tére naenámp kárakáre yaknámp kar

¹⁹ Jisaso am fárákapan nopok sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sénampon: Táráp námoku mwar te námokuráp ninik fek saráp ankwap ankank tére naenámp pourou mono. Mao tére námp ankank te Naropwaro nánko nkea pwatea maok, kápae kare ankank Naropwaro tére námp te, Tárápao kor mántwaok tére námpon. ✧ ²⁰ Am te apae riteanápe, Naropwaro náráp Tárápan warákárria man ponankor ankank yénkép námpon. Tá yumo korokop tokwae mwanap ankwap tére tokwae kar, mámá oukoumwan tére námpán kámákár akwap námp yénkép naerámpon. ²¹ Naropwaro sumpwinap arop kéménkia paprá yiki yak nénk konámpono. Tá taknámp Tárápao kor námoku warákárnámp ninik fek aropan yiki yak nénk naerámpon. ✧ ²² Naropwar te arop ankwapan yurukuprá kot mo i konámpono. Kot mwanap tére te wae ponankor Tárápan sánk tenámpon. ✧ ²³ Aenámpara, arop ponankor Naropwaromp eran sakap konapnámp taknámp, Tárápamp eran kor sakap mwanapono. Arop Tárápamp e sakap mo i konámp te, Tárápan sámp-kérép nánko éknámp Naropwaromp eran kor sakap mono. ✧

²⁴ Ono wae yumwan kare kar sér rae: Arop onomp kar wawia onan sámp-kérép nánko éknámp Naropwar man mér námp te, mao te fwap yiki yaká yak naenámp. Am arop man kot mo, tá sumpwi konap pwararea oukoumwan te wae yiki yak námpono. ✧

²⁵ Ono yumwan kare kar sér rae: Am korop naenámp yae te oukoumwan te wae korop námpon. Aenámpara am arop fákáre oukoumwan sumpwi nap niamp yakáp nap, Kwaromp Tárápamp kar wa mwanapon. Tá am wanap arop fárákap te yiki yakáp sámp mwanapon. ²⁶ Naropwar te námoku yiki yak fi korara, Tárápan kárakáre sánk nánko, mao kuri yiki yak fi korrápono. ²⁷ Mao te Aropamp Tárápara, Naropwaro man koumteouráp aropamp ninik

✧ **5:10:** Jer 17:21; Lu 13:14 ✧ **5:14:** Jo 8:11 ✧ **5:18:** Jo 10:30-33 ✧ **5:19:** Jo 8:29 ✧ **5:21:** Jo 5:26 ✧ **5:22:** Ap 10:42 ✧ **5:23:** Fl 2:10-11 ✧ **5:24:** Jo 3:16

yurukuprá kot naenámp kárakáre sánk námpon. ²⁸Yumo te am ono má sénamp kar táman ninik tokwae kwapono. Am ke korop naerianámp te, apár me mek yakápnap ponankor kounteouráp arop te Tárápamp kar wawia, ²⁹apár me pwarará érik ouroumpá korop mwarea napon. Takia maok, arop fárakap kwapwe kare niniki nap te warko ferámpea yiki yakáp mwanapon. Aeno kwatae ninikinap arop fárakap te warko ferámpea tukupá kotia napo, kotao sérrá, ‘Ponankor yaomwi mek pikenk’rá sénaenámpon.’ ✧

Arop ankwap fárakap ‘Jisas te wano’rá sériap kar

³⁰Jisaso warko sérrá, “Ono te onokump ninik fek ankwap ankank tére nanamp pourou mono. Ono te Naropwaro sénámp karwaok sarápria kounteouráp aropamp ninik yurukup námpono. Tá ono kot namp yae-párak námp te, apae riteanápe, ono te onokump ninikaok mono. Onan sámp-kérép nánko ék namp Naropwaromp ninikaok saráp nampara námpon. ✧

³¹Táte onoku mwar saráp téreria, onokump ninik fek kar farákáp nanko te, onomp kar te arop fárakapao karenoria fwapia mér mono. ³²Aeno arop ankwapao fokopeyakria onomp kar farákáp nánko te, ono wae am onomp kar farákáp námp te karenorá mér nampon. ✧

³³Yumo Jononámpok arop tirá kérép napo, tukupea wa napo, mao onomp ninik ntia tére nanampan ‘Am te kare karonó’rá sérimpon. ✧ ³⁴Ono te arop ankwapao onomp kar, tá onomp tére ‘Karenorá sérenk’rá ninik mono. Aeno onomp ninik te, Kwaro yumwan warko éréképanoria maok, ono má kar farákáp námpon. ³⁵Jon te lam wae niampi yakria arop yumwan ponankor wae sánkámpon. Tá fae tákáre ke fek yumo am wae táman warákár napao maok, warko pwarari napon.

³⁶Aeno ankank Jonén kámákár akwap námp te mao oukoumwan ono tére nanamp máman farákáprá sérimpono. Am te am tére ponankor onomp Naropwaro onan, térea pwaraeria sámp námp támaono. Ono am tére nanko, aropan onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko ono ék namp yénkép námpon. ✧ ³⁷Tá onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko ono ék namp te, mao námoku kor onan yumwan yénkép námpon. Aenámpan maok, yumo te maomp kar te kánanke wa mo kar, tá yumo maomp yimetáp nke mo kare napon. ✧ ³⁸Yumo te am arop Naropwaro sámp-kérép nánko ék námp maomp kar wawia, mér mo napara, maomp karao kor yiráp ninik mek tank mo námpon. ³⁹Yiráp ninik te yumo Kwaromp Buk fekamp kar nkerá farákápria am kar ponankor yurukup napo, am támao yumwan yiki yaká yakáp mwanap sánk naenámpná ninik napao maok, am Kwaromp Buk fek kor onan yénkép konámpan, ✧ ⁴⁰yumo te ononámpok koropea yiki yak sámp te monoria napon.

⁴¹Ono te aropao onan e tokwae sápanáponoria máma kar sér mono. ⁴²Aeno ono te yumwan wae mér nampon, yumo te Kwarén te ankár warákár mo kare napon. ⁴³Onomp Naropwaro onan apárok ékaeria sámp-kérép nánko ék nampan maok, yumo onomp kar sámp mo napon. Aeno arop ankárankao námokuráp ninik fek koropea sénámp karan maok, yumo koupour kar maomp kar sámp konapon. ⁴⁴Yumo te yumokuráp arop firao e tokwae sánk napo, sámp mwar kar i konapon. Ae konapan maok, yumo tére kwapwe napo, Kwaro warákárria e tokwae sánk naenámpan maok, yumo kokwae napon. Yumo tak nap te mokopia onan mér mwanapon? ⁴⁵Yiráp ninik te ono onomp Naropwaro nke námp fek yumwan kot naenámpan mpwe ninik mwanape. Mono. Yumwan mao kot naenámp arop te Moses támaono. Am arop te

✧ 5:29: Ap 24:15 ✧ 5:30: Jo 6:38 ✧ 5:32: 1 Jo 5:9 ✧ 5:33: Jo 1:19-27 ✧ 5:36: Jo 14:11
✧ 5:37: Lu 3:22 ✧ 5:39: Lu 24:27

yumwan yaewour naenámpirá níniknap aropono. ⁴⁶ Táte yumo Mosesomp kar mér nap kwamp te, yumo onomp karan kor wawia mér mwanapon. Am te apae riteanápe, mao kumwinámp kar te yumwan onan érik yéinkép námpon. ✧ ⁴⁷ Aeno táte yumo mao kumwinámp kar karenorá mér moia te, mokopia onomp karan kor karenorá mér mwanapon?” ✧

6

Jisaso 5000 aropan fir nénkámp kar

¹ Am kar wae pwaránko maok, Jisaso ént aokore Galili mek nkwanwaek fimwaek yoump. (Am ént aokore ankwap e te Taiberias.) ² Aenánko maok, mao touwenap arop fwapokwaprá kák námpantá maok, kápae kare koumteouráp arop maonámpok tukup. ³ Jisas faonkwek pokea námoku éréképá yáarak i konámp aropént tank. ⁴ Am ke te Juda firamp Pasova fári konap yae tokwae wae fae námpono. ⁵ Jisaso nke nángo maok, kápae kare koumteouráp arop maonámpok koropapo maok, Filipén turunkrá, “Nomo te maokamp pan sámpeanánko am koumteouráp arop fár mwanapon?” ⁶ Mao am takrá sénámp te Filipén mokopon nke nae ritea námpon. Aeno mao námoku te am tére nanamprianámp te wae mér námpon.

⁷ Aenánko maok, Filipino maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Táte nomo 200 mani silva fek pan sámpeanánko te, koumteouráp arop fárákap ponankor kánanke-táráp karrá fár mwanapan kor take pwi mo naeria námpon.”

⁸ Aenánko méntér paokop i konap arop, Saimon Pitamp nánae Andru man sérrá, ⁹ “Máyaknámp táráp ankáránkampao mwar bali fekamp pan éntik, tá éntékam anánkaopwe tank námpon. Aenámpan maok, koumteouráp arop te ou tokwae námpara, má pan ntia éntékam te mokopia pwi naenámpánép?”

¹⁰ Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Koumteouráp aropan sénapo tankápanápono.” (Kápae kare apwar pwae kwapwe yak námpono.) Tá am arop tankáp napo, kouroump nap te 5000 niamp arake. ¹¹ Am fárákapao tankápapo maok, Jisaso pan sámpea maok, Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, táte am koumteouráp arop fárákapan nénkea maok, tá éntékam anánkaopweran kor tak. Mao am fárákapan nénk nángo maok, am fárákapao fépéria napo pwi. ¹² Fépéria pwi napo maok, Jisaso námoku éréképá yáarak i konámp aropan sérrá, “Yumo fir ankwapmwaek tankápnámp popokenke. Takria fir ankwapmwaek kwaporok pwarantáno.”

¹³ Aeránko maok, arop fépéria pwar napo, am bali fekamp pan éntik fekamp ankwapmwaek oukoumwan tankáp námp koupoukarea éntér-sámpramp basket mek kákapono. ¹⁴ Koumteouráp arop fákáreráo Jisas am ankank yoroimpan nkeaka sérrá, “Kare korono. Máte profet Kwaro ‘Apárok sámp-kérép nanamp’rá sérimp támaono!” ✧ ¹⁵ Aerapo maok, Jisaso am kar wawia mér, am fárákap te koropea námwan sérémékéri fákeyakrá ‘Náráp king yakae’rá sér mwaria napon. Aeria maok, mao am némp pwarará faonkwek arákarrá pokámpon. ✧

Jisaso ént aokore mek ént yumunturik akwapámp kar

Matyu 14:22-33; Mak 6:45-52

¹⁶ Kumuran Jisasént paokop i konap arop fákáreráo ént aokore mek tukupea maok, ¹⁷ am fákáreráo bot ankárank sámpea bot meknámp ént aokore tépériaka Kaperneam mek tukup mwaria mwaeak tukup. Aeapo maok, wae kumuri yak nángo maok, Jisas te am fárákapaonapok oukoumwan akwap mo. ✧

¹⁸ Am fárákapao bot mek tankápapo maok, kárakáre kor ouwi koropria, am ouwi támao ént panánkarrá sankorop. ¹⁹ Aenánko, am fárákapao ént arákaprá

tukupea, éntik, tá tokwampok kilomita fekria maok, am fárakapao nke napo, Jisas wae ént yumunturik koropeaka bot yak námp fek wonae fik. Aenánko, am fákáre te apáp tirink napo maok, ²⁰ Jisaso am fárakapan sérrá, “Máte ono korop rae. Yumo te apápi kwapono.” ²¹ Aeránko maok, am fárakapao warákáránkia, Jisasén bot mek warámp-sinapo maok, koupour kar am bot wae am tukup mwaria nap mek akwapámpon.

Koumteouráp aropao Jisasén oupourounkrá tukupea nkeap kar

²² Wakmwaek ankwap kumuruk maok, am koumteouráp arop ént aokore mek nkwanwaek fimwaek yakáp. Am fárakap te wae mér, yipirman te bot ankwap tank moimpon. Ankáránkamp bot mwar tank nánko, Jisas te am mek korokwap mono. Mao éréképá yárák i konámp arop fákáre mwar am mek kounkouria tukupapon. ²³ Aenapo maok, Taiberias mekamp bot ankwap fárakap Tokwae Karao pan Kwarén ‘Aesio’rá séria nénkánko fáriap némpouk am fek korop. ²⁴ Tá koumteouráp arop fárakapao kor nkeapo maok, Jisas ntia mao éréképá yárák i konámp arop fárakap yakáp mo. Aenapantá maok, am fárakapao bot ankwap mek kounkouria tukupea Kaperneam mek Jisasén oupourounkiap.

Jisas te yiki yak sánk konámp pan`rá sénámp kar

²⁵ Am koumteouráp arop fárakap wae tukupea Jisasnámok ént aokore ankwapmwaek fikria maok, man arakrá turunk, “Tisa, amo mapek te makár korop napon?” ²⁶ Mak rapo maok, Jisaso am fákáreramp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono yumwan kare kar sénampon: Yumo te ono yumwan yénkép nanko nkenap kárákáreráo yénkép naenámp fi mér mwaria onan oupourounkrá korop mono. Yumo te am pan ono yumwan fékérá nénk nanko, fépéria yare tokwae nap am fi fek táman yumo onan oupourounk napon. ²⁷ Yumo te kwatae akwap konámp fir táman sámp mwaria tére kwapono. Yumo te ankár yaká yak konámp firan sámp mwaria tére kipo. Take pourouráp fir te Aropamp Tárápao yumwan nénk naenámp. Naropwar Kwaro tak naenámpria wae kárákáre man sánk tenámpon.” ✧

²⁸ Aeránko maok, am fárakapao man sérrá, “Ae te yino mokopiaka Kwaro warákárnámp tére tére mwanámpon?” ²⁹ Aerá sérapo maok, Jisaso am fárakapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo Kwaro warákárnámp tére mwanap te aránono: Yumo ankár am arop Kwaro sámp-kérépánko ék námpan mér kipo.” ✧

³⁰ Aeránko maok, am fárakapao am kar wawia man arakrá turunk, “Ae te amo apae nkwaekwe make kárákáre yoro napo, yino táman nkea waráp kar te karenoriaka mér mwanámpon? ³¹ Wokwaek kar yinomp ounáp fákáre kwar saráp mek mana fáriapon. Am te Kwaromp Buk fekamp karao sérrá, ‘Am pan te yámar mekampan am fárakapan nénkánko fáriapon`rá sénámpon.’” ✧ ³² Aerapo maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Ono te waeman yumwan kare kar sér rae: Am pan Moseso yumwan nénkámp te yámar mekamp mono. Onomp Naropwar te yámar mekamp pan kareran yumwan nénk konámpono. ³³ Am pan Kwaro nénk námp te, yámar mek pwarará ékia apárokamp koumteouráp aropan yiki yak mwanap nénk konámpon.” ³⁴ Aeránko maok, am fárakapao man sérrá, “Arop Tokwae, amo te ankár am pan ti-sáp saráp yakampo!” ³⁵ Aerapo maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Onoku karerao yiki yak nénk konámp pan nono. Arop ononampok korop námp te yae-porokwe mono. Tá arop onan mér námp te mao te éntantá oumpour kour káke mono. ✧

³⁶ Ono yumwan wae séri nampono, yumo onan wae nke napao maok, yumo onan mér mo napon. ³⁷ Ponankor kouramp aropan onomp Naropwaro onomp yaek sámp námp te, am fárakap te ononampok korop mwanapon. Tá arop ononampok korop námp te, ono te man yérépe nanamp pourou mo kareno. Ono yámar me pwarará ék namp te onokump ninikaok yarak naeria mono. ✧ ³⁸ Ono te onan sámp-kérépnámp Naropwaromp ninikaok naeria ék nampon. ³⁹ Mao onan manénkir sámp-kérép nánko éknamp ninik te aránono: Mao onan sápnámp kouramp arop fárakap te ankwap ankárakamp pwar mono, nánkár wakmwaek pwarnámp yae fek te ono ankár ponankor kékéménkrá kák nanampon. ✧ ⁴⁰ Onomp Naropwaromp ninik te aránono: Arop ponankor Tárápan nkea méria maok, yiki yakáp mwanap sámpea yae-párak kare yaká yakáp mwanapon. Tá nánkár pwarnámp yae fek ono am fárakapan kékéménkrá kák nanampon.” ✧

⁴¹ Tá Juda fi Jisaso ‘Ono támao am yámar me pwarará éknamp pan nono’rá sénámp kar wawia námoku kok térémenkrá kara wae. ⁴² Aeria maok, am fárakapao sérrá, “Mámá arop máte Jisas Josepomp tárápono. Nomo maomp éntupwar naropwar te wae mér námpono. Am te mokopia oukoumwan mao sérrá, ‘Ono te yámar me pwarará ék namp’rá sénámp?’”

⁴³ Makrá sénapo maok, Jisaso am fákáreramp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo te yumoku ou mek yumoku támao térémenka wae kwapono. ⁴⁴ Arop ankárakao námokuráp ninik fek te ononampok korop naenámp pourou mo kareno. Onomp Naropwaro onan manénkir sámp-kérépánko ékamp te, támao am aropamp ninik mek farop-sirarea ononampok warámpá korop naenámp. Aenámp maok, ono man am yae pwar námp fek apár me mekamp fárámpá pap nanampon. ⁴⁵ Profet fákáreramp kumwiar kar Kwaromp Buk fek yak námpao sérrá, ‘Kwaro ponankor kouramp arop kar yénkrá fárakap naenámp.’ Kwaro am tak nánko, kouramp arop ponankor onomp Naropwaromp kar wawia man mér sámpea, ononampok korop konaponno. ✧

⁴⁶ Arop ankwap ankárak te onomp Naropwarén te nke moi námpon. Am arop Kwarént yakea éknámp aropao saráp Naropwarén nke námpon. ✧ ⁴⁷ Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop onan mér námp te yiki yak naenámp kwapwe sámp naenámp. ✧ ⁴⁸ Onoku támao yiki yak nénk konámp pan nono. ✧ ⁴⁹ Wokwaek kar kwar saráp mek yiráp wokwaekamp appeyaenámp pourouan yaewourimp pan mana fépériapao maok, am fárakap te wae surumpwiapon. ⁵⁰ Aeno am pan yámar me pwararea ék námp te, kouramp arop fépéria nap te surumpwi mono. ⁵¹ Ono te am yiki yak konámp panao yámar me pwararea ék nampon. Táte arop ankárakao am pan fárianámp te, mao te yiki yaká yak naenámp. Am pan ono man sánk nanamp te, am te onokump pourounono. Ono apárokamp kouramp aropan nénk nanko te, am fárakap te yiki yakáp mwanapon.”

⁵² Aeránko maok, Juda fákáre am kar wawia námoku kok kákkarria maok, arakrá sér, “Mámá arop te mokopiaka námokuráp émi nomwan ti-sámp nánko, nomo fár mwanámpon?”

⁵³ Aerapo maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Ono te yumwan waeman kare kar sér rae: Yumo Aropamp Tárámp émi fár mo, tá yumo maomp yiri fár moia te, yumo te yiki yakáp te sámp mono. ⁵⁴ Arop onomp émi fánámp, tá onomp yiri fánámp, mao te yae-párak kare yiki yaká yak nánko, ono man am yae pwar nánko kéménki pap nanampon. ⁵⁵ Am te apae riteanápe, onomp

✧ 6:37: Jo 17:6-8 ✧ 6:39: Jo 10:28-29; 17:12 ✧ 6:40: Jo 11:25-26 ✧ 6:45: Ais 54:13 ✧ 6:46: Jo 1:18 ✧ 6:47: Jo 3:16 ✧ 6:48: Jo 6:58

émi, tá onomp yiri te fépér mwanap ankank kare támaono. ⁵⁶ Arop onomp émi fánámp, tá onomp yiri fánámp te, mao onont yak nánko, ono mént yak nanampon. ✧ ⁵⁷ Onomp Naropwaro yiki yak námpao onan sámp-kérépánko, ono ékamp te, ono onomp Naropwaromp kárakáre fek yiki yak nampon. Aenampara, arop onan fánámp te, mao te onomp kárakáre fek yiki yak sámp naenámp. ⁵⁸ Am pan támao yámar me pwararea ékámp. Am pan te yiráp ounápo fária wakmwaek faokariap pan niamp te mono. Arop máma pan fánámp te ankár yiki yaká yak naenámp.” ⁵⁹ Jisaso Kaperneam mekamp lotu nap mek yakria koumteouráp aropan kar yénkrá farákápria am fárákan máma kar sérimpon.

Jisas te yiki yak sampnámp kar

⁶⁰ Námoku éréképa yarak i konámp arop kápae karerao am kar wawia maok, am ou mekamp kápae kare arop fárákap arakrá sér, “Am kar mér mwanámp pourou mo námp te, wa mokop fwap wa naenámp?” ⁶¹ Am fárákapao man te sér moapo maok, Jisas námoku wae mérámp kwamp maok, námoku éréképa yarak i konámp aropao námoku kok sérapo maok, Jisas am fárákan sérrá, “Má kar te yumo wa napo, yiráp mér kwatae pap námp nie? ⁶² Ae te yumo am kar sámp moiaka nánkár nke napo, Aropamp Táráp wokwaek yakámp némpouk narek pok nánko te, yumo te mokop mwanapon? ⁶³ Yiki Kor Spirit námoku maok aropan yiki yak sánk konámp. Arop námoku arop ankwapan yiki yak sánk naenámp pourou mo kareno. Má kar ono yumwan sánk namp, mao te Kwaromp yiki yak sánk konámp Spiritamp ankankono. ✧ ⁶⁴ Aeno yumo ankwap fákáre te oukoumwan onan mér mo napon.” (Wokwaek kar arop man mér mo mwanap te, Jisas manékir méri tenámp. Tá am arop námwan yopor aropamp yaek sánk naenámp aropan kor wae méri tenámp.) ⁶⁵ Aeapantá maok, mao sérrá, “Am táman ono manékir yumwan sériamp te, onomp Naropwaro aropan kárakáre sánk mo nánko te, ononampok korop naenámp pourou mono.” ✧

⁶⁶ Jisaso am kar farákápea pwaránko maok, Jisasént paokop i konap kápae kare arop fárákap méntér paokop mo, Jisasén pwarará warko arári tukup. ⁶⁷ Aeapo maok, Jisaso námoku éréképea yarak i konámp arop éntér-sámprampan turunkrá, “Ae te yumo kor wae onan pwatea tukup mwaria nape?” ⁶⁸ Aeránko maok, Saimon Pita maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tokwae Kar e! Yino te wanámpok tukup mwanámp? Waráp kar te yiki yak kwapwe sánk konámp. ⁶⁹ Yino wae wawia méria maok, amo te Kwaro námoku nánapia sámp-kérép nánko ék nap yiki kor kare arop támao naprá mér kare námpon.” ✧

⁷⁰ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono wae éntér-sámpramp yumwan onomponoria nánkáráp nampon. Aenampan maok, yumo ou mekamp arop ankáránkamp maomp ninik mek te kwatae-aropono.”

⁷¹ (Má sénámp kar máte Saimon Iskariotomp táráp Judas am arop te Jisasént paokop i konap éntér-sámprampao maok, ankwap ankáránko nánkár wakmwaek Jisasén man farop mwanap aropamp yaek sánk naenámp sénámp.)

7

Jisasomp nánaeounáp Jisasén mér moiap kar

¹ Am kar pwaránko maok, Jisas Galili mekmwaek akwap. Juda firao man farop mwariakapantá maok, Judia mekmwaek akwap moimpon. ✧ ² Juda

✧ **6:56:** Mt 26:26-28 ✧ **6:63:** 2 Ko 3:6 ✧ **6:65:** Jo 6:44 ✧ **6:69:** Mt 14:33; 16:16 ✧ **7:1:** Jo 5:18

firao sákae kánanke mek yakápiap ninikrá lotu i konap yae wae fae nánko, ✧ ³ Jisasomp nánaeounápo man sérrá, “Amo te mámá apár pwarará Judia mek akwapea napo maok, amo éréképá yarak i konap arop fárakap waráp mwar pourouráp térenap nke mwanapon. ⁴ Arop ankárank, arop námwan méranoria te kánánkámp tére mo i konámpon. Aeno amo am tére nap kwamp te, ankár kourouráp aropao nke nap fek érik fokopeyakrá téreampo.” ⁵ Maomp nánaeounápo kor man fwapia mér moria man makrá sér. ✧ ⁶ Aerapo maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Ono érik tére nanamp yae te oukoumwan sikono. Mámá ponankor yae te yirápono. ⁷ Kwaromp kar wa monap fákáre te yumwan tirá wour mono. Onan maok am nkwakwe make ninik kwatae ti-yakáp napo, am táman érik sérar nanko, am fek onan yopor naponno. ✧ ⁸ Yumoku maok am lotu i konap Yae Tokwae tukupea nkenke! Ono te onomp yae oukoumwan sik námpara, akwap mono.” ⁹ Mao am fárakapan makrá séritea maok, Galili mek yépékrá yak.

Jisaso sákae kánanke mek yakápiap niniknap yaeran nkemp kar

¹⁰ Tá Jisasomp nánaeounáp fákáre am Yae Tokwae nke mwaria tukupapo maok, Jisaso kor wakmwaek akwapámpao maok, mao te érik akwap mono, akwapea meaok yarakimp. ¹¹ Aenko Juda firan taokeyakáp konap arop fákáre man am Yae Tokwae fek am fek oupourounkrá paokopria maok, sérrá, “Am arop te maok yakáne?” ¹² Aerapo maok, kourouráp arop fákárerao kánánkámp téréménkrá sérarrá maok, “Am arop te yae-párak kare aropono.” Aerapo ankwap fárakapao sérrá, “Mono. Mao te kápae kare aropan kwekárrá sér i konámpono.” ¹³ Aeria maok, Juda taokeyakáp konap arop fákáreran apáp napara, arop ankwap ankárank érik sér mono. ✧

¹⁴ Am lotu i konap ke fek amore mek Jisas akwapea lotu nap tokwae mek kourouráp aropan kar yénkrá farákápámp. ¹⁵ Aenánko maok, Juda firan taokeyakáp konap arop fákáre am kar wawia ninik tokwaeria maok, arakrá sér, “Mámá arop máte skul moi námp te, maokamp mámá mér sámp námpon?” ✧ ¹⁶ Aerapo maok, Jisaso am fárakapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Mámá kar ono yumwan sánk namp te onokump mono, onan sámp-kérép nánko éknamp Kwaromp karonno. ✧ ¹⁷ Aeno arop ankárankamp Kwaromp karwaok akwap naeria te, mao te ono farákápnamp kar fi máte fwapia méria maok, am kar te Kwaro sénámpaoeane, tá ono onokump ninik fek farákáp nampaoeaniera mér naenámpon. ¹⁸ Arop námokuráp ninik fek kar farákáp námp te, ankwapao náráp e narek sampokanoria ni konámpon. Aeno arop mao sámp-kérépnámp aropamp e narek sampok námp te, mao te kwekár mono. Yae-párak kare aropono.

¹⁹ Wokwaek kar Moseso yumwan lo kar sánkámpan maok, yumo te ankwap ankárank am lo karaok tukup moiapon. Ae nap tane yumo te apaera onan sámp-wouroump mwaria nape?” ²⁰ Aeránko maok, am fárakapao man kar pwarokwaprá sérrá, “Amwan te kwatae-arop woukoupeyakri kane! Amwan te wa sámp-wouroump naeriane?” ✧ ²¹ Aerapo maok, Jisaso kar pwarokwaprá sérrá, “Ono manénkir Kwaromp kárakáre yénképnámp tére nanko, yumo ponankor nkea ninik tokwaeapon. ²² Moseso yumwan manénkir ‘Yipi fékérenk’ ria sérimp te (Am ninik te kareran maok, Mosesoimpanápe, yiráp ouyaenápoimpan maok) yumo Sabat fek kor fwap poumou-táráp yipi fárakap konapon. ✧ ²³ Yumo te Mosesomp lo táman ninikia mántwaok tukupria maok, tárápamp yipi Sabat yae fek fárakap konapan maok, tá ono Sabat yae fek arop

✧ 7:2: Lo 16:13 ✧ 7:5: Ap 1:14 ✧ 7:7: Jo 15:18 ✧ 7:13: Jo 12:42; 19:38 ✧ 7:15: Mt 13:54
✧ 7:16: Jo 12:49; 14:10 ✧ 7:20: Jo 8:48-51 ✧ 7:22: Wkp 12:3

ankwap pourou fwapi pap nanko te, yumo apaerá onan kokwarok napon? ✧
²⁴Yumo te ankank ponankor yi fek saráp yurukupi kwapon. Ankár yae-párák kare ninik fek yurukup kip.” ✧

Jisasén Kraís támao nierá niniknap kar

²⁵ Jerusalem mekamp kouramp aróp ankwap fárakapao sérrá, “Má aróp máte Juda taokeyakáp konap aróp man sámp-wouroump mwaria nap támao nie? ²⁶Ae te nkenke! Mao te kar érik farákáp nánko, man te kar sér mo i konapon. Ae te aróp fárakapao kor, máte Kraís támaonorá ninik nap nie? ²⁷Kraís koropeanámp ke fek nomo te mao maoknámp koropeaná mэр mono. Aeno nomo te mámá arópamp némp te wae mэр námpon.” ✧

²⁸Jiaso lotu nap tokwae mek yakria kouramp arópan kar yénkrá farákápria maok, tékén arakrá sér, “Yiráp ninik te yumo onan wae méria, tá onomp némp kareran kor, wae mэр námpria nape? Aeno ono te onokump ninik fek korop mono. Onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko maok, ono ék namp, maomp ninik te kare karan maok, yumo man te mэр mo napon. ²⁹Ono man te wae mэр nampon. Am te apae riteanápe, ono manénkir mént yakampan, mao onan sámp-kérép nánko ék nampon.” ✧

³⁰Aerámpantá maok, aróp ankwap fárakap am kar wawia man fákaepa pap mwariakapan maok, mao sumpwi naenámp yae te oukoumwan sik námpaná maok, man sámp mo, pwarariapon. ✧ ³¹Aeno kápae kare kouramp aróp man mэр napao am mэр monap arópan sérrá, “Ae te Kraiso mámá aróp térenámp man kwe-pwar naenámp ninik rapie?” ✧

Jisasén tukupá sámpenkria plisman fákáre tirá kérépap kar

³²Farisi ankwap fárakapao wawapo maok, aróp fákáreao ‘Jisas te nkwak mak námprá kar sérarapo maok, táte am fákáre ntia pris tokwae fákáre, Jisasén fákapenkria lotu nap tokwae taokeyakáp konap plisman fákáre tirá kérép. ³³Aeapo maok, Jiaso sérrá, “Ono te yumont tokwae yak mono. Ono warko arákarrá onan sámp-kérépnámp Naropwaronámpok pok nanampon. ³⁴Aenanampan maok, ono akwapea yaknamp némp te, yumo am fek tukup mwanap pourou mo napara, yumo onan oupourouk napao maok, nke mono.” ✧ ³⁵Aeránko maok, Juda fi taokeyakáp konap arópao námoku kok sérarrá, “Mao te maok akwap nánko, nomo man nke mo mwanámpon? Ae te nomp ankwap fákáre Grik fi mek yakáp nap fek akwapeaka kar farákáp naeri kan? ³⁶Mao sérrá, ‘Yumo onan nke mwaria oupourouk napao maok, onan nke mono.’ Tá ankwap kar sérrá, ‘Yumo te ono akwapea yaknamp némpouk te tukup mono.’ Makrá séri námpe te apae kar fino?”

Yiki yak sánk konámp ént

³⁷Am sákae kánanke mek yakápiap ninikrá lotunap yae akwapea, ankwap Sarere fek nap te, am yae te tokwae karonó. Am yae wae pwar naeria nánko maok, Jiaso fokopeyakrá tékén sérrá, “Arop ankárank éntantá oumpour kor káke námpe kwamp te, ononampok koropeaka fánaenampon. ³⁸Am te Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sénámp, ‘Arop onan mэр námpe te yiki yak naenámp sánk konámp ént kup tokwae maomp ninik mek pe yakria kwarákarea akwap naenampon.’ ” ✧ ³⁹Am sénámp te, ‘Arop námwan mэр napan Yiki Kor Spirit sámp mwanapon’rá sérimp. Am ke fek te Jisas oukoumwan yámar mek pok mo námpara, Yiki Kor Spirit oukoumwan ék moimpon. ✧

Kouramp aróp anánk mwaek pirikiranap kar

✧ 7:23: Jo 5:8-10,16 ✧ 7:24: Jo 8:15 ✧ 7:27: Jo 7:41-42 ✧ 7:29: Mt 11:27 ✧ 7:30: Jo 8:20; 13:1 ✧ 7:31: Jo 2:23; 11:45 ✧ 7:34: Jo 8:21 ✧ 7:38: Jo 4:10,14 ✧ 7:39: Jo 15:26; Ap 2:4

⁴⁰ Arop ankwap fárakapao Jisas sénámp kar wawia sérrá, “Kare karonó, am arop am te Kwaro sámp-kérép naenámpria yépékrá yakápnámp profet támaono.” ✧ ⁴¹ Ankwap fárakapao sérrá, “Mao te Kraís támaono.” Aerapo, ankwap fárakapao sérrá, “Mono. Am Kraís te Galili meknámp korop mono. ⁴² Kwaromp Buk fekamp karao sérrá, ‘Kraís te Devit yakámp fi meknámp taun Betlehem mek korop naenámp. Am taun te Devit yakámp némpono.’” ✧ ⁴³ Am fákárrero Jisasén ninikria séraria maok, anánk fi píir-pwar. ✧ ⁴⁴ Ankwap fákárrero fákápá pap mwaria napan maok, arop ankwap ankáránkampao man sámp mono.

Juda taokeyakáp konap arop fákáre Jisasén mér moiap kar

⁴⁵ Am lotu nap taokeyakáp konap soldia fákáre warko arári tukupapo, pris tokwae fákáre ntia Farisi fákárrero man turunkrá, “Yumo te apae riteaka man warámpea korop moi napon?” ✧ ⁴⁶ Aerapo maok, lotu nap tokwae taokeyakáp konap soldia fákárrero maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Wokwaek kar te arop ankwap te am aropamp kar niamp tak moiapon” ✧ ⁴⁷ Aerapo maok, Farisi fákárrero am fákárreramp kar pwarokwaprá sérrá, “Mao te yumwan kor poupwekáp reanie? ⁴⁸ Ae te yumo nke napo, yino arop taokeyak konámp arop, tá Farisi fákáre, yino te ankwap Jisasén mér námp nie? Mo karonó! ✧ ⁴⁹ Aeno arop fákáre man mérap te am koumteouráp arop te lo épérépria napara, Kwaro man ‘Faokorenk’rá sénaenámp!”

⁵⁰ Nikodemus te Farisi fákáre mekampao wokwaek Jisasén akwapea nkea mérimp aropao maok, am fárakapan sérrá, ⁵¹ “Nomp lo te ‘Arop kwaporok fákápá papenk’rá sénámpanápe, mono. Nomo te nánkár maomp kar fwapia wawiaka mériaka fákeyakrá maok, man fákáp konámpon.” ✧

⁵²⁻⁵³ Aeránko maok, maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ae te amo kor Galili mekamp aropoi kwapon? Amo Kwaromp Buk fek yaknámp kar fwapia nkeaka mérae! ‘Profet ankwap ankáránk te Galili meknámp korop mono’rá sénámpon!”

8

Kokoporinámp yupuamp kar

¹ Arop ponankor wae námokuráp nap mekmwaek tukupapo maok, Jisas mwar Oliv faonkwek pok. ² Tá mao koumounek kar warko ékia lotu nap tokwae mek yakánko maok, koumteouráp arop koropea koupoukourapo, Kwaromp kar yénkrá farákáprá tank. ³ Aenánko poumou nap mekamp yupu ankwap kokoporánko nke nap, lo yénkrá farákáp konap arop ntia Farisi fákárrero am yupu warámp-sankoropea kuk pátea maok, ⁴⁻⁶ Jisasén mokopon nke mwarria poupwekáp sérrá, “Tisa, má yupu te poumou nap mekampao kokopor nánko, arop ankwap man nke námpon. Moseso kumwimp lo karao sérrá, “Taknámp yupuan te yumwi fek arokopá pap kip’rá sénámpon. Aeno amo te mokoprá ninik rap?”

Aerapo maok, Jisaso me woukoupá tankrá kwar mek yae kurépi fek kukumwirá tank. ✧ ⁷ Aenánko maok, am fárakap foukouri yakáprá turunkupa wae napantá maok, mao warko fárámpea fokopeyakrá am fárakapan sérrá maok, “Ae te yumo ou mekamp kwatae ninik mo i konámp aropao manénkir am yupuan yumwi ankáránk fek yankopano.” ⁸ Aerá séria maok, mao warko me woukoup-tankrá kwar mek yae kurépi fek kukumwirá tank. ⁹ Aenánko, am yupuan kot mwarianap arop fárakap te am kar wawia maok, wae

✧ **7:40:** Ap 3:22 ✧ **7:42:** Mai 5:2; Mt 2:4-6 ✧ **7:43:** Jo 9:16 ✧ **7:45:** Jo 7:32 ✧ **7:46:** Mk 1:22
✧ **7:48:** Jo 12:42 ✧ **7:51:** Jo 3:1-3 ✧ **8:4-6:** Wkp 20:10

pwarará ankákarankrá tukup. Méro fárákapaomékir tukupapo maok, tá ménki tárápu fárákap wakmwaek tukup. Aenapo, am yupu mwar Jisas tank námp fek fokopeyak.

¹⁰ Aeria maok, Jisas fokopeyakrá am yupuan turunkrá, “Má arop fárákap te maok tukup nape? Ae te arop ankwapao amwan kot naenámp yak mo nie?”

¹¹ Tá am yupurao sérrá, “Arop Tokwae, arop ankwap ankárank yak mono.” Jisas kor man sérrá, “Ono kor amwan kot mono. Akwapae. Wakmwaek te warko kwatae niniki kwapono.” ✧

Jisas apárokamp aropan wae yokornámp kar

¹² Jisaso lotu nap tokwae mek yakápnámp fárákan sérrá, “Ono te apárokamp arop fákáreramp waenon. Arop onan éntér pap námp te, mao te kirikip mek yarak mono, yiki yak sánk naenámp wae kwapwe fek yarak naenámp.”

✧ ¹³ Aeránko maok, Farisi fákárerao am kar wawia man sérrá, “Amo te amokuráp karan farákáp napon. Aenapara, má arop fárákap waráp kar te karenoria mér mono.”

¹⁴ Aerapo maok, Jisaso am fákáreramp kar pwarokwaprá sérrá, “Tá kare, ono onokump karan farákáp nampan maok, onomp kar te karenono. Am te apae riteanápe, ono te ono am feknámp fárámpea korop namp némp wae mér, tá ono akwap nanamp némp wae mér nampon. Aeno yumo te onomp némp kare te mér mo nap, tá ono akwap naenámp némp am táman kor yumo te mér mono.”

¹⁵ Yumo te apárokamp ninik fek aropan yurukuprá sérar i konapon. Aeno ono te arop ankwapan yurukup mo i konampon. ✧ ¹⁶ Aeno arop ankwapan yurukup naeria te, ono yae-párak kare ninik fek yurukup i konampon. Am tak namp te onoku mwar mono, onomp Naropwaro onan sámp-kérép nánko ék namp, mao onont tére konámp.

✧ ¹⁷ Aeno yiráp lo te kar araki yak námpon: Arop anánkaopwerao ankár pourouráp kar sénepo maok, am arop yaworamp kar te ‘Karenó’ ria sér i konapon. ¹⁸ Ono onoku te wanonorá farákáprá sénamp, tá onomp Naropwar onan sámp-kérép nánko ék namp, mao kuri onan te wanonorá farákápnámp kar te ankárankamp pourouráp karonó.” ✧

¹⁹ Aeránko maok, Farisi fákárerao man turunkrá, “Waráp naropwar te maok yak námpon?” Jisaso am kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo onan mér moia te, yumo onomp Naropwarén kor mér mono. Yumo onan méria maok, onomp Naropwarén kor mér mwanapon.” ✧

²⁰ Lotu nap tokwae mek, mámara kar te Jisaso Kwarén sánk konap mani kák konap aokore wonae fik tankrá koumteouráp aropan kar yénkrá farákápámp. Aempan maok, arop ankwap man sámp moap te, maomp yae te oukoumwan sik námpantá niapon. ✧

Jisas te yámar mek yaká yak konámp arop’rá sénámp kar

²¹ Mao warko am fárákan ankwap kar sérrá, “Ono wae akwap nae rae. Yumo yiráp kwatae ninik te taki yak nánko, yumo sumpwi mwarea napon. Yumo te ono akwap naenámp némpouk te tukup mwanap pourou mono.”

²² Aerámpantá maok, Juda taokeyakáp konap arop fákárerao sérrá, “Apae riteaka mao sérrá, ‘Yumo te ono akwap naenámp némpouk te tukup mo kare nono’rá sénámp? Ae te námoku támao náráp pourou sámpea sumpwi naeria ni kane?’” ✧ ²³ Aeapo maok, mao am fárákan sérrá, “Yumo te apárokamp arop fino. Aeno ono te yámar mekampono. Yumo te má apár mekampono, ono te má apár mekamp mono.”

²⁴ Ae namp kwamp, ono yumwan wae sénampon: Yumo sumpwi napo kor, yiráp kwatae ninik taki yak naenámp. Táte yumo

✧ 8:11: Jo 5:14 ✧ 8:12: Jo 1:4-9; 12:46 ✧ 8:15: Jo 7:24 ✧ 8:16: Jo 5:30 ✧ 8:18: 1 Jo 5:9
✧ 8:19: Jo 14:7 ✧ 8:20: Jo 7:30 ✧ 8:22: Jo 7:34-35

Ono Taki Yak konamp onan mér moia te, yiráp kwatae ninik taki yak nánko yumo sumpwi mwanapon.”

²⁵ Aeránko maok, am fákárerao man turunkrá, “Ae te amo te wanono?” Aerapo maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Ono te wanonorá wokwaek kar yumwan sériamp támaono. ²⁶ Ono yumo i konap ninikan kot i konámp aropnámp yurukupia yumwan kot nanamp te, kápae karenono. Aeno mao manénkir onan sámp-kérépánko ékamp te, maomp ninik te ankár kare kar sér i konámpon. Tá ono kor maomp kar ponankor wawi namp, táman saráp apárokamp aropan farákáp konampon.”

²⁷ Am fárákap te, náráp yámar mekamp Naropwarén sénámponrá mér moiapon. ²⁸ Aenapantá maok, Jisaso am fárákapan arakrá sér, “Nánkár wakmwaek Aropamp Tárápan yaopwae porokopramp fek narek sampoká aráp napo maok, Ono Taki Yak konamp mér mwanapon. Tá ono onokump ninik fek ankwap ankárank tére mono, onomp Naropwaro onan yénképrá sérimp karan saráp farákáp konamp yumo mér mwanapon. ✧ ²⁹ Onomp Naropwaro onan sámp-kérépánko ono ék namp, mao te onont yak námpon. Mao te onan nápar yakaeria pwar mo namp, am te apae riteanápe, ono kápae kar por mao warákárnámp ninikaok tére nanko námpon.” ✧ ³⁰ Kápae kare koumteouráp arop Jisas takrá sénámp kar waria man mériapon.

Arop kare kar karan mér nap te amwar kar yakáp mwanap kar

³¹ Aeria maok, Jisaso námwan mérap Juda fákáreran sérrá, “Yumo ono sénamp kar má sámpea fákapea paokopria te, yumo te onomp arop fi kare yakáp mwanapono. ³² Tá yumo am kare kar kar mér napo te, am kare kar karao yumwan fwapokwapeanánko, yumo fwap amwar kar yakáp mwanapono.”

³³ Tá nopok am fárákapao sérrá, “Yino te Abrahamomp fekamp arop fino. Yino ankwap ankárankamp ke fek arop ankwapamp kwaporok tére konámp arop yakáp moimpon. Aenámp te amo apaeritea yinan ‘Amwar kar yakáp kip’rá sér rape?’”

³⁴ Aerapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono yumwan kare kar sér rae: Arop ponankor kwatae ninik fek yakáp nap te, táte am kwatae ninikamp tére konap aropono. ✧ ³⁵ Kwaporok tére konap arop fárákap te nap mek yaká yak mo i konámpon. Am arop námokuráp tárápao maok, mént ankár am nap mek yaká yak konámpono. ³⁶ Ae konámpara, Tárápao yumwan fwapokwapia amwar kar pwatenánko te, yumo amwar kar yakáp mwanapon. ✧

³⁷ Yumo Abrahamomp fekamp arop fi yakáp nap te, ono wae mér nampon. Aenampan maok, onomp kar yiráp ninik mek yak mo námpon. Aenámpara, yumo onan sámp-wouroump mwaria napon. ³⁸ Ono farákáp namp ankank te, onomp Naropwaro yénkép námpan farákáp nampon. Aeno yumo te yiráp naropwaro séri námpaok napono.” ✧

‘Yiráp naropwar te Satan’rá sénámp kar

³⁹ Am fárákapao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yinomp naropwar te Abrahamono.” Aerapo maok, Jisaso nopok am fárákapan sérrá, “Táte kare yumo Abrahamomp toutounápao nap kwamp te, Abrahamo i konámp ninik niamp taknámp mwanapon. ⁴⁰ Kápae kare por ono farákápnamp kare kar kar te, ono manénkir Kwaro námpan sámpea ni konampan, yumo oukoumwan onan sámp-wouroump mwaria napon. Abraham te take pourouráp ninik moimpon. ⁴¹ Yumo te yiráp naropwaromp ninikan saráp sámp napon.”

✧ 8:28: Jo 3:14; 5:19 ✧ 8:29: Jo 16:32 ✧ 8:34: Ro 6:16; 2 Pi 2:19 ✧ 8:36: Ga 5:1 ✧ 8:38: Jo 8:44

Am fárákapao man sérrá, “Yinomp éntupwar te mwaeao k yárákia yinan sámp mono. Yinomp naropwar ankárank te Kwarono.” ⁴² Aerapo maok, Jisaso am fárákapao sérrá, “Táte kare, Kwaro yiráp naropwaranánko te, yumo onan warákár mwanapon. Am te apae riteanápe, ono te Kwarént yakea nampao ék nampon. Ono te onokump ninik fek ék mono. Kwaro onan sámp-kérép nánko, ono ék nampon. ✧ ⁴³ Ae te apaeriteaka yumo te ono sénamp kar wa mo kare napara napon? Am fi te ará: Yumo onomp karan wa mwanap pourou mono. ⁴⁴ Yiráp naropwar te Satanara, yiráp naropwaromp ninikaok paokop mwaria kárákáre napon. Wokwaek kar te mao arop tirá wour i konámp aropono. Mao te kare kar ninikaok mo i konámpono. Man te kare kar ninik yak mono, yankar sérar i konámp ninikao saráp yak námpon. Am yankar sérar te mao námokurápara, mao támao yankar sérar i konámpono. Am te apae riteanápe, mao te yankar sérar i konámp arop, tá mao támao yankar sérar i konap ninikamp naropwarono. ✧ ⁴⁵ Aenánko yumo te maompara, ono te kare kar karan farákáp konampan maok, yumo onomp kar wawia mér mo napon? ⁴⁶ Yumo nke napo, ono kwatae niniki tenanko te, yumo ankár onomp kwatae ninik am érik sérenke. Aeno táte ono kare kar kar farákáp nanko, yumo apaerá karenoria mér mo napon? ✧ ⁴⁷ Kwaromp tárápu te ankár Kwaromp karan saráp wawi konapon. Aeno yumo te Kwaromp tárápu mo napara, yumo Kwaromp kar wa te monoria napon.”

‘Námo wokwaek kar yakampono’rá sénámp kar

⁴⁸ Aeránko maok, Juda fákáreao maomp kar pwarokwaprá man arakrá sér, “Yino amwan ‘Samaria mekamp arop ankárank kwatae-arop woukoupeyak nám’rá sérinámp te waeman kare karon.” ✧ ⁴⁹ Aerapo maok, Jisaso nopok kar pwarokwaprá sérrá, “Onomp pourouk te kwatae-arop noumpoukoupeyak mono. Ono te onomp Naropwaromp eran sakap nampan maok, yumo onomp e apárok sámp-anámp napon. ⁵⁰ Ono te onokump eran sakap mon, nánkár kot wawi konámp Aropao onan yurukupia onomp e sakap naenámpon. ⁵¹ Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop ankwap onomp karwaok nám te, mao te sumpwi mo karen!” ✧

⁵² Aeránko maok, Juda fákáreao man sérrá, “Yino oukoumwan te amwan wae mér námpon, waráp pourouk te kwatae-arop woukoupeyak námpon! Abraham te wae sumpwi, tá profet fákáreao kor wae sumpwi tenapan maok, amo sérrá, ‘Arop ankárankamp onomp karwaok yarak nám te, mao te sumpwi mono’rá sénap te, mokopianono? ⁵³ Ae te amo nomp ounáp Abrahamén kwe-pwar namp rape? Mao wae sumpwi, tá profet fákáreao kor wae faokor tenapon. Waráp ninik te amo te wanono?”

⁵⁴ Jisaso nopok sérrá, “Ono onokump eran sakap nanko te, onomp e te kánanke kwataeno. Aeno yumo yiráp Kwarrá sér i konap, mao námoku onomp e sakap námpon. ⁵⁵ Aenámpan maok, yumo te man mér mo napon. Ono maok man mér nampon. Aeno ono sérrá, ‘Ono man mér mo nampono’rá sénanko te, ono kor yumo napnám kwekár i konamp aropono. Aeno ono wae man méria nampan, ono maomp karwaok akwap nampon. ✧

⁵⁶ Yiráp ounáp Abraham mao te ono ék nanamp ke nke naeria warákár karimpon. Takia wae nkeaka yonkwae kárámpámpon.” ⁵⁷ Aeránko maok, Juda fákáreao man sérrá, “Amo te oukoumwan 50 yopwar yak moi napao, amo yakrá ‘Námo wae Abraham nke namp’rá sér rapie?” ⁵⁸ Aerá sénapo maok, Jisaso am fárákapao sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Abraham te oukoumwan yak mo fek onomékir Ono Taki Yakampon.” ✧

✧ 8:42: Jo 16:28 ✧ 8:44: Stt 3:4; 1 Jo 3:8 ✧ 8:46: 1 Pi 2:22 ✧ 8:48: Jo 7:20 ✧ 8:51: Jo 5:24
✧ 8:55: Jo 7:28-29 ✧ 8:58: Jo 1:1

⁵⁹ Aeránko maok, am fákárerao yumwi sámprá paokoprá Jisasén yankop mwariakapo maok, Jisaso sánánkar e-poup lotu nap tokwae meknámp akwap. ☆

9

Yi aompi yaknámp aropamp kar

¹ Jisas akwapria nke nánko, arop ankárank éntupwaro sámpámp ke feknámpia yi aompi yak námp yak. ² Aenko maok, Jisaso éréképá yárák i konámp arop fákárerao man turunkrá, “Tisa, wa mokop kwatae ninikianánko, éntupwaro am yi aompi yaknámp táráp sámp námpon? Am arop námoku kwatae niniki námp ni, tá éntupwar naropwaro kwatae ninik nep nie?” ☆

³ Mak rapo maok, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Am aropao námoku kwatae ninik námp fek mo, maomp éntupwar naropwaro kor kwatae niniki nep fekamp mono. Am ankank maomp pourouk koropámp te Kwaro máamá aropamp pourou fwapokwapianánko, maomp kárakáre érik korop nánko, koumteouráp arop fárákap nke mwanapria námpon. ☆

⁴ Oukoumwan te wakor wae yak námp fek ara, onan sámp-kérépánko ékamp Kwaromp tére mwanámpon. Kumur nánko te, arop tére mo mwarea napon.

⁵ Ono oukoumwan má apár mek yak namp ke fek te, ono máamá apár mekamp aropamp wae yak nampon.” ☆

⁶ Mao makrá sériaka pwarará maok, táte kwar mek atopia arákaria maok, am kwar yokwapea am aropamp yi mek pap. ⁷ Aeria maok, mao man sérrá, “Amo akwapeaka ént aokore Siloam mek waráp yimetáp yáráae.” (Am ént aokore ‘Siloam’rá sénap te, am te arakono: ‘Sámp-kérépánko akwap’rá sér i konapono.) Aenánko maok, am yi aompi yaknámp arop akwapea yimetáp yárária, yi wae fwap nkeria arákarrá koropámpon.

⁸ Aenko maomp némpoukamp arop, tá man wokwaek ‘Mani sápenk’ ria sérrá tank nánko nkeap aropao kor, am fárákapao sérrá, “Ae te nko arop te tankrá aropan ‘Mani sápenk’ ri konámp arop támaoi kane.” ⁹ Aerapo maok, ankwap fárákapao sérrá, “Mono. Arop ankwapao mao niamp námpon.” Aerapo maok, am aropao námoku sérrá, “Máte ono támaono.”

¹⁰ Aeránko maok, am fárákapao man sérrá, “Ae te mokopia waráp yi fwap námpon?” ¹¹ Aerapo mao am fárákapao sérrá, “‘Jisas’ ri konap aropao kwar ént mek ouroukoupea onomp yi mek forokwapea maok, onan sérrá, ‘Amo akwapea ént Siloam aokore mek yi yáráae.’ Aeránko maok, ono akwapea am mek yi yárária nanko, wae fwap nánko, ono nke nampon.” ¹² Aeránko maok, am fárákapao man turunkrá, “Ae te am arop te maok yak námpon?” Aerapo maok, mao sérrá, “Ono mér mono.”

Farisi fákárerao am arop yi fwapinámp fi oupourounknap kar

¹³ Arop fárákapao am yi aompi yakámp arop warámpea Farisi fákáreaonapok tukup. ¹⁴ Am te Sabat yae fek Jisaso am kwar ouroukoupea maomp yi firékarea pap tenánko niapon. ¹⁵ Farisi fákáreaonapok warámpea tukupapo maok, am fárákapao man warko turunkrá, “Waráp yi te warko mokopia fwapi námpon?” Aerapo maok, mao am fárákapao sérrá, “Mao kwar ouroukoupea onomp yi mek forokwapeanánko, ono yi ént mek yárária maok, fwap nke nampon.”

¹⁶ Aeránko maok, Farisi ankwap fákárerao sérrá, “Yino te wae mér, am arop te Sabat loaok mo námpara, Kwaro man sámp-kérép moimpon.” Aerapo maok, Farisi ankwap fárákapao sérrá, “Ae te kwatae ninikráp arop te mokopia

nkwakwe make kárákáre takrá yoro naenámpon?” Aerá séria maok, anánk fi pírékarapono. ✧

¹⁷ Aeria maok, Farisi fákáreráo warko am yi aompi yakámp aropan turunkrá, “Waráp yi fwapi papnámp arop te amo mokope aroponorá ninik rap?” Aerapo maok, am aropao sérrá, “Mao te profet ankwapono.” ¹⁸ Tá kare, wokwaek am arop te yi aompi yakámpan maok, oukoumwan te wae yi fwapi firikir námpon. Aenámpan maok, Juda taokeyakáp konap arop, am kar te karenorá mér te monoria nap kwamp maok, am yi fwapi nkenámp aropamp éntupwar naropwarén koropenkria wumwi. ¹⁹ Maomp éntupwar naropwar korop nepo, man arakrá turunk, “Má arop te yiráp táráp nie? Yumo sérrá, ‘Éntupwaro sámpámp fek yi aompi yakámpono’rá sénap nie? Takanánko te mokopiaka warko fwapi nke námpon?”

²⁰ Aerapo maok, éntupwar naropwaro sérrá, “Yino te wae mér nempono, am te yinomp tárápono. Wokwaek éntupwaro sámpámp feknámpia yi aompi yaká yak námp te, yino wae mér nempon. ²¹ Aeno oukoumwan te maomp yi mokopia fwapiánrá mér mono. Tá wa maomp yi firékarea pap námp am táman kor yino mér mono. Wae tékép námpara, námoku fwapi sénaeria námpono. Man turunkenke.”

²²⁻²³ Am te wokwaek kar, Juda taokeyakáp konap arop fákáreráo sérrá, “Arop ankárankao ‘Jisas te Kraisono’rá sénánko te man te, lotu nap mek korop kwaponoria yérépe mwanámpon.” Aerá sér i konapantá, éntupwar naropwar am táman apápria maok, ‘Wae tékép námpara, yumoku man turunkenk’rá sénepon. ✧ ²⁴ Aerepo maok, warko am yi aompi yakámp arop táman am fárákapao man koropaerá wumwia sérrá, “Waráp yi fwapi nánko te, Kwaro nke námp fek man saráp kare kar warákarrá ‘Aesio’rá sérampo. Yino wae mérono, am arop te kwatae ninikráp aropono.”

²⁵ Aerapo maok, mao kar pwarokwaprá arakrá sér, “Mao te kwatae ninikráp arop ni fwapi nie? Ono kor mér mono. Aeno ono mérnamp ankank te, wokwaek onomp yi aompi yakámpan, oukoumwan onomp yi wae fwapi kwapwe kare nánko nke nampon.”

²⁶ Aeránko maok, am fárákapao man sérrá, “Mao te amwan apae námpon? Waráp yi te mokopia firékarea pap námpon?”

²⁷ Aerapo maok, mao am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono waeman yumwan sénamp maok, yumo am kar wa te monoria napon. Apaeritea yumo kápae kare por turunk rap? Ae te yumo kor maomp wokwaek paokop mwaria nape?”

²⁸ Aeránko maok, am Farisi fákáre man wouroumpriaka sérrá, “Amoku maok am arop kwataeramp wakmwaek yaraknap aropono. Yino te Mosesomp wakmwaek paokop i konámpono. ²⁹ Yino te Kwaro Mosesén sérinámp karan saráp mérámpono. Aeno yino te am arop te maoknámp koropreanrá mér mono.” ✧

³⁰ Aerapo maok, am aropao am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Am onomp yi fwapi papnámp aropan yumo sérrá, ‘Yino mér mo námp te maoknámp koropean’rá sénapo, ono korokop tokwae nampono. ³¹ Nomo te wae mér, Kwar te kwatae ninikráp aropamp kar te wa mo i konámpono. Aeno arop ankárank Kwarén loturiaka Kwaromp ninikaok akwapnámp aropan maok, Kwaro maomp karan wawi konámpono. ✧ ³² Wokwaek karia koropea oukoumwan námp te, arop ankárank éntupwaro sámpámp fek yi aompiyakámp

arop maomp yi fwapi papámp kar te yak mono. ³³ Aeno Kwaro am arop sámp-kérép moi yakánko te, mao te am takeniamp tére mono.” ✧

³⁴ Aeránko maok, am fárakapao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Waráp éntupwaro amwan sámpnám ke feknámpia koropea amo oukoumwan nap te kwatae ninikráp aropono. Amo yinan yénkrá farákáp nae rape?” Am fárakapao makrá séria maok, man lotu nap mekamp yérépea ek sámp-kérép.

Jisasén mér monap aropamp ninik te yi aompiyak námp niamp’rá sénámp kar

³⁵ Jisaso am aropan arop fárakapao yérépea sámp-kérépnáp kar wawia maok, mao akwapea oupouroukia nke. Jisaso man nkea maok, man arakrá sér, “Amo te Aropamp Tárápan mér nap ni mo nie?” ³⁶ Aeránko maok, am aropao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Arop Tokwae, am Aropamp Táráp te wanono? Amo onan sénapo te, ono fwap man mér nanampon.” ³⁷ Aeránko maok Jisaso man sérrá, “Amo am arop te wae nke napon. Am arop te oukoumwan má amwan kar sénámpono.” ³⁸ Aeránko maok, am aropao man sérrá, “Tokwae Kar e! Ono wae mér nampon.” Makrá séria maok, Jisasén kwaráp torokomprá man lotuimpon.

³⁹ Aenko maok, Jisaso sérrá, “Ono ék namp te apárokamp arop fárakapaonap ninikan yurukup naeria ék nampon. Aenampara, arop fárakap yi aompi yakáp nap te fwap nke mwanapon. Tá arop fárakap náráp yi te fwap nke námprá ninik nap te, yi aompi yakáp mwarea napon.” ✧ ⁴⁰ Aeránko maok, Farisi ankwap fákáre wonae fik am fek yakápia maok, am kar wawia man sérrá, “Ae te yinan kor yinomp yi te aompi yaknámprá sénae rape?” ✧ ⁴¹ Aerapo maok, Jisaso am fárakapan sérrá, “Yumo yumokuráp yi aompi yaknámprá mér nap te, arop yumwan mokopia kot mwanapanáp, fwapon. Aeno yumo sérrá, ‘Yinomp yi te fwap yae-párak yakáp námpono’rá sénap te, yumo te oukoumwan kwatae ninik fek yakáp napon.”

10

Sipsipamp yáran wounáprá sénámp kar

¹ Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop sipsipamp yár ménki porok yoump moria, yár ankwap feknám oupukarrá piknám arop te, am te oukun arop, tá ankwapamp ankank sámp naerianám aropono. ² Aeno arop ménki porok yoump nám te, táte sipsip taokeyak konám arop námoku támaono. ³ Aenko maok, ménki kikíp konám aropao, am arop mankanoria ménki kik-pwaránko maok, am arop mankria námokuráp sipsipamp e ankákárankrá nánáránko, maomp kar wawia ouroumpea mank napo éréképea ek akwap konámpon. ⁴ Mao náráp sipsip ponankor éréképea ek akwapea maok, mekia akwap nánko, maomp sipsip ponankor maomp kar wuri wawia maomp wakmwaek éntér kákeaka tukup konapon. ✧ ⁵ Am sipsip fákáre te arop ankwapamp wakmwaek te tukup mo, pirikimpá tukup i konapon. Am te apaerianápe, mao wa nap te, ankwap aropamp kar námpantá napono.” ⁶ Jisaso am fárakapan máma wounáp kar farákáp námpan maok, am fárakapao kar fi fwapia mér moiapon.

Jisas te ‘Sipsip kwapwe kare taokeyak konám arop’rá sénámp kar

⁷ Aeria maok, Jisaso warko sérrá, “Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Ono támao ono sipsip akwap korop naenám ménkinono. ⁸ Sipsip taokeyak konap arop ponankor manénkir yakápap te, am arop fárakap te oukunrá, ankank ti konap aropono. Ae konapara, sipsip te am fárakapamp kar wa

moiapon. ⁹ Ono támao ono ménkino. Arop ankárank ononampok koro-peaka am yár mek yoump námp te, Kwaro man warko warámp naenámp. Aeanánko mao te mek youmpea warko ek akwapria fir oupouroukrá fánaenámpono. ✧

¹⁰ Oukun arop te ankwap ankankan níkia korop mono. Sipsip oukunria, yénképrá kákria sámpá yampourou naeria korop konámpon. Aeno ono te am fárákap fwap yiki yak sámpea napo, yiki yak am fárákapan top koupouri yak naenámpria korop nampono. ¹¹ Ono támao ono sipsip kwapwe kare taokeyak konamp aropono. Sipsip kwapwe kare taokeyak konámp arop te mao námoku am sipsip fárákap yaewour naeria náráp pourou sámp konámpono. ✧ ¹² Aeno maniantá saráp térerá yarak i konámp arop te sipsip taokeyak konámp arop kare mo, tá sipsipamp naropwar mo ara, nke nángo, yao pwae mekamp as korop nángo te, am sipsip páraprá fárákapá akwap konámpono. Aenánko, yao pwae mekamp asao ankwapmwaek yourouunkwe nángo, ankwapmwaek pírikimp konapono. ¹³ Am taknámp arop te sipsipantá nínik mono, maniantá saráp tére námpono. ¹⁴⁻¹⁵ Ono támao sipsip kwapwe kare taokeyak konamp aropono. Onomp Naropwaro onan wae mér, ono kor onomp Naropwarén wae mérnamp taknámp, onomp sipsipao kor onan wae mér, ono kor onomp sipsip wae mér nampono. Aenampara, onomp sipsipan yaewourria, fwap sumpwi nanampon. ✧ ¹⁶ Onomp sipsip ankwap fákáreao kor yakáp napon. Am fákáre te má yár mekamp mo ara, ankwap fek yakáp napon. Ono am fákárean kor éréképá koroepa nanko, am fárákapao kor onomp kar wa mwanapon. Aeria maok, ankárankamp fi sipsip mwar yakáp napo maok, ankárankamp sipsip taokeyak konámp arop yak naenámp. ✧ ¹⁷ Ono am sipsipantá onomp pourou sámpea, sumpwia warko fárámp nanampara, onomp Naropwar onan warákár kare námpono. ✧ ¹⁸ Arop ankárankao onan kwaporok sámp-wouroump mono, onokump nínik fek onoku fwap sumpwi nanampon. Ono fwap onomp pourou sámpea sumpwi nanampon. Tá ono fwap warko yiki yak sámpea fárámp nanamp pwi nampono. Onomp Naropwaro onan ‘Tak nanapono’rá séri námpono.’ ✧

¹⁹ Aeránko, Juda fákáreráo am kar wawia maok, warko anánk fi pírpwar. ²⁰ Takia maok, kápae kare aropao sérrá, “Mao te kwatae-arop noumpoukoupea épépérep námpono. Yumo apaerá man woupwi pátea maomp kar wa rape?” ²¹ Aerapo maok, táte nopok ankwap fárákapao sérrá, “Má kar máte arop kwatae-arop noumpoukoupá yaknámp aropamp kar mono. Ae te kwatae-arop woukoupá yak námp te, fwap arop yi aompi yak nángo, firékarea pap naenámp nie?”

Juda fákáre Jisasén ‘Mono’ ria yoporiap kar

²² Jerusalem mek, komontnámp ke fek lotu nap tokwae ménki kík-pwarariap yae nínikria warákárrá lotu i konap yae koropámp. ²³ Am ke fek maok, Jisaso lotu nap tokwae mek Solomonomp naepik mwaek yárakrá akwap. ²⁴ Aenánko maok, Juda fákáreráo mankea man kuk-sirarrá, am fárákapao man sérrá, “Amo Kraisao nap kwamp te, mae ke fek amo te wa karenorá érik sénanapon? Yinomp nínik épépérep námp tane!”

²⁵ Aerapo, Jisaso am fárákapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono waeman yumwan séri nampan yumo mér mo napon. Onomp Naropwaromp kárakáre fekamp ponankor tére tére namp te, am tére támao, ono te wa karenorá yumwan yénkép námpono. ✧ ²⁶ Aeno yumo te onomp sipsip fi mo napara,

✧ **10:9:** Jo 14:16 ✧ **10:11:** Sng 23:1; Jo 15:13 ✧ **10:14-15:** Jo 10:27; 1 Jo 3:16 ✧ **10:16:** Jo 11:52
✧ **10:17:** Fl 2:8-9 ✧ **10:18:** Jo 19:11 ✧ **10:25:** Jo 5:36; 10:38

yumo onan mér mo napon. ²⁷ Onomp sipsip fákáre te ono wae mér nanko, am fárakap onomp kar wuri wawia, onomp wakmwaek korop konapon. ²⁸ Aenapo maok, ono am fárakapan yiki yaká yakáp mwanap nénk nanko, mao te moyakáp mo kareno. Tá arop ankwap te onomp yaekamp pouroukoup mono. ✧ ²⁹ Onomp Naropwaro am fárakapan onan sáp námp te, námoku ankárakamp támao tokwae karia ankank ponankoran kor poukeyak námpara, arop ankwap te maomp yaekamp pouroukoup mono. ³⁰ Onomp Naropwar te, yino ankárakamp támaono.”

³¹ Aeránko maok, Juda fákáre am kar wawia yumwi sámprá warko man yankop mwariakapo maok, ³² Jisaso am fárakapan sérrá, “Ono yumwan manénkir onomp Naropwaromp kápae kare tére kwapwe wae yénkép namp te, yumo apae téreran ninik nap kwamp onan yumwian yankop mwaria nape?”

³³ Aeránko maok, Juda fákárerá mo man kar pwarokwaprá sérrá, “Yino te tére kwapweran ninikria amwan yumwi fek yankop mono. Amo arop kareao maok, Kwarén wouroump sérrá ‘Ono te Kwar’rá sénap fekeano.”

³⁴ Makrá sérápo maok, Jisaso am kar pwarokwaprá am fárakapan sérrá, “Yumokuráp lo karan kumwia nap te Kwaromp kar araki yak námpon: ‘Ono sérrá, “Yumo te kwar fákárenono.” ’ ✧ ³⁵ Kwaro am arop fárakapan kar farákápria, ‘Am fárakap te “Kwar”rá sérimpon.’ Nomo te wae mér, Kwaromp Buk fekamp kar te ankár taki yak konámpono. ³⁶ Aeno onomp Naropwaro onan nánapia sámp-kérép nánko, ono má apár mek ék námpara, ono sérrá, ‘Ono te Kwaromp Tárápono’rá sénanko, yumo onan apaerá ‘Kwarén wouroump nap’rá sénapon?’ ✧

³⁷ Aeno táte ono onomp Naropwaromp tére mo nanko, yumo onomp kar karenorá mér mo mwanaponno. ³⁸ Aeno ono te maomp tére nampon. Táte yumo onan, amo te karenorá mo nap kwamp te, yumo ono tére namp máman mér kipo. Aeria maok, onomp Naropwaro onont yak nánko, ono onomp Naropwarént yak namp fwapi ninikia mér mwanapon.” ✧

³⁹ Am fárakapao warko man fákap mwariakapo maok, mao am ankwap mwaeknámp warákarrá akwapámpon.

⁴⁰ Jisaso warko arákarrá akwapea ént Jordan tápampá akwap. Akwapea manénkir Jono arop ént mek énérrá kákámp fek yak. ⁴¹ Aenko maok, kápae kare koumteouráp arop maonámpok koropea maok, sérarrá, “Kareno. Jon te nkwakwe make ankank kárakáre yoro moimpan maok, mámá aropao naenámp karan mao farákápámp kar te ponankor kare karonno.” ⁴² Aeria maok, am fek táman kápae kare arop man méria, karenoriapono.

11

Lasarus sumpwimp kar

¹ Arop ankárakap touwe sámpámp, mao te Betani mekamp Lasarus. Am Betani te Maria ntia Marta aenenkamp némpno. ✧ ² Am yupu Maria te Tokwae Karomp puk wel kwarákárria maok, mao námokuráp me pwae fek pukamp wel féki torokorimpon. Am touwe sámpnámp arop Lasarus te am aenenkamp ménkinono. ✧ ³ Aenko maok, antáp yaworao Jisasnámpok kar sámp-kérépria arakrá sér, “Tokwae Kar e, amo man nouroupria warákár konap arop te touweane.” ✧ ⁴ Jisaso am wawia maok, sérrá, “Am touwe te arop sumpwi naenámp touwe mono. Am te koumteouráp arop Kwaromp

✧ **10:28:** Jo 3:16; 6:39; 10:3 ✧ **10:34:** Sng 82:6 ✧ **10:36:** Jo 5:17-20 ✧ **10:38:** Jo 14:10-11
 ✧ **11:1:** Lu 10:38-39 ✧ **11:2:** Jo 12:3 ✧ **11:3:** Jo 11:36

kárákáre nkea man warákárrá man e tokwae sánk mwanaponó. Tá am fek táman Kwaromp Tárápao kor e tokwae sámp naenámpón.” ✧

⁵ Jisas te Marta, maomp nánae Maria, tá ménkináp Lasarus am anánkwapoan te warákár konámpon. ⁶ Am Lasarus touwenámp kar koropánko maok, wawitea am yaknámp némpouk anánki yak. ⁷ Aea maok, wakmwaek námoku éréképá yárák i konámp arop fákáreran sérrá, “Nomo warko Judia mek tukup mwaro.”

⁸ Aeránko maok, am éréképá yárák i konámp arop fákárerao man sérrá, “Tisa, oukoumwan kar amwan Juda fákárerao yumwi fek arokoepa sumpwi pap mwaria wae nap te, amo warko am fek akwap nae rapie?” ✧

⁹ Jisaso maomp kar pwarokwaprá wounáp kar sérrá, “Ae te ankáránkamp yae fek yámar éntér-sámpramp ke akwap mo i konámp nie? Aeno arop yámar wae kare fek yárák námp te, sikiríp mo i konámpono. Am te apae riteanápe mao te waeman apárok yokorámp wae nke námpono. ¹⁰ Aeno arop kumuruk yárák námp te, mao nke naenámp wae yokor mo námpara, sikiríp konámpon.”

¹¹ Makrá séria maok, wakmwaek am fárákapan sérrá, “Nomp nouroup Lasarus amp námpono. Aenámpan maok, ono akwapea kéménkia fárámpá pap nanampono.” ✧ ¹² Aeránko maok, am éréképea yárákám arop fákáre támao am kar wawia maok, sérrá, “Tokwae Kar e! Mao amp nánko, maomp touwe warko fwap naenámpóno.” ¹³ Jisaso sérámp kar te Lasarus sumpwimpan séránko maok, am fárákap te Lasarus párák amp námpan sénámpwe ninikiaponó.

¹⁴ Aeapo maok, warko Jisaso érik sérrá, “Lasarus te wae sumpwi námpono. ¹⁵ Aenámpan maok, ono am ke fek méntér yak moi namp táman yumwan ninikria warákár nampono. Aenampara, yumo am fek táman Kwarén mér mwanaponó. Oukoumwan nomo maonámpok tukup mwaro.”

¹⁶ Jisas takrá séria pwar nánko, Tomas maomp ankwap e Tam Feae, mao Jisasén paokop i konap ankwap fákáreran sérrá, “Tak mwaro. Nomo ponankor tukupea mént sumpwi mwaro!” ✧

Warko fárámp naenámp ntia yiki yak te Jisas ‘Námo támaono’rá sénámp kar

¹⁷ Jisas ntia mao éréképá yárák i konámp arop fárákap tukupea némp Betani wonae fikria maok, mao wa nánko, Lasarus te wae péri me mek yia wori yak námpono. ¹⁸ Betani te Jerusalem mek wonae fik kar 3 kilomita fek yak námpon. ¹⁹ Aenampara, Juda mek kamp kápae kare koumteouráp arop Marta ntiaka Maria aenenkamp ménkináp sumpwi námpantá, am aenenkan yonkwae porokwe sánk mwaria koropea méntér yakáp.

²⁰ Aenapo maok, Maria nap mek tankánko maok, ²¹ Marta ‘Jisas koropán’rá sénámp kar wawia akwapea mwae aok kikipia maok, Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, amo mapek yakaporía te, onomp ménki te sumpwi mono.” ✧ ²² Aerá séria maok arakrá sér, “Ono wae mér nampon, amo Kwarén ‘Ankank sápaé’ ria sénápo te, amwan fwap sánk naenámpón.”

²³ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Waráp ménki te fwap warko fárámprá yiki yak naenámpón.” ²⁴ Tá Marta man sérrá, “Ono wae mér nampon, nánkár pwarnámp yae fek, sumpwinap arop ponankor warko ferámp nap fek fárámp naenámpóno.” ✧ ²⁵ Aeránko Jisaso man sérrá, “Warko fárámp konap te onoku támao, tá yiki yak te onoku támaono. Arop onan mér námp sumpwi námpao kor, mao oukoumwan yiki yak naerámpon. ²⁶ Tá arop ponankor yiki yakápria onan mér nap fárákap te sumpwi napao kor, fwap yiki yakáp mwanapon. Amo te mámá wae mér rape mo nie?”

✧ 11:4: Jo 9:3 ✧ 11:8: Jo 10:31 ✧ 11:11: Mt 9:24 ✧ 11:16: Jo 20:25 ✧ 11:21: Jo 11:32

✧ 11:24: Jo 6:40

²⁷ Aeránko maok, tá Marta Jisasén sérrá, “Tokwae Kar, yeno! Ono wae mér nampon, amo te Kwaromp Tárápono. Amo te am arop Kwaro apárok sámp-kérép nánko, náráp koumteouráp arop warko érékép nanap rimp támaono.” ✧

Jisaso Lasaruséntá yonkwae touweria émimp kar

²⁸ Marta aerá séria pwarará, youmpea nánae Marianámpok akwapea warámpá youmpea aop mwaek yakria maok, sánánkar sérrá, “Tisa koropea yakria amwan koropaenáne.” ²⁹ Mak ránko maok, Maria am kar wawia koupour fárámprá Jisasén akwapá nke. ³⁰ (Jisas te oukoumwan némpouk akwap mo, máte akwapea Marta man kikipimp fek yak.) ³¹ Juda fákáreráo Marian koukarrá yonkwae touwerá nap mek am mek yakáp napao nkeapo, Maria am feknámp fárámprá ek oukur akwapánko maok, am fárákapao ninikrá, máte akwapea péri me fek ém naeria akwapri kanria éntér kákia énénti tukup.

³² Maria akwapea Jisaso yak námp fekria maok, man nkea maomp puk wonae fik kwaráp torokompria man sérrá, “Tokwae Kar e! Amo mapek yakaporía te, onomp ménki sumpwi mono.”

³³ Maria ém nánko maok, tá mént koropap Juda fákáreráo kor éménk. Aenapo maok, Jisas man nkeria maok, maó kuri yonkwae touwea waeria maok, ém naenámp niamp. ³⁴ Aeria maok turunkrá, “Yumo man te maok pap napon?” Aeránko maok, am fárákapao kor man sérrá, “Tokwae Kar, amo koropea nkeae!”

³⁵ Aerapo maok, Jisaso kor ém. ✧ ³⁶ Aenánko, Juda fákáreráo nkea sérrá, “Yumo nkenke! Mao te am aropan nouroup kar i konámp kwamp námpon.”

³⁷ Aenánko maok, arop ankwap fárákapao sérrá, “Má arop te arop yi aompi yak námpan kor firékarea pap konámp te, mómá aropan kor apaeritea yaewour mo nánko, sumpwi námpon?” ✧

Jisaso Lasarusén fárámpea papámp kar

³⁸ Jisaso warko yonkwae touwea waeria maok, akwapea am papnap péri me táp fek. Am papnap me te manénkir péri me yokoropeaka maok, péri ankwap kárakére sámpea top kor fek nánkáráp tenapon. ³⁹ Ae tenapo maok, Jisaso sérrá, “Yumo am péri kárakére támá far-farrá tukupenke!” Aeránko maok, am sumpwinámp aropamp antápnáp Marta man sérrá, “Tokwae Kar e! Mao am mek tank námp te wae yia wori yak námpara, wae mákára kwatae korop naeria námpon.” ⁴⁰ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ono wae manénkir amwan sériampon, ‘Amo méria te, Kwaromp kárakére fwap nke nanapon!’ ” ✧

⁴¹ Aeránko maok, am fárákapao péri kárakére keakapapo maok, Jisaso narek tokoreyakrá sérrá, “Ayao, amo ono sénamp kar wawi napantá amwan ‘Aesio’rá sér rae. ⁴² Ono te wae mér nampon, amo ono sénamp kar ankár wa saráp yak konapon. Aeno ono ninik namp te, mómá yakápnáp koumteouráp arop amo onan sámp-kérép napo ék namp mér mwanapria, mómá kar sér rae.” ✧

⁴³ Makrá séria pwarará maok, tékén kar wumwia sérrá, “Lasarus, amo ek oukur-koropae!” ⁴⁴ Makránko maok, am sumpwinámp arop fárámpeaka érik mankánko maok, maomp pu, yae, tá yimetápok waempyam fek woukoup tenap yak nánko, Jisaso am fárákapao sérrá, “Yumo am waempyam aokor-aokoria pwarapo akwapano.”

Jisasén sámp-wouroump mwanámp’ ria kar papap kar

⁴⁵ Kápae kare Juda fákáre koropea Mariant koukarrá yonkwae touwenap arop fárákap Jisaso am ankank taknámp nkeaka man mériapon. ✧ ⁴⁶ Aenapan maok, ankwap fárákap te tukupea Farisi fákáreaonapokria am Jisasoinámp ankank táman farákáp.

⁴⁷ Aenapo maok, pris tokwae fákáre ntia Farisi fákáre Kaunsil fákáreran koropenkria wumwi. Wae koropea koupoukour napo maok, am fárákan s érrá, “Am arop te kápae kare nkwakwe make ankank yoro námp te, mokop mwanámpon? ⁴⁸ Táte nomo man kwaporok takanoria pwate nángo te, arop ponankor man mér mwarea napon. Tá Rom mekamp arop fákáre koropea nomp lotu nap tokwae souroumpouriaka nomp arop fárákan kor méntérantáno.”

⁴⁹ Aerapo maok, arop ankárank Kaiafas mao te pris taokeyak konámp arop am yopwar fek yakria maok, mao am fárákan s érrá, “Yiráp ninik te épépérép kare nape. ⁵⁰ Yumo te ankárankamp ankank yumwan fwap yae-wour naenámp te mér mo napon. Arop ankárankao ponankor koumteouráp aropantá sirarrá sumpwi naenámp te kwapwe kareno. Takria nomp arop fi ponankor surumpwiantáno.”

⁵¹ Kaiafas te námokuráp ninik mekamp karan sér mono. Mao te am yopwar fek pris éréképá yak konámp aropara, Jisas Juda fian yaewourrá sumpwi naenámp profet kar fek sénámpon. ⁵² Mao sumpwi námp te Juda firan saráp yaewour mono, am sumpwi námp te Kwaromp tárápu ponankor apár-apár yakáp nap koupoukareaka ankárankamp fi yakáp mwanapria námpon. ✧

⁵³ Aeria maok, am yae feknámpia man sámp-wouroump mwanap mwae oupouroukrá kar sérarrá tukup. ⁵⁴ Aeapo maok, Jisaso warko Juda fákáre ou mek érik akwap mono. Am fek pwarará námoku éréképá yarak i konámp arop fákáre éréképea arop yak mo apár wonae fikamp taun ankárank Efraim mek énéngi tukupea am fek yakápiapon. ✧

⁵⁵ Juda firamp Pasova Fári konap Yae wae fae nángo maok, kápae kare némpouk mwaekamp arop Jerusalem mek Kwaro nke námp fek námokuráp ninik fwapokwap mwaria tukup. ✧ ⁵⁶ Aeria maok, Jisas te maok yakánrá oupourouk. Am fárákap lotu nap tokwae mek yinkea yakáprá námoku kok sérarrá maok, “Yumo te mokoprá ninik rap? Mao te koropea Pasova Yae Tokwae te nkea ni moi kane?” ⁵⁷ Aerapo maok, pris tokwae fákáre ntiaka Farisi fákárerao koumteouráp aropan s érrá, ‘Arop ankárankao Jisas te maok yakánrá mér námp kwamp te, yinan sénapo, man fákap mwanámp’rá séri napon.

12

Maria Jisasomp puk sanda kwarákarimp kar

¹ Pasova Fári konap Yae oukoumwan tokwampok yae tankánko maok, am ke fek Jisaso apár me mekamp kéménkia papámp arop Lasarusomp némp Betani mek akwap. ✧ ² Aenko maok, am némpouk am fek Jisasén ‘Aesio’rá sér mwaria, maompor fir nánap. Marta fir yorokwae nángo maok, Lasarus Jisasént fár mwanap aropént tank. ³ Aeapo maok, Maria sanda mani tokwae fekamp, hap kilo botol sankoropea maok, Jisasomp puk forokwapea pwarará maok, námokuráp me pwae fek féki torokorrá yakánko maok, am nap mek sanda nánákáre kwapwe top-pwarámpá yak. ⁴ Aenko mént paokopiap arop ankárank Judas Iskariot am arop te nánkár wakmwaek Jisasén arop outiri naenamp mao s érrá, ⁵ “Am sanda te nomo aropan sánkria am fekamp

✧ 11:45: Jo 4:48 ✧ 11:52: Jo 10:16,17-21; 1 Jo 2:2 ✧ 11:54: Jo 7:1 ✧ 11:55: Kis 12:14-20

✧ 12:1: Jo 11:1,34

300 yae fek térea sámp konámp niamp 300 mani silva sámpeaka, ankank monap aropan nénk mwar mpup!” ✧ ⁶ Mao te ankank monámp aropan ninikrá sér mono, mao maniráp yam taokeyakria mani oukun i konámp aropao námpon.

⁷ Aeránko maok Jisaso sérrá, “Am yupu te numwar takano. Mao am taki námp te, niki-samp yakrá akwapea, ono sumpwi nanko, onan apár me mek papnap yae fek naenámpon. ✧ ⁸ Ankank moráp arop fárákap te yumont yakápi yakáp mwanapon. Aeno ono te yumont yaká yak nanamp mono.”

Pris tokwae fákárerao Lasarusén sámp-wouroump mwaria sérariap kar

⁹ Kápae kare Juda fákárerao wa napo, Jisas Betani mek yakánko maok, am arop fárákap te maonámpok korop. Am fárákap te Jisasén saráp koropea nke mono. Manénkir Jisaso Lasarusén apár me mekamp kéménkia papámpan mér napara, Lasarusén kor nke mwaria korop napon. ✧ ¹⁰⁻¹¹ Aeriaka, kápae kare Juda fákáre pris tokwae fákáreran pwarará tukuprá Lasarusén nkeaka Jisasén mérapantá maok, pris tokwae fákárerao sérrá, ‘Lasarusén kor mént sámp-wouroump mwar’ ria kar papapono.

Jisas Jerusalem mek king niampia akwapámp kar
Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40

¹² Jisaso Lasarusént fária pwaránko, ankwap yae fek kápae kare koumteouráp arop Pasova Yae nke mwaria Jerusalem mek koropea koupoukour yakáp. Aeria am fárákapao wawapo maok, ‘Jisas Jerusalem mek korop naean’rá sér. ¹³ Am wawia maok, oupuk pwae niamp yao pwae fékéria tukupea, mwaeaoak Jisasén kikipia tékén arakrá sér, “Nomo Kwarén warákár mwaro! Kwaro Tokwae Karamp e fek koropnámp arop má e tokwae sánkano! Mao te Israel firamp King yak naenámpono.” ✧

¹⁴ Jisaso donki soup ankárank sámpea am fek tank. Aenánko, am te Kwaromp Buk fek yaknámp kar niampon. Am te arakrá sénámpono:

¹⁵ “Taun Saion mekamp koumteouráp arop, yumo te apápi kwapono!

Yiráp king oukoumwan má korop námp nkenke.

Mao te donki soup fek tankrá korop námpono.” ✧

¹⁶ Manénkir am ke fek te mao éréképá yarak i konámp arop fárákap te am kar fi te mér moiapono. Aeno nánkár wakmwaek Jisas warko arákarrá pokria wae tokwae sámp námp fek maok, am Kwaromp Buk fek yaknámp kar ninikria, arop fárákapao Jisaséniapan kor ninikia, ‘Am te Jisas táman sénámpon’rá mériapon.

¹⁷ Wokwaek kápae kare koumteouráp arop Jisasént yakápria nkeapo, Jisaso Lasarusén apár me mekamp fárámpea papámpon. Oukoumwan am koumteouráp arop te am Jisasoimp táman arop ankwap fárákapan kar farákáp napon. ¹⁸ Aenapo, kápae kare koumteouráp arop Jisaso manénkir am ankank yoroimp kar táman wawia maok, am fárákap maonámpok tukupea mwaeaoak kikip. ¹⁹ Tá Farisi fákárerao kor námoku támao am nkea námoku kok sérarrá, “Nkenke! Nomo mwaria nánap námp te tak mwanámp pourou moiane! Ponankor koumteouráp arop te man éntér kákia tukup napon.”

Grik ankwap fárákap Jisasén nke mwarianap kar

²⁰ Koumteouráp arop fákáreráo tukupea Jerusalem mek Pasova yae fek Kwarén lotu mwariakapo maok, táte Grik ankwap fákáreráo kor mént tukup. ²¹ Am Grik fákáre te Galili mekamp taun Betsaida mekamp arop Filiponámpok koroepa maok, man arakrá sér, “Arop Tokwae, yino te Jisasén nke mwarianeano.” ²² Aerapo maok, Filipino kor akwapea Andrun séria warámpea énénkér akwapea Jisasén sérepo maok, ²³ tá Jiaso am arop yaworamp kar mao sumpwi naempan wounáp kar sérrá, “Oukoumwan má ke fek te Aropamp Táráp e tokwae sámp naenámp ke te wae korop námpon. ✧ ²⁴ Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Wit ki apárok piká tankrá yipi takére mo nám te, am ankárank támao saráp yak konámpon. Aeno apárok piká tankea yipi takérea téri pokea maok, ki kápae kare tank konámpon.” ²⁵ Am wounáp kar séria pwarará maok, kar kare sérrá, “Aeno arop námokuráp pourouan yiki yak naenámpan ninikrá yárok nám te, maomp yiki yak moyak naerámpon. Aeno arop námokuráp pourouan wampwe pwarará, onan ninik nám te, mao fwap ankár yiki yaká yak naenámpon. ✧ ²⁶ Aeno arop ankárank onomp tére naenámp kwamp te, ankár ononampaok kuno. Takria maok, mae némpouk ono yak namp te onomp tére aropao kor onont am fek yak naenámpon. Aeria maok, arop onomp tére nánko te, onomp Naropwar te man e tokwae sánk naenámpon.” ✧

Jiaso námoku sumpwi naenámpan sénámp kar

²⁷ Jisas warko ankwap kar arakrá sér, “Oukoumwan te ono yonkwae touweria ninik tokwae nampono. Aenampara apaerá sénanampon? Ae te ono onomp Naropwarén sérrá, ‘Oukoumwan má ankank korop nám má sámp-sirae’rá sénanampon nie? Ono takrá sér mono. Am ankank te ankár onomp pourouk korop naenámpria ék namp támaono. ✧ ²⁸ Ayao, waráp e tokwae kwapwe yénkép napo, arop fárakapao nke mwanapono.” Jiaso makrá séránko maok, táte yámar meknámp kar ankárank arakrá sér, “Ono te wae onomp e tokwae kwapwe kare yénkép nampara, warko oukoumwan kor tak nanampono.” ²⁹ Aeránko am koumteouráp arop fárakap wonae fik am fek yakáp napao, am kar wawia arakrá sérrá, “Wi! Oukurér párákapáne!” Tá ankwap fákáreráo sérrá, “Mono, enselo mént kar sénámpono.”

³⁰ Aerapo maok, Jiaso sérrá, “Am kar yumo wa nap te onan yaewour mono. Yumwan yaewour naenámpan námpon. ³¹ Oukoumwan Kwaro má apár mekamp koumteouráp arop younkoupria, táte má apár mekamp arop poukeyak konámp arop kwatae yérepea kérép naenámpon. ✧ ³² Oukoumwan te ono má apár mek yak nampan maok, nánkár te onan ka-sampokea napo, am ke fek táman ponankor koumteouráp arop ononampok érékép-korop nanampono.” ✧ ³³ (Jiaso am takrá sérimp te námoku sumpwi naenámp mwaekamp ninik fek sérimpon.)

³⁴ Aeránko maok, am koumteouráp arop fákáreráo maomp kar pwarokwaprá man sérrá, “Yino wa nánko Kwaromp loao sérrá, ‘Krais te ankár yaká yak naenámpo’rá sénámpon. Amo mokopia ‘Aropamp Táráp narek sampok mwanap’rá sér rape? Am ‘Aropamp Táráp’ te wanono?’” ✧

³⁵ Aerapo maok, Jiaso am fárakapan wounáp kar sérrá, “Wae te fae tákáre ke fek yumont yak námpon. Oukoumwan wae yumont yak nám fek yiráp paokop te ankár wae fek paokop kip. Yumwan kirikip koroepa oupouroup naeane. Arop kirikip mek yárokria te, mao te maok akwap raerá mér mo i

konámpon. ✧ ³⁶ Wae te oukoumwan yumont yak námpara, yumo ankár wae táman méria maok, yumo waeramp arop fákáre yakáp mwanapon.” ✧

Juda kápae kare Jisasén mér moiap kar

Jisaso makrá séritea maok, am fárákan pwarará youmpea mek yak. ³⁷ Am fárákap Jisaso nkwakwe make kárakáre yoro nángo nke napao maok, man te mér mo napon. ³⁸ Aenapo maok, profet Aisaiamp kar méntér pwi námpon. Aisaiao sérrá,

“Tokwae Kar e!

Wa mokop yinomp kar wawia mér námpon?

Wa mokop Tokwae Karao

náráp kárakáre yéknépnámp tére

oukoumwan má térenámp niamp nke námpon?” ✧

³⁹ Am fárákap Jisasén mér mwanap pourou mono. Am tak mwarap fi táman Aisaia ankwap kar kumwi námpon:

⁴⁰ “Kwaro am fárákapamp yi nke mwanap pourou moi papria

ninikan kor épérépi pap.

Takria am fárákap ankank nkeria, kar fi méria,

ononampok arákarrá korop napo,

ono am fárákan fwapokwapi papantáno.” ✧

⁴¹ Aisaia am takrá sénámp te, apae riteanápe, Jisasomp kárakáre tokwaeran nkea pwatea am Jisas táman sérimpon. ✧

⁴² Karenono, kápae kare Juda taokeyakáp konap aropao kor man mérapo maok, Farisi fákárao námwan, lotu nap mek korop kwaponoria taokorantá apáp nap kwamp, maomp mérap érik sér moiapon. ✧ ⁴³ Am fárákap te Kwaro námwan warákár naenámpria te mono, arop fárákapao námwan warákáranápon kar i konapon.

Jisaso farákápnámp kar támao aropamp ninik yurukup naenámp kar

⁴⁴ Jisaso tékén sérrá, “Arop onan mér námp te onan saráp mér mono, onomp Naropwaro onan sámp-kérép nángo ék nampan kor mént mér námpon. ⁴⁵ Arop onan nke námp te, onomp Naropwaro onan sámp-kérépánko ék namp man kor nke námpon. ✧ ⁴⁶ Ono má apár mek ék namp te ará: Arop fárákap onan mér nap te kirikip mek yakáp mono. ✧ ⁴⁷ Aeno arop ankárankao onomp kar wawiaka onomp karwaok yarak mo námp te, man te ono arop yurukuprá kot i konámp aropnámp taknámp mono. Ono ék namp te má apár mek yakrá koumteouráp aropan yurukuprá kot naeriaka ék mono. Ono ék namp te am arop fákáreran warko érékép naeria ék nampon. ✧ ⁴⁸ Aeno arop onan younkwek sirarrá onomp kar sámp mo námp te, man yurukuprá kot naenámp arop te yak námpon. Ono farákápnamp kar támao nánkár pwarnámp yae fek mao am fárákan yurukuprá kot naenámp. ✧ ⁴⁹ Ono te onokump ninik fek má kar farákápnamp mono. Onomp Naropwaro onan sámp-kérépánko ono ékamp, mao námoku kápae kare kar onan farákápaerianámp sámpria, am farákápnamp nanamp ninikan kor sámp námpon. ⁵⁰ Ono te wae mér nampon, onomp Naropwaromp kar te yiki yaká yakáp mwanap nénk konámpon. Aenámpara, kápae kare kar ono farákápnamp te onomp Naropwaro ‘Arakae’rá sénámpaok i konampono.” ✧

✧ **12:35:** Jo 8:12 ✧ **12:36:** Ef 5:8 ✧ **12:38:** Ais 53:1 ✧ **12:40:** Ais 6:10; Ap 28:26-27 ✧ **12:41:** Ais 6:1 ✧ **12:42:** Jo 9:22 ✧ **12:45:** Jo 14:9 ✧ **12:46:** Jo 1:9; 8:12 ✧ **12:47:** Jo 3:17 ✧ **12:48:** Hi 4:12 ✧ **12:50:** Jo 8:28

13

Jisaso námoku éréképá yárák i konámp arop fákáreramp pu yárárimp kar

¹ Pasova Yae kumur korop naerianánko, am ke fek táman Jisas wae mér, má apár pwarará Naropwaronámpok pok naenámp ke korop. Aenánko maok, náráp kourámp arop fákáreran má apár mek yakáp napan yonkwae touwemp te ankár yonkwae touwe tokwaerá akwapea, sumpwimp ke fekimpon. ✧

² Kumuran Jisas ntia mao éréképá yárák i konámp arop fárákap fépérrá tankáp. Aenapan maok, Saimon Iskariotomp táráp Judasén te wae Satano Jisasén arop outiri naenámp ninik wokwaek sánk tenámpono. ³ Jisas te wae mér, Naropwaro ankank ponankor maomp yaek sánkámp, tá námwan sámp-kérépánko ékiakámp warko arákarrá Kwaronámpok pok naenámp kor wae mér. ✧ ⁴ Ae námp kwamp maok, Jisaso am fir taki tank nánko, fárámpea waempyam éri wor paprá tawel sámprá kámpea pwarará maok, ⁵ ént dis mek kwarákár. Takia maok, wae am feknámp námoku éréképá yárák i konámp arop fárákapamp pu yárária * pwarará maok, táte am kámpnám tawel fek am fárákapan féki torokor.

⁶ Takria Saimon Pitamp wonae fik koropánko maok, Pita man sérrá, “Tokwae Kar e! Amo te onomp pu yárár nae rape?” ⁷ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono térenamp ankank te oukoumwan te amo mér mono, tá nánkár wakmwaek maok, amo mér nanapon.”

⁸ Aeránko maok, Pita man sérrá, “Amo onomp pu te yárár mo karonono!” Aerá séránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ono amwan éntup moia nanko te, amo warko onont yak nanap pourou mono.” ⁹ Aeránko maok, Saimon Pita man sérrá, “Tokwae Kar e, ae te takanánko te, onomp pu mwar yárári kwapon. Ankár yae kor, me kor méntér yárárae!”

¹⁰ Mak ránko maok, Jisaso man wounáprá sérrá, “Arop wae éntupianámp te warko koupour kar éntup mo i konámpon. Puan saráp yárár napo kor, waeman ponankor yiki kukurámpon. Yumo te waeman yiki kor yakáp napan maok, ono yumwan ‘Ponankor’rá sér mono.” ¹¹ (Jisas te am arop námwan yopor aropamp yaek pap naenámp te wae mér. Ae námp kwamp maok, mao sérrá, “Yumo ponankor yiki kukur mono.”)

¹² Jisaso am fárákapamp pu yárária pwatea warko náráp waempyam sámpea yirímptea warko tank. Aeria maok, am fárákapan turunkrá, “Ono yumwan má térenamp fi te yumo wae mér nap nie? ¹³ Yumo onan ‘Tisa’, tá ‘Tokwae Kar’rá sénap te, tá kare yae-párak kare sénapon. ¹⁴ Ono Tokwae Kar, tá Tisa wuriman, tére arop arákarea yiráp pu yárár nampara, yumo kor yiráp ankwapnáp ankwap fárákapamp puan kor takrá yárár kipo. ✧ ¹⁵ Ono máma ninik yumwan yénkép namp te, yumo kor ono yumwan yénkép nampnám maknám tére kip. ✧ ¹⁶ Ono yumwan kare kar sénámpon: Tére konámp arop te maomp arop tokwae kámákár akwap mono. Tá sámp-kérép nánko korop námp te, am sámp-kérépnám aropan kámákarrá nareki yak mono. ¹⁷ Oukoumwan te yumo ono annamp ninik fi kor wae mér napara, yumo ampaokria te, yumo fwap warákár mwanapon. ✧

¹⁸ Ono te yumwan ponankor sér mono. Ono onomponoria nánkárápnamp arop fárákapan yumwan te wae mér nampan maok, Kwaromp Buk fek kar arakrá yak námp waeman kare korop naenámp mér nampon. Am kar te arakrá sér, ‘Arop onont pan fánámpao onan younkwe sinaeria námpon.’ ¹⁹ Am

✧ **13:1:** Jo 15:13 ✧ **13:3:** Jo 13:27; 16:28 * **13:5:** Pu yárár i konámp tére te tére aropao saráp i konámpono. ✧ **13:14:** Lu 22:27 ✧ **13:15:** Fl 2:5; 1 Pi 2:21 ✧ **13:17:** Je 1:25

ankank te oukoumwan korop mo nánko, ono yumwan manénkir sér rae: Nánkár wakmwaek am ankank koropeanánko, yumo fwap Ono Taki Yak namp mér mwanapon. ✧ 20 Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Ono tére arop sámp-kérép nanko, man warámpea yaewour námp te, tá onan táman warámpea yaewour námpon. Tá arop onan warámp námp te, mao onan sámp-kérépánko ékamp Kwarén kor warámp námpon.”

*Judasó Jisasén yopor aropamp yaek pap naerianámp kar
Matyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23*

21 Jisas takrá séria pwarará, yonkwae touwea waeria maok, érik farákarrá arakrá sér, “Ono yumwan waeman kare kar sér rae: Yumo ou mekamp ankwap ankárank onan yopor aropamp yaek pap naerámpon.” 22 Makrá séránko maok, mao éréképá yarak i konámp arop fárakap námoku kor am kar épérép nap kwamp maok, nonopok énounkouprá, máte wan sérianria mér mono. 23 Mént paokop i konap arop ankárankamp Jisaso man warákár kar i konámp arop te Jisasomp éntér mwae wonae fik kar tank. ✧ 24 Aenánko maok, Saimon Pita, man wan sérianrá turunkaeria me fi wink. 25 Aeránko maok, mao wonae fik kar éntér kor fek youmprá woukoupria maok, Jisasén sérrá, “Tokwae Kar, amo te wan sér rap?” 26 Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Nánkár nomo énéni fánámp arop ankárankampan ono pan sámpea sup mek anámpea sánk nampao maok, am arop táman sénampon.” Mak ritea maok, pan sámpea sup mek anámpea Saimon Iskariotomp táráp Judasén sánk.

27 Judaso am pan sámpea pwar nánko maok, Satano maomp ninik mek yoump. Aenko maok, Jisaso man arakrá sér, “Ankank amo tak naenap te koupour takae.” 28 Aeránko maok, arop ponankor énéni tankáp nap Jisaso Judasén sénámp kar fi te ankwap ankárankampao mér mono. 29 Ankwap fárakapao ninikrá, Judas te mani kérépamp yam poukwap konámpara, Jisas man te ‘Am mani fek lotu mwanap yae fekamp ankank akwapá tiaerá sérámpwe ninik. Tá ankwap fárakapao ‘Ankank monap aropan nénkaerá sérámpwe nikiapon. ✧ 30 Aeapo maok, Judas am pan fákáre sámpea pwarará koupour kar apárok oukur akwapánko maok, wae kirikipeyak.

Jisaso mao éréképá yarak i konámp arop fákáreran lo wourékam nénkámp kar

31 Judas wae apárok akwap tenánko maok, Jisaso sérrá, “Oukoumwan te Aropamp Táráp wae e tokwae sámp námpon. Tá Kwaro Aropamp Tárápaonámp fek e tokwae sámp námpon. 32 Kwaro mao tére námp fek e tokwae sámpria te Aropamp Tárápan kor Kwaro námoku e tokwae sánk nánko, am ankank te koupour kar naenampon. ✧ 33 Onomp tárápu kwae! Kánanke kwarok ke fek saráp ono yumont yak nanampon. Aeno nánkár te yumo onan oupouroung mwanapon. Ono manénkir Juda taokeyakáp konap fákáreran makrá sériampan oukoumwan yumwan kor take pourouráp kar táman sér rae: Yumo te ono akwap nanamp némpouk te tukup mo kareno. ✧ 34 Ono te yumwan oukoumwan lo wourékam nénk nampon. Am te arak: Yumo ankákárank nonopok nounouroupria warákár kipo. Ono yumwan nouroupria warákár kari namp te, yumo kor taknámp ankár nonopok nounouroupria warákár kar tak kipo. ✧ 35 Yumo yiráp ankwapyaenámp fárakapént nonopok nounourouprá warákár kare napo maok, arop ponankoran yumo onomp firáp yakáp nap yénkép napo, mér mwanapon.” ✧

*Jisaso ‘Pita te “Námwan mér mono”rá sénaeen’rá sénámp kar
Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34*

✧ 13:19: Jo 14:29 ✧ 13:23: Jo 21:7,20 ✧ 13:29: Sng 41:9; Jo 12:6 ✧ 13:32: Jo 17:5 ✧ 13:33: Jo 7:33-34 ✧ 13:34: Jo 15:12; Ef 5:2 ✧ 13:35: Jo 17:23; 1 Jo 3:14

³⁶ Saimon Pita man sérrá, “Tokwae Kar, amo te maok akwap nanapon?” Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono akwap naerianamp némpouk te amo oukoumwan onan éntér papá akwap nanap pourou mono. Aeno nánkár wakmwaek maok amo onan éntér papá korop nanapon.”

³⁷ Aeránko maok, Pita man turunkrá, “Tokwae Kar, apaeritea ono oukoumwan waráp wakmwaek akwap mo nanampon? Ono fwap amwan yaewourrá onomp pourou sámp nanamp tene!”

³⁸ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Waráp ninik te, amo fwap onan yaewourrá waráp pourou sámp nanap nie? Ono amwan waeman kare kar sér rae: Kakaruk oukoumwan aráp mó nánko, amo onan te ‘Mér mo namp’rá yinink por sénae rapono.”

14

Jisas te ‘Arop Naropwaronámpok pok mwanap mwae kup’rá sénámp kar

¹ Jisas warko am fárákapan sérrá, “Yumo te kokorokoriaka yonkwae touwe tokwae kwapon. Yumo Kwarén méria ankár onan kor mént mér kip. ✧

² Onomp Naropwaromp nap aok-aokore te kápae kare ara, ono pokea yiráp por nap aokore nánaprá párapop nanampon. Aeno am nap aokore yak mo nánko te, ono yumwan takrá sér mono. ³ Ono pokeaka yiráp por népe nánapia pwar namp kwamp te, warko ékia yumwan éréképá pokeaka ono yak namp fek énéki yakáp mwanámpon. ✧ ⁴ Yumo te ono pok naenamp némpouk poknám mwae te yumo wae mér napon.” ⁵ Aeránko maok, Tomaso man sérrá, “Tokwae Kar e, amo te maok akwap nae rape? Yino am te mér mo námpon. Tá mwaeran kor mokopia mér mwanámpon?”

⁶ Jisaso man sérrá, “Onoku támao mwae kupono. Tá ono kare kar sér i konap fi korono. Ono te yiki yak fi korono. Arop Kwaronámpok korop naenám te ankwap mwae te yak mono, ono mwarono. ✧ ⁷ Yumo onan wae méri yakáp nap kwamp te, oukoumwan yumo fwap onomp Naropwarén kor mér mwanapon. Yumo man te wae nke napara, oukoumwanian man mérrá tukup napon.” ⁸ Filipino Jisasén arakrá sér, “Tokwae Kar e, amo yinan Naropwar yénképea napo maok, am támao wae yinomp ninik fwap farákár naenámpon.”

⁹ Nopok Jisaso man sérrá, “Filip, ono yumont waeman kápae kare ke fek yak naman maok, amo te onan oukoumwan mér mo nap nie? Arop onan nke nám te, onomp Naropwarén kuri wae nke námpon. Amo mokopiaka ‘Waráp Naropwar yinan yénképaé’rá sér rape? ✧ ¹⁰ Ae te amo onomp Naropwarént kumpeyak nanko, onomp Naropwaro onan kumpeyak nám te amo mér mo rape? Ono yumwan sénamp kar te onokump ninik fek sér mono, onomp Naropwaro onont yakria maok, náráp tére am tére konámpon. ✧ ¹¹ Yumo te má kar man ankár mér kipo: Ono onomp Naropwarén kumpeyak nanko, tá onomp Naropwaro kor onan kumpeyak námpon. Táte yumo takrá mér mwanap pourou mo nánko te, yumo ankár ono kápae kare tére namp táman ninikria maok, yumo onan mér kip. ✧

¹² Ono waeman yumwan kare kar sér rae: Arop onan mér nám te, mao kor ono nkwakwe make tére konamp te, fwap takrá tére naenámpon. Mao te tére tokwaeria onomp tére kámákár akwap naenámpon. Am te apae ritea námpanápe ono te onomp Naropwaronámpok pokea yak nanampon. ¹³ Kápae kare ankank yumo onan mér nap fek turunk nap te, ono fwap yumwan nénk nanampon. Aenanko maok, Tárápao tak nám fek Naropwaro e tokwae sámp

✧ **14:1:** Jo 14:27 ✧ **14:3:** Jo 17:24 ✧ **14:6:** Jo 11:25; Ef 2:18 ✧ **14:9:** Kl 1:15 ✧ **14:10:** Jo 12:49 ✧ **14:11:** Jo 10:38

naenámpon. ✧ 14 Ponankor apae ankank yumo onomp e fek turunk nap te, ono fwap ampaok nanampon.”

Jisaso ‘Yiki Kor Spirit sámp-kérép nanamp’rá sénámp kar

15 Jisas warko arakrá sér, “Yumo onan nouroup kareria te, yumo ankár ono sénámp kar ponankor ampaok mwanapon. ✧ 16 Aenapo, ono onomp Naropwarén turunk nanko, yumont Fearámpá Yakria Kárakáre Sánk naenámp Ankwap sámp-kérép naenámpon. Aenánko maok, mao te ankár yumont yaká yak naenámpon. ✧ 17 Am Fearámpá Yak naenámp te kare kar sér i konámp Spiritono. Apárokamp kounteouráp arop te man sámp mwanap pourou mono. Am te apae riteanápe man nke mo, man mér mono. Aeno yumo maok man mér napara, yumont yakria, yiráp ninik mek yaká yak naenámpon. ✧

18 Ono te yumwan kwaporok taki yakápenkria párapok tenanko, yumo kweri tárápu niampia yakáp mono. 19 Ono te fwap warko yumonapok korop nanampon. Kánanke kwarok ke fek, apárokamp kounteouráp arop te onan warko nke mono. Aeno yumo maok onan nke mwanapon. Ono yiki yak napara, yumo kor taknámp yiki yakáp mwanapon. 20 Am yae fek táman maok, ono onomp Naropwarént kumpeyak nanko, yumo kor onont kumpeyakáp napo, ono yumont kumpeyak namp mér mwanapon. ✧ 21 Arop onomp kar sámpea ampaok kar námp te, am arop onan nouroup kare námp yénkép námpon. Tá arop onan nouroup kare námp te, onomp Naropwaro nouroup kare nánko, tá ono kor man nouroup kareria onoku kare man érik yénkép nanampon.” ✧

22 Jisaso makrá séránko maok, Judas Iskariot te mono, Judas ankwapao, Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, apaeritea amo yinan saráp amoku kare yénképria mámá apárokamp kounteouráp aropan yénkép mo nanapon?”

23 Aeránko maok, Jisaso nopok man arakrá sér, “Arop onan nourouprá warákár kare námp te, mao te ono sénámp karwaok kar yarak naenámpono. Aenánko onomp Naropwaro kor am aropan nouroupria warákárria maok, yino énénkér koropeaka mént yaká yak nenempon. ✧ 24 Arop onan nouroup kar mo námp te, mao te fwapia onomp karwaok mo i konámpon. Mámá yumwan yénkra farákápnamp kar máte onokump kar mono. Onomp Naropwaro onan sámp-kérépánko ono ékamp maomp karonno.

25 Ono oukoumwan yumont yaknamp ke fek, ono yumwan am kar farákáp nampon. 26 Aeno ‘Yumont Fearámpá Yakria yumwan Kárakáre Sánk naenámp’rá sénámp te Yiki Kor Spiritono. Onomp e fek onomp Naropwaro man sámp-kérép nánko, ék naenámpon. Mao te yumwan kápae kare ankank yénk naenámpon. Tá mao yumwan ninik sánk nánko, ono yumwan wokwae farákápnamp kar ponankor warko nik mwanapon. ✧

27 Ono yumwan pwar naeramp kwamp, yonkwae porokwe nénk tenanko, am yiráp ninik mek yak naenámpon. Tá ono yumwan yonkwae porokwe nénk naeramp te, apárokamp aropao nénk konap niamp mono. Aenampara, yumo te kokorokoriaka apáp tirinkia yonkwae sékéria wae kwapon. ✧ 28 Yumo te ono yumwan farákápnamp kar mámá wae wa napon: Ono yumwan pwarará akwap nae rae. Tá ono warko yumonapok arákarrá korop nanampon. Yumo onan warákár nap kwamp te, ono onomp Naropwaronámpok akwap nampan kor warákár mwanapon. Am te apaeritea námpanápe, onomp Naropwar te narek kar onan kámákár yak námpon. ✧ 29 Mámá kar yumwan farákáp namp te, am ankank oukoumwan korop mo nánko, ono manénkir farákáp

✧ 14:13: Mt 7:7; Jo 16:23-24; 15:7 ✧ 14:15: 1 Jo 5:3 ✧ 14:16: Jo 14:26; 15:26 ✧ 14:17: Jo 16:13
 ✧ 14:20: Jo 17:21 ✧ 14:21: Jo 15:10 ✧ 14:23: Yé 3:20 ✧ 14:26: Jo 15:26; 16:7 ✧ 14:27: Jo 16:33; Fl 4:7 ✧ 14:28: Lu 24:31-32

nampon. Aenampara, nánkár am ankank korop nánko, nkea maok, yumo mér mwanapono.

³⁰ Ono te yumwan kápae kare kar sénanamp pourou mono. Am te apae riteanápe, apárokamp arop poukeyak konámp arop wae koropáne. Mao te onan kwe-pwar naenámp kárakáre te yak mono. ✧ ³¹ Aeno ono ninik namp te apárokamp arop fárakap te fwapia mér kipo: Ono onomp Naropwarén te warákár tokwaeria maok, kápae kare ankank tére namp te mao onan séri nampaok nampono.

Yumo fápárámpenke! Wae tukup mwaro.”

15

Jisas te ‘Yao wain aopwe niampono’rá sénámp kar

¹ Jisaso wounáp kar arakrá sér, “Ono te yao wain aopwe karenono. Onomp Naropwar te yao wain yopwar naropwarono. ² Onomp yowe kor ponankor tank mo nánko te, onomp Naropwaro karrá tokopea épér i konámpon. Tá yowe kor ponankor ki tank konámpan maok, onomp Naropwaro ki kápae kare tank naenámpria yowe fae tákáre fek fékerrá, yowe kor fwapokwap i konámpono. ³ Ono sénamp karao yumwan wae fwapokwapianánko yiki kukur yakáp napon. ⁴ Yumo te ankár onont koumpeyakáp napo, ono yumont koumpeyak nanampon. Yao wain yowe fek pukupá yak mo námp te ki tank naenámp pourou mó i konámpon. Tá taknámp yumo kor onont koumpeyakáp moia te, yumo kor yao niamp ki tank mono.

⁵ Onoku támao ono wain aopwe kor nanko, yumo te wain yowe kor niampon. Arop ankwap onont koumpeyak nánko, ono kor mént koumpeyak nanko te, mao te kápae kare ki tank naenámp. Aeno yumo onan pwararea te, yumoku mwar tére mwanap te pwi mono. ✧ ⁶ Arop ankwap onont koumpeyak mo nánko, man far-pwar mwanap te, yao yowerao yákáre nánko, koupoukarea yaomwi mek épéria yank i konap niamp taknámp mwanapon.

⁷ Aeno yumo onont koumpeyakáp napo te, onomp kar yiráp ninik mek yak nánko, yumo fwap apae ankank turunk napo, am ankank fwap korop naenámp. ✧ ⁸ Aeno yumo kápae kare yao ki niamp éнки nap te, arop nke nap fek yumo te onomp fákáre yakáp nap yéńkép nánko, am fek táman onomp Naropwaromp e sakap napo, e tokwae sámp naenámp. ✧ ⁹ Onomp Naropwaro onan nouroup tokwae konámp te, ono kor takeniamp ninik fek yumwan nouroup tokwae nampono. Yumo kor ankár am ono nouroup i konamp ninik mek saráp yakáp kipo. ¹⁰ Táte yumo onomp lo karwaok kar paokop nap te, yumo waeman ono yumwan nouroup i konamp ninik mek am mek yakáp nap te, ono kor onomp Naropwaromp karwaok karria ono maomp nouroup i konámp ninik mek yak konamp niamp napon. ✧

¹¹ Onomp ninik te, onomp warákár konamp yumont yakria, am warákár yiráp ninik mek top-pwarámpyek naenámpria, ono yumwan máma kar sénampon. ✧ ¹² Onomp lo te araki yak námp: Ono yumwan nouroup kare nampnámp taknámp yumo ankákárank ankár nonopok nounouroup kipo. ✧ ¹³ Táte arop náráp nouroup fárakapan nouroup kareriaka man yaewourrá náráp pourou sámp námp te, am ninikao koumteouráp aropao ankwapan nouroup i konap ninikan kámákár akwap námp. ✧ ¹⁴ Táte ono yumwan sénampnámp maknámp nap te, yumo onomp nouroup yakáp napon. ¹⁵ Tére konap arop te, tére taokeyak konámp aropamp ninik te mér mono. Ae konapara, ono yumwan warko ‘Tére konap arop’rá sér mono. Onomp naropwaromp kar

✧ 14:30: Jo 12:31 ✧ 15:5: Jo 15:16 ✧ 15:7: Jo 14:13 ✧ 15:8: Mt 5:16 ✧ 15:10: 1 Jo 2:5
✧ 15:11: Jo 17:13 ✧ 15:12: Jo 13:34 ✧ 15:13: 1 Jo 3:16

ponankor wawi namp, am te ono wae yumwan séri namp támao yumwan onomp nourouprá yéncép námpon.

¹⁶ Yumo te onan náráponoria nánkáráp mono. Ono maok yumwan onomponoria nánkárápea nanko maok, onomp firáp yakáp napon. Aenampara, ono yumwan tére nénk tenanko, tukupea ki énkiriaka, yiráp ki énkínámp am yae-párák yaká yak nae-námpono. Aeria maok, yumo onomp Naropwarén apae ankank sámp mwaria ono warákárnamp niniként turunk nap te, mao yumwan fwap sánk naenámpon. ✧ ¹⁷ Ono yumwan lo arakrá sánk nampon. Yumoku kok ankákáránk ankár nonopok nounouroup kar kipo.”

Jisas ‘Yumwan apárokamp aropao yopor mwanap’rá sénámp kar

¹⁸ Jisas warko sérrá, “Aeno apárokamp arop fárákap yumwan ampwae-sámp nap te, yumo te wae mérono, manénkir onan tak napara napon. ✧ ¹⁹ Aeno yumo apárokamp aropamp yakáp nap niamp wuri popwar yakáp napo te, am apárokamp arop fákáre te, tá wae yinoku finoria warákár mwanapon. Aeno yumo te máma apár mekamp arop mono. Ono yumwan wae onomponoria nánkáráp namp te, yumo máma apár mekamp niniként tapokwap mo mwanapria ninampon. Aenampara, apárokamp kounteouráp arop yumwan ampwae-sámp napon. ✧ ²⁰ Ono yumwan farákápnamp kar má yumo fwapiaka niki-samp kip: Tére konap arop te náráp arop tokwaeran kámákár akwap mono. Arop fárákap onan nkwakwe make touwe sámp nap te, yumwan kor tak mwarea napon. Táte arop fárákap onomp karwaokia nap te, yumwan kor yiráp karwaok mwanapon. ✧ ²¹ Aeno am fárákap te onomp Naropwar onan sámp-kérépánko ékamp man mér moitea napara, am fárákap ponankor kwataenámp ninikan tak napon. Am te apaeritea napanápe, am fárákap te yumo onomp firáp yakáp nap wae méria napon. ✧

²² Táte ono ékia kar farákáp mo nankoria te, am fárákap náráp kwatae ninik yak námprá mér mono. Aeno oukoumwan te am fárákapamp kwatae ninik mek wouroump mwanap mwae te yak mono. ²³ Aeno arop onan ampwae-sámp námp te, onomp Naropwarén kor ampwae-sámp námpon. ✧ ²⁴ Táte ono am fárákap ou mek yakria tére namp, arop ankwapao wokwaek takrá tére moimpanánko te, am fárákap yino te kwatae ninik námprá mér mono. Aeno am fárákap onomp tére wae nke napara, onan ampwae-sámpria, onomp Naropwarén mént ampwae-sámp napon. ²⁵ Am fárákapao am taknap ninik te am fárákapamp lo kumwi napao sénámp niamp napon. Am támao arakrá sér, ‘Arop fárákap onan kwaporok fwapnae mek ampwae-sámp napon.’ ✧

²⁶ Aeno yumwan yaewourria kárákáre sánk naenámp Spirit te onomp Naropwarént yak námpan, nánkár ono yumonapok sámp-kérép nanampon. Am Spirit te kare kar sér i konámpao Naropwarént yakeanámpan ék naenámpon. Mao ékia te, ono i konamp ninik érik farákarrá yéncép naenámpon. ✧ ²⁷ Aenángo, yumo kor wokwaek onont yakriaka, ono tére fi yokor námp feknámpia onont yakáprá koropea oukoumwan napara, yumo kor ono te wanonorá farákáp mwanapon.” ✧

16

¹ Jisas wae am fek ankwap kar arakrá sér, “Yumo onan mér nap pwar te monoria namp kwamp, ono yumwan máma kar sénampon. ² Arop fárákapao, yinont lotui kwaponoria táraokwamprá yérépe mwarea napon. Nánkár wakmwaek, ankwap ke fek te arop fárákapao yumwan tirá wouria

✧ 15:16: Jo 15:5; 16:23 ✧ 15:18: 1 Jo 3:13 ✧ 15:19: Jo 17:14 ✧ 15:20: Jo 13:16 ✧ 15:21: Jo 16:2-3 ✧ 15:23: Lu 10:16 ✧ 15:25: Sng 69:4 ✧ 15:26: Jo 14:26 ✧ 15:27: Ap 5:30-32

am fárákapamp ninik te yino Kwaromp tére kwapwe námpan mpwe mwarea napon. ✧ ³ Am fárákap te onomp Naropwarén mér mo, tá onan kor mér mo napara, am ninik tak mwarea napon. ✧ ⁴ Aeno oukoumwan te ono yumwan sérinamp am ankank te korop naerámpon. Am te nánkár wakmwaek arop fárákapao yumwan tak napo maok, ono yumwan sérarinamp kar mámá warko ninik mwanapon.”

Jisaso Yiki Kor Spiritamp téreran sénámp kar

Jisaso warko ankwap kar sérrá, “Wokwaek kar onoku yumont yak nampara maok, ono yumwan má ankank korop naenám kar sér moiampmon. ⁵ Aeno oukoumwan te mao onan sámp-kérépánko ékamp Naropwarónámpok pok nae nae. Yumo te ankwap ankáránkamp onan ‘Amo te maok akwap nae nap’rá turunk moi napon. ⁶ Ono oukoumwan yumwan mámá kar sénanko te, yumo yonkwae touwe tokwae napon. ⁷ Aenapan maok, ono yumwan waeman kare kar sénampon: Yae-párák ono yumwan pwarará pok namp te, yumwan yaewour námpon. Aeno ono pok mo nanko te, yumwan kárákáre sánk naenám Spirit te yumonapok ék naenám pourou mono. Aeno táte ono pokea maok, ono sámp-kérép nanko yumonapok ék naenámpon. ✧ ⁸ Mao ékiaka yéncép nánko te apárokamp arop fárákap kwatae ninik fi kor mérrá, tá yae-párák kare ninik fi kor mér, tá Kwaro arop kot naenám fi kor mér mwanapon. ⁹ Kwatae ninik fi kor yéncép nám te, arop fárákap onan mér mo nap aranon. ¹⁰ Yae-párák kare ninikrá sénámp fi te ará: Ono onomp Naropwarónámpok pok nanko, yumo te warko onan nke mono. ¹¹ Kwaro arop kot naenám fi yéncép nám te, mámá apár mek taokeyaknám aropan te Kwaro waeman kot námpon. ✧

¹² Ono te kápae kare kar oukoumwan yumwan farákáp nanamp yak námpan maok, oukoumwan yumo sámp mwanap pourou moiane. ¹³ Nánkár kare kar sér i konám Spiritao ékia maok, yiráp ninik ékékér nánko, yumo kare kar kar mér mwanapon. Am tak nám te, mao námokuráp ninik feknám sér mono. Mao Naropwaromp kar wawianámpan, am táman yumwan farákáp naenámpon. Mao te yumwan wakmwaek korop naenám ankank farákáp naenámpon. ✧ ¹⁴ Mao te onomp karan sámpea yumwan farákáp nánko, am taknám ninik támao arop wanap fek onomp e tokwae ntia onomp kárákáre yéncép naenámpon. ¹⁵ Onomp Naropwaromp kápae kare ankank te onompono. Aenámpara, ono sérrá, ‘Mao te onomp karan sámpea yumwan farákáp naenámpon.’ ”

Yonkwae touwenap pwarará warákár mwanap kar

¹⁶ Jisas warko ankwap kar sérrá, “Kánanke kwarok ke fek saráp yumo onan warko nke mono, tá warko wakmwaek kánanke kwarok ke fek yumo onan nke mwanapon.” ¹⁷ Aeránko maok, mao éréképá yarak i konám arop ankwap fákáreráo námoku kok sérarrá, “Mámá kar te apae kar firan nomwan sériane? Mao sérrá, ‘Kánanke kwarok ke fek saráp yumo onan nke mono. Warko wakmwaek kánanke kwarok ke fek onan nke mwanapon’rá sénámpon. Tá ankwap sérrá, ‘Ono onomp Naropwarónámpok pok nanamp’rá sénámp te apae kar finono?’” ¹⁸ Aeria maok, am fárákapao sérrá, “Am ‘Kánanke kwarok ke’rá sénámp te apae ankankono? Nomo am kar fi mér mo nám tane!”

¹⁹ Am fárákapao man turunk mwaria nap te, Jisas wae méria maok, am fárákapan sérrá, “Ae te ono farákápnamp kar fi man yumo téréménk rape?” Aerá séria maok, “Ono te arakrá sénampon: Kánanke kwarok ke fek saráp

✧ 16:2: Mt 24:9; Lu 6:22 ✧ 16:3: Jo 15:21 ✧ 16:7: Jo 14:16 ✧ 16:11: Jo 12:31 ✧ 16:13: Jo 14:26; 1 Jo 2:27

yumo onan nke mono. Tá wakmwaek kánanke kwarok ke fek yumo warko onan nke mwanapon. ²⁰ Ono waeman yumwan kare kar sérrá: Yumo te yonkwae touwe tokwaeria, éménka wae mwanapon. Aenapan maok, apárokamp koumteouráp arop te warákár mwanapon. Yumo te yonkwae touwe napan maok, warko am pwarará warákár kar mwanapon. ²¹ Yupu táráp sámp naerianámp ke fek te, touwe tokwae sámpria yonkwae touwe konámpon. Aenámpao maok, mao wae táráp sámpea te, am touwe sámp námp te wae nik mo pwarará, táráp wae koropá yak námp táman warákár konámpon. ²² Ae konámpnám taknám oukoumwan yumo yonkwae touwe sámp napon. Nánkár wakmwaek ono yumwan warko nke nanko te, yiráp ninik te warákár naenámp. Yiráp am warákár te arop ankwapao sámp-sir mono. ✧ ²³ Am ke fek te yumo onan ankwap ankank turunk mono. Ono yumwan waeman kare kar sénampon: Yumo onomp Naropwarén onomp e fek ‘Ankank sápaé’ ria kar toropwap napo te, mao yumwan fwap nénk naenámp. ✧ ²⁴ Yumo wokwaekia koropea oukoumwan nap te, onomp e fek onan ankank sámp mwaria kar toropwap moiapon. Oukoumwan te yumo ankár onan kar toropwapria te, yumo fwap sámpea warákár napo, am warákár te yiráp ninik mek top-pwarámp kari yak naenámp.” ✧

Jisaso apárokamp kárakáreran kwe-pwarnámp kar

²⁵ Jisawarko sérrá, “Ono manénkir te yumwan te wounáp kar fek máamá kar sérariampon. Nánkár wakmwaek te ono yumwan warko wounáp kar fek sér mono. Yumwan te onomp Naropwaro i konámp ninik érik sénanampon. ²⁶ Nánkár am ke fek ono te onomp Naropwarén sénanko, yumwan yaewour naenámp te yak mono. Am te apae riteanápe, yumo ankank sámp mwaria te, fwap yumoku kor onomp Naropwarén onomp e fek turunk mwanapon. ²⁷ Onomp Naropwaro námoku yumwan warákár námp te, apae riteanápe yumo onan nouroupria warákárria, wae ono Kwarént yakea ékamp méri yakáp napo námpon. ✧ ²⁸ Wokwaek te, ono onomp Naropwarént yakea, ono man pwarará apárok mapek ékampon. Aeampán oukoumwan te ono máamá apár má pwarará, onomp Naropwaronámpok arákarrá pok nae rae.”

²⁹ Aeránko maok, mao éréképea yárák i konámp arop fákáreráo sérrá, “Tá kare, oukoumwan te amo wounáp kar sér mono, wae érik sénapon. ³⁰ Oukoumwan te yino amwan wae mér námpon, amo te nánkár aropao amwan turunkia napo, nopok sénaeria yépék mono. Amo ankank ponankor méri yak napon. Aenapara, yino kor amo Kwarént yakea ék nap wae mérámpon.”

³¹ Aerapo maok, Jisaso am fárakapamp kar pwarokwaprá sérrá, “Oukoumwan te yumo wae mér nap nie? ³² Yumo wawenk! Oukoumwan te ankank korop naenámp ke wonae fik kar námpon. Ye! Oukoumwan te wae korop námpara, yumwan ti yérépe napo, yumo ponankor ankákáránkrá yiráp némpoukmwaek turukumpria onan pwate napo, onoku nápar yak nae rampon. Aenanampán maok, onoku nápar yak mono. Onomp Naropwaro onont yak námpon. ✧ ³³ Ono yumwan má kar farákáp namp te, yumo onont koumpá yakápria yonkwae porokwe fek yakáp mwanapria nampon. Má apárok te yumwan nkwakwe make touwe korop naenámp yak námpan maok, yiráp ninik te fwapia kárakáre fek yakáp kip. Wawenk! Ono te máamá apár mekamp kárakáre te waeman kwe-pwar tenampon!” ✧

✧ 16:22: Jo 20:20 ✧ 16:23: Jo 15:7 ✧ 16:24: Jo 15:11 ✧ 16:27: Jo 14:21,23 ✧ 16:32: Mt 26:31,56; Jo 8:29 ✧ 16:33: Jo 14:27; 1 Jo 5:4

17

Jisaso náráp arop fákáreran Kwarén kar toropwapimp kar

¹ Jisaso mao éréképá yáarak i konámp arop fárákapan kar farákápea pwarará maok, narek yámar mek tokoreyakrá arakrá sér, “Ayao, oukoumwan te wae yae faeane. Amo waráp Tárápan e tokwae érik yénkép napo, waráp Tárápao kuri amwan e érik yénkép naenámp. ² Am te apae riteanápe, amo man tak naenámp kárakáre sánk napon. Amo man koumteouráp arop ponankor taokeyakria amo man nénknáp arop fárákapan yiki yak nénkeanánko, yiki yaká yakáp mwanapria nánapi napon. ✧ ³ Tá am yiki yaká yakáp mwanap kwapwe te aráno: Am yiki yak sámpnap arop fárákap te amo ankárankampao saráp Kwar kare yak nap mér napon. Aeria maok, amo Jisas Kraiss sámp-kérép napo, ék námp mér napon. ✧

⁴ Ono te amo onan, takrá téreaeria sápnáp tére te wae térea pwar nampon. Am tak namp támao apárokamp aropan waráp e tokwae ntia kárakáre yénkép námpon. ✧ ⁵ Ayao, wokwaek kar má apár oukoumwan yak mo fek, ono amont yakamp fek te e tokwae sámp-fákeyakampono. Onomp ninik te, oukoumwan kor waráp wonae fik yak namp fek, onan am e tokwae sápaeria nae. ✧

⁶ Amo mamá apár mekamp arop onan sápnáp te, am fárákapan amo wanonorá te wae érik yénképá pwara nampon. Am arop fárákap warápan onan sápnáp te, waráp kar wae wawiaka fwap mántwaok yae-párak paokop napon. ⁷ Oukoumwan te am fárákap kápae kare ankank amo onan ti-sápnáp te amonapoknámp korop námprá wae mér napon. ⁸ Kápae kare kar amo onan sápnáp te, ono wae am fárákapan farákáp nanko, sámpea karenoria mér napon. Wokwaek ono amont yakea nanko amo onan sámp-kérépapo ono ékampan kor, wae mér napon. ✧

⁹ Ono am fárákapan yaewouriaka kar toropwap nampon. Ono te ponankor apárokamp arop fárákapan yaewourrá kar toropwap mono. Ono te amo onan sápnáp arop fákáreran yaewourrá kar toropwap nampono. Am te apaeria námpanápe am fákáre te warápon. ✧ ¹⁰ Onomp arop fárákap ponankor te waráp fárákapono. Tá waráp arop fárákap ponankor te onomp fárákapono. Tá arop fárákap am onomp fákáre táman nkeria onomp e sakap napon.

¹¹ Ono te warko má apár mek yak nanamp pourou mono. Oukoumwan te ono wae amonapok aok nanampono. Aeno mamá fárákap te apárok yakáp mwanapon. Onomp yiki kare Ayao! Am fárákapan amokuráp kárakáre fek taokeyakampo. Aenapo maok, nomo ankárankamp yak nempnámp, am fárákapao kor ankárankamp kare yakáp mwanapon. ✧ ¹² Ono am fárákapént yakria, man taokeyakamp te amo onan sápnáp waráp kárakáre feki nampon. Ono fwapia am fárákapan yae-párak taokeyak nanko maok, am fárákap te ankwap ankárank moyak moimpon. Moyak naenámp arop ankárank mao saráp moyak tenámpon. Am tak namp te, waráp Buk fek yaknámp kar te kare korop námpon. ✧ ¹³ Oukoumwan te ono amonapok aok naeria namp kwamp, oukoumwan ono apárok yak namp fek má kar séria nanko, onomp warákár am fárákapamp ninik mek top-pwarámpá yak naenámp. ✧

¹⁴ Waráp kar onan sápnáp te, ono wae am fárákapan farákáp nampon. Ono má apár mekamp mo nampnámp, am fárákapao kor má apár mekamp mo napara, má apár mekamp arop fárákapao am fárákapan ampwae sápnáp napon. ✧ ¹⁵ Ono amwan kar toropwap namp te ‘Mamá apár pwarará éréképae’rá sér mono. Ono amwan kar toropwap namp te, amo am fárákapan

✧ **17:2:** Jo 6:39-40 ✧ **17:3:** 1 Jo 5:20 ✧ **17:4:** Jo 4:34 ✧ **17:5:** Jo 17:24 ✧ **17:8:** Jo 16:30
 ✧ **17:9:** Jo 6:37 ✧ **17:11:** Jo 17:21 ✧ **17:12:** Ap 1:18 ✧ **17:13:** Jo 15:11 ✧ **17:14:** Jo 15:19

taokeyak napo, arop kwatae am fárákapan sámpá yampourou mo naenámpan nampon. ✧ ¹⁶ Am fárákap te onoku máamá apár mekamp mo nampnámp taknámp, mao kuri má apár mekamp mono. ¹⁷ Waráp kar te ponankor kare karara, onomp ninik te amo am fárákapan yaewour napo, am kare kar kar am fárákapamp ninik mek tére nánko, waráp fákáre yiki kukur kare yakáp mwanapon. ¹⁸ Amo wokwaek onan sámp-kérépapo, ono ékia, apárokamp kounteouráp arop ou mek yakampon. Táte taknámp ono kor amo onan sápnap arop fárákap tirá kérép nanko, tukupea apárokamp kounteouráp arop ou mek yakáp mwanapon. ✧ ¹⁹ Tá am fárákapan yaewour naenámp te onomp pourou ponankor waráp tére nanampria amwan sánk nampara, kare kar am fárákap te waráp tére mwanapria, ankár waráp arop fárákap kare yakáp mwanapon.

²⁰ Aeno ono kar toropwap namp máte am fárákapan saráp yaewour mono, arop am fárákapamp kar wawia onan mér mwanapan kor mént kar toropwap nampon. ²¹ Onomp ninik te, am ponankor arop fárákap ankáramp ninik fek onomp Ayao amo onont yak napo, ono amont yak namp niampi yakáp mwanapon. Tá taknámp am fárákap nomont ankáramp kare yakáp napo maok, apárokamp arop fárákap amo onan sámp-kérép napo ék namp mér mwanapon. ✧ ²² Amo onan kárakáre tokwae ntia wae kwapwe sápnap te, ono kor am fárákapan nénk tenanko, nomo ankáramp ninik fek yak nempnámp taknámp am fárákapao kor tak mwanapon. ✧ ²³ Ono te am fárákapént yak nanko, tá amo onont yak napo, am ninik támao am fárákap ankáramp ninik fek yakápanáponria nampon. Aenapo maok, am apárokamp arop fárákap amo onan sámp-kérépapo, ékamp mér napo maok, táte amo am onomp fárákapan warákár nap te amo onan warákár nap niamp naenámp.

²⁴ Ayao, onomp ninik te amo onan sápnap kounteouráp arop te am ono yak namp fek, mao kuri am fek onont yakáp mwanapria nampon. Tá am fárákap máamá apár oukoumwan yak mo fek, amo onan warákár tokwaeria, wae kwapwe ntiaka kárakáre tokwae sápnap am nkeanáponria nampon. ✧ ²⁵ Yae-párak kare Ayao! Apárokamp arop fárákap te amwan mér mono. Aeno ono mwar amwan mér nampon. Tá máamá onomp fákáre te amo onan sámp-kérépapo ono ékamp te wae mér napon. ²⁶ Ono amo te wanonorá am fárákapan wae yéknép nampon. Aenampara ono kánámpár warko yéknép nanko maok, amo onan warákár konapnámp taknámp am fárákapao arop ankwapan kor warákár mwanap ninik sámp mwanapon. Aenapo maok, ono kor fwap am fárákapént yak nae nampon.”

18

Judasó Jisasén yopor aropamp yaek sánkámp kar

¹ Jisaso am kar toropwapia pwarará maok, mao ntia éréképá yarak i konámp arop fákáre ént kánanke Kidron tépéri pokea, ankwapmwae fik tankáp i konap yao pékri fek tankáp. ✧ ² Am Jisasén yopor aropamp yaek sánk naerianámp arop Judas mao kuri am yopwar wae mér. Am te apae riteanápe kápae kare por Jisas náráp arop fárákap érékép ko, tukupá am mek koupoukour konapara. ³ Ae konapara, Judaso Rom mekamp soldia érékép, tá pris tokwae fákáre ntiaka Farisi fákáreráo tirá kérépnap plisman fákáre éréképea maok, am fek korop. Am fárákap te lam yaek tí, sarom poupoukia maok, yorowar i konap ankank tia korop. ⁴ Jisas te kápae kare ankank man korop naenámp

✧ 17:15: 2 Te 3:3 ✧ 17:18: Jo 20:21 ✧ 17:21: Ga 3:28 ✧ 17:22: Ap 4:32 ✧ 17:24: Jo 14:3
✧ 18:1: Mt 26:36

te wae mérámp kwamp maok, youmprá wonae fikria am fárákapán turunkrá, “Yumo te wan oupourouk rape?”

⁵ Aeránko maok, am fárákapao kar pwarokwaprá sérrá, “Yino te Nasaret mekamp Jisasén oupouroukrap koropreano.” Makrá sérapo maok, tá Jisaso am fárákapán sérrá, “Am te Ono Taki Yak konamp má támaono.” Judas am fárákapamp yaek Jisas sánk naerianámp te am fárákapént fokopeyak. ⁶ Am fárákapao wa napo, Jisaso ‘Am te Ono Taki Yak konamp má támaono’rá sénánko maok, am fárákapao younkwe mwaeknámp érérekri tukupria maok, apárok piká pér.

⁷ Tá Jisas warko am fákáreran turunkrá, “Yumo te wan oupourouk rape?” Tá am fárákapao sérrá, “Yino te Nasaret mekamp Jisasén oupouroukreano.”

⁸ Jisaso nopok arakrá sér, “Ono yumwan wae séri nampon: Am te Ono Taki Yak konamp má támaono. Yumo onan oupourouk nap kwamp te, mámá arop fákáre máte tukupanápon pwar kipo.” ⁹ Am takrá sénámp ninik te mao manénkir sérinámp kar aran ninikria ninámp, ‘Amo onan sápnámp arop fákáre te ankwap ankáránkamp moyak mono’rá sérimp kar mént pwi námpon. ✧

¹⁰ Saimon Pita bainat sankorop námp am yipi mekamp akaprá pris taokeyak konámp aropamp tére arop yae-párak mwaekamp woupwi kor porokwapea aop-sir. Am aropamp e te Malkusono. ¹¹ Aenko maok, Jisaso Pitan sérrá, “Bainat warko yipi mek kérépae. Amo ník nap te onan Ayao sápnámp kap mátane, am mek fár moaeria nape?” ✧

Am fárákapao Jisasén Anasonámpok warámpá tukupap kar

¹² Aerá séránko maok, soldia fákáre, tá man taokeyak konámp arop, tá Judamp plisman fákáre, makia maok, Jisasén sámpeaka paok fek yarokwap.

¹³ Aea maok, Anas Kaiafasomp wunápnáponámpok warámpá tukup. Am yopwar fek te Kaiafaso pris taokeyak konámp arop yak. ¹⁴ Kaiafas te mao manénkir Juda fákáreran sérrá, ‘Ae te arop ankáránkao mao saráp sumpwiaka koumteouráp arop fárákapán yaewourano’rá sérimp arop támaono. ✧

Pita ‘Jisasén mér mo nampono’rá sénámp kar

Matyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:54-57

¹⁵ Saimon Pita ntia Jisas éréképá yarak i konámp arop ankwap Jisasén sámpá tukup napo wakmwaek akwap. Pris taokeyak konámp arop am arop ankwapan te man wae mér námpara, mao te Jisas youmpnámp yár mek am mek yoump. ¹⁶ Aenámpan maok, Pita te yár younkwek wonae fik ménki fek fokopeyak. Aenámpko am mént paokop i konap arop ankáránk pris taokeyak konámp arop man mér námp támao youmpea, ménki taokeyak konámp yupuran séria, Pitan yár mek warámpá mank. ¹⁷ Aenámpko maok, tá am ménki fek taokeyakámp yupurao Pitan turunkrá, “Amo te mént paokop i konap arop ankwap támao nie?” Aeránko maok, Pita sérrá, “Ono te méntér paokop i konap arop mono.” ✧ ¹⁸ Aenámpko maok, nkenko tére konap arop, tá plisman fákáre makia námpare nánko, yaomwi yankia pwatea am fek yae yérénkrá yakáp. Aenapo, Pita kor youmpea am fárákapént yae yérénkrá yak.

Pris taokeyak konámp aropao Jisasén kotimp kar

Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71

¹⁹ Pris taokeyak konámp arop Jisasén mént paokop i konap aropan mér nae yonkwaerá turunkria maok, maomp kar am arop fárákapán sérarimp kar mént turunkup. ²⁰ Aenámpko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono koumteouráp arop fárákapán te érik karaok kar yénkrá

farákámpampono. Kápae kare por koumteouráp aropan lotu nap mek, tá lotu nap tokwae yár mek kápae kare Juda fákáre koupoukour konap fek ono am farákapan yénkrá farákámp namp te, kar ankwap mek wouroumprá sér moi nampon. ✧ ²¹ Aenamp te amo apaeria onan turunk rap? Amo ankár am kar wawi konap arop farákapan turunkupae! Am farákámp te ono farákámpnamp kar wae méri yakáp napon.” ²² Jisas takrá séránko maok, am fek fokopeyakeanámp plisman ankwapao Jisasén yae faeran táraporeria maok sérrá, “Amo te apaerá pris taokeyak konámp arop tokwaeran takrá kar pwarokwaprá sér rape?” ²³ Jisaso man nopok sérrá, “Ae te ono kwatae kar sénanko te, amo am ono kwatae kar sénamp érik sérae. Aeno táte ono kwapwe kare kar sénamp te, amo apaerá onan porokwap rap?”

²⁴ Takia maok, Anas Jisasén yarokwap nap taki yak nánko, make pris taokeyaknámp arop Kaiiafasnámpok sámp-kérép.

*Pita warko ‘Ono te Jisasén te mér mono’rá sénámp kar
Matyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62*

²⁵ Saimon Pita yae yéréncrá yakánko maok, am farákámpao man sérrá, “Amo kor mént yarak i konap arop támao nie?” Tá mao sérrá, “Mono. Ono te mono!”

²⁶ Aenámpan maok, pris taokeyak konámp aropamp tére arop te Pita woupwi kor porokwap aop-sirarinámp aropamp ankáránkamp fi aropara, man sérrá, “Ae te ono amwan mént yakepo yopwaraok nkeamp támao nie?” ✧

²⁷ Aeránko Pita warko sérrá, “Mono.” Aeránko maok, am ke fek táman kakaruk fárámp. ✧

*Jisasén Pailatonámpok warámpá tukupap kar
Matyu 27:11-14; Mak 15:1-14; Luk 23:1-5*

²⁸ Koumounek kar Jisasén Kaiiafasomp nap mek kamp gavman taokeyaknámp aropaonámpok warámpá tukup. Aea maok, am farákámp te Kwaro nke námp fek Pasova fári konap yae fek oum sámpantánoria ankwap fi aropamp nap mek yink mo, ek yakáp. ²⁹ Am farákámp ek yépékrá yakáp napo, Pailato mankea am farákapan turunkrá, “Yumo mámá aropan apae tenánko kot mwaria nape?” ³⁰ Aeránko maok, am farákámpao sérrá, “Má arop te sokoro mo, yae-párak kare nánko te, amonapok warámpá korop mono.”

³¹ Aerapo maok, Pailato am farákapan sérrá, “Ae te yumoku warámpá tukupea yumokuráp lo fek man kotenk.” Aerá séránko maok, Juda fákáreráo nopok man sérrá, “Rom yiráp loao arop ankwapan sámp-wouroump kwaponorá námpon. Aeria námp kwamp, yino man amonapok warámpá korop námpono.”

✧ ³² (Am tak nap te Jisaso wokwae apae mwae fek námo sumpwi naenámp niníkan sérímp, am ankank te wae kare korop naeria námpon.) ✧

³³ Tá Pailato warko arákarrá nap mek youmpea maok, Jisasén mankaeria maok, man turunkrá, “Amo te Juda firamp King nie?”

³⁴ Aeránko maok, Jisaso maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Ae te amoku támao niníkie am kar sér rape, arop ankwapao amwan onan takrá séri nap nie?”

³⁵ Aeránko maok, nopok Pailato sérrá, “Ae te ono te Juda fi mek kamp nie? Amoku yaknap fi mek kamp arop ntia pris tokwae fákáre amwan ononámpok warámpá korop napon. Amo te apae mokopi napon?”

³⁶ Aeránko maok, Jisaso sérrá, “Onomp firáp taokeyak nanamp te mámá apár mek kamp mono. Táte onomp firáp taokeyak konámp mámá apár mek amp onánko te, onomp arop fákáre fwap yorowar napo, arop ankáránkamp onan

Juda fárakapamp yaek pap mono. Aeno onomp firáp taokeyak nanamp te mámá apár mekamp mono.”

³⁷ Aeránko maok, Pailato man sérrá, “Tak napan nángo te, amo te King nie?” Jisaso nopok man sérrá, “Amo ‘King’rá sénap te amoku támao sénapon. Ono má apár mek ék nanko, onomp éntupwar onan fárakap námp te onomp ankárakamp tére te, arop fárakapan kare kar kar farákáp nanko, wa mwanapria ninampon. Tá arop ponankor am kar kare wawia ampaok paokop nap te, am fárakap onomp kar wawi konapono.” ✧ ³⁸ Mak ránko maok, Pailato man turunkrá, “Kare kar kar te apae ankankono?”

Pailato ‘Taken’rá sénánko, Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar Matyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25

Makrá séri pwarará warko apárok youmpea maok, Juda fákáreran sérrá, “Ono te ‘Mao sumpwiano’rá sénanamp fi te mér mo rae. ³⁹ Aeno ono i konamp ninik te wae mér napon. Yopwar méntép lotu i konap Pasova Yae Tokwae fek arop ankárakamp kalabus mekamp yumoku am arop e sénapo, man yumonapok sámp-kérép konampono. Ae konampara, yiráp ninik te mámá Juda fákáreramp king man yumonapok sámp-kérép nanamp nie?”

⁴⁰ Tá am fárakapao warko tékén sérrá, “Mao te mono! Amo ankár Barabasén aokor-pwarae!” (Barabas te arop tirá wourrá yárakrá am fárakapamp yaekamp ankank pouroukoup konámp aropono.)

19

¹ Pailato séránko maok, soldia fákárerao Jisasén sámpea ain tákáre tokoro-pramp paok fek paonkore kor fek fuk. ² Aea pwarará maok, am soldia fákáre wiráp paok sámpea moukoupea, kingo yirimp konámp kumpan erékáprá Jisasomp me korok yirimp. Aeria maok, waempyam noumouri sámpea kingo yirimp konámpan erékáprá maomp pourouk aowarámprá yirimpá pwar. ³ Aea maok, maomp wonae fik ankákáranki tukuprá man sérrá, “Yo...! Juda firamp King e!” Aeri ko man yae faeran tárapore.

⁴ Pailat warko apárok youmpea maok, Juda firan sérrá, “Yumo nkenke! Ono man yumonapok warámp sa-mank namp te, ono maoinámp ankank nke mo namp aran mérenkria nae.” ⁵ Jisas ek mank námp te, maomp me korok yirimp, nap wiráp paok te oukoumwan taki yak, tá waempyam noumouri yirimp napao kor taki yak. Aenánko maok, Pailato am arop fákáreran sérrá, “Má arop man nkenke!”

⁶ Aeránko maok, pris tokwae fákáre, tá lotu nap tokwae mekamp plisman fákáre mao man nkea tékén sérrá, “Yaopwae porokopramp fek pukupenke! Yaopwae porokopramp fek pukupenke!” Aerapo maok, Pailato am fárakapan sérrá, “Ae te yumoku man santukupea yaopwae porokopramp fek pukupenke! Ono te maoinámp ankank nke mo nampono.”

⁷ Aeránko maok, Juda fákárerao maomp kar pwarokwaprá sérrá, “Yinomp lo ankwap yak námp te am loao sérrá: Mao ‘Námo Kwaromp Tárápono’rá sénámp te, mao te ankár sumpwi naenámp.” ✧

⁸ Pailato am kar wawia apápa wae. ⁹ Aeria mao warko nap mek youmpria maok, Jisasén turunkrá, “Amo te mae némpoukampono?” Aeránko maok, Jisas te maomp kar pwarokwaprá sér mo. ✧ ¹⁰ Aenko maok, Pailato man sérrá, “Amo onan kar pwarokwaprá sénanap te apaeritea napon? Ono te arop tokwae ara, amwan fwap pwar nanamp, tá amwan fwap ‘Yaopwae porokopramp fek pukupenk’rá sénanampon. Ae te amo am te mér mori kwapon?”

¹¹ Tá Jisas maomp kar pwarokwaprá sér, “Kwaro amwan kárákáre sánk mo nánko te, amo onan apárok sámp-anámp nanap pourou mono. Aenámpara, arop onan waráp yaek sánknámp aropamp kwatae ninik te waráp kwatae ninikan kámákarea tokwae kari yak námpon.” ✧

¹² Pailato am kar wawia maok, man pwar nae yonkwaerá mwae kup oupourouk. Aenámpan maok, Juda fákáre man kar tae fek sérrá, “Amo am aropan sámp-kérépea te, amo te Sisaromp nouroup mono! Aropao sérrá, ‘Onoku kingono’rá sérámp te mao te Sisarén ampwae-sámpnám aropono.” ✧

¹³ Pailato am kar wawia maok, Jisasén ek warámpá youmpea kaerikamp kot i konap sia fek tank. (Am kaerik e te ‘Yumwi fekamp Kaerik.’ Judamp Hibru kar fek sér i konap te ‘Gabata’.) ¹⁴ Am Yae Tokwae te Pasova fár mwanap fir nánap i konap yae fek maok, yámar kukánko Pailato Juda fákáreran sérrá, “Yiráp king má nkenke.”

¹⁵ Aeránko maok, kápae kare ou aropao tae fek sérrá, “Sámpá tukupenke! Sámpá tukupenke! Yaopwae porokopramp fek pukupenke!” Pailato am fárákapan sérrá, “Yumo te onan yiráp king ‘Man yaopwae porokopramp fek pukupenk’rá séraeria nape?” Aeránko maok, pris tokwae fákárerao sérrá, “Yino te king ankwap te yak mono! Yinomp king te Sisar ankáránk támao mwarono!” ¹⁶ Aerapo maok, Pailato Jisasén am fárákapamp yaek sánk nánko, pukup mwarea napon.

*Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap kar
Matyu 27:32-44; Mak 15:21-22; Luk 23:26-43*

Aea maok, am fárákap Jisasén warámpeaka tukup napo maok, ¹⁷ Jisas námoku námwan pukup mwanap yaopwae kakapeanánko, am taun pwarará tukupea apár ankwap, ‘Arop Me Kor Yaknám Apár’rá sér i konap, tá Hibru kar fek te ‘Golgota’rá sér i konap fek. ¹⁸ Am fek táman arop yaworan fápa yawor pukupria maok, Jisasén kuk pukupapon.

¹⁹ Pailato sénánko, am fárákap kar ankáránk kumwia yaopwae porokopramp fek Jisasomp me kor yarápae fek tiriri pwar. Am kar te arakrá kumwi napon: “Mámáte Nasaret mekamp Jisas, Juda firamp Kingono.” ²⁰ Am kar te Hibru kar, tá Rom kar, tá Grik kar makia am fek kumwiapon. Am Jisasén pukupap apár te taun wonae fik yak námpara, kápae kare Juda koropea am kar nkerá farákáp konapon. ²¹ Aenapo maok, Juda firamp pris tokwae fákárerao Pailatén sérrá, “Amo te ‘Juda Firamp King’rá kumwi kwapon. Amo ankár ‘Mámá arop te “Námo Juda Firamp King”rá sénámp’rá kumwi mpupo.”

²² Aerapo maok, Pailato sérrá, “Wampweno! Kar ono kumwi tenamp am támao yakano!”

²³ Soldia fákáre Jisasén yaopwae porokopramp fek pukup tea maok, mao yirir i konámp ankank ponankor tia maok, yia wor fi kákea maok, táte am soldia fákáre ankákáránkrá tiapon. Aeno ankáránk mwae saráp wouriramp waempyaman kor sámpea, ²⁴ soldia fákáre námoku sérarrá, “Mámá te pápaeri kwapon! Nomo satu pilairiaka wa mokop kárákáreria sámpén nke mwanámpon.” Am takiap te, Kwaromp Buk fek wokwae kumwiap kar kare korop námpon. Am kar te arakrá sér, “Arop fárákapao ono yirir i konámp ankank tia nénk napo mao ti mwanapon.

Tá onomp waempyam sámp naenámp arop nke mwaria satu pilai mwanapon.”

Am soldia tak nap te, am kar wae mént pwi námpon. ✧

²⁵ Tá Jisasomp éntupwar ntia maomp nánaenáp Maria Klopasomp yupuia maok, Makdala mekamp Maria, am koumteou támao Jisasén yaopwae porokopramp fek pukup tenapo, wonae fik am fek foukouri yakáp. ²⁶ Aeapo maok, Jisaso náráp éntupwar ntiaka mao nouroup kare i konámp arop wonae fik foukouri yakepo, éntupwarén sérrá, “Ayaé, támáte waráp tárápono.” ²⁷ Tá mao am námoku warákár konámp aropan sérrá, “Támáte waráp éntupwarono.” Aeránko maok, am ke fek táman am aropao Jisasomp éntupwarén warámpá akwapea námokuráp nap mek taokeyak.

Jisas sumpwimp kar

Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49

²⁸ Jisas te maomp tére ponankor wae oukoumwan pwar námp mér. Tá mao sérrá, “Onan éntao oumpour kor kákeane.” Am takrá sénámp te, Kwaromp Buk fekamp kar ankwap méntér pwi námpono. ✧ ²⁹ Farákére mek top i konámp wain tankánko maok, yao yir niamp am mek anámp napo, am top i konámp wain am mek pwarámpeyakánko maok, yaopwae hisop fek norokarea Jisasomp táp mek sánk. ✧ ³⁰ Jisas am top i konámp wain fária pwarará maok, mao sérrá, “Wae táman pwar nae rae.” Makrá séria pwarará maok, me fikiprá waemp worokwaprá sámp-kéréprá wae sumpwi. ✧

Soldia Jisasén amor fárákap mek oumpañ faropámp kar

³¹ Am yae te Pasova fár mwanap nánap mwanap yaenono. Am Sabat Yae te tokwae karara, Juda firamp ninik te arop yákáre yaopwae porokopramp fek Sabat yae fek yakantáno. Aeria maok, Pailatén sérrá, ‘Pu kor tokoprá párakopea napo, koupour surumpwi napo am yákáre tirá épér mwar’rá sér. ✧ ³² Aerapo maok, soldia fákárerá tukupea Jisasént pukup tariap arop yaworamp pu kor tokoprá kák. ³³ Aenapao maok, Jisasén te tukupá nke napo maok, wae sumpwi yak. Aenámpantá maok, pu kor ták-pap moiapono. ³⁴ Aeno soldia ankárakao oump fek amor fárákap mek faropánko maok, koupour kar yiri ntiaka ént kwarákár ék. ³⁵ (Arop am kar farákáp námp te, am te wae nke tari námpan farákáp námpon. Aenámpara, mao farákápnámp kar te kare karonó. Mao námoku kor am kar te karenorá mér námpon. Aenámpara, yumo kor fwapia mér kipo.) ✧ ³⁶ Am takiap ankank te Kwaromp Buk fekamp kar kare kar korop námpon. Am kar te arakrá sénámpon, “Maomp kour ankwap ták-pap mo mwarea napon.” ✧ ³⁷ Tá Kwaromp Buk fekamp kar ankwap sérrá, “Arop fárákap am faropñap aropan tokore yakáp mwaria napon.” ✧

Jisasomp yákáre péri me mek papap kar

Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56

³⁸ Takia pwate napo maok, Arimatea mekamp Josepo Pailatén sérrá, “Ono Jisasomp yákáre sámp nae.” Am Josep te Jisasomp firápao maok, Juda firan apápia maok, kánánkámp mérrá yárákimpon. Aempao maok, Pailato takaeránko, Josep akwapea Jisasomp yákáre sámpámpon. ✧ ³⁹ Nikodemus, manénkir Jisasén kumuruk koropá nkemp, mao kuri méntér korop. Mao te yao yiri anánk aopwe ankára mek tapokwapeakámpan sankorop. ✧ ⁴⁰ Maomp kápae te 30 kilogram. Am arop yaworao Jisasomp yákáre sámpa maok, Juda firao arop papria nánákáre kwapwenámp ankankan forokwap konapnámp takrá forokwapea maok, waempyam mek papea yarokwap. ⁴¹ Am Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupap fek te yopwar ankárak am fek yak.

✧ 19:28: Sng 22:15 ✧ 19:29: Sng 69:21 ✧ 19:30: Jo 4:34 ✧ 19:31: Lo 21:22-23 ✧ 19:35: Jo 21:24 ✧ 19:36: Kis 12:46 ✧ 19:37: Sek 12:10; Yé 1:7 ✧ 19:38: Jo 7:13 ✧ 19:39: Jo 3:1-2

Aenánko, am yopwar mek te péri me wourékam yoroia napao, oukoumwan arop yákáre pap moinap yak. ⁴² Juda firao Pasova fári konap kumur wae wonae fik námpantá, am arop yawor koupour kar Jisasomp yákáre sámpá akwapea wonae fik yaknám am péri kor mek pap.

20

Jisas warko fárámpámp kar

¹ Sande fek oukoumwan kirikip yakánko, koumounek kar Makdala mekamp Maria koropeaka, péri me nke nánko maok, péri kárakére ménki fek yak mo. ² Aenánko maok, mao fárakoprá akwapea Saimon Pita, tá ankwap Jisaso man nouroup kar i konámp, am arop yaworan sérrá, “Tokwae Karamp yákáre te arop fárákapao péri me mekamp te wae sámp te nap te, nomo mér mono. Maok sámpá tukupá páte nape?” ✧

³ Aeránko maok, Pita ntiaka am Jisaso warákár konámp arop taun pwarará énénekér péri me fek akwap. ⁴ Am arop yawor énénekér fárakoprá akwapepao maok, ankwap Jisaso warákár konámp aropaomékir akwapá péri me fek. ⁵ Aea maok, mek pik mono, péri me fek saráp tankria papeyakra nke nánko maok, waempyam mwar tank. ⁶ Saimon Pita maomp wakmwaek korop námpao maok, péri me mek youmpea nke nánko maok, waempyam ankwap mwar tankáp. ⁷ Tá nke nánko, Jisasomp me korok woukoupap waempyam ankwapao kor me kor papámp yarápae fek aropao moukoupea papnap niampi tank. ⁸ Aenko maok, manékir akwapeakámp am Jisaso warákár konámp aropao kor mek yoump. Tá mao kor am ankank nkea wae mér. ⁹ (Am ke fek te am fárákap te Kwaromp Buk fekamp kar Jisas apár me meknám fárámp naenámpan sénámp kar te oukoumwan fwapi mér mono.) ✧ ¹⁰ Aea maok, am Jisasént yárapep arop yawor warko némpouk arákarrá akwap.

Makdala mekamp Maria Jisasén nkemp kar

Matyu 28:9-10; Mak 16:9-11

¹¹ Maria ek péri me táp fek fokopeyakra maok, émrá yakria tank-kékiráprá péri me mek nke. ¹² Aeriaka nke nánko maok, ensel anánkaopwe waempyam wupwiráp am Jisasomp yákáre pátariap fek am fek tankria maok, ankwapao me kor tankámp fek tank, tá ankwapao puyar sirarámp fek tank. ¹³ Aeria maok, am ensel yaworao Marian sérrá, “Yupu! Amo te apaeritea ém rape?” Aerepo maok, mao am arop yaworan sérrá, “Onomp Tokwae Karamp yákáre sámp tenap te, ono mér mono. Maok samp-tukupá páte nape?” ¹⁴ Makrá séria pwarará maok, arákarrá nkenko maok, Jisas fokopeyak. Aempan maok, Maria te máte Jisas támaonorá mér mono. ✧

¹⁵ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Yupu! Amo te apaentá émrá yarak rape? Amo te wan oupourouk nae rape?” Aeránko maok, Mariamp ninik te, am arop te yopwar taokeyak konámp arop ritea man sérrá, “Arop Tokwae, amo te man sámpá akwapea pap nap kwamp te, onan am pap nap sénapo, ono akwapea warko sámpá korop nae.”

¹⁶ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Maria.” Aeránko maok, Maria sámp-arákarrá man Hibru kar fek sérrá, “Rabonai!” (Am kar te ‘Tisa’rá sénámp.)

¹⁷ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ono te oukoumwan narek onomp Naropwaronámpok pok mo nampara, amo onan sérémékéri kwapono. Aeno amo ankár akwapea onomp nánaeounáp fárákapapan arakrá sérampo, ‘Ono te narek pokria, onomp Naropwar, tá yumo kor yiráp Naropwar maonámpok pok rae. Tá onomp Kwar, tá yumo kor yiráp Kwar, maonámpok pok rae.’” ✧

¹⁸ Aeránko maok, Makdala mekamp Maria akwapea mént paokop i konap arop fákárean sérrá, “Ono te Tokwae Karan nketea korop rae.” Aeria maok, Jisaso sérimp kar am fárákapan farákáp.

Jisaso éréképá yarak i konámp arop fárákap Jisasén nkeap kar
Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49

¹⁹ Jisasént paokopiap arop fárákapao Juda taokeyakáp konap fákáreran apápriaka mao yakápnap nap ménki kárákáre fek kérietea yakáp. Am Sande fek táman wae yámar porokor nánko, kumur mek Jisas koropeaka kuk mek fokopeyak. Aeria maok, mao sérrá, “Yiráp ninik te sánánkar porokwe fek yakano.” ²⁰ Aerá séria pwarará maok, náráp yaekamp nil toupou, tá amor fárákap mekamp oump toupou yéncép. Am arop fárákap Tokwae Karan nkea am fárákapamp ninik mek te warákáránka wae. ✧ ²¹ Aenapo maok, Jisaso warko sérrá, “Yiráp ninik te sánánkar porokwe fek yakano. Onan te onomp Naropwaro sámp-kérépánko koropampnám taknám, ono kor yumwan tirá kérép nanko, tukup mwanapono.” ✧ ²² Makrá séria pwarará maok, mao táp meknám náráp ouwipár am fárákapan fori pwarará maok, mao am fárákapan sérrá, “Yumo Yiki Kor Spirit yiráp ninik mek akwapano sámpenke.” ²³ Aeria maok, sérrá, “Yumo arop ankwapamp kwatae ninik sámp-sinapo te, Kwaro kor am fárákapamp kwatae ninik sámp-sinánko, moyak naenámp. Aeno yumo arop ankwapamp kwatae ninik sámp-sir mo nap te, Kwaro kor am aropamp kwatae ninik sámp-sir mono.”

Tomaso Jisasén nkemp kar

²⁴ Jisaso am fárákapaonapok koropám ke fek te, arop éntér-sámpramp ou mekamp ankwap ankárank te am ke fek yak mo. Am arop te Tomas, ankwap e te ‘Tam Feae’rá sénapono. ✧ ²⁵ Wakmwae am fárákap man sérrá, “Yino wae Tokwae Karan nke námpon.”

Aeránko maok, Tomaso am fárákapan sérrá, “Táte ono maomp yaekamp nil toupou nke mo, tá onomp yae kurépi am nil toupou mek norokor mo, táte ono maomp amor fárákap mekamp oump toupou mek yae pap mo namp fek te, ono te kare sénapria mér mo kareno.”

²⁶ Warko ankwap Sande fek, am arop fárákap am nap mek am mek yakáp napo, Tomas kor méntér yak. Aeria maok, am fárákap ménki ponankor kárákáre fek kákari pwatea yakáp. Aenapo, Jisas mankea kuk mek fokopeyakria sérrá, “Yiríp ninik te sánánkar porokwe fek yakano.” ²⁷ Aeritea yakrá maok Tomasén sérrá, “Amo waráp yae kurépi onomp yae kwae mek mamek fokopria onomp yae nkeae. Tá amo koropea onomp amor fárákap mek yae papae. Amo te anánk ninik pwarará, ankár mérae!”

²⁸ Aeránko maok, Tomaso maomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Amo onomp Tokwae Kar, amo onomp Kwarono!”

²⁹ Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Amo te onan nkeaka mér rape? Arop fárákap onan oukoumwan nke mo yakáprá mér nap, am arop fárákapan te Kwaro ourour nénk naenámpono.” ✧

Jono má buk kumwimpon fi kor kar

³⁰ Jisaso Kwaromp kárákáre yéncépnám kápae kare ankank námoku éréképá yarakimp aropao nkeap fek yoroimp te, ono te am ankank te má buk fek mapek ponankor kumwi mono. ✧ ³¹ Aeno ono mámá kar kumwi namp te, yumo Jisasén méria, mao te Kraiss, mao te Kwaromp Táráponorá mér

✧ 20:20: Jo 16:22; 19:34; 1 Jo 1:1 ✧ 20:21: Jo 17:18 ✧ 20:24: Jo 11:16; 14:5 ✧ 20:29: 1 Pi 1:8
 ✧ 20:30: Jo 21:25

mwanapria kumwi nampon. Yumo man mérria te, maomp e fek táman yiki yak sámp mwanapon. ☆

21

Jisasént paokopiap arop fákánekaos Jisasén nkeap kar

¹ Jisaso warko wakmwaek ént aokore Galili, ankwap e Taiberias wonae fik, námoku éréképá yarak i konámp arop fárákapan akwapá kikip. Mao am arop fárákapaonapok akwapámp te ará: ² Saimon Pita, Tomas (Ankwap e te Tam Feae), apár Galili mek Kana mekamp Nataniel, tá Sebedimp tárápyar, tá Jisasént paokopiap arop ankwap anánkaopwe énénti am fek yakápapo maok, ³ Saimon Pita am fárákapan sérrá, “Ono te akwapea éntékamantá umben sinae.” Tá am fárákapao man sérrá, “Yino kor amont énénti tukup mwaro.” Aenapao maok, am kumuruk te éntékam ankáránkamp sámp mono.

⁴ Aenapo maok, kounounek yámar aok naeria nánko, Jisas ént woupwi mek fokopeyak. Aenánko maok, am arop fárákap mao te Jisasonorá mér mo. ⁵ Aenapo maok, Jisaso am fárákapan arakrá turunk, “Tárápu o! Yumo te éntékam wae sámp máki nape?” Aeránko am fárákapao sérrá, “Mono.” ☆ ⁶ Aerapo maok, mao am fárákapan sérrá, “Yumo umben sámpea bot tank námp fek yae-párák mwaek sirenke. Yumo fwap ankwapmwaek ti mwanapono.” Aeránko am fárákap umben am mao sénámpaok sirapo maok, éntékam pik te mákia kápae karenko maok, mokopia narek forokwaprá saok mwarria kounkour. ☆

⁷ Mént paokopiap arop Jisaso man warákár konámpao Pitan sérrá, “Am te Tokwae Kar támaoianel!” Saimon Pita waempyam wor-pátea térerá yarakimpao wa nánko ‘Mao te Tokwae Karono’rá sénámpantá maok, warko waempyam kámpea ént mek fékér-pikia maok, érrá akwap. ⁸ Aenánko, am ankwap fákáre bot meknámp ént woupwi mek panek tae morok 90 mita fek yakápria, éntékamráp umben am éréképrá koropea kárákáre fek pap.

⁹ Am fárákap wae koropea kárákáre fek yakápria maok, nke napo yaomwi yak. Tá am yaomwi mek éntékam tank nánko, panao kor tank. ¹⁰ Aenánko maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Éntékam ankwap am sankoropenke.” ¹¹ Aeránko maok, Saimon Pita bot mekamp am umben éréképea koropea kárák fekánko maok, éntékam kápae kare nununkwi te kouroump napo te, 153 nono. Aenámpao maok, am umben te fárákár moimpon.

¹² Aenko maok, Jisaso am fárákapan sérrá, “Yumo koropea fárenke.” Aeránko maok, am fárákap te apápia ‘Amo te wanap?’rá turunk mo. Am te am fárákap wae mér, mao te Tokwae Kar támaono. ¹³ Tá Jisas yaomwi fek wonae fik youmpea, pan sámprá am fárákapan nénkea pwarará, tá warko éntékaman kor sámpea am fárákapan nénk.

¹⁴ Mámáte Jisaso apár me meknámp fárámpea yarakria mao éréképá yarak i konámp arop fárákapan yinínkan koropá nkemp karonno. ☆

Jisaso Pitan ‘Sipsip taokeyakamp’rá sénámp kar

¹⁵ Mao wae fépéria pwarará maok, tá Jisaso Saimon Pitan sérrá, “Jonomp táráp Saimon e! Amo te onan nouroup kare nap te, arop ankwapao onan nouroup námpan kwe pwar nap nie?” Aeránko maok, Pita man sérrá, “Yeno, Tokwae Kar, ono amwan nouroup namp wae mér napon.” Mak ránko maok, Jisaso man sérrá, “Ae te amo onomp sipsip morok fir wunampo!” ☆

¹⁶ Tá warko anánkan man sérrá, “Jonomp táráp Saimon, amo te onan nouroup kare rape mo nie?” Aeránko maok, Pita man sérrá, “Yeno, Tokwae

Kar! Amo te wae mérapon, ono amwan nouroup nampon.” Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ae te amo onomp sipsip anképe fákáre taokeyakampo.” ☆

¹⁷ Tá Jisas warko yininkan turunkrá, “Jonomp táráp Saimon, amo te onan nouroup rape?” Aeránko maok, Pita námwan yinink por sérámpantá pwarápaerá ninik tokwaeria Jisasén sérrá, “Tokwae Kar, amo te kápae kare ankank te wae ponankor mér napara, ono amwan nouroup nampan kor wae mér napon.” Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Ae te amo onomp sipsip anképe fákáre wunampo.

¹⁸ Ono waeman amwan kare kar sér rae: Amo oukoumwan tár-ménki fek te amoku amokuráp sépér fákapea amoku akwap nae rap mwaek yáraki napon. Aeno nánkár wakmwaek amo wae mér pourou nap fek te waráp yae kor narek kakap napo, arop ankwapao amwan sépér fek fákapea sámpeaka amo akwap mo naenap mwaek santukup mwanapon.” ¹⁹ (Jisaso má kar makrá sérímp te nánkár Pita mokoprá sumpwiria Kwarén e tokwae sánk naenámpan ninikrá sénámpon.) Tá Jisas warko Pitan sérrá, “Amo te onomp wakmwaek koropampo.” ☆

Jisaso nouroup kar i konámp aropamp kar

²⁰ Pita sámp-arákarrá Jisaso nouroup kar i konámp aropan nke nánko maok, maomp wakmwaek korop. Am arop te wokwae Jisasént tankáprá fáráp ke fek maomp wonae fik éntér kor fek me kor woukouprá, “Tokwae Kar, amwan te wa yopor aropamp yaek pap naenámpo?” rá turunkimp arop. ☆

²¹ Pita man nkea maok, Jisasén sérrá, “Tokwae Kar e, mámara arop te mokop naenámpo?” ²² Aeránko maok, Jisaso man sérrá, “Waráp ankankanápe? Ono man takanoria nanko te, mao fwap yakrá akwapea, ono arákarrá ék namp fek naenámpo. Aeno amo te onomp wakmwaek koropae!”

²³ Aeránko maok, am kar yarakánko maok, táte am mént yarakimp arop te sumpwi mo, yak naenámpan mpwe yonkwaeapon. Aeno Jisas man te ‘Sumpwi mo, yak naenámp’ karan sér mono. Mao sénámp te, ‘Ono takanoria nanko, mao yakrá akwapea, ono arákarrá ék namp fekanoria nanko te, am te waráp ankank ni?’ rá sénámpon.

²⁴ Am arop támao oukoumwan mao am ankank táman farákáprá mámara kar kumwi námpon. Tá nomo wae mér, am kar mao farákáp námp te kare karon. ☆

²⁵ Jisaso térenámp te kápae kare ankwap ankankao kor yak námpon. Aeno táte arop fárákap am ankank ankákáránk ponankor kumwia naporía te, nomo am kápae kare buk kák mwanámp apár yak mo naempon. ☆

Aposel Fákáre Téreap Kar Mekia Akwapnámp Kar

Mámá Aposel Fákáre Téreap buk mámáte Luko kumwinámp Kwapwe Kare Kar méntér kirimpá akwap námpon. Mao kumwi námp te Tiofilusompor pas niamp araknámp kumwi námpao maok, am kumwi námp fek te kápae kare ankwap némpouk mwaekamp kourouráp aropan ninikria kukumwimpon.

Buk Aposel mek te, Jisasó yámar mek poka, Yiki Kor Spirit sámp-kérép nánko, aposel fákárean oupouroup nánko, am fákáreao térerá paokopiap karan sénámpon. Tá am fárakap manénkir Jerusalem meknámpia Kwapwe Kare Kar farákáprá tukupea, distrik Judia mek, tá Samaria mekia, ponankor apár mek farákáprá paokopiapan sénámpon. (Sapta 1:8 fek nkeampo.)

Pita térerá yarakimp kar te Sapta 1 fekia akwapea Sapta 12 fek pwar námpon. Pol térerá yarakimp kar te Sapta 13 fekia akwapea Sapta 28 fek pwar námpon.

Jisaso ‘Yiki Kor Spirit sámp-kérép nanamp’rá sénámp kar

¹ Tiofilus, ono am buk wokwaek kar kumwiamp te Jisaso wokwaek nkwakwe make tére fi yokarea kourouráp aropan farákáprá koropea, ✧ ²⁻³ oukoumwan mámá yae fek nánko, Kwaro yámar mek warámpá poknámp karan sámpea maok, warko kumwi nampon. Mao te manénkir fárámpea yiki yakria maok, aposel fárakapaonapok koropámpon. 40 yae fek am fárakapao man nke napo, mao am fárakapan Kwaro náráp fi taokeyak konámpan farákáp. Tá nkwakwe make ankank yénk nánko, am fárakap mao te wae kare kar yiki yak námp mér kare naponno. Aenapo am aposel fárakap te mao námoku nánkáráp tari námpan mao am fárakapan Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek nkwakwe make tére mwanap kar sérianánko, wakmwaek Kwaro man warámpea narek pok námpono. ✧ ⁴ Mao oukoumwan am fárakapént yakámp fek te, mao sérrá, “Yumo te Jerusalem pwar kwaponno, am mek yakáprá, onomp Naropwaro yumwan sánk nanamprianánko, ono yumwan wokwaek sériamp ankank táman yépék kip. ✧ ⁵ Jon te kápae kare kourouráp aropan ént fek nérrá kákámpono. Aeno oukoumwan yaeamp mo nánko, Naropwar Kwaro Yiki Kor Spirit fek yumwan nérrá kák naenámpono.” ✧

⁶ Am ke fek am fárakap Jisasént koupoukour yakáprá, Jisasén turunkrá, “Tokwae Kar, amo Israel fi warko fwapokwapia napo, mao warko apár-apár arop fi ponankor taokeyakáp mwanap ni mo nie?” ⁷ Aerapo maok, Jisaso am fárakapan kar pwarokwaprá sérrá, ‘Kwar te yumwan, am ke ntia am yae papnámp mérenkria mono. Mao námoku am ankank poukwap námpon. ✧ ⁸ Aeno nánkár Yiki Kor Spiritao ékia yiráp pourouk noumpoukoupea yak nánko, yumo am fek kárakáre sámp mwanapon. Aeria maok, yumo onoinamp karan tukupea Jerusalem mek farákáp, tá Judia mekmwaek ponankor, tá distrik Samaria mekia maok, apár-apár ponankor tukupria maok, nkwakwe make tére nanko yumo nkeap, tá nkwakwe make kar farákáp nanko yumo wawiap, am táman farákáp kip’rá sérimpon. ✧

Jisas yámar mek pokámp kar

⁹ Am kar farákápeaka pwaránko, am fárakapao foukouri yakáprá tokoreyakáp napo maok, mao yámar mek poká poka kouroume wupwi mek papár nánko maok, warko man nke mo. ¹⁰ Mao pok tenánko, am fárakap

✧ **1:1:** Lu 1:1-4 ✧ **1:2-3:** Lu 24:49-51 ✧ **1:4:** Lu 24:49; Jo 14:16-17 ✧ **1:5:** Mt 3:11 ✧ **1:7:** Mk 13:32 ✧ **1:8:** Mt 28:19; Ap 2:32; 5:32; Ef 3:16

yámar mek tokoreyakáp napo, koupour kar waempyam wupwiráp arop anánkaopwe am fárákapént fougouri yak. ¹¹ Aeria maok, am arop yaworao sérrá, “Galili mekamp arop fákáre, yumo te apaeritea fougouri yakáprá yámar mek tokoreyakáp rape? Am Jisas te oukoumwan waeman yumwan pwarará, Kwaro yámar mek warámpea pok námpon. Mao te oukoumwan yumo nke napo, pok námponámp taknámp arákarrá ék naenámpo.” ✧

Judas yakámp éri mek yak naenámp arop yoroi papap kar

¹² Aea maok, am fárákapao am Oliv Faonkwe am pwarará pikia warko Jerusalem mek arári tukup. Am Oliv faonkwe te Jerusalem wonae fik yak nánko ankáránkamp kilomita fek tukup konapono. ¹³ Am fárákapao wae taun tokwae mek tukupea maok, am néntép konap narekamp aokore mek am mek pok. Am fárákapamp e te ará: Pita, Jon, Jems, Andru, Filip ntiaka Tomas, Bartolomyu ntiaka Matyu, tá ankwap Jems Alfusomp táráp, tá Saimon Selot, tá Judas ankwap Jemsomp táráp. ¹⁴ Am arop fárákap ponankor ankára mek koupoukarrá tankápria maok, Kwarén kar toropwap. Tá koumteou, Maria Jisasomp éntupwar, tá Jisasomp nánaeounápo kor taknámp énéni kar toropwapiapon.

¹⁵ Am ke fek Jisasén mérnáp arop fárákap koupoukour yakáp nap te 120 arakeno. ¹⁶ Aeapo maok, Pita am arop fárákap ou mek fokopeyakrá kar arakrá farákáp, “Onomp ankwapyae fákáre, Kwaromp Buk fekamp kar ankáránk wokwae kar Yiki Kor Spiritao Devitén ninik sánkánko sérimp te, Judaso Jisasén sámp mwanap mwae yénképánko sámpap kar te oukoumwan te wae kare korop námpon. ✧ ¹⁷ Wokwae te Judas te yinomp firáp yakria, yinont ankáránkamp tére arop yakápámpon.”

¹⁸ (Am arop Judas te kwatae ninikimp fekamp mani sámpea am fek apár kánanke sámp. Aea maok, wakmwaek mao am apár mek piká párákapea yare pukur akwapea, yare ponankor am apár mek wakor pikámpon. ✧ ¹⁹ Wakmwaek arop ponankor Jerusalem mek yakápap am táman méria maok, námokuráp kar fek sérrá, “Am apár te Akeldamanono.” Am takrá sérap te, am apár te ‘Yiriráp Apárono’.

²⁰ Pita warko sérrá, “Mámá kar te Devito Buk Song fek kumwimp te ará: ‘Mao yak námpe mek te amwar éri yak naenámpo. Amo am mek arop ankwap yakanoria pwar kwapono.’ Buk Song ankwap fek sérrá, ‘Arop ankwapao maomp tére sámp naenámpo.’ ✧

²¹ Aeno oukoumwan te nomo nomp Jisas Tokwae Kar nomont akwap koponámp ke fek nomont paokop i konap arop ou mekamp ankáránk warámp mwanámpon. ²² Wokwae Jono koumteouráp aropan ént mek nérrá kákámp tére, tá am feknámp Jisas térerá koropeanánko, oukoumwan Kwaro yámar mek warámpá pok námpe, am ankank ponankor nkenámp aropan maok, warámpeanánko, mao nomont téreria, Jisas fárámpá poknámp kar farákáp naenámpo.”

²³ Pita takrá sénánko maok, arop anánkaopweran éréképap te, Josep Barsabas maomp ankwap e Jastus, tá arop ankwap te Matias. ²⁴ Am arop yawor éréképea tankáprá maok, am fárákapao arakrá kar toropwap, “Tokwae Kar e! Amo te kápae kare aropamp ninik te wae mér napon. Amo te yinan yénképampo: Amo te wa mokop ²⁵ Judaso aposel téremp tére sámp naenámp nánáp rape? Judaso am tére pwarará námoku akwap naerianámp némpouk akwap tenámpon.” ²⁶ Aea maok, am arop yaworamp e kumwiramp yumwi

✧ **1:11:** Lu 21:27; Yé 1:7 ✧ **1:16:** Sng 41:9 ✧ **1:18:** Mt 27:3-10; Lu 22:22 ✧ **1:20:** Sng 69:25; 109:8

sirarea maok, Kwar te wa mokop am tére sámp naenámp arop nánápánrá nke napo maok, Matiasomp e kumwiap yumwiraomékir korop. Aenángo maok, nkea man mom-sámpramp aposelént tére naenámpria pwararapono.

2

Yiki Kor Spirit ékámp kar

¹ Pentikos* yae fek, Jisasén mérnáp arop fárákap ankáránkamp nap mek koupoukour yakáp. ✧ ² Aenapo maok, yámar meknámp ouwi tokwae ounk niamprá ékia am tankápnáp nap mek top fákápnáp yak. ³ Aenko am fárákapao nkeapo maok, yaomwi yurunk niampao ékria maok, am fárákapamp pourouk ankákáránkrá fápárákár akwap. ✧ ⁴ Aeria maok, Yiki Kor Spiritao am Jisasén mérnáp aropamp pourouk woukourria maok, táte moumountukri kar sérar.

✧ ⁵ Am ke fek Kwarén lotu i konap Juda fi kápae kare apár mekamp koropeaka Jerusalem mek yakáp. ⁶ Am ouwi tokwae ounk niamp korop nánko maok, kápae kare koumteouráp arop wawia koropá koupoukour. Aeria maok, am Jisasén mérnáp arop fárákapamp kar waria kokorokor. Am te apae riteanápe am fárákap ankákáránk wa napo, náráp kar kare fek sérar. ⁷ Aenapo maok, am fákáre kokorokoria sérrá, “Mámá arop fárákap má kar sérarap te am te Galili mekamp arop fino! ⁸ Mokopiaka nomp naropwaromp kar kare fek sérar napo, nomo ankákáránk ponankor wa námpon? ⁹ Makia mapek koropá yakápnámp arop nomo apár Patia fi mekamp, Midia fi mekamp, Elam fi mekamp, distrik Mesopotemia mekamp, distrik Judia mekamp, provins Kapadosia mekamp, provins Pontus ntia Ésia mekamp, ¹⁰ distrik Frigia ntia Pamfilia mekamp, tá Isip fi mekamp, distrik Libia ankwapmwaek kirikiri Sairini taun wonae fikamp arop, tá nomo Rom fi mekamp arop mapek koropea yakáp námp. ¹¹ Tá nomo Judaoia maok, tá nomo arop ankwap fi Juda lotu i konap ninikaok lotu i konámp arop, nomo apár amor ke Krit, tá distrik Arebia, nomo ponankor am fárákapao Kwaromp kárákáre kor tére konap kar nomp kar fek sérarap wa námpon.” ✧ ¹² Aeria maok, ponankor kokorokoria ninika waeria maok, námoku kok támao arakrá sérarria téréménkrá maok, “Máte apae fi korono?” ¹³ Aeapo maok, ankwap fárákapao aposel fákáreran wouroumprá sérarrá, “Táte wain ént wourékam fária mánmánrá paokop napono.”

Pita kar farákápámp kar

¹⁴ Tá Pita mom-sámpramp aposel fákárerént yakria maok, kar kárákáre fek séria maok, am koumteouráp aropan arakrá sér, “Juda yumo, tá Jerusalem meknámp koropnap arop fákáre yumo te ono sénamp kar má fwapia woupwi pátea wawia maok, yumo am ankank fi nke nap má mérenke. ¹⁵ Yumo te, mámá arop fákáre máte mánmán napon yonkwae rape? Mono. Oukoumwan koumounek fépér mo nap fek sarakok ke mwar ara, arop mánmán mwanap pourou mono. ¹⁶ Mámá ankank oukoumwan korop námp te wokwaek profet Joelo sérimp niampon. Mao arakrá sér,

¹⁷ ‘Kwaro sérrá, “Pwarnámp yae fek te, ono onomp Spirit fek koumteouráp aropamp pourouk oupoupourrá kák nanampono. Tá yiráp poumou-tárápu tá yiráp yupu-tárápuao kor

* **2:1:** ‘Pentikos’rá sénáp te Pasova Yae Tokwae akwap tenánko, fákáneke Sarere akwap námp te, éntik fére-sámpramp yaeno. Am te yae tokwae kar am fek warákáránkria wit manénkir yonkwaenámp koupoukarea ankwapmwaek Kwarén sánk konapono. ✧ **2:1:** Lo 16:9-11 ✧ **2:3:** Mt 3:11; Jo 3:8 ✧ **2:4:** Jo 14:17; Ap 4:31; 10:44-46 ✧ **2:11:** Yé 7:9

profet † kar fek onomp kar farákáp mwanapon.

Tá ono yiráp tár-ménkiran
nkwakwe make yém nke nap niamp yéncép nanko nke,
tá mér aropao kor yémén nke mwanapon.

¹⁸ Tá am ke fek táman, onomp tére konap arop
ntia tére konap kourouamp pourouk
onomp Spirit oupoupour nánko,
am fárákáp onomp kar profet kar fek
farákáp mwanapon.

¹⁹ Tá yámar mek te
momwar pourouráp ankank yororia,
tá apárok kárákáre yororo nanamp te
yiri, yaomwi tokwae, yaomwi souri
má apár má oupouroup yak naenámp te,
am yae korop naenámp ke fek námpon.

²⁰ Am ke fek ono yámar sámpea arákár nanko
kirikip korop,
yunk sámpea arákár nanko
yunk noumouriria yiri niamp naenámp.
Nánkár wakmwaek te,
Kwaro náráp Yae Tokwae fek
náráp kárákáre ntia wae tokwae
má apár ponankor yéncép naenámp.

²¹ Am ke fek ponankor kourouamp arop
Tokwae Karan ‘Námwan yaewourae’ ria wumwi napo,
mao am fárákapan warko éréképeanánko,
yae-párak yakáp mwanapon.” ’ ✧
Joelo profet kar fek makrá farákápámpon.”

²² Pita warko ankwap kar sérrá, “Israel fi mekamp arop yumo te woupwi
pátea onomp kar wawenke. Ono yumwan Nasaret mekamp Jisasoi námpan
sénae rae: Yumo te nkwakwe make tére kárákáre Kwaro maomp yaek yumo
ou mek yororo nánko nkea méri napon. Mao takimp te yumwan, námoku
sámp-kérép nanko éknámp aroprá mérenkria ninámpon. ✧ ²³ Kwaro wokwae
kar tak mwanaponorá niniki tari námpan maok, am aropan yiráp yaek
pwar námpon. Aenánko yumo támao kwatae ninikráp aropamp yaek sánk
napo, yaopwae porokopramp fek man pukupia, sumpwi pap napon. ✧

²⁴ Aenapan maok, Kwaro warko man fárámpea papria, mao warko, am
sumpwi sámpanámp touwe kwatae mek taki yakanori pwar moi námpon. Am
te apae riteanápe, sumpwi te man sámpan-fákeyak naenámp pourou mono.

²⁵ Devito kor man takrá sérimp,
‘Ono nke nanko Tokwae Karao kumur méntép
onomp wonae fik kar yak námpon.
Mao wonae fik yakriaka onan kárákáre sápanámpara,
onan ankwap ankank te apápania kour me woukoupá
pap mono.

²⁶ Aenámpan onomp ninik te kwapwe kare nánko,
ono máná kar warákárria sénampon.
Ono te sumpwi nanamp aropao maok,
Kwaro onan kwapwe kare ankank sápanámp

† **2:17:** ‘Profet’ ntia ‘Profet kar’ an sénap kar fi te, “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 44 fek
nkeae. ✧ **2:21:** Jol 2:28-32 ✧ **2:22:** Jo 3:2 ✧ **2:23:** Ap 4:27-28

yépékrá yak nampon.

²⁷ Am te apae riteanápe,
amo onan, waempomp némpouk yakaeria pwar mono.
Tá amoku nánapinap arop te,
numwar apár me mek mákáreanoria pwar mono.

²⁸ Amo onan yiki yak nanamp mwae
wokwae yénkép naponon.
Tá amo te onont yak napo maok,
am fek táman warákár tokwae nanampon!
Mámá kar te Devito wokwae makrá farákápampon.” ✧

²⁹ Pita warko ankwap kar sér, “Kémpiyae tárápu, ono yumwan érik sénampon:
Nomp ounáp Devit mao te wae sumpwi nánko maok, apár me mek papapono.
Am man papap apár me te, nomo ou mek yakrá koropea, oukoumwan
kor yak námpon. ✧ ³⁰ Aeno Devit te profetara, mao te wae mér, Kwaro
kare kar narek séria arakrá sér, ‘Nánkár wakmwae te, ono waráp ounápén
nánapitenanko, mao te amo King yak napnám taknám yak naenámpon.’ ✧

³¹ Wokwae kar te, Devito Kwaro tére naenám ankank wae nkeanámpan,
Kraiso warko fárám naenámpan sérimpon. Mao sérrá, ‘Kwar te man, waem-
pomp némpouk yakaeria pwar mo, tá maomp pourouao kor mákáre mono’rá
sérimpon.’ ✧ ³² Am takrá sérimp Jisas táman Kwaro fárámpea pap nánko, yino
wae nke námpan sénámpon. ³³ Oukoumwan te wae narek pokeaka, Kwaromp
yae-párak mwae tankrá e tokwae sámp námpon. Mao te wae wokwae
sérimp niamp maomp Naropwaromp yaekamp Yiki Kor Spirit sámp námpon.
Aenámpara oukoumwan te maomp kárakáre kwarokor nánko, yumo am wae
nkea maomp kar wa napon. ✧ ³⁴ Devit te Jisas narek pok nám niamp tak
mono. Aenámpao maok, mao arakrá sér,

‘Tokwae Karao onomp Tokwae Karan arakrá sérimpon,
“Amo onomp yae-párak mwae tankrá akwapea napo,

³⁵ Nánkár ono waráp yopor arop tirá
waráp yae ankore mek kák tenanko,
yakáp mwanapon.” ’ ✧

³⁶ Aerimpara, yumo Israel fi ponankor te arakrá mérenke: Am Jisas, yumo
yaopwae porokopramp fek pukup nap te, Kwaro man sérrá, ‘Tokwae Kar
yoroí páte nánko, mao te Kraís yak námpon.’ ”

³⁷ Aeránko maok, koumteouráp arop fárakap Pitamp kar wa napo maok, am
kar te am fárakapamp ninik mek párakap. Aenángo maok, am fárakapao Pita
ntiaka ankwap aposel fákáreran arakrá turunk, “Ankwapyae fárakap e! Yino
oukoumwan te apae mwanámpon?”

³⁸ Aerapo maok, Pita am fárakapan sérrá, “Yumo ponankor ankákárank
ankár kwatae ninik pwararea, Jisas Kraísomp e fek ént mek nér napo,
Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épéranon. Yumo tak napo, Kwaro yumwan
Yiki Kor Spirit nénkano. ✧ ³⁹ Am te wokwae kar Kwaro sérrá, ‘Yumwan,
tá yiráp tárápuan, tá ponankor koumteouráp arop panek yakáp nap man
Yiki Kor Spirit sánk nanamp’rá sérimpon. Nomp Tokwae Kar Kwaro mao
wumwirinámp ponankor koumteouráp aropan ‘Yiki Kor Spirit nénk nanamp’
ria sérimpon.’ ✧

⁴⁰ Tá Pita ankwap kar kápae kare am fárakapan tae fek farákápria maok,
arakrá sér, “Yumo te fwápia mér kipo: Yumo takria am kwataenap arop

✧ 2:28: Sng 16:8-11 ✧ 2:29: 1 Kin 2:10; Ap 13:36 ✧ 2:30: Sng 132:11 ✧ 2:31: Sng 16:10
✧ 2:33: Ap 1:4,8; 7:55-56; 1 Pi 3:22 ✧ 2:35: Sng 110:1 ✧ 2:38: Ap 16:30-33 ✧ 2:39: Ef
2:12-13,17

fárakapént touwe sámp mwanape.” ⁴¹ Aeránko maok, am Pitamp kar wanap arop fárakap méria maok, ént mek nér. Am yae fek táman 3,000 koumteouráp arop manénkir Jisasén mérnáp aropént koropá tapokwap napon. ✧

Wourékam Kristen fákáreramp kwapwe kare ninikan sénámp kar

⁴² Am fárakap te kárakárerá aposel fákáreramp kar wawia maok, ankwapyaenápén yaewour, tá ankára mek koupoukarea fir fépérrá maok, énénti Kwarén kar toropwapiapon. † ⁴³ Aeapo maok, Kwaro aposel fákáreamp yae kor fek kápae kare kárakáre yororo nánko, koumteouráp arop fárakap ponankor nkea kokorokoria apáp tirink. ✧ ⁴⁴ Jisasén mérnáp arop fárakap kápae kare por koupoukour saráp yakáp. Tá am fárakap te náráp ponankor ankank te Kwarén mérnáp arop fárakapamp ponankoronorá ninik. ⁴⁵ Aeria maok, ankwap fárakapan náráp apárráp ankank nénkria, am fek mani sámpria te, ponankor arop fir ankank mo napén nénkaponó. ✧ ⁴⁶ Ponankor ankáránkamp ninik fek kápae kare por lotu nap tokwae mek tukup ko koupoukour. Am fárakap nonopok nap-nap koupoukarrá énénti fépér. ✧ ⁴⁷ Am takrá fépérap fek te, am fárakapamp ninik yae-párak kareria warákáránkrá énénti fépériapono. Aeria am fárakap Kwaromp e sakap saráp yakáp napo, arop ankwap am fárakapan nkea te, yae-párak kare naprá ninik. Aenapo, Kwar Tokwaerao kumur méntép koumteouráp arop warko éréképrá, man manénkir mérnáp aropént tapokwapá pwar. ✧

3

Arop ankáránk pu kwataenámpao warko fwapimp kar

¹ Ankwap ke fek Pita ntiaka Jon yámar yinink ke nánko, Kwarén kar toropwap i konap ke fek lotu nap tokwae mek pok. ² Am arop yaworao wae nke nepo maok, arop ankáránk pu kwataenámp am fek tank. Éntupwaro sámpánko taki yakámp. Kumur méntép santukupea am lotu nap tokwae ménki fek páte napo tankrá, Kwarén loturá poknap koumteouráp arop fárakapan ‘Mani sápenk’ ria wumwirá tank konámp. Am ménki e te ‘Kwapwe Kare’rá sér i konapono. ✧ ³ Pita ntia Jon lotu nap tokwae mek yoump neria nepo maok, am pu kwataenámp arop támao am arop yaworan nkea, ‘Yumo onan ankank sápenk’rá sér. ⁴ Aenánko maok, Pita ntiaka Jono am aropan tokoreyakria maok, Pita man sérrá, “Amo yinan tokor yakae!” ⁵ Aeránko maok, táte am aropao Pita ntiaka Jono yakep mwaek éntér arákarrá maok, námo te am arop yaworamp yaekamp ankank sámp nanampan mpwe ninik. ⁶ Aenámpan maok, Pita sérrá, “Ono te mani mono. Ono amwan sánk nae namp ankank te Nasaret mekamp Jisas Kraisomp kárakáre fek ono amwan sér rae: Amo fárámpea akwapae!” ✧ ⁷ Aeria maok, Pita maomp yae-párak mwaek yae tokoroepa sámp-fokopá fákeyak nánko, koupour kar maomp pu ntia kwaráp kor wae kárakáre. ⁸ Aenánko maok, mao wae fékér-pokrá fokopeyakea maok, wae yarak. Aeria maok, am arop yaworamp wakmwaek lotu nap tokwae mek youmpea maok, fékér-pok fékér-pokrá yárákrá, Kwaromp e sakap. ⁹ Ponankor koumteouráp arop man nke napo, mao te yárákriaka Kwaromp e sámpea sakap nánko maok, ¹⁰ am fárakap wae mér, am arop te kápae kare por lotu nap tokwae ‘Ménki Kwapwe Kare’ ri konap fek tankrá, mani ankankantá

✧ **2:41:** Ap 4:4; 5:14 † **2:42:** Kápae kare mérnáp aropamp ninik te manénkir Kristeninap arop fákáre ankára mek koupoukarrá énénti fépérap ke fek te manénkir párak kar fir koupoukarrá fépéria maok, wakmwaek Jisasomp pourou ntia yíriran ninikrá fépér i konapono. ✧ **2:43:** Ap 5:11-12 ✧ **2:45:** Ap 4:32-35 ✧ **2:46:** Lu 24:53 ✧ **2:47:** Ap 6:7; 11:21,24 ✧ **3:2:** Ap 14:8 ✧ **3:6:** Ap 3:16; 16:18

wumwirá tank konámp támaono. Aeria maok, am fárákap man nke napo, mao wae kwapwe kare nánko maok, am fárákap kokorokoria ninik tokwae.

Pita lotu nap tokwae mek kar farákápámp kar

¹¹ Mao Pita ntiaka Jonén sámpá yakánko maok, kourteouráp arop kápae kare kokorokoria maonámpok foporakorrá koropea ‘Solomonomp Kaerik’rá sér i konap am fek nouroump. ¹² Aenapo, Pita am táman nkea, kourteouráp aropan arakrá sér, “Israel fi mekamp arop yumo te apaeritea mámá ankankan nkea korokop rape? Apaeritea yumo yinan énoukoup tokwae rape? Yiráp ninik te yinokump kárakáre tokwae fek, tá Kwaro nke námp fek yino kwapwe kare yaknemp ninik fek mámá arop fwapia yárakrá mpwe yonkwae rape? Am te mo karonó. ¹³ Abraham, Aisak, Jekop, tá nomp wokwaekamp appeyaenámpomp Kwar, am Kwar te náráp tére arop Jisasén námokuráp wae tokwae sánkámpon. Am arop te yumo yopor aropamp yaek papapono. Tá yumo Pailato nke námp fek man younkwe sánkapon. ✧ ¹⁴ Yumo te am yae-párak yiki kare aropan younkwe sirarrá maok, nopok Pailatén ‘Arop sámp-wouroumpámp arop táman pwarae’ ria kárakáre fek sériapon. ¹⁵ Aenapan maok, yumo sámp-wouroumpnap arop am te nomwan yiki yakáp mwanámp kare nénk konámp arop ankárank támani napon. Aenapan maok, Kwaro man apár me mekamp fárámpea pap námpon. Yino kareao am nke nempan érik farákáp nempon. ✧ ¹⁶ Aeria maok, yino te wae Jisasén mér nempon. Aenempara, Jisasomp kárakáreráo mámá aropan kárakáre sánk nánko, yumo man nkea wae mér napon. Jisas námoku yinan mér sápeanánko, am mér fek táman yumo ponankor nke nap fek am aropamp pu wae fwap námpon.

¹⁷ Kémpiyae tárápu, ono te wae mér nampon, yumo te fwapia mér mo, tá yumwan taokeyakáp konap fárákapao kor mér moria am takiapon. ✧

¹⁸ Aeapan maok, wokwaek kar Kwaro ponankor profet fákáreramp top kor feknámp kar farákápámp te, Kraís * te touwe sámp naenámpan nimpon. Aempan, oukoumwan yumo am takinap ninik te wae am karént pwi námpon. ✧

¹⁹ Aenámpara, yumo te yiráp kwatae ninik te pwarará Kwaronámpok korop napo, Kwaro yumwan aminap ninik torokoria yiki kukarrá papano. ²⁰ Yumo tak napo te, táte Tokwae Karao yumwan wourékam kárakáre sánkria maok, mao yiráp por nánapinámp arop Kraís yumonapok sámp-kérép nánko ék naenámpon. ²¹ Oukoumwan te yámar mek yakrá, Kwaro nánkár warko kápae kare ankank te fwapokwapiaka wourékam ke yépékrá yak naenámpon. Am te wokwaek kar man saráp tére konap profet fákáreramp top kor fek sérimp niamp naenámpon.

²² Am profet fákáre ou mekamp arop ankwap Moseso arakrá sér, ‘Yiráp Kwar Tokwae Karao yiráp ankwapnáp ankárank warámpea profet páte nánko, ono yak namp niamp maknámp yak naenámpon. Yumo te ankár maomp kar wawia, mao yumwan sénámp ponankor karwaok kipo. ²³ Tá arop ponankor am profetomp kar wa mo napo te, Kwaro am fárákapan “Faokorenk”rá sénaenámpon. Aetenánko, am fárákap Israel fi mek yak mono.’ ✧ ²⁴ Profet fákáre, tá Samuel ntia wakmwae yakápinap profet fárákap, Kwaro kar sánkánko, am farákápap te am te waeman oukoumwan mámá ke fek kare kar korop námpon.

✧ **3:13:** Kis 3:15; Lu 23:13-25 ✧ **3:15:** Ap 2:32; 5:30 ✧ **3:17:** Lu 23:34 * **3:18:** “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 fekamp kware 68 fek nkea. ✧ **3:18:** Lu 24:27 ✧ **3:23:** Lo 18:15,18-19

²⁵ Yumo te profet fákáreramp tárápu yakáp napon. Yumo te Kwaro yiráp por kontrak yoroinámp fekamp ankank sámp mwanap arop yakáp napon. Kwaro yiráp wokwaekamp ounáp Abrahamén sérrá, ‘Waráp appeyaenáp tárápu fek máma apár mekamp arop fi ponankor kwapwe kare tankáp sámp mwanapon’ rimpon. ✧ ²⁶ Aempara, Kwaro náráp tére konámp aropan kéménki papea, yumwan, ourour nénkanoria manénkir yumonapok sámp-kérép námpon. Maomp ninik te, yumwan ponankor ankákáránkrá kwatae ninik mekamp tiarárrá kák nánko, am kwatae ninik pwarará koropenkria námpon.”

4

Pita ntiaka Jonén fákápá papap kar

¹ Pita ntiaka Jon oukoumwan koumteouráp aropan kar farákáprá yakepo maok, táte pris fákáre, lotu nap tokwae taokeyakáp konap plisman fákáreramp kepten, tá Sadyusi fákáre, makia maok, korop. ² Am fárákap te wae mér, am arop yawor te koumteouráp aropan Jisas apár me meknámp fárámp námp, tá arop ponankor sumpwi napao kor warko ferámp mwanap kar farákáp nepria, am táman yopor tokwaeria, am arop yaworan tia kot mwaria napon. ³ Aenapan maok, wae kumur naeria námpantá, am arop yaworan oumpouran kot mwanámpria kalabus nap mek kák te. ✧ ⁴ Aeno kápa kare koumteouráp arop oukoumwan am kar wawiaka Jisasén mér nap te, manénkirkampént tapokwapea 5,000 arakeno.

Pita ntia Jonén Kaunsil fákáre nke nap fek kotiap kar ✧

⁵ Wae wakor nánko, Juda taokeyakáp konap pris fákáre ntia némpouk yakáp konap yonkwae kourráp arop fákáre, tá lo mérnep arop fákáre, makia Jerusalem mek koupoukour. ⁶ Pris taokeyak konámp arop Anas, tá Kaiafas, Jon, Aleksander, táte Anasomp firáp ankwap fárákap makia am fárákapént koupoukour. ⁷ Takia maok, am aposel yaworan, am fárákapao nke nap fek fokopeyakenk ritea maok, arakrá turunk, “Yumo te moko kárákáre sámpea, apae e séria am ankank takrá tére nepon?”

⁸ Aerapo maok, Yiki Kor Spirit Pitamp pourou mek top-pwarámpá yak námp fek am fárákan sérrá, “Yumo Israel mekamp arop tokwae, tá yumo arop taokeyakáp konap arop, ✧ ⁹ yumo te yino pu kwataenámp aropan yaewourinemp aran yinan turunk mwaria nape? Ae te yumo am arop te, mokopia fwapínámponorá mér mwaria nape? ¹⁰ Ae te tak nap kwamp te, yumo ponankor, tá Israel fi ponankorao kor, Nasaret mekamp Jisas Krai-somp eramp kárákáre fek am pu kwataeráp arop warko fwapia oukoumwan yumo nke nap fek fokopeyaknámp aran mér kipo. Yumo wokwae man yaopwae porokopramp fek arápapan maok, tá Kwaro man warko apár me mekamp fárámpá papámpon. ✧ ¹¹ Am Jisas táman Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon: ‘Nap ti konap arop, yumo, kwatae yumwinoria sitenapan maok, Kwaro man sámpea, nap am fek fokopeyak naenámp yumwi kwapwe yoroia páte námpon.’ ✧ ¹² Nomwan yaewour naenámp te arop ankwap yak mono. Apár-apár ponankor te nomwan warko érékép naenámp arop ankwapamp e te Kwaro nomwan yénkép námp yak mono.” ✧

¹³ Aeránko maok, am fárákap nkeapo, Pita ntiaka Jon te apáp mono, kar kárákáre fek sér. Am fárákap te wae mér, am arop yawor te skul moinep arop yaworonoria ninik tokwae. Aenapan maok, am fárákap wae mér,

✧ **3:25:** Stt 22:18; Ga 3:8 ✧ **4:3:** Ap 5:18 ✧ **4:4:** Ap 2:41; 5:14 ✧ **4:8:** Mt 10:19-20 ✧ **4:10:** Ap 3:6 ✧ **4:11:** Sng 118:22; Ais 28:16; 1 Pi 2:7 ✧ **4:12:** Jo 14:6

am arop yawor te wokwaek Jisasént yakepara nepon. ¹⁴ Tá am fárákapao nkeapo, am arop te maomp pourou te wae fwapia maok, am arop yaworént fokopeyak yak. Aenánko maok, am fárákap te nopok am arop yaworamp kar pwarokwaprá sér mwanap yak mono.

¹⁵ Aeria maok, am arop fárákapao am arop yaworan sérrá, “Yumo Kaunsil nap aokore pwarará ek akwapenk!” Aerá sérapo, am arop yawor akwap tepo maok, am arop fárákap kar arakrá téréménk, ¹⁶ “Nomo am arop yaworan te mokop mwanámpon? Am arop yawor te wae Kwaromp kárakáre ankárank yoro nepo, Jerusalem mekamp kourouráp arop te wae mér napara, nomo te am kar mek wouroump mwanámpon pourou mono. ✧ ¹⁷ Aeno takria am kar te kápae kare kourouráp aropao wa nap fek akwapantara, nomo ankár kar kárakáre fek am arop yaworan taokor mwanámpon. Aenánko maok, am arop yawor Jisasomp e fek ankwap fárákap wanap fek warko kar farákáp mo kare nenepo. ¹⁸ Aeria maok, am fárákapao arop yaworan wumwiria maok, ‘Yumo te Jisasomp e fek kourouráp aropan kar yénkrá farákáp kepono’ ria kar kárakáre fek taokor.

¹⁹ Aerapan maok, nopok Pita ntiaka Jon am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yumo ník nap te, apae nínikao Kwaro nke námp fek yae-párak námpon? Yino te ankár Kwaromp karwaok akwap nenemp ni, yiráp karwaok akwap nenemp nie? Yumoku támao youroukoup kipo. ²⁰ Yino te am kar farákáp mo nenemp pourou mono. Yino te ankár kápae kare ankank yino wokwaek nkemp, tá wawimp te ponankor farákáp nenempon.” ✧

²¹ Aerepo maok, am Kaunsil fákáreráo am arop yaworan kot mwanap kar fi yak mo námpantá maok, am arop yaworan ankwap kar kárakáre fek séria maok, pwar napo, akwap. Am te apae riteanápe, arop ponankor Kwaro térenámp táman nínikria maomp e sakap napantá, takria, námwan yorowarantánorá apápría pwar napon. ²² Am arop arop yaworáo Kwaromp kárakáre fek fwapi papep te, maomp yopwar te wae 40 yopwar kámákár akwap námpon.

Kristen fákáre kouroukarrá Kwarén kar toropwapiap kar

²³ Kaunsil fákáreráo Pita ntiaka Jonén pwapato, am arop yawor maomp firáp yakápnap nap mek arákarrá akwapea maok, am fárákapan pris tokwae ntiaka lo mérnámp arop fákáreráo sérariap kar farákáp. ²⁴ Am fárákap am kar wawia maok, ponankor ankárankamp nínik fek tankápria maok, Kwarén énéni arakrá kar toropwap: “Tokwae Kar e! Amo wokwaek yámar, tá apár, tá solwara, ntiaka ponankor ankank am mek yakápnapan yoroiacono. ²⁵ Wokwaek kar waráp Yiki Kor Spiritao yinomp appenáp waráp tére konámp arop Devitomp nínik mek sánkánko, mao arakrá sérimpono:

‘Apae riteaka ankwap fi arop
yopor yonkwae pwarámpa wae napon?’

Apápría am kourouráp arop te

Kwarén yopor mwanámpria

kwaporok nínik mwar pap napon?’

²⁶ Apár ponankor mekamp king fákáre

yorowar mwaría nánápnapon.

Gavmanomp poukeyakápnap arop fákáre

énéni kouroukarea maok,

Tokwae Karan apárok anámpá paprá,

tá am Kraiséni kor anámpá pap mwaría napon.’ ✧

²⁷ Oukoumwan te am kar te waeman kare karonu. Herot, Pontius Pailat ntiaka ankwap fi, tá Israel fi, makia maok, amo wokwaek nánapiap waráp tére arop kwapwe kare Jisasén anámpá pap mwaria, am taun mek tapokwaprá koupoukoura naponu. ✧ ²⁸ Am fárakapao am ankank tak nap te, waráp kárakáre ntiá amo takenkrá ninik napaok támani naponu. ✧ ²⁹ Tokwae Kar e! Amo ankár yinan apáp sáprá sérarnap kar máamá ninikria, waráp tére arop yinan yaewourampo. Aenapo maok, yino fwap apáp moria kárakáre fek waráp kar farákáp mwanámpu. ✧ ³⁰ Aeria maok, amoku waráp tére arop Jisasomp kárakáre fek amo touwenap aropamp pourouk yae papria, fwapokwapria maok, nkwakwe make kárakáre yoroampo.”

³¹ Am fárakapao kar toropwapia pwar napo maok, táte am néntépap nap am te némp yérur koropánko maok, táte am fek am fárakapamp pourou mek Yiki Kor Spirit top-pwarámpánko maok, táte am fárakapao kor apáp mono, kárakáre fek Kwaromp kar farákáppu. ✧

Kristen ponankor ankwapan yaewouriap kar

³² Jisasén mérnápp arop ponankor ankárankamp ninik fek saráp yakáp. Arop ankwap ankárank náráp ankank nkea ‘Onokump kareno’rá sér mono. Ankank ponankor te ankár arop ponankor-amponu. ✧ ³³ Aposel fákárerá Jisas Tokwae warko fárámpámp kar farákáppu te, am fárakapamp kar te kárakáre kor kare. Tá Kwaro am mérnápp koumteouráp aropan warákár tokwaeria ourour kwapwe nénkámpu. ³⁴ Aenko maok, am ou mekamp arop te ankwap ankárankamp firráp ankank monámp arop yak mono. Arop ponankor maomp apár yak, tá maomp nap yak nánko te, arop ankwapan nénkria, am fek mani tiria maok, ³⁵ tá am mani te aposel fákáreran sankoropá sánk napo maok, am fákárerá ankank monap koumteouráp aropan nénkámpu. ✧

³⁶ Tá arop ankárankamp yak námp, maomp e te Josepén maok, aposel fárakapao ankwap e tákapap te ‘Barnabas’ ri pap nap te, am e fi te, ‘Aropamp ninik mek kárakáre sánk konámpu.’ Barnabas te Livámp fi fekamp apár amor ke Saiprus mekamp aroponu. ✧ ³⁷ Am aropao apár arop ankwapan pwararea maok, am fek mani sámpea maok, sankoroepa aposel fárakáppu sánkámp.

5

Ananias ntiaka Safaira Kwarén poupwekáppu kar

¹ Arop ankwap maomp e te Ananias, tá maomp yupu te Safaira. Am Ananiaso náráp apár ankwapmwaek arop ankwapan pwar. ² Aeria am fekamp mani sámpea, ankwapmwaek námoku nanampria pap. Aenángo maomp yupuao kor am wae mér. Aea maok Ananiaso am mani ponankoronoría, ankwapmwaek saráp sankoropá aposel fákáreran sánk. ✧ ³ Aenángo maok, Pita arakrá sér, “Ananias, amo apaeritea Satan waráp ninik mek top-pwarámpánoria pwatea, Yiki Kor Spiritan kwekár séria waráp apár fekamp mani ankwapmwaek mek wouroump naponu? ✧ ⁴ Wokwaek oukoumwan am arop am apár sámp moap fek te, amokuráp apáronu. Tá wakmwaek am apár sámpeanángo te, mani te amoku sámpea poukwap nanap tene. Aeno amo apaeritea am ninik kwatae sámp naponu? Amo te aropan poupwekáppu mono. Kwarén poupwekáppu naponu.” ⁵ Aeránko maok, Ananias am kar waria maok, apárok piká párákápria wae sumpwi yak. Aenko maok, arop

✧ 4:27: Mt 27:1-2 ✧ 4:28: Ap 2:23 ✧ 4:29: Ef 6:19 ✧ 4:31: Ap 2:4 ✧ 4:32: Ap 2:44 ✧ 4:35: Ap 2:25 ✧ 4:36: Ap 11:22-26; 13:2-3 ✧ 5:2: Ap 4:34-35 ✧ 5:3: Jo 13:2

ankwap fárakapao am kar wawia maok, apáp tirinka wae. ⁶ Aenko maok, ménki-tárápu fárakap koropea, maomp yákáre waempyam fek woukoupea santukupea pap.

⁷ Aetapo, yinink ke akwap tenánko maok, maomp yupu am te mér moitea maok, am mek korop. ⁸ Pita man nkea sérrá, “Yumo apár fek sámpnep mani te wae támao nie?” Aeránko maok, yupurao sérrá, “Kare, wae támaonono.” ⁹ Aeránko maok, Pita man sérrá, “Yumo apaeritea Tokwae Karamp Spiritan mokopean nke neria poupwékápi nepon? Amo wawae. Waráp poumaropamp yákáre santukup-papnap arop fárakap te mankea ménki fek máyakáp napon. Am fárakap amwan kor sámpá tukupá pap mwanapon.” ¹⁰ Aerá séránko maok, táte am fek táman am yupuao kor Pitamp wonae fik piká párákapria wae sumpwi yak. Aenko maok, am ménki-tárápu mankea nke napo, am yupu wae sumpwi yak. Aenánko maok, am fárakap man sámpea santukupea poumaropan papnap wonae fik pap. ¹¹ Aenapo maok, sios ponankor, tá arop ankwap fárakapao kor, am anánkwapao taknep kar wawia maok, apáp tirinka waeapon.

Aposel fákáre nkwakwe make kárakáre yororoiap kar

¹² Koumteouráp arop ou mek aposel fákárerao Kwaromp kárakáre fek nkwakwe make kárakáre yororo. Aenapo, Kwarén mérnep arop ponankor ankárakamp ninik fek lotu nap tokwae mekamp Solomonomp naepik koupoukour konapono. ✧ ¹³ Ponankor arop ankwap fárakap te am fárakapamp e sakapria, apápria maok, am fárakapént koropea koupoukour mo. ¹⁴ Aenapo maok, kápae kare koumteouráp arop fákáre Tokwae Karan méria koroprá, am fárakapént tapokwap. ¹⁵ Aeapo maok, koumteouráp arop fárakapao kor touwenap arop ti-koroprá, mwaeao nkwakwe make kwanpae ankank yunkrá párakoprá maok, am fek tirá kák. Am tak nap te, Pita yámar fek yáarak nánko, maomp wunérirao, am fárakapamp pourouk oupoupour nánko, am fákáreamp touwe fwapanáponoria niapon. ¹⁶ Jerusalem wonae fik mwaeakamp, ponankor taun mekampao kor koropea koupoukour. Am fárakap te touwenap arop fárakap ntia kwatae-aropao woukouria kwatae káknámp arop fárakap ti-korop napo maok, am koumteouráp arop te warko fwapiapono. ✧

Enselo aposel fákáreran kalabus nap mekamp yaewourimp kar

¹⁷ Aenko maok, pris taokeyak konámp arop, tá maomp ponankor mént yakáp konap, tá Sadyusi fákáre, makia maok, am fárakapao aposel fákárerao am tére napan nkea kokwarokria yonkwae pwarámp. ¹⁸ Aeria maok, am fárakap aposel fákáreran tia, kalabus nap mek kwataenap arop fákáre yakáp nap mek kák. ✧ ¹⁹ Aenapan maok, kumuruk Kwar Tokwae Karamp ensel ankárakao kalabus nap ménki kik-pwararea maok, am fárakapan ek éréképá mankea sérrá, ²⁰ “Yumo tukupea lotu nap tokwae mek koumteouráp aropan wourékam yiki yakamp ponankor ninik farákápenke.” ✧ ²¹ Aposel fákárerao am kar wawia maok, koumounek kar lotu nap tokwae mek tukupea maok, koumteouráp aropan kar farákáp.

Pris taokeyak konámp arop, táte maomp arop fákáre, Kaunsil fákáre ponankor wumwi napo koropea koupoukour. Aeria maok, kalabus nap mek kar sámp-kérépria sérrá, “Am aposel fákáre éréképá koropenke.” ²² Mak rapo maok, plisman fákárerao am kalabus nap mek tukupea nkeapo maok, aposel fákáre yak mo. Aenapo maok, warko arákarrá tukupea am fárakapan kar sérrá, ²³ “Yino tukupea nke nánko maok, am kalabus nap te ménki kéri yak nánko,

am fek taokeyakáp konap soldia fákárerao ménki méntép fougouri yakáp napo maok, yino ménki kik-pwarará yinkea am nap mek nke nánko te, aposel fákáre te ankáránkampao kor am mek yak mono.”

²⁴ Aerapo maok, lotu nap tokwae mekamp kepten, tá pris tokwae fákáre makia maok, am kar waria ninikria maok, “Ae te am arop fárakap te mokopia moyakáp napon?” ²⁵ Aerapo maok, arop ankáránk koropeaka am fárakapan sérrá, “Yumo te wawenke. Yumo am arop fákáre kalabus nap mek kák nap te, am fárakap te lotu nap tokwae mek yakáprá kounteouráp aropan kar farakáp napon.” ²⁶ Aerá sénánko maok, kepten ntiá plisman fákáre tukupea am aposel fárakap tiria maok, éréképá korop. Aenapao maok, man te fupuk mono. Takria, kounteouráp aropao nomwan yumwi fek yérénképantánorá apápria párák sánánkar érékép naponó.

Aposel fákáre Kaunsilén apáp moria kar farakápap kar

²⁷ Plisman fákárerao aposel fákáre éréképá koropea Kaunsil fákáre nke nap fek párákop napo maok, fougouri yakáp napo, pris taokeyak konámp aropao am fárakapan sérrá, ²⁸ “Yino waeman yumwan sérrá, ‘Kounteouráp aropan maomp e fek kar farakáp kwapono’rá séri námp te, yumo wa moi yakáprá, oukountwan am kar farakáprá yakáp napo, Jerusalem mek mwaekamp kounteouráp arop waeman am kar wawia pwi naponó. Tá yumo yinan ‘Am aropan sámp-wouroump naponó’rá sérar napon!’”

²⁹ Aerapan maok, Pita ntiaka aposel fákárerao am kar pwarokwaprá arakrá sér, “Yino te ankár Kwaromp karwaok saráp mwanámpono. Yino te aropamp karwaok tukup mono. ✧ ³⁰ Yumo Jisasén yaopwae porokopramp fek pukupia sumpwi papapan maok, nomp appeyaenámpomp Kwaro man fárámpea papámpon. ³¹ Kwaro man warámpea narek pokeaka, yae-párák mwaek páte nánko tank námpon. Aeria mao nomwan mwae kup yénkrá, nomwan warko éréképnámp arop yak námpon. Am taknámp ke fek táman maok, mao fwap Israel fi nomwan yaewour nánko, nomo kwatae ninik pwarará maonámpok tukup nánko, mao nomp kwatae ninik tirá épér naenámpon. ✧ ³² Yino te Kwaro am ankank tére nánko nkenámp karan farakáp konámpon. Tá Yiki Kor Spiritao kor am ankank táman farakáp námpon. Aenánko, am karwaok tukupnap kounteouráp arop fárakapan Kwaro am Yiki Kor Spirit nénk námpon.” ✧

Gamalielo Kaunsil fákárean ‘Aposel fákáreran porokwe fekenk’ rimp kar

³³ Am Kaunsil fákáre Pitamp kar waria maok, yonkwae pwarámpria am aposel fákáreran tirá wour mwari wae. ³⁴ Aenapan maok, am ou mekamp Kaunsil ankwap yak námp mao te Farisi fi mekamp, maomp e te Gamaliel. Mao te lo méria farakáp konámp tisa yak nánko, ponankor kounteouráp arop maomp e sakap konap. Mao sérrá, “Aposel fákáreran ek éréképá yinkea napo, kánanke kwarok ke fek yakápanápono.” ³⁵ Aeránko maok, aposel fákáre wae ek yink tenapo, Gamaliel Kaunsil ankwap fákáreran sérrá, “Israel fi mekamp arop fákáre, yumo te mámá arop fárakapan apae mwaria te, yumoku támao fwapia ninik kouritea kip. ³⁶ Yumo te wae mér napon, wokwae tae morok te Tiudas sérrá, ‘Ono te arop tokwae, ono te kárakáreno.’ Waeman 400 naenámp niamp arop maomp wakmwae tukupapon. Aeapan maok, Gavmano soldia tirá kérép nánko, am aropan yaonk-pap napo, man mérap arop fárakap pirikimpea tukup napo, maomp tére te kwaporok pwara námpono. ³⁷ Tá wakmwae, Gavmano kounteouráp aropamp e ti naenámp ke fek, Galili mekamp Judaso arop ankwap fárakapan yopor kaea Gavmanén

yorowaria yérépe mwaria éréképá akwap. Aempan maok, man kor yaonk-pap napo, maomp wakmwaek tukupnap arop fárákap píríkímpea tukupa-pono. ³⁸ Aenapantá, ono oukoumwan yumwan sénampon: Yumo te am arop fárákan te kánanke nkwak maki kwapono, pwar kipo. Am aposel fákáre aropamp ninik fek saráp tére napo te, am tére kwatae akwap naerampon. ³⁹ Aeno Kwaro námoku nénknámp téreanánko te, yumo am fárákan taokor mwanap pourou mono. Yumo takria, Kwarén yorowar mwanape.”

⁴⁰ Aeránko maok, am Kaunsil fákáre Gamalielo sérampaokria maok, aposel fákáreran wumwiria, koropapo maok, am soldia fákáreran sérrá, “Aposel fákárean paok ke fek fupukenke.” Aerapo, am fárákan fupukia pwarará maok, sérrá, ‘Yumo te warko Jisasomp e fek kar farákáp kwapono’rá séria, tirá kérép. ✧ ⁴¹ Aeapo maok, aposel fákárerao am kaunsilén pwarará tukupria maok, Kwaro waeman námwan Jisasén mérnep fek pwarápaé sámp mwanap fwap pwi naponorá ninik námponoria warákáránk. ✧ ⁴² Ae nap kwamp maok, kumur méntép lotu nap tokwae mek, táte aropamp nap mek kor tukuprá ‘Jisas te Kraís támaono’rá am Kwapwe Kare Kar yénkrá farákápria maok, am tére te ankár pwar moiapon. ✧

6

Aposel fákárerao námwan yaewour mwanapria arop fákánek yoroi kákap kar

¹ Am ke fek táman maok, Jisasén mérnep arop te ou tokwae. Aeria maok, Grik kar fek farákáp konap arop fárákap Judamp kar fek farákáp konap arop fárákan kokwarok napon. Am te apae riteanápe, am fárákapao fir monap aropan yaewour napao maok, náráp kae koumteouén te yaewour mo napria napon. ² Aenapo maok, aposel éntér-sámprampao Jisasén mérnep arop fárákan koropenkria wumwiria maok, sérrá, “Yino Kwaromp kar farákáp mo pwarará, fir mwar nénk námp te, kwatae yak námpon. ³ Aenámpara, kémpiyae fárákap, yumo ou mekamp arop fákánek, arop ponankor man warákár konap, tá Yiki Kor Spirit top-pwarámpá yakáp námp, tá yonkwae kour kwapweráp aran oupouroukia napo, nomo am fárákan yoroi kák nánko, am tére tére mwanapon. ⁴ Aeno yinoku te kápae kare por kar torop-waprá, koumteouráp aropan Kwaromp kar fek yaewour mwanámpon.”

⁵ Makrá sérarrá maok, koumteouráp arop ponankor am aposel fákáreramp kar wawia, warákárria maok, fákánek aropan éréképea korop. Maomp e te ará: Stiven te maomp mér te kárákáre kor kareria maok, táte Yiki Kor Spiritao maomp pourouk aowarámpá yak námpon. Tá ankwap te Filip, ankwap te Prokorus, ankwap te Nikanor, ankwap te Timon, ankwap te Parmenas, ankwap te Nikolas. Nikolas te Antiok mekamp aropao maok, Juda lotunap ninik sámpea ampaok i konámp arop. ⁶ Am fákánek aropan éréképá koropea aposel fákáreamp wonae fik párapop napo, am fárákapao maomp me korok yae paprá Kwarén kar toropwapia maok, am tére mwanap arop yoroi kák. ✧

⁷ Aeapo maok, Kwaromp kar kápae kare apár mek akwapánko maok, kápae kare koumteouráp arop Jerusalem mek Jisasén méria, maomp firáp yakápiapon. Táte kápae kare pris fákáreao kor Jisasén méria Kwaromp kar-waokiapon. ✧

Juda firao Stivenén kotiap kar

⁸ Kwaro ourour kwapwe ntia kárákáre tokwae Stivenén sánkánko maok, am fek táman koumteouráp arop nkeap fek nkwakwe make kárákáre yoro. ⁹ Aenko maok, arop ankwap fákárerao Stivenént kar yorowar. Am arop

✧ 5:40: Ap 4:18 ✧ 5:41: Mt 5:10-12; 1 Pi 4:13 ✧ 5:42: Ap 17:3 ✧ 6:6: Ap 13:3 ✧ 6:7: Ap 16:5

fárakap te Judamp ‘Amwar Yakápnap Arop Fákáreamp lotu nap’rá sér i konap mekamp arop fárakap, taun tokwae Sairini mekamp, tá taun tokwae Aleksandria mekamp, tá provins Silisia ntia provins Esia mekampaiapon. ¹⁰ Yiki Kor Spiritao Stivenén yonkwae kour sánk námpara, am arop fárakap te maomp kar te kwe-pwar mwanap pourou mono. ✧ ¹¹ Aenámpantá maok, am fárakap arop ankwap fárakapan kar porokwerá arakrá sér, “Yumo yankar-séria ‘Yino wa nánko, Stiven te Moses ntiaka Kwarén wouroump-séri námpono’rá sérenke.” ✧ ¹² Amnap ninik fek koumteouráp arop, tá Juda taokeyakáp konap arop, tá lo yénkrá farákáp konap arop, Stivenén sámp-wouroumpenkria fopwaok. Aenapo am fárakapao tukupea Stivenén sámpea maok, Kaunsil fákáreanapok sámpá tukup. ¹³ Am fárakapao man kwekár sér mwanap arop fákáre éréképá tukupeakapo maok, am arop fárakapao arakrá sér, “Am arop te kápae kare por Kwaromp nap ntia maomp loan kwatae kar sér i konámpon.” ¹⁴ Mak ritea maok, arakrá sér, “Yino wanánko, mao sérrá, ‘Am Nasaret mekamp Jisas te lotu nap tokwae souroumpouria, Moseso nomwan sámpámp ninik pwarará, ankwap yiki ninik kák naenámp’rá sér i konámpon.” ¹⁵ Aerapo maok, am Kaunsil tankápnap fákáre ponankor Stivenén tokoreyakápria nke napo maok, maomp yimetáp te enselomp yimetáp wae niampi yak.

7

Stiveno Kaunsilén kar farákápámp kar

¹ Aenángo maok, pris taokeyak konámpp arop Stivenén arakrá turunk, “Mámá kar amwan sénap te kare kar ni mo nie?”

² Aeránko maok, Stiveno sérrá, “Kémpiyae tárápu, tá onomp tékénou fákáre, yumo wawenke! Wokwaek kar nomp ounáp Abraham oukoumwan taun Haran mek akwap mo, apár Mesopotemia mek yakámp fek maok, am ke fek táman yámar mekamp wae tokwaeráp Kwar Abrahamonámpok koropámpon. ³ Aeria maok, Kwaro man arakrá sér, ‘Amo waráp firáp arop, tá waráp apár fi máte wampwe pwarará, akwap napo, amwan am mek yak nanap apár yénkép nanampon.’ ⁴ Aeránko maok, Abrahamo am apár Kaldia pwarará akwapea Haran mek yak. Aenko am ke fek maomp naropwar sumpwi nánko, warko Kwaro man sámp-kérépánko maok, koropeaka nomo oukoumwan yakápnámp apár mek mamek yakámpon. ✧ ⁵ Aeno Kwar te Abrahamén apár ankwap námoku naenámp kare te sánk mo, tá ankwap kánanke kareanángo pwar moimpon. Aempan maok, Kwaro, wakmwaek mámá apár sánkea nanko, maomp apár yak, tá maomp tárápu firamp apár yak naenámp rimpon. Abraham te am ke fek oukoumwan táráp sámp mo nánko maok, ✧ ⁶ Kwaro man takrá sér, ‘Nánkár wakmwaek waráp ounáp tárápu te ankwap fi apár mek tukupá yakáp mwanapon. Aeria am fárakap te ankwap fi aropamp kwaporok tére arop yakáp napo, am fárakapao man sámpá yampourourá tukupea 400 yopwar fek mwanapon. ⁷ Aenapan maok, nánkár wakmwaek te ono am takinap ankwap fi arop fárakapan nopok touwe nénk nanampon. Aea napo maok, nánkár wakmwaek am fárakap am fi pwarará koropea, mámá apár mek onan lotu mwanap’rá sérimpon. ✧ ⁸ Kwaro Abrahamén kontrak yoroinámp yénképria, mao ankár yipi fárakap naenámp rimpono. Tá wakmwaek Abrahamo Aisakomp naropwar yakria, yukupuk yae fek Aisakomp yipi fárakapámpon. Aeakánko maok, Aisak te náráp táráp Jekopomp

✧ 6:10: Lu 21:15 ✧ 6:11: Mt 26:60-61 ✧ 7:4: Stt 12:1-5 ✧ 7:5: Stt 17:8 ✧ 7:7: Stt 15:13-14; Kis 3:12

yipi fárakap. Tá nomp appenáp Jekop maomp tárápu éntér-sámprampan yipi fékérimpon.

⁹ Am appeyaenáp támao náráp nánae Josepén kokwarokria kwaporok tére konámp arop niampia sámprá, ankwap fi aropamp yaek sámp-kérépapon. Aenapo, am fárakapao man Isip mek warámpá tukupapan maok, Kwaro méntér yakámpon. ¹⁰ Mao man yaewourria, maomp ninik kápae tirá épéri pwar. Tá Josep Isip mekamp kingént kar sénánko maok, Kwaro man kingo warákár naenámp yonkwae kour sánk. Aenánko maok, kingo man Isip mekamp ankank poukwap naenámp Gavman Tokwae yoroi pap. Aetenánko maok, mao kingomp nap mekamp ankankan kor poukeyakámpon. ✧

¹¹ Nánkár wakmwaek maok, Isip mek fir mo nánko, yae-porokwe tokwae ponankor apár mek koropria, Kenan mek kor tak nánko, kounteouráp arop ponankor ninik kápae tokwae sámpapon. Tá nomp appeyaenápo kor fir fár mwanap moimpon. ✧ ¹² Aeria maok, Jekopo wanánko, ‘Fir te Isip mek tank námp’rá sénapo maok, táte mao nomp appeyaenáp manénkir tirá kérép. ✧ ¹³ Aeapan maok, warko anánkan tukupap te Josepo náráp naeounápén sérrá, ‘Ono te Josepono.’ Aeránko maok, táte kingo kor Josepomp fi am mérimpon. ¹⁴ Aeria maok, táte Josep náráp naropwar Jekopén kar kérépria wumwi nánko maok, Jekopo náráp kounteouráp arop fi éréképea koropámp te 75ono. ✧ ¹⁵ Aea maok, Jekop Isip mek akwapá yakea maok, wakmwaek sumpwi tenánko, nomp appeyaenáp fákáreao kor wae surumpwi pwar. ✧ ¹⁶ Aenapo, am fárakapamp kour te apár Kenan mek tiarárrá ti-tukupea taun Sekem mek, wokwae Abrahamo Hamoromp tárápuran mani silva sánkria sámpámp apár mekamp péri me mek kákapono. ✧

¹⁷ Kwaro wokwae kar Abrahamén sérimp yopwar 400 wae akwapá pwar naeria nánko maok, am fek táman Isip mekamp Israel fi wae námoku kápae kare forokora wae. ¹⁸ Aenapo maok, am ke fek táman king ankwap Isip mek yakria maok, Josepomp tére te mér moitea yakrá maok, ✧ ¹⁹ am king támao nomp firáp arop firan poupwekápria sámpá yampourou. Takria maok, am fárakapan, ‘Yiráp tárápu ek épéri tenapo surumpwianápono’ ria fopwaoka wae napon. ✧ ²⁰ Am ke fek táman Mosesomp éntupwaro man fárakapea-nánko, am táráp te kwapwe kare kare nánko maok, Kwaro man warákár. Aenánko, éntupwar naropwaro kánánkámp sámpá yak nepo, wae yinink yunk akwap te. ²¹ Aenánko maok, wakmwaek am táráp ek sakwapea páte nepo maok, tá kingomp yupu-tárápao akwapea nkea sámpéa, mao námokuráp tárápnámp wurumpámpon. ²² Takianánko maok, Moses ériiaka, Isip mek skuliaka am mekamp mér kwapwe sámpéa maok, kárakáre kor arop yakria, kar kárakáre fek farákáprá, nkwakwe make ankank kárakáre térempono. ✧

²³ Mao am mek yakrá akwapea 40 yopwaria maok, warko náráp ankwapyaenáp Israel firan nke naeria akwap. ²⁴ Akwapea nke nánko maok, Isip mekamp arop ankárakao Israel mekamp aropan yorowarrá yarakánko maok, Moseso man yaewourria Isip mekamp aropan porokwapea sumpwi pap. ²⁵ Aeria maok, Mosesomp ninik te maomp ankwapyaenáp fárakap, Kwaro náráp yaerént purá am fárakapan yaewour naenámprá ninik mwana-pan mpwe námpon. Aenámpan maok, am fárakap mér mono. ²⁶ Takia maok, táte ankwap yae fek Moseso nke nánko maok, Israel mekamp arop yawor nonopok yorowar. Aenepo maok, mao akwapea sérémékéria taokarrá pap naeria maok, am arop yaworan sérrá, ‘Ae! Yumo te mwearono. Apaeritea

✧ **7:10:** Stt 17:11; 39:23; 41:37-44 ✧ **7:11:** Stt 41:54 ✧ **7:12:** Stt 42:1-5 ✧ **7:14:** Stt 45:1-11
 ✧ **7:15:** Stt 46:1-7; 49:33 ✧ **7:16:** Stt 33:19 ✧ **7:18:** Kis 1:7-8 ✧ **7:19:** Kis 1:10-11 ✧ **7:22:** Kis 2:1-10

yumoku támao nonopok touwe sámp neria nepe?’ 27 Mak rángo maok, am manénkir níkia yorowarámp arop támao Mosesén panánkár sakwapria sérrá, ‘Amo te akwapae. Amwan te wa yinan taokeyakrá tárakwamp nanap arop pap námpon?’ 28 Amo te yipirman Isip mekamp aropani napnámp, onan kor porokwap pap nae rape?’ 29 Aeránko maok, Moses am kar wawia mao wae farákap. Mao farákápá akwapea Midian firamp apár mek yak. Aeria maok, wakmwaek am mekamp yupu sámpea maok, poumou-táráp anánkaopwe ti. ✧

30 Moses am mek 40 yopwar yakeanánko maok, Sainai faonkwe wonae fik arop yak mo apár mek ensel ankwap maonámpok korop. Am ensel te Moseso nke nánko, yao kánanke yowe mek yaomwi yurunk nánko am mek yak. 31 Moseso am táman nkea nínik tokwae. Aeria maok, mao fwapi nke nae yonkwaerá wonae fik akwap nánko maok, Tokwae Karao man sérrá, 32 ‘Ono waráp appewarápomp Kwaro nae, tá Abraham, Aisak, Jekop, maomp Kwaro nae’rá sér. Aeránko maok, Moses wará yárakrá kour me woukoupria maok, am mek énounkoup naerianámp te, apápa wae. 33 Aenánko maok, Kwar Tokwaerao man sérrá, ‘Amo ankár waráp pukamp su te wor-papae. Am te apae riteanápe, támá apár amo am mek fokopeyak nap te, onokumpria maok, am te fou kareno. 34 Ono te Isip mek onomp firáp kounteouráp aropan nap kwatae nínik te wae nke nampono. Ono am fárákapamp ém kar te wae wawia nampan, am Isip fárákapamp yaekamp warko érékép naeria ék nampon. Ae namp kwamp, ono amwan Isip mek warko sámp-kérép nae rae.’

35 Manénkir te Israel fi Mosesomp kar ták-pwarará arakrá sér, ‘Amwan te wa yinan taokeyakria yinan kot nanap arop pap námpono?’rá sériapono. Aeapan maok, Kwaro am arop Moses táman arop taokeyak konámp arop, tá am fárákapan érékép naenámp arop yoroia sámp-kérép námpon. Yao kánanke mek yaomwi yurunk námp meknámp enselomp yae kor fek Kwaro man tak naenámp kárakáre sánk námpon. ✧ 36 Aeránko maok, Moseso Isip mek akwapea, Kwaromp nkwakwe make kárakáre yoroia, am feknámp Israel fi éréképá akwapea Noumouri Solwara mek, tá kwar saráp mek 40 yopwar fek kor nkwakwe make kárakáre yororo. ✧ 37 Am Moses támao Israel firan sérrá, ‘Nánkár Kwaro yiráp ankwapnáp ankárank nánapi pwate nánko, onoku yak namp niamp yak naenámp.’ ✧ 38 Wakmwaek Israel fi tukupea kwar saráp mek koupoukour yakáp napo, am Moses támao am fárákapént yakámp. Tá mao narek Sainai faonkwe wi fek pokeanánko maok, enselo man kar sánkánko, mao am Kwaromp yiki yak konámp kar nomwan farákápámpon. ✧

39 Aenámpan maok, nomp appeyaenáp te maomp kar wa moria kar ták-sírírá paokopria, warko Isip mekamp ankankan kikiankria, am mek arári tukup mwaria waeapon. ✧ 40 Am fárákap te Mosesomp nánae Aronén sérrá, ‘Am yinan Isip meknámp éréképea koropnámp Moses te, mao te apae mokoprian nomo mér mo námpono. Amo ankár yinomp kwar yoroia napo, mao mekia akwapria, yinan éréképá akwap naenámp.’ 41 Am ke fek táman gol fek bulmakau soup ankárank niamp kwekár kwar yoroi papea, man ofa sánk. Aeria am námokuráp yae fek yoroiap kwekár kwar táman warákáránkrá koupoukarrá fir kékérourá fépér. ✧ 42 Aenapo maok, Kwaro am fárákapan, yumoku naponoria younkwe sitenánko maok, kwaporok námoku támao takrá kwekár kwarén loturá paokopria maok, yámar, yunk, térmeráp ankankan lotuiapono. Am tak nap te, profet fákáreramp buk fek yak námp niamp. Am kar te arakrá sér, ‘Israel fi yumó te kwar saráp mek

✧ 7:29: Kis 2:11-15,21-22 ✧ 7:35: Kis 3:1-10 ✧ 7:36: Kis 7:3; 14:21; Nam 14:33 ✧ 7:37: Lo 18:15 ✧ 7:38: Kis 19:3; Lo 9:10 ✧ 7:39: Nam 14:3 ✧ 7:41: Kis 32:1-6

40 yopwar fek yakápria
bulmakauráp sipsip fupukrá tia ofa nap te,
ae te yumo am ofa taki nap te onani nap nie?
Mo karonó.

43 Am yumo sampnap sel nap te
kwekár kwar Molekompono.
Tá yumo yiráp kwekár kwar
Refanomp térme wunérian kor samp napon.
Yumo te am kwekár kwaromp wunéri yororoia
man lotu naponó.

Aenapara, ono yumwan mapekamp
fárámpará párapok nanko,
nkwampok Babilon firamp apár yak námp mwae
tukupá yakáp mwarea napon.’ ✧

44 Wokwaek kar nomp appeyaenáp fákáre te kwar saráp mek yakáp sel
fekamp Kwaromp lotu nap sámpá yakápiapon. Am lotu nap yak námp te am
fárákapan, Kwar te yiráp ou mek yak konámponorá yénkép námp. Am sel nap
ti nap fek te Kwaro Mosesén sérimpaokria, Moseso nkenámp wunéri mántwaok
tiapono. ✧ 45-46 Wakmwaek maok, Josua nomp appeyaenámpomp tárápu
éréképá koropea Kwaro ankwap fi aropan yorowaria kwe-pwaranámp apár
sámpea am apár mek am sankoropap sel fekamp lotu nap sámp-fokopapono.
Am sel fekamp lotu nap te ankár taki yakrá koropea Kwaro warákár konámp
arop King Devit yaknámp ke fekimpon. Tá Devito nomp ounáp Jekopomp
Kwaromp nap ti nae yonkwaeria Kwarén kar toropwapimpon. ✧ 47 Aempan
maok, wakmwaek Solomono máamá nap timpon. ✧

48 Aeno narek yaknámp Kwar Tokwae te aropao tinap nap mek te yak mo i
konámpono. Profeto makrá sérimpon,

49 ‘Kwar Tokwaerao arakrá sér:

“Yámar te onomp sianono,

tá apár te ono am yumuntuk pu pátea tank konampono.

Ae konámpara,

yumo onompor te mokope pourouráp nap ti mwanapon?

Tá ono te anepér nanamp némp te

maok yak naenámp?

50 Onoku támao am ankank yoroi nampono.” ’ ’ ✧

Tá Stiveno Kaunsil fákárean warko arakrá sér,

51 “Yumo te kwekápnar aropono. Yumo te ankwap fi aropamp ninik niamp
nape. Yiráp woupwi te kéri yak nánko, Kwaro sénámp kar wa mo napon.
Yumo te wokwaek yiráp appeyaenápoiapnámp Yiki Kor Spiritamp kar ták-
siri napon. ✧ 52 Wokwaek te apae profet yakánko, yiráp appeyaenápo man
sámpá yampourou moiapon? Am fárákapan te ‘Yae-párak kare ninik naenámp
arop korop naenámp’rá sérámp aropan te tirá wouriapon. Aeapan maok,
oukouwian te am arop wae koropeanámp yumo man yopor aropamp
yaek pap napo, man sámp-wouroumpapon. ✧ 53 Yumo te enselomp yaekamp
Kwaromp lo sámp napao maok, yumo ampaok tukup moi napono.” ✧

Stivenén yumwian aropok papnap kar

54 Stiveno makrá sénánko maok, Kaunsil fákáre am kar wawia, youpouk-
wap tokwaeria, you kikimpia wae. 55 Aenapan maok, Stivenén Yiki Kor
Spiritao woukoupeyak nánko maok, yámar mek tokoreyakria nke nánko

✧ 7:43: Amo 5:25-27 ✧ 7:44: Kis 25:9 ✧ 7:45-46: Jos 4:11; 18:1; 23:9; 2 Sml 7:1-2 ✧ 7:47: 1
Kis 6:1,14 ✧ 7:50: Ais 66:1-2 ✧ 7:51: Kis 32:9 ✧ 7:52: 2 Sto 36:16 ✧ 7:53: Ap 7:38; Hi 2:2

maok, Kwaromp wae kwapwe tákap nánko, am mek Jisas Kwaromp yae-párak mwaek fokopeyak námp nke. ⁵⁶ Aeria maok, Stiveno arakrá sér, “Yumo wawenk! Ono yámar mek nke nanko, yámar kikir akwap nánko, Aropamp Táráp Kwaromp yae-párak mwaek fokopeyak nánko nke nampon.” ✧

⁵⁷ Aeránko maok, am fárakap am kar wawia maok, tékén kar kárakáre fek sérarrá, Stivenomp kar wawantánoria woupwi mek yae kákar. Aeria maok am fárakap ponankor ferámprá foporakorrá tukupea Stivenén sámp. ⁵⁸ Man sámpea santukupea ek taun younkwek sirarrá paokoprá man yaonk-pap mwaria yumwian arokop. Am manékir man wouroump-sériap arop fárakap náráp waempyam éri worépámpá tukupea, arop tár-ménki ankwapamp wonae fik kák. Am aropamp e te Sol. ✧ ⁵⁹ Aeria maok, táte wae Stivenén yumwi fek arokopap ke fek te, Stiven arakrá kar toropwap, “Jisas Tokwae Kar e, amo onomp waemp sámpae.” ✧ ⁶⁰ Aeria maok, mao kwaráp torokomprá, tékén warko wumwiria sérrá, “Tokwae Kar e! Amo te am fárakapaonap kwatae ninik te nopoki kwaponó.” Stiveno makrá séria pwarará maok, mao wae sumpwi. ✧

8

¹ Aenapo maok, Sol te, fwaprá kar Stivenén sámp-wouroump naponorá ninikimpon.

Solo siosén sámpá yampourouimp kar

Stivenén sámp-wouroumpnap ke feknámpia maok, Jerusalem sios koumteouráp aropan sámpá yampourouipono. Aenapo, sios mekamp ponankor koumteouráp arop te pirikimpea distrik Judia ntia distrik Samaria mekmwaek turukump napan maok, aposel fákáre te oukoumwan Jerusalem mek am mek yakáp. ✧ ² Arop ankwap fárakap Kwaro warákárnámp ninikaok kar paokop i konap te Stivenomp yákáre papria maok, éménka waeapon. ³ Sol te térea waerá sios mekamp koumteouráp aropan sámpá yampourou. Aeria maok, mao te nap-nap koumteouráp arop ti-akwaprá kalabus nap mek kák. ✧

Samaria mek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápap kar

⁴ Am koumteouráp arop fárakap pirikimpea tukupnap mwae knámp te, am némpouk mwaek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáprá tukup. ⁵ Aeria maok, Filip te Samaria mekamp taun ankwap mek akwapea maok, Kraisoinámp Kwapwe Kare Kar am fárakapan farákápámp. ⁶ Kápae kare koumteouráp arop fákáre Filipomp kar waria maok, mao nkwakwe make kárakáre yoro námp nkeria maok, am fárakap woupwi pátea tankáprá maomp kar yae-párak wawiapon. ⁷ Kápae kare kwatae-arop koumteouráp aropamp pourouk woukouri yaknámp yéréperá kérépánko nke. Tá kápae kare arop pu kor surumpwi yakáp námp, tá pu kwataenap arop fárakap te warko fwap. ✧ ⁸ Aenapo maok, táte am taun mekamp koumteouráp arop te nkea warákár tokwaeaponó.

⁹ Arop ankáránk am taun mek yak námp maomp e te Saimon. Mao te kápae kare yopwar fek fouráp, nkwakwe make ouwur tia yáakria maok sérrá, “Ono te arop tokwaeno.” ¹⁰ Aeránko maok, am némpouk yakápnap arop tokwae, tá kwaporok yakáp konap arop ponankor Saimonomp kar táman waria maok, ‘Am te Kwaromp kárakáreráo maomp pourouk yaknámp “Kárakáre Tokwae’ ”rá sér i konapon. ¹¹ Aenapo maok, kápae kare por mao nkwakwe make kárakáre yoronámpantá maok, kárakáre fek maomp kar wawia ninik

✧ 7:56: Kl 3:1 ✧ 7:58: Ap 22:20 ✧ 7:59: Lu 23:46 ✧ 7:60: Lu 22:34 ✧ 8:1: Ap 11:19

✧ 8:3: Ap 9:1-2; 26:9-11 ✧ 8:7: Mt 10:1; Mk 16:17

tokwae. ¹² Aeapo maok, wakmwaek Filipino Kwaromp firáp taokeyak konámp Kwapwe Kare Kar farákápría maok, Jisas Kraisomp e mént farákápánko maok, am fek táman koumteouráp arop wawia méria maok, ént mek nér. ¹³ Aeapo maok, Saimono kor wawia mérría maok, ént mek anámpeaka Filipént yárakria maok, Filipino nkwakwe make kárákáre tokwae yororo námp nkeria, mao te ninik tokwae.

¹⁴ Tá Jerusalem mek yakápnap aposel fákáre wa napo maok, “Samaria fi te Filipino farákápnámp Kwaromp kar yae-párák wa nape.” Aerá sénapantá maok, am aposel fákárerao Pita ntiaka Jonén am mek tirá kérép. ¹⁵ Aeapo maok, am arop yaworao akwapea am mekria maok, ‘Kwaro am fárákapan Yiki Kor Spirit nénkano’ ria kar toropwap. ¹⁶ Am te apae riteanápe am arop fákáreramp pourouk Yiki Kor Spirit oukoumwan ék mo nángo, am fárákapao kwaporok Jisasomp e fek saráp ént mek nér. ¹⁷ Aeapantá maok, arop yaworao am arop fákáreramp me korok yae paprá kar toropwap nepo maok, am fárákap wae Yiki Kor Spirit sámp. ✧

¹⁸ Aeapo Saimono am aposel arop yaworan nke nángo, am fárákapamp me korok yae papepo, am fárákap Yiki Kor Spirit sámp nap nke. Aeria maok, mao kor mani sámpea, am arop yaworaonepok koropea sérrá, ¹⁹ “Yumo am kárákáre te onan kor sámp nepo, ono kor arop ankwapamp me korok yae pap nanko, mao Yiki Kor Spirit sámp naenámpon.”

²⁰ Aeránko maok, Pita man sérrá, “Kwaro sánknámp ankank te kwaporok sánk námpon. Aeno amo am te mani fek sámp konapan mpweria, amo mani fek sámp nae nape? Am mani te tomorea amont moyak naenámpon. ²¹ Waráp ninik te Kwaro nke námp fek te yae-párák mo námpara, amo te yino Kwaromp térenámp mek yinont tére nanap pourou mo kareno. ²² Aenapara, amo te waráp kwatae ninik am ankár younkwe sánkea, amo Tokwae Karan kar toropwapria sénapo, waráp ninik mekamp ninik kwatae am tirá épér kuni mo nie? ²³ Ono amwan nke namp te, amo Kwaro kwaporok sánknámp ankankantá kikianknap ninik kwatae támao waráp ninik kwatae papria, amwan kwatae ninik mek fákápá fákeyak námpon.”

²⁴ Aeránko maok, Saimono am arop yaworamp kar pwarokwaprá maok, arakrá sér, “Ae te yumo onan yaewour riaka Tokwae Karan kar toropwap nepo maok, mao onan yaewour nángo, takeniamp korop mo naenámpon.”

²⁵ Aenánko maok, am aposel yawor man wae pwarará, koumteouráp aropan Tokwae Karamp kar farákápría, tá Kwaro am arop yaworan yaewourinámp ankank am táman kor méntér farákáp. Takia pwarará, am arop yawor arákarrá Jerusalem mek akwap. Am arop yawor akwapep fek te, am Samaria mekamp némp kánanke-táráp mekmwaek Kwapwe Kare Kar farákáprá akwapepono.

Filip ntiaka Itiopia mekamp aropamp kar

²⁶ Kwar Tokwaeramp enselo Filipén sérrá, “Amo fárámprá Jerusalem meknámp Gasa mek piknámp épi mwae-páraok akwapae.” ²⁷ Aeránko maok, Filip am mwae-páraok akwapria nke nángo maok, Itiopia mekamp Kwin Kandasimp mani ankank taokeyak konámp aropao Jerusalem mek lotuia pwarará ✧ ²⁸ warko námokuráp apár fi mek akwap naeria korop. Mao te karis mek tankrá, profet Aisaiamp buk fekamp kar farákáprá akwapánko maok, ²⁹ Yiki Kor Spiritao Filipén sérrá, “Amo karis firi wonae fiaok akwapae.” ✧ ³⁰ Aeránko maok, Filip fárakoprá akwapea am karis wonae fik am fekria wanánko maok, am aropao profet Aisaiamp buk fekamp kar farákáp.

Aenánko maok, Filipino man sérrá, “Amo te am farákápnap kar fi te mér rape mo nie?”

³¹ Aeránko maok, am aropao Filipomp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Arop am fi kor onan sér mo nánko te, mókopia mér nanampon?” Aerá séria maok, Filipén sérrá, “Amo narek karis mek aokea onont tankae.”

³² Am Kwaromp kar ankwapmwaek farákáp námp te arakrá sénámpon, “Sipsipan porokwap pap mwaria warámpá tukup, tá sipsip morokamp pwae fárákap mwaria napo, apánk mo i konámp niamp, mao kar tákap mo námpon.

³³ Am fárákapao am nkwakwe make wouroumprá sérarrá tukupap te, yae-párak kot i konap fek kot mono. Tárápu forokarea yakáp napo, arop fárákapao am fárákan maoinámp kar farákáp mwanapanápe, mono. Arop fárákapao waeman faropá páte napo, warko má apár mek yak mo námpon.” ✧

³⁴ Mao am kar farákápea pwarará Filipén turunkrá, “Am profet takrá sénámp te wan sérimpon? Mao te námokuráp pourou karean sérimp ni, arop ankwapan sérimp nie?”

³⁵ Aeránko maok, Filipino am aropao nkerá farákáp námp fekamp kar fi séria maok, am feknámp Jisasomp Kwapwe Kare Kar ankwap farákáp. ³⁶ Takrá mwaeaoak akwapea nke nepo, ént ankwap yak. Aenánko maok, am Itiopia mekamp aropao sérrá, “Amo ént máma yak námp nkeae. Apae ankankao onan taokor nánko, ono ént mek anámp mo nanampon?”

³⁷ Aeránko maok, Filipino man sérrá, “Amoku támao wae mér kare nap kwamp te, fwaponu.” Makrá séránko maok, tá am aropao kar pwarokwaprá sérrá, “Ono te wae mér nampon, Jisas Kraiss te Kwaromp Tárápono.”

³⁸ Aerá séri pwarará maok, náráp tére aropan sénánko, mao hosan taokor nánko, karis fokopeyak. Aenánko Filip ntia am arop ént mek pikia maok, Filipino man ént mek anámpá pap. ³⁹ Takia pwarará, kárakáre fek aok nepo, koupour kar Tokwae Karamp Yiki Kor Spiritao Filipén warámpá akwap nánko, am arop te warko man nke mono. Aenámpao maok, am arop te warákárria maok, wae námokuráp mwae-páraok akwap. ⁴⁰ Tá Filip wae akwapea Asdot mek am mekamp taun kápae mek am mek yárákrá Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáprá yárákia maok, wakmwaek Sisaria mek akwapámpon. ✧

9

Solo Kristenimp kar

¹ Am ke fek te Solo Jisasomp firáp aropan sámpá yampourourá tirá wour naeria kárakáre. Aeria maok, pris taokeyak konámp aropaonámpok akwapea maok, ² man sénánko, mao taun Damaskus mek Judamp lotu nap taokeyakáp konap arop fárákapampor pas kumwia, Solomp yaek sánk. Am pas fek te arakrá sér, “Solo yárákrá, Jisasonámpaok tukup konap koumteouráp arop fárákap nke námp kwamp te, mao tirá fápákamánkia Jerusalem mek éréképá korop naenámpon.” ✧ ³ Aeria maok, Sol wae Jerusalem pwarará akwapea Damaskus wonae fik nánko maok, tá koupour kar yámar meknámp wae maomp pourouk tákap. ⁴ Aenánko maok, Solo apárok piká párákap. Aeria

maok, mao wa nánko, arop ankáránkampamp kar arakrá sér, “Sol, Sol, apae riteaka amo onan sámpá yampourourá térea wae rape?” ⁵ Aeránko maok, nopok Solo sérrá, “Tokwae Kar, amo te wa nape?” Tá nopok mao sérrá, “Ono Jisaso nae. Amo te onan sámpá yampourou napon. ✧ ⁶ Aeno amo fárámpea taun mek akwapae. Nánkár arop ankáránkao amo ankár takrá tére nanap ankank sénaenámpón.”

⁷ Am arop fárákap Solént tukupap te kokorokoria kar tákap mono. Am fárákap fougouri yakáprá am arop kar sénámp wa napan maok, am fárákap te am arop pourou nke mono. ⁸ Aeapo maok, Sol am feknámp fárámprá yi fikarrá nke námpao maok, maomp yi te oukoumwan kirikip yak. Aenámpantá maok, arop fárákapao man yae tokoropeaka taun Damaskus mek tukup. ⁹ Mao am mek yinink kumuri yak námp te, maomp yi te oukoumwan sukupi yak. Aenángo mao te firráp éntáp fár mono.

¹⁰ Tá Jisasomp firáp arop ankwap Damaskus mek yakámp, maomp e te Ananaias. Man Tokwae Karao yém sérrá, “Ananaias!” Mak ránko maok, mao sérrá, “Tokwae Kar e, ono máyak rae.” ¹¹ Aeránko maok, Tokwae Karao man sérrá, ‘Amo fárámpea mámara mwae kup maomp e ‘Yae-Párak Kare Mwae’ am mwae akwapea, Judasomp nap mek oupouroukampo. Tarsus mekamp arop ankáránk, maomp e te Sol, mao am mek Kwarén kar toropwaprá yak námpon. ¹² Maomp yi te oukoumwan kirikipyak námpan maok, mao yémén nke nánko, arop ankwap, maomp e te Ananaias, akwapea maomp yi warko fwapanoria maomp pourouk yae pap námpon.

¹³ Aeránko maok, Ananaiaso napok kar pwarokwaprá arakrá sér, “Tokwae Kar e, ono wa nanko, kápae kare arop sérarrá, ‘Am arop tene waráp firáp Jerusalem mekamp aropan sámpá yampourou i konámpon.’ ¹⁴ Mao te pris tokwae fákáreao ‘Takaé’rá sénapo, mapek yakáp konap waráp e séria amwan lotunap arop fárákan fápákamánkrá yarak námpon.”

¹⁵ Aerámpan maok, Tokwae Karao man sérrá, “Amo te akwapae. Am arop te oukoumwan onomp tére arop yak naenámpón. Ono man ankwap fi aropan, king fákárea, tá Israel fi mek kor yarakrá onomp e érik farákáprá sénaenámpria nánapi tenámpon. ✧ ¹⁶ Mao onomp e farákáp námp fek nkwakwe make touweráp kápae koropánk nánko, sámpea kárakáre fek fokopeyak naenámp yénkép nanámpon.” ✧

¹⁷ Aenángo maok, Ananaias akwapea maok, nap mek youmpea Solomp pourouk yae paprá maok, arakrá sér, “Nánae Sol, amwan Jisas Tokwae Karao mwaeak kikipi námp, mao támao onan sámp-kérép nánko, ono korop namp te, waráp yi fwap nke napo, amwan Yiki Kor Spirit woukouponoria nampon.”

¹⁸ Ananaias takrá séri pwar nánko maok, Solomp yi mek káre niamp am kárakápá yak námp koupour kar kwarákár éká párákap nánko maok, maomp yi wae fwap nkeria, fárámprá ént mek anámp. ¹⁹ Aeria maok, wakmwaek Sol wae fwap fir fária kárakáre sámp.

Sol Damaskus mek Kwapwe Kare Kar farákápámp kar

Solo Damaskus mek Jisasomp firáp arop fárákapént ankwap yinink yae yakea maok, ²⁰ wakmwaek Juda firamp lotu nap mekmwaek yarakria maok, ‘Jisas te Kwaromp tárápono’rá farákáprá sér. ²¹ Aeránko arop ponankor Solomp kar wawia maok, kokorokoria arakrá sér, “Wi! Am arop te Jisasomp e fek loturá kar toropwapnap arop fárákan sámpá yampourou i konámp támaono. Mao te Jerusalem mek takianámpao, mapek koropea

arop fápákamánkia pris Tokwae fákáreaonapok éréképá akwap naeria korop námpon.” ✧

²² Aerapan maok, Solo ‘Jisas te Kraiso támaono’rá farákápnámp kar te kárakáre kor karia maok, érik karaok farákár. Aenánko maok, Juda farákap Damaskus mek yakáp nap am kar wawia maok, kokorokoria, nopok kar sér mwanap pourou mono. ✧

Juda firao Solén sámp-wouroump mwariakapo farákapá akwapámp kar

²³ Kápae kare yae akwap tenánko maok, am Juda fákáreao koupoukarea maok, Solén sámp-wouroump mwaria kar pap. ✧ ²⁴ Aeria Juda fákáre Solén mwanámpria, taun yár ménki fek yámaraok, tá kumuruk kor man yééréki yakáp. Aenapo, Sol am taknap kar wae wa. ²⁵ Aenánko maok, Solo éréképea yarak i konamp arop farákapao man kumuruk taunan yarokwapnap yumwi fekamp yár windo meknámp basket tokwae mek papea paok fek ér-popwarrá pikia apárok papapono.

Sol Jerusalem mek yakámp kar

²⁶ Wakmwaek Sol Jerusalem mek akwapea Jisasomp firáp aropént yak naerianámpan maok, am farákap te man, Jisasomp firáp moan mpweria apáp tírink. ²⁷ Aeapo maok, Barnabaso Solén aposel fákáreaonapok warámpá akwap. Aea maok, mao Solo Tokwae Karan mwaeao nke nánko, Tokwae Karao man sérinámp kar farákáprá sér. Aeria maok, tá Solo apáp mo, Jisasomp e kárakáre fek Damaskus mek érik farákámp táman kor farákáprá sér. ✧ ²⁸ Aenánko maok, Solo Jerusalem mek am farákapént yakria maok, mént akwapria maok, apáp mono, kárakáre fek térerá, Tokwae Karamp e fek érik sérar. ²⁹ Mao te Grik kar mérnámp Juda fákárent kar séria maok, am farákapént kar yorowar. Aenámpan maok, am farákap, man te mokopia sámp-wouroump mwarrá mwae oupourouk. ³⁰ Aeapo maok, Jisasomp firáp ankwapyaenáp farákap am méria maok, Solén warámpá tukupea, taun Sisaria mekia maok, taun Tarsus mek sámp-kérép.

³¹ Aenapo maok, táte am apár Judia mek mwaekamp, tá Galili mek mwaekamp, tá Samaria mek mwaekamp sios mek kouroump arop yae-párak yakáp. Aeria maok, am farákap te Tokwae Karamp yae ankore mek yakáp i konap ninikaok napo, Yiki Kor Spiritao am farákapamp ninik mek kárakáre sánk nánko, kápae kare kouroump arop farákap sios mek korop napon.

Pita Ainiasomp pourou fwapi papámp kar

³² Pita ponankor némpouk mwaek yarakia maok, taun Lida mek kuri akwapea, am mek Kwaromp firáp aropént yak. ³³ Aeria nke nánko maok, am némpouk arop ankárak maomp e te Ainias, yukupuk yopwar máte ankár kour ponankor sumpwi yakánko yarak mono, nap mek saráp amp. ³⁴ Aenámp aropan Pita sérrá, “Ainias, oukoumwan te Jisas Kraiso amwan warko fwapi pap námpono. Amo fárámpá waráp amp i konap ankank nánapae.” Aeránko maok, mao wae pu kor fwapria kouroump fárámpánko maok, ✧ ³⁵ tá am Lida ntiaka Saron mek arop ponankor nkerá paokopria maok, kwatae ninik pwararea Tokwae Karaonámpok koropap.

Pita Tabitan fárámpá papámp kar

³⁶ Taun Jopa mek am mek Jisasén mérnámp yupu, maomp e te Tabita, Grik kar fek te ‘Dorkas’rá sér i konapono. Mao te ankár kumur méntékpwapwe kare ninik fek yarakria maok, kápae kare kouroump arop ankank

mo napén yaewour i konámpono. ³⁷ Am ke fek táman maok, am yupu touwe sámpea sumpwinko maok, maomp yákáre ént fek yáraria narekamp aokore mek páte. ³⁸ Lida te Jopa wonae fik yak námpara, Jopa mekamp Jisasén mérap arop fákáre wa napo, Pita Lida mek yak námpon. Aerapo maok, am fárakap arop anánkaopwe Pitanámpok tirá kérépapo, akwapea man sérrá, “Amo yinonámpok koupour koropae. Apwapi kwapono!” ³⁹ Aerepo maok, Pita fárámprá am arop yaworént akwapea am fekánko maok, táte koumteouráp arop fárakapao man warámpea narekamp aokore mek pok. Aeria maok, ponankor kae koumteou koropea Pitan ikarrá éménkrá yakáp. Aeria maok, Pitan, yino Dorkas énéntki yakápriaka yoroinámp waempyamráp ankank mámánrá yént. ⁴⁰ Tá Pita am mekamp koumteouráp aropan apárok tirá kérépea pwatea maok, námoku mwar kwaráp torokompria kar toropwap. Takia pwarará, sámp-arákarrá am yupu yákáre táman nkeria maok sérrá, ‘Tabita, amo fárámpae!’ Aeránko maok, am yupu yi firékarrá Pitan nkeaka maok, fárámpea tank. ✧ ⁴¹ Aenánko maok, Pita maomp yae tokoroepa kapap nánko, fokopeyak. Aenko maok, Pita Kwaromp koumteouráp arop ntia kae koumteouran wumwiria am fárakapan Dorkas fárámpea yiki yak námp yéntép. ⁴² Am Pita takinámp kar Jopa mek am mek akwapánko, kápae kare arop fárakap Tokwae Karan mériapon. ⁴³ Aeapo maok, arop ankwap, maomp e te Saimon, méntér kápae kare yae yak. Am Saimon te bulmakauráp fir yipi téteré ankwap téreampor nánap i konámp aropono.

10

Ensel koropea Rom mekamp arop Korniliusén kar sérimp kar

¹ Arop ankwap Sisaria mek yak konámp, maomp e te Kornilius. Mao te Rom mekamp 100 soldia taokeyak konámp arop. Am soldia fákáre te ‘Itali mekamp Soldia’rá sér i konapon. ² Mao te Kwaro warákár konámp ninikaok i konámp arop, tá mao ntia maomp nap mek yakápnap arop fárakap Kwaromp yae ankore mek yakáp i konapon. Mao te ankank monap Juda fákárean yaewour naenámp mani kápae kare nénk konámp, tá mao te ankár kumur méntép Kwarén kar toropwap saráp yak konámpono. ³ Mak i konámpao maok, ankwap yae fek kumuran yámar yinink ke nánko, yém niamp nke námpao maok, ankár érik karaok farákár. Mao nke nánko, Kwaromp ensel ankárank nap mek koropea maok, man arakrá sér, “Kornilius!” ✧

⁴ Tá Korniliuso man nkea apápa waeria maok, man sérrá, “Arop Tokwae, apaeno?” ✧

Aeránko maok, enselo Korniliusén sérrá, “Kwaro waráp kar toropwap nap te wae waria maok, amo arop mani ankank mo napo nénk konap ninik táman ninikia warákár námpon. ✧ ⁵ Oukoumwan te amo ankár arop ankwap fárakap Jopa mek tirá kérép napo, tukupea arop ankárank maomp e te Saimon, tá ankwap e te Pita, man oupouroukia man sénapo korop naenámpo. ⁶ Am arop te ankwap Saimon bulmakau yipi fwapokwap i konámp aropént yak námpon. Maomp nap te solwara woupwi fik yak námpon.” ✧

⁷ Enselo wae séri pwarará akwapánko maok, tá Korniliuso náráp tére konep arop yawor, ntia soldia ankwapan wumwi. Am soldia te Kwarén lotu i konámp, tá kápae kare por Korniliusént yak konámp. ⁸ Korniliuso am yininkaopweran námwan korop nánko nkenámp ankank fwapnae kari séria maok, Jopa mek tirá kérép nánko, tukup.

Pita yém niamp fek nkenámp kar

⁹ Am fárakapao tukupea mwaeoak pampia wakoránko, tukupea némp Jopa wonae fik tae napo maok, yámar kuk. Aenánko, am ke fek táman Pita nap yumuntuk pokea kar toropwap naeria. ¹⁰ Pita yae-porokwe nánko, fánaeria námpan maok, oukoumwan fir yankrá nánapapo maok, mao yém niamp arakrá nke: ¹¹ Mao nke nánko, yámar kikir akwap nánko maok, waempyam tokwae niampao ék. Am ankank te, yiawor woupwirápan ér-popwarrá ék. ¹² Mek am mek te nkwakwe make nape fir kápae kare yakápánko maok, tá tákamráp sipar, antráp, arao kor mek am mek yakáp. ¹³ Tá arop top kor niampao Pitan sérrá, “Amo fárámprá māmá fupukrá kákea fépérae.” ¹⁴ Aerá séránko maok, tá Pita sérrá, “Tokwae Kar, ono te wae kare kar sénampon: Ono wokwae kar te amo nke nap fek yiki kukur monámp nape fir loao taokor námp te fár mo i konampon.” ✧ ¹⁵ Aeránko maok, warko ankwap por arop kar niampao arakrá sér, “Ankank Kwaro yiki kukarrá pap námpan te amo ‘Yiki kukur monámp ankank’rá séri kwaponono.” ¹⁶ Am ankank te yinink por takia maok, waeman yámar mek arákarrá pok.

¹⁷ Aetea maok, Pita am yém nkenámp fi táman, máte apaenoria ninika waerá yarakánko maok, am ke fek táman Korniliuso tirá kérépámp arop fárakap te wae koropea Saimonomp yár ménki fek fokouri yakáp. ¹⁸ Aeria am fárakapao arakrá wumwi, “Saimon, ankwap e Pita te, mapek yakán ni mo nie?” ¹⁹ Aerapo maok, Pita oukoumwan am yémi námp táman ninikrá yak nánko maok, Yiki Kor Spiritao man sérrá, “Amo wawae! Arop yininkaopwe koropea amwan oupourouk nape. ✧ ²⁰ Amo niniki kwaponono. Onoku am arop tirá kérép nampono. Amo pikia énéni tukupenke.”

²¹ Aeránko Pita am arop fárakapaonapok pikia sérrá, “Am arop yumo oupourouk nap te ono támaono. Yumo te apae ankankan korop napon?” ²² Aeránko maok, am fárakap sérrá, “Kornilius, mao te 100 soldia taokeyak konámpao, yinan tirá kérép námpon. Mao te yae-párak kare arop, tá Kwaromp yae ankore mek yak konámp arop. Tá Juda fi ponankor man ‘Kwapwe kare arop’rá sér i konapon. Am aropan Kwaromp enselo sérrá, ‘Mao amwan wumwi nánko, amo maomp nap mek akwapea napo, mao waráp kar wawano’rá séri námpon.’” ²³ Aerapo maok, Pita am fárakapan nap mek éréképá youmpea pampia maok, koumounek fápárámprá Pita énéni tukup. Tá Jopa mek yakápnap Jisasén mérap arop fárakapao kor énéni tukup.

Pita Korniliusomp nap mek akwapámp kar

²⁴ Tukupeaka mwaeoak pampia tukupea Sisaria mekapo maok, Korniliuso man, wokwae korop mwanapria maok, náráp nouroup fákáre ntia námokuráp ankwapyaenáp fákáre éréképea maok, koupoukour yakáprá yépékrá yakáp. ²⁵ Pita akwapeaka am fekánko maok, Korniliuso mankrá maomp pu wonae fik woukoupá lotu. ²⁶ Aenko maok, Pita man sérrá, “Amo fárámpae! Ono kor aropono.” ✧ ²⁷ Aeria maok, Pita mént kar séria maok, táte nap mek youmpea nkenko maok, kápae kare arop am mek néntépeyakáp.

²⁸ Pita am fárakapan arakrá sér, “Yumo te wae mérono, yino Juda fi te arop ankwap firént yak mo i konámpan maok, oukoumwan te Kwaro onan yénképrá, ‘Arop ankwap fi te Kwaro nke námp fek yiki kukur mono’rá séri kwaponori námpon. ²⁹ Aenámpantá ono te yiráp kar ták-pwar mono. Ono wawiaka korop nampono. Oukoumwan te ono yumwan turunk rae: Yumo te apaeritea onan wumwi napon?”

³⁰ Aeránko maok, Korniliuso man sérrá, “Ono ankank nke namp te oukoumwan yininki yak námpon. Am te ará: Ono onokump nap mek tankrá

yámar yinink ke nánko, Kwarén kar toropwaprá tank nanko maok, arop ankárankamp ono nke namp fek fokopeyak nánko, maomp waempyam te waentar kwapwe. ³¹ Aenámpao mao sérrá, ‘Kornilius, Kwaro amo kar toropwap nap te wae wa, tá amo arop mani ankank mo napo nénk konap kwapwe kare ninikan kor wae ninik námpon. ³² Aenámpara, amo arop sámp-kérép napo, Jopa mek akwapeaka Saimon Pitan wumwia warámpea koropanápono. Mao te Saimon ankwap bulmakau yipi fwapokwap i konámp aropént yak námpono. Maomp nap te solwara fik yak námpon.’ ³³ Aerá sénámpantá maok, ono koupour arop amonapok tirá kérép nanko, tukupea napo, amo yae-párak koupour korop napon. Oukoumwan te yino ponankor koropeaka Kwaro nke námp fek mapek yakápria maok, táte Kwar Tokwaerao amwan sánkámp kar yinan farákáp napo wa mwaria námpon.”

Pita Korniliusomp nap mek kar farákámp kar

³⁴ Pita arakrá sér, “Kare karonu, oukoumwan te ono wae mér nampon: Kwar te arop fi ponankor ankárankamp puri fek yae-párak kare ninik i konámpono. Mao te apae-apae arop firan kor fwaponu. ✧ ³⁵ Ponankor arop fi mekamp arop maomp yae ankore mek yakápria yae-párak kare niniknap arop fárakapan warákár konámpon. ³⁶ Yumo te wae mér napon, mámá kar te Kwaro Israel fi yinan sámp námpon. Am Kwapwe Kare Kar te ará: Jisais Kraiss arop ponankoramp Arop Tokwaerao maok, mao te nomwan fwapokwapiaka, Kwarént nouroup mwanap yoroi pwate námpon. ✧ ³⁷ Yumoku te wae mér napon, Jono wokwaek kar ‘Ént mek nérenk’ ria kar farákápea pwar nánko, wakmwaek tae morok tokwae kar ankank koropámp kar Galili meknámpia maok, Judia mekamp apár ponankor mekmwaek koropea koropámpon. ³⁸ Kwaro Nasaret mekamp Jisasén nánapia, Yiki Kor Spirit ntia kárakáre tokwae sánkea maok, Kwar námoku méntér yak nánko, mao némpnémp yárákrá ponankor koumteouráp aropan Satano sámpá yampourou námp yaewourrá fwapokwapimpon. ✧ ³⁹ Aenámpan yino te kápae kare ankank mao Juda yinomp ponankor apár mek, tá Jerusalem mek tere námp farákápnámp aropono. Arop fárakapao yaopwae fek man pukupia sumpwi papapon. ⁴⁰ Aenapan maok, yinink yae fek Kwaro man fárámpea paprá, yinomp yi mek yénki námpon. ✧ ⁴¹ Aenámpan maok, mao te Juda fi ponankor nke nap fek korop mono. Mao te wokwaek Kwaro yinan náráp kar farákáp mwanapria nánkárápnámp arop fárakap, yinomp yik saráp korop námpon. Mao apár me meknámp fárámpá koropnámp ke fek te yino mént fépéri námpon. ✧ ⁴² Aeria maok, mao yinan ‘Koumteouráp aropan Kwapwe Kare Kar érik arakrá farákáp kip’rá séri námpon: Kwaro am aropan saráp nánapi tenánko, mao yiki yakápnap aropamp kot wa, sumpwitenap aropamp kotan kor wanaenámp arop yak námpon. ✧ ⁴³ Wokwaek kar kápae kare profet Kraiso naenámp kar farákápria arakrá sér, ‘Arop ponankor Kraiséén mér napo te, maomp e fek saráp Kwaro ponankor onan mérnáp aropamp kwatae ninik tirá épér naenámpon.’ ” ✧

Ankwap fi mekamp arop fárakap Yiki Kor Spirit sámpap kar

⁴⁴ Pita am kar farákáprá yakánko maok, Yiki Kor Spirit am Kwaromp kar wanap ponankor aropamp pourouk ék. ⁴⁵⁻⁴⁶ Jisasomp firáp Juda fákáre Jopa meknámp Pitant koropap, mao wa napo, am koumteouráp arop fárakap ankwap-ankwap kar fek sérarrá, Kwaromp e narek sampok napo, kokorokoria maok, sérrá, “Nkenke! Kwaro Yiki Kor Spirit kwaporok sánk konapnámp

✧ 10:34: Ro 2:11 ✧ 10:36: Ef 2:13-14 ✧ 10:38: Mt 3:16 ✧ 10:40: 1 Ko 15:4-7 ✧ 10:41: Lu 24:42-43 ✧ 10:42: Ap 17:31 ✧ 10:43: Ais 53:5-6; Jer 31:34

ankwap fi aropan kor nénk námpon.” Tá Pita arakrá sér, ✧ 47 “Am fi te waeman nomo Yiki Kor Spirit sámp námp niamp wuri popwar sámp napara, nomwan te wa taokor nánko, nomo am fárákapan ént mek nérrá kák mo mwanámpanáp?” 48 Aeria maok, Pita am fárákapan sérrá, “Yumo ankár Jisas Kraissomp e fek ént mek nérenke!” Aeránko maok, am fárákapan ént mek néria pwarará, man sérrá, “Amo yinont nánkár ankwap yinink yae yakea akwap nanapon.” Pita am kar wawia maok, mént yak. ✧

11

Pita Jerusalem mekamp siosén Kwaro námwan yénkimpan farákápámp kar

1 Aposel fákáre, tá Judia mek yakápnáp Jisasén mérnáp arop fárákapan wa napo, ‘Ankwap fi arop wae Kwaromp kar wawia sámp nap’rá sér. 2 Pita Jerusalem mek akwapámp ke fek te, Jisasomp firáp ankwap fákáreráo yipi fárákapan konap ninikaok napao, Pitan yopor. 3 Aeria sérrá, “Amo yipi fárákapan mo i konap arop fárákapanap nap mek akwapea méntér tankrá fánáp te apaeritea ninapon?”

4 Aerapo maok, Pita am nkenámp ankank ponankor táman kar farákápria, arakrá sér, 5 “Ono taun Jopa mek yakria, kar toropwaprá tankria maok, ono yém niamp fek nkeria nke nanko maok, waempyam tokwae niamp te yia wor woupwi fek yámar meknámp sámpea ér-popwar napo ononampok ékámpon. 6 Aenánko maok, ono fwapia nke naeria am waempyam mek ta mek nke nanko maok, apárokamp nkwakwe make fir am mek yakápámp te, yao pwae mekamp fir, tákamráp sipar niamp, ant, makia yak. 7 Aenko maok, ono wa nanko, arop ankárankampamp kar niamp onan sérrá, ‘Pita, amo fárámprá, má fupukrá kákea fárae.’ 8 Aeránko maok, ono sérrá, ‘Tokwae Kar e, ono tak mo kareno! Ono te wokwaekia koropea oukoumwan namp te amo nke nap fek yiki kukur monap nape fir, tá loao taokornámp fir fár moi nampon.’ 9 Aeranko maok, táte yámar meknámp warko kar ankwap por sérrá, ‘Kwaro yiki kukarrá pap námp te amo am táman “Yiki kukur monámp”rá séri kwaponó.’ 10 Am takámp te yinink poria maok, am ankank ponankor warko yámar mek pokámpon. 11 Aenko maok, am ke fek táman koupour kar Sisaria mek yakámp aropao arop yininkaopwe tirá kérépánko, ono yak nampok korop. 12 Aeapo maok, Yiki Kor Spiritao onan sérrá, ‘Amo pikia méntér akwapae. Ninik tokwae kwaponó!’ Mámá fárákapan tokwampok ankwapyae fákáre mao kuri onont tukupea maok, yino énéni am aropamp nap mek yinkámpon. 13 Aenko maok, mao yinan sérrá, ‘Enselo náráp nap mek koropea yakria sérrá, “Amo arop Jopa mek tirá kérép napo, tukupea, Saimon, ankwap e Pita, man sénapo, koropano. 14 Mao te amwan kar ankwap sénaenampono. Aenánko maok, am kar fek táman yumwan Kwaro warko warámpria, waráp nap mek yakápnapan kor ponankor mént érékép naenampon.” ’ ✧ 15 Am onan wumwinámp arop takrá séri pwar nánko, ono am feknámp kar sénanko maok, am fek táman am fárákapanap pourouk Yiki Kor Spirit ékámpan te wae manénkir nomp pourouk ékámpan niamp wuri popwarono. ✧ 16 Aenánko maok, ono Tokwae Karao wokwaek sérimp kar warko ninik. Mao arakrá sér, ‘Jon te koumteouráp aropan ént fek saráp nérrá kák námpan maok, yumwan te Yiki Kor Spiritao oupouroupan naenampon.’ ✧ 17 Wokwaek nomo Jisas Kraiss Tokwaeran méránko Kwaro Yiki Kor Spirit kwaporok sámp niamp, oukoumwan kor Kwaro take pourouráp am fárákapan nénk námpon. Aenampara, ono te wa namp kwamp, Kwaro námoku am fárákapan takrá tére námp fwap taokor nanampon?”

✧ 10:45-46: Ap 2:4 ✧ 10:48: Ap 2:38; Mt 28:19 ✧ 11:14: Ap 16:31 ✧ 11:15: Ap 2:4 ✧ 11:16: Ap 1:5

¹⁸ Aeránko maok, am arop fárakap Pitamp kar wawia, am fárakapao kor warko man yopor mwanap ninik pwararea, Kwaromp e sakapria maok, arakrá sér, “Oukoumwan te nomo wae mér námpon: Kwar te ankwap firan kor numwar kwatae ninik pwarará, ninik wourékam nénkeanánko, yiki yak sámpanáponoria námpon.” ✧

Antiok mekamp arop fárakap Kristeniap kar

¹⁹ Wokwaek kar Stivenén sámp-wouroumptea maok, táte am mekamp arop Jisasén mérnep aropan kor nkwakwe make sokoro. Aenapantá maok, am mekamp Kristen kápae kare te pirikimpea tukupria maok, ankwap fárakap distrik Fonisia mek, tá apár amor ke Saiprus mek, tá taun Antiok mek, am mek turukumpria maok, Jisasomp Kwapwe Kare Kar farákáp. Aenapao maok, am fárakap te ankwap fi kourmteouráp aropan farákáp mono, Judan saráp kar farákáp. ²⁰ Aenapan maok, ankwap fárakap Saiprus mekamp, Sairini mekamp, makia, Antiok mek koropea maok, Jisas Tokwae Karaoinámp kar Grik firan kor farákáp. ²¹ Aeapo maok, Tokwae Karamp kárakáre am fárakapént yakánko maok, kápae kare arop Jisas Tokwaeran mériaka kwatae ninik pwararea Tokwae Karamp firáp yakáp napon. ✧

²² Aeapo maok, Jerusalem mekamp Kristen fákáerao kor am kar wawia maok, am fárakapao Barnabasén Antiok mek sámp-kérép. ✧ ²³ Aeapo, mao akwapea Kwaro am fárakapan yae-párak kare yaewour námp nkea maok, warákár. Aeria maok, am kourmteouráp arop fárakapan Tokwae Karamp ninikaok saráp yakáp mwanapria kar farákáp. ✧ ²⁴ Barnabas te kwapwe kare aropria maok, Yiki Kor Spirit man top-pwarámpeanánko, Tokwae Karan mér kárakárenámp aropono. Aenámpara kápae kare kourmteouráp aropao maomp kar wawia, Tokwae Karamp firáp yakáp nap mek koropapon.

²⁵ Aeapo maok, táte Barnabaso Tarsus mek akwapea Solén oupourouk. ²⁶ Mao Solén wae nkea maok, Antiok mek warámpá korop. Takia maok, am arop yawor ankárakank yopwar fek Antiok mek sios mekamp kourmteouráp aropént yakria maok, kápae kare aropan Kwaromp kar yénkrá farákáp. Aenepo maok, am Antiok mekamp arop fárakap am feknámpia e Kristen sámpapono.

²⁷ Am ke fek maok, profet ankwap fárakap Jerusalem meknámp Antiok mek korop. ²⁸ Profet ankwap te Agabus, mao te Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek fokopeyakra sérrá, “Nánkár te mámá apár ponankor némp-némp yae-porokwe tokwae korop naenámpon.” (Nánkár Klodius Sisar yak nánko, am yae-porokwe támao koropámpon.) ✧ ²⁹ Aerámpantá maok, Kristen fákáre am Agabusomp kar wawia maok, ‘Nomo Judia mek yakápnep naeou fárakapan yaewourrá mani sámp-kérép mwanámpono’ ria kar pap. Aeria maok, Kristen ankákárakank námoku nénk mwarianap puri fek nénk. ✧ ³⁰ Takia maok, Barnabas ntia Solén tirá kérép napo maok, am mani ti-akwapea, sios taokeyakáp konap arop fárakapamp yaek nénk.

12

Heroto Jemsén sámp-wouroumpria, Pitan fákapá papámp kar

¹ Am ke fek táman maok, King Heroto sios mekamp arop ankwap fárakapan sámpá yampourou. ² Aeria maok, mao soldia fárakapan Jonomp naenámp Jemsén ‘Yápare kor kar fárakapenk’rá sér. ✧ ³ Am tak napo maok, Heroto nke nánko, Juda taokeyakáp konap arop fárakap táman warákárapo maok, táte

✧ 11:18: Ap 14:27 ✧ 11:21: Ap 2:41 ✧ 11:22: Ap 4:36 ✧ 11:23: Ap 14:22 ✧ 11:28: Ap 21:10 ✧ 11:29: Ro 15:26 ✧ 12:2: Mt 4:21

warko Heroto Yis Moráp Pan Fári konap Pasova Yae fek maok, Pitan fákápá pap. ✧ ⁴ Pitan sámpeaka kalabus nap mek páte napo, 16 soldia man poukwapá yakáp. Yiawor yáre yiaworaopwerá fougouri yakápria maok, am mekamp ankákárank yáre soldia tukup ko, Pitan poukeyakáp. Herotomp ninik te, am yiawor yáre soldia támao poukwapá yakáprá tukupea napo, Pasova yae pwaránko, Pitan warámpá koropea koumteouráp arop fárákapao nke nap fek kotia sámp-wouroump nanampria námpon. ⁵ Aenánko maok, Pita kalabus nap mek yakánko maok, soldia fákáre man poukeyakáp. Aenapan maok, sios mekamp arop kumur méntép Kwaro man yaewouranoria kárákáre fek kar toropwap saráp yakáp. ✧

Enselo Pitan kalabus mekamp warámpámp kar

⁶ Heroto Pitan kotia sámp-wouroump nanamprianámp yae te wae ankárank tank. Aenánko am kumuruk táman, soldia anánkaopwerao Pitamp yae yawor fek sen yaonkia námokuráp yaek tukuri pwatea poukwapá yak nepo, amp. Táte soldia ankwap anánkaopwe te ek ménki fek yérékrá yak. ⁷ Aenapo maok, tá koupour kar Kwar Tokwaeramp ensel korop nánko maok, am kalabus nap mek maomp wae tákap nánko maok, enselo Pitamp kárae kor fek porokwapea kéménkria sérrá, “Koupour fárámpae!” Aeránko maok, tá Pitamp yaekamp sen anánkaopwe aokor-aokoria apárok pik. ✧ ⁸ Aenánko maok, enselo Pitan sérrá, ‘Waráp sépér fákápria pukamp su yirimpae’ránko maok, Pita kor mántwaok nánko maok, tá mao sérrá, “Waráp saket yirimpae, onomp wakmwaek koropae!” ⁹ Aenko maok, Pita am aokore pwarará enselomp wakmwaek akwap. Aempao maok, mao te enselo wae érik takámp te mér mono, yémén nkerampwe ninik. ¹⁰ Aeria maok, am arop yawor youmpria am soldia yéréknámp ménki ankwap kámá-pwarará youmprá warko ankwap ménki kámá-pwarará youmprá, taun mek tukup konap ain fekamp ménki fek nepo maok, am ménki námoku kikir akwap. Aenánko am arop yawor am mwae páraok akwapria maok, enselo koupour kar Pitan pwarará akwap te.

¹¹ Aenánko maok, tá Pitamp ninik wae érik farákár nánko sérrá, “Ono oukoumwan te wae mér rae: Kwar Tokwaerao náráp ensel sámp-kérép nánko, ékiaka onan Herotomp kárákáre ntia Juda fákáreráo mwarianap mekamp warámp námpon.” ¹² Aeria maok, Pita amnámp ankank wae méria maok, táte Jon Makomp éntupwar Mariamp nap mek kápae kare koumteouráp arop koupoukarea Kwarén kar toropwaprá tankáp napo, am mek akwap. ¹³ Pita ekamp ménki fek porokwap nánko maok, am mek tére konámp yupu ankárank ménki kikip naeria mank. Maomp e te Roda. ¹⁴ Aenámpao maok, mao Pitamp kar wuri wa námp kwamp maok, warákárria ménki kikip mo, warko pwatará nap mek fárakoprá youmpea koumteouráp aropan sérrá, “Pita koropea ménki fek yakáne!” ¹⁵ Mak ránko maok, táte am fárákapao man sérrá, “Amo te épépérepri kwaponno.” Aerapo maok, mao kárákáre fek sérrá, “Kare kar mao yak námponno!” Mak ránko maok, tá am fárákapao sérrá, “Ae te amo maomp enselén nkeri kwaponno.”

¹⁶ Aenapan maok, Pita oukoumwan ménki fek poporokwaprá yak nánko, am fárákap tukupea ménki kik-pwarará Pitan nkeria kokorokor. ¹⁷ Aenapo maok, Pita am fárákapari kari kwaponoria yae popwakop. Aeria maok, námwan Kwar Tokwaerao kalabus nap mekamp warámpea korop námp táman farákápria maok, arakrá sér, “Yumo ankár Jemsén séria maok, ankwapyae fárákapari kor farákáprá sér kipo.” Pita aerá séri pwarará, wae oukur tará ankwapmwaek akwap. ✧

¹⁸ Táte koumounek soldia fákáre nke napo, Pita yak mo nánko, kokorokoria maok, námoku kok támao Pita te maok akwap teaná turunkup. ¹⁹ Aeapo maok, Heroto am wawia am fárákapan ‘Tukupea yumo Pitan oupourounken’rá sénánko, tukupá oupourounk napao maok, man nke mono. Aenapantá maok, am Pitan poukeyakápinap arop kotia maok, ‘Am fárákapan tirá wourenk’rá sér. Takia maok, wakmwaek Heroto Judia pwarará pikia taun Sisaria mek yak.

Herot sumpwimp kar

²⁰ King Heroto taun Taia ntiaka Saidon mekamp koumteouráp aropan yopor tokwae. Aenámpantá maok, am fárákap mao poukwapnámp apár mekamp fir sámp konap kwamp maok, am mekamp taokeyakáp konap arop fárákap koupoukarea Sisaria mek tukupea man nke mwaria. Am fárákap kingomp nap taokeyak konámp arop Blastusénmékir, námwan yaewouranoria man kar séria pwarará maok, wakmwaek tukupea King Herotén nkea maok, ‘Amo yinan aropompria am yopornap wampwe pwaráe’rá sér.

²¹ Heroto yae ankwap páte námp, am yae fek kingomp ankank moporia náráp sia king fek tankria maok, am fárákapan kar tokwaeri sér. ²² Aenáno maok, koumteouráp arop tékén arakrá sér, “Wi! Máte aropamp kar mono! Mámá arop máte kwar ankwapon!” ²³ Aerapo maok, Heroto am fárákapamp kar wawia, námo saráp tokwae kar nampara, Kwaromp e narek sampok te monoria námpantá, koupour kar Kwar Tokwaeramp enselo man porokwap nánko maok, torompérrerao man fépér nánko, touwe sámpea sumpwimpono.

²⁴ Aetánko maok, Kwar Tokwaeramp kar te kárákáre kareria némp-némp akwapámpono. ✧ ²⁵ Aeránko maok, Barnabas ntia Sol Jerusalem mek mani nénkea pwarará maok, warko arákarrá Antiok mek akwapria maok, Jon Makén warámpea énéni tukup.

13

Sios fákárererao Barnabas ntia Solén Kwaromp tére nenep nánapi pwaranap kar

¹ Antiok mekamp sios mek te profet ankwap fárákap, tá Kwaro warákárnámp ninik yénkrá farákáp konap arop fákáre, makia yakáp napono. Am arop fákáreramp e te Barnabas, Simion, ankwap e te Yákáre Kor Arop, tá taun Sairini mekamp Lusius, ankwap te Gavman Tokwae Herotént pi-tikipámp Manaen, ankwap te Sol. ² Ankwap ke fek sios mekamp koumteouráp arop Kwarén loturia fir wuriapo maok, Yiki Kor Spiritao am fárákapan arakrá sér, “Yumo ankár Barnabas ntia Solén am tére nenep nánapi pwar kipo. Ono wae am arop yaworan wumwiria nánapi tenampon.” ✧ ³ Aerámpantá maok, am fárákap fir wuriria am arop yaworamp pourouk yae paprá kar toropwapia tirá kérép. ✧

Barnabas ntia Sol Saiprus mek Kwapwe Kare Kar farákápep kar

⁴ Yiki Kor Spiritao Barnabas ntia Solén tirá kérépánko, akwapea taun Selusia mekia maok, sip mek korokwapea nepo sipao tia apár amor ke Saiprus mek akwap. ⁵ Am arop yaworao akwapea taun Salamis mekia maok, Juda fárákapamp lotu nap mek Kwaromp kar fárákap. Jon Mako kor am arop yaworént yakrá yaewour. ✧

⁶ Am arop yaworao akwapeaka am mek némp-némp ponankor yárakrá akwapea, taun Pafos mek. Aeria am mek nke nepo maok, arop ankárankamp Juda mekamp kwekár profet ankárank, maomp e te Bar-Jisas. Mao te foupourá, nkwaekwe make yoporokwam ti-yárák i konámp arop. ⁷ Mao te

Gavman tokwae Sergius Paulusént yak konámpono. Am Sergius Paulus te ninik kwapwerá yonkwae kourráp arop. Mao Kwaromp kar wa naeria maok, Barnabas ntia Solén koropenkrá sérrá, “Yumo koropea nepo, Kwaromp kar wa nae.” ⁸ Am fou ntia yoporokwam ti-yárák i konámp aropan te Grik kar fek ‘Elimas’rá sér i konapono. Am arop yaworao kar farákáp nepo, Sergius Paulus wawiaka mérantánoria maok, Elimaso Barnabas ntia Sol tére nepan taokarrá pap naeria wae. ⁹ Aenámpan maok, Sol, ankwap e Pol, man te Yiki Kor Spiritao top-pwarámpá yak nánko, Elimasén kárakáre fek tokoreyakra arakrá sér, ¹⁰ “Amo te Satanomp tárápara, kwapwe kare ninikan ponankor yorowar napon! Amo te kwekár ninik ntia ponankor kwatae ninikao amwan top-pwarámp kari yak námpon. Aenánko amo Tokwae Karamp yae-párak kare kar sámpá korokore mwaek sakwap nap te makár pwar nanapon? ☆ ¹¹ Amo wawae! Oukoumwan te Tokwae Karamp yae korao amwan porokwap nánko waráp yi wurumpi yak nánko, oukoumwan amo yámar wae nke nanap pourou mono, waráp yi te éri tae morok ke fek oupouroupeyak naenámpon.” Polo makrá séránko maok, táte am fek táman koupour kar koumwe kirikip támáre niampao Elimasomp yi nánkáráp. Aenánko maok, Elimas te kwaporok nkwamek mamek akwaprá, námwan yae tokoropea mwaek kup yénképenkria arop oupourouk. ¹² Aenko maok, Gavman Tokwae am ankank táman nkea maok, Jisasén mér. Mao te Jisasoínámp kar farákáp námp wawia korokop kare.

Barnabas ntia Sol apár Pisidia mekamp taun Antiok mek kar farákápep kar

¹³ Pol ntia mént paokopnap arop te Pafos meknámp sip sámpea tukupeaka provins Pamfilia mekamp taun Perga mek tukupapo maok, tá Jon Mak te am fárakapan pwarará arakarrá Jerusalem mek akwap. ¹⁴ Am fárakapao Perga pwatará tukupea maok, distrik Pisidia mekamp taun Antiok mekria maok, táte Sabat yae fek Judamp lotu nap mek yinkea tankáp. ¹⁵ Yinkea tankápapo maok, tá lotu nap mek taokeyakáp konap arop fárakap Mosesomp lo ntia profet fákáreramp kar nkerá farákápea pwarará maok, wakmwaek Pol ntia maomp fákáreran sérrá, “Naeou tárápu! Yumo koumteouráp aropamp ninik mek kárakáre sánk mwanap kar ankwap yak nánko te, yumo fwap farákáp mwanaponno.” ¹⁶ Aerapo maok, Polo am fárakapan kari kwaponoria yae fek saráp popwakoprá arakrá sér,

“Israel fi, yumo tá arop ankwap fi Kwarén lotu i konap, yumo wawenke! ¹⁷ Israel firamp Kwar te nomp appeyaenápén naráponoria nánkáráp tenánko, mao náráp apár pwarará, Isip mek tukupea amorik kékéri yakápria, arop fi tokwae forokarapono. Aenapo, wakmwaek mao námokuráp kárakáre fek Isip mekamp éréképea koropámpon. ☆ ¹⁸ Aeria maok, am fárakap arop yak mo apár mek yakáprá kwatae ninik napan Kwaro, am te monoria ninik tokwaerá akwapea 40 yopwar fekimpon. ☆ ¹⁹ Aeria maok, apár Kenan mek te Kwaro fákánek fi koumteouráp arop kwatae papria, am apár Israel firan sánk tenánko, Israel firamp apár yakámpon. ☆ ²⁰ Am ankank ponankor koropánki námp te 450 yopwar * akwap námp mekimpon. Israel fi am apár sámpá yakápria napo, wakmwaek Kwaro Israel fi taokeyakáp mwanap arop kák tenánko yakáprá tukupea, profet Samuel yakámp ke fekiapon.

☆ **13:10:** Jo 8:44; Ap 4:8 ☆ **13:17:** Kis 6:6; 12:51 ☆ **13:18:** Kis 16:35 ☆ **13:19:** Nam 7:1 * **13:20:** Am 450 yopwar te arakrá kouroump napon: 400 yopwar te Kwaro nánkárápnámp arop fárakap Isip mek yakápiap yopwarono. (Stat 15:13) 40 yopwar te arop yak mo apár meak tukupapono. 10 yopwar te tukupea Kenan mekria Jekopomp tárápu apár oumwi kákákrá tirá am mek turukumpiap yopwarono.

²¹ Am ke fek am fárákap ‘King sámp mwar’rá Kwarén sénapo maok, tá Kwaro am fárákapan poukwap naenámpria Kisomp táráp Solén king yoroi pwate nánko, 40 yopwar fek yakámpono. Mao te Bensamin yakámp fi mekamp aropono. ✧ ²² Aempan maok, Kwaro man far-pwarará, Devitén king yoroi pap. Mao arop fárákapan sérrá, ‘Jesimp táráp Devitén ono wae nkea man warákár nampon. Mao te ankár onomp ponankor ninikaok yárák naenámp.’ ✧ ²³ Kwaro am tak námp te, mao wokwaek séri námp niamp. Am Devit yakámp fi mek Israel nomwan warko érékép naenámp nánapia sámp-kérép nanampri námp te, am arop te Jisasono. ✧

²⁴ Jisas oukoumwan tére mo nánko, Jono Israel firan ‘Ankár kwatae ninik pwarará, ént mek nérenk’ ria kar farákáp. ✧ ²⁵ Jono námoku térenámp tére wae pwar naeria maok, arakrá sér, ‘Yumo te ono te wa námpria nap? Ono te am yumo yépekrá yakápnap arop támao mono. Aeno yumo wawenke. Am arop ankárank onomp wakmwaek korop naenámp te, ono su aokoroepa worokwap konámp aropamp yae ankore mek kánanke kwatae yak nampara, ono maomp su aokoroepa worokwap nanamp pourou mono.’ ✧

²⁶ Nánaeou tárápu, yumo te Abrahamomp fekamp arop fi, tá yumo arop ankwap fi Kwaromp yae ankore mek yakáp i konap, yumo wawenk. Am arop Kwaro ‘Koumteouráp aropan warko érékép naenámp’rá sénámp te nomonámpok sámp-kérép námpon. ²⁷ Aenámpan maok, Jerusalem mek yakápnap arop, ntia am fárákapan taokeyakáp konap arop fárákap te, am arop nomwan warko érékép naenámp aroponrá wuri nke moi napon. Aeria maok, profet fákáreramp kar Sabat yae méntép farákáp konap te ninik mo. Aenapara, am fárákapao sérrá, ‘Am arop te ankár sumpwiano’rá sériap te wokwaek profet fákárerao sériap kar méntér pwi námpon. ✧ ²⁸ Am fárákapao mao am fek sumpwi naenámp ankank te nke mo napan maok, gavman tokwae Pailatén, amo sénapo, soldia fákáre man sámp-wouroumpanáponoria kárákáreapon. ✧ ²⁹ Wokwaek profet fákárerao, arop fárákapao man tak mwanapan sérimpaokia pwarará, man yaopwae porokopramp fekamp sámpá ékia péri me mek santukupá papapon. ✧ ³⁰ Takiapan maok, Kwaro man warko péri me mekamp fárámpea pap nánko, ³¹ kápae kare yae fek arop fárákap wokwaek Galili pwarará méntér Jerusalem mek tukupap fárákapao man kápae kare yae fek nke napon. Aeapan oukoumwan te am arop fárákapao Juda firan am kar táman farákáp konapon. ✧

³² Yino máma Kwapwe Kare Kar yumwan farákáp námp te ará: Wokwaek kar Kwaro nomp appeyaenápén sérrá, ‘Mao nomwan warko érékép naenámp arop sámp-kérép nanamp’ rimp te, ³³ oukoumwan nomo yakápnámp ke fek Jisén fárámpea pap nánko, am fárákapamp tárápu nompor am támao wae kare am karént pwi námpono. Am ankankamp kar te Sam anánk fek arakrá sénámpon,
‘Amo te onomp tárápono.

Ono oukoumwan waráp naropwar yak nampono.’ ✧

³⁴ Man am apár me mekamp fárámpá pap námp te, warko apár me mek pikia mákáre mono. Am tak námp te, Kwaro wokwaek sérrá,
‘Ono wokwaek Devitén sériampnámp taknámp, yumwan yaewourria yiki kor kare ankank kwapwe nénk nanampon. Am ankank te ankár kare kar ono sérinampaok korop naenámp.’ ✧

³⁵ Tá Kwaromp Buk fek yaknámp ankwap karao kor arakrá sér,

✧ 13:21: 1 Sml 8:5,19 ✧ 13:22: 1 Sml 13:14; 16:13 ✧ 13:23: Ais 11:1 ✧ 13:24: Mt 3:1-2
✧ 13:25: Jo 1:20,27 ✧ 13:27: Jo 16:3 ✧ 13:28: Mt 27:22-23 ✧ 13:29: Mt 27:59-60 ✧ 13:31:
Ap 1:3,8; 2:24 ✧ 13:33: Sng 2:7 ✧ 13:34: Ais 55:3

‘Amoku waráp tére naenámpria nánapinap arop te numwar apár me mek mákáreanoria pwar mono.’ ✧

³⁶ Nomo wae mér, Devito apárok yakámp fek te, mao ankár Kwaromp nínikaokimpon. Tá wakmwaek mao sumpwi nánko, maomp appeyaenápén kákap apár me mek páte napo, maomp pourou te wae mákáre tenámpon. ✧

³⁷ Aeno am arop Kwaro fárámpá pap námp te mákáre mono. ³⁸ Aenámpara, nánaeou tárápu, yino kar arakrá farákáp námpon: Yumo am arop yiráp kwatae nínik tirá épér naenámpria ék námp aran fwapia mér kipo. ✧ ³⁹ Mosesomp lo kar te yiráp kwatae nínik te tirá épériaka yumwan ‘Yae-párak kare arop’rá sér mo kareno. Aeno am Jisas te ponankor arop man mér napo, maomp ponankor kwatae nínik tirá épéria man ‘Yae-párak kare arop’rá sér i konámpono. ✧ ⁴⁰ Aenámpara, yumo mér kip: Profet fákáreao wokwaek kar sériap kar yiráp pourouk koropantáno. Am kar te arakrá sériapon:

⁴¹ ‘Yumo wouroump-sér i konap arop yumo nkeria tokoreyakápenke! Yumo te korokopria surumpwi mwanapon. Ono te yumo ou mek mwar pourouráp ankank yoro nanko, korop naenámppon. Táte arop ankwapao ono tak naeramp ankank yumwan sénapo kor yumo karenoria mér mwanap pourou mono.’ ” ✧

⁴² Polo am kar farákápea pwarará Barnabasént wae ek akwap neria nepo maok, am arop fárakapao arakrá sér, “Sabat yae ankwap fek te yumo ankár arákarrá koropea yinan am ankankamp kar warko farákáp kipo.” ⁴³ Am kar séria pwarará, arop ponankor am lotu nap pwarará apárok mank. Aeriaka Juda kápae kare, tá arop ankwap fi Juda fákáreao lotu i konap nínikaoknap arop fákáre Pol ntiaka Barnabasomp wakmwaek tukupapo, am arop yaworao am fárakapan ‘Ankár Kwaromp nínikaokria maomp aropompnámp nínik kárakáre fek niki-samp yakáp kip’rá sér.

⁴⁴ Ankwap Sabat fek am taun mekamp arop kápae kare Judamp lotu nap mek Pol nti Barnabas farákáp nepo, Kwaromp kar wa mwaria korop.

⁴⁵ Aenapan maok, Juda fákáre am arop ou táman nkea kokwarok. Tá am fárakap Polomp kar apárok anámpea paprá, man wouroumprá sér. ✧ ⁴⁶ Aeapo maok, Pol ntiaka Barnabas kar tae fek arakrá sér, “Yino te Kwaromp kar ankár Juda yumwanmékir farákáp nenempan maok, yumo am kar kwepwararea, ‘Yino te yiki yakápá yakáp mwanámp sámp mono’rá sénapon. Makrá sénapan maok, yumo wawenk! Oukoumwan te yino warko yumwan kar farákáp mono. Yino te ankwap firan kar farákáp nenempono. ✧ ⁴⁷ Am te apae riteanápe, Kwar Tokwaerao yinan arakrá séri námpon,

‘Ono amwan ponankor arop firamp wae niampi pap nanko, amo ponankor apár mekamp koumteouráp aropan yaewour napo, ono am fárakapan warko érékép nanampon.’ ” ✧

⁴⁸ Am mek yakápnap ankwap fi koumteouráp arop am kar wa napo, kwapwe kare nánko, warákáránkria am táman Kwarén ‘Aesio’rá sér. Ponankor koumteouráp arop Kwaro yiki yaká yakáp sámp mwanapria nánkáráp tenámp, am koumteouráp arop fárakap te wae mér nap támaono.

✧ 13:35: Sng 16:10 ✧ 13:36: Ap 2:29 ✧ 13:38: Ap 10:43 ✧ 13:39: Ro 10:4 ✧ 13:41: Hab 1:5 ✧ 13:45: Ap 17:5 ✧ 13:46: Ap 18:6 ✧ 13:47: Ais 49:6

⁴⁹ Am fárakap te Kwar Tokwaeramp kar sámpea am apár mekamp némpouk mwaek farákáprá paokopiapon. ⁵⁰ Aeno Juda fákáre te am némpoukamp e tokwaeráp Kwarén lotu i konap ninikaok i konap kounteou, tá am taun taokeyakáp konap arop fárakapan fopwaok napo maok, arop fárakapao Pol ntia Barnabasén sámpá yampourouria am apár mekamp yérépea ankwapok kérép. ⁵¹ Aenapantá maok, am arop yawor náráp pukamp su fekamp woup kwar poporokomp. Am tak námp te, am námokuinap kwatae ninik méranáponoria nepon. Tá am arop yawor Antiok pwarará Aikonium mek akwap. ⁵² Aepan maok, Antiok mekamp Jisasén mérnep kounteouráp aropan te Yiki Kor Spiritao am top-pwarámp nánko, am fárakap warákár kareapon.

14

Barnabas ntia Sol Aikonium mek kar farákápep kar

¹ Pol ntia Barnabas Antiok mekip niamp taknámp rá Aikonium mek kor Juda firamp lotu nap mek youmpea kar farákápepo maok, am kar érik farákár kwapwenko maok, kápae kare Juda fi ntia kápae kare Grik fi am kar wawia maok, mér. ² Aenapan maok, mér monap Juda ankwap fákáre te ankwap fi mekamp kounteouráp aropan fopwaok napo, am fárakapao am mérnep kounteouráp aropan kokwarok napon. ✧ ³ Aeapo maok, am arop yawor te apáp mono, Aikonium mek tokwaeri ke fek yakria Tokwae Karamp aropompnámp kar táman farákáp. Aenepo, Tokwae Karao am arop yaworan kárakáre nénk nánko, nkwakwe make kárakáre yororo. Amnámp ninik táman Kwar Tokwaerao kounteouráp aropan arakrá yénkép: Mámá kar am arop yaworao farákáp nep te waeman kare korono. ✧ ⁴ Aeapo maok, am taun mekamp kounteouráp arop te kuk pirékarea maok, ankwap fákárerao Juda fákárerént yakáp, ankwap fákáre aposel yaworént yakáp.

⁵ Tá wakmwaek, Juda fákáre ntia ankwap fi arop, tá man taokeyakáp i konap arop fárakap, makia Pol ntia Barnabasén sámpá yampourouria maok, yumwian arokopea surumpwi kák mwaria wae. ✧ ⁶ Aenapo, Barnabas ntia Sol am tak mwarianap kar wawia maok, farákapea distrik Likonia mek taun Listra ntia Derbe mek akwapea maok, am mek yakápnámp némpouk mwaek yárákrá ⁷ Kwapwe Kare Kar farákápepono.

Barnabas ntia Sol Listra ntia Derbe mek térep kar

⁸ Listra mek arop ankárankamp yak námp, maomp pu kor te kárakáre mo, mao te wokwaek éntupwaro fárakapámp fek pu kwatae yak nánko, kánanke yárák mo, párák kar tank konámp. ✧ ⁹ Ae konámpao maok, am arop Polo farákápnámp kar wa nánko, Polo man kárakáre fek tokoreyakrá nke nánko maok, am arop te wae méria, mao te wae kwapwe kare naenámp pourou. Aenámpantá maok, ¹⁰ Polo kar tae fek arakrá sér, “Amo fárámpea fokopeyakaé.” Aeránko maok, am arop fékér pokrá fokopeyakea maok, yárákrá akwap.

¹¹ Aenko maok, kápae kare kounteouráp arop Polo am taknámp ankank nkea maok, Likoniamp kar fek arakrá sér, “Kwar fákáre arop arákarea nomonámpok korop napon.” ¹² Aeria maok, Barnabasén sérrá, “Mao te Kwar Susono.” Pol te kar farákáp konámp aroponoria maok, man sérrá, “Mao te Kwar Hermesono.” Susomp lotu nap te am taun mek faek yak. ¹³ Aenko maok, pris am lotu nap mek am mekarpao bulmakau touroup ti, tá yao fu paok fek aria maok, am taun ménki fek koroepa maok, kounteouráp aropént am arop yaworan ofa sánk mwaria.

¹⁴ Aenapan maok, am aposel yawor Barnabas ntiaka Pol am kar wawia maok, námokuráp waempyam pápearia maok, am fákáre ou mek fárakoprá akwapea tékén arakrá sér, “Nouroup arop fákáre! Yumo apaeritea tak ninik rape?” ¹⁵ Yino te arop kare yumo niamp takeno. Yino te Kwapwe Kare Karan yumwan arakrá farákáp nempon: Yumo te ankár am ankank kánanke kwataeran lotu i konap te pwarará, yiki yak konámp Kwaronámpok arári tukupenke. Mao te yámar yoro, tá apár yoro, solwara yoroia maok, am mek yakáp mwanap ankankan kor ponankor yoroinámp Kwarono. ✧ ¹⁶ Tá kare, wokwaek kar te, appeyaenáp fákáre yakápap ke fek te ponankor arop fi, numwar takanáponoria pwate nánko, námokuráp ninik fek paokopiapon. ¹⁷ Aenámpan maok, mao te ponankor mek wouroumpyek nánko, arop fárakap man mér mo mwanap te mono. Mao te waeman érik kápae kare por yumwan yae-párak kare yaewour i konámpono. Mao te yumonapok warákam sámp-kérép nánko, yiráp fir forokor konámpono. Mao te yumwan fir sánkrá, yiráp ninik mek warákár sánk konampon.” ✧

¹⁸ Arop yaworao máamá kar má makrá farákáp nepan maok, koumteouráp aropao am arop yaworan ofa sánk mwaria kárakáre napo, arop yaworao, taki kwaponoria kárakáre fek tárakwamprá yárákipon.

Polén yumwian arokopap kar

¹⁹ Tá Antiok mekamp, Aikonium mekamp Juda fákárerao kor taun Lистра mek koropea am mekamp koumteouráp aropan Poléneknria fopwaok. Aenapo maok, am fárakap Polén yumwian arokop. Arokopea pátea maok, mao te wae sumpwi námp ritea, man taun mekamp éréképá tukupea ek sir. ✧ ²⁰ Aeapan maok, Jisasén mérnep arop fárakap koropea man ikir napo, mao fárámpea warko taun mek akwap. Tá wakmwaek ankwap kumuruk Barnabasént taun Derbe mek akwap.

Barnabas ntia Pol Jisasén mérnep aropan kárakáre sámpanáponoria yaewourinep kar

²¹ Am arop yaworao Kwaromp Kwapwe Kare Kar am taun mek farákápria maok, kápae kare arop fárakap Jisasomp firáp arop arárrá kák. Aea maok, wakmwaek am arop yawor arákarrá Lистра, Aikonium, Antiok mek akwapea maok, ✧ ²² am mekamp Kristen fárakapan kárakáre sámpanáponoria yaewouria maok, am arop yaworao kárakáre fek arakrá sér, “Yumo mér nap te ankár kárakáre fek yakáp kipo. Nomo Kwaro náráp firáp taokeyak námp mek tukup mwarianámpan maok, manénkir te nomo ankár nkwakwe make ankank kwatae sámp mwanámp yak námpon.” ✧ ²³ Am arop yaworao némp-némp ponankor sios taokeyakáp mwanap arop fárakap nánaprá párapok. Tá am arop yawor fir wuriria Kwarén kar toropwapria maok, am Tokwae Karan mérnep arop fárakapan maomp yaek kák.

Barnabas ntia Sol distrik Siria mekamp Antiok mek arákarrá akwapep kar

²⁴ Wakmwaek Barnabas ntia Pol akwapea distrik Pisidia mek kukia maok, provins Pamfilia mek akwap. ²⁵ Am arop yaworao taun Perga mek Kwaromp kar farákápea maok, wakmwaek taun Atalia mek pik. ²⁶ Am arop yawor Atalia meknámp sip sámpea warko Antiok mek pik. Am taun mek te wokwaek Kristen fákárerao am arop yaworan Kwaro aropompia yaewour nánko tére nenepria Kwaromp yaek papapon. Aeapan, oukoumwan te am arop yawor wae térerá yárákia pwarará, Antiok mek arákarrá akwap nepon. ✧ ²⁷ Am arop yawor wae akwapea maok, am sios mekamp arop fákáreran wumwi nepo,

✧ 14:15: Ap 17:24 ✧ 14:17: Ro 1:19-20 ✧ 14:19: Ap 17:13 ✧ 14:21: Mt 28:19 ✧ 14:22: Ap 18:23; 2 Ti 3:12 ✧ 14:26: Ap 13:1-2

koropea koupoukour. Aenapo maok, am arop yaworao kápae kare ankank Kwaro am arop yaworént téremp, táman farákápria arakrá sér, “Kwaro arop ankwap firan kor mwae fik-pwar nánko, wae mér napon.” ✧ ²⁸ Aeria maok, am arop yawor am mekamp Kristen fákárerént Antiok mek kápae kare yae yakepon.

15

Jerusalem mek aposel fákáre ntia sios taokeyakáp konap arop koupoukareap kar

¹ Juda mekamp arop ankwap fárakap Antiok mek yinkea maok, Kristen fákáreran kar yénkrá farákápria maok, arakrá sér, “Yumo Mosesomp loaok tukup moria yipi fékéer monap arop yumwan te Kwaro warko érékép naenámp pourou mono.” ✧ ² Takrá sérapo maok, Pol ntiaka Barnabas am arop fárakapao taknap kar wawia maok, am fákárerént kar yorowara waeria maok, am táman téréménk tokwae. Aenapo maok, Kristen fákárerao Pol ntia Barnabas, tá arop ankwap fárakap makia man sérrá, “Yumo tukupea Jerusalem mekamp aposel fákáre, tá sios taokeyakáp konap fákáre makia kar fwapokwapenke.”

³ Aeria maok, sios fákáreao am fárakapan tirá kérép napo, distrik Fonisia ntia distrik Samaria mek kukria maok, am mekamp arop fárakapan Kwaro ankwap fi aropamp ninik ti-arárrá kák námp táman farákáp. Aenapo maok, am mekamp Kristen fárakapao kor am kar wawia warákáránk.

⁴ Am fákárerao tukupea Jerusalem mekapo maok, sios mekamp kounteouráp arop ntia aposel fákáre, tá sios taokeyakáp konap arop makia man warákáránkria érékép. Aenapo, Pol ntiaka Barnabaso am fárakapan kápae kare ankank Kwaro méntér tére námpan farákáp. ✧ ⁵ Aenapan maok, Farisi mekamp Kristen ankwap fárakapao arakrá sér, “Ankwap fi arop fárakap nomo yakápnámp fi mek korop mwaria napo te, ankár maomp yipi fárakápria, am fárakapan ‘Yumo ankár Mosesomp loaok tukup kip’rá sér kipo.”

⁶ Aerapo maok, aposel fákáre ntia sios taokeyakáp konap arop fákáre am kar fwapokwap mwaria koupoukour. ⁷ Am fárakapao kar tokwaeri sérarrá tukup napo maok, Pita fokopeyakrá am fárakapan arakrá sér, “Nánaeou fákáre, yumo te wae méron: Kwaro wokwaek yumo ou mekamp námwan tére ti-sápria, onan te, ankwap fi aropan Kwapwe Kare Kar farákáp napo, wawia mér mwanaponria nánapi námpon! ⁸ Kwar te ponankor kounteouráp aropamp ninik wae mér námpara, mao nomwan ti-sáp námpan niamp take pourouráp Yiki Kor Spirit am fárakapan nénk námpono. Am taknámp ninik támao am fárakapan warákárrá érékép námpan nomwan yénkép námpan. ⁹ Mao te nomwan ankwap pourourápria, ankwap firan ankwap pourouráp ninik mono. Am fárakap te man mér napo, am mér nap fek táman am fárakapamp ninik mao námoku nke námpan fek yiki kukarrá kák námpan. ✧ ¹⁰ Aenámp te, yumo apaeritea Kwarén kokwae sánk napon? Wokwaek nomp appeyaenámp, tá oukoumwan nomo kor am kápaenámp ankank samp mwanámp pourou mo námpan te, yumo apaeritea Kristen fárakapamp fére kor fek am kápae yarokwapea pap napon? ¹¹ Aenámp maok, nomo arakrá mér námpan, Jisas Tokwae Karamp aropomp fek Kwar te am fárakapaninámp taknámp nomwan kor warko érékép naenámp.” ✧

¹² Pita makrá séránko maok, am néntépap arop fárakap te kar pwarokwaprá sér mwanap mo nánko, karmparáp tankáp. Aenapo, Barnabas ntia Polo

✧ **14:27:** Ap 15:4,12 ✧ **15:1:** Ga 5:2 ✧ **15:4:** Ap 15:12 ✧ **15:9:** Ap 11:4-17 ✧ **15:11:** Ga 2:16; Ef 2:8

Kwaro man yaewour náńko, ankwap fi arop ou mek kárákáre yoroi nep táman farákáprá sénépo, am fárákápao woupwi pátea wará tankáp.

¹³ Arop yaworao séri pwar nepo maok, Jems arakrá sér, “Naeou, nánaeou fárákáp, yumo onomp kar wawenke! ¹⁴ Yumwan wae Saimono séri námpon. Wokwaek manénkir te Kwaro ankwap fi aropaonapok koropea am ou mekamp arop ankwap fárákápan éréképeanánko, mao námokuráp firáp yakáp napon. ¹⁵ Tá profet fákáreramp karan kor take pourouráp karan arakrá kumwiapon:

¹⁶ “Tokwae Karao arakrá sér,
“Devitomp fi te napao tukur tank námp niamp
námpan maok,
nánkár wakmwaek ono arákarrá ékia
warko sámp-fokop nanampon.
Aeria am mekamp ankank kwatae akwap námp te,
ono warko wourékam yororoia sámp-fokop nanampon.

¹⁷ Ae nanampara, arop ankwap fi te
Tokwae Kar onan oupouroukia nke mwanapon.
Am koumteouráp arop ponankor te
ankwap fi mekampan maok,
ono am fárákápan onokumponoria
nánkáráp tenámpono.”

¹⁸ Mámá kar te Tokwae Karao mámá ankank
oukoumwan korop námp máman,
wokwaek kar sérimpon.’ ✧

¹⁹ Aenámpara onomp ninik te arak námpon: Nomo ankwap fi arop kwatae ninik pwarará Kwaronámpok tukup nap te, nomo man ninik kápae sánk mwareano, mono. ²⁰ Yae-párak nomo te am fárákápampor pas kumwia arakrá sér mwanámpon: Kwekár kwarén ofanap fir te fári kwapon. Am te Kwaro nke námp fek oumnámp ankankono. Tá kokopor niniki kwapon. Tá fir yápare kor fek paok fákapea porokwap pap nap te fári kwapon. Am te oukoumwan yiri am mek yak námpon. ✧ ²¹ Nomo te wae mér námpon: Wokwaekia koropea oukoumwan námp te, ponankor ankwap fi aropamp taun mek te arop fárákápao am Mosesomp lo kar farákáp konapon. Tá ponankor Sabat yae méntép lotu nap mek am kar nkerá farákáp konapon.”

Ankwap fi mekamp Kristen fákáreran pas sámp-kérépap kar

²² Aeria maok, aposel fákáre, tá sios taokeyakáp konap arop, ntia sios mekamp koumteouráp arop ponankor, makia maok, am pas sámpá tukup mwanap arop farákápá pwar. Am arop fárákápamp e te Judas Barsabas tá ankwap te Sailas, am arop yawor te Kristen fákáre taokeyak konepon. Man Pol ntia Barnabasént Antiok mek tirá kérépria, ²³ am arop yaworamp yaek sámkap pas te arakrá sér,

“Yino aposel, yino Kristen taokeyakáp konámp arop, yiráp ankwapnápo, mámá pas kumwia yumo ankwap fi mekamp ankwapyaenáp fárákáp taun Antiok mek yakáp nap, tá provins Siria ntia provins Silisia mek yakáp nap, yumonapok sámp-kérépria ‘Gude’rá séreano. ²⁴ Yino wae arakrá wawi námpon: Yino ou mekamp arop ankwap fárákáp tukupea yumwan kwataenámp kar fek korokopea pap napon. Am fárákáp te yiráp ninik sámpá yampourou napan maok, yino te am fárákápan ‘Tak kip’rá sér moi námpon. ✧ ²⁵ Yino am ankank koropnámp kar wawia koupoukarrá ankárankamp ninik fek kar papea mámá arop anánkaopwe Barnabas ntia Polént yumonapok tirá

kérép námpon. Am Barnabas ntiá Pol te yino man warákár kare konámpon. ²⁶ Am arop yawor te námwan napo kor, apáp mono. Námoku te wampwe pwarará, nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp eran érik sér i konepono. ²⁷ Aeno yino Judas ntiaka Sailas arop yaworan tirá kérép nám te, am arop yaworao kor pas fekamp kar niamp taknám yumwan top kor fek sénenepo. ²⁸ Yiki Kor Spirit yinont yak nánko, yino kar arakrá pap: Yino te yumwan kápaenám ninik kápae kare pap mono. Aenámpara, yumo ankár am séri nám táman saráp mántwaok kipo. Am te ará: ²⁹ Yumo fir kwekár kwarén sánk nap fári kwapono. Tá yumo oukoumwan yiri yaknám nape fir fári kwapono. Yumo fir yápare kor fek paok fákapea porokwap pap nap fári kwapono. Nkwakwe make kokopor ninik te ankár warákarrá tukup kipo. Yumo mér karria mómá ninik ponankor warákarrá tukup nap te, yumo kwapwe kare yakáp mwanapon. Wae támaono.” ✧

³⁰ Aea maok, sios fákárerá am fárákapan Antiok mek tirá kérép. Aenapo maok, yinkeá Antiok mek sios mekamp koumteouráp aropan koupoukarea maok, am pas sánk. ³¹ Aenapo, am sios fákárerá am pas sámpea nkerá farákápea maok, am fárákapan kárákáre nénk naenám kar nkea warákáránk. ³² Judas ntiaka Sailas arop yaworao kor profetara, kápae kare kar kwapwe Kristen fákáreran farákápepo maok, tak nep támao am fárákapamp ninik mek kárákáre nénk. ³³ Am arop yawor te Antiok mek éri tae morok ke yakea nepo maok, wakmwaek am mekamp Kristen fákárerá man ‘Ye...!’ ria maok, manénkir tirá kérépap aropaonapok tirá kérép. ³⁴ [Aenapan maok, Sailas te warko ankwap ninik sámpea Antiok mek yak námpon.] ³⁵ Aenko maok, Pol ntiaka Barnabas te Antiok mek yak. Am arop yaworao kápae kare ankwap arop fárákapént koumteouráp aropan Kwaromp kar yénkria maok, Tokwae Karamp Kwapwe Kare Kar farákáp.

Pol ntiaka Barnabaso moumountukri ninik sámpnep kar

³⁶ Nánkár wakmwaek ankwap ke fek maok, Polo Barnabasén arakrá sér, “Nomo ankár arákarrá akwapea ponankor taun mekmwaek nánaeou tárápu nke nenempono. Wokwaek nomo Tokwae Karamp kar farákápemp te, am fárákap fwapi yakáp te mokop nap mér nenempono.” ³⁷ Aeránko maok, Barnabaso Jon Mak warámpeaka énéni tukup mwaria. ³⁸ Aenámpan maok Pol sérrá, “Am arop te wokwaek nomo Pamfilia mek énéni tukupá tére mwareakámpao, nomont akwap moimpara, nomo man te warámpono.” ✧ ³⁹ Aeria maok, am arop yaworao am kar táman nonopok kákkaria maok, táte warko énénkér tére mo, pwararea maok, Barnabaso Mak warámpea Maként sip mek korokwapea apár amor ke Saiprus mek pok. ⁴⁰ Aepo Polo Sailas warámpea énénkér akwap neria nepo maok, Kristen fákárerá am arop yaworan arakrá sér, “Tokwae Karamp aropomp te fwap yumont yak námpon.” ⁴¹ Am arop yaworao provins Siria ntiá provins Silisia mekmwaek akwapriaka sios fákáre kárákáre sámpanáponoria Kwaromp kar farákáprá yarak.

16

Timoti Polént akwapámp kar

¹ Pol akwapeaka Derbe mekia maok, Listra mek kuri akwap. Am némpouk Kristen ankáránk yak nám, maomp e te Timoti. Timotimp éntupwar te Juda mekamp yupurao maok, mao te Kristen. Maomp naropwar te Grik fi mekamp. ✧ ² Listra mekamp Kristen, tá Aikonium mekamp Kristen

fákárrerao sérrá, “Timoti te kwapwe kare aropono.” ✧ ³ Aerapo maok, Polomp ninik te Timoti námont akwapanoria. Aeria maok, mao Timotin warámpea, maomp yipi fárakap. Am tak námp te, am mekmwaek yakápnep Juda fárakap Timotimp naropwar te Grik fi ara, maomp kar wa moantánoria námpon. ⁴ Am fárakap taun mekmwaek tukupria maok, am kar wokwaek aposel fákáre, tá sios taokeyakáp konap arop fákáre Jerusalem mek kar papea nap táman am mekamp Kristen fákáreran farákáp. Aeria maok, am fárakapao sérrá, “Yumo te ankár mámá kar táman ampaokrá yakáp kipo.” ✧ ⁵ Aerapo maok, am sios mekamp koumteouráp aropamp mér akwapea kárakáreria maok, kumur méntép ankwap fárakap kwatae ninik pwarará korop napo, am sios akwapea tokwae kari yakámpono.

Polo yém niamp fek Masedonia mekamp aropan nkemp kar

⁶ Pol mao distrik Frigia ntiaka distrik Galesia kuk tukupapo maok, Yiki Kor Spiritao sérrá, ‘Provins Esia mek te kar farákáp kwaponó’ ria taokor. ✧ ⁷ Aenámpantá maok, tukupeaka distrik Misia mekia maok, tá warko am feknámp provins Bitinia mek tukup mwaria napan maok, Jisasomp Spiritao, ampok tukup kwaponoria taokor. ⁸ Aerámpantá maok, Misia kámá pwarará taun Troas mek tukup. Tá am kumuruk Polo ampria maok, ⁹ yém niamp arakria nke nánko, provins Masedonia mekamp arop ankárak fokepoyakrá maok, Polén wumwiria sérrá, “Amo ankár solwara tápamprá koropea Masedonia mek yinan yaewourae.” ¹⁰ Polo am nkeaka pwar nánko, yino * énéni koupour Masedonia mek tukup mwanámp mwae kup oupourouk. Yino wae mér, Kwar te yinan ‘Am mek tukupea am fárakapan Kwapwe Kare Kar farákápenk’ ria wumwi námpon.

Lidia Kristenimp kar

¹¹ Aenko maok, yino Troas meknámp sip sámpea maok, ankár apár amor ke Samotres mek tukup. Tá ankwap kumuruk taun Neapolis mek tukup. ¹² Takia maok, yino am ént fikamp taun pwarará tukupea provins Masedonia mekamp taun tokwae Filipai mek tukup. Am némp te wokwaek Rom fi koropea manénkir tankámp némp támaono. Am te Masedonia mek ankwap mwaek yaknámp taun tokwaeno. Yino am taun mek ankwap yinink kumuri yakámpimon. ¹³ Tá Sabat yae fek yino tukupea taun mekamp yár younkwek ménki fekia maok, ént fik tukup. Yinomp ninik te am ént fik te Kwarén kar toropwap i konap yak námponoria tukup. Aea maok, yino am ént fik nke nánko maok, koumteou am fek koupoukour yakáp napo, yino tukupea am fek tankáprá am fárakapént kar sérar. ¹⁴ Aenánko maok, yupu ankárak maomp e te Lidia, Kwarén lotu i konámp, am kar wa. Am yupu te taun Taiataira mekamp, mao te waempyam noumouri yorororá, am fek mani sámp konámpono. Ae konámpao maok, Kwar Tokwaerao maomp ninik sámp-arákarrá pwar nánko, mao woupwi pátea Polo farákápámp kar táman wará tank. ¹⁵ Mao te ént mek anámp nánko, méntér ankárakamp nap mek yakáp i konap arop fárakapao kor énéni ént mek nér. Mao ént mek anámpea pwarará maok, yinan sérrá, “Yumo ník napo, ono wae Tokwae Karan mér kare nam-pao nanko te, yumo te fwap onomp nap mek koropea yakáp mwanapon.” Aeria maok, mao kárakárea wae námpantá, yino mao sérámpaokimpon. ✧

Pol ntiaka Sailasén Filipai mek fákapá papap kar

✧ **16:2:** Fl 2:19-22 ✧ **16:4:** Ap 15:23-29 ✧ **16:6:** Ap 18:23 * **16:10:** ‘Yino’rá sénámp te, Luk mámá buk kumwi námpara, námoku méntér sénámpono. Polo man Troas mek kikipia Filipai mek énéni tukupapon. Aposel 20:6 fek kor nkeae. ✧ **16:15:** Ap 16:33; 18:8

¹⁶ Ankwap yae fek yino kar toropwap i konap fek tukup nánko maok, kwaporok tére konámp yupu ankárank koropea yinan mwaeao kikip. Am tére konámp yupu te yao-pwaeráprápara, wakmwaek korop naenámp ankank érik farákáp konámpono. Aenánko maok, am yupuran taokeyakápnap arop farákap te am yupuao tére námp fek táman mani tokwae sámp konapono. ¹⁷ Am yupu te Pol yinomp wakmwaek koroprá arakrá wumwi, “Mámá arop farákap te narek karaoki yaknámp Kwar Tokwaeramp tére aropono. Am farákap te yumwan Kwaro warko érékép naenámp mwae kup sér i konapono.” ✧ ¹⁸ Kumur méntép am yupu takae yak nánko maok, wakmwaek Polo maomp wumwi karan kokwaeria maok, mao sámp-arákarrá am yao-pwaerápan arakrá sér, “Ono Jisas Kraisomp e fek amwan sénampono: Amo mámá yupu pwarará worokor pikae.” Aeránko maok, am yao-pwaeráp koupour kar am yupuramp pouroukamp worokor pik. ✧

¹⁹ Aenánko maok, am yupuran taokeyakáp konap arop te warko mani sámp mwanap mwae kup mo námpantá maok, Pol ntiaka Sailasén ti-fápákamánkia éréképá tukupeaka némpoukamp taokeyakáp konap aropaonapok koupoukour konap fek. ²⁰ Aea maok, am arop yaworan éréképá tukupea jasonámpokia maok, am jas yaworan arakrá sér, “Mámá arop yawor te Juda mekampao maok, nomp taun mekamp koumteouráp aropan kwatae sokororá yáak nepono. ²¹ Takria maok, am arop yawor te koumteouráp aropan nomo Rom firao mono ri konámp ninikaok éréképá akwap nepon.” ²² Tá koumteouráp arop koropea koupoukarrá, mao kuri sérrá, “Kare takrá yáak nepono.” Tá jaso am arop yaworamp pouroukamp waempyam woropea pwarará, soldia fákáreran ‘Am arop yawor te paok ke fek fupukenk’rá sér. ✧ ²³ Aeránko maok, am arop yaworan paok ke fek táramak fukia maok, am arop yaworan santukupea kalabus mek papria maok, am kalabus nap taokeyak konámp aropan kar kárakáre fek sérrá, “Amo fwapnae karia yérékrá yakampo.” ²⁴ Am taokeyaknámp arop am kar kárakáre wawia maok, arop yaworan éréképá akwapea nap kuk karaokamp aokore mek kákea pwarará maok, yao kárakére me mek pu kor noropea maok, koumoumprá lok farákapá pwar.

²⁵ Aetánko maok, Pol ntia Sailas te kumur kupuk Kwarén kar toropwaprá tár sámprá tank nepo maok, ankwap kalabus farákapao kor wae wará tankáp. ✧ ²⁶ Aenapo, am fek táman maok, némp yérur tokwae koropria maok, nap sámp-kákaewi naenko, am fek táman kalabus nap ménki ponankor kirip-akwapránk nánko, kalabus fákáreramp pouroukamp sen te ponankor aokor-aokori akwap. ²⁷ Aenko maok, am taokeyakámp aropao kor fárámprá nke nánko maok, kalabus nap ménki te ponankor kirip-akwapránk nánko maok, maomp ninik te kalabus fákáre wae ponankor pirikimpá tukup tenapan mpwe ninik. Aeria maok, námokuráp bainat ak-sámprá námoku támao námokuráp pourouk karámp-fárákapea sumpwi naeria. ²⁸ Aenámpan maok, Polo tékén sérrá, “Amo te amokuráp pourouk taki kwapono. Yino ponankor máyakápreano.” ²⁹ Aeránko maok, arop taokeyakámp arop támao wumwirá, ‘Yaomwi sankoropenk’ ria maok, Pol ntia Sailas yaknep aokore mek fárakoprá akwap. Mao apáp tokwaeria maok, kour me woukoupa waeria Pol ntia Sailasomp pu wonae fik piká párákap. ³⁰ Tá wakmwaek, am arop yaworan éréképea youmpea ekria maok, sérrá, “Arop tokwae yawor e, ono te apae mokop nanko Kwaro onan warko warámpano?”

³¹ Aerá séránko maok, tá arop yaworao man sérrá, “Amo ankár Jisas Tokwae karan mér napo maok, Kwaro amwan warko warámpea waráp séraroan kor méntér éréképeanánko, maomp firáp yakáp mwanapon.” ³² Aeránko maok,

am arop yaworao Kwar Tokwaeramp kar man farákápria maok, maomp nap mek yakápapan kor farákáp. ³³ Aeria maok, am kumuruk táman, am arop yaworamp ankáráp fupuia paprá, mao ntia maomp nap mek yakápnap arop ponankor énénti ént mek nér. ³⁴ Aea maok, am arop yaworan éréképea pokea námokuráp nap mekria maok, am arop yaworan fir nénk. Aeria maok, mao ntia maomp nap mekamp arop ponankor Kwarén mér nap táman warákáránka waeapon. ☆

³⁵ Aeaka wakoránko maok, jas plismanén tirá kérépánko maok, koropea am taokeyak konámp aropan sérrá, “Amo am arop yawor pwar napo, akwap kipono.” ³⁶ Aeránko maok, am arop am kar sámprá Polén sérrá, “Jas yaworao sérrá, ‘Yumwan tirá kérép napo akwap kipono’rá sénepe. Aerámpantá ono yumwan tirá kérép nae rae. Yumo akwapria yiráp ninik porokwe fek yakenke.”

³⁷ Aeránko maok, Polo man sérrá “Wi! Yino te Rom firamp e fek yak nempan maok, jas yawor apaeritea yinan kar fi oupourouk moi yakrá, yinan koumteouráp arop nke nap fek kwaporok fuki nepon? Ae te oukoumwan te mao yinan kánánkámp tirá kérép nenep nie? Tak mo kareno! Ankár mao námoku koropea yinan kalabus nap mekamp éréképea ek párapok nenepon.” ☆

³⁸ Aeránko maok, plisman fákárerao am kar santukupea jas yaworan sénapo, am kar wawia apáp. ³⁹ Aeria maok, am jas yawor akwapea kalabus nap mekamp Pol ntia Sailasén aropomp kar séria maok, éréképá tukupea ek párapok. Aeria maok, am arop yaworan ‘Yumo ankár mámá taun pwarará akwapenk’rá sér. ⁴⁰ Aerepo maok, am arop yaworao kalabus nap pwarará maok, pokea Lidiamp nap mekia maok, am mekamp Kristen fákáre nkea maok, am fárákap ninik kárákáre sámpanáponoria kar farákáp. Takia maok, wakmwaek am arop yawor taun pwarará wae akwap.

17

Tesalonika mekamp arop fákárerao Pol ntia Sailasén porokwap mwarianiap kar

¹ Am arop yaworao akwapeaka Amfipolis mek. Tá am taun Amfipolis pwarará taun Apolonia mek akwap. Tá am taunan kár-pwarará taun Tesalonika mek akwap. Am taun mek te Juda firamp lotu nap yak. ☆ ² Aenántko Polo wokwaek i konámpnámp taknámpria maok, yinink Sabat yae fek Juda fákárent tapokwap ko am lotu nap mek yink. ³ Aeria maok, Kwaromp Buk fek yaknámp kar am fárákapént sérarrá tankáp. Mao Kwaromp kar fi am fárákapan farákápria arakrá sér, “Am Kwaro koumteouráp arop warko érékép naenámp Kraís te mao ankár manénkir touwe sámpea sumpwia maok, warko wakmwaek fárámp naenámpo.” Tá warko mao arakrá sér, “Mámá Jisas ono yumwan moinámp kar farákáp namp, am arop támaonono.” ☆ ⁴ Arop ankwap fárákap wae méria maok, Pol ntiaka Sailasomp wakmwaek tukup. Táte Grik mekamp ankwap fákárerao kor Kwarén lotu i konap arop kápae kare, tá e tokwaeráp koumteou kápae kare, makia am arop yaworamp wakmwaek tukup.

⁵ Aeapo maok, Juda fákárerao am tak nap táman nkea yonkwae pwarámp. Aeria maok, am fárákap tukupea koupoukour konap fek mwae yakápnap kokwae tákár i konap arop kwatae éréképea, tá am némpoukamp koumteouráp arop kápae kare mént éréképea fopwaoka wae napo maok, tukupea Jesonomp

nap ménki fopwari sir. Aeria maok, Pol ntia Sailasén ek santukupea koumteouráp aropamp yaek pap mwaria. ⁶ Aenapao maok, am fárákap te am arop yaworan nke moria maok, Joses ntia ankwap Kristen fákáre taun taokeyakáp konap arop fárákapaonapok éréképá tukup. Aea maok, am fárákapao arakrá sér, “Mámá arop fárákap te ponankor apár mek mwaek paokoprá kwatae ninik napao maok, oukoumwan mapek korop napon. ✧ ⁷ Jeson náráp nap mek éréképá akwap námpon. Am ponankor arop fárákap te Sisaromp lo kwepwar konapon. Aeria am fárákapao sérrá, ‘Ankwap king yak námp, maomp e te Jisasono.’ ” ✧ ⁸ Koumteouráp arop ntia am taun mekamp taokeyakáp konap arop am kar wawia, kokorokoria kara wae. ⁹ Am taun mekamp taokeyakáp konap arop Jeson ntia arop ankwap fárákapan, kot paimia napo, pwarará tukupanáponoria wae.

Pol ntia Sailaso taun Beria mek térep kar

¹⁰ Wae kumur nánko, Kristen fákárerao Pol ntiaka Sailasén taun Beria mek tirá kérépapo maok, am arop yawor akwapea Beria mekia maok, Juda fákáreramp lotu nap mek yoump. ¹¹ Juda fákáre Beria mekamp te kwapwe kare koumteouráp aropria, am fárákapamp ninik te Tesalonika mekamp Juda fákáreamp ninikan kámákár akwap. Aeria Polomp kar wawia maok warákár kare. Am fárákap te, Polomp kar te kare kar ni mo nierá mér mwaria te, Kwaromp Buk fekamp kar kumur méntép énounkouprá farákáp. ✧ ¹² Aeria maok, kápae kare Juda fi mekamp koumteouráp arop wae mér. Tá eráp kápae kare Grik koumteou, tá Grik poumou-tárápu kápae kare énéni mériapon. ✧ ¹³ Tá wakmwaek Tesalonika mek yakápnap Juda fírao wa napo, Polo Beria mek kuri Kwaromp kar farákáprá yak. Aeria maok, am fárákap am taun mek tukupeaka am koumteouráp arop fárákapamp ninik sámpá yampourou napo maok, am fárákap kokorokor. ✧ ¹⁴ Aeapo maok, koupour Kristen fákárerao Polén solwara woupwi mek sámp-kérépapo maok, Sailas ntiaka Timoti arop yawor mwar Beria mek yak. ¹⁵ Am arop fárákap Polén mwaeak warámp santukup nap te, ankár warámpá tukupea Atens mek pwararea korop mwariakapo, Polo am fárákapan sérrá, “Yumo tukupeaka Sailas ntia Timotin ‘Yumwan onan mao koupour korop kiprian’rá sér kipo.”

Polo Atens mek kar farákápámp kar

¹⁶ Polo Atens mek arop yaworan yépékrá yakria nke nánko maok, am taun mek te kwekár kwaromp wunéri kápae kare yakáp. Mao te am ankank nke nánko, maomp ninik mek te kwatae kare. ¹⁷ Aeria maok, mao Juda fákáreramp lotu nap mek akwap ko maok, Juda fákáre ntia ankwap fi Kwarén lotu i konap arop fárákapént téréménkrá kar sérar. Aeria maok, kumur méntép koumteouráp arop koroprá koupoukourap mek am fárákapént kor téréménkrá kar sérar. ¹⁸ Aeria maok, Polo Jisasomp Kwapwe Kare Kar farákáprá, mao apár me meknámp fárámpámp karan kor farákáp. Aenánko maok, ménap arop ankwap fárákap Epikurian * ninik fek paokop, ankwap fárákap Stoik † ninik fek paokopnap arop te Polént kar yorowar. Tá ankwap fárákapao sérrá, “Am arop kwaporok karan sérarrá yarak námp te, apae karan

✧ **17:6:** Ap 16:20 ✧ **17:7:** Lu 23:2 ✧ **17:11:** Jo 5:39 ✧ **17:12:** Ap 17:4 ✧ **17:13:** Ap 14:19 * **17:18:** Epikurus wokwaek kar yakeaka yopwar 270 B.K. fek sumpwimpon. Mámá Epikurian fákáre Epikuruso yénkrá farákápámp ninikaokia arakrá sér: “Warákár konap ninik te kwapwe kareaka, ankank ponankor kámákár akwap konámpono.” † **17:18:** Seno wokwaek kar yakeaka yopwar 265 B.K. fek sumpwimpon. Mámá Stoik fákáre Seno yénkrá farákápámp ninikaokia arakrá sér: Warákárnámp ninik kare te ará: Pouroukamp ankankan warákár konap, tá pouroukamp touwe te wampwe pwarará, pourou poukwapea kárakáre fek fokopeyakáp konap támaono.

séreane?” Tá ankwap fárakapao arakrá sér, “Ae te mao ankwap némpoukamp kwar fárakapamp karan farákáprá karanel!” ¹⁹ Aeria maok, am fárakap Polén kaunsil fákáre Areopagus wik koupoukour konap fek warámpea tukup. Aeria maok, am fárakapao man sérrá, “Amo koumteouráp aropan farákáp konap wourékam kar am te yino wawiaka mér mwaro. ²⁰ Yino waráp kar wa nánko te, momwar pourouráp námpantá, yino am kar fi táman fwapia mér mwarianeano.” ²¹ (Am te apae riteanápe, ponankor Atens mekamp arop, ntia ankwap némpoukamp arop koropea am taun mek yakáp nap te, ankwap ankank te mono, ankár wourékam ninik korop námpan námoku kok sérarrá, ‘Wa mwar kar’ i konapono.)

²² Aerapo maok, Polo Areopagus wik kaunsil fákáre koupoukour yakápnap ou mek fokopeyakria maok, arakrá sér, “Ono Atens mekamp arop yumwan nke namp te yumo ponankor nkwakwe make lotu ninikan kárakáre napon. ²³ Ono wae manénkir akwapea yumo lotu i konap ankank nke nampon. Tá ono nke nanko, alta ankwap fek arakrá kumwi tenapon, ‘Mámá te yino man mér monámp kwar ankwapamp altano.’ Tá am Kwar te yumo man mér moria kwaporok loturá yakápnap.

²⁴ Ono oukoumwan maomp kar yumwan farákáp nae rae. Kwaro apár ntiaka ankank ponankor má apár mek yak námp yoroimpon. Am Kwar te yámar ntia apáramp Tokwae Karono. Aenámpara, mao te aropao tinap lotu nap mek te tank mo i konámpono. ✧ ²⁵ Mao te apae ankank mo námpan arop nomo man nomp yae fek yaewour mwanámpanápe, mono. Mao te wae námoku yiki yak, tá nékér, tá ankank ponankor arop ponankoran nénk konámp. ²⁶ Ankárankamp appenáp fekampan saráp mao kápae kare arop fi forokarrá papea, ponankor apárok káká pwatenánko, yakáp napon. Mao námoku am fárakapampor nkwakwe make ke nánaprá párapokria, apár oumwian kor kák tenánko yakáp námpon. ✧ ²⁷ Mao taki námp te am koumteouráp arop fárakap námwan oupouroukia námonámpok koroprá mér mwanapria nimpon. Aeno mao te nomo ponankor ankákárankan pwatea panek yak mono. Wonae fik kar yak námpon. ✧ ²⁸ Wokwaek mérnámp aropao sérrá, ‘Nomo te maonámpan saráp yiki yak sámp nánko, mao ankárank támao nomwan kárakáre sámp nánko, nomo paokop námpon.’ Yiráp mérnáp ankwap fárakapao ‘Nomo kuri maomp tárápu yakáp námpon’rá sér i konap niampono. ²⁹ Nomo Kwaromp tárápu yakáp námp kwamp te, nomo Kwar te gol, silva, yumwi, arakerá ninik mwareano. Tá arop nomo ninikia nomp yae kor fek yoro i konámp ankank niampan mpwe ninik mwareano. ✧ ³⁰ Wokwaek te arop fárakap mér mo napara, am ke fek kwatae ninik nap te Kwaro am fárakapan kar tokwae sér moimpon. Aeno oukoumwan te ponankor némpoukamp ponankor aropan ‘Kwatae ninik pwarenk’ ria kar kárakáre fek sénámp. ³¹ Mao te koumteouráp aropan kot naenámp yae wae páte námpon. Mao námokuráp yae-párak kare ninik fek, ponankor apár mekamp ponankor koumteouráp aropamp ninik youroukoup nae-námpon. Tá mao ankárankampao saráp am kot poukwap nae-námpon arop ankárankamp nánapi pwate námpon. Am arop te sumpwianánko, Kwaro apár me mekamp warko fárámpá pap námpon. Am fek táman, Kwaro man am tere sánk námp nomwan yénkép námpon.” ✧

³² Arop fárakap am apár me meknámp fárámpnám kar wawia maok, ankwap fárakap Polén wouroump kar sér. Tá ankwap fárakapao sérrá, “Amo am ankank warko fwapi sénapo wa mwaro.” ³³ Makrá sérapo maok, Polo am

✧ 17:24: Ap 7:48 ✧ 17:26: Stt 10:32; 11:9 ✧ 17:27: Ais 55:6 ✧ 17:29: Stt 1:27; Ap 19:26
✧ 17:31: Jo 5:22; Ap 10:42

fárakapan pwarará akwap. ³⁴ Aenapan maok, arop ankwap fárakap Polomp wakmwaek tukup nap te karenoria Kwarén mériapon. Arop ankwap te, Areopagus wi fek koupoukour konap kaunsil ou mekamp arop, maomp e te Dionisius, tá yupu ankwap maomp e te Damaris, tá ankwap kounteouráp arop fárakapao kor mériapon.

18

Polo taun Korin mek kar farákápámp kar

¹ Wakmwaek Polo Atens pwarará taun Korin mek akwapea maok, ² Polo Juda mekamp arop ankárakamp Akwilan kikíp. Akwilamp némp kare te provins Pontus mek yak námpon. Mao te wokwaek tae morok náráp yupu Prisilant Itali fi pwarará koropepon. Am te Sisar Klodiuso sérrá, ‘Juda fi Rom mamek yakáp nap te wae ankwapok tukup kip’rá sénánko koropea Korin mek yak. Aepo maok, Polo akwapea am anánkwapan nke. ³ Pol te am anánkwapao tére nep niamp take pourouráp tére konámpara, mént yakria, sel nap énénti térerá yakáp. ✧ ⁴ Aeria maok, ponankor Sabat yae méntép Pol Juda firamp lotu nap mek akwap ko, kar kárakáre fek farákáprá sér. Maomp ninik te am Juda fákáre, tá Grik fákáre makia Jisasén méranáponoria námpon.

⁵ Aenánko maok, wakmwaek Sailas ntiaka Timoti Masedonia meknámp korop nepo maok, Polo am sel nap tére námp pwarará Juda firan kumur méntép kar farákáp saráp yak. Aeria maok, mao kar kárakáre fek arakrá sér, “Jisas te Kraiss támaono.” ✧ ⁶ Aerá sénámpan maok, am fárakapao maomp kar wa moria maok, man wouroump kar sér. Aenapo maok, mao náráp waempyam fekamp woup poporokompia pwarará arakrá sér, “Yumo yaomwi mek pikria kor apae onont napanápe, yumoku napon. Oukoumwan te yumwan pwarará akwapea ankwap fi aropan kar farákáp nanampono.” ✧ ⁷ Titius Jastus te Kwarén lotu i konámp arop, maomp nap te Juda firamp lotu nap yak námplik wonae fek yak nánko maok, Polo lotu nap pwarará akwapeaka maomp nap mek yak. ⁸ Juda firamp lotu nap taokeyak konámp aropamp e te Krispus, mao ntia maomp séraro te Tokwae Karan mér. Tá Korin mekamp kápae kare kounteouráp arop Polomp kar wawia maok, am fárakapao kor méria ént mek nér.

⁹ Ankwap kumuruk Pol amprá yém nkenko maok, Tokwae Karao man sérrá, “Amo te apápia kar farákáp mo, pwar kwapono. Amo ankár érik farákápampo.” ✧ ¹⁰ Am te apae riteanápe, onomp firáp korop mwanap kápae kare kounteouráp arop mámá taun mek yakáp napon. Tá ono amont yak nampara, arop ankwap amwan sámp-wouroump mono.” ¹¹ Polo ankárak yopwaria tokwampok yunk fek Korin mek yakria Kwaromp kar farákáprá yak.

¹² Aenámpan maok, Galio apár Akaia mek gavman tokwae yakámp ke fek, Juda firaó énénti tapokwapea maok, Polén yopor. Aeria maok, am fárakap man warámpá tukupea kotria maok, arakrá sér, ¹³ “Mámá arop te kounteouráp aropan ‘Lo kar ták-pwarará, ankwap ninik fek Kwarén lotuénk’ ria yénkrá yarak i konámpono.” ¹⁴ Aerapo maok, Polo nopok am fárakapan kar pwarokwaprá sénaerianámpan maok, Galio am Juda fákáreran arakrá sér, “Juda fákáre, yumo te mámá arop máte lo ták pwar, táte ankwap ankank sokoro, makianánko te, ono te fwap yiráp am kar wa nanampon. ¹⁵ Aeno yumo koropea onan sénap kar te yumokuráp kar, yumokuráp lo tene yumoku fwapokwapenke. Ono te am takeniamp kot te wa mono.” ¹⁶ Aeria maok,

mao, am fárakap kot mwaria nap te monoria tirá kérép. ¹⁷ Aenámpantá maok, Korin fákárerao Judamp lotu nap taokeyak konámp arop Sostenes man am kot i konap nap topok am fek sámpá fuk napan maok, tá Galio am tak nap táman ninik tokwae mono, wampweri pwararámpon.

Pol Siria apár mekamp Antiok mek arákarrá akwapámp kar

¹⁸ Polo kápae kare yae Korin mekamp Kristen fákárerént yakea maok, am fákáreran ‘Ye...!’ ri pwarará, taun Senkria mek akwap. Mao akwapea am mek yakria maok, me pwae aok-sir. Am me pwae aok-sinámp fi te, Kwarén sérinámp kar ankár mántwaok naenámpan yénkép námpon. Aea pwarará maok, mao Prisila ntia Akwila anánkwap éréképea sip sámpea distrik Siria mek akwap. ¹⁹ Am fárakap tukupea taun Efesus mekria maok, Polo am anánkwapan am fek pwarará, mao námoku Juda firamp lotu nap mek akwapea am fárakapént kar sér. ✧ ²⁰ Aenko maok, am fákárerao man sérrá, “Ae te amo yinont yak tae morok nanapon.” Makrá sérapo maok, tá Polo sérrá, “Mono. Ono te mapek yak mono.” ²¹ Makrá séria pwarará maok, am fárakapan ‘Ye...!’ ri pwarará maok, arakrá sér, “Nánkár Kwaro onan takaerianánko te, ono fwap yumonapok arákarrá korop nanampon.” Aerá séria pwarará maok, sip sámprá, Efesus pwarará pik. ✧ ²² Sip pikia taun Sisaria mek nánko maok, Polo sip pwarará Jerusalem mek pokea sios mekamp kounteouráp aropan ‘Gude’rá séria pwarará wakmwaek apár Siria mekamp Antiok mek akwap.

²³ Polo Antiok mek éri tae morok ke fek yakea maok, distrik Galesia tá Frigia mekmwaekamp némpouk mwaekamp Jisasén mérnep arop fárakapan kárakáre sámpanáponoria yaewourrá yarak.

Apoloso kar farákápámp kar

²⁴ Juda fi mekamp arop ankárank taun Aleksandria mekamp, mao koropea Efesus mek yak. Maomp e te Apolos. Mao te Kwaromp Buk fekamp kar mér kareria kar kwapwe kare sér i konámpono. ✧ ²⁵ Mao te Kristen i konap mwae mér námpara, maomp ninik te ankár kárakáre kare fek kounteouráp aropan Jisaso térenámp ankank táman yae-párak kare yénkrá sér i konámpon. Aenámpan maok, Yiki Kor Spiritao oupouroup konámp te mér mono, Jono arop ént mek nér i konámpan saráp mér námpon. ✧ ²⁶ Aeria maok, mao te Juda fákáreramp lotu nap mek akwapea kounteouráp aropan apáp mono, am mek kar érik farákáp. Aenánko maok, Prisila ntia Akwila anánkwap maomp kar wawia, man nap mek warámpá akwapea, mao warko fwapnae kar méranoria Kwaro i konámp kar ankwapmwaek farákáp. ²⁷ Warko Apolos provins Akaia mek akwap naeria nánko maok, Efesus mekamp Kristen fárakapao man ninik kárakáre sánk. Aeria maok, am fákárerao Akaia mekamp Kristen fákáreran pas kumwiria sérrá, “Yumo ankár máma arop warámp kipo.” Mao akwapea Akaia mekia maok, Kwaro námokuráp ninik fek yaewouria mér nénknámp kounteouráp aropan kápae kare yaewour. ²⁸ Am te apaerianápe, mao te kounteouráp arop nke nap fek kárakáre fek kar farákápria, Juda firao épérépnámp kar sénep te, am kar pwarokwaprá séria apárok anámpá pap konámpono. Mao te Kwaromp Buk fekamp kar farákápria am fárakapan ‘Jisas te Kraís támaono’rá fi farákarrá sér i konámpon. ✧

19

Polo Efesus mek téremp kar

✧ 18:19: Ap 17:17 ✧ 18:21: Jer 4:15; Ap 19:1 ✧ 18:24: 1 Ko 3:5 ✧ 18:25: Ap 19:3 ✧ 18:28: Ap 9:22

¹ Apolos Korin mek térerá yak námp te, Pol oukoumwan am provins Galesia ntia Frigia mekmwaekamp némpouk mwaek Kristen fákárean kárákáre sámp mwanapria yaewourrá yárákia maok, wakmwaek koropea taun Efesus mek. Aeria maok, am Efesus mek Kristen ankwap fárákapan kikipia maok, ² am fárákapan arakrá turunk, “Yumo wokwaek Jisasén mérnep ke fek te, Yiki Kor Spirit sámpap ni mo nie?” Mak ránko maok, am fárákapao Polomp kar pwarokwaprá sérrá, “Mono. Yino te ‘Yiki Kor Spirit ankwap yak námp’rá sénep te wa mono.” ✧ ³ Aerapo maok, Polo am fárákapan sérrá, “Aenánko te yumo te mokoprá ént mek énéri naponono?” Tá am fárákapao sérrá, “Yino te Jono sérinámpaokria ént mek néri námpono.” ✧

⁴ Polo sérrá, “Wokwaek kar Jono koumteouráp arop fákáreran ént mek néria maok sérrá, ‘Yumo te kwatae ninik pwarareaka ént mek nérenke.’ Aeria maok sérrá, ‘Yumo te ankár onomp wakmwaek korop naenámp arop táman mér kipo.’ Am arop Jono sérimp te Jisas támaono.” ✧ ⁵ Am fárákapao am kar wawia maok, Jisas Tokwae Karamp e fek ént mek nér. ⁶ Tá Polo am fákáreramp pourouk yae papánko maok, Yiki Kor Spirit am fákáreramp pourou mek top-pwarámpria maok, moumountukri ankwap-ankwap kar fek sérarria maok, profet kar sérar. ⁷ Am arop fárákap ponankor te éntér-sámpramp niamp arakeno.

⁸ Yinink yunk fek Polo Efesus mek yakria Judamp lotu nap mek yoump ko, am mekamp arop méranáponoria kárákáre fek kar farákáp. Aeria maok, Kwaromp firáp taokeyak naenámp mekamp ankank am fárákapan sérar. ⁹ Aempan maok, am mekamp arop ankwap fárákap te námokuráp ninik fákapea kárákáreria mér mono. Aeria maok, am koumteouráp arop nke nap fek Tokwae Karaonámpaok tukup mwanap mwae kupan wouroumprá sér. Aenapantá maok, Polo am Jisasén mérnep arop fárákapan am Juda fákáreamp lotu nap mekamp éréképá yakria maok, kumur méntép Tiranusomp skul nap mek yoump ko kar farákápae yak. ✧ ¹⁰ Mao takrá yak námp te akwapea anánk yopwar yak. Aenánko maok, provins Esia mek yakápnep ponankor Juda koumteouráp arop ntia Grik firao kor méntér Tokwae Karamp kar wa.

Sivamp tárápu kwatae-arop yérépe mwarianap kar

¹¹ Kwaro Polomp yaerént puiyakrá nkwakwe make kárákáre kor ankank yororo. ✧ ¹² Aenko maok, am fárákapao hankisip, tá waempyam fákáre tia maok, Polomp pourouk kákea maok, wakmwaek am ankank ti-tukupea touwenap aropan nénk. Aenapo, am touwenap arop am ankank ti napo maok, am fárákapamp touwe wae pwar, tá arop fárákapamp pouroukamp kwatae-arop woropompi tukup. ✧

¹³ Juda ankwap fárákap paokoprá kwatae-arop yéréperá kéréprá am fek mani ti. Ae konapao, am fárákap mokopon nke mwaria Jisasomp e séri te ko, am fek kwatae-arop yéréperá kérép mwaria. Aeria maok, am fárákapao arakrá sér, ‘Ono te Polo maomp kar farákáp konámp Jisasomp e fek kárákáre fek sér rae, “Yumo ankár nkwampok tukupenke.” ¹⁴ Juda fi mekamp pris taokeyak konámp arop Sivamp tárápu fákánekaok kor kwatae-aropan take pourouráp kar takrá sériapon. ¹⁵ Tá ankwap kumuruk am fárákap kwatae-aropan takrá sérapo maok, napok kwatae-aropao am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, “Jisas te ono wae mér, Polén kor ono wae mér namp. Aeno yumo te wa nape?” ✧ ¹⁶ Am kwatae-arop woukoupeyaknám aropao kor férékaprá yárákrá, am fárákapan fupukria kwe-pwarará maomp waempyam pápearrá souroumpour. Aenánko am fárákap am nap pwarará

✧ 19:2: Ap 2:38; 8:15-16; 1 Ko 3:6 ✧ 19:3: Mt 3:11 ✧ 19:4: Mt 3:11 ✧ 19:9: Ap 19:23 ✧ 19:11: Ap 14:3 ✧ 19:12: Ap 5:15 ✧ 19:15: Mk 1:24

pourou mwar pirikimpea tukup. ¹⁷ Ponankor Juda ntia Grik fákáre Efesus mek yakáp nap am ankank koropnám kar wawia apáp tirinka wae. Aeria maok, am fárákap Jisas Tokwae Karamp e sakap. ¹⁸ Jisasén mérnáp kápae kare koumteouráp arop koroprá, kápae kare ninik kwatae te ankwap koumteouráp arop nke nap fek érik farákápapon. ¹⁹ Manénkir te kápae kare koumteouráp arop foupourá nénk konap, tá ouwur yoporokwam yoro i konap kar yakápnám buk ti-koropá koupoukarea maok, ponankor koumteouráp arop nke nap fek yaomwi mek yanki pwar. Am buk sámpap mani te kouroump napo, akwapea 50,000 mani silva. ✧ ²⁰ Amnap ninik támao Tokwae Karamp kar am fárákapamp ninik mek tére kárákáre nánko, am fárákap kápae kare némpouk mwaek paokoprá kar farákápapon.

Efesus fákárerao Polén kokwarokrá kákkarrá paokopiap kar

²¹ Efesus mekamp tére akwapea kárákáre nánko maok, Yiki Kor Spirit Polomp ninik ékékéránko maok, Polo provins Masedonia ntiaka Akaia mek akwapea maok, tá wakmwaek Jerusalem mek akwap naeria. Mao arakrá sér, “Ono am mek akwapea maok, wakmwaek te Rom mek kuri akwapá nke nanampon.” ✧ ²² Aeritea maok, námwan yaewour i konep arop yawor Timoti ntiaka Erastusén Masedonia mek tirá kérépea maok, Pol námoku provins Esia mek yak tae morok.

²³ Am ke fek Efesus mekamp arop ankwap fárákap Tokwae Karaonám paok tukup mwanap Mwaeran yoporrá kar yorowara wae. ²⁴ Arop ankárank Demitrius mao te silva fek ankank yororo i konámpono. Mao te yupu kwar Artemiséen lotu mwanap napamp wunéri silva fek yoro i konám bisnisrápon. Aeria maok, silva tére konap aropan tére kápae kare nénk nánko, téreria am fek mani tokwae sámp konapon. ²⁵ Mao am fárákap ntia ankwap kwekár kwarén lotu mwanap ankank tére konap aropan éréképea koupoukarea yakáprá maok, mao arakrá sér, “Onomp ankárankamp tére arop fákáre, yumo te wae mér napon: Nomo te mámá tére fek maok yae-párak mani tokwae sámp konámpon. ²⁶ Am arop Pol te kápae kare koumteouráp aropamp ninik tirá náráp ninikaok párapop naeria námpan, yumo wae nkea wawi napon. Am taknám ninik te Efesus mek mwar mono, waeman provins Esia mek ponankor pwi pap naenám niamp námpon. Mao sérrá, ‘Nomo yae fek yoronám máte kwar kare mono.’ ✧ ²⁷ Polomp am kar te nomp bisnis e kwatae pap naenám pourou námpon. Aeriaka am támao mwar mono. Maomp kar te yupu kwar tokwae Artemisomp lotu nap te am koumteouráp aropamp ninik mek te kánanke kwatae niampi pap naeria námpon. Manénkir provins Esia mekamp arop fákáre, tá apár-apár mekamp arop ponankor am yupu kwar táman lotu i konapan maok, táte Polomp karao maomp e tokwae te apárok anámpa pap naeria wae námpon.”

²⁸ Am fákárerao am kar waria maok, yonkwae pwarámpa wae. Aeria maok, tékén arakrá sér, “Efesus fákáre nomp Artemis te tokwae kar kareno!” ²⁹ Aeria maok, am taun tokwae mek te ponankor koumteouráp arop wumwinke tikirá kara wae. Aeria maok, am fárákap ponankor ferámprá koupoukour konap fek foporakorrá tukup. Aeria maok, am fárákap te Gaius ntiaka Aristarkus, Masedonia mekamp Polént yarak i konep arop yaworan yae topwe fek érépea énéni tukup. ✧ ³⁰ Pol námoku te am koumteouráp arop ou meaok akwap naerianámpan maok, Kristen fákárerao man taokor. ³¹ Esia mekamp Polomp nouroup kiapo kar sámp-kérépria sérrá, “Amo te am koupoukourap mek am mek te akwap kwapon.”

³² Am koumteouráp aropamp ninik te épépéréprá paokopria maok, wumwinke tikirá maok, ankwap-ankwap kar sérar. Aeria maok, kápae kare arop te am koropá koupoukourap fi kor te mér mono. ³³ Juda fákárerá Aleksander man, mekok akwapea kar séraeria fopwaok. Tá Aleksander akwapea fokopeyákrá koumteouráp aropan nopok kar pwarokwaprá sénaeria, kar pwarenkria yae fek saráp popwakoprá taokor. ³⁴ Aenámpan maok, am arop fárákap man te Juda fi mekamp arop wae wuri nke. Aeria maok, ponankor koumteouráp arop énéni tokwae tékén sérarria maok, “Efesus nomp Artemis te tokwae karonol!” Am takrá sérar nap te akwapea, anánk ke fek.

³⁵ Aeakapo maok, wakmwaek Efesus taun poukeyak konámp kuskus am koumteouráp aropan kar pwarenkria yoporia maok, sérrá, “Yumo Efesus mekamp arop yumo te wawenke. Apae aropao Efesus taun te Artemis yupu kwar tokwaeramp lotu nap taokeyak konámp, tá yámar meknámp éká párákap námp am yumwi fou taokeyak konámp te mér mo námpon?” ³⁶ Aeria maok, sérrá, “Arop ankwap te mámá kar te ták-pwar mo karenono. Aenapara, yiráp top kor te kákarenke. Apae ankank tére mwaria kér-kéri kwaponono. ³⁷ Yumo mámá arop yawor éréképá korop napan maok, am arop yawor te nomp lotu nap mekamp ankank oukun-ti mo, tá nomp yupu kwar man kor wouroump-sér moi nepono. ³⁸ Táte Demitrius ntia maomp tére arop arop ankwapan kar sérinámp yak nánko te, nánkár maomp kot mwanap ke yak námpon. Tá gavman arop tokwae yakáp napon. Am fárákapao am mwae saráp arop ankwapan kotanápono. ³⁹ Táte yumo kar ankwap yak nánko te, yumo ankár am kar fwapokwap mwaria koupoukour nap kare mek sér mwanapon. ⁴⁰ Aeno yumo wawenk! Nomo oukoumwan yorowar mwaria wae námp máte gavman fákáre wawia te, fwap nomwan kot mwaria napon. Nomo am taki námp te, fi kor yak mo kare námpara, nomwan turunk napo, nopok pwarokwaprá sér mwanámp kar yak mono.” ⁴¹ Kuskus am kar séri pwarará maok, mao am koumteouráp arop tirá kérép nánko tukup.

20

Polo Masedonia ntiaka Akaia mek yárákimp kar

¹ Am kar wae pwaránko maok, Polo Kristen fákáreran koropenk ritea maok, am fárákapan kar farákápea kárákáre nénkánko wawia mérapo maok, aesioria pwarará apár Masedonia mek akwap. ² Mao am mekmwaek Kristen fárákapan yaewourrá kápae kare kar farákáprá yárákia maok, wakmwaek Akaia fi mek akwap. ³ Am fek yinink yunk yakea maok, wakmwaek sip meknámp Siria mek akwap naeria. Aenámpan maok, Juda fákáre man sámp-wouroump mwanámpria kar papnap kar wawia warko sip mek akwap naerianámp ninik pwarará, warko Masedonia mek arákarrá apáraok akwap. ✧ ⁴ Aenánko maok, taun Beria mekamp Pirusomp táráp Sopater mao Polént akwap. Tá taun Tesalonika mekamp arop yawor Aristarkus ntiaka Sekundus, tá Derbe mekamp Gaiusia maok, Timoti, tá provins Esia mekamp arop anánkaopwe Tikikus ntiaka Trofimus, am fárákapao kor Polént tukup. ✧ ⁵ Am fárákapaomékir tukupea yinan taun Troas mek yépékrá yakáp. ⁶ Yino oukoumwan Filipai mek yakápia, Juda firao Yis Moráp Pan Fári konap Yae wae akwapá pwar nánko, am feknámp sip mek kunkuria tukup. Éntik kumur fek tukupea, Troas mek am fárákap yakáp nap fekia maok, tá yino Troas mek fákáneki yakáp.

Troas mek Polo Yutikusén fárámpea papámp kar

⁷ Sarere kumuruk yino Kristen fákárent koupoukarea, énéni fir fépér. * Aenánko maok, Polo oumpouran akwap nanampria námp kwamp maok, kar kápae kare farákáprá akwapea kumur kupuk. ⁸ Am yino koupoukournámp aokore te narek yak nánko, lam kápae kare am mek wae puri yakáp. ⁹ Aenánko maok, arop tár-ménki windo fek tank námp, maomp e te Yutikus, Polo kar kápae kare farákáp nánko, wará ouwipirá tankrá akwapea, yonkwae tákáriaka narek yinink kárar mekamp aokore meknámp apárok piká párákap. Aenánko arop fárákapao pikiaka man sámpapan maok, mao te wae sumpwi yak. ¹⁰ Aenánko maok, Polo kuri pikia man sámpea pourouk woukoupeyak. Aeria maok, koumteouráp aropan arakrá sér, “Mao fwap oukoumwan yiki yak námpon.” ¹¹ Aerá séria pwarará maok, warko narek pokea pan fékéria koumteouráp aropént énéni fépér. Fépéria pwarará, mao kar farákáp námp éri te makrá akwapea wakor. Wakor nánko maok, Pol wae akwap. ¹² Am arop tár-ménki te yiki yakánko maok, maomp fákárrerao warámpá tukupea warákáránk.

Pol Troas meknámp Miletus mek akwapámp kar

¹³ Yino Polén pwarará, yinomékir sip mek kounkouria tukupea taun Asos mek. Tá yino am mek Polén yépékrá yakáp. Polo námoku wokwaek yinan sérrá, ‘Yumomékir tukupenke. Námo te wakmwaek apáraok korop nanamp’ rinámpantá. ¹⁴ Aenánko maok, Pol wae koropea Asos mek yinan kikipianánko, yino man warámpea sip mekia taun Mitilini mek tukup. ¹⁵ Tá ankwap kumuruk Mitilini pwarará tukupea apár amor ke Kios mek wonae fik pamp. Tá warko am feknámp tukupea taun Samos mek. Tá warko ankwap kumuruk tukupea provins Esia mekamp taun Miletus mek. ¹⁶ Polomp ninik te Esia mek tokwae ke yak tae monoria námp kwamp, taun Efesus kámá pwarará akwap naeria. Mao koupour akwap naerianámp te, fwap pwi nánko, Jerusalem mek Pentikos yae fek akwapá nke nanampria námpon.

Polo Efesus mek arop taokeyak konap aropan ‘Ye...’ rimp kar

¹⁷ Yino tukupea taun Miletus mekria maok, Polo Efesus mekamp sios taokeyak konap aropan námwan koropá nkenkria kar sámp-kérép. ¹⁸ Am fákárrerao maonámpok koropea napo maok, mao am fárákapan arakrá sér, “Ono manmékir Esia mek koropea yakamp fek, tá kápae kare por yumont yakamp fek te, onoinamp ninik yumo wae nkea mér napon. ¹⁹ Yumo te wae mér napon, kápae kare por Juda fákáre onan mwaria kar sérarapo, am támao onan ninik kápae sáp nánko, tá ono ém saráp yak nampao maok, ono ankár onokump e ponankor apárok sámp-anámpea paprá Tokwae Karamp térean saráp tére nampon. ²⁰ Tá yumwan yaewour naenámp nkwakwe make kwapwe kare ninik yumwan farákáp nae namp te, ono kokwae moi nampon. Koumteouráp arop koupoukour nap mek, tá yiráp nap-nap ponankor ono yumwan yénkrá farákáp namp am te yumo wae mér napon. ²¹ Kumur méntép Juda firan tá Grik fi méntér ‘Ankár kwatae ninik pwarará Kwaronámpok koropria Jisas Tokwaeran mérenk’rá kar kárakáre fek sér i konampono. ²² Aeno yumo wawenk: Oukoumwan te, Yiki Kor Spirit támao onan tére nánko, ono ankár Jerusalem mek akwap nae kar nampon. Onan Jerusalem mek te apae ankank korop naenámp te ono mér mono. ✧ ²³ Máman mwar mér nampon: Kápae kare apárok ono akwap namp te, Yiki Kor Spiritao kalabus ntia kápae kare kápae onan yépék námpan méramprá yénk námpon. ✧

* **20:7:** ‘Énéni fir fépér’: Saptá 2:42 fekamp kware fu fekamp kar nkeampo. ✧ **20:22:** Ap 19:21
 ✧ **20:23:** Ap 21:11

²⁴ Aenámpan maok, ono te onokump pourouan tokwae kar ankankrá ninikia kárakáre fek sámp-fákeyak mono. Ono te ankár Jisas Tokwae Karao onan sápnámp tére térerá akwapea pwar nanamp mwae-párak akwapria, kounteouráp aropan Kwaro aropompia yaewournámp Kwapwe Kare Karan farákáp naeria nampon. ✧

²⁵ Onomp ankwapyae fárakap e, yumo wawenk. Wokwaek kar ono yumo ou mek yakria, Kwaromp firáp taokeyak naenámp kar farákámpampon. Aeampan maok, oukoumwan te ono wae mér, wakmwaek te yumo ponankor warko onomp pourou nke mwanap pourou mono. ²⁶ Aeria namp kwamp, ono oukoumwan yumwan érik farákarrá sénaeria nae: Yumo ou mekamp arop ankwap ankárankamp yaomwi mek pik námp te, ono nanko námpanápe. Námoku námpono. ²⁷ Am te apae riteanápe, Kwaromp ponankor ninik ono yumwan farákáp namp te kokwae moiampmon. ²⁸ Yiki Kor Spiritao yumwan sios taokeyakáp mwanap yorororá kák námpara, yumo ankár yumokuráp pourou fwapi taokeyakápria, Kwaromp sipsip fákáre náráp Tárápamp yiri fek yamokwapea érékép námp am fwapi taokeyakáp kipo. ✧ ²⁹ Ono wae mér nampon, ono yumwan pwatea akwap nanko te, nánkár wakmwaek yao pwae mekamp kwatae kare as fákáre yumo ou mek koropea sipsip fákárean sámpá yampourou mwarea napon. ✧ ³⁰ Tá yumokunap mekamp arop ankwap fárakapao kor yumwan kwékár sérarrá, Kwaromp kounteouráp aropamp ninik érépea am fárakapamp ninikaok tukup mwaria napon. ³¹ Ae mwaria napara, yumo ankár kumur méntép fwapia taokeyakáp kip. Yumo te onoinamp ninik te nik moi kwaponno. Ono te yinink yopwar fek kumur, yámar kokwae mono, yumo ankákárankan ponankor yae-párak kare paokop mwanap kwapwe kare ninik te wae yénkrá yarak nampon. Yumwan am taknamp ke fek te, onomp yi mekamp émti méntér kwarákáranámpon.

³² Oukoumwan te yumwan Tokwae Karamp yaek pap nampono. Onomp ninik te, maomp aropompnámp kar ankár niki-samp mwanapria nampon. Am aropomp te yumwan fwap kárakáre sánkria Kwaro námoku nánkárápnámp kounteouráp aropan nénk konámp kwapwe kare ankank yumwan fwap nénk naerámpon. ✧ ³³ Ono te arop ankwapamp silva, tá gol, tá waempyam ankank kikiank moiampmon. ³⁴ Yumoku támao wae mér napon: Ono te onokump yae kor fek tére nanko, am támao onan yaewourria, onont yakápnap aropan kor yaewour i konámpon. ✧ ³⁵ Kápaé kare tére ono tére namp te, nomo ankár am ninikaok tére kárakáreria, nomo fwap porokwenámp aropan yaewour mwanámpan yumwan yénkép námpon. Tá nomo ankár Jisas Tokwae Karao námoku sérimp kar am ninik mwanámpon. Mao te arakrá sér, ‘Ankwap aropan ankank sánknámp aropamp warákár te maomp yaekamp ankank sámpá warákár konámpan kámákár akwap námpon.’ ”

³⁶ Polo máma kar farákápea pwarará maok, kwaráp torokomprá am sios taokeyakáp konap arop fákárerént Kwarén kar toropwap. ³⁷ Aea maok, wakmwaek ponankor éménka waeria maok, am fárakap Polén koukoup-wiyakrá aop mukuriapono. ³⁸ Am fárakap Polén yonkwae touwe tokwae nap te, mao ‘Yumo te warko náráp pourou nke mono’rá sénámp aran napon. Takia am fárakap Polén warámpá tukupea sip mek kérép. ✧

21

Polo sip mek korokwapea Jerusalem mek akwapámp kar

✧ 20:24: 2 Ti 4:7 ✧ 20:28: 1 Pi 5:2 ✧ 20:29: Mt 7:15 ✧ 20:32: Kl 1:12; 2:7 ✧ 20:34: Ap 18:3
✧ 20:38: Ap 20:25

¹ Yino am fárákapan aropompria ‘Ye...!’ ri pwarará sip mek kounkouránko maok, sip wae akwap. Yino ankár tukupea apár amor ke Kos mekia maok, wakmwaek ankwap kumuruk tukupea ankwap apár amor ke Rodes mek. Tá Rodes pwarará tukupea provins Esia mekamp taun Patara mek. ² Yino am Patara mek nke nánko maok, sip ankwap distrik Fonisia mek akwap naerianánko maok, yino am sip mek kounkourianánko maok, am sip wae akwap. ³ Aeria maok, yino tukupria solwara kuk yaknám apár amor ke Saiprus yae-mánkwán mwaek yakánko, warákarrá tukup. Tukupea provins Siria mekamp taun Taia mekia maok, sip ankank apárok ouroukour naeria. ⁴ Aenánko maok, yino tukupea Kristen fákáreran nkea, yino am taun mek méntér fákáneki yakáp. Aenánko, Yiki Kor Spiritao Kristen fákáreran Polén mwanap kar yénkép nánko, am fárákap Polén sérrá, “Amo Jerusalem mek akwap kwaponó.” ⁵ Wae sip akwap naenám ke fek, yino am taun pwarará tukup. Aenánko maok, Kristen fákáre ntia maomp tárápu kounteou yinan éréképá tukupea ek párapok. Aenapo, yino solwara woupwi mek kwaráp torokompria Kwarén kar toropwap. ⁶ Aea maok, am fárákapao yinan ‘Ye...!’ rapo, yino kor am fárákapan ‘Ye...!’ ri pwarará, sip mek kunkur nánko, am fárákap wae taun mek arári tukup.

Sisaria mek profet Agabuso Polén kar sérimp kar

⁷ Yino Taia pwarará tukupea taun Tolemes mek, yino am mekamp Kristen fákáreran ‘Gude’rá séria am fárákapént ankáránki yakáp. ⁸ Aea maok, tá ankwap kumuruk, Tolemes pwarará tukupea taun Sisaria mekia maok, yino Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp konám arop ankwap, Filipomp nap mek tukup. (Am arop te aposel fákárean yaewour i konap fákáneki arop ou mekamp ankwap ankáránkono.) ✧ ⁹ Mao te yupu-táráp yiaworaopweao maok, oukoumwan poumou nap mek tankáp mo. Aenapao maok, am fárákap te Kwaromp profet kar farákáp konapon. ✧

¹⁰ Yino Sisaria mek ankwap yinínki yakáp nánko maok, profet ankwap maomp e te Agabus Judia meknám Sisaria mek ék. ✧ ¹¹ Mao yinonámpok koropea maok, Polomp sépér sámpea námokuráp pu yae fekarrá yarokwapea sampeyákrá maok, arakrá sér, “Yiki Kor Spiritao arakrá sénámpon: ‘Jerusalem mekamp Juda firao mámá sépéram naropwarén te mámakrá yarokwapea arop ankwap firan sánk mwanapon.’ ” ✧

¹² Aeránko, yino am kar táman wawia maok, táte am némpoukamp aropént Polén ‘Jerusalem mek te akwap kwaponó’ ria kárákáre fek taokor. ¹³ Aerapo maok, nopok Polo am fákáreramp kar pwarokwaprá sérrá, “Yumo te apae riteaka éménkrá paokopriaka onomp ninik kwatae pap napon? Ono te numwar fákápá papanáponoria nánap nampon. Tá ono Jerusalem mek sumpwi nanko, am támao Jisas Tokwae Karamp e sakap nae-námpria nánap nampon.” ✧ ¹⁴ Yino nke nánko, Pol te akwap naeria kárákáre námpantá maok, yino warko man taokor mono. Aeria maok, yino sérrá, “Ankank Tokwae Karao námokuráp ninikaok takanorianánko te, waeman korop naerianámpon.”

Polo Jerusalem mek akwapámp kar

¹⁵ Ankwap yinínk yae akwapá pwar nánko, yino ankank nánapiaka Jerusalem mek pok. ¹⁶ Aenko maok, tá Sisaria mekamp Kristen fákáre yinan éréképá tukupea, Nasonomp nap mek pwar. Mao Saiprus mekampao, maomékir Kristeniaka yakámp. Yino maomp nap mek yakáp. ¹⁷ Yino pokea Jerusalem mekánko maok, Kristen fákáreao yinan warákárria érékép.

¹⁸ Pampia koumounek Polo yinont akwapeaka Jemsén nkea kar sér. Aenánko, sios taokeyakáp konap aropao kor am ke fek táman Jemsént koropá koupoukour. ¹⁹ Polo am fárákapan ‘Gude’rá séria maok, Kwaro ankwap fi koumteouráp arop ou mek maomp yae kor fek kápae kare ankank térenámp karan am fárákapan fwapnae karia farákáprá sérimpon. ✧

Sios taokeyakáp konap arop fárákap Polén ‘Lotu nap tokwae mek akwapeae’ riap kar

²⁰ Am fárákap Polomp kar wawia pwarará, Kwaromp e sakap. Aeria maok, man sérrá, “Nae e! Amo te wae mér, kápae kare fopwakwap Juda te wae Jisasén méri yakáp napon. Am ponankor koumteouráp arop te kárakáre fek Mosesomp loaok tukup napon. ²¹ Aeno arop ankwap fákáreráo am fárákapan amo ‘Arakinap’rá séri napon: ‘Pol te Juda firaó arop ankwap firamp ou mek yakáp napan sérrá, “Yumo Moseso sénámpaokria tárápuamp yipi fékérrá, Juda firamp manénkirkamp ninikaok paokopi kwapono”rá sérinámp’ ria séri napon. ²² Nomo wae mér námpon: Am fárákap te amo wae korop nap kar wa nap te, mokop mwanámpon? ²³ Ae te yino, amo ankár ampaokaerianámp ninik ankwap amwan sér mwaro: Yino ou mekamp arop yiaworaopwe Kwarént kar páte nap yakáp napon. ²⁴ Amo ankár am arop fárákap éréképea yumo ponankor Kwaro nke námp fek yiki kukur konap ninikaokenke. Tá amo ankár mani papea napo, am fek Kwarén ofa mwanap fir sámpea napo, am fárákapamp me pwae aok-siranápono. Amo tak napo maok, arop ponankor fwap nkea amoinap kar koropá sénap te, kwekár karrá ninikria maok, amo kor Mosesomp loaok nap wae mér mwanapon. ²⁵ Ankwap fi koumteouráp arop Jisasén mér napan nomo wokwaek pas sámp-kérépria, arakrá kar papámpono: Am fárákap ankár fwapi taokeyakápria maok, kwekár kwarén ofa sánknáp nape fir, tá nape fir oumpour kor fek paok fákapea porokwap-papea napo, oukoumwan fir yiri yak nám te fépéri kwapono. Tá kokopor niniki kwapono.” ✧ ²⁶ Aerapo maok, Polo am Kwarént kar papap arop fárákap éréképá akwapea ankwap kumuruk mao am ponankor ninikaokria maok, mao námoku am fárákapént Kwaro nke námp fek yiki kukur konap ninik am tak. Tá mao lotu nap tokwae yár mek youmpea pris fákáreran makár mokop yiki kukarea pwarará, Kwarén ofa sánk mwanap kar sér. ✧

Juda firaó Polén lotu nap tokwae mek sámpap kar

²⁷ Wakmwaek fákánek yae wae pwar naerianánko maok, Esia mekamp Juda firaó koropea nkeapo maok, Polo lotu nap tokwae mek yakánko maok, koumteouráp arop ponankor fopwaok napo maok, am fárákap Polén yoporria man sámpea maok, tékén arakrá sér, ²⁸ “Israel fi, yumo te yinan yaewourenke! Mámá arop máte ponankor némpouk mwaekamp ponankor aropan ‘Juda fi nomwan, tá Mosesomp loan apárok sámp-anámpenk’rá sér i konámpon. Tá mámá lotu nap tokwae man wouroump-sér i konámpon. Aeria maok, am táman mwar mono. Grik firan kor éréképá koropea, Kwaro námokuráponoria nánkárápnámp nomp lotu nap tokwae te Kwaro nke námp fek oumi pap námpon.” ²⁹ Am kar takrá sénap te, ankwap fi mekamp Trofimus Efesus mekamp taun mek Polént yárakepo nkeap kwamp maok, ae te Polo man lotu nap tokwae mek warámpea korop námppwaeria niapon.

³⁰ Aeria maok, Jerusalem mekamp koumteouráp arop ponankor kokorokoria lotu nap tokwae mek foporakorrá tukuprá Polén sámpea ek éréképá koropea yár fik pap. Aeria maok, lotu nap tokwae ménki ponankor kákar.

Rom mekamp soldia poukeyak konámp arop Polén sámpámp kar

³¹ Am fárakapao Polén sámp-wouroump mwaria fukrá paokopapo maok, Rom mekamp soldia taokeyak konámp ofisa tokwae Jerusalem mekamp arop fákárerao yoporrá yorowar fupukump nap kar wa. ³² Aeria maok, mao koupour kar kepten fákáreráp, soldia fákáre érékép, makia kourteouráp arop fárakap yakáp nap fek foporakorrá pik napo maok, Juda fákáre am ofisa tokwae ntia soldia fákáreran nkea maok, Polén fuk nap wampwe pwar. ³³ Aeapo maok, ofisa tokwae wonae fik koroprá Polén sámpea, soldia fákáreran ‘Sen anánkaopwe fek yarokwapenk’rá sér. Aeria maok, mao am fárakapan turunkrá, “Máte wanono? Mao te apae námpon?” ✧ ³⁴ Aeránko maok, kápae kare kourteouráp arop yakáp nap támao, ankwap-ankwap kar fek tékén sérar. Aeria am fárakap kápae kare kar ounka wae napo maok, ofisa te am kar fi fwapi wa naenámp pourou mo. Aenámpantá maok, am soldia fárakapan sérrá, ‘Yumo Polén warámpea yérék i konap nap kárakáre mek santukupenk’rá sér. ³⁵ Aenámpan maok, Polo akwapea am nap mek yumwi fekamp punkup fekánko maok, am kourteouráp arop man porokwap pap mwaria kárakárea wae napo maok, am soldia fákárerao man kakapea tukup. ³⁶ Aenapo maok, am kápae kare kourteouráp arop te man éntér kákea tukuprá tékén arakrá sér, “Man te porokwapea sumpwi papenke.” ✧

Polo Juda firan námoku Kwarén mérnámp fi farákápámp kar

³⁷ Am soldia fákárerao Polén warámpeaka am yérék i konap nap kárakáre mek tukup mwariakapo maok, Polo ofisa tokwaeran Grik kar fek arakrá sér, “Ono fwap amwan kar ankwap sénanamp nie?” Aeránko maok, nopok ofisa tokwaerao man sérrá, “Amo te Grik kar te wae mér rap nie? ³⁸ Ono te amo Isip mekamp arop wokwaek tae morok gavmanén yorowaria maok, 4,000 arop bainat fek yorowar i konap mérnámp arop éréképea arop yak mo apár mek akwapámp arop támao námpe ninik nampon.” ³⁹ Aenángo maok, nopok Polo arakrá sér, “Ono te Juda fi mekamp aropono. Ono te distrik Silisia mekamp taun Tarsus mekampono. Onomp taun te e tokwaerápono. Kare nampono, ono kourteouráp aropan kar sénae.” ⁴⁰ Aeránko maok, ofisa tokwae ‘Fwapon. Takae’rá séránko maok, Polo am punkup fek fokopeyakrá kourteouráp aropan, kar pwarenkria yae fek saráp popwakop. Aenángo am fárakap ponankor kar pwar napo maok, Polo am fárakapan Hibru kar fek arakrá sér,

22

¹ “Onomp ankwapyae fákáre ntia onomp tékénou fákáre, yumo wawenk! Oukoumwan te ono yumwan kar érik farákarrá sénae rae: Ono te kwatae niniki namp yak mono.” ² Tá am fárakap Polo Hibru kar fek sénámpantá maok, am kar pwatea sánánkar kar yakáp. Aenapo maok, Polo warko arakrá sér,

³ “Ono te Judanono. Onomp éntupwaro onan distrik Silisia mekamp taun Tarsus mek sámpeanánko, mámá taun mek tékép nampono. Ono Gamalielomp skul táráp yakanko, mao kápae kare nomp toutounápomp lo ponankor onan yénkimpon. Aempara ono ankár tére kárakáreria Kwaro warákárnámp ninik te yumo oukoumwan napnámp taknámp ankár sámpea kárakáre nampon. ✧ ⁴ Ono te Jisasén méria am mwae-páraok tukupnap arop fárakapan sámpá yampourouiampon. Am te poumou tárápu kourteou méntér, ono am fárakapan tirá wour naeria waeampon. Ono am fárakapan te sen fek yaonkrá éréképá akwaprá kalabus nap mek kákampon.

✧ 5 Pris taokeyak konámp arop ntia arop taokeyakáp konap Kaunsil fákáre ono am takinamp ankank te wae mér napara, fwap yumwan sér mwanapon. Am fárákap támao nomp firáp arop Damaskus mek yakáp napo, maompor pas kumwia onan sápapono. Ono sámpá akwapea Damaskus mekamp Kristen fákáre Jisasén mérnáp mwae-párak tukupnap arop fákáre fápákampia Jerusalem mek éréképa koropea nanko, arop tokwaerao man touwe nénkanáponoria akwapampon.”

*Polo námoku Kristenimpan farákápámp kar
Aposel 9:1-19; 26:12-18*

6 Polo warko arakrá sér, “Ono akwapea Damaskus wonae fik nanko, yámar kuknám niamp arake fek. Aenanko maok, koupour kar yámar meknám wae tokwae ékriaka onomp pourouk wae tákapámpon. 7 Aenáno maok, ono apárok piká párákapria wa nanko maok, yámar meknám arop ankárankampamp kar onan arakrá turunk, ‘Sol! Sol! Apaeritea amo onan sámpá yampourourá térea wae napon?’ 8 Aeránko maok, ono maomp kar pwarokwaprá arakrá turunk, ‘Tokwae Kar e, amo te wa nape?’ Aeránko maok, mao onan sérrá, ‘Ono te Nasaret mekamp Jisaso nae. Amo onan sámpá yampourou napon.’ 9 Arop onont yakápap te am wae te wae nke napao maok, am onan kar sénámp aropamp kar te wa moiapono.

10 Tá ono sérrá, ‘Tokwae Kar, ae te ono oukoumwan te mokop nanampon?’ Aeranko maok, Tokwae Karao onan sérrá, ‘Amo fárámpea taun Damaskus mek akwapae. Aenapo am mekamp arop ankárankao ono waráp por nánapitenamp tére ponankor amwan sénaenampon.’ 11 Am wae te wae tákapa wae nánko maok, ono te ankank nke nanamp pourou mo nanko maok, am arop ono éréképea akwapamp aropao onan yae tokoropea Damaskus mek santukupapono.

12 Arop ankárank Damaskus mek yak nám, maomp e te Ananaias. Mao te ankár Kwarén lotu kareria, loaok yae-párak kare akwap konám aropono. Damaskus mek yakápnap ponankor Judá te man ‘Kwapwe kare arop’rá sér i konapon. 13 Mao mankea onomp wonae fik fokopeyakrá onan sérrá, ‘Nánae Sol e, waráp yi te warko fwap nke nanapon.’ Aeránko maok, am fek táman onomp yi warko fwap nánko, ono man nke. 14 Aeanko maok, mao onan sérrá, ‘Nomp appeyaenámpomp Kwaro amwan nánkáráp nám te, amo fwap námoku ninik nám méria am Yae-Párak Kare Ninik i konám Arop táman nkeaka maok, mao námokuráp top kor fekamp karan wa nanapon. 15 Aeria maok, amo ponankor koumteouráp aropan amo nkea wawinap kar farákáp nanapon. 16 Ae te amo apaentá yépék napon? Amo fárámprá Kwaromp e sérrá wumwiria, ént mek anám napo, amwan yáraria waráp kwatae ninik tirá épérano.’ ”

Polén Kwaro arop ankwap fi mek sámp-kérépámpan sénámp kar

17 Polo am koumteouráp aropan warko arakrá sér, “Takia pwarará ono warko arákarrá koropea Jerusalem mekamp lotu nap tokwae mek Kwarén kar toropwapria maok, yém niamp arakria Tokwae Karan nke. 18 Aenanko maok, mao onan arakrá sér, ‘Amo koupour fárámprá Jerusalem pwarará akwapae. Amo mámara taun mek onomp kar farákáp napo te, wa mo mwarea napon.’ 19 Aeránko maok, ono sérrá, ‘Tokwae Kar, am fárákap te waeman ono wokwaek kar lotu nap méntép yárakrá koumteouráp arop amwan mér nap, ono am fárákapan fápákamprá kákrá táramak fupukiamp wae méri yakáp napon. ✧ 20 Tá waráp kar farákáp konám arop Stivenén sámp-wouroumpap

ke fek kor, ono am fárakap nkeapo wonae fik yakrá, am te fwaprá kar nap ninikiampon. Tá am sámp-wouroumpap arop fárakapamp waempyam taokeyakampon.’ ✧ ²¹ Aerampan maok, Tokwae Karao onan sérrá, ‘Amo akwapae! Ono amwan sámp-kérép nanko, amo panek ankwap fi mekamp koumteouráp aropaonapok akwapampo.’ ✧

Pol ‘Námo te Rom firamp e fek yak namp’rá sénámp kar

²² Juda fákáre Polo ‘Ankwap fi aropan’rá sénámp táman wawia maok, mao ‘Yino take pourouráp kar wa te mono’ ria maok, tokwae tékén arakrá sérar, “Taknámp arop yak te mono! Ankár sámp-wouroumpenke! Mao te yiki yak naeane!” ✧ ²³ Am fárakap kara waerá paokopria maok, waempyam woroprá épérrá maok, woup yorokwaerá narek épérrá paokop. * ²⁴ Aenapantá maok, ofisa tokwaerao sénánko, soldia fákáre Polén yérék i konap nap kárakáre mek warámpá mank. Aenapo maok, ofisa tokwaerao sérrá, “Yumo man porokwapria fwapia turunk napo, am meknámp kar fi kor sérano.” Mao te koumteouráp arop Polén yonkwae pwarámpria kara wae napan mér naeria. ²⁵ Aeránko maok, am fárakapao Polén porokwap mwaria maomp pu yae fápekarrá yaonk. Aenapo maok, Polo nke nánko, ofisa ankwap wonae fik fokopeyak nánko maok, mao man arakrá turunk, “Ae te loao sérrá, ‘Yumo fwap Rom firamp e fek yaknámp aropan takenk’rá sénámp ni mo nie? Yumo oukoumwan onan kot mo yakáprá onan porokwap nap am te pwi yak námp nie?’” ✧

²⁶ Aeránko ofisa am kar wawiaka akwapea maok, ofisa tokwaeran sérrá, “Mámá arop máte Rom firamp e fek yaknámp arop te, mokop nanapon?” ²⁷ Aeránko maok, ofisa tokwae Polonámpok koropea man sérrá, “Amo onan sérae. Amo te Rom firamp e fek yaknap arop nie?” Polo kor sérrá, “Yeno.” ²⁸ Tá ofisa tokwaerao sérrá, “Ono te Rom mek mani tokwae sirari nampara, Rom firamp e fek yaknamp apono.” Tá Polo sérrá, “Ono te tak mono. Onomp éntupwar naropwar ankár Rom e fek yakea nepara, ono kor ankár tak nampon.” ²⁹ Aeránko maok, soldia fákáre man porokwap mwaria nap te koupour wampwe pwar. Tá ofisa tokwae arakrá mér, Pol te Rom mekamp aropan soldia fákárean ‘Sen fek yarokwapenk’rá séri namp niamp teria maok, mao kuri apáp.

Polo Juda mekamp kaunsilén kar farákápámp kar

³⁰ Ofisa tokwae makria maok, Juda firao Poloinámp kar fwapi sénapo wa naeria maok, ankwap kumuruk maomp pouroukamp sen aokorop pwararea maok, pris tokwae fákáre ntia Kaunsil fákáreaonapok kar sámp-kérép nánko, koropea koupoukour. Aenapo maok, Polén warámpá pikianánko, mao am fákáreao nke nap fek fokopeyak.

23

¹ Polo Kaunsil fákáreran yi kárakáre fek tokoreyakrá kar tae fek arakrá sér, “Naeou tárápu, ono Kwaro nke námp fek yáraknamp ninik te wokwaekia koropea oukoumwan má ke feknámp yae-párak kare yárak nampon.” ² Makrá séránko maok, pris taokeyak konámp arop Ananiaso Polomp wonae fik am fek yakápnap aropan sérrá, “Man top kor fek porokwapenke.” ³ Aeránko maok, Polo man sérrá, “Amo lo méria yárak napao maok, warko am lo kwepwarará arop ankwapan onan ‘Man porokwapenk’rá sénap te, pourou yipi

✧ **22:20:** Ap 7:58 ✧ **22:21:** Ap 9:15 ✧ **22:22:** Ap 21:36 * **22:23:** Waempyam épér nap, tá pápear nap, tá woup yorokwaerá narek épér nap, am te ‘Arop Kwarén wouroump sénámpo’ ria yonkwae pwarámp napan yénkép námpon. (Mt 26:65 fek nkeampo.) ✧ **22:25:** Ap 16:37

fek saráp kwapwe kare niamp napono. Mek te kwatae kare napono. Amwan nopok nánkár Kwaro porokwap naenámpón.”

⁴ Aeránko maok arop ankwap fárákap am fek yakápapao, am kar wawia maok sérrá, “Amo te Kwaromp pris taokeyak konámp aropan wouroump-sér rape?”

⁵ Aeránko maok, Polo sérrá, “Naeou tárápu, mao te pris taokeyak konámp arop támao nie? Ono mér mo nampon. Kwaromp Buk fek yaknámp karao sérrá, ‘Yumo te arop taokeyak konámp arop ankwapan wouroump-séri kwaponó’rá senámpara, ono takrá sér mo nae mpupo.” ✧

⁶ Aeritea nke nánko maok, Kaunsil yakáp nap te ankwap fákáre te Sadyusi, tá ankwap fákáre te Farisi. Aenapantá maok, Kaunsil fákáreran wumwia sérrá, “Naeou fákáre, onomp naropwar te Farisi ara, ono kuri Farisinono. Ono mér namp te arop sumpwi nap warko fápárámp mwanapon. Ono má kar fi man farákápanko maok, am fi fek táman onan kot napon.” ✧

⁷ Mao má kar farákápanko maok, Farisi fákáre pírpwar, Sadyusi fákáre pírpwararea maok, kar yorowar. ⁸ (Am taknap fi te, Sadyusi fákárerao Spirit ntia ensel te yak monorá mér. Tá arop surumpwi nap te, warko fápárámp mo mwanaponorá mér. Aenapan maok, Farisi fákáre te spirit ntia ensel yak námprá mér, tá sumpwinap arop fápárámp mwanaprá mér napon.) ✧ ⁹ Aeria maok, kar yorowara wae. Aenapo maok, Farisi mekamp lo mérap ankwap fárákap fókouri yakáprá tae fek arakrá sér, “Yino nke nánko te, má arop máte nkwak mo mak mo, yae-párak yak námpon. Takria te spirit ankwap, tá ensel ankwapao man am kar séritenánko, am kare kar karan sér ri kane.”

¹⁰ Aeriaka am arop fákáre támao yorowara waeapantá maok, ofisa apápria maok, soldia fákáreran sérrá, “Takria Polomp pourou sámpea niniriprá paokopia sumpwi pap mwanape. Yumo pikia Polén warámpea saokeaka yérék i konap nap kárakáre mek papenke!”

¹¹ Aeakapo am kumuruk maok, Tokwae Karao Polomp wonae fik fokopeyakrá sérrá maok, “Amo te apápi kwaponó. Kárakáre fek fokopeyakampo. Amo onomp kar Jerusalem mek tae fek farákápan niamp, Rom mek kor ankár tak námprá farákápanpo.” ✧

Juda firao ‘Polén sámp-wouroump mwar’rá sériap kar

¹² Ankwap yae fek Juda fákáre koupoukarea tankápria maok, Polén sámp-wouroump mwanámpria kar pap, “Oukoumwan te waeman kare kar Polén sámp-wouroump mwanámpono. Nomo oukoumwan man sámp-wouroump monámp ke fek te nomo te firráp ént te fár mono!” ¹³ Am takrá kar papap arop fárákap te 40 kámákár akwapnámp aropono. ¹⁴ Aeria maok, am fárákapao pris tokwae fákáre, tá arop taokeyakáp konap arop fákáreaonapok tukupea arakrá sér, “Yino te waeman kárakáre fek fou e séri tari námpara, fir te fár mo karenon, nánkárap yakáprá tukupea Polén sámp-wouroumpea maok, fár mwanámpon. ¹⁵ Aenámpara, yumo ntia kaunsil fákáre makia koupour ofisa tokwaeran kar sámp-kérép napo, mao Pol yumonapok sámp-kérép naenámpón. Yumo man poupwékáprá ‘Yino Polomp kar fi fwapi wa mwar’rá sér kip. Yino te mwaeak yérékia oukoumwan yumonapok korop mo námpe fek, man sámp-wouroump mwanámpon.” ✧

¹⁶ Aerá sérarapo maok, Polomp antápamp táráp wawitea akwapea soldia fákárerao yérék i konap nap kárakáre mek youmpea Polén sér. ¹⁷ Aenko maok, Polo ofisa ankárank wumwia sérrá, “Amo arop tár-ménki má ofisa tokwaeraonámpok warámpá akwapea napo, kar sérano.” ¹⁸ Aeránko maok,

✧ 23:5: Kis 22:28 ✧ 23:6: Ap 24:15,21 ✧ 23:8: Mt 22:23 ✧ 23:11: Ap 28:16,23 ✧ 23:15: Ap 25:3

ofisa man warámpea akwapea ofisa tokwaeran sérrá, “Fákapá yaknámp arop Polo onan wumwiria sérrá, ‘Amo máamá tár-ménki má warámpá amonapok akwap napo, mao man kar ankwap sérano’ ri námpon.”

¹⁹ Aeránko maok, ofisa tokwae man yaek tokoroepa akwapea aop mwaek námoku mwar yakria man turunkrá, “Amo onan te apae kar sénae nap?”

²⁰ Aeránko maok, am tár-ménki támao kor man sérrá, “Am Juda taokeyakáp konap arop fákáre amwan oumpouran “ ‘Polén warámpea kaunsilonámpok ékae”rá sér mwanámp’ ri napon. Am fárákap te amwan poupwekápria sérrá, ‘Maomp kar fi fwapi oupourouk mwar’rá sér mwanape. ²¹ Aeno amo am fárákapamp kar wawiaka mántwaoki kwapon. Am arop ankwap fárákap 40 kámákár akwap námpao, kar kárákáre papea, firráp ént fépér mo tukupea Polén sámp-wouroump mwanámpri napon. Oukoumwan te, am fárákap amo náráp kar wa te mokop nanapria yépékrá yakáp napon.” ²² Aeránko maok, ofisa tokwae am tárápan sámp-kérépria kar kárákáre fek sérrá, “Amo akwa-peaka arop ankwapan onan koropá sérinap kar máamá érik séri kwapon.”

Ofisa Polén Gavman Tokwae Filiksonámpok sámp-kérépámp kar

²³ Ofisa tokwae ofisa anánkaopweran wumwiria maok, arakrá sér, “Yumo te 200 soldia ntia 70 soldia hos fek tankáp mwanap, tá 200 soldia oump nánapia ti-samp nap, makia nánapia Sisaria mek kumuruk 9 kilok nánko tukup kip.

²⁴ Aeria maok, yumo Polompor hos ankwapmwaek nánapia napo, am fek tank nánko fwapnae karia warámpea Gavman Tokwae Filiksonámpok tukup kipo.” ²⁵ Aerá séria maok, ofisa tokwae pas arakrá kumwi:

²⁶ “Ono Klodius Lisias, ono má pas má kumwiaka Gavman Tokwae Filiks amwan sámp-kérépria, ono amwan ‘Gude’rá sér rae. ²⁷ Juda firao máamá aropan sámpea man sámp-wouroump mwaria napan maok, ono wa nanko maok, mao te Rom firamp e fek yaknámp arop námpantá, ono soldia fákáre éréképa akwapea man am fárákapamp yaekamp pwarokwap nampon. ✧

²⁸ Ono man kotnap kar fi mér naeria, Kaunsil fárákapaonapok warámpá akwap nampon. ✧ ²⁹ Aeria maok, ono am fárákapan turunk nanko, námokuráp loao sénámp karan onan sérria, am fek táman man koti napon. Aenapan maok, man sámp-wouroump, tá man fákámp mwanap kar te yak mono. ³⁰ Ono oukoumwan wawinamp kar te, arop ankwap fárákap, man sámp-wouroump mwanámpria kánánkámp sérarrá paokop napantá, ono koupour amonapok sámp-kérép rae. Aeria ono am taknap arop fárákapan sérrá, ‘Ankár tukupea amo nke nap kare fek am fárákap maoinámp kar farákáp napo, amo man kotnap ankank fwapia mér nanapria sénampon.’ ” Mao pas fek makrá sérimpon. ✧

³¹ Aeránko maok, am soldia fákárerao mao sérimpaok Polén kumuruk taun Antipatris mek warámpá tukup. ³² Tá ankwap kumuruk hos mek tankápap fákárerao saráp Polén Sisaria mek warámpá tukup. Aenapo, pu kor fek tukupap soldia fárákap te Jerusalem mek arári tukup. ³³ Am hos fek tankáp i konap soldia fákáre Sisaria mekia maok, Gavman Tokwaeran am pas sánkria, Polén kor warámpá yinkea maok, maomp wonae fik pwar. ³⁴ Aenapo maok, Gavman Tokwaerao am pas nkerá farákápea pwarará, Polén arakrá turunk, “Amo te mae provins mekampono?” Aeránko maok, Polo sérrá, “Ono te Silisia mekampon.” ³⁵ Aeránko maok, mao sérrá, “Amwan kot mwarianap arop korop napo maok, ono waráp kar wa nanampon.” Aeria maok, Filiks námokuráp soldia fákáreran sénánko, Polén warámpá tukupea king Herotomp nap mek pwatea taokeyakáp.

24

Juda fi taokeyakáp konap aropao Polén kotiap kar

¹ Éntik yae akwap tenánko maok, pris taokeyak konámp arop Ananaiaisia maok, arop taokeyakáp konap arop ankwap fákáre, tá Rom firamp lo mérnámp arop ankárank, maomp e te Tertulus, makia taun Sisaria mek tukup. Am fárákap te Polén kot mwarianap kar táman Gavman Tokwaeran farákáp.

² Gavman Tokwaerao Polén wumwi nánko, koropeanánko maok, tá Tertuluso kar farákáprá maok arakrá sér, “Arop Tokwae Filiks, amo wokwaek yonkwae kour kwapwe fek yinan taokeyak napo, yorowar ankank korop mo nánko, yino yae-párak yakámpimpono. Waráp kwapwe kare ninik fek maok yinomp arop fi wokwaek fwapi tankáp moimp amo fwapokwapi napon. ³ Aenapo yino am ankank táman nkea maok, yinomp ninik kwapwe kare kareria maok amwan aesioria warákarimpon.

⁴ Aeno yino takria amwan youpoukwap kar sámp-fákeyakáp mwareano. Amo yinan aropomp napo, yinomp fae tákáre kar kánanke sér mwaro. ⁵ Yino nke nánko, mámá arop te kápae kare nkwakwe make sokoro námpon. Mao te Juda firan kákkarrá yorowarrá yárakrá, némp-némp apár-apár ponankor yorowar i konámpon. Mao te yinomp fi mekamp arop éréképea náráp Nasaret pati mek párapok konámp aropono. ✧ ⁶ Mao te Kwaro nke námp fek lotu nap tokwaeran kor kwatae pap naeria námpantá, yino yinokump lo fek kot mwaria sámp námpon. ✧ ⁷ Aenámpan maok, ofisa tokwae Lisiaso koropea kárakárea yinomp yaekamp pwarokwapá akwap námpon. ⁸ Mao ‘Arop man kot naeria námp kwamp te amo nke nap fek akwap kun’rá sérimpon. Aenámpara, amoku támao mámá aropan turunkia maok, am ankank ponankor yino man koti námpan wawia mérae.” Tertuluso makrá sér.

⁹ Aeránko maok, Juda fákáreráo kor Polén takrá kotiaaka énéni sérrá, “Am kar am te wae ponankor kare karonó.”

Polo Filiksén kar farákápámp kar

¹⁰ Gavman tokwaerao Polén yae fek sarápánko maok, Polo kar pwarokwaprá arakrá sér, “Ono wae mér nampon, kápae kare yopwar amo má firan fwap taokeyak konapara, amwan fwap sénanampon. ¹¹ Amoku arop fárákapan turunkupia te, onoinamp kar arakrá wa nanapon: Ono Jerusalem mek pokea lotu nap tokwae mek akwapamp yae te éntér-sámprampi yak nampon. ¹² Am ke fek te Juda fákáre te ono lotu nap tokwae mek kar yorowar namp nke moi napon. Koumteouráp arop lotu nap mek koupoukour, tá taun mek kor koupoukour napo, am fárákap ono fopwaok namp nke moi napon. ¹³ Am kar oukoumwan onan kot nap máte, ankwap érik farákár nánko, amo am kar kare karrá mér nanap yéknépnámp ankank yak mono.

¹⁴ Aeno ono kare kar sénamp te aránono: Ono am fárákapao, mwar pourouráp arop fi ri konap mwae-páraokria, ono yinomp appeyaenámpomp Kwarén loturá yak nampon. Ponankor lo kar, tá profet fákáreao wokwaek kumwiap karan kor mént ponankor méri yak nampon. ✧ ¹⁵ Ono te Kwaro sumpwinap arop fárákap yae-párak kare arop, tá kwataenap arop méntér fápáramprá kák naenámpan, mámá arop fákáreráo i konapnámp taknámp méria yépékrá yak nampon. ✧ ¹⁶ Aeria maok, ono te kápae kare por onomp ninik yae-párak yakria Kwaro nke námp fek, tá koumteouráp aropao nke nap fek méntér kwatae ninik yak mo naenámpan tére kárakáre konampon.

¹⁷ Ono ankwap yinink yopwar fek ankwap némpouk mwae yárákia maok, wakmwaek onomp fi mek arákarrá korop nampon. Ono maniráp ankank

ti-koroepa ankank monap aropan yaewourria, lotu nap tokwae mek ofa sakwapampon. ✧ ¹⁸ Aeria maok, ono am mek youmpea am ofa sánk namp fek onomp ninik fwapokwapanko, onan nkeapon. Aeria maok, arop ankwap onont yak mo, tá arop am mek pouroukoup nap yak moimpon. ✧ ¹⁹ Aempan maok, provins Esia mekamp Juda ankwap fákáre onan koroepa sámpap te, oukoumwan kor onoinamp yak nánko te, am fárákap ankár koroepa amo nke nap fek onan kotanápon mpupo. ²⁰ Aeno mo napo te, mámara arop fárákap máte ono kar farákáp namp ke fek kaunsil fákárent yakápi napara, mao onoinamp apae ankank nkea napan, amwan sér mwanapon. ²¹ Ae te ankárankamp kar ono sénanko, am fárákap warákár moi nap arao karane: ‘Ono mér namp te, sumpwinap arop te warko fápárámp mwanapon. Mámara kar fi fek táman onan yiráp kot mek oukoumwan warámpá kot napon.’ ” ✧

²² Feliks te Tokwae Karan mérnamp arop fárákapao i konap ninik te wae mér námpara, am koupoukournap ke te pwaranoria Juda fákárean sérrá, “Síkono, taki yakápenke. Nánkár ofisa tokwae Lisiaso ékianánko maok, yiráp kar fwapokwap mwaro.” ²³ Aeria maok, Polén taokeyak konámp ofisan sérrá, “Polén kalabus mek papea maok, man kárákáre fek fákápá pap kwapono. Tá maomp nouroupo fwap man ankank yaewour mwanap taokor kwapono.” ✧

Filikso Polén anánk yopwar fek fákapea papnámp kar

²⁴ Ankwap yae akwap tenánko, Filikso náráp yupu Drusilant korop. Drusila te Juda fi mekamp yupu. Filikso Polomp kar wa naeria man wumwi. Aenánko maok, Polo man Krajs Jisasén mér i konap ninikan farákáprá sér. ²⁵ Aeria maok, Polo man yae-párak kare ninikan séria maok, arop ankár námoku fwapi poukeyakáp mwanap, tá wakmwaek Kwaro nomwan kot naenámpan kor farákáprá sér. Polo makrá séránko, Filikso wará yárákrá apápria maok, táte, “Amo akwapae. Nánkár wakmwaek wumwi nanamp ke yak nánko te, ono warko amwan wumwi nanampon.” ²⁶ Aeria maok, Filiks kor Polo námwan kalabus pwar nánko akwap naeria mani kánánkámp sánk naenámpan mpwe ninik. Aeria maok, kápae kare por man wumwi te ko, méntér kar sér.

²⁷ Filiks te Juda firao námwan warákáranáponoria maok, Polén kalabus nap mek pwate nánko yak. Takrá akwapea, anánk yopwar pwar nánko maok, Porkius Festus Feliksomp weri mek yakámp.

25

Polo ‘Sisar náráp kar wawano’rá sérimp kar

¹ Festus koroepa distrik Judia Gavman tokwaeramp tére sámprá, yininki yakea maok, taun Sisaria pwararea Jerusalem mek akwap. ² Aenánko maok, pris tokwae fákáre, tá Juda taokeyakáp konap arop fákáre makia koroepa maok, Festusén ‘Polo nkwak mak námpono’rá sérar. Am fárákapao kar kárákáre fek arakrá sér, ³ “Amo te yinan yaewouria maok, am arop Jerusalem mek sámp-kérép napo, korop kuno.” Am takrá sérap te mwaeak kuk yérérékia Polén farop mwar yonkwaerá niapon. ✧ ⁴ Aerapo maok, Festuso am fákáreran kar pwarokwaprá sérrá, “Pol te Sisaria mek fákapea yak námpon. Wae ono Sisaria mek pik nanamp fápae námpono. ⁵ Aenámpara, yiráp taokeyakáp konap arop fárákapao onont pik mwanapono. Aeria am fárákapao am arop kwatae niniki námp yak nánko te, man kot mwanapono.”

⁶ Festus Jerusalem mek yukupuk niamp, tá fére-sámpramp niamp yae yakea maok, Sisaria mek pik. Tá wakmwaek ankwap kumuruk mao kot i konap nap mek tankria maok, kalabus taokeyakáp konap arop fárákapan

✧ **24:17:** Ro 15:25-26 ✧ **24:18:** Ap 21:26-27 ✧ **24:21:** Ap 23:6 ✧ **24:23:** Ap 27:3 ✧ **25:3:** Ap 23:15

‘Pol warámpá mankenk’rá sér. ⁷ Mao wae mankeanáko maok, Jerusalem meknámp koropnap Juda fákáre ikarrá yakáprá kápae kare kar sérarrá, ‘Mao te kápae kare nkwakwe make kwatae kare niniki námpono’rá sénapan maok, am kar te kare karonorá yéknép mwanap fi kor yak mono. ✧ ⁸ Am fárákap takrá séri pwar napo maok, napok Polo sérrá, “Ono te kwatae ninik mo, ono Juda firamp lo ták-sir mo, tá lotu nap tokwae mek kor sokoro mo, tá King Sisarén kor kwatae ninik moi nampono.”

⁹ Aerá sénámpan maok, Festuso Juda firao námwan warákáranápon yonkwaeria maok, Polén arakrá turunk, “Ae te amo Jerusalem mek akwapá kot nae rape? Takanánko te, ono fwap Jerusalem mek akwapea waráp kot wananampono.” ✧

¹⁰ Aerámpan maok, Polo arakrá sér, “Mámá nap ono oukoumwan fokopeyak namp máte Sisaromp kot i konap nap támaono. Mámá nap mek táman onomp kot wa mwanapon. Amo wae mér napon, ono te Juda firan kwatae ninik moi nampon. ¹¹ Aeno ono am fek sumpwi nanamp pourouráp kwatae niniki nampao nángo te, ono fwap am fek sumpwi nanampon. Aeno am kar onan kot mwaria nap am kare mo nángo te, arop ankárank onan sámpea am fárákapamp yaek sánk mwanap pourou mono. Onomp ninik te, Sisar námoku ankár onomp kot wawano.” ¹² Aeránko maok, Festus manénkir náráp kaunsil fákárerént kar séria maok, Polén sérrá, “Amo ‘Sisar waráp kot wawano’rá sénap kwamp te, Sisaronámpok akwap nanapon.”

Festuso King Agripan Polén kotnap karan sénámp kar

¹³ Ankwap ke fek King Agripan ntiaka maomp antáp Bernisi am anánkwapao Sisaria mek ékia Festusén ‘Amo korop napan warákár nempono’rá sér. ¹⁴ Am anánkwap Sisaria mek, kápae kare yae yak nepantá maok, Festuso Polo yak námpan am Kingén sérrá, “Arop ankárankamp wokwaek Filikso kalabus mek páte nángo yakámpao, oukoumwan taki yak námpon. ¹⁵ Wokwaek ono Jerusalem mek yakamp ke fek, pris tokwae fákáre, tá Juda fi taokeyakáp konap arop fárákap koroepa onan, maoinámp karria farákáprá séria maok, am fárákapamp ninik te ono ankár ‘Am arop te kwatae ninik itenámpono’rá sénanko, soldia fákárerao man touwe sánkanáponoria napon. ¹⁶ Aenapan maok, ono am fárákapamp kar pwarokwaprá arakrá sér, ‘Rom yino te take pourouráp ninik fek kwaporok arop ankwapan touwe sánk mo i konámpon. Mao ankár am kot mwanap aropamp wonae fik fokopeyak nángo, man kotnap kar farákápea pwar napo maok, mao nopok kar pwarokwaprá sénánko, wawia maok, tak i konámpon.’

¹⁷ Aeria maok, ono Sisaria mek arákarrá koropnamp ke fek te, am fárákap mapek onont koropapon. Tá ono am fárákan ‘Nánkár yépékenk’rá sér mono. Ankár ampi wakarrá akwapea kot i konap nap mek tankrá ‘Am arop warámpá mankenk’rá sériampon. ¹⁸ Aenanko maok, man kot mwanap arop fokouri yakápapo, onomp ninik te mao kwatae ninikinámp karan farákáp mwanapan mpwe nampan maok, mono. ¹⁹ Am fárákap te mao náráp lotu i konap ninikan kar yorowarrá, tá ‘Arop ankárank Jisas te wae sumpwi námpono’rá sénapan maok, Polo ‘Am arop te yiki yak námpono’rá sénámp. ✧ ²⁰ Aerapo maok, ono am kar fi fwapia wawia mér naeria nampan maok, onomp ninik te fwapiaka mér mo. Aeria maok, ono man turunkrá, ‘Amo te Jerusalem mek akwapea napo, ono waráp kot am mek wa nanamp nie?’ ²¹ Aerampan maok, Polo sérrá, ‘Ono te kalabus nap mek yak nae rae. Nánkár Sisaró námoku onomp kot wa naenámpon.’ Aerámpantá maok, ono man

sérrá, ‘Ankár kalabus mek yak napo, ono mwae kup oupouroukia amwan Sisaronámpok sámp-kérép nanampon.’ ” ✧

²² Agripa am kar wawia maok, Festusén sérrá, “Ae te onoku am aropamp kar wa nae.” Tá Festuso sérrá, “Oumpouran amo fwap wa nanapono.”

²³ Aea maok, ankwap kumuruk Agripa ntiaka Bernisi anánkwap ankank kwapwe moporia korop. Am anánkwap koropea, ami ofisa fákáre, am taun mekamp arop tokwae, makia koupoukour konap nap mek yoump. Aenepo maok, Festuso séránko, Polén warámpá mank. ✧ ²⁴ Aeapo maok, Festuso sérrá, “King Agripa, tá yumo arop ponankor yinont yakáp nap, yumo te má arop má nkenke! Jerusalem mekamp Juda kountouráp arop ponankor, tá mapek kor man ono nke namp fek ‘Mao sokoro námpono’rá kar farákáap napon. Am farákáapao onan tékén arakrá sér, ‘Amo te ankár am arop sámp-wouroumpae! Takria yakantáno!’ ” ✧ ²⁵ Aenapan maok, ono man nke namp te, mao am fek sumpwi naenámp ankank te yak mo kare námpon. Aenánko maok, maomp ninik te Sisar námoku náráp kar wawanoria námpon. Aenámpantá maok, ono Sisaronámpok sámp-kérép nanampria nampon. ²⁶ Aenampan maok, ono apae karao kare kara waenrá mér mo namp kwamp, nomp Arop Tokwaerampor pas kumwiaka sámp-kérép moi nampon. Aeno King Agripa, ono mámara arop amonapok, tá kápae kare arop nke nap fek war-sankoropá pwar nampono. Nomo ankár maomp kar wawia maok, ono am kar pas fek kumwi nanampon. ²⁷ Aeno ono arop ankwap kalabus nap mek sámp-kérép nampao maok, man kotnap ankank maonámpok sámp-kérép mo namp te, am te pwi yak mo námpon.”

26

Polo Agripan kar farákáapamp kar

¹ Agripa Polén sérrá, “Amo te amokuinap kar farákáapae.” Aeránko maok, Polo náráp yae narek paprá maok, arakrá sér,

² “King Agripa, ono warákár namp te, Juda fákáreráo kápae kare kar onan sérar napan ono nopok amwan farákáap naeria nampon. ³ Amo te Juda yinomp ninik wae mér, táte yino apae ankank kar yorowar nám wae mér. Aenapara, onomp ninik te, amo sánánkar porokwe fek tankrá onomp kar ponankor fwapi wawae.

⁴ Ponankor Juda fi te onan wae mér kare napon. Am farákáap onan mér kare nap te, ono oukoumwan épér morok yakamp fek te onokump firáp arop ou mek yakea, wakmwae Jerusalem mek akwapea yakamp wae mér napon.

⁵ Am farákáap te onan wae mér napara, mao námoku onoinamp ninik amwan sér mwanapon. Am farákáap te wae arakrá mér napon: Ono oukoumwan tár-ménki yakamp feknámpia yakrá korop namp te, ono Farisi ankwap yakria, Farisimp lo kárakáre Juda ankwap farákáap ampaok mwanappourou monámp lo ankore mek yakampon. ✧ ⁶ Aeno ono oukoumwan mapek fokopeyak nanko, onan kot napon. Am kotnap fi kor te ará: Ono méria Kwaro wokwaek nomp appeyaenápen sérimp ankank táman kare tak naerámponoria yépék namp fek napon. ✧ ⁷ Yinomp éntér-sámpramp firao kor wokwaek Kwarén loturia maok, kumuruk, wae fek kor loturia maok, ankár mér karia maok, am ankank táman saráp yépékiapon. King e! Ono kor, ono méria am támantá yépék nampon. Am fi fek táman Juda firao onan kot napon. ⁸ Apaeritea yumo Juda fi Kwaro sumpwinap arop warko fápárámpá kák naenámpará mér te monorá ninik napon?

✧ 25:21: Ap 25:11-12 ✧ 25:23: Mt 10:18 ✧ 25:24: Ap 22:22 ✧ 26:5: Ap 22:3; Fl 3:5-6 ✧ 26:6: Ap 28:20

⁹ Wokwae kar onoku támao Nasaret mekamp Jisasomp e kwatae pap naeria kápae kare ankank sámpá yampourouiampon. ¹⁰ Ono Jerusalem mek am ankank takrá yarakiampon. Ono te pris tokwae fákáreramp kar sámpea, Kwaromp kápae kare koumteouráp arop tirá fápákamánkiampon. Tá ono am Juda fákárerao ‘Am fárákapan tirá wour mwar’rá sérarapo maok, ono kor ‘Tak mwar’rá sériampon. ✧ ¹¹ Ono te kápae kare por lotu nap mek akwaprá arop fárákapan, amnap ninik pwaranáponoria am mekamp tirá fupukiampon. Ono te ankár am fárákapan ‘Jisásén mér nap pwaranápono’ ria kárákárea waeampon. Ono te yonkwae pwarámpa waeria panek yaknámp taun mek kuri oupouroukrá akwaprá touwe nénkampon.’ ✧

*Polo námoku wokwae Kristenimpan farákápámp kar
Aposel 9:1-19; 22:6-16*

¹² Polo warko ankwap kar arakrá sér, “Aeria maok, onan pris tokwae fákáreamp kar sámpea nanko maok, onan sámp-kérép napo, ono taun Damaskus mek akwapampon. ¹³ King e, ono akwapea, yámar kuk nánko ono am mwae-páraok akwap nanko maok, yámar meknámp wae tokwae ék nánko ono nke nampono. Am wae tokwae te kárákáre kareria maok, yámaramp wae kámákár akwap námpono. Am te koropea onan wae tákapria maok, onont tukupnap arop fárákapan kor wae tákap. ¹⁴ Aenko maok, yino ponankor apárok piká párákapria maok, ono wa nanko, arop ankárankampamp kar Hibrump kar fek arakrá turunk, ‘Sol, Sol, amo te apaeritea onan ouroukup napon? Ono amwan wumwi nampan maok, amo amokunapaokria amoku támao touwe sámp napon.’ ¹⁵ Aeránko maok, ono sérrá, “Tokwae Kar, amo te wa nape?” Tá Tokwae Karao sérrá, ‘Ono te Jisas nae. Amo te onan sámpá yampourou napon. ¹⁶ Aeno amo fárámpea fokopeyaka. Ono oukoumwan amonapok korop namp te, onomp tére nanapria amwan nánap nampon. Tá amo arop ankwap fárákapan amo oukoumwan nkenap ankank, tá nánkár wakmwaek ono amwan yénkép nanamp ankank farákap nanapon. ¹⁷ Nánkár amwan amoku waráp arop fi, táte arop ankwap firaok kor mao amwan mwaria napo kor, ono te numwar takanáponoria yi kare yépék mono. ¹⁸ Ono te amwan ampok sámp-kérép nanko, akwapea am firamp yi fipirékarrá kák napo, am fárákap kirikip pwararea, wae fek korop mwanapon. Aeria maok, Satanomp kárákárea pwararea Kwaronámpok koropea onan mér napo, ono am fárákapamp kwatae ninik tirá épéria maok, onoku nánkárápnamp koumteouráp arop fi mek párapok nanampon.’ ✧

Polo misin tére námpan Agripan farákápámp kar

¹⁹ Polo warko ankwap kar sérrá, “King Agripa, ono am yámar mekamp kar wawi namp te, ono maomp kar tak-pwar mono. ²⁰ Aeria maok, ono Damaskus mekamp aropanénkir am kar farákápea maok, tá wakmwaek Jerusalem mekamp aropan kor farákápria maok, táte Judia apár me mwaeamp koumteouráp aropan, tá ankwap fi koumteouráp aropan kor mént am kar farákáp nampon. Ono arakrá farákáp, ‘Yumo te ankár Kwaronámpok arákarrá koropea man méria maok, yumonap ninikao yumo wae kwatae ninik pwaranap yénkép naenampon.’ ✧ ²¹ Ono make pourouráp kar táman farákáp nanko, am fek táman Juda fákárerao onan lotu nap tokwae mekamp sámpea farop mwaria wae napon. ✧ ²² Kwaro onan yaewour nánko, ono fwap yakrá koropea oukoumwan nampon. Ae namp kwamp, ono oukoumwan máma fokopeyakrá arop fákárea ponankor, tá arop nununkwi méntér yakáp napo,

✧ 26:10: Ap 8:3 ✧ 26:11: Ap 9:1-2 ✧ 26:18: Kl 1:13; 1 Pi 2:9 ✧ 26:20: Ap 9:22,28; 22:21
✧ 26:21: Ap 21:30-31

ono am kar farákáp nampon. Ono te ankwap pourouráp kar farákáp mono. Ono te wokwae profet fárakapao sériap kar, tá Moseso kor sérimp kar táman saráp farákáp nampon. ²³ Am fárakapao arakrá sériapon: ‘Krais te ankár touwe sámpea sumpwiaka, apár me meknámp kápae kare arop fárakapan mekrá fárámp naenámp. Mao te Kwaromp wae kwapweramp kar Israel firan farákápria, arop ankwap firan kor mént farákáp naenámp.’ ” ✧

Polo Agripan ‘Amo Kwarén mérae’rá sénámp kar

²⁴ Polo makrá séránko maok, Festuso man kar tae fek sérrá, “Pol, amo te épépérép nape! Amo te kápae kare skulia mér tokwae sámp nap támao amwan épépérépi papáne!” ²⁵ Aeránko maok, Polo sérrá, “Arop Tokwae Festus e! Ono te épérép mono. Ono waeman ninik kwapwe fek kare kar sénampon. ²⁶ King Agripa te am ankank ponankor méri yak nánko, ono séri nampon. Aeria ono man apáp mono, érik karaok sénampon. Mao nke námp fek, tá mao wa námp fek am Jisaséniap ankank mek mono, érik koropámpon. ✧ ²⁷ King Agripa, amo te profet fákáreramp kar te wae mér nap ni mo nie? Ono te amo wae mér naprá ninik nampon.”

²⁸ Aeránko maok, Agripa Polén turunkrá, “Apaeritea amo oukoumwan kar táman ‘Koupour Kristenae’rá sénapon?”

²⁹ Aeránko maok, tá nopok Polo sérrá, “Fae tákáre ke fek kuri fwap, tá tokwaeri ke fek kuri fwap, ono Kwarén sénanko, amo ntia mámara arop fárakap ponankor onomp kar wanap, yumo fwap ono niamp maknámp mwanapono. Aeno mámara onan fákap konap sen má yiráp pourouk yak te monoria nampon.”

³⁰ Polo makrá séránko maok, King, tá Gavman Tokwae tá Bernisi, tá arop ankwap fárakap mént yakáp nap, makia ferámprá am nap aokore pwarará ek yink. Aeria maok, am fárakap námoku kok arakrá sérar, ³¹ “Mao te apae kwatae ninikinámp fek mao sumpwi, tá mao fákapá yak naenámpanápe?” ³² Tá Agripa Festusén arakrá sér, “Amo te fwap am arop pwar napo, amwar akwap naenámpan maok, mao námoku Sisar náráp kot wawano’rá sénámpon.” ✧

27

Polén sip mek papea Rom mek sámp-kérépap kar

¹ Yinan am fákárerao ‘Sip meknámp kantri Itali mek tukup mwanapono’rá séri pwate. Am fárakapao Pol ntia ankwap kalabus arop fárakap 100 soldia poukwap konámp ofisamp yaek kák te. Am ofisamp e te Julius. Am ami fákáre te Sisar námokurápono. ² Yino Pol mao Adramitium mekamp sip mek kounkourianánko, am sip provins Esiamp solwara fikamp taun mek akwap naerianánko maok, apár Masedonia mekamp taun Tesalonika mekamp arop Aristarkus mao kor yinont akwap. ³ Ankwap kumuruk yinkea Saidon mek nánko maok, Juliuso Polén aropompria man sérrá, “Fwapono, amo akwapea waráp nouroup arop fárakapan nkea maonap amo monap firráp ankank tiae.” ✧ ⁴ Yino warko Saidon pwarará sip sámpea tukupánko maok, ouwi tokwae koropria sip éntér panánkár nánko maok, sip akwapea apár amor ke Saiprus mek. Tá yino Saiprus mekia maok, am ouwi porokwenámp mwaeknámp ⁵ provins Silisia ntiaka Pamfilia wonae fikamp ke fek solwara tápamprá tukupea provins Lisia mekamp taun Maira mekimpon.

⁶ Am taun Maira mek soldiamp ofisa nke nánko maok, taun Aleksandria mekamp sip am mek yakea Itali mek akwap naeria. Aenánko maok, yinan am

sip mek éréképá akwap. ⁷ Aenko maok, yino sip mek kounkouria tukup nánko maok, ouwi tokwae koropria sip panánkár nánko, sip apporokwe akwap nánko maok, yino sip mek ankwap yinink kumuri yakáp. Sip mek tére konap arop fákáre tére kárákáre napo maok, yino tukupea taun Nidus wonae fik nánko maok, ouwi kárákárea wae nánko, tukup mwanámp pourou mono. Aenámpantá maok, apár amor ke Krit mek amp solwara firiaok ouwi yak monámp mwaeknámp Salmone akokwap wonae fik warákarrá tukup. ⁸ Aeria maok, warko am amor ke solwara firiaok tukupea taun Lasea mek wonae fikamp ‘Sip Poká Yak konámp Ént You Kwapwe Kare’ mek yakáp.

⁹ Kápae kare kumur akwap tenánko maok, Juda firao fir fári kwaponrá taokor konap yae wae pwar, tá ouwi tokwae koropria, ént nákkarrá souroukoup. Aenámpantá maok, Polo am fárákapan sérrá, ✧ ¹⁰ “Yumo wawenk. Ono wae mér nampon, nomo oukoumwan tukup nánko te, nomp kápae kare ankank te ént mek pik naerámpon. Ankankráp sip mwar ént mek pik mono, nomo kor mént ént mek pik mwareanámp.” ¹¹ Aerámpan maok, am ofisa te Polomp kar wa mono. Mao te sip santank konámp arop, tá sip naropwar, maomp ninikaok námpon. ¹² Aeria maok, am arop fárákapao sérrá, ‘Mamá sip yak konámp ént you máte kwapwe kareria ouwi korop naenámp nánkárápeyak mo i konámpon’rá sér. Aeria maok, kápae kare sip mek amp arop fárákap ‘Wae tukup mwanámpono’rá sérar. Am fárákapao sérrá, “Fwap pwi nánko te, tukupea Finiks mekia ouwi tokwaenámp ke fek te am mek yakáp mwanámpon.” Am Finiks te ént you kwapwe apár amor ke Krit mek yámar piknámp nke nap mwaek yak námpon.

Ouwi tokwaeria ént solwara nákkarrá koropámp kar

¹³ Ouwi yae-mánkwán mwaeknámp korop námpao maok, am te kárákáre kar mono, fwap porokwe fek yak. Aenámpantá maok, fwap am séri nap mek tukup mwanámpan mpweria maok, wae am ént porokwe yak nánko, sip fwap tank naenámpria tukuprá Krit mek wonae fik kar. ¹⁴ Aenapan maok, koupour kar yae-párák mwaeknámp ouwi tokwae korop. Am ouwi te apár amor ke Krit meknámp koropria, kárákáre fek sip panánkára wae. ¹⁵ Aenánko, am sip mek tére konap arop fárákap tére kárákáreria sip sámp-arákarea tukup mwanámpan mpwe napan maok, tak mwanap pourou mono. Aenámpantá wampwe kwaeri pwar napo, ouwirao námoku sip sámpea akwap. ¹⁶⁻¹⁷ Yino tukupea, apár amor ke Kauda nánkárápeyak nánko maok, ouwi kánankenámp ke mek. Am mekia maok, yino koupourouia sip mek wakmwaek tokorop tenap bot kánanke koupour for-saokea maok, sip mek narek papria maok, kárákáre fek yarokwapá pwar. Aeriaka sip faokorantá apáppria maok, baklain sip ankore mek sirarrá saokea, am baklain fek sip kárákáre yakanoria fákápá yarokwapea pwar. Sip akwapea Afrika wonae fikamp kárák mek fumpantá apáppria maok, sel worokwapea pap napo maok, ouwirao sánánkar sip sámpea akwap. ¹⁸ Aetea maok, warko ankwap kumur fek ouwirao yinan sámpea kárákárea wae námpantá maok, am feknámp sip kakéreanoria ankank tirá ént mek épér. ¹⁹ Warko yinink kumur fek, sip mek tére konap arop náráp pourouantá yonkwae sékérria maok, sip mek amp selráp, yaopwae, paok ankank ankwapmwaek náráp yae fek táman solwara mek épér. ²⁰ Kápae kare yae fek te yino te yámar nke mo, térme nke mo, ouwi tokwaerao yinan panánkár sakwap nánko maok, yino te warko fwap yakáp mwanámp ninik mono, yino waeman ponankor ént mek surumpwi kan niniki námpono.

²¹ Kápae kare kumur te fir fár moapo maok, wakmwaek Polo am fárákap ou mek fokopeyakra arakra sér, “Yumo ono sénampaokria Krit pwar moria te,

✧ 27:9: Wkp 25:9

nomo mámakria ankank ponankor épér mak mono. ✧ 22 Aeno ono yumwan arakrá sénampon: Nomo ou mekamp arop ankwap sumpwi mo, fwapon. Yonkwae porokwe fek yakáp kipo. Sipao saráp ént mek pik naerámpon. 23 Ono te Kwaromp aropara, man lotu i konampono. Yipirman kumuruk te Kwaromp ensel onomp wonae fik fokopeyakria, mao arakrá sér, 24 ‘Pol e! Amo te apápi kwapon. Amo te ankár Sisaromp yi mek youmpea fokopeyak nanapon. Kwaro amo man kar toropwapnap kar te wae wa námpara, arop ponankor amont sip mek yakáp nap te sumpwi mo, fwap yakáp mwanapon.’ Enselo aerá séri námpara, ✧ 25 arop fárakap yumo te apápi kwapon! Ono mér namp te, Kwaro ankár am ankank mao onan sérinámpaok naerámpon. 26 Aeno nomo te nomwan ouwirao sámpá akwapea apár amor ke fek nánko, sip akwapá am fek téréképea kárakáre yak naerámpon.” ✧

27 Aeria maok, ankár fére-sámpramp kumur fek ouwirao yinan sámpea solwara tokwae Mediterenian mek akwap. Kumuruk éntér-sámpramp ke wonae fik nánko, sip mek tére konap aropao ninik napo, sip wae woupwi fik tae morok akwap námp niamp pourouráp. 28 Aenámpantá maok, ént purump konap paok ént mek sirarea nke napo maok, 40 mita fek yak. Aenánko warko tukup tae morokria sirarea nke napo maok, 30 mita fek yak. 29 Aenánko maok, am fárakap takria sip akwapea péri kor fek téréképria tákár akwapantánoria apáp tirink. Aeria maok, anka yiawor tia sip weaok mwaek épéria maok, táte am fárakapao koupour wakoranoria maok, kar toropwap. 30 Sip mek tére konap arop fákáre sip pwarará pirikimpá tukup mwar yonkwaerá mwae kup oupourouk. Aeria maok, me kor mwae knámp anka sinámp ritea, bot kánanke aokoroepa ént mek sir mwaria. 31 Aenapan maok, Polo ofisa ntiaka soldia fákáreran sérrá, “Mámá arop fákáre sip mek yak mo, tukupria te, yumo sumpwi mwarea napon.” 32 Aeránko maok, soldia fákáre bot fekamp paok karámp-fárakap napo, bot solwara mek pik.

33 Wae yámar aok naenámp wonae fik nánko maok, am fek Polo arop ponankoran sérrá, “Yumo te fir fária yare fek yakáp moi napon. Yumo te ankár fére-sámpramp yae fek apáp tirinkria kwaporok yakápi napon. 34 Aenapantá ono yumwan kárakáre fek sér rae: Yumo te fir fépéria pourou kárakáre sámpenke. Yumo te ankwap ént mek pik mono, yumo ponankor fwap yakáp mwanapon.” ✧ 35 Aerá séria maok, mao pan sámpeaka am arop fárakap nkeap fek Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, wae maomékir fár. 36 Aenánko maok, am arop ponankor man nkerá paokoprá warákária maok, am fárakapao kor wae fépér. 37 Yino sip mek yakápinámp arop ponankor te 276ono. 38 Am fárakapao fépérapo wae pwi nánko maok, wit ankwapmwaek te sip kápaeantánoria ént solwara mek épéria pono.

Sip faokor akwapámp kar

39 Yámar aok nánko maok, am sip mek tére konap fárakapao am apár nke napan maok, am apár te maokeanorá mér mono. Woupwi mekamp you nkeapo maok, kwapwe kare. Aenánko maok, am fárakapamp ninikao sip am mwaek youmpea woupwi mek kárak fek tank naenámpan mpwe. 40 Aeria maok, anka fekamp paok ponankor karrá fékéria, anka solwara mek pwar. Tá paok ankwap sip stia me mek yarokwapnap aokor-aokori pwar. Tá me kor mwaekamp sel narek ér-sampokea pwar. Makia napo maok, sip wae ouwirao sámpea woupwi fik sakwap. 41 Aenámpan maok, sip yoump raeria me kor mwaek te kárak mek fumpeyak. Aenánko maok, éntao weaok mwae knámp korop ko panánkarae yak nánko sip fopwari akwap. 42 Tá soldia fákáreramp

ninik te takria kalabus fákáre érrá tukupea pirikimpá tukupantáno, man kar fékér mwaria. ⁴³ Aenapan maok, maomp ofisa Polén yaewourámp kwamp maok sérrá, “Taki kwapono, mono. Ponankor arop ér i konap te solwara mek fékér-kirámp rá érrá tukupeaka fikanápono. ⁴⁴ Tá ankwap fárakap te sip mekamp yao kárakére má ti, tá ankwap sip fopwarianámp kárakére má tia érrá tukupanápono.” Aeránko maok, am fárakap sérámpaokria, yino ponankor tukupea fikria maok, arop ankwap ént mek pik mo, fwapono. ✧

28

Pol apár amor ke Malta mek yakámp kar

¹ Yino fwap koropeaka solwara woupwi mekia maok, yino wa nánko, am apár amor ke e te Maltano. ² Am mekamp arop fárakap te yinan kwapwe kare ninikria yaewouriapono. Am ke fek warákam koropria námpare námpantá maok, am fekamp arop yaomwi yankia pwarará maok, yinan ponankor yaomwi fek éréképá tukup napo, yae yérénkrá tankáp. ³ Aenánko, Pol yao ankwapmwaek tiaka yaomwi mek sinaeria nánko maok, tá takam-ti yao mek yakea yaomwi touwe nukup nánko, ek mankria Polomp yae yampea tokoropeyak. ⁴ Aenánko maok, am fekamp kounteouráp aropao kor am takam Polomp yae yampea tokoropeyak námp nkea maok sérrá, “Ae te am arop te arop tirá wour i konámp on. Mao te solwara mek sumpwi mo námpao maok, kwatae ankank napo nopok i konámp kwar te, mao yiki yak te monoria námpon.” ⁵ Aenapan maok, Polo am takam far-siránko maok, yaomwi mek piká párákap nánko, Pol te touwe kánanke sámp mo. ✧ ⁶ Aenko maok, kounteouráp arop te Polomp pourou yámpria, apárok piká párákapria sumpwi naenámpan mpwe ninikria, yépékrá yakáp napan maok, ankár mo karonó. Aenánko maok, am fárakapao sérrá, “Máte kwar ankwapono.” ✧

⁷ Am tankáp nap fek wonae fik yaknámp apár te am apár amor ke taokeyak konámp arop Publiusomp apárono. Am arop te yinan éréképá pokea námokuráp nap mek yinink kumur fek yinan taokeyak námpono. ⁸ Publiusomp naropwar te touwe woukoupea yare touwe kwatae méntér sámpea amp. Aenánko maok, Polo maonámpok youmpea, maomp pourouk yae papria kar toropwap nánko maok, maomp touwe warko fwap. ⁹ Mao takánko nkea maok, am apár amor ke mekamp touwenap arop te ponankor koropapo maok, Polo am fárakapan fwapokwaprá kákámpon. ¹⁰ Aenánko maok, am fárakap yae-párak kare ninik fek yinan yaewouria maok, yino sip mek tukupnámp ke fek yino monámp ankank yinan ti-sápapono.

Polo akwapea Rom mekimp kar

¹¹ Yino am apár amor ke Malta mek yinink yunk yakáp. Am mek te taun Aleksandria mekamp sip ouwi tokwaenámp ke fek am mek yépékrá yakeanámpan akwap naerianánko, yino am mek kounkour. Am sip me kor mek te kwekár kwar Susomp tam feaenámp poumou-tarápyaramp wunéri kumwi tenapono. *

¹² Yino tukupea taun Sirakyus mek yininki yakáp. ¹³ Aea maok, am feknámp tukupea Regium mek ankáranki yakápia ankwap kumur nánko, ouwi tokwae yae-mánkwán mwaeknámp korop nánko maok, yino Regium pwar. Tá yinink yámar táman yino tukupea taun Puteoli mek sip pwar. ¹⁴ Am némpouk am fek yino Kristen ankwap fákáreran kikipánko maok, am fárakapao yinan

✧ 27:44: Ap 27:22-25 ✧ 28:5: Mk 16:18 ✧ 28:6: Ap 14:11 * 28:11: Am kwekár kwaromp poumou tarápyar Kastor ntia Poluksan am sipamp e takrá tákapapon. Sip mek tére konap kápae kare arop te am kwar yawor táman lotu i konapon.

sérrá, “Yumo te yinont mapek fákánek yae yakáp mwanapono.” Aerapo maok, yino am fek mént yakápia maok, warko am fárákapan pwarará, taun tokwae Rom mek tukup mwaria. ¹⁵ Aenángo maok, Rom mekamp Kristen fárákap yino koropnámp kar wawia am fárákap koropea yinan mwaeao kikip. Yino am fárákapan te Apius maket mek kikipimpono. Am fek te ‘Arop Néntép konap Nap Yininkaopwe’rá sér i konapono. Am fek Polo am fárákapan nkea maok, Kwarén ‘Aesio’rá séria, maomp ninik mek wae kárákáre sámp.

¹⁶ Yino tukupea Rom mekánko maok, gavman tokwaerao Polén sérrá, “Fwaponono. Amo nap ankwap sámpéa, am mek amwan taoke-sámp yáraknámp soldia méntér yakenke.”

Polo Rom mek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámp kar

¹⁷ Polo Rom mek yininki yakea maok, Juda taokeyakáp konap arop fárákapan koropenkria wumwi. Aenángo, am fárákap koropea koupoukour napo maok, am fárákapan arakrá sér, “Nánaeou tárápu, ono te wokwaek námoku nomp arop fi mek sámpá ouroukup mo, tá nomp toutounápomp loan kor ták-sir moi nampon. Aenampan maok, onan Jerusalem mek fákapea Rom fákáreramp yaek pwar napon. ¹⁸ Aeria maok, onan am fákárerao Rom mekamp aropao, onomp kot wawanoria pwar napan maok, am fárákapao nke nap te, onan sámp-wouroump mwanap kwatae ninikinamp ankank te yak mono. Aenángo, onan pwar mwaria napon. ¹⁹ Aenapan maok, Juda fákáre am kar ták-pwar napon. Aenapantá maok, ono ankwap mwae kup yak mono. Ankár Sisaro onomp kot wawanoria nampon. Aenampan maok, ono te onomp firan kot nanamp kar yak mono. ✧ ²⁰ Aeno, am táman saráp ono yumwan wumwiri nampon. Onomp ninik te, ono yumwan nkeaka kar sénaeria nampon. Ono te nomo Israel fi ponankor yépéknámp arop táman méria yépékrá yak nampon. Am fi fek táman oukoumwan onomp yaek sen mámá fákap tenapon.” ✧

²¹ Tá am fárákapao man arakrá sér, “Yinan te Judia mekamp arop te amwan taknap kar pas fek kumwia sér mono. Tá Juda ankwap ankárank am mwaeknámp yinonámpok koropea amoinap kar farákápria, amwan kwatae kar sér moi námpon. ²² Aeno yino te amoku kareao waráp ninik farákáp napo, wa mwaro. Yino te wae mérono: Ponankor némpouk mwaekamp koumteouráp arop te nomo Juda ou mek wourékam fi yoronap arop fárákapan kar kwatae sérar napon.”

²³ Tá am fárákap yae ankwap séritea maok, am yae fek kápae kare arop koropea, Polo yakámp nap mek koupoukour. Polo am fárákapan Kwaro náráp firáp taokeyak konámp kar, tá Mosesomp lo fek yaknámp kar, tá profet fákáreamp kar aran am fárákap ‘Jisasén méranápono’ ria koumouneknámpia kárákáre fek farákáprá akwapea kumur mek. ²⁴ Aenámpan maok, arop ankwap fárákap ninik nap te am Polo farákápnámp kar te kare karonno. Aeno ankwap fárákap te maomp kar karenoria mér mo. ²⁵ Aeria maok, am fárákap te námoku kok támao kar yorowarrá tukup mwaria napo maok, Polo kar ankwap arakrá sér, “Yiki Kor Spiritao nomp toutounápén profet Aisaiamp top kor feknámp arakrá sér,

²⁶ ‘Amo akwapea am arop fárákapan arakrá sérampo:
Yumo te kápae kare por kar wa mwanapan maok,
Tá yumo am kar fi te mér mwanap pourou mono.
Tá yumo te kápae kare por énoukoup mwanapan maok,
yumo ankank ankwap wuri nke mwanap pourou mono.

²⁷ Am arop fákáreamp ninik te ankár épérépi yak nánko, Tá am fárákap kar wa mwanap woupwi te kokwae. Tá am fárákapamp yi wouri yakáp mwanaponon. Takria am fárákap ankank ankwap nkeria, kar wawia am kar fi méria ononampok arákarrá korop napo, ono am fárákapan fwapokwapi papantáno.' ✧

²⁸ Aerimpara, yumo te mérenke: Kwaro nomwan warko érékép naeria kwapwe kare térenámp kar máte Kwaro ankwap fi kounteouráp aropaonapok sámp-kérép tenámpara, am fárákap te waeman wa mwaria napon." ✧

²⁹ Polo takrá séria pwaránko maok, am Juda fákáre wae tukupria maok, námoku kok sérarrá téréménkrá tukup.

³⁰ Aeria maok, Polo am nap mek te anánk yopwar fek yakria, am nap mek yak námp fek nap naropwarén mani nénkrá yak. Aeria maok, arop náráp nap mek korop napo nkerá te, 'Fwaprá kar korop naponon, nap mek koropenk'rá sér i konámpon. ³¹ Aeria maok, mao te kounteouráp aropan Kwaro maomp firáp taokeyak konámpan farákáприя maok, Jisas Krai Tokwae Karamp kar yénkrá farákáp konámponon. Mao kar farákáp naeria te apáp mo námpara, arop ankwap te man te taokor mono.

Polo Rom Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Polo taun Korin mek yakria, mámá pas apár Itali mekamp taun tokwae Rom mekamp Kwarén mérap Kristen koumteouráp arop fárákapampor kumwia, yupu Fibimp yaekamp sámp-kérépámpon. Am Kristen fákáre te ankwapmwaek Juda fi, tá ankwapmwaek ankwap-ankwap fi mekampono.

King Sisar te am taun tokwae mek yakria, kápae kare arop fi taokeyak námpon.

Am pas fek te Polo makrá sér: Juda mekamp arop fi, tá ankwap fi mekamp aropao kor, ponankor te kwatae ninikráp arop fárákapono. Aenapao maok, kápae kare koumteouráp arop Jisasén méria mao sénámpaok paokop napo maok, Kwaro am fákáreran 'Yae-párak kare koumteouráp arop'rá sénámpon.

¹ Ono Pol, ono Krai Jisasomp tére konamp aropono. Kwaro onan, aposel yakaeria maok, onan sérrá, 'Amo onomp Kwapwe Kare Kar farákáp nanap' rimpon. Ono má pas kumwi namp máte taun tokwae Rom mek yakápnap Kristen fákáre yiráp por saráp nampono. ✧

² Wokwaek kar Kwaro námokuráp profet fákáreran 'Onomp Kwapwe Kare Kar wakmwaek kare kar korop naenámpón'rá séránko, profet fákárerao Kwaromp buk fek kumwiapono. ³ Aeap am te mao náráp Tárápan sénámp Kwapwe Kare Karono. Arop nomo mwaek te, mao King Devit yakámp fi mek arop kare yakámpon. ⁴ Kwar námokunámp mwaek te spiritara, aropao man faropea sumpwi pap napo, Kwaro man apár me mekamp fárámpea papria maok, nomwan náráp kárákáre tokwae yénképrá, "Mao te onomp tárápono' rimpon. Mao te nomp Tokwae kar Jisas Kraisono. ✧ ⁵ Kwar námoku onan ninikia Jisasén sénánko, onan, aposel téreaeriaka, tére tokwae kwapwe sápnámp te, Kraisonp eran sakap mwanapria nimpon. Am takimp te, arop fi ponankor mériaaka má karaok paokop mwanapria nimpon. ✧ ⁶ Yumo Rom mek tankápnap arop fákáre, yumwan kor Jisas Kraiso wumwianánko, wawia méntér maomp firáp yakáp naponno.

⁷ Rom mekamp arop yumwan te Kwaro warákárriaka wumwi námpono. Yumo te maomp arop fákáre yakáp napara, ono yiráp por mámá kar kumwi nampono. Ono ninik namp te, nomp Naropwar Kwar ntiaka Jisas Krai Tokwaerao yumwan námoku ninikiaka yaewourria yonkwae porokwe sánk nepo, yumo yonkwae porokwe fek yakápenkria nae.

Polo Rom mekamp aropan nke nae rimp kar

⁸ Ono manénkir sénae namp te, arop némp-némp ponankor yiráp mér kárákáreran sérar naponno. Aenapantá maok, Jisas nomp ninik mek tére námp fek, ono yumwan ponankor ninikria yumwan onomp Kwarén 'Aesio'rá sénámpon. ✧ ⁹ Ono te Kwaromp térean saráp tére kárákárerá maomp Tárápan Kwapwe Kare Kar farákáp konámpono. Aeria kápae kare por yumwan ninikria kar toropwap i konamp te, Kwaro wae mér námpon. ✧ ¹⁰ Ono yumwan nke mo, yak namp kwamp te, ono Kwarén turunk nanko, mao onan takaeria námp kwamp te, mao onompor mwaek kup yoro nánko, yumwan koropá nke nanámpon. ✧ ¹¹ Ono yumwan nke nae kar namp te, yumwan kárákáre sánk nanamp Yiki Kor Spiritamp ourour wor-pwar naeria nampon. ¹² Ae naenámpara, onomp ninik te yiráp Kwarén mér nap onan yaewour, tá

✧ **1:1:** Ga 1:15 ✧ **1:4:** 2 Ti 2:8 ✧ **1:5:** Ga 2:7 ✧ **1:8:** 1 Te 1:8 ✧ **1:9:** Ef 1:16 ✧ **1:10:** Ro 15:23-24

onomp Kwarén mér nampao kor yumwan yaewour, arak nánko maok, am támao nomwan énéni nomp ninik mek kárakáre sáp nánko yakáp mwar kar nampono.

¹³ Kémpiyae tárápu, onomp ninik te yumo fwapia mér mwanapria nampon: Ono waeman kápae kare por yumonapok korop naeria ninik nampon. Onomp tére te arop ankwap firan yaewour nanko Kristeni napara, yumwan kor taknámpá, yaewour naeria nampan maok, kápae kare por ankwap térrao onan taokor fákeyak námpon. ¹⁴ Kwaro onan yaewourianánko, ono maompara, nopok ono ami námp fek taun mek yakápnap aropan yaewour, tá némpouk mwaek yakápnap aropan yaewour, tá mér tokwaeráp aropan yaewour, tá mér mo kare nap aropan kor yaewour nanampani námpon. ¹⁵ Aeria maok, onomp ninik te Rom mek tankápnap arop fárakap yumwan kor Kwapwe Kare Kar farákáp naenampon.

Kwapwe Kare Kar te Kwaromp kárakáreno'rá sénámp kar

¹⁶ Ono te Kwaromp Kwapwe Kare Kar máte pwarápa mo i konampon. Am te apae riteanápe, Jisas nomwan warko éréképnámp kar te Kwaromp kárakáre am fek yak námpara, arop ponankor Kwarén mér napo te, warko éréképria maok, yino Juda firanmékir éréképea sámpá yakrá, arop ankwap firan kor mént érékép nánko, korop napon. ✧ ¹⁷ Am Kwapwe Kare Karao nomwan Kwaro fwapokwapia 'Yae-párak kare arop'rá sénámpan yéncép námpon. Am te nomo Kwarén mérrá tukup námp fek saráp yak nánko, Kwaro nke námp fek yae-párak kare arop yakáp námpon. Am te Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sénámp niamp námpon: "Arop fárakap Kwarén mér napo maok, mao man 'Yae-párak kare arop'rá sénánko, mao te fwap yiki yakáp mwanapon." ✧

Arop ponankor Kwarén pwatea kwatae ninikaok paokop i konap kar

¹⁸ Nomo te wae mér námpon, arop ponankor Kwaromp ninik pwarará, námokuráp nkwakwe make ninik kwataeak paokopria, am kwatae ninik támao kar kare sámp-anámpea pap nap fek te, yámar mek yaknám Kwaro am fek táman náráp yopor yonkwae yéncép námp te, taknap arop fárakapan nopok touwe kwatae sánc konámpon. ✧ ¹⁹ Am te apae riteanápe, am fárakap Kwaromp ninik kápae kare ankwapmwaek waeman érik nkea mér napao napantá námpon. Kwar námoku am ninik wae yéncép námpon. ²⁰ Kwaro kápae kare ankank wokwaek kar yoroiakámp te, yakrá oukoumwan kor yakánko, arop ponankor wae nke napara, Kwaromp ankank arop nke mo nap, ankwapmwaek érik yak mo námp, Kwaro ninik námp fi kor ntiaka kárakáre tokwae yaká yak naenampan kor wae fwap mér napon. Aenapara, arop ankwap te 'Ono Kwaronám ninik mér moria nampara, ono Kwatae niniki namp yak mono'rá sénaenam pourou mono. ✧

²¹ Kwarén te wae mér napao maok, mao te 'Kwar kareno'rá ninik mo, tá Kwaromp e sakap mo, tá Kwarén 'Aesio'rá sér mo napon. Am fárakapamp ninik te épéperépi akwapria, ninik ntiá mér te kirikip yak námp niamp námpon. ✧ ²² Am fárakap támao kwekápria sérrá, 'Yino te mér tokwaeráp'rá sénapao maok, épérep kari tukup napon. ²³ Aeria maok, sumpwi mo, yiki yak konám Kwarén younkwe sirarea, warko lotu mo, námokuráp ninik fek sumpwi konám ankankamp wunéri táman, arop niamp yoro, ant niamp yoro, yao pwae mekamp fir niamp yoro, tákam niamp, tá sipar niamp yororoia, am ankank táman lotu i konapon. ✧

Nkwakwe make ninik kwatae

²⁴ Aeapantá maok, Kwaro wampwe kwaeria pwate nánko, námokuráp kikiank ninikao éréképeanánko, oumnámp ninikaok paokopria maok, popwarápaé sámp konap ankank táman nonopok pourou kwataerá kák konapon.

²⁵ Am taknap arop fárákap te Kwaromp kar kare te pwateaka, nopok kwekár karwaok paokop napon. Aeria maok, ankank ponankor yoroimp Kwarén younkwe sirarea, Kwaro wokwaek kar yoroimp ankank táman loturá, am ankankamp yae ankore mek paokop napon. Kwaro námoku ponankor ankank fi korara, nomo maomp eran sakap saráp yakáp mwaro. Kare tak mwaro.

²⁶ Am fárákap Kwarén younkwe sánk napantá, Kwar te am fárákapan kwaporok pwate nánko, am fárákap námokuráp pwarápaé konap kikiank ninik mek yakáp napon. Tá am fárákapamp koumteourao kor poumou nap mek tankáp konap yae-párak kare ninik pwarará, kwatae pwi yak monámp ankank táman koumteou námoku kok pourou mwaek térerá paokop napon.

²⁷ Aenapo maok, poumou-tárápuaok kor náráp koumteourént yakáp konap ninik kwapwe te pwatea maok, arop ankwapan yupunámp taknámp kikianka waeria maok, arop ankwapan nkeaka pwarápaé mono, yupunámp kokopor napo, am námoku taknap ninik kwatae támao nopok námokuráp pourouk touwe kwatae sámp konapono. ✧

²⁸ Am taknap fárákap te Kwaromp yae ankore mek yakáp mwanap ninik sámp mo napantá maok, Kwaro wampwe kwaeria pwate nánko maok, námokuráp ninik kwataeaok paokopria nkwaekwe make ninik kwatae aropao tak mo i konapan mao tak napon. ²⁹ Nkwakwe make ninik kwatae te ninik mek top koupouri yak nánko maok, arak i konapon: Pwi yak monámp ninik, tá kikiank ninik kwatae, tá arop ampwae sámp konap ninik, tá ankank tokwaeráp aropan kokwarokrá paokopria, tirá wourrá yoporrá paokop i konapon. Poupwekáprá, arop ankwapan mao saráp kwatae ninik námpan mpwe ninik i konapono. Tá ankwap fárákapan kánánkámp sérarrá paokoprá, ³⁰ tá ankwapamp e kwatae pap mwanap kwekár kar sérarrá paokoprá maok, Kwarén kor yoporrá kara waerá paokopria maok, arop ankwapan pourou wouroumprá paokopria, námo te wae mér nampria maok, námokuráp e sakap konapono. Apae mokop mwaria ankwap wourékam ninik kwatae mént térerá paokopria, éntupwar naropwaromp karan kor ták-sir konapon. ³¹ Kwapwe kare ninik yak mo. Tá mao námoku sénap karan kor mériaka mántwaok mo i konapono. Námoku mwearoao kor nouroup mo, tá arop ankwapan kor aropomp mo i konapon. ³² Kwaromp yae-párak kare karao sérrá, “Taknap arop fárákap te faokor mwanapono.” Am arop fárákap te am kar te wae mér napao maok, am táman te apáp moria maok, ankár am kwatae ninik táman sámpea paokopria, arop ankwapao napan kor, fwaprá kar naponoria warákárrá maomp e sakap konapono.

2

Kwar kotnámp te ‘Yae-párak kareno’rá sénámp kar

¹ Aeria maok, yumo ponankor arop yae kurépi fokoprá ankwapan sérar i konap te, ono yumwan ankákáranrá sér rae: Amoku te ‘Ono kwatae ninik moi namp’rá sénanap pourou mono. Wawae! Amo ankwapan yae kurépi fokoprá sénapan maok, amo kuri tak i konapara, am sénap kar te amokuráp pourouk kuri akwap námpon. ² Nomo te wae mér námpon: Kwaromp kot te yae-párak kare ara, am taknap aropan te touwe tokwae kwatae sánk nae-námpono. ³ Amo arop ankwapao nánko, wawiaka man yae kurépi fokoprá

✧ 1:27: Wkp 18:22

kar sénap te, amoku kor tak i konap te Kwar te amwan pwar nánko, fwap yak nanampan mpwe ninik rape? ⁴ Kwar te amwan touwe koupour sánk mo, yae-párak kare ninikria yépékrá yak námp te, ‘Am te kánanke kwatae’ ritea nape? Kwaromp ninik kwapwe amwan, am kwatae ninik te pwaraeriaka amwan yépékrá yak námp te, amo wae mérapono. ⁵ Amo kwatae ninik pwar mo, sampá yak napo akwapea tokwae yak námp te, amoku, am fek touwe tokwae sámp nanampria napon. Nánkár wakmwaek Kwaro arop ponankor kotnámp yae fek te youpoukwapria amwan am fek touwe tokwae kwatae sánk naenámpnon. ⁶ Kwar te am yae fek arop ponankor youroukoupria te, maoinap ninikan puri fek youroukoup naenámpnon. ✧ ⁷ Arop ankwap fárakap kárakárerá kwapwe kare ninikaok tukupria, Kwarént yámar mek kwapwe kare yakápria te, e tokwae sámpria pwar mo i konámp yiki yak sámp mwanámpria napon. Am koumteouráp aropan te Kwaro yiki yaká yakáp mwanap nénk naenámpnon. ⁸ Aeno ankwap fárakap námokuráp ninik fek paokopria, Kwaromp kar kare pwarará kwatae ninikaok paokop nap te, Kwaro am fárakapan youpoukwapria touwe kwatae nénk naenámpnon. ✧ ⁹ Arop ponankor kwatae ninik fek yakáp napan te touwe kwatae korop naenámpnon. Am touwe te Juda firaomékir touwe sámpea napo, ankwap fi aropao kor sámp mwanapon. ¹⁰ Aeno arop kwapwe kare ninikaok paokop nap te, e tokwae ntia yonkwae porokwe sámpria, wakmwaek yámar mek Kwarént yae-párak kare yakáp mwanapon. Am te Juda firaomékir sámp napo maok, ankwap fi mekamp aropao kor énéni sámp mwanapon. ¹¹ Kwar te ankárankamp fi aropan saráp ninik mo i konámpnon. Mao te ankárankamp puri fek ponankor arop firan youroukoup i konámpnon. ✧

¹² Ae konámpara, arop ankwap fi ponankor lo moria, nkwakwe make ninik fek térerá paokopi nap fek te, Kwaro am fárakapan lo fek youroukoup mono, am kwatae ninik fek paokopi napan naenámpnon. Aeno arop ponankor lo mér napao, kwatae niniki nap te, Kwaro am lo fek yaknámp kar youroukouprá am arop fárakapan kot naenámpnon. ¹³ Arop lo kar wawiaka mántwaok yarak mo námp te, Kwaro nke námp fek yae-párak kare arop mono. Aeno arop lo kar wawia mántwaok yáraknámp aropan saráp Kwaro man yae-párak kare aroponorá sénaenámpnon. ✧ ¹⁴ Arop ankwap fi lo mo napao maok, ankwap fárakap námokuráp ninik fek lo sér i konámpaok kwapwe kare ninikrá paokop nap te, am lo monap aropao maok, námokuráp ninik mek lo niampi yakáp napon. ¹⁵ Am fákáreao lo wa mo napao loaok paokop nap te, Kwaro wokwae am fárakapamp ninik mek sánkeakámpan érik yéncép námpnon. Arop kwatae ninik napo, námokuráp ninik mekamp fwapnae ninikao sérrá, “Am te kwataenono.” Tá yae-párak kare ninik nánko, ‘Am te kwapwe kareno’rá sér i konámpnon. Am fwapnae ninikao kor Kwaromp lo karao aropamp ninik mek yakria yéncép námp niampon. ¹⁶ Nánkár wakmwaek Kwaro aropamp ninik mek yakápnámp ninik younkoup naenámp yae fek te, Kwaro am younkoup naenámp tére Jisas Kraiséen sánk nánko, mao tére naenámpnon. Ono farákámp konámp Kwapwe Kare Kar mek te, máma kar yak námpnon. ✧

Juda fi, Lo mér nap támao fwap námwan yaewour naenámpnan mpwe niniknap kar

¹⁷ Yumo te Juda fiara, yiráp ninik te lo mér napara, kot napo, loaok yumwan fwap yaewour naenámpnan mpwe ninik napon. Yumo sérrá, ‘Yino te Kwaromp firápara, fwapon’ ria yiráp e narek sampok konapon. ¹⁸ Yumo te Kwaro ‘Arakrá térenk’ránko, mérap te, yumwan kápae kare por lo kar

farákáp napo, méria yakáp napara, ‘Yae-párák kare ninik námpara, yino te kwapwe kareno’rá sénapon. ¹⁹⁻²⁰ Yumo te arakrá ninik i konapon: ‘Yino te lo kar fi sámpea, mér kwapweria, kare kar sér i konap ninik mér námpara, arop yi wurumpi yak nánko te, fwap mwae yéncép mwanámpon. Yino te arop kirikip mek yakáp napo, yino sarom wae niampara, Kwaronámpok koropenkria éréképea korop konámpon. Yino te arop yonkwae kour mo napo, mérenkria yéncép konámp aropono. Yino te oukoumwan mér monap aropamp tisanono.’ ²¹ Táte karenono. Yumo arop ankwapan yéncép napao maok, ae te apae nánko yumoku kareao kor mántwaok mo napon? Yumo ankwap firan ‘Oukuni kwapono’rá sénapao maok, yumo kor oukun nap tene. ²² Yumo sérrá, ‘Arop ankwapamp yupurént kokopori kwapono’rá sénapao maok, yumoku kor tak i konap tene. Yumo kwekár kwarén ‘Mono’rá sénapao maok, maomp lotu nap mekamp ankank oukun i konap tene. ²³ Yumo te warákár sérrá, “Yino maok Kwaromp lo te wae mér námpono.” Makrá sénapao maok, yumoku kareao kor am lo kwe-pwar konapon. Yumo taknap ninik te Kwaromp e kwatae pap napon. ²⁴ Kwaromp Buk fekamp kara am fek arakrá sénámpon: “Yumoku taknap ninik táman nkeaka arop ankwap firao kor Kwarén wouroumpria, maomp e apárok sámp-anámp napon.” ☆

Yipi fárakap konap kar

²⁵ Kareno, yumo Kwaro Mosesén sánkámp loaok tukupria, yipi fárakap nap am te kwapwe karenono. Yumo ampaok mo nap te, yipi fárakap moinap arákár napon. ²⁶ Aeno arop fárakap maomp yipi fárakap moi napao, loaok yae-párák kare ninik fek yáraknám arop te, Kwaro nke nánko te, yipi fárakapnap arop niamp napon. ²⁷ Kare, kumwiap lo yumont yak nánko, yiráp yipi fárakap napan maok, yumo am lo kwe-pwarapo te, nopok arop yipi fárakap moi napao loaok yae-párák kare paokopria te, yumwan wouroump mwanape. ²⁸ Arop Juda fi mekampao saráp te Juda kare mono. Yipi fárakap konap ninik te apae pourou yipi fekamp ankankanápe. ²⁹ Aeno arop námokuráp ninik meknám kar Juda nám kwamp te mao te Juda kare támaono. Tá yipi fárakap konap ninik kare, am támao kor aropamp ninik kare meknám korop námpon. Kumwianap lo fekamp karan saráp mántwaok térenap feknám korop mo i konámpon. Kwaromp Spiritampon. Arop am tak nám te, aropao nke nap fek arop tokwae yak mono. Aenám pao maok, Kwaro nke nám fek te arop tokwae kar yak námpono. ☆

3

‘Kwatae ninik te kwapwe kare ninik kwe-pwar naenámp pourou mono’rá sénámp kar

¹ Nomo Juda te, ankwap fi aropan kámákár tukup nám nie? Am yipi fárakapnap ninik te am mek tére kwapwe yak nám ni mo nie? ² Wakwe! Waeman Kwaro Judan nkwakwe make kwapwe kare ankank nénk námpon. Ankárank te, Kwaro wokwaek kar Juda fi nomwan náráp kar sánkámp te, fwapia taokeyakáp mwanapria nimpon. ³ Kareno, Juda ankwap fárakap am kar níkia paokop mo napon. Am tak napo te, Kwaro námoku sérimp kar am te mántwaok mo, wampwe pwar naenámp nie? ☆ ⁴ Mo karon. Arop ponankor te kwekár i konapan maok, Kwar ankárankao saráp kare kar sér i konámpon. Am te Kwaromp Buk fek arakrá sénámp niampon: “Kwar e! Amo te yae-párák kare ninik fek onan kot napon.

Tá amwan kot mwaria ninik napo te,
amo am kot kwe-pwar nanapon.” ☆

⁵⁻⁶ Ono aropamp ninik niamp fek sénae nae: Nomp ninik kwataerao Kwaromp ninik kwapwe kare érik yénkép nánko te, nomo te apaerá sér mwanámpon? Kwar te nopok onomp kwatae ninik fek touwe sáp námp te ‘Am te pwi mo námpon’rá sér mwanámpon nie? Mo karonó! Kwar te yae-párák mo námp kwamp te, mokopiaka ponankor aropamp ninik younkoup naenámpon? ⁷ Arop ankwapao arakrá sénaeane: Ono kwekár nampao, Kwaromp kar kareran érik yénkép nanko, maomp e sakap napo, tokwae kari yak nánko te, apae riteaka Kwaro onan, amo te kwatae aroponoria am fek touwe kwatae sáp naenámpon? ⁸ Arop ankwap fárákapao onan wouroumprá kwekár rá sérrá, “Polo arakrá sénámpon, ‘Ae! Nomo kwatae ninikan kor sámpea paokopria, am fek Kwaromp kwapwe kare ninikan érik yénkép mwanámpon.’” Aerapan maok, am ninik te kwapwe kare nie? Kwatae kareno. Makrá sérarnap aropan te Kwaro waeman yae-párák kare ninik fek am fárákapan kot naenámpon.

Yae-párák kare ninikráp arop ankwap yak mono’rá sénámpon kar

⁹ Kwaro Juda fi nomwan warákárria, arop ankwap firan warákár mo námp ni, mokopono? Ono wokwaek arakrá séri nampon: Juda nomokuia maok, arop ankwap firao kor ponankor mént ankár kwatae ninik fek saráp yakáp námpon. ☆ ¹⁰ Kwaromp Buk fekamp karaó sérrá, “Arop ankwap yae-párák kare ninik i konámpon arop yak mo karenono.

¹¹ Arop ankwap yae-párák kare ninik fi
fwapia mér mo,

Tá arop ankwap Kwarén oupourouk námp yak mono.

¹² Arop ponankor Kwarén te wae pwate naponó.

Arop ponankor ankárankamp pourouráp fek
kwatae kare arop yakáp naponó.

Am ou mekamp arop ankwap
kwapwe kare ninik mo kare napon. ☆

¹³ Am fárákapamp kar kwatae sérarnap top kor te
arop papnap apár me kikir akwap nánko,
mákáre aok konámpon niampi napon.

Am fárákapamp táp meknámpon te
kápaé kare kwekár kar sér i konaponó.

Am fárákapamp táp mekamp kar touwe te
karnaerao arop yamp nánko,
sumpwi konámpon niampao top koupouri yak námpon. ☆

¹⁴ Aropamp ninik mek touwe sánknámpon kar
sérar i konapon.” ☆

¹⁵ “Koupour yopor yonkwae pwarámpria
arop ankwap tirá wour i konapon. ☆

¹⁶ Ankár takrá paokopria maok,
Kápaé kare aropan nkwakwe make sokororia
maomp ankankan kor souroumpoura waerá
ninik mek kápaé fápáramprá kák napon.

¹⁷ Ankwap fákárerént ankárankamp ninik fek
yakáp i konap ninik te mér mo napon.

☆ 3:4: Sng 5:14 ☆ 3:9: Ro 3:23 ☆ 3:12: Sng 14:1-3 ☆ 3:13: Sng 5:9; 140:3 ☆ 3:14: Sng 10:7

☆ 3:15: Snd 1:16

18 Kwaro námwan naeanria kánanke apáp mo i konapon.” ✧

19 Nomo te wae mér, má kápae kare kar loraó sénámp te, lorámp yae ankore mek yakápnámp arop fárákapan sénámpon. Aenámpara, arop ankárangkaó sérrá, ‘Ono te kwapwe kare aropono’rá sénaenámp pourou mo kareno. Apár-apár ponankor mekámp ponankor arop te waeman Kwaro nke námp fek te kwatae niniki tenámpon. 20 Arop lo karaok saráp yárák námp te, Kwaro nke námp fek yae-párák kare yaknámp arop yak mono. Lo te párák nomp kwatae ninikan yénkép námpon. ✧

Arop Kraiséén mér námp te ‘Yae-párák kare arop’rá sénámp kar

21-22 Oukoumwan Kwaro ankwap mwae kup yénkép námp te, námoku nke námp fek yae párák kare arop yakáp mwanapan námpon. Am te loamp mwae páráknámp korop mono. Am te Jisasén mér nap fek korop námpon. Oukoumwan te Kwaro Jisas Kraiséén mérnámp aropan fwapokwapia yae-párák kare kák námpon. Lo kar kumwi naprént profetomp kar sénámp te, am Kwaronámp kwapwe kare ninik táman farákáp napon. Am ninik te araki yak námpon: 23 Nomo ponankor waeman kwatae niniki tenámpara, nomo Kwaromp waeráp kwapwe kare niniként pwi mwanámp pourou mo kareno. ✧ 24 Aenámpan maok, Kwaro nomwan ninikia yaewour naeria nomwan Kraís Jisasomp tére fek warko yamokwapea ‘Yae-párák kare arop’rá sénámpon. Am te námoku tére námp fek yae-párák kare arop mono. Kraís Jisasomp tére fek nomwan kwaporok ti-sáp námpon. ✧ 25-26 Wokwaek kar Kwaro ninikia sérrá, “Jisasén apárok sámp-kérép nanko, pikia sumpwianánko, arop ponankor man mér napo, Jisasomp yirirao kwatae ninik tirá épér naenámpon.” Am taknámp ninik támao Kwaro nomwan yénképrá: ‘Yumo te yae-párák kare aropono’rá sénanampria nimpon. Wokwaek kar arop ponankor kwatae ninik fek yakápapo, Kwaro yépekimp te, ‘Oukoumwan mér mo napon’ria koupour touwe kwatae sánk moimpon. Aeno oukoumwan mao má ke fek nomwan yénképnámp yae-párák kot i konámp ninik érik koropea yak námp te, nomo wae mér námpon: Kwaro námoku te ankár yae-párák kareao námp kwamp maok, arop ponankor Jisasén mér napo te, am fek táman ‘Yae-párák kare arop fárákapon’rá sénaenámpon. ✧

27 Aenámpara, námoku támao ‘Kwaro nomwan érékép námpono’rá warákár sénaenámp ankank te yak mo kareno. Am te apae riteanápe, Kwaro nomwan érékép námp te nomp yae-párák kare ninik fek mono. Nomo Jisasén mér námp fek saráp érékép námpon. 28 Oukoumwan te nomo arakrá mér námpon: Loaok paokop nap fek te, Kwaro ‘Yae párák kare arop’rá sér mo i konámpon. Ankár Jisasén mériaka paokopnap aropan saráp Kwaro man ‘Yae-párák kare aropon’rá sér i konámpon. ✧ 29 Ae te Kwar te nomo Juda firamp saráp ni, arop ankwap firamp méntér mo nie? Mo. Ankár arop ankwap firan kor mént am fákáreramp Kwarono. ✧ 30 Juda arop yipi fárákápnámp Jisasén mér námpan Kwaro mént ‘Yae-párák kare aropon’rá sér i konámpon. Tá arop yipi fárákápnámp Jisasén mér námpan kor, Kwaro am aropan kor ‘Yae-párák kare aropon’rá sér i konámpon. 31 Aenámpara, nomo te Jisasén saráp mériaka lo kar pwar mwanámp nie? Tak mono. Ankár lo mént tapokwapea kárakáre fek fokopeyak naenámpon.

4

Kwaro Abrahamén ‘Yae-párák kare aropono’rá sérimp kar

✧ 3:18: Sng 36:1 ✧ 3:20: Ga 2:16; Ro 7:7 ✧ 3:23: Ro 1:17; 3:9 ✧ 3:24: Ef 2:8 ✧ 3:25-26: 1 Jo 4:10 ✧ 3:28: Ga 2:16 ✧ 3:29: Ro 10:12

¹ Abraham te nomp ounáp, nomp pourou niamp makeno. Aeno mao am lo ntia Kwarén mér námp fek apae oupourounkrá nkempono? ² Tá kare Abrahamo kwapwe kare yarakámp fek, Kwaro nkeaka ‘Amo te yae-párak kare arop’rá sénánkoria te, am fek táman Abrahamo ‘Námo kwapwe kare nampono’rá warákár sénaenampono. Ae naempan maok, take ninik fek te Kwaro nke námp fek te yae-párak kare arop yak mono. ³ Aeno Kwaromp Buk fekamp kar te apaerá sénámpon? Am te arakrá sénámpon: “Abrahamo Kwaromp karan karenoria mér nánko maok, Kwaro táman nkea, ‘Amo te yae-párak kare aropon’rá sérimpon. ✧ ⁴ Nomo te wae méron: Arop téreaka mani sámpria te, ‘Kwaporok sámp nampono’rá sér mono, am te tére fek nopok sánk napo sámp námpono. ⁵ Aeno arop ankárankao námoku te mokopia yae-párak kare arop yak naenampanáp. Mao te Kwarén saráp mér nánko, Kwaro man maomp méran nkea sérrá, “Amo te yae-párak kare ninikráp aropono’ ri konámpono. Am Kwar te kwatae ninikráp aropao kor man mér nánko te, man fwapokwapria ‘Yae-párak kare ninikráp aropono’rá sér i konámpon. ⁶ Devito kor taknámp kumwiria sérrá, “Aropao mokoprá yarak námpan, Kwaro man ‘Yae-párak kare arop’rá sénámp te, am arop te fwap warákár kuno.” ⁷ Mao kumwiria makrá sérimpon,

“Kápa kare aropamp kwatae ninik te
wae Kwaro ponankor tirá épéria
torokoria pwate nánko te,
am arop fárakap fwap warákár mwanapon.

⁸ Kwar Tokwaerao arop ankwapamp kwatae ninik
warko nik mo, pwar nánko te,
am arop te warákár kuno.” ✧

⁹ Ae te Juda yipi fárakapnap arop fákáerao saráp warákár mwanap ni? Arop ankwap fi yipi fárakap moi napao kor énéni warákár mwanap nie? Nomo te wae Kwaromp Buk fekamp karan arakrá sér i konámpon: Abrahamo Kwarén méránko, Kwaro maomp méran nkeaka ‘Yae-párak kare ninikráp’rá sérimpon. ¹⁰ Am te Abraham mokoprá yarakánko Kwaro man ninikia ‘Yae-párak kare aropon’rá sérimpon? Mao te wae yipi fárakapea yakánko sérimp ni, tá oukoumwan yipi fárakap monko, sérimp nie? Mao te oukoumwan yipi fárakap mo nánko, Kwaro man ‘Amo te yae-párak kare aropon’rá sérimpon. ¹¹ Mao te oukoumwan yipi fárakap moitea Kwarén méránko maok, Kwaro man ‘Yae-párak kare aropon’rá sérimpon. Am yipi fárakap námp fek te arakrá yénkép námpon: Abrahamo Kwarén karenoria méránko, Kwar ‘Amo te yae-párak kare aropon’rá sérimpon. Aempara, mao te waomp ounápono? Arop yipi fárakap mo nap Kwarén mérnep arop, Kwaro am fárakapan ‘Yae-párak kare aropono’ránko, am arop fárakapamp ounápono. ¹² Tá mao te Juda yipi fárakapea napan kor maomp ounápono. Yipi fárakapea nap fek saráp mono, mérnep fek kor méntono. Wokwaek Abrahamo oukoumwan yipi fárakap momp fek kor Kwarén mérimpnámp taknámpnap arop ponankor te, maomp ounáp karenono.

‘Kwaro wokwaek kar sérimp te man mérnep arop ponankoramp’rá sénámp kar

¹³ Wokwaek kar Kwaro Abrahamén ‘Amo, tá waráp appeyaenápo kor apár ponankor sámpeaka am mek yakáp mwanapono’rá sérimp te, apae loan mérámp fek sérimpanápe? Abraham man mér námp fek Kwaro ‘Amo te yae-párak kare arop’rá sérámp kwamp maok, ‘Am apár sámpamp’rá sérimpon. ¹⁴ Táte kare, arop lo karwaok tukup nap fek saráp am Kwaro ‘Sánk nanámp’rá

sérinámp kápae kare ankank am sámp mwanapanánko te, Kwarén mérnáp ninik te kwaporok yakria, Kwaro wokwaek 'Yumwan yaewour nanamp'rá sérinámp karao kor kwaporok yak naerámpon. ✧ ¹⁵ Nomo te wae mér námpon: Lo yak nánko, arop fárakapao lo ták-sinap te, am táman Kwaro yonkwae pwarámpria touwe kwatae sánk nae-námpon. Aeno lo yak mo nánko te, nomo 'Arop lo ták-sir konap aropono'rá sér mono. ✧

¹⁶ Kwar Abraham ntia maomp appeyaenápén, kwaporok sánk nanampria am kar sérimpono. Aempara, arop Kwaro am fárakapan sérinámp ankank sámp mwaria te, ankár Kwaromp karan méria maok, sámp mwanapon. Am te lo karwaok tukupnap aropamp saráp mono. Arop ponankor Abrahamo mér námpnám taknám am fárakapao kuri Kwarén mérrá yakáp napao sámp mwanapon. Abrahamomékir Kwarén mérimpara, nomo kor ponankor Kwarén mér námp te nomo Abrahamomp appeyaenáp támaono. ¹⁷ Am mér námp fek táman Kwaro náráp Buk fek Abrahamén arakrá sér, "Ono te amwan kápae kare arop firamp appenáp yoroi pwar nampono." Takrá sérinámp kar te Kwaro nke námp fek kárakáre yak nánko, nomp ounáp yak námpono. Am Abrahamo mérnám Kwar te sumpwinap aropan kor yiki yak warko sánk, tá yak monám ankankan kor mao sénánko forokor konámpon. ✧

¹⁸ Abraham te, am Kwaro sénám ankank te mokopia korop naenámpaoeaná mér mo námpao maok, mao ankár karenoriaka mántwaok námp te, aropao wae ankank koropnám nkea mér i konap niampimpon. Aenámpara, Kwaro séri námpnám mao te kápae kare arop firamp appenápono. Am te Kwaro wokwaek sérrá, "Abraham e! Waráp appeyaenáp tárápu forokor mwanap te, yámar mekamp térmeniam mwanapono." ✧

¹⁹ Abraham te 100 yopwar niamp araki yak nánko, maomp pourou te porokwe kare nánko, Sara te táráp sámp naenámp pourou mo námpono'rá ninik. Aenámpao maok, Abraham te Kwarén mérnám ninik te pwar moimpon. ✧ ²⁰ Kwaro wakmwaek korop naenámp ankankan séránko maok, Abrahamo kor ankár am táman wawia am mér námp pwarará, ankwap ninik sámp mo. Am mér támao man kárakáre sánk nánko, Kwaromp e sakapimpon. ²¹ Aeria maok, Kwaro wokwaek kar sérimp kar te pwar mono, fwap tak naenámpria mérrá yárákimpon. ²² Aenko maok, Kwaro Abrahamo mérám ninik nkea ninikia maok sérrá, 'Am ninik te yae-párak ninikono' rimpon. ✧

²³ Kwaromp Buk fek yaknám kar máte Kwaro ninikiaka 'Yae-párak kare aropono'rá sérimp te, Abrahamén saráp sér mono. ²⁴ Nomwan kor mént sénámpon. Nomo Kwarén mér námp am Kwar támao nomp Tokwae Kar Jisasén fárámpea pap námp, mao te nomp méran ninikria, nomwan 'Yae-párak kare ninikráp'rá sénaenampon. ✧ ²⁵ Kwaro Jisasén 'Numwar aropao man faropanápono' ria pwararámp te, nomp kwatae ninikan tirá épér naenámpria ninámpon. Tá Kwaro man apár me mekamp fárámpá papámp te, am fek táman nomwan 'Yae-párak kare arop'rá sénanampra nimpon. ✧

5

Kwaro nomwan 'Yae-párak kare'rá sénám kar

¹ Nomo Kwarén wae méri yakáp nánko maok, Kwaro nomwan 'Yae-párak kare aropono'rá sénámpon. Aenánko maok, nomp Tokwae Kar Jisas Kraís nomwan éréképeanánko, nomo Kwarén nouroup námpon. ✧ ² Nomo Kwarén mér mwanám mwae kup te Jisaso fikareanánko, nomo oukoumwan Kwaromp aropomp mek yinkeá yakáp námpono. Nomo am táman méria

✧ 4:14: Ga 3:18 ✧ 4:15: Ro 5:13 ✧ 4:17: Stt 17:5 ✧ 4:18: Stt 15:5 ✧ 4:19: Stt 17:5 ✧ 4:22: Stt 15:6 ✧ 4:24: Ro 15:4 ✧ 4:25: Ais 53:5 ✧ 5:1: Ro 3:24

Kwaro nomwan éréképeanánko méntér yámar mek kwapwe kare yakáp mwanámpan yépék nánko, am támao nomwan warákár sáp námpon. ³ Aeria am táman saráp warákár mwareano. Nkwakwe make kar nomp pourouk korop námpan kor warákár mwanámpon. Am te apaerianámpanáp, nkwakwe make ankank korop námp támao nomp ninik mek kárákáre yakáp mwanámp sáp námpon. ✧ ⁴ Nomo ankár kárákáre fek térerá yakáp nánko, Kwaro nomp tére kárákáre nkea warákár konámpon. Nomo Kwaro nomwan warákár námpan ninikia man yépékrá yakáp nánko maok, nomwan yaewouriaka warko érékép naenámpon. ⁵ Ae naenámpara, nomo yépékrá yakáp námp te, nomo kwaporok yépékrá yakáp mono. Kwaro nomwan wae Yiki Kor Spirit sáp tenánko, am Yiki Kor Spiritao nomp ninik mek Kwaromp yonkwae touwe konámp ninik kwarákár námpon.

⁶ Wokwaek kar kwatae ninikao nomwan porokwe pap nánko, nomo nomwan yaewour mwanámp pourou monámp ke fek táman, Kwaro Kraiso sumpwia nomwan warko érékép naenámpra nánapi pwara námpon. ⁷ Ae te wa loaok akwap konámp aropantá yaewourria ‘Ono sumpwi nae’rá sénaenámpon? Táte fwap ankákáránk kare aropao kárákáreria kwapwe kare konámp aropan yaewourrá mao sumpwi naeria te, fwap tak naenámpon. ⁸ Taknámp nomo oukoumwan kwatae ninik fek yakápánko, Kraiso sumpwimp te, nomwan ponankor yaewourimpon. Am ninik te Kwaro nomwan yonkwae touwe tokwaenámpan yénkép námpon. ✧ ⁹ Jisasomp yirirao kwarákareanámp fek nomwan yáraria pap námp fek maok, oukoumwan Kwaro nomwan ‘Yae-párak kare arop fárakapono’rá sénámpon. Aenámpara, oukoumwan te nomo waeman mér kare námpon: Jiaso nomwan yaewour saráp yak námpara, Kwaro nomwan kot mo, fwapono. ✧ ¹⁰ Wokwaek kar te nomo Kwarén yopornámp arop niampi yakáp nánko, am fek táman Kwaromp Táráp sumpwia am yopor niampia yak námp souroumpouri sirarrá, nomo Kwarént nouroup mwanámpi pap námpon. Aenámpara, nomo wae mér kare námpon: Am Táráp warko fárámpea yiki yak námp fek táman, Kwaro nomwan warko érékép naenámpon. ✧ ¹¹ Am taki námp fek saráp mono. Nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso nomo Kwarén yopornámp ninik pwarará, Kwarént nouroup mwanámpi pap námpara, oukoumwan te nomo Kwarén warákár kare námpon.

Adam sumpwi sámp-pap nánko, Jisas yiki yak papnámp kar

¹² Nomo wae mér námpon, Adamo kwatae ninikianánko, am kwatae ninik támao má apár mek yak námpon. Aenánko, ponankor arop sumpwi sámp nap te apae riteanápe, arop ponankor kwatae ninik napara napon. ✧ ¹³ Lo kar oukoumwan korop mo námpan maok, kwatae ninik má apár mek yakámpono. Oukoumwan lo kar yak mo nánko, Kwar te lo kwe-pwar nap fekria ankákáránk kwatae niniki nap fek kot mono. ¹⁴ Adam feknámpia koropea Moses yakámp ke fek napan maok, am sumpwirao ponankor aropan sámpámpon. Arop ankwap fárakap Adamo Kwaromp kar ták-pwarari námpnámp taknámp kar ták-pwar mo napao kor sumpwi napon.

Adam te am arop wakmwaek korop naenámpan aropan wounáp námp niampono. ✧ ¹⁵ Aeno Adamomp kwatae ninik ntia Kwaro námokuráp ninik fek aropan yaewour i konámp ninik te ankáránkamp puri fekamp mono. Arop ankáránkampamp kwatae ninikaoianánko, am fek kápae kare arop surumpwi napon. Aeno Kwaromp aropompamp kárákárerao Adam sankoropámp sumpwi kwe-pwararea, kápae kare aropan yaewour námpon.

✧ 5:3: Je 1:2-3 ✧ 5:8: Jo 3:16; 1 Jo 4:10 ✧ 5:9: Ef 1:7 ✧ 5:10: Kl 1:22 ✧ 5:12: Stt 3:6; Ro 6:23 ✧ 5:14: 1 Ko 15:21-22

Am arop Jisas Kraisomp aropomp fek Kwaro nomwan yoroianánko, nomo yae-párak kare arop yakáp námp te, kwaporok sápnámp ankank niampon. ¹⁶ Tá taknámp, am Kwaromp nomwan kwaporok sápnámp, tá Adamomp kwatae ninik, am te nomwan ankárankamp pourouráp ankank korop mo kareno. Am Adamomp kwatae ninik fek paokopnap apárokamp kourouráp arop fárakapan te, Kwaro ankár kotia am fárakapan 'Yumo te yaomwi mek pik mwanapono'rá sénámpon. Ae mwanapan maok, arop kwatae ninik fek yakáp napo, Kwaro námoku ninikia Jisasén sámp-kérépánko ékia sumpwianámp fek, Kwaro 'Yumo te yae-párak kare arop fákáre'rá sérimpono. ¹⁷ Arop ankárankao kar ták-pwaranámp kwatae ninik fek sumpwianánko, am te king tokwae niampi yakria, arop ponankor apárok tirá nérámpon. Aeno Kwaro námokuráp ninik fek nomwan yaewourria kwaporok sápnámp am te sumpwiramp kárakáre kwe-pwararea tokwae kari akwap námpon. Aenámpara, nomo wae mér kare námpon: Arop ponankor am sámp napo, Kwaro am fárakapan 'Yae-párak kare arop'rá sénánko, am fárakap Jisas Kraisomp tére fek yiki yakápria, king yakáp mwanapon.

¹⁸ Ae mwanapara, nomo arop ankárankao kar kwe-pwararimp fwapia mér mwaro. Am kwatae ninik fek támao nomo ponankor wour mwanámpon. Aeno arop ankárankao kwapwe kare ninikimp fekamp te, Kwaro am ninik táman ninikia fwap nomwan 'Yae-párak kare arop'rá sénánko, nomo ponankor yiki yaká yakáp mwanámpon. ✧ ¹⁹ Arop ankárankamp wokwaek kar ták-pwararimp ninik fekamp támao maok, arop ponankor kwatae ninik fek yakáp napon. Tá taknámp, arop ankwap ankárank karwaok akwapeanánko, am ninik fek táman kápae kare kourouráp arop Kwaro nke námp fek yae-párak kare arop mwanapon.

²⁰ Wokwaek Kwaro Mosesén sánkámp lo kar sámpria, lo ták-sira wae. Aeria am fárakap kápae kare kwatae niniki napan maok, Kwaro am fárakapan aropomp tokwae námpon. ²¹ Kwatae ninik te king niamp arop ponankor poukeyakria, sumpwi sankoropá papámpon. Aenámpan maok, oukoumwan te Kwaromp aropomp tokwaerao kor king niampi yak námpon. Nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp tére fek, Kwaro nomwan aropompia ankár nomwan 'Yae-párak kare arop'rá sénánko, nomo yaká yak naenámp yiki yak sámp mwanámpon. ✧

6

Nomo te Kraisént 'Sumpwi námpon'rá sénámp kar

¹ Aeno oukoumwan te nomo apaerá sér mwanámpon? 'Ae te nomo warko kápae kare kwatae ninik fek yak nánko, Kwaro warko nomwan ninikia kánámpár yaewour naenámpo'rá sér mwanámp nie? ² Tak mo karenono. Nomo waeman arop sumpwi konámpnámp araknámp sumpwiria kwatae ninik waeman pwatari námp te, warko mokopiaka oukoumwan kor am kwatae ninik sámpea warko am fek paokop mwanámpon? ³ Nomo waeman Krais Jisasént yakáp mwanámpria ént mek nér námp te, mao sumpwi námp niamp sumpwi námp te, yumo am te mér mo nap nie? ⁴ Nomo ént mek nér námp te, Kwaro nomwan Kraisént apár me mek pap námp niampara, wokwaekamp ninik te nikia paokop mo, ankár pwar mwanámpon. Naropwar Kwaromp kárakáre tokwae fek Kraisén apár me mekamp fárámpea papánko, yiki yakámpara, nomo kor ankár wourékam yiki yak sámpea am fek paokop mwanámpon. ✧

Nomo kor Kraisént yiki yakáp mwanámp kar

⁵ Nomo mao sumpwi námpnámp taknámp nomo kor sumpwi námp te, am te nomo Kraisént yakáp námponoria námpon. Fárámp námpao kor taknámp Kraiso fárámpámp mént fárámp námpon. ⁶ Nomo te wae mér námpon, nomp wokwaekamp kwatae ninik te wae Kraisént yaopwae porokopramp fek sumpwi námpara, kwatae ninikamp kárakáre nomp ninik mek yakrá tére konámp te wae pwarari námpon. Aenámpara, kwatae ninikao nomwan warko poukeyak mono. ✧ ⁷ Nomo waeman Kraisént sumpwi námpara, warko kwatae ninikao nomwan sámp-fákeyak mono.

⁸ Kareno. Nomo te waeman Kraisént sumpwi námp niampara, nomo fwapia mér mwaro: Ankár mént yiki yakria wourékam ninik fek yakáp mwanámpon. ⁹ Nomo te wae mér námpon: Krai apár me meknámp warko fárámp námpara, mao te warko sumpwi mono. Sumpwi te kárakáre mo námpara, warko man kwe-pwar mono. ✧ ¹⁰ Mao te wae ankárank por sumpwi námpara, mao kwatae ninikamp kárakáre te tirá épéri pwarámpono. Aeno oukoumwan mao yiki yakria Kwarént yiki yak námpono. ✧ ¹¹ Aenámpnámp taknámp yumo kuri takrá ninik kip. Yumo te kwatae ninikamp kárakáre fek yakáp mono. Waeman Krai Jisasént koumpá yakáp napara, yumo kor Kwarént yiki yakáp napon. ✧

¹² Yumo te yiráp sumpwi konap pourou kwatae ninikao poukeyakanoria pwar mwanape. Yumwan pouroukamp kwatae ninikao warámpea akwap nánko, am ninikaok tukup mwanape. ¹³ Yumo te yiráp pourou ankwapmwaek ponankor kwatae ninikan sánk kwapon. Takriaka kwatae ninikaok tukup mwanape. Yumo te arop sumpwiaka apár me meknámp fárámpea yiki yak konámpnámp taknámp yiráp pourou ntiaka ninikan kor ankár ponankor Kwarén sánk kipo. Yumo te yiráp pourou ankár ponankor Kwarén sánk napo, mao yumwan poukwap nánko maok, yumo yae-párak kare ninikaok paokop mwanapon. ¹⁴ Yumo oukoumwan te wae mér napon: Yumo lo ankore mek yak mo, yumo te Kwaromp aropomp ankore mek yakáp napara, kwatae ninik yiráp ninik poukwapá yak naenámp pourou mono.

Nomo yae-párak kare ninikamp tére arop yakáp mwanámp kar

¹⁵ Aenámp tane, nomo te mokop mwanámpon? Nomo te lo ankore mek yakáp mono, Kwaromp aropomp ankore mek yakáp námp te, mokopia warko kwatae ninikrá paokop mwanámpon? Am te ankár mo karon. ✧ ¹⁶ Yumo te mér mori kwapon? Yumo arop ankwapan yiráp pourou ponankor sánkria te, maomp karwaokria maomp tére arop yakáp i konapon. Ae konapara, taknámp yumo kwatae ninikamp tére arop yakápria te támao nánko, yumo te faokor mwarea napon. Ae mwarea napara, yumo Kwaromp karwaok paokopria maok, Kwaro nke námp fek yae-párak kare arop mwanapon. ✧ ¹⁷ Kare karon, wokwaek kar te yumo kwatae ninikamp yae ankore mek téreapan maok, warko yumwan 'Kwaromp ninikaokenk' ria yénknep kar am wawia, ankár am karwaok kar paokop napon. Aenapara, am táman maok nomo Kwarén 'Aesio'rá sér mwanámpon. ¹⁸ Yumo kwatae ninikamp yae ankore mek yakáp napan maok, Kwaro yumwan warko éréképeanánko, amwar yakápria, yae-párak kare ninikamp tére arop yakáp napon. ✧ ¹⁹ Yiráp ninik te oukoumwan kárakáre mo námpantá, ono arop tokwae ntia maomp tére aropan wounáprá sénampon: Wokwaek kar te yumo yiráp pourou ponankor kwatae ninik ntiaka lo kar ták-sir konap ninik ankore mek papria, ampaok térerá paokopria maok, am lo karan kor ták-sir saráp yakáp konapon.

✧ 6:6: Ga 2:19-20 ✧ 6:9: Yé 1:18 ✧ 6:10: 1 Pi 3:18 ✧ 6:11: 1 Pi 2:24 ✧ 6:15: Ro 6:1
✧ 6:16: Jo 8:34 ✧ 6:18: Jo 8:36

Aeno oukoumwan te yiráp pourou ponankor ankár yae-párák kare ninikamp tére arop yakápria maok, ankár yae-párák kare yiki kor ninik fek saráp yakáp kip.

²⁰ Wokwaek kar kwatae ninikao yumwan ankár poukeyak nánko, am ke fek te yae-párák kare ninik te yumwan poukeyak mono. ²¹ Yumo wokwaek kwatae ninik fek téreapara, oukoumwan kor am ninik táman yumo pwarápae napon. Am ninik fek yakápap te am fek te kwapwe kare ankank te sámp mono. Take pourouráp ninik te arop sumpwi pap konámp támaono. ✧ ²² Aeno oukoumwan te Kwaro yumwan kwatae ninik mekamp éréképea námokuráp tére arop páte nánko yakáp napon. Aenapara, yumo te maomp kwapwe kare ankank arakrá sámp kipo: Yumo paokop nap te, ankár ponankor yiki kukur yakápria maok, yumo fwap yiki yaká yakáp mwanap sámp mwanapon. ²³ Kwatae ninik te náráp tére aropan am tére námp fek nopok ankank sánk konámpono. Am nopok sánknámp ankank te sumpwi támaono. Aeno Kwaro nomwan kwaporok sámp námp te, nomp Tokwae Kar Jisas téremp fek yiki yakáp mwanámp sámp námp. ✧

7

Oukoumwan wourékam ninik fek tére mwanámp kar

¹ Kémpiyae tárápu, ono máná kar te wae lo méri yakápnap arop mér napara, yumwan sénae rampon. Arop oukoumwan yiki yak námp fek saráp lo ankore mek yak námpon. Ono te yumo ará ninik wae mér naponorá ninik nampon. ² Poumou nap mekamp yupu, maomp poumarop yiki yak námp fek te, loao maomp poumaropént sámp-fákeyak námpon. Wakmwaek poumarop sumpwi nánko te, lo te warko man sámp-fákeyak mono. ³ Aeno poumarop oukoumwan yiki yak nánko, yupu ankwap aropamp nap mek tank nánko te, man sérrá, ‘Mao te kokopor yupuno’rá sérar i konapon. Tá poumarop sumpwi nánko, ankwap nap mek tank námp te mao te lo ták-sir mo, fwapon. ⁴ Onomp kémpiyae tárápu, yumo kor taknámp Kraisomp pourount koumpea mént sumpwi napara, lo te warko yumwan sámp-fákeyak mono. Yumo te Jisas Kraisompon. Am arop te manénkir apár me meknámp fárámp námp te, Kwaromp tére kwapweria yaonámp ki tankáp mwanapria ninámpon. ✧ ⁵ Nomo oukoumwan wokwaekamp kwatae ninikaok paokopámp ke fek te, loao kwatae ninik mwanámp, ninik mek farop-sinánko, nomo am ninikaokria pourou ponankor kwatae ninik i konámpon. Am tak námp támao sumpwiamp tére aropria maok, yaonámp ki kwatae tankáp napon. ✧ ⁶ Ae konámp te, nomo waeman arop sumpwiria kwatae ninik pwar konap niamp, nomwan sámpá yakámp kwatae ankank te wae pwarari námpara, oukoumwan te nomwan wokwaek kumwiap loao sámp-fákeyak nánko, ampaok tére mono. Nomo oukoumwan te Yiki Kor Spiritao sápnámp ninik wourékam fek Kwaromp tére tére námpon. ✧

⁴ Onomp kémpiyae tárápu, yumo kor taknámp Kraisomp pourount koumpea mént sumpwi napara, lo te warko yumwan sámp-fákeyak mono. Yumo te Jisas Kraisompon. Am arop te manénkir apár me meknámp fárámp námp te, Kwaromp tére kwapweria yaonámp ki tankáp mwanapria ninámpon. ✧ ⁵ Nomo oukoumwan wokwaekamp kwatae ninikaok paokopámp ke fek te, loao kwatae ninik mwanámp, ninik mek farop-sinánko, nomo am ninikaokria pourou ponankor kwatae ninik i konámpon. Am tak námp támao sumpwiamp tére aropria maok, yaonámp ki kwatae tankáp napon. ✧ ⁶ Ae konámp te, nomo waeman arop sumpwiria kwatae ninik pwar konap niamp, nomwan sámpá yakámp kwatae ankank te wae pwarari námpara, oukoumwan te nomwan wokwaek kumwiap loao sámp-fákeyak nánko, ampaok tére mono. Nomo oukoumwan te Yiki Kor Spiritao sápnámp ninik wourékam fek Kwaromp tére tére námpon. ✧

Kwatae ninikao nomwan kwatae papámp kar

⁷ Aenámpara, ‘Lo te kwatae námpono’rá sér mwanámp nie? Mo karon. Aeno lo karao onan kwatae ninik yénkép mo nánko te, mokopia kwatae ninik mér nanampon? Lo karao sérrá, “Amo te ankwapamp ankank kikianki kwapon.” Lo karao makrá sér mo nánko te, ono mokopia am kikiank ninik te kwataenorá mér nanampon? ✧ ⁸ Aeno loao onomp ninik mek am kwatae ninik yénkép nánko, am kwatae ninik támao kikiank ninik kápae kare ti-sámp námpon. Tá lo yak mo nánko te, kwatae ninik te arop sumpwi

✧ 6:21: Ro 7:5 ✧ 6:23: Ro 5:12,15 ✧ 7:4: Ga 2:19 ✧ 7:5: Ro 6:21 ✧ 7:6: Ro 8:2 ✧ 7:7: Kis 20:17

tenámp niamp naenámpono. ⁹ Ono wokwaek kar lo kar korop monámp ke fek te, ono fwap yiki yakampon. Aeno oukoumwan Kwaromp lo kar mér nanko maok, kwatae ninik fárámpeaka yiki yak sámp nánko, ¹⁰ ono sumpwi nampono. Manénkir te Kwaromp lo karao onan sérrá, ‘Loaok akwapria yiki yak nanapon’ ria séritenánko, ono am lo karwaok nampao maok, yiki yak mono, onomp waemp kwatae yakámpon. ¹¹ Am te apae riteanápe, lo karao kwatae ninik yénképeanámpao, am kwatae ninikao onan kwekáriaka, am lo fek táman warko onan sumpwi pap námpon. ¹² Aenámpara, nomo loan te apaerá sér mwanámpon? Kwaromp lo te Kwaronámpoknámp korop námpon. Tá kar ponankor lo fek yak námp te am támao kuri kwar námokurápara, yae-párák kareria arop yaewour naenámp kwapwe kareno. ✧ ¹³ Aeno oukoumwan te mokopono? Am kwapwe kare ankank támao onan sumpwi pap námpon? Am te mo karonno. Kwatae ninikao saráp onan sumpwi pap námpon. Am kwatae ninik támao am kwapwe kare ninikan téreanáko, onan am fek sumpwi pap námpon. Kwaro am kwatae ninikao ‘Numwar takano’ ria pwar námpon te, nomwan am kwatae ninikao takrá tére námpon érik farákár nánko, nomo méria, ‘Kwatae ninik te kwatae kare ankankono’rá ninik mwanámpria námpon. Amnámp ninik támao Kwaromp lo érik farákarrá yénképrá: ‘Kwataeao i konámp ninik kare te takére kwatae kare ankankono.’

Kwatae ninikao nomp ninik sámpea yaknámp kar

¹⁴ Nomo te wae mér, Mosesomp lo te Kwaromp Spirit fekampono. Aeno ono te apárokamp arop yak nampara, Kwaromp ninikaok akwap nanamp pourou mono. Am te apae riteanápe, kwatae ninik onan poukeyak nánko, ono am kwatae ninikamp tére arop yak nampono. ¹⁵ Ono apae-apae tére namp am te, apaen tére raerá am fi kor kare fwapia mér mo i konampon. Ono tére naeriaka ninik namp te, am te tére mo i konampon. Aeno ono monoria namp tére te nopok táman tére saráp yak konampon. ¹⁶ Ae konampan maok, onoku támao kwatae ninikaok akwap monoria nampan, tak nanko te, am támao, Kwaromp lo te kwapwe kare ankankrá yénkép námpon. ¹⁷ Aeno oukoumwan te nomo wae mér námpon: Apae onokump ninik fek nampanápe? Am kwatae ninikao onomp ninik mek yak námpon am támao námpon. ¹⁸ Ono wae mér nampon, onomp ninik mek wokwaekamp ninikaoi yak námpara, onomp ninik mek te kwapwe kare ninik ankárak yak mo kare nánko maok, kwapwe kare ninik fek yarak nae nampan kor épérépi yak nampon. ¹⁹ Kare karonno, ono kwapwe kare ninikan saráp sámpea méria yarak nae nampao, am ninik te sámpea yarak moria maok, warko pwarará kwatae ninikan kwataenoria pwar naenampao, nopok am táman warko takrá tére konampon. ²⁰ Am monoria nampao, warko am ninik sámpá yarak namp te, apae onokump ninik fek nampanápe? Am kwatae ninik támao onomp ninik mek yak nánko nampon.

²¹ Aenámpara maok, ono nke nanko, take pourouráp ninik te onomp ninik mek poukeyak námpara, kwapwe kare ninik sámp nanampan kor, kwatae ninikao onan nánkáráp fákeyak konámpon. ²² Onomp ninik te Kwaromp lo karan warákár tokwae nampon. ²³ Aenampan maok, ono nke nanko, ankwap lo onokump ninik mek yak námpon te, Kwaromp lo kar onomp ninik mek yak námpént yorowar i konepon. Am lo támao nánko, onomp pourou mwaek yaknámp kwatae ninikamp lo támao onan sámpá tankria onomp pourou poukeyak námpon. ✧ ²⁴ Awu! Koupoute nae! Am támao onomp ninik kwatae pap námpon te, onan wa yaewour nánko, mámara sumpwiramp pourou pwar nanampon? ²⁵ Aenampan maok, ono Kwarén ‘Aesio’rá sénampon: Mao

nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp tére fek onan yaewouri námpon. Aeanánko onoku kare, tá onomp ninik ponankor te Kwaromp lo ankore mek yak nampan maok, tá kwatae ninikamp lo ankore mek kuri oukoumwan yak nampon. ☆

8

Kraiso kwatae ninik tirá épériaka nomwan Yiki Kor Spirit sápnámp kar

¹ Oukoumwan te nomo Krai Jisasént koumpá yakáp námpara, lo te warko nomwan kot naenámp pourou mono. ² Oukoumwan te nomo te Krai Jisasompara, yiki yak sánk konámp Yiki Kor Spiritamp kárakáerao kwatae ninik ntia sumpwiramp poukwapnámp mekamp érékép nánko, amwar yakáp námpara, am lo te warko yumwan poukeyak mono. ³ Lo te nomp kwatae ninik yaewour naenámp pourou mo námp te apae riteanápe, nomp épi ninik te Mosesomp loaok naenámp kárakáre te mo námpono. Aeno am ankank loaok tére naenámp pourou mo nánko, Kwaro námoku tére námpon. Mao náráp táráp sámp-kérép nánko, ékia nomo kwatae ninikráp arop niampi námp te, nomp kwatae ninikan tirá épér naeria ék námpon. Tá maomp sumpwi fek Kwaro nomp kwatae ninik kákea kotia tomorompá pwara námpono. ⁴ Kwaro am takimp te, nomo oukoumwan te wokwaekamp ninik fek paokop mono, Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokopria maok, nomwan, loamp yae-párak kare ninikaok paokop mwanapria nimpon. ☆

⁵ Arop fárakap wokwaekamp ninikaok paokop i konap te am ninik támao tokwae kari yakria poukwap námpon. Aeno arop Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokop nap te, am fárakapamp ninik Yiki Kor Spiritao poukwap námpon. ⁶ Aeno aropamp épi ninikaok saráp yáarak námp te, am arop te sumpwi naerámpon. Tá Spiritamp ninikaok saráp yáraknámp arop te, yiki yakria yonkwae porokwe fek yak naenámpon. ☆ ⁷ Aeno aropamp ninik wokwaekamp ninik fek saráp yáarak námp te, Kwarén yopornámp aropono. Am te apae riteanápe, mao Kwaromp lo ankore mek yak moria, am loaok nae-námp te pwi mo kare námpon. ⁸ Aropamp ninik wokwaekamp kwatae ninikaok saráp yáarak námp te, Kwaro warákárnámp ninikaok naenámp pourou mono.

⁹ Aeno yumo oukoumwan te wokwaekamp kwatae ninik fek yakáp napanápe, mono. Kwaromp Spirit kare kar yumwan oupouroupeyak nánko te, yumo Yiki Kor Spiritamp ninik fek paokop mwanapon. Aeno arop ankárak Kraiomp Spirit yak mo námp te, mao te Kraiomp arop mono. ☆ ¹⁰ Kwatae ninik te yiráp pourouan sumpwi pap naenámpan maok, Kraiso yiráp pourou mek yak nánko te, yumo Kwaro nke námp fek waeman yae-párak kare arop yakáp napara, yiráp waemp te kwapwe kare yiki yakáp mwanapon. ¹¹ Kwaro Jisasén apár me mekamp fárámpea papámpon. Aeno am Kwaromp Spiritao yumwan oupouroupeyak nánko, Kwar te Jisas Kraisen apár me mekamp fárámpea papámpara, maomp Yiki Kor Spiritamp tére fek yumwan kor taknámp yiráp sumpwi konap pourouan yiki yak nénk konámpono.

Yiki Kor Spiritao tére námp fek Kwaromp tárápu yakáp námp kar

¹² Kémpiyae tárápu, wokwaekamp ninikaoi námpan, nomo kor nopok ampaok paokop mwanámpanápe mono. Nomo nopok mwanámp yak námp te Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokop mwanámpon. ¹³ Aeno yumo wokwaekamp ninik fek paokopria te, yumo sumpwi mwarea napon. Aeno Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek maok, yumo pourou fekamp wokwaekamp ninik sámp-wouroumpea, yiki yakáp mwanapon. ☆ ¹⁴ Arop ponankor Kwaromp

Spiritaok paokop nap te, am arop fárakap te Kwaromp tárápuno. ¹⁵ Kwaro yumwan sánknámp Spirit te yao-pwaeráp niampao yiráp waemp poukeyak námpan yumo apáp mwanapanápe. Yumo sámpnap Spiritao yumwan fwapok-wapianánko, yumo Kwaromp tárápu yakáp napara, Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek táman maok, nomo nomp Naropwarén ‘Ayao’rá wumwi ri konámpon. ✧ ¹⁶ Kwaromp Yiki Kor Spiritao nomp waempént tapokwapria maok, nomo énéni érik sérrá, ‘Nomo Kwaromp tárápu yakáp nám’rá sér i konámpono. ✧ ¹⁷ Ae konámpara, nomo Kwaromp tárápu yakáp námpara, nánkár wakmwaek nomp Naropwar Kwar nompór nánapi pátenámp ourour te Kraís sámp námpnámp taknámp mwanámpon. Ae mwanámpara, nomo oukoumwan máyakáp nám fek, Kraiso tére kwapweria touwe sámpámpnám taknámp sámpeanám te, nomo kor Kraisént yámar mek wae tokwae kwapwe fek énéni yae-párak kare yakáp mwanámpon. ✧

Nánkár wakmwaek nomo yámar mek kwapwe kare tankáp mwanám kar

¹⁸ Onomp ninik te, nomo oukoumwan sámpnám nkwakwe make touwe kwatae máte kánanke kwarokono. Nánkár wakmwaek nomwan Kwaro yámar mek sáp naenám wae te yoporop tokwae karonó. ✧ ¹⁹ Kwaro yoroimp ankank ponankor te, Kwaro nomwan náráp tárápu érik farákár mwanám kean kárakáre fek yépékrá yakáp námpon. ²⁰ Oukoumwan te Kwaro yoroimp ankank ponankor yae-párak yak mo, kounkour námpon. Am taknap ankank te námoku kwaporok napanápe. Kwar námoku taki yakápanáponria pwate nánko napon. Nánkár wakmwaek Kwaro kwapwe kare tére tére naenámpan yépékrá yakáp nap te arak naenámpon: ✧ ²¹ Oukoumwan tomore naenám ankank fákápá yakáp nap, nánkár Kwaro má ankank ponankor fwapok-wap nánko, am ankank Kwaromp tárápu nomont amwar kar kwapwe kare yakáprá warákár tokwae mwanámpon. ✧

²² Nomo wae mér námpon: Ankank ponankor Kwaro yoroi nám te, yupuraó táráp sámp naeria touwe sámprá fépén i konámpnám taknámp fépénénkrá yakáprá koropea oukoumwan námpon. ²³ Am ankank támao mwar fépénénk mono. Nomo kuri fépénénk námpon. Nomo Yiki Kor Spirit sámp nám te, Kwaro nomwan kwaporok sápnám kwapwe kare ankank niampono. Aenámpan maok, nánkár am yae pwar nánko te, Kwaro nomwan ‘Náráp tárápuno’ ria érik sénám fek te, nomp pourouao kuri amwar kar yakáp mwanámpan yépék námpon. ✧ ²⁴ Manénkir te, Kwaro nomwan éréképanoria yépékrá yakápánko, érékép námpon. Aeno nomo ankank nke mwanámpria yépékrá yakápianámpan wae nke nám te, warko yépék mono. Táte arop ankárankao wae nke nám te, warko apaerá yépék naenámpanáp. ²⁵ Aeno nomo oukoumwan nke monám ankankan maok, táman nke mwanámpria am táman ninik kárakáre fek yépékrá yakáp konámpon.

²⁶ Tá ankwap te, kárakáre monám arop nomwan te Yiki Kor Spiritao yaewour i konámpono. Nomo apae ankank Kwarén sér mwanám mér mo námpan maok, Yiki Kor Spiritao érik kar tákaprá sér mono, yonkwae meknám saráp yonkwae touwe fopo. Aenánko, am fek táman Yiki Kor Spiritao nomp kar toropwap nám yaewour i konámpono. ²⁷ Kwar te aropamp ninik mek nkeria, Yiki Kor Spiritamp am ninik wae mér i konámpon. Am te apae riteanápe, Yiki Kor Spirit te Kwar námokuráp ninikaokria, Kwaromp firáp arop fárakap nomwan yaewourrá kar toropwap i konámpon. ✧ ²⁸ Nomo te wae mér námpon: Kwarén nourouprá warákárnám arop fárakapan Kwaro

✧ **8:15:** 2 Ti 1:7; Ga 4:6 ✧ **8:16:** 1 Jo 4:13 ✧ **8:17:** Ga 4:7; Yé 21:7 ✧ **8:18:** 2 Ko 4:17 ✧ **8:20:** Stt 3:17-19 ✧ **8:21:** Yé 21:1 ✧ **8:23:** 2 Ko 5:2-4 ✧ **8:27:** Sng 139:1

kápae kare ankank méntér téreteria kwapwe kare yaewour námpon. Am taknám arop fárakap te Kwaro ‘Warko érékép nanamp’ ria wumwi nám támaono. ✧ ²⁹ Am te apae riteanápe, am arop fákáre te Kwaro wokwaek kar mériaka, náráponoria nánkárápámpara, am fárakapao kor ankár maomp Táráp niamp yakáp mwanapon. Aeria maok, maomp kápae kare tárápu yakáp napo, Kraiso am fárakapamp naenáp yak naenámpon. ✧ ³⁰ Am arop fárakap te wokwaek kar náráponoriaka nánkárápámpara, am fárakapan kor wumwi námpon. Aeriaka am fárakapan wumwirá sénámp te, ‘Yumo te yae-párak kare arop fákáreno’rá sénámpon. Mao ‘Yae-párak kare arop’rá sérinámp arop fárakapan te yiki yak kwapwe, tá námokuráp wae am fárakapan nénk námpon. ✧

‘Ankwap ankankao Kwaromp aropompan taokor mono’rá sénámp kar

³¹ Aenámpara, Kwaro am térenámp ankank kwapwe te nomo te apaerá sér mwanámpanáp. Kwaro nomwan yaewour nám te, nomwan wa ampwae sámp naenámpanáp. ³² Mao te wokwaek námokuráp Táráp wuriman námoku sámp-fákeyak moimpon. Mao te waeman nomwan ponankor yaewour naenámpria man sámp-kérép námpon. Mao námokuráp Táráp wuriman sámp námpan nángo te, nomwan ponankor ankwap ankankan kor fwap ti-sámp naeria námpon. ³³ Kwar te waeman námoku nomwan náráponoria nánkáráp nám te, wa nomwan kot naenámpon? Kwaro námoku waeman nomwan fwapokwapia ‘Yae-párak kare arop’rá sénámpon. ³⁴ Nomwan te wa ‘Kwatae niniki nap fek touwe sámp nanap’rá sénaenámpon? Waeman Kraiso sumpwia warko fárámpea Kwaromp yae-párak mwaek ankank poukeyak námpara, mao kor nomwan yaewour naeria Kwarén sér i konámpon. ✧

³⁵ Kraiso nomwan aropomp tokwae nám te, apae ankankao mao aropomp nám mekamp pwarokwap naenámpanáp. Nomp ninik mek kápae fárámp námpao ni, touwe sámp námpao ni, aropao nomwan nkwakwe make sokoro napao nie? Nomwan yae-porokweao ni, wae waempyam mo námpao nie? Apáp mwanám ankank korop námpao ni, nomwan tirá wour napao nie? Am ankank am te nomwan aropomp i konám arop Kraiso mekamp te pwarokwap mono. ³⁶ Am ankank nomp pourouk korop konámpan maok, arop ankárakao Kwaromp Buk fek kumwianámp karao sérrá,

“Yino waráp arop fi yakáp námpara,
kápae kare por yinan tirá wour i konapon.

Arop fárakapao yinan nke nap te,
yésképrá kák mwanap sipsip niamp námpono.”

³⁷ Aeno Kraiso nomwan yonkwae touwenámp te, apae ankank nomp pourouk korop námpan kor, mao nomwan yaewour nángo kwe-pwar konámpon. ✧ ³⁶ Sng44:22’ ³⁸ Kare karon. Ono waeman mér kare nampon: Apae ankankao nomwan yonkwae touwenámp Kwaromp yaekamp samp naenámpanáp. Ae te sumpwi konapao ni, yiki yakao nie? Ensel fákáreao ni, kwatae-arop nkwakwe makeramp kárakáreao nie? Oukoumwan yakápnap ankankao ni, wakmwaek korop naenámp ankankao nie? ³⁹ Yámar kear mekamp ankankao ni, waempomp némpoukamp ankankao nie? Mámá ponankor ankank máte, nomwan Kwaro aropompnám mekamp pwarokwap mwanap pourou mono. Am aropomp te nomp Tokwae Kar Kraiso Jisas námpan sámp námpon. ✧

✧ **8:28:** Ef1:11 ✧ **8:29:** 1 Jo 3:2 ✧ **8:30:** 2 Te 2:13-14 ✧ **8:34:** 1 Jo 2:1; Hi 7:25 ✧ **8:37:** 2 Ko 4:8-11 ✧ **8:39:** Jo 10:38

9

Polo Israel firan nkea aropompa waemp kar

¹⁻³ Awu! Onomp firáp Israel fákáre kwae! Awu! Onomp Juda ankwapyaenáp fákáre! Ono te yumwan yonkwae touwe tokwaeria, Kraisonámpok korop napo Kwaro yumwan warko éréképano kar nampon! Aeria kápae kare por yumwan yonkwae touwe kareria yumwantá ninik tokwae konampono. Ono te Kraisonmpara, ono kare kar sénampono. Ono yankar mono. Yiki Kor Spiritao onomp ninik mek yiki kor ninik sápeanánko, ono am kar sénamp te, wae kare karonorá mér nampon: Kraiso onomp ninikaok naenámpanria te, ono man turunk nanko, onan náráp fi mekamp ek far-pwar nánko, nopok yumo fwap am éri mek koropea Kraisonmp firáp yakáp mwanapon. ⁴ Kwar te Judan te waeman kápae kare ankank sánk námp tane, am fárákap te apae nánko, Kwaromp kar wa mo napon? Am fárákap te Israel fi ara, Kwaro náráp tárápunoria nánkárápea maok, náráp kárákáre ntiaka wae tokwae kwapwe nénkámpon. Kwaro am fárákapan sérrá, ‘Mao náráp tárápu yakáp napo, taokeyak nanamp’ rimpon. Mao am fárákapan námokuráp lo karan nénkria lotu mwanap ninik méntér yénpámpon. Tá mao ‘Ono yumont yakriaka yaewour nanampono’rá sérimpon. ⁵ Am fárákapamp wokwaekamp appeyaenáp Abraham, Aisak, Jekop te Israel fi forokoranap appeyaenáp támaono. Táte wakmwaek Kraiso apárokamp arop arákarea, am fi mek arop kare yakámpon. Mao te námoku Kwarara, ankank ponankor taokeyak námpara, nomo ankár maomp eran saráp sakap mwaro! ✧

Kwaro koumteouráp aropan náráponoria nánkárápámpan sénámp kar

⁶ Kápae kare por onomp fi aropan aropomp nampan maok, Kwaro Juda fi ‘Yumwan yaewour nanamp’rá sérimp kar te kwaporok pwar mono. Ono wae mér nampon, am ou mekamp arop ankwapmwaek Kwarén mér mo nap te, Kwaromp Israel fi kare mono. ⁷ Nomo ‘Máte ponankor Abrahamomp ou fekamp yakáp nap te Kwaromp tárápu kare’rá sér mwareano, mono. Wokwaek kar Kwaro Abrahamén, ‘Aisakomp fekampao saráp waráp firáp yakáp mwanapono’ rimpon. ✧ ⁸ Arop éntupwar naropwaromp yiri fek saráp forokarea yakáp nap te Kwaromp tárápu mono. Arop ankár Kwaro tak nanamprinámp kar wawia karenoria mér nap fek forokarinap aropao maok, maomp tárápu. Am tak nap te Abrahamomp finon. ⁹ Kwaromp arop ankwapan nánkáráprá ‘Onompono’rá sénámp te ará: Kwaro arakrá sérimpon: ‘Ono wae séri tari nampara, warko arákarrá kárákáre mént korop nanko te, Sara kárákáre sámpeaka fwap poumou-táráp sámp naenámp’ rimpon. ✧ ¹⁰ Am támao mwar mono. Warko wakmwaek nomp wokwaekamp appe Aisak Rebekan sámpeanánko, táráp anánk feae sámpánko, Kwaro sérimp kar ankwap aran ninikenke. ¹¹⁻¹² Am tárápyar oukoumwan éntupwar sámp mo fek, am tárápyarao kwapwe kare ninik sámp nep te, oukoumwan mér mo, kwatae ninik sámp nepan kor mér moepo maok, Kwaro Rebekan ‘Nae-táráp te nánaeramp yae ankore mek yak naenámp’ rimpon. Am táman Kwaro námoku aropan náráponoria nánkáráp konámp ninik érik yénpámpon. Am tárápyaran apae nenepaoeanrá nánkáráp mono. Kwaro námoku ankwapan náráponoria nánkárápriaka, ankwapan te mono. ✧ ¹³ Aeno Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon, “Ono te Jekopén maok warákár kare nampon. Aeno Ison te warákár mo nampon.” ✧

¹⁴ Kwaro am tak námp ninik nánko te nomo ‘Pwi yak mono’rá sér mwanámp nie? Mo karon. ¹⁵ Aeno wokwaek kar mao Mosesén arakrá sér, “Arop

✧ 9:5: Mt 1:1-2; Jo 1:1 ✧ 9:7: Stt 21:12 ✧ 9:9: Stt 18:14 ✧ 9:11-12: Stt 25:21,23 ✧ 9:13: Mal 1:2-3

onomponoria namp te man fwap yaewour nanampon. Tá ankwap man aropomp namp te, taknám fwap aropomp nanampon.” ✧ ¹⁶ Aerá sénámpara, Kwaro aropan náráponoria nánkáráp nám te aropamp ninik fek, tá maomp tére tokwae fek te mono. Am te Kwaro námokuráp ninik fek saráp aropompria námpon. ✧ ¹⁷ Moseso manénkir Kwaro King Feron sérimp karan kumwimp te arakrá sérimpon: “Ono amwan ‘King yakae’rá séri namp te, onomp kárakáre tokwae amwan yénkép nanko, koumteouráp arop kápae kare apárok mwaek onomp e tokwae érik farákáp mwanapon.” ✧ ¹⁸ Aempara, nomo wae mér námpon: Kwar te arop ankárankampan aropomp naerianám te fwap man aropomp i konámpon. Tá ankwap te monoria kárakáre naenámp ninik sánk naeria te, fwap am ninik sánk naenámpon.

Kwaromp youpoukwap ntiaka aropompnámp kar

¹⁹ Ono má kar má kumwi namp, yumo nkeaka onan makrá sér mwanape: “Ae te Kwaro arop ankárankrá náráponoria nánkáráp nám kwamp te, apaeritea arop kwatae napo, kar sér i konámpon? Arop te wa fwap námokuráp ninikaokria Kwaromp ninik kwe-pwar naenámpanáp.” ²⁰ Amo te wa nap kwamp, Kwaro taknám ninikan man yopor nanapon? Ae te arop kwar fek sospen yoroianánko am sospenao man ‘Amo onan apaerá makrá yoroi nap?’rá sénaenámp nie? ✧ ²¹ Aropao kwar ankárank fek sospen anánkaopwe yoroia maok, ankwap mek kwapwe kare ankank kákriaka, tá ankwap mek sampwae kák naenámp te am te kwatae nám nie? ✧ ²² Kwaro kuri tak i konámpon. Mao te námokuráp youpoukwap nám érik yénkép nánko maok, ponankor arop maomp kárakáre tokwae mér mwanapon. Am sospen te nopok Kwaro youpoukwapria kot nánko, touwe kwatae sámp mwanap wae nánapi yakáp napan maok, Kwaro tamak fopwari pap mo, yépékrá yak námpon. ²³⁻²⁴ Am te apae riteanápe, maomp ninik te arop ponankor náráp wae tokwae nti kárakáre, tá kwapwe kare tankáp mwanap maomp aropomp sámp mwanap arop fárákapan nénk nae ritea námpon. Am aropomp sámp mwanap arop fárákap te nomo Juda firao saráp mono. Nomo arop ankwap firao kor mént sámp mwanámpon. ²⁵ Profet Hosea kor wokwae kar arop Kwaro nánkáráp konám ninik fek kumwiaka arakrá sérimpon:

“Wokwae te
am arop fárákap onomp firáp yakáp moiapao maok,
wakmwaek te onomp firáp yakáp mwanapon.

Wokwae te am fárákapan
ono warákár moiampan maok,
wakmwaek te ono am fárákapan
warákár kare nanampon. ✧

²⁶ Am némpouk te ono sérrá,
‘Yumo te onomp arop fi mono’ ri nampan maok,
am némpouk táman ono sérrá,
‘Yumo te yaká yak konamp Kwar
onomp tárápuno’rá sénampon.’ ✧

²⁷ Wokwae kar Aisaia arakrá sérimpon: “Juda fi éképoukamp kárak kápae ni-amp arak nánko te, Kwaro némpi ankwap yinink fi mwar érékép naenámpon.”

²⁸ Am te apae riteanápe Kwar Tokwaerao koupour koropeaka apárokamp arop ponankor youroukoupia kápae kare aropan ‘Yumo te faokorenk’rá sénaenámpon. ✧ ²⁹ Tá wokwae kar Aisaia ankwap kar am fek séri nám te arakrá sérimpon: “Aeno yámar mekamp ankank ponankor poukeyak konám

✧ 9:15: Kis 33:19 ✧ 9:16: Ta 3:5; Ef 3:9 ✧ 9:17: Kis 9:16 ✧ 9:20: Ais 45:9 ✧ 9:21: Jer 18:6
✧ 9:25: Hos 2:23 ✧ 9:26: Hos 1:10 ✧ 9:28: Ais 10:22-23

Kwar Tokwaerao nomo ankwap yininkaopwe nomwan kor taokeyak monkoria te, Sodom ntiaka Gomora mekamp aropani námpnámpon taknámpon ponankor arop fi tomore mwarámpon.” ✧

Juda fi mér kare moria, yae-párak kare arop yakáp monap kar

³⁰ Arop ankwap fi Kwaromp yi fek yae-párak kare arop yakáp mwaria tére kárakáre mo nap te, wae Kwarén mér nap fek maok, Kwaro nke námp fek te yae-párak kare aropono. ³¹ Aeno Israel fi te Kwaro nke námp fek yae-párak kare arop yakáp mwaria lo ankwap oupouroukapao maok, am lo nke moria, yae-párak kare arop yakáp mono. ³² Am te Jisasén mér nap fek yae-párak kare ninik sámp te mono, námoku térerá am fek yae-párak kare arop yakáp mwanámpan mpweria napon. Jisas te yumwi fek pu tikipria sikirip konap niampara, ³³ Kwaro wounáprá sérimp kar profet Aisaia kumwimp te arak rimpon:

“Yumo nkenke! Ono Saion Faonkwek
arop pu tikip mwanap yumwi ankárank páte nampon.
Ono kárakáre kor yumwi páte nanko,
arop kápae kare nke moitea tukupria
am yumwi fek pu tikipria sikirip mwanapon.
Arop man mér námp te
kwaporok yépéki pwarria pwarápae mono,
mao sénámpon kar kare kar korop naenámpono.” ✧

10

Juda fi Kwaromp ninik kwapwe mér moiap kar

¹ Kémpiyae tárápu, ononamp Juda fi Kwaro oukoumwan érékép mo námpantá, am firan aropomprá ninikria, Kwaro am fárakapan warko éréképanoria kápae kare por kar toropwap nampon. ² Ono te am fárakapan te wae mér namp kwamp arakrá sénampon: Am fárakap te Kwaro warákárnámpon ninikaok mwaria kárakáre kar napao maok, Kwaromp ninik kare mér mo napon. ³ Kwaro námoku ninik námpaok ‘Yae-párak kare arop’rá sér i konámpon ninik te mér mono. Námokuráp kárakáre fek, yae-párak kare arop yakáp mwarria napon. Aenapara, am fárakap te Kwaromp yae ankore mek yakápria, mao námoku térea, yae-párak kare arop yoroi papanoria yénképeyakáp mo napon. ✧ ⁴ Am fárakap te mér mo napon: Kraisen te mao lo tapokwapea pwate námpara, arop ponankor Kraisen mér nap te, Kwaro nke námp fek yae-párak kare arop yakáp napon.

⁵ Moseso am ninikia lo aropan fwapokwapia yae-párak kare kák konámpon ninikan kumwiaka sérrá, “Arop ponankor lo karwaok tukup napo maok, am loao am fárakapan yiki yakáp mwanap nénk konámpon.” ⁶ Aeno nomo Kraisen mér nánko, Kwaro nomwan ‘Yumo te yae-párak kare aropono’rá sénánko, nomo Moseso sérimp niamp pourouráp sérrá, “Yumo te ninikrá arakrá sér mwarea napon: ‘Wa narek pok naenámpon?’ ” [Am te Jisasén warámpea ékia napo, nomwan yaewour naenámpra nap niampono.] ⁷ Tá “Yumo te ninikrá sér mwarea napon: ‘Wa waempomp némpouk pik naenámpon?’ ” [Am te Kraisen warámpea aokea napo, nomwan yaewour naenámpra nap niampono.]

⁸ Aenapan maok, mámara kar fi kor ninik te ará:

“Kwarén mér mwanap kar te
wae yino érik farákápeanánko
waeman yiráp wonae fik yak,

tá yiráp ninik mek yak,
tá yiráp táp mek yak námpon.” ✧

⁹ Aeno amo ‘Jisas te Tokwae Karono’ ria érik sériaka, amo kor Kwaro Jisasén apár me mekamp fárámpea pap námp karenoria mér napo maok, Kwaro amwan kor warko warámp naenámp. ¹⁰ Nomp ninikao Jisas Kraisen mér nángo te, Kwaro nomwan ‘Yae-párak kare arop’rá sénámp. Tá nomp am mér námp érik farákáp nángo te, Kwaro nomwan warko érékép konámpono.

¹¹ Kwaromp Buk fekamp karao sénámp te ará: “Arop Kwarén mér kare námp te, kwaporok yépeki pwarria pwarápe mono.” ✧ ¹² Kwar Tokwae ankárakamp támao nomo ponankor nomp Tokwae Karono. Juda fi, tá ankwap fi ankárakamp pourouráp ninik fek saráp námpon. Aenámpara, arop ponankor man sénapo te, kwapwe kare karerá kák konámpon. ✧ ¹³ Kwaromp Buk fekamp karao am fek arakrá sér: “Arop ponankor Kwar Tokwaeramp e karákaprá wumwi napo te, am fárákapan warko érékép naenámp.” ✧

¹⁴ Aeno arop fárákáp man mér moria te, mokopia man nomwan yae-wouraeria turunk mwanapon? Tá arop kar wa moria te, mokopia man mér mwanapon? Tá arop ankwap am fárákapan kar farákáp mo napo te, mokopia am fárákáp kar wa mwanapon? ¹⁵ Tá kar farákáp naenámp arop tirá kérép mo napo te, mokopia kar farákáp mwanapon? Kwaromp Buk fekamp kar te arakrá sénámp: “Koumteouráp arop te Kwapwe Kare Kar sámpá koropnámp aropan nkea te warákár kare mwanapon.” ✧

Israel fi ankwapmwaek saráp Kwapwe Kare Karwaok tukupap kar

¹⁶ Aerámpan maok, ponankor koumteouráp arop te am Kwapwe Kare Kar wa mono. Profet Aisaia mákia kokwaetea Kwarén sérrá, “Tokwae Kar e! Wa mokop yino farákápnámp kar méria, karenorá ninik námpon?” ✧ ¹⁷ Nomo wae mér námpon: Nomo Kwaromp kar wa nángo maok, am támao nomp ninik mek mér mwanámp sámp konámpon. Am kar nomo wa námp te Kraisoí námpan farákápnámp karon. ¹⁸ Tá ono ankwap turunk nae: Ae te Israel fi te oukoumwan máma kar fi wa mo nap nie? Mono. Mao te wae wawi napon.” Buk Song fek kumwiakapao arakrá sénámp, nomo wae mér námpon:

“Kwaro sámp-kérépámp aropamp kar
waeman apár-apár ponankor,
némp-némp ponankor akwap námpon.” ✧

¹⁹ Aeno ono ankwap turunk nae: Ae te Israel fi te má kar te mér mo nap nie? Mono. Waeman méri yakáp napao napon. Manénkir te yumo ankár Moseso farákápnámp kar aran ninikenke:

“Ono e moráp kánanke kwatae
yonkwae kour moráp ankwap fi arop érékép nanko,
amnamp ninik támao
yumwan am fárákapan kokwarokria
yopor mwanap ninik sánk naenampon.” ✧

²⁰ Aisaia kor kar kárakáre fek arakrá sérimpon,
“Arop fárákáp onan oupouroukia nke moinap te
oukoumwan onan wae nke napon.
Arop ankwap fárákáp
onan te ‘Maeno?’rá turunk moinap arop fárákapao
nke nap fek te
ono wae érik korop nampon.” ✧

✧ **10:8:** Lo 30:14 ✧ **10:11:** Ais 28:16 ✧ **10:12:** Kl 3:11; Ga 3:28 ✧ **10:13:** Jol 2:32 ✧ **10:15:** Ais 52:7 ✧ **10:16:** Ais 53:1 ✧ **10:18:** Sng 19:4 ✧ **10:19:** Lo 32:21 ✧ **10:20:** Ais 65:1

21 Aeno Aisaia te Israel firan ninikria arakrá sérimpon: “Ono waeman kápae kare por am kwekáprá ták-sir i konap arop fárákapan warko érékép naeria yae nánapia yépékrá yak konampon.” ☆

11

Kwaro Israel fi ankwapmwaek aropompnámp kar

¹ Ono arakrá turunk nae nae: Am tak nap te, Kwar te náráp Israel fi mekamp koumteouráp aropan te ponankor sinamp nie? Mo karonó. Ono kor Israel fi mekamp aropono. Ono te Abrahamomp ou fekampao nampono. Ono te Bensamin yakámp fi mekamp aropono. ☆ ² Am fi te Kwaro wokwaek kar nárápono rimpara, am firan te younkwe sir moimpon. Ae te yumo Kwaromp Buk fekamp Elaijaoinámp kar te mér mori kwapon? Mao aropomp kar fek sérrá, ³ “Tokwae Kar e, arop fárákapao waráp profet fákáreran tirá wouria maok, waráp alta yumwi yokwarámp rá épér naponó. Aenapo, ono ankáránkamp mwar yak nanko, oukoumwan onan kor sámp-wouroump mwaria wae nape.” ☆ ⁴ Aerámpan maok, nopok Kwar te nopok man apaerá sérimpon? Mao te arakrá sér: “Amo nápar yak mono. Ono éréképnamp arop 7000 te kwekár kwar Balén kwaráp torokomprá man lotu moi naponó.” ☆ ⁵ Taknámp, oukoumwan máná ke fek kor ankwapmwaek yakáp napo, Kwaro am fárákapan aropompria náráponoria nánkáráp námpon. ⁶ Mao te tére napan nkea ninikia nánkáráp mo i konámpon. Námokuráp ninik fek ninikia érékép námpara, térenap ninikan nkea nánkárápeanánko te, am námoku ninikia éréképeanánko te, námoku ninikia yaewour naerianámp ninik te kare kar mono.

⁷ Aenámp te nomo apaerá sér mwanámpon? Am ankank Israel firao sámp mwaria tére kárákáreap te sámp moiapon. Kwaro náráponoria nánkárápnámp arop ankwap fárákapao saráp sámpapon. Tá ankwap fárákap te maomp ninik kárákáre námpara, sámp moiap te. ⁸ Kwaromp Buk fek sénámp niampon:

“Kwaro am fárákapan ouwipi pamp i konap niampi pap nánko,
yirao kor Spiritamp ankank nke mo,
woupwirao kor wa moinap te,
Am takiap te yakrá koropea oukoumwan námpon.” ☆

⁹ Devito kor takrá sérimpon,
“Kwar e! Amo am fárákapan pounk napo,
kwapwe kare ankank fek warákareaka,
mao te wae, amont yae-párák yakáp námpan mpwe yonkwae napo,
amo touwe kwatae nénk napo,
nape firao apár me mek pik námp niamp mwanapon.” ☆

¹⁰ Am fárákapamp yi te kirikipá pap napo,
nke mwanap pourou mo mwanapon.
Am fárákap kápae sámp nap fek te,
ankár kare kor nánákápia páte napo,
ankár taki yaká yakáp mwanapon.”

Kwaro arop ankwap fi warko éréképnámp kar

¹¹ Aenapan, ono turunk nae rae: Am Israel fi te Jisasén mér mo nap te, wae ponankor kwatae akwapria moyakáp nap nie? Mo karonó. Am fárákap Kwarén younkwe sinapo maok, am mwae kup fek táman Kwaro ankwap

☆ 10:21: Ais 65:2 ☆ 11:1: Fl 3:5 ☆ 11:3: 1 Kin 19:10,14 ☆ 11:4: 1 Kin 19:18 ☆ 11:8: Lo 29:4 ☆ 11:9: Sng 69:22-23

fi aropan warko érékép námpon. Kwaromp ninik te, Israel fi am kwapwe kare ninik mao ankwap firan takrá tére námp nkea kokwarokrá kikiank mwanapria námpon. ✧ ¹² Wokwaek Israel fi Kwarén younkwe sáncap ke fek te, Kwaro ponankor apár mekamp kourouráp aropan yaewoura wae námpono. Am Israel fi Spiritamp ankank mo nap fek te, Kwaro ankwap fi aropan kwapwe kare fwapokwap námpon. Aenámpara, nánkár Israel fi warko Kwaronámpok arári korop napo te, nomo wae mér, Kwaro ponankor kourouráp arop firan kwapwe kare kare ninik fek yaewoura wae naerámpon.

¹³ Aeno oukoumwan te ankwap fi kourouráp arop yumwan kar sáncap nae nae: Kwaro onan sáncap-kérép námp te, arop ankwap fi yumo ou mek téreaeria sáncap-kérép námpantá, ono má tére man, am te tokwae kar ankankonorria aesiorria warákár nampon. ¹⁴ Am te apae riteanápe, onomp ninik te Kwaro ankwap fi yumwan éréképeanánko, kwapwe kare yakáp napantá, Juda fia kor nkea kokwarokria koropanáponoria nampon. Tá am fek táman ono ankwap fárákap érékép nanampon. ¹⁵ Karenono. Kwaro Juda firan far-pwar námp te, warko ankwap arop fi ponankor éréképeanánko, Kwaronámpok koropea méntér ankárankamp fi yakáp napon. Aenámpara, Kwaro warko Juda firan érékép nánko te, sumpwi napao, warko fárámp konap niamp araknámpon mwanapon. ¹⁶ Arop pan tokwapea, am fekamp kánanke sámpea Kwarén sáncap nap te am pan te ponankor Kwarompon. Ankwap te, yao arák Kwarompao nánko te, yowe ponankorao kuri Kwarompon.

¹⁷ Israel fi te yao oliv kwapwe niamp maok, Kwaro yowe ankwapmwaek karrá tokopea épéri námpon. Tá ankwap fi yumo te yao pwae mekamp kwaporok yaknámpon oliv yowe kor niamp maok, Kwaro yumwan tia oliv aopwe kare fek kirimpea yárákarea pwate námpon. Aetenánko oukoumwan te yumo am oliv aopwe fekamp yiri kwapwe am yowe kor kareao sáncap námp niamp sáncapria kwapwe kare yakáp napon. ¹⁸ Aenámpara, yumo te, am yowe kor karean kámákár tukup námprá niniki kwapon. Yumo takrá ninik nap kwamp te, yumo ankár fwapi ninikitea kipo. Yumo yowe kor te am aopwe koran yiri sáncap mono. Aopwerao maok yumwan yiri sáncap konámpon.

¹⁹ Aeno yumo te 'Kwaro am yowe kare karámp-tákapnámpon fi te, ankwap fi námwan am fek kirimpea naeria ninámpono' ria sér mwanape. ²⁰ Tá kare, Kwaro taki námpan maok, amnámpon fi kor te mér mo napantá, karrá tokopea épéri námpon. Tá yumo mér napara, fwap yakáp napon. Yumo te 'Ono wae mér nampono' ria warákár-séri kwapon. Apáp fek yakáp kip. ²¹ Kwar te oliv yowe kare wuriman taki yakanoria pwar moi námpara, yumo mér mo napo te, yumwan kor taki yakápenkria pwar mono. ²² Yumo te ankár fwapia ninik kipo. Kwar te arop aropomp naenámp ninik, tá yopor naenámp ninik méntér i konámpono. Arop Kwaromp ninikaok mo, pwar nap te, am fek táman yopora waeria touwe tokwae sáncap konámpono. Aenámpao maok, yumo oukoumwan kor man méria paokop napo, Kwaro nkeaka warákáránko, yumo maomp kwapwe kare ninik mek yae-párák yakáp napon. Mo naporria te, yumwan kor yao yowenámpon taknámpon karrá tokop naerámpon. ✧ ²³ Aeno am yao yowe ankwap wokwaek karrá tokopámpon warko mér napo te, Kwaro warko am yowe kor aopwe kor fek kirimpea pwar naenámppon. Kare karon, Kwar te fwap warko méntér kirimpea pwar naenámppon. ²⁴ Yumo wae mér napon: Wokwaek te yumo yao pwae mekamp oliv yowe yakápapan maok, Kwaro yumwan karrá tokopea sankoropea oliv kwapwe mek kirimpea pwarari námpon te, am te yumokuráp yao aopwe kare mono. Aenámpara, kareno, am

oliv yowe kare fwap warko sámpeaka námokuráp yowe fek am fek kirimpea pwar naenámpon.

Kwaro náráp aropomp ponankor aropan yénkép naerianámp kar

²⁵ Kémpiyae tárápu, takria yumo, yino te wae mér tokwae námponorá ninik mwanape. Aeria namp kwamp, am mek wouroumpeyaknámp karan yumwan mérenkria érik sénaeria nae. Juda ankwap fárákap ankár námokuráp ninikaok tukupria kárakáreapo maok, arop ankwap firaomékir Kwaronámpok koropea mao kouroump tari námp fek akwapá sámpea pwi yakanoria ninámpon. ²⁶ Tá am ke fek táman Kwaro warko Israel firan ponankor érékép naenámp te, mao náráp Buk fek Aisaia kumwiakámp kar niampon:

“Arop ankárank Israel firan érékép naeria yépekrá yak námp,
Jerusalem meknámp fárámpea korop naenámpon.
Mao te Jekopomp fekamp koumteouráp arop ponankor yaewour nánko,
kwaromp kar ták-sir konap ninik pwar mwanapon.

²⁷ Am ke fek táman ono am fárákapént kontrak yororia maomp kwatae ninik ponankor tirá épéria pwar nanampon!” ✧

²⁸ Juda fi te Jisasoinámp Kwapwe Kare Karan younkwe sinapono. Aeria maok, am fárákap te Kwaromp yopor arop niampi yakáp napo, am támao ankwap fi arop yumwan yaewour námpono. Aeno wokwaek kar Kwaro náráponoria nánkárápnámp arop fárákan te, oukoumwan nouroupi yak námpon. Mao te maomp appeyaenápen ninik námp kwamp, am tak námpono.

²⁹ Am te apae riteanápe, Kwaro arop nánkárápea wumwiria ‘Ankank sánk nae’ ria sénámp te, ankwap ninik sámpria pwar mo i konámpon. ³⁰ Wokwaek yumo te Kwaromp kar ták-siranapan maok, oukoumwan te Israel fi kar ták-sinapo, am fek táman yumo Kwaromp aropomp sámp napon. ³¹ Tá taknámp oukoumwan Israel fi Kwaromp kar ták-sinapan maok, am yumo oukoumwan sámpnap aropomp am fárákapao kor wakmwaek sámp mwanapon. ³² Kwaro numwar takanáponorianánko, am kar ták-sinap ninik támao ponankor aropan fákápá fákeyak námp te, am ponankor aropan náráp aropomp yénkép nanampria námpon.

Nomo Kwaromp eran sakap mwanámp kar

³³ Wakwe! Kwaromp kwapwe kare ninik, tá maomp yonkwae kour, tá maomp mér te yoporop tokwae karia top-pwarámpea solwara youao pik námp niampon! Arop nomo te Kwaro námoku naeria ninik námp méria ankwap aropan farákáp mwanámp pourou mono. Nomo te mao térenámp ninik te mér mwanámp pourou mono. ³⁴ Aenámp te Kwaromp Buk fekamp karao sérrá,

“Wa mokop Kwar Tokwaeramp ninik méri námpon?
Tá wa mokop man ninik sánk námpon?

³⁵ Wamékir Kwarén ankank sánkeanánko,
Kwaro nopok man sánk naenámpon?
Am te mo karonno.” ✧

³⁶ Kwar námoku te ankank ponankor yoroia, mao kápae kare ankank fi korono. Ankank ponankor te mao námokuráp sarápono. Aenámpara, nomo te ankár maomp eran sakap saráp yakáp mwanámpon. ✧

12

Nomp pourou ankár Kwarén ofanámp sánk mwanámp kar

¹ Kémpiyae tárápu, ono Kwaromp aropomp tokwaeran ninik namp kwamp, yumwan érik kárakáre fek sér rae: Yumo yiráp pourou te ankár oukoumwan yiki yakáp nap fek ankár Kwarén ofanámp sánkria, maomp tére mwanap amwar kar yakápria, Kwaro warákárnámp ninikaok saráp paokop kipo. Yumo tak nap te ankár yiráp Kwarén lotu kare nap támaono. ✧ ² Yumo te apárokamp aropao kwatae ninik fek paokop nap niamp paokopi kwaponu. Yumo ankár, Kwaro numwar yiráp ninik wourékam yoroi papanorá yéknépá yakáp kipo. Takria maok, yumo fwap Kwaromp ninik mér mwanaponu. Am ninik te ará: Kwapwe kare ninik mériaka, Kwaro warákárnámp ninik, tá ankár pwi yaknámp ninikan mér mwanaponu. ✧

Yiki Kor Spiritamp ninik fek tére mwanámp kar

³ Kwaro námoku ninikia onan ourour sápea, náráp tére nanapria nánkáráp námpara, ono yumwan ponankor ankákárankan mér kipria sénae rae: Yumo te yiráp mér, yiráp ninik younkoup nap te, námo ankwapan kámákár akwap namprá ninikia warákár-séri kwaponu. Yumo ankár fwapi youroukoupia maok, yae-párak kare ninikria yiráp Kwaro sánknámp mér am puri fek tére kipo. ✧ ⁴ Nomo te wae mér námpon, nomp pourouk yakápnámp ankank te kápae karerao maok, moumountukri tére naponu. ⁵ Taknámp, nomo kuri aropao kápae kare námpao maok, Kraisen mér námpara, ankárankamp finonu. Nomo ankákárank ponankor maomp pourouk tukuri yakáp námpara, énéni yakáp námponu. ✧

⁶ Kwaro námokuráp ninik fek nomwan yaewourria maok, námokuráp ourour nomwan wor-pwate náno, ankákárankrá moumountukri mér ti-sáp námpon. Aenámpara, arop ankwap profet kar farákáp konámp kwamp te, mao ankár náráp Kwarén mér námp puri fek farákáp kuno. ⁷ Táte arop Kwaromp ankwap koumteouráp aropan yaewour naenámp mér námp kwamp te, mao ankár am tére táman tére kuno. Táte arop ankwap tisamp térean mér námp kwamp te, mao ankár tisa tére táman tére kuno. ⁸ Táte arop ankwap ankwap fárakapamp ninik mek kárakáre sánk naenámp tére mér námp kwamp te, mao ankár am táman tére kuno. Táte arop ankank monap koumteouráp aropan yaewourrá ankank nénk námp kwamp te, ankár aropompria warákár fek nénk kuno. Tá arop ankwap tére taokeyak konámp te, mao te ankár am tére táman kárakáre fek tére taokeyak kuno. Tá arop ankwapao arop ankwapan aropompria yaewour naenámp kwamp te, ankár warákárrá yaewour kuno. ✧

Nomo ankár ankwapyaenámp fárakapan nouroup kare mwanámp kar

⁹ Yumo arop ankwapan nouroup mwaria te, ankár kare kar ninik meknámp kar kipo. Yumo te kwekár ninik feki kwaponu. Kwatae-námp ninik te ankár younkwek pwarará ankár Kwaromp kwapwe kare ninik fek saráp kip. ¹⁰ Yumo Kwaromp ankwap koumteouráp aropan nouroup nap te, ankár yiráp ankwapnáp karean nouroup i konap niamp kipo. Yumo ankár arop ankwapamp eran saráp kárakáre fek sakap kip. ✧

¹¹ Yumo te Kwaromp tére mwaria nap te, kokwae kwaponu, kárakáre fek ankár tére mwar karrá warákárrá tére kipo. ✧

¹² Yumo te Kwarén mériaka, Tokwae Karao yumwan yaewouranoria yépékrá yakáp nap kwamp te warákárria maok, yiráp pourouk kar korop

námpon kor, wampwe kwaeria kárakáre fek yakápria, Kwarén kápae kare por kar toropwap saráp yakáp kip. ✧

¹³ Aeria maok, Kwarén mérnáp arop ankwap fárakap ankank mo napo te, yumo am fárakapan yaewourria maok, tá ankwap némpoukamp arop yumonapok korop napo te, am fárakapan fwapia taokeyakáp kipo.

¹⁴ Tá ankwap te, arop yumwan kar napo kor, yumo Kwarén ‘Am fárakapan yae-párak kare yaewourae’rá sér kipo. Kareno, ankár makrá sér kipo. Aeno yumo te, Kwaro man kwatae papanoria kar toropwapi kwapono. ✧ ¹⁵ Yumo te ankár warákáránknáp aropént warákáránk kipo. Tá yumo éménknáp arop fárakapént éménk kipo. ¹⁶ Yumo te ankár yumokuráp pourouran yaewour i konap niamp, take pourouráp ninik fek arop ankwapan kor tak kipo. Yumo te, arop tokwae yakáp mwarrá niniki kwapono. Yino te mér kwapweráp aroponoria yiráp e sakap kwapon. Yumo te némpoukamp aropént fekarea tére mwarria warákár kipo. ✧

¹⁷ Yumwan kar sénapo te, yumo nopoki kwapon. Yumo te arop ponankor nke nap fek te yae-párak kare ninikaok paokop kip. ✧ ¹⁸ Yumoku kok ampwae sámprá yorowar mwanap ninik sám kwapono. Yumo ankár kápae kare por arop ponankor ankárankamp ninik fek yakáp mwanap ninikan saráp oupourouk kipo. ¹⁹ Onomp kémpiyae tárápu, yumwan napo te, yumo nopok mwaria niniki kwapono. Nánkár Kwaro námoku am fek nopok naenámpria pwar kipo. Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sénámp te, yumo wae mér napon: Kwar Tokwaerao sérrá, “Nopok i konap tére te onomp téreno. Nánkáráp onoku am fárakapan touwe kwatae sánk nanampon.” ✧ ²⁰ Aeno táte arop amwan yopor i konámpao yae-porokwe nánko te, amo ankár man fir sánkampo. Tá mao ént níkip nánko te, amo ankár man ént sánkampo. Tak napo maok, amo taknap nkeaka amwan i konámp ninikia pwarápaie tokwae sám naenámp. ²¹ Aeno arop yumwan kwatae sénapo, yumo nopok sér mwanap ninikao yumwan kwe-pwar naeane. Amo ankár kwapwe kare ninikria maok, kwatae ninik apárok sámpanámp nanapono.

13

Nomo ankár Gavmano sénámpaok mwanámp kar

¹ Arop ankár ponankor Gavmano sénapaok kip. Nomo te wae mér námpon: Gavman te námoku kwaporok yak mono. Kwaro páte nánko yak námpara, am Gavmano tére nap te Kwaro sánk námpan tére napon. ✧ ² Aenapara, arop Gavmano sénánko, kar tak-pwar nap te, Kwaromp karan kor tak napara, am fek touwe sám mwanapon. ³ Yumo te Gavmanén apáp te monoria nap kwamp te, kwapwe kare ninik fek yakáp napo maok, yiráp e sakap mwanapono. Gavman yakáp nap te, kwapwe kare niniknáp aropan apáp sánk mono. Kwatae niniknáp aropan saráp apáp sánk napon. ✧ ⁴ Gavman fákáre te Kwaromp tére konap aropara, yumwan yaewour nánko maok, yumo yae-párak yakáp mwanapon. Aeno yumo kwatae ninik nap kwamp te apáp kipo. Yumo wae mér napon: Gavmano sampnámp bainat te kwaporok samp mono. Mao te Kwaromp tére aropara, kwatae niniknáp aropan touwe kwatae sánk naerámpon. ⁵ Aenapara, nomo ankár Gavmanomp yae ankore mek yakáp mwanámpon. Nomo te touwe sám mwanámp táman saráp apápria maomp karwaok mwareano. Nomo fwapia ninikia maok, am karwaok i konap te yae-párak kare ninikonoria méria ampaok mwanámpon. ⁶ Am fi kor fek táman maok, yumo takis sir konapono. Am te apae riteanápe, Gavman

✧ **12:12:** 1 Te 5:16-18 ✧ **12:14:** Mt 5:44; Lu 23:34 ✧ **12:16:** Ro 14:19; Fl 2:2-3 ✧ **12:17:** 1 Te 5:15 ✧ **12:19:** Lo 32:35; 2 Te 1:6-7 ✧ **13:1:** Ta 3:1 ✧ **13:3:** 1 Pi 2:13-14

te Kwaromp tére aropara, am Kwaro sánknámp tére kárákáre fek taokeyakáp konapono. ⁷ Aenapara, yumo te apae ankank Gavmanén sánk mwaria nap te, ankár sánk kipo. Yumo te nkwakwe make takis sámp konap aropan te ankár am takis sánk kipo. Yumo arop poukeyakáp konap aropamp yae ankore mek yakáp nap kwamp te, ankár maomp kar waria, man e tokwae sánk kipo. ✧

Nomo mokopia lo karwaok paokop mwanámp kar

⁸ Yumo te ankank nopok sánk mwanámpria, kwaporok sámp nap, numwar taki yakanoria pwar kwapono. Koupour nopok sánk kipo. Aeno kwaporok nopok mwar sámpnámp ankárankamp ankankao saráp yaká yak naenámp te, nomo arop ankwapan warákár kare mwanámp aránon. Am te apaeritea námpanápe, arop ankwapan warákár námp te mao waeman loaok kar námp. ✧ ⁹ Nomo te wae mér námp: Lo karao sérrá, “Amo ankwapamp yupu, poumarop kokopori kwapon. Amo arop ankwapan sámp-wouroump kwapon. Amo oukuni kwapon. Amo arop ankwapamp ankank kíkianki kwapon.” Mámá lo, tá ponankor ankwap lo yak námp am tapokwap námp te: ‘Amokuráp pourouan yonkwae touweria yaewour i konapnámp taknámp, ankwapan kor yonkwae touweria yaewouramp’rá sénámp. ✧ ¹⁰ Arop ankwapan nouroup i konámp te, man kwatae ninik mo i konámp. Aenámpara, arop ankwapan nouroup i konámp te, mao Kwaromp loaok kar i konámp. ✧

Ankár yae-párák kare paokop mwanámp kar

¹¹ Ono yumwan mámá ninik sénamp te apae riteanápe, oukoumwan nomo yakápnámp ke máte yumo wae mér napon. Aenapara, oukoumwan te yumo pamp nap pwarará ferámp mwanap kenono. Yumo te wae mér napon, nomo wokwaek kar Kraisen manénkir mérámp fek te, Kwaro nomwan érékép naenámp yae te oukoumwan éri yakámp. Aeno oukoumwan mámá ke fek te wae fápaerá korop námp. ¹² Kumur te wae pwar naeria nángo, wae wakor korop naenámp wonae fik námp. Aenámpara, nomo te kwatae kare kirikip mekamp ninik pwararea, aropao yorowar naenámp ankank yirir i konámpnámp wae fekamp ankankan ti mwanámp. ✧ ¹³ Nomo te arop wae fek paokop i konapnámp taknámp yae-párák kare paokop mwaro. Nomo te patiriaka mánmán ént fepérrá paokoprá, mánmán riaka nkwak mak mwareano. Nomo te kokoporrá paokopria loaok tukup mo, námokuráp ninikaok paokop mwareano. Nomo te arop ankwapan kokwarokrá yorowarrá paokop mwareano. ✧ ¹⁴ Yumo te yumokuráp wokwaekamp pourou fekamp ninik kwatae fek paokopi kwapono. Yumo te ankár Jisas Krai Tokwae Karan saráp sámpea káraenámp yirimpea paokop kipo. ✧

14

Nomo ankwapamp yáran kwatae youroukoup mo mwanámp kar

¹ Arop Kwarén méria, nkwakwe make lo mént tia yárania te, Kwaro onan warákár námpan mpwe ninik nángo te, yumo man yiki mwaek akwapnámp ninik táman yopori kwapono. Sánankar porokwe fek sios mek warámp-sankorop kip. ✧ ² Arop ankwap Kwarén mér kárákáre námp te, mao fwap ponankor nkwakwe make ankank fári konámp. Aeno arop ankwap, Kwarén mér namp saráp pwi monoria ankwap tére méntér tapokwap nanampan mpwenámp arop te, fir émi fár mo i konámp. ³ Tá arop fir ponankor fwap

✧ **13:7:** Mt 22:21 ✧ **13:8:** Mt 22:39-40 ✧ **13:9:** Kis 20:13-17 ✧ **13:10:** 1 Ko 13:5 ✧ **13:12:** Ef 6:11 ✧ **13:13:** Ga 5:16 ✧ **13:14:** Ga 5:16 ✧ **14:1:** Ro 15:7

fári konámp aropao, fir émi fár monámp aropan nkea ninikrá wouroump-séri kwaponó. Tá nopok fir émi fár mo i konámp aropao fir ponankor fwap fánámp aropan nkeaka, mao lo ták-sinámponorá niniki kwaponó. Mono, Kwaro waeman am aropan kor warámp námpono. ⁴ Amo te wa nap kwamp, ankwap tére aropamp tére nkea youroukoup nanapon? Táte mao kárakáre fek fokopeyakria tére námp, tá mao piká párákap námp, am te mao námokuráp arop tokwaerao saráp youroukoup naenámpon. Aeno mao fwap kárakáre fek fokopeyak námp te, waeman Tokwae Karao námoku kárakáre sánk nánko, fokopeyak námpon. ✧

⁵ Ankwap fákáreráo ninikrá ankárankamp yae fek saráp Kwarén lotu i konaponó. Ankwap fákáreráo ninikrá, ankár kumur méntép kor fwap Kwarén lotu mwanámpra ninik i konapon. Arop ponankor ankákárankrá námoku karerao fwapia ninikia méria, námoku ninik namp te yae-párákonoria ampaok tukup kipo. ⁶ Arop ankwap fárakap ankárankamp yae fek saráp tokwae kar yaenoria lotu nap te, Kwar Tokwaeran ninikrá lotu napon. Ankwap fárakap fir ponankor fánap te, tá Kwarén ninikrá waeman warákár fek Kwarén aesioria fánapon. Tá ankwap fárakap fir émi wuri nap te, Kwarén ninikria waeman warákária Kwarén aesioria wuri konapon.

⁷ Nomo wae mér námpon: Nomo ou mekamp arop ankwap yiki yak te námokuráp ankankonorá ninik naeane. Tá sumpwiran kor taknámp námokuráp ankankonorá ninik mono. ⁸ Nomo yiki yakáp námp te ankár Tokwae Karampono. Tá nomo sumpwi námpao kor Tokwae Karamp sarápono. Aenámpara, nomo yiki yakáp námp, tá nomo sumpwi námpao kor, nomo te Tokwae Karamp sarápono. ✧ ⁹ Am te apaeria Kraiso kor sumpwia fárámpea yiki yak námp te, mao te sumpwinap arop, tá yiki yakápnap arop fárakapamp Tokwae Karono.

¹⁰ Aenámpara, amo te apaeria waráp ankwapwarápomp yarak nkeaka amo man ‘Kwatae námp’rá sénapon? Táte arop ankwap amo apaeritea waráp ankwapwarápén wouroump-sénapon? Yumo te waeman mér napon: Nomo ponankor te Kwaro kot námp fek fokouri yakáp mwanámpon. ✧ ¹¹ Aeria Kwaromp Buk fekamp karao am kot mwanap kar táman sérrá:

“Tokwae Karao arakrá sénámpon:

‘Ono yiki yak nampao waeman kare kar sénampon:

Arop ponankor kwaráp torokompra me woukouria

onan loturia maok,

arop ponankor onan sérrá,

“Mao te Kwar kare támaono”rá sér mwanapon.’ ” ✧

¹² Ae mwanapara, nomo wae mér námpon: Kwaro nomwan kot naenámp yae fek nomo ponankor ankákárank, nomoinámpon ponankor fi kor ninik Kwarén sér mwanámpon. ✧

Waráp ankwapnápo kwatae ninik naenámp ninik sánk kwaponó

¹³ Ae mwanámpara, nomo te nonopok ‘Amo kwatae niniki nap’rá sér mwareano. Nomo fwapia arakrá ninik mwanámpon: Nomo nánko, arop nkeria kwatae ninik fek akwapantáno.

¹⁴ Ono Jisas Tokwae Karént yakria, arakrá mér kare nampono: Nkwakwe make ankank námoku te oumi yak mo i konámpon. Arop námokuráp ninik mek, am ankank oumi yak námpra ninik námp kwamp te, wampwe pwar kun. Am te apae riteanápe mao námoku ninik nánko te, am ankank te oum námpono. ✧ ¹⁵ Aenámp te waráp ankwapwarápo námoku, máte ounámpon

✧ 14:4: Mt 7:1 ✧ 14:8: 1 Te 5:10; Fl 1:21 ✧ 14:10: Ap 17:31; 2 Ko 5:10 ✧ 14:11: Ais 45:23; Fl 2:10-11 ✧ 14:12: 1 Pi 4:5 ✧ 14:14: Ap 10:15

fironorá ninik námpan amo fánapo, mao amwan nkea ninik kápae sámp námpan te, am támao yéncéprá: Amo warko waráp ankwapwarápén nouroup mo napon. Krai sumpwi námpan te am aropan kor warko warámp naenámpara, amo fir fánap fek waráp ankwapwarápomp ninik kwatae pap kwapono. ✧

¹⁶ Aeno amo firan fwaponorá ninik nap kwamp te, arop ankwapao ‘Am te kwataeno’rá sénaeria námpara, amo mérampo. ¹⁷ Am te apae riteanápe, Kwaro náráp firáp taokeyak konámp te firráp ént fépér i konap lo fek koumpeyak mono. Kwaro náráp firáp taokeyak konámp ninik te yae-párak kare ninik, tá yonkwae porokwe konap ninik, tá warákár konap ninik mámara te Yiki Kor Spiritao nomp ninik mek kák námpan. ¹⁸ Arop am tak námpan te Krai somp tére tére nángo, Kwaro maomp ninik kwapweran nkea warákáránko, aropao kor nkeaka warákár mwanapon.

¹⁹ Aenámpara, nomo ankár nomwan yaewour nángo ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp mwanámp ninikaokria maok, nonopok mér námpan mek kárakáre sánk naenámp. ✧ ²⁰ Amo te firan saráp ninikria, Kwaromp sios fákáreran sámpá yampouroui kwapono. Fir te ponankor kwapwe karean maok, amo ankwap fir ankárank fánapo, am támao arop ankwap nkeaka kwatae ninik námpan te, am te amo kwatae ninik napon.

²¹ Amo fir émi fánap, tá mánmán ént fánap, tá ankwap ankank fánapo, am táman waráp ankwapwarápo kor nkea mántwaokria kwatae ninik sámp nángo te, am ankank te warko taki kwapono. ✧ ²² Amo am ankank mériaka fánap kwamp te, ankwap aropan séri kwapono. Kwarént sarápampo. Arop ankank fánaeria ninikia Kwaro yonkwae porokwe sánk nángo te, am ankank te fwapara, warákár kuno. ²³ Aeno arop fir émi ankank fánámp ke fek anánkaopwe ninik fek fánámp te, amnámp ninik támao mao kwatae ninik námpan yéncép námpan. Am te apae riteanápe, am ankank te yae-párak kare nierá fwapia mér moria námpano. Táte nomo ankwap ankank nomo fwaponorá mér moria, tak námpan te kwatae ninik námpan.

15

Nomo ankár Krai somp ninikaok mwanámp kar

¹ Nomo Kwarén mér kárakárenámp arop fárakap nomo te Kwarén fwapia mér kárakáre moria ninik kápae sámpnap aropan te ankár yaewour mwanámpan. Nomo takria nomoku saráp ninikrá yaewour mwareano.

² Nomo ponankor ankákárankrá nomp ankwapyaenápen warákár sánkria yaewour nángo maok, am fárakapao kwapwe kare ninik sámpea mér kárakáre fek yakáp mwanapon. ✧ ³ Nomo te wae mér námpan: Krai somp kor námokuráp ninik fek saráp yarak moimpon. Maomp ninik Buk Song fekamp karao sénámp te, Kwaro sérrá, “Arop amwan wouroumpnap kar te onomp pourouk koropá oupouroup námpan.” ✧ ⁴ Kwaromp kar ponankor wokwaek kar kumwiap te nomwan yéncép naenámpria kumwiapon. Am kar te nomp ninik mek kárakáre sámp nángo, Kwaro nomwan érékép naenámp kárakáre fek yépékrá yakáp mwanámpan. ✧ ⁵ Nomo te Kwar ankárankamp kárakáreran saráp sámp nángo, mao saráp nomwan yaewour nángo, mér kárakáre fek yakáp námpan. Ono am Kwarén sénanko, yumwan yaewouránko maok, ankár Krai Jisasomp ninik fek saráp paokopria, ankárankamp ninik fek yakáp mwanapon. ⁶ Aeria maok, yumó ankárankamp ninik fek yakápria yumó ankár énéngi Kwaromp e sakap mwanapon. Mao te Kwar, nomp Tokwae Kar Jisas Krai somp Naropwarono.

✧ 14:15: 1 Ko 8:11-12 ✧ 14:19: Ro 12:18 ✧ 14:21: 1 Ko 8:13 ✧ 15:2: Ro 14:19; 1 Ko 10:24
✧ 15:3: Sng 69:9 ✧ 15:4: 1 Ko 10:11

Kraiso Juda firan yaewourria arop ankwap firan mént yaewourinámp kar

⁷ Aeriaka Kraiso nomwanmékir koropenkria éréképámpnám te, fwaprá kar korop naponoria éréképrá warákár mwanámpon. Am tak nám te aropao am nkeaka Kwaromp e sakap mwanapono. ✧ ⁸ Ono arakrá sér: Krais te Juda fi nomwan yaewour naenám tére arop yakámpon. Mao am taki nám te, Kwaro wokwaekamp appeyaenápen sérimp kar te, wae ponankor kare karonorá yénkép námpon. ⁹ Am takimp te, arop ankwap firao kor Kwaromp aropomp nkeaka, maomp e sakap mwanapria nimpon. Buk Song fekamp karao makrá sénámpon:

“Ono arop ankwap firént yakria,
Kwarén ‘Aesio’rá séria maok,
ono waráp e fek tár kar sámp nanampon.” ✧

¹⁰ Kwaromp Buk fekamp ankwap kar arakrá sénámpon:

“Arop ankwap fi yumo te
Kwaro nánkárápám firént warákár kip.” ✧

¹¹ Buk Song fekamp ankwap kar arakrá sénámpon:

“Yumo arop ankwap fi ponankor
Tokwae Karamp eran sakapria maok,
ankár ponankor apár mekamp arop fi te
maomp eran sakapanápono.” ✧

¹² Tá Aisaia kumwimp karao kor arakrá sénámpon:

“Arop ankárank Jesimp fi meknám koropea
arop ankwap fi taokeyak naenámpon.
Am fárákap te

mao koropea námwan yaewour naenám keran
méria yépék mwanapon.” ✧

¹³ Nomo mériaka yépéknám fi te Kwarén námpon. Aenámpara, ono ninik namp te, yumo Kwarén mér napara, mao yumwan yonkwae porokwe ntia warákár sánk nánko, yiráp ninik mek top-pwarámpá yakano. Tá Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek yumo Kwaro sérinám ankank kwapwe korop naenám ke yépékrá yakáp napo, am támao kor yiráp ninik mek tokwae kari yakano. ✧

Polo térenám fi kor ninikan sénám kar

¹⁴ Onomp kémpiyae tárápu, yumo te kápae kare por aropomprá yaewour i konap ninik te yiráp ninik mek top-pwarámpeyak nám wae mér kare nampon. Tá yumo ponankor nkwakwe make mér kwapwe napara, yumo te ankákárank fwap nonopok, kwapwe kare ninik sámpenkria yaewour mwanap pwi napon. ¹⁵ Yumo tak napantá maok, yiráp por ankwap kar kumwi namp te, kar kárakáre tae morokan maok, ono am kar kumwi naeria te apáp mono. Yiráp ninik yaewour nánko, yumo kor am kar warko ninik mwanapon. Am te apaerianápe, Kwar námoku onan ninikia ¹⁶ Krais Jisasomp tére arop yakria ‘Ankwap fi arop ou mek téreae’rá séri námpon. Am tére fek táman ono Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápria pris niampi yakrá, ankwap fi arop Kwaronámpok éréképá koropá párapok namp te, Kwaro warákár kare konám ofa niampono. Tá Yiki Kor Spiritao am fárákapan yaewour nánko, Kwaromp arop fi kare yakáp mwanapono. ✧

¹⁷ Aenamp te ono Jisas Kraisént yakriaka Kwaromp tére namp táman warákár nampon. ¹⁸⁻¹⁹ Ono te ankwapao tére napan sér mono. Ono te Kraiso

✧ 15:7: Mt 11:28; Hi 13:5 ✧ 15:9: Sng 18:49; Ap 3:25-26 ✧ 15:10: Lo 32:43 ✧ 15:11: Sng 117:1 ✧ 15:12: Ais 11:10 ✧ 15:13: Ro 14:17 ✧ 15:16: Ro 1:5

onomp yae kor fek tére námpan saráp sénae rae: Mao te ono farákápnamp kar yaewourria, onomp yae kor fek kwapwe kare tére námpon. Tá mao onan ourour sáp nánko, Yiki Kor Spiritao kor onont tére kárakáre nánko, ono nkwaekwe make kárakáre yororoi nampono. Mao am tére ponankor onan tak namp te, ono ankwap fi aropan 'Kwaromp karwaok tukupenk' ria yaewouraeria ninámpon. Ono Kraisomp Kwapwe Kare Kar ponankor farákápnamp te Jerusalem meknámpia farákáprá akwapea Provins Ilirikum mekmwaekamp taun mekmwaek farákápnamp. ✧ ²⁰ Ono Kwapwe Kare Kar farákápnamp naeria warákár namp máte, ankwap apárokamp arop oukoumwan Kraisomp e mér mo nap mek akwapá farákápnamp. Ono te arop ankwapaomékir kar farákápnamp tenánko, am mek warko ono akwapea farákápnamp te mono. ✧ ²¹ Ono ninik namp te Kwaromp Buk fekamp karao sénámpnám maknám:

“Arop ankwapao oukoumwan am kar farákápnamp napo wa moi nap te, man nke mwanapon.

Tá arop fárakap wokwaek maomp kar wa moiap te mao fwap mér kar mwanapon.” ✧

Pol Rom mek akwapá nkea pwarará, Spen mek akwap naeria nimp kar

²²⁻²³ Ono te ankár yumonapok korop naeria ninikrá yarak nampao maok, onan má tére máte tokwae karara, oukoumwan táman térerá yarakria tamak yumonapok korop mo nampon. Aeno oukoumwan te ono maomwaekamp tére te wae pwar nampon. Kápae kare yopwar fek ono yumwan nke nae karrá yak konampon. ²⁴ Ae namp kwamp Spen mek akwapnamp ke fek te, manénkir te yumwan koropá nkea akwap nanampon. Ono yumwan nkea warákárria, ankwap yinink yunk fek yumont yakea nanko, wakmwaek yumo onan yaewourria mwaeak kérép mwanapon. ✧

²⁵ Aeno oukoumwan te Jerusalem mekmékir akwapea am mek yakápnamp Kwaromp arop fárakapan yaewour nae. ²⁶ Ae naeria provins Masedonia ntiaka Akaia mekamp Kristen fákáre mani ti-sáp napo, sámpea Jerusalem mek Kwaromp firáp arop fákáre ankank mo napan sankoropá nénk nanampon. ✧ ²⁷ Kare, am anánk fi arop te kwapwe kare ninikria am taki napan maok, am firaok kor Jerusalem mek nopok Judamp pourouampor yaewourrá mani nénk mwanap yak námpon. Am te apae riteanápe, Juda firaomékir ankwap fi aropan spiritan yaewournám ankank nénkapon. ²⁸ Aenámpara, onomp ninik te mómá kwapwe kare ankank Jerusalem mekamp aropan nénkea, am tére namp wae pwar nánko maok, Spen mek akwapnám mwae-páraok akwapria, yumwanmékir nkea pwarará akwap nanampon. ²⁹ Ono wae mér nampon, ono yumonapok korop nanko te, Kraisomp ourour onan top-koupouri yak nánko yumonapok korop nanampon. ✧

³⁰ Kémpiyae tárápu, yumo nomp Jisas Krai Tokwae Karan ninikria, Yiki Kor Spiritao nomwan nounouroup konap ninik ti-sáp námpara, ono yumwan kárakáre fek sénampon: Yumo te ankár onont tére kárakárerá Kwaro onan yaewour naenámpan kar toropwap kipo. ³¹ Yumo Kwarén sénapo, kar ták-sir i konap Judia mekamp arop onan mwaria napo kor, Kwaro onan nánánkária sámpá yak nánko, fwap yak nanampon. Aeria maok, yumo ono Jerusalem mekamp Kristen fákáreran yaewourriaka am mani nénk nanamp tére warákár mwanapan kar toropwap kipo. ✧ ³² Aenapo maok, Kwaro takaerianánko te, ono yumwan koropá nkeria, warákár karia, yumont

✧ 15:18-19: 2 Ko 3:5; Ap 19:11-12 ✧ 15:20: 2 Ko 10:15-16 ✧ 15:21: Ais 52:15 ✧ 15:24: Ap 19:21 ✧ 15:26: 2 Ko 8:1-2; 9:2 ✧ 15:29: Ro 1:11 ✧ 15:31: Kl 4:3; 2 Te 3:1-2

anepér kánanke sámpría, warko kárákáre sámþ nanampono. ³³ Ono ninik namp te, Kwar te nomo yonkwae porokwe sámþ konámþ fi korara, mao fwap yumont yakanoria nampon. Kare tak naenámpon.

16

Kápae kare aropan ‘Gude’rá sérímþ kar

¹⁻² Yumo nomp antáp Fibi taun Senkria mekampao korop naenámp te, yumo Kwar Tokwaeran ninikria maok, Fibin warámpea napo, yumont yak naenámpon. Mao te Senkria mekamp sios mek yae-párák kare téreria onan kor yaewour kwapwe námþon. Yumo kor mao apae ankank moian nkea man fwapia yaewour kipo.

³ Yumo onomp ‘Gude’ má Akwila ntiá Prisila anánkwapan sér kipo. Yino énéni Kraís Jisasomp tére námþon. ⁴ Onan yaewouria, yino fwap sumpwi nenemprá ninikepara, ono saráp am anánkwapan ‘Aesio’rá sér mono. Sios ponankor ankwap némpoukampaokor am anánkwapan ‘Aesio’rá sér i konapon. ⁵ Yumo te ono ‘Gude’rá sénamp kar má am anánkwapamp nap mek koupoukour konap sios fákáreran sér kipo.

Yumo Epainetusén ono ‘Gude’ namp má sér kipo. Mao te yinoku mént kar i konempono. Oukoumwan Esia mekamp arop Kristen moapo manénkir Kristenimpon. ⁶

⁶ Yumo ono Marian ‘Gude’rá sénamp má sér kipo. Mao kor yumwan yaewourrá térea wae námþon.

⁷ Tá ankwap taknámþ yumo Andronikus ntiaka Juniasén ono ‘Gude’rá sénamp má sér kipo. Am arop yawor te yinoku ankárankamp fi ara, yino énéni kalabus mek yakápámþono. Ono Kristen moamp fek manénkir Kristenia, aposel fákáre ou mek tére kwapwe nepara, kápae kare arop man mér napon.

⁸ Yumo Ampliatusén ono ‘Gude’rá sénamp má sér kipo. Mao te Tokwae Karamþ ninik fek yinoku mént kar i konempon.

⁹ Yumo Urbanusén kor ono ‘Gude’rá sénamp má sér kipo. Mao te nomo Kraísomp ankárankamp tére konámþon. Aeriaka Stakisén kor ono ‘Gude’rá sénamp má sér kipo. Mao te yinoku mént kar i konempon.

¹⁰ Yumo Apelisén ono ‘Gude’rá sénamp má sér kipo. Mao te Kristen yáraknámþ e kwapweráþon. Yumo Aristobulusomp nap mek yakápnap arop fákáreran ono ‘Gude’rá sénamp má sér kipo.

¹¹ Yumo ono Herodionén ‘Gude’rá sénamp máte yinoku ankárankamp fi támaono, man sér kip. Aeria maok, Jisas Tokwaeramp arop fákáre Narsisusomp nap mek yakáp napan ono ‘Gude’rá sénamp má sér kip. ¹² Yumo ono Trifina ntiaka Trifosan ‘Gude’rá sénamp má sér kipo. Am yupuyar te Kwar Tokwaeramp yae-párák kare tére kárákáre konepono.

Tá ankwap yupu Persisén ono ‘Gude’ namp má sér kipo. Mao te onomp nouroup karenono. Mao te Kwar Tokwaeramp térea wae námþon.

¹³ Yumo Rufusén ono ‘Gude’rá sénamp má sér kip. Mao te Kristen arop yae-párák kare kárákáre kwapwenon. Aeria maok, maomp éntupwaro kor takeno. Mao te onan kor náráp táráp kare niamp yaewour i konámþon. ¹⁴

¹⁴ Yumo Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas ntiá Hermas, tá am fárákapént yakápnap arop makia man ono ‘Gude’rá sénamp má sér kipo.

¹⁵ Tá ankwap Filologus ntiaka Julia, tá Nereus ntiaka maomp antáp, tá Olimpas, makia maok, Kwaromp arop fákáre énéni am fek yakáp nap ponankor ono ‘Gude’rá sénamp má sér kipo.

16 Nomo Kwaromp kourteouráp aropamp ninik fek yumo ponankor ankákárank nonopok yae koukoupwiyak kipo. Kraiosomp sios mekamp arop ponankor yumwan ‘Gude’rá sénapon. ✧

Arop ankwap fárakapao siosén ankwap ninik kwatae sánknep kar

17 Kémpiyae tárápu, ono yumwan kárákáre fek sér rae: Yumo ankár arop fárakap yumo wawiap karan ták-sírírá, nkwakwe make kar sérarrá siosén pípirikir párapop konap arop fárakapan te mér kar kipo. Taknap ninik támao sios mekamp kourteouráp aropamp mér nap pwararea kwatae akwap konámpono. Taknap aropamp wonae fik tukup kwaponno, panek yakáp kipo.

✧ 18 Am fárakap te nomp Tokwae Kar Kraiosomp térean tére mono. Am taknap arop fárakap te námokuráp pouroukemp ninikaok paokopria maok, arop kwatae ninik ntiá kwapwe kare ninik fwapia mér monap aropamp woupwi mamokor naenámp kar poupwékáprá, kar porokwerá sérar i konaponno. ✧

19 Yumo Kwaromp karwaok paokop i konap te, ponankor arop yumo tak i konap ninik wae wawi naponno. Aenapantá, ono yumwan am táman warákár namponno. Aeno onomp ninik te, yumo ankár kwapwe kare ninikan mér kareria, kwatae ninikan te épépérép kar kipria nampon. ✧ 20 Kwar te nomo yonkwae porokwe sámp konámfi fi korao Satanén pumpuri anámpea yiráp yae ankore mek pwate nángo yak naenámp ke te wae wonae fik námponno.

Ono ninik namp te, nomp Tokwae Kar Jisaso yumwan námoku ninikria yumont yakria yaewouranoria nampon.

Arop ankwap fárakap Rom mek ‘Gude’rá sériap kar

21 Yino ankárankamp tére konemp Timoti yumwan mao ‘Gude’rá sénámpon. Tá Lusius ntiáka Jeson, tá Sosipater yino ankárankamp fi, mao yumwan ‘Gude’rá sénapon. ✧

22 Ono Tertiuso, Polo onan ‘Kumwiae’rá sénánko, má pas má kumwi nampao, Tokwae Karamp e fek yumwan ‘Gude’rá sér rae.

23 Gaius yumwan ‘Gude’rá sénámpon. Mao te onan náráp nap mek yae-párák taokeyakria maok, sios mekamp ponankor kourteouráp aropan kor taokeyak konámpon. Erastus te taun mek gavmanomp mani poukwap konám arop, tá nomp ankwapnáp Kwartus, am arop yaworao yumwan ‘Gude’rá sénepon. ✧

24 Ono ninik namp te, nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso námoku ninikria yumwan ponankor yaewouranoria nampon. Kare tak naenámp.

Polo kar pwar naeria Kwarén ‘Aesio’rá sénámpon kar

25 Kar ono farákáp konamp te Jisas Kraisoinámp Kwapwe Kare Karono. Am fek táman Kwaro yumwan kárákáre sánk nángo, mér kárákárerá yakáp mwanapon. Am Kwapwe Kare Kar te wokwaek kar mek wouroumpeyakámpan maok, 26 oukoumwan te yaká yak konám Kwaro wokwaek kar profetén séránko, kumwiakap kar mek wouroumpeyakámpan yino érik farákáp námpon. Aenánko maok, ponankor fi arop am mek wouroumpeyaknám kar táman wae méria, Kwaro warákárnám ninikaok paokop mwanapon. ✧ 27 Am Kwar mao ankárankampao saráp yonkwae kour kare námpon. Nomo ankár mao Jisas Kraiosomp yae kor fek térenámpon ankank táman ninikria nomo ankár maomp e sakap saráp yakáp mwaro. Kare tak mwaro. ✧

Polo Korin Firampor Manénkir Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 26 yopwar niamp arake fek Polo má má pas kumwimpon. Mao provins Akaia mekamp taun Korin mekamp Jisasén mérap arop fárakapampor sámp-kérépámp te, Efesus mek yakria nimpon.

Am taun mek te kápae kare kwatae ninik am mek yak nánko, Polo ankáránk yopwaria ankwap amor mek arake fek Kwaromp kar farákáprá fwapokwapi tarimp kwamp, warko kwatae ninik sámp napantá, má má pas kumwi námpon. Tá am mekamp arop fárakapao kar ankwap pas fek turunkrá kumwia sámp-kérép napan, Polo nopok kar pwarokwaprá sérria kumwi námpon. Pol ankwap kar sénámp te, Yiki Kor Spiritao nkwakwe make tére mwanap ourour nénk námp sér, tá lotu i konap kwapwe kare ninik, tá nonopok nounouroup i konap ninik, tá sumpwinap arop warko ferámp mwanap kar aran sénámpon.

¹ Ono Pol, onan Kwaro námoku warákárámp ninik fek Jisas Kraisoimp aposel páte nánko yak nampono. Ono má pas kumwia nampan, nomp ankwapnámp Sostenes yino, ² yumo Kwaromp sios fákáre Korin mek yakáp nap yumonapok kérép re. Kwaro yumwan wumwiria nánkárápea mao námoku yumwan Jisas Kraisoimp tére fek yiki kukarrá kák tenánko, yumo Kwaromp firáp arop kare yakáp napon. Mao kápae kare némpoukamp kápae kare arop nomp Tokwae Kar Jisas Kraisoimp e séria wumwi ri konap arop fárakap méntér, yumwan nánkáráp tenámpon. Mao te waeman nomp Tokwae Kar, tá am arop fárakapao kor maomp Tokwae Karono. ✧ ³ Onomp ninik te, nomp Naropwar Kwar ntia nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso yumwan námokuráp ninik fek yaewourria, yumwan yonkwae porokwe sánk nepo, yonkwae porokwe fek yakápenkria nampono.

Kwaromp kápae kare ankank nénknámp kar

⁴ Yumo Jisas Kraiséén mérap fek, Kwaro yumwan Spiritamp ankank kwapwe nénk námpantá, ono kápae kare por yumwan Kwarén 'Aesio'rá sér i konampono. ✧ ⁵⁻⁶ Waeman Kraisoimp kar te yino yumwan farákápea pwate nánko, am kar wae yiráp ninik mek kárákáre yak námpono. Aenámpara, am kar fek táman Kwaro yumwan Spiritamp ankank kápae kare pwi pwate nánko, Kwaromp Kar farákáp mwanap ninik ntia nkwakwe make mér mént fwap pwi mwanapon. ⁷ Aenámpara, oukoumwan yumo nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso érik korop naenámp yépékrá yakáp nap fek te Spiritao nénknámp ourour te yumo waeman pwi yakáp napon. ⁸ Jisas Kraiso yumwan kárákáre sánk nánko, yumo fwap mér kárákárerá yakáprá tukupea, nomp Tokwae kar Jisas Kraisoimp Yae korop námp fek, yumo kwatae niniki nap yak mo naenámp. ✧ ⁹ Kwaro yumwan wumwiria érékép námp te, nomp Tokwae Kar maomp Táráp Jisas Kraisént ankáránkamp ninik fek yakáp mwanapria ninámpon. Kwar te am sérinámp kar, waeman kare tak nanamprá mér námpon. ✧

Sios námoku moumountukri mwaek niniknap kar

¹⁰ Onomp ankwapyae fákáre e! Nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso onan téreaeria kárákáre sápeanámp, am fek ono yumwan kar kárákáre arakrá sénae rae: Yumo ponankor ankáránkamp pourouráp kar fek saráp yakáp kipo. Moumountukri kar fek pipirikir tukup kwapon. Yumo ankár ankáránkamp

fi kare yakápria, ankárankamp pourouráp ninik, ankárankamp pourouráp warákár ninik fek saráp yakáp kipo. ✧ ¹¹ Onomp ankwapyae fákáre, yumwan ono takrá sénamp fi te aránono: Kloe mao onan sérrá, ‘Yumo ou mek yumoku kok kar yorowarrá paokop nap’rá sénapantá yumwan kumwia sénampono. ¹² Ono yumwan arak napan sér rae: Yumo ponankor ankákárank arakrá sérarapono: Ankwap fárakap sérrá, “Ono te Polomp firápono.” Tá ankwap fárakapao sérrá, “Ono te Apolosomp firápono.” Tá ankwap fárakapao sérrá, “Ono te Pitamp firápono.” Tá ankwap fárakapao sérrá, “Ono te Kraiosomp firápono.” ✧ ¹³ Yumo takrá sérar nap am te mokop námpon? Ae te Kraiosomp pourou te fopwari akwapránk nám nie? Ae te ono Polo yaopwae porokopramp fek yumwan yaewour naeria sumpwi namp nie? Ae te yumo ént mek néri nap te, ono éréképá yarak nanamp arop yoro mwaria ninap nie? ¹⁴ Yumo ou mek ono Krispus ntia Gaiusén saráp ént mek néri kák nampono. Aeno ankwap te mono. Am táman saráp ono Kwarén ‘Aesio’rá sénampono. ✧ ¹⁵ Aenampara, arop ankwap ‘Námo Polomp e fek ént mek anámp namp’rá sénaenámp mono. ¹⁶ (Tá kare, ono Stefanas ntia maomp arop fárakapan ént mek nérrá kákampono. Ankwapan kor ént mek nérrá kák namp ni mo nie? Am te ono mér mono.) ✧ ¹⁷ Krai te onan, arop ént mek nérrá kákaeria sámp-kérép mono. Onan, Kwapwe Kare Karan farákápaeria sámp-kérép námpon. Ono apárokamp arop ninik kouri yakápnap arop fárakapamp kar niamp fek farákáp mono. Ono tak nanko te, Kraiso yaopwae porokopramp fek sumpwinámp karamp kárakáre te kánanke kwatae niampi yakantánoria nampono. ✧

Kare kar yonkwae kour, kwekár yonkwae kour

¹⁸ Aeno tá kare! Arop fárakap yaomwi mwae-páraok tukup mwarianap arop fárakapao ninik napo te, Jisas yaopwae porokopramp fek sumpwinámp kar te épépérép kar niampi akwap konámpono. Aeno nomo koumteouráp arop Kwaro nomwan warko éréképrá yak nám, nomo wae mérámpon: Am Jisaso yaopwae porokopramp fek sumpwinámp kar te Kwaromp kárakáre támaonorá yénkép námpono. ✧ ¹⁹ Kwaro náráp buk fek sérrá, “Ono fwap mér tokwaeráp aropamp mér souroumpouri sinanampono. Tá kápae kare ninik kourráp aropamp ninik kour tirá épér nanampono.” ✧

²⁰ Aenámp te, mér tokwaeráp arop fárakap, kumwi pwae énoukoup i konap, tá mámá apárokamp arop téréménkrá kar yorowar i konap arop fárakap, makia am fárakap te mokop mwanapon? Kwaro mámá apárokamp aropamp yonkwae kour am te sámpá épépérépi pap nánko, am kar wa napo, épépérép kar niampi akwap naenámpon.

²¹ Apárokamp arop fárakap te námokuráp yonkwae kour fek Kwarén mér mwanap pourou mono. Námoku yonkwae kour tokwaeráp Kwar te am fárakapan nánánkár nánko, man te mér sámp mo karenono. Aeno Kwaro námoku koumteouráp aropan warko érékép naerianámp te arakono: Am fárakap épépépnámp kar niamp Kwapwe Kare Kar yino farákáp nám wawia, Kraisen mérapo maok, Kwaro am fárakapan warko érékép konámpon. ²² Juda fákáre te Kwaromp kárakáre yénképnámp ankank nke mwaria kárakárea wae napon. Tá Grik fi te yonkwae kour tokwaeran sámp mwaria tére kárakáre napon. ✧ ²³ Aeno yino Kraiso yaopwae porokopramp fek sumpwinámp kar farákáp nánko, am Juda fákáre wanap te kwatae kar niampara, mér

sámp mwanap pourou mo napon. Tá Grik fi ponankor am kar wa nap te, épépérép kar niamp námpono. ²⁴ Aeno koumteouráp arop nomo Juda fi ntia ankwap fi nomo Kwaro nomwan náráponoria wumwi námp te, nomo wae mér námpono: Kraiso te Kwaromp kárakáre tokwae ntia yonkwae kour tokwae, arakenoria nomwan yénkép námpono. ²⁵ Aenámpara, am Kwaromp épépérép námp niampnámp am te aropamp yonkwae kouran kámákár akwap námpon. Tá am Kwaromp porokwe yak námp niampnámp am te aropamp kárakáre tokwaeran kámákár akwap námpon.

²⁶ Aenámpara, ankwapyae fákáre, Kwaro wokwaek yumwan wumwiri-anánko, yumo Kristeni yakáp napan ankár fwapia ninik kipo: Yumo arop fárakapao nke nap fek te, yumo yonkwae kour moráp arop yakáp napon. Tá kárakáre moráp arop yakápria, e moráp arop yakáp napon. ✧ ²⁷ Aeno apárokamp arop fárakapao Kraiso nomwantá sumpwinámp karan ‘Am te épépérép ninik’ ria sénap te, Kwaro am kar sámpea, mér tokwaeráp aropan pwarápae mwanap sánk námpon. Tá arop fárakapao ‘Arop kárakáre mono’rá sér i konap te, Kwaro am sámpea kárakáreráp aropan pwarápae mwanap sánk námpono. ²⁸ Aeria Kwaro arop nke nap fek e moráp arop, tá aropao ‘Kánanke kwatae’rá sér i konap arop, ye, am ankank yak mo námp táman sámpea am fek ankank oukoumwan yak námp, am yak mo niampi pap námpon. ✧ ²⁹ Aenámpara, arop ankárakamp, námo mér tokwae namponoria Kwaro nke námp fek námokuráp e sakap naenámp te mo karon. ³⁰ Kwar námoku yumwan Jisas Kraisént tapokwapea pwate námpon. Mao te Kraisént nomp ninik mek yonkwae kour fi kor páte nánko, yonkwae kour kwapweráp arop yakáp námpon. Mao Kraiso fek táman nomwan warko yamokwapea paprá, nomwan yiki kukarea páte nánko, nomo yae-párak kare yakáp námpara, kwatae ninik te nomwan poukwap mono. ✧ Ef 1:7’ ³¹ Aenámpara, Kwaromp ninik te nomo ankár maomp Buk fek sénámp ninik niamp taknámp, “Arop ankwap warákár-sénae rámp kwamp te, ankár Tokwae Karan saráp warákár-sér kuno.” ✧

2

Kraiso yaopwae porokopramp fek sumpwimp kar

¹ Onomp ankwapyae fákáre, ono kuri wokwaek yumonapok koropea Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákámpampao maok, ono te yumwan, onomp kar kour wawenkria kar porokwerá mér tokwaeráp aropao farákámp konámp niamp fek farákámp moiampno. ✧ ² Onomp ninik mek te ono waeman arakrá séri nampon: Ono yumo ou mek yak namp te, ankwap ankankan ninik mono. Ono te ankár Jisas Kraisént saráp ninik nampon. Ye, Jisas Kraiso yaopwae porokopramp fek sumpwimp saráp ninikia yumwan farákámp nampono. ³ Am ke fek ono yumonapok koropamp fek te, ono kárakáre mo, apápria kour me woukoupa waeampono. ⁴ Ono kar farákámpria Kwaromp Kwapwe Kare Kar séramp fek te, ninik kourráp aropao náráp ninikaokenkria farákámp moi nampono. Ono te am kar farákámp namp fek Yiki Kor Spiritamp kárakáreran yumwan yénkép nampon. ✧ ⁵ Ono tak namp te apae riteanápe, onomp ninik te aropamp yonkwae kourao Kwarén mér mwanap mwae kup yénkép te mono. Kwaromp kárakáre námoku Kwarén mér mwanap yénképanoria nampon.

Kwaromp Yiki Kor Spiritao yonkwae kour nénknámp kar

⁶ Tá kare, arop fárakap te maomp waemp te aropnámp téképa yakáp napan, yino Kwaromp kar farákámp námp te yonkwae kourráp karan farákámp

✧ **1:26:** Mt 11:25 ✧ **1:28:** Je 2:5 ✧ **1:30:** Ro 3:22 ✧ **1:31:** Jer 9:24; 2 Ko 10:17 ✧ **2:1:** 1 Ko 1:17 ✧ **2:4:** 1 Te 1:5

nampan wawi konapon. Am te apárokamp arop fárakapamp yonkwae kour mono. Tá mámá apár poukeyaknám kárakáre akwapá yak mo naerianám kárakáreramp yonkwae kour te mono. ⁷ Yino te wokwaek mek yakám Kwaromp yonkwae kouran farákápámp. Kwaro oukoumwan apár yoro mo nám fek, nomo yámar mek mént yae-párak tankáp mwanámpan maomp yonkwae kour fek nánapi pwararámp. ✧ ⁸ Mámá apár poukeyakápnáp kárakáreráp arop am yonkwae kour te mér mono. Am fárakapao wae méri yakápria te, yámar mekamp Tokwae Karan sámpea yaopwae porokopramp fek pukupá pwar mono. ✧ ⁹ Aeapan maok, yino te mámá ankank Kwaromp Buk fek arakrá sénámpan yino sénámpan:

“Ankank arop yi fek nke moi nap,

tá woupwi fek wa moi nap,

tá aropao kuri ninik moi nap,

am ankank táman

Kwaro námwan warákár konap arop fárakapampor

nánapi pwate námpon.” ✧

¹⁰ Am yonkwae kourráp kar te mek yakámpan maok, maomp Yiki Kor Spiritamp tére kárakáre fek Kwaro nomwan érik yénképámp. Yiki Kor Spirit te kápae kare ankank nke konámpara, mao Kwaro mek karaok niniknám ninikan kor wae nke námpon.

¹¹ Arop te wa ankwap aropamp ninik mekamp ninik mér i konámpanáp, mono. Mao námoku saráp wae méri yak námpon. Tá taknám, arop ankwap Kwaro ninik nám te mér mono. Kwaromp Spiritao námoku saráp méri yak námpon. ¹² Nomo te mámá apár mekamp aropan poukeyak konám yao-pwaerápan sámp mono. Nomo te Kwaronám poknám koropnám Spiritan sámpria, Kwaro ti-sápnám kápae kare kwapwe kare ankank am fwap mér mwanámpon. ✧ ¹³ Am ti-sápnám farákápnám kar am te aropamp yonkwae kour meknám korop mono. Yiki Kor Spirit námoku yinan yénkianámpan yino am kar táman sénámpon. Yino Yiki Kor Spiritamp karan Yiki Kor Spiritráp arop fárakapao wa nap fek farákáp námpon.

¹⁴ Aeno arop Yiki Kor Spirit mo nám te, Kwaromp Spiritamp kar te épérépnám kar ritea sámp mo i konámpono. Am kar nomo sámp konám te Yiki Kor Spiritao námpan sámp konámpara, Yiki Kor Spirit monap arop te am kar fi mér mwanap pourou mono. ✧ ¹⁵ Yiki Kor Spiritráp aropao saráp ponankor ankank youroukoupia fi mér i konámpono. Aeno arop ankwap am Spiritráp aropan youroukoup naenám pourou mono. ¹⁶ Am táman Kwaromp Buk fek sérrá,

“Tokwae Karanp ninik te wa mér námpon?

Wa Tokwae Karan ninik yénkép námpon?”

Aeno nomo te wae Kraisomp ninik sámpá yakáp námpon. ✧

3

Aposel fákáre te Kwaromp tére arop'rá sénám kar

¹ Ononamp fákáre, ono wokwaek yumont yakamp fek te yumwan oukoumwan Spiritráp aropan farákáp nám niamp take pourouráp kar farákáp nanamp pourou moimpon. Ono te apárokamp ninik fek yakápnáp arop fárakapan farákáp konap kar niamp fek farákápampon. Am ke fek te yumo oukoumwan Kraisén ninik nap te tárápu kánanke-táráp niamp yakápiapono.

² Aenapantá yumwan te mom wouri niamp pourouráp kar kánankeran

✧ 2:7: Kl 1:26 ✧ 2:8: Lu 23:34; Ap 13:27 ✧ 2:9: Ais 64:4 ✧ 2:12: Jo 16:13 ✧ 2:14: 1 Ko 1:18

✧ 2:16: Ais 40:13

farákámpomono. Fir niamp pourouráp kárakáre kor kar farákámp mono. Oukoumwan má ke fek kuri yumo kárakáre kor fir sámp mwanap te yumo oukoumwan pwi mono. ³ Am te apaeritea námpanápe, yumo oukoumwan apárokamp ninik fek yakáp napantá niampono. Kare, yumo yiráp ankwapyaenápén kokwarokrá, kar yorowar i konap te, oukoumwan fákeyakáp napon. Tá am ninik yumo tak i konap te wokwaekamp ninikono. Am te aropamp ninik támaono. ⁴ Yumo arak i konapono: Arop ankwapao sérrá, “Ono te Polompono.” Tá ankwapao sérrá, “Ono te Apolosompono.” Yumo taknap ninik támao yumo oukoumwan apárokamp arop niampi yakáp napon.

⁵ Yumo fwapia ninikenke: Apolos mao te wanono? Tá ono Pol ono te wanono? Yino te párák kar Kwaromp tére aropono. Tokwae Karao yinan moumountukri tére ti-sáp nánko, yino am tére námp fek táman yumo Kraisen méri napon.

⁶ Ono te ankankou yoroi nampono. Apolos te am ankankou mek ént kokorar námpono. Aeno Kwaro námoku nánko, ankankou pápáre námpon.

✧ ⁷ Aenámpara, arop ankankou yoro námp, tá arop ankankou mek ént kokorar námp am te tokwae kar ankank mono. Kwaro námoku am tére sánk námpara, mao námoku maok tokwae karon. ⁸ Ankank yoronámp arop ntia ént kokorarnámp arop, am yaworamp tére te ankár puri fekampono. Tá am yawor te ankákárank námoku térenep puri fek nopok sámp nenepono. ⁹ Yino te Kwaromp térean énénkér tére nempono. Yumo te Kwaromp yopwar niampono. ✧

‘Sios mek tére konámp arop te kamda niamp’rá sénámp kar

Tá yumo te Kwaromp nap námoku ti tenánko yak námp niampono. ¹⁰ Kwaro onan ourour sáp námp fek ono kamda tére maránki yakrá tére kwapwe konámp niampara, ono wae oumpwar yimp tenampono. Ae tenampara, Apolos am fek nap kare ti námpon. Aeno apae-apae arop ponankor te ankár fwapia ninik kour fek nap ti mwanapon. ¹¹ Yumo wae mérapon: Am napamp oumpwar te wae fokopeyak námp, am te Jisas Kraisono. Tá arop ankwapao oumpwar ankwap yimp naenámp te mono. ✧ ¹² Táte arop am oumpwar fek nap ti mwanap kwamp te, ankwap fárakap gol fek ti, ankwap fárakap silva fek ti, ankwap fárakap mani tokwae fekamp yumwi fek ti, ankwap fárakap yao wi kar fek ti, ankwap maonk pwae fek te, ankwap fárakap wit poro kor fek ti mwanapon. ¹³ Am fek tére napan maok, ponankor aropamp tére te nánkár wakmwaek kot naenámp yae fek érik farákár nánko, nke mwanapon. Tá am kot naenámp yae te yaomwi niamp pourouráp korop naenámp. Aeria am yaomwi niamp támao námoku ponankor ankákárank aropamp tére youroukoup nánko, am fárakapao, námokuráp tére te fwap ni, kwatae nierá nke mwanapon. ¹⁴ Táte arop ankwap am oumpwar yumuntuk nap ti tenánko, táte maomp nap yaomwirao wouroukour mo nánko te, am tére arop nopok kor fwap sámp naenámp. ✧ ¹⁵ Aeno táte ankwap tére aropamp nap ponankor wouroukour nánko te, maomp térenámp ponankor kwaporok pwar nánko, am tére arop mao námoku kare te fwap yak nánko maok, man te yaomwi mekamp yae tokorop pap napo yak námp arop niamp naenámp.

‘Yumo te Kwaromp yiki kor napon’rá sénámp kar

¹⁶ Yumo te Kwaromp yiki kor nap yakáp napo, Kwaromp Yiki Kor Spiritao am nap mek yak námpon. Yumo am te mér mo nap nie? ¹⁷ Táte arop ankwapao Kwaromp yiki kor nap kwatae pap nánko te, Kwaro am aropan

kor kwatae pap naerámpon. Am te apae riteanápe, Kwaromp nap te yiki kor kareno. Am nap te yumo támaono.

‘Aropamp eran narek sampok kwapono’rá sénámp kar

¹⁸ Takria yumo yumoku támao kwekár mwanape. Táte arop ankwap yumo ou mekamp mao apárokamp ninikaokria, mao arakrá ninik: Ono te wae yonkwae kour kwapweráp aroprá ninik naeane. Mao te ankár am ninik pwarará, Kwaromp épépérép námp niamp ninikaok akwapano mpupo. Mao takria te, yonkwae kourráp arop kare yak naenámpon. ¹⁹ Am te apae riteanápe, mamá apár mekamp mér te Kwaro nke námp fek te épépérép ninikono. Kwaromp Buk fek am táman arakrá sénámpon:

“Am mér tokwaeráp arop te mao námokuráp nkwakwe make kwekár ninik námp fek táman aopwerao kouan porokwap konámp niamp touwe sámp naenámpon.” ☆

²⁰ Tá ankwap karao kor arakrá sénámpon:

“Tokwae kar te wae mérámpon: Mér tokwaeráp arop fárákapamp ninik te kánanke kwataeno.” ☆

²¹ Aenámpara, arop ankwap aropamp eran narek sampok kwapono. Ankank ponankor te yirápono. ²² Pol, Apolos, Pita, tá mamá apár, yiki yakáp nap, sumpwi, ankank oukoumwan yaknámp, ankank wakmwaek korop naenámp, makia mamá ponankor ankank te yirápono. ²³ Tá yumo te Kraisompono. Tá Krais te Kwarompono.

4

Tokwae Karao náráp tére aropan youroukoup naenámp kar

¹ Yumo te ankár yinan te, Kraisomp tére arop yakria, Kwaromp kar wokwaek mek wouroumpyekámp kar yae-párak taokeyak konap aroprá ninik kipo. ² Am poukwapnámp aropamp tére te lo araki yak námpon: Am poukwapnámp arop te ankár námokuráp tére fwapia taokeyak naenámpon. ³ Aenámpara, yumo ono i konamp ninik youroukoup mwaria nap, tá arop ankwap fárákapao youroukoup mwaria nap te, ono am táman ninik tokwae mo kareno. Tá ono kuri ono onokump ninik te youroukoup mo i konampono. ⁴ Kare, onokump kwatae niniki namp yak námp te nìk mo nampao maok, ‘Ono yae-párak kare arop’rá sénanamp pourou mono. Onan youroukoup naenámp tére te Tokwae Karamp tére mwarono. ⁵ Aenámpara, táte am ke oukoumwan sik nánko, yumo ankwapaonap ninikan youroukoui kwapono. Yumo ankár Tokwae Karao ék naenámp yépék kipo. Mao te ankank ponankor kirikip mek wouri yak námp tia wae fek kák naenámpon. Tá ponankor aropainap ninik érik farákár naenámpon. Tá am ke fek táman Kwaro nomo Kristen tére námpan youroukoupia nomwan ankákárankrá tére námp puri fek warákár-sérrar naenámpon.

Korin fákáre námokuráp e narek sampoknap kar

⁶ Ankwapyae fákáre, ono yumwan yiráp ninik mek yaewourria, ono Apolos yinomp pourouan wounáprá am karan yénkép nampono. Yumo yinan nìkria yae-párak kare ninikaokria, loao sénámp niamp taknámpria maok, am karan oupoukur-tukup kwapono. Aeria yumo ankwapamp e narek sampokria, ankwapamp e apárok sámp-anámp kwapono. ⁷ Ononamp fákáre, ae te mokopono? Amwan te wa arop tokwae yoroi pap námpono. Tá amo

apae ankank Kwaronámp sámp moi naponono? Táte kare, amo Kwaronámp fekamp sámp napan maok, apaeritea amo amokuráp e narek sampokria amoku támao amo am ankank yoroinap fi kor niampi yak rape?

⁸ Yeno, yumo te waeman top-pwarámpá yakáp napon. Yumo wae kápae kare ankankráp yakápria yumo wae pwi naponono. Yumo yinan kámákarea king niampi yakáp naponono. Koupoutáráp nape! Onomp ninik te, yumo king yakáp napo te, yino kor yumont king yakáp mwanámpan mpwe nampan maok, mo napon. ✧ ⁹ Ono arakrá nik nampon: Kwaro aposel yinan kák tenánko yakáp námp te, aropao wakmwaek kar kánanke kwatae yakáp nap niampon. Yino te arop yinan kotia napo, wae sumpwi mwanámp arop niampon. Aenámpara arop fárákapao yinan ponankor ensel fákáreao nke nap fek, tá arop fárákapao nke nap fek, yinan tirá wour mwaria wae napon. ¹⁰ Kraisomp e narek sampoknámp fek táman, yino épérép arop niamp yakáp námpan maok, yumo Kraiso i konámp ninik fek mér tokwaeráp arop yakáp napon. Yino te kárákáre mo námpan maok, yumo waeman kárákáre tokwaeráp yakáp napon. Yino te e moráp yakáp námpan maok, yumo te wae e tokwaeráp arop yakáp napon. ¹¹ Wokwaek, tá koropea oukoumwan má ke fek kor, yino yae-porokwe yakápria, yinomp oumpour kor kákea wae nánko, tá yinomp waempyam te turupwi. Arop fárákapao yinan fupuk. Tá yino fwapi tankáp mwanámp yak mono. ✧ ¹² Yino te yinokump yae kor fek tére tokwaerá yakáp i konámpono. Arop fárákapao yinan wouroumprá séri konapan maok, yino nopok am fárákapan yaewouranoria Kwarén sér i konámpon. Arop fárákapao yinan sámpá yampourou napo te, yino nopok mo, kárákáre fek yakáp i konámpono. ✧ ¹³ Yinan kwatae kar sér i konapan maok, yino am fárákapan nopok kwapwe kare karan sér i konámpono. Yino te ponankor apár mekamp aropao tiri pwae épér i konap niamp, tá ankank kwataerao sorok karenámp niampi yakáp námpono. Yino taki yakáp námp te koropea oukoumwan námpon.

Korin fákáre ankár Polomp ninikaok mwanap kar

¹⁴ Ono te yumwan pwarápae sánkria máma kar kumwi mono. Ono onomp tárápu yumwan aropompia ono yiráp ninikan fwapokwap nampono. ¹⁵ Táte kare yiráp Kristen yakáp nap mek yumwan taokeyakápnar naropwar 10,000 yakáp napan kor, wampweno, yumo te kápae kare Naropwar yak mono. Yumo Kristen yakáp nap fek ono ankárkamp mwar yiráp naropwar yak nampono. Am te ono Kwapwe Kare Kar farákáp namp fek yumo onomp tárápu niampi yakáp naponono. ¹⁶ Aenapantá ono ‘Yumo ankár ono i konampaok paokopenk’ ria sénampono. ✧ ¹⁷ Am fek táman ono yumonapok Timoti sámp-kérép nanko, akwap námpono. Mao Kwaromp firáp námp fek onomp tárápara, ono man warákár tokwae nampono. Mao te Tokwae Karamp tére ankár yae-párak tére konámpono. Mao warko yiráp ninik farákareanáno, yumo fwap ono Kraisomp ninikaok akwap konamp mántwaok mwanaponono. Ono kápae kare némpoukamp kápae kare sios mek take pourouráp ninik táman yénkrá farákáp konampono. ✧

¹⁸ Ae te yumo ankwap fárákapamp ninik te onan, mao te yumonapok akwapea nke mo naeanria, yumo, ankwapan kwe-pwar námponorá ninikrá paokop napon. ¹⁹ Tak napan maok, mono. Táte Tokwae Karao takaerianánko te, ono yumonapok koupour kar akwap nanampono. Tá ono korop namp fek am yae-párak mér tokwaeráp yakáp námpria waenap aropamp kárákáre onokump yi kare fek nke nanampono. Am fárákapaonap kar mwar saráp wa te wampweno. ²⁰ Am te apae riteanápe, Kwaro maomp firáp taokeyak

✧ 4:8: Yé 3:17 ✧ 4:11: 2 Ko 11:23-27 ✧ 4:12: Lu 6:28; Ap 18:3 ✧ 4:16: Fl 3:17 ✧ 4:17: Fl 2:22

námp te kar mwar sarápanápe mono, am te kárakáre méntér koropnámp ankankono. ✧ ²¹ Yumo te apae ninikan warákár rape? Ae te ono yumonapok koropea, yopor fekrá fwapokwapaeria nape, yumwan warákárria yonkwae porokwe niniként koropaeria nape?

5

Kokopor ninik Korin mek yaknámp kar

¹ Kar sérarrá koroprá, ‘Yumo ou mek kokoporrá paokop i konap yak námp’rá sénapon. Tá am te mwar pourouráp ninikan Kristen mo aropao kor, take pourouráp ninik tak mo i konapan napon. Am te ará: Arop ankárankamp náráp naropwaromp yumuntukamp yupu warámp-akwapea kokopori námpono. ² Tá yumo, ankwapan kwe-pwar námpon ninik rape? Yumo te ankár am ninik am pwarará éménk mpupo. Am kwatae niniknámp arop yumont yakantá ek far-pwar mpupo.

³ Kare, onomp pourou te yumwan panek yak nampán maok, onomp ninik te yumont yak námpon. Tá ono kareao yumont yak namp niamp nánko, am aropamp kwatae niniki námp ono wae youroukoui pwar nampon. ⁴ Ono yumwan wae arakrá séri nampon: Jisas Tokwae Karamp e fek koupoukarrá téréménk kipo. Aenapo nomp Tokwae Kar Jisasomp kárakáre ntia onomp ninikao kor yumont yak naenámpon. ⁵ Tá nomo ankár am aropan Satanomp yaek páte nánko maok, mao am aropamp pourouan kwatae pap naenámpon. Nomo tak nánko maok, Kwaro fwap Tokwae Karamp yae fek am aropamp waemp warko warámp naenámpon. ✧

Sios mek arop kwatae ninik nánko ek pwar mwanap kar

⁶ Yumo te, yino te kwapwe karean mpwe napan maok, am te kwapwe kare ninik mono. Yis kánanke kwarok te mákia pan ponankor yárámprá kák konámp, am te yumo mér mo nap nie? ⁷ Yumo te yis moráp pan niampara, yumo wokwaekamp yis kwatae te ankár nkwampok sirarea maok, yumo fwap pan wourékam niamp yiki kare yakáp mwanapon. Am te apae riteanápe, nomp Pasova mwanámp Sipsip Morok te wae ofai tenapon. Am ofa te Kraisono. ✧ ⁸ Aenámpara, nomo te ankár lotu mwanap yae tokwae fek nánap i konámp araknámp mwanámpon. Nomo ankár nomp pourou mekamp ponankor kwatae ninik te am arop fárakapao wokwaekamp yis nap mekamp ponankor tirá épér i konap niamp mwanámpon. Tá nomo ankár yiki kare ninik ntia kare kar ninikaokria maok, am yis moráp pan wourékam niampi yakáp mwanámpon. ✧

⁹ Ankwap pas ono wokwaek yiráp por kumwiria arakrá sériampono: Yumo kokopornap aropént nourouprá yakápi kwapon. ¹⁰ Ono te yumo máamá apár mekamp ponankor arop kokoporrá kikiankáprá, ankwapamp ankank pouroukouprá, kwekár kwarén éntér paprá, mak i konap arop fárakapan ponankor ‘Pwar tukupenk’ ria sér mono. Táte yumo am arop fárakapan pwar mwaria te ankár am apár ponankor pwar mwarea napon. ¹¹ Aeno ono am kumwiamp kar fi te aráno: Táte arop yumo man yiráp ankwapnáprá sér i konapao, mao kokopor, tá mao ankwapamp ankank kikiank, kwekár kwarén éntér pap, wouroump kar sér, mánmán ént fária mánmán, tá arop ankwapan poupwékápia maomp ankank pouroukoup, araknámp aropan te nouroupria méntér fári kwapon. ✧ ¹² Mokocono? Arop sios mek korop mo, ek yakápnap aropan youroukoup i konap tére te onomp tére nie? Mono. Aeno arop sios mek yak námpán maok, am te yumo youroukoup

mwanap tére támaono. ¹³ Ek yakápnar arop fárákapan te Kwaro námoku am fárákapaoinap ninik youroukoup naenámpón. Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Yumo ankár yumo ou mekamp am kwataenap arop fárákap ek fárarámprá párapkop kip’rá sénámpón.

6

‘Kristen nonopok koti kwapono’rá sénámp kar

¹ Táte yumo ou mekamp arop ankwapan kar kwatae sénánko te, ae te mao Kwaromp koumteouráp arop fárákapan oupoukur akwapea Kristen monap aropamp yi fek kot i konámp nie? Mao takria te pwarápaie mo nie?

² Nomo Kwaromp koumteouráp arop nomo ponankor apárokamp aropamp ninik youroukoup mwanámp te, ae te yumo mér mo nie? Tá kare, yumo te waeman apárokamp ponankor aropamp ninik yurukup mwanapono. Ae te mokopono? Yumo kánanke kwarok karan kor yurukup mwanap pourou mo nie? ³ Ae te yumo mér mo nie? Nomo ensel fákáreramp ninikan fwap youroukoup mwanámpón. Aenámpara, nomo waeman apár mekamp ankankamp kar youroukoup mwanámpán kor wae fwap pwi námpón. ⁴ Yumo fwap tak mwanapara, yumo ou mek kar yak nánko te, apaeritea Kristen monámp arop fárákapan kar youroukoup mwanap tére sánk napon? ⁵ Ono yumwan ‘Pwarápaie sámpenk!’ ria sénámpón. Ae te mokopono? Yumo ou mek te Kristen ankwapnáp yaworamp kar youroukoup naenámp yonkwae kourráp arop ankwap yak mo nie? ⁶ Take arop yak námpán maok, ankwapnápo yakrá náráp ankwapnápén Kraisen mér monap aropao nke nap fek takrá kot napon?

⁷ Ye, yumo te yiráp ankwapnápén kot nap támao, yumo wae kwatae niniki tenapon. Yumo apaeritea numwar yumwan kwatae papanáponorá yénképeyakáp moi napon? Yiráp ou mekamp arop fárákapaio yiráp ankank pouroukoup napo te, apae ritea numwar takanáponorá yénképeyakáp moi napon? ✧ ⁸ Yumo fwap tak mwanapan maok, yumoku kok támao arop ankwap fárákapan kwatae ninikria maomp ankank pouroukoup napon. Ye, yumoku yiráp ankwapnáp karean yumo take pourouráp ninik tak i konapon.

⁹ Yumo yumokuráp ninik mek kwekár mwanape. Arop fárákap kwataenámp ninik i konap te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp némpouk te yink mono. Kokopor ninik i konap arop fárákap, tá kwekár kwaronámpaok i konap, poumaropráp koumteou, yupuráp arop kokopor i konap, arop fárákap pwarápaie moria poumou-tárapu kok kwatae kokopor i konap, ¹⁰ oukun i konap, tá ankwapamp ankank kikiank i konap, tá mánmán ént fária mánmán i konap, tá arop ankwapan wouroump kar sér i konap, tá ankwapamp ankank pouroukoup konap arop fárákap, ponankor take pourouráp arop fárákap te, Kwaro maomp firáp taokeyaknámp mek te tukup mwanap pourou mono. ✧

¹¹ Tá yumo wokwaek te takeniamp arop yakápiapan maok, Kraiomp yirirao yiráp kwatae ninik torokor námpon. Kwaro yumwan náráponoria nánkáráp tenámpón. Nomp Kwaro Jisas Kraiomp e ntia Kwaromp Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek yumwan fwapokwapia kák tenánko, waeman yae-párak kare arop yakáp napon. ✧

Nomp pourourao Kwaromp e narek sampok naenámp kar

¹² Kare kápaie kare ankank te ono fwap tak nanampan maok, am kápaie kare ankank te onan yaewour i konámpánape. Ponankor ankank ono fwap tak nanampan maok, ono ankwap ankankao onan poukwapanoria yénképá yak

mono. ¹³ Kare, fir te yare mek pik konámp, yare te fir sámp. Mak i konámpan maok, am anánkaopwe te waeman Kwaro yak moi pap naerámpon. Aeno pourou te kokopor ninikamp mono. Am te Tokwae Karampono. Tá Tokwae Kar te pourouampara, pourouan yaewour i konámpono. ✧ ¹⁴ Mao námokuráp kárakáre fek Kwaro Tokwae Karan apár me mekamp fárámpá papámp te, taknámp nomwan kor fárámpá kák naenámpon. ✧

¹⁵ Yumo Kraisomp pourou ankwapmwaekao yakáp nap te mér mori kwapon? Ae te ono Kraisomp pourou ankwapmwaek fárákapea kokopor yupuamp pourouk pap nanko te, kwapwe kare naenámp nie? Am te tak mo kareno. ✧ ¹⁶ Arop kokopor yupurént akwapá koumpeanámp te, waeman méntér ankárankamp pourou yak nepon. Yumo am te mér mo nie? Kwaro am táman wae arakrá séri námpon: “Am anánkaopwe te waeman ankárankamp pourou sámp nepon.” ✧ ¹⁷ Aeno arop Tokwae Karént koumpá yak nám te, mao wae méntér ankárankamp Spirit fek yak nepon. ¹⁸ Kokopor ninik te yiráp wonae fik yakantá, ankár panek pirikimp kipo. Ponankor ankwap kwatae ninik aropao i konap te, ek pourou yipi fek saráp yak námpon. Aeno arop kokopor ninik nám te waeman námokuráp pourou mek ponankor kwatae pap námpon. ¹⁹ Yiráp pourou te Yiki Kor Spiritamp yiki kor napon. Ae te yumo am mér mo rape? Kwaro yumwan wae Yiki Kor Spirit nénk tenánko, yiráp pourou mek yak námpon. Yumo te yumokuráp mono. ✧ ²⁰ Kwaro arean tokwae fek yumwan warko yamokwap námpono. Aenámpara yumo te yiráp pourou fekamp ankank tére nap te ankár Kwaromp e narek sampok kipo.

7

Yupu ti konap kar

¹ Oukoumwan te ono yumwan yiráp pas fekamp kar nopok sénae rae. Táte arop yupu sámp mo, kwaporok yak nám te kwapwe kareno. ² Aeno nkwakwe make kokopor ninik yak námpara, arop ankákárank ponankor moumountukri yupu ti, tá koumteou ankákárank ponankor moumountukri poumarop nap mek tankáp mwanap te fwapon. ³ Aeria poumaropamp pourou te maomp yupurampono. Poumarop kákánki kwapon. Tá taknámp yupuamp pourou te poumaropampono. Yupuao kor kákánki kwapon. ⁴ Yupu te námokuráp pourou poukeyak mono, maomp poumaropao poukeyak námpon. Tá taknámp poumaropamp pourou te námoku poukeyak mono, maomp yupuao poukeyak námpon. ⁵ Aenepara, anánkwap yumo te nonopok younkwe sirarea yiráp pourou kákánki kepono. Kare, táte yumo ankárankamp ninik fek Kwarén kar toropwap nenep ke fek saráp pwate yak neria te fwapon. Aeno wakmwaek te ankár koumpá yak nenep. Takria yumo yiráp pourou yumo fwapi taokeyak mo napo, Satano yiráp ninik mek kwatae ninik kákantáno. ⁶ Ono mámá kar sénamp te, yumwan yaewour naenámpan sénampono. Am te ono yumwan ampaok mwanap loan pap mono. ⁷ Ono warákár namp te, ponankor koumteouráp arop te ono nampnám are yakápenkria nampan maok, Kwaro ponankor ankákárank aropan ninik ankákárankrá nénk námpono.

⁸ Aeno are yakápnamp koumteouráp arop fárákap, tá kae koumteou, am fárákapan te ono arakrá sénampon: Táte am fárákap ono are yak namp niamp makria te am te kwapwe kareno. ⁹ Aean maok, am fárákap námokuráp pourou fwapi taokeyak moantáno, fwapon. Poumou-tárápu koumteou ti, tá koumteou poumou nap mek tankáp kipo. Tankria te fwapon. Tak

✧ **6:13:** 1 Te 4:3-4 ✧ **6:14:** Ro 8:11; 2 Ko 4:14 ✧ **6:15:** 1 Ko 12:27 ✧ **6:16:** Stt 2:24 ✧ **6:19:** 1 Ko 3:16

moia te am fárakapamp ninik fárámp nánko, kokoporantáno. ✧ 10 Am yupu tinap arop fákáre ntia poumou nap mek tankápnap koumteouran ono lo nénk nampon. Am te onokump lo mono, Tokwae Karamp lonono. Am te arak: Yupu náráp poumarop pwar-akwap naeane. 11 Mao náráp poumarop pwarará akwap námp kwamp te, ankár kwaporok yak kuno. Aeno kwaporok yak naenámp pourou mo námp kwamp te, ankár arákarrá akwapea am pwaranámp poumaropamp nap mek tank kun. Tá poumaropao kor maomp yupu pwar te mo karonu.

12 Tá ankwap fárakapan te onoku támao sénampon. Am te Tokwae Karamp kar mono. Ono arakrá sér: Kristen arop yupu sámp námp, maomp yupu Kraisén mér mo námpao maok, am yupu fwap maomp poumaropan warákár nánko te, am Kristen arop te am yupu pwar kwaponu. 13 Tá Kristen yupu poumou nap mek tank nánko, maomp poumarop Kraisén mér mo námpao, fwap am yupu sámpá yak naerianánko te, am yupu te maomp poumarop pwarará akwap mono. 14 Yumo wae mérapon: Poumarop Kwarén mér mo námpao náráp yupunt akwapá kounp námp te, waeman fwap Kristen ou mek yak námpon. Tá yupu Kwarén mér mo námpao Kristen aropamp nap mek tank námp te, mao waeman fwap Kristen ou mek yak námpon. Aeno tak moia napo te, maomp tárápu fárakap te sios mek yakáp mo mwanape. Aeno oukoumwan te am fárakap sios ou mek yakáp napon. 15 Aeno táte poumarop Kristen mo námpao, náráp yupu pwar naeria te, fwap pwar naenámp. Tá taknámp, yupu Kristen mo námpao, náráp poumarop pwar naeria te, fwap pwar naenámp. Am yiráp ankwapnáp ntia yiráp antápan take ninik korop námp te, apae man taki kwaponoria fákapá fákeyak námpanápe. Kwaro yumwan wumwiri námp te, yonkwae porokwe ninikaok mwanapria ninámpon. ✧ 16 Aenámpara, yupu amo te fwap waráp poumarop Kristen moinámpan yaewour napo, mao Kristen naenámp ni mo nie? Am te amo mér mono. Tá poumarop amo fwap waráp yupu Kristen moinámpan yaewour napo, mao fwap Kristen naenámp ni mo nie? Am táman kor amo mér mono. ✧

Nomo ankár Kwaro sápnámp ninik fek yakáp mwanámp kar

17 Aeno arop ankwapan Tokwae Karao wumwiria mokope pourouráp tére sánkeanánko te, mao te ankár am fek saráp yakáp mwanapon. Ono te ponankor sios mek lo takrá pap konampon. ✧ 18 Ae te arop ankwap maomp yipi fárakapea napo, Kwaro man wumwi námp nie? Tak nánko te, mao am yipi fárakapnámp warko yárákarea pwarará, am toupou mek wouroump naenámp mono. Ae te arop ankwap mao yipi fárakap moi námpan Kwaro wumwi námp nie? Takanánko te am arop te yipi fárakap naenámp te mono. 19 Am yipi fárakapnap ninik ntia yipi fárakap monap ninikao kor kánanke kwataeno. Aeno Kwaromp loaok tukupnap ninikao maok, am te tokwae kar ankankono. ✧ 20 Arop mokope yak nánko, Kwaro man wumwi námp te, mao oukoumwan ankár take támao yak naenámp. 21 Ae te amo kwaporok tére konap arop * yak napo, Kwaro amwan wumwi námp nie? Takanánko te, amo am táman yonkwae sakáp yak kwaponu. Aeno táte amo kwaporok tére konap aropamp tére pwar akwap nanap mwae kup yak nánko te, fwap mántwaok nanapon. 22 Aeno arop slev yak námp mekamp Kwaro wumwiri námp te, mao te Tokwae Karao nke námp fek te, mao warko slev mono. Aenámpara, arop slev yak mo, amwar yak námpan Tokwae Karao man wumwianámp

✧ 7:9: 1 Ti 5:14 ✧ 7:15: Ro 12:18 ✧ 7:16: 1 Pi 3:1-2 ✧ 7:17: 1 Ko 7:24 ✧ 7:19: Ga 5:6

* 7:21: 'Slev' a, 'Kwaporok tére konap arop'rá sénámp firan mér nae rap kwamp te, "Juda Tére konap Ninik" Buk 2 kware 35 ntia 36 fek nkeampo.

te, oukoumwan mao Kraisomp slev yak námpon. ²³ Kwaro yumwan arean tokwae fek warko yamokwapea érékép námpon. Aenámpara, yumo te épi ninik fek yakápnap arop fárákapamp slev yakápi kwapon. ²⁴ Ononamp fákáre, nomo mokopi yakáp námpan Kwaro nomwan wumwirianánko te, ankár take pourouráp ninik fek Kwarént yakáp mwanámpon.

Are yakápnap koumteouráp aropan sénámp kar

²⁵ Tokwae Karamp lo te mono, onoku niniknamp karan are yakápnap koumteouráp aropan sénae nae. Kwaro onan aropompia onan ninik kour sáp nánko, yumo fwap ono sénámp kar wawia, karenorá ninik mwanap pwi námpono. ²⁶ Oukoumwan mámá ke fek te nkwakwe make ninik tokwaenámp ankank koropánk námpara, fwapon. Yumo ponankor oukoumwan yakáp napnámp taknámp yakáp kipo. ²⁷ Ae te amo wae yupu sámp nap nie? Takanánko te, amo am yupu pwar nanap mwae kup oupourounki kwapon. Ae te amo oukoumwan yupu sámp mo nie? Takanánko te, amo yupu sámp nanap niniki kwapon. ²⁸ Tá taknámp amo yupu sámp nap am te kwatae ninik yak mono. Tá éнки yupu poumou nap mek tank námp, am támao kor kwatae ninik mo, fwapon. Aenapan maok, am fek apárokamp ninik tokwae yak nánko, kápae kare kar pap mwanape. Ae mwanapara, ono am ankank yumwan koropánk te ‘Mono’ ria sénampon.

²⁹ Ononamp fákáre, ono arakrá sénampono: Oukoumwan mámá ke te wae fae námpon. Oukoumwan mámá yaknámp ke fek te yupuráp arop fárákap te ankár yupu moráp niampi yakáp mwanapon. ³⁰ Tá arop fárákap éménk i konap te ankár éménk monap arop fárákap niampi yakáp mwanapon. Tá warákáránknap arop fárákap te ankár warákáránk monap arop fárákap niampi yakáp mwanapon. Arop fárákap mani fek ankank ti konap te, ankank ti-fákeyak moi nap niampi yakáp mwanapon. ³¹ Tá arop fárákap apárokamp ankankan tére konap te, ankár mámá apár mwae kamp ankank kárákáre fek ti-fákeyak mo i konap arop fárákap niampi yakáp mwanapon. Arak námpara, nomo wae mér námpon: Nánkár mámá apár mwar pourourápi akwap naerámpon. ✧

³² Ono te kápae kare ankankao yiráp ninik sámpá yampourou te, monoria nampon. Arop yupu sámp mo námp te fwap Tokwae Karamp ninikan ninik tokwaeria, Tokwae Karao warákárnámp ninik fek tére konámpon. ³³ Aeno arop yupu sámpeanámp te, yupuao námwan warákár naenámp ninik fek tére nae ritea mámá apár mekamp kápae kare ankankan saráp ninik tokwaerá tére konámpon. ³⁴ Aenámpara, maomp ninik te kápae kare mwae-párak akwapránk námpon. Tá yupu poumou nap mek tank mo námp te, am yupu éнки fwap Tokwae Karamp ninikan ninik tokwae konámpon. Aeria mao fwap pourou ntia maomp waempao kor yiki kukarrá yak naeria námpon. Aeno yupu poumou nap mek tank námp te, náráp poumaropao warákár naenámp ninik fek tére nae ritea, apárokamp ankankan saráp ninik tokwaerá tére konámpon. ³⁵ Ono mámá kar sénámp te yumwan yaewour nánko, yumo yae-párak yakáp mwanap karan sénampon. Am te yumwan, poumou nap mek tankáp, tá yupu ti kwaponoria taokor mono. Ono ník namp te kápae kare por yumo yae-párak kare yakápria Tokwae Karamp tére napo, akwap ankankao yiráp ninik mek sámpá yampourou mo naenámpria nampon.

³⁶ Táte arop akwap náráp por kar yoroitenap yupu yak nánko, námo kwaporok yakrá yépékria, kwatae ninik koropantá námp kwamp te, mao fwap námoku ninik námpaok am yupu sámp nae-námpon. Am tak námp te, mao kwatae ninik mo, fwapon. Am anánkwap fwap koumpeyak nenepón.

✧ 7:31: 1 Jo 2:17

³⁷ Aeno táte arop ankwap maomp ninik kárakáreria man fopwaok naenámp ankank mo nánko, mao fwap námokuráp ninik taokeyak námp támao náráp ninikao sérrá, ‘Am yupu éнки náráp por kar yoroi nap taki yakano’ rianámp te, am te kwapwe kareno. ³⁸ Aenámpara, arop náráp éнки yupu sámp námp te, kwapwe kare ninik námpon. Tá arop yupu sámp mo námp te kwapwe kare kare ninik námpon.

³⁹ Táte yupu ankwapamp poumarop oukoumwan yiki yak námp fek te, am yupu méntér koumpá yak námpon. Aeno maomp poumarop sumpwi nánko te, am yupu warko poumaropént koump mo, párák yak námpon. Táte mao ankwap poumou nap mek tank naeria námp kwamp te, mao fwap tak naenámpan maok, mao te ankár Kristen aropamp nap mek tank kuno. ✧

⁴⁰ Aeno onoku te arakrá ninik nampon: Mao kwaporok yakria te, mao fwap warákár tokwae naenámpon. Tá ono ninik namp te, ono waeman Kwaromp Spirit onan woukoupá yak nánko, ono mámara kar farákáp nampon.

8

Kwekár kwarén ofa sánknáp nape fíran sénámp kar

¹ Ono oukoumwan te kwekár kwarén ofa sánknáp nape fíri yumo turunki napan sénae rae. Tá kare, nomo ponankor wae mér tokwaerápan maok, mér sámp konap ninik mwar te ‘Námo mér tokwaerápao namp’rá warákár-sér mwarea napon. Aeno nomo arop ankwapan nouroup mwanámp ninik sámp námp, am támao maok nomwan fwap kárakáre kor Kristen yoroi pap naenámpon. ² Táte arop ankwapao, námo te wae méri yak namprá ninik námpao maok, am aropamp mér te oukoumwan pwi kari yak mono. ³ Aeno arop ankwap Kwarén nouroup kari yak námp te, Kwaro man mér kari yak námpono. ✧

⁴ Am kwekár kwarén ofa sánkeanap fíri émi fári konap ninik te ono arakrá sénampon: Nomo wae mér námpon: Kwekár kwar te kare kar ankank mono. Am te wunéri mwar sarápono. Kwar kare ankárankampao saráp yak námpon. ⁵ Kare, wae kápae kare ankank táman ‘Kwarono’rá sér, tá kápae kare ankankan ‘Náráp Tokwae Kar’rá sér i konapon. Tá kare, am kwar fákáre te yámar mek yakáp, apárok yakáp napan maok, ⁶ am te wampweno. Nomo waeman ankárankamp Kwaro mwar nomp Naropwarono. Mao támao ponankor ankank yoroinámp fi kor yak nánko, nomo maomp kare yakáp námp, nomo wae mérámpon. Tá waeman ankárankamp Tokwae Kar mwar yak námp, am te Jisas Kraisono. Mao námoku Kwarént ponankor ankank yoroia nepo, nomo mao fek táman yiki yakáp sámp námpon. ✧

⁷ Aeno Kristen ankwap fárákap te am kwekár kwar te kánanke kwataenóra mér mo napon. Am fárákap te wokwaekamp arop kwekár kwarén lotunap ninikan nkeaka, am kwekár kwarén ofa sánknáp fíri émi te, ofa kare támao ara, am fíri émi te kwekár kwaromponora ninik i konapon. Am fárákapamp Kwarén mérap te oukoumwan ninik kour mo nánko, am fíri émi fánapara, am fárákapamp ninik mek oum sámpantá ninik napon. ⁸ Aeno fíri te támao nomwan Kwaromp wonae fik tirá párapok mono. Táte nomo fár moria, nomo Kwaro nke námp fek kwatae yakáp mono. Táte nomo fánámpao kor Kwaro nke námp fek kwapwe kare yakáp mono. ⁹ Aeno yumo arakrá ninik kip: Yumo fwap apae fíri fár mwaria nap, fwap fár mwanapan maok, takria am ankank yumoku nap támao kárakáre monap arop fárákapamp ninik mek nánko, am fárákap kwatae ninik fek tukup mwanape.

¹⁰ Wae mérnáp arop amo kwekár kwaromp lotu nap mek akwapá tankrá fánapo, táte arop ankwap, mámá fir onan kwatae pap naeanrá apáp námpao, mao amwan nke nánko, am támao maomp ninik fárámp nánko, am kwekár kwarén ofa sánknáp fir fánaerámpon. ¹¹ Tá waráp mér támao nomp ankwapnáp Kraiso sumpwia warko warámpnám arop am te kárakáre mo nánko, man kwatae pap námpon. ✧ ¹² Yumo wawenk: Nomp ankwapyaenáp ankwap fárakap Kwarén mérap te kárakáre mo napara, fir fár mwanap te apáp napon. Táte yumo am fwapan mpweria napo, am fárakapamp mér kwatae akwap nám te, am ninik támao yumo Kraisen kwatae ninik napon. ¹³ Aenámpara, táte fir támaoianánko, onomp ankwapnáp kwatae ninik nánko te, ono warko émi fár mo akwapea sumpwinám ke fek nanampon. Takria ono am tére namp fek tapek onomp ankwapnáp kwatae ninikantáno. ✧

9

Polo kwaporok aposel tére nám fiek warákárnám kar

¹ Ae te lo ankwapao, tá ankwap kwatae ninikao onan sámp-fákeyak nám nie? Mo karonó. Ae te ono aposel mo nie? Ae te ono nomp Tokwae Kar Jisasén nke moi namp nie? Ono Tokwae Karamp tére nanko, yumo am tére fek saráp Kristen moi nap nie? ✧ ² Ankwap fárakapamp ninik te onan, mao te aposel monorá napan maok, wampweno. Yumo waeman onan te, aposel karenorá mér napon. Ono Tokwae Karamp aposel kare yak namp te yumo Kristeni yakáp nap támao yéknép námpon.

³ Arop ankwap fárakap onan kot i konap te, ono am fárakapan nopok arakrá sér i konampon: ⁴ Ae te yino yinomp tére fek mwaek fir fépérrá ént fépérrá mak nám te kwapwe kare mo nie? ⁵ Ae te yino Kristen yupu sámpea méntér ankwap aposel, tá Tokwae Karamp nánaeounáp, tá Pita, arao i konapnám éréképea paokop mwanám te kwatae nie? ⁶ Ae te Barnabas yino mwar yinokump pourou taokeyak nenemp mani tére nenko, ankwap aposel fárakap te mo nie? ⁷ Apae aropao soldia téreria námokuráp fir oupourouk i konámpon? Apae aropao yopwar yororia námoku fánaenám fir sámp mo i konámpon? Tá apae aropao bulmakau taokeyakria maomp mom wouri fár mo i konámpon?

⁸ Ae te ono arop fárakapamp ninikaok sarápria, ono takrá sénamp nie? Mono. Kwaromp lo támao kor takrá sér i konámpono. ⁹ Moseso lo fek kar arakrá kumwi námpono: “Bulmakau wit yipi aokop naeria pumpurékamprá yarakria, am fekamp sámpá fánaerianánko te, amo maomp top kor fek sérémékéri kwaponó.” Ae te Kwar te bulmakauan saráp ninik nám nie? ¹⁰ Mono. Waeman nomwan kor nikia sénámpon. Ye. Am kumwi yak nám te yinan sénámpon. Kwar te arake ninikan warákár námpon. Arop yopwarampor kwar nánaprá párapop nám, tá arop fir noumourinám tinám arop te, am tére nemp fek fwap fir ankwapmwaek sámp nenemprá ninik nepon. ✧ ¹¹ Aeno yino te Spiritamp ankank yumo ou mek ankankounám yoro námpon. Aenámpara, táte yumo yinan pourouamp ankank ti-sáp nap am te kwatae nie? Am te yino yoroinám ankankou támao wae ki tank nám niamp námpon. ✧ ¹² Táte arop ankwap fárakap yumonap ankank fwap sámp mwanapan nánko te, yino fwap kápae kare sámp mwanámpon.

Aenámpan maok, am ankank yino fwap sámp mwanám am te yino sámp mo i konámpon. Yino te Kraiso Kwapwe Kare Kar akwap naenám mwae kup taokor te monoria námpon. Aeria nám kwamp, yino nkwakwe

✧ 8:11: Ro 14:13-15 ✧ 8:13: Ro 14:21 ✧ 9:1: Ap 26:16; 2 Ko 3:2-3 ✧ 9:10: Lo 25:4; 1 Ti 5:18

✧ 9:11: Ro 15:27

make ninik tokwaeran kor sámpea fokopeyakáp konámpon. ¹³ Pris fárakap Kwaromp nap mek tére nap te, am Kwaromp nap mekamp fir sámpá fári konapon. Tá arop fárakap alta fek tére nap te am alta fekamp Kwarén ofa sánk konap fir émi tirá fári konapon. Ae te yumo am mér mori kwapono? ✧ ¹⁴ Tá taknámp Tokwae Karao máma lo pap námpono: Arop fárakap Kwapwe Kare Kar farákáp konap te, am Kwapwe Kare Kar wanap aropoinap pourouran yaewour naenámp ankank ti mwanapon. ✧

¹⁵ Aerimpan maok, ono te take pourouráp ankank ankwap sámp moi nampon. Tá oukoumwan kuri ono ankank ankwap sámp naeria máma kar kumwi mono. Takria te ono pwarápae tokwaeria manénkir sumpwi nanampono. Ono tére namp fek fwap yiráp yaekamp mani sámp nanampan maok, sámp moria, táman warákár nampon. Am te, arop ankwapao taokor te monoria nampon. ¹⁶ Ono Kwapwe Kare Kar farákáp konamp te, onoku táman warákárria ‘Ono te kwapwe kare ninik namp’rá sér mono. Am Kwapwe Kare Kar farákápnamp tére te Tokwae Karao onan sáp námpara, ono ankár takrá tére nanampon. Táte ono Kwapwe Kare Kar farákáp moria te, ono waeman kwatae yak naerampon. ¹⁷ Táte ono onokump ninik fek ono am téreria te, ono fwap nopok mani sámp nanampon. Aeno am tére fek mani sámp mo námp te, am te apae riteanápe Kwaro sápnámp tére onokump ninik fekamp tére monoria nampono. ¹⁸ Aenámpara, ono te apaeran nopok sámp nanampon? Onomp nopok sámp nanamp te aráno: Ankank ono am tére namp fek fwap sámp nanampan, ono sámp mo nampon. Ono Kwapwe Kare Kar farákáp namp te, arop fárakapan kwaporok nénk nampon. Kwaro onan takampria sáp námpara, ono kor tak tére nampan warákárampon. Tak namp táman maok, nopok ankank sámp namp niampon.

Pol aropamp kwaporok tére konámp arop niamp yaknámp kar

¹⁹ Ono te arop ankárankampamp kwaporok tére konamp arop yak mo nampao maok, onokump ninik fek ponankor aropamp kwaporok tére konamp arop niamp yakria, ono fwap kápae kare arop Kwaronámpok éréképá korop nanampria nampon. ²⁰ Aenampara, Juda firao nke nap fek te, ono Juda niampi yakria, fwap Juda fi érékép nanampon. Onoku kare te loamp yae ankore mek yak mo nampao maok, loamp yae ankore mek yakápnap aropao nke nap fek, ono loamp yae ankore mek yaknamp arop niampi yakria, loamp yae ankore mek yakápnap arop fárakap érékép naeria nampon. ²¹ Lo monap arop fárakap nke nap fek te, ono lo monamp arop niampi yakria, lo monap arop fárakap érékép naeria nampon. Aenamapao maok, ono te apae Kwaromp lo pwar nampanápe, mono. Ono Kraisomp loaok nampon. ²² Kárakáre monap arop fárakapao nke nap fek te, ono kárakáre moráp arop niampi yakria, kárakáre monap arop fárakap érékép naeria nampon. Ono ponankor aropao i konap ninik sámpea, arop ankwap fárakap érékép nanamp ponankor mwae kup oupourouk nampon. ²³ Ono máma kápae kare tére tak i konamp te, Jisasomp Kwapwe Kare Kar am fárakapaonapok akwap nánko, arop fárakap kwatae ninik pwarará Kwaronámpok korop napo, ono kuri warákár tokwae sámp nanampon.

Nomo Kristen kárakáre fek yakáprá tukup mwanámp kar

²⁴ Arop fárakap foporakor nap te kámá-pwar akwapnámp arop ankárankampao saráp ankank sámp konámpono. Yumo am te mér mo nie? Yumo kuri ankár ankank sámp mwanámpria kárakáre fek foporakor kipo. ✧ ²⁵ Tá arop ponankor ankwapan kwe-pwarará ankank sámp mwaria

te, námokuráp pouroukamp ninik ponankor tirá nér i konapono. Am arop fárakap mao tak nap te, kwatae akwap naenámp ankankan sámp mwanámpria ni konapono. Aeno nomo térerá tukupnámp ankank te kwatae akwap naenámp pourou mono. ✧ ²⁶ Aeria maok, onoku te ono fárakop nampao maok, ono te nkwamek nke, mamek nkerá fárakop mono. Ono te arop yorowarria ni konapnámp, yae sirarrá akwap nampao maok, kwaporok nkwamek mamek yae sirarrá akwap mo i konampono. ²⁷ Ono ankár onokump pourou fwapi poukwapea nanko, ankár akwap naeria ninik nampaok akwap konampono. Takria ono ankwap arop fárakapan saráp Kwapwe Kare Kar farákáp nampao, onoku kare te wakmwaek am ankank sámp moantáno.

10

Nomwan Israel firaoui nap yéncép námp mér mwanámp kar

¹ Ononamp fákáre, yumo aran mérenke: Moses yakámp ke fek, nomp appeyaenáp Kwaro taokeyaknámp kounwe ankore meao, pu kor fek saráp Kwaro yéncépnámp mwae-páraok solwara Retsi tápamprá tukupapono. ² Tá am fárakap kounwe ntia solwara mek baptais sámpap te, Mosesomp wakmwaek tukup napan yéncép námpon. ³ Tá am fárakap ponankor am Kwaromp Spiritao néncámp fir fáriapono. ⁴ Tá am fárakap ponankor Kwaromp Spiritao sáncámp ént fépériapono. Ye. Mao am Spiritamp yumwi mekamp ént am fárakapént akwapámpan fáriapono. Am yumwi te Kraisono. ⁵ Aeapan maok, am ou mekamp kápae kare kounteouráp aropamp ninik te Kwaro warákár moimpon. Aenko am fárakap kwar saráp mek surumpwiapo, maomp yákáre te ampok tankápimpon.

⁶ Aeapan am ankank ponankor te nomwan yéncép nánko, nomo nkea am fárakapao kwatae ankankan kikiankiap, am te nomo kor takantá mér mwanámpon. ⁷ Tá yumo kwekár Kwaromp ninikaoki kwapono. Ankwap fárakap am ou mek yakápap takiapono. Kwaromp Buk fek am fárakapan arakrá sénámpon: “Kounteouráp arop fárakap tankáprá fir fépérrá ént fépéria, wakmwaek poumou tárápu fárámpea tukuprá kounteount kokoporiapono. ✧ ⁸ Tá yumo ankwap fárakap am ou mekamp kokoporiapnámp taknámp yumo kor kokopori kwapono. Am fárakap takria ankáránkamp yae fek 23,000 surumpwiapono. ✧ ⁹ Tá nomo Tokwae Karamp yopor te mokopon nke mwarria nkwak mak mwareano. Wokwaek am arop fárakap ou mekamp ankwap fárakap takapo, fou-tákamao yourounkwe nánko, am fárakap surumpwiapono. ✧ ¹⁰ Tá wokwaek Israel fi mekamp ankwap fárakap Kwarén kokwarokiapnámp yumo kor Kwarén takrá kokwaroki kwapono. Am fárakapan te arop paok i konámp ensel koropea paoki pwaránko surumpwiapon. ✧

¹¹ Mámá ponankor ankank Israel firan koropámp máte, arop mér mwanapono. Tá amiap kar Buk fek yak námp, nomo oukounwan mámá ke fek pwar naenámp yae wonae fik nánko, yakápnámp arop nomwan ninik sápnámpon. ✧ ¹² Aenámpara, arop, námoku waeman kárakáre yak namponorá ninik námp kwamp te, mao ankár mér kuno: Takria mao piká párákapantáno. ¹³ Yumwan mokop nap nke naeria koropnámp ankank te mwar pourouráp mono. Waeman ponankor aropan mokop naprá nke naeria korop konámp wuri popwarono. Tá Kwaro yumwan kwaporok pwate nánko, am ankankao yiráp kárakáre kwe-pwar mono. Táte yumwan mokop nap nke naerianámp ankank korop námpan kor, Kwaro yumwan yaewour naenámp mwae kup

✧ 9:25: Je 1:12 ✧ 10:7: Kis 32:6 ✧ 10:8: Nam 25:1-2 ✧ 10:9: Nam 21:5-6 ✧ 10:10: Nam 16:41-49 ✧ 10:11: Ro 15:4

yoro naeria námpon. Am mwae kup te aráno: Mao yumwan kárákáre sánk nánko, am koropnámpan ankank yumwan apárok tirá nér mono. ☆

Kwarén loturia kwatae spirit méntér lotu i konap kar

¹⁴ Aenámpara, onomp nouroup fárakap kare, yumo ankár kwekár kwarén lotu i konap ninik te younkwe sánk kipo. ¹⁵ Yumo te wae mérapara, ono yumwan sénampon: Yumoku ankár onomp kar mámara youroukoup kipo. ¹⁶ Mámara kap te waeman Kwaromp ourour yak nánko, nomwan Kwaro Krai-somp yirirént tapokwapeanánko, nomo fár mwaria 'Aesio'rá sér i konámpon. Tá am pan nomo fopwar i konámpan te, mao nomwan Krai-somp pourourént tapokwapá pwar konámpan. ¹⁷ Waeman ankárankamp pan saráp námpara, nomo kápae kare koumteouráp arop, nomo ankárankamp pourou saráp yakáp námpon. Am te apae riteanápe, nomo ponankor am ankárankamp pan táman saráp sámp konámpana námpon. ☆

¹⁸ Yumo Israel fákáreran ninikenke! Arop fárakap te alta fek yankapnap ofa ankwapmwae fári konap te, am támao am alta poukeyaknámpan Kwarént tapokwap napon.

¹⁹ Aeno yumo takria, onan, mao te ankwap fi aropao kwekár kwarén ofa sánk konap fir támao kare kar ankankrá sénámpan mpwe mwanape. Tá ono, am kwekár kwar fárakapan kare kar ankankonorá sér mono. ☆ ²⁰ Mono! Ono te arakrá sénampon: Ankank Kwarén mér monap ankwap fi aropao ofa i konap te, mao kwatae spirit fárakapan ofa sánk napon. Am fárakap te Kwarén ofa sánk mono. Tá onomp ninik te yumo kwatae spirit fákárerént tukupá tapokwap te monoria nampon. ²¹ Yumo te Tokwae Karamp kap mek fárrá, tá kwatae spiritamp kap mek méntér fár mwanap pourou mono. Yumo Tokwae Karamp kákánar fek tankáprá fépéria, kwatae spiritamp kákánar fek méntér tankáprá fépér mwanap pourou mono. ☆ ²² Yumo tak nap te, Tokwae Karao nomwan kokwarokria yoporanoria nape? Nomp kárákáre te maomp kárákáreran kwe-pwar námpan nie?

Nomo ankár nomp Kristen ankwapnápén ninik mwanámpan kar

²³ Kare, kápae kare ankank nomo fwap tak mwanámpan maok, am kápae kare ankank te nomwan yaewour mono. Kápae kare ankank nomo fwap tak mwanámpan maok, am kápae kare ankank te nomwan kárákáre kor Kristen yoroi pap mono. ²⁴ Nomo, námoku támao saráp fwapi yakáp mwarrá ninik mwareano. Nomo ankár arop ankwapan fwapi yakanoria ninikrá yaewour mwanámpan. ☆

²⁵ Yumo maket mekamp fir émi mani fek sámp nap kwamp te, 'Kwekár kwarén ofai nap ni mo nie?'rá turunkupi kwapon. Yiráp ninik sánánkar porokwe fek yak naenámp fekono. ²⁶ Am te apae riteanápe, nomo wae mérámpon: Mámara apár ntia kápae kare ankank am mek top-pwarámpá yak námpan te, Tokwae Karamp sarápono. ☆

²⁷ Táte arop ankwap Kwarén mér mo námpano, mao yumwan 'Nomont fárenk' ria wumwi nánko te, yumo tukup mwaria nap kwamp te, am te fwapon. Kápae kare ankank yumwan nénk nap te fwapon, fár kipo. Yumo ninik tokwaeria turunkupi kwapon. ²⁸ Aeno táte yumo tankáprá fánap arop ankwapao yumwan arakrá sér, 'Mámara te kwekár kwarén ofainap fir émino'rá sénánko te, yumo am sénámpan aropan wawia man ninik napara, yumo fári kwapon. ²⁹ Ono te yumo kareao kwatae ninikantánoria sér mono. Ono

☆ **10:13:** Hi 4:15 ☆ **10:17:** Mt 26:26-28; Ro 15:5 ☆ **10:19:** 1 Ko 8:4 ☆ **10:21:** 2 Ko 6:15-16
 ☆ **10:24:** Ro 15:12 ☆ **10:26:** Sng 24:1

sénamp te, am arop ankwapao yumwan, kwatae ninik naprá ninikantánoria sénampono.

Ono waeman fwap am fir fánanamp te, apae ritea am arop ankwapamp ninikao onan taokor naenámpon? ✧ ³⁰ Táte ono Kwarén 'Aesio'rá fánanko te, ankwap arop te apaeritea ono 'Aesio'rá sénamp táman 'Amo kwatae nap'rá sénaenámpon?

³¹ Aenámpara, táte yumo fir fépérrá, ént fépérrá, tá yumo ankwap apae ankank nap, am te ponankor ankár Kwaromp e narek sampok mwaro. ✧

³² Yumo te ankár Juda fi, Grik fi, tá Kwaromp sios mekamp koumteouráp arop fárakap aran ninikria, arop yumonap ninik fek piká párákap naeane. Fwapnae karia paokop kipo. ✧ ³³ Ono kuri kápae kare ankank tére namp te, arop ponankor fwap ninikrá tére namp warákár mwanap námpan tére konampon. Ono te onoku, onan yaewouranoria tére mono. Ono kápae kare aropan yaewourrá tére nanko, Kwaro fwap am fárakapan warko érékép naenámpria tére nampon. ✧

11

¹ Ono Kraisomp ninikaok yarak i konampara, yumo kor ankár onomp ninikaok paokop kipo.

Lotu nap mek me korok woukwap konap ninikan sénámp kar

² Yumo te kápae kare por ono i konamp ninikria am kápae kare kar ono sámpea yumwan nénk namp niki-samp yakáp konapono. Aenapara, ono 'Yumo te kwapwe kare ninik i konap'rá sénampon. ³ Aeno ono ninik namp te, yumo kuri máma kar ankwap aran mérenkria nae: Ponankor poumou-tárápuamp yépe kor te Kraisono. Tá yupuamp yépe kor te maomp poumaropono. Kraisomp yépe kor te Kwarono. ⁴ Táte koumteouráp arop koupoukarrá lotu mek poumarop náráp me korok woukwapea Kwarén kar toropwap námp, tá Kwaromp kar farákáp námp te, am arop námokuráp me kor Kraisen pwarápaé sánk námpon. ⁵ Táte yupu ankwap lotu mek náráp me korok woukwap moi yakrá Kwarén kar toropwap, tá Kwaromp kar farákáp námp te, mao kuri námokuráp me kor, náráp poumaropan pwarápaé sánk námpon. Am te yupu me pwae ponankor fárakapá pwar námp niampon. ⁶ Táte yupu náráp me korok woukwap mo námp kwamp te, mao ankár me pwae fárakapea fae tákáre naenámpon. Táte am yupu me pwae fae tákáre nánko, poumaropao pwarápaéantá námp kwamp te, ankár me korok woukwap kuno. ⁷ Aeno poumarop te maomp me korok woukwap mono. Am te apae riteanápe, mao Kwarén wounápria maomp e tokwaeran yénkép námpon. Tá yupu te poumaropan wounáprá maomp e tokwaeran yénkép námpon. ✧

⁸ Kwar te yupuamp pourou fek poumarop yoro mono, poumaropamp pourou fek yupu yoroi námpon. ✧ ⁹ Kwar te yupuan ninikia man yaewour naenámpria poumarop yoro mono. Mao te poumaropan ninikia man yaewour naenámpria yupu yoroi námpon. ✧ ¹⁰ Aenámpara, yupuamp me korok woukwap námp te ankár poumaropamp yae ankore mek yakáp nap yénkép nánko, ensel fákáre fwap nke mwanapon. ¹¹ Aeno nomo Tokwae Karént yakápria te, yupu te kwaporok námoku nápar yak mo i konámpono. Tá poumaropao kor kwaporok námoku nápar yak mo i konámpono. Aenepara, nonopok yaewour nenepono. ¹² Kwaro poumaropamp pourou fek yupu yoroimpan maok, oukoumwan te taknámp, yupuamp pourou meknámp arop

✧ **10:29:** 1 Ko 8:4-13 ✧ **10:31:** Kl 3:17 ✧ **10:32:** Ro 14:13 ✧ **10:33:** 1 Ko 9:20-22 ✧ **11:7:** Stt 1:26-27 ✧ **11:8:** Stt 2:21-23 ✧ **11:9:** Stt 2:18

forokor konámpono. Aenámpan maok, Kwaro námoku ankank ponankoramp fi korono.

¹³ Yumoku támao ankár máma kar youroukoup kipo. Yupu lotu mek me korok woukwap moi teyakra Kwarén kar toropwap námp te, ae te maok kwapwe kare ninik námp nie? ¹⁴ Nomo koumteouráp arop námoku nomwan arakrá yéknép námpon: Táte poumarop me pwae tokwaerinámp te pwi yak mono. ¹⁵ Aeno yupu me pwae tokwaeri námp te, maomp mopor kwapwe kare támaono. Am te apae riteanápe, Kwaro maomp me korok oupouroup naenámpria me pwae tokwaeri sánk námpon. ¹⁶ Aeno táte arop ankwapao am ankank táman kar yorowar naeria námp kwamp te, mao ankár arakrá mér kuno: Yino te ankwap ninikaok tukup mono, tá Kwaromp sios mek kor ankwap ninikaok tukup mo i konapono.

Korin fákáre komunion sámp nap mek sámpá yampourouiap kar

¹⁷ Oukoumwan te ono yumwan lo ankwapmwaek nénk nae nampan maok, ono te yumo i konap ankank táman yiráp e narek sampok mono. Yiráp koupoukour konap nap mek te kwapwe kare ninik korop mo i konámpono, kwatae ninik mwar korop konámpono. ¹⁸ Manénkir te ono aran sénae rae: Yumo lotu mwaria koupoukour nap te pipirikir i konapono. Ono takrá sénap kar wawia am táman kareaoi kanrá mérampon. ✧ ¹⁹ Am te apae riteanápe, ono nik namp te, yumo ou mekamp arop ankwap fárakapamp kar fek yiráp sios kuk-pipirikir napo, Kwaromp ninikaok kar tukupnap arop fárakapao saráp fwap érik farákár napon. ²⁰ Aenapara, yumo ponankor Tokwae Karamp firan fári konap niamp mono. ²¹ Yumo ponankor kárakáreria yumokuráp firanmékir fépér i konapono. Takria maok, ankwap yae-porokwe tank nánko, ankwapao mwar wain ént kápae kare fária mánmán i konámpono. ²² Ae te mokopono? Ae te yumo yiráp fir fépérrá ént fépér i konap nap yak mo nie? Ae te yumo nik napo, Kwaromp sios te kánanke kwatae námpantá, ankwapyae fárakapao fir mo napo, man pwarápaé sánk rape? Ono yumwan te mokoprá sénanampon? Ae te ono fwap yiráp e narek kakap nanamp nie? Mono. Am yumo tak nap táman te ono yiráp e narek sampok mono.

Jisas Tokwae Karao pan ntia wain ént nénkámp kar

²³ Ono máma kar yumwan sánk namp te, Tokwae Karao onan séri námpan nampono. Am kar fi te ará: Judaso Jisasén yopor aropamp yaek pap naerianámp kumuruk, Jisas Tokwae Karao pan sámpea, ²⁴ Kwarén ‘Aesio’rá séria pwarará, fopwaria sérrá, “Máma te onomp pourou, yumwan yaewour naenámpan nénk nampon. Yumo ankár mámaknámprá onan ninikrá yakáp kipo.” ²⁵ Am fárakap pan fépéri pwarapo, mao warko wain éntáp kap sámpea taknám takrá sér, “Máma kap wain máte onomp yiri fek yoronamp kontrak wourékamono. Yumo makrá fépér nap ke fek te onan ninik mwanapono.” ✧ ²⁶ Yumo máma pan, tá máma wain ént fépéria maok, yumo Tokwae Karao sumpwinámp kar farákáp mwanapono. Yumo mámak námprá yakáp nap te, ankár takrá tukupea mao arákarrá éknám ke fek mwanapono.

Komunion sámp mwanámp fek ninik fwapokwap mwanámp kar

²⁷ Aenámpara, táte arop ankwap manénkir fwapi ninik moitea yakrá Tokwae Karamp pan kwaporok fár, tá Tokwae Karamp kap kwaporok fár, taknám te Tokwae Karamp pourou ntia yiriran wouroump námpara, nopok amnám fek touwe kwatae sámp naenampon. ²⁸ Ae naerámpara, arop ankár námokuráp ninik mek fwapia youroukoupí pwatea te, am pan ntia wain ént fwap fánaenampon. ✧ ²⁹ Am te apae riteanápe, máma te, arop Tokwae

Karamp pourounorá fwapia ninik mo yakrá mao kwaporok pan ntia ént fánámpara, mao námokuráp pourouk touwe kwatae korop naerámp. ³⁰ Am taknap fi fek táman yumo ou mekamp kápae kare arop kárakáre moria, touwe sámpea, ankwap fárakap surumpwi napon. ³¹ Aeno táte nomp ninik fwapi youroukoupitea nomo Jisasomp pourou ntia yiri sámp nánko te, nomwan touwe kwatae korop mo, fwapon. ³² Aeno táte Tokwae Karao nomp ninik kwatae nánko, nkea fwapokwapria nomwan touwe kwatae sámp námp te, takria nomo apárokamp aropént yaomwi mek pikantánoria námpon. ✧

³³ Aenámpara, ononamp fákáre, yumo fár mwaria yumo ankár nánkár ankwap fárakapan yépékia kipo. ³⁴ Táte arop ankwap oukoumwan yae-porokwe nánko te, mao námokuráp nap mek fánaeria námpon. Takria yiráp koupoukourap mek yumoku támao yumwan Kwaro kot naenámp ninik pap mwanape. Kar ankwapmwaek oukoumwan yak námpono, nánkár wakmwaek ono yumwan koropá nkeria fwapokwap nanampono.

12

Yiki Kor Spiritao ourour nénknámp kar

¹ Ononamp fákáre, ono te yumo Yiki Kor Spiritao tére mwanap ankank nénk námp te, épépérépi kwaponoria nampon. ² Yumo te wae mérapon: Wokwae yumo oukoumwan Kristen mo nap, am ke fek te yumwan ankwap ankankao, kar sér mo i konámp kwekár kwaronámpok éréképá akwap nánko te, yumo ankár ampok tukupapono. ³ Aeapan ono te yumo mérenkria nae: Táte Kwaromp Spirit arop ankwapént yak nánko, mao te 'Jisas te yaomwi mek akwapano'rá sénaenámp pourou mono. Tá arop Yiki Kor Spirit mo námp te 'Jisas am te Tokwae Karon'rá sénaenámp pourou mono.

⁴ Yiki Kor Spiritao nénk konámp nkwakwe make tére mwanap kárakáre yak námpao maok, waeman ankárankamp Spiritao saráp yak námpon. ⁵ Tá nomo fwap Tokwae Karamp nkwakwe make pourouráp tére námpan maok, waeman ankárankamp Tokwae Karampor tére námpon. ⁶ Wae nkwakwe make ninik fek tére konap yak námpan maok, am ankárankamp Kwaro ponankor aropan kárakáre nénk nánko, am fárakap fwap tére mwanapon. ⁷ Yiki Kor Spirit te ankwap arop fárakapan yaewour mwanapria náráp kárakáre am arop fárakap ankákárankan nénk konámp. ✧ ⁸ Arop ankwapan Yiki Kor Spiritao arop ankwap fárakapan yonkwae kouria kar sénaenámp ourour sánk, tá ankwap aropan am ankárankamp Spirit támao Kwaro papnámp mér fek kar sénaenámp, ourour sánk. ⁹ Tá arop ankwapao am ankárankamp Spirit fek táman, Kwar te fwap tak naenámponorá mér kar naenámp ourour sámp. Tá ankwapao am fek touwenap arop fwapi pap naenámp ourour sámp konámp. ¹⁰ Tá ankwap Kwaromp kárakáre yéncépnámp yoro naenámp ourour sámp. Tá ankwapao profet * kar farákáp naenámp ourour sámp. Tá ankwapao nkwakwe make spiritan youroukoup naenámp mérnámp ourour sámp. Tá ankwapao ankwap-ankwap kar fek sénaenámp ourour sámp. Tá ankwapao am kar arákarrá sénaenámp ourour sámp. ¹¹ Am ankárankamp Spirit támao saráp mámara ankank ponankor nénk konámp. Mao námokuráp ninik fek arop ankwapan ankwap tére naenámp ourour sánk, tá ankwapan ankwap tére naenámp ourour sánk. Mak i konámp.

'Nomo ponankor ankárankamp fek toukouri yakápnámp pourou'rá sénámp kar

✧ **11:32:** Hi 12:5-6 ✧ **12:7:** 1 Ko 14:26 * **12:10:** 'Profet': "Juda Tére konap Ninik" Buk 2 fekamp kware 44 fek nkeae.

¹² Arop pourou te ankárankampao maok, kápae kare pouroukamp ankank am fek toukouri yak námpon. Tá kápae kare am fek tukuri yaknámpon ankank am te ankárankamp pourou mwar yak námpon. Kraiso kor tak námpi yak námpon. ✧ ¹³ Am te apaeritea námpanápe, ankárankamp Yiki Kor Spirit támao nomwan ponankor oupoupouria kák tenánko, nomo ankárankamp pourou yakáp námpon. Nomo Juda, ta Grik, tá nomo slev, tá nomo amwar yakápnámpon, nomo ponankor ankárankamp pourou yakáp námpon. Tá nomo ponankor ankárankamp Spiritan fária kárakáre sámp námpon. ✧

¹⁴ Nomo wae mérámpon: Pourou te ankárankamp ankank mwar yak mono. Waeman kápae kare ankank am fek toukouri yak námpon. ¹⁵ Táte pu korao arakrá sér, ‘Ono te yae kor mo ara, pourou ankwapmwaek mono’rá sénaenámpan maok, maomp kar te wampweno. Mao waeman pourouk tokoropeyak námpono. ¹⁶ Tá woupwiraó sérrá, ‘Ono te yi mo ara, ono pourou ankwapmwaek mono’rá sénaenámpan maok, maomp kar te wampweno. Waeman mao kor pourouk yak námpono. ¹⁷ Táte pourou ponankor yi mwaranánko te, mokopia kar wa naenámpon? Táte pourou ponankor woupwi mwar yak nánko te, mokopia ankank nounoump naenámpon? ¹⁸ Aeno pourou te tak mono. Kwaro waeman pourouk toukouri yaknámpon ankank Kwaro námoku warákárnámpon ninik fek yoroia pap námpon. ¹⁹ Táte pourou ponankor ankárankamp mwaek saráp yak nánko te, pourou kare niamp pwi yak mono. ²⁰ Ae naenámpara, pourou te take pourouráp mono. Kápae kare ankank pourouk toukouri yak námpao maok, waeman pourou te ankárankampono.

²¹ Tá yi te yae koran ‘Ono amwan ninik mono, onoku mwar fwap yak nanamp’rá sénaenámp pourou mono. Tá me korao pu koran, “Ono amwan ninik mono, onoku mwar fwap yak nanampono’rá sénaenámp pourou mono. ²² Am pourouk yakáp námpon táman, nomo kárakáre moan mpwe konámpan maok, táte am ankank yakáp mo nánko te, pourou ponankor fwapi yak mo kareno. ²³ Tá nomo pourou ankwapmwaek ‘Kwatae tae morokono’rá ninik námpan kor, nomo fwap yae-párak taokeyakáp i konámpono. Táte nomp pourou ankwapmwaek te pwarápe konámpan maok, nomo fwap waempyam fek nánkáráp te konámpon. ²⁴ Aeno pourou ankwapmwaek arop nke námpon fek kwapwe karenoria nap fwap kwaporok yakanoria pwate konámpon. Kwar te waeman pourou toukouri yakápnámpon tapokwapea páte nánko, énéni yakáp napon, ankwapmwaek kirikiri e monap niampi yak námpon te, mao fwap kwapwe kare yak námpon. ²⁵ Mao tak námpon te pourou fápákárápia akwapantánoria námpon. Ponankor pouroukamp ankank fwapi yakáprá ankárankamp puri fek nonopok taokeyakáp mwanaponno. ²⁶ Aenapara, táte pourou ankwapmwaekampao touwe sámp nánko te, pourou ponankor énéni touwe sámp konapon. Táte pourou ankwapmwaekampao e kwapwe sámp nánko te, pourou ponankor énéni warákár sámp konapon.

²⁷ Aeno yumo ponankor te Kraisomp pourou yakáp napon. Yumo ankákárank te maomp pourou ankwapmwaek kirikirino. ✧ ²⁸ Tá Kwaro arop ankwap fákárean sios mek tére mwanap arakrá kák námpon: Manénkir te aposel fákáre, am fek te profet kar farákáp konap arop fákáre, tá am fek Kwaro warákárnámpon ninik kwapwe yénk i konap tisa fákáre, tá am fek Kwaromp kárakáre yénkép námpon yoro i konámpon arop, tá touwe fwaprá kák konámpon arop, tá arop yaewour i konámpon arop, tá nkwakwe make tére youroukoupia néni konámpon arop, tá nkwakwe make kar fek sér i konámpon arop, arakrá kák

námpon. ✧ 29 Arop ponankor te aposel mono. Tá ponankor te profet, tisa mono. Tá ponankor Kwaromp kárakáre yénpé námp yoro i konap mono. 30 Tá ponankor touwenap arop fwaprá kák konap kárakáre sámp konap mono. Tá ponankor nkwakwe make kar fek sérar i konap mono. Tá ponankor fwap am kar arákár mwanap te mono. 31 Aeno yumo ankár kámákarea narek yaknámp Yiki Kor Spiritamp ourouran sámp mwaria kárakáre kipo.

Tá oukoumwan pwi kare yaknámp ninik ankárankampan yumwan yénpé nae rae. ✧

13

Nomo ankár arop ankwapan nouroup kare mwanámp kar

1 Táte ono aropamp nkwakwe make kar fek, tá ensel fákáreramp kar fek, Kwaronámpok korop mwanapria koumteouráp arop fárákapan sér i konampan maok, ono am fárákapan nouroup kare mo namp te, ono kwaporok wur fokop konap niamp, tá garamut porokwap nap pourounk niamp nampono.

2 Táte ono fwap profet kar fek sénanamp, tá Kwaromp ninik ponankor mek wouroumpyak námp ono wae mér, tá ono ponankor ankwap mér tokwae nampao kor, táte ono wae Kwarén mér kárakáre kare fek sénanko, faonkwe tokwae nkwampok ér-sakwap naenámpan maok, ono arop ankwapan nouroup mo namp te, ono kánanke kwatae niampono. 3 Táte ono ankank monap aropan onomp ponankor ankank nénk nanamp, tá arop fárákapan onan sámpa yaomwi mek yankap napo, sumpwi nanampan maok, ono aropan nouroup kare moia namp te, am ponankor ankank te onan kánanke yaewour mono.

4 Arop ankwapan nouroup kar námp te námwan kwataenámp kar sénapo kor, koupour kar nopok sér mo i konámpon. Nouroup i konámp arop te kápae kare aropan kwapwe kare ninik fek yaewourrá tére konámpon. Mao te ankank tokwaeráp aropan kokwarok mo i konámpono. Mao námokuráp e narek sampok mo i konámpon. Mao te, námoku narek yak nampria wae mo i konámpon. ✧ 5 Tá kwekáp mo i konámpon. Mao te námokuráp ankankan saráp ninik tokwae mo i konámpon. Mao te koupour yonkwae pwarámp mo i konámpon. Mao te námwaninap kwatae ninikan warko ninik mo i konámpon. 6 Mao te yae-párak monámp ninikan te warákár mo i konámpono. Mao te yae-párak kare ninikan saráp warákár konámpon. ✧ 7 Arop ankwapan nouroupnámp arop te man ankwap ankankao apárok sámp-anámpanoria yénpépyak mo i konámpono. Kápae kare por Kwarén mérria, Kwaro námwan yaewour naerámpanoria yépék i konámpon. Aenámpara, ponankor ankank maomp pourouk korop námp te, kárakáre fek fokopeyak konámpon. ✧

8 Nánkár wakmwaek te Kwaromp profet kar farákáp konap tére, nkwakwe make arop firamp kar fek sér i konap, tá arop fárákapamp nkwakwe make mér, makia máte ponankor akwapá pwar nae-námpon. Aeno nomo arop ankwapan nouroupnámp ninik máte pwar naenámp pourou mo karenono.

9 Nomo oukoumwan te aopwek ankwapmwaek saráp mérámpon. Tá wakmwaek kare korop naenámp karan kor aopwek ankwapmwaek saráp farákáp námpon. 10 Aeno nánkár wakmwaek pwi kari yaknámp ankank korop nae-námpon. Tá am ke fek ankank ponankor aop-aopwek námp te ponankor pwar naenámp. 11 Am te tárápao akwapea tékép námp niampon. Wokwaek ono oukoumwan épér morok táráp yakamp ke fek te, épér morok tárápao i konámp kar, ninik, youroukoup niampiampono. Aeno ono wae tékép yak namp fek te, épér morok tárápao i konámp ninik te wae pwar

nampon. ¹² Oukoumwan te nomo ankank nke námp te wunéri kor mek nke námp niamp oukoumwan érik karaok farákár mo námpon. Aeno nánkár wakmwaek am ke fek nomo Kwaromp yimetáp kare kar nke mwanámpon. Oukoumwan te ankwapmwaek kánanke mérámpon. Aeno nánkár te mao nomwan mér karnámp taknámp nomo kor man mér kar mwanámpon. ✧ ¹³ Tá oukoumwan te Kwarén mér i konap ninik, tá Kwaro nomwan yae-párák karia kák naenámp yépék i konap ninik, tá nomo arop ankwapan nouroup i konámp ninik, makia mámá yininkaopwe ankank te yaká yak naenámp. Aenámpan maok, tokwae kari yak námp te arop nouroup i konap ninikono.

14

Kwaromp profet kar farákáp konap ourour tokwae

¹ Yumo te ankár kárákáre fek koumteouráp aropan nounouroup saráp yakáp kip. Aeria maok, yumo ankár Yiki Kor Spiritao nkwakwe make tére mwanap nénknámp ourour sámp mwaria kárákáre kar kipo. Tá yumo Kwaromp kar profet námp farákáp mwanap ourouran ankár kárákáre karia sámp kipo. ✧ ² Am te apae riteanápe arop Yiki Kor Spiritao sánknámp ankwap kar fek kar farákáp námp te, arop fárákapan sér mono. Am te Kwarén saráp sénámpon. Am te ará: Arop te am kar wa moantá Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek am mek wouroumpeyáknámp kar sénámpono. ³ Aeno arop Kwaromp profet kar farákáp námp te, am aropamp kar támao arop fárákapamp mér nap mek kárákáre sánk námpon. Tá am arop fárákapan, kwapwe kare ninikaok tukupenkria am fárákapamp ninik kápae yak námp, yonkwae porokwerá kák námpon. ⁴ Arop ankwap kar fek farákáp námp te námokuráp waempén kárákáre sánk námpon. Aeno arop Kwaromp profet kar farákáp námp te, ankár siosomp méran kárákáre sánk námpon. ⁵ Yumo ponankor fwap ankwap firáp aropamp kar fek kar farákáp napo, ono warákár nampon. Aeno ono warákár tokwae namp te, yumo profet kar farákáp napan nampon. Arop ankwap kar fek kar farákáp nánko te, arop ankwapao arákarrá sénánko, sios fwap kárákáre sámp mwanapon. Táte arop arákarrá sér mo nánko te, Kwaromp profet kar farákápnámp aropao am ankwap kar fek farákápnámp aropan kámákár akwap námpon. ⁶ Ononamp fákáre, yumo mámá kar fwapia ninik kipo. Ono fwap yumonapok akwapea ankwap kar fek farákáp nanampan maok, táte ono Kwaro onan yénképnámp kar yumwan sér mo, tá ono yumwan kwapwe kare ninik nénk mo, tá ono Kwaromp profet kar farákáp mo, tá ono yumwan yénk mo, makria te ono mokopia yumwan yaewour nanampon?

⁷ Tá yiki yakáp monámp ankank wur fokoprá gita porokwap konap ankankao kor, maomp aráp fwapi yak mo nánko te, mokopia am tár kar yarápae nomo wa mwanámpanápe? ⁸ Táte arop yorowar korop nánko, wur fokop nap fwapi aráp mo nánko te, wa fwap wawia koupour nánap naenámpon? ⁹ Yumo kor takeno. Táte yumo ankwap kar fek kar farákáp napo, arop fárákapao am kar wa moria te, mokopia am kar fi mér mwanapon? Mono. Waeman yiráp kar am te kwaporok akwapá pwar naeria námpon. ¹⁰ Kare, kápae kare moumountukri kar mámá apár mek yakáp námp te, ponankor waeman ankákárank námoku fi kor fwap érik farákáp konaponno. ¹¹ Táte ono arop ankwapao farákápnámp kar fi mér mo nanko te, ono am aropan ankwap fi mekamp aropao nampwe ninik naerampon. Tá mao kuri onan ankwap fi mekamp aropao námpwe ninik naerianámpon. ¹² Yumo kuri yumo ou mek ankwap kar fek farákáp napo, take ninik yak naeria námpon. Ae naerámpara, yumo Yiki Kor Spiritamp ourour sámp mwar kar nap te ono wae

✧ 13:12: 1 Jo 3:2 ✧ 14:1: 1 Ko 12:31; 14:39

mérampon. Aenampara, yumo ankár tére kárákáreria nkwakwe make ourour siosén kárákáre sánk mwanap te, yumo ankár am táman sámp mwaria tére kárákáre kipo. ✧

Arop ponankor wa mwanap kar fek Kwarén sér mwanap kar

¹³ Aenámpara, arop ankwap kar fek sér i konámp kwamp te, mao ankár am kar arákarrá sénaenámp ourour Kwaro sápanoria kar toropwap kuno. ¹⁴ Táte ono ankwap kar fek kar toropwap nanko te, onomp waemp támao kar toropwap namp maok, onomp ninik te párák yak námpon. ¹⁵ Aenámp te ono mokop nanampon? Ono ankár onomp waemp meknámp, tá onomp ninik meknámp kar toropwap nanampon. Ono ankár onomp waemp meknámp, tá onomp ninik meknámp tár sámp nanampon. ✧ ¹⁶ Aeno amo tak moria, waráp waemp meknámp saráp amo Kwarén ‘Aesio’rá sénapo, arop ankwap yak námp te mao am kar mér moria, mokopia mao waráp ‘Aesio’rá sénap ‘Kareno’rá sénaenámp? Am te mér mo námpara, tak naenámp pourou mono. ¹⁷ Kare amo fwap kwapwe kare ‘Aesio’rá sénapan maok, amo te arop ankwapamp waempén kárákáre sánk mono. ¹⁸ Ono yumo i konap ninikan kámákár akwapria kápae kare por ankwap ankwap kar fek sér i konampan Kwarén ‘Aesio’rá sénampon. ¹⁹ Aenampan maok, siosomp koupoukarrá lotu nap fek ono ankwap arop fárákap fwap wa mwanap éntik kar fek farákápria yénk nanamp te kwapwe kareno. Tá ono 10,000 ankwap kar fek farákáp nanamp te, wampweño.

²⁰ Ononamp fákáre, yumo yiráp ninik mek épér morok táráp niamp yakápi kwapono. Kwatae ninikan maok épér morok tárápao oukoumwan épérép i konap niamp yakáp kipo. Aeno yiráp ninik te ankár mér kárákáre aropamp ninik niamp fek yakáp kipo. ✧ ²¹ Kwaromp lo fek te arakrá sénámpon:

“Tokwae Karao arakrá sér,
‘Ankwap karráp aropamp top kor feknámp,
tá ankwap fi mekamp top kor feknámp
mámá arop firan kar sénanampan maok,
am fárákap te onomp kar wa mo mwaria napon.’ ” ✧

²² Aenámpara, nomo wae mérámpon: Ankwap kar fek kar farákáp konap ourour te Kwarén mérnáp arop fárákapan Kwaro, náráp kárákáre yéncépenkria sánk mono. Kwarén mér monap arop fárákapan yéncépenkria sánk námpon. Aeno profet kar farákáp mwanap yéncép námp te Kwaro man mérap arop fákáreran náráp kárákáre yéncép námpon. Mér monap arop fárákapanpor te mono.

²³ Aenámpara, táte koumteouráp arop ponankor sios mek énéni koupoukour napo, tá yumo ponankor ankwap-ankwap kar fek kar farákáp napo, táte ankwap fárákap Kwarén mér moria man lotu mo i konap am kar wa mo napao, am mek koropea te mao sérrá, ‘Yumo te épérép nap’rá sérantáno.

²⁴ Aeno táte yumo ponankor Kwaromp kar farákáp napo, táte arop ankwap Kwarén mér moria, lotu mo i konámpao am mek korop nánko, ponankor yumo farákápnáp kar te mao am aropamp ninik mek párákapria mao te kwatae ninikráp aroponorá yéncép naenámp. ✧ ²⁵ Aenánko, maomp ponankor kwatae ninik mek wouroumpeyak námp érik farákáp naenámp. Tá mao fwap apárok me kor woukouprá Kwaromp e narek sampokria sérrá, “Kare Karono! Kwar te yumo ou mek yak námpon!”

Kwarén lotunap tére yae-párák kare naenámp kar

²⁶ Aenámpara, ononamp fákáre, yumo te ankár apae mwanapon? Nánkár yumo lotu mek koupoukour nap fek te yumo ponankor tére mwanap yak námpon. Ankwapao tár sámp naenámp, tá ankwapao yumwan kar yéncép naenámp, tá ankwapao Kwaro man sánknámp kar am farákáp naenámp, tá ankwapao ankwap kar fek sénánko, ankwapao am kar arákár naenámp. Yumo ankár kápae kare ankank takrá tére napo, sios am fek kárakáre yak naenámp. ²⁷ Táte ankwap fárakapao ankwap kar fek kar farákáp nap kwamp te, anánkaopwe, yininkaopwerao saráp tak mwanapon. Am te fwapon. Tá am fárakap énéni ponankor kar séri kwapon. Mono. Nánkár ankwapaomékir séria pwar nánko, ankwapao wakmwaek sérianánko, ankwapao kar arákarrá sénaenámp. ²⁸ Táte kar arákarrá sénaenámp arop mo nánko te, arop ankwap karráp kar fek sénámp, am te ankár sios mek sénaeria námpao kor wampweno. Mao námoku támao sérria Kwarén saráp kar sénaenámp. ²⁹ Tá Kwaro arop anánkaopwe, yininkaopweramp ninik mek náráp profet kar sánk nánko, am fárakapao saráp sér mwanapon. Aenapo, arop ankwap fárakap fwap maomp kar youroukoup mwanapon. ✧ ³⁰ Táte arop ankwap tank námp Kwaro man kar ankwap yéncép nánko, mao am kar sénaerianánko te, manékir fokopeyakra sérinámp arop ankár kar pwar naenámp. ³¹ Am taknap ninik támao yumo ponankor ankákárankrá profet kar farákáp napo, arop ponankor fwap Kwarén mér nap mek kárakáre sámp mwanapon. ³² Profet kar farákáp konap arop fárakap te námokuráp top kor fwapi poukwapea námoku farákáp mwanap ke korop nánko, farákáp konapon. ³³⁻³⁴ Am te apaeria námpanápe, Kwar te mao náráp tére ponankor yae-párak kare tére konámpon. Aeria mao te ankank sámpá yampourouia épépérépi kák mo i konámpono. Maomp ninik te nomwan, ankárankamp ninik fek yakápria énéni fwapi térenkria námpon.

Sios lotu mek koupoukour nap fek te kounteou te kar sérari kwapon. Ankár karmparáp tankáp mwanapon. Ponankor sios nomo Kwaromp kounteouráp arop te tak saráp i konapon. Kounteou te sios mek tokwae kar yoroi yak mo i konámpono. Ankár loao sénámp niamp yae ankore mek yakáp mwanapon. ✧ ³⁵ Táte mao kar fi ankwap mér mwaria te, námokuráp nap mek náráp poumaropan turunk mwanapon. Táte yupuao sios lotu mek koupoukour nap fek kar sénámp te pwi yak mo námpon.

³⁶ Kwaromp kar te yumo meknámp fárámp námp nie? Tá yumo saráp Kwaromp kar sámp napo, ankwap kounteouráp arop fárakap te mo nie? Yumo takrá ninik mwanape. ³⁷ Táte arop ankwap námoku ninikia, námo te profetono, námoku wae Yiki Kor Spiritamp ourour ankwap sámpá fákeyak námp kwamp te, mao ankár mér naenámp: Mámá kar ono yiráp por kumwi namp máte Tokwae Karamp lono. ³⁸ Táte arop ankwap onomp kar man younkwe sinánko te, nomo man ninik námp te, mao Kwaromp kar farákáp konámp arop mono.

³⁹ Aenámpara, ononamp fákáre, yumo ankár Kwaromp profet kar farákáp mwanap tére te fwapia kárakáre kipo. Yumo ankwap kar fek farákáp mwanap ninik te taokarrá pap kwapon. ⁴⁰ Aeno yumo ankár yae-párak kare ninikaokria lotu i konap kwapwe kare ninik fek lotu kipo. ✧

15

Krais sumpwia fárámpámp kar

¹ Ononamp fákáre, ono yiráp ninik mek warko ninik nénk nae rae. Am Kwapwe Kare Kar wokwaek farákápamp táman sénae rae: Yumo am Kwapwe Kare Kar wokwaek sámpea napan, yumo am táman kárákáre fek fokopeyakáp napon. ² Ono wokwaek farákápamp Kwapwe Kare Kar Kwaro am fek táman yumwan warko érékép naenámp. Aeno yiráp mér kare kar mo napo te, mao yumwan érékép naenámp te mono.

³ Ono manénkir yumwan sánkamp kar tokwae kar te ono wokwaek sámpampampon. Am kar te ará: Kraís te wokwaek Kwaromp Buk fek sérimp niampnám kwatae ninik ponankor tirá épér naeria sumpwimpon. ✧ ⁴ Tá arop farákapao maomp yákáre apár me mek páte napo, wokwaek Kwaromp Buk fek sérimp niamp taknám yinink yae fek fárámpámpon. ✧ Ap 2:24-32' ⁵ Takia wakmwaek Pita nkemp fek koropea, tá wakmwaek mao éntér-sámpramp aposel nkeap fek korop. ✧ ⁶ Tá wakmwaek am ke fek 500 kámákár akwapnám ankwapyaenáp fákáre énéni man nkeapon. Kápae kare am nkeap ankwapyaenáp fákáre oukoumwan yakáp napon. Aeno ankwap farákap te wae surumpwi tenapon. ⁷ Tá am fek wakmwaek Jems nke, tá am fek wakmwaek aposel ponankor man nkeapon.

⁸ Tá am fek wakmwaek kar onomp yi mek kor koropámpon. Ono te táráp kánankeao éntupwaro wakmwaek kar farákap nám niamp. ✧ ⁹ Ono te aposel fákáre ou mek kánanke kare nampon. Onan te arop farákapao 'Aposel'rá sér mwanap pourou mono. Am te apae riteanápe, ono Kwaromp siosén sámpá yampourouiampon. ✧ ¹⁰ Aeampman maok, Kwaro námokuráp ninik fek onan aropompia fwapi papeanáko, ono oukoumwan máyaknamp arop yumo nke napon. Mao onan takrá aropompi nám am te kwaporok pwar mo kareno. Aenámpara, ono tére kárákárea waeria ankwap aposel farákapan kámákár akwap konampon. Ae konampan maok, am te onoku támao takrá tére mono, Kwaromp aropomp onont yak nám támao onan kárákáre sápnánko, ono takrá tére nampon. ✧ ¹¹ Aenampan maok, ono tére namp, tá am aposel farákapao tére nap te wampweno. Yino ponankor Jisas sumpwia fárámpnám kar táman saráp farákáp nánko, yumo am wawia mér napon.

Nánkár wakmwaek sumpwinap arop ponankor ferámp mwanap kar

¹² Yino kápae kare por Kraís sumpwianánko, Kwaro warko fárámpá papnám karan farákáp konámpono. Tá apaeritea yumo ou mekamp ankwap farákap 'Arop wae sumpwi nám te, warko fárámp naenámp pourou mono'rá sér i konapon? ¹³ Táte kare, sumpwinap arop warko fárámp mwanap pourou mo nánko te, nomo ankár arakrá sér mwanámpon: "Kwar te Kraisen fárámpá pap moi námpon." ¹⁴ Táte kare, Kwaro Kraisen fárámpá pap moianánko te, mámara kar yino farákáp konám máte yak mono. Tá yumo mér napao kor, fi kor yak mono. ¹⁵ Táte taknám yino kor Kwaro i konámpan kwekárá sér i konap arop farákap mwarámpono. Am te apae riteanápe, yino Kwaro Kraisen fárámpá papnám kar érik sénámpara. Aeno táte kare Kwaro sumpwinap arop ferámpá kák mo i konámpan nánko te, mao Kraisen kor fárámpá pap mono. ✧ ¹⁶ Yeno, táte kare Kwaro sumpwinap arop farákap ferámpá kák mo i konámpan nánko te, nomo ankár arakrá sér mwanámpon, "Kwar te Kraisen fárámpá pap mono." ¹⁷ Táte kare Kwaro Kraisen fárámpá pap moianánko te, yiráp mér napao kor yumwan yaewour naenámp pourou mono. Yumo oukoumwan yiráp kwatae ninik fek waeman moyakáp mwarapon. Tá arop farákap Kraisen mér napao sumpwi nap, mao kor waeman moyakáp mwanapon.

✧ 15:3: Ais 53:8-9 ✧ 15:4: Lu 24:46 ✧ 15:5: Lu 24:33-34,36 ✧ 15:8: Ap 9:3-6 ✧ 15:9: Ap 8:3 ✧ 15:10: 2 Ko 3:5; 11:23 ✧ 15:15: Ap 4:33

18 Nomo Kraiséen méria man yépékrá yakáp námpon. 19 Aeno táte nomo mámá apár mekamp yiki yakáp námp fek saráp yépékrá yakáp námpan maok, kare kar nomo koupoutáráp kareria, mámá apár mekamp ankwap fárákapamp koupoutáráp kar napan kámákár akwap naenámpono.

20 Aeno take mono. Krai wae sumpwi námpan kare kar Kwaro warko fárámpá pap námpon. Mao te sumpwinap arop ferámp mwanapan mekia fárámp námpon. Am taki námp te nomo wae mérámpon: Kwaromp firáp ponankor sumpwinap warko fárámpea yiki yakáp mwanapon. ✧ 21 Arop ankwapao sumpwi mwanap ninik sankoropá papeanáno, tá taknámp arop ankwapao sumpwinap arop warko ferámp mwanap ninik sankoropá pap námpon. ✧ 22 Am te ará: Arop ponankor te Adamomp firáp yakáp nap te, sumpwi konapono. Tá taknámp arop ponankor Kraiomp firáp te yiki yak sámp mwanapon. 23 Taknámp nomo ponankor arop ankákáránk nomo ferámp mwanámp ke fek yiki yak ti mwanámpon. Manénkir te Kraiso námpon. Tá nánkár wakmwaek mao arákarrá ék námp fek te, nomo maomp firáp ponankor nomo ferámp mwanámpon. ✧

24 Am ke fek te ankank ponankor pwar naenámpon. Tá Kraiso nkwakwe make ankank poukwap konap kárákáre tokwaeráp spirit kwatae ponankor tomoromp pwararea, mao kingnámp ankank ponankor poukeyak konámp Naropwar Kwaromp yaek pap naenámpon. 25 Am te apae riteanápe, Kwaro ponankor yopor arop Kraiomp pu ankore mek kák tenánko, mao ponankor pumpuri néri pwar naenámpon. 26 Mao ponankor ankwap yopor arop wae fi tomore papea pwararea, sumpwiran kor ankár yak moi pap naenámpon. ✧ 27 Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon: “Kwaro ankank ponankor maomp yae ankore mek kák tenámpono.” Aenámpan nomo wae mérámpon: Kwaro ankank ponankor Kraiomp yae ankore mek kák námpao maok, Kwaro námoku te maomp yae ankore mek yak mono. ✧ 28 Tá wakmwaek ankank ponankor Kraiomp yae ankore meki pwar nánko, Kwaromp Táráp námoku kareao kor Kwaromp yae ankore mek pap naenámpon. Manénkir te ankank ponankor Kraiomp yae ankore mek kákeanáno, Krai námoku Kwaromp yae ankore mek pap námp fek te, Kwaro námoku fwap ankank ponankor maomp yépe kor tokwae kari yak naenámpon.

29 Táte sumpwinap arop ferámp mwanap pourou moanáno te, apae fi kor kare fek arop ankwap fárákap sumpwinap aropao kor Kwaromp firáp korop naenámp yaewourrá, ént mek nér i konapon? Táte kare sumpwinámp arop fárámp mo naenámpanáno te, apaeritea arop fárákap sumpwi aropan yaewourrá ént mek nér i konapon? 30 Sumpwinap arop ferámp moanáno te, kápae kare por arop ankwap fárákapao yinan tirá wour mwaria wae napo, yino mokopia pwar mo, ankár takrá farákáp mwanámpon? 31 Ononamp fákáre, ono kare kar sénámpon: Kumur méntép onan sumpwi pap naenámp ankankao kikip saráp yak konámpon! Tá taknámp ankwap kare kar sénamp te, nomo ponankor Krai Jisasént yakáp námp yumwan ono warákár tokwae konampara, am kar érik sénámpon. ✧ 32 Ono ankank sámp nanamp fi kor ninik fek Efesus mek mamek yao pwae mekamp firént yorowari nampanánko te, am fek apae sámp nampon? Táte kare sumpwinap arop ferámp moanáno te, Kwaromp Buk fek sénámp niamp: “Oumpouran sumpwi mwanámpara, oukoumwan táman fir tokwae toupourrá fépérrá warákár mwaro.” ✧ 33 Takria arop fárákapao yumwan kwekár mwanape: “Nomo kwataenap arop fárákapént paokop nánko te, am fárákapao nomp kwapwe kare ninik sámpá

✧ 15:20: 1 Te 4:14 ✧ 15:21: Ro 5:12,18 ✧ 15:23: 1 Te 4:16 ✧ 15:26: Mt 22:4; Yé 20:14
✧ 15:27: Sng 8:6 ✧ 15:31: 2 Ko 4:10-11; 11:26 ✧ 15:32: Lu 12:19-20

yampouroui papantáno.” ³⁴ Yumo ankár épépérépnámp ninik pwararea ninik yae-párak kipo. Yumo warko kwatae niniki kwaponó. Yumo wawenk! Yumo ou mekamp ankwap fárakap te oukoumwan Kwarén mér mo, épérép napon. Aenapantá ono yiráp ninikan pwarápae sámpenkria máma kar sénampon. ✧

‘Warko fárámp naenámp pourou te mwar pourouráp’rá sénámp kar

³⁵ Aeno arop ankwap arakrá turunk naeria námpon, “Sumpwinap arop fárakap te mokopia ferámp mwanapon? Ferámp nap fek te mokoepourou ti mwanapon? ³⁶ Ae te amo épérépri kwaponó. Amo ankankou yoro i konap te, am ankankou yipi tárákére moria te yiki yak sámpria páre aok mono. ³⁷ Am ankankou amo yoro nap te pwae, tá aopwe kor táman yoro mono. Amo yu kor mwar yoro i konaponó. Am te wit yánk, tá ankwap fir yánk, aran yoro i konapon. ³⁸ Mao námoku warákárnámp ninikaok Kwaro yowe kor, pwae, am yoroinap yu koran nénk konámpon. Tá mao nkwakwe make aopwe korráp pwae ankank, táte kápae kare pourouráp ki ankákárankrá yoroinapan nénk konámpon. ✧ ³⁹ Ponankor pourou te ankárankamp pourouráp mono. Aropamp pourou mwar pourouráp, tá nape firamp pourou mwar pourouráp, tá antamp pourou mwar pourouráp, tá éntékamamp pourou mwar pourourápono. ⁴⁰ Tá waeman yámar mekamp ankank mwar pourouráp yak, apárokamp ankankao kor waeman mwar pourourápono. Aenámpan maok, yámar mek yakápnámp ankank te ankár ankárankamp pourouráp moporrápono. Tá apárok yakápnámp ankank mwar ankwap pourouráp moporrápono. ⁴¹ Yámar mwar ankwap waeráp, tá yunk mwar ankwap waeráp, tá térme fárakap mwar moumountukri waerápono. ⁴² Sumpwinap arop ferámp mwanapao kor takeno. Pourou nomo apár me mek pap námp te kwatae akwap konámpono. Aeno warko fárámp naenámp pourou wourékam te kwatae akwap naenámp pourou mono. ⁴³ Pourou nomo apár me mek pap námp te, kwatae kare ankankono. Pourou warko fárámp naenámp te, kwapwe kare kareno. Pourou nomo apár me mek pap námp te, kárakáre morápono. Pourou warko fárámp naenámp te kárakáre tokwaerápono. ✧ ⁴⁴ Sumpwinámp pourou te sumpwi nángo pap konap te, apárok yakápinap pourouno. Pourou warko fárámp naenámp te yámar mek yak naenámp pourouno.

Nomo wae apárokamp pourou yak nángo, nke námp te, yámar mekamp pourouao kor yak naerámpon. ⁴⁵ Kwaromp Buk fek kor am fek arakrá sénámpon: “Manénkirkamp arop Adam te Kwaro kwar fek yoroia yiki yak sánkámpon. Tá wakmwaekamp Adam te arop yiki yak sánk naenámp spiritono.” ✧ ⁴⁶ Aeno Spirit fekamp yiki yak te manénkir korop mono. Máma apár mekamp yiki yak manénkir korop námpon. Tá Spirit fekamp yiki yak te wakmwaek korop námpono. ⁴⁷ Manénkirkamp arop te apárokampono. Kwaro man kwar fek saráp yoroí námpono. Wakmwaekamp arop te yámar mekampono. ✧ ⁴⁸ Apárokamp arop ponankor am apárokamp arop Adam niamp kwar fek yoroinámp pourouráp napon. Tá arop ponankor Kraiséén mér nap fek yámar mekamp arop yakáp nap te, Kraiséén niamp wuri popwarono. ⁴⁹ Oukoumwan nomo am apárokamp arop niamp wuri popwar yakáp námp te, taknámp nánkár wakmwaek nomo am yámar mekamp arop niamp wuri popwari yakáp mwanámpon.

⁵⁰ Ononamp fákáre, ono yumwan waeman kare sénampon: Máma apár mekamp arop te Kwaro náráp firáp taokeyak naenámp mek te yinkria maomp kwapwe kare ankank sámp mo kareno. Kwatae akwap konámp

✧ 15:34: Lu 15:17-18 ✧ 15:38: Stt 1:11 ✧ 15:43: Fl 3:20-21 ✧ 15:45: Stt 2:7; Jo 6:63 ✧ 15:47: Jo 3:31

ankank te kwatae akwap mo i konámp ankank sámp mwanap pourou mono. ✧ ⁵¹ Yumo wawenk! Ono mek wouroumpeyaknámp kar ankwap yumwan sénae rae. Nomo ponankor te sumpwi mo námpao maok, nomo ponankor ankwap pourouráp arákár mwanámpon. ⁵² Wakmwaek kar, pwarnámp wur aráp námp fek táman koupour ankár kar am korop naenámpon. Ye. Wur aráp nángo, sumpwinap arop fákáre ferámpea maok, warko kwatae akwap naenámpon pourou mono. Nomo oukoumwan sumpwi mo námp te, nomo ankwap pourouráp arákár mwanámpon. ✧ ⁵³ Am te ará: Mámá kwatae akwap konámp pourou te ankár fwap yaká yak naenámpon pourou arákár naenámpon. Mámá sumpwi konámp pourou ankár sumpwi mo, yiki yaká yak naenámpon pourou arákár naenámpon. ✧ ⁵⁴ Kare! Mámá pourou kwatae akwap konámp te mao fwap yaká yak naenámpon pourou arákár naenámpon. Tá mámá pourou sumpwi konámp te yiki yaká yak naenámpon pourou arákár naenámpon. Am taknámp ke fek Kwaromp Buk fekamp kar kare kar korop naenámpon. Kwaromp Buk fek te arakrá sénámpon:

“Kwaro yorowar kwe-pwararea
sumpwiran apárok anámpea
tomorompá pwar naenámpon. ✧

⁵⁵ Sumpwi e!

Waráp arop tirá nér i konap kárakáre te maeno?

Sumpwi e!

Waráp arop faoporrá épér i konap oump te maeno?” ✧

⁵⁶ Sumpwiramp oump te kwatae ninikono. Kwatae ninikamp kárakáre te lono. ✧ ⁵⁷ Aeno nomo Kwarén ‘Aesio’rá sér mwaro. Nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp kárakáre fek Kwaro nomwan kárakáre sámp nángo, nomo sumpwiamp kárakáre kwe-pwar mwanámpon. ✧

⁵⁸ Aenámpara, onomp ankwapyae fákáre kare, yumo ankár kárakáre fek yakáp kipo, poporokwe tae moroki kwaponono. Yumo te arakrá mérenk: Yumo Tokwae Karamp tére tokwae konap te kwaporok akwapá moyak naenámpon pourou mono. Ae naenámpara, yumo ankár kápae kare por Tokwae Karamp tére te ankár tére kárakáre kipo. ✧

16

Mani koupoukarea Kristen ankwap fárakapan yaewour i konap kar

¹ Ono oukoumwan am mani yumo koupoukarea Jerusalem mekamp Kwaromp koumteouráp arop fárakapan nénk mwaria nap táman ono sénae rae: Ono wae am tak tére mwanap mwae kup Galesia mekamp sios fákáreran yénkép nampono. Aeno yumo kor ankár taknámp kipo. ✧ ² Sande méntép yumo ponankor ankákárank te am wik fek sámpnap mani táman yumoku youroukoupia maok, pir-pwararea ankwapmwaek mwar fek pap kipo. Aenapo, nánkár ono korop nanko, am fárakapan sánk mwanap mani te maenorá oupourouk mono. ³ Nánkár ono korop nanko te, ono yumoku ankár am ankank tia Jerusalem mek tukup mwanap arop farákápá pwar- nap fárakapamp yaek am fárakapan mér mwanap pas sánkea nanko, tukup mwanaponono. ⁴ Táte ono ninikia fwaponono, ono kor akwap naeria nanko te, am fárakap onont tukup mwanapon.

Pol akwapea Korin fákáreran nke naerianámp kar

✧ **15:50:** Jo 3:5-6 ✧ **15:52:** 1 Te 4:15-17; Yé 11:15 ✧ **15:53:** 2 Ko 5:4 ✧ **15:54:** Ais 25:8 ✧ **15:55:** Hos 13:14 ✧ **15:56:** Ro 6:23 ✧ **15:57:** Ro 7:24-25 ✧ **15:58:** Ga 6:9; Fl 1:27 ✧ **16:1:** 2 Ko 8:1-7

⁵ Nánkár ono provins Masedonia mek yakápnep sios fárákapan manénkir akwapá nkea pwarará maok, wakmwaek yumonapok korop nanampon.

✧ ⁶ Ae te ono yumont yak tae morok nanampono. Ono mér mono. Ono yumont yakrá akwapea solwara ouwi tokwae koropria námpare konámp ke pwar nánko, wakmwaek ono ankwap némpouk akwap naeria nanko, yumo fwap onan mwaeaoak sámp-kérép mwanapon. ⁷ Yumo wae mérapon: Ono yumwan mwaeaoak saráp nke te monoria nampon. Táte Tokwae Karao onan ‘Takae’rá sénánko te, ono yumont kánámpár yak nanamp ninik nampon.

⁸ Aeno oukoumwan te ono Efesus mek mamek yakrá akwapea Pentikos yae * korop námp fek nanamp ninik nampono. ⁹ Am te apae riteanápe, Kwaro onan wae mwae kup yoroi tenánko, ono kápae kare koumteouráp arop Kristen mwanap yaewour nanamp tére tokwae yak námpon. Tá kápae kare arop Kwaromp karan yopor napao kor yakáp napan maok, kwatae wampweno.

✧ ¹⁰ Nánkár wakmwaek Timoti yumonapok akwap nánko te, yumo ankár man yaewour napo, yumo ou mek apáp mo, yonkwae porokwe fek yak naenámpon. Mao te onoku i konampnámp Tokwae Karamp tére konámp aropono. ✧ ¹¹ Aenámpan takria arop ankwap mao te kwaporok párák yáraknámp aropan mpweria man younkwe sánk mwanape, mono. Yumo ankár man yonkwae porokwe sánkrá yakápria, wakmwaek man mwaeaoak sámp-kérép napo, mao fwap ononampok arákarrá korop naenámpon. Ono mao ntia ankwapyae fárákapan yépék nampon. ✧

¹² Tá nomp ankwapnámp Apolosomp karao kor aránon: Ono kápae kare por mao ankwapyae fákáreran yumwan tukupá nkenkria kar kárakáre fek sénampan maok, mao, oukoumwan má ke fek ampok akwap te monoria námpon. Aeno nánkár mao akwap naenámp ke pwi yak nánko, nkeria te fwap akwap naenámpon. ✧

Kar pwarnámp mwaeakamp kar

¹³ Yumo ankár fwapia yérékrá, yiráp Kwarén mérnep am te ninik kárakáre fek samp yakáp kipo. Yumo ankwap ankankan apápi kwapono. Yumo ankár kárakáre kor fek fokopeyakáp kipo. ✧ ¹⁴ Ponankor ankank yumo tére nap te yumo ankár Kwarén nourouprá, tá arop ankwap fárákapan kor nouroupria tére kipo.

¹⁵ Ononamp fákáre, yumo te Stefanas ntia maomp firáp arop fárákapan provins Akaiá ankwap fárákapan oukoumwan Kristen mo napo, am fárákapan manénkir Kristeniap wae mérapono. Mao námokuráp ninik fek Kwaromp koumteouráp aropan yaewour mwanap tére sámpapono. Ono yumwan takenkria kárakáre namp te, ✧ ¹⁶ yumo ankár take pourouráp aropamp yae ankore mek yakáp, tá ponankor am fárákapan yaewourrá tére kárakárenep arop fárákapan kor, maomp yae ankore mek yakápenkria nampon. ✧

¹⁷ Stefanas, tá Fortunatus, tá Akaikus mao yumwan ér-pwarará wae ononampok korop nap táman, ono warákár nampon. Am te apae riteanápe, yumo te onan koropá nke mwanap pourou mo napon. ¹⁸ Aenapantá mao tak nap támao onan yonkwae porokwe ntia warákár ninik sápria, yumwan kor yonkwae porokwe sánk napon. Aenapara, yumo ankár take pourouráp arop fárákapan te maomp kwapwe kare ninik táman warákár kipo. ✧

¹⁹ Provins Esia mekamp sios fákáre yumwan ‘Gude’rá sénapono. Akwila ntia Prisila anánkwap ntia maomp nap mek koupoukour konap sios fákáre

✧ **16:5:** Ro 15:23-24 * **16:8:** Ap 2:1 fekamp kar fi nkeampo. ✧ **16:9:** Ap 19:1-2,8-10 ✧ **16:10:** 1 Ko 4:17 ✧ **16:11:** 1 Ti 4:12 ✧ **16:12:** 1 Ko 3:6 ✧ **16:13:** Ef 6:10 ✧ **16:15:** 1 Ko 1:16 ✧ **16:16:** 1 Te 5:12 ✧ **16:18:** Fl 2:29

yumwan nomo ponankor Tokwae Karampara, yumwan warákár tokwaeria ‘Gude’rá sénapon. ✧ ²⁰ Mapekamp ponankor ankwapyae fákáre yumwan ‘Gude’rá sénapon. Nomo Kwaromp koumteouráp aropao i konap ninik fek, nomp ankwapyae fákáreran yumo ponankor ankákárank man nounourouprá yae ninir kipo.

²¹ Ono Pol onokump yae fek † mǎmá ‘Gude’rá sénamp kar kumwi nampono.

²² Táte arop ankwap Tokwae Karan nouroup mo námp te, mao te yaomwi mek pik naenámp arop yak námpon. Tokwae Kar e, amo koropae! ✧

²³ Ono ninik namp te, Jisas Tokwae Karao námokuráp ninik fek yumwan yaewour i konámp ninik fwap yumont yakanoria nampon. ²⁴ Nomo ponankor Krai Jisasompara, ono yumwan ponankor nouroup kare nampon.

✧ **16:19:** Ro 16:3-5 † **16:21:** Pas kápae kare te Polo sénánko, arop ankwapao kumwi námpono. Mǎmá yáre fek te Pol námoku kumwi námpono. ✧ **16:22:** Yé 22:20

Polo Korin Firampor Wakmwaek Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Wakmwaek ankwap yopwar fek Polo provins Masedonia mek yakria, mámá pas ankwap por taknámp kumwia Korin mek yakápnap Kristen fákáreran sámp-kérépámp.

Am ke fek Polomp manénkirkamp pas Korin mek kérép námp fek te, Taitus am mek yakria Kristen fárákapan yaewourimpon.

Am ke fek Taitus nke nánko, ankwap fárákap Polomp kar wawia náráp kwatae ninik párap napo maok, ankwap fárákap te sérrá, 'Pol te aposel kare mono' ria, náráp ninik kwatae fwapokwap mono.

Wakmwaek Taituso Polonámpok akwapea, Korin mekamp aropao térenap ninik farákáprá sér. Aenánko maok, am ke fek Polo warko pas ankwap kumwia Korin mek sámp-kérép. Mao am fárákapan námoku aposel yak námp fi kor érik farákarrá sér. Tá Jerusalem mekamp Kwaromp koumteouráp aropampor 'Mani nánapi pap kip'rá sénámp. Tá faek te 'Kwekár aposel fárákapan mér kip'rá sénámp.

¹ Ono Pol, onan Kwaro námoku náráp ninik fek Krai Jisasomp aposel pap námpon. Ono mámá pas kumwi nae rae. Timoti yino Kwaromp sios mekamp koumteouráp arop Korin mek yakápnap, ntia provins Akaia mek yakápnap yumonapok sámp-kérép re. ✧ ² Ono ninik námp te, nomp naropwar Kwaro ntia Jisas Krai Tokwae Karao fwap námokuráp ninik fek yumwan aropompria yaewour nepo, yumo yonkwae porokwe fek yakápenkria nampon. ✧

Polo Kwarén 'Aesio'rá sénámp kar

³ Kwaro, tá nomp Tokwae Kar Jisas Kraiomp Kwaro, tá maomp Naropwar, mao te nomwan yonkwae touwe konámp nomp Naropwarono. Mao te ponankor koumteouráp aropamp ninik mek kápae tokwae sámp napo, yaewouria ninik mek kárákáre sánk konámp. Nomo mámá ankank táman ninikia 'Aesio'rá sér mwaro. ✧ ⁴ Yinan kápae kare kwataenámp ankank korop námpan kor, mao támao yinan yaewouria ninik mek kárákáre sánk konámp. Ae konámpara, yino fwap arop ankwap fárákap kápae kare ankank kwatae korop námpon kor, man yaewouria ninik mek kárákáre sánk mwanámp. Kwaro yinan yaewouria ninik mek kárákáre sáp konámp niamp yino kor tak mwanámp. ⁵ Kraiso touwe tokwae sámpámpan yino kor sámp konámp. Tá taknámp Krai yinan yaewouria ninik mek kárákáre sánk konámpao yinan top-pwarámpi yak námpon. ⁶ Táte yino touwe sámp námp te, am támao yumwan yaewouria, yiráp ninik mek kárákáre sánk konámp. Táte Kwaro yinomp ninik mek yaewouria kárákáre sáp námp te, yiráp ninik mek kor tak naenámp. Táte Kwaro yinan yaewour námp te, mao yumwan yaewouria yiráp ninik mek kárákáre sánk konámp fek yino sámp konámp touwe niamp sámpea, fwap kárákáre fek yakápnap mwanapon. ⁷ Tá yino mér kárákáre kare námpan, yumo kárákáre fek yakápnap mwanapon. Yino te wae mérámpon: Yumo yinont touwe sámp napara, taknámp yumo yinont Kwaro yaewouria ninik mek kárákáre sáp konámp sámp mwanapon.

⁸ Ankwapyae fákáre, yino ník námp te, yumo yinan provins Esia mek touwe tokwae koropámp aran mérenke! Yoporop touwe tokwae kwatae yinan tirá

néria yinomp kárakáre kwe-pwar nánko, yinomp ninik te wae surumpwi kan niniki námpon. ✧ ⁹ Kare karonó, yino am touwe tokwae sámp nám te, wae jaso aropan ‘Sumpwi nanap’rá sénánko wanámp niampon. Am koropnám touwe te yino, yinokump kárakáre fek námponorá ninik mwanámpan te mono. Yino ankár Kwaromp kárakáre mao sumpwinap arop fárámpá pap konámpan ninik mwanámpani námpon. ¹⁰ Am ankank kwatae te waeman yinan tirá wour naeria námpan maok, Kwaro yinan warko érékép námpon. Tá nánkár wakmwaek kor yinan warko érékép naenampon. Tá yino man mér kárakáre nánko, kápae kare por ankank kwataerao yinan sámpá yampourounám ke fek, mao yinan warko éréképeanánko, yino fwapi yakáp mwanámpan námpon. ¹¹ Aeno yumo ankár yinan yaewourrá kar toropwap kipo. Kwaro kápae kare koumteouráp aropamp kar toropwap wawia mao yinan yaewour naenampon. Tá kápae kare koumteouráp arop Kwaro yinan yaewour nám nkea man ‘Aesio’rá sér mwanapon. ✧

Polo tére naenám fi farákarrá sénám kar

¹² Ono te máma ankárankamp ankank táman warákár konampono: Onomp ninik mek te Kwaro onan sápnám yae-párak kare ninik, tá kare kar ninik fek tére konampan saráp mér nampon. Ponankor koumteouráp arop ou mek ono ankár am ninik fek yarak nampao maok, yumo ou mek te kápae kare por am ninikaok saráprá yarak nampon. Kwaro onan aropompia am ninik sáp nám te, apárokamp aropamp mér niamp pourouráp te mono. ✧ ¹³⁻¹⁴ Ono yiráp por pas kumwia sámp-kérépamp ke fek te, yumo fwap farákápea fi kor mér mwanapan saráp kumwi konampono. Ono te mwar pourouráp kar yiráp por kumwi mo i konampono. Tá kare, kápae kare kar ono kumwi namp te, yumo oukoumwan fwapi mér mo. Aeno onomp ninik te, yumo ankár onomp kar fi ponankor méria maok, nomp Tokwae Kar Jisaso kot tokwae naenám yae fek, ono yumwan warákár nanamp puri fek yumo onan kor warákár mwanapon. ✧

¹⁵⁻¹⁶ Yumo te ononamp kwapwe kare ninikan nkea, warákár mwaria naprá mér kárakáre nampon. Tá ono am fi fek táman wokwaek sérrá, “Ono yumonapokmekir akwapea yumwan nkea pwarará provins Masedonia mek akwapea, warko Masedonia pwarará yumonapok arákarrá korop.” Aenanko, am ninik fek Kwaro yumwan ankwap por warákár sánk nánko, anánk por warákár mwanapon. Tá onomp ninik te yumo fwap onan Judia mek akwap nanamp yaewour mwanapan mpwe ninikiampon. ¹⁷ Aeampan maok, ae te mokopono? Yumo ník nap te, ono yumwan kwekárrá am kar séri namp nie? Yumo onan te apárokamp aropao i konám niamp kar mwar séria ‘Yeno’ ritea, warko ankwap-ankwap kar fek akwapria ‘Mono’rá sér i konámpao nám pwe rape? Ono tak mo kareno! ¹⁸ Kwar te námokuráp ponankor karwaok i konámpara, taknám ono yumwan kare kar sénampon. Ono kápae kare kar yumwan sér i konám te, ‘Yeno’rá sénamp, ‘Mono’rá sénamp énénkér yak mono. ¹⁹ Ono, tá Sailas, tá Timoti yino yumo ou mek kar farákápámp am te Kwaromp Táráp Jisas Kraisomp karonó. Tá yumo wae mérapon: Krais te ‘Yeno’rá sér, ‘Mono’rá sér i konám énénkér yaknám arop mono. Krais te kar kare kar saráp séria ‘Yeno’ ri konámpono. ²⁰ Ye! Kwaromp kápae kare kar am ‘Ape nanamp’rá séri nám yak nánko, nomo Kraiso téremp nkea ‘Ye, kare karonó’rá ninik mwanámpono. Aenámpara, Kwaromp kar wa nám fek nomo Kraisomp e fek sérrá, ‘Am kar te kareno’ ria Kwaromp e narek sampok konámpon. ✧ ²¹ Tá Kwaro námoku yinan yumont kárakáre sáp nánko, nomo

✧ **1:8:** Ap 19:23; 1 Ko 15:30-32 ✧ **1:11:** 2 Ti 4:18 ✧ **1:12:** 1 Ko 1:17; 2 Ko 2:17 ✧ **1:13-14:** Fl 2:16 ✧ **1:20:** Ro 15:18-19; Yé 3:14

Kraisén mérnámp kárákáre fek yakáp námpon. Tá takria mao nánapia, ²² mao námoku nomwan, náráponoria taok-pap nampria, nomp ninik mek Yiki Kor Spirit pap námpon. Am Yiki Kor Spirit te Kwaro nomwan, ankank wakmwaek sánk nanampria manmékir sápnámp ankank niampon. Aenámpara, nomo fwap arakrá mér mwanámpon: Kare, mao ponankor sáp nae-námpria ninik mwanámpon. ✧

Pol Korin mek koupour akwap moimp fi kor ninik

²³ Onomp ninik mek ponankor méri yaknámp Kwaromp e fek ono kare kar sénamp te ará: Ono apaeritea Korin mek koupour korop moi nampanápe, ono koropea yumwan yopor nanko, yumo pwarápaie sámpantá ninampono. ✧

²⁴ Apae yino ‘Yiráp mérapan poukwap námp’rá sénámpanápe, mono. Am mér te waeman yumoku kárákáre fek fougouri yakápi napon. Aenapara, yino te párák yumont tére nánko, yiráp ninik mek warákár koropanoria námpon. ✧

2

¹ Tá onokump ninik mek te wae arakrá séri nampono: Ono warko yumonapok akwapea yiráp ninik kápaie fárámpea pap mono. ✧ ² Táte ono yiráp ninik mek yonkwae kápaie sánk nanko te, wa fwap onomp ninik mek warákár sáp naenampon? Am te apae riteanápe, onan warákár sáp mwanap te yumo támaono. ³ Yumo te onan warákár fwap sáp konap koumteouráp aropara, ono yumonapok akwapea nanko, yumo onan ninik kápaie sápe te monoria nampon. Am táman maok, ono wokwaek pas kumwiampon. Ono te wae mérampon: Táte yumoku fwapokwapi pwate napo, ono am fek warákár nanko te, yumo kor am táman warákár napon. ⁴ Kare, wokwaek ono yiráp por pas kumwiamp ke fek te, onomp ninik mek kápaie tokwae sámpea, yonkwae touweria ono kápaie kare ém ménteriampon. Ono, yiráp ninik mek kápaie sámp mwanapria, am pas kumwi mono. Ono am pas kumwiamp te, ono yumwan nouroup kare namp nkea mérenkria ninampon. ✧

Arop námwan kwatae ninik napo, nik mo pwar mwanap kar

⁵ Arop ankwapao ninik kápaie fárámp mwanap ankank sankorop-pap námp te, mao te onomp ninik mek kápaie tokwae kar sápe mono. Kánanke kwarokon. Mao te yumwan yiráp ponankor ninik mek kápaie nénk námpon. Ono te kar kárákáre fek sér te monoria namp kwamp, ‘Ankwap fárákapamp ninik mek kápaie kánanke sámp nap’rá sénampono. ✧ ⁶ Yiráp ou mekamp kápaie kare arop am takinámp aropan nopok touwe sánk nap te, maomp kwatae niniki námp fek pwi námp támaono. ⁷ Aeno yumo ankwap ninikan oukoumwan ninikenke: Yumo maomp kwatae ninik nik mo, pwarará man yonkwae porokwe mwanap te kwapwe kareno. Takria kápaie tokwae kar am aropan anámpá papantáno. ⁸ Aeria maok, ono yumwan kárákáre fek sénae namp te ará: Yumo man oukoumwan aropomp nap man yénpé kipo. ⁹ Ono wokwaek am pas kumwiamp te, yumo am aropan mokopia fwapokwap mwanap nke naeria kumwiampon. Yumo te, ankank ponankor ono kumwiamp karwaokria ankank ponankor tére nap ni mo nierá mér naeria niampon. ¹⁰ Táte yumo arop ankwapan kwatae ninik nik mo pwar nap te, ono kor nik mo pwar konampon. Aeno kare, ono kare nik mo pwar nanamp ankank yak nánko te, ono Kraiso nke námp fek yumwan yaewour nanampria nik mo pwar nampon. ¹¹ Ono am tak namp te apae riteanápe, nomo Satanomp ninik te wae mérampon. Takria mao nomwan kwekária nomwan kwepwarantánoria apápria nampon. ✧

✧ 1:22: Ro 8:16-17; Ef 1:13-14; 1 Jo 2:27 ✧ 1:23: Ro 1:9 ✧ 1:24: 1 Pi 5:3 ✧ 2:1: 1 Ko 4:21
✧ 2:4: 2 Ko 7:8-9 ✧ 2:5: 1 Ko 5:1 ✧ 2:11: Lu 22:31-32

Taitusén nke naerianámp kar

¹² Ono wokwaek taun Troas mek Kraisonsmp Kwapwe Kare Kar farákáp naeria akwapamp fek te, Tokwae Karao ono tak tére nanamp mwae kup kik-pwararámpon. ¹³ Aempan maok, onomp ninik te porokwe fek yak mono. Am te apae riteanápe, ono onomp ankwapnáp Taitusén nke moria nampon. Aeria maok, ono Troas fákáreran pwarará koropea provins Masedonia meki-ampon. ✧

Aposel fákáre Kwaromp kárákáre fek yorowar kwe-pwar konap kar

¹⁴ Oukoumwan te ono Kwarén 'Aesio'rá sénampon. Am te apae riteanápe, Kwaro kápae kare por yinan yaewour nánko, yino Kraisént Satanomp kárákáreran kwe-pwar námpon. Aeria yinan yaewour nánko, yino Kwaromp kar farákáp nánko, am arop fárákap Kraisént mér sámp napon. Aenapo am mér te nánákáre kwapweran ouwirao kápae kare mwae tia akwapránk námp niampon. ✧ ¹⁵ Tá kare karonu, yinoku támao waeman yankap konap paura nánákáre kwapwe niamp nánko, Kraiso sámpea Kwarén ofa sánk námpon. Am nánákáre te yámar mek pok mwanap mwaeak yakápnap arop ou mek akwap, te yaomwi mek pik mwanap mwaeak yakápnap arop ou mek kuri akwap námpon. ✧ ¹⁶ Am yaomwi mek pik mwanap mwaeak yakápnap arop fárákapao nunump nap te, arop sumpwi mákáre niampria, am támao am fárákan sumpwi nénk konámpon. Aeno yámar mek pok mwanap mwaeak yakápnap fárákapao nunump nap te yiki yakápnap mwanap nánákáre niamp nánko, am támao am fárákan yiki yak nénk námpon. Wa mokop am tére naenámp fwap pwi kare yak námpon? ¹⁷ Aeno yumo te wae mérapon: Yino te kápae kare arop am fek ankank ti mwaria, Kwaromp kar farákáp konap niamp te mono. Yino te Kwaro námoku am tére sápeanánko, yae-párak kare térerá tukup námpono. Yino te Kraisént ankárakamp ninik fek, tá Kwaro nke námp fek yae-párak kare kar farákáp konámpon.

3

'Wourékam kontrakamp tére arop'rá sénámp kar

¹ Ae te oukoumwan yino warko yinokump e narek sampok mwanámp nie? Ae te yino arop ankwap fárákapao i konapnámp yino ankár yumwan, yinomp e narek sampokenkria arop ankwap fárákapao yumwan pas kumwi nap sánk námp nie? Tá yumo ankár yinan yaewourrá take pourouráp pas kumwi nap nie? Am te mono. ✧ ² Yinomp e narek sampok mwanap pas te yumo kare támaono. Aenapo am pas fekamp kumwi te yinomp ninik mek tank námpon. Arop ponankor am pas nkerá fárákápria mér mwanapon. ³ Yumo te Kraiso kumwinámp pas érik karaok yakápnap napon. Yinomp tére fek Kraiso am pas kumwi námpon. Mao te ing fek kumwi mono. Yiki Yak konámp Kwaromp Spirit fek kumwi námpon. Mao te yumwi worare fek kumwi mono. Mao te aropamp ninik mek kumwi námpono. ✧

⁴ Yino am takrá sénámp fi te aráno: Kraiso yino man mér mwanámp papeanánko, yino Kwarén mér kare námpara, yino sérrá: ⁵ Kare yinoku te mámá tére mwanámp pwi mo námpara, yino te 'Yinoku ankank tére námp'rá sér mono. Kwar ankárakampao saráp yino tére mwanámp fwap pwi pap konámpon. ⁶ Mao támao yinan tére mwanámp pwi pap nánko, yino wourékam kontrakamp tére arop yakápnap námpon. Am kontrak te lo fekamp kumwi ankank mono. Am te Yiki Kor Spiritamp ankankono. Loamp kumwi te, yumo

ankár sumpwi mwanapan yéńkép námpon. Aeno Yiki Kor Spirit te aropan yiki yak sánk konampon. ✧

⁷ Yumo ninikenke! Kwaro yumo kárakáre fek lo kumwimp te náráp wae kwapwe méntér koropámpon. Aenko, Mosesomp yimetápok te am wae tákapánko yakea wakmwaek éréképrá akwapámpan maok, Israel fákáre maomp yimetápok nke mwanap pourou mono. Aeno am lo sumpwi konap néńk námpon te, am wae kwapwerént takrá koropámpao maok, ✧ ⁸ oukoumwan Kwaro koumteouráp aropan Yiki Kor Spirit néńk naeria tére námpon te, am táman kwe-pwararea Kwaromp wae tokwae kar sámp napon. ✧ ⁹ Am loamp tére te nomwan kotria sérrá, ‘Nomo ankár yaomwi mek pik mwanámp’rá sénámpon. Aeno táte maomp tére Kwaromp wae tokwae méntér koropámpan nánko te, koumteouráp aropao Kwaro nke námpon fek yae-párak kare arop yakáp nap wakmwaek korop námpon te yoporop wae tokwae kar méntér korop námpon. ✧ ¹⁰ Am loamp téreao sámpá yaknámpon wae te oukoumwan am wae te warko yak mo námpon niampon. Am te apae riteanápe, mámá ankwap Kraiso tére námpon man kwe-pwarará yoporop wae tokwae kari yak námpon. ¹¹ Am loamp tére pwar naerianámpon te, Kwaromp waerént korop námpon. Aenámpara, am Spiritomp tére yaká yak konámpon te, Kwaromp wae tokwae karrápono.

¹² Yino am wae tokwae yinan tokwae kari yaká yak naenámpria mér kareria am táman yépek námpona, apáp mono. Yino ankár érik karaok kar farákápon konámpon. ¹³ Yino Mosesomp niamp mono. Israel firao Mosesomp yimetápokamp wae érik éréképrá akwap nánko nkeantánoria waempyam woukoup tenámpono. ¹⁴ Aempan maok, am Israel firamp ninik te oukoumwan fákápá yakámpon. Aempana, kápae kare por am fárakap te épi kontrak fekamp karan nkerá farákápon napo maok, am waempyam támao maomp ninik mek nánánkari yakrá koropea oukoumwan námpon. Am aokorop-pwar naenámp arop te yak mono. Aenáńko oukoumwan Kraisen mér nap fek maok, Kwaro am waempyam aokorop-sir konámpon. ✧ ¹⁵ Ye! Kápae kare por am fárakap te Mosesomp lo kar nkea farákápon napo, maomp ninik mek waempyam nánkárápá yak nánko koropea oukoumwan napon. ¹⁶ Aeno táte arop kwatae ninik pwararea Tokwae Karaonámpon akwap naerianánko te, Kwaro am waempyam aokoropá sir konámpon. ✧ ¹⁷ Mámá yaknámpon ‘Tokwae Kar’rá sénámpon te Spiritono. Táte Tokwae Karomp Spirit arop ankwapéńt yak nánko te, ankank ankwap am aropan nánánkár mono. Mao te amwar kar yak námpon. ✧ ¹⁸ Tá nomo ponankor nomp yimetápok nánkáráp mwanámpon ankank yak mono. Aenámpara, Tokwae Karomp wae tokwae nomonámpon korop námpon te, nomo te nke konap wunéri kor fekamp waerao arop pourouk akwapá tákap námpon niampon. Kápae kare por nomo am wae sámpa wae nánko maok, am waerao nomwan ankwap pourourápi pap nánko, nomo te Tokwae Kar námokuráp wunéri niamp fek yakáp námpon. Tokwae Kar mao te Spiritara, tak námpon.

4

Porokwenámpon arop ntia Kwaromp kwapwe kare ankankan sénámpon kar

¹ Kwaro yinan aropompia maomp kar farákápon mwanámpon tére sápon námpona, yino te am térean kokwae mo i konámpono. ² Yino te pwarápa konap kwatae ninik mek yak námpon te waeman younkwe mwaek sirari námpon. Yino te kwekár ninik fek paokop mo i konámpono. Yino te Kwaromp kar pwarará

✧ **3:6:** Jo 6:63; Ro 7:6 ✧ **3:7:** Kis 34:30 ✧ **3:8:** Ga 3:2-5 ✧ **3:9:** Ro 3:21 ✧ **3:14:** Ro 11:25
✧ **3:16:** Ro 11:23,26 ✧ **3:17:** Jo 8:32,36; Ro 8:2; Ga 5:1

ankwap kar sér mo i konámpono. Yino te kare kar kar érik farákáp nánko, arop ponankor fwap yinomp ninik youroukoupia yino Kwaro nke námp fek yae-párak kare ninik fek tére námp mér mwanapon. ³ Aeno táte ankwap farákáp am yino farákáp konámp Kwapwe Kare Kar fi mér mo nap te, am farákápamp ninik mek oukoumwan waempyam nánkáráp yak nánko, yaomwi mek pik mwanap mwaeaok yakáp napara napon.

⁴ Mámá apár mekamp kwekár kwar Satano am Kwarén mér monap arop farákápamp ninik mek te nánánkári fákeyak námpon. Aenánko, Kraisomp Kwapwe Kare Karamp wae yokor námp te, am farákápamp ninik mek akwap naenámp pourou mo námpara, am farákáp Kraisén nkea, Kwaro kor take pourouráponorá mér mo napon. ⁵ Yino te yinoku i konámp ninikan farákáp mo i konámpono. Yino te ‘Krais Jisas támao nomp Tokwae Kar’rá séria, tá yino te Jisasomp e narek sampok mwaria, yiráp tére arop niamp yakáp námpono. ⁶ Wokwaek kar Kwaro ankank yoronámp ke fek mao sérrá, “Kirikip mek wae koropano.” Aerimpan am Kwaromp wae támao koropea yinont yakria yinomp ninik mek am wae tokwae puri yak námpon. Am wae te arakimpon: Yino Jisas Kraisomp yimetápokamp wae tokwae nkea, am fek Kwaromp wae ntia kárakáre tokwae mérámpon. ✧

⁷ Aeno yumo nke napo, mámá Kwaromp Kwapwe Kare Kar yino kárakáre mo, arop mwarao sámp-fákeyak námp te, kwar fekamp kárakáre mo faokor konámp sospen kwatae mek mani ankank kwapwe kareao tank námp ni-ampon. Aenámpara, arop farákáp ponankor am Kwaromp kárakáre tokwae nke mwanapon. Am te yinomp kárakáre mono. ⁸ Yinan kápae kare apárok mwaek yinomp pourouk touwe kwatae koropánk námpao maok, yinomp kárakáreran taokarrá pap mwanap pourou mono. Kápae kare ankank yinomp ninik sámpá yampourou námpan maok, yinomp ninik te kwatae akwap mono. ⁹ Arop farákáp yinan kwatae pap mwaria yérépe napan maok, Kwar te yinan pwar mo i konámpono. Tá arop farákápao yinan fupukrá némpouk épér napan maok, am farákápao ponankor yinan surumpwi kák mono. ¹⁰ Yino te kápae kare por Jisas sumpwi námp niamp take pourouráp yinan kor korop nae-rámponoria niki-samp paokop i konámpon. Aenámpara, Jisasomp yiki yaká yakao kor yinomp pourouk érik yak nánko arop nke konapon. ¹¹ Yino te Jisasomp tére námpara, kápae kare ke fek yino yiki yakáp nánko, arop farákáp yinan tirá wour mwaria koupourou i konapon. Aenapo Jisasomp yiki yakao kor yinomp sumpwi mwanámp pourouk érik yak konámpon. ¹² Aenánko aposel yinan sumpwiraó náráp tére konámpan maok, tá am fek Jisasomp yiki yakao yumwan tére námpon.

¹³ Yino Jisasén mér námp am ninik te Kwaromp Buk fek sénámp niamp wuri popwar námpon. Mao sérrá, “Ono wae Kwarén mér nampara, ono érik sénampon.” Yino kor wae mér námpara, yino am mér námp érik sér i konámpon. ¹⁴ Yino wae arakrá mérámpon: Kwaro Jisas Tokwae Karan fárámpea papámpara, mao yinan kor Jisasént fárámpea papria yinan yumont éréképá akwapea Jisasomp wonae fik pwate nánko, yakáp mwanámpon. ✧ ¹⁵ Am ankank ponankor yinan korop námp te yumwan yaewour nanampan námpon. Am ninik fek táman Kwaromp aropomp fwap kápae kare koumteouráp aropan térea wae nánko, am koumteouráp arop farákáp fwap Kwarén fáparák tokwaeria maomp e sákap mwanapon.

Aposel fákáre Kwarén méria kárakáre sámpnap kar

¹⁶ Nomo te am Kwaro kwapwe kare tére námp táman ninikria Kwaromp tére te poporokweria pwar mo, kárakáre fek tére konámpono. Tá kare nomp pourou te kwatae akwap naeria námpan maok, wampweno. Yinomp waemp te kumur méntép ninik wourékam sámp konámpono. ¹⁷ Am te ará: Mámá touwe yinan korop námp te kánanke kwarokria, am te fae tákáre ke fek saráp yak námp. Aeno ami námp fek nopok nánkár wakmwaek te, yámar mek kwapwe kare tankáp mwanámp yaká yak naenámp sámp mwanámpon. Am kwapwe kare tank yámar mek sámp mwanámp te, mámá touwe sámp námp táman kámákár kare akwap námp. ✧ ¹⁸ Tá nomo te ankank yi fek nke námp táman tokoreyakáp mo i konámpono. Nomo te ankank nomo yi fek nke mo i konámpan kárakáre fek tokore yakáp i konámpon. Am te apae riteanápe, nomo yi fek nkenámp ankank te fae tákáre ke fek saráp yak naenámp. Aeno am kwapwe kare ankank nomo yi fek nke mwanámp pourou mo námp te, am te yaká yak naenámpara, nomo am táman saráp tokore yakáp námp. ✧

5

Apárok yakápnap ntia yámar mek yakáp mwanámp kar

¹ Nomo wae takrá mér námp te ará: Mámá sákae nomo am mek yakáp námp am turupwi nánko te, nomo waeman nap kwapwe kare Kwaro nomwan sámp naerianámp yak námp. Am te aropao yae fek ti moi napon. Am te yámar mek yakria ankár taki yaká yak naenámp. ✧ ² Nomo oukoumwan mámá nap mek yakáp námp fek te, nomp am nap yámar mek yak námp táman sámp mwar karrá éménkrá yakáp námp. Am yámar mek yaknámp nap te waempyamnámp nomp pourouk oupoupouri yak naenámp. ✧ ³ Am te apae riteanápe Kwaro am nomp pourouk yirimp tenánko te, nomo pourou mwar yakáp mono. ⁴ Ye, kare, nomo oukoumwan mámá sákae mek yakáprá touwe sámprá éménkrá yakáp námp. Am te apae nomp épi pourou man pwar mwarrá sénámpanápe mono. Nomo te wourékam pourouan waempyam wourékamnámp sámpea mámá sumpwi mwanámp pourouk yirimp nánko, mao fwap yiki yak kare sámpanoria námp. ✧ ⁵ Kwaro námoku nomwan am yiki yak sámp mwanapria nánapi pwararea, mao nomwan Yiki Kor Spirit wae sámp námp. Yiki Kor Spirit am te ankank Kwaro nomwan wakmwaek sámp naenámp yak nánko, manénkir sápnámp ankankono. Waeman kare karon, mao fwap nomwan ankár ponankor ti-sámp naenámp mérámpon. ✧

⁶ Ae naenámpara, am támao kápae kare por nomwan ninik kárakáre sámp konámpon. Nomo te wae mér, oukoumwan nomp pourou kare fek yakápnámp ke fek te, Tokwae Karént maomp némpouk yakáp mono. ⁷ Nomo oukoumwan man mér námp fek saráp paokop námp. Nomo te man oukoumwan nke mono. ✧ ⁸ Aeno ono wae sénámpon: Nomp ninik am fek táman warákarrá kárakáre yakria, nomo mámá pourou mapek pwarará poka Tokwae Karént mao yaknámp némpouk yakáp nánko, am te nomp némp kare yakano kar námp. ✧ ⁹ Aenámpan maok, wampweno. Nomo apae némpouk yakáp námp kápae kare por nomo ninik kárakáre fek yakáprá, Tokwae Karao warákárnámp ninik fek tére konámpon. ¹⁰ Am te apae riteanápe, nomo wae mér, nomo ponankor te Kraiso kot námp fek nomo tukup mwanámpono. Aeria táte nomo oukoumwan pourou yiki yakáp námp fek kwatae niniki námp, tá kwapwe kare niniki námp, am ankank ponankor nomo ankákárank am takinámp puri fek nopok sámp mwanámpon. ✧

✧ **4:17:** Ro 8:17-18 ✧ **4:18:** Hi 11:1-3 ✧ **5:1:** 1 Ko 15:47-49 ✧ **5:2:** Ro 8:23 ✧ **5:4:** 1 Ko 15:53
✧ **5:5:** Ro 8:16,23 ✧ **5:7:** Hi 11:13-14 ✧ **5:8:** Fl 1:23 ✧ **5:10:** Ro 2:16

Nomo arop fárákap Kwarént nouroup mwanap yaewour mwanámp kar

11 Yino Kwaro nomwan takrá youroukoup naenámpan ninikia apáp námpara, yino arop fárákapan, Kwarén mérenkria maomp ninik mek kékéménk námpon. Aenámpan maok, Kwaro nke námp fek te yino wae kwataenámp ninik fek tére mono. Yinomp ninik ponankor te Kwaro wae méri yak námpon. Onomp ninik te, yumo kor yinan, yae-párak kare tére naponorá ninikenkria nampon. 12 Mámá kar te yino yinokump eran sakap nánko, yumo yinan kwapwe kare aroprá ninikenkria kar porokwerá sér mono. Yinomp kwapwe kare ninikan warákárenkria, mámá kar kumwi námpono. Yinomp ninik te yumo fwap arop fárákap pourou mwar táman warákárria aropamp ninik younkoupia warákár mo i konap arop fárákapamp kar pwarokwaprá sér mwanapria námpon. 13 Táte kare, yinan ‘Épépérép nap’rá sénapan maok, wampweno. Yino te Kwaromp tére námpan maok, yino arop nke nap fek épépérép niamp námpono. Aeno táte yino yae-párak ninik fek tére námp te, am támao yumwan yaewour naenámpria námpon. 14 Am te apae riteanápe, Kraisomp yonkwae touwerao yinan tére mek kákea poukwapá akwap nánko tére námpon. Yino waeman énoukoupia wuri nkea wae mér námpon: Arop ankárankampao nomwan ponankor ér-pwarará sumpwi námpon. Am takinámp támao maok, waeman nomo ponankor mént koumpea sumpwi námp ni-ampono. 15 Mao taki námp támao yiki yak sámprámp arop nomwan yaewour námpara, warko nomoku nomp ninik fek paokop mono. Nomo ankár am arop nomwan ér-pwarará sumpwia warko fárámp námp, man saráp ninikrá paokop mwanámpon. ✧

16 Aeria maok, nomo Kristen yakáprá koropea oukoumwan námp te, warko épi ninikaokria arop ankwapaonap ninik youroukoup mo i konámpono. Tá kare nomo wokwaek te épi ninikaokria Kraisomp ninikan takrá youroukoupimpono. Aeno oukoumwan te yino man take ninik fek youroukoup mo i konámpono. 17 Aenámpara, arop ankwap Kraisént koumpá yak námp te, Kwaro man wourékam kare yoroí páte nánko yak námpon. Yumo fwapi wawenk: Oukoumwan te épi ninik fek paokop i konap te wae ponankor pwate nánko, wourékam ninik fek paokop mwanapao wae korop námpon. ✧

18 Kwaro námoku nompor am ankank ponankor yoroí námpon. Wokwaek nomo te maomp yopor arop yakámpimpan maok, Kraisomp tére fek mao yinan méntér nouroupi yakáp mwanámp nánapi pwara námpon. Aeria mao yinan man yaewourrá yopornap arop tirá méntér nourouprá párapkop mwanámp tére sámp námpon. ✧ 19 Yino sénámp kar te ará: Kwaro waeman Kraisomp tére fek ponankor aropan tére nánko, yopor i konap sirarea méntér nouroup naponno. Aenámpara, mao te am aropoinap kwatae ninik ponankor warko ninik mo, pwar námpon. Tá mao aposel yinan, am yopor nap pwarará man nouroupi yakápnap kar farákápenkria tére sámp námpon. ✧ 20 Aenámpara, yino Kraisomp top kor fekamp kar sámpeanámpan farákámp námpon. Am te ará: Kwaro námoku kápae kare aropan yinomp top kor feknámp wumwi námpon. Yino Krais námokuráp karan ponankor aropan farákámpria yino am fárákapan arakrá sér: ‘Yumo ankár Kwarén yopornap ninik pwarará mént nouroupi yakápenk’rá sér i konámpono. 21 Krais te kwatae ninik mo i konámpan maok, Kwaro nomwan yaewour naerianámp kwamp, nomp kwatae ninik tia maomp pourouk koupoukarrá yurumuntukia pwate nánko, mao kwatae ninikinámp arop niampi námpon. Kwaro am takimp te, nomo fwap Kraisént

yakáp nánko, maomp kárákáre fek nomo fwap Kwaromp yae-párak kare koumteouráp arop yakáp mwanapria nimpon. ☆

6

¹ Yino te Kwarént téreria yino yumwan kar kárákáre fek arakrá sénámpon: Yumo wae Kwaromp aropomp sámp naponó. Takria yumo am maomp aropomp kwaporok pwar mwanape. ² Kwaro náráp Buk fek sérrá, “Onoku papnamp ke fek táman ono waráp kar wawia amwan fwapokwap nampon. Am ke fek táman ono waráp koupoute kar wawia, amwan yaewouri nampon.”

Wawenk! Oukoumwan saráp Kwaro nomwan yaewour naenámp ke támaono. Oukoumwan te Kwaro nomwan warko érékép naenámp yaenono. ☆

Aposel fákáre Kwaromp tére nap fek touwe sámpap kar

³ Yino te arop fárakapao yino tére námpan wouroump-sér te monoria námpara, yino te arop ankwapan kwatae ninik fek akwap naenámp ankank fek téreantánoria mér kar i konámpon. ⁴ Yino te Kwaromp tére arop yakáp námpara, kápae kare por yinomp kwapwe kare ninik, ponankor aropan arakrá yénkép konámpon: Yino te nkwakwe make kar ntia touwe yinomp pourouk koroprá, yinan sámpá yampourou námpan kor, kárákáre kare fek fougouri yakáp i konámpon. ⁵ Arop fárakap yinan fupukrá fápákamánkrá kák naponó. Yopor arop fákáre te yinan wouroump-séria ti-yérépe naponó. Yino te térea wae námpon. Yino te kumuruk yérékria fwapi pamp moria, mwae touwe yakáp i konámpon. ⁶ Aenámpan maok, yino te yiki kare ninikrá kwapwe kare yonkwae kour sámp-fákeyakáp i konámpon. Yino koupour kar yopor mo i konámpon. Yino te arop fárakapan yae-párak yaewour i konámpon. Yino te Yiki Kor Spiritamp kárákáre sámp konámpono. Yino te arop ankwapan nouroup i konap ninikan saráp tére konámpon. ☆ ⁷ Yino te kare kar karan farákáp konámpono. Yino te Kwaromp kárákáre fek tére konámpono. Yino sampnám yae-párak kare ninik te yorowar i konap ankankan ankwap yankopampor yae-párak mwaek samp, ankwap kwe-pwarampor yae-mánkwan mwaek samp konap niamp fek, am fek táman yorowarria Kwaromp tére námpono.

⁸ Arop ankwap fárakap te yinomp e narek sampok konapan maok, ankwap fárakap te nopok yinomp e apárok sampik konapon. Ankwap fárakap te yinomp younkwe mwaek kar kwatae sérar napan maok, ankwap fárakap te arop ankwap fárakapan sérarrá yinan ‘Mao te kwapwe kare ninik naponó’rá sérar i konapon. Arop ankwap fárakapamp ninik te, yinan, kwekár sér i konap aropan mpwe napan maok mono, yino te kare kar karan saráp sér i konámpon. ⁹ Arop yinan mér nám yá mo niamp maok, kápae kare arop yinan wae mérapon. Yino te arop sumpwi mwarianám niamp maok, mono. Yino oukoumwan yiki yakáp námpon. Aropao yinan touwe kwatae sámp napan maok, yinan sumpwi fupukrá kák mono. ☆ ¹⁰ Yino te ninik mek kápae tokwae sámp nám niamp maok, wampweno. Yino te warákár saráp yakáp i konámpon. Yino te pourou fekamp ankank ponankor mo kare yakáp námpan maok, wampweno. Yino Spiritamp ponankor ankank kápae kare aropan nénk nánko, kápae kare ankankráp arop niampi yakáp naponó. Yino te pourou fekamp ankank mo námpao maok, wampweno. Yino Spiritamp kápae kare ankank sámp námpon. ☆

☆ **5:21:** Hi 4:15; 7:25-26 ☆ **6:2:** Ais 49:8; Lu 4:19-21 ☆ **6:6:** 1 Ti 4:12 ☆ **6:9:** 2 Ko 4:10 ☆ **6:10:** Kl 1:24

¹¹ Korin fákáre, yumwan yino yinomp ninik ponankor érik farákarrá séreano. Tá yino te yumwan nouroup kare námpon. ¹² Yino yumwan nouroup mwanámp ninik te sérémékéri fákeyakáp mono. Yino yumwan nouroup kare námpon. Aenámpna maok, yumoku támao yiráp nouroup mwanap ninik nánánkári fákeyakáp napo, nomo ankáránkamp ninik fek yakáp mo námpon. ¹³ Ono oukoumwan te yumwan naropwaro náráp tárápuan sér i konámp niamp fek arakrá sénaeria nampon: Yumo am yino i konámp ninikan nopok yinan sámp mwaria te, yumo kor ankár yinan ponankor nouroup kar kipo.

‘Nomo te Kwaromp Yiki Kor Nap’rá sénámp kar

¹⁴ Kristen mo, amwar yakáp nap arop te mwar pourourápara, yumo te am fárákapént paokopria maonap ninik am fárákapan yaewouri kwapono! Mokopia yae-párak kare ninik ntia lo ták-sir konap ninik am anánkaopwe fwap tapokwaprá tére nenepon? Wae te mokopia fwap kirikipént tapokwap naenámpon. ✧ ¹⁵ Ae te Kraiss Satanént nourouprá yak nám nie? Mokopia Kwarén mérnep arop, tá mér monap arop am anánkaopwe fwap ankáránkamp pourouráp ninik sámp nenepon? ¹⁶ Mokopia nomo Kwaromp nap ntia kwekár kwarén lotu i konap nap ankáránkamp mek tapokwap mwanámpon? Yumo te wae mérapon: Nomo támao nomo yiki yak konámp Kwaromp yiki kor napara, wokwaek Kwaro nomwan ninikia arakrá sérimpon:

“Ono am fárákapént yakria
am fárákapamp ou mek yarak nanampon.
Tá ono am fárákapamp Kwar yak nanko,
am fárákap onomp firáp koumteouráp arop
yakáp mwanapon.” ✧

¹⁷ Aeria Tokwae Karao Kristen moyakápnep arop fárákapan ninikia ankwap kar sérrá,

“ Yumo te ankár am fárákapan pwarará tukupea
ankwap fek yakáp kipo.

Tá yumo Kwaro nke nám fek
oumnámp ankank sámp kwapono.

Aenapo maok,
onoku támao ono yumwan éréképea, ✧

¹⁸ ono yiráp naropwar yak nanko,
tá yumo onomp tárápu yakáp mwanapon.’
Ponankor Kárakáre Tokwaeráp Tokwae Karao
arakrá sénámpon.” ✧

7

¹ Ononamp fákáre, nomo te Kwaro kar kárakáre pap nám te wae sámp námpon. Aenámpara, nomo ankár nomp pourou ntia wunéri mekamp oum ponankor tirá éperia yiki kare yakáp mwanámpon. Tá nomo ankár Kwarén apápia, maomp yae ankore mek yiki kare ninikaok kar saráp yakáp mwaro. ✧

Korin fákáre kwatae ninik younkwe sinapo Polo warákárnámp kar

² Yino te arop ankwapan kwatae pap mo i konámpono. Yino te ankwap sámpá yampourou mono. Yino te arop ankwapan kwekária maomp ankank pouroukoup moi námpon. Ae konámpara, yumo te ankár yinan nouroup kar kip. ³ Ono takrá sénamp te, yumo pwarápae mwanap karan sér mono. Ono wae arakrá séri nampon: Yino te yumwan pwar mono. Nomo sumpwi, tá

nomo yiki yakáp námpan kor, wampweno. Yino te yumwan oukoumwan warákárrá yakáp námpon. ⁴ Yumo yae-párák kare paokop napan wae mér kareria, yumwan warákár tokwae nampon. Kápaie kare ninik kápaie yinan korop námpan kor, ono yumwan níkia kárákáre sámpeyakra ono warákára wae nampon.

⁵ Yino wokwaek koropea Masedonia mekánko maok, ampok kor yinomp pourou te anepér kánanke sámp mono. Yinan nkwakwe make kápaie tokwae koropámpono. Yino arop ankwap fárákapént kar yorowaria yinomp ninik te apáp tirink. ⁶ Aempan maok, Kwar te arop ninik mek kápaie fárámpá yaknám aropan yaewouria ninik mek kárákáre sánk konámpono. Ae konámpao, mao Taitusén yinonámpok sámp-kérép nánko korop námp, am támao yinomp ninik mek yaewouria kárákáre ti-sáp námpon. ✧ ⁷ Am támao saráp Kwaro yinomp ninik mek yaewouria kárákáre ti-sáp mono. Yumo manénkir Taitusomp ninik mek yaewouria kárákáre sánk nap, mao am kar yinan koropá farákáp nánko, am táman Kwaro yinomp ninik mek kor yaewouria kárákáre ti-sáp námpon. Taitus yinan sérrá, ‘Yumo onan nke mwar kar’rá yonkwae touwe tokwaeria onont ankárankamp ninik fek yakáp mwar karrá yakáp nap, táman ono warákára wae nampon.

⁸ Ono wae mér, onomp pas te yiráp ninik mek ninik tokwae sánk námpan maok, am támán ninik tokwae mono. Kare, wokwaek te ono ninik tokwaeampan maok, oukoumwan te mono. Ono wae mérampon: Am pas yiráp ninik mek ninik tokwae sánk nánko, yumo pwarápaie napan maok, am te fae tákáre ke fek saráp námpono. ⁹ Aeno oukoumwan te ono warákár nampon. Ono te yumo ninik tokwae napan warákár mono. Ono warákár namp te, yumo ninik tokwaeria kwatae ninik younkwe mwaek sinapan warákár nampon. Ono wae mérampon: Kwaro námoku yumwan am ninik tokwae sánk námpara, yinomp kar te yumwan kánanke sámpá yampourou naenámp pourou mono. ¹⁰ Ninik tokwae ntia pwarápaie Kwaro ninik mek pap námp am támao nánko, arop nomo kwatae ninik younkwek pwarará Kwaronámpok tukup konámpono. Tá am ninik fek táman Kwaro nomwan warko érékép konámpono. Aenámpara, nomo te am kwatae ninik pwar mwanámp ninik tokwae táman ninikrá yonkwae touwe mono. Aeno aropao apárokamp ninik tokwaeria pwarápaie sámp námp te, am támao akwapea sumpwi mwanap sankoropá pap konámpono. ✧ ¹¹ Yumo te ankár fwapia ninik kipo: Am ninik kápaie Kwaro yumwan sánk námp te, mao yiráp ninik mek nkwakwe make kwapwe kare ninik kák námpon: Yumo onomp pas sámp nap te, koupour kar am aropan fwapokwapia yumo, yino te monoria yénkép napon. Mao yumwan takenkrianánko, am kwatae ninikinámp aropan yoporia, warko am kwatae ninik arákarrá koropantá apáp napon. Yiráp ninik te yinan nke mwaria yonkwae touweria maok, yumo kárákáre fek am kwatae ninikinámp aropan fwapokwap napon. Yumo ponankor am aropamp kwatae ninik fwapokwap nap tére mek te yumoku kare kwatae ninik yak mo námp érik yénkép námpon.

¹² Ono wokwaek, yiráp por am pas kumwiampan maok, am kwatae ninikinámp aropamp ninikan fwapokwap nae ninikia kumwi mono. Tá ono am aropao arop ankwapamp ninik kwatae papnámp arop man ninikria kumwi mono. Ono warákár namp te, yiráp kwapwe kare ninik érik karaok farákár nánko, Kwaro yumo yinan warákár tokwae nap mér namp yumo kor mér mwanapon. Aeria am fi kor fek táman mámara pas kumwi nampon.

¹³ Oukoumwan te yiráp amnap ninik támao yinomp ninik mek yonkwae porokwe sáp nánko porokwe fek yakápria warákár námpon.

Aenámpan maok, yinomp ninik mwar porokwe fek yak mono, yumo ponankor Taitusomp ninik mek yonkwae porokwe sánk napo, maomp ninik wae kwapwe kare námpon. Yino am táman nkea yino kor warákár tokwae námpon. ¹⁴ Wokwaek ono Taitus nkemp fek yiráp e narek sampokamp te, ono am kar sériamp táman pwarápae sámp mono. Kápae kare kar yumwan farákáp konámp te waeman kare karonó. Aempnámp taknámp yino Taitus nke námp fek yiráp e narek sampok námp am karaó kor am kar te waeman kare karonó. ¹⁵ Taitus yumonapok akwap nánko, yumo apáp tirínkrá kour me woukouria maok, yumo man warámpea yumo ponankor maomp karwaoki naponó. Mao am táman oukoumwan ninikria, maomp ninik yumwan aropomp kare námpono. ¹⁶ Oukoumwan ono warákár kare namp te, am te apae riteanápe ono wae arakrá mér nampon: Yumo te waeman yae-párak kare ninikaok tukup mwaria napon.

8

Kristen fákáre ankwap Kristen fákárean yaewour nap kar

¹ Ononamp fákáre, yino te Kwaro Provins Masedonia mekamp sios fákáreran aropomp tokwae sánkámpan yumwan sér mwarianeano. ✧ ² Am fárakapamp ninik mek kápae tokwae korop námpan maok, am fárakapamp ninik mokop nap nke naeria námpon. Tá am ke fek te am fárakap ankank mo napao maok, am te wampwenoria, am fárakap énéni warákár tokwae napon. Aeria maok, am fárakap te ankwap Kristen fákáreran ninikria kápae kare maniráp ankank néni mwanámpria koupoukour napon. ³ Ono wae mér nampan érik sénampon: Am fárakap te námokuráp ninikaokria am mani papapono. Am fárakap te ankank néni mwanap wae pwi nánko, táman nénapao maok, am kámákarea kápae kare nénapon. Am fárakap te ankank néni mwanap wae pwi námp te, táman nénapao maok, am kámákarea kápae kare nénapon. ⁴ Am fárakap te yinan ‘Yumo takenk’rá sénapo, ankwap siosént téreria Judia mekamp Kwaromp koumteouráp aropan yaewour mwaria kárakárea waeapon. ✧ ⁵ Wokwaek te yino arakrá ninik: Am fárakap wae mani ankwapmwaek néni mwarea napon. Aerimpan maok, am fárakap te am kámákarea tukup napon. Manénkir te námoku támao Kwarén ponankor sánkea maok, mao Kwaromp ninikaokria námoku támao yinan kor ponankor sáp napon.

⁶ Wokwaek Taituso am arop aropomp mwanap tére yumo ou mek térempan yino, ankár warko arákarrá akwapá térea pwaranoria kárakáre námpon. ⁷ Ankank ponankor te yumo kwapwe kare ninik fek kámákár napon. Yumo te Kwarén mér kárakáreria am mér nap érik farákáp konapon. Yumo te waeman mér kápae kare napara, yumo Kwaromp tére mwaria warákarrá tére napon. Tá yumo yinan kor warákár kare napon. Táte taknámp oukoumwan kor yumo ankár am aropomp mwanap tére te kwapwe kare ninik fek téreria kámákár tukup kipo. ✧

⁸ Ono te yumwan lo sánk mono. Ono párak karan ‘Arak kip’rá sénamp te, ankwap fárakapao am tére yae-párak tére mwaria napan, am ninik fek táman yiráp ankwapan aropomp nap te, tokwae kar ankank nie nke naeria nampon. ⁹ Yumo te nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp aropomp te waeman mérapon. Mao te waeman ankank kápaerápao maok, yumwan yaewour nanampria te, ankank moráp arop niampimpon. Tá mao ankank moráp arop

niamp yak námp te, támao yumwan yaewouránko, yámar mekamp kápae kare ankank ti mwanapria nimpon. ✧

¹⁰ Am te yumwan yaewour kwapwenámp ninikan yumwan érik sénae rampon. Ankwap yopwar fek yumomékir ankwap siosén yaewour mwanap am mani ankank koupoukournap tére fi yokoria yumomékir takrá tére mwaria warákár tokwae napon. Taki napara, yumo ankár takrá térea pwar kipo. ¹¹ Oukoumwan te yumo fwap térerá tukupea pwar mwanap te kwapwe kareno. Wokwaek yumo am tére koupour kar tére mwaria wae napara, tá taknámp oukoumwan koupour yiráp ankanként puri fek térea pwar mwanapon. ¹² Táte arop ankank nénk mwaria warákár napo te, Kwaro kor am ninik táman warákár tokwae konámpon. Kwar te arop mao fákeyaknámp ankankan nkea maomp ninikan saráp youroukoup i konámpon. Aeno mao te aropao monámp ankankan ‘Sápae’rá ninik mo i konámpon. ✧

¹³ Ono te ‘Yumo kápae tokwae sámp napo, ankwap koumteouráp arop fárakap kánanke sámpenk’ ria sér mono. Ono warákár namp te, yumo ponankor ankwap fárakapént puri fek yakápenkria nampon. ¹⁴ Oukoumwan má ke fek te yiráp kápae kare ankank fwap ankank monap aropan pwi pap naenámpon. Tá wakmwaek yumo ankank mo napo kor, mao ankank kápae kareria te fwap nopok yumwan pwi pap mwanapon. Takria maok, yumo nonopokria ponankor ankárankamp puri fekamp ninik fekria kwapwe kare yakáp mwanapon. ✧ ¹⁵ Am te wae Kwaromp Buk fek sénámp niampon:

“Arop fir mana kápae kare sámpea te,
ponankor fári pwar námp te ankwap tank mono.
Tá arop kánanke sámpea fánámpao maok,
maomp yare mek wae pwi námpon.” ✧

Taitus Korin mek akwapá yaewournámp kar

¹⁶ Ono Kwarén ‘Aesio’rá sénamp te mao Taitusomp ninik mek tére nánko, maomp ninik te yinomp ninik niampria, yumwan yaewour naeria warákár tokwae námpan nampon. ¹⁷ Mao wae yino sénámpaok námpano maok, mao námoku kor am tére naeria warákár námpano, mao námokuráp ninik fek yumonapok akwap námpon. ¹⁸ Tá yino yinomp ankwapnáp ankárank Taitusént akwapanoria sámp-kérépreano. Am arop te sios mek Kwapwe Kare Kar farákáp konámp eráp aropono. ¹⁹ Tá am támao mwar mono. Sios fákáreráo man yinont yárakrá am arop aropompria, mani koupoukour konap tére yaewour naenámpria pap napon. Yino am tére tak námp te Tokwae Karamp eran saráp sakapria, arop fárakapan yénkép nánko, mao wae fwap yino am tére mwanámpria warákár námpan mér mwanapria námpon.

²⁰⁻²¹ Yino te Kwaro nke námp fek saráp kwapwe kare ninik mwaria mono, ankár arop nke nap fek méntér kwapwe kare ninik mwarianámpon. Táte yino arop ankwapao yino mani taokeyakáp námpan fek yinan kar kwatae sér te monoria námpan. Aeria námpan kwamp, yino yinomp ankwapnáp méntér sámp-kérépreano.

²² Tá yino yinomp ankwapnáp ankwap am arop yaworént sámp-kérépreano. Kápae kare por yino wae mokopon nke mwaria, nkwakwe make tére mek pap tea nke nánko, mao fwap tére kárakáre konámpono. Mao arakrá mér kare námpan: Yumo man kwapwe kare ninik mwanap mér kare námpan, mao am tére naeria kárakárea wae námpan. ²³ Yumo Taitusén te wae mérapono: Mao te onont fearámpea onomp ankárankamp téreria yumwan yaewour i konempon. Tá Taitusén ankwapnáp yawor te yumo fwap arakrá mér kipo: Am yawor

te sios fákáreamp tére arop yakria am arop yawor tére nep fek, Kraisomp e narek sampok konepono. ²⁴ Tak nepara, yumo te ankár yiráp aropomp am arop yininkaopweran yénkép kipo. Aenapo maok, am aropan sámp-kérépnap sios fákáre yiráp aropomp mér karia am fárákap yino yiráp térean warákár námp am te kwaporok mwar táman warákár mono, waeman kare karnámp nke mwanapono. ✧

9

Ankank monap Kristenan yaewournámp kar

¹ Yumo te, Judia mekamp Kwaromp koumteouráp aropan yaewour mwanámpria koupoukouranap mani te wae mér napon. Aenapara, ono te am ankank táman kar tokwaeri kumwi mono. ✧ ² Ono wae mérampon: Yiráp ninik te am ankwap fárákapan yaewour mwanap tére nap táman kápae kare por ono yiráp e Masedonia fákáreao wa nap fek narek sampok konampono. Ono am fárákapan arakrá séri nampono: “Ankwap yopwar fek Akaia fákáreao am tére mwaria nánapiapono.” Tá arop fárákapao yumo am tére mwaria ninik kárakáre nap kar wae waria, tá am támao Masedonia fákáre kápae kare maomp ninik mek kor tak mwanap ninik sámp napono. ³ Aeno onomp ninik te yino yiráp e narek sampok námp kwaporok kar mwar saráp niampi akwap te monoria námpon. Kwapwe kare te yumo ankár yumwan séri nampnámp taknámp ankár nánapi yakáp kipo. Ono am táman ninik nampara, ono yumonapok onomp ankwapnáp fákáre tirá kérép nampono. ⁴ Yino te, yumo waeman am ankank nénk mwanámpria nánapi pap naponoria mér kare námpon. Aenámpara, takria Masedonia ankwap fákáre onont tukupea yumwan nke napo, yumo nánap moi tenapo, yino pwarápae sámp nánko, yumo kor pwarápae tokwaeantánorá ninik nampon. ⁵ Aenampara, onomp ninik te ono ankár onomp ankwapyaenáp fákáreao sénanko, yumonapok meki tukupea yumwan yaewourapo maok, yumo ankank monap Kristenampor nénk mwanámprianap ankank nánap mwanapono. Aea napo maok, yino koropá nke nánko, yumo wae nánapia pátea sánk mwaria warákár nap nke mwanámpon. Apae yino yiráp maniráp ankankan pouroukoup mwaria nikir námpanápe.

⁶ Yumo te aran fwapia ninik kip. Arop yopwar kánanke fek yoroianámp te, firan kor kánanke fek sámp konámpon. Tá arop yopwar tokwae yoroianámp te firan kor tokwae kar toupour i konámpon. ✧ ⁷ Aenámpara, yumo ponankor ankákárank ankár yumokuráp ninik mek fwapia ninikia pwatea maok, am ninikaok táman ankank nénk kipo. Takria arop ankárankampao námwan ankwapao ‘Sánkae’ ria fopwaok nánko, sánk namprá ninik naeane. Take ninik fekamp ankank nénk te kwataeno. Kwar te arop námokuráp ninik fek nénk naeria warákárria néknámp aropan warákár konámpon. ⁸ Kwar te mao fwap yumwan nopok kor nénk nánko, yumwan fwap ankank kápae karea top koupour naenámpon. Takria maok, kápae kare ke fek yumo ankank wae pwi yak nánko, tá yumo waeman kápae kare ankank fek kwapwe kare tére mwanap ponankor pwi yak naenámpon. ⁹ Kwaromp Buk fek am ninik táman arakrá sénámpon:

“Am arop ankank monap arop fárákapan kápae kare ankank nénk konampono.

Aenángo,

Kwaro maomp yae-párak kare ninikan te nkeaka, nopok maomp e niki-samp yak naenámpon.” ✧

¹⁰ Kwaro aropan yoro mwanap ankankou nénkea, mao nkwakwe make fir arop ponankor fépér mwanap nénk konámpono. Ae konámpara, Kwaro yumwan fwap kápae kare ankank nénk nánko, yumoku fwap pwiria Kristen ankwap fárákapan kor ankwapmwaek nénk mwanapon. Tak napo maok, yiráp ankank kápae kare nénk konap kwapwe kare ninikao kor aropao ankankou yoroi tenapo, wakmwaek fir karea wae konámp niamp taknámp naenámp. ✧ ¹¹ Kwaro yumwan apae-apae mwaeknámp ankank kápae kare nénk námpara, yumo fwap yiráp ankwapyaenápen ankank kápae kare nénk saráp yakáp mwanapon. Aenapo, yino yumoinap ankank nénk nánko, am koumteouráp arop yumonap ankank tiria Kwarén ‘Aesio’rá sér mwanapon.

¹² Yumo takrá Kwaromp koumteouráp aropan yaewournap tére támao yumo am fárákap ankank mo nap waeman pwirá kák napo, am fárákapao Kwarén aesiorá fáparáka wae mwanapon. ¹³ Am tére yumo nomp ankwapyaenápen fárákapan yaewour napo maok, yiráp kwapwe kare ninik érik farákár naenámp. Nomp ankwapyaenápen wae mér, yumo te Kwaromp Kwapwe Kare Kar érik farákápea, ampaok yae-párak kare tukup naponrá ninik napon. Tá am fárákapao yumo man mani tokwae nénkria, ponankor ankwap fárákapan kor nénk napo, am fárákap am nkea Kwaromp e sakap mwanapon. ¹⁴ Aeria am fárákap wae mér, Kwaromp aropomp te yumwan tokwae kari yak námpon. Aeria maok, yumwan warákár tokwaeria mao Kwaro yumwan yaewouranoria kar toropwap mwanapon. ¹⁵ Am Kwaro nomwan kwaporok ti-sáp námp te yoporop tokwae karara, nomo te kar fek farákáp mwanámp pourou mono. Nomo am tak námp táman Kwarén ‘Aesio’rá sér mwaro.

10

Polo mao tére námp wouroump sénapo, nopok sérinámp kar

¹ Yumo ankwap fárákap te kwekárá ono i konampan arakrá sér, “Mao te nomont wonae fik yak námp fek saráp, námoku te apápnámp aropao i konámp niamp apárok anámpea porokwe fek yak námpao maok, panek yak námp fek te, nomwan kar kárákáre fek sér i konámpon.” Aera sénapan maok, ono Pol onomp ninik te, Kraiso námokuráp ninik apárok sámp-anámprá arop fárákapan porokwe fekinámp ninik aran yumwan ono sénanam kar ‘Fwapi ninikenk’ ria sénampon. ✧ ² Ono yumwan arakrá sénampon: Nánkár ono yumonapok korop nanko te, takria ono yumwan kar kárákáre fek sérantá ankár fwapia mér kipo. Aeno onomp ninik te arop ankwap fárákap yinan, mao te apárokamp ninik fek paokop naponrá niniknap arop fárákapan fwap kar kárákáre fek sénanampono. ✧ ³ Tá kare, yino te apárokamp arop puri fek yakáp námpao maok, apárokamp aropao yorowar i konap ninik niamp fek yorowar mo i konámpon. ⁴ Yorowar i konap ankank ponankor yino samp námp te, mamá apár mekamp ankank mono. Am te yopor arop Satanomp kárákáre kor yár pápárámp naenámp Kwaromp kárákáreráp ankankono. ✧ ⁵ Yino te arop fárákapao Kwarén mér mwaria napan, nánánkári fákeyaknámp nkwakwe make ninik, tá kwekár kar, aran apárok nérrá kák konámpono. Tá yino, arop fárákap Kraiso ninikaok tukupanáponoria, am fárákapamp ninik kákari samp-tukup konámpono. ⁶ Tá yino yumwan yépék námpon. Táte yumo yino sénámp kápae kare kar mántwaok napo te, yino kar ták-pwar konap arop fárákapan nopok touwe kwatae nénk mwaria nánap námpon.

⁷ Yumo ankár am ankank nke nap am fwapia youroukoup kipo. Táte arop ankwap, námo te Kraiso kare arop yak nampria námp kwamp te, mao

ankár námokuráp ninik fek arakrá ninik kuno: Mao námoku Kraisomp arop yak námpan nánko te, yino kor mao niamp Kraisomp aropono. ⁸ Tokwae Karao yinan am tére mwanámp kárakáre sámp nám te, yino yiráp mérnáp kárakáre sánk mwanámpani námpon. Am te yumwan kwatae pap mwaría mono. Táte ono yinokump eran saráp am tére nám fek kánanke warákár-sérria te, ono am fek pwarápae sámp mono. ⁹ Aeno onomp ninik te yumo, yinan apáp sáприя kumwinamp pasan mpwe ninik te monoria nampon. ¹⁰ Tá kare, arop ankwap fárakap onan takrá sér i konapon, “Ye! Maomp pas fek te nkwakwe make kárakáre kor kar sénámpao maok, mao námoku kare korop nánko, nomo maomp pourou kare nke nám te kárakáre moria, tá maomp kar farákáp konap ninikan kor mér mo nám niamp námpon.” ✧ ¹¹ Arop fárakap take pourouráp kar sér i konap te, am fárakap fwapia ninikia arakrá mér mwanapon: Yino panek yakápra yiráp por pas kumwi nám, táte yino yumont yakáp nám pao kor, yino waeman ankárankamp pourouráp kar pas fek kumwi nám támaono. ✧

¹² Yino te arop ankwap fárakapao námokuráp e sakap i konap niamp kar sér mwanámp pourou mono. Tá yino te ‘Yinoku i konámp ninik ankwapao i konap ninik niamp’rá sér mwanámp pourou mono. Am épépérép karenap arop fárakap te mao námoku akwapá pwi yak nae nám fek ninik papea námoku i konap ninik méntér youroukoup i konapon. ¹³ Aeno yino te yinokump e sakapa wae mwanámpria yino yinomp tére, tá yinomp kárakáre narek kar pap mono. Takria Kwaro sápnámp puri fek yino yinokump mao sápnámp tére youroukoup mwanámpon. Táte yumo kor yinan tére sápnámp mwaek am mek yakáp napon. ✧ ¹⁴ Yumo am mek tére mwanapria papnámp fi mek yakáp napo, yino tokwae panek koropea, am mek Kraisomp Kwapwe Kare Kar farákáp námpon. Yino te yinomp oumwi kámákarrá ankwap mek tukup mono. ¹⁵ Yino te yinomp oumwi oupoukur tukuprá, ankwap fárakapao tére napan ninikrá yinokump e narek pap mo i konámpono. Yinomp ninik te am Kwaro sápnámp oumwiaok yae-párak kare tére nánko, yiráp mér kárakáreria yinomp téreao kor yumo ou mek tokwae kari yak naenámpon. ¹⁶ Aenánko maok, yino Kwapwe Kare Kar yiráp younkwek yámar porokornámp mwae sámpá tukup mwanámpon. Yino te arop ankwap fárakapan Kwaro sánknámp apár mek tére nap am táman kwaporok yinokump e sakap mono.

¹⁷ Kwaromp Bukao sérrá, “Arop warákár-sénaenámp kwamp te, Kwaroi námpan warákár-sér kuno.” ¹⁸ Nomo wae mérámpon: Arop námokuráp eran warákárria narek sampok nám te, am arop te Kwaro nke nám fek maomp e te yak mono. Táte Tokwae Karao arop ankárankamp e narek sampok nám pao saráp, mao fwap e tokwae sámp naenámpon. ✧

11

Polo aposel kare monap aropamp ninik érik sérimp kar

¹ Onomp ninik te yumo onan, námwan takanoria napo, ono épérépnámp kar kánanke sénae. Ye! Yumo sánánkar taki yakápenke. ² Kwar te, koumteouráp arop fárakap ankár mao ankárankamp yae ankore mek sarápi yakápenkria ninik tokwae nánko, ono kuri mao ninik námpnámp taknámp, yumo ankár Kraisomp ninikaok karenkria ninik tokwae konampono. Ono támao yumo Kraisomp firáp yakáp mwanap yoroi pwarará Krai ankárankampaonámpok éréképá akwap namp te, éнки yupuaó yiki kukur yak nánko, sámp naerianámp poumaropaonámpok warámpá tukup nap niamp nampon. ✧ ³ Aeno ono

✧ 10:10: Ga 4:12-14 ✧ 10:11: 2 Ko 13:2,10 ✧ 10:13: Ro 13:3 ✧ 10:18: 1 Ko 4:4-5 ✧ 11:2: Ef 5:26-27

tákamamp kwekár i konámp ninik mér kar námp wokwaek Ivén kwekárimp táman yumwan tak námpantánoria apáp nampon. Takria yiráp ninik épérépria yumo yiki kukarrá yakáприя Kraiséen saráp ninik mwanap am pwarantáno. ✧

⁴ Ono apáp namp te apae riteanápe, arop ankwap fárakap yumonapok korop ko, ankwap Jisasomp kar fárakap nap te, máamá Jisas yino maomp kar fárakap konámp niamp mono. Tá yumo mwar pourouráp spirit sámp nap te, yumo wokwaek sámpap Yiki Kor Spirit mono. Tá yumo ankwap Kwapwe Kare Kar sámp nap te, yumo manénkir sámpap Kwapwe Kare Kar niamp mono. Táte arop ankwapao yumo ou mek take pourouráp tére nánko, yumo, mao takrá téreanoria yi kare yépékria maomp kar wa mwaria nánap napon. ✧

⁵ Yumo wawenk! Ono nik namp te yumo, mao te aposel tokwae karonorá niniknap arop, ono te maomp yae ankore mek yak mo kareno. ⁶ Kare, ono kar kour kare konap ninik sér mo nampao kor, onomp ninik te fae tákare mono. Yino te waeman kápae kare por yino i konámp ponankor ninik te wae yumwan am mér yénkép námpon. ✧

⁷ Yumo te wae mérapon: Ono wokwaek yumwan Kwaromp Kwapwe Kare Kar fárakápamp fek te, ono nopok am tére fek ankank sámp moi nampon. Am taknamp ninik fek táman, onoku te apárok sámp-anámprá yumwan narek pap nanampon. Ae te mokopono? Ae te ono taknamp ninik te kwatae niniki namp nie? ⁸ Ono te ankwap sios fárakapaoínap maniráp ankank ti namp te yumo ou mek tére nanko, onan yaewour naenámpria nampon. Am taknamp ninik te, ono am fárakápamp ankank kwaporok pouroukoup namp niampon. ✧ ⁹ Wokwaek ono yumont yaknamp ke fek ono ankank ankwap moria te yumonap mekamp arop ankwapan onan yaewouranoria ninik tokwae pap moi nampon. Ankwapyaenáp fákare Masedonia pwarará mampok koropea, am fárakapao ono monamp ankank onan pwi papapon. Ono te takria yumwan ninik kápae kánanke sánkantá, tá wakmwaek kor sánkantánoria, am ninik fek saráp yak nampon. ¹⁰ Kraiso kare kar karan saráp sér i konámpnámptaknámpt, ono kor waeman kare kar arakrá sénampon: Ponankor provins Akaia mekmwaekamp arop te, ono yumwan, ankank sápenkria kápae sánk mo i konamp táman, ono, tak i konampria warákár-sénae ranko te, onan taokor naenámp arop yak mono. ¹¹ Apaeritea ono tak nampon? Ae te ono yumwan aropomp tokwae mo namp nie?

¹² Ono te yiráp yaekamp mani ankank sámpantá ankár mér kari yakrá akwapea wakmwaek kor tak nanampon. Ono ninik namp te, ono taknamp ninik fek am kwekár aposelomp ninikan taokor nanampon. Am fákare te arop nke nap fek yinan, mao térenap puri fek tére námprá kwekárá sér mwar ritea napantá nampon. ¹³ Am arop fárakap te kwekár aposel fákareno. Mao te kwekár tére aropono. Mao te, arop fárakapao námwan Kraisoomp aposel karerá sér mwanapria pourouran saráp aposel yoroia paokop napon. ✧

¹⁴ Tá yumo am fárakapaoínap ninik táman nkea korokop tokwae kwapon. Yumo wae mérapon: Satan te poupwékáприя pourou yipi fek saráp wae fekamp ensel niampimpon. ¹⁵ Aenámpara, táte maomp tére arop fárakapao kor aropao nke nap fek mwar pourouráp arákarea, yae-párak kare ninikan sér i konap tére arop niampia korop napo, yumo táman nkea korokopea ninik tokwae kwapon. Am fárakap te nánkár am tére nap niamp puri fek touwe kwatae sámp mwanapon.

Polo aposel tére námp fek maomp pourouk koropnámpt ankankan sénámpt kar

¹⁶ Ono wae manénkir séri nampan warko oukoumwan sénampon: Yumo te ono épépérép námp niamp kar sénamp wawia onan, mao te épépérép aroprá niniki kwapono. Táte yumoku takrá ninik mwarea te, yumo ankár onan numwar takanoria yépék napo, ono fwap warákár-sér tae morok nanampon. ¹⁷ Ono te Tokwae Karamp ninikaokria mámá kar sér mono. Ono te épérép arop niampria ono onokump e narek sampok nampon. ¹⁸ Kápae kare arop te apárokamp ninikaokria námokuráp e narek sampok konapono. Ae konapara, ono kor am ninikaokria onokump e narek sampok nae rampon. ¹⁹ Yiráp ninik te yumo waeman kwapwe kare ninikrápara, yumo námoku mwar épérép arop fákáre épérépnámp kar yumwan sánkanáponoria napon. ²⁰ Táte kare, arop yumwan éréképea maomp fákapea yakáprá tére konap mek tukup, tá yiráp ankank ponankor tia pwar, tá yumwan kwekár ninik mek érékép, tá, námo arop tokwaerao nampria wae, tá yumwan wouroump kar sénapo kor, yumo am fárákapan takanáponoria yénképá yakáp konapono. ²¹ Kare, yino yumwan take pourouráp ninik tak mwanámp te kárákáre mono. Aenámpara, ono pwarápae nampono.

Táte arop ankwap námoku i konámp ninik érik sénaeria kárákáre nánko te, ono kor fwap érik sénaeria kárákáre nanampon. Ono oukoumwan te épérép aropamp kar séniamp nampon. ²² Am kwekár aposel fárákap te Hibru nie? Tak nánko te, ono kor ono Hibru i konámpaok i konampono. Am fárákap te Israel fi mekamp arop nie? Ono kor Israel fi mekampono. Mao te Abrahamomp ou fekamp nie? Ono kor Abrahamomp ou fekampono. ²³ Am fárákap te Kraisomp tére arop nie? (Ono oukoumwan te mánmán kare aropamp kar séniamp nampon.) Ono Kraisomp tére te am fárákapan kámákár akwap nampon. Yoporop tére tokwae te ono am arop fárákapan kwe-pwar nampon. Onan fákápá pap napo, tá arop ankwap fárákapao onan kápae kare por fuk napo, am touwe tokwae te am fárákapan kwe-pwar nampon. Kápae kare por ono wae sumpwi naeria wae konampon. ²⁴ Éntik por Juda taokeyakáp konap arop fákáre onan wip fek fupukrá tukupea 39 pori napon. ²⁵ Rom mekamp taokeyakáp konap arop yinink por onan paok ke fek porokwapapono. Ankárank por onan yumwi fek arokop napon. Yinink por ono am mek yaknamp sip kwatae akwapria solwara mek pik námpon. Ankárank kumur ntia ankárank yámar ono solwara mek pikia yumuntuk kakámpampono. ✧ ²⁶ Kápae kare por ono tokwae panekamp némpouk mwaek yarak i konampon. Éntenkao onan sámp naeria wae konámp. Ono kwataenámp arop fárákap mwaeao k yérérékrá ankank pouroukoup konap am fárákapamp yaek sumpwi nanamp niampiampon. Onomp nouroup fárákapao kuri onan sámp-wouroump mwaria wae. Tá ankwap fi aropao kor onan sámp-wouroump mwaria wae napon. Ono taun mek sumpwi naeria wae, tá arop yak mo apár mek sumpwi naeria wae nampon. Ono solwara mek sumpwi naeria wae, tá onomp kwekár ankwapyaenámp fárákapamp yaek sumpwi naeria wae nampon. ✧ ²⁷ Ono nkwakwe make tére namp te yoporop tére tokwae nanko, onomp pourou mek sorompor i konámp. Kápae kare por ono kumuruk amp mo i konampono. Ono yae-porokwe yak, tá éntantá oupour kour káke. Kápae kare por ono fir fár mo pwar. Ono námpare sámp, tá ono waempyam mo i konampon.

²⁸ Tá am támao mwar mono. Ankwap kápae kare ninik kápaoerao kor onan korop konámp. Kumur méntép ono sios ponankor taokeyakáp i konap ninikan ninik tokwae nanko, am támao onomp ninik mek kápae tokwae fárámpeyak námpon. ²⁹ Táte Kristen arop ankárankamp kárákáre pwar

✧ 11:25: Ap 14:19; 16:22 ✧ 11:26: Ap 9:23; 14:5

nánko te, ono ník namp te onomp kárákáreráo kor pwar nánp niampon. Táte ankankao Kristen ankwapamp pourouk korop nánko, mao kwatae nínik mwaek akwap nánko te, ono amnánp ankank táman yopora wae konampon.

³⁰ Táte ankwap mwaek kup mo nánko, ono ankár onokump e narek sampok namp kwamp te, ono fwap ‘Ono porokwe yakria, kárákáre mo namp fek táman onokump e narek sampok nanamp’rá sénanampon. ³¹ Kwar te mao Jisas Tokwaeramp Kwar, tá maomp Naropwar ono kwekár mo namp wae mérámpon. Nomo ankár maomp e kápae kare por narek sampok mwaro! ³² Némp tokwae Damaskus mek King Aretasomp kiap mao onan sámp mwanap arop Damaskus yár ménki fek kák tenánko, mao onan sámpea yarokwap mwaria yérékrá yakápiapon. ✧ ³³ Aeapan maok, onomp ankwapyaenáp fárákapao onan basket mek papea némp tokwaeramp yár pupwaek yaknánp windo meknánp oumpwi-furuk sampikia pap napo, ono am kiapén pwarará farákapea akwapampon.

12

Kwaro Polén yémén kápae kare kar yénpémp kar

¹ Ankwap mwaek kup yak mo námpara, ono ankár warákár-sénanampon. Tá kare, am nínik te nomwan yaewour naenánp pourou mo námpan maok, wampweno. Ono yém nkenamp kar, tá onan Tokwae Karao mek wouroumpeyáknámp kar farákáp námpan sénae rae. ² Ono Kraisomp arop ankwapan mér namp te wokwaek 14 yopwar fek Kwaro man warámpá pokea mao yak konámp yinink kárar yámar mekimpan mérámpon. Am te pourou make yakámp ní, pourou pwararea yakámp ní, ono mér mono, Kwaro saráp mérámpon. ³⁻⁴ Ono am arop táman mérámpon: Kwaro man warámpea kwapwe kare némp yámar mek pokámpon. Am te pourou make yakámp ní, pourou pwararea yakámp nie, ono mér mono. Kwaro saráp mérámpon. Yámar mek mao wa nánko, kar aropao farákáp mwanap pourou mo, tá arop farákáp mwanap fou kare niamp pourouráp kar wawimpon. ⁵ Ono am aropamp eran saráp sakap naerampono. Aeno onokump e te sakap mono. Ono fwap ‘Ono te kárákáre mo namp’rá sénanampon. Ono am ankáránkamp ankank fek saráp fwap onokump e sakap nanamprá sénanampon.

⁶ Tá kare, ono warákár-sénamp te ono ‘Épépérép arop’rá sénanampon pourou mono. Am te apae riteanápe, ono kare kar karan saráp farákáp nanampono. Aeno ono te warákár-sér mono. Am te apae riteanápe, arop ankwapao onomp nínikakria onan e tokwae sámp te monoria nampon. Onomp nínik te am fárákap ankár ononamp nínik nke, ono farákáp namp kar waria, am nínik fek táman youroukoupia onan, yae-párák kare aroprá nínik mwanapon.

Polomp pourouk wirao koumantérenámp niamp kar

⁷ Am kar Kwaro onan yénpémp nánp te tokwae kar ankankono. Tá Kwaromp nínik te onan onokump e narek karaok sampok te monoria nánp kwamp, mao onan ankwap ankank wirao pourouk párákeyakrá koumantérenámp niamp sámp námpon. Am te Satan náráp tére aropan sámp-kérép nánko, onan porokwapea ono onokump e narek sampok te monoria onan apárok anámpá pap námpon. ✧ ⁸ Ono yinink por Tokwae Karan ‘Am tirá épérano’ ria tékén kar kar toropwapi nampono. ⁹ Aenampan maok, mao onan arakrá sér, “Onomp aropomp te amwan fwap pwi námpono. Am te apae riteanápe, onomp kárákáre te kárákáre moráp aropan térea wae konámpono.” Tokwae Karao aerá sénánko, ono kárákáre moráp arop niampia yak namp táman

warákára wae nampon. Aenanko maok, Kraisomp kárákáre fwap onont yak naenámpon. ✧ ¹⁰ Aenámpara, táte am Kraisomp tére fek ono kárákáre mo, tá arop fárákapao onan pwarápaé fwap sámp nanampnámp ankank kwatae pap, ta ono nkwakwe make touwe sámp, tá Kwaromp firáp yak nampara, arop fárákapao onan sámpá yampourou, tá nkwakwe make kápae fárámpnámp ankank sámp napan kor, onomp ninik fwap porokwe fek saráp yak námpon. Ye! Ono kárákáre mo namp ke fek táman Kraisomp kárákáre onont yak nánko, ono kárákáre kare nampon.

Polo Korin fárákapán, mér kárákáre sámpanáponoria yaewournámp kar

¹¹ Ono máma kar sénamp te, ponankor épérépi akwapnámp karono. Aeno yumoku kareao onomp ninik mek farákár napo, ono arakrá sénampon. Nopok yumo maok onomp e narek sampok mwanapan maok, yumo tak moi naponno. Kare ono te kánanke kwataeao maok, ono te yumo ‘Aposel tokwae’rá sénap fárákapamp yae ankore mek yak mono. ¹² Ono yumont yak namp fek te ono kárákáre fek fokopeyakrá térerá akwap nanko, am fek táman yumo ou mek Kwaro nkwakwe make kárákáre yoro nánko, am támao ono aposel kare yak namp yénkép námpon. ✧ ¹³ Ono yumo ou mek tére namp niamp take pourouráp ninik akwap sios mek takrá tére konampon. Ankáránkamp ankankan saráp yumo ou mek take pourouráp ninik moi namp te, ono yiráp ankank pouroukoupria yumwan ninik tokwae pap moi nampon. Ae te ono yumwan kwatae niniki tenamp yak nánko te, onomp kwatae ninik nik mo, pwar kipo. ✧

¹⁴ Oukoumwan te ono yininkan yumonapok akwap naeria nánap nampono. Am ke fek kor ono yumwan kápae sánk mono. Yumo wawenk! Ono yiráp ankank te sámp mono, yumwan saráp érékép nae rampon. Yumo mérapon: Tárápu te tére tokwaerá éntupwar naropwarén yaewour mwanap fir oupouroukrá koupoukour mo i konaponno. Éntupwar naropwaro mwar tárápuan yaewour naenámp ankank koupoukour konaponno. ¹⁵ Ono te fwap warákárria onomp ankank ponankor, tá onomp pourouan kor yumwan yaewour naeria sinanampon. Ono yumwan yonkwae touwea wae nanko, tá nopok am támao yiráp yonkwae touwe kánanke námp nie?

¹⁶ Aeno akwap fárákap te onan arakrá sér, ‘Kare, mao te érik nomp ankank ti mo námpao maok, mao te aropan kar porokwerá kwekár sérar i konámp arop’rá sénapon. ¹⁷ Ae te mokopono? Ono arop akwap fárákap yumonapok tirá kérép namp te, ono akwap ankáránkampamp yaek kwekárria séria, ‘Yiráp ankank pouroukoupá sankoropano’ ria tirá kérép namp nie? ¹⁸ Ono wae Taitusén akwapanoria nanko, mao yumonapok akwap nánko, ono akwapnámp mént sámp-kérép nanko, akwap námpono. Am te Taitus kwekária yiráp ankank akwap pouroukoup námp nie? Ae te yino ankáránkamp pourouráp ninikaokrá tére mo i konemp nie? Yino ankáránkamp mwae-porok saráp yarak mo i konemp nie? Am fi kor te yumo fwapia ninikenke.

¹⁹ Onomp ninik te yumo ponankor máma pas fekamp nkerá farákápea, yumo yinan, mao te náráp kwatae ninik mek oupouroup fákeyakáprá yinan ‘Fwapono’rá sérenkria kumwi napan mpwe napan maok, mono. Yino te Krai-somp arop yakáp námpara, yino Kwaro nke námp fek máma kar sénámpon. Tá onomp nouroup fákáre kare, yino máma kar ponankor sénamp te yiráp mér nap mek kárákáre sánk naenámpria námpon. ²⁰ Ono apáp tae morokria arakrá ninik nampon: Takria ono yumonapok koropea yumwan nke nanko, yumo ono nke naeria ninik namp pourouráp yakáp mo mwanape. Tá takria

yumo kor onan nke napo, ono yumo nke mwaria niniknap arop niamp yak mo nanae. Takria nkwakwe make ninik araki yakantáno! Kar yorowar i konap ninik, tá ankwapnápén kokwarok i konap ninik, tá yopor i konap ninik, tá námoku nae nampan saráp ninik i konap ninik, tá arop pourou wouroump i konap ninik, tá kánánkámp sérar i konap ninik, tá námoku saráp ninik i konap ninik, tá siosomp ninik yampourou i konap, ono am táman apáp nampon. ²¹ Takria manénkiri nampnámp taknámp ono warko yumonapok akwap nanko, onomp Kwaro yumo nke nap fek yiráp kwatae ninik fek onan pwarápae sápanáno. Takria kápae kare koumteouráp arop wokwaek kwatae ninikiap, oumnámp ninik kwatae, tá kokopor ninik, tá kwataenámp ninik ninik mek oumnámp fárámp konámp, ará kwatae ninik mao wokwaekiap. Am oukoumwan younkwe sir mo, taki yakáp napo, ono am nkeria te yonkwae touwe tokwaeantánoria apáp nampono. ✧

13

Korin fákáre maomp mér fwap taokeyakáp mwanap kar

¹ Ono oukoumwan yininkan yumonapok korop naeria nae. Kwaromp Buk fek arakrá sénámp: “Táte anánk, yinink aropao kwatae ninik nánko nkea ankáránkamp pourouráp karan saráp sénap te nomo fwap wae karenoria fwapokwap mwanámpon.” ✧ ² Arop fárákap wokwaek kwatae ninikiap, tá yumo ponankor ankwap wakmwaek kwatae ninik sámp-fákeyakápnap arop fárákapan kor, ono anánkan akwapea yumont yakria ono tére naenamp ninik wae yumwan sériampon. Tá oukoumwan kor ono panek yakria yumwan warko takrá sénámp. Táte ono warko yumonapok arákarrá koropria te, am arop fárákap kwatae ninik nap te, kwaporok taki yakanori pwar nanamp pourou mono. ³ Yumo te fwapia mér mwaria napon: Kraiso onomp top kor fek purá kar sénámp ni mo nie? Takria te yumo fwap mér mwanapon: Kraiso te yumwan fwapokwaprá tére naenámp te porokwe mono. Mao te ankár yumwan tére kárakáre námpon. ⁴ Kare, wokwaek te mao arop arákarrá yakámp fek kárakáre mo nánko, arop fárákapao yaopwae porokoramp fek pukupapono. Aeapan maok, Kwaromp kárakáre fek oukoumwan te mao yiki yak námpon. Tá kare, yino méntér koumpá yakápria yino kor wae kárakáre mo námpon. Aenámpan maok, yino Kwaromp kárakáre fek Kraisént yiki yakápria, yino am kárakáre yumo ou mek yénkép mwanámpon. ✧

⁵ Yumo ankár kápae kare por, yumokuráp ninikan mokoponrá youroukoupia fwapia mér kip: Ae te yino wae mér kárakáre námp ni mo nierá mér kip. Yumoku ankár takrá youroukoup kipo. Ae te Kraiso yiráp ninik mek yak námp te yumo mér mo nie? Táte mér mo nap te Kraiso yiráp ninik mek yak mono. ⁶ Tá ono nik namp te: Yumo ankár, yino aposel kare yakápria Kraiso térerá tukup námp wuri nkea mérenkria nampon. ⁷ Yino te Kwaro yumwan yaewour nánko, yumo kwatae ninik mo mwanapria Kwarén kar toropwap i konámpon. Yino te, yinoku wae Kraiso tére arop kare yakáp námp nkea ninik mwanapria Kwarén sér mono. Yumo yinan, kwekár tére arop fárákaprá séria kor, wampweno. Yinomp ninik tokwae te, yumo ankár yae-párak kare ninik fek paokopenkria námpon. ⁸ Yumo wae méraon: Nomo te ankwap ankank tére námp fek kare kar kar apárok sámp-anámp mwanámp pourou mono. Nomo fwap am kare kar kar táman saráp térerá yaewour mwanámpono. ✧ ⁹ Aeria yino kárakáre mo nánko, yumo kárakáre nap te, yino fwap warákár konámpon. Tá, yiráp Kristen yakáp nap akwapá tokwae kari

yakanoria kápae kare por Kwarén kar toropwap i konámpono. ¹⁰ Oukoumwan ono panek yakria ono yiráp por máma kar kumwi namp te apae riteanápe, ono yumonapok korop namp fek, yiráp ninik fwapokwapria kar kárakáre fek sér te monoria nampon. Aeria namp kwamp, ono panek yakria, yumwan, yumoku manménkir fwapokwap kipria ono pas fek sér rae. Tokwae Karao onan, náráp tére taokeyak nanapria nánkárapea, mao ono takrá tére nanamp kárakáre sáp námpon. Mao am kárakáre onan sáp nám te yumwan kwatae pap naenám te mono. Yiráp mér nap mek kárakáre sánkaeria ninámpon. ✧

Polo 'Gude'rá sérimp kar

¹¹ Ankwapyae fákáre, ono kar wae mapek pwarará 'Gude' ria pwar nae rae. Yumo ankár nkwakwe make mo, kárakáre kor kare Kristen yakáprá tukup kipo. Yumo ankár onomp kar wa kipo. Yumo ankár ankárankamp pourouráp ninik fek saráp yakáp kipo. Tá Kwar te mao yumwan warákár, tá yonkwae porokwe sánk, tá yumont yak naenámpon.

¹² Nomo Kwaromp koumteouráp aropao i konámpon ninik fek yumo ponankor ankákárank yiráp ankwapyaenápén ankár nounourouprá koukoup-wiyak kipo. Mapekamp ponankor Kwaromp koumteouráp aropao yumwan 'Gude'rá sénapon.

¹³⁻¹⁴ Ono ninik namp te Jisas Krais Tokwae Karao yumwan fwap námokuráp ninik fek yaewour nánko, tá Kwaro fwap yumwan warákár nánko, tá Yiki Kor Spiritao fwap yumo ponankor ankárankamp ninik fek yakáp mwanap yoroi kákanoria nampon. Wae támaono.

Polo Galesia Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 32 yopwar niamp arake fek, Polo má má pas má kumwia provins Galesia mekamp Kwarén méria yakápnap kounteouráp aropampor sámp-kérépámpon.

Manénkir te Polo am fárakapént yakria Jisas Kraisomp Kwapwe Kare Kar farákáp. Aenámpan maok, Juda mekamp arop ankwap fákáre koropea sérarrá, “Yumo te Mosesomp lo karaok napo, yumwan Kwaro warko érékép naenámpon.” Galesia mekamp ankwap fákáre te má má kar wawia am fárakapamp ninikaok tukup. Aenapo maok, Polo sérrá, “Mono. Nomo Kraisén mér námp fek saráp maok Kwaro nke námp fek yae-párak kare yakáприя, yiki yak sámp mwanámpon.”

Tá ankwap te, Yiki Kor Spiritao nénknámp ankank sénámp te Septa 5:22 fek yak námpon.

1-2 Galesia mek yakápnap Kristen fárakap e! Ono aposel Polono. Ono onont yakápnap onomp Kristen ankwapyaenámp am fárakapént má pas kumwia yumonapok kérép rae. Arop fárakapao onan am aposel tére mek sámp-kérép mo, tá arop ankwapao onan am tére mek pap mo. Ono aposel tére sámp namp te Jisas Krais ntia Naropwar Kwar Kraisén sumpwi námpan apár me mekamp fárámpea pap námp, maomp yaekamp sámp nampono. ✧

3 Ono ninik namp te, nomp Naropwar Kwar ntia Jisas Krais Tokwaerao námokuráp ninik fek yumwan yonkwae porokwe sánk kiponoría nampon. 4 Kraiso nomp Naropwar Kwaromp ninikaokria nomp kwatae ninik tirá épér nae yonkwaerá, námokuráp pourouk touwe sámpámpon. Am takria má má apárokamp kwatae ninik mek yakáp námp fekamp warko érékép naenámpria námpon. ✧ 5 Aenámpara, nomo fwap Kwaromp e sakap saráp yakáp mwanámpono. Am te kareno.

‘Ankáránkamp Kwapwe Kare Kar mwar yak námp’rá sénámp kar

6 Wae! Wokwaek Kwaro Kraisomp aropomp fek yumwan wumwiria éréképeanángo, yumo warko koupour kar am pwarará ankwap kar fek tukup nap te, ono am táman wawia ninik tokwae nampon. 7 Tak napan maok, ankwap Kwapwe Kare Kar yak mono. Arop ankwap fárakapao yumonapok koropea yiráp ninikan yampourouria Kraisomp Kwapwe Kare Kar kwatae pap mwaría napon. ✧ 8 Aeno táte yinoku támao, tá yámar mekamp ensel ankwapao Kwapwe Kare Kar farákápámp te, yino wokwaek kar farákápámp Kwapwe Kare Kar méntér wuri popwar mo námp te, taknámp arop te yaomwi mek pik naenámp aropao námpon. ✧ 9 Yino wokwaek sérimpan, taknámp ouk-oumwan kor, take pourouráp kar sénampon. Táte arop ankwapao yumwan Kwapwe Kare Kar farákáp nángo, am kar te yumo wokwaek wawia Kwapwe Kare Kar méntér wuri popwar mo námp te, am arop te yaomwi mek pik naenámpon.

10 Yumo nik nap te, ono má kárakáre fek sénámp kar te am ankwap kar sankoropnap arop fárakapao onan warákár mwanapria namp ni, Kwaro onan warákár naenámpria namp nie? Ae te ono aropan kar porokwerá yárak raewe? Táte ono aropan kar porokwerá yárakrá téreteria te, ono te Kraisomp tére arop kare mono. ✧

✧ 1:1-2: Ga 1:11-12 ✧ 1:4: Ga 2:19-20; Ta 2:14 ✧ 1:7: Ap 15:1-24 ✧ 1:8: 1 Ko 16:22 ✧ 1:10: 1 Te 2:4

Polo aposel yaknámp kar

¹¹ Ononamp fákáre, ono yumwan waeman kare sénampono: Mámá Kwapwe Kare Kar ono wokwaek yumwan farákápamp te arop ankwap ankárampamp ninik meknámp korop mono. ✧ ¹² Onan te arop ankwapao mámá Kwapwe Kare Kar sámp mono. Táte arop ankwapao am kar onan yénkrá farákáp mo karonó. Jisas Kraís námoku onan yénkép námpono.

¹³ Ono wokwaek Juda firamp ninikaok akwapamp te, yumo wae waw-iapon. Ono te Kwaromp sios fákáreran fupukrá kákrá yárákrá, am fárákan ponankor sámpá yampourou i konamp aropono. ✧ ¹⁴ Onomp onont ankáramp puri fekamp Juda ménki-tárápuan kámákár akwapria, ankár onomp tékénou Juda firamp ninikaok akwapampon. Ono ankár kárákárea waeria kápae kare onomp appeyaenápomp ninikaok térerá akwapampon. ✧

¹⁵ Wokwaek onomp éntupwar onan oukoumwan fárákap mo námp fek Kwaro onan námokuráp ninik fek ninikia, náráp firáp yak nanapria nánkáráp námpon. Tá mao námoku ninikitenámp ke fek, ¹⁶ onan warámpria mao náráp Táráp yénkép námp te, ono man nkea arop ankwap firan Kwapwe Kare Kar farákáp nanamp térean sámpaeria ninámpon. Mao onan am yénkép námp fek te ono arop ankwap fárákan turunk mo. ¹⁷ Tá ono Jerusalem mek akwapea manénkir aposel yakápnepok akwap mono. Onoku nápar Arebia fi mek akwapea warko wakmwaek Damaskus mek arákarrá akwapampon. ✧

¹⁸ Wakmwaek yinink yopwar akwap tenánko, Pitant kar sénaeria Jerusalem mek akwapampono. Aea ono am mek méntér ankár sarak kirékapramp yae yakampon. ¹⁹ Aeampao maok, ono aposel ankwap nke mono, Jems Tokwae Karamp nánae man saráp nke nampono. ²⁰ Ono yiráp por mámá kar má kumwi namp te, ono Kwaro nke námp fek kare kar sénampono, ono kwekarrá sér mono. ✧

²¹ Warko wakmwaek ono provins Siria ntia provins Silisia mekmwaek akwapea yárákiampon. ²² Aeampampan maok, Judia mekamp sios fákáre am fárákap oukoumwan onomp pourou nke mono. ²³ Am fárákap te karan saráp wa napo, am arop wokwaek yinan yoporrá nkwakwe make sokoroimpao maok, oukoumwan te mao wae Kwapwe Kare Kar manénkir sámpá yampourouimpan fwap am Kwapwe Kare Kar farákáp námpono. ²⁴ Am fárákapao Kwaro onan taknámp wawia, warákarrá Kwaromp e sakap naponó.

2

Aposel ankwap fárákap Polén warákár nap kar

¹ Ono ankár fére-sámpramp yopwari yakea maok, Barnabas yino warko Jerusalem mek akwap. Ono ankwap fi mekamp Taitus warámpea méntér akwapampon. ² Kwaro onan yénkép nánko, akwapea, am Kwapwe Kare Kar ono ankwap arop firan farákáp konamp te, ono am farákápamp Karan wae sios taokeyakápnep arop fárákan námokuráp nap mek saráp érik farákáp nampon. Ono te arakrá ninikria ninampon: Ono wokwaek téreamp, tá oukoumwan tére nampao kor, kwatae niampria kwaporok pwarantáno. Am aposel fárákapao námoku onomp kar yurukup mwanapria nampon. ³ Taitus onont yak námp te Grik fi mekampao maok, am sios taokeyakápnep arop fárákap te ‘Taitusomp yipi fárákapae’rá sér moi napon. ⁴ Tá kare, arop ankwap fárákap Kristen kare mono, yipi fárákap konap ninik sámp napao, kánánkámp nomo koupoukour námp mek korop naponó. Am fárákap te am mek koropea Kraís Jisasó nomwan sápeanámp wourékam ninik táman kánánkámp énoukoup

✧ **1:11:** Mt 16:17 ✧ **1:13:** Ap 8:3 ✧ **1:14:** Ap 22:3 ✧ **1:17:** Ais 49:1; Ap 9:3-6 ✧ **1:20:** Mt 13:55

mwaria napon. Jisas nomwan loao fákapá fákeyak námp mekamp aokoroepa amwar pwate nánko, tá am arop fárakapao warko nomwan am lo fek fákapá pap mwaria napon. ⁵ Tak napan yino am fárakapamp karan yenoria Taitusomp yipi fárakap mo kareno. Yino ník námp te, ankár Kwaromp Kwapwe Kare Kar támao saráp yumont yae-párak yaká yak naenámp. Takria Judamp lo kánanke-tárápaok fákapá tukup mwanape. ✧

⁶ Sios taokeyakáp konap nkwakwe make eráp arop mao warko ono farákáp namp fekamp kírímprá, ankwap kar sér moiapono. Waeman ono farákápnamp kar támao wae pwi námpono. (Aenámpan maok, apae mokope e sámp nap te, am te wampweno. Kwar te arop mekia akwapnámp aropamp eran ninik mo i konámpon.) ✧ ⁷ Am fárakap te wae mérapono, oukoumwan te Kwaro onan, ankwap arop firan Kwapwe Kare Kar farákápaeria sámp-kérép námp te, mao Pitan Juda fi mek sámp-kérép námpnamp taknámp. ⁸ Ye, Kwaro Pitan, Juda ou mek aposel téreaeria kárakáre sánk námpan, tá taknámp onan kor, ankwap fi arop ou mek aposel téreaeria Kwar námoku kárakáre sámp námpon. ⁹ Jems, Pita, Jon sios taokeyakáp konap eráp yakáp nap, mao kuri waeman mérapono, Kwaro onan ourour sáприя maomp kar farákáp nanamp tére sámp námpon. Aenángo am yininkaopwerao Barnabas yinan náráp ankwapnáp karean i konapnámp araknámp yinan nourouprá yae niniriapono. Yino waeman ankárankamp ninik fek sérrá: Barnabas yino fwap ankwap fi arop ou mek tére nenko, námoku am fárakapao Juda fi ou mek tére mwanapon. ¹⁰ Aeria maok, am fárakapao yino ankárankamp ninik fek yakáp námpan warákárria maok, ankwap ankank kánanke sánkenkrá sér, ‘Yumo ankár yinomp ankank monap arop fárakapan ninikia yaewour kip’rá sériapon. Am ninik táman ono warákár tokwaeria ono takrá tére nanampono. ✧

Polo Pitamp épérép ninik érik sérimp kar

¹¹ Wokwaek Pita Antiok mek koropámp ke fek te sios ou mek mao námoku kare wa námp fek ‘Taki kwapono’ ria séri nampono. Am te apae riteanápe maonámp ninik te épérép ninik námpono. Am te araki námpono: ¹² Jemsént yakápnap Kristen fárakap mao oukoumwan Jerusalem mek yakápap ke fek te, Pita te Antiok mekamp Kristen ankwap fi arop fákárerént fir fári konámpon. Ae konámpao maok, táte Jemsomp fárakap koropnap ke fek te, mao, yipi fárakapenkria wae konapantá Pita apáприя warko am ankwap fi aropént fir fár mo. Aeria maok, am fárakapént yak mo pwarará akwap. ✧ ¹³ Tak nánko maok, Antiok mek yakápnap Juda Kristen fákáreao kor Pita nánko nkea, mántwaok am Kristen ankwap fi pwarará tukup. Tá warko am fárakapamp apáp ninik támao Barnabasomp ninikan kuri am mek ér-sakwap námpono. ¹⁴ Aenapo maok, am ke fek ono mao námoku kare wa námp fek ‘Mono’rá séri nampono. Ono nke nanko, am arop fárakap te Kwaromp kar kwapwerao sénámpaok mono, yae-párak kare paokop mo napo, ono am fárakapao nke nap fek Pitan arakrá sér, “Amo te Juda fiao maok, amo ankwap fi aropaoi kwapnámp, Juda firamp lo kánanke-táráp wokwae pwararea ankwap fi mekamp arop niámp napon. Aeno amo apaeritea ankwap fi mekamp arop fárakap Judamp loaok tukupanáponoria kárakáre rape?”

Arop Jisasén mér námp fek yae-párak kare arop yak konámp kar

¹⁵ Tá kare Juda fi nomo te ‘Kwatae ninikráp’rá sér i konámp ankwap fi meknámp korop mono, nomo te waeman Juda fi mekamp aropono. ¹⁶ Aenámpao maok, nomo wae mér námpon: Kwar te loaok tukupnap aropan

ninikia ‘Yae-párák kare arop’rá sér mono, arop Jisas Kraiséén mér námp fek táman saráp Kwaro am aropan ‘Yae-párák kare arop’rá sér i konámpon. Nomo wae Jisas Kraiséén mér námpara, am mér námp fek tapek Kwaro nomwan ‘Yae-párák kare arop’rá sénámpon. Am te arakono: Loak tukuprá tére nap fek, Kwaro am aropan ‘Yae-párák kare arop’rá sér mono. ✧ ¹⁷ Aeno nomo Kraiséén yakáp nánko, Kwaro nomwan ‘Yae-párák kare arop’rá séranoria námpao maok, warko nomo kwatae ninikráp ankwap fi arop fákáre niamp yakápria te, táte nomo fwap ‘Krais te kwatae ninikamp tére aropono’rá sér mwanámp nie? Am te mo karonó. ¹⁸ Táte ono ankwap ninik kwe-sira námpao warko am ankank pap nanko te, arop fárákap onan waeman méria ‘Kwatae ninikráp aropono’rá sér mwarea napon. ¹⁹ Ono loak akwap nanamp pwi mo nanko, am lo támao onan porokwapeanáko, ono sumpwi niamp yak námpara, am lo támao onan sámp-fákeyak mono. Am tak námp fek táman, Kwarént yiki yak nampon. ²⁰ Ono wae Kraiséén yaopwae porokopramp fek arápá yakea nampan, oukoumwan te ono wae Kwaro nke námp fek maomp kwapwe kare ankanként yiki yak nampono. Aenampara, oukoumwan ono yiki yak námp te onokump mono. Kraiso onomp ninik mek yiki yak nánko yak nampono. Aenampara, ono oukoumwan kápae kare por mámara apár mek yarak námp te, ankár Kwaromp Tárápan mérnamp ninik fek saráp yarak nanampon. Kwaromp Tárápao onan yonkwae touwea, námokuráp pourouan sirarea onan yaewouri námp táman mér nampono. ✧

²¹ Táte loao yae-párák kare arop yoroi papánkoria te, Krais te kwaporok táman sumpwi naempon. Onomp ninik te, Kwaromp aropomp káanke kwatae niampi akwap te monoria nampon.

3

Loaknap ninik ntia mérnamp ninik

¹ Yumo Galesia mekamp épépérép arop, yino yumwan Jisas Krais te wae yénkép námpono. Mao yaopwae porokopramp fek aráp-sir yak nánko, yumo wae yiráp yi fek nke nap niampono. Yumwan te wa apaeanánko, yumo épépéréprá paokop napon? ² Ono yumwan ankárankamp ankankan turunk nae rae: Yumo Yiki Kor Spirit sámp nap te mokopia sámp napon? Ae te yumo loak tukup nap fek sámp nap ni, yumo Kwapwe Kare Kar wawia méria am fek yumo Yiki Kor Spirit sámp nap nie? ³ Ae te kare yumo takrá épépérépri kwapon? Yumo wae Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek Kristenia wourékam yiki yak sámpea térerá korop napao, warko am pwarará yumo oukoumwan yumokuráp kárákáre fek térerá tukupea pwi yakáp mwaria nape? ⁴ Ae te yumo Kristen yakáp nap fek yumwan nkwakwe make touwe kwatae korop nánko, yumo am sámpea kárákáre fek fokopeyakápi nap te kwaporoki nap nie? Ono nik námp te, yumo am touwe tokwae sámp nap fek yumo fwap kárákáre kor Kristen yakáp mwanapan mpwe nampono. ⁵ Apaeritea Kwaro yumwan Yiki Kor Spirit sánkea yumo ou mek Kwaromp kárákáre yénkép námpon? Mao te yumo loak tére napan ninikia ninámp ni, mao nik námp te, yumo Kwapwe Kare Kar wawia mér napan ninikria taki námp nie?

⁶ Kwaromp Buk fekamp kar arakrá sér, “Abrahamo Kwaro sérimp karan méránko, Kwaro maomp mér táman nkea man ‘Yae-párák kare arop’rá sérimpon.” ✧ ⁷ Aenampara, yumo fwapia mér kip: Kwarén mér i konap arop fárákap, am arop fárákap te Abrahamomp tárápu karenono. ⁸ Kwaromp Buk fekamp karao wokwaek sérimp te ará: “Nánkár wakmwaek arop ankwap

fi Kwapwe Kare Kar wawia mérapo, Kwaro am arop fárákapan, ‘Yae-párák kare arop’rá sénanampria námpon.’ Taknám wokwaek Kwaro Abrahamén Kwapwe Kare Kar farákápamp te, Kwaromp Buk fek arakrá sér, ‘Amo mér nap fek táman, mámá apár mekamp arop fi ponankor ourour fwap sámp mwanapono.’ ✧ ⁹ Aerimpara, oukoumwankamp arop fárákapao kor Kwarén méria ankank kwapwe Abrahamo sámpámp niamp take sámp mwanapon. ✧

¹⁰ Aeno táte kápae kare arop loak tukupnap ninik te kápae kare ankankan pwi yak námpan mpwe napao maok, am arop fárákap te waeman yaomwi mek pik mwanapono. Kare! Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Kápae kare arop ponankor fwapia Kwaromp lo Buk fek yaknám ponankor mántwaok mo nap te, waeman yaomwi mek pik mwanapono.’ ✧ ¹¹ Kwaromp Buk fek sérrá, ‘Arop Kwarén mér nánko te, Kwaro am aropan ‘Yae-párák kare arop’rá sénánko, am arop te fwap yiki yak naenámp.’ Aeránko nomo wae am táman nik námpon: Arop ankwap loak saráp akwap nánko, Kwaro man ‘Yae-párák kare arop’rá sénaenámp te yak mono. ✧ ¹² Loak nap te Kwarén mérap ankank mono. Kwaromp Buk fek arakrá sér: ‘Arop lo ponankor mántwaokia pwi yak námpan te mao waeman am fek yiki yak sámp naerámpon.’ ✧

¹³ Aenámpan maok, nomo kuri ampaok tukup mwanámpan pwi mo nánko, lo te mao nomwan kar kárakáre sérrá, ‘Yumo te yaomwi mek pik mwanap arop’rá sénámpon. Aeno Kraiss námoku am kar kárakáre sámpea nomwan yaewouria yamokwap námpon. Apae riteanápe Kwaromp Buk fek takrá sénámpon: ‘Kápae kare arop ponankor yao mek aráp-sir yakáp nap te, yaomwi mek pik mwanap arop fárákapono.’ ✧ ¹⁴ Kraiss am tak námpan te, Kwaro wokwaek Abrahamén ourour sánkria, ponankor ankwap fi aropan kor nénk nanamp’ rimpon. Am tak námpan te, nomo ponankor fwap Kwarén méria wokwaek Kwaro sérimpámpan taknámpan Yiki Kor Spirit sámp mwanámpan.

‘Kwaromp lo te Kwaro “Tak nanamp”rá sérimpámpan kar far-sir mono’rá sénámpan kar

¹⁵ Ononamp fákáre, ono oukoumwan arop sumpwi konámpan wounáp kar sénae rae. Táte arop ankwapao sumpwi naenámp ke ninikria náráp tárápuran ankank fwapia pipirikírrá nénk naeria-nánko te, arop ankwapao maomp kar tak-pwar mo i konámpano. Tá arop ankwapao ankwap kar am feknámpan kírímprá sér mo i konámpano. ¹⁶ Tá taknámpan Kwaro ‘Kwapwe kare ankank wakmwaek korop naenámp’rá sérimp te, Kwaro Abraham ntia maomp tárápan sérimpon. Mao te kápae kare aropan ninikria ‘Waráp tárápu fárákap’an sér mo, tárápan ankáránkampan karean ‘Waráp tárápu’rá sérimp te Kraissén sérimpon. ✧ ¹⁷ Ono sénámpan kar fi te ará: Wokwaek Kwaro Abrahamént kontrak páteaka, ‘Ono kare kar tak nanamp’rá sénánko, tá wakmwaek 430 yopwar akwap tenánko, lo koropámpan. Am lo te wakmwaek korop námpano maok, wokwaek Kwaro papnámpan kontrak far-sir moria, Kwaro wokwaek Abrahamén sérimp karan kor tirá épér mono. ✧ ¹⁸ Táte nomo loak tukupnámpan ninik fek Kwaro nompor pátarinámp ankank sámp námpan nánko te, nomo Kwaro sérimp fekamp te sámp mono. Aean maok, mono. Kwaro wokwaek séria Abrahamompor nánapi pap námpano, mao am ankank táman sánkámpan. ✧

¹⁹ Aeno apaeritea lo yak námpan? Am te ará: Kwaro ninik námpan te, kwatae ninik fi kor érik yak nánko, arop am fek mér mwanapria mao wakmwaek lo am kontraként kírímprá pap námpan. Am lo te yakrá akwapea wakmwaek am Kwaro wokwaek sérimp tárápan korop naenámp. Am lo te enselomp tápan

✧ **3:8:** Stt 12:3; Ap 3:25 ✧ **3:9:** Ro 4:16 ✧ **3:10:** Lo 27:26 ✧ **3:11:** Ga 2:16 ✧ **3:12:** Ro 10:5
✧ **3:13:** Lo 21:22-23; 2 Ko 5:21 ✧ **3:16:** Stt 12:7; Lu 1:54-55 ✧ **3:17:** Ap 7:6 ✧ **3:18:** Ro 4:14; 11:6

meknám̄p korop nánko, tá amore mek yaknám̄p arop Mosesomp yaeknám̄p korop nám̄pon. Kwaro Mosesén amore mek yakrá, lo sámp naenámpria nánapi pwara nám̄p te, ²⁰ am támao yénképrá: Wokwaek Kwaro Abrahamén sérimp kar amore mek yaknám̄p aropan sér mono, Kwaro námoku karerao man sérimpon.

Kwaromp lo térenám̄p kar

²¹ Aeno lo te Kwaro wokwaek sérarinám̄p kar táman yorowar nám̄p niamp nie? Mo karonó. Táte lo ankwapao nomwan fwap yiki yak sámp nánko te, loaok tukup nám̄p fek fwap yae-párák kare arop yakáp mwarám̄pono. ✧ ²² Aeno oukoumwan te Kwaromp Bukao sérrá, “Kwatae ninikao ponankor aropan fákapá fákeyak nám̄pon.” Am tak nám̄p te, nomo Jisas Kraiséen méria am ankank Kwaro sérimp mérap arop fárákap fwap sámp mwanapria nám̄pon. ✧

²³ Mér oukoumwan korop mo nám̄p fek te, loao nomwan fákapá fákeyakám̄pon. Aenko nomo fákapá yakápánko, nomo mér mwanám̄p ke érik koropám̄pon. ²⁴ Lo te nomp nánae naropwar niampao, nomwan Kraisonám̄pok éréképea, mént párakop nám̄pon. Am tak nám̄p te, nomo Kwarén mér nám̄p fek mao nomwan ‘Yae-párák kare arop’rá sénaenámp̄pon. ²⁵ Oukoumwan te wae Kwarén mér mwanám̄p ke korop nám̄para, warko nomo loamp yae ankore mek yakáp mono.

Nomo mérámp̄ fek Kwaromp tárápu yakápám̄p kar

²⁶ Yumo ponankor Krai Jisasén mér napo, am mérap fek táman yumo Kwaromp tárápu yakáp napon. ✧ ²⁷ Arop yumo wae Kraiséent ént mek néri nap te, yumo ponankor Kraiséen wae waempyam niamp kámp napon. ✧ ²⁸ Am te arak: Juda fi ankwap mo, Grik fi ankwap mo, kwaporok tére konám̄p arop ankwap mo, amwar yaknám̄p arop ankwap mo, poumarop ankwap mo, yupu ankwap mo, oukoumwan Krai Jisasén mér nap fek te ankáránkamp fi kare yakáp napon. ✧ ²⁹ Aeno táte yumo Kraisomp arop yakáp nap te, yumo waeman Abrahamomp tárápu yakáp napon. Yumo waeman am ankank Kwaro wokwaek Abrahamomp̄por nánapi pátenám̄p ankank sámp mwanap arop yakáp napon.

4

Wokwaek lo ankore mek yakápia oukoumwan Kwaromp tárápu kare yakápnám̄p kar

¹ Ono sénamp wounáp kar ará: Táráp te náráp naropwaroinám̄p ankank nánkáráp téképea am ankank sámpea taokeyak nae-nám̄pon. Am ankank te námokuráp karerao maok, épér morok táráp yak nám̄p fek te, oukoumwan sámp mo, kwaporok tére konám̄p arop niamp yak nám̄pon. ² Oukoumwan am naropwaroinám̄p ankank sámp naenámp pourou mo nánko te, oukoumwan nánae naropwaromp yae ankore mek yak nám̄pon. ³ Nomo kuri take, nomo oukoumwan táráp kánanke niamp yakápnám̄p ke fek te, kápae kare apárokamp kwatae spiritráp ankankao nomwan fákapá yak nánko, nomo maomp yae ankore mek tére nám̄pon. ✧ ⁴ Takrá akwapea Kwar námoku nánapínám̄p ke fek, mao náráp táráp sámp-kérépám̄pono. Aenángo, yupuao man fárákapeanánko, mao koropea lo ankore mek arop yakámp te, ✧ ⁵ nomo lo ankore mek yakápnám̄p arop nomwan warko yamokwapea éréképeanánko, nomo Kwaromp tárápu yakáp mwanám̄pria ninám̄pon.

✧ **3:21:** Ro 8:2-4 ✧ **3:22:** Ro 3:9-19 ✧ **3:26:** Jo 1:12 ✧ **3:27:** Ro 6:3-4; 13:14 ✧ **3:28:** 1 Ko 12:12-14 ✧ **4:3:** Kl 3:20-23 ✧ **4:4:** Jo 1:14; Ro 8:3-4

⁶ Oukoumwan yumo Kwaromp tárápu yakáp napon. Aenapara, Kwaro náráp Tárápamp Spirit nomp ninik mek sámp-kérép tenánko, nomo 'Ayao, ayao'rá wumwi konámpon. ✧ ⁷ Aenámpara, amo te warko tére arop mono. Amo te Kwaromp tárápao yak napara, amo te maomp waráp por nánapinámp ankank sámp nanap arop yak napon. ✧

Polo Galesia mekamp Kristen fákáreamp paokopan ninik tokwaenámp kar

⁸ Tá kare, wokwaek te, yumo Kwarén mér mo nap fek ara, apárokamp ankank Kwar kare mo, táman maomp yae ankore mek térerá paokopiapon. ✧ ⁹ Aeno yumo wae Kwarén mérapon. (Tá ono kwapwe kare sérrá, "Kwaro kor waeman yumwan mérámp.) Aenámp te, yumo apaeritea warko am ankank ponankor taokeyak konámp kárákáre moráp spiritaonámpok tiarárrá tukupea maomp yae ankore mek tére mwaria wae napon? ¹⁰ Yumo waeman kápae kare por yae tokwae koropnámp nke, yunk wourékam aoknámp nke, lotu tokwaenap nke, wourékam yopwar korop nánko nke, mak i konapon. ✧ ¹¹ Ono yumwan ninik tokwaeria ono apáp nampon. Takria ono yumwan yaewourrá tére namp am kwaporok mwar téreantáno.

¹² Onomp ankwapyae fárákap, ono yumo arop ankwap fi niamp arákarea, lo fek fákápá yak moriaka, ono yumwan yonkwae touweria kárákáre fek sérrá, "Yumo ono nampnámp amwar yakáp kipo." Ono te yumwan yoporrá sér mono. ¹³⁻¹⁴ Ono wokwaek kwatae touwe sámpanko, onomp pourou kárákáre mo nánko, am fek táman yumwan manénkir Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákámpampono. Kare, onomp pourou kárákáre moria, am támao yumwan tére tokwae sánk námpan maok, yumo onan kokwaeria onan younkwe sir moiapono. Yumo enselén niamp, tá Jisas Kraisen nap niamp onan warámpea yaewour kwapwe napon. ✧ ¹⁵ Yiráp kwapwe kare ninikan ono kare kar sénampono: Wokwaek ono yi mekamp touwe kwatae sámpamp fek te yumo onan yonkwae touweria yiráp fwapnae yi wurukupea onomp yi mek papria te, yumo fwap wurukupea pap mwarapon. Am yiráp warákár kwapwe te maok pap napon? ¹⁶ Ae te mokopono? Ono yumwan kare kar kar farákáp namp támao, ono yiráp yopor arop arákár namp nie? ✧

¹⁷ Tá kare, am arop fárákap koropea yumwan nouroup napao maok, am te yumwan yaewourria mono. Am fárákapamp ninik te yumo onan pwarará námonámpaok koropenk ritea, yiráp ninik mek nánánkarrá kar porokwerá tére napon. ¹⁸ Táte ono yumont yak namp fek, tá mo nampan kor yumwan nourouprá kar porokwe napan maok, yumwan yaewour naenámp kwapwe kare ninik fek napo te fwapon. ¹⁹ Onomp tárápu fárákap e, ono te yupuao táráp fárákap naeria touwe sámp konámp niamp take pourouráp yonkwae touwe nampono. Ono ankár am touwe te sámpea yakrá akwapea mekia Kraiso yiráp ninik mek koropea yak nánko maok, pwar nanampon. ²⁰ Koupoute kare nape, ono oukoumwan te yumont yak mo nampon. Ono yumont yakria te, yumwan ankwap kar fwap tae morok sénaeampon. Ono oukoumwan te, yumonap ninikan wawia mokopia yaewour nanamponorá ninik tokwae nampono.

Hagar ntia Saran wounápnámp kar

²¹ Arop fárákap yumo lo ankore mek tukup mwarianap arop, yumo onan sérenke! Ae te yumo lo kar te wa moi nap nie? ²² Kwaromp Buk fek sérrá: Abraham te tárápyar anánkaopwerápono. Tére konámp yupu

✧ **4:6:** Ro 8:15-16 ✧ **4:7:** Ro 8:17; Ga 3:29 ✧ **4:8:** 1 Ko 8:4-6 ✧ **4:10:** Kl 2:16 ✧ **4:13-14:** 1 Ko 2:3 ✧ **4:16:** Jo 8:45

mao ankwap fárakap, tá námokuráp amwar yaknám yupu kareao ankwap fárakap. ✧ ²³ Am tére konám yupuamp táráp te apárokamp koumteouráp aropao sámp konap ninik fek sámpámpon. Aeno námokuráp amwar yaknám yupu kareamp táráp te Kwaro sérimp fekampan sámpámpon. ✧ ²⁴ Am kar mek te wounáp kar yak námpon. Am yupuyaran sénám te Kwaromp kontrak anánkaopweran sénámpon. Hagarén wounáp nám te Sainai faonkwekamp kontrakan námpon. Maomp tárápu fárakap te tére konám yupu feknám korop napon. ²⁵ Hagar te apár Arebia mekamp faonkwe wi Sainai ntia Jerusalem oukoumwan yak námpan sénámpon. Am Jerusalem ntia maomp tárápu te ankwapamp tére konap yakáp napon. ✧ ²⁶ Aeno ankwap Jerusalem yámar mek yak nám te, amwar yak námpara, am te nomp éntupwar Sara támaono. ✧ ²⁷ Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon:

“Mapo yaknap yupu amo te warákárae!

Tá yupu amo táráp sámpria
 touwe sámp konap mér mo i konap,
 amo yonkwae kárámpria
 tár sámprá warákárae.

Yupu poumaropao pwar akwap tenánko,
 ono amwan kápae kare tárápu nénk nanko,
 poumaropráp yupuamp tárápuan
 kámákár akwap naenámpon.” ✧

²⁸ Onomp ankwapyae fárakap e! Yumo te wae Aisak niampono, yumo waeman Kwaro séri nám feknám yumo wae Kwaromp tárápu yakáp napon. ²⁹ Aeno wokwaek te am koumteouráp aropao sámp konap fek sámpnám táráp te éntupwaro Yiki Kor Spiritamp kárakáre fek sámpnám tárápan wouroump-sérimpono. Oukoumwan kuri, take pourouráp ninik támao yak námpon. ³⁰ Kwaromp Buk fek te apaerá sénámpon? Mao te Abrahamén arakrá sér:

‘Am tére konám yupu ntia maomp táráp te
 nkwampok far-pwarampo!

Am tére konám yupuamp táráp te
 takria naropwar ntia amwar yaknám yupu kareamp
 tárápamp ankank sámpantáno.” ✧

³¹ Aenámpara, onomp ankwapyae fárakap, nomo te tére konám yupuamp tárápu mono. Nomo te amwar yaknám yupu kareamp tárápuo.

5

Kraiso nomwan yaewourianánko amwar yakáp mwanám kar

¹ Kraiso nomwan fákápá fákeyaknám mekamp aokoroepa páte nánko, nomo fwap amwar yakáp námpon. Aenámpara, yumo ankár kárakáre fek fokopeyakáp kip. Warko arop fárakapao yumwan fákápá papanáponoria yénképá yakápi kwaponno. ✧

² Yumo wawenk! Ono Polo yumwan sénae rae: Táte yumwan, yiráp yipi fárakapanáponoria yénképá yakáp napo te, Kraiso térenám tére yumwan yaewour mo karenono. ³ Yumo arop ponankor, yiráp yipi fárakapanáponoria yénképá yakápnap arop fárakap, yumwan warko érik sénae rae: Táte yumo am yipi fárakapnap ninik táman tak nap kwamp te, ankár lo ponankor mántwaok kipo. ⁴ Táte yumo, yino loaok tukup nánko, am fek Kwaro yinan ‘Yae-párák kare arop’rá séranoria nap te, yumo waeman Kraisén pwar napon. Aeria yumo Kwaromp aropomp mek yakáp mo, pwar napon. ⁵ Nomo Yiki

✧ **4:22:** Stt 16:15; 21:2 ✧ **4:23:** Ro 9:7-9 ✧ **4:25:** Ro 8:15 ✧ **4:26:** Hi 12:22; Yé 21:2,10 ✧ **4:27:** Ais 54:1 ✧ **4:30:** Stt 21:10; Jo 8:35 ✧ **5:1:** Jo 8:32,36; Ap 15:10

Kor Spiritamp kárakáre fek Kwarén méria, nomwan ‘Yae-párak kare arop’rá séranoria yépék námpon. ⁶ Aeno táte arop Krai Jisasént yak nám te yipi fárakap nap te, kánanke kwataeno. Tá yipi fárakap monap ninikao kuri kánanke kwataeno. Aeno Kwarén mérnep ninikao maok, arop nouroup mwanap ninik sánk konámp, am támao maok kwapwe kare ankankono.

⁷ Wokwaek yumo yae-párak kare paokopi nap te, yumwan wa am ninik taokoránko, yumo warko kare kar karwaok paokop mo napon? ⁸ Kwaro yumwan wumwiria érékép nám te támao mono. ⁹ Nomo yis te wae mérámpon. Pan mek kánanke kwarok papea napo, am pan te yámp tokwae konámp. Aeno táte nomp kwatae ninikao kor kánankerao am fek-am fekrá akwapea wakmwaek tokwae kar i konámp. ¹⁰ Ono mér nám te Jisas Tokwae Karao yumwan yaewouri námpara, yumo ankár onomp ninik niampaokria yumo te ankwap ninik sámp mo mwanapono. Arop yiráp ninik mek sámpá yampourounámp aropamp e te ono mér mono. Aenampao maok, maomp e te wampweno, mao námoku am tak nám fek touwe sámp naenámp.

¹¹ Ononamp fákáre, táte kare ono yumwan, ankár yipi fárakapenkria am kar táman farákápankoria te, apaeritea am Juda fákáre onan sámp-wouroump mwaria wae mwanapon? Táte ono arop fárakapan ‘Ankár yipi fárakapenk’rá sénanko te, Jiaso yaopwae porokopramp fek sumpwi nám te am fárakapamp ninik mek kwatae pap mo, fwapono. ✧ ¹² Am arop fárakap yiráp ninik sámpá yampourourá yipi fárakap mwaria kárakáre nap te, am fárakap námokuráp yipi ponankor fárakapria kémpi méntér tákapá sirano mpupo.

¹³ Tá kare, onomp ankwapyae fákáre, Kwaro yumwan wumwiria érékép nám te, yumo amwar kar yakáp mwanapria ninámpon. Aeno yumo takria arakrá ninik mwanape: ‘Yino te waeman amwar yakáp námpara, wokwaekamp ninik kwatae fwap taki yak nae-námpan mpwe’ mwanape. Yumo tak niniki kwapono. Yumo ankár yiráp ankwapyaenáp fárakapan nonopok nounourouppria, yumo ankár am fárakapan yaewour mwanap tére arop yakáp kip. ✧ ¹⁴ Amo te ankár arop ankwap fárakapan warákár nap te ankár amoku waráp pourouan warákár konapnám taknámpanpo. Kwaromp ponankor lo kar te mámá ankárankamp kar fek mapek toukouri yak námpon. ✧ ¹⁵ Aeno táte yumo yumoku támao yorowar fupukumprá paokop nap kwamp te, mér kip: Yumo takria yiráp nonopok nounourouppria ninik énéki ponankor kwatae akwap naeane.

Yiki Kor Spirit ntia wokwaekamp ninik tére konep kar

¹⁶ Ono sénamp kar te ará: Yumo te ankár Yiki Kor Spiritamp ninik fek paokop kip. Yumo takria te wokwaekamp ninikaok te paokop mono. ✧

¹⁷ Nomo te wae mérámpon: Wokwaekamp ninikao Yiki Kor Spiritamp ninikan anámpá pap naeria wae nángo, tá nopok Yiki Kor Spiritamp ninikao wokwaekamp ninikan anámpá pap naeria wae. Takria am yawor te nonopok yorowar i konepon. Aenámpara, yumo kápae kare ankank tére mwaria napao kor, yumo tak mo i konapon. ✧ ¹⁸ Aeno táte yumo Yiki Kor Spiritamp ninikaok nap kwamp te, yumo warko lo ankore mek yakáp mono. ✧

¹⁹ Wokwaekamp ninikamp tére te yumo wae mérápon. Am te arake ninikono: Kokopor i konámp ninik, koumteouráp arop nonopok kikiankápnep ninik, námokuráp pourouan saráp ninik i konap, ²⁰ kwekár kwarén lotu i konap, tá fou i konap, tá ampopwae tirink i konap, yopor i konap, youpoukwap i konap, kokwarok i konap, námoku saráp ninik i konap, kar pap i konap,

✧ 5:11: 1 Ko 1:23 ✧ 5:13: 1 Pi 2:16 ✧ 5:14: Mt 5:43-44 ✧ 5:16: Ro 8:3-4 ✧ 5:17: Ro 7:15-23

✧ 5:18: Ro 6:14

moumountukri mwaek pipirimp i konap, ²¹ yonkwae mek poup kwapwe kare yaknamp aropan ninik kwatae konap, manmán ént fária manmán i konap, tá toupour fek námokunap sokororá manmán i konap. Arakia mamá nkwakwe make ninik kwatae yak nánko, ono wokwaek yumwan sériampan warko oukoumwan sénampon. Arop ponankor take pourouráp ninikaok paokop nap te Kwaro náráp firáp taokeyak namp mek te tukup mo karenon.

²² Aeno Yiki Kor Spiritao maok mamá kwapwe kare ninik mao taokeyaknamp aropamp ninik mek kák konámpon. Arop nouroup kare konap ninik, warákár konap ninik, yonkwae porokwe ninik, nomwan napo nopok mo, wampweri pwar konap ninik, arop ankwap fárákapan yaewour i konap ninik, koumteouráp aropan yae-párak kare i konap ninik, kwapwe kare ninik pwar mo i konap ninik, ²³ Kwaromp yae ankore mek porokwe fek yakáp i konap ninik, námoku poukwap kour i konap ninik. Arakia mamá ankank máte lo ankwapao mamá ninikan taokor naenámp yak mono. ✧ ²⁴ Kraisén mérap arop te ponankor maomp wokwaekamp ninik te Kraiso sumpwi namp araknamp wae yaopwae porokopramp fek sumpwi pap napon. Yi fek nkerá kikiánk i konap ninikan kor wae méntér yaopwae porokopramp fek sámp-wouroump tenapono. ✧

²⁵ Yiki Kor Spiritao nomwan yiki yak sáp námpara, nomo kuri ankár Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokop mwaro. ²⁶ Nomo te nomwan ankwap fárákapao warákaranáponoria tére mwareano. Tá nomo arop ankwapamp ninik mek koupoumprá, am fárákapao nap kikiánk mwareano, mono. ✧

6

Kristen ankwap kwatae ninik napo nomo yaewour mwanámp kar

¹ Ononamp fákáre, yumo nke napo, arop ankwap kwatae ninik nánko te, Yiki Kor Spiritamp ninikaok paokopnap arop fárákap yumo am aropan sánánkar porokwe fek yaewourrá fwapokwap kipo. Yumo te, mao kwatae námpria wae napo, yumwan Satano yae pap nánko, yumo kor taknamp mwanape, mér kipo. ✧ ² Tá yumo ankár arop ankwap fárákap nkwakwe make touwe sámp napo te, am fárákapan yaewour kip. Yumo tak nap ninik támao maok, yumo waeman Kraisomp lorént pwi kari tukup napon. ✧ ³ Táte arop ankwap ninikrá, námo te ninik kwapwe tokwaeráp aropao nampan mpwe námpao maok, mono. Mao te námokuráp ninik mek yankar sérarámpon. ⁴ Arop ponankor ankár námoku tére napan ‘Am te fwap ni, kwatae nie?’rá yurukup kip. Arop takria námokuráp tére nkea yae-párak nánko te, fwap táman warákár naenámp. Aeno mao takria námokuráp niniként, tá ankwapamp niniként yurukup naeane. ⁵ Ponankor arop ankákárank námokuráp nkwakwe make tére sámpea fokopeyakáp mwanapon. ✧

⁶ Yumwan Kwaromp Kar farákáp napo, wanap arop yumo te yiráp ankank kwapwe pirékarea am Kwaromp Kar farákápnap aropan sánk kip. ✧

⁷ Aeno yumo takria yumoku támao kwekárria yiráp ninik te yumo fwap Kwarén poupwekáp mwanámpanápe mwanape, mono. Táte ono wounáp kar sénae: Arop yopwar mek apae ankankou yimpianámp te, ankár am yimpnap fir táman sámpá fári konapon. ⁸ Táte arop ankwap épi ninik fek térerá akwap namp te, am épi ninik fekamp fir kare naenámp te sumpwinono. Aeno arop ankwap Yiki Kor Spiritamp ninik fek térerá akwapeanánko te, am Yiki Kor Spiritamp fir kare naenámp te, mao fwap yiki yak sámpea yak naenámp. ✧

✧ 5:23: Mt 7:16-20; Ef 5:8-9 ✧ 5:24: Kl 3:5 ✧ 5:26: Fl 2:3 ✧ 6:1: Mt 18:15 ✧ 6:2: Ro 15:1-2
✧ 6:5: Ro 14:12; 2 Ko 13:5 ✧ 6:6: 1 Ko 9:11,14 ✧ 6:8: Jo 3:6; 6:63; Ro 8:13

⁹ Aenámpara, nomo te yae-párák kare ninik fek paokop mwanámp te kokwae kwapono. Táte nomo tére kárákáreria te, am fir toupour i konap fek nomo fwap fir kwapwe sámpea fár mwanámpon. ✧ ¹⁰ Aenámpara, ankwap ke fek nomo arop yaewour mwanámp ankank ninik námp kwamp te, nomo ankár kwapwe kare ninikrá arop ponankor yaewour mwanámpon. Nomo takria maok, tá tokwae kar ninik te ponankor Kristen fárákapan yaewour tokwae mwanámpon.

Polo kar pwar naerianámp kar

¹¹ Yumo wae onoku pen sámpea yiráp por kumwi tokwae kumwi namp nke kipo. ¹² Arop ankwap fárákap yiráp yipi fárákap mwaria kárákárea wae napon. Am te apae riteanápe arop ankwapao nkea 'Yumo te arop tokwae'rá séranáponoria napon. Am fárákap te arakrá ninik napon: Takria arop ankwap fárákapao nomo Jisas yaopwae porokopramp fek sumpwinámp mér námpént yipi fárákap mwanap ninik fárákáp nánko, námwan fupuk mo, fwap mwanapria napon. ✧

¹³ Am arop fárákap te Juda fi yakáp napria yipi fárákap napao maok, am fárákap námoku kor loaok tukup mo i konapon. Am arop fárákap te yiráp yipi fárákapria yumo wae náráp kar wanap ritea warákár mwaria napon.

¹⁴ Táte tak napan maok, ono te ankwap ankankamp eran sakap mono. Ono te ankár Jisas Kraisomp eran saráp sakap nanampono. Mao yaopwae porokopramp fek sumpwi námpan ono warákár tokwae nampon. Kraisomp tére fek táman onomp ninik mek te mámá apár mekamp ninik te wae sumpwi tenánko, onoku kuri sumpwi yak namp niampara, apárokamp ankank te onan warko sámpá akwap mono. ✧ ¹⁵ Yipi fárákap konap ninik am te kánanke kwataeno. Tá arop yipi fárákap moao kor am te kánanke kwataeno. Aeno Kwaro nomwan fwapokwapia wourékam yoroi pap námp támao maok, tokwae kar ankankono. ✧ ¹⁶ Ono ninik namp te, arop ponankor am ninik táman méria, ninik mek sámpea mántwaok napo te, Kwaro námoku ninikia am fárákapan fwap yonkwae porokwe sánkanoria nampon. Ono am fárákapan saráp ninik mo, Kwaromp Ísrael kare ponankoran ninikria, Kwarén takrá sér i konampon.

¹⁷ Waeman ono Jisas Kraisomp aposel kare yak nanko, arop fárákapao onan fukia napo, am youwae wae onomp pourouk yak námp táman, ono Kraisomp tére arop kare yak namp yénkép námpon. Aenámpara, arop ankwapao onan kápaé ankwap sápanáno. ✧

¹⁸ Ononamp fákáre, onomp ninik te, Jisas Krai Tokwae Karamp aropomp te fwap yiráp waempént yakanoria nampon. Kare tak naenámpon.

Polo Efesus Firampor Kumwimp Kar Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 32 yopwar niamp arake akwap nánko, Polén Rom mek kalabus mek páte napo yakria, mao yiawor aopwe pas kumwimpon: Filipai mekamp siosompor kumwi, tá Kolosi mekamp siosompor kumwiria Filemonompor kumwia méntér sámp-kérépámpono. Tá Efesus mekamp siosompor kumwiaka, Tikikusomp yaek sánkria sérrá, “Yumo nkea am feknámp ankwap-ankwap sios mek sánk napo, nkea farákáprá tukupria mér mwanapon.”

Mao wokwaek anánkan yáarak námp fek, taun Efesus mekamp Juda fran Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápriaka, wakmwaek ankwap ke fek yinink yopwar fek yakria Kristen yakáp mwanap mwae kupan yénkrá yakámpono. Aenánko kápae kare ankwap fi koropea Juda fint tapokwapea Kwaromp ankárankamp fi arop yakápiapon.

Tá mao mámá pas kumwi námp fek te arakrá sér: Kwaro Kraisomp tére fek ankwap-ankwap fi ankár mek tapokwapea, ankárankamp fi arop yoroi pwate námpon. Ankwap te, Kristen yakáp nap ankár Satanomp kánánkámp térenámp ninik kwataeran yorowar kárákárerá kwe-pwar mwanámp karan sénámpon.

¹ Efesus mek yakápnáp Kwaromp firáp e! Ono Pol ono te Krais Jisasomp aposelono. Kwaro námokuráp ninik fek onan aposel yoroi pap námpon. Ono mámá pas kumwia yumo Kwaromp koumteouráp arop Efesus mek yakápria, Jisas Kraisonámpaok kar nap yumonapok ono mámá pas kumwi nampono. ✧ ² Onomp ninik te, Nomp Naropwar Kwaro ntia Jisas Krais Tokwae Karao námoku támao ninikia yumwan yaewourria yumwan yonkwae porokwe sánk kiponorria nampon.

Kraisomp tére fek Kwaro nomwan ankank kwapwe sápnámp kar

³ Kwar te nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp naropwar, tá maomp Kwarono. Nomo maomp e narek sampok mwaro. Am te apae riteanápe, nomo Jisas Kraisént tapokwapá yakáp nánko, Kwaro nomwan yámar mekamp kápae kare kwapwe kare ourour nomp waempén yaewour naenámpria ti-sáp námpon. ⁴ Wokwaek kar Kwaro oukoumwan apár yoro mo námp fek, nomwan Kraisént tapokwapea Kwaro nke námp fek kwatae ninik mo, yiki kare yakáp mwanámpria nánkárápámpon. Wokwaek kar mao nomwan aropompria, ⁵ Jisas Kraisomp tére fek nomwan éréképeanánko, nomwan maomp tárápu yakáp mwanapria nánkárápámpon. Am te Kwaro námoku warákárnámp ninik fek tak nanampria ninikimpon. ✧

⁶ Kwar te mao warákárnámp táráp Jisas Kraisomp tére fek nomwan aropomp tokwaeria, mao nomwan yámar mekamp kápae kare kwapwe kare ankank kwaporok ti-sáp námpon. Aenámpara, nomo am fek táman Kwaromp e narek sampok mwanámpon.

⁷ Kwaromp aropomp tokwae te táp fákap námpara, am fek Krais sumpwia nomwan warko yamokwapea maomp yiri fek Kwaro nomp kwatae ninik ponankor tirá épéri námpon. ⁸ Kwaro nomonámpok am aropomp tokwae kar kwarokarea nomwan kápae kare nkwakwe make mér ntia ankank youroukouprá fwapokwap mwanámp yonkwae kour ti-sáp námpon. ✧ ⁹ Wokwaek kar Kwaro Kraisomp tére fek ‘Am ankank tak nanamp’rá sérimpon. Aempan

maok, am ninik oukoumwan mek yakámpan, oukoumwan te am ninik wae nomwan érik yéncép námpon. ¹⁰ Kwaromp am ninik te ará: mao te kápae kare ankank ponankor ékékérrá akwapea, pwar naenámp ke fek ankank ponankor yámar mek yakáp nám, apárok yakáp nám ponankor koupoukarea Kraissomp yaek páte nánko, Kraiso yépe kor tokwae yoroi yak naenámpon.

¹¹ Mao te námokuráp am ninikaokria Juda fi yinan wokwaek kar náncárápámpon. Aeria maok, yinan Kraissomp tére fek náráp firáp páte námpon. Aeno tá kare, Kwaro, apae ankank tak nanamponri nám te ankár tak i konámpon. ¹² Yino manénkir Kraiséen méria maonámpaok nánko, Kwaro yinan náráponoria náncáráp námpara, yino ankár kápae kare por maomp aropomp táman ninikria maomp e narek sampok mwanámpon.

¹³ Ankwap fi yumo kuri wae kar kare wa napo, Kwaromp Kwapwe Kare Kar am támao yumwan éréképeanángo, yumo wae Kraiséen méri yakáp napon. Aeria yumo Kraiséen yakáp napo, Kwaro yumwan Yiki Kor Spirit sánkria náráponorá náncáráp námpan yéncép námpon. Am te wokwaek mao 'Sánk nanamp'rá sérimp támaono. ✧ ¹⁴ Am Yiki Kor Spirit nomwan oupouroupá yak nám te, Kwaro náráp firáp arop nomwan ankank wakmwaek ti-sáp naerianámpan yéncép námpon. Tá taknám Kwaro nomwan warko yamokwapea, nomwan Yiki Kor Spirit fek náncáráp tenám yakápria, mao nomwan éréképeanángo, nomo méntér yakáp mwanám ke yépék námpon. Nomo am taknám ninik támao arop ponankor wanap fek Kwaromp e tokwae kari yak námpon. ✧

Polo Efesus fian yaewourria kar toropwapimp kar

¹⁵ Tá ono wa nanko, yumo Jisas Tokwae Karan mér kareria kápae kare Kwaromp firáp arop fárákapan nounourouprá yakáp napon. ¹⁶ Aenapantá ono Kwarén 'Aesio'rá sér saráp yak nampono. Ono yumwan pwar mono. Onomp kar toropwap namp mek te ono kápae kare por yumwan ninikria yumwan yaewourrá Kwarén kar toropwap nampono. ¹⁷ Nomp Tokwae Kar Jisas Kraissomp Kwar yámar mek tokwae kari yak nám man kar toropwap i konampono. Ono man kar toropwap i konamp te ará: Mao yumwan yonkwae kour sánkria, náráp kar fi érik farákapanoria nampon. Aenanko yiráp Kwarén mér nap fwap tokwae karrá akwap naenámpon. ¹⁸ Ono nik namp te, mao yiráp ninik mek wae kwapwe sánk nánko, yumo fwap am yumwan wumwiri nám ankank, yumo táman ninik kárákáreria warákárrá yépékrá yakápenkria nampon. Tá kápae kare kwapwe kare ankank Kwaro maomp firáp nomwan ti-sáp nanampria nánapi tenám te, kwapwe kare kare ankankara, táman mérenkria nampon. ¹⁹ Tá ono nik namp te, am Kwaromp kárákáre nomo Kwarén mérámp nomwan yaewourrá tére saráp yak nám, nomo yurukup mwanám pourou mo nám, yoporop tokwae kar, am fwap yumo mérenkria nampon. Am kárákáre tokwae nomwan tére nám te, ✧ ²⁰ am támao wokwaek Kraiséen térempon. Aenángo, mao sumpwianángo, am kárákáre fek tapek Kwaro fárámpá papea, mao yámar mek námokuráp yaepárak mwaek páte nánko tank námpon. ✧ ²¹ Oukoumwan te Kwaro Kraiséen narek karaok páte nánko yakria, kápae kare arop taokeyakáp konap arop, mekia akwapnám arop, kárákáre tokwaeráp arop, tá kápae kare king tokwae man te ankore mek kák tenámpon. Aeria e tokwaeráp arop oukoumwan má ke fek yakáp nap, tá náncár wakmwaek yakáp mwanap am fárákapan kor Kraiso ankár narek karaoki yak námpon. ✧ ²² Kwaro kápae kare ankank ponankor Kraissomp yae ankore mek papria, Kraiséen am ankank poukeyak

✧ 1:13: Ef 4:30 ✧ 1:14: 2 Ko 1:22 ✧ 1:19: Kl 1:4-11 ✧ 1:20: Hi 1:3,13 ✧ 1:21: Fl 2:9-10; Kl 2:15

naenámp yépe kor tokwae yoroi páte nánko, siosomp ankank ponankor mao taokeyak námpon. ²³ Sios te Kraisomp pourouno. Krais námoku mwar te pwi mono. Sios méntér maok wae pwi yak námpon. Tá Krais námoku te ankank ponankor pwi pap námpon. ✧

2

Nomo sumpwinámp arop Kraisént Yiki yakápnámp kar

¹ Wokwaek te yumo nkwakwe make kwatae ninik napo, yumwan am támao surumpwirá kákámpon. ✧ ² Am ke fek te yumo máma apár mekamp kwatae ninik fek paokopiapon. Aeria yumo yámar meoak paokop i konap kwatae spirit fárákapan taokeyak konámp spiritamp ninikaok paokopiapon. Oukoumwan am kwatae spirit te Kwaromp kar ták-sinap aropamp ninik mek tére konámpon. ✧ ³ Wokwaek te nomo ponankor am fárákapént yakápria nomp pouroukamp épi ninikaok saráp paokopimpon. Nomo nomp épi ninik ntia nomp kikiank ninik fek paokopimpon. Nomoku támao takrá yakáp námpara, nomo fwap am fek arop ankwap fiao napnámp taknámp Kwaromp yonkwae pwarámp sámp mwarámpon. ✧

⁴⁻⁵ Kare, waeman nomp kwatae ninikao nomwan surumpwirá kák tenánko, nomo sumpwi yakáp námp niampi yakáp námpon. Aenámpan maok, Kwaromp aropomp te top-pwarámp nánko, nomwan yonkwae touwe tokwae námpon. Aeria maok, mao nomwan yaewourianánko, nomo Kraisént yiki yakáp námpon. Ye, am aropomp fek táman Kwaro yumwan warko érékép námpon. ⁶ Mao nomwan Kraisént kéménkia pap námp niamp nánko, nomo Kraisént yámar mek ankank ponankor poukeyakáp mwanámpon. ✧ ⁷ Mao am takimp te kápae kare nánkár wakmwaek yakáp mwanap arop fárákapan maomp aropomp tokwae yénpék naenámp. Maomp am aropomp te nomwan warákárria yaewour naenámp ninik fek námpon. ✧ ⁸ Am te arak: Kraisént mérapo, Kwaromp aropomp fek mao yumwan warko érékép námpon. Am te yumoku térenap ankank mono, Kwaro yumwan kwaporok sánk námpono. ✧ ⁹ Am te yiráp tére fek nopok am ankank sámp mono. Aenapara, arop ankwap námoku támao warákár sénaenámp te yak mono. ✧ ¹⁰ Kwaro námoku nomwan yoroi námpono. Aeria mao nomwan Kraisént Jisasént wourékam arop yoroi pap námp te, nomo am kwapwe kare ninik fek yakáp mwanámpria ninámpon. Am kwapwe kare ninik te Kwaro wokwaek nomwan am fek paokop mwanapria nánapi pwara námpon. ✧

Kraiso Juda ntia ankwap fi ankára mek tapokwapnámp kar

¹¹ Yumo te wae nik napon: Juda fi námokuráp yae fek yipi fárákap konapon. Aeria ankwap fi arop yumwan 'Yipi fárákap mo i konap arop'rá sér. Ae konap te, yumo ankár fwapia ninik kip: Yiráp pourou yipi fek te yumo wokwaek ankwap arop fi yakápiapon. ¹² Aeria am ke fek te Kraisént panek yakápiapon. Yumo Israel firént tapokwap mono, mwar ankwap fi yakápiapon. Kwaro Israel firan 'Yumont yak nanamp'rá séria kontrak yoroi námpan maok, yumo am mek tukup mo, amwar yakápiapon. Yumo máma apár mek yakáp nap te, ankwap kwapwe kare ankank wakmwaek korop naenámpria yénpék nap yak mono. Tá yumwan yaewour naenámp Kwar ankwap yak mono. ✧ ¹³ Wokwaek te yumo panek karaok yakápiapon. Aeno oukoumwan te Kraisomp yirirao yumwan éréképá koropeanánko, Kraisént Jisasént koumpea Kwaromp wonae fik kar yakáp napon. ¹⁴ Kraisént te nomp yonkwae

✧ **1:23:** Kl 1:18 ✧ **2:1:** Kl 2:13 ✧ **2:2:** Ef 6:12 ✧ **2:3:** Ta 3:3 ✧ **2:6:** Ro 6:8 ✧ **2:7:** Ro 2:4
✧ **2:8:** Ro 3:24; 2 Ti 1:9 ✧ **2:9:** Ta 3:5 ✧ **2:10:** Ta 2:14 ✧ **2:12:** Ro 9:4; 1 Te 4:13

porokwe sámp konámp fi támaono. Wokwaek Juda fi ntia ankwap arop fi nonopok yoporapo, am yopor te am fárakapamp amore mek farmae niampi yakámpon. Aeno oukoumwan te Kraís námokuráp pourou fek am farmae niampi yaknám párámpá sirarea, anánkaopwe fi ankára mek tapokwapea pwate nánko, ankárankamp fi saráp yakáp napon. ¹⁵ Mao te waeman Juda firao lo kákrá kukumwirá párakop tenap te wae tirá épéri pwate námpon. Mao taki nám te anánkaopwe fi ankára mek tapokwapeanánko, Kraisént ankárankamp wourékam arop yakápria, am feknám ankárankamp ninik fek yakáp mwanám ninikani námpon. ✧ ¹⁶ Mao yaopwae porokopramp fek sumpwiria, maomp pourou fek táman anánk fi arop tapokwapea pwara námpon. Aeria am yaopwae porokopramp fek yopor i konap ninik wae sumpwi pap námpon. ✧ ¹⁷ Takia maok, mao koropea Kwapwe Kare Kar arakrá farákáp: “Oukoumwan te yumo ankárankamp ninik fek yakáp napon.” Mao am Kwapwe Kare Kar te yumo panek yakápiap arop fi, tá yino Juda fárakap Kwaromp wonae fik yakáp námpan kor méntér farákáp námpon. ¹⁸ Am Kwapwe Kare Kar te arak: Kraísomp tére fek nomo anánk fi aropan ankárankamp Spiritao nomp Naropwaronámpok pok mwanám kik-pwara námpon. ✧

Nomo Kristen ponankor te ‘Kwaromp nap’rá sénámp kar

¹⁹ Aenámpara, yumo te apár moráp aropao amorik kékéri yakáp nap niamp mono. Yumo te waeman Kwaromp koumteouráp aropént ankárankamp fi yakáp napon. Yumo te Kwaromp fi kare yakáp napon. ²⁰ Yumo te Kwaro nap ti nám niamp. Mao aposel yino ntia profet fákáre te oumpwar woupwiran yoroi tenám niamp. Tá Kraís Jisas te kukamp oumpwar kare niamp. ✧ ²¹ Kápae kare nap yao wi te Kraísomp pourouk poupoukouri yak nánko, am nap yae-párak kárakáre yak námpon. Kwar te am nap tirá yak nánko, am nap akwapá tokwae karia, námokuráp yiki kare nap yakanoria námpon. ✧ ²² Yumo kor Kraisént koumpá yakáp napo, Kwaro yumwan ankwap Kristen fárakapént tapokwapea pwate nánko, yumo Kwaromp Spirit yak naenámp nap kare yakáp napon. ✧

3

Polo ankwap fian Kwapwe Kare Kar farákápnám kar

¹ Nomo énéni ankárankamp firáp yakáp mwanap fi fek táman maok, ono Pol ono Kraís Jisasomp tére namp fek fákápá páte napo yakria, ono fwap ankwap fi arop yumwan yaewour nampono. ✧ ² Ono ninik namp te Kwaro onan ourour sámp nánko, ono yumwan taokeyakea yaewour namp te yumo wae wawi napon. ³ Mámá kar wokwaek mek yakám, am te Kwaro onan farákáp nánko, ono wae méria, ono yumonapok fae tákáre kar kumwia kérépampono. ⁴ Táte yumo am kar nkea yumo am Kraísomp kar ponankor mek yakám te onomp ninik mek wae érik farákár nám mér mwanapon. ✧ ⁵ Wokwaek kar kápae kare ke fek, Kwar te am mek yakám kar te érik farákáp moimpon. Aeno oukoumwan te náráp Spiritao maomp nánkárápámp aposel fákáre ntia maomp profet fákáreran érik farákáp námpon. ⁶ Am kar te ará: Kwapwe Kare Kar wa nap fek yumo ankwap fi arop koropea Juda yinont ankárankamp fi arop yakápria yinont ankárankamp pourou yakáp napon. Aeria maok, nomo ponankor Jisas Kraís sámp námpara, Kwaro nompór nánapitenám kápae kare ankank énéni sámp konámpon. ✧

✧ **2:15:** 1 Ko 12:13; Kl 1:20 ✧ **2:16:** Kl 1:20-22 ✧ **2:18:** Ef 3:12 ✧ **2:20:** Mt 16:18; 1 Ko 3:11
 ✧ **2:21:** 1 Ko 3:16; Kl 2:19 ✧ **2:22:** 2 Ko 6:16 ✧ **3:1:** Ef 4:1; Fl 1:13 ✧ **3:4:** Ef 1:9; Kl 1:26
 ✧ **3:6:** Ef 2:13,19

7 Kwaro onan am Kwapwe Kare Kar farákáp nanamp tére arop páte námpon. Mao onan ourour sáприя náráp kárákáre sáп nángo, am kárákáre támao ono térenamp mek kárákáre sáпк námpon. ✧ 8 Ono te Kwaromp kourteouráp arop ponankor maomp yae ankore mek káнанke kwatae yak nampan maok, Kwaro onan am ourour sáп námpon. Am taki námp te, mao onan, Kwapwe Kare Kar ankwap firan farákápaeria ninámpon. Am Kwapwe Kare Kar te Kraisoinámp kápae kare kwapwe kare ankank, arop námokuráp ninik fek oupouroukia nke mwanap pourou mo námpan sénámpon. ✧ 9 Kwaro námoku kápae kare ankank yoroianámpao maok, manénkir te námoku am tére naerianámp ninik te mek wouroump taeri námpon. Aenángo, am ninik te wokwaek kar kápae kare ke fek mek wouroumpyak námpon. Aeno oukoumwan te mao wae onan maomp ninik érik farákáp nanamp tére sáп námpon. ✧ 10 Wokwaek te mek wouroump fákeyak námpon. Aeno oukoumwan te siosén tére sáпк nángo, am Kwaromp nkwakwe make yonkwae kour yámar mekamp spirit taokeyak konámp kárákáre kor spiritan farákáp napo, mao mér mwanapon. 11 Wokwaek kar Kwaro nomp Tokwae Kar Kraiso Jisasomp tére fek, am tak nanampria nánapari tari námpan námpon. 12 Nomo te waeman Kraisen méria, méntér koumpá yakáp námpara, nomo te wae mér kare námpon: Kraiso te nomwan Kwaronámpok éréképá akwap naenámp támao ara, nomo apáp mono, fwap Kwaronámpok tukup mwanámpon. ✧ 13 Aenámpara, ono oukoumwan yumwan sénámpon: Ono yumwan yaewouria touwe sámp nanko, yumo táman ninikria yumo mér nap porokweria pwar mwanape, mono. Am te yumo e tokwae sámp mwanapan yumwan yaewour námpono. ✧

Polo Efesus fian Kwarén kar toropwapnámp kar

14 Kwaro ‘Arop fi ponankor érékép nanamp’ ria niniki námpan, ‘Am te tokwae kar ankankono’rá ninikria onomp Naropwarén kwaráp torokomp nampon. 15 Nomo maomp firáp arop fákáre ponankor yámar mek poká yakáp nap, tá oukoumwan apárok yakáp nap ponankor maomp e karean sámp námpon. 16 Ono te arakrá kar toropwap i konámpon: Maomp kwapwe kare ankank ouroukour yak námp meknámp Naropwaro yiráp ninik mek náráp Yiki Kor Spirit top-pwarámpá pap nángo, am táman yumwan yaewour nángo, yumo kárákáre kare mwanapon. 17 Tá yumo Kwarén mérap fek táman, Kraiso yiráp ninik mek akwapá yaká yakanoria nampon. Onomp ninik te, yiráp ninik ankár Kwaromp nouroup i konámp mek yaoao kwar mek arák térea kárákáre yak konámpnámp takenkia nampon. 18 Takria maok, yumo fwap Kwaromp firáp kápae kare kourteouráp aropént kárákáre sámpea, am fek yumo fwap ponankor Kraiso nouroup i konámp ninik mér kar mwanapon. Am te tokwae kar, tá tokwaeri kar akwap, tá narek karaok akwap, tá ankorek kar pik námpon. ✧ 19 Ye, yumo Kraiso yumwan nouroup i konámp fwap mér mwanapria nampon. Am te aropao námoku méria pwi mwanámp pourou mono. Kwaro nomwan nouroup i konámp niniként kápae kare ankank kwapwe te Kwaro námoku top-pwarámpá yak námpara, yumwan kor fwap am ankank top-pwarámp naenámppon.

20 Maomp kárákáre te nomp ninik mek tére konámpon. Am kárákáre te nomo kápae kare kar toropwap i konámp, tá nomp ninik táman kor kwe-pwararea térea waeria, nomwan kwapwe kare yaewour námpon. ✧ 21 Aenámpara, yino sios arop ponankor Kraiso tére námpan ninikrá, éréképnámp mwae yoro

✧ 3:7: Kl 1:25 ✧ 3:8: 1 Ko 15:9-10 ✧ 3:9: Kl 1:29 ✧ 3:12: Ef 2:18; Hi 4:16 ✧ 3:13: 2 Ti 2:10
✧ 3:18: Jo 14:23; Kl 2:7 ✧ 3:20: Kl 1:29

námpantá, nomo ankár Kwaromp e kápae kare ke fek sakap saráp yakáprá tukup mwanámpon. Kare támaono.

4

'Kristen te Kraisomp pourouno'rá sénámp kar

¹ Ono Tokwae Karamp tére fek fákapá pátenap arop yak nampon. Ono Kwaro yumwan wumwi námpan ninikria yumwan kárakáre fek sér rae: Yumo am wumwi námpaokria yae-párak kare paokop kipo. ✧ ² Yumo te ponankor aropamp yae ankore mek yakápria, am fárakapan te sárán porokwe fek kip. Koupour yonkwae pwarámp kwapono. Sánankar porokwe fek yépék kip. Yiráp ankwapyaenáp yumwan touwe kwatae sánk napo kor, yumo ankár nopok man nouroup kipo. ✧ ³ Yiki Kor Spiritao nomwan ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp mwanámp sáp tenánko, am ninik támao nomwan paokao fákapá fákeyak námp niamp nánko, nomo ankárankamp fi yakáp námpon. Aenámpara, yumo te ankár am ninik táman tére kárakárerá sámp-fákeyakáp kipo. ✧ ⁴ Pourou te waeman ankárankampria Spiritao kor ankárankampon. Tá taknámp Kwaro yumwan wumwiri námp te, yumo ankár ninik fákaepa ankárankamp ankank táman saráp yépék mwanapria ninámpon. ✧ ⁵ Nomo te waeman nomp Tokwae Kar ankárankamp mwarono. Tá nomo wae ankárankamp puri fek Kwarén mér námpon. Tá nomo waeman ankárankamp puri fek ént mek nér námpon. ⁶ Waeman Kwar ankárankamp támao nomo ponankor nomp Naropwaron. Mao ponankor aropan oupoupouria narek yak, tá ponankor arop ou mek tére, tá ponankor arop ou mek yak konámpon.

⁷ Kraiso nompór náráp kápae kare ankank kwapwe mekamp, nomwan ponankor ankákárankrá mao námokuráp ninik fek ourour tokwae ti-sáp konámpono. ✧ ⁸ Aenámpan Kwaromp Buk fek sérrá, “Mao kwe-pwararea fákapá yakápinap arop narek éréképá poka, arop fárakapan ourour nénk námpon.” ✧

⁹ Am má kar ‘Narek pokámp’rá sénámp karao nomwan yénképrá: Manénkir te kwar mek ankorek kare mek pik námpon. ¹⁰ Am arop támao maok manénkir ankorek pikia warko narek kuri pok námpon. Mao yámar kear mek poka, kápae kare ankank ponankor námoku támao am mek top-pwarámpá yak nanampria nimpon. ¹¹ Mao támao nkwakwe make tére nénkria ourour arakrá nénk: Ankwap fárakapan aposel tére nénk, tá ankwap fárakapan profet tére nénk, tá ankwap fárakapan evanselis tére mwanap nénk, ankwap fárakapan pastor yakáp mwanap, tisa yakáp mwanap tére nénk námpon. ✧ ¹² Kraiso nomwan yaewourrá ourour wor-pwar nánko, nomo Kwaromp firáp koumteouráp arop nomo fwap maomp tére kwapwe kare mwanámpon. Tak nánko maok, Kraisomp pourou te aropao tékép námp niamp naenámpon. ✧ ¹³ Am tére te ankár akwapea nomo ponankor ankárankamp ninik kare fek Kwarén méria, nomo waeman Kwaromp Tárápamp méran kor nkea niniknámpon ankárankamp puri fek yak naenámpon. Aeria maok, nomo tékép konap niampia Kraiso niamp ninik kárakáreráp arop yakáp mwanámpon. ✧

¹⁴ Nomo te épérmou tárápu niamp yakápi kwapono. Kar porokwenap arop fárakap te Kwaromp kar ták-siria ankwap poupwekáp kar nomwan farákápnap te, kareran mpweria ninik mwareano. Takria am fárakapamp kar támao

✧ **4:1:** Kl 1:10 ✧ **4:2:** Kl 3:12-13 ✧ **4:3:** Ro 12:16-18; 1 Pi 3:8 ✧ **4:4:** 1 Ko 12:12-13 ✧ **4:7:** Ro 12:3,6 ✧ **4:8:** Sng 68:18 ✧ **4:11:** 1 Ko 12:28 ✧ **4:12:** 1 Ko 14:12 ✧ **4:13:** Kl 1:28

nomp ninik solwara tokwaerao botan sámpea akwapá, koropá konámpnám taknám naeane. Tá ouwiraó yao sámpea yiki mwaek akwap konámpnám taknám, nomp ninikan kor takantá. ¹⁵ Mono. Nomo ankár arop fárákapan nouroupria kare kar sér i konap ninikaokria arop ankwapan kor kare kar sér mwanámpon. Aeria maok, nomo ankár aropao épérmou táráp yak mono, téképrá akwapea tokwae konámpnám taknám, Kraís te nomp yépe korara, am fek toukouri yakáp mwanámpon. ✧ ¹⁶ Am yépe kor támao poukwap nángo maok, nomo pu, yae kor, yi, pouroukamp ankank ponankor, kikiri yakáp námpon. Aeria maok, am ankank ankákárankrá námoku tére konap ninikaok tére napo, nonopok nouroup námponankor méntér toukouri yakáp fek ponankor mént téképrá yakápria kárákáre sámp konámpon. ✧

Kristen wourékam ninik fek paokop mwanám kar

¹⁷ Aeria ono yumwan kar ankwap sénae rae. Ono Tokwae Karamp e fek yumwan kárákáre fek arakrá sénampon: Yumo te Kristen monap arop fárákapamp ninikaok paokopi kwapono. Am fárákapamp ninik te kwaporok kwataenám ankankan saráp ninik i konapono. ¹⁸ Am fárákapamp mér te kirikipá yak námpon. Am fárákap te épérépria maomp ninik mek te fákápá yak nángo, Kwaro sánknám yiki yak mek te yakáp mo napon. ✧ ¹⁹ Am fárákap te námoku kwatae ninik nap te pwarápae mono, ankár kwatae ninikrá paokoprá, nkwakwe make pouroukamp ninik táman tak mwar karrá paokop napon.

²⁰ Yumo Kraísomp ninik sámp nap te, take pourouráp mono. ²¹ Ono nik namp te, yumo waeman Kraísomp kar wawiaka, tá Jisas námoku niniknám kar kare sámpea méri yakáp napon. ²² Am kar kare te arak: Yumo kuri wokwae te am wokwae kamp ninikaok paokopiapon. Mao i konap ninik te kwekárá sérarrá, kikiankáp napo, am ninik támao arop kwatae akwap naenám mwaek warámpá akwap konámpon. Aenámpara, yumo ankár am épi ninik te nkwampok far-sir kipo. ²³ Aeria maok, yiráp ninik te ankár arákarea, wourékam naenámp. ²⁴ Yumo ankár wourékam arop yakáp kip. Kwaro am aropan wourékam yoroi námpara, mao te ankár Kwar niampon. Am wourékam aropamp ninik te ankár yae-párák kareria yiki kare yak naenámp. ✧

²⁵ Aenámpara, yumo ankár kwekár i konám ninik te nkwampok far-sir kip. Yumo ponankor arop ankwap fárákapan te ankár kare karan saráp sér kip. Yumo wae mérapon, nomo énéki ponankor te Kraísomp ankárankamp pourou yakáp námpon. ✧ ²⁶ Táte yumo yonkwae pwarámp nap kwamp te, yumo mér kip: Takria yumo kwatae ninik mwanape. Takria yumo oukoumwan yonkwae pwarámp fákeyakáp napo, yámar porokor naeane. ²⁷ Takria yumo Satanén ménki kik-pwar mwanape. ²⁸ Oukun arop te warko oukunantáno. Mono. Oukoumwan te mao ankár tére mwanapon. Mao ankár námokuráp yae kor fek tére kwapweria mao ankank kwapwe sámpria ankank monap aropan yaewour mwanapon. ✧ ²⁹ Yiráp táp meknám kwataenám kar sér mwanape. Ankár kwapwe kare karan saráp sénapo, porokwenap aropan kárákáre sánkrá, tá yiráp kar wanap ponankor aropan kor yaewour naenámp. ✧ ³⁰ Yumo arop yaewour monám karan sénapo, Kwaromp Yiki Kor Spiritao wawia te, ninik mek kápae sámp naenámp. Yumo Yiki Kor Spirit sámp nap te, yumo Kwaromp firáp yakáp napan yumwan warko éréképeanángo, yumo amwar kar yakáp mwanap yae pap námpan yénképrá taok-pap námpon. ✧ ³¹ Yumo ankár kokwarok i konap ninik, yonkwae

✧ 4:15: Ef 4:25 ✧ 4:16: Kl 2:19 ✧ 4:18: Ro 1:21 ✧ 4:24: Ro 12:2; Kl 3:9-10 ✧ 4:25: Ef 4:15
✧ 4:28: Ap 20:35 ✧ 4:29: Ef 5:4; Kl 4:6 ✧ 4:30: Ef 1:13-14

pwarámp konap, kar tékén sér i konap, arop wouroump sér i konap, tá arop ankwapan i konap nkwakwe make ninik kwatae méntér ankár nkwampok tirá épér kipo. ✧ ³² Yumo te ankár yiráp ankwapyaenáp fárákapán kwapwe kare ninikria nounouroup kipo. Yumo te ankár Kwaro yiráp kwatae ninikan Kraissomp e fek ník mo pwar námpnámp taknámp, am fárákapao yumwanináp kwatae ninikan kor ník mo pwar kipo. ✧

5

Nomo ankár Kwaromp wae fek paokop mwanámp kar

¹ Kwaro yumwan yonkwae touweanáko, yumo maomp tárápu yakáp napon. Aenapara, yumo ankár mao námoku i konámp ninikaok paokop kip.

² Kraiso nomwan yonkwae touweria námokuráp pourou te wampwe pwarará nomwan yaewouri námpon. Mao námokuráp pourou Kwarén ofa nánákáre kwapwe konámp niamp sánk námpon. Taki námpara, yumo kor arop yonkwae touwe konap ninik fek paokop kip. ✧

³ Kokopor i konap ninik, tá kápae kare oumnámp ninik, kikiank ninik kwatae, yumo ou mek kánanke korop naeane. Mo karonó. Nomo Kwaromp firáp arop te nomo take kar sérar mwanámp pourou mono. ⁴ Yumo oumnámp kar, épérép námp kar, faperá kwataenámp kar sérari kwaponó. Am ninik te pwi yak mono. Yumo ankár Kwarén saráp ‘Aesio’rá sér mwanap te kwapwe kareno. ✧ ⁵ Yumoku te wae mérapon: Kokopor i konámp arop ntia oumnámp ninik sámpnámp arop, tá kikianknámp arop (am kikianknámp ninik te kwekár kwarén lotu nap niampara), am arop fárákap te Kraissomp ntia Kwaromp firáp yakáp nap mek te korop mwanap pourou mono. ✧

⁶ Yumo ankár mér kip: Takria yumwan aropao kwatae ninik mwaek éréképá tukup mwaria sérarnap kwekár karwaok tukup mwanape. Am take pourouráp ninik fek támao nánko, Kwaro náráp kar ták-sináp arop fárákapán yonkwae pwarámp námpono. ✧ ⁷ Aenámpara, yumo te am fárákapént fearámpea paokopi kwaponó. ⁸ Wokwaek te yumo kirikip mek yakápiapan maok, oukoumwan te Tokwae Karao yumwan wae fek kák tenánko yakáp napon. Aenapara, yumo te ankár wae fekamp aropamp paokop niamp sámp kipo. ⁹ Am wae te kápae kare kwapwe kare ninik, tá yae-párák kare ninik, tá kare kar sér i konap ninik, aráte am feknámp korop konámpon. ✧ ¹⁰ Yumo te ankár mokope pourouráp ninikan Tokwae Karao warákár námpaoeaná ninikia táman sámp kip. ✧ ¹¹ Yumo te arop fárákap kirikip mekamp ninik fek paokop napént fearámpea paokopi kwaponó. Take pourouráp ninik te wakmwaek kwapwe kare ankank korop mo i konámpono. Yumo te ankár, am ninik te kwataenóra érik yénk kipo. ¹² Ono te am kápae kare kwatae ninik mek tére nap fárákap nanamp te kwatae kare námpara, pwarápaé nampono.

¹³ Aeno Kwaromp wae kwapwe am kwatae ninik fek yokor nánko, kwatae ninik fi kare ponankor érik yénkép námpon. ¹⁴ Ankank kwataeran wae yokor nánko, wuri nkeria, am younkwék sirarea waeráp arop yakáp mwanaponó. Am te apaerianápe, Kwaromp Buk fek sérrá:
“Arop amo oukoumwan amp nap kwamp te amo koupour fárámpae.

Amo apár me meknámp fárámp napo, Kraissomp wae kwapwe amwan yokorano.” ✧

¹⁵ Aerá sénámpara, yumo te ankár yiráp paokop napan fwapiá mér kipo. Yumo te épérépnap aropamp paokop niampi kwaponó. Yumo ankár yonkwae

✧ **4:31:** Kl 3:8 ✧ **4:32:** Kl 3:12-13 ✧ **5:2:** Ga 2:20 ✧ **5:4:** Ef 4:29 ✧ **5:5:** 1 Ko 6:9-10 ✧ **5:6:** Ro 1:18 ✧ **5:9:** Kl 1:13; 1 Pi 2:9 ✧ **5:10:** Ro 12:2 ✧ **5:14:** Ef 2:1

kourráp aropamp paokop niamp kipo. ¹⁶ Oukoumwan te yumo Kwaro niniknámpe tére mwanap kenono. Takria am tére mwanap ke kwaporok akwapantáno. Am te apae riteanápe, oukoumwan te yae wae fae nánko, kápae kare kwatae ankank koropánk námpono. ✧ ¹⁷ Aenámpara, yumo te épépérépi kwaponó. Yumo ankár Jisas Tokwae Karao yumwan apaenkrá ninik námpe fwapia mér kip. ✧

¹⁸ Yumo te mánmán i konap ént fépéra waerá mánmánrá paokopi kwaponó. Am taknap támao yumwan ninik kwatae pap konámpono. Yumo Yiki Kor Spiritao yiráp ninik mek top-pwarámpanoria yénképá yakápenke. ✧ ¹⁹ Yumo te ankár yiráp Kristen ankwapyaenápent nonopok Kwaromp Buk fekamp song ntia lotu i konap song, tá maomp waempén kárakáre sánk naenámp tár kar táman farákáp kip. Yumo ankár kápae kare por Tokwae Karan ninikrá yiráp ninik meknámpe tár sámp kip. ✧ ²⁰ Aeria kápae kare por nomp Jisas Tokwae Karamp e fek yumo ankár Naropwar Kwarén kápae kare ankankan ‘Aesio’rá sér kip. ✧

Poumou ntia yupu anánkwapan sénámpe kar

²¹ Yumo ankár Kraisomp e sakap mwaria nap kwamp te yumo nonopok yiráp Kristen ankwapyaenámp yae ankore mek yakáp kipo.

²² Koumteou yumo kor ankár yiráp poumou-tárápuamp yae ankore mek yakáp nap te, Tokwae Karamp yae ankore mek yakáp napnámpe taknámpe kipo. ✧ ²³ Am te apae riteanápe, poumarop te yupuramp yépe korono. Tá Kraiso kor siosomp yépe kor nánko, sioso Kraisomp pourouria Kraiso man warko éréképe námpon. ✧ ²⁴ Aenángo, sioso Kraisomp yae ankore mek yakáp námpe taknámpe, koumteou yumo kor ankár kápae kare por yiráp poumou-tárápuamp yae ankore mek yakáp kipo.

²⁵ Poumou-tárápu yumo kor ankár yiráp koumteouran yonkwae touwe kip. Am te apaerianápe Kraiso kor siosén yonkwae touweria námokuráp pourou te wampwe pwarará siosén yaewouri námpon. ✧ ²⁶ Mao taki námpe te siosén ént ntia Kwaromp kar fek yáraría kák nánko, sios yiki kwapwe yakáp mwanapria ninámpon. ✧ ²⁷ Am taknámpe ninik te siosén námokuráponoria nánkáráp námpon. Mao te takianánko mao námoku nke námpe fek sios oum kánanke, tá yipi yaepae kánanke yak mo, kwatae niniki námpe yak mo, ankár yiki kukarrá pap naeria námpon. ✧ ²⁸ Tá taknámpe poumou-tárápu yumo kor yiráp koumteouran yonkwae touwe nap te, yumokuráp pourouan yonkwae touwe i konapnámpe taknámpe kip. Arop náráp yupuan yonkwae touwe námpe te waeman námoku náráp pourouan yonkwae touwe námpon. ²⁹ Nomo wae mérámpon, arop ankwap ankárankamp námokuráp pourouan te yopor mo i konámpono. Ankár fir wurumprá yae-párak Kraiso náráp sios taokeyak námpnámpe taknámpe námokuráp pourou taokeyak konámpon. ³⁰ Nomo te Kraisomp pouroukamp pu, yae kor, yi niamp arakeno. ³¹ Kwaromp Buk fek yupu sámp konapan arakrá sér:

“Arop tár-ménki náráp éntupwar naropwar pwararea náráp yupurént koumpá yak námpe te, waeman ankárankamp pourou yak nepon.” ✧

³² Mámá mek-wouroumpá yaknámpe kar te ninik tokwae kar am mek yak námpon. Onoku te Kraiso ntia siosén wounáprá sénámponorá ninik nampon.

³³ Aenampan maok, tá arop ankákárank yumwan kor arakrá sénámpon: Amo ankár amoku waráp pourouan yonkwae touwe konapnámpe taknámpe

✧ 5:16: Kl 4:5 ✧ 5:17: Kl 1:9 ✧ 5:18: Ro 8:6; 13:13 ✧ 5:19: Kl 3:16 ✧ 5:20: Kl 3:17; 1 Te 5:18 ✧ 5:22: 1 Pi 3:1 ✧ 5:23: 1 Ko 11:3 ✧ 5:25: Kl 3:19 ✧ 5:26: Jo 15:3; Hi 10:10 ✧ 5:27: 2 Ko 11:2 ✧ 5:31: Stt 2:23-24

waráp yupuan kor yonkwae touweampo. Tá yupuaok kor ankár náráp poumaropamp e narek pap naenámp.

6

Táráp ntia éntupwar naropwarén sénámp kar

¹ Tá taknámp, tárápu yumo te Tokwae Karampara, yiráp éntupwar naropwaromp karwaok kipo. Am te yae-párák kare ninikono. ✧ ² Kwaromp Buk fek sérrá:

“Amo ankár waráp éntupwar naropwaromp yae ankore mek yakria maomp karwaokampo.”

Am te Kwaromp lo fek ‘Nánkár nopok sánk nanamp’rá sérinámp kar kárakáre méntér yak námpon.” ✧ ³ Am sérinámp kar kárakáre te araki yak námpon: “Amo takria te, máma apár mek fwap tokwaeri ke fek yak nanapon.”

⁴ Tá yumo naropwaryaenápo kor yiráp tárápuamp ninik mek sámpá yampourou napo, mao yumwan yonkwae pwarámp mwanape, mono. Yumo ankár am fárákapan yae-párák taokeyakápria fwapokwaprá Kwaromp ninikan yénkrá farákáp kipo. ✧

Tére arop ntia taokeyakáp konap arop fárákapan sénámp kar

⁵ Tá yumo tére arop yumo kor ankár yumwan poukeyakápnap arop fárákapamp yae ankore mek yakáp kip. Yumo ankár am fárákapan apáp kip: Yumo takria anánk ninik fek tére mwanape. Yumo ankár Kraisomp karwaok i konapnámp taknámp am fárákapan kor maomp karwaok kipo. ✧ ⁶ Yumo takria mao nke nap fek saráp, námwan warákáranáponoria tére mwanape. Yumo ankár Kraisomp tére arop yakápria yiráp ninik te kárakáre fek ankár Kwaro ninik námpaok tére kipo. ⁷ Yumo te ankár yonkwae kárámprá tére kipo. Yumo te apae aropamp tére napanápe, Kwaromp térean tére napon. ⁸ Yumo wae mér napon: Arop ankwap kwapwe kare téreanámp te, am fek Kwaro nopok sánk naenámp. Am tak naenámp te tére aropan, tá amwar yakrá tére poukwapnámp aropan kor méntér puri fek nopok nénk naenámp. ✧

⁹ Táte arop poukeyakáp konap arop yumo ankár tak mwanapono: Yumo apáp sánk konap ninik te ankár pwar kip. Tokwae Kar yámar mek yak námp te yiráp Tokwae Karao maok, tére aropao kor maomp Tokwae Karon. Mao te arop e ntia arop pourouan yurukup mo i konámpon. ✧

Kristen te soldia niamp’rá sénámp kar

¹⁰ Tá ono wae má kar séri pwar nae rae: Yumo ankár Tokwae Karamp kárakáre fek fokopeyakáp kip. ¹¹ Yumo ankár yorowar i konap ankank Kwaro yumwan nénk námp, am yiriria yorowar mwanap nánaprá kárakáre fek fokopeyakáp kip. Yumo takria maok, am kárakáre fek Satanomp meaok téreanámp kwatae ninik kápae kare fwap kwe-pwar mwanapon. ✧ ¹² Am te apaerianápe, nomo te aropan yorowar mono. Kápae kare yao-pwaeráp narek yakáp nap méntér yorowar námpon. Nomo kwatae-aropan yépe kor tokwae yoroi yak námp, tá am fárákapan meki akwap námp, táte kárakáre tokwaeráp yépe kor yoroi yakria, kirikipan poukeyak konám, am fárákapént yorowar mwanámpon. ¹³ Ae mwanapara, yumo ankár Kwaro yumwan néknámp yorowar kwe-pwar mwanap ankank ponankor am yirir kipo. Takria maok, yumo ponankor kwe-pwararea fwap oukoumwan fokopeyakáp mwanapon. ✧

✧ **6:1:** Kl 3:20 ✧ **6:2:** Kis 20:12 ✧ **6:4:** Snd 22:6; Kl 3:21 ✧ **6:5:** Kl 3:22-23; Ta 2:9 ✧ **6:8:** Kl 3:24-25 ✧ **6:9:** Kl 4:1 ✧ **6:11:** Je 4:7; 1 Pi 5:8-9 ✧ **6:13:** 2 Ko 10:4

¹⁴Ye, yumo ankár takia fokopeyakáp kip: Kare kar i konap ninik te yumo ankár sépérnámp fákapria, yae-párak kare ninik te káraenámp yirimp kipo. ✧ ¹⁵Yumo ankár arop Kwaro man nouroup naeria námpan man Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp mwanap nánap kipo. Yumo ankár am ninik te suan yiráp puk yirimp konapnámp taknámp kipo. ✧ ¹⁶Yumo ankár am kápae kare ankank tiria yumo Kwarén mér napan kor yiráp pourouantá nánánkár i konap yao kárakérenámp taknámp samp kipo. Am yao kárakére fek tapek maok, arop kwatae Satanomp yaomwiráp oump am fek porokwapá torokwari pap mwanapon. ¹⁷Kwar yumwan warko érékép námpan niki-samp nap te, ankár yiráp me korok kárakére kor koumpnámp woukwap kipo. Aeria yumo ankár Yiki Kor Spiritamp bainat samp kip. Am te Kwaromp Karono. ✧ ¹⁸Am ankank ponankor takria, Yiki Kor Spiritao yénknámp ninikaok Kwarén kor kar toropwap saráp yakáp kipo. Aeria yumo ankár kárakére fek nkwakwe make ankank Kwarén kar toropwaprá wumwi kipo. Takria maok, yumo kokwae kwapono, ankár fwapia yérék kipo. Yumo ankár Kwaromp firáp koumteouráp aropan ponankor yaewourrá Kwarén kar toropwap kipo. ✧ ¹⁹Yumo ankár onan kor yaewourrá Kwarén kar toropwap kipo. Ono nik namp te, yumo takrá kar toropwap napo, Kwaro onomp táp mek náráp kar pap nánko, ono apáp sámp-anámp rá fwap Kwaromp Kwapwe Kare Kar mek wouroumpá yaknámp méria farákáp nanampon. ✧ ²⁰Ono te Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp konamp aropara, am fek táman ono fákapá yak nampon. Yumo onan yaewourrá Kwarén sénapo, ono apáp ninik pwarará kárakére fek Kwaro ninik námpaok kar farákáp nanampono.

Pwarnámp kar

²¹Ono térerá yak namp te Tikikuso mér námpara, mao akwapea yumwan sénaenámpono. Tikikus am te nomp ankwapnámp kareria, mao te Tokwae Karamp tére arop kwapwe karenono. ✧ ²²Ono man yumonapok sámp-kérép nanko, mao sénánko, yumo fwap yino te mokopi yakáp námpaoenrá mér napo, mao yiráp ninik mek kárakére sánk naenámpono.

²³Ono ninik namp te, Naropwar Kwar ntia Jisas Kraiss Tokwae Karao Kristen ankwapyaenámp yumwan yonkwae porokwe sánkria yonkwae touwe mwanap ninik ntia man mérnáp ninik nénkanoria nampono. ²⁴Aeria, Nomp Tokwae Kar Jisas Kraisen warákár nap pwar mo i konap arop fárákan ponankor, Kwaro námoku ninikia am fárákan yaewouranoria nampono. Wae támaono. ✧

Polo Filipai Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisaso pok tenánko, 32 yopwar niamp arake fek, Polo Rom mek kalabus mek yakria máamá pas kumwimpon.

Wokwaek Polo am anánkan yáarak námp fek akwapria, provins Masedonia mekamp taun Filipai mek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámpo. Tá wakmwaek Rom mek kalabusi yak nánko, Filipai firao maompor mani Tikikusomp yaek sánk napo, sámpria nopok Filipai firan aesioria maok, sérrá, ‘Ono kalabus mek yak namp te, fwap warákárrá yonkwae porokwe fek yak nampara, yumo kor yonkwae touwe kwapono. Warákár fek yakáp kip’rá sérimpono. Tá ankwap te, Filipai firan ‘Yumo yiráp ninikaokria “Arop tokwae námpono”rá niniki kwapono. Kraiso námnpámp yumoku te apárok sámp-anámp kip’rá sérimpon. Aeria nomo am pas fek nke námp te, Polo Filipai mekamp siosén te warákár kare námpon.

¹ Filipai mekamp Kraiso Jisasomp firáp arop e! Ono Pol ntia Timoti yino Kraiso Jisasomp tére konemp aropao, máamá pas má yumo Jisasomp firáp arop fárákáp ntia sios taokeyakáp konap, tá sios mek tére konap arop, yumonapok sámp-kérép reno. ² Onomp ninik te, nomp Naropwar Kwar ntia Jisas Kraiso Tokwae Karao námokuráp ninik fek yumwan yaewouria yonkwae porokwe sánk nepo, yumo fwap yonkwae porokwe fek yakáp kipria nampon. ✧

Polo Kwarén ‘Aesio’rá sérimp kar

³ Ono kápae kare por yumwan ninikria onomp Kwarén ‘Aesio’rá sér i konampono. ⁴ Ono yumwan yaewourrá kápae kare kar toropwap namp te, ono kápae kare por warákár fek saráp kar toropwap i konampono. ⁵ Ono yumwan warákárnamp fi te yumo manénkir Kwaromp Kwapwe Kare Kar sámpap yae feknámpia, yumo yinan yaewour napo, yino am Kwapwe Kare Kar farákáprá koropea oukoumwan námpan warákár nampono. ⁶ Ono wae mérampono: Kwaro yumwan kwapwe kare tére fi tompea térerá akwap námp te, ankár takrá térerá akwapea Jisaso arákárrá éknámp yae fek maok, am tére pwar naenámpo. ✧ ⁷ Kare ono yumwan ponankor arakrá warákárnamp ninik te yae-párakono. Am te ará: Ono kalabus nap mek yak, tá amwar yak namp fek kor, yumo ponankor onont Kwapwe Kare Kar farákáp mwanámp ourour sámp napon. Ono kápae kare aropan ‘Kwaromp Kwapwe Kare Kar te kare kar námpaná, yumo man mér kip’rá kárakáre fek sénamp fek yumo onan yaewour kwapwe napon. Am fek táman yumwan ponankor onomp yonkwae kare mek pap konampono. ⁸ Kwar te ono wae kare kar sénamp te wae mérampon: Kraiso Jisasomp yonkwae touwe támao onomp ninik mek yak námp fek, ono yumwan nke naeria ninik tokwae nampon.

⁹ Kápae kare por ono arakrá kar toropwap i konampono: ‘Yiráp nounouroup i konap ninik yiráp ninik mek top koupouri yak nánko, am fek yonkwae kour kwapweria ankank yurukup mwanap ninik ankár méntér tokwae kari yakano’rá sér i konampon. ¹⁰ Takria maok, yumo fwap ponankor ninik youroukoupia kwapwe karenámp ninik mwar sámpria maok, yumo fwap Kraiso arop kot naenámp yae fek kuri yumo yiki kukarrá yae-párak kare yakáp mwanapon. ✧ ¹¹ Tak napo maok, Kraiso papnámp yae-párak kare

ninik yiráp ninik mek top-pwarámpá yak naenámpón. Aenáńko, am támao Kwarén e tokwae sánkria maomp e sakap mwanapon.

Polo fákapá yak námp fek Kwapwe Kare Kar akwapámp kar

¹² Onomp Kristen ankwapyae fákáre e! Ono te, yumo aran mérenkria nae: Mámá ankank onan korop námp te, am támao Kwapwe Kare Karan taokor mono, am fek táman Kwapwe Kare Kar akwapá kárákáre námpón. ¹³ Aenámpara, Sisaromp nap taokeyakáp konap soldia fákáre ponankor, tá mamek yakápnap aropao kor ponankor ono Kraisomp tére namp fek fákapá yak namp wae mérapono. ✧ ¹⁴ Tá taknámp kápae kare Kristen ankwapyae fákáre Tokwae Karan mérap, ono fákapá yak namp fek am fárakap ninik kárákáre sámpria apáp pwarará kárákáre fek Kwaromp kar farákáp naponó.

¹⁵ Kare, ankwap fárakap te arop fárakapao onan e tokwae sámp nap nkea onan kokwarokria onan anámpá pap mwar ritea, am fi fek táman Kraisomp kar farákáp naponó. Tá ankwap fárakap te wae kwapwe kare ninik fek kar farákáp naponó. ¹⁶ Kwaro náráp Kwapwe Kare Kar akwapá kárákáre naenámpria 'Mapek fákapá yakámp'rá onan sénánko, am fárakapao onont ankárakamp ninik fek yakápriaka yaewourria am kar farákáp napon. ¹⁷ Aeno am ankwap fárakap te Kraisomp kar farákápnap fi te námoku támao aropao nke nap fek e tokwae sámp mwanapria napon. Am fárakap te yae-párak kare ninik fek tak mono. Ono fákapá yak namp mek warko am yumuntut ankwap kápae kwatae pap mwaria napon. ¹⁸ Aenapan maok, am apaen ninikria kwekár ninik fek tére nap, tá kwapwe kare ninik fek tére nap, am te wampweno. Am te waeman Kraisomp karan farákáp naponoria nampara, am te ono warákár kare namponó. Kare, ono táman warákár saráp yakrá akwap nanamponó.

Apae ankank Polomp pourouk korop námp támao Kwaromp e narek sam-poknámp kar

¹⁹ Aenanampara, ono wae mér namponó: Kápae kare por yumo onan yaewourrá Kwarén sénapo, mámá ankank onomp pourouk korop námp te, Jisas Kraisomp Spiritao onan kárákáre sámp nánko, ono fwap yak nanamponó. ✧ ²⁰ Aenanampara, onomp ninik tokwae te, onan pwarápaie sámp naenámp ankank fek tére mo karonó. Ono ník namp te, ono oukoumwan, tá nánkár wakmwaek kor, wokwaek i konampnámp taknámp kárákáre fek fokopeyakra, kwapwe kare ninik fek térerá akwap naeria nampon. Tá, ono yiki yak namp kwamp, tá onan sumpwi pap napan kor, apae-apae ankank korop námp te, am támao Kraisén e tokwae sánk naenámpón. ✧ ²¹ Onomp ninik te arak nampon: Táte ono yiki yakria kor onomp yiki yak mek Kraiso tokwae kari yak, tá ono sumpwiria kor ono waeman Kraisén érik karaok nke nanamp te kwapwe kare kareno. ✧ ²² Táte ono oukoumwan yiki yak namp kwamp te, ono fwap kápae kare koumteouráp aropan yaewour nanamponó. Aeno ono apae mwae kupan mántwaok nanamponó? Am te ono mér mono. ²³ Ono táman anánkaopwe ninik namponó. Ono Kraisént akwapá yak nae kar nampan maok, ²⁴ ono oukoumwan apárok mapek yakrá yumwan yaewour nanampan kor am te tokwae kar ankankono. ✧ ²⁵ Ono arakrá mér kárákáre nampon: Ono oukoumwan yumwan yaewourrá tére nanamp yak námpara, ono wae mér, ono oukoumwan yumont yakrá téreria, yiráp mér yaewour nanko, yumo kárákáre sámpria warákár mwanaponó. ²⁶ Aeria ono warko yumonapok koropnamp ke fek yumo onan nkea, warákárria Krai Jisasomp e sakap mwanaponó.

Filipai fákáre tére kárákáreria Kraisént touwe sámpap kar

²⁷ Aeno yumo yiráp paokop te, ankár yae-párak kareria Kraisomp Kwapwe Kare Karwaok paokop kip. Tak napo maok, ono yumwan akwapá nke namp, tá ono yumo térenap karan saráp wa naman kor wampweno. Onomp ninik te yumo énéki ankár nonopok nounouroup ninik fek fokopeyakápria ankárankamp ninik fek nonopok yaewourria arop fárakapao Kwapwe Kare Kar wawia méranáponorá kárákáre fek farákáp napan mér naeria nampono. ✧ ²⁸ Yumwan Kwaromp térean monorianap arop fárakap yumwan apae-apae mwanapan apáp mo napan wa nae rampono. Táte am fárakapao nke napo, yumo apáp mo nap te, am fárakap te yaomwi mek pik napo, Kwaro námoku yumwan yaewourianánko, yumo yae-párak yakáp mwanapan yénkép námprá mér mwanapon. ²⁹ Kwaro yumwan Kraisomp tére mwanap tére kwapwe nénk námpono. Mao te yumwan Kraisént mér mwanap ninik mwar nénk mono. Yumo Kraisompara, touwe sámp mwanap méntér nénk námpono. ✧ ³⁰ Wokwaek ono tére kárákárea wae namp yumo nkeapan, oukoumwan kor, oukoumwan tére kárákárerá yak namp yumo wae wa napon. Yumo ankár onan yaewourrá am ankárankamp tére táman saráp yakáprá tére kipo. ✧

2

Námoku te wampwe pwarará ankwapan aropomp mwanámp kar

¹ Yumo te wae yiráp ninik mek Kraisomp kárákáre sámpria, maomp aropomp méntér sámp napo, yiráp ninik porokwe fek yak nám nie? Tá yumo Yiki Kor Spiritént tapokwapea énéki yakápria, nonopok nouroupria aropomp i konap nie? ² Yumo tak napo, ono warákárnamp ninik onan top koupouranoria nap kwamp te, yumo ankár ankárankamp pourouráp ninik fek yakápria, tá ankárankamp pourouráp nopok nounouroup nap ninik fek yakápria, ankárankamp pourouráp ninik fek tére kipo. ³ Yumoku mwanapan saráp ninik tokwaerá tére kwapon. Yumoku támao e tokwae sámp mwanapan saráp ninikrá tére kwapon. Yumo nonopok ankár yiráp ankwapyaeenápén saráp e tokwae sánkrá yumoku te wampwe pwar kipo. ✧ ⁴ Tá yumo yumoku mwanapan saráp niniki kwapon. Yumo ankár nonopok ankwapan ninikria mao mwanapan kor ninik kipo. ✧

Krais námoku wampwe pwarará arop niamp yakeanánko, Kwaro man narek papnámp kar

⁵ Yumo te ankár Krais Jisaso námoku wampwe pwarará Kwaromp yae ankore mek yaknám ninik niamp sámp kipo. ⁶ Mao te Kwar kare yakámpao maok, ankár Kwar yakria sámp-fákeyak konám kárákáre sámpá yak naenám ninik moimpono. ✧ ⁷ Mao te námokuráp ninik fek am Kwar yak nám pwarará, arop kare arákarea kwaporok tére konám arop niampi yak nánko, arop fárakap man nkeapon. ✧ ⁸ Mao námoku te wampwe pwarará Kwaromp karwaokrá akwapea sumpwi naemp ke fekimpon. Mao te kwapwe kare aropamp sumpwi niamp mono, fwap arop kwatae niampria yaopwae porokopramp fek sumpwimpon. ✧

✧ 1:27: Ef 4:1 ✧ 1:29: Ap 5:41 ✧ 1:30: 1 Te 2:2 ✧ 2:3: Ro 12:10,16 ✧ 2:4: 1 Ko 10:24
✧ 2:6: Jo 1:1-2 ✧ 2:7: 2 Ko 8:9 ✧ 2:8: Hi 5:8; 12:2

⁹ Am takimp fek táman maok,
Kwaro man narek karaok papria,
man kápae kare ankankamp e kámákár akwapnám
e tokwae sánkámpon. ✧

¹⁰ Am e tokwae 'Jisas' sánk nám te,
yámar mekamp arop ponankor,
tá apárokamp arop ponankor,
tá némp ankore mekamp arop ponankor
kwaráp torokompiaka érik sérrá, ✧

¹¹ 'Jisas Kraiso te Tokwae Karono'rá sénapo,
Naropwar Kwaromp e ankár narek karaoki yak naenámpon. ✧

Nomo ankár arop ou mek wae niampi yakáp mwanám kar

¹² Ononamp fákáre, yumo wokwae ono yumont yakamp fek kápae kare por onomp karwaokiap te, oukoumwan kor ono panek yak namp fek, yumo ankár takrá yakáp kipo. Kwaro wae yumwan warko érékép námpara, oukoumwan te yumo ankár táman apápria kour me woukourrá, am yae-párak tankáp nap am akwapá moyakantáno, ankár kárakáre fek sámp-fákeyakáp kipo. ¹³ Kwaro yiráp ninik mek tére konám te nomo wae mér námpon. Mao námoku yiráp ninik mek warákár sánk nánko, yumo fwap mao 'Takenk'rá ninik námpaok tére mwanapon. ✧

¹⁴ Yumoku apae-apae ankank tére mwaria nap te, yopor i konap ninik ntia kar yorowar i konap te, ankár pwararea yonkwae porokwe fek tére kipo. ¹⁵⁻¹⁶ Yumo ankár takria maok, arop ankwapao nke nap fek yumo Kwaromp yae-párak kare tárápu yakápria, kwatae ninikitenap yak mo, ankwap kwatae ankank méntér yak mo kare naenámpono. Yumo te, kwapwe kare ninik pwarará kwatae mwaek tukup konap apárokamp arop ou mek waerao yokor nám niamp, yiki yak sánknám kar sámpea yéng kipo. Tak napo maok, Kraiso koropnám yae fek ono fwap arakrá ninik nanampon: 'Ono kwaporok tére mo, tá onomp kárakáre kwaporok sir moi nampono'rá warákár-sénanampon.' ¹⁷ Yiráp mérap te yumo Kwarén panan ofa sánk nap niampono. Táte arop fárakapao onan sumpwi pap napo, onomp yiri wain ént niamp yiráp ofa sánk konap pan yumuntuk kwarokor konapnám taknám napo kor, wampweno, ono fwap oukoumwan warákarrá yak nanampono. Kare, ono fwap yumont warákár nanampono. ¹⁸ Ae nanampara, yumo kor ankár onont warákár kipo.

Polo Timotin sámp-kérép naeria sénám kar

¹⁹ Táte Jisas Tokwae Karao takaerianánko te, wae fwap yumonapok koupour kar Timotin sámp-kérép nanampono. Tá mao akwapea yumo yakáp nap nkea warko arákarrá koropea onan farákáprá sénánko, ono fwap yonkwae kárám nanampono. ²⁰ Ono te Timoti námpnám maknám onont ankárankamp niniknám arop ankwap yak mono. Mao saráp yumwan yae-wour naeria ninik tokwae konámpono. ²¹ Kápae kare arop ankwap fárakap te námokuráp ankankan saráp ninik tokwaeria, Jisas Kraiso ninik námpaok tére naerá ninik tokwae mo i konaponno. ✧ ²² Aeno yumo Timotin te wae mérapono, mao te kwapwe kare aropara, ono Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápnám térean tárápao naropwarén yaewour i konámpnám onan takrá yaewour i konámpono. ²³ Táte ono manénkir onan korop naenám ankank te, mokopia korop naenám paoeanrá mér namp kwamp te, ono koupour man sámp-kérép nanko, yumonapok akwap naenámpon. ²⁴ Tá ono mér namp te,

✧ 2:9: Ef 1:20-21; Hi 1:3-4 ✧ 2:10: Ro 14:11 ✧ 2:11: Ro 10:9 ✧ 2:13: 1 Te 2:13 ✧ 2:21: 2 Ti 4:9-10

Tokwae Karao onompor mwae kup fikir nánko, ono fwap wakmwaek tae morok yumonapok korop nanampono.

Polo Epafroditusén sámp-kérép naeria sénámp kar

²⁵ Onomp ninik te, ono ankár Epafroditusén yumonapok sámp-kérép nae rae. Mao te nomp ankwapnápaó onont ankáránkamp tére fek fearámpea am Satanént yorowar namp mek yak námpono. Yumo wokwaek onan yae-wouranoria ononampok sámp-kérép napo, mao koropámpono. ✧ ²⁶ Aempan oukoumwan te maomp ninik yumwan nke naeria yonkwae touwe námpon. Aeria yumo mao touwe sámpnámp kar wawia yonkwae sékér nap táman, mao ninik tokwae námpono. ²⁷ Kare, wokwaek te am touwe fek tapek waeman sumpwi naempan maok, Kwaro man aropompi námpono. Aeria Kwar te man saráp aropomp mono, onan kuri aropompi námpono. Maomp ninik te touwe tokwae kar onan koropá oupouroup antánoria ninámpon. ²⁸ Aenámpan ono man yumonapok sámp-kérép nanko, yumo warko man nkea warákárenkria nampon. Aenapo onomp ninikao kor anámp tae morok naenámp. ²⁹ Yumo énéni Tokwae Karampara, ankár man warákárria man warámp kipo. Yumo take pourouráp aropan te ankár maomp e narek kakap kipo. ³⁰ Mao te waeman Kraisomp tére fek sumpwi naenámp niampi námpono. Mao te yiki yak naenámp ninik te sámp mono. Yumo ono tére namp yaewour mwanap pourou mo napantá, mao am tére táman yaewour nánko pwianoria námpon.

3

Polo ankár Kraiséén saráp niki-sampnámp kar

¹ Ononamp fákáre, ono mámara kar pwar naeria, sénae ramp te ará: Yumo ankár Tokwae Karan warákár kipo. Ono manénkir sérinamp kar táman warko kumwi namp te, yumwan yaewour nampara, kokwae mono. ✧

² Arop sios mek koropea oukun asao sipsip youroukwe konámp niamp tére kwataenap arop aran mér kipo. Am arop fárákap te yiráp yipi fékerrá kwataerá kák mwaria napon. ³ Aeno nomo maok Kwaromp Spiritamp kárakáre fek Kwarén loturia, nomo Jisas Kraisént yakápria warákár tokwae námpon. Am támao maok yipi fárákap kare námpon. Nomo wae mérámpon: Arop fárákap pourou yipiran térenap ankank te am fárákan te kánanke yaewour mono. ✧ ⁴ Táte ono am pourou yipiran tére konap ninik táman tak naeria namp kwamp te, waeman onan yaewour naenámp mwae kup yak námpono. Arop ankwap fárákapao am pourou yipiran tére konap ninik námwan fwap yaewour naenámp mé napan maok, ono te am táman fwap kárakáre fek takrá ninika wae naeampon. ⁵ Waeman yukupuk yae fek onomp yipiran kor fárákapapon. Onomp éntupwar naropwar Israel fi kare mekamp aropria, ono am fi mekamp Bensaminomp fekampono. Tá ono Hibru fiamp ankáránkamp yiri fekamp kareno. Tá ono Farisi, ono loaok saráp akwap konamp aropono. ✧ ⁶ Am ke fek ono Kwaromp térean tére kárakáre rampweria nopok Kwaromp sios fákáreran sámpá yampouroui nampono. Am ke fek arop fárákapao lo fekamp karént ononamp ninik méntér yurukup napo te, ono kwatae namp yak mono. ✧ ⁷ Ono wae sénampon: Ono am pourou fekamp ankank táman ampaokria te, arop ankwap fárákan kwe-pwar naempon. Aeno oukoumwan ono Kraiséén ninik namp fek te, am ono wokwaek téreampan nke nanko te, kánanke kwataeno. ✧ ⁸ Táte ono Juda fákáreamp ankank má farákáp namp, táman mwar sér mono. Ono mámara apár mekamp ponankor ankank te kwatae moyak nae-rámponoria

✧ 2:25: Fl 4:18 ✧ 3:1: Fl 4:4 ✧ 3:3: Ro 2:28-29 ✧ 3:5: Lu 1:29; 2 Ko 11:22 ✧ 3:6: Ap 8:3
✧ 3:7: Mt 13:46

younkwe sirarrá, Jisas Krai te onomp Tokwae Karonorá mér nae rae. Am mér nae namp te tokwae kar ankankono. Mámá apár mekamp kápae kare ankank te tiri pwae kwatae niamp námpara, ono te ankár Kraiséen mwar kárakáre fek sámp-fákeyakria,⁹ ankár méntér yak nae rampono. Onoku loaok akwapnamp ninik fek táman e 'Yae-párak kare arop'rá sámp namponorá ninik mo nampono. Ono e 'Yae-párak kare arop'rá sámp naenamp ninik te aránono: Ono Kraiséen mér nanko maok, Kwaro námoku onan 'Yae-párak kare arop'rá sénámpon. ✧ ¹⁰ Ono te ankár Kraiséen mér kare nae nampon. Mao warko apár me meknámp fárámpnám kárakáre táman nke naerampon. Mao touwe sámpea sumpwi námp táman ono méntér fearámpea mántwaok nae nampono. ✧ ¹¹ Ono takria maok, ono kor warko apár me meknámp fárámp nanamprá ninik nampono. ✧

Polo Kwaro nánapitenámp ankank kwapwe sámp nanampria fárakopnámp kar

¹² Onomp ninik te ono wae Kraiomp ninik sámpea pwi yak namprá ninik mono. Ono oukoumwan am ninik sámpea fákápá fákeyak naeramp te, Krai ono am fek akwap nanampan námoku manénkir onan sámp-fákeyak námp niamp naerampon. ✧ ¹³ Ononamp fákáre, ono te am ninik wae sámpea pwi namprá mono. Ono te ankárkamp ninik fek yakria, wokwaekamp ninik kwatae te wae ník mo pwarará, am ankank wakmwaek sámp nanampria tére kárakáre nampono. ¹⁴ Ono Kwaro pátenámp ankank yak námp fek akwapá korokwapria am ankank sámp naeria kárakáre fek fárakop nampono. Am ankank te ará: Jisas Kraiomp tére fek Kwaro onan 'Yámar mek pokea yiki yak nanap' ria wumwi námpon. ✧

¹⁵ Táte nomo Kraiséen mérnámp ninik aropao akwapea téképa yaknámp niampria te, nomo ono sériamp kar má fwap ninik mwanámpono. Aeno yumo mwar akwap ninik napo te, Kwaro yiráp ninik am fwap fwapokwap naenámpono. ✧ ¹⁶ Aeno nomo oukoumwan kwapwe kare ninik sámp námp te ankár kárakáre fek sámp-fákeyakáp mwanámpono.

¹⁷ Ononamp fákáre, yumo ponankor ono ninik nampaok kipo. Tá yumo ankár arop fárakap onomp ninikaok nap táman nkea, yumo kor mántwaok kipo. ✧ ¹⁸ Kápae kare por ono wae yumwan sér i konampan, taknámp oukoumwan kor ono émria yumwan sénampon: Kápae kare arop Kraiso yaop-wae porokopramp fek sumpwinámp karan yopornap arop yakáp napon. ¹⁹ Kwar kareran ník moria, námokuráp pourou yaewour naenámpan ankank táman Kwarén nap niamp lotu napon. Aeria aropan pwarápae sánk konámp nkwakwe make ninik táman warákarrá tére napon. Aeria am fárakap te apárokamp ankankan saráp ninik napara, am fárakap te yaomwi mek pik mwanapon. ✧ ²⁰ Aeno nomo Kwaromp némpouk pok mwanámp kounteouráp arop yakápria, nomo Jisas Krai Tokwae Kar yámar me pwarará ékia nomwan warko érékép naenámpan 'Koupour ékae!' karrá yépék námpono. ✧ ²¹ Mao maomp kárakáre fek kápae kare ankank mao námokuráp yae ankore mek párapok tenánko, yakáp mwanapon. Am take kárakáre fek táman, mao te fwap nomp nkwakwe make touwe sámpea sumpwi konap pourou máte arákarea, mao námokuráp pourou niamp kwapwe kare yoroi pap naenámpon. ✧

4

Nomo ninik kwapwe sámprá nonopok warákár mwanámp kar

✧ **3:9:** Ro 3:21-22 ✧ **3:10:** Ro 6:3-5 ✧ **3:11:** 1 Ko 15:23 ✧ **3:12:** 1 Ti 6:12 ✧ **3:14:** 1 Ko 9:24
✧ **3:15:** 1 Ko 2:6 ✧ **3:17:** 1 Te 1:7 ✧ **3:19:** Ro 16:18 ✧ **3:20:** Ef 2:6 ✧ **3:21:** 1 Ko 15:28

¹ Ae naenámpara, ononamp fákáre, yumo onomp má kar sénampnámp taknámp yumo ankár Tokwae Karént kárakáre fek fokopeyakáp kipo. Ono yumwan warákár tokwaeria, yumo panek yakáp napara, yumwan yonkwae touwe konampono. Ono tére kárakáre nanko, am fek yumo Kwarén mér napo, am támao onan e tokwae kwapwe sáp nánko, ono warákár nampono. ✧

² Yumo Yuodia ntia Sintiki yumo wawenke! Yumo te Tokwae Karamp arop fint ankárankamp firápara, yumo te ankár énékér ankárankamp ninik sámp kipo. ³ Tá onont tére konap arop kwapwe e! Amo ankár am yupuyaran yaewourampo. Am te apae riteanápe, ono Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáprá tére nanko, am yupuyar, tá Klemen ntia ankwap fárakap onont tapokwapea tére konapono. Am fárakapamp e te yiki yakáp mwanap eráp buk fek yak námpono. ✧

⁴ Yumo ankár Tokwae Karan warákár saráp yakáp kipo. Ono warko sénae: Yumo ankár warákár kipo.

⁵ Tokwae Kar ék naenámp ke waeman wonae fik námpono. Aenámpara, yumo ankár ponankor aropan sánánkar porokwe fek napo, am fárakap yiráp kwapwe kare ninik nkeanápono. ✧ ⁶ Yumo te apae ankank koropantá ninik tokwae kwapono. Kápae kare por yumo apae ankank sámp mwaria Kwarén sénap te, yumo ankár 'Aesio'rá séria 'Yinan yaewourae' ria Kwarén sér kipo. ✧ ⁷ Tá Kwaro nomwan ti-sáp konámp yonkwae porokwe te tokwae kwapwe ara, arop nomo youroukoupia maomp fi kor mér mwanámp pourou mono. Yumo Jisas Kraisént koumpá yakáp napara, am yonkwae porokwe yiráp ninik sámp-fákeyak nánko, yumo yonkwae porokwe fek yakáp mwanapono. ✧

⁸ Ononamp fákáre, ono yumwan ankwap kar sénae nae. Ankár máamá kwapwe kare ninik, tá aropao nkea Kwaromp e sakap konap ninik mámao yiráp ninik mek top koupourano: Kare kar i konap ninik, te arop nkeaka ampaok tukup mwanap kwapwe kare ninik, yae-párak karenámp ninik, yiki kukurnámp ninik, tá ankwap aropao nke nánko, man yaewour i konap ninik, tá arop kwapwe kare ninik nánko, wawia warákár konap ninik. ⁹ Kápae kare ninik kwapwe te ono yumwan wae yénkép nanko, yumo wae sámp naponno. Aenapara, kápae kare kwapwe kare ninik yumo waeman wawia, wae yumo kareao yi fek onan nke napara, yumo ankár kápae kare por taknámp kipo. Aenapo maok, nomwan yonkwae porokwe sáp konámp Kwaro yumont yak naenámpono.

Polo Filipai fákáreao námwan ankank nénkapo, warákarámp kar

¹⁰ Oukoumwan te yumo onan aropomp nap táman onan pwar mo nap yénkép nánko, ono Tokwae Karan warákár tokwae nampono. Kare wokwaek te yumo onan ninikapao maok, yumo yaewour mwanap mwae kup te moimpono. ¹¹ Am te 'Ono ankank mo namp'rá ninikria sér mono. Ono apae ankank korop námpan kor, ono wae méri yakrá, 'Fwapono'rá sér i konampono. ¹² Ono fwap ankank moráp arop yak nanamp, tá ono fwap ankank kápae kare sámp nanamp. Tá fir tokwae fánanamp ninik, tá yae-porokwe konap ninikan kor wae mérampono. Tá ankank kápae kare sámp konap ninik, tá ankank moráp arop yakáp i konap ninik, am táman kor ono wae mér nampara, kápae kare apárok, kápae kare ke fek yak nampao kor, ono ankár 'Fwapono'rá sér i konampon. ¹³ Am te apae riteanápe, Kraiso onan kárakáre sáp konámpara, maomp am kárakáre fek tapek ono fwap kápae kare ankank tére nanampono. ✧

✧ 4:1: 1 Te 2:19-20 ✧ 4:3: Ro 10:20 ✧ 4:5: Hi 10:37; Je 5:8-9 ✧ 4:6: Mt 6:25; Ef 6:18; 1 Pi 5:7
✧ 4:7: Jo 14:27 ✧ 4:13: 2 Ko 12:9-10

¹⁴ Aenampan yumo yae-párák onan yaewouria onont kápae sámp naponó.
¹⁵ Yumo Filipai mekamp kóumteouráp arop yumoku támao arakrá mérapono: Ono wokwaek Kwapwe Kare Kar farákáp nanamp tére sámpria Masedonia pwarará, akwapamp fek te ankwap sioso onont fokopeyakápria onan ankank sámp moiapono. Aeno yumo saráp am takiapono. ¹⁶ Ono Tesalonika mekwaporok yakamp fek yumo onan kápae kare por tae morok yaewouriapon.
¹⁷ Máte ono yumwan ‘Ankank sápenk’ ria wumwi mono. Ono ninik namp te, yiráp kwapwe kare ninik ankár akwapea tokwae kar nánko, ono Kwaro nke námp fek te yiráp e tokwae kari yakanoria nampono. ¹⁸ Kápae kare ankank onan pwi námp te, ono wae sámpea pwiria ankwapmwaek kámákár akwap námpono. Yumo onompor Epafroditusomp yaek sámp-kérép napo, am te ono wae sámp nampono. Yumo am sámp-kérép nap te, ofa nánákáre kwapwe Kwarén sánk nap niampono. Kwar te take pourouráp ofa táman sámpria warákár kwapwe konámpono. ¹⁹ Onomp Kwar te kápae kare kwapwe kare ankank Jisasomp yaek nénk námpara, yumo monap kápae kare ankank te Kraiso fwap yumwan pwi pap nae-námpono. ✧ ²⁰ Kwar te mao támao nomp Naropwar ara, nomo ankár maomp eran saráp narek sampok mwaro! Kare tak mwanámpono.

Wae pwar naerianámp kar

²¹ Ono Kraiso Jisasomp kóumteouráp arop yumwan ponankor ‘Gude’rá sér rae. Tá onomp ankwapyae fákáre onont yakáp napao kor yumwan ‘Gude’rá sénapono. ²² Tá kápae kare Kwaromp kóumteouráp arop yumwan ‘Gude’rá sénapono. Tá ankwap farákáp Sisaromp nap mek tére konap aropao kor warákár tokwae fek am ‘Gude’ kar yumwan sámp-kérép naponó. ²³ Ono ninik namp te, Jisas Kraiso Tokwae Karao námokuráp ninik fek yiráp waempént yakrá, yumwan yaewour saráp yakanoria nampon.

Polo Kolosi Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisaso pok tenánko, 32 yopwar niamp arake fek, Polo Rom mek kalabus mek yakria Kolosi mekamp siosompor kumwia Tikikus ntia Onesimusomp yaek sámp-kérép námpon. Ankwap pas te Filemonompor méntér sámp-kérép námpon.

Wokwaek te Polo Efesus mek Kwapwe Kare Kar farákápámp ke fek, taun Kolosi wonae fik tae morok yak námpara, mao Epafrasén sámp-kérép nánko, mao Kolosi mek akwapea Kwapwe Kare Kar farákápámpon.

Aempan maok, wakmwaek Epafras nke nánko, arop ankwap fákáre Kolosi mekamp siosomp Kwarén mérnáp sámpá yampourou napantá, Polo am fárákapamp ninik mek kárákáre sánkria máma pas kumwimpon.

Tá Polo ankwap kar arakrá sér: Kwaro Jisasomp yae kor fek kápae kare ankank yoroimpon. Kwaro Jisasén sámp-kérépámp te, kápae kare ankank Kwaronámpok tia koupoukour naenámpria ninámpon.

1-2 Taun Kolosi mek yakápnáp sios kounteouráp arop e! Ono Pol onan Kwaro aposel yakaerianánko, ono Kraís Jisasomp aposel yak nampon. Ono nomp ankwapnámp Timotint yumo Kraiséén mér nap kárákáre fek yakáp nap, yiráp por má pas kumwi re. Yinomp ninik te nomp Naropwar Kwaro námokuráp ninik fek yumwan yaewour nánko, yumo yonkwae porokwe fek yakáp mwanapria nampon.

Kolosi mekamp arop fárákapao Jisasén mér karenap kar

³ Yino yumwan ninikia Kwarén sénemp fek yino te ankár nomp Jisas Kraís Tokwaeramp Naropwar Kwarén ‘Aesio’rá sér saráp yak konempon. ✧ ⁴⁻⁶ Am te apae riteanápe, yumo wokwaek kar Kwaromp Kwapwe Kare Kar wawia méria, Kwaro yiráp por yámar mek nánapia pátenámp ankankantá yépékrá yakápnáp kar te yino wae wawi nempon. Aenempara, yumo te ankár Kraís Jisasén méria maok, am fek Kwaromp arop fákáreran kor ponankor warákárrá nouroup napon. Yumonkir Kwaromp Kwapwe Kare Kar korop námp wawia, Kwar námokuráp ninik fek aropomp i konámp nkea mériaka, yae-párák kare paokop napo, am Kwapwe Kare Kar támao ankár apár-apár mek kor tokwae yak nánko, yumonapnámp taknámp arop ponankor ankár kwapwe kare ninik fek yakáp napon. ✧ ⁷ Epafras te yino énéenki tére konámpara, yumwan am Kwapwe Kare Kar akwapá farákáp námp te, yino man warákár konempon. Mao te yumwan yaewourrá Kraísomp téreran yae-párák kare tére konámpon. ⁸ Mao koropeaka ‘Yumo Kwaromp kounteouráp aropan nouroup kare nap te, Yiki Kor Spiritao yiráp ninik mek kékéménk nánko napon’rá yinan séri námpon.

Polo Kolosi mekamp arop fákáreran Kwaro kárákáre sánkanoria kar torop-wapimp kar

⁹ Am kar yino kor wawia maok, yino am yae feknámpia yumwan yaewourrá kar toropwapi nempon. Kwaro yumwan yaewouranoriaka Kwarén sér i konempara, yumo te Kwaro yumwan kar sénámp wawia mántwaok mwanapon. Aenapo maok, Yiki Kor Spiritao yumwan nkwakwe make mér kwapwe ntia ninik kwapwe sánk nánko maok, yiráp ninik mek tokwae kari yak naenámppon. ¹⁰ Aenánko maok, yumo fwap Kristen kare paokop

✧ 1:3: Ef 6:18 ✧ 1:4-6: Ef 1:13,15; 1 Pi 1:3-4

mwanap pwi kari yakria maok, yumo fwap Kwaro warákárnámp ninikaok paokop mwanapon. Takria maok, arop aropompria yaewourrá nkwakwe make tére kwapwe napo, yumo Kwarén mérnáp ninikao kor akwapea tokwae kari yak naenámpón. ✧ ¹¹ Yinomp ninik te, Kwaromp kárákáre tokwaerao yiráp ninik mek tokwae kari yak nánko, nkwakwe make ankank kwatae korop námpán kor, yumo kokwae mo, fwap kárákáre fek yakápria maok, am táman kor mént warákárria ¹²⁻¹⁴ Naropwar Kwarén 'Aesio'rá sér mwanapon. Mao te Satanomp kirikipao nomwan sámp-fákeyak námp mekamp éréképriaka, náráp Táráp kwapwe karerént yakápnáp arop fákárerént tapokwapá pwarari námpón. Aenángo maok, Kwaromp Tárápao nomwan yamokwapeaka nomp kwatae ninik ník mo pwarareanángo, nomo amwar yae-párak kare yakáp námpón. Kwar te yumwan fwapokwapia, yumo am wae kwapwe fek yakápnáp arop fárakapént sámp mwanapria ankank kwapwe kare yiráp por nánapia páte námp sámp mwanap pwi napon. ✧

Kraisomp ninik ntia maomp térean sénámp kar

¹⁵ Nomo Kwarén te nke mwanámp pourou mo námpán maok, wae nomo Kwaromp Tárápan nke námp te maomp Naropwar Kwaro kor, take pourourápono. Mao te Kwaromp Táráp, tá kápae kare ankank Kwaro yoroim-pan kámákár akwap námpón. ✧ ¹⁶ Kwaro kápae kare ankank yámar mek yak námp, tá apárok yak námp yoroimp te, Tárápao kor énékér yoroi nepon. Mao te ankank ponankor nomo yi fek nke konámp, tá nomo nke mwanámp pourou monámp ankank, tá nkwakwe make kárákáre kor ensel fákáre, tá nkwakwe make kárákáre kor spirit, tá ponankor nkwakwe make kárákáre tokwaeráp ankank yoroi nepono. Mao am ankank ponankor yoroi nepara, am ankank ponankor te mao námokurápon. ✧ ¹⁷ Mao te ankank wokwaek kar yak mo fek manénkir yakrá, mao námokuráp kárákáre fek má kápae kare ankank má ponankor wokwaek kar forokareakámpán mao ankár yae-párak kare sámp-fákeyak nánko, kwapwe kare yakáp napon. ✧ ¹⁸ Mao te siosomp me koron. Sios te maomp pourounon. Mao te siosomp yiki yak fi kare támaonon. Mao te sumpwiaka am sumpwian kwe-pwarará maomékir fárámpeanámp aropara, amnámp kárákáre fek ankank ponankoran kor kámákár akwap námpón. ✧ ¹⁹ Kwaromp ninik te náráp ninik te ponankor Jisasén sánkea Kwaro námoku am mek top-pwarámpá yak naerianámpón. ✧ ²⁰ Kwaromp ninik te náráp yámar mekamp ankank ponankor, tá apárokamp ankankan kor ponankor wokwaek te paneki yakápia napan, oukoumwan te am ankank tia mao námokunt ankáránkamp ninik fek ankára mek tapokwapea pwar naerianámpón. Aeria námp kwamp, mao Kraiséen yaopwae porokopramp fek sumpwiaerianánko, maomp yiri kwarákarea námp fek táman Kwaro nomp yopor ninik sámp-anámpá pap námpón. ✧

²¹ Wokwaek te yumo kwatae ninik fek panek yakáp napo, am kwatae ninik nap támao nánko, yumo Kwarén yopor-arop yakápiapono. ²² Aeapan maok, oukoumwan te Krai yaopwae porokopramp fek sumpwianánko, Kwaro yumwan am fek fwapokwapia éréképea yumwan námont ankáránkamp ninik fek yakáp mwanapria ninámpón. Mao taki námp te, yumwan éréképá koropea námokuráp wonae fik párapok tenánko, yumo amwar kar yiki kukarrá yakápria, mao nke námp fek yumo kwatae niniki nap yak mo naenámpria ninámpón. ✧ ²³ Yumo wokwaek mérináp mér te ankár am fek táman kárákáre fek yakáp kip. Yumwan kwekár ninik kwataerao éréképea akwap nánko,

✧ **1:10:** Ef 2:10; Fl 1:27 ✧ **1:12-14:** Ef 1:18-19 ✧ **1:15:** Jo 1:18 ✧ **1:16:** Jo 1:3 ✧ **1:17:** Jo 1:1
✧ **1:18:** Ef 1:22-23 ✧ **1:19:** Kl 2:9 ✧ **1:20:** Ef 2:3 ✧ **1:22:** Ef 2:14-16

yumo yiráp Kwaromp Kwapwe Kare Kar wa napao, nánkár wakmwaek yámar mek yakáp mwanap ninik nap pwar mwanape. Ono Pol ono Kwaromp Kwapwe Kare Karamp tére arop yakria, maomp apár mekamp ponankor koumteouráp aropan yino am kar farákáp námpon. ✧

Polo Kolosi mekamp aropan yaewourimp kar

²⁴ Oukoumwan te ono yumwan yaewourria touwe sámp nampan warákár nampon. Ono Kraisomp siosén yaewour nae namp te, Kraisomp pourouno. Kraiso siosén yaewour riaka sámpámp touwe tokwae te oukoumwan pwar mono. Am touwe onomp pourouk korop nánko, ono sámp naeria namp te, Kraiso sámpnámmp touwe méntér pwianoria nampon. ²⁵ Kwar námoku onan sios mek téreaerianánko, ono yumwan yaewour riaka farákápnamp kar máte Kwaromp karan ponankor farákáp nampon. ²⁶ Má kar máte wokwae kápae kare ke fek te mek wouroumpeyakánko, ponankor arop fárakap te am kar mér moiapon. Aeno oukoumwan te Kwaromp ponankor koumteouráp aropao nke nap fek wae érik korop námpon. ✧ ²⁷ Kwaro am táman náráp finoria nomwan yénkép námmp te, nomo wae mér námpono. Má kar mek wouroumpá yakeakámp te kwapwe kare ara, arop ankwap fi ponankoran kor yaewour naenámpon. Mámá kar mek-wouroumpeyak námmp te arak naenámpon: Krai yumont yak námpara, mao yumwan éréképá pokeanánko, méntér yámar mek wae kwapwe fek yakáp mwanapan yépék napon. ✧ ²⁸ Yino te ponankor ankákáránk aropan Kraisomp Kwapwe Kare Karan farákáp konámpon. Yino te kwapwe kare ninik ntia kwapwe kare méraok am fárakapan yénkria, kárakáre kor kar farákáp námmp te, am fárakap kárakáre kor Kristen yakáp napo, yino am fárakapan Kwaronámpok éréképá tukupá párapok mwaria námpon. ✧ ²⁹ Aeria namp kwamp maok, ono ankár kárakáre fek térea wae namp te, Krai námoku onan kárakáre sámp námmp fek nampon. ✧

2

Polo Kolosi mekamp sioso Kwarén mér napan ninikimp kar

¹ Onomp ninik te yumo ntia taun Leodisia mekamp arop, tá arop ponankor onan nkea mér mo napan kor, man yaewourrá térea wae namp aran mérenkria nampon. ² Ono térea wae konamp te, am támao yumwan yaewourria, yiráp ninik mek kárakáre sánk nánko, nonopok nounourouprá wonae fik kari yakáp mwanapria ni konampon. Onomp ninik te, yumo kwapwe kare ninik sámpea napo maok, am támao yiráp mérnamp ninik kárakáre sánk naenámpra nampon. Onomp ninik te yumo ankár Kwaromp kar fi mek wouroumpeyak námmp fwapi mérenkria nampon. Krai te námoku támao am mek wouroumpeyaknámmp kar fi korono. ✧ ³ Kwaromp nkwakwe make ninik kwapwe ntia mér kápae kare te Kraisomp ninik mek yak námpara, stua mek kápae kare nkwakwe make ankank kwapwe kare top-pwarámpeyak námmp niampon. ✧

⁴ Onomp ninik te arop ankwapao yumwan kwekárá kar porokweantánoria namp kwamp, yumwan má kar má sér rae: ✧ ⁵ Ono te yumont yak moria panek yak nampao kor, yumwan ninik namp te wae ono kareao yumont yak namp niampara, yumo yae-párak téreria Kraiséén mér kárakáre napan ono nkea warákár nampon.

Nomo ankár Kraisént yakria yiki yak mwanámmp kar

✧ 1:23: Hi 6:11 ✧ 1:26: Ef 3:3-6 ✧ 1:27: Ef 1:18-19 ✧ 1:28: Ef 4:13 ✧ 1:29: 1 Ko 15:10
✧ 2:2: Ef 3:3-4 ✧ 2:3: 1 Ko 1:30 ✧ 2:4: Ro 16:18

⁶ Yumo te wae Jisas Kraiss Tokwae sámp napara, ankár mént koumpea paokop kip. ⁷ Yumo ankár méntér koumpea kárakáre yakáp nap te, yaoao kwar mek arák mek karaok pikeyak nánko, yao kárakáre yak konámp niamp, tá nap oumpwar fek ti tenapo kárakáre yak konámpnám taknámpi yakáp kipo. Yumo ankár am Kwapwe Kare Kar yino yumwan yénkrá farákáp námptáman mér kárakáreria, kápae kare por ankár Kwarén ‘Aesio’rá sér kipo. ✧

⁸ Yumo te fwapnae karia mér kar kip: Takria arop ankwapao yumwan apárokamp mérap kar mwar sankoropea yumwan farákáp napo, am kar támao yumwan poupwékápia sámp-fákeyak naeane. Takrá paokopnap arop fákáre te Kraissomp karan farákáp mono, tékénou kar, tá yámar ntia apár poukeyak konámp spiritamp karan farákáp konapon.

⁹ Yumo te wae mér napon: Kraiss te arop nomo niamp arákareanáko, Kwaromp kápae kare ninik ponankor te maomp pourou mek top-pwarámpá yak námpon. ✧ ¹⁰ Kraiss te ponankor ankank poukeyak konámp kárakáre tokwaeráp spiritamp yépe kor tokwae yak námpon. Yumo te Kraisént koumpá yakáp napara, Kwaro yumwan yiki yak sánk nánko, am yiki yak te yumwan top koupouri yak naenámpon. ✧ ¹¹ Yumo ankár mént kari yakria yípi fárakapnap ninik am te pourou yípi fekamp mono. Yumo Kraissomp ninikaok tukupria, wokwaekamp ninikamp yae ankore mek yakáp mo nap, am te yípi fárakap kare támaono. ✧ ¹² Yumo ént mek nér nap te, Kwaro Kraisént yumwan apár me mek kák námpra yénkép napon. Tá yumo Kwaromp kárakárerio Kraisen apár me mekamp fárámpea papámpan mér napara, yumo kor ént meknám forokor nap te, yumwan Kraisént apár me mekamp fápárámpea kák námpan yénkép námpon. ✧ ¹³ Yumo wokwaek te Juda mo ara, loak tukup moria, nkwakwe make kwatae ninikaok paokop napo, am támao yumwan surumpwirá kák nám niamp námpon. Aenámpan maok, am ke fek táman Kwaro yumwan yaewour nánko, yumo Kraisént yiki yak sámp napo, Kwaro yiráp ninik kwatae am ponankor tirá épér námpon. ✧ ¹⁴ Nomp nkwakwe make ninik kwatae nám, tá maomp loao nomwan sámp-fákeyak námpan kumwi tari nap te, am ponankor warko Kwaro námoku yaopwae porokopramp fek pukupia ponankor torokoria pwate námpon. ✧ ¹⁵ Mao te yaopwae porokopramp fek kápae kare yao-pwaeráp kwataeramp kárakáre tokwae ponankor tirá épéri pwate námpan, arop nke nap fek am fárakap te kárakáre mo, kánanke kwataenorá yénkép námpon. ✧

‘Nomo wae Kraisént sumpwi námpara, nkwakwe make lo te nomwan yaewour mono’rá sénámp kar

¹⁶ Aenámpara, arop ankwapao yumwan fir fári konap lo, ént fári konap lo, yopwar méntép koupoukour konap yae, yunk méntép, tá sabat yae méntép koupoukour konap táman yumwan mántwaok mwanapria sénapo, táman woupwi pap kwapono. ✧ ¹⁷ Am lo karaok térerá tukupnap ke te youpoukwap yak mono, wakmwaek korop naenám ankankan wounáp námpon. Aeno Kraiso maok ankár kare kar ankankono. ✧ ¹⁸ Táte arop ankwap yumwan yémén nkenám ankankan farákápra, ‘Yumoku te wampwe pwarará, ensel fákáreran lotuenk’rá sénánko te, yumo mao numwar yumwan apárok sámp-anámpanoria yénképá yakápi kwapono. Take pourouráp arop te wokwaekamp ninikaok yarak námpano maok, námoku te mér kwapwerápao namp ritea námpon. ✧ ¹⁹ Aenámpano maok, mao te nomp yépe kor kare Kraisen te warko sámp-fákeyak mo, pwar námpon. Am yépe kor te nomp pourouan fir nénk

✧ 2:7: Ef 3:16-18 ✧ 2:9: Jo 1:14,16 ✧ 2:10: Ef 1:21-22 ✧ 2:11: Ro 2:28-29 ✧ 2:12: Ro 6:4-5
 ✧ 2:13: Ef 2:1,4-5 ✧ 2:14: Ef 2:14-16 ✧ 2:15: Kl 1:13 ✧ 2:16: Ro 14:1-12 ✧ 2:17: Hi 10:1
 ✧ 2:18: 1 Ko 4:6

nánko, am támao ke mekmwaek, arák mekmwaek ankank pourouk yae-párák nonopok toukouri yak konámpon. Aenánko maok, pourou Kwaro ninik námpaok akwapea tokwae kari yak konámpon. ✧

²⁰ Yumo te waeman Kraisént sumpwi napo, yámar ntia apár taokeyak konap spirit yumwan warko sámp-fákeyak mo nap te, apaerá yumo warko apárokamp aropamp paokop niamp napon? Apaeritea yumo warko nkwakwe make loaok paokopria, ²¹ nkwakwe make ankank kákánkrá wurirá paokop napon? ✧ ²² Take pourouráp lo te nomo yae fek yoronámp ankankan sérar námpara, koupour kar tomore konámpono. Am lo te arop fárakapao saráp papea napan, nomwan ampaokenkria yénk i konapon. ✧ ²³ Tá kare, am take pourouráp lo te námwan, námoku te wampwe pwarará, enselén loturá, nomp pourouan fopwaoka wae námpon. Aenánko, arop ankwap fárakapamp ninik te, am lo te kwapwe kare ninik ntia yonkwae kourwaok akwap námpan mpwe napon. Aenapan maok, am lo te nomwan yaewour nánko, nomo nomp pouroukamp nkwakwe make ninikan kwe-pwar mwanámp pourou mono.

3

Kwaro nomwan Jisasént fárámpá papámp kar

¹ Kwaro yumwan waeman Kraisént fápárampea kák námpara, yumo te ankár narekamp ankankan saráp térerá sámp kipo. Am narekamp némpouk te Kraiso Kwaromp yae-párák mwaek náráp sia king fek tank námpon. ✧ ² Yumo te ankár kápae kare por narekamp ankankan saráp ninik kip. Apárokamp ankankan te niniki kwaponno. ✧ ³ Yumo te sumpwi tenap niampria, Kwaromp wonae fik yakáp napo, Jisasomp pourou yumwan nánkárápá yak námpon. ✧ ⁴ Krais te yiráp yiki yakáp mwanap fi támao ara, nánkár wakmwaek érik korop nánko, yumo kor mént érik Kwaromp wae kwapwent korop mwanapon. ✧

Nomo wourékam arop yakápnámp kar

⁵ Aenámpara, yumo te má apár mekamp kwatae ninik yiráp ninik mek yak námp ankár tirá wour kipo. Ono sénamp te ará ninikan sénampon: Kokopor i konap ninik, oumnámp ninik, tá yi fek nkea ninik mek saráp kwatae ninik i konap ninik, tá ankár kwataenámp ankankan saráp ninik kárákáre konap, tá arop ankwapamp ankankan nkea kíkiank i konap ninik. Am kíkiank i konap ninik am te kwekár kwarén lotunap niamp ninikono. ✧ ⁶ Am taknap arop fákáre Kwaromp karwaok tukup mo i konapara, nánkár Kwaro am arop fákáre ponankoran touwe kwatae nénk nanampria nánapi tenámpon. ✧ ⁷ Wokwae te yumo kor am takap arop fákárerént paokopria ponankor am ninik takiapon.

⁸ Aeapan maok, yumo oukoumwan te ankár ponankor tirá épér kipo. Am tirá épér mwanap ninik te ará: Yonkwae pwarámpará yopor i konap ninik, tá arop ankwapan kokwarokria, apae fek sámp-wouroump naerá ninik i konap ninik. Wouroumpará oumnámp kar sér i konap ninik te yiráp táp meknámp kánanke oukur naeane. ⁹ Yumo te yiráp ankwapyaenápen kwekári kwaponno. Am te apae riteanápe, yumo manénkir sámpea paokopinap ninik kwatae wae pwarará, ¹⁰ Kraisomp wourékam ninik fek paokop naponno. Kwaro yumwan wourékam arop yoroi papria, mér kwapwe nénkria, yumwan yaewour nánko, maomp ninik niampi yakáp naponno. ✧ ¹¹ Aenámpara, nomo am wourékam yoronámp arop te nomo ponankor waeman ankárankamp pourouráp yakáp námpon. Aenámpara, nomo warko arakrá ninik mwareano: Nomo te mwar

✧ **2:19:** Ef 4:15-16 ✧ **2:21:** Ga 4:3-5,9 ✧ **2:22:** 1 Ko 6:13 ✧ **3:1:** Mk 16:19 ✧ **3:2:** Mt 6:33
 ✧ **3:3:** Ro 6:6-7; 2 Ko 5:17 ✧ **3:4:** 1 Jo 3:2 ✧ **3:5:** Ef 5:3-5 ✧ **3:6:** Ro 1:18 ✧ **3:10:** Ro 12:2; Ef 4:25-32

Grik fi, tá mwar Juda fi, yipi fárákap konap, yipi fárákap mo i konap, moumountukri kar, tá nkwakwe make fi arop, ankwapamp tére konap arop, amwar yaknámp aropono. Am te apae riteanápe, Kraiso saráp yakria, mao námoku ponankor nomo ou mek yak námpono.

Nomo ankár aropomp i konap ninikan sámp mwanámp kar

¹² Kwaro yumwan yonkwae touwea waeria nárápria nánkárápeanánko, yumo te Kwaromp arop fi yakáp napara, yumo kor ankár take pourouráp ninik sámpeaka arak kip: Yumo ankár arop ponankor yonkwae touweriaka fwapnae karia yaewour kip. Yumokunap ninik te ankár apárok sámp-anámprá, arop sánánkar porokwe fekria maok, yumwan nkwak mak napo kor, koupour nopok mwaria yonkwae pwarámp kwapono. ✧ ¹³ Yumo ou mek nonopok kar séri tenap yak nánko te, yonkwae porokwe fekria am ninik nik mo, pwar kip. Kwar Tokwaerao yiráp kwatae ninik tirá épéri námpara, yumo kor tak kip. ✧ ¹⁴ Arop yonkwae touwe konap ninik te ponankor kwapwe kare ninikan kámákár akwapria, am kwapwe kare niniként tapokwapea, énéni tére konámpon. Ae konámpara, yumo ankár arop ankwapan yonkwae touwe kipo. ✧ ¹⁵ Krai te nomwan yonkwae porokwe sámp konámpara, kwatae ninik yak nánko, am yonkwae porokwe yak mo i konámpon. Tá ninik kwapwe fek yakáp napo te, am yonkwae porokwe ninik támao yak námpon. Kwaro yumwan wumwiria érékép námp te, yumo wae am yonkwae porokwe fek ankárankamp pourou niamp, ankárankamp ninik fek yakáp napon. Tá yumo ankár Kwarén aesiorá saráp yakáp kip. ✧ ¹⁶ Kraiomp kar te ankár yiráp ninik mek kárákáre yak nánko maok, yumo nonopok kar farákápria maok, nkwakwe make kar kwapwe mér mwanapan saráp farákáp kip. Aeria maok, yumo ankár Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, tár kar Kwaromp Buk fekamp sámpriaka, lotu i konap tár karan kor sámpá paokopria maok, yiráp waemp kárákáre naenámp tár karan sámp kip. ✧ ¹⁷ Yumo ankank ponankor tére mwaria nap, tá kápae kare ankank sérar nap ponankor te Jisas Tokwae Karao ninik námpaok tére kipo. Aeria maok, mao yumwan yaewour námpan ninikia Naropwar Kwarén ‘Aesio’rá sér kip. ✧

Kristen yakápnap fiouan sénámp kar

¹⁸ Koumteou yumo te yiráp poumaropao sénap karwaok paokop nap te, Kwaro nke námp fek yae-párák kare ninik napon. ✧ ¹⁹ Poumou-tárápu yumo kor ankár yiráp koumteouran yonkwae touweria maok, am fárákan kar tokwae fek séri kwapono. ✧ ²⁰ Tárápu yumo te ankár yiráp éntupwar naropwaro sénap karwaok paokop kip. Am te Kwar Tokwaerao takenkrianámp ninikono. ✧ ²¹ Naropwaryaenámp, yumo kor yiráp tárápuran youpoukwap yopor saráp yakápi kwapono. Tak napo, yiráp tárápu kokwaeria yumwan warákár mó mwanape. ✧

Taokeyakáp konap arop ntia tére aropan sénámp kar

²² Tére konap arop yumo te yumwan taokeyak konámp aropao sénánko te, ankár mántwaok tére kip. Yumo mao warákáranoria mao nke námp fek saráp tére mwanape. Yumo ankár Kwar Tokwaeran apápria maok, kwapwe kare tére mwanapan saráp ninik kipo. ²³ Apae kápae kare ankank yumo tére nap te fwapnae karia kárákáre fek tére kipo. Yumo aropamp téreran tére napanápe, yiráp Kwar Tokwaeramp téreran tére napon. ²⁴ Yumo takria maok, mérenke: Krai te yumwan taokeyak konámp Arop Tokwae ara, yumo maomp tére

✧ **3:12:** Ga 5:22-23 ✧ **3:13:** Mt 6:14 ✧ **3:14:** Ro 13:8-10 ✧ **3:15:** Jo 14:27 ✧ **3:16:** Ef 5:19
✧ **3:17:** Ef 5:20 ✧ **3:18:** 1 Pi 3:1-2 ✧ **3:19:** 1 Pi 3:7 ✧ **3:20:** Ef 6:1-3 ✧ **3:21:** Ef 6:4

nap fek te nánkár wakmwaek maomp firáp arop ponankoran nopok nénk nanampria nánapitenámp ankank yak námpon. ²⁵ Tá kwatae ninikinámp arop te nánkár námoku ami námp fek touwe kwatae sámp naenámp. Kwar te ankárankamp puri fek arop ponankoran yurukup i konámpon. ✧

4

¹ Arop taokeyak konap arop yumo kor ankár yiráp tére aropan kwapwe kare yae-párak kare ninik fek kipo. Yumo te wae mér napon, yumwan taokeyak konámp Kwar Tokwaerao kor yámar mek yak námpon.

Kwarén kar toropwapria yae-párak kare paokop mwanámp kar

² Yumo te ankár kar toropwap i konap ninikan kárakáre fek sámpá paokopria maok, am kar toropwapnap ninik te fwapnae karia ninik kourria Kwarén ‘Aesio’rá sér kip. ✧ ³ Yumo ankár Kwarén sénapo, yinan kor kar farákáp mwanámp mwae kup kik-pwarano. Mámá kar te wokwaek mek wouroumpeyakámpan oukoumwan te wae érik korop námpon. Aenámpan maok, arop fárakap am kar wa te monoria nap kwamp, onan fákápá páte napon. ✧ ⁴ Yumo ankár Kwarén sénapo, ono Kwaro onan, takrá kar farákápaerianámp ninik fek mámá mek wouroumpeyaknámp kar érik farákár nanampon. ✧

⁵ Yumo te arop ankwap fárakap oukoumwan Kristen mo nap nke nap fek te yiráp paokop fwapia ninik kour fek paokop kipo. Yumo ankwapan yaewour mwanap ke kwaporok pwar mwanape. ✧ ⁶ Yiráp kar te ankár kwapwe kare nánko, arop wa mwar karrá woupwi pap mwanap karan saráp sérar kipo. Yumo ankár arop ponankoran fwapia ninik kouria yae-párak kare karan pwarokwaprá sér mwanapon. ✧

Polo Tikikus ntia Onesimusén Kolosi mek tirá kérépnámp kar

⁷ Tikikus te Kwar Tokwaeramp tére pwar mono, ankár kwapwe kare tére konámp aropono. Mao te nomo énénti tére konámp támaonon. Aenámpantá ono man warákár tokwae nampono. Mao te ono tére namp yumwan sénaenámpono. ✧ ⁸ Ono yumonapok man sámp-kérép namp te, yino te mokoprá yakáp námpaoeanrá yumwan farákáprá sénánko, yumo wa napo, am támao yiráp waempén kárakáre sánk nánko, warákár mwanapon. ✧ ⁹ Onesimus te tére kwapwe konámpantá ono man warákárampono. Mao te nomp ankwapnápara, ono man Tikikusént akwapenkria sámp-kérép nanko, akwap nep te, yumwan mapek koropánknámp ankank ponankor farákáp nenep. ✧

Polo Kolosi fran ‘Gude’ rimp kar

¹⁰ Aristarkus te yinan fákapea páte napo yak nempao, mao kor yumwan ‘Gude’rá sénámpon. Tá Barnabasomp naompnáp Mak, mao kuri yumwan ‘Gude’rá sénámpon. Mao yumonapok akwap nánko te, ono wae manénkir yumwan sériámpnámp taknámp, yumo man warámp kipo. ¹¹ Tá Jisas, ankwap e te Jastus, mao kor yumwan ‘Gude’rá námpon. Juda fi meknámp te, am yininkaopwe támao mwar Kristenia, onan yaewour kwapwerá téreria arop Kwaromp firáp yakápenkria kar farákáp námpon. ✧ ¹² Epafras kor yumwan ‘Gude’rá sénámpon. Mao te Krai Jisasomp térenámp arop, yiráp nouroup támao ara, ankár Kwaro yumwan yaewouranoria arakrá kar toropwap saráp yak konámpon: ‘Yumo ankár kárakáre fek fokopeyakria, yumo ankár arop méri yakáp konapnámp araknámpi yakria maok, Kwaromp kar te

✧ 3:25: Ap 10:34 ✧ 4:2: Ef 6:18 ✧ 4:3: Ef 6:19 ✧ 4:4: Ef 6:20 ✧ 4:5: 1 Te 4:11-12 ✧ 4:6: Ef 4:29; 1 Pi 3:15-16 ✧ 4:7: Ef 6:21 ✧ 4:8: Ef 6:22 ✧ 4:9: Fm 10 ✧ 4:11: Ap 27:2; 12:12

kare karonoria mér kárákáreria, yumo ankár Kwaro takenkria warákárnámp nínikaok saráp yakáp mwanapon'rá sér i konámpon. ¹³ Ono man te waeman mér namp kwamp yumwan sér rae: Mao te térea waenámpara, yumwan yaewouria maok, tá Leodisia ntia Hierapolis mekamp aropan kor mént yaewour námp. ¹⁴ Luk te nomp dokta kwapwe kare nomo man warákár konámpara, mao ntia Demas yumwan kor 'Gude'rá nepon. ✧

¹⁵ Yumo ono 'Gude'rá namp máamá Leodisia mekamp nouroup fákáreran séria maok, Nimfa ntia sios arop maomp nap mek koupoukour konapan méntér onomp 'Gude' má sér kipo. ¹⁶ Yumwan sánknamp pas má nkea fákeyakrá warko Leodisia mekamp siosén sánk kip. Tá Leodisia mekamp siosén sámp-kérépnamp pasan nopok kor nkeaka yumwan sánk mwanapon. ¹⁷ Yumo Arkipusén arakrá sér kip: 'Amo Kwar Tokwaeramp tére sámpea tére nap am pwar kwapono. Ankár fwapnae karia taokeyakrá fwapi téreamp'rá sér kipo.

¹⁸ Ono Pol onokump yae fek yumwan 'Gude'rá sénamp kar má kumwi nampono. Yumo te ankár ono kalabus mek yak nampan onan nínik kipo. Ono nínik namp te, Kwaro námokuráp nínik fek yumwan yaewouria yumont yakanoria nampon.

Polo Tesalonika Firampor Manénkir Kumwimp Kar Mekia Akwapnámp Kar

Jisaso pok tenánko, 20 yopwar niamp arake fek Polo taun Korin mek yakria, Masedonia mekamp taun Tesalonika mekamp siosén mamá pas kumwimpono. Arop ankwap fárakap te Polo mamá pas manénkir kumwi námprá ninik napon.

Mao yininkan yarak námp fek taun Filipai pwarará akwapea Tesalonika mek Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp nánko, kápae kare arop maomp kar wawia Kristen napon. Aenapo, Juda ankwap fárakap am nkea kokwarokria Polén mwaria napo, Kristen fárakap man sámp-kérép napo, mao Korin mek akwapámpo.

Ankwap arop fárakapao am Kristen fákárean sámpá yampourou napo, am fárakapao Kwarén kárakáre fek mériaka, nonopok nounouroup napan Polo wawia, Kwarén 'Aesio'rá sénámpon. Tá ankwap te, am Kristen fárakap 'Jisas arákarrá korop námp fek sumpwinap arop ferámp mwanap mér moria, am te mokop naenámpon?'rá turunk napo, Polo nopok Jisas mokopia ékia man mérnáp aropan éréképea pok naenámpan érik sénámpon. Tá mao am fek sérrá, 'Yumo yae-párak kare ninik fek yakáprá nánap kip'rá sénámpon.

¹ Taun Tesalonika mek yakápnáp sios koumteouráp arop e! Yino Pol, Sailas, Timoti, makia yino má pas má kumwia yumo Naropwar Kwar ntiaka Jisas Krai Tokwaerént koumpá yakáp nap, yiráp por kérépreano. Ono ninik namp te, Kwaro yumwan ninikia yaewouria yumwan yonkwae porokwe sánk nánko, yumo yonkwae porokwe fek yakápenkria nampon.

Tesalonika mekamp aropao Kwarén méria yae-párak yakápnáp kar

² Yino te ankár kápae kare por yumwan ninikrá Kwarén aesioria, kar toropwap námp te, yiráp e kouroumpea Kwarén sér i konámpono. ✧ ³ Yino yumo Kwarén mér nap fek kwapwe kare ninik sámprá, yumo arop ankwapan yonkwae touwe nap fek táman térea waeria, nomp Jisas Krai Tokwae Karantá yépék te pwar mo napan Kwarén sénámpon te kokwae mo i konámpono. ⁴ Kémpiyae tárápu, yino wae mér námpon: Kwaro yumwan nourouppria náráponoria nánkáráp námpara, yumo te ankár maomp karenono.

⁵ Am fi te ará: Yino sankoropea farákápnámp Kwapwe Kare Kar máte kar mwar farákáp námpanápe, mono. Máte ankár Yiki Kor Spiritao yoronámp kárakáre méntér akwap nánko, yumo am kar te kare karonoria mér kare napon. Yino yumont yae-párak yakáppria yumwan yaewourinámp kwapwe kare ninik te yumoku wae mér napon. ✧

⁶ Yumo wae Kwaromp kar wa napo, am fek yumwan kápae kare touwe korop námpan maok, yumo Yiki Kor Spiritao sánknámp warákár sámpea, yino i konámp ninikaok, tá Tokwae Karaoinámp ninikaok napon. ✧ ⁷ Aenánko maok, yumo yiráp ninik kwapwe am te Kwarén mérnáp arop apár fi Masedonia ntiaka Akaia mekamp aropan yénkép napon. ✧ ⁸ Kwaromp kar yumo farákáp nap te Masedonia ntiaka Akaia mek saráp wa mono, waeman némp-némp akwap nánko, yumo Kwarén mérnáp kar wae wa napara, yino te ampok tukupea kar farákáp mwanámp tére yak mono. ✧ ⁹ Am arop fárakapao yumo

mér napan yinan arakrá sér, ‘Yino yumonapok tukup nánko, yumoku karerao yinan, yumo fwaprá korop naponoria warákárria yinan farákáprá, “Yino te wae kwekár kwar pwararea yiki yak konámp Kwar kareaonámpok tukupria, Kwaromp tére konámp arop yakáp mwaria námpon”rá séri nap’rá séri napon. ¹⁰Te am fárákapao sérrá, ‘Yumo Kwaromp Táráp Jisas Kwaro apár me mekamp fárámpá papámp te, warko yámar meknámp ék naenámpria yumo yépékrá yakáp napara, Kwaromp yonkwae pwarámp wakmwaek korop naenámp mekamp yumwan Jisaso érékép námp’an sénapon. ✧

2

Polo Tesalonika mek téremp kar

¹ Ankwapyae fákáre, yumoku te wae mér napon, yino wokwaek kar yumonapok tukupeaka téremp te am tére kwaporok moyak mono. ² Yumo te waeman mér napon, yino oukoumwan yumonapok korop mo, Filipai mek yakáprá tére námp fek, yinan touwe sáприя yinan wouroump napon. Aeapan maok, yino yumonapok korop námp fek te, Kwaro yinan kárákáre sáп nánko, arop ponankor yinan taokorapan kuri, kwe-pwararea pirikimp mono, kárákáre fek fokopeyakáprá yumwan Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámpon. ✧ ³ Yino yumwan Jisasén mérenkria farákápnámp kar máte yino ankwap ninik mek yak nánko, poupwekápria épérépnámp ninikaokria farákápnámp kar mono. ⁴ Kwar námoku yinan nkea younkoupia sérrá, ‘Fwap náráp Kwapwe Kare Kar farákáp mwanap’ ri tari námpara, yino am kar táman farákáp námpon. Apae aropao yinomp tére nkea warákár mwanapria tére námpanápe. Kwaro námoku yinomp ninik youroukoupia mao saráp yino térenámp warákár naenámp. ✧ ⁵ Yumo te wae mérapono: Yino te yiráp ankank sámp mwaria kikiankrá kar porokwerá kar farákáp mono. Kwar námoku yinomp ninik mek youroukoupia mér námpon. ✧ ⁶ Tá kare, yino te Kraisomp aposel yakáp námpan maok, yino te yumo, tá arop ankwap fárákapao kor yinan e tokwae sápenkria tére mono. ✧ ⁷ Yino yumont yakria yumwan taokeyak námp te éntupwaro tárápuan porokwe fek taokeyak námpnám araknám námpon. ⁸ Yino te yumwan yonkwae touwe námp kwamp maok, yino yumwan Kwaromp Kwapwe Kare Kar má farákáp námpon. Am táman saráp mono. Yino te yumwan yaewourrá sumpwi mwanámp nánap námpon. Am te apae riteanápe, yumo yinomp nouroup kar yakáp napantá námpon.

⁹ Ankwapyae tárápu, yino yumont yakáp námp fek kápae kare térea wae námp te yumo wae mér napon. Yino te ‘Yinan fir sápenk’rá sérantá námp kwamp, yinoku kor Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápria maok, yinokump ankank mént térerá paokopria, wae fek, tá kumuruk kor mént térea wae námpon. ✧

¹⁰ Yumo te waeman mér, tá Kwaro kor yino Kwarén mérnep arop yumwan tére námp te wae mér námpon. Yino am yumwan yaewourrá térenámp ninik te yae-párak kareria yiki kukur námpara, kwatae ninik moi námpon. ¹¹ Yumo te waeman mér napon, naropwaro náráp tárápuan taokeyakrá fwapokwap i konámpnám taknám, yino kor yumwan ankákárankrá yiráp ninik fwapokwapria, kárákáre sámpenkria farákáprá sénámpon. ✧ ¹² Kwar te yumwan mao náráp firáp taokeyak námp mek koropeaka nomont yámar mek wae kwapwe sámp mwanapria wumwi námpon. Aenámpara, yino yiráp ninik

✧ 1:10: Mt 16:27 ✧ 2:2: Ap 16:19-24 ✧ 2:4: Ga 1:10 ✧ 2:5: Ap 20:33 ✧ 2:6: Jo 5:41,44
✧ 2:9: 1 Ko 4:12 ✧ 2:11: 1 Ko 4:14

mek kárakáre sánkria fopwaokrá, ‘Ankár Kwaromp ninik pwi yaknámpaok saráp paokopenk’ ria sénámpon. ✧

Tesalonika mekamp Kristen fákárerao Kwarén méria kárakáre fek fokopeyakápnap kar

¹³ Tá yumo yino Kwaromp kar farákápánko wawia mér napantá, yino Kwarén aesiorá saráp yakáp konámpon. Am yumo sámpnap kar te aropamp kar niampnan sámp mono, Kwaromp kar kare karan wa napara, am kar támao Kwarén mérnápnap arop fárakap yiráp ninik mek tére kárakáre námpon. ✧ ¹⁴ Onomp ankwapyae fákáre, yumo te Judia mek yakápnap sios fákáre Kraiss Jisasén méria, Kwaromp koumteouráp arop fárakap yakápiap niamp napon. Am fárakap te Juda fákáreramp yae kor fek touwe sámpap niamp, yumo kor taknápnap yiráp némpoukamp arop ankwap fárakapamp yae kor fek touwe sámp napon. ✧ ¹⁵ Am Juda fi te profet fákáreran tirá wouritea, tá Jisas Tokwaeran sámp-wouroumpea napan, yinan kor yérépe napon. Am taknap ninik te Kwaro warákárnápnap ninik kwe-pwararea, kápae kare aropan kor yopor napon. ✧ ¹⁶ Am fárakap te yinan kor arop ankwap firan Kwaro warko éréképnap naerianápnap kar farákápnap mwarianánko, mwae kákar napon. Am tak nap te, kápae kare por takrá tukup napo, am fárakapamp kwatae ninik akwapea tokwae kari yak nángo, Kwaromp yonkwae pwarápnap am fárakapamp pourouk koropea yakanoria napon. ✧

Polo warko Tesalonika mek akwap naeria ninik tokwaenápnap kar

¹⁷⁻¹⁸ Aeno ono yinoku tére nápnap sénae rae: Onomp arop fákáre, yino yumont yakápnap mwarianánko, Juda firao yinan yérépeapo, yino fae tákáre ke fek yumwan pwar korop nápnap fek yino kweri tárápu arákari námpon. Kareno, yino te yiráp pourou kare nke mwanápnap maok, yinomp ninik te yumont yak námpon. Aeria yino yumwan koropá nke mwaria kárakárerá mwae kup oupourouk námpon. Onoku kor korop naeriaka nkwakár korop nae, makár korop naeriaka, ninikrá yákar nanko, Satano yinan taokorámpon. ¹⁹ Nánkár nomp Tokwae Kar Jisas éknápnap ke fek te, apae ankankao yinan yaewour nángo, kárakáre fek fokopeyakria, mao nke nápnap fek warákár mwanápnap? Yino te apae ankank maonápnapok santukup nángo, am támao yino yae-párak tére nápnap yéknépnap naenápnap? Yino am tére nápnap fek sámp mwanápnap te yumo támaono. ✧ ²⁰ Ye, yumo támao maok yinomp e tokwae sámpria warákár mwanápnap támaono.

3

Polo Timotin Tesalonika mek sámp-kérépnápnap kar

¹ Yino yumonapok korop mwarianápnap, mapek saráp yakrá yépnep te kokwae nápnantá, Sailas yino mwar Atens mek mamek yakria, ✧ ² yino yiráp nouroup Timoti sámp-kérépnep nenko, akwapea yumo Kwarén mérnápnap yaewourria kárakáre nénkanoria nempon. Mao te yinont Kwaromp téreria Kraissomp Kwapwe Kare Kar farákápnap konápnap aropono. ³ Takria yumo ankwap fárakap, arop ankwap fárakapao yumwan nkwakwe make sokoro napo, am táman nkea apápnariaka Kwarén mér napan pwarantánoria nampon. Yumo te wae mér napon, am te Kwaro yumo am táman sámpenkria ninik nápnap támaono. ✧ ⁴ Yino yumont yakria ‘Yumwan wakmwaek nkwakwe make sokoro mwanap’rá sérip te, am támao yumwan kare korop nángo, yumo wae mér napon. ✧ ⁵ Aeria nápnap kwamp, ono te warko yépnep mono. Ono

✧ **2:12:** Fl 1:27 ✧ **2:13:** Ga 1:11-12 ✧ **2:14:** Ap 17:5 ✧ **2:15:** Ap 2:23 ✧ **2:16:** Ro 1:18
✧ **2:19:** Fl 4:1 ✧ **3:1:** Ap 17:15 ✧ **3:3:** Ap 16:1; 2 Ti 3:12 ✧ **3:4:** Ap 14:22

Timotin sámp-kérép nanko, akwapá yiráp mér nkea warko arákarrá koropea onan sénaenámpría nampon. Satano yumwan kwekár nánko, yino tére námpr kwaporok akwapá moyakantáno. ✧

Timoti kar kwapwe sankoropá sénánko, Pol warákarimp kar

⁶Tá Timoti wae arákarrá koropea yinan yumo Kwarén mérnáp kar kwapwe, tá arop ankwapan nounouroup i konap niníkan farákáp námpon. Tá mao yinan sérrá, “Yumo yinan niníkria warákárría yinan nke mwaria niník nap te, yino kor yumwan nke mwaria niníkimpnámpr taknámpr napon.”

✧ ⁷Ankwapyaé fákáre, yino te nkwakwe make niník kápae sámprá yakáp námpráo maok, yumo mér kárakáre fek yakápnáp kar wa nánko, am támao yinan kárakáre sápnámpr. ⁸Yino te wae mér, yumo Tokwae Karént kouplea kárakáre yakáp napo maok, yino kor yumwan nkeaka yiki yakáp námpr. ⁹Yino te Kwarén sér mwaria yumwan niníkria warákár tokwae námpr. Aenámpra, yino te am warákárnámpr niník fek táman Kwarén ‘Aesio’rá sér saráp yak konámprono. ¹⁰Yino te yumwan nke mwaria te ankár wae fek, tá kumuruk kor Kwarén sér saráp yak konámpr. Yumo Kwarén mér nap pwi mo nánko te, yino warko yaewouránko, yumo fwapia mér karenkria námpr.

¹¹Yinomp niník te, nomp Naropwar Kwar ntiaka nomp Jisas Tokwae Karao námoku yinan fwap éréképea yumonapok tirá kérép keponoria nempon. ¹²Yinomp niník te, Tokwae Karao yumwan yiráp niník mek arop ankwapan nounouroup mwanap niník kák nánko, top-pwarámprá yakanoria námpr. Aenánko maok, yumo nonopok nounouroupría, ankwap fárákapan kor nounouroup napo, yino yumwan nouroup i konámprnámpr taknámpr tokwae kari yak naenámpr. ¹³Yinomp niník te, Kwaro yumwan takriaka kárakáre sánk nánko maok, nomp Tokwae Kar Jisas warko náráp arop ponankor éréképrá ék námpr fek te, yumo nomp Naropwar Kwaro nke námpr fek yiki kukur yakápría maok, mao nke námpr fek nkwak maki nap yak mo naenámpr. ✧

4

Kwaro warákár naenámpr niámpr niníkaok paokop mwanámpr kar

¹Ononámpr fákáre, yumo Kwaro warákárnámpr kwapwe kare niníkaok paokop nap te, yino wae yumwan ponankor am niník yénki námpra, yumo ampáok paokop napon. Aenapan maok, yino oukoumwan yumo ankár kánámprár takrá yakáp mwanapria, Jisas Tokwae Karamp e fek yiráp niník mek kárakáre sánk námpr.

²Yumo te wae mér napon, yino yumwan farákápnámpr ponankor kar máte Jisas Tokwae karamp niníkaok farákáp námprono. ³Kwaromp niník te arak námpr: Yumo ankár kokopor i konap niník te pwarareaka, yiki kor niník fek yakápenkrá niník námpr. ✧ ⁴Aeria maok, yupuráp arop yumo ponankor ankár yumokuráp yupurént saráp yakápnáp niník te yiki kor yae-párák kare yakáp i konap niník fek yakáp kip. ✧ ⁵Yiráp niník te Kwarén mér monap arop niámpra kokopor niníkan kíkiankrá paokopi kwapono. ✧ ⁶Yumo te yiráp ankwapnápén, mao te Kristenara, onan yopor mo, fwaponoria maomp yupurént kwatae niníki kwapono. Am taknap arop fárákapan te Kwar Tokwaerao touwe tokwae kwatae sánk naenámpr. ⁷Kwaro nomwan wumwiria érékép námpr te apae am kokopor niníkaok paokopenkria ninámpanápe, mono. Mao nomwan wumwiria érékép námpr te, ankár yiki kor niník fek yakápenkria ninámpr. ✧ ⁸Aenámpra, kar yino

✧ 3:5: Fl 2:16 ✧ 3:6: Ap 18:5 ✧ 3:13: Fl 1:9-10 ✧ 4:3: 1 Pi 1:16 ✧ 4:4: 1 Ko 6:13,15 ✧ 4:5: Ro 1:24-28 ✧ 4:7: 1 Pi 1:15

farákáp nánko, arop am kar ták-sinámp te, mao te aropan younkwe sir mono. Kwarén younkwe sinámpon. Am Spirit Kwaro nénk námp te kwaporok spirit mwar mono. ‘Ankár Yiki Kare Spirit’rá sér i konapono. ✧

⁹ Ono te yumo nonopok yiráp ankwapyaenápen nounouroup i konap ninikan kumwi mono. Am ninik te Kwaro yumwan wae yénk nánko méri yakáp napon. ✧ ¹⁰ Yumo te waeman ponankor Masedonia mek mwaekamp Kristen ankwapyaenáp fárákapan takrá nounouroup napo, yino wawiaka yumwan kárákáre fek sérrá: Yumo te ankár am ninik fek saráp yakáp napo, támao tokwae yak kuno. ¹¹ Yumo te ankár yino wokwaek séri námpnám taknám sánánkar tankáprá yumoku tére mwanap ninikan sámpea kárákáre kipo. Ankwapamp térean énoukouprá sérari kwapono. Yumo ankár yumokuráp yae kor fek téreria maok, yumo fwap yumoku taokeyakáp mwanapono. ✧ ¹² Aenapo maok, yiráp ankank wae yumwan pwi nánko, yumo arop ankwapan ‘Yinan yaewourria fir sápenk’rá sér moria maok, Kwarén mér monap arop nke nap fek yae-párák kare paokop napo, am fárákapao yumonap ninik táman nkeaka warákár mwanapon. ✧

Jisas Tokwae warko ékria nomwan fápárámpá kák naenámp kar

¹³ Yinomp arop fákáre, yinomp ninik te yumo arop sumpwi nap fek épérép te mono, fwapia mérenkria námpon. Takria yumo Kwarén mér moria warko ferámp mwanap ke yépék mo i konap aropao i konapnám yonkwae touwe kéképrá éménka wae mwanape. ✧ ¹⁴ Jisas sumpwiaka warko fárámp námp te nomo wae mér námpon. Taknám warko Jisas apárok ék námp fek te Kwarén mériaka sumpwinap arop te Kwaro warko Jisasént éréképá korop naenámpon.

¹⁵ Yino Jisas Tokwae Karao naenámp karan yumwan farákáp námp te ará: Tokwae Karao koropnám ke fek te nomo oukoumwan yiki yakápnám arop te sumpwinap aropan mekia tukup mono. ✧ ¹⁶ Kwaro tékén wumwi kar fek sénánko, wur fokop napo, am fek ensel tokwaerao tékén wumwi nánko, Jisas Tokwae Karao námoku yámar meknám warko ék námp fek te Kwarén méria sumpwinap aropaomékir ferámp mwanapon. ¹⁷ Am tak nap fek maok, nomo oukoumwan yiki yakáp námp nomwan kuri Jisas Tokwae Karao am fárákapént éréképea koumwe mek pokeanánko maok, am fek nomo Kwar Tokwae Karan kikipia maok, nomo méntér yámar mek yakápi-yakáp mwanámpon. ¹⁸ Ae mwanámpara, yiráp ankwapyaenápo ninik mek kárákáre sámpea warákár fek yakápanáponorá ankár mámara kar farákáp kipo.

5

Nomo ankár Jisas Tokwae ék naenámp keran nánaprá yakáp mwanámp kar

¹⁻² Jisas ék naenámp ke te, oukun naenámp aropao kumuruk e-poup korop konámp niampono. Am te yumoku wae mér napara, yino am ankank korop naenámp ke te sér mono. ✧ ³ Ae naenámpan maok, arop ankwap fárákapao sérrá, “Oukoumwan te kwapwe kare kenono. Fwap yae-párák yakáp mwanámpono.” Aerá ninik napo, am ke fek táman yupurao táráp tank naeria arokwap konámp niamp, faokor mwanap touwe tokwaerao am fárákapan koupour korop nánko te, wouroukoup mwanap pourou mono. ✧ ⁴ Aeno onomp kémpiyae fárákap, yumo te apae kirikip mek yakáp napan oukun arop korop nánko, korokop konapnám taknám, am yae korop námp nkerá korokop mwanapanápe. ⁵ Yumo ponankor yámar ntiaka wae kwapwe fekamp aropon. Nomo te kirikip ntiá kumurukamp arop mono.

✧ **4:8:** Lu 10:16 ✧ **4:9:** Jo 13:34 ✧ **4:11:** Ef 4:28 ✧ **4:12:** Kl 4:5 ✧ **4:13:** 1 Ko 15:20; Ef 2:12
✧ **4:15:** 1 Ko 15:51-52 ✧ **5:1-2:** Mt 24:36; Mt 24:40-44 ✧ **5:3:** Lu 21:34-36

✧ 6 Aenámpara, nomo arop ankwap fárakapao pamp i konapnámp araknámp pamp mwareano. Nomp yi te ankár firékarea yak nángo, nomp ninik te ankár érik karaok farákárano. 7 Nomo te waeman mér námpono, arop pamp nap te kumuruk pamp i konapon. Tá arop kwatae ént fáritea mánmánrá paokop konap te kumuruk i konapon. 8 Aeno nomo te wae fekamp aropara, nomo te ankár érik karaok farákár nángo, ankank youroukoupia mér mwaro. Nomo Kwarén mérnámp ninik ntiaka aropomp i konámp ninik te káraenámp yirimpea paokopria maok, tá Kwaro nomwan warko érékép naenámpria kárakáre fek yépékrá yakápnámp ninik te, kaparáp koumpnámp araknámp me korok woukwapea paokop mwanámpon. ✧ 9 Kwaro nomwan nánkáráp námp te nomwan yopor nanampria nánkáráp moi námpono. Nomp Jisas Kraís Tokwaerao nomwan warko érékép naenámpria nánkáráp námpono. 10 Jisas te nomwan yaewourrá sumpwi námpara, nomo oukoumwan yiki yakáp námp, tá nomo sumpwi námpao kor, nomo fwap méntér yiki yakáp mwanámpon. ✧ 11 Ae mwanámpara, yumo te nonopok yaewour naenámp kwapwe karenámp kar sérar nap te, ankár yumoku oukoumwan napnámp maknámp, nonopok waria kárakáre sámpria warákár mwanapon. ✧

Kwaro yaewour nángo, kwapwe kare ninik fek tére mwanap kar

12 Ankwapyae fákáre, yino yumwan sénámp te ará: Kwaro, sios yumwan taokeyakápenkria arop páte námpara, am fárakapao yumwan taokeyakápria yiráp ninik fwapokwap i konapara, yumo te ankár am fárakapamp yae ankore mek yakáp kipo. ✧ 13 Yumo te am tére nap táman ninikria maok, yonkwae kárámprá am fárakapan warákárria, énéнки ankárankamp ninik fek yakáp kip.

14 Ankwapyae fákáre, yino yumwan kar kárakáre kare fek sénámp te, arak kipria námpon: Yumo te arop kokwaerá paokop nap warko éréképea fwapokwapria maok, tá arop ankwap fárakapao kor apáprá paokop napan kor taknámp, kárakáre sámpanáponoria yaewourria maok, tá ankwap fárakap fwapia kárakáre mo napan kor mént yaewour, tá arop ponankoran kor sánánkar porokwe fek tére kipo. ✧

15 Yumwan kwatae ninik napo yumo nopok kor kwatae niniki kwapono. Yumo ankár yiráp ankwapyaeenápén kwapwe kare ninik fek saráp sérarrá paokopria yaewourria maok, arop ponankoran kuri ankár tak kip. ✧

16-18 Yumo Kraís Jisasént koumpá yakáp napara, Kwaro yumwan takenkri-anámp ninik te ará: Yumo ankár warákár saráp yakáp, tá yumo ankár Kwarén kar toropwap saráp yakáp, tá yumwan apae-apae ankank korop námpan kor, ankár Kwarén 'Aesio'rá sér kipo. ✧✧✧

19 Yiki Kor Spiritao yiráp ninik mek tére naerianámp man taokor kwapono. 20 Yumo te arop Kwaro maomp ninik mek sánknámp profet kar farákáp nángo te, man kokwaroki kwapono. 21 Aeno yumo te ankár arop ponankor yumwan farákápnap kar am youroukoupia, kwapwe kare ninikan sámp-sampria maok, ✧ 22 ponankor nkwakwe make ninik kwatae námp te ankár kwe-pwar kipo.

Kar pwarnámp mwaekamp kar kánanke

23 Yonkwae porokwe fi korráp Kwaro yumwan fwap ponankor yiki kukurrá kák naenámp. Mao námoku yiráp waemp, yiráp ninik, yiráp pourou taokeyak nángo maok, nomp Jisas Kraís Tokwae Kar warko arákarrá ék námp fek nkwak maki nap yak mo, kwapwe kare yakáp mwanapon. 24 Kwaro námoku yumwan wumwiria érékép námp te, yumwan kwaporok

✧ 5:5: Ef 5:8-9 ✧ 5:8: Ef 6:14,17 ✧ 5:10: Ro 14:7-9 ✧ 5:11: Ju 20-21 ✧ 5:12: Hi 13:17
 ✧ 5:14: 2 Te 3:6,11,15 ✧ 5:15: 1 Pi 3:9 ✧ 5:16-18: Fl 4:4 ✧ 5:16-18: Lu 18:1 ✧ 5:16-18: Ef 4:30 ✧ 5:21: 1 Jo 4:1

pwar mono. Mao námoku sérinámp ponankor karwaok i konámpara, fwap tak naerámpon. ☆

²⁵ Yumo ‘Kwaro yinan yaewourano’rá sér kipo. ²⁶ Yumo Kristenao i konap ninik fek yiráp ankwapyaenáp fárákapan ponankor nounourouprá yae koukoupwiyak kipo.

²⁷ Mámá karan Kwaro onan sámp námpan ono yumwan kárakáre fek sér rae: Yumo má pas fekamp kar má yiráp ankwapyaenáp fárákapan ponankor farákáp kipo.

²⁸ Ono ninik namp te, Tokwae Kar Jisas Kraiso námokuráp ninik fek ankár yumwan yaewouranoria nampon.

Polo Tesalonika Firampor Wakmwaek Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Polo Korin mek yakríap am yopwar fek táman ankwap pas kumwia Tesalonika mek yakápnap siosén sámp-kérép.

Ankwap fákáreao Polonámpok kar kéréprá arakrá sér: Tesalonika mekamp sios fákáre 'Jisas Kraís te wae má apár mek warko ék tenámpono' ria ninik tokwae napon. Aenapantá maok, Pol, Sailas, Timoti makia am fárakapamp ninik fwapokwapria pas kumwi napon. Polo sérrá, "Am yae te korop mo, síkono." Aeria maok, nánkár Jisas ék námp fek koropánk naenámp ankankan am fek kumwi námpono.

¹ Taun Tesalonika mek yakápnap sios kouramp aróp e! Yino Pol, Sailas, Timoti, makia yino má pas má kumwia, yumo Naropwar Kwar ntiaka Jisas Kraís Tokwaerént koumpá yakápnap, yiráp por kérépreano.

² Yino ninik námp te Naropwar Kwar ntiaka Jisas Kraís Tokwae Karao námokuráp ninik fek yumwan ninikia yaewour nepo, yonkwae porokwe fek yakápenkria nampon.

Polo Kwarén aesio rimp kar

³ Ankwapyae fákáre, yino te kápae kare por yumwan ninikria Kwarén 'Aesio'rá sér i konámpon. Yino yae-párak tak námp te, apae riteanápe, yiráp mér kárakáre kareria, yumo ponankor ankákárank aróp ankwap fárakapan warákár kare napo, am ninik akwapea tokwae kari yak námpan námpon. ✧

⁴ Yumo tak napantá maok, yino tukuprá Kwaromp sios fákáre ou mek yiráp e sakap konámpono. Yino arakrá sér, "Tesalonika mekamp sios te Kwarén mér napara, man yorowar napo, nkwakwe make touwe korop námpan kor, mao mér kárakáre napara, kárakáre fek yakápnap napon'rá warákár-sér i konámpon. ✧

Kwaro nomwan yae-párak kare ninik fek yurukup naenámp kar

⁵ Yiráp am ninik Kwaro nomwan arakrá yéknép námpon: Mao te náráp yae-párak kare ninik fek nomp ninik younkoup konámpono. Yumo Kwaro náráp firáp taokeyak naenámpan téreria, am fek touwe sámp nap táman, Kwaro yumwan am mek yakápnap mwanap pwi kare pap naenámp. ⁶ Kwaro náráp yae-párak kare ninik fek yurukup naenámp te ará: Yumwan touwe tokwae sánk taeri nap aropan te nopok touwe tokwae nénk naerámpon. ✧

⁷ Nánkár Jisas Tokwae Karao yámar meknámp ensel kárakáre éréképea yaomwi tokwaerént érik ék námp fek maok, yumo sámpnap touwe am fwapia pap nánko, yumo yae-párak yakápnap, nomo énéni yae-párak anepérrá yakápnap mwanámpon. ✧ ⁸ Nánkár am ke fek maok, Kwarén mér moi nap, tá nomp Jisas Tokwae Karomp Kwapwe Kare Kar wawia mántwaok paokop moinap aropan touwe tokwae kwatae nénk naenámp. ✧ ⁹⁻¹⁰ Jisas éknámp yae fek maok, am fárakapao sámp mwanap touwe te Kwar Tokwaeramp wae kárakáre tokwae fek Kwaromp wonae fik yakápnap mon, panek yakápnap maok, touwe tokwae sámp nap te, ankár taki yakápnap mwanapon. Aeno aróp Kwarén méria mént yakápnap fákáreao maok Kwaromp e sakapria, ponankor man warákárapo, yumo kor énéni tak mwanapon. Am te apae riteanápe,

✧ **1:3:** 1 Te 1:2-3 ✧ **1:4:** 1 Te 2:19-20 ✧ **1:6:** Ro 12:19 ✧ **1:7:** Mt 25:31 ✧ **1:8:** Mt 25:41; Ro 2:8

Kwaromp karan farákáp nánko, yumo wawia ‘Karenó’ riaka méri napara napon. ☆☆

Polo Tesalonika mekamp aropan kárákáre sánkanoria Kwarén sérímp kar

¹¹ Yino te am yumo Kwaromp e sakap mwanap táman ninikria maok, ankár nomp Kwaro yumwan yaewouranoria kar toropwap saráp yakáp konámpon. Yumo Kwaro yumwan wumwiri námpaok paokop napan, yino ninikia, Kwaro yumwan yaewour nánko, yumo am wumwiri námpaok paokop mwanap pwi kare yakanoria Kwarén sér i konámpon. Yino te Kwaro yumwan kárákáre sánk nánko, yumo ponankor kwapwe kare tére mwaria ninik nap te, fwap yae-párák téreteria, yumo Kraiséen mér nap fek tére ponankor fwap tére mwanaponoria Kwarén sér i konámpon. ☆ ¹² Yumo am taknap ninik fek táman yumo nomp Tokwae Kar Jisasomp e sakap napo, tá mao kuri yiráp e sakap naenámpon. Nomp Kwar ntia nomp Tokwae Kar Jisas Kraiséen mao námokuráp ninik fek yumwan ninikia yaewour nepo, yumo fwap am ankank tak mwanapon. ☆

2

Kwaromp kar ták-sinaenámp arop korop naenámp kar

¹ Ankwapyae fákáre, oukoumwan yino nomp Jisas Kraiséen Tokwae Kar warko arákarrá ék nánko, Kwaro nomwan Jisasént ankára mek koupoukour naenámpan yumwan má kar arakrá sér mwarianeano: ☆ ² Ae te arop ankwap fárakapao yumwan sérrá, “Jisas Tokwae Karomp yae te wae korop námpon!” Am te ‘Arop profet kar séri námp’rá sér, tá ‘Arop farákáprá séri námp’rá sér, tá ‘Yino pas fek kumwiaka séri námp’rá sér. Arakrá sérar napo te, yumo am kar wará koupour kar kokorokoria, yiráp yae-párák yurukup i konap yonkwae kour pwar mwanape. ³ Yumo te arop ankwapao yumwan nkwakwe make kar sérarrá poupwekáp napo, kare kar napan mpweria wawi kwapono. Am yae te kwaporok korop mono. Manénkir te nomo nke nánko, kápae kare arop námokunap sokororá Kwaromp kar ták-sirirá paokop napo maok, tá Kwaromp kar ták-sir i konámp arop ankáránk érik korop naenámpon. Wakmwaek Jisas Tokwae Kar éknámp ke fek te am arop te yaomwi tokwae mek pik naenámpon. ☆ ⁴ Mao arop lotu i konap ankank ponankor, tá arop Kwaromp ankankrá ninik nap ponankor kwe-sirarea, námokuráp eran narek papria, Kwaromp lotu nap tokwae mek akwapá tankria sérrá, “Ono támao ono Kwarono.” ☆

⁵ Ono wokwaek yumont yakamp fek, yumwan am kar táman sériamp te yumo te ník mo nap nie? ⁶ Yumo te am ankank am Kwaromp kar ták-sir i konámp arop oukoumwan taokorámp te wae mér napon. Nánkár Kwaro pátenámp yae fek am kwekáp arop érik korop naenámpon. ⁷ Kwaromp lo ták-sinaenámp te kánánkámp térerá yak námpon. Mao te kánánkámp térerá yakrá akwapea nánkár am mwae kákarnámp arop ér-sakwapnámp ke fek naenámpon. ⁸ Am ke fek táman am Kwaromp kar ták-sir i konámp arop te Satanomp kárákáre fek érik korop nánko maok, Jisas Tokwae Kar ékria man náráp táp mekamp ouwipár fek porokwap-pap naenámpon. Tá mao náráp wae tokwaent érik korop námp fek am lo ták-sinámp aropan am wae támao kwatae pap naenámpon. ⁹ Mao Satanomp kwekár ninik fek nkwakwe make kárákáre, tá maomp kárákáre yénknámp kwekár ankank yoro nánko, arop ponankor am táman nkea kokorokor mwanapon. ☆ ¹⁰ Mao nkwakwe

☆ **1:9-10:** Mt 25:41,46; 2 Pi 3:7 ☆ **1:9-10:** Kl 3:4 ☆ **1:11:** Kl 1:10 ☆ **1:12:** 1 Ko 10:31 ☆ **2:1:** 1 Te 4:13-17 ☆ **2:3:** 2 Te 2:8 ☆ **2:4:** Dan 11:36; Mt 24:5 ☆ **2:9:** Mt 24:24; Yé 13:13

make kwatae ninik fek kwekáránko maok, nánkár faokor mwanap arop am kar wawiaka karenorá mwanapon. Am arop fárákap te Kwaromp karan warákár napo te, Kwaro fwap warko érékép naenámpan maok námoku monoria pwar napon. ¹¹ Aenapantá maok, Kwaro am Satanomp kárákárerá am fárákapan kwekáránko, am kwekár kar táman méranáponria pwarari námpon. ¹² Aenánko maok, arop ponankor kare kar karan mér moria pwarará maok, nopok kwatae ninikaokria am táman saráp warákáránkinap arop fárákap te Kwaromp kot mek touwe kwatae sámp mwanapon.

Tesalonika mekamp aropan Kwaro warko érékép naenámp kar

¹³ Aeno ankwapyae fákáre, Kwar Tokwaerao yumwan warákárámpantá yino ankár yumwan Kwarén ‘Aesio’rá sénámpon. Kwaro wokwaek kar yumwan warko érékép nanampria nánkáráp tenámpara, Yiki Kor Spiritao yoroianánko, yumwan Kwaromp arop fi arákareaka, tá yumo ankár Kwaromp kar kare wawia karenorá sénapo, Kwaro am ninik fek táman yumwan warko érékép námpon. ✧ ¹⁴ Maomp ninik te yumo ankár nomp Jisas Krai Tokwae Karamp wae tokwae ntia kárákáre tokwae mek yakáp mwanaprianánko, yino yumwan Kwapwe Kare Kar farákáp námp fek Kwaro yumwan wumwiria warko érékép námpon. ¹⁵ Ankwapyae fákáre, aenámpara, yino yumwan Kwaromp kar kápae kare farákápria, kar fek sérrá, pas fek sénámp kar te, máte kare karono. Yumo am táman ankár méria kárákáre fek fokopeyakáprá ampaok kipo. ✧

¹⁶ Nomp Tokwae Kar Jisas Krai ntiaka nomp Naropwar Kwaro nomwan warákárria námokuráp ninik fek nomp ninik mek yaewour nepo, nomo kárákáre sámp rá warákárrá yakáp námpon. Tá mao nomp méran yaewour nánko, nomo Kwaro nomwan fwapokwap kar naenámpan yépék námpon. ¹⁷ Aenámpara, yino ninik námp te, Kwaro yiráp ninik mek kárákáre sánkria yaewouránko, yumo ponankor kwapwe kare ninikaokria kwapwe kare karan saráp sérarenkria námpon. ✧

3

Yumo ankár Kwarén sénapo, ‘Yinan yaewourano’rá sériap kar

¹ Ankwapyae fákáre, yino warko ankwap kar sénámp te ará: Yumo ankár Kwarén kar toropwap napo, Kwaro yinan yaewouránko maok, maomp karao kor ankár némp-némp koupour akwapeaka tokwae yak nánko, mao yumo ou meknámp e tokwae sámp námp niámp, take pourouráp e tokwae sámp naenámpon. ² Yumo wae mér napon, kápae kare arop oukoumwan Kwarén mér mo napara, yumo Kwarén kar toropwap napo, kwatae ninikráp arop yinan mwaria napo, mao yinan yaewour naenámpon. ✧

³ Aeno Kwar Tokwae te nomwan yaewour naerámp te pwar mo i konámpara, fwap yumwan kárákáre sánkria taokeyak nánko, Satan te yumwan éréképá akwap mo, fwapon. ✧ ⁴ Tokwae Karao yinan ninik sámp nánko, yino yumwan wae arakrá mér námpono: Kápae kare ninik yino yumwan ‘Térenk’rá séri námp te, yumo wae takrá tére napara, nánkáráp kor yumo fwap takrá tére mwaria napon.

⁵ Yinomp ninik te Tokwae Karao yiráp ninik ékéker nánko, yumo Kwaro arop fárákapan warákár kare konámp ninik mér kareria maok, Kraiomp touwe sámpa kárákáre fek fokopeyak konámp ninikan kor mér karenkria námpon. ✧

Ponankor aropao tére mwanap kar

⁶ Ankwapyae fákáre, nomp Jisas Krai Tokwae Karao yinan sénánko, yumwan kárakáre fek sérreano: Arop ankwapao tére moitea kokwaenámp ninik fek yáakriaka yino yumwan farákápnámp kar ampaok yáak mo, pwar nánko te, yumo kor mént paokopria mántwaok mwanape, ankár panek yakáp kipo. ✧ ⁷ Yumo te ankár yinomp ninikaok paokop mwanap wae mér napon. Wokwaek kar yino yumont yakápámp fek te, yino kwaporok tankáp moimpon. ⁸ Yino te fir ankwap yiráp yaekamp kwaporok sámpea fár moimpon. Yino ankár mani fek saráp sámp konámpon. Yino ankár yinoku kor yámaraok kumuruk kor yinokump yae fek térea waeria maok, yumwan ‘Fir sápenk’ ria kar sér moimpon. ✧ ⁹ Yino te yumwan Kwaromp kar farákáprá térea wae námpara, ‘Nopok fir sápenk’rá sér mwanámpan maok, yino te takrá sér mono. Yino mak nánko maok, yumo yinomp ninik man nkea yumo kor mántwaok takrá tére mwanapria ninámpon. ¹⁰ Yumo te wae mér napon, yino wokwaek yumont yakria yumwan sánkámp lo kar te arakrá sérimpon: Arop námo tére te monoria námp te, mao fir sámpá fár mono.

¹¹ Am te apae riteanápe, yino wa nánko, arop ankwap fárakap tére mo, kwaporok párák yakápria ankwapao térenap ankankan énounkouprá sérarrá paokop napantá sénámpon. ¹² Oukoumwan te yino Jisas Krai Tokwae Karamp e fek am taknap arop fárakapan kar kárakáre fek arakrá sénámpon: Am fárakap te ankár fwapi tankáprá téreteria maok, fwap námoku taokeyakápria fir sámp mwanapon. ✧ ¹³ Aeno ankwapyae fákáre, yumo kwapwe kare ninik fek tére nap te kokwae kwapono.

¹⁴ Táte arop ankwapao yino kumwinámp pas fekamp kar ponankor má mériaka mántwaok yáak mo nánko te, yumo am aropan fwapia méria, man kwaporok pwate napo, námoku mwar yakriaka námokunámp ninik am mériaka pwarápae naenámp. ¹⁵ Yino te yumwan, mao te nomo man yopornámp aroponorá ninikia pwar kipria sér mono. Yinomp ankwapnáprá ninikria maomp ninik fwapokwap kipo.

Polo Tesalonika fran ‘Gude’rá sénámp kar

¹⁶ Tokwae Kar te yonkwae porokwe fek yakáp i konap ninik fi kor ara, onomp ninik te, nkwakwe make ankank korop námpan kor, mao yumwan yonkwae porokwe nénk nánko, yumo yonkwae porokwe fek yakápenkria nampon. Mao te ponankor yumont yakanoria nampon. ✧

¹⁷ Pol onoku yumwan ‘Gude’rá kumwi rae. Ono ankár onomp pas ponankor pwar námp fek onokump yae fek mámake pourouráp kar kumwi konampono. ✧

¹⁸ Ono ninik namp te, Nomp Tokwae Kar Jisas Krai námoku ninikia yumwan yaewouranoria nampon.

Polo Timotimpor Manénkir Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 33 yopwar niamp arake fek, Polo má má pas Timotimpor kumwia sánkámpon.

Timoti te provins Galesia mekamp taun Listra meknámp koropnámp arop tár-ménkino. Maomp naropwar te Grik fi, tá maomp éntupwar te Juda fi mekampono. Wokwaek Polo Kwapwe Kare Kar farákápámp fek Timotin warámpea yárákimpan maok, wakmwaek te Timoti Efesus mekamp sios taokeyak nánko, Polo má pas kumwia sámp-kérépámpon. Timoti te ankár arop ankwap fárákapao Kristen fákáreramp mér kwatae papantá 'Fwapi taokeyakria Kwaromp ninikaok mwanap'rá sénámpon. Tá ankwap tokwae kar ankank te, 'Timoti ankár am mekamp sios mek tére mwanap yae-párák kare arop yoroi papamp'rá sénámpon. Tá Timotin kor 'Ankár Jisasomp térenap arop kwapwe kare yakamp'rá sénámpon.

¹ Ono Pol, Timoti amonapok kar kérép rae. Kwar ntiaka Krai Jisaso onan wokwaek kar akwapea kar farákápaeria aposel e papeaka onan sámp-kérépepon. Am Kwar te nomwan warko éréképámp Kwarono. Am Krai Jisas te nomo man nke mwanámpria yépekrá yakáp námpon. ✧ ² Timoti e, ono Kwaromp kar farákáp nanko, amo wawiaka ankár mántwaok akwap napantá, amo te ankár onokump táráp kare niamponoriaka ono waráp por má pas má kumwi nampon. Ono ninik namp te, Naropwar Kwar ntiaka nomp Tokwae Kar Krai Jisas mao námokuráp ninik fek amwan ninikia aropompiaka, yonkwae porokwe sánk keponoria nampon. ✧

Nomo kwekár karan ankár apárok anámpá pap mwanámp kar

³ Ono wokwaek kar provins Masedonia mek akwap naeriaka amwan sériampnámp taknámp warko sér rae: Amo ankár taun tokwae Efesus mek am mek saráp yakria maok, Kwaromp kar yiki mwaek yénkrá farákáp konap arop ankwap fárákapao 'Kwekár kar arop fárákapao farákáp kwaponno. Pwar kip'rá kárakáre fek sérampo. ⁴ Tá am kwekár tisan arakrá séramp: "Yumo yiráp tékénouamp e kouroumpea am fek nkwakwe make kikir kar mwar táman ninik tokwaerá farákáp kwaponno." Am take kar te náráp ninik fárámp nánko, épérépnámp kar sérarrá tárápar mwanape. Am take ninik te Kwaro ponankor aropan ninikia yaewour naenámp ninik tokwae kwapweran yaewour mo karonno. Nomo fwap am Kwaromp ninikan ninikia karenoria mér mwanámpon. ✧ ⁵ Aeno ono oukoumwan amwan sánknamp kar máte nomwan arakrá yaewour naenámpria nampon: Nomo Jisasén kor kare karonoriaka mér kareria, Kwaro nke námp fek yiki kare yakáprá, tá nomo nomp ninik mek yurukupia kwatae ninik yakantá karrá yakáp mwanámpon. Am ninik fek táman nomo nonopok nounouroup kare mwanámpon. ⁶ Arop ankwap fárákap te am ninik kour pwarará paokopria maok, kwaporok kar mwar táman sérarrá paokopriaka épépérepí yakáp napon. ⁷ Am fárákapao 'Yino te Kwaromp lo mérnámp tisa yakáp mwar'rá sér i konapon. Aenapao maok, námoku karerao kor am kar fwapia mér moria maok, táte am kar fian kor taknámp fwapia mér mo napon. ✧

⁸ Nomo ponankor wae méron, am Mosesomp lo Kwaro arakrá térenkrianámpaok tére námp te, am lo te kwapwe kare ankankono. ⁹ Aeno

²⁰ Himeneus ntiaka Aleksander arop yaworao kor takepo, ono Satanomp yaek sánk nanko maok, Satano am arop yaworan sámpá sokoro nánko, warko ninikiaka Kwarén wouroump mo nenepón. ☆

2

Kwarén kar toropwap i konap ninik

¹ Aeno am tére amwan téreampori namp te, manénkir sénaenamp kar te aráne: Ponankor kouramp aropan arakrá sérampo: “Yumo ankár arop ponankoran ninikia Kwarén man aropompria yaewouramporia kar toropwapria mao tak naenámpan ‘Aesio’rá sér kipo.” ² Aeria maok, Kwarén ‘King ntiaka gavman fákáreran kor yaewourampo’rá sénapo, nomo ponankor yonkwae porokwe fek yakápria maok, tá nomo ankár Kwaro warákárnámp ninikaok paokop mwanámpón. ³ Am ponankor aropampor Kwarén sénap kar te kwapwe námpara, nomwan warko éréképeanámp Kwar te wawiaka warákár i konámpón. ⁴ Maomp ninik te ankár arop ponankor warko éréképeanámp, am Kwaromp ninikamp kar ponankor te karenoria mér mwanapria námpón. ☆ ⁵ Nomo te wae mér námpón, Kwar te ankárank karerao yak námpón. Aenámp maok, arop ankárankamp kuk yakria Kwaronámp mwaek yak, arop nomonámp mwaek yak. Aenámp arop te Krai Jisasono. ⁶ Kwaro sérimp yae fek Krai námpón karerao arop ponankor warko yamokwapea érékép nanampria sumpwimpon. Am takimp ninik Kwaro nomwan yénkép námp te, maomp ninik te arop ponankor warko érékép nanampria nimpon. ⁷ Aeriaka Kwaro onan aposel yakaeria arop ankwap firaonapok sámp-kérépámpón. Aeránko maok, ono am Kwapwe Kare Kar érik farákápria, Kwarén mér mwanap kare yénk nampon. Ono te kare sénampon, ono te kwekár mo karenón. ☆

⁸ Aeria maok, onomp ninik te, sios ponankor mek arop fákárean yumo kar toropwap nap te, yopor yonkwae, yopor kar sér i konap te ankár pwararea, yiráp ninik yiki kare yakria, yumoku Kwarén sánkria, kar toropwap kipria nampon.

‘Yaewour i konap tére te kouramp yae-párak kare moporono’rá sénámp kar

⁹ Tá onomp ninik te kouramp te man pwinámp waempyaman yirir kipo. Náráp me pwae, náráp pourouk kápae kare mopor ntia mani tokwae fekamp waempyam yirirantáno. ☆ ¹⁰ Aeno ‘Námpo te Kristen nono’rá sér i konap kouramp fákáreramp yae-párak kare mopor te ankár nkwakwe make yaewour i konap tére nap támaono. ☆ ¹¹ Kouramp te námpón ankár sámp-anámp, karmparáp tankria Kwaromp karan sámp mwanapon. ¹² Onomp ninik te, kouramp lotu nap mek poumou-tárámp poukeyakrá Kwaromp kar yénk te mono ri konampon. Lotu mek kouramp te párak tankrá wa mwanapon. ¹³ Am te arakrianono: Kwaro Adaménénkir yoroia maok, wakmwaek Ivén yoroi námpara. ☆ ¹⁴ Aempan maok, Adam te kwekár karan karenorá moimpon. Yupurao maok kwekár karan karean mpweria kwatae ninikimpon. ☆ ¹⁵ Aeno kouramp Kwarén mérrá yakria maok, tá náráp Kristen ankwapyaenámp nounouroumpria, tá yiki kor ninik fek yae-párak kare ninik fek yakáp napo, tárámp tankámp ke fek Kwaro man yaewour naenámpón.

☆ **1:20:** 1 Ko 5:5 ☆ **2:4:** 2 Pi 3:8-9 ☆ **2:7:** Ap 9:15 ☆ **2:9:** 1 Pi 3:3-4 ☆ **2:10:** 1 Ti 5:10
 ☆ **2:13:** Stt 2:7,22 ☆ **2:14:** Stt 3:6

3

Sios taokeyakáp konap arop fárakapamp kar

¹ Mámá kar te kare karonó: Arop sios taokeyak naenámp arop yak naerianámp te, am arop te kwapwe kare tére naeria warákár námpon. ² Aeria maok, taokeyak konámp aropao kor yae-párak kare yak nángo maok, arop fákáreráo kor mao nkwak mak námp nke mo, tá mao te ankárankamp yupuráp arop yak nae-námpon. Aeria maok, ninik kour fek yae-párak yáakria maok, ankár námoku poukwap kour kwapwe kareria, ankár yae-párak ninikaok saráp yarak naenámp. Aeria maok, arop ponankor nounouroupría maok, Kwaromp kar yae-párak yéng konámp arop yak naenámp. ³ Mao te bia fária mánmán naeane. Mao te koupour yonkwae pwarámp naeane, mono. Arop sánánkar porokwe fek kun. Tá mani ankankantá ninik tokwae naeane. ⁴ Mao te náráp séraroan fwapnae karia taokeyakria maok, náráp tárápuran fwapokwap nángo, maomp karwaok tukup mwanapon. ⁵ Am te apaeriaka, arop náráp séraroan fwapia poukeyak mo námp te, mao te Kwaromp siosén kor mokopia taokeyak naenámpanápe. ✧ ⁶ Oukoumwan kar Kristeni námp te arop taokeyak te mono. Mao te am tére fek, ono te tokwae karonorá ninik nángo, Kwaro wokwae Satanén kotimpnámp taknámp naeane. ⁷ Am arop kwapwe kare yarak nángo maok, Kwarén mér monap aropao man nkea, ‘Mao te kwapwe kare aropono’rá sénapo maok, mao fwap sios arop taokeyak naenámp. Aeno mao kwapwe kare yarak mo námp te, sérarapo, pwarápe nángo, Satano man fákapá pap naeane. ✧

Sios mek tére konap aropamp kar

⁸ Taknámp sios mek tére konap arop fárakap arop nke nap fek yae-párak kare ninik fek tére mwanapon. Takria am arop fárakap anánkaopwe ninikráp arop yakáp mwanape. Tá bia tokwae fária mánmán mwanape. Maniráp ankankan kikiank mwanape. ⁹ Am fárakap ankár náráp ninik mek Kwaro nke námp fek kwatae ninik yak mo námp mérria, Kwaro nomo man mérnámp arop nomwan yéngépnámp kar kareran ankár kárakáre fek mérrá yakáp mwanapono. ¹⁰ Manénkir te amo man téreae ritea mokopon nkea maok, tére yae-párak nángo te, man ‘Amo fwap sios mek téreae’rá sérampo. ¹¹ Sios mek tére konap koumteouao kor námoku tére mwanap fwapnae karia ninikrá tére mwanapon. Kánánkámp sérari kwapon. Mao te ankár kwapwe kare ninik fek yakápria maok, kwekár ninik ntia kokwae ninik yak mo, ankár yae-párak kare tére mwanapon. ✧ ¹² Sios mek tére konap arop te ankárankamp yupuráp arop yakria, náráp séraroan fwapi taokeyakáp mwanapon. ¹³ Arop sios mek tére nap yae-párak kare tére napo te, man nkeaka ‘Mao te yae-párak kare aropono’rá sér mwanapon. Aenapara, am aropao kor Kraís Jisasomp Kwapwe Kare Kar fwap tae fek farákáp mwanapon.

Kwaromp ninik fi kor te tokwae kar ankankono’rá sénámp kar

¹⁴ Kare, ono amonapok wae koupour korop naenampao maok, warko oukoumwan ono má kar má waráp por kumwi nampono. ¹⁵ Aenampara, ono koupour korop mo nanko te, amo mámá kar man nkea Kwaromp firáp arop fárakapao yae-párak kare yakáp i konap ninik mérampo. Kwaromp firáp yakáp nap te yiki yaká yak konámp Kwaromp siosono. Am sios te oumpwarao nap sámp-fákeyak námp niamp, Kwaromp kar kare sámp-fákeyakea taokeyak konámpono. ¹⁶ Karenono, Kwaro námoku i konámp ninik fi kare yéngépnámp te, am te tokwae kar ankankono: Mao te arop kare arákarea, érik koropámpon.

✧ 3:5: Ta 1:6-9 ✧ 3:7: 2 Ko 8:21 ✧ 3:11: Ta 2:3

Aenámpao maok,
 Yiki Kor Spiritao nomwan yénkép námp te,
 mao te Kwaromp yae-párák kare Táráp karenono.
 Ensel fákáreráo kor man nkeapon.
 Aropao maomp kar farákáp napo te,
 arop fi ponankor wa napon.
 Aenapara, apár ponankor mekamp aropao kor
 man karenoria mér napon.
 Kwaro man yámar mek warámpea pokria
 e tokwae sánk tenánko yak námpon. ✧

4

Aropamp ninik mek épérépi papnámp kar

¹ Yiki Kor Spiritao érik arakrá sénámpon: Nánkár wakmwaek ankwap ke fek arop ankwap fárákap Kwarén mér nap pwateaka Satanomp kwekár i konap kwatae spirit yénk i konap karan woupwi pátea wawia ampaok mwarea napon. ✧ ² Kwekár i konap arop fárákap te kwekár ninikan sámpá paokopria maok, am kwekár karan sér saráp yakáp napara, am kar támao am fárákapamp ninik mek top-pwarámpeyak nánko, náráp kwatae ninik yak námp warko ninikia mér mo i konapon. ✧ ³ Aeria maok, am arop fárákapao ‘Yupu sámp kwapono’rá sér, tá nkwakwe make firan ‘Arop fári kwapono’rá sér i konapon. Aeno mao ‘Wurienk’rá sénap ankank te Kwaro yoroimp ankankara, nomo Kwarén méria maomp kar kareran kor mér námp kwamp te, fwapon, Kwarén aesioriaka sámpea fár mwanámpon. ✧ ⁴ Nomo te wae méron, ankank ponankor Kwaro yoroimp te, kwapwe kare mwarono. Nomo monorá mwareano. Fwapono, nomo sámpria maok, Kwarén kar toropwaprá ‘Aesio’rá séria sámp mwanámpon. ✧ ⁵ Kwaromp kar ntiaka nomo Kwarén kar sénámp te am fir fwapokwapianánko, Kwaro nke námp fek kwapwe kare konámpon.

Timoti ankár Kraisomp kwapwe kare tére arop yak naenámp kar

⁶ Amo má kar má kémpiyae tárápuran farákáp saráp yakria te, amo te Krai Jisasomp tére arop kwapwe yak nanapon. Amo wokwaek sámpap kar kwapwe Kristen mér i konap niniként tapokwapeaka ankár sámpá yarakria te, am fek kárákáre tokwae sámp nanapon. ⁷ Aeno ankwap fárákapao Kwarén younkwe sánk konap épérép kar mwar farákáp nap te, amo ankár amwar yakria, Kwaro i konámp ninikaok tére kárákáreampo. ✧ ⁸ Amo te wae mér napon, pourou poukwap konap asasais te nomp pourou fwap yakano ritea nomwan fwap tae morok yaewour i konámpono. Aeno Kwaro i konámp ninikaok tukup námp te, am támao nomwan kápae kare ankank fek yaewourika oukoumwan yiki yakáp námp fek, tá nánkár wakmwaek yaká yakáp mwanámpan kor yaewour i konámpon. ⁹ Mámá kar fi te kare karara, arop ponankor kare karonorá mér mwanapono. ✧ ¹⁰ Nomo yiki yak konámp Kwarén yépekrá yakáp námpon. Mao te arop ponankoran warko érékép nae yonkwae námp te, nomo man mériaka ‘Karenó’rá sénámp arop nomwan kor kare kar warko érékép konámpon. Nomo am mér námpara, nomo térerá kárákárerá tukup konámpono.

¹¹ Amo te ono farákápnamp kar man koumteouráp aropan méranáponoria yénkrá farákámpo. ¹² Am fárákap amwan nke nap te, tár-ménki tae morok

✧ **3:16:** Jo 1:14; Mk 16:19 ✧ **4:1:** 2 Ti 3:1 ✧ **4:2:** 2 Pi 3:3; 1 Jo 2:18 ✧ **4:3:** Stt 9:3; Ro 14:6
 ✧ **4:4:** Stt 1:31; Ap 10:15 ✧ **4:7:** 1 Ti 6:20 ✧ **4:9:** 1 Ti 1:15

napan maok, takria amwan te kwaporok yaknap aropan mpwe mwanape. Amo am fárákap amonapaokanáponoria, amo kar sénap, amo yarak nap, amo arop ankwapan nouroup nanap ninik, amo Kwarén mér nap, Kwaro nke námp fek yiki kukur yaknap ninik, aran ampaok mwanapon. ¹³ Amo oukoumwan onan yépekrá yaknap ke fek te Kwaromp Buk fekamp kar arop wa nap fek nkerá farákáприя maok, kar fi kor érik farákáприя, Kristen i konap ninikan yénkrá farákápampo. ¹⁴ Sios taokeyakáp konap arop fákárerao waráp pourouk yae pap, tá arop fárákapao amo tére nanapan profet kar farákápapo, Yiki Kor Spiritao amwan ourour sánkámpan nik mo nanape. ✧ ¹⁵ Amo ankár am tére fwapia taokeyakria maok, amo ankár takrá térerá yak napo, arop ponankor waráp tére am nke napo, yae-párák kare naenámpo. ¹⁶ Amoku waráp ninik ntia aropan yénkrá farákápnap tére fwapia taokeyakampo. Amo kárákáre fek takrá yak napo maok, waráp waemp, tá waráp kar wanap aropamp waempao kor fwapi yak naenámpo.

5

Timoti sios koumteouráp aropan naenámp kar

¹ Amo mér aropamp ninikan fwapokwap naeria te, yopori kwapono. Waráp naropwarén sánánkar porokwe fek sér i konapnámp taknámpampo. Arop tár-ménkiran kor waráp nánae tár-ménkiran i konapnámp taknámpampo. ✧ ² Amo mérnámp yupuran te amokuráp éntupwarén i konapnámp taknámpampo. Yupu-táráp énkiran kor waráp antápan sér i konapnámp taknámpria maok, waráp ninik te ankár yae-párák kare fekampo.

Kae koumteouramp kar

³ Kae yupu námoku nápar yak nángo, man yaewour naenámp nouroup yak mo nángo te, amo man yae-párák yaewourampo. ⁴ Aeno kae yupu wae maomp táráp yak námp, tá kupwináp yak námp, amo am fárákapan yénk napo, am fárákap náráp Kristen tére tokwae te am éntupwarén fwapia wunanápono. Náráp fi taokeyakáp mwanámp támaonorá mér mwanapono. Takria maok, éntupwar naropwar wokwaek tére tokwae fek man wunep ponankoran nopok mwanapon. Karenono, Kwar te mámake pourouráp ninik táman warákár konámpon.

⁵ Aeno kae yupu námoku nápar yak námp te, am yupu te ankár Kwarén mérrá yakria maok, yámaraok, kumuruk kor Kwarén wumwirá, ‘Námwan yaewourae’rá kar toropwap saráp yak naenámpo. ⁶ Aeno kae yupu pouroukamp ninikaok saráp yarak námp te, mao te yiki yak námpao maok, wae sumpwi yak námp niamp námpon. ⁷ Aenámpara, amo te kae koumteouan má kar má farákápampo. Aenapo maok, am fárákap te nkwak mo mak mo, yae-párák kare yakáp napo, arop man kar sér mo mwanapono. ⁸ Arop námoku fi taokeyak moriaka, námokuráp séraroan kor fwapia taokeyak mo námp te, mao Kwarén mér námpan wae pwararea Kwarén mér monámp aropan kámákarea kwatae kare námpon.

⁹ Kae koumteouamp e buk fek kukumwi nap kwamp te, 60 yopwari yak námp, arop ankárankampamp nap mek tankeanámp yupuramp eran saráp kumwiampo. ¹⁰ Am e kumwiria te, sios arop ponankorao nke nap fek kwapwe kare yaewour i konámp yupu yakano. Arakano: Mao náráp tárápuan kwapwe kare ninikan yénkrá, yae-párák kare taokeyak. Tá ankwap némpouknámp aropan warákárria koropenkria wun i konámp. Tá námoku anámpea Kristen fákáreran yaewouria maok, ninik kápae yaknámp aropan kor

yaewour i konámp. Aeria maok, am nkwakwe make tére yaewour kwapwe konámp yupuramp eran saráp kumwiampo. ✧

¹¹ Kae koumteou oukoumwan éнки yakáp napamp e kumwi kwapono. Am te apaeria, ‘Kwaromp tére ankár tére nae’rá sénámpao maok, arop ankwapan nkeaka kikiankia, maomp nap mek tank naerá ninik tokwaeria, Kraiséen younkwe sánk mwanape. ¹² Takria námoku sérinámp kar warko pwar nánko te, Kwaro man touwe sánk naeane. ¹³ Aeria maok, ankwap ninik te arak i konapono: Kokwae tákarrá nap-nap paokop i konapono. Am fárakap te kokwae tákár mwar mono, ankwap fárakapao kar sérar nap wa mwar karrá paokoprá wawi ko, kánánkámp arop younkwe mwaek sérarrá paokop i konapon. Takria maok, nomo tak mo mwanámp kar kwatae sérar i konapon. ✧ ¹⁴ Tak napantá maok, onomp ninik te, kae koumteou oukoumwan éнки yakáp nap te warko poumou nap mek tankápria tárápu tiria maok, nap taokeyakáp napo maok, Kwarén mér monap arop nomwan wouroump mo mwanapon. ✧ ¹⁵ Amo te wae mér napon, kae koumteou ankwap fárakap Kwarén mér nap pwatea warko Satanomp wakmwaek paokop napon. ¹⁶ Aeno Kristen arop náráp firáp mekamp kae koumteou yakáp napo te, am Kristen arop námoku éréképea taokeyak nánko te, sios te man taokeyak naenámp ninik kápae sámp mono. Kae koumteou nápar kar yakáp napan maok, sios man yaewour naenámpon.

Arop taokeyakáp konap aropamp kar

¹⁷ Yumwan taokeyakáp konap arop, yumwan yae-párak kare taokeyakáp nap te, nopok sámp konap mani narek yakano. Am mani tokwae sámp mwanap arop te Kwaromp kar farákáp konap, tá am ninik Kwaro warákár námpan yénk i konap kárakáre fek tére konap aropono. ¹⁸ Nomo te wae mér námpon, Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sérrá, “Bulmakau wit pumpurékamprá yipi kwarámprá akwap námp fek te, man top-kump yirimp kwapono.” Tá “Tére arop te fwap mani sámp naenámpono.” ✧ ¹⁹ Arop ankárankao ‘Arop taokeyak konámp arop máte sokoro námp’ ria sénánko, amo te maomp kar te wawi kwapono. Anánk, yinink arakerao sénapo maok, am táman wawampo. ²⁰ Am arop taokeyakáp konap arop ankwap sokoro napo, amo man fwapokwap naeria te, arop taokeyakáp konap arop ponankor éréképá tankrá fwapokwap napo maok, am fárakapao kor nkeaka apáp mwanapon. ✧

Timoti námokuráp ninik fwapia taokeyak naenámp kar

²¹ Kwaro nke námp fek, tá Krai Jisaso nke námp fek, tá Kwaromp ensel fákárrerao nke nap fek, ono amwan waeman kare kar sér rae: Amo fwapia am ono yénknamp loaok téreria maok, amo ankárankamp ninik fek arop ponankoran fwapokwapampo. Amo arop tokwae ntia waráp nouroupén saráp porokwe fekria, arop ankwap fárakapan yopori kwapono. ²² Amo te koupour aropamp me korok yae papria ‘Kwaromp tére téree’ ria séri kwapono. Ankwap aropamp kwatae ninikan panek yakria, amoku mwar yiki kor yae-párak kare yakampo.

²³ Amo te touwe sámp saráp yakria, waráp yare te kárakáre mo námpono. Ént mwar fári kwapono. Wain ént kánanke méntér fánapo, waráp touwe am fwap naenámpono.

²⁴ Ankwap fárakapamp kwatae ninik manénkir koupour érik korop nánko, nomo koupour nkeaka mér i konámp. Aeno ankwap fárakapamp kwatae ninik

te mek yakea nánkár wakmwaek érik korop konámpon. ²⁵ Taknámp ninik kwapwerao kor érik yakria maok, tá ankwap ninik kwapwerao kor tamak érik yak mo i konámpon. Am tak námpao kor youpoukwap mek yak mo i konámpon.

6

Kwaporok tére konap aropamp kar

¹ Kwaporok tére konap Kristen arop fárakap te náráp arop tokwaeran e tokwae sánkria maomp yae ankore mek yakáp mwanapon. Aenapo maok, am poukeyakápnap aropao kor Kwaromp e wouroump sér moria, nomo Kristen yakáp námpan kor wouroump sér mo mwanapon. ✧

² Kwaporok tére konap aropamp arop tokwaerao kor Kristen ara, máte mwearonoria kar ták-pwar mwanape. Arakrá ninik kipo: ‘Mao te Kristenara, ono man warákárria maok, ono maompor tére fwapia térea yaewour nanampono’ riaka kwapwe kare tére kipo. ✧

Mani kikiank te ponankor kwatae ninik fi kor’rá sénámp kar

Amo ankár koumteouráp aropan má kwapwe kare ninikan yénkrá farákápria am ninikaok ‘Arak kip’rá sérampo. ³ Nomp Tokwae Kar Jisas Kraisomp kar kare te Kwaro i konámp ninikaok tukup mwanámp yae-párak farákáp konámpon. Aeno arop ankwap am karan monoria pwarará ankwap aopwe kar farákáp nángo, ⁴ nomo te wae mérono, am arop te ono te ninik kourráp arop tokwaenorá ninik námpao maok, kwaporok mwar táman námpono. Mao kikiank kwatae námp te, Kwaromp wakmwaek tukup konap yénk konap kar fek arop ankwapént kákkarrá kar yorowar námpan kikiank i konámpono. Aenámp fek táman kokwarok ninik, kar yorowarnámp ninik, wouroump kar, ankwapan onan kwekár námponorá kwatae niniknám ninik, am ou mek korop konámpon. ✧ ⁵ Am fárakap ankár kákkar saráp yakáprá, kar yurukup mwanap épépérép kare yakáprá, kare kar karan mér mo karenono. Mao ninikrá, Kwarén mér napaok tukup námp te, am fek apárokamp ankank kápae kare ti mwanámpan mpwe ninik i konapon. ✧

⁶ Táte kare, arop Kwaromp ninikaok akwapria te, tá méntér mao mokope ankank sámpá yak námpan fwaponorá warákár nángo te, am támao kápae kare ankankráp arop niamp i konámpono. ✧ ⁷ Nomo te wae mér námpon, éntupwaro nomwan fárakapnámp ke fek te, yaenémpi korop námpon. Tá taknámp nánkár wakmwaek máma apár pwarará tukup námp fek kor, ankank sámpea tukup mono. ⁸ Aeno nomo fár mwanámp fir, tá pourou oupouroupnám ankank sámpá yakáp námp te, nomo yonkwae porokwe fek ‘Wae támaono’rá sér mwaro. ✧ ⁹ Aeno arop ankank kápae kare ti naeria ninika waerá yarak námp te, kouao aopwe mek pik konámpnámp taknámp am kikiank ninik támao man sámp-fákeyak konámpono. Am épérépnám kwatae pap konámp kikiank ninik te man oupouroupea apárok anámpea ankár souroumpour i konámpono. ✧ ¹⁰ Am mani kikiank tokwaenap ninik te, ponankor kwatae ninik fi kor támaono. Arop ankwap fárakap te manian kikiank tokwae napo, am ninik támao am fárakapan éréképa akwap nángo, Kwarén mér nap pwate nángo, wakmwaek ono apae maoi naerá ninik tokwae mwarea napon. ✧

Timotin ‘Kristenamp ninik kwapwe ponankor sámp fákeyakamp’rá sénámp kar

✧ **6:1:** Ta 2:9-10 ✧ **6:2:** Fm 1:16 ✧ **6:4:** Ga 1:6-9; 2 Ti 1:13-14 ✧ **6:5:** 2 Ti 4:3-4 ✧ **6:6:** Fl 4:11-12; Hi 13:5 ✧ **6:8:** Snd 30:8 ✧ **6:9:** Snd 28:22 ✧ **6:10:** Ef 5:5

11 Aeno amo te Kwaromp aropara, amo am kikiank ninikan te ankár younkwe mwaek sirampo. Aeriaka amo te yae-párák kare ninik, Kwaro i konámp ninik, tá man mérnáp ninikaok kárákáre fek yárákampo. Aeria maok, aropan nouroupia, nkwakwe make ankank korop námpon kor amo inkirman námpritea kárákáre fek yakria maok, arop ponankor sánánkar porokwe fekampo. 12 Arop Kraiséen mér námp te, arop resis mek fárakop konámp niampono. Tak nánko maok, amo te am resis kwapwe mek kárákáre fek fárakopria maok, amo yiki yaká yak konámp sámp nanapon. Wokwaek amo kápae kare arop nkeap fek waráp Kraiséen mér napan kárákáre fek fokopeyakea érik sénáp ke fek maok, Kwaro amwan ‘Am yiki yaká yak sámpae’ ria wumwi rimpon. 13 Kwar ankank ponankor yiki yak nénk konámp, ntia Krai Jisas Pontius Pailatonámpok kárákáre fek fokopeyakea kare kar karan érik sérimp, Kwar ntia Krai Jisaso nke nep fek ono amwan tae fek sér rae: ✧ 14 Amo am sámpap karwaok ankár yae-párák kare téreampo. Arop amwan wouroump kar sénaeane. Amo te ankár takrá térerá akwapea, nomp Jisas Krai Tokwae Kar érik ék naenámp fekampo. 15 Kwaro Krai ék naenámp yae séri pwatanámp ke fek táman mao ék naenámp. Am Kwar ankáránkampao saráp ankank ponankor poukeyak konámpara, nomo maomp e sámpea sakap mwaro. Mao te king fákáreramp King, tá arop tokwae fákárean poukeyak konámp Arop Tokwaeno. ✧ 16 Mao ankáránkamp támao saráp sumpwi mo i konámp. Mao te wae tokwae fek yak námpara, nomo te maomp wonae fik tukup mo karenon. Wokwaek kar te arop ankáránk man te nke mo, táte arop man nke naenámp te pwi mo karenono. Aenapara, mao e tokwaeráp yakria, tá maomp kárákáre ankár yaká yakano. Kare takano. ✧

Ankank kápaeráp aropamp kar

17 Apárokamp ankank kápae karenap aropan sérampo: Am fárákapao námo te arop tokwae namp ritea nkwakwe make ankank koupour toromore naenámp táman saráp mériaka tukup kwapon. Ankár Kwarén maok mér kare mwanapon. Kwar te nomo warákár mwanámp nomp kápae kare kwapwe kare ankank ti-sáp konámp. ✧ 18 Am fárákapamp kwapwe kare ninik te ankank kápae kare niampria, kwapwe kare ninik fek yaewouranápono. Aeria maomp ankank kápae te monap arop fárákan nénk saráp yakápanápono. 19 Am fárákapao takria te, nánkár wakmwaek man yaewour naenámp ankank koupoukour napara, mao fwap yiki yak sámp mwanap am te yiki yak karenono. ✧

Timoti ankár náráp tére fwapi taokeyak naenámp kar

20 Onomp Timoti e, Kwaro amwan sánknámp tére fwapia taokeyak kourampo. Aeria maok, Kwaromp ninikaok akwap mo, épérépnámp kar mwar te younkwe sánkampo. Tá am námoku kwekárá ‘Ono te mér kare sámpá yak namp’rá sér i konap aropént te yak kwapon. Am fárákap te takria Kwaromp ninikan nkwakwe make kar yorowar i konapon. ✧ 21 Arop ankwap fárákap take pourouráp mér sámp namprá ninik nap te, Kwarén mérnáp ninik wae pwate napon.

Ono ninik namp te Kwar námoku yumwan ninikia yumwan yaewourano. ✧

Polo Timotin Wakmwaek Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 36 yopwar niamp arake fek, Polo Rom mek kalabus mek yakria má má pas ankwap Timotimpor kumwimpon.

Polo Rom mekamp Gavmano man farop pap mwanap wae wonae fiknámp mér námp kwamp, wakmwaek kar má pas kumwi námpon. Mao te 'Amo Jisasomp e érik séria, Kwaromp Kwapwe Kare Karamp kare kar karan sámp-fákeyakamp'rá sér. Tá touwe kwatae, tá man sámpá yampourou mwanap ninik korop námpao maok, Timotin 'Kwaro sánknámp térean pwar kwapono, ankár kárakáre fek téreamp'rá sénámpon.

¹ Ono Pol te Kraiss Jisasomp aposelono. Kwaro námokuráp ninik fek onan aposel pap námp te, ono koumteouráp aropan, mao má má yiki yak Kraiss Jisasén mérnáp fárákapan nénk nanamprá séri námp táman séraraeria ninámpon.

² Timoti, amo te onomp karwaok napantá, amo te onokump táráp kare niamp naponoria, ono waráp por má pas má kumwi rae. Ono ninik namp te, Kwar Naropwar ntiaka Kraiss Jisas nomp Tokwae Karao námokuráp ninik fek amwan ninikia aropompia yonkwae porokwe papanoria nae. ✧

Kwaromp karan pwarápaentánámp kar

³ Onomp tékénou fákárerao wokwaek kar Kwaromp ninikaok tukupapnámp taknámp, ono kuri mántwaok akwap nampon. Aeria maok, ono ninik namp te, Kwaro nke námp fek kwatae niniki namp yak mo námpono. Ono kumuruk yámarao amwan ninikriaka Kwarén kar toropwap namp fek, man 'Aesio'rá sér i konampon. ✧ ⁴ Amo onan yonkwae touweria ém napantá, onomp ninik te amwan warko nkea, am fek warákár nae kar nampono. ⁵ Amo Kraissén mér kare nap te wokwaek waráp kupwiwaráp Lois, tá waráp éntupwar Yunis maomp mérep niamp kwekár mono, kare kar nap ono wae mér nampono. ✧ ⁶ Ae namp kwamp maok, amwan warko ninikampria sér rae. Kwaromp ourour waráp pourouk yak námp, am te ono wokwaek kar waráp me korok yae pap nanko sámpap ourour táman oukoumwan kuri amo am ourour tokwaeanoria tére kárakáre nap te, arop yaomwian fur napo, yurunk tokwae konámpnámp araknámpampo. ⁷ Amo te wae mérono, Kwaro nomwan sápnámp Spirit te nomwan apáp sápnámp Spiritan mono. Mao nomwan sápnámp Spirit te nomp waempén kárakáre nénk námp, tá nomp Kristen ankwapyaenáp fákáreran nouroup kareria, nomoku nomp yakáp fwapia poukeyakáp mwanámp ninikan ti-sápnámp. ✧

⁸ Aenámpara, amo nomp Tokwae Karamp kar farákáp nap te pwarápa kwapono. Tá amo ono kalabusi yak namp táman kor pwarápa kwapono, mono. Amo ankár Kwaromp kárakáre sámpea onont am Kwapwe Kare Kar farákápnáp tére fek onont touwe sámpampo. ✧ ⁹ Kwaro nomwan wumwiria warko éréképnámp te, apae nomo kwapwe kare ninik nánko, nomwan warko éréképnámp. Mao námokuráp ninik fek nomwan koupoutáráp napria ninikia nomwan éréképnámp. Wokwaek kar Kwaro má apár oukoumwan yoro moi yakrá, nomwan námokuráp ninik fek niniki tarimpan Kraiss Jisasén érik sámp-kérépnámp. ✧ ¹⁰ Aeno oukoumwan má má ke fek te Kraiss Jisas nomwan éréképnámp arop wae érik korop námp fek, Kwaromp aropompao

✧ **1:2:** 1 Ti 1:2 ✧ **1:3:** Ap 24:16 ✧ **1:5:** Ap 16:1 ✧ **1:7:** Ro 8:15 ✧ **1:8:** Ro 1:16 ✧ **1:9:** Ef 2:8-9; Ta 3:4-5

kor wae érik korop námpon. Krajs Jisas te sumpwiramp kárakáre wae kwepwate nánko, maomp Kwapwe Kare Kar kourouráp arop waria wae yiki yaká yakáp mwanap mér napon. ✧

¹¹ Mao onan ‘Kwapwe Kare Kar farákápamp’ ria séria sámp-kérépeanánko, ono te kourouráp aropan am kar yénkrá farákáp konamp aropono. ✧

¹² Ae namp kwamp maok, am tére fek táman onan kar wouroump napo kuri, ono pwarápaé mo nampon. Ono mérinamp Tokwae Karan saráp wae ník nampon. Aeria maok, ono wae mér kare namp te, mao onan sápnámp tére te kwaporok pwar mono, ankár taokeyakrá akwapea Kraisomp Yae Tokwae korop námp fek naenámp. ¹³ Mámá kar kare amo onomp top kor fekamp wawi nap, am te amo fwapi nínikria, ankár take pourouráp nínik fek arop fárákapan yénkrá farákápampo. Aeria maok, amo ankár Krajs Jisasén mér kárakáreria man warákárria maok, am nínik fek arop fárákapan kar farákáp nanapon. ✧ ¹⁴ Amo má Kwapwe Kare Kar Kwaro amwan taokeyakampria waráp yaek pap námp te, am te kwapwe kare kare ankankara, amo fwapia yérék korampo. Aenapo Yiki Kor Spirit nomp nínik mek yak námp, mao fwap amwan am tére nap yaewour naenámp.

¹⁵ Amo te wae mér napon, apár fi Esia mekamp arop ponankor te wae onan pwar, tá Figelus ntia Hermogenes mao kuri wae onan pwar nepono.

✧ ¹⁶ Aenapantá maok, ono Kwar Tokwaeran sénanko, mao Onesiforusén aropompria maok, maomp séraroan kor aropompanoria nampon. Kápaé kare por Onesiforus te ono kalabus namp te pwarápaé mono, onomp nínik yae-páráki pap saráp yak konámp. ¹⁷ Mao te Rom taun tokwae mek koropeaka onantá oupouroukrá yarakia wakmwaek onan nke námp. ¹⁸ Onesiforuso wokwaek Efesus mek onan yaewour saráp yakámp te, amoku am wae mér kare yak napon. Aenámpantá, ono Kwar Tokwaeran sénamp te nánkár mao kot tokwae naenámp Yae fek man aropomp naenámpria nampon.

2

Timoti te ankár Kraisomp kwapwe kare soldia yak naenámp kar

¹ Onomp táráp e, Krajs Jiaso amwan námokuráp nínik fek nínikia yaewouránko amo maomp kárakáre sámpea yakamp. ² Ono wokwaek kápaé kare arop wa nap fek farákápanko, amo wawiap kar táman arop fwap yonkwae kouria arop ankwap fárákapan yénkrá farákáp mwanap aropan farákápampo.

³ Nkwakwe make ankank korop námpo kor yino Jisas Kraiséén méria maomp tére konámp, yinont soldia niamp kárakáre fek fokopeyakampo. ⁴ Arop soldia yak námp te, mao te ankwap-ankwap tére mo i konámp. Mao te ankár soldia térean saráp yae-párák kare tére nánko maok, taokeyak konámp soldia kor maomp tére warákár naenámp. ⁵ Arop resisrá foporakor mwaria te, am ‘Foporakorenk’ ria sérinámp aropamp nínikaok foporakoria am nínikaok tukup mo napo te, taokeyaknámp aropao sérrá, ‘Amo te ankank sámp mono!’ ✧ ⁶ Arop yopwar yoroia taokeyak námp te námokurápara, kare nánko toupourria te, manénkir námoku fária, wakmwaek arop nénk konámpo. ✧ ⁷ Amo te ono sénamp kar man nínikampo. Tak napo maok, Tokwae Karao waráp nínik mek kwapwe kare nínik fwap sánk nánko, amo am kar fi ponankor mér nanapon.

⁸ Ono Kwapwe Kare Kar sér i konamp te, Jisas Krajs te Devito yakámp fi mekampao sumpwiaka fárámpámp táman amo ankár fwapia nínikampo.

✧ ⁹ Ono am Kwapwe Kare Kar farákáp konamp te, am fi fek táman arop

✧ **1:10:** Hi 2:14-15 ✧ **1:11:** 1 Ti 2:7 ✧ **1:13:** Ta 1:9 ✧ **1:15:** 2 Ti 4:16 ✧ **2:5:** 2 Ti 4:8 ✧ **2:6:** 1 Ko 9:7,14 ✧ **2:8:** Ro 1:3-4

fárakapao onan nke napo te, ono kwataenamp arop niamp nanko, onan nkwakwe make touwe sáприя, fákapá páte naponono. Aenapan maok, Kwaromp kar te fákapea pap mono. ✧ ¹⁰ Aenámpara, ono te ninik kárakáre sámp teyakra maok, nkwakwe make touwe korop námpan kuri, sámpea Kwaro náráponoria nánkárápnámp arop fákáreran yaewour i konampono. Onomp ninik te, am fárakapao kor ankár am Kraís Jisaso fákeyaknámp yiki yak sámpea méntér yakápi-yakápanáponoria nampon. ✧ ¹¹ Nomo te mámá kar man mér kare mwanámpono:

“Nomo mént kare kar sumpwianámp te,
warko yiki yakan kor nomo mént yiki yakáp mwanámpon. ✧ ¹² Nomo
nkwakwe make touwe korop námpan kor,
inkirmaneanria kárakáre fek yakeanámp te,
nomo kor mao námpnámp méntér king yakáp mwanámpon.
Aeno nomo man younkwe sirareanángo te,
mao kuri nomwan younkwe mwaek sinaenámp. ✧
¹³ Táte nomo sérrá, ‘Maonámpaok tukup mwar’ ri námpao,
ampaok mo námpan kor,
mao námoku te námoku sérinámpaok i konámpon.
Mao te ankwap kar sér mo i konámp karenono.” ✧

Timoti ankár tére kárakáreria Kwaromp tére arop kare yak naenámp kar

¹⁴ Amo te ankár kápae kare por am arop fárakapao wawanáponoria, Kwaro nke námp fek amo má kar man kárakáre fek sérrá, “Yumo te kar am fik sérarrá yorowari kwaponono! Take kar te arop ankárankan yaewour mo i konámpon. Am kar wanap aropan te, ninik kwatae pap konámpon.” ✧

¹⁵ Amo te ankár tae fek tére fáparákapriaka tére arop kare yak napo maok, Kwaro waráp tére nkea warákár naenámp. Aenángo maok, amo kokwae moria Kwaromp kar kare kar yae-párak kare farákápria maok, amo Kwaro nke námp fek kor pwarápae mo nanapon. ✧ ¹⁶ Aeno aropao kwaporok táman sérarnap kar te wawi kwaponono, younkwe sánkampo. Take kar te Kwarén younkwe sánk mwanap mwae páraok arop éréképa akwap konámpono. ¹⁷ Take kar te ankáráp kwataerao akwapea tokwae karia arop émi fánámp niamp námpono. Himeneus ntiaka Filetus am fi mekampao takipon. ¹⁸ Am arop yawor te má kar kare máte younkwe sirarea arakrá sér i konepon, “Nomo wae warko fápárámp námpara, wakmwaek te warko fápárámp mono.” Am makrá sérarep kar te arop ankwap fárakapamp méran épérépia kwatae pap nepon.

¹⁹ Aeno Kwaro am fek sios yoro naenámp kárakáre kor oumpwar te wae yimp tenángo, kárakáre fek fokopeyak námpon. Tá am oumpwar fek kar arakrá kumwi, “Kwar Tokwae námokuráp koumteouráp arop te wae mér kari yak námpon.”

Tá ankwap kumwi tenámpao kor sérrá,
‘Námo te Kwaromp firáp aropono’rá
sér i konap arop ponankor te
nkwakwe make ninik kwatae te ankár younkwe sir mwanapon.” ✧

²⁰ Ankankráp aropamp nap tokwae mek dis tankáp námp te, gol fek yoroiap, silva fek yoroiap, yao fek yoroiap, kwar fek yoroiap, ará tankáp námpon. Am te ankwapmwae kwapwe kare téreampor, tá ankwapmwae te nkwakwe make téreampor. ✧ ²¹ Kwarén mérnámp aropao am náráp ninik

✧ **2:9:** Fl 1:12-14 ✧ **2:10:** Kl 1:24 ✧ **2:11:** 2 Ko 4:11 ✧ **2:12:** Mt 10:33 ✧ **2:13:** Nam 23:19; Ro 3:3-4; Ta 1:2 ✧ **2:14:** Ta 3:9 ✧ **2:15:** Ta 2:7-8 ✧ **2:19:** Jo 10:14-15 ✧ **2:20:** Ro 9:21

mekamp kwatae ninik ponankor younkwe sinámp te, Kwaro nke námp fek yiki kare yak námp te, mao te ankank yae-párák námp mwar kák konap dis niampria, amwar kar yak námpon. Aeria Arop Tokwaeran yaewourrá nkwakwe make kwapwe kare tére naeria nanap námpon.

²² Aenámpara, amo te ménki-tárápuamp ninik mek korop konámp nkwakwe make kikiank ninik te ankár younkwe mwaek pwarampo. Amo te ankár yae-párák kare ninik ntiaka mér napan sámp, ankwapan nouroup i konap ninikan sámp, yonkwae porokwe ninikan sámpea maok, arop ankwap fárákap yiki kare ninik fek yakáprá Kwar Tokwaeran wumwi ri konap aropént saráp yakamp. ²³ Aeno épépérépnámp arop fárákapamp kar mwar sérarnap kar kwatae te amo ankár younkwe sirampo. Amo te wae mér napon, am takrá sérarap kar te am fek yorowar i konapon. ²⁴ Tokwae Karamp tére konámp arop te kar yorowar mo, arop ponankor porokwe fekría yonkwae kourráp tisa te man nkwakwe make napo kor yonkwae pwarámp mo i konámpon. ✧ ²⁵ Aeria maok, maomp kar ták-pwarnap aropamp ninik porokwe fek fwapokwap nánko maok, am támao Kwaro am fákáreran yaewouránko maok, am ninik pwararea má kar má fwap mér mwanapon. ²⁶ Am kwekár i konap tisa fárákapan Satano náráp umben mek tirá kérépámp te, am fárákap náráp ninikaok paokop mwanapria nimpon. Aeno má kar kare man mér napo te, am fárákapamp ninik warko érik farákár nánko maok, Satanomp umben pwarará amwar yakáp mwanapono.

3

Pwar naenámp yae fek mwanap kar

¹ Aeno amo ankár yae fápaie nánko te kápaie kare touwe kwatae kare korop naeria námponorá mérampo. ✧ ² Am te arop fárákapao námoku saráp warákár, tá manian kikiank kare mwarea napon. Arop fárákapao námoku támao warákár sérarrá, tá nomoku saráp kwapwe kare námponoria wae, tá ankwapan wouroump-sér mwarea napon. Tá éntupwar naropwaromp karan kor kwe-sir, tá arop fárákapao námwan yaewour kwapwe napo, am fárákapan 'Aesio'rá sér mo mwarea napon. Kwaromp kwapwe kare ninikan kor wouroumprá amomoránk mwarea napon. ✧ ³ Námokuráp firan kor aropomp mo. Wokwaekamp ankankan niki sayakrá yorowar. Aeriaka e-poup sérarrá paokopria maok, námokuráp kikiank i konap ninikao tokwae kari yak nánko maok, námokuráp pourou fwapia poukeyak mo mwarea konapon. Ankár yonkwae pwarámpria aropomp ninik kánanke te yak mo kateria, kwapwe kare ninikan kor mént wouroump mwanapon. ⁴ Aeria maok, námokuráp firan kor ankwapan outiri mwanapon, tá námokunap ninik kápaie kare kwataeran ti-paokopria maok, námoku támao ninikrá, 'Yino te Arop Tokwaeno'rá warákár-séria, námokuráp pouroukamp nkwakwe make ninik táman warákáránkrá paokopria maok, warko Kwarén warákár mwarea napon. ⁵ Aeria maok, Kwaromp ninikaok tukup nap te némpi párák pourouan sarápria maok, Kwaromp kárákáreran méria kare karonorá ninik mo. Amo taknap aropént yak kwapon. ✧

⁶ Am taknap tisa fákáre te sánánkar porokwe fek tukupea, ninik fwapi kárákáre moria, náráp wokwaekamp kwatae ninikan ninik tokwae, tá náráp ninik mek nkwakwe make kikiank ninik koropánknámp kounteouramp nap mek tukupea, am fárákapan kar porokwerá sér i konapon. ⁷ Am taknap kounteou yonkwae kour kwapwe ankár sámp mwaría napao maok, am

kar mér mwanap pourou mo. ⁸ Wokwaek Janes ntiaka Jambres Mosesén yorowarrá yárákipnám taknám am arop fákáreao kor má kar kare man kor yorowarrá paokop napon. Am fárákapamp kar yurukup mwanap ninik te kwatae akwap tenánko, maomp Kwarén mér napao kuri kwekár napon. ⁹ Wokwaek kar Janes ntiaka Jambres arop nkeap fek takrá ninikrá yárákriaka tokwaeri ke fek yak moipon. Aempnám taknám am tak nap ninik te arop ponankor nke nap fek érik korop naenámpon. ✧

Timoti ankár Kwaromp kar kárákáre fek samp naenám kar

¹⁰ Aeno amo te wokwaek ono amwan warámpea yárákria aropan kar yénkrá farákáp konamp te am ninik wae mér napon. Aeria maok, onomp yárák, tá am fi kor ninik te amo wae mér napon. Ono Kwarén mér kárákáre namp, tá nkwakwe make kar korop námpan kor sánánkar ninik kárákáre sámpea akwap namp, tá arop nouroup namp, tá kárákáre fek fokopeyakria tére pwar mo namp, am te amo wae mér napon. ¹¹ Antiok, Aikonium, Listra taun mekamp arop fárákapao onan sámpá yampourou napo, ono nkwakwe make touwe tokwae kwatae sámp namp te amo wae mér napon. Aenampan maok, Kwaro onan yaewour nánko, am kápae kare touwe kwatae korop námpan kor, fwap yakampon. ✧ ¹² Karenono, arop ponankor Krai Jisasént yakáprá Kwaromp ninikaok paokopnap aropan te, Kwarén mér monap aropao nkwakwe make sokoro i konapon. ✧ ¹³ Aeria maok, kwatae ninikráp arop, tá kwekár profet fákáre, makia koumteouráp aropan poupwekáp mwarea napon. Satano kor am fárákapan kwekáránko maok, am fárákapamp ninikao kor kwatae kare naeria námpon.

¹⁴ Aeno amo wokwaek wawia mérinap kar máte kárákáre fek sámpea yárákampo. Tá koumteouráp arop yino am kar yénkrá farákápamp te, amo waeman mér kare napon. ✧ ¹⁵ Manénkir amo oukoumwan épérmou táráp yakap feknám pia Kwaromp yiki kor Buk fekamp kar mér sámpap te, amo wae mér napon. Am buk te amwan fwap ninik kwapwe sánk nánko, amo Krai Jisasén méria napo, Kwaro amwan warko warám naenámpon. ¹⁶ Kwaromp Buk fekamp kar ponankor te Kwaromp Spiritao ninik sánk nánko kumwi napon. Am kar te nomwan yae-párák kare ninik yénkrá farákáp naenám kwapwe karon. Tá koumteouráp aropamp ninik kwataenám érik yénkria, nomp paokop fwapokwap i konámpono. ✧ ¹⁷ Aenámpara, am kar támao Kwaromp koumteouráp arop nomwan yaewourianánko, nomo ponankor kwapwe kare ninik pwi nánko, nomo fwap nkwakwe make kwapwe kare tére ponankor tére mwanámpon nánap mwanámpon.

4

Timoti ankár kárákáre fek Kwaromp kar farákáp naenám kar

¹ Krai Jisas te yiki yakápnap aropan ponankor yurukupria, sumpwinap aropan kor mént yurukup naenámpon. Mao te arop ponankor nke nap fek érik koropeaka king yaká yak naenámpon. Ono amwan Kwar ntiaka Krai Jiaso nkenep fek amwan kar kárákáre fek arakrá sér rae: ✧ ² Amo ankár kárákáre fek Kwaromp kar farákápampo! Arop am kar wa napan, tá wa mo napan kuri, amo te ankár kárákáre fek am kar farákáp saráp yakampo. Amo te ankár méranáponoria kárákáre kor kare kar farákápria yoporria, yumo fwap tak mwanaponorá warákár sánkampo. Amo kokwae moiaka, porokwe fek kánámpár am fárákapan yénkrá farákápampo. ✧ ³ Nánkár

✧ **3:9:** Kis 7:11-13 ✧ **3:11:** Ap 13:50; 14:5,19-20 ✧ **3:12:** Jo 15:20 ✧ **3:14:** 2 Ti 2:2 ✧ **3:16:** 2 Pi 1:21 ✧ **4:1:** Ap 10:42; Ro 14:9-10 ✧ **4:2:** Ap 20:20,31

wakmwaek arop Kwaromp yae-párák kare kar te warko wa mo mwarea napon. Am fárákáp ankwap-ankwap kar wa mwar kar napan wa mwaria, am kar farákáp mwanap aropan wumwi mwarea napon. ✧ ⁴ Aeria maok, má kar kare pwarará maok, nkwakwe make kwaporok kar mwar sérarap kar táman woupwi pátea wawia mántwaok tukup mwarea napon. ⁵ Aeno amoku kare te ankár kápae kare por ninik kouri yakrá maok, nkwakwe make touwe korop námpon kor kárákáre fek fokopeyakria maok, amo Kwaromp Kwapwe Kare Kar táman téteria kounteouráp aropan farákápamp. Amo te kounteouráp aropan yaewour nanap tére yak námpara, amo ankár am táman fwapia téreamp.

Pol wae sumpwi naenámp wonae fik nángo sénámp kar

⁶ Aeno oukoumwan te ono sumpwi nanko, onomp yiri Kwarén ofan sánk mwaria wain ént kwarákár konapnámp kwarákár naenámp te wae wonae fikeane. ⁷ Ono yorowarrá akwapea kwe-sira nampon. Ono te wokwaek resis kwapwe fárakoprá yáraki namp te, oukoumwan te ono te wae akwapea wonae fik yarápae fek yak nampon. Ae namp te, ono Kwarén mér namp kárákáre fek sámpá yáraki nampon. ⁸ Oukoumwan te am fárakoprá akwapea pwar namp fek sámp nanamp ankank te wae nánapia tank námpon. Am sámp nanamp ankank te ará: Tokwae Karao yae-párák kare yurukup konámpara, onan ‘Yae-párák kare aropono’rá sénaenámp. Am Yae Tokwae fek te onan makrá sénaenámp. Aeria maok, onan saráp sér mono, arop ankwap fárákáp mao érik korop nángo nke mwar karrá yépékrá yakápnap arop fárákáp man kor sénaenámp. ✧

Kar pwarnámp kar kánanke

⁹ Amo te ononampok koupour koropampo. ¹⁰ Demas te onan pwar akwap teane. Mao te apárokamp ninikan warákárria taun Tesalonika mek akwap teane. Kresensó kor provins Galesia mek akwap, tá Taituso kor distrik Dalmesia mek akwap námpon. Luk mwar yino yak nempon. ¹¹ Amo Mak warámpea koropampo. Mao te ono tére nanko yaewour kwapwe konámp aropono. ✧ ¹² Ono Tikikusén taun Efesus mek sámp-kérép nampon. ✧

¹³ Amo korop naeria te onomp waempyam taun Troas mek Karpusomp nap mek pátari namp, ará sámpea maok, tá buk mént sámpea koropampo. Aeria maok, onomp fir yipi fek yoroiap buk nik mo pwar korop nanape. Ankár sámpea koropampo. ✧

¹⁴ Aleksander te bras fek nkwakwe make ankank yoro i konámp arop, mao te onan ouroukup konámpara, nánkárap Tokwae Karao am taki námpe fek nopok man touwe sánk naenámp. ✧ ¹⁵ Amo kor am aropan fwapia mérampo. Mao te yinomp karan kor ankár kwekápia sira námpon.

¹⁶ Ono woukourouk kot nap fek te arop ankwapao onont yakria yaewour mo napo maok, arop ponankor onan pwate napo, onoku mwar yak. Aeria ono Kwarén sérrá, ‘Am fárákápao tak nap ninik te nik mo pwarampo.’ ¹⁷ Aeno Tokwae Karao onont yakria onan yaewouria kárákáre sámp námpon. Aenángo maok, ono Kwapwe Kare Kar fwap farákáp nanko, ankwap fi ponankor wa napon. As fir yamp nángo, as táp mekamp akap konapnámp taknámp, Kwaro onan yopor aropamp yae kwae mekamp pwarokwap námpono. ✧ ¹⁸ Kwar Tokwaerao onan sokoro napo kuri, fwap yaewourria onan warámpea, námoku poukwapnámp yámar mek pwar naenámp. Nomo maomp eran sámpeaka sakap saráp yaká yakáp mwanámpon.

✧ **4:3:** 1 Ti 4:1 ✧ **4:8:** Yé 2:10 ✧ **4:11:** Ap 15:37-39 ✧ **4:12:** Ef 6:21-22 ✧ **4:13:** Ap 20:6
✧ **4:14:** Ro 2:6; 1 Ti 1:20 ✧ **4:17:** Ap 23:11; 27:23

Kar pwarará 'Gude'rá sénámp kar

¹⁹ Amo Prisila ntiaka Akwila, tá Onesiforusomp séraroan kor mént 'Yumwan Polo Guderian'rá sérampo. ✧ ²⁰ Erastus te oukoumwan taun Korin mek yak nánko, Trofimus kor touwe nánko, man taun Miletus mek yak nánko pwara nampon. ✧ ²¹ Amo te koupour mwae oupouroukia koropampo. Takria amo yépék napo, ouwi tokwaenámp ke koropantáno.

Yubulus, Pudens, Linus, Klodia, tá Kristen ankwapyae fákáre makia amwan 'Gude'rá sénap kar sámp-kérép naponó.

²² Ono ninik namp te, Tokwae Karao waráp waempént yakanoria nampon. Tá yumwan ponankor námokuráp ninik fek ninikia yaewouranoria nampon.

Polo Taitusompor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Taitus te Grik fi mekamp aropono. Wokwaek mao te Polo tére námp yaewourimpan, Polo man 'Apár amor ke Krit mekamp siosén taokeyakrá téreae' ria pwate nánko, am mek térerá yakámpono.

Polo Timotimpor pas kumwimp ke fek táman, má pas kumwia Taitusompor kor sámp-kérépámpon. Am te mao sios taokeyakáp mwanap arop nánaprá párapop, tá 'Kwaromp kar kareran sámpá yampourou mwanap aropan yoporampo'rá sér, tá 'Sios kourmteouráp arop fárákapan Kristen paokopnap ninikan yénkrá farákápampo'rá sénámpon.

¹ Ono Pol, Kwaromp tére konamp arop, Jisas Kraisomp aposelono. Mao onan, náráponoria nánkárápnamp kourmteouráp aropan mér nap mek kárákáre sánkea, am fárákapan yaewour napo, kar kare mériaka Kwaro i konámp ninikaok tukup mwanapria sámp-kérép námpon.

² Ono tére namp te, arop fárákáp mér kárákáreria, Kwaro am fárákapan yiki yaká yak nénk naenámp yépékanáponoria yaewourrá tére nampon. Wokwaek kar Kwaro oukoumwan ankank yoro mo fek nomwan yiki yak mwanámp nénk nanamp rimpon. Mao te kwekár mo i konámpon. ³ Koropea oukoumwan kar am séri tarimp ke fek Kwaro náráp kar farákáp mwanap arop kák tenánko, am fek táman maomp kar érik farákár námpon. Nomwan warko érékép konámp arop Kwaro onan 'Kar farákápae'rá séri tenánko, ono am tére sámpea kar farákáp nampon.

⁴ Taitus e, ono Kwaromp kar farákáp nanko, amo wawiaka ankár mántwaok akwap napantá, amo te ankár onokump táráp kare niamponoriaka, ono waráp por má pas kumwi rae. Amo te wae yino ponankor mér námp niamp napon. Ono ninik namp te, Naropwar Kwar ntia nomwan warko éréképnámp arop Krai Jisas amwan námokuráp ninik fek yaewouriaka yonkwae porokwe sánk nepo, yonkwae porokwe fek yakaeria nampon. ✧

⁵ Ono amwan Krit mek pwararamp te, amo tére ankwapmwaek oukoumwan yak námpantá, amo fwapokwapria, ono wokwaek amwan sériampnámp taknámp, amo am mekamp ponankor taun mek sios taokeyakáp mwanap arop yorororá kák nanapria nampon.

⁶ Amo ankár sios taokeyakáp mwanap arop yororá kák naeria te, arake pourouráp aropan kákampo: Koumteouráp arop nke nap fek kwatae ninikinámp yak monámp arop, tá ankárankamp yupuráp arop, tá maomp tárápu Kraiséen méria, tá nkwaekwe make sokoro mo, tá éntupwar naropwaromp kar ták-pwar moi konap. ✧ ⁷ Amo te wae méron, sios taokeyak konámp arop te Kwaromp tére taokeyak konámp aropono. Ae konámpara, am arop te yae-párák kare yáarak nánko maok, koumteouráp arop mao kwatae ninik námp nke mo mwanapon. Mao te námo arop tokwae namponoria, arop ankwap fárákapan poukwap naeane. Mao te koupour yonkwae pwarámp naeane. Mao te mánmán ént tokwae fária mánmán naeane. Mao te arop kwaporok fupuk naeane. Mao te mani tokwaerantá kikiank naeane. ✧ ⁸ Mao te ankár náráp nap mek koropnap aropan yae-párák taokeyak naenámpon. Mao te ankár kwapwe kare ninikan ponankor warákárria maok, ankár am kwapwe kare ninikaok yáarak naenámpon. Aeria maok, mao ankár náráp ninik Kwarén sánkea, yae-párák kare ninikaok naenámpon. Mao te ankár námokuráp

yarak fwapi taokeyak naenámpon. ⁹ Mao te má kar kwapwe kare má man farákáp nap, ankár fwapia kárakáre fek sámpea méria yarak naenámpon. Aeria maok, mao kor fwap arop méranáponoria am kare kar karan farákáp naenámpon. Aeria maok, arop kar ták-pwarnap fárakapan kárakáre fek sénánko, námokuráp kwatae niníkan pwarápae mwanapon.

Krit mekamp arop ankwapamp mér sámpá yampourounap kar

¹⁰ Ae mwanapara, amo sios taokeyakáp mwanap arop yororá kák nap kwamp te, fwapi niníkampo. Am te apae riteanápe, kápae kare arop sios taokeyak konámp aropamp karwaok mo i konap arop yakáp napon. Am fárakap te kar mwar saráp táman sérarrá paokopria, arop fárakapamp niník mek kwekár i konapon. Tá Juda fákáre wae Kristeni yakáp napao kor kar ták-siria wae konapon. ¹¹ Am taknap arop fárakap te nomo tak mo i konámp niníkan ‘Yumo tak kip’rá séria maok, am tak nap fek mani tirá paokopria maok, arop fiou kápae kareramp mér épérépi kák konapon. Taknap arop fárakapan te amo am kar taokorampo. ¹² Wokwaek námoku mér tokwaeráp aropao námokuráp fi mekamp aropan niníkria arakrá sér, “Krit mekamp arop fákáre te kwekár i konapon. Tá yao pwae mekamp fir niamp kwatae kare arop yakáp napon. Tá fár tokwaerá paokoprá kokwae tákár i konapon.” ¹³ Má kar te kare karara, amo ankár fwapia mérenkria kar kárakáre fek sérria, am fárakapamp niník fwapokwap napo, Kwarén mér kare mwanapono. ¹⁴ Am fárakap Juda firamp tékénou kar, tá nkwakwe make lo kákrá, kar kare pwatea paokop i konap aropamp kar woupwi pátea wa mwanape.

¹⁵ Arop fárakapamp niník yiki kukur kwapwe námp te, arakrá niník i konapon: Kwaro ti-sápnámp ankank ponankorao kor yiki kukur kwapwe námpon. Aeno arop ankwap fárakapamp niník kwatae akwap námp te, Kraisen mér moria maok, ankwap ankank kánanke yiki kukur mono. Am te apae riteanápe, am fárakapamp niník ntiaka námokuráp niník yurukup i konap te ankár kwatae kare yak námpon. ¹⁶ Karan saráp sérrá, “Ono te wae Kwarén mér nampon.” Aerá sénapao maok, am fárakapao paokop nap támao Kwarén younkwe sitenap yénkép námpon. Aenapantá, Kwaro am fárakapan warákár mo kar námpon. Am fárakap te kar ták-sir konap aropara, ankwap kwapwe kare niník mwanap pourou mo karenono. ✧

2

Mér koumteouráp aropan sénámp kar

¹ Aeno amo te ankár koumteouráp aropan ponankor Kwaromp karwaok akwapnámp niníkan tére kiprá arakrá sérampo: ² Mér arop te mánmán ént tokwae kar fáriaka mánmán mwanape. Yae-párak kare niníkria námokuráp niník fwapnae karia taokeyakáp mwanapon. Ankár mérnep kwapwe kare yakápria, yonkwae touwe konap niníkan sámpea, nkwakwe make ankank korop námpan kuri kárakáre fek yakáp mwanapon.

³ Amo ankár mér koumteouan kor sénapo, Kwaro warákárnámp niník fek paokop mwanapon. Aropan kánánkámp kar sérar mwanape. Mánmán ént fári konámp niníkao tokwae kari yak naeane. Mao te ankár wakmwaek fápárámpnap koumteouan kwapwe kare niníkan yénk mwanap tisa yakáp mwanapon. ⁴ Mao farákápria te arakrá sér mwanapon: “Yiráp poumarop, tá yiráp tárápuan kor warákár kar kip. ⁵ Tá yumokuráp niník fwapia taokeyakria maok, yiki kukur kare yakáp kipo. Tá yiráp nap fwapia taokeyakria, yiráp poumarop, tá yiráp tárápuan kor yaewour kipo. Tá yiráp poumaropamp

✧ 1:16: 2 Ti 3:5; 1 Jo 1:6; 2:4

yae ankore mek yakáp napo maok, mér monap arop ponankor amnap ninik táman nkeria, Kwaromp karan kor wouroump mo mwanapon.” ✧

Ménki-tárápuao mwanap kar

⁶ Ankár taknámp menkou-tárápuran kor takrá séramp: Am fárákap te ninik fwapia taokeyakáp kour mwanapon. ⁷ Amoku támao mekia akwap napo, arop fárákapao amonapaokria, nkwakwe make kwapwe kare ninik fek paokop mwanapon. Arop kar yénkrá farákáp naeria te kwataenámp kar mént farákáp kwapono. Ankár kwapwe kare ninik kour fek sarápria, yae-párak kare kar yénkrá farákápampo. ✧ ⁸ Amo te ankár yae-párak karenámp karan saráp sénapo maok, am mek kwatae ninik yak námp nke mo mwanapon. Tak napo maok, yopornap arop fárákapao kor nomwan wouroump mono, amwan yopornap ninikan pwarápaé mwanapon. ✧

Kwaporok tére konap aropan sénámp kar

⁹ Amo te kwaporok tére konap aropan * arakrá sérampo: Mao náráp poukeyakáp konap aropamp yae ankore mek yakápria, ponankor nkwakwe make ankank am fárákapao warákár mwanap ninik fek tére mwanapon. Poukeyakápnap aropao kar kwatae sénapo kor, nopok kar pwarokwaprá sér mwanape. ✧ ¹⁰ Mao te ankár am fárákapamp ankank kánanke oukun sámp mwanape, mono. Mao ankár maomp karwaokria yae-párak kare tére napo maok, náráp poukeyakáp konap arop fárákapao nkea warákárria nomwan warko éréképnámp Kwaromp kar farákáp námp táman warákár mwanapon.

Nomo ankár yiki kukur yakáprá Kraisomp Yae yépek mwanámp kar

¹¹ Nomo te wae méron: Kwaro námokuráp ninik fek nomwan aropompnámp ninik te wae érik korop námpon. Aenámpara, mao te fwap ponankor koumteouráp arop warko érékép naenámp. ¹² Kwaromp am aropomp támao nomwan Kwarén younkwe sitea paokop i konámp ninik, tá apárokamp ponankor kikiank ninik máte pwarará, oukoumwan má ke fek táman ankár nomo fwapia ninik kouriaka Kwaromp ninikaok saráp kwapwe kare paokop mwanámp yénk námpon. ✧ ¹³ Karenono, nomo Kwar Tokwaeran yépekrá yakáp námp, tá arop nomwan warko érékép konámp arop Jisas Krai, mao érik korop námp fek te, Kwaromp mopor ntiaka wae kwapwerént korop naenámp. ✧ ¹⁴ Kraiso námoku wampwe pwarará sumpwi námp te, nomo ponankor lo kar kwe-pwar konámp mekamp warko yamokwapea érékép naeria ninámpon. Mao te nomwan yárária yiki kukarea páte nánko, námokuráp arop fákáre yakáp námpara, nomo te ankár kárakáre fek kwapwe kare ninik fek paokop mwanámpon. ✧

¹⁵ Amo te ankár má kar táman koumteouráp arop fárákapan farákáp saráp yakampo. Amo mámá karwaok paokopanáponorá farákápria maok, kar ták-sir konap arop fárákapan kárakáre kor kar sánkria, am fárákapamp ninik fwapokwapampo. ✧

3

Kristenao mwanap kwapwe kare ninikan sénámp kar

¹ Amo ankár koumteouráp aropan sénapo, Gavman fákáreramp yae ankore mek yakápria, maomp karwaok tukupria yae-párak kare tére mwanap nánap mwanapon. ✧ ² Am fárákap te arop ankwapan wouroumprá sérria kar

✧ **2:5:** Ef 5:22 ✧ **2:7:** 1 Pi 5:3 ✧ **2:8:** 1 Pi 2:15 * **2:9:** ‘Kwaporok tére konap arop’rá sénámp te, “Juda Tére konap Ninik” Buk 2 kware 35,36 fek nkeampo. ✧ **2:9:** 1 Pi 2:18 ✧ **2:12:** Ef 1:4; 1 Jo 2:16 ✧ **2:13:** Fl 3:20 ✧ **2:14:** Ef 2:10; 1 Pi 2:9 ✧ **2:15:** 1 Ti 4:12 ✧ **3:1:** Ro 13:1-7; 1 Pi 2:13-14

yorowar mwanape, mono. Am fárákap te ankár porokwe fek yakápria, arop ponankoran kwapwe kare ninik fek yaewour mwanapon. ✧

³ Amo wae méron: Wokwaek te nomo kor Kwaro i konámp ninikan épépérépria, kar ták-sírirá paokopánko, Satano nomwan poupwekáp nánko, nomo Kwaromp mwae-páraok tukup moimpon. Aeria maok, nkwakwe make kíkiank ninik ntia pourou fekamp ankankan warákár i konap ninikao nomwan sámp-fákeyakámpon. Aeria maok, nomo ankwapan kokwarokrá paokopria maok, ankwapamp ankank kíkiankrá paokopimpon. Arop ankwap fárákap nomwan yorowarrá paokop napo, nomo kor nonopok yorowarrá yakáp námpon. ✧

⁴ Aempan maok, nomwan warko érékép konámp arop Kwaro nomwan nouroup kareria yaewour kwapwenámp ke érik koropria, ⁵ nomwan warko érékép námpon. Mao te nomp kwapwe kare ninikan ninikria, nomwan érékép mono. Námokuráp yonkwae touwe fek nomwan warko éréképámpon. Am takimp te nomwan yárárianánko, nomo táráp yink wourékam niamp nánko maok, Yiki Kor Spiritao nomwan wourékam yiki yak sámp námpon. ✧ ⁶ Jisas Kraiso nomwan warko éréképámpon arop téremp fek táman, Kwaro Yiki Kor Spiritamp ourour kárákáre nomp pourouk ponankor kwarákár námpono. ⁷ Am takimp te Jisas Kraiso námoku nomwan ninikiaka yaewourrá fwapokwap nánko, Kwaro nomwan 'Yae-párak kare arop'rá sénámpon. Mao nomwan yiki yak sámp mwanapria nánapi tenámpara, nomo man méria yépekrá yakáp námpon. ✧

⁸ Mámá kar máte kare karara, am táman kárákáre fek farákáp napo, Kwarén mérnep arop fákáre am fek ninikiaka kárákáre fek kwapwe kare ninik sámpea yakáp napo maok, am kwapwe kare ninik támao ponankor aropan yaewour naenámpon.

⁹ Aeno nkwakwe make moumountukri ninik kákákrá kar yorowar, tá tékénouamp e kouroumprá, tá yoporrá, lo karan saráp kákkarrá yorowar fupukumprá paokop nap te, amo ankár am mek nke kwapono, pwarampo. Nomo te wae méron, am te nomwan yaewour nánko, kwapwe kare ninikaok paokop mwanámp pourou mono.

¹⁰ Arop siosomp ankárankamp ninik fek yakáp nap tirá pipirikírrá párapok nánko te, amo ankár maomp ninik ankárank por, tá anánk por, arake fek fwapokwap napo, waráp kar wa mo nánko te, man younkwe mwaek pwarampo. ✧ ¹¹ Amo te wae mér napon: Am taknámpon arop te mwae kup kare pwarará, korokore mwaek akwap námpara, námokuráp kwatae ninik támao waeman man kot naenámpon. ✧

Pwarnámp kar kánanke

¹² Nánkár wakmwaek te Artemas ni, Tikikus ni, man sámp-kérép nanko te, amo te koupour ononampok taun Nikopolis mek koropampo. Ono 'Oowi tokwae korop nánko, ént tokwae námpon fek te Nikopolis mek yak nanamp'rá sériamp támaono. ✧ ¹³ Amo te lo mérnámpon arop Senas ntiaka Apolosén fwapi taokeyakampo. Amo te ankár am arop yawor mwae akwap nenep ankank moantá, yaewourampo. ✧ ¹⁴ Tá nomp koumteouráp arop te fwapia méria kárákáre fek téreria maok, ankank ankwapmwaek tank nánko, monap aropan yaewour mwanapon. Takria maomp Kristen yakáp nap te yaoao ki tanknámpon niamp mo, kwaporok yakáp mwanape. ✧

✧ **3:2:** 2 Ti 2:23-25 ✧ **3:3:** Ef 5:8-9 ✧ **3:5:** Jo 3:5-7 ✧ **3:7:** Mt 25:34 ✧ **3:10:** Mt 18:15-17
 ✧ **3:11:** 1 Ti 6:3-5 ✧ **3:12:** Ef 6:21-22 ✧ **3:13:** Ap 18:24 ✧ **3:14:** Ef 4:28

¹⁵ Arop ponankor onont yakáp napao, amwan ‘Gude’rá sénap kar sámp-kérép naponó. Aeno amo kuri yinomp ‘Gude’rá sénámp má yinomp tampokamp Kristen nouroupén sérarampo.

Ono ninik namp te, Kwaro yumwan ponankor námokuráp ninik fek yae-wourria yumont yakanoria nampon.

Polo Filemonomp **Kumwimp Pas** **Mekia Akwapnámp Kar**

Jisas pok tenánko, 32 yopwar niamp arake fek Polo Rom mek kalabus mek yakria, máma pas Filemonomp kumwimpon.

Filemon te Kolosi mekamp kápae kare ankankráp Kristen arop. Maomp kwaporok tére konámp arop e te Onesimus. Am tére arop te Filemonomp nap pwarará, farákapea Rom mek akwapea Polén kikipia maok, Polo man yaeworánko, mao Kristen.

Polo pas kumwia Filemononámpok méntér sámp-kérépria sérrá, ‘Onesimus te wae Kristeni námpara, man yopori kwapono. Warko warámpamp’rá sérimpon.

¹ Filemon e! Ono Pol onan Krai Jisasomp tére nanko fákapea pap napon. Nomp nánae Timoti yino waráp por má pas má kumwiaka, sámp-kérép re. Amo te yinont ankárakamp tére konap nouroup kwapweno. ² Yino yinomp antáp Apiampor kor, tá Arkipusomp mént kumwia sámp-kérép re. Arkipuso kor mao te yinont soldia yakria, Satanén yorowar i konámpono. Yino kumwi nemp máte sios waráp nap mek néntép konap, maomp kor kumwi nempon.

³ Yinomp ninik te nomp Kwar Naropwar ntiaka Jisas Krai Tokwae Karao yumwan náráp ninik fek yaewouria nepo, yumo yonkwae porokwe yakápenkria nempon.

Polo Filemonén Kwarén ‘Aesio’rá sérimp kar

⁴⁻⁵ Ono wa nanko, amo ankár Jisas Tokwae Karan méria mént kari yakria Kwaromp arop fárákan kor ponankor nounouroup napantá, kápae kare por kar toropwapnamp ke fek te, amwan ninikria onomp Kwarén waráp e séri ko, ‘Aesio’rá sér i konampon. ✧ ⁶ Amo te yinont fearámpá yak napara, ono Kwarén sénanko, amwan am mér kwapwe sánk nánko maok, amo nomp Krai Jisasomp ankank kápae kare kwapwe kare sámp konámp mér nanapon. ✧ ⁷ Amo te ponankor Kristen fárákan nouroup kareria, am fárákapamp ninik mek kárakáre sánk napon. Aenapantá ono táman warákára waeriaka onomp ninik porokwe kare fek yak námpon.

Polo Filemonén ‘Warko Onesimusén warámpamp’ rimp kar

⁸ Ae namp kwamp maok, ono arakrá ninik nampon: Tá kare, nomo énénkér Krai sompara, ono fwap tae fek ‘Takrá téreampo’rá sénae nampan maok, ⁹ nomo aropomp ninik fek yae-párak kare yak konemp kwamp, ono amwan sánánkar porokwe fek sér rae: Ono Pol, ono te waeman Krai Jisasomp térerá koropea, mér pourou nanko fákapea páte napon. ¹⁰ Aenapara, ono kalabus mek yakria Onesimusén Kwarén méranoria farákáp nanko méria, am fek onomp táráp niamp námpon. Aenámpantá ono amwan ‘Man aropompamp’ ria sér rae. ✧ ¹¹ Wokwaek kar mao te fwapiaka waráp tére tére moimpon. Aeno oukoumwan te mao fwap nomwan yaewourrá waráp tére, onomp tére makria kwapwe kare tére naenámpon.

¹²⁻¹³ Ono Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákáp nanko, onan fákapea páte napo yakria maok, amoku wonae fik yakria onan yaewour nanapan panek yak napantá, nopok Onesimuso onan yaewourano ninik nampan maok, warko amonapok sámp-kérép nampao maok, ono man yonkwae touwe

tokwae méntér sámp-kérép nampono. ¹⁴ Aeno ono warámpá yak naenampao maok, nánkár waráp níníkan apaerá sénap wa naeria namp kwamp, man taokor moi nampono. Ono te amwan mao kánámpár onont mapek yakrá onan yaewouranoria kárakáre mono. Onomp níník te amoku waráp kwapwe kare níníkaokria tak naeria te tak nanapon. ✧

¹⁵ Onesimus te amwan fae tákáre ke fek pwara námpon. Aeno oukoumwan te amo warko warámpea napo, ankár amont yaká yak naenámpon. ¹⁶ Oukoumwan te amo man kwaporok tére konámp arop saráprá níníki kwapono. Kare, mao te waráp kwaporok tére konámp aropao maok, waeman Kristen kare námpara, oukoumwan te nomp nánae kare námpono. Aenámpara, amo man warákár karampo. Ono man nke namp te, onomp nánae kare niamp nánko, ono man nouroup kare nampon. Aeno ono mér namp te, maomp tére, tá Kraisomp yak námp fek waráp nánae kare ara, amo fwap man nouroup kareria warákár tokwae nanapon.

¹⁷ Amo te nomo fearámpea yárákrá Kraisomp tére konemponoria níník nap kwamp te, amo onan i konapnámp taknámp Onesimusén kor warko warámpampo. ¹⁸ Aeno mao amwan kwatae níník, tá amwan nopok sánk naenámp yak nánko te, am ankank onomp e fek pwate napo, nánkár ono nopok sánk nanampon. ¹⁹ Ono Pol onokump yae kor fek mámara ‘Onoku nopok sánk nanamp’rá sénamp kar mámara kumwi nampono. Ono wokwae amwan yaewouri namp fek onan nopok amoku kareao onan sáp nanapan maok, ono am fek te sér mo nampon. ✧ ²⁰ Onomp nánae e, amo wawae! Kraisomp arop yak nempara, ono Tokwae Karamp e fek sér rae: Onesimusén warámp napo, ono am níník fek warákárriaka yonkwae tikíp nanampono.

²¹ Ono wae mér nampono, amo fwap má sénamp kar ampaok tére nanaponoria namp kwamp, waráp por má pas má kumwi rae. Ono waeman mér kar nampono, ono amwan sénamp níník máte amo takrá tére napo, akwapea tokwae karia kwapwe kare kare naenámpon. ²² Aeno ono ankwap kar sénae: Ono níník namp te, yumo Kwarén sénapo onan warko yumonapok sámp-kérép nánko, koropea yumont yak nanampono. Aenanampara, ono amont yak nanamp nap aokore nánapia pwateampo. ✧

Ankwap fárákapao ‘Gude’rá sénap kar

²³ Epafra kor amwan ‘Gude’rá sénámp te, yinan Krai Jisasomp tére fek fákapea napo, yino énékér yak nempon. ✧ ²⁴ Yino tére konámp arop ankwap fárákap Mák, Aristarkus, Demas, Luk, mámara aropao kor amwan ‘Gude’rá sénapon. ✧

²⁵ Ono níník namp te, Jisas Krai Tokwae Karao yumwan níníki yiráp waempént yak naenámpon.

Hibru Firampor Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Nomo mámá pas kumwinámp arop te mér mono. Arop ankwap fárakap te Polo kumwi námponrá ninik napon. Judamp kar te ‘Hibru kar’rá sér i konapara, am fárakapan kor ‘Hibru arop’rá sénapon.

Am te Jisas pok tenánko, 35 yopwar niamp arake fek mámá pas kumwi nap te, Juda mekamp Kristen ankwap fárakap arop fárakapao sámpá yampourou napo, Kristen yakápnap pwar mwaria napan yaewourrá kumwi napon.

Mámá buk fek sénámp te, wourékam kontrak Jisaso yoroi námp te épi kontrakan kámákár akwap námpon. Am te ará: Jisasomp e te ensel fákáreramp eran kámákár akwap námpon. Tá Kraisomp tére te Mosesomp téreran kámákár akwap námpon. Tá Jisasomp pris tére te wokwaekamp pris fákáreamp téreran kámákár akwapria ankár yaká yak námpon. Wokwaekamp pris fákáreramp ofa te nape firan kápae kare por ofa i konapon. Aeno Jisasomp ofa te námokuráp pourouran ofa sánkeanáko, am ofa te ankár arop ponankoram-por yaká yak námpon.

Tá mámá buk fek ankwap kar sénámp te, Jisasén mér nap am te ankár fwapia kárakáre fek sámp-fákeyakáprá ‘Jisasén tokor samp-tukupenk’rá sénámpon.

Kwaromp Tárápao nomwan kar sápnámp kar

¹ Kwaro wokwaek kar kápae kare por tá kápae kare nkwakwe make ninik fek nomp appeyaenápn profet fákáreramp top kor feknámp kar sánkámpon.

² Aeno oukoumwan mámá ke fek wae pwar naenámp yae fek te, Kwaro náráp Tárápamp top kor fek nomwan kar farákáp námpon. Kwar te wokwaek kar Jisasomp yae kor fek apár ntia yámar yoroia pwarará, ankár am Táráp námoku am ankank ponankor sámp naenámpria nánapi pwara námpon. ✧

³ Táráp te Kwaromp wae tokwae ara, nomp pourouk wae tákapa wae námp te, mao ankár Kwar niamp kareno. Maomp kar te kárakáre korara, kápae kare ankank te ponankor ti-fákeyak nánko, am yakápnap puri fek yakáp napon. Mao te arop kápae kareamp kwatae ninik tirá épéria, maomp yiri fek yáráriaka yiki kukarrá kákea pwatea, narek karaoki yaknámp King Tokwae Karamp yae-párák mwaek tank námpon. ✧

Kwaromp Táráp ensel fákáreran kámákár akwapnámp kar

⁴ Naropwaro náráp Tárápan sánknámp e te kwapwe kareria ensel fákáreramp eran kámákár akwap námpon. Aeria mao námoku tokwae kari yak nánko maok, ensel fákáre te maomp yae ankore mek yakáp napon. ✧

⁵ Wokwaek kar Kwaro námokuráp Buk fek náráp Táráp táman sérrá, “Amo te onomp Tárápono.

Oukoumwan te ono waráp Naropwar yak nampono.”

Tá warko arakrá sér,

“Ono maomp Naropwar yak nanko,

mao onomp Táráp yak naenámpono.”

Aeno Kwar te ensel ankwapan makeniamp kar sérimp nie? Mo karonu. ✧

⁶ Mao náráp Táráp ankárank apárok sámp-kérépámp ke fek te Kwaro arakrá sérimpon:

“Kwaromp ensel fákáre ponankor te

ankár man lotu mwanapono.” ✧

⁷ Kwaromp Buk fekamp kar ankwapao ensel fákáreramp téreran arakrá sér,
“Mao te náráp ensel fákáreran
ouwi mirink niampi pap konámpono.

Mao te náráp tére aropan
yaomwi yurunknámp fupukur pokrá kák konámpono.” ✧

⁸ Aeno Tárápan te arakrá sér:

“Kwar e! Amo te yaká yak konap kingono.

Amo te koumteouráp aropan
yae-párák kare ninik fek saráp taokeyak konapon.

⁹ Amo te kwapwe kare ninikan saráp warákárria maok,
kar ták-pwar konap kwatae ninik te amo
warákár mo kare napon.

Aenapria maok, waráp Kwar námoku
amwan warákár nanap wel kwarákár tenánko,
waráp ankwapyaewarápén kámákarea
narek e tokwaeráp arop niampi yak napon.” ✧

¹⁰ Tá Kwaro Tárápan warko arakrá sér,

“Tokwae Kar e! Wokwaek kar te amo mámara apár yoroia napo
kárákáre yak námpon.

Tá amoku waráp yae kor fek yámar me yoroiaapon.

¹¹ Yámar me ntiaka apár te moyak naenámpon.

Aeno amoku kare te yaká yak nanapon.

Yámar me ntiaka apár te warko ponankor
waempyam épi niamp araknámp moyak naenámpon.

¹² Nánkár amo am ankank aropao waempyaman
i konámpnámp araknámp, yoropwarápia paprá,
arop warko waempyam wourékam sámp konámpnámp araknámp
amo wourékam yoro nanapon.

Aeno amoku te warko tékénou mono,
ankár taki yak nanapon.”

¹³ Wokwaek kar Kwaro Tárápan sérrá,

“Amo te onomp yae-párák mwaek tank napo maok,
nánkár wakmwaek ono amwan yoporap arop te
waráp yae ankore mek párakop tenanampon.”

Aeno Kwar te mae ke fek ensel ankwapan make pourouráp kar sérino?
Ankár mo karonu. ✧ ¹⁴ Ensel te wunéri mwarria Kwaromp tére konapono.
Kwar warko érékép naerianámp arop fárákapan yaewouranáponoria am ensel
fákáreran tirá kérép konámpono. ✧

2

‘Kwaro nomwan warko érékép námp te tokwae kar ankankono’rá sénámp kar

¹ Jisaso Kwaromp ninik farákáprá sénámpara, nomo oukoumwan am
kar wawia méria am karaok paokop mwanámpon. Nomo fwapia wa
moitea ankwap ankankan ninikria poporokwenáprá panek tukup mware-
ano. ² Wokwaek kar Kwaro nomp appeyaenápén enselomp top kor feknámp
kar sánkámp te, am kar oukoumwan kárákáre yak námpon. Aenámpan maok,
arop ponankor am kar ták-sirarea, am fek touwe kwatae sámpapono. ³ Aeno
oukoumwan Kwaro nomwan warko érékép naeria tére námp te tokwae

✧ **1:6:** Lu 2:13-14 ✧ **1:7:** Sng 104:4 ✧ **1:9:** Sng 45:6-7,10-12; 102:25-27 ✧ **1:13:** Sng 110:1

✧ **1:14:** Sng 91:11; Ap 12:7

kar ankankono. Aenámpara, nomo am Kwaromp térean younkwe mwaek sirarea paokop nám̄p te, nomo te mokopia Kwaromp yonkwae pwarámp wouroukoup mwanám̄pon? Tak mwanám̄p pourou mo karonó. Manénkir te Tokwae Karao námoku nomwan warko érékép naeria, kar faráká̄p nám̄pon. Tá maomp kar wawinap arop faráká̄pao nomwan arakrá sér, “Mámá kar te waeman kare karonó.” ✧ ⁴ Kwaro náráp Tárápamp kar am te kare karonoria yénké̄p nám̄p te ará: Koumteouráp aropan nkwakwe make káráká̄re yororo, tá Yiki Kor Spiritamp ourour námoku niniknám̄p puri fek yénkimpon. ✧

Jisas te nomwan warko éréképnám̄p arop ankárank támaono'rá sénám̄p kar

⁵ Nomo wourékam apár Kwaro wakmwaek yoro naenámpria ninik nám̄p kwamp te, nomo wae mér, Kwar te ensel fáká̄reran am apár taokeyaká̄p mwanapria pap mono. ⁶ Wokwae kar arop ankárankampao Kwaromp Buk fek arakrá sérimpon:

“Arop yino te apae ankankanánko, amo yinan ninik i konapon?”

Yino te kánanke kwatae te,

apaeritea amo yinan yae-párák kare taokeyak konapon?

⁷ Amo yinan yoroi nap te,

fae táká̄re ke fek saráp

ensel fáká̄reamp yae ankore mek

kák nanampria niapon.

Aeno wakmwaek amo yinan narek paprá,

káráká̄re sá̄pria, e tokwae sá̄p napon.

⁸ Amo te yinan amo yoroinap ponankor ankank

taokeyaká̄p mwanapria nánapi pwara napon.”

Mámá kar ‘Kwaro kápae kare ankank aropamp yae ankore mek kák tenám̄p'rá sénám̄p te, nomwan arakrá yénké̄p nám̄pon: Mao te ankwap ankárankamp ankank maomp yae ankore mek yak mo, kwaporok yakanoria pwar mono. Aeno ponankor ankank maomp yae ankore mek yak nám̄p te nomo oukoumwan nke mo nám̄pon. ⁹ Aeno nomo te Jisas e tokwae sá̄mp nám̄p wae nke nám̄pon. Mao ankank kápae kare taokeyak nám̄pon. Manénkir mao apárok ékia yaká̄mp fek te, fae táká̄re ke fek enselomp yae ankore mek yaká̄mp te, Kwaromp aropomp yénké̄pria, ponankor koumteouráp aropan ér-pwarará, sumpwi nanampria ninám̄pon. Am touwe sá̄mpea sumpwi nám̄p fek táman Kwaro man narek papria, káráká̄re tokwae ntia e tokwae sá̄nk nám̄pon. ✧

¹⁰ Kwar te mao támao námoku yoroinám̄p ponankor ankank fi korara, maomp ninik te náráp tárápu yámar mek éréképá pokeanánko, yae-párák kare yaká̄p mwanaprianám̄pon. Kwaromp ninik te Jisas numwar touwe sá̄mpeanánko, am touwe sá̄mp nám̄p támao, koumteouráp aropan warko éréképnám̄p kwapwe kare kare arop yakanorianám̄pon. Am Kwaro takimp ninik te yae-párák kare ninikono. ✧ ¹¹ Nomo te wae mér nám̄pon: Ponankor koumteouráp aropan yiki kukarrá pap konám̄p arop, ntia am yiki kukur kare yaká̄pnap arop te méntér ankárankamp Naropwaromp tárápunono. Aenapantá maok, Jisas te pwarápae mono, ankár ‘Onomp nánaeou'rá sénám̄pon. ✧

¹² Kwaromp Buk fek yaknám̄p kar te ará:

“Ono onomp nánaeou fáká̄re koupoukour napo,

am ou mek ‘Amo te arak i konapono'rá faráká̄pria

waráp e sakap nanampon.” ✧

¹³ Kwaromp Buk fek sénám̄p kar ankwap te ará:

“Amo ‘Nanamp'rá séri nap táman

fwap tak nae raponria mér nanampon.”
Tá warko sérrá,
“Ono te Kwaro onan ti-sápnámp tárápunt
máyak nampon.” ✧

Jisas nomwan yaewour nanampria arop arákarámp kar

¹⁴ Am tárápu Jisaso sénámp te koumteouráp arop fárákap táman námpon. Aenámpara, Jisas kor arop arákarea, am fárákap niampimp te, mao fwap sumpwiaka koumteouráp aropan surumpwirá kák konámp kárákáre tokwaeráp Satanén kwatae pap nanampria nimpon. ✧ ¹⁵ Koumteouráp arop sumpwiantá apáp tirínk nap te, kápae kare por máma apár mek yakáp napo, am fárákapamp apáp támao nánko, Satanomp fákápá kák tenámp mek yakápiapon. Aeapan maok, Jisas sumpwimp te am fákápá yakápnap mekamp érékép naeria nimpon. ¹⁶ Karenono, mao wokwaek térempe te ensel fákáreran yaewour naeria tére mono. Mao sumpwi námp te Abrahamomp appeyaenápen yaewour naeria nimpon. ¹⁷ Náráp nánaeounáp fákáre nomwan yaewour naeria námpara, ankár arop nomo niamp make kare yakria maok, Pris Tokwae yakriaka Kwaromp tére námpon. Takria maok, arop aropomprá, tá ankár yae-párák kare tére nánko maok, koumteouráp aropamp kwatae ninik tirá épér naenámp. ¹⁸ Mao námoku Satano poupwekápámp touwe sámprá kwe-pwarari námpara, fwap aropan kor Satano poupwekáp nánko, sámnpap touwe fwap yaewour naerámpon. ✧

3

Jisasomp kárákárerao Mosesomp kárákáre kwe-pwarnámp kar

¹ Kristen ankwapyae fákáre, Kwaro yámar mek yakria yumwan kor wumwiri námpon. Aenámpara, yumo fwapnae karia Jisasén ninik kour kip. Mao te aposel, Pris Tokwae Karara, nomo man méria maomp e érik sér i konámpon. ✧ ² Kwaro man máma tére sánkeanánko, Kwaromp karwaok kar námp te, wokwaek Mosesén kar sánkánko, mao koumteouráp arop ou mek Kwaromp nap niampi yakria, térempe niamp wuri popwar námpon. ³ Aeno nomo te wae mér námpon: Nap tinámp aropamp e te tokwae karria, napamp eran kámákár akwap námpon. Taknámp Kwaro Jisasén sánknámp e tokwae te Mosesomp e tokwaeran kámákár akwap námpon. ⁴ Ponankor ankákárank nap te waeman aropao tére napon. Aeno Kwaro námoku maok ankank ponankor yoroimpon. ⁵ Moses te Kwaromp tére arop niamp, mao ankár Kwaromp karwaokria Kwaromp nap mek térempon. Aeria Kwaromp arop fákáreran Kwaro wakmwaek sénaenámp karan farákápámpon. ✧ ⁶ Aeno Kraiss te Kwaromp Tárápara, Kwaromp karwaok yae-párák kare téreria Kwaromp koumteouráp arop maomp nap mek yakáp napan taokeyak námpon. Táte nomo kápae kare por man kárákáre fek méria warákárria Kwar Tokwaeran yépékrá yakáp námp te, nomo kuri Kwaromp nap niampi yakáp námpon. ✧

‘Anepér sámp mono`rá sénámp kar

⁷ Nomo te Kwaromp koumteouráp arop fi yakáp námpara, arop Kwaromp Buk fek Yiki Kor Spiritao ninik sánk nánko, kumwinámp kar man nomo fwapia wa mwaro:
“Yumo oukoumwan Kwaromp Kar wa nap kwamp te,
⁸ yumo te wokwaek yakápap
Israel arop fárákapaoiápnámp araknámp

✧ 2:13: Ais 8:17-18 ✧ 2:14: 1 Jo 3:8 ✧ 2:18: Mt 4:1-11; Hi 4:15 ✧ 3:1: Hi 4:14 ✧ 3:5: Nam 12:7 ✧ 3:6: Hi 3:14; 10:23

yiráp ninik fákafea kárákáre kwaponó.

Kwaro sérrá,

‘Am fárákáap te arop yak moap apárok yakápria onan mokopon nke mwarria onomp kar ták-siriapon. ✧

⁹ Am apár mek yiráp appeyaenápo kor 40 yopwar fek ono kápae kare ankank térieriaka am fárákáapan yaewouranko nkeapao maok, Kwaro nomwan yopor te mokoepen nke mwar ritea sokororá paokopiapon.

¹⁰ Aeapantá maok,

ono ankár am koumteouráp aropan te yopor yonkwae pwarámpa waeria maok, sérrá, ‘Ankár ono sénampaok pwarará onomp ninikaok paokop mo napantá,

¹¹ Ono yopor yonkwae pwarámpa waeria maok, am fárákáapan arakrá sénampon:

Kare kar narekampráp yumo te

onomp anepér mwanap némpouk te tukup mo karenono!’ ” ✧

Nomo kor Israel fákáreaoi napnámp taknámp kar ták-sir mwareano

¹² Kémpiyae tárápu, yumo te fwapia mér kip: Takria yumo ou mekamp ankárankao maomp ninik mek kwatae ninik yak nánko sámpría, yiki yak konámp Kwarén younkwe sirarea Kwarén mérnámp ninik pwar naeane.

¹³ ‘Oukoumwan’ yak nánko, nomo kor ‘Oukoumwan’rá sér i konámp kumur méntép yumo ankár nonopok yaewourria kárákáre nénk kipo. Takria, yumo ou mekamp ankwap ankárankampan kwatae ninikao man poupwékáp nánko, maomp ninik kárákáre nánko, Kwarén mér mo naeane. ¹⁴ Nomo wokwaek kar méri námp te ankár oukoumwan kor am mér te kárákáre fek sámpea yakáprá tukupea sumpwinámp ke fek mwanámpon. Nomo takria te, nomo ankár Jisasomp koumteouráp arop kare yakáp námpon. ✧

¹⁵ Ono manénkir sérinámp kar táman warko Kwaromp Buk fek arakrá sénámpon:

“Yumo oukoumwan Kwaromp kar wa nap kwamp te,

yumo te wokwaek yakápap

Israel arop fárákápaioiápnámp araknámp

yiráp ninik fákafea kárákáre kwaponó.” ✧

¹⁶ Wokwaek kar te apae arop firaó Kwaromp kar wa napao, am kar ták-sirariapon? Am te Moseso Isip mekampan éréképea akwapámp arop ponankor támao takiapon. ¹⁷ Kwaro 40 yopwar fek yopor yonkwae pwarámpá akwapámp te wanimpon? Am yopor yonkwae pwarámpámp te kwatae ninik fek yakápap koumteouráp aropan nánko, am fárákápaio faokorapo, maomp yákáre te kwar mwar mek tankápámp te, Kwaro am fárákáapan saráp yopor yonkwae pwarámpámpon. ¹⁸ Kwar te wan ‘Onomp anepér mwanap némpouk tukup mwanap pourou mono’ ria fou e séri námpon? Am Kwaromp kar ták-pwarnap koumteouráp arop fi támanimpon. ✧ ¹⁹ Aenámp te nomo wae mérono: Am fárákáap te Kwarén mér mo kare napara, am fi kor fek táman Kwaromp anepér mwanap némpouk te ankár kare kar yink mo karenono.

4

Kwaromp koumteouráp arop anepér sámpon mwanap kar

✧ **3:8:** Kis 17:7; Nam 20:2-5 ✧ **3:11:** Nam 14:21-23 ✧ **3:14:** Hi 3:6 ✧ **3:15:** Sng 95:7-8 ✧ **3:18:** Nam 14:1-3,26-33

¹ Kwaro ‘Yumo te ono yaknamp anepér mwanap némpouk korop mwanap’ rinámp kar te oukoumwan máyak námpon. Aenámpara, nomo ankár apáp mwanámpon. Takria Kwaro nke nánko, yumo ou mekamp arop am mek akwap moantáno. ² Nomo wawinámp Kwapwe Kare Kar máte, wokwaek Israel firao wawiap niampon. Aeapan maok, am fárákap te wa mwar waria maok, Kwaromp kar te karenoria mér moiapon. Aeapara, am fárákapao wanap Kwapwe Kare Kar te man yaewour moiapon. ³ Oukoumwan te Kwarén mérnámp arop nomo te fwap am anepér mwanap némpouk tukup mwanámpon. Wokwaek Kwaro am némp táman námwan mér monap aropan sérrá,

“Ono yopor yonkwae pwarámpria fou e sénampono:

Ono yaknamp anepér mwanap némpouk korop mo karenono.”

Am takrá sénámp te, námokuráp anepéran sénámpan maok, mao máamá apár yoroia pwarará te, warko tére naenámp yak moiapon. ✧ ⁴ Kwaromp Buk fekamp kar ankwap ‘Fákánek yae’rá sénámp te, Kwaro am fákánek yae fek mao térea pwara námp nkea am yae fek anepérimpon. ✧

⁵ Am kar manénkir nomo nke námp te arakrá sénámpon:

“Am fákáre te ono yaknamp anepér mwanap némpouk te ankár yink mo karenono.”

⁶ Ankwap fárákap te fwap maomp anepér i konap némpouk yink mwanapon. Aeno koumteouráp arop ankwap fárákap wokwaek Kwaromp Kwapwe Kare Kar wawiapao ták-siri nap te, am fárákap te am némpouk tukup mo karenono.

⁷ Am fárákap sokororá paokopria kwar saráp mek faokor tenapo, kápae kare yopwar akwapeanángo maok, Kwaro King Devitén yink mwanap yae ankwap ‘Oukoumwan’rá sénámp kar farákápámp te nomo wae sérinámp niamp támaono:

“Oukoumwan yumo Kwaro sénámp kar máamá

wa nap kwamp te,

yiráp ninik fákapea kárakáre kwapono.” ✧

⁸ Wokwaek kar Josua am arop fárákapam am apár mek anepér sánkearángo te, Kwaro Devitén warko wakmwaek yae ankwaprá sér mono. ⁹ Aempara nomo te wae mér námpon: Nomo anepér mwanámp te oukoumwan yak námpon. Am te Kwaro fákánek yae fek anepérimpon. ¹⁰ Nomo wae mér námpon: Arop Kwarént maomp anepér i konámp némpouk yoump námp te wokwaek Kwaro náráp tére pwarará anepérimpnámp taknámp, mao kuri náráp tére pwarará anepérampon. ✧ ¹¹ Nomo ankár am anepér i konap némpouk tukup mwaria te, ankár tére kárakáre mwanámpon. Takria arop ankwap ankárank wokwaekiapnámp taknámp kar ták-sir konap ninikaokria am mek yoump mo naeane.

¹² Kwaromp kar te yiki yak námpara, tére kárakárerá yak námpon. Am te énénkér mwaek wiráp bainat wiran kámákár akwap námpon. Am Kwaromp kar te aropan faropea mek karaok akwap konámpon. Aenánko maok, waemp ntia ninik mek kukkwaraoikia yae ke me mwaek, pu kwaráp kor me mwaek worépámp rá akwap konámpon. Aenánko maok, nomo nomp ninik mekamp ankank ponankor mér i konámpon. ✧ ¹³ Kwaro nke námp fek te, námoku yoroinámp ankank te ankwap ankank ankárank mek yak mo karenono. Ponankor ankank te Kwaro nke námp fek érik karaok yak námpon. Kwaro saráp nomp ninik ponankor yurukup naenámppon. ✧

Jisas te nomp Pris Tokwae’rá sénámp kar

✧ **4:3:** Sng 95:11 ✧ **4:4:** Stt 2:2 ✧ **4:7:** Sng 95:7-8 ✧ **4:10:** Stt 2:2 ✧ **4:12:** Ef 6:17; 1 Pi 1:23; Yé 2:12 ✧ **4:13:** Ro 14:12

¹⁴ Nomo te wae nomp Pris Tokwae mao yakria yámar mek mek karaok Kwaromp wonae fik youmpá yak námpon. Mao te Jisas, Kwaromp Tárápono. Nomo Jisasén mér námp farákáprá sér i konámp te ankár kárakáre fek sámpea paokop mwanámpon. ✧ ¹⁵ Nomoku mwar te kwatae ninik kwepwar mwanámp kárakáre te mo námpara, am nomp Pris Tokwae támao fwap nomwan aropomp naenámpon. Am te apaeritea námpanápe, nomwan ponankor nkwakwe make ninik korop námp te, man kuri wae tak námpan maok, mao te kwatae ninik moimpon. ✧ ¹⁶ Aenámpara, nomo fwap Kwaromp wonae fik tukupria apáp mo, fwapono. Am arop te aropomp i konámpara, nomo maonámpok tukupria te, mao nomwan yonkwae touwe námp nke mwanámpon. Tá nomo apae ankankan ninik tokwae nánko te, mao nomwan námokuráp ninik fek yaewour naerámpon. ✧

5

Pris Tokwae Jisas nomwan warko érékép naenámp pwinámp kar

¹ Ponankor pris taokeyakáp mwanap arop yoroi pap konap ninik te ará: Kwaro arop ankárank warámpea, man maomp téreria kourteouráp aropan yaewour naenámp arop yoroi pap konámpono. Pris taokeyak konámp aropamp tére te nkwakwe make ankank Kwarén kwaporok nénk, ta kwatae ninik tirá épér naenámp nkwakwe make ofa nénk konámpono. ² Am arop námoku kwatae ninikráp aropria kárakáre yak mo námpara, mao te arop fárakap mér moráp, tá Kwaromp mwae kup pwarnap arop fárakapan sánánkar porokwe fek yaewour naenámp. ✧ ³ Tá am arop námoku támao porokwe námpara, mao kourteouráp aropamp kwatae ninikan Kwarén ofa sánkria maok, námokurápan kor mént sánk naenámp. ✧

⁴ Am pris taokeyak konámp arop te e tokwaerápara, arop ankárankao námokuráp ninik fek am tére mono. Kwaro wokwaek Aronén wumwiria am tére sánkámpnám taknám wumwiria sánk nánko maok, am tére sámp konámpon. ✧

⁵ Kraiso kor take. Mao námokuráp eran narek papria pris taokeyak konámp arop yak mono. Kwaro námoku man am téreaeria pap námpon. Kwar te arop ankwapan sér mono, man saráp arakrá sér,

“Amo te onomp Tárápono.

Oukoumwan ono te waráp Naropwar yak nampono.” ✧

⁶ Ankwap fek kuri Kwaro sérrá,

“Amo te ankár Melkisedeko yakámpnám taknám pris yaká yak nanapon.” ✧

⁷ Wokwaek kar Jisas apárok arop yakámp fek, mao Kwarén kar toropwapámp fek te, mao námwan warko warámp nánko, sumpwi mo nanampaoeanria méria, Kwarén kárakáre fek kar toropwapria tékén wumwirá éma waempon. Mao te námokuráp ninik wampwe pwarará, Kwaromp yae ankore mek yak námpara, Kwaro maomp kar wawimpon. ✧ ⁸ Jisas te Kwaromp Tárápao maok, mao touwe sámpámp te, am ninik támao Kwaromp karwaok tukup konap yénkép námpon. ⁹⁻¹⁰ Amnám támao, ankár Kwaromp karwaok naenámp arop ankárankamp kare yak námpon. Aenámpantá maok, Kwaro man sérrá, “Amo te Pris Tokwae Melkisedek yakámpnám taknám yak nanapon.” Aerá sérianánko, mao te náráp karwaoknap kourteouráp aropan warko éréképeanánko, yae-párak yakápi-yakáp mwanap arop yak naenámp.

✧ 4:14: Hi 10:23 ✧ 4:15: Hi 2:17 ✧ 4:16: Hi 10:19 ✧ 5:2: Hi 4:15 ✧ 5:3: Wkp 16:6,24
✧ 5:4: Lo 28:1 ✧ 5:5: Sng 2:7; Hi 1:5 ✧ 5:6: Sng 110:4; Hi 7:1,16-17 ✧ 5:7: Lu 22:40-44

Nomo te épér morok táráp kánanke niampi yakáp mwareano

¹¹ Jisas ntia Melkisedekomp kar kápae kare yak námpan maok, yino yumwan sér mwarianámpao, yiráp ninik épérép napantá yino mámara kar fi yumwan yénkép mwanámp pourou mo námpon. ¹² Kápae kare ke akwap tenánko, yumo fwap wae tisa yakáp mwanapan maok, mo napon. Yiráp ninik te oukoumwan sik napara, yumwan arop ankwapao Kwaromp kar wourékam Kristenén farákáp konap niamp fek warko farákáp mwanap námpon. Yumo te oukoumwan kárakáre fir fár mwanap pourou mo napara, moman saráp fánapon. ✧ ¹³ Nomo te waeman mér námpon: Kápae kare arop mom mwar fánap te oukoumwan épérmou tárápu niampi yakáp napara, yae-párak kare ninik, tá kwatae ninik fwapia mér mo napon. ¹⁴ Aeno kárakáre fir te arop wae méri yakáp napao fári konapon. Am taknap arop fárakap te waeman námoku ninik kour sámpea nkwakwe make tére mwanap ninik mek kákrá, kwataenámp ninik mér, kwapwe kare ninik mér i konapon. ✧

6

Nomo Kwarén mér námp fwapia kárakáre fek sámpea paokop mwanámp kar

¹⁻² Nomo te Kraisomp manmékir wawimp kar kánanke táman saráp sérar mwareano. Nomo te oumpwaran kápae kare por yimp saráp yakáp konap niamp mwareano. Nomwan yiki yak mo i konámp wokwaekamp ninik te ankár younkwek pwararea maok, Kwarén mér i konap ninik, tá nkwakwe make ént mek nérrá kák konap kar, tá arop ént mek nérrá pourouk yae pap konap ninik, tá sumpwianámp arop warko fárámp naenámp kar, tá kwatae ninik fek yakápnap arop fárakap kotiaka fákapea yaká yakáp mwanap kar, ará kar táman saráp farákáp mwareano. Oukoumwan te nomo ankár Jisasén mér kareria am kar te kámá-pwarará mér kárakárean farákáp konap kar fek farákáprá tukup mwanámpon. ³ Kwaro nomwan am takenkrianánko te, am te pwararea maok, nomo ankár Jisasomp kárakáre kor kar farákáp mwanámpon.

⁴ Arop ankwap fárakap te waeman Kwaromp wae kwapwe sámpria, tá yámar meknámp koropnámp kwaporok sánknámp fir niamp sámp, tá wae Yiki Kor Spirit sámp napara, am arop fárakap warko Kwarén younkwe sánk nap te, warko Kwaronámpok koropria kwatae ninik younkwek sir mwanap mwae kup yak mo kareno. ⁵ Am fárakapao Kwaromp kar te kwapwe karenoria wae mér napon. Aeria Kwaro arop ponankor nánkáráp taokeyak naenámp kárakáre tokwae kwapweran wae mér napao maok, ⁶ Kwarén mér nap pwarará kwatae ninik fek tukup nap te, warko kwatae ninik pwarará, Kwaronámpok arákarrá korop mwanap mwae te yak mono. Am fárakapao taknap ninik te Kwaromp Tárápan warko yaopwae porokopramp fek pukup napo, arop ankwap fárakapao man nkea wouroump nap niamp napon. ✧

⁷ Kápae kare por warákam ék saráp yak nánko, apár porokwe kwapwe nánko maok, am apár mek aropao yopwar yororia fir yoro napo, kápae kare tankápria maok, arop yaewour i konámpon. Am tak námp te, Kwaro am apáran kárakáre sánk nánko námpon. ⁸ Aeno nkwakwe make paok wi, tá fok kápae forokornámp apár te Kwaro nke námp fek am apár te kwatae námpara, yae amp mono, Kwaro sénánko, koupour kar yaomwirao fánaenámpon.

⁹ Kémpiyae tárápu kare, oukoumwan yino yumwan má kárakáre kor kar sénámpan maok, yino te waeman mér námpon: Yumo te take pourouráp sámp mono, kwapwe kare mwae aok tukup napo, fwap Kwaro yumwan yaewouria warko érékép naenámpon. ¹⁰ Kwar te kwataenámp aropao yumo

térenap tére kwapwe ník mo, pwar naenámpanápe? Yumo waeman Kwarén warákár napara, am nínik táman maomp kounteouráp aropan yaewour mwanap nínik sánk námpon. Aenángo yumo te ankár takrá yakáp i konapon. ✧ ¹¹ Yinomp nínik te, yumo ponankor ankár kárakáre fek takrá térerá tukupria maok, Kwaro yumwan warko éréképea fwapokwap naenámp ke yépék nap, mér kárakáre fek sámp-fákeyakápenkria námpon. ✧ ¹² Yumo kokwae kwapono. Yumo ankár arop fárakapao wokwae Kwaro ‘Náráp tárápuan nénk nanamp’rá sérinámp ankank sámp mwanámpria méria yépékria koupour kokwae moi nap niamp kipo.

Nomo Kwaro sérinámp kar táman mér kárakáre mwanámp kar

¹³ Wokwae kar Kwaro Abrahamén ‘Wakmwaek ankank sánk nanamp’ ria sérimp kar te, arop ankwap tokwae kar Kwarén kámákár akwap námp te yak nánko, Kwaro maomp e fek fou e sénaenámp te mo námpantá, Kwaro námokuráp e fek fou e sérimpon. ¹⁴ Aeria maok sérrá, “Ono waeman amwan kárakáre kor kare kar sér rae: Ono ourour kwapwe kare sánk tenanko, nánkár waráp appeyaenámp fekamp kápae kare arop forokor naenámp.” ✧ ¹⁵ Aerámpantá maok, Abrahamo kuri táman wawi pwatea koupour kokwae mono, am yae táman yépékrá akwapea Kwaro wakmwaek nénk nanamprimp ankank ponankor sámpámpon.

¹⁶ Fou e sér i konap nínik te ará: Arop ankárank wa mokop tokwae an nkea maomp e fek fou e sénapo, am támao am aropamp e te tokwae karia ankwap fárakapan kámákár akwap námp yéncép konámpon. Am támao mao sénámp kar kárakáre sánk nánko, ankwap fárakap wawia ‘Kare námpono’rá sér i konapon. ¹⁷ Wokwae kar Kwaro maomp tárápuan yaewour nanampria sérimp kar te am ke fek érik karaok yéncép naeria, mao kar mwar séria pwar mo i konámpara, náráp kar kare karonoria fou e sérimpon. ¹⁸ Aemp te oukoumwan kor Kwaro ‘Yaewour nanamp’ ria sérimp kar, tá fou e sérimp kar makia má anánk kar oukoumwan yak námpon. Kwar te am ankank anánkaopwe te kwékaria pwar mono. Nomo pírikimpá koropea Kwaromp wonae fik yakáp námpara, am kar anánkaopwe támao nomp nínik mek kárakáre sámp nánko, nomp nínik te Kwaro sérimp ankank máte, fwap sámp mwanámponoria kárakáre fek yépékrá yakáp námpon. ✧ ¹⁹ Am Kwaro sérinámp ankankantá yépék námp te paok perao yao yowe fek térea kárakáre yak konámpnám taknámpon nomp nínik mek taki yak námpon. Am paok pe te Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kwapwe Kare mek tokorop tenap, waempyam éntér mek youmpá térea kárakáre yak námpon. ²⁰ Jisasomékir nomwan yaewour nanampria am aokore mek youmpea Pris Tokwae Melkisedek yakámpnám taknám pia ankár yaká yak námpon. ✧

7

Melkisedeko pris tokwae téremp kar

¹ Am Melkisedek te taun Salem mekamp king, tá Narek Karaok Yaknám Kwaromp priono. Wokwae Abrahamo king fákáreran yorowarrá yárakria yéncé pia pwatea koropánko maok, Melkisedeko mwae aok kikipria maok, man ourour sánkámpon. ² Aenko maok, Abrahamo ankank ponankor fére-sámpramp fi kákea pwateyakra Melkisedekén ankwap fi sánkámpon. Am ‘Melkisedek’rá sénap e fi te “Yae-párak Kare Nínik i konámp Kingono.” Mao te taun Salem mekamp kingono. Am takrá sénap te ‘Yonkwae Porokweráp Nínikamp Kingono’rá sénapon.” ✧ ³ Maomp éntupwar naropwaromp e te buk

✧ **6:10:** Hi 10:34; 1 Ko 15:58 ✧ **6:11:** Hi 3:14 ✧ **6:14:** Stt 22:16-17 ✧ **6:18:** Nam 23:19 ✧ **6:20:** Wkp 16:2; Hi 9:3 ✧ **7:2:** Stt 14:17-20

fek yak mo, tá maomp appeyaenáp fi e yak mo, tá éntupwaro man sámpámp yae arop mér mo, tá mao sumpwimp yaerao kor buk fek yak mono. Mao te ankár Kwaromp Táráp niampia pris yaká yakámpon. ✧

⁴ Yumo te ankár Melkisedekomp e tokwae táman ninikenke. Mao te kárakáre tokwaeráp arop, tá nomp appe fi kare Abrahamo yorowarrá yáakria kokwapwe kare ankank tirá yáakimp fére-sámpramp fi kákea maok, fére má Melkisedekén sánkámpon. ⁵ Livai firao saráp pris tére konapon. Aenapo maok, loao arakrá sér, “Ankwap Israel fi te ankank fére-sámpramp fi kákea, fére te Livai firan nénkenke.” Israel fi te Livai firént mwearoria am fárakapao kuri Abrahamomp tárápu napao maok, am fére-sámpramp fi kákeanap ankank fére fek yak námp te am fárakapan nénkapon. ✧ ⁶ Melkisedek te Livai fi mekamp moan maok, Abrahamo ankank fére fek yak námp am man sánkámpon. Melkisedek te Kwaro ‘Warko sánk nanamp’rá sérinámp arop táman ourour sánkámpon. ⁷ Nomo te wae mér námpon: Arop ankwapan ourour sánknámp arop te mao te arop tokwaenono. Aeno am ourour sámpnámp arop te maomp yae ankore mek yak námpon. ⁸ Livai firao am Israel firao nénknap ankank fére-sámpramp fi kákea nap ti nap te sumpwi mwanap aropono. Aeno am arop Melkisedeko Abrahamoinámp ankárankamp fi ankank sámpámp te Kwaromp Buk fek te, ‘Mao te oukoumwan yiki yak námp’rá sénámpon. ⁹ Tá nomo fwap arakrá sér, ‘Kare, Livai kor am fére fek yaknámp ankank sámp konámpan maok, wokwaek Melkisedeko Abrahamoinámp ankank sámpámp te Livai firaoi napan sámp námp támaono. ¹⁰ Livaimp éntupwar man oukoumwan fárakap mo, mao te Abrahamomp pourou mek yakánko, Melkisedekén am ankank sánkámpon.

Pris wourékam wokwaekamp prisan kwe-pwarnámp kar

¹¹ Kwaro Israel firan lo sánkámpon te Livai firao pris yakáprá Israel firan taokeyakápnep ke fekimpon. Am pris tére nap támao arop fwapokwapia yae-párak kare kák nánkoria te, apaerá warko pris ankwap Aron yak námp niamp mono, ‘Melkisedeko yak námp niamp pourouráp pris yakano’rá sénaenámp? ¹² Pris manénkirkamp pwar napo, ankwap am éri mek koropea yakáp nap te, loao kor taknámp naenámp. ¹³ Kwaro ‘Pris yaká yak naenámp’rá sénámpon arop am te Livai fi mekamp mono. Mwar ankwap fi ara, alta fek pris tére moiapono. ¹⁴ Nomo te wae mér námpon: Nomp Tokwae Kar korop námp te Juda fi mekampono. Tá Moseso kor am fi ‘Pris yakápenk’rá sér moimpon.’ ✧

Jisas te Pris Tokwae Melkisedek niamp yaká yak konámp kar

¹⁵ Nomo wanámp kar fi kor érik yak námp te: Pris wourékam Melkisedek niamp yak námp te, ¹⁶ pris yakáp i konap lo karao ‘Amo fwap pris yakae’rá sénámpanápe. Ankár náráp yiki yaká yak konámp kárakáre fek Kwaro man ‘Pris yakae’rá sénámpon. ¹⁷ Kwaro náráp Buk fek sérrá: “Amo te ankár Melkisedeko yakámpnámp taknámp pris yaká yak nanapono.” ✧

¹⁸ Wokwaekamp lo kar te kárakáre moria nomwan yaewour naenámp mo námpantá Kwaro wae sámp-sirari námpon. ¹⁹ Lo kar fek te ankwap ankank yae-párak kare yak moimpon. Aenámpantá maok, Kwaro ankwap kwapwe kare mwae kup kik-pwaránko maok, am mwae támao kwapwe kareriaka lo kwe-pwaránko maok, nomo oukoumwan fwap Kwaromp wonae fik tukup námpon. ✧

²⁰ Kwaro Jisasén ‘Pris yakae’rá sérimp te kwaporok párák ‘Yakae’ ria sér mono, fou e sériaka ‘Yakae’rá sérimpon. Pris fákáre wokwaek yakápap te, arop ankárankao fou e séria ‘Yumo pris yakápenk’rá sér moimpon. ²¹ Kwar námoku Jisasén ‘Amo pris yak nanap’ ria fou e sérimp kar maomp Buk fek yak námp te arakrá sér,

“Kwar Tokwaerao fou e séria,
‘Amo ankár pris yaká yak nanapon’rá sérimp te,
warko am sérinámp kar pwarará ankwap kar sér mono.” ✧

²² Kwaro fou e sérimpara, Kraiso tére námp te, am kontrak te wokwaekamp kontrak kwe-pwararea, ankár yae-párák kare yaká yak naenámpon. ✧

²³ Pris fi te ankárankamp fi támao mwar yakápá yakáp mono. Manénkirkamp kápae kare wourrá tukup napo, wakmwaek am mek-am mekrá yakáprá tukup konapono. ²⁴ Aeno Jisas námoku mao pris térerá yak námp te pwar nánko, ankwap pris am éri mek korop mono. Ankár yaká yak námpara, ²⁵ arop Jisasén mér námp fek Kwaronámpok korop mwaria napo te, mao te am fárákapan ankár warko éréképeanánko, yakápá yakáp mwanapono. Am te apaerianámpanápe, mao ankár yaká yakria kumur méntép Kwaro ‘Am fárákapan yaewourano’ ria Kwarén sér i konámpon. ✧

Pris Tokwae Jisas te kárákáre korara, fwap nomwan yaewour naenámp kar

²⁶ Take pourouráp Pris Tokwae te nomwan fwap yaewour naenámpon. Mao te yiki kareria, nkwak mo mak mo, kwatae ninik yak mo, kwatae ninikráp aropént yak mo, amwar kar yak nánko, Kwaro man warámpeaka yámar mek narek karaok pap námpon. ✧ ²⁷ Pris Tokwae wokwaek téreap te, kumur méntép námokuráp kwatae ninikanénkir ofa sánktea yakáprá maok, tá wakmwaek koumteouráp aropamp kwatae ninikan ofa sánk konapon. Aeno Jisas te kwatae ninik yak mo námpara, takrá tére mono, ankár námokuráp pourouran ankárankamp por Kwarén sánkámpon. ✧ ²⁸ Lora manénkir yakápap aropan ‘Pris Tokwae yakenk’rá sérimp te, kwatae ninikráp aropara, kárákáre mono. Am loaomékir akwap tenko maok, Kwaro wakmwaek fou e sérimp te, náráp Táráp ‘Pris Tokwae yak naenámp’ ria sérimpara, Kwaro sánkámp tére ponankor wae yae-párák kare térea pwate nánko, am tére te ankár yaká yak námpon. ✧

8

Jisas yámar mek Pris Tokwae yaknámp kar

¹ Nomo mámara sénámp kar fi te ará: Nomo te wae nomp Pris Tokwae yak námp, mao te yámar mekamp King Tokwaeramp sia tank námp fek maomp yae-párák mwaek tank námpon. ² Mao te yámar mek Kwaromp yiki kor nap mek pris tére námpon. Am nap te lotu nap kare, aropao ti mono. Tokwae Karao námoku ti námpon. ✧

³ Ponankor Pris Tokwae fákáreramp tére te Kwarén nkwakwe make ofa, tá fir émian ofa nénk konapara, nomp Pris Tokwae Jiaso kor wae ankár Kwarén ofa sánkámpono. ⁴ Mao kor apárok yakria te Pris yak mono. Am te apaeria námpanápe, apárokamp arop ankwap fárákapao Pris Tokwae yakápria, lo karaok Kwarén nkwakwe make ofa nénkapara. ⁵ Am fárákap pris téreap te, apárok yaknámp lotu nap mek téreapono. Am lotu nap te yámar mekamp lotu nap yiki kor karean wounáprá niapon. Am te Kwaro Mosesén sérimp niampono. Moseso lotu nap sel ti naerianánko, Kwaro sérrá, “Amo am lotu nap ti nap kwamp te, fwapnae karia taokeyak kourrá kápae kare ankank

✧ 7:21: Sng 110:1 ✧ 7:22: Hi 8:6 ✧ 7:25: Ro 8:34; 1 Jo 2:1 ✧ 7:26: Hi 4:15 ✧ 7:27: Ef 5:2; Hi 10:10 ✧ 7:28: Hi 5:1-2,9 ✧ 8:2: Hi 1:3,10-12

ponankor ono amwan faonkwek yénkép nampaok taknámp karampo.” ✧
⁶ Aerimpan maok, Jisas térenámp pris tére te ankwap pris fárákapao téreapan kámákár akwapámpo. Am te apae riteanápe, Kwaronámp mwaek nke, arop nomwan Kwaro kontrak papnámp mwaek nkerá amore mek yak námpon. Kwaro wokwaek ‘Nénk nanamp’rá sérímp kar am wourékam kontrak mek yak námp sérímp kar manénkirkamp kontrak mek yak námpan kámákár akwap námpono. ✧

Wakmwaekamp kontrak manénkirkamp kontrakan kámákár akwapnámp kar

⁷ Manénkirkamp kontrak támao ankár arop yae-párák kare fwapokwap nángo te, Kwaro warko wakmwaek kontrak wourékam ankwap yoro mono.

⁸ Kwaromp Buk fekamp karao sénámp te, Kwaro náráp arop fárákapamp kwatae ninik yénkép námp te arakrá sénámpon:

“Kwar Tokwaerao sérrá, ‘Wawenke.
 Nánkáráp wakmwaek ankwap ke fek te
 ono Israel fi ntia Juda firént
 kontrak ankwap wourékam tére nanampon.

⁹ Má kontrak wourékam máte
 wokwaek am fárákapamp appeyaenápen
 apár Isip mekamp yae topwe fek éréképámp fek
 kontrak yoroiampan maok,
 am fárákap am onoinamp kontrakaok paokop mo napo,
 ono am fárákapan younkwek siraramp kontrak niamp
 take mono.’

¹⁰ Warko ankwap kar sérrá,
 ‘Ono warko wakmwaek Israel firan ankwap kontrak
 yoro nanamp te ará:

Onomp lo kar am fárákapamp ninik mek pap nanko,
 am fárákapao onomp lo kar man mér napo,
 ono am fárákapamp Kwar yak nanko,
 tá nopok am fárákapao kor
 onomp firáp arop yakáp mwanapon.

¹¹ Am ke fek te arop ankwapao
 ankwap fárákapan yénkria
 ‘Yumo te Tokwae Karan mérenk’rá sér mono.
 Waeman ponankor mér kánanke nap,
 tá mér tokwaenap aropao kor
 onan méri yakap napon. ✧

¹² Ono am fárákapan yonkwae touweria,
 nkwakwe make kwatae ninik tirá épéria pwarará maok,
 ono am fárákapamp am kwatae niniki nap te
 warko ník mo pwar nanampono.’ ”

Kwar Tokwaerao arakrá sérímpo. ✧ ¹³ Kwaro am wourékam kontrakan sénámp te, wokwaekamp kontrak te wae épi kwataeria kánanke kwarok ke fek moyak naerámpon. Aeno nomo wae mér námpon: Ankank akwapea épi námp te, waeman turupwia ponankor moyak naerámpon.

9

Wokwaekamp pris fir yiri fek ofa sánk konap kar

1 Am manénkirkamp kontrak te lotu mwanap lo, tá mámá apár mek yaknámpe sel fekamp lotu nap aropao ti mwanap lo yakámpon. 2 Am sel fekamp nap tiap te, anánk aokorea maok, wonae fikamp aokore yink konap mek te am mek lam tank, tá Kwarén ofa sánk konap pan, makiaka am fek kák konap kákánar yak námpon. Am aokore te ‘Yiki Kor’rá sér i konapon. ✧ 3 Waempyam fek youpoukwap tenap mekamp aokore ‘Yiki Kor Kare’rá séria maok, am mek tankápnámpe ankank te anánkaopwe: 4 Gol fek oupouroupnap alta, am fek paura nánákáre yankap konap, tá kontrak bokis, gol fek ponankor oupouroupnap, am mek tankáp námpe te gol fekamp sospen mek fári konap mana papea nap, tá Aronomp mear yaopwae wokwaek taoimp, tá yumwi worare anánkaopwe am fek Kwaro lo kar kumwiakámpe, makiaka am kontrak bokis mek tankápámpon. 5 Am bokis yumuntukamp kour fek te Kwaro kounteouráp aropamp kwatae ninik aropompia tirá épér i konámpe yak námpon. Tá ensel anánkaopwe niamp yoroi pwate napo, am bokis yumuntuk yak nepo maok, am enselomp yawor yowe pwae bokis yumuntuk fupukurae yak. Am ensel yawor te Kwar am mek yak námpan yénpép námpon. Aeno ono oukoumwan te má kar má ponankor, fi farákarea pwar nanamp pourou mono. ✧

6 Am takia maok, ankár kumur méntép pris fákáreao Yiki Kor Aokore mek am mek tére konapon. ✧ 7 Aeno yopwar méntép Pris Tokwaerao saráp ankáránk por am ankwap Yiki Kor Kare Aokore mek yoump konámpon. Mao Yiki Kor Kare Aokore mek yoump konámpe te kwaporok yoump mo i konámpon. Ankár Kwaro kwatae ninik tirá épér naenámpe fir yiriran saráp samp-youmpea, námokuráp kwatae ninikanénkir ofaria maok, wakmwaek fikamp arop fwapia mér moitea térenap kwatae ninikan ofa i konámpon. ✧ 8 Pris fákáre takrá tére konap táman, Yiki Kor Spiritao nomwan yénpép námpe te, aropao am sel fekamp lotu nap oukoumwan térerá yak nánkoria te, Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yink mwanap mwae te érik farákár mono. Oukoumwan sikono. ✧ 9 Am sel fekamp lotu nap mek te, oukoumwan mámá ke fek korop námpan wounáprá yénpép námpon. Am sel fekamp lotu nap mek te Kwarén fir nénkria, ankwap ankank ofa sánk konapono. Aeno am ankank ponankor te am lotunap arop fárákapamp ninik fwapokwapia yiki kukarrá pap naenámpe pourou mo nánko, arop fárákap kwatae ninik yak monorá mér mono. ✧ 10 Am lo kar te, éntáp fir fépép i konap ankank, tá nkwakwe make ént-éntup i konap, aran sérar napon. Am ankank te pourou fekamp sarápono. Am lo te Kwaro kounteouráp aropan sánk tenánko, ampaokrá tukupea Kwaro ankank ponankor fwapokwap naenámpe ke fek mwanapria nimpon.

Krais námokuráp yiriran Kwarén ofa sánkámpe kar

11 Aeno oukoumwan te wae Krais ékianámpara, mao Kwaromp kwapwe kare ankank korop námpanp Pris Tokwae yae námpon. Mao am sel fekamp lotu nap kwapwe kare mek yoump námpe te, wokwaekamp sel fekamp lotu napan kámákár akwap námpon. Am lotu nap te mámá apár mekamp moara, aropao yae fek ti mono. 12 Krais te mememp yiri, tá bulmakau morokamp yiri sámpea am Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yoump moi námpon. Mao ofa sánk námpe te námokuráp yiriran sámpea am Nap Aokore Yiki Kor Kare mek ankáránk por yoump námpe te, nomwan warko yamokwapea éréképeanánko yakápá yakáp mwanámperia ninámpon. ✧ 13 Táte arop fárákap Kwaro nke námpe fek oum nánko te, pris fákáreao meme yiri, bulmakau youroup yiri

✧ 9:2: Kis 25:23,30-31,37 ✧ 9:5: Kis 37:1-29 ✧ 9:6: Nam 18:2-3 ✧ 9:7: Kis 30:10 ✧ 9:8: Hi 10:19-20 ✧ 9:9: Hi 10:1-2 ✧ 9:12: Ef 1:7-8

makia tia maok, bulmakau énti yankapnap éntu éntént ouroukoup, makia tia fákeyakrá maok, am táman arop pourouk pápárámpapo maok, Kwaro nke námp fek aropamp pourou yiki kukur kwapwe konámpon. ✧ ¹⁴ Aeno tá nopok Kraisomp yiri te am táman kámákár akwap námpon. Krai te kwatae ninik yak mo kareno. Aenámpara, yaká yak konámp Spiritamp kárakáre fek saráp námokuráp pourou Kwarén ofanámp sánkámpon. Am yiri te pourouan saráp yiki kukarrá pap mono. Mao te nomoinámp kwatae ninik ponankor tirá épérianánko, nomo Kwaro nke námp fek yiki kukur yakáp námp wae mérámpon. Aenámpara, nomo te warko yiki yak mo i konámp loaok tukup mono. Nomo ankár yaká yak konámp Kwaromp téreran tére mwanámpon. ✧

Kraisomp yirirao wourékam kontrak mek kárakáre sánknámp kar

¹⁵ Jisas sumpwi nánko, maomp yiri kwarákarimp te, koumteouráp aropan warko yamokwapea woukouroukamp kontrak yakámp fekamp kwatae ninik ponankor tirá épérimpon. Aeria maok, mao te amore mek yakria Kwarnámp mwaek nke, arop nomonámp mwaek nkeriaka kontrak wourékaman kárakáre sánk námpara, arop ponankor Kwaro wumwinámp kar wawia mántwaok tukupnap arop te Kwaro wokwaek sérimpaokria, yae-párak kare yakápá yakáp napon. ✧

¹⁶ Arop, nánkár sumpwi nanko ankank sámpampria te, maompria e fárakapnámp kar te pepa fek kontraknámp kumwi konámpon. Tá tárápao naropwaro séritenámp ankank sámp naerianánko te, arop fárakap manénkir arakrá mér, naropwar te wae sumpwi námpara, táráp te numwar maomp ankank sámpano ri konapono. ¹⁷ Arop oukoumwan sumpwi mo nánko te, am sámpamprinámp ankank oukoumwan kwaporok yak konámpon. Aeno nánkár sumpwi nánko maok, am sérinámp kar te kárakáre námpara, waeman am ankank sámp konámpon. ¹⁸ Tá taknámp, fir yankop napo, sumpwi nánko maok, am fir yiri pápárámp napo maok, wokwaekamp kontrak táman kor kárakáre sánkámpon. ¹⁹ Manénkir te, Moseso koumteouráp aropan Kwaromp lo kar ponankor farákápámpon. Tá wakmwaek bulmakau morokamp yiri sámp, memeramp yiri sámpea éntént arákár. Tá sipsip pwae noumouri pen fek forokwap námp, yao hisop poro kor fek yarokwapea maok, ént mek anámpea am yiri táman buk fek pápárámpria maok, koumteouráp aropamp pourouk kor ponankor pápárámpimpon. ²⁰ Aeria maok, arakrá sér, “Mámá te Kwaro yumwan ampaok mwanaponrá sérinámp kontrakan kárakáre sánk námp támaono.” ✧ ²¹ Tá taknámp, Moses te sel fekamp lotu napan yiri pápárámpria maok, nap mek am mek tankápámp disráp ankank ponankor méntér pápárámpimpon. ²² Aenámp te nomo wae mér, loamp ninik fek te, ankank ponankor ankwapmwaek te yirirao saráp Kwaro nke námp fek yae-páráki pap námpono. Aeno fir yiri kwarákár mo nánko te, Kwaro koumteouráp aropamp kwatae ninik tirá épér mono.

Kraiso kwatae ninik tirá épér naeria, námokuráp pourou ofa sánkámp kar

²³ Am ofa sánkria yiki kor nap mekamp ankankan pápárámpia torokor napon. Am yáránap ankank te yámar mekamp ankank kareran wounáprá yénkép napon. Aeno yámar mek yaknámp ankank kare yiki kukur yak námpanánko te, ankár kwapwe kare kare ofa, nape firamp ofaran kámákár akwap naenámp. ²⁴ Nomo te wae mér námpon: Aropao yae fek yiki kor nap tia nap, Kwaromp nap kareran wounápnap nap mek te Jisas am mek yoump

✧ 9:13: Wkp 16:3; Nam 19:17-18; Hi 10:4 ✧ 9:14: 1 Pi 1:18-19; 1 Jo 1:7 ✧ 9:15: 1 Ti 2:5; Hi 8:6

✧ 9:20: Kis 24:6-8; Wkp 17:11

mono. Waeman yámar mek kar pok námpon. Tá oukoumwan te mao waeman Kwaromp wonae fik kar yakrá, nomwan yaewour námpon. ✧

²⁵ Yopwar méntép Pris Tokwae fir yiri sámpea Yiki Kor Kare Aokore mek yoump ko, Kwarén ofa sánk konámpon. Jisas te tak moi námpon. Mao yámar mek poka Kwarén ofanámp námokuráp pourouran ponankor sánk námp te kápae kare por moi námpono. ²⁶ Táte mao kápae kare por takria te, mao touwe sámp saráp yakria, ankár Kwaro apár yoroimp feknámpia takrá koropea oukoumwan mámá ke fek naempao maok, mono. Oukoumwan te wae pwar naenámp ke wonae fik nánko, Kraiso apárok ankárank por ék námp te námokuráp pourouran ofanámp Kwarén sánkeaka kwatae ninik tirá épéri námpon. ²⁷ Ponankor aropao kor ankárank por sumpwiaka nánkár wakmwaek kot mwanapon. ✧ ²⁸ Tá taknámp Kraiso kor námokuráp pourouran ofanámp Kwarén ankárank por sánkeaka, kápae kare aropamp kwatae ninik tirá épér naenámp touwe sámpámpon. Tá nánkár wakmwaek ankwap por ék námp, am ke fek te kwatae ninik tirá épér mono, ankár arop mao ék naenámpria yépékrá yakáp napan párák éréképea pok naenámp. ✧

10

‘Woukouroukamp ofa te kwatae ninik sámp-sir mono’rá sénámp kar

¹ Am Mosesomp lo kar te wakmwaek korop naenámp ankank kwapweramp wounáp karan nomo nke námpono. Aeno mao te am ankank nomwan fwapnae karia érik yénkép mo námpon. Loao sérrá, ‘Yopwar méntép ankár ankárankamp aopwe ofaran sánk kip’rá sénámp te, am lo te Kwaronámpok korop mwarianap aropan te fwapokwapia kwapwe karerá kák mono. ✧

² Tá lorao fwapokwapiánánko, yae-párák kare yakápria te, warko apaerá ofa sánk mwanapanáp. Táte am ankárankamp ofa támao Kwaromp lotu nap mek koropnap koumteouráp aropamp ninik yiki kukarrá páte nánko te, kwatae niniki námp yak námprá ninik mono. ³ Ae mwanapan maok, mono. Yopwar méntép am ofa táman sánkriaka nke napo, náráp kwatae ninik oukoumwan yak námprá ninikitea mér i konapon. ⁴ Amnap fi kor te ará: Bulmakau youroupamp yiri, memeramp yiri te ankár kwatae ninik te tirá épér mo karenono.

⁵ Aenámpantá maok, Kraiso apárok ékiaka Kwarén sérimp kar Buk Song fek yak námp te arakrá sérimpon:

‘Amo fir yankopea ofa sánk te monoria napon.

Aeno amo te pourou ankwapan maok onan sámp naeria nánap napon.

⁶ Am fárákapao fir énéni kor yaomwi mek yankapria, kwatae ninik tirá épér i konap ofa te amo warákár mo kare napon. ✧

⁷ Aeno oukoumwan te ono arakrá sér: ‘Kwar, ono wae ék nampono.

Am te wokwaek kar ono nanampan buk fek kumwiap niampono: Oukoumwan te ono wae waráp ninikaok nanampria ék nampono.’ ”

⁸ Manénkir sérinámp kar te ará: “Lo karaok térenap ofa te, fir yénképrá, nkwakwe make ofa nénkrá, tá nkwakwe make fir yaomwi mek ponankor yank i konap ofa, tá kwatae ninik tirá épér i konap ofaramp ninik, am te amo warákár mo napon.” ⁹ Tá wakmwaek mao arakrá sér: “Ono wae waráp ninikaok nanampria ék nampono.” Aeria maok, Kwaro am manénkirkamp

✧ 9:24: 1 Jo 2:1 ✧ 9:27: Stt 3:19 ✧ 9:28: Fl 3:20; Hi 10:10; 1 Pi 2:24 ✧ 10:1: Kl 2:17 ✧ 10:6: Sng 40:6-8

ofa sánk konap ninik te sámp-sirarrá, am éri mek wourékam ofaran pap námpon. ¹⁰ Jisas Krai te Kwaromp ninikaokria ankárankamp por náráp pourou ofanámp sánkámpon. Am meknámp ninik támao nomwan Kwaromp kounteouráp arop kare yoroi papeanángo, yiki kukur yakáp námpon. ✧

Kraisomp ofa kwatae ninik tirá épér naenámp pwinámp kar

¹¹ Pris fákáreráo tére saráp yakápria kumur-kumur tére nap te, ankár am i konap ofa táman saráp tére napan maok, am taknap ofa te kwatae ninik te tirá épér mo karenono. ¹² Aeno Kraiso ofa ankárank sánk námp fek kwatae ninik tirá épéri námp te, ankár kápae kare por takrá yakrá akwap naenámp. Mao te takia pwarará, Kwaromp yae-párák mwaek tank námpon. ✧ ¹³ Tá mao te Kwaro maomp yopor arop maomp yae ankore mek kák tenánko, yakáp mwanap keran yépékrá tank námpon. ✧ ¹⁴ Am kounteouráp arop fárákap te mao ankárankamp ofa fek fwapokwapia yiki kukarrá ankár kwapwe kare napara, am fárákap te fwap ankár yae-párák kare yakápá yakáp mwanapon.

¹⁵ Yiki Kor Spiritao kuri nomwan kar arakrá farákáp námpon:

¹⁶ “Kwar Tokwaerao sérrá,
‘Wakmwaek ono am fárákapént
kontrak wourékam yoro nanamp te ará:
Ono am fárákapamp mér ntiaka ninik mek
onomp lo kumwiaka pwar nanampon.’ ”

¹⁷ Warko ankwap kar am feknámp kirimprá arakrá sér, “Ono te am fárákapamp kwatae ninik tirá épéria, warko ninik mo pwar nanampon.” ✧

¹⁸ Tá Kwaro kwatae ninik wae tirá épéritenánko te, warko kwatae ninik tirá épér mwanap ofa sánk mwaria tére mono.

Nomo ankár mér kareria Kwaromp wonae fik tukup mwanámp kar

¹⁹ Kémpiyae tárápu, waeman Jisasomp yirirao nomp kwatae ninik tirá épéri pwate námpara, nomo te apáp mono. Fwap Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yink mwanámpon. ✧ ²⁰ Jisas námoku mwae kup wourékam kérémp námpon. Mao námoku támao am mwae kupria, mao yiki yak fi korara, nomo te fwap am waempyam pearákari námp mek mwaeknámp yoump mwanámpon. Am te Jisasomp pourouan wounáp námp támaono. ✧

²¹ Nomo te wae Kwaromp firáp kounteouráp arop taokeyak konámp Pris Tokwae yak námpon. ²² Nomo nomp kwatae ninikan méria pwarápaenámp ninikan mao te námokuráp yiri fek tirá épériaka, nomp ninikan yáráriaka yiki koriaka paprá, nomp pourouran kor yiki kor ént niamp fek éntupia pap námpono. Aenámpara, nomo ankár kwekár ninik te pwararea maok, Kwarén mér kareria maomp wonae fik tukup mwanámpon. ✧ ²³ Nomo ‘Kwar te am sérinámpaokrá tére naenámpnonoria, maomp kwapwe kare ankankantá kárákáre fek yépék mwanámp’an sér i konámpon. Am te apae riteanápe, nomo te waeman mér námpon, Kwaro tére nanamprinámp ankank te ponankor kare kar tére konámpon. ✧ ²⁴ Nomo ankákárank ankár Kwaromp kounteouráp arop ankwap fárákapán ninikria maok, tá am fárákapán sérrá, ‘Yumo te ankár arop ponankor warákár konap ninik fek yaewour kip’rá sér mwanámpon. ²⁵ Tá Kwaromp kounteouráp arop nomo te Kwarén lotu mwaria koupoukour konap ninik ankwap fárákapao i konapnámp araknámp pwar mwareano. Krai ék naenámp yae te waeman fápaé námpara, nomo te ankár kárákáre fek térieriaka nonopok Kwaromp karan farákáp nánko, am támao arop ankwap fárákapamp ninik mek kárákáre nénk naenámp.

✧ 10:10: Hi 9:12 ✧ 10:12: Hi 1:3 ✧ 10:13: Hi 1:13 ✧ 10:17: Jer 31:33-34 ✧ 10:19: Hi 4:16
✧ 10:20: Mt 27:51-52 ✧ 10:22: Ef 5:26; 1 Jo 1:7 ✧ 10:23: Hi 4:14

Kwaromp Tárápan younkwe sánk kwapono'rá sénámp kar

²⁶ Nomo waeman Kraisomp kar kare wawi námpao, am ninik wampweri pwarará warko kwatae ninik fek paokop nánko te, am kwatae ninik tirá épér mwanap ofa ankwap te yak mono. ²⁷ Aenámpara, nomo te ankár apáp kareria kot mwanámp yae táman yépékrá yakáp mwanámpon. Tá Kwarén yorowarnap arop te ponankor yaomwi tokwae touwe fopokornámp mek épér naenámp nánapi yak námpon. ²⁸ Nomo te waeman mér námpon: Arop ankárankao Mosesomp lo kar kwe-pwaránko te arop anánkaopwe, tá yinínkaopwe, arakerao mao sokoroinámp kar wawia sénapo te, am aropan te aropomp mono, mao te ankár sumpwi naenámp. ✧ ✧ ²⁹ Yumo te Kwaromp Tárápan younkwe sánknámp aropan te mokoprá ninik rape? Am kontrak te karenorá yénképnámp yirirao am aropan torokoria páte nánko, yiki kor kwapwe kare námpao maok, am arop te warko Kraisomp yiri am te kwatae niampia pap námp te yonkwae touwe konámp Spiritan mékia kwatae pap námpon. Aenámpara, mao te Mosesomp kar kwe-pwarap aropao sámpap touweran kámákár akwapnámp sámp naenámp. ✧ ³⁰ Nomo te waeman mér námpon, Kwaro sérrá, “Nopok i konap ninik te onokump térenono. Onoku támao nopok am fárákapan nénk nanampono.” Aeria maok, ankwap kar sérrá, “Nánkáráp Tokwae Karao námoku kotria náráp arop ponankor younkoup naenámp.” ✧ ³¹ Yiki yak konámp Kwaro arop ti-fákeyakrá kot naenámp te, am te kwatae kare ara, nomo te ankár apáp tokwae mwanámpon.

Kwarén mér námp ankár kárákáre fek fokopeyakáp mwanámp kar

³² Yumo má kar máte ankár ninik kip: Wokwaek yumo te Kwaromp wae sámpap fek te, am ke fek táman yumwan nkwakwe make kar sérarapan maok, yumo kárákáre fek yakápria am kwe-pwararapon. ³³ Ankwap ke fek yumwan arop nkeap fek kuk pátea nkwakwe make kar kwatae séraria maok, yumwan fupukrá touwe nénkapono. Tá ankwap ke fek te yumo napnámp touwe sámpnap aropan aropompria am fárákapan yaewouria, yonkwae porokwe sánkapon. ³⁴ Arop ankwap fárákapao kalabus mek yakápapo, yumo aropompria yaewouriapon. Ankwap ke fek te, aropao ankank tirá, makapo kuri yumo wampwe kwae, kwaporok námoku mwar takanáponoria pwatea warákarrá yakápap te, yiráp yaká yak naenámp ankank kwapwe yak námp táman méri yakáp nap kwamp napon. ✧

³⁵ Yumo te ankár yumo wokwaekiap kwapwe kare ninik aran níkia, yiráp am mér kárákáre te pwar kwapono. Kwaro nopok yiráp por ankank kwapwe tokwae pátenámp sámp mwanapan kárákáre fek yénkép kipo. ³⁶ Ae mwanapara, yumo te ankár kárákáre fek yakápria maok, Kwaro warákárnámp nínikaok tukupriaka Kwaro yumwan wokwaek kar sérrá, ‘Yiki yakáp mwanap kwapwe kare nénk nanamp’ ri námp fwap sámp mwanapon. ✧ ³⁷ Karenono, Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sér:

“Am arop ék naeria te wae faenámpara,
koupour kar ék naerámpon. Mao te yépék mono. ✧

³⁸ Aeno onomp yae-párak kare arop te
mao te wae mér námpara, yiki yak naerámpon.
Táte arop onan mér námpao
warko pwarará arákarrá akwap nánko te,
ono man te warákár mono.” ✧✧

✧ 10:28: Mt 26:27-28 ✧ 10:28: Lo 17:6 ✧ 10:29: Hi 6:4-8 ✧ 10:30: Lo 32:35-36; Ro 12:19
✧ 10:34: Mt 6:20 ✧ 10:36: Hi 6:12 ✧ 10:37: Yé 22:20 ✧ 10:38: Ro 1:17 ✧ 10:38: Hab 2:3-4

³⁹ Tá nomo te apae Kwarén mérnámp pwarará arári tukupea, moyakáp mwanámp aropanápe. Mo karonó. Nomo te Kwarén méri yakáp námpara, yiki yak sámp mwanámp aropono.

11

Mérnap ninik firamp kar

¹ Karenoria mérnámp ninik te Kwaro nomwan yaewour naenámpria yépékrá yakápnámp ninikan saráp sámpea méria paokop námpon. Am ankank te nomo yi fek nke mo námpao maok, nomp ninik te, am te kare kar yak námponoria mér i konámpon. ✧ ² Wokwaek yakápap arop te, Kwar te karenoriaka mérapantá maok, Kwaro am fárákapan kwapwe kare ninikan warákárria sérrá, “Am fárákapamp ninik te yae-párák karenono.” ³ Nomo te waeman Kwarén mér námpara, Kwaro yámar ntiaka apár yoroimp te, námokuráp kar fek saráp séránko yakámp te, wae méri yakáp námpon. Tá kápe kare ankank nomo nke námpan kor Kwaro nomo nke mwanámp pourou monámp ankank fek yoroí námpon. ✧

Abel, Enok, Noamp kar

⁴ Abel te Kwarén waeman kare karonoria méria yáakria maok, mao Kwarén sánkámp ofa te yae-párák kareara, Kenomp ofaran kámákár akwapámpon. Kwaro Abelomp mér nkea, mao te yae-párák kare aroponoria warákárria maok, maomp ofaran kor warákarimpon. Abel te wae sumpwi tenánko maok, mao Kwar te karenoria mérnámp karao yakria nomwan oukoumwan kor farákáp námpon. ✧

⁵ Enok te Kwarén mérámpantá maok, sumpwi mo, yiki yakámp fek Kwaro warámpea yámar mek pok tenko, arop man nke mo, oupourounkrá paokopia pwarariapon. Kwaromp kar Buk fek yak námpao sénámp te, “Oukoumwan Enokén warámp mo fek, Enok Kwaromp karaok yáakánko, Kwaro man warákárámp kwamp man warámpámpon.” ✧ ⁶ Arop Kwarén méria ‘Kare kar yak námpono’rá sér mo námp te, Kwaro man warákár mo i konámpon. Aeno arop Kwaromp wonae fik akwap naeria námp kwamp te, mao ankár Kwar yak námponorá méria maok, tá man oupouroukia nkenap arop fárákapan yae-párák fwapokwap i konámp mént mér kuno.

⁷ Noa kor Kwarén karenorá mérámpantá maok, Kwaro kor Noan wakmwaek korop naemp ankank séránko maok, Noa te am ankank oukoumwan nke mo námpao maok, Kwaro sérámp karan kare námponoria maok, sip ankárank yoroimpon. Aea maok, námokuráp yupu, tárápu makia éréképea youmpea am sip mek yakápria faokor mo, fwap yae-párák kare yakápiapon. Noa takimp te, maomp mérao ponankor koumteouráp aropamp kwatae ninik érik yénkép námpon. Noa Kwarén méránko, Kwaro man ‘Yae-párák kare aropono’rá sérimp te Kwaro námwan mérnámp ponankor aropan sér i konámp niampono. ✧

Abrahamomp kar

⁸ Abrahamo Kwarén méria maok, Kwaro man ‘Koropae’rá séránko, Abraham te Kwaromp karwaok akwapámpon. Mao náráp némp kare pwarará, Kwaro apár ankwap mao kareampor sánk naerianánko, ampok akwapámpon. Abrahamo kor am te fwapia mér moria, am te maok akwap nanaeriaka ninikrá akwapámpao maok, waeman mao kor Kwarén mérámp kwamp akwapámpon. ✧ ⁹ Mao te waeman Kwarén mérámp kwamp akwapea

✧ 11:1: 2 Ko 5:6-7 ✧ 11:3: Stt 1:1 ✧ 11:4: Stt 4:3-5 ✧ 11:5: Stt 5:24 ✧ 11:7: Stt 6:13-22
✧ 11:8: Stt 12:1-5

Kwaro manénkir, amwan sánk nanamprá sérimp apárok akwapá tankámpon. Am apárok tankámpon te ankwapamp apárok tank námpon niampara, oukoumwan nap kare ti mono, sel fek saráp woukoup ko yakrá akwapeakánko maok, maomp táráp Aisako kor takrá akwapeakánko, appenáp Jekopo forokareakámpon fekría maok, Kwaro am koumourean námo má apár sánk nanampri námpan yépékrá yakepon.

¹⁰ Abraham te sel fekamp nap mek saráp yakria, yámar mekamp ankár yaká yak naenámpon taunan yépékrá yakámpon. Kwaro námoku saráp am taun tére konap ninik námpara, námoku ti námpon.

¹¹ Sara táráp sámp naenámpon ke te wae akwap tenámpan maok, Abrahamo ‘Kwaro námwan sérinámpon te pwar mo i konámpara, fwap tak naenámpono’rá ninikimpara, Kwaro man tárápamp naropwar yak naenámpon kárakáre sánkámpon. ✧ ¹² Abraham waeman mér pourou kwataeaka sumpwi naenámpon fápaie námpon maok, am arop ankáramp fekamp kápaie kare tárápu forokarea te yámar mekamp térme yakáp nap niamp, tá ént mekamp kárak niamp nángo, arop te kouroump mwanap pourou mo naenámpon. ✧

¹³ Am Kwarén mériap arop fákáre yiki yakápap fek te Kwaro sérinámpon ankank kwapwe kare wae kare kar sámp mwanámpona warákárrá yépékrá tukupea mént sumpwiapon. Am fárakapao kor oukoumwan am ankank nkeaka sámp moap fek kor warákárra maok, sérrá, ‘Nomo oukoumwan mámá apár mek koropea yakáp námpon fek te, ankwapamp apárok yakáp námpon niamp oukwan yakáp námpon.’ ¹⁴ Am arop fárakap makrá sénap kar máte nomo waeman mér námpon, námokuráp némp karean oupourouk napon. ¹⁵ Tá am fárakapao am manénkir pwatea koropap némpnan ninikria te, ampok arári tukup mwarapon. ¹⁶ Ae mwarapan maok, am fárakap te am táman ninik mono, ankár waeman ankwap kwapwe kare apár sámp mwaría nap táman warákár kare napon. Am apár te mámá apáran kámákarea kwapwe kare námpono. Am te yámar mek támaono. Kwaro am fárakapampor taun nánapi pwate námpara, am fárakapao ‘Nomp Kwar’rá sénapo, Kwar te am táman pwarápae mono.

¹⁷⁻¹⁹ Kwaro Abrahamén wokwaek sérrá, ‘Aisak fekampao waráp appeyaenáp forokor mwanapono’rá sérimpon. Aeritea maok, wakmwaek mao Abrahamo náráp karaok akwap te mokoponrá nke naeria maok sérrá, ‘Waráp táráp Aisak ankáramp am te onan ofa sámpo’rá sérámpantá maok, Abrahamo kor wawia méria, fwap Aisakén ofa sánk nanko te, warko Kwaro fwap apár me mekamp fárámpap naenámpona, náráp táráp Kwarén sánk naeria nimpon. Aemp te Abrahamo Aisakén warko apár me mekamp sámp námpon niampimpon. ✧

Aisak, Jekop, Josepomp kar

²⁰ Aisak Kwarén mér námpara, Jekop ntia Ison ourour wor-pwararea wakmwaek sámp nenep ankank sérimpon. ✧ ²¹ Jekopo kor Kwarén mérámpon kwamp wae sumpwi naeriaka, námoku mearrá yarak i konámpon mear yaopwae fek me kor yirip yakrá Josepomp tárápyaran ourour wor-pwarareaka, Kwarén lotuimpono. ✧ ²² Josepo kor wae Kwarén mérrá akwapea wae tékénouria sumpwinaemp wonae fikámpon kwamp sérrá, ‘Nánkár wakmwaek Israel fi yumo warko Isip meknámpon tukupria te, onomp kour mént sámpea tukup kip’ria sérimpon. ✧

Mosesomp kar

✧ 11:11: Stt 15:6 ✧ 11:12: Stt 15:5 ✧ 11:17-19: Stt 22:9-12 ✧ 11:20: Stt 27:27-29,39-40
✧ 11:21: Stt 48:15-16 ✧ 11:22: Stt 50:24-25

²³ Mosesomp éntupwar naropwar te Kwarén mérepara, éntupwaro Mosesén tankeanánko nkepo maok, táráp kwapwe kare námpantá, apáp moria Isip mekamp kingomp kar ták-pwararea táráp porokwap-pap mo, yinink yunk fek mek wouroump fákeyakepon. ✧

²⁴ Wakmwaek Moseso téképá yakria Kwarén mérámp kwamp sérrá, ‘Onan te Isip mekamp Kingomp yupu-tárápamp táráponorá séri kwaponorá sérimpon. ✧ ²⁵ Mosesomp ninik te kwatae ninikaokria fae tákáre ke fekamp ankank táman warákár te monoria maok, maomp ninik te ankár Kwaromp firáp aropént yakria ‘Énéni touwe sámp mwanámp’ ria sérimpon. ²⁶ Maomp ninik te Kraiso nánkár sámp naenámp niamp pwarápaeran maomékir sámp námp te Isip mekamp mani ntiaka mopor i konap ankankan kámákár akwap námpon. Am te apaeria námpanápe, Kwaro wakmwaek nopok man sánk naenámp ankank kwapweran ninik námp kwamp kárákáre fek fokopeyak námpon.

²⁷ Moseso Kwarén mérámp kwamp maok, Kingomp yoporan apáp mono, Isip pwarará akwapámpon. Aropao yi fek te Kwarén nke mono. Aeno Moses námoku te waeman Kwarén nkemp niampámp kwamp maok, Moses kárákáre yakámpon. ✧ ²⁸ Moseso Kwarén mérámp kwamp maok, mao Kwaro Pasova yae tokwae pap nánko, ampaokria sérrá, ‘Enselo koropeaka poumoutárápu nae-tárápu fupukrá kák naenámpo. Israel yiráp nae-tárápu fupukrá kákantá, sipsip porokwap papea maomp yiri sámpea ménki fek mwaeek foporokwamp kip’ rimpon. ✧

Kápaé kare Israel fi Kwar te karenoria mér kárákáreap kar

²⁹ Israel firaó kor Kwarén wae mérap kwamp, Noumouri Kor Solwara tépérrá yink mwariakapo maok, Kwaro ént solwara porokwap fárakapánko, fárakár akwapánko, apár kar niampi yak nánko, tépérrá yinkapon. Aetenapo maok, Isip mekamp aropao kor am fárakapan éntér káki tukup mwaria yinkapo, warko éntao oupoupouránko surumpwiapon. ✧

³⁰ Israel fi te waeman Kwarén mérapara, Jeriko mekamp yumwi fekamp yár firi fákánek yae fek wapokwaprá paokopapo maok, am yumwi fekamp yár torokopi pikámpon. ✧ ³¹ Kokopor yupu Rahap Kwarén mérámpara, Israel mekamp arop anánkaopwe koropea taunan kánánkámp youroukoupepo, am arop yaworan yaewourimpara, yorowar koropámp fek te Kwarén mér monap aropao faokorapo maok, mao te fwap yakámpon. ✧

³² Aeno oukoumwan te ono ankwap kar te apaé karan farákáp nanampanáp? Ono te kápaé kare kar farákáp mono. Wae támaono. Ono te Gidion, Barak, Samson, Jepta, Devit, Samuel, aea maok, profet ponankor máte ono farákáp mono. ✧ ³³ Am arop fákáre te Kwarén mérapara, yorowar kwe-pwararea maok, kápaé kare kingomp ami fákáre yénképi pwarariapon. Ankwap fárakap te arop éréképea yae-párak kare ninik yénképrá tukupapon, tá Kwaro ankank nénk nanamprimp wae sámpapon. Aropao laionén arop yamp kwaponoria taokorapo, youroukwe moiapon. ✧ ³⁴ Arop ankwap fákáre Kwarén mérapara, yaomwi tokwae torokwari papapo maok, tá arop ankwap fákáre te pirikimpá tukupapo maok, man kor bainat fek fékérrá épér moiapon. Tá ankwap fárakap te kárákáre moapo maok, Kwaro kárákáre sánkánko maok, wakmwaek kárákáre sámpea tae fek yorowaria maok, ankwap fi mekamp ami fárakapan yérépea kwe-pwarariapon. ✧

✧ **11:23:** Kis 1:22; 2:1-2 ✧ **11:24:** Kis 2:10 ✧ **11:27:** Kis 12:51 ✧ **11:28:** Kis 12:21-23 ✧ **11:29:** Kis 14:21-31 ✧ **11:30:** Jos 6:12-21 ✧ **11:31:** Jos 2:1-21; 6:25 ✧ **11:32:** Het 4:6-5:31; 6:11-8:32; 11:1-12:7; 13:2-16:31; 1 Sml 1:1-1 Kin 2:11 ✧ **11:33:** Dan 6:22 ✧ **11:34:** Dan 3:23-27

³⁵ Éntupwaryaenáp fárákap Kwarén mér napara, touwe koropánko tárápu faokorapo maok, Kwaro warko fápárampea kákánko, éntupwaryaenápo náráp tárápu warko tiapon. Tá arop ankwap fárákap fápákampia yakápapan yorowarap aropao sérrá, “Yumo Kwarén pwar napo te, yino yumwan surumpwirá kák mono.” Aerá sérápo maok, am fárákapao kor yorowarap aropao sénapaok mo, ankár Kwarén kárákáre fek méria maok, sérrá, ‘Yino te fwáap apár me meknámp fárámpea kwápwé kare yiki yakáp mwanámp’rá sénápo, am fárákapao surumpwirá kákápono. ✧

³⁶ Ankwap fárákap Kwarén mérapo, yorowarap aropao am fárákapan wouroumprá paok ke fek fupuk napon. Kwarén mérnáap arop ankwap fárákapan sen fek yaonkiaka kalabus mek kákápon. ✧ ³⁷ Yorowarap aropao ankwap fárákapan yumwi fek yénképrá épéria maok, tá ankwap fárákapan so fek kuk-fékérrá kákria maok, tá ankwap fárákapan bainat fek faoporrá épériapon. Kwarén mérap arop ankwap fárákap yirímp mwanap ankank mo nánko, sipsip ntia meme yipiran kápérrá, maok tukup mwarrá oupouroukupo, tá arop ankwap fákáre ankank ponankor mo nánko maok, tá arop ankwap fárákapan ankwap fárákapao ouroukuprá momwar sokororá paokopiapon. ³⁸ Aeapantá maok, Kwarén mérap arop ankwap fárákap am te pírikimpea tukupea kwar saráp mek, faonkwek yakáp, tá ankwap fárákap pírikimpea péri me mek, tá kwar me mek tukupea am mek yakápapon. Am Kwarén mérnáap arop fákáreamp ninik te yae-párák kareria, mwar pourourápi yak námpara, ankwap arop fákáreramp ninik te am kwápwé kare niniként akwápa pwi mo kareno.

³⁹ Am arop fákáre ponankor Kwarén mér napara, Kwaro nkeaka warákarimpon. Aeno Kwaro nénk nanamprimp ankank kwápwé te oukoumwan sámp moiapon. ⁴⁰ Am te apaeria námpanápe, Kwaromp ninik te, nánkár am fárákapao námont táman énéni tapokwápea mao wokwaek kar nánapitenámp ankank kwápwé kare sámpéa pwi yakáp mwanápría námpon.

12

Nomo ankár Jisasén méria man tokor-santukup mwanámp kar

¹ Aeno oukoumwan nomo mérámp te mokop námpon? Am kápae kare manénkir yakápiap arop Kwarén mér i konap ninik nomwan yénképría, nomwan íkir-yakáp napon. Aenapara, kwatae ninik nomwan sámp-fákeyak námp te ankár tirá épéria pwarará, kápae naenámp ankank pourouk yakantá, woropea pwatea kakére fek am tukup mwanámp fek tokor-samprá kárákáre fek foporakorrá tukup mwanámpon. ✧ ² Jisas támao nomp mér námp fi korara, oukoumwan kuri nomwan kárákáre sáprá, nomp mér námp ankár yaewourrá akwápwé naenámp. Ae naenámpara, nomo ankár Jisasén tokor-santukup mwanámpon. Wokwaek te Jisaso wakmwaek warákár sámp nanápría ninikria maok, yaopwae porokopramp fek touwe sámpéa sumpwimp te, pwarápae moi námpara, oukoumwan te Kwaromp sia king wonae fik yae-párák mwaek tank námpon. ✧

Kwaro nomwan fwápokwápría touwe sápwé konámp kar

³⁻⁴ Yumo te fwápiá ninikria mér kip: Wokwaek kwatae ninikráp aropao Jisasén yoporrá paokopiapon. Aeapan maok, mao ankár kárákáre fek fokopeyakea touwe tokwae sámpámpon. Yumo kwatae niniként yorowar nap te, oukoumwan yumwan napo, yiráp yiri kwarákár mo nám te, yumo apaen apápiá yiráp mérnáap pwarará poporokwe mwanápanáp. ✧ ⁵ Ae te

✧ 11:35: 1 Kin 17:17-24; 2 Kin 4:18-37 ✧ 11:36: Jer 20:2; 37:15-16 ✧ 12:1: 1 Ko 9:24-25 ✧ 12:2: Hi 1:3; 3:1 ✧ 12:3-4: Mt 27:28-44

yumo Kwaro yumwan kárákáre sánkria sérinámp kar te ník moi napon? Mao yumwan te ‘Námokuráp tárápuno’rá sériaka, náráp Buk fek arakrá sér,
“Onomp táráp e!

Kwar Tokwaerao amo kwatae napo amwan fwapokwapria apae touwe sank nánko te, amo am táman kánanke kwataeran mpwe niniki kwapono. Tá, amo tak te kwataenorá amwan yopor nánko te, kokwaea pwar kwapono. ⁶ Am te apae riteanápe, Kwar Tokwaerao námoku warákárnámp arop fárákapamp ninikan fwapokwap i konámpon.

Táte Kwaro arop ankwap warámpea man ‘Náráp táráp’rá sénámp kwamp te, man kor paok ke fek porokwap konámpon.” ✧

⁷ Kwaro yumwan fwapokwap nánko te, numwar takanoria yénképa yakáp kipo. Kwar te apárokamp naropwaryaenáp nomo kuri nomp tárápuan fwapokwap i konámp niamp taknámp námpon. Kwar te waeman náráp tárápunoria námp kwamp, yiráp ninik fwapokwap i konámpono. ✧ ⁸ Kwar te náráp tárápu ponankor maomp ninik fwapokwap i konámpono. Táte mao yumwan fwapokwap mo námp te, yumo te maomp tárápu kare mono, yumo te kokopor fekamp tárápu niampono. ⁹ Nomp apárokamp naropwaro nomwan fwapokwap nánko, nomo maomp yae ankore mek tukup konámpnám taknámp, nomp waempomp naropwarén kor fwap karia maomp yae ankore mek tukupria maok, nomo yiki yakáp mwanámpon. ¹⁰ Nomp apárokamp naropwaro nomwan fwapokwap námp te, kánanke kwarok ke fek saráp námokuráp ninikaok fwapokwap námpon. Aeno Kwaro nomwan fwapokwap námp te, ankár nomwan yaewour saráp yak námpara, nomp ninik te ankár maomp yiki kare ninik niamp fek yakáp mwanámpon. ¹¹ Am nomp Naropwaro nomwan fwapokwapria touwe sápnámp ke fek te nomo warákár mo i konámpon. Nomo te ankár touwe táman ninik i konámpon. Aeno mao nomwan fwapokwapia pwate nánko te, nánkár warko kwapwe kare ankank sámp mwanám te ará: Nomo ankár yae-párak kare ninik fek paokopria maok, yonkwae porokwe fek yakáp i konámpon.

Nomo ankár tae fek yakáp mwanám kar

¹² Ae konapara, yiráp yae kour me woukoupria porokwe yak nánko te, yae narek kakapria tére kipo. Táte yiráp pu kor ke sorokwampria sumpwi yak námp niamp nánko te, fárámprá fokopeyakea, ¹³ muae kup fwapnae páraok tukup kipo. Yumo tak napo maok, yiráp pu kor ponankor kwatae akwap mono, warko fwap naenámpon.

¹⁴ Yumo ankár arop ankwapént kwapwe kare tankápria yonkwae porokwe fek yakáp mwanap ninikaok kárákáre fek paokop kip. Tá yumo ankár kárákáre fek yiki kor ninikan saráp sámpea paokop kip. Am te apae riteanápe, arop yiki kor ninik fek yarak mo námp te Tokwae Karan nke mono. ✧

¹⁵ Yumo te ankár fwapnae karia méria paokop kip. Takria arop ankwap nomwan aropomp i konámp Kwarén younkwe sánk naeane. Takria yumo ou mekamp ankwap ankárankamp yaopouroukao narákap konámpnám taknámp yumwan touwe sánk nánko, yumo ponankor touweria Kwaro nke námp fek kwatae ninik fek yakáp mwanape. ✧ ¹⁶ Takria yumo arop ankwap kokopor ninik fek yarak naeane. Takria wokwaek Iso impnámp taknámp Kwarén younkwek sir mwanape. Naropwaro nae-táráp Ison sérrá, ‘Ankank

má nánkár ono sumpwi nanko, amo sámp nanap' rimpan maok, tá nopok nánae-táráp Jekopo fir ankárank por yankapea Ison sánk nánko maok, Iso náráp am fek nae-tárápao sámp konámp ankank kánanke kwarokan mpweria nánaeran sánkámpono. ✧ ¹⁷ Yumo wae mér napon: Nánkár wakmwaek Jekopo Isomp ourour mént e-poup sámp tenánko, Iso kor náráp am ourour warko sámp naeriaka kárákárerá éma waempan maok, warko sámp naenámp pourou mo karimpono. ✧

Nomo waeman Saion Faonkwek mek yakáp námp kar

¹⁸⁻²¹ Israel firaó Kwaromp kar wa mwaria Sainai faonkwe ankore mek tukupea yakápapo, Kwaro Mosesén sérrá, ‘Yumo mapek yakápria arop ankárankao faonkwe fek yae pap nánko te, man yumwi fek yankop-papria, maomp bulmakauráp sipsipráp man kor mént yénkép mwanapon'rá sérímpón. Aeránko maok, Israel firaó am karan wawia pwatea, am fek yakápapo maok, am faonkwek te yaomwi tokwae yak, kirikip támáre tokwae kar yak, tá ouwi kárákáre tokwae nánko maok, am fek táman wur kar, tá arop ankárankao kar kárákáre fek séránko maok, táte koutouráp aropao am kar kárákáre táman wawiaka apápria Mosesén sérrá, “Yino am kar wa te mono.” Aeriaka am kar Kwaro sérímp táman mérap kwamp, am ankank táman nkea, apápa waeapo maok, Moseso kor sérrá, “Ono apápa waeriaka kour me woukounpa wae nampon.” Aeno yumo oukoumwan am nkea yae pap mwanap ankank wonae fik tukup mo naponó. ✧

²² Mono. Yumo te waeman yiki yak konámp Kwaromp taun tokwae faonkwe Saion mek yakáp nap te, am te faonkwe Jerusalem yámar mek yak námpon. Yumo te waeman fopwakwap fopwakwap ensel koupoukarrá warákarrá yakáp nap mek korop napon. ✧ ²³ Yumo te waeman Kwarén loturá warákár konap aropao koupoukour konap mek korop napon. Kwaro am fárákapan sérrá, “Yumo ponankor onomp nae-tárápunono.” * Kwaro waeman am fárákapan e wae Buk fek kukumwianámp, yámar mek tank námpon. Yumo koroepa Kwaromp wonae fik yakáp naponó. Mao te nomwan ponankor taokeyaknámp Jas tokwae karonó. Yumo te manékir yakápap yae-párak kare aropamp waempomp wonae fik korop naponó. Kwaro am fárákapan fwapokwap nánko, yae-párak kare yakáp napon. ✧ ²⁴ Aeaka yumo te Jisasnámpok korop naponó. Mao Kwaro érékép naenámpria amore mek yakria kontrak wourékam térenámp aropóno. Tá maomp yíriran kor yumwantá sirrá, am kontrakan pwi pap námp támao kor yak námp mek korop napon. Abelomp yiri kwarákareaka sérrá, “Ken te nopok sumpwiano.” Aeno Jisasomp yírirao kwarákari námpao oukoumwan sérrá yakrá, “Ono yumwan Kwaronámpok éréképea pok namponó.” Aeránko maok, Jisasomp yíriramp karao Abelomp yíriramp karan kámákarea kwapwe kare námponó. ✧

Nomo ankár fwapia mér mwanámp kar

²⁵ Yumo te mér kipo: Takria yumo oukoumwan sénámp aropamp kar má woupwi kákari yakáprá Kwaromp kar wa mo mwanape. Wokwaek kar má apár mek Kwaro kárákáre kor kare kar koutouráp aropan sérímpón

✧ **12:16:** Stt 25:33-34 ✧ **12:17:** Stt 27:32-40 ✧ **12:18-21:** Kis 19:12-13,16-20; 20:18-21

✧ **12:22:** Yé 5:11; 21:2 * **12:23:** ‘Nae-táráp’rá sénámp te, arop ankárankamp tárápu anánk, yinink, arakerápao, náráp ankank pipirikiria nánae-tárápuan ankákárank mwae nénkria, nae-tárápan náráp nae-tárápara, anánk mwae sánk konámpono. Nae-táráp te manékir mekia akwaprá nánaeounápén éréképea, poukwapá akwap konámpono. Nomo Kristen te Kwaro nke námp fek e kwapweráp nae-táráp niampara, nomo fwap Kwaro nánapitenámp kokwapwe kare ankank ti mwanámpono. 1:6 ntia 12:16 fek kor nkea. ✧ **12:23:** Lu 10:20 ✧ **12:24:** Hi 8:6; Stt 4:10

maok, am kar kwe-pwarará yakápiapon. Am ke fek te kwatae ninik fek yakápap fekamp touwe te kwe-pwarará pirikimprá wouroukoup mwarap pourou moimpon. Aeno oukoumwan te Kwar yámar mek yakria nomwan kárakáre kor kar sámp námpon. Táte nomo man younkwe sánkria te, nomo kwatae ninikamp touwe te fwap wouroukoup mwanámp nie? Mo karonó.
 ✧ 26 Wokwaek kar Kwaro séránko apár má némp yururimpon. Aeno oukoumwan te mao wae nomwan arakrá séritenámpon: “Ono warko ankwap por má apár sámpea wouwiria maok, yámar meran kor mént sámpá wouwi nanampon.” ✧ 27 Mámá kar warko ‘Ankwap por’rá sénámp te nomwan sérrá: Kwaro wokwaek yoroimp ankankan oukoumwan sámpá wouwi nánko, am ankank te warko yak mono, tirá épér naenámpon. Aeno tak mo nánko te am ankank fwap yak naenámpon.

28 Nomo Kwaro náráp firáp arop taokeyaknámp némp sámp nám te, am némp wouwi mo, fwaponó. Nomo te am táman Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, ankár mao takenkria warákárnámp ninikaok man loturia maok, nomo ankár maomp eran saráp sakapria man apápria, maomp yae ankore mek yakáp mwanámpono. 29 Am te apae riteanápe, nomp Kwar Tokwae te yaomwi tokwaerao ankank ponankor wouroukoump i konámp niamp takeno. ✧

13

Nomo ankár nonopok nounouroup mwanámp kar

1 Yumo Kristen te Kápae kare por yumo ankákárank ankár nonopok nounouroup kipo. ✧ 2 Yumo te panekamp arop yiráp nap mek korop napo, kwaporok nke pwar kwapon, ankár man koropenkria yaewour kip. Yumo te waeman mér napon: Wokwaek kar arop ankwap fárákapao takria maok, ensel ankwap fákáre náráp nap mek koropap yaewouria maok, am enselén te mér mo, aropao korop napan mpwe yonkwaeapon. ✧

3 Yumo te Kristen fárákap kalabus mek yakáp napan kor, ankár yumo énéni kalabus mek yakápnámp ninik niamp taknámp ninikrá aropomp kipo. Tá arop ankwap fárákapao pouroukoup touwe sámp napan kor, yumo kuri tak mwanapan naponó man ninikrá aropomp kip. ✧

4 Yupu sámp konap ninik te kwapwe karenono. Yumo ponankor yupu sámpria te, Kwaro nke nám fek yiki kare ninik fek yakáp kip. Koumteouráp arop kokoporrá paokoprá, ankwapamp yupu, ankwapamp poumaropan kor kokopor i konap te, am taknap arop fákáreran Kwaro am fek táman nopok touwe tokwae kwatae sánk naenámpon.

5 Yumo te maniantá kikiank i konap ninikaok paokopi kwaponó. Yumo ankank sámpria te, máte fwap, wae támaonoria warákár kipo. Nomo ankank mo nám kwamp kor, Kwaro wokwaek sérimp kar ankár niki-samp mwanámpon: ‘Ono te amwan kwaporok pwar mo. Ono te amwan younkwe sir mo kareno’rá sérimpon. ✧ 6 Aerá sénámpara, nomo fwap ninik kárakáre sámpea yakápra, arakrá sér mwanámpon:

“Tokwae Kar te onan fwap yaewour i konámpara, ono te apáp mono.

Arop te onan apae mwanapanápe, fwaponó.” ✧

‘Nomo Jisasoinámpaok mwanámp te pwarápaek kwaponó’rá sénámp kar

✧ 12:25: Hi 2:1-3; 10:28-29 ✧ 12:26: Kis 19:18 ✧ 12:29: Lo 4:24 ✧ 13:1: Jo 13:34 ✧ 13:2: Stt 18:1-8; Ro 12:13; 1 Pi 4:9 ✧ 13:3: Mt 25:36 ✧ 13:5: Jos 1:5; 1 Ti 6:8-10 ✧ 13:6: Sng 118:6

⁷ Yumo te ankár yumwan taokeyakápap aropao yumwan Kwaromp kar farákápap aran ninik kipo. Am fárakapamp paokop aran ninikria maok, tá mao méria paokopap ninikaok paokop kip.

⁸ Jisas Kraisomp ninikao kuri ankár ankárankamp pourouráp ninik támao yipirman yak, oukoumwan kor ankár támao yakria, tá ankár am fek saráp yaká yak konámpon. ✧ ⁹ Aenámpara, arop ankwap fárakapao farákáp nap mwar pourouráp nkwakwe make kar yiráp woupwi mek korop nánko, yumo Kwaromp mwae kwapwe pwar mwanape. Nomp ninik te Kwaromp aropompan ninik nánko maok, am támao kwapwe kare ara, nomwan kárakáre sáp naenámpon. Aeno nomo te nkwakwe make fir fépér i konap lo karan sámp nánko, am támao nomp ninik mek kárakáre sáp mono. Am ninik te arop am loaok paokop napo, man yaewour moimpon. ✧

Kwaro warákár konámp ofaran sénámp kar

¹⁰ Nomo te wae nomp alta yak námpan maok, Pris fákáreráo sel fekamp lotu nap mek téreap te, am alta fekamp fir sámpea fár mwanap pourou mono.

¹¹ Pris Tokwae te sipsip ntiaka bulmakauramp yiri táman saráp sámpea Yiki Kor Kare Aokore mek sámpá youmpea kwatae ninik tirá épér naenámp ofa sánk konámpon. Aeno am fir kare te santukupea ek yaomwi mek yankap konapon. ✧ ¹² Aeapara, Jisas kor taun younkwek touwe sámpea sumpwimp te námokuráp yiri fek arop fwapokwapianánko, yiki kukur yakáp napon.

✧ ¹³ Aempara, nomo kuri némp yarápae fek maonámpok tukupea maoi námpnámp pwarápae sámp mwanámpon. ✧ ¹⁴ Nomo te wae mér námpon: Apárok mapek te taun ankárank yaká yak naenámp te yak mono. Aeno nomo te wakmwaek korop naerianámp taunan nke mwaria yépék námpon.

✧ ¹⁵ Aenámpara, Jisasoimp ofa méntér ninikrá, nomo Kwarén warákár saráp yakáp mwanámpon. Nomo Kwarén ‘Amo te Tokwae Karono’rá sénámp kar, tá warákárnámp kar, am te nomp ofa támaono. ✧ ¹⁶ Yumo te arop ankwapan yaewour mwanap ninik te pwar kwapono. Yumo te arop ankank mo námpan yaewouria ofanámp ankwapmwaek sánk kipo. Am taknap ofa te Kwaro warákár tokwae konámpono. ✧

¹⁷ Yiráp yumwan taokeyakáp konap arop fárakap te yumwan yaewourria kápae kare por yumwan taokeyakáp konapon. Tá nánkár wakmwaek am fárakap námoku térenap kar ponankor Kwarén sér mwarea napon. Ae mwarea napara, yumo te ankár am fárakapamp karwaokria maomp yae ankore mek yakáp kipo. Yumo tak napo maok, am fárakap warákárrá téreria ninik kápae sámp mo mwanapon. ✧

Kwarén kar toropwap kip’rá sénámp kar

¹⁸ Yumo te Kwarén yinan yaewour naenámp kar toropwap kipo. Yinomp ninik te Kwaro nke námpea fek yae-párak kare námprá ninik námpara, ankár takrá yae-párak kare ninik fek saráp paokop mwarianámpon. ¹⁹ Onomp ninik tokwae te yumo Kwarén sénapo, onan yaewour nánko, ono warko koupour yumonapok arákarrá korop nanampon. ✧

²⁰⁻²¹ Kwar te yonkwae porokwe fi korara, am ankár yaká yak naenámp kontrakamp yiri fek te, mao te nomp Tokwae Kar Jisasén fárámpea papámpon. Jisas te sipsip taokeyaknámp Arop Tokwae-nono. Ono ninik namp te, mao yumwan kwapwe kare ninik ponankor sánk nánko, yumo fwap maomp ninikaok saráp paokop mwanapon. Aenapo maok, táte Jisas Kraisomp

✧ **13:8:** Yé 1:17-18 ✧ **13:9:** Ro 14:17; 1 Ko 8:8 ✧ **13:11:** Wkp 16:27 ✧ **13:12:** Jo 19:17 ✧ **13:13:** 1 Pi 4:1-4 ✧ **13:14:** Hi 11:16 ✧ **13:15:** Sng 50:14,23 ✧ **13:16:** Fl 4:18 ✧ **13:17:** 1 Te 5:12 ✧ **13:19:** Ro 15:30

tére fek nomp ninik mek námoku warákárnámp ninikaok paokop mwanámp sápanoria nampon. Tá nomo ponankor man kápae kare por e tokwae sánk saráp yakáp mwaro. Kare tak mwaro! ☆☆

Pwarnámp kar

²² Onomp ankwapyae fákáre, ono yumwan kar tae fek sénamp te, yiráp ninik mek kárákáre sánkria sénamp kar má fwapia woupwi pátea wa kip. Ono yiráp por kumwinamp pas má tokwaeri kar mono. ²³ Ono te yumwan arakrá sénampon: Nomp nánae Timoti te wokwaek kalabus mekampan pwarari napara, warko kalabus mek yak mono. Mao ononampok koupour koropeanánko te, yino énékér koropea yumwan nke nenempon.

²⁴ Yino ‘Gude’rá sénámp má yumwan taokeyakáp konap arop ponankor séria maok, Kwaromp arop fákáre ponankoran kor sér kip. Tá apár Itali mekamp Kristen fákáreao kor yumwan ‘Gude’rá sénapon.

²⁵ Ono ninik namp te, Kwaro námokuráp ninik fek yumwan ponankor ninikia yaewouranoria nampon.

Jems Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jems te Jisasomp nánae. Mao te Jerusalem mekamp sios mek yakápnap koumteouráp arop taokeyakámp.

Jemso má pas Kristen koumteouráp arop pirikimpea ankwap fi mek paokop napampor kumwimpon. Mao má pas kumwimp te Jisas sumpwia pok tenánko, 20 a, 30 yopwar niamp arake feki námpon.

Jems te Kwaromp koumteouráp aropan kwapwe kare ninikaok paokop mwanap yénk naenámpria máma kar kumwi námpon. Tá Jems ankwap kar sénámp te, 'Arop Jisasén mér nám mwar kwaporok yak naeane. Ankár kwapwe kare ninik méntér yak kun'rá sénámpon.

¹ Ono Jems ono Kwar ntia Jisas Kraiss Tokwae Karamp tére konamp aropono. Ono éntér-sámpramp Israel fi yumo yumokuráp némp pwatea tukupea ankwapamp apárok yakáp napantá, yiráp por má pas má kumwiaka 'Gude'rá sér rae.

Nkwakwe make kar kwatae korop nám te nomwan kárákáre sápnámp kar

² Ononamp arop fákáre, yumo te nkwakwe make touwe kwatae korop námpan kor, Am te fwap warákár mwanámp ankankrá ninik kipo. ³ Yumo te wae mérono: Nkwakwe make touwe yiráp méran mokop nap nke naeria korop nám te, am támao kárákáre sánk naerámpara, inkírman námpritea kárákáre fek fokopeyakáp kipo. ✧ ⁴ Aeria maok, nkwakwe make touwe korop námpan kor, kárákáre fek yakáp napo maok, am taknap ninik kwapwe tokwae kari yak nánko, yumo te yae-párak yakámpria, Kwaromp ninikan kor épérép mono, ponankor fwap pwi mwanapon. ✧

Arop ninik kour sámp naenámp kar

⁵ Yumo ou mekamp arop ankwap yonkwae kour mo nám kwamp te, mao ankár Kwarén sénánko, Kwaro man fwap sánk naenámp. Kwar te ponankor aropan kápae kare ankank nénk konámpara, aropao man 'Ankank sápa' ria kar toropwap napo te, mao yopor mo i konámpon. ✧ ⁶ Aeno am arop te Kwarén mér kareria kar toropwap naenámp. Mao fwapia mér moriaka arakrá ninik naeane: 'Kwar te onan fwap sáp kun ni, mokop kun?'rá ninik naeane. Tak niniknám arop te, solwara ouwirao nánko, náre mwaek akwapránknám niampon. ✧ ⁷ Am taknám arop te Kwar Tokwaerao námwan ankank sánk naenámpan mpwe ninik naeane, mono. ⁸ Am aropamp ninik te ankárank ninikaok saráp mono, kápae kare ninikria, mao apae naenámp tére te fwapia yonkwae kour fek tére mo i konámpon. ✧

Ankankráp arop ntiaka ankank monámp aropamp kar

⁹ Táte Kristen ankwap ankank mo nám kwamp te, fwap warákár naenámp. Am te apae riteanápe, Kwaro nke nám fek te ankankráp aropria e tokwaeráp arop yak námpon. ✧ ¹⁰⁻¹¹ Aeno Kwaro ankank kápaenámp Kristen aropamp ankankan kánanke kwataenorá ninik nánko te, warákár naenámp. Am te apae riteanápe, kápae kare maniráp ankank koupoukour mwar kar nap te am fárakap te apwar fuao yámar tákap nánko, yonkwae konámpnám araknám am tére nap meknám sumpwi mwarea napon. ✧

✧ **1:3:** Ro 5:3-5; 1 Pi 4:13-14 ✧ **1:4:** Mt 5:48 ✧ **1:5:** 1 Kin 3:7,9-12; Mt 7:7 ✧ **1:6:** Ais 57:20
✧ **1:8:** Lu 16:13; Je 4:8 ✧ **1:9:** Jer 9:23-24; 2 Ko 6:10; Je 2:5 ✧ **1:10-11:** Lu 12:16-21; 1 Ti 6:17; 1 Pi 5:5

Kwaro arop kwatae ninik fek warámpá akwap mo i konámp kar

¹² Arop nkwakwe make touwe korop nánko, inkirman námp ritea fokopeyak konámp te warákár kuno. Táte mao am kar ponankor wampwe kwaeria pwaránko te, Kwaro man yiki yak konap nopok am tak námp fek sánk naenámpono. Kwar te arop ponankor man warákár tokwae napan ‘Nopok sánk nanamp’rá sérimpaok man kor takrá sánk naenámpon. ✧ ¹³ Táte arop ankwap man mokopon nkenenámp kwatae ninik korop nánko te, ‘Kwaro onan máná ninik sámp námpono’rá ninik naeane. Am kwataenámp ninik te Kwarén nikir-sankorop mo, tá Kwar te aropan ‘Kwatae ninikae’rá sér mo i konámpon. ✧ ¹⁴ Aeno nomoku nomp ninik ankákárankao maok, fárámprá érékép akwap konámpono. Nomokuráp am ninik kwatae támao nomwan kákámánkariaka kwekárianánko, nomo am ninikaok tukup konámpono. ¹⁵ Am ninik támao takrá akwapea, táráp yak námp niamp tokwaeaka, yupuaó táráp tank konámpnám taknám, kwatae ninikao kor akwapea tokwaeria sumpwi sámp-pap konámpon. ✧

¹⁶ Ononamp fákáre kare, yumo takria am kwatae ninik taki yakanoria pwate napo, yumwan poupwékápantáno. ¹⁷ Ankank kwaporok sánk konap ninik kwapwe kare, tá Kwaro sánk konámp kwapwe kare ankank ponankor yámar meknám ek konámpon. Am te yámar mekamp ponankor wae yoroinám Naropwar Kwaro nomp sámp-kérép konámpon. Am Naropwar te náráp ninik pwarará, warko ankwap ninik sámp mo i konámpono. Mao te aropamp wunérirao koumounek yámar fek wunéri éritea, yámar kuk nánko wunéri fae konámp niamp taknám mono. ✧ ¹⁸ Mao te námokuráp ninik fek nomp Naropwar yak námp. Nomo maomp kar kare fek forokari námp. Aenámp te nomwan ponankor arop fi ntia nape firamp nae fi yakáp mwanapria yoroi námpon. ✧

Kwaromp kar wawiaka mántwaok tukup mwanámp kar

¹⁹ Ononamp fákáre kare, yumo te ankár máná ankankan fwapia mérenke: Yumo ponankor ankár kar wa mwaria koupour nánapria maok, yumo nopok koupour kar yopori kwapono. ²⁰ Am te apae riteanápe aropamp yopor yonkwae pwarámp te arop ninik mek yae-párak kare ninik sámp-pap mo i konámpon. ✧ ²¹ Ae konámpara, yiráp ninik mek ounám ninik, tá nkwakwe make kwatae ninik te ankár ponankor nkwampok tirá épér kipo. Aeria maok, sánánkar porokwe fek yakápria, Kwaro yiráp ninik mek sánknám karwaok paokop napo maok, am kar támao yiráp waemp warko warámp naenámpon. ✧

²² Aeno yumo sámpnap kar máte kwaporok wawi pwar kwapono. Ankár ampaok paokop kipo. Aeno yumo kwaporok wawi pwar nap te, yumoku támao kwekár napon. ✧ ²³⁻²⁴ Táte arop ankwap Kwaromp kar wa námpao, ampaok akwap mo námp te, wunéri kour meknám námokuráp yimetáp wunéri nkeanámpao, paprá youmpria, yimetáp nke námp nik mo, pwar konap niamp taknám napon. ²⁵ Aenapan maok, Kwaromp lo kwapwe kare te nomwan kwatae ninikao sámp-fákeyak námp mekamp éréképeanánko, amwar yakáp i konámp te, yae-párak kareno. Tá arop ankwap am lo fwapi nkea pwar mono, ampaokrá yarak nánko te, Kwaro maomp tére kwapwe kare pap naenámpon.

²⁶ Táte arop ankwapao arakrá ninik: “Ono te kwapwe kare Kristenara, Kwarén kare kar lotu i konampono.” Makrá sénámpao maok, námokuráp kar

✧ **1:12:** Dan 6:1-28; Lu 6:22-23; Je 5:11 ✧ **1:13:** 1 Ko 10:13; 1 Pi 2:11 ✧ **1:15:** Ro 6:23 ✧ **1:17:** 1 Jo 1:5 ✧ **1:18:** Jo 1:12-13; 1 Pi 1:23 ✧ **1:20:** Snd 10:19; Sav 7:9; Mt 5:22 ✧ **1:21:** Kl 3:8 ✧ **1:22:** Ro 2:13

te fwapia poukwap mono, námokuráp ninik mek kwekár námpon. Aenámpara, maomp mér ntia maomp lotu námp te kwaporok párák táman námpon. ✧
 27 Kristenamp ninik ankár kwapwe kareria, nomp Naropwar Kwaro nke námp fek yae-párák kare yakáp i konap te ará: Kweri tárápu, kae koumteouran warámpea yakápria maok, yaewour i konapon. Tá ankwap te, nomo ankár nomoku nomp paokop fwapi taokeyakáp nánko maok, mámara apár mekamp nkwakwe make ninik nomp ninik mek koropea Kwaro nke námp fek oumi pap mo naenámpon. ✧

2

Ponankor aropan ankárankamp puri fek aropomp mwanámp kar

¹ Ononamp fákáre, yumo nomp Jisas Kraiss Tokwae Karan mér nap te, mao te wae kwapweráp Tokwae Karono. Aenámpara, yumo e tokwaeráp aropan saráp yae-párákria, e moráp aropan younkwe sánk mwanape. ✧ ² Aeno arop ankárankao, ankank kwapwe kare yiriria pwarará, gol meráp yae topwe fek yirimpea yiráp lotu nap mek yoump nánko, tá ankank monámp aropao kor siot ankank kwatae yirimpria, mao kor lotu nap mek yoump nánko maok, ³ yumo arop siot ankank kwapwe kare moporinámp aropan yae-párákria sérrá, ‘Amo te sia fek mapek tankae’ ria pwarará maok, tá ankank monámp aropan sérrá, ‘Amo te tapek fokopeyakaerá sérrá, tá ‘Ono fokopeyak namp fek apárok mapek tankae’rá sér mwanape. ⁴ Am yumo taknap ninik te yiráp ankwapyaenápen yiráp ninik fek yurukupia kwatae ninik napon. Yumo am tak nap te, arop kotnámp aropao kotrá kwatae ninik fek yurukup i konámp niamp napon. ✧

⁵ Onomp kémpiyae fárakap, yumo fwapia wawenke! Arop arop ponankor nke nap fek ankank monámp arop te, Kwaro man náráponorianánko, mao Kwarén mér námp mér tokwaerao maniráp arop niampi yak námpon. Arop man warákár napan, éréképeaka námokuráp arop firént pwar nanampri námpon. Aenángo maok, am ankank monámp aropao kor, am mek mént yakáp mwanapri námpon. ✧ ⁶ Aenámpan maok, yumo am ankank monap arop lotu nap mek korop napan pwarápaé sánk konapon. Yumo te waeman mér napon, ankankráp arop te yumwan nkwakwe make sokororá paokopria, yumwan éréképá tukupea kot i konap te mér mo napon? ✧ ⁷ Kwaro yumwan Kraissomp e kwapwe kare ták-pap námpan maok, am ankankráp arop fákárerá am eran wouroump konapon.

⁸ Nomp King Kwaro lo ankárank maomp Buk fek arakrá sérimpon, “Amo amokuráp pourouan warákár konapnámp taknámp arop ankwapan kor warákárampo.” Aeria maok, yumo am lo karwaok tukupria te, yae-párák kare ninik fek paokop mwanapon. ⁹ Aeno yumo arop ankwapan saráp kwapwe kare námprá ninikria, ankwapan te kwatae námprá ninik mwanape. Yumo am takria te, kwatae ninik napon. Yumo am tak nap te, am loao yumwan lo ták-sinaprá yénkép námpon. ¹⁰ Aeno arop ankárankao lo ponankor mántwaokria maok, ankárankamp lo ták-pwar námp te, mao lo ponankor ták-pwar námpon. ¹¹ Nomo te wae mér námpon, Kwar te arakrá sénámpon: “Yumo yupuráp arop, tá poumaropráp koumteou, yumo te kokopori kwapon.” Tá ankwap sénámp te: “Arop sámp-wouroump kwapon.” Aeno táte kokopor mo napao maok, arop ankárank sámp-wouroump nap te, am te amo wae lo kar kwe-pwar napon. ✧ ¹² Kwar te yumwan fwapia papnámp loran yurukupia yiráp ninik yurukup naenámpon. Aenámpara, yiráp ninik, yiráp kar ankár

✧ 1:26: Sng 141:3 ✧ 1:27: Ais 58:6-7 ✧ 2:1: Ap 10:34; 1 Ti 5:21; Je 2:9 ✧ 2:4: Jo 7:24 ✧ 2:5: Mt 5:3 ✧ 2:6: Ap 16:19 ✧ 2:11: Kis 20:13-14

am loaok tukup kip. ¹³ Aeno arop ankwapao ankwapan yonkwae touwe moianámp te, man te Kwaro yurukuprá kot námp fek te man yonkwae touwe mo karenono. Aeno arop ankwapan aropomp i konámp te, fwap kot kwe-pwar naenámp. ✧

Kwarén mérnámp ntiaka tére kwapwenámp kar

¹⁴ Ononamp fákáre, arop ankwapao sérrá, ‘Ono Kraiséen te waeman mér kare namp’rá sénámpao maok, mao kwapwe kare niniként tére mo námp te, maomp mér te kánanke kwataeno. Am take pourouráp mér te mokopia man warko warámp naenámpánáp, mo karonno. ¹⁵ Aeno yumonap mekamp arop ankárank, yupu ankárankao fir mo, waempyamao kor mo nángo, námpare nángo, ¹⁶ yumo ankwapao man sérrá, “Amo yae-párak yakria maok, ak-wapea amokuráp waempyam sámpea waráp pourouk woukwapria maok, fir amokurápan sámpea fárae.” Ae te yumo man fir ntiá waempyam sánk moria, kar mwar sénapo te, yiráp kar mwar am te mokopia man yaewour naenámp? ¹⁷ Am Kwarén mérnámp ninikao kor tak námpi yak námpon. Kwapwe kare ninik mént yak mo námp te maomp mér te kwaporok yak námpon. ✧

¹⁸ Aeno táte arop ankwapao sérrá, “Arop ankwap fárakap te mérrá yakáp napon. Tá ankwap fárakap te kwapwe kare ninik fek saráp tére napon.” Aerá sénapan maok, ono yumwan sérrá, ‘Yumo mér nap yénkép napao maok, kwapwe kare ninik mént yénkép mo nap te, nopok ono kuri yae-párak kare ninik fek tére konamp yumwan ono mér namp yénkép naenámp.’ ¹⁹ Yumo Kwar te ankárankamp támaonorá mér nap te, am támao saráp kwapwe kare nie? Am te kwatae yao-pwaerápao kor takrá mér napao maok, am fárakapao kor apáp tirínkrá kour me woukoura wae napon. ²⁰ Yumo te épérép kare napon! Yumo kwapwe kare ninik fek tére moitea, Kwarén mér nap mwarriaka, yumo kwapwe kare ninik mént sámp moia te, yiráp mér nap te kánanke kwatae yak námpon. Ae te yumo te am kar fi mér mwaria nape?

²¹ Tak nap kwamp te, yumo wawenk. Wokwaek kar Kwaro nomp ounáp Abrahamo námokuráp táráp Aisakén Kwarén ofanámp sánk naeriaka alta mek pap naerianámp ninik táman nkea maok, man sérrá, ‘Amo te yae-párak kare aropono’ rimpon. ✧ ²² Yumo te fwapia ninikenke: Maomp mér te yae-párak kare ninik fek térerá yarak námpara, am takámp ninik ntiá mér támao pwi yakámpon. ²³ Kwaromp Buk fekamp karao érik arakrá sénámpon, “Abrahamo Kwarén mér nángo maok, Kwaro man ‘Yae-párak kare arop’rá sérímp.’” (Am kar fi wae kare kar korop námpon.) Aeria maok, Abrahamén ‘Amo te onomp nouroupono’rá sérímp. ²⁴ Aeno yumo oukoumwan te wae mér napon: Arop Kwarén mér námp mwar yak nám te, Kwar te am aropan te ‘Yae-párak kare aropono’rá sér mo i konámpono. Aeno mao Kwarén mériaka, kwapwe kare niniként tére nángo te, Kwaro man ‘Yae-párak kare aropono’rá sénaenámp.

²⁵ Ae konámpara, kokopor yupu Rahapo kor Josua tirá kérépeakámp aropan yae-párak éréképá yakea ankwap mwae-párak tirá kérépámpantá maok, Kwaro man sérrá, ‘Amo te yae-párak kare yupuno’ rimpon. ✧ ²⁶ Nomo te wae méron: Waemp pourouk woukoupeyak mo námp te am te wae sumpwi yak námpon. Ae konámpnámp taknámp arop Kwarén mwar mériaka yae-párak kare ninik fek tére mo námp te, maomp mérao kor arop sumpwi námp niamp takeno.

✧ 2:13: Mt 5:7; 6:14-15 ✧ 2:17: Mt 25:41-45; 1 Jo 3:17 ✧ 2:21: Stt 22:9-12; Hi 11:17 ✧ 2:25: Je 1:21; Hi 11:31

3

Nomo ankár fwapia ninikrá sér mwanámp kar

¹ Ononamp fákáre, Yumo ou mekamp kápae kare arop ‘Tisa tére mwar’ ria kikiank mwanape. Nánkár wakmwaek Kwaro koumteouráp aropan yurukup námp fek te, porokwe fek yurukup naenámpon. Aeno tisa nomwan yurukupria te, kar tokwae sénaenámpon. ✧ ² Nomo ponankor kápae kare por kwapwe kare ninik mwarianámpao, ankwap ke fek tak mo i konámpon. Aeno arop ankárankao sénámp kar kwatae mo, yae-párak kare námp te, kwapwe kare aropara, námokuráp pourou ntia ninikan kor ponankor fwap poukeyak naenámpon. ³ Arop fárakap te hosamp táp mek ain tákáre papea, paok tokorop tea, am fek samp-tankrá, mao akwap naerianámpaok akwapanoria te, paok fek níkir nánko, am mwaek me kor sirarrá akwap konámpono. ✧ ⁴ Yumo sipan kor ninikenke. Sip pourou te tokwaenono. Maomp stia te kánanke kwarokao maok, am sip ankwapmwaek akwapanoria te, kepteno am stia kánanke fek sámprá arákár nánko, am mwaek akwap konámpon. ⁵ Ae konámpnám taknám, top kor te pourouk yak námp kánanke kwarokao maok, kar tokwae sérar i konámpono.

Nomo wae mér námpon: Yaomwi énti kánanke santukupea yopwar pounkouroup napo, yaomwi yurunka waeria yopwar wouroukoupa waeriaka, yaopwe fépérrá fékér i konámpono. ✧ ⁶ Top kor te yaomwi niamp takeno. Am te ankárank mwaek kirikiri pourouk yak námpao maok, mao te kápae kare nkwakwe make ninik tirá kák nánko, pourou mekmwaek ponankor oupouroup konámpon. Me tokwae mekamp yaomwi touwe támao arop táp mek pounkouroup tenánko, am yaomwi támao aropamp paokop ponankor wouroukoumpia kwatae pap námpon. ✧ ⁷ Aropao wokwaek yao pwae mekamp fir wunria, kou, ant, tákam, tá nkwakwe make éntékam koupoumpea wunia taokeyakáp napo, am fárakapamp yae ankore mek yakáp i konap te, oukoumwan kor tak napon. ⁸ Ae konapan maok, arop ankwap ankárankamp te námokuráp top kor poukwap naenámp pourou mono. Nkwakwe make kar kwatae sérar námp te, am te fouao arop surumpwirá kák konámp niamp námpon. ✧ ⁹ Nomo te ankárankamp top kor fek táman anánkaopwe kar sér i konámpon. Ankwap ke fek Kwaromp e sakaprá, ‘Kwar te nomp Naropwar, nomp Tokwae Kar’rá sér. Tá ankwap ke fek Kwaro nomwan yoroiaka námoku niampi papnám aropan nomo kar kwatae sérar i konámpon. ¹⁰ Kwaromp e sakapnap kar ntiaka toropok kar kwatae, anánkaopwe ankárankamp táp meknám korop konámpon. Ononamp fi, am ninik te kwataeno. ✧ ¹¹ Ént me meknám oukurnám ént te, kwapwe kare ént, tá oukwe topnám ént méntér oukur mo i konámpon. ¹² Ononamp fi, ae te kwantae te fwap ouwip tank naenámp nie? Ae te souwe te fwap kwantae ki tank naenámp nie? Ankár taknám kwapwe kare ént te oukwe topnám ént mek méntér korop mo i konámpon.

Kwapwe kare mér te Kwarompao ék námpon

¹³ Aeno yumonap mekamp arop ankárank ninik kouria mér kwapwe námp kwamp te, am arop te námokuráp ninik wampwe pwarará, yonkwae kour sámpea maok, yae-párak kare ninikaok yárakria, arop yaewour i konámp ninik fek tére nánko, arop fárakap nke mwanapon. ✧ ¹⁴ Aeno yumo arop ankwapan kokwarok tokwaeria, yumoku mwanapan saráp ninik i konap kwamp te, warákár-séri kwaponno. Takria te, yumonap ninik támao kar kare apárok

✧ **3:1:** Ap 20:28 ✧ **3:3:** Sng 32:9 ✧ **3:5:** Snd 16:27; 26:20-21; Sng 73:8-9 ✧ **3:6:** Mt 15:18-19
✧ **3:8:** Ro 3:13 ✧ **3:10:** Ef 4:29 ✧ **3:13:** Ef 4:1-2

sámp-anámp mwanape. ¹⁵ Am take pourouráp mér te am te yámar meknámp ék mono. Am te apárokamp ninikono. Am ninik te wokwaekamp kwatae ninikan Satano naropwar nánkárápá yak námpono. ¹⁶ Am taknap arop ankwap fárákap te arop ankwapan kokwarokrá paokopria maok, ankwapan pwarará, námoku mwanapan saráp ninikrá paokopnap arop te fwapia tank mono, nkwakwe make kwatae ninik i konapon. ¹⁷ Aeno arop Kwaromp ninik kour kwapwe sámp nap am te arak i konapon: Manénkir te, yiki kor ninikaok paokop i konapon. Tá wakmwaek, arop ankwap fárákapént ankárakamp ninik fek paokopria, yonkwae porokwe fek yakápria, arop ankwapao sénap kar wawi konapon. Tá arop ankwapan aropompria yae-wour. Aeria maok, ankárakamp puri fek arop ponankoran ninik i konapon. Am kwapwe kare ninikaok nap te, kwekár mono, ankár kare kar ampaok i konapon. ✧ ¹⁸ Arop fárákap aropao yoporrá yorowar napo, taki kwaponorá yonkwae porokwe pap nap te, am yonkwae porokwe ninik támao yopwar mek ankankou yoronámp niamp nánko, firao karenámp niamp, aropamp paokop mek korop naenámp. ✧

4

‘Apárokamp ankankan warákár nap te Kwarén yopor naponó’rá sénámp kar

¹ Yumo ou mek yoporrá kar yorowar nap te, apae fi kor fek i konapon? Yumokuráp kikiank ninikao yakria maok, am támao nkwakwe make ankankantá kikiankrá, kar séraria maok, am fek táman youpoukwaprá yorowar i konapon. Am te kare nie? ✧ ² Yumo te ankank kikiank napao maok, sámp moria, am fek arop tirá wour i konapon. Yumo te ankank kikiank nap támao, yumo sámp moria yopor yonkwae pwarámprá yorowar i konapon. Yumo ankank sámp mwaria te, Kwarén sér mo i konapara, am fi kor fek táman yumo am ankank sámp mo i konapon. ³ Yumo am ankank sámp mwaria Kwarén kar toropwap napao, am ankank sámp mo nap fi kor te, yumo Kwarén kar toropwapnap ninik te kwapwe kare mo napara napon. Am te yumoku mwanapan saráp sámp mwaria kikiankria napara, am fi fek táman sámp mo napon. ✧ ⁴ Yumo Kwarén pwar nap te, yupuao náráp poumarop pwar akwapea, kokoporrá yarak námp niamp. Ae te yumo aráte mér mori kwapon? Apárokamp ankankan kikiank nap te, yumo Kwarén yopornap arop fákáreno. ✧ ⁵ Kwaromp Buk fekamp kar te arakrá sénámp: “Kwaro wokwaek nomp ninik mek Spirit papámp, nomwan yonkwae touweriaka, námoku náráponoriaka kárákáre námpon.” Yumo má kar te kar mwar ritea nape? ✧

⁶ Aeno Kwar te nomwan aropomp tokwae konámpara, Kwaromp Buk fek kar arakrá sénámp, “Arop námoku tokwae kar nampria waenámp arop te Kwaro man far-pwar konámp. Aeno arop námokuráp e apárok anámpea porokwe feknámp aropan maok, aropomp i konámp.” ✧ ⁷ Yumo te sánánkar porokwe fek yakápria, ankár Kwaro sénámpaok tukupria maok, yumo Satánén far-pwar napo, yumwan pwarará farákapá akwap naenámp. ✧ ⁸ Yumo ankár Kwaromp wonae fik kar tukup napo maok, nopok Kwaro kor yiráp wonae fik korop naenámp. Kwatae ninikráp arop yumo te yiráp kwatae ninik pwar napo, yiráp ninik te yae ént mek yárár napo, yiki kwapwe konámp niamp araknámp nae-námpon. Yumo anánkaopwe ninikráp arop, yumo te am yiráp ninik mek yaknámp kwatae ninik am te nkwampok tirá épéri pwar kipo. ⁹ Yumo te kwatae ninik fek paokop nap kwamp te am

✧ 3:17: Jop 28:28 ✧ 3:18: Mt 5:9 ✧ 4:1: Ga 5:17 ✧ 4:3: Mt 6:9-13 ✧ 4:4: 1 Jo 2:15 ✧ 4:5: Mt 6:24 ✧ 4:6: Jop 22:29; 1 Pi 5:5 ✧ 4:7: Ef 6:11-12; 1 Pi 5:8

fek ninikriaka yonkwae touwea waeriaka ém tárae kip. Yumo oukoumwan amomoránk nap kwamp te, yumo te am amomoránk pwararea, yumo éménk kip. Yumo oukoumwan warákár nap kwamp te, am warákárap ninik te pwarará yonkwae touwea wae kipo. ¹⁰ Kwar Tokwaerao nke námp fek yumo te sánánkar porokwe fek yakáp napo, Kwar Tokwaerao yumwan e tokwae nénk naenámpn.

Kwaro saráp arop yurukup naenámp kar

¹¹ Ononamp fákáre, yiráp ankwapyaenápén kwatae napria wouroump-séri kwapono. Arop ankwapnápén wouroumpria, ‘Amo te kwatae napon’rá sénémp te, mao te loan kor kwatae kar séria wouroumprá sénémpn. Táte amo am loan wouroumprá sénémp te, amo te lo ankore mek yak monap arop niampono. Amo te arop yurukup i konap arop niamp napon. ¹² Kwar ankáránk námoku am lo pap námpara, námoku maok arop ponankor kotriaka yurukupia fákeyakrá, arop ankwap fárákapan warko éréképria maok, arop ankwap fákáreran kwatae pap naenámpn. Ae naenámpara, amo te wa nap kwamp, arop ankwap fárákapan wouroumprá sénémpn? ✧

Nomokunámpaok paokopi kwapono’rá sénémp kar

¹³ Yumo arop ankwap fárákapa arakrá sér i konapono: ‘Oukoumwan, tá oumpouran arake fek, nomo ankwap taun mek tukupea ankáránk yopwar fek bisnis téreaka mani kápae kare sámp mwar’ ri konapon. Ono yumwan sér rae, ¹⁴ “Yumo te mér mo napon, oumpouran te apae ankank korop kun. Yumo te yiki yakáp mwanap te mokop námpon? Yumo te yaomwi sourirao pokeaka fae tákáre ke fek yakea moyak konámpnámp taknámp mwarea napon.” ✧ ¹⁵ Aeno yumo te arakrá sér kipo: “Kwar Tokwaerao onan takaerianánko te, ono fwap yiki yakria am tére naerá niniknamp ankank takrá tére nanampon.” ✧ ¹⁶ Aeno yumo te yumokuráp ninik fek ‘Námo tére tokwae namp’rá warákár-sérar i konapono. Am take pourouráp kwekáp ninik te kwatae kareno. ¹⁷ Yumo fwapia ninik kip: Arop kwapwe kare ninik wae mér námpao, am ninikaok tére mo námp te, am arop Kwaro nke námp fek kwatae ninik námpon.

5

Ankank kápaeráp arop fákáreramp kar

¹ Oukoumwan ono ankank kápaeráp arop yumwan sér rae: Yumo te nkwakwe make ankank kwatae korop naerianámp aran ninikria éménkria fépénénka wae kipo. ² Yiráp ankank kápae kare te turupwiria, yiráp mopor i konap ankank te ponankor sáráao wae fépéri pwar námpono. ³ Yiráp mani gol ntiaka silva te sorok nánko, am mani támao yiráp kwatae ninik érik farákár nánko, mao yiráp pourou ponankor yaomwinámp wouroukoup naenámpn. Oukoumwan wae pwarnámp yae wonae fik námpara, yumo maniráp ankank koupoukour nap te, kwaporok táman napon. ⁴ Yumo fwapia wawenke! Yiráp tére konap aropao yiráp yopwar mekamp fir tia koropea napo, yumo kwekáriaka, mani ponankor nénk moia, ankwapmwaek yumokuráp por pap konapono. Tá am ankwapmwaek pátenap mani támao yoporrá wumwi nánko, am tére arop fárákapamp wumwi karao kor Ponankor Kárakáre Tokwaeráp Tokwae Karamp woupwi mek akwap námpon. ⁵ Yumo mámá apárok yakáp nap fek warákáránk mwanap kokwapwe ankankan ti napon. Yumo fir tokwae fépérrá nununkwi nap te, bulmakauran tokwae kari yak nánko, yankop mwaria nánap nap niamp napon. ⁶ Yumo kwapwe kare

aropan kotiaka ankank moráp arop arákarea pap napo, yumwan nopok am fek kar sér mo, wampwe kwaeria pwarará am fek sumpwi námpon. ✧

Kárakáre fek fokopeyakrá Jisasén yépék mwanámp kar

⁷ Aenámpara, kémpiyae tárápu, yumo te ankár Kwar Tokwae Kar warko ék naenámpara, yépékria kárakáre fek yakáp kipo. Yumo te wae méron: Aropao noump nánko yopwar yoroia pwatea taokeyakáprá yépékrá tukupea, am fir kare nánko fári konapnám taknám mwanapon. ✧ ⁸ Kwar Tokwae warko ék naenámp yae te wae fápaie námpara, yumo kor ankár ninik kárakáre sámpea, sánánkar yakápria yépék kipo. ✧

⁹ Ononamp fákáre, yumo te yiráp ankwapyaenápén nonopok yoporrá e-poup sérari kwapon. Am tak nap fek te Jaso yumwan nopok touwe kwatae sánk naerámpon. Yumo fwapia wa kip: Jas ék naeria nánap nám te wae fae námpon. ✧ ¹⁰ Ononamp fákáre, yumo te fwapia nik kipo: Profet fákáreráo wokwaek kar Kwar Tokwaeramp e fek kar farákápapo, épérépnap aropao man nkwakwe make napo kuri, mao te kárakáre fek yae-párak kare yakápapon. Yumo kor am farákápapo takiap ninik táman sámpea mántwaok kipo. ✧ ¹¹ Nomo má kar te wae mér námpon: Manénkir farákápap arop te, nkwakwe make kar koropriaka touwe tokwae sámpría kor, kárakáre yakápiakapan, wakmwae warákárapon. Yumo te Jopomp kar te wae waw-iapon. Mao nkwakwe make ankank náráp pourouk koropámpan kor ninik kárakáre sámpea fokopeyakeanáko maok, nánkár wakmwae Kwar Tokwaerao man yaewouriaka yae-páraki papámpon. Am takimp te, yumo kor wae mér napon. Kwar Tokwae nomwan kor yonkwae touweria aropomp saráp yak konámpon. ✧

Fou e sér i konámp kar

¹² Aeno ononamp fákáre, yumo fou e sér mwaria te, yámar mekamp ankankamp e, tá apárok mapekamp ankankamp e, tá ankwap ankankamp e fek kor fou e séri kwapon. Taki nap fek Kwaro yumwan nopok kot naeane. Moan nap kwamp, párak 'Mono'rá sér, tá karenoria nap kwamp, 'Yeno'rá sér kip. ✧

Kwapwe kare aropao Kwarén sénámp kar

¹³ Aeno yumo ankwapao nkwakwe make kar korop nánko te, mao te Kwarén kar toropwap kun. Tá ankwapao warákáramp kwamp te, tár kar sámpeaka, Kwaromp e sakap kun. ✧ ¹⁴ Tá yumo ankwap ankárak touwe sámpría te, siosén taokeyakáp konap aropan wumwi nánko maok, koropea Kwar Tokwaeramp e fek maomp pourouk wel papria maok, Kwarén 'Man yaewourae'rá sér mwanapon. ¹⁵ Táte am farákápapo Kwarén mér nap fek kar toropwap napo te, Tokwae Karao am aropamp touwe fwapi pap naenámpo. Aeria mao kwatae ninik sámpá yak nánko te, Kwar Tokwaerao am kwatae ninik ponankor tirá épér naenámpo. ✧ ¹⁶ Ae naenámpara, yiráp kwatae ninik ankwapyaenápén nonopok érik farákápria maok, yumo Kwaro am farákapan yaewouranoria kar toropwap napo, Kwaro yumwan yaewouriaka yiráp touwe fwapi pap naenámpo. Yae-párak kare aropao Kwarén sénámp kar te kárakáre korara, arop ankwap farákapan fwapi yae-wour naenámpo. ¹⁷ Elaija te arop námoniamp makerao maok, Kwarén 'Warákam sámp-kérép kwapon' ria kárakáre fek sérimpon. Aenko, yinink yopwariaka tokwampok yunk máte warákam ék moi yakánko maok, ¹⁸ warko

✧ **5:6:** Wkp 24:15; Mt 6:19-21; Mk 4:19; 1 Ti 6:9-10 ✧ **5:7:** Ga 6:9; Hi 10:36-37 ✧ **5:8:** Fl 4:5; 1 Te 3:12-13 ✧ **5:9:** 1 Ko 4:5 ✧ **5:10:** Mt 5:11-12 ✧ **5:11:** Jop 42:10-13; 1 Pi 2:19 ✧ **5:12:** Mt 12:36 ✧ **5:13:** Sng 50:15; Kl 3:16 ✧ **5:15:** Snd 28:13; 1 Jo 1:9

Kwarén kar toropwapánko, warákam ékria maok, yopwar mekamp fir yae-párák forokorimpon. ☆

Arop mwae pwar nánko, warámp mwanap kar

¹⁹ Ononamp fákáre, yumonap mekamp arop ankárankao Kwaromp kar kare pwararea, mwar mwae k yáarak nánko, arop ankwapao man warko warámpea korop námp te, mao waeman kwapwe kare ninik námpon. ☆

²⁰ Yumo te arakrá ninik kip: Arop kwatae mwae-párák akwapnámp aropan warko Kwaronámpok warámp-sankorop námp te, maomp waemp te yaomwi mek akwap mono, Kwaro maomp kápae kare kwatae ninik tirá épéri námpon. ☆

Pita Manénkir Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Pita te Jisas éréképá yárákimp éntér-sámpramp arop ou mekamp arop ankwapono. Jisas pok tenánko, 34 yopwar niamp arake fek Pita mámá pas má kumwi námp te, pirikimpea tukupnap Kristen fárákapamp ninik mek kárákáre sánkria kumwimpon.

Mao Rom mek yakria, Rom taun tokwae táman wokwae am mek kwatae ninik yakámp Babilon taun tokwaeran wounáp námpon. Am ke fek te arop fárákapao sios mekamp koumteouráp aropan sámpá yampourou napo, Pita arakrá sér, ‘Yiráp mér nap pwar kwapono. Kárákáre fek fokopeyakáp kipo. Aeria maok, Jisas “Ék nanamp”rá séri námpan ninikria, táman yépékrá yakáp kip’rá sénámpon.

¹ Ono Pita Jisas Kraisomp aposelono. Ono mámá pas kumwia yumo Kwaromp firáp arop fárákap, yiráp némp kare mek yakáp mono, ankwap apár Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia, Bitinia, ará mek yakápnap arop, yumonapok sámp-kérép rae. ² Wokwae kar Naropwar Kwar yumwan maonámpok korop mwanap wae méria náráponorá nánkárápámpon. Mao takinámp ninik te, maomp Yiki Kor Spiritao yumwan fwapokwapia amwar pwate nánko, yumo fwap Jisas Kraisomp karwaok napo, maomp yirirao yumwan yárárianánko, yumo yiki kukur napon. Onomp ninik te Kwaro námokuráp ninik fek yumwan yaewouria, yonkwae porókwe sánk nánko, yiráp ninik mek tokwae kari yakanoria nampon. ☆

Yiki yak kwapwe sámp mwanámp yámar mek yaknámp kar

³ Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro. Mao te nomp Jisas Krais Tokwaeramp Kwar, tá maomp Naropwarono. Mao te nomwan aropomp tokwae námp te, mao Jisas Kraisen apár me mekamp fárámpea papria, am fek Kwaro nomwan wourékam yiki yak sámp námpon. Am wourékam yiki yak támao nomwan kárákáre sámp nánko, Kwaro nomwan warko érékép naenámp yépék námpono. Nomo te am táman Kwarén ‘Aesio’rá sénámpon. ⁴ Tá nomo yámar mekamp yiki yak sámp mwanámpria kor yépék námpono. Am yiki yak te turupwi naenámp pourou mono, ankár kwapwe kare ara, akwapea pwar mono. Am te Kwaro yumo sámp mwanapria yámar mek taokeyak námpono. ☆ ⁵ Yumo Kwarén mér napara, mao náráp kárákáre fek yumwan taokeyak nánko, yumo fwap yakáp mwanapon. Mao yumwan warko érékép nanampria ninik námp te, nánkár yae pwarnámp ke fek érik yak naenámp. ☆

⁶ Yumo am sámp mwanámpria warákár napan maok, oukoumwan fae tákáre ke fek Kwaro takanorianánko te, fwap yumwan nkwakwe make touwe kwatae korop naenámp. ⁷ Am taknámp ninik te Kwaro yiráp mér napan nke nae ritea námpon. Nomo wae mérámpon: Nánkár moyak naenámp gol wuri man yiki kukuranoria yankapá nki konapon. Yiráp Kwarén mérnáp te golan kámákarea kwapwe kare kare námpara, Kwaro am mér te kárákáre kwapweanorianánko, yumwan touwe kwatae korop námpon. Nánkár wakmwaek Jisas Krais érik korop námp fek Kwaro yiráp am méri yakáp nap nkea warákárria érik farákáp naenámp. ☆ ⁸ Yumo Jisas Kraisen te nke moi napan maok, yumo man warákár tokwae napon. Oukoumwan kor

☆ **1:2:** Ef 1:4; 2 Te 2:13; Hi 12:24   ☆ **1:4:** Kl 1:12; 1 Pi 1:23   ☆ **1:5:** Jo 6:28; Ap 20:32; Kl 2:3-4
☆ **1:7:** Jop 23:10; Hi 12:11; Je 1:3; 1 Pi 5:10

yumo man te nke mo napao maok, yumo man mérria warákára wae napon. Am warákár tokwae te apárokamp kápae kare warákár konap kámákár akwap námpara, nomo kar fek sér mwanámp pourou mo kareno. ✧ ⁹ Yumo Kraisen mér nap fek yumwan nopok Kwaro warko érékép námpon.

¹⁰ Wokwaek profet * fákárerao Kwaro námokuráp ninik fek yumwan warko érékép nanamprianámp kar farákápapao maok, am kar fi mér mwaria ninika waeapon. ✧ ¹¹ Kraiomp Spirit am farákapamp ninik mek yakrá am Kwaro arop érékép naenámp karan ninikia yénképria sérrá, “Kraiso nkwakwe make touwe tokwae sámpea, wakmwaek yámar mek pokeaka e tokwae sám naenámpmon.” Aerámpan maok, am farákapao turunkrá, “Mae ke fek mao korop naenámpmon? Am ke fek te apae ankank korop naenámpmon?” ✧ ¹² Kwaro am profet fákáreran wae yénképrá, am farákapao tére nap táman man yaewouranoria mono. Yumwan táman yaewour mwanapria ninámpmon. Kwaromp kar farákápnap aropao oukoumwan yumwan am kar táman farákápnapo, yumwan yaewour naenámpria niapon. Kwaro yámar meknámp Yiki Kor Spirit sám-kérépeanáko, maomp kárákáre fek am farákapao Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápnapon. Ensel farákapao kor am kar táman wawia mér mwar kar napon. ✧

Nomp ninik yiki kukur yak naenámp kar

¹³ Kwaro yumwan takrá érékép námpara, yumo ankár yiráp ninik fwapokwapia yérék kour kip. Yumo ankár Jisas Krai érik korop námp fek, Kwaro yumwan ninikria yaewour naenámp kwapwe aran kárákáre fek méria niki-samp yakáp kipo. ✧ ¹⁴ Yumo te Kwaromp tárápu ara, yumo wokwaek Kwaromp kar oukoumwan mér moap ke fek te, kikiank ninik kwatae yaknámp mwaek paokopiapaok paokopi kwapon, ✧ ¹⁵ mono. Kwaro yumwan koropenkria érékép námp te yiki kukurono. Aenámpara, yumo kuri ankár yiki kor kare fek paokop kipo. ✧ ¹⁶ Kwaro námoku náráp Buk fek sérrá, “Ono yiki kare yak nampara, yumo kuri ankár yiki kare yakáp kipo.” ✧

Kwaro nomwan Kraiomp yiri fek yamokwapnámp kar

¹⁷ Am Kwarén yumo ‘Ayao’rá sér i konap te, mao te aropamp pourou yipi fekampan nkea yurukup mo i konámpmon. Mao te nomp ankákárank ninik mek yaknámp ankankan nkerá yurukup i konámpara, yumo ankár táman ninik tokwaeaka, man apápria máma apár mek yakápnap ke fek yae-párak kare paokop kip. Am te yiráp fi kor némp kare mono. ✧ ¹⁸ Yumo wokwaek te yiráp appeyaenámpomp kwatae ninik yumwan yaewour mo námp yumo táman sámpea ampaok paokopiapon. Aeno oukoumwan te Kwaro yumwan am mekamp yamokwapea érékép námpan yumo wae mér napon. Mao te apárokamp tomore naenámp ankank, silva ntia gol niamp arake fek yamokwap mono. ¹⁹ Mao te Kraiso sumpwiaka yiri kwarákari námp fek nomwan yamokwap námpon. Am Jisasomp yiri te arean tokwae fekamp niampon. Krai te ofa sánk mwanap sipsip morokao, maomp pourouk ankáráp youwae kánanke yak mo, ankár yiki kor kare niampono. ²⁰ Kwaro me koum sik oukoumwan apár yoro momp fek, Kraiso takrá tére naenámpria nánapi pwararámpmon. Aeno oukoumwan máma yae pwar naenámp fek, yumwan yaewour nanampria, oukoumwan kar táman Kraiso érik korop námpon. ✧ ²¹ Mao yumwan yaewour nánko maok, yumo Kwarén mér napon.

✧ **1:8:** Jo 20:29 * **1:10:** Profet: “Juda Tére Konámp Ninik” Buk 2 fekamp Kware 44 fek nkeae.
 ✧ **1:10:** Ais 53:1-12 ✧ **1:11:** Lu 24:26-27 ✧ **1:12:** Mt 13:16-17; Ef 3:10 ✧ **1:13:** Ro 12:2
 ✧ **1:14:** Ro 6:19; Ef 4:17-18 ✧ **1:15:** 2 Ko 6:16-18; 7:1 ✧ **1:16:** Wkp 19:2 ✧ **1:17:** Lo 10:17
 ✧ **1:20:** Jo 1:29; 1 Ko 6:20

Kwaro námoku Kraisen apár me mekamp fárámpea paprá, man e tokwae sánk námpon. Aenámpan yumo Kwarén mérria, mao yumwan éréképa pok naenámpria yépékrá yakáp napon.

Kristen nonopok nounouroup mwanám kar

²² Yumo kar kare wawia mántwaok napo, támao yiráp ninik mek yiki kwapwe námpon. Aeria maok, yumo Kristen fárákapan nounouroup nap te kwekár fek nounouroup mono. Tak napara, oukoumwan yumo ankár kárakáre fek yiráp ankwapyaenápén nonopok warákáránk kipo. ✧ ²³ Am te apae riteanápe yumwan te yiráp sumpwi naenámpan naropwaro i konámpanámp oupouroukia pap mono. Yumo Kwaromp yiki yak sánkria yaká yak konámpan karan wawia mántwaok napo, yiki yaká yak konámpan Naropwar Kwaro yumwan oupouroukia pap námpono. ✧ ²⁴ Am táman Kwaromp Buk fekamp karao sérrá,

“Arop fárákapan ponankor apwar pwae niampono.

Mao ti-fákeyakápnap ankank ponankor te apwar fu niampono.

Apwar pwae te yonkwae nánko, fu te apárok pikrink i konámpono.

²⁵ Aeno Kwar Tokwaeramp kar te ankár yaká yak konámpono.”

Mámá kar te am Kwapwe Kare Kar yumwan farákápnap támaono. ✧

2

Jisas te yumwi kwapwe yiki yak námp niamp kar

¹ Yumo am wourékam yiki yak sámp napara, nkwakwe make kwatae ninik, kwekárá sérria, nkwakwe make poupwékápnap i konap ninik ponankor te pwar kipo. Tá arop ankwapamp kápae kare ankankantá kokwarok, tá e-poup sérra i konap, am táman kor pwar kip. ✧ ² Nomo wae mérampono, táráp yink te moman saráp warákár konámpono. Yumo kuri taknámp Yiki Kor Spiritamp ninikan momnámp taknámp kikiank karrá sámp kip. Am te kwekár i konap ankanként tárápokwamp mono. Am mom te yiráp waempén yaewour nánko, yumo téképa yakápnap Kwarént yae-párak yakáp napon. ³ Kwaromp buk fek wounápnap kar sérrá, “Yumo Tokwae Karamp aropomp te wae mi nkia, am te nape kwapwe nánko yumo wae mér napon.”

⁴ Yumo te ankár maonámpok korop kipo. Mao te yumwi * ankwapao yiki yak námp niampon. Koumteourápnap aropao man te kwataean mpweria fár-sinapono. Aenapan maok, Kwaro man nkea ninik nánko, kwapwe kare kare námpantá waeman nánapi pwara námpon. ⁵ Yumo kuri Kwaromp yiki yak námpnap yumwi niampara, Kwaro ‘Yiki Kor Spiritamp yumwi fekamp nap niamp yakápnap’rá ninik námpon. Aenámpana, yumo te fwap yiki kor pris fákáre yakápnap Jisas Kraiso yumwan yaewouri námp fek yiráp waemp Kwarén ofa námp sánk napo, warákár kare naenámpon. ✧ ⁶ Kwaro náráp Buk fek táman arakrá sénámpon:

“Yumo wawenke!

Ono yumwi ankárankamp nánapia pwate nanko,

nap am fek kárakáre yak naenámpon.

Am te kwapwe kareno.

✧ **1:22:** Jo 13:34 ✧ **1:23:** Jo 1:13; 1 Pi 1:3 ✧ **1:25:** Ais 40:6-8 ✧ **2:1:** Ef 4:22; Je 1:21 * **2:4:** Taun Jerusalem wonae fik te yumwi mwar pourourápnap tankápnap námpon. Am yumwi te sámpea ankwapént koump napo te, kárakápnap akwapea, ankárankamp yumwi niampni yakápnap konámpan am fek wounápnap sénámpon. ✧ **2:5:** Ro 12:1; 1 Ko 3:11

Oukoumwan ono am yumwi te Saion † mek páte nampono.
Aeno arop man mér námp te,
nomwan fwapia yaewour moantánia ninik tokwae kwapono,
fwap tak naenámpo.” ✧

⁷ Yumo Kwarén mérnáp arop te Kraiséen kwapwe kare karenorá ninik napon.
Aeno Kwarén mér monap aropao nke napo,
“Nap ti konap aropao am yumwi far-sirari nap te
oukoumwan am yumwi te kwapwe kare kareria
nap woupwi yiríp-fákeyak námpon.” ✧

⁸ Tá ankwap kar Kwarén mér monap aropan ninikia sérrá,
“Mao nke nap fek am te yumwi kánanke-táráp
arop pu kwae mek pépér i konámp niampon.
Tá yumwi tokwaeran

arop am fek téréképria sikiríp konap niampon.”

Am arop fárákáp Kwaromp kar ták-sinap te, am fárákapao am fek táman sikiríp
napono. Wokwae Kwaro ‘Mao tak mwanap’rá sérimpon. ✧

Nomo Kwaromp firáp yakápnámp kar

⁹ Aeno yumwan te wae Kwaro náráponoria nánkáráp tenánko, yumo maomp
firáp koumteouráp arop yakáp napon. Yumo Kingén loturá tére konap
pris fákáre yakáp napon. Yumo te yiki kare yakápnáp koumteouráp arop
fákárenono. Yumo te Kwaromp fákáre kareno. Mao yumwan wumwiria
kwatae ninikamp kirikip mekamp éréképá koropea náráp wae kwapwe fek
párapok tenámpon. Aenánko maok, yumo fwap mao kápae kare kwapwe
kare ninik yumwan yaewour námp táman fárákáp mwanapon. ✧ ¹⁰ Yumo
wokwae te kwaporok yakápiapon. Aeno oukoumwan te yumo Kwaromp
firáp arop yakáp napon. Wokwae te Kwaro yumwan aropomp tokwae námp
sámp moi napon. Aeno oukoumwan te wae sámp napon. ✧

Nomo ankár Kwaromp yae ankore me yakáp mwanámp kar

¹¹ Ononamp fákáre, yumo te ankwap némpoukamp aropao koropea máamá
apár mek kánanke kwarok ke fek yakáp nap niampon. Aenapantá ono
yumwan kárákáre fek arakrá sér rae: Pourou fekampan niniknap ninik
kwatae yiráp waempént yorowar námp am te younkwe mwaek sir kipo. ✧

¹² Aeria maok, yumo ankár Kwarén mér monap arop ou mek yae-párák kare
paokop kip. Táte am arop fárákapao ‘Yumo kwatae nap’rá sénapo kor, yumo
ankár kwapwe kare ninik fek paokopia napo, am táman nkea méria Kwaro
koropnámp yae fek maomp e sakap mwanapon. ✧

¹³⁻¹⁴ Yumo ankár aropamp kápae kare lo karwaok paokop kip. Kingo
tokwae kari yak námpono. Yumo ankár maomp karwaokria, gavmanén kuri
mao sénámpaok mwanapon. Am arop fárákáp te kingo tirá kérép nánko,
koropea sokoronap arop fárákapan nopok touwe kwatae nénkria, kwapwe
karenap aropamp e sakap mwanapon. Yumo te ankár Tokwae Karan
ninikria, am fárákapamp yae ankore mek yakáp napo maok, mao Kwaromp e
sakap mwanapon. ¹⁵ Kwaro yumwan takenkria warákár námp te ará: Yumo
kwapwe kare ninik fek paokop napo, épépérép aropao yumwan épérépnámp
kar sér mwaria napao kuri, yumwan nkea wampwe pwar mwanapon.
✧ ¹⁶ Yumo te ankár kwatae ninikao yumwan sámp-fákap naeane. Amwar

† 2:6: ‘Saion’rá sénap te, taun tokwae Jerusalem am Saion faonkwek yak námpon. ✧ 2:6: Ais 28:16
✧ 2:7: Sng 118:22 ✧ 2:8: Ais 8:14 ✧ 2:9: Kis 19:5-6; Ais 9:2; Ef 5:8 ✧ 2:10: Hos 1:10; Ro 9:25;
1 Pi 1:3 ✧ 2:11: Ga 5:16-17,24 ✧ 2:12: Mt 5:16 ✧ 2:15: 1 Pi 3:15-17

kar yakáp kip. Yumo te, nomo waeman amwar yakáp námpara, nomo e-poup fwap kwatae ninik mwarrá niniki kwaponó. Yumo te ankár amwar yakápria maok, Kwaromp tére arop yakáp kipo. ¹⁷ Arop ankwapan kokwae kwaponó. Yumo arop kápae karean ponankor warákárria yiráp Kristen ankwapyaenápén nounouroup kipo. Yumo ankár Kwarén apápria, ankár gavmanén e tokwae sánk kipo. ✧

Kraisoinámpaokria touwe sámp mwanámp kar

¹⁸ Yumo tére konap arop yumo te ankár yumwan éréképá yakápnap aropamp yae ankore mek yakápria, maomp kar wará ampaok kipo. Yumwan kwapwe kare porokwe fek éréképá yakápnap arop fárákapan sarápi kwaponó. Yumwan kwatae sokororá éréképá yakápnap arop fárákapan kor maomp yae ankore mek yakáp kip. ¹⁹ Tá kare, yumo Kwaromp ninikaok paokoprá am arop fárákamp tére napo, am fárákapao yumwan kwaporok touwe kwatae sánk napo te, yumo am táman sámp nap te, Kwaro take táman warákár námpono. ✧ ²⁰ Táte yumo kwatae sokoro napo, am arop fárákapao yumwan am fek fupuk napo, yumo touwe sámpria te, yumo am fek apae ankank sámp mwanapanáp, mono. Aeno táte yumo kwapwe kare ninik fek tére napan maok, yumwan am arop fárákapao fupuk napo, yumo touwe sámp nap te, Kwaro am táman warákár námpono. ✧ ²¹ Kwaro yumwan wumwiri námp te am take pourouráp ninikaok mwanapria ninámpono. Am te apae riteanápe, Kraiso yumwan yaewour nanampria touwe sámpámpono. Aenámpara, ami námp támao yumwan yéncép nánko, yumo fwap ampaok mwanaponó. ✧ ²² Mao te kwatae ninik moria, arop wawap fek maomp táp meknámp kwekár kar kwatae oukur moimpono. ✧ ²³ Man kar wouroumpapo, nopok kuri kar wouroump moimpono. Mao touwe sámpámpao maok, am fek yopor moria, am ponankor kápae kare ankank yae-párák kare Kwaromp yaek sánkámpono. ✧ ²⁴ Kraiso nomp kwatae ninik maomp pourouk sámpea, yaopwae porokopramp fek sumpwimpono. Mao takimp te nomo kwatae ninik ponankor pwararea yiki yak sámpea Kwaromp yae-párák kare ninikaok saráp paokop mwanámpani námpono. Mao pourouk touwe sámp námp fek táman yiráp pourouk amp touwe fwapokwapi námpono. ✧ ²⁵ Wokwaek te yumo sipsipaoi kwapnám mwae kup nke moia épépéprá paokop naponó. Aeno oukoumwan te yumo wae yiráp waemp taokeyak naenámp Kraisonámpok arári koropea yakáp napon. ✧

3

Poumou anákwapou yae-párák tankáp mwanap kar

¹⁻² Tá taknámp yumo poumou nap mekamp koumteou yumo ankár yiráp poumou-tarápuamp yae ankore mek yakáp kipo. Táte yiráp poumou-tarápu ankwap fárákap Kwaromp karwaok mo napao kor, koumteou yiráp kwapwe kare ninikan nkeria, yumo ankwap kar sér mo napo kor, fwap Kwaronámpok korop mwanapon. ✧ ³ Érik arop nke nap fek pourou yipi fek saráp pwi yak naenámp ankank, me pwae mek mopor i konap, tá gol yumukwap konap, tá waempyam kwapwe yirimp konap ninik fek ninik tokwae kwapon. ⁴ Kwaro nke námp fek pwi yaknám mopor ankank te yonkwae porokwe fekria sánánkar kar yakáp konap am te turupwi mo naenámpara, yumo ankár am táman yiráp ninik mek tirá kák kipo. ✧ ⁵ Wokwaekamp koumteou

✧ **2:17:** Ro 13:1-7 ✧ **2:19:** Ef 6:5-7 ✧ **2:20:** 1 Pi 4:14 ✧ **2:21:** Mt 16:24 ✧ **2:22:** Ais 53:9
 ✧ **2:23:** Ais 53:7; Ro 12:19 ✧ **2:24:** Ais 53:5-6; 2 Ko 5:21 ✧ **2:25:** Jo 10:11 ✧ **3:1-2:** 1 Ko 7:12-16;
 Ef 5:22-24; Ta 2:4-5 ✧ **3:4:** 1 Ti 2:9-10

Kwarén méria yiki kare yakáprá, náráp poumou-tárápuamp yae ankore mek yakápria, am take pourouráp ninik mekamp ankank mopor kwapwe niamp am takiapon. ⁶ Wokwaek kar Sara kor take pourouráp ninik fek yakria Abrahamomp karwaok akwaprá Abrahamén ‘Náráp Tokwae Kar’rá sérimpon. Yumo kwapwe kare ninik nap ara, yiráp poumou-tárápuan te apaeran apáp mwanapanáp, yumo te Saramp tárápu niamp.

⁷ Yumo koumteou tinap arop fárákap, yumo kor yiráp koumteouran yurukupia kárákáre mo nap wae mér napon. Aenapan maok, Kwaro náráp yiki yak sánk naenámp am te mao kuri yumont sámp mwanapara, yumo ankár yiráp koumteouran yae-párák kareria yaewour kip. Táte yumo am ninikaok yakáp nap te, yumo Kwarén kar toropwap mwanap ke fek kour-sinaenámp ankank yak mono. ✧

Kristen ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp mwanámp kar

⁸ Ono oukoumwan máma kar má wae táman séri pwar nae rae: Yumo ponankor ankár pourouráp ninik fek yakápria, ponankor aropan aropomp kip. Yumo ankár yiráp Kristen ankwapyaenápén nounouroup karria, yumo sárán ankwapan ninikria yaewourria, yumokunap ninik te wampwe pwar kipo. ⁹ Táte arop ankwap fárákapao yumwan kwatae sokoro napo kor, yumo nopoki kwapon. Táte yumwan wouroump kar sénapo, nopok kuri yumo am fárákapan kar kwatae séri kwapono. Yumo nopok am fárákapan ‘Ourour kwapwe sánkae’ ria Kwarén sér kip. Am te apaerianápe Kwaro yumwanmékir ourour sánkámpara. ✧ ¹⁰ Am te Kwaromp Buk fekamp karao kor arakrá sénámpon:

“Arop kwapwe kare yakrá
warákár fek yak naeria námp kwamp te,
maomp táp meknámp ankwapan kar kwatae sérrá,
ankwapan kwekár kar sér mo i konámpono.

¹¹ Mao te ankár kwatae ninik te younkwek sánkea
kwapwe kare ninikaok saráp kun.

Mao te ankár náráp ankwapyaenápént
ankárankamp ninik fek
yonkwae porokwe fek yak naenámp ninik táman
kárákárerá sámp kun.

¹² Am te apae riteanápe?

Kwaro yae-párák yakápnap aropan taokeyakria
am fárákapao kar toropwap napo,
woupwi pátea wawi konámpon.

Aeno kwatae ninik fek paokopnap arop fárákapan te
Kwaro man warákár mo i konámpon.” ✧

Nomo kwapwe kare ninikaok paokop námp fek touwe sámp mwanámp kar

¹³ Táte yumo kwapwe kare ninikaok paokop mwaria kárákáre napo te, yumwan wa kwatae sokoro naenámp? Mono. ✧ ¹⁴ Táte yumo yae-párák kare ninikaok paokop nap fek, yumwan touwe kwatae sánk napo te, yumo táman warákár kip. Tá yumwan apáp mwanap kar sénapo, am táman korokopea ninik tokwae kwapono. ✧ ¹⁵ Yumo ankár Kraiss ankárankampan yiráp ninik mek tokwae kar papea paokop kip. Aenapo, yumo Kwaromp kwapwe kare ankank sámp mwaria yépék nap táman yumwan turunk napo te, koupour nopok sér mwanap kar nánap i ko sér kip. ¹⁶ Takria maok,

✧ **3:7:** Ef 5:25-30; Kl 3:19 ✧ **3:9:** Mt 5:44; Ef 4:32; Ro 12:16-18; 1 Te 5:15 ✧ **3:12:** Sng 34:12-16

✧ **3:13:** Snd 16:7; Mt 10:28; Ro 13:3 ✧ **3:14:** Kl 4:6; Hi 10:5-6; 1 Pi 2:15

yumo kar tae fek séri kwapono, sánánkar kwapwe kare ninik fek sér kip. Tá yumo am sénap mek kwatae ninik yak mo námp mér mwanapon. Takria maok, yumo Kraiso mp ninikaok kwapwe kare ninik fek paokop nap fek arop fárakapao yumwan wouroump séri napao, warko yumwan nkea pwarápaie sámp mwanapon. ¹⁷ Aeno táte Kwaro nomo kwatae ninikaok paokopria am fek touwe sámp nánko te, Kwar te nomwan warákár mono. Aeno táte Kwaro nomo kwapwe kare ninikaok námp fek nomo fwap touwe sámp mwanaprianánko te, am te fwapono.

Kraiso sumpwianámp kwatae ninik torokorinámp kar

¹⁸ Tak námpara, nomo Kraisen kor ninik mwaro. Mao te yae-párak kare aropao maok, nomp kwatae ninik tirá épéria, Kwaronámpok éréképa korop naeria, kwatae ninikráp arop nomo niampia, nomwan ér-pwarará sumpwi námpon. Mao te ankárank por sumpwi námp támaono, warko sumpwi mono. Mao te apárok arop kare yak nánko, faropá papea napo, warko fárámpea, maomp waemp te ankár yiki yaká yak námpon. ¹⁹ Mao te waemp yakria maok, akwapeaka fákapa yakápnap waemp fákáreran Kwaromp Kwapwe Kare Karan farákápámpon. ✧ ²⁰ Am waemp fákáre te wokwaek Noa sip yoroianámp ke fek yakápap fek Kwaromp kar tak-sirapan maok, Kwaro nopok am fárakapan koupour touwe kwatae sánk mono. Mao am fárakapan yépékrá akwapámpon. Táte am sip mek te, arop náre mono, yukupuk koumteouráp aropao saráp am mek yae-párak yakápria, ént mek sumpwi moiapon. ✧ ²¹ Am éntenk tokwae te nomwan oukoumwan aropao ént mek néria érik foroprá kák napan wounáp námpon. Am ént mek nérap fi te yiráp pouroukámp ouman yárar mono. Am te yumo Kwarén Yinomp ninik mek yiki kukarrá papamp'rá toropwapnap kar támaono. Jisas Kraiso mao sumpwiaka fárámp námp fek maok, Kwaro nomwan érékép námpon. ²² Mao wae yámar mek pokea Kwaromp yae-párak mwaek tank nánko, kápae kare nkwakwe make kárakárenap ensel, eráp ensel maomp yae ankore mek yakáp napon. ✧

4

Nomo wokwaekamp ninik ankár pwar mwanámp kar

¹ Kraiso náráp pourouk touwe sámpámpara, yumo kuri ankár kárakáre fek mao touwe sámpámp niamp ninik sámp mwanap nánap kipo. Am te apae riteanápe, arop náráp pourouk touwe kwatae sámpeanámp kwamp te, mao kwatae ninik i konámp ninik te waeman ankár pwar konámpon. ✧ ² Aenapara, yumo oukoumwan yiki yakápnap ke fek warko yumokunap ninikaok paokopi kwapono, mono. Yumo ankár Kwaro warákár konámp ninikaok saráp paokop kip. ✧ ³ Yumo Kwarén mér monap aropao warákár konap kwatae ninikaok te wae paokopia pwi napon. Am ninik te ará: Koumteouén yi fek nkea kikiankrá kokopor i konap ninik, táte toupour fek mwaek fir kikiankrá paokop i konap ninik, mánmán ént kwatae fépérrá, mánmánria kwatae sokoro i konap ninik, tá pwarápaie mwanap yaknámp ankank méntér kwekár kwarén lotu i konap ninik kwatae kare. ✧ ⁴ Aeno yumo oukoumwan te am take pourouráp ninik am arop fárakapént tak mo nap ara, am fárakapao yumwan nkea korokopria am fek yumwan wouroump kar sénapon. ⁵ Aeno nánkár wakmwaek te am arop fárakapao námokuráp kwatae ninik fi Kwarén farákáprá sér mwanapon. Am Kwar Tokwae te yiki yakápnap arop fárakap, sumpwinap arop fárakap méntia am fárakapan ponankor fwap

✧ **3:19:** Ef 4:9-10; Fl 2:9-10 ✧ **3:20:** Stt 7:7 ✧ **3:22:** Jo 3:5; Ro 6:4; Ef 1:20-21; Ta 3:4-5 ✧ **4:1:** 2 Ko 5:15 ✧ **4:2:** 1 Jo 2:16-17 ✧ **4:3:** Ef 2:2-3; Ta 3:3

yurukup naenámpon. ⁶ Sumpwinap arop fárakapao wawanáponoria, Kraiso am fárakapan Kwaromp Kwapwe Kare Kar farákápámpono. Wokwaek yiki yakápap ke fek, Kwaro kápae kare aropanimpnám taknám am fárakapan touwe kwatae sánkámpan, oukoumwan te wae Kwaromp Kwapwe Kare Kar wawiaka, maomp waemp te fwap yiki yak konám Kwaro yak námpanám taknám mwanaponono. ✧

Spiritao sánknám ourouramp kar

⁷ Kápae kare ankank ponankor pwar naenámp te wae wonae fik námpon. Aenámpara, yumo ankár yonkwae kour fek mér karrá Kwarén kar toropwap saráp yakáp kip. ⁸ Yumo Kristen ponankor ankár kárakáre fek nonopok aropomp kip. Am aropompnap ninik tokwae támao maok, ponankor kwatae ninikan oupouroup konámpon. Am ninik te ankár kápae kare ninik kwapwe kwe-pwarámpon. ⁹ Yiráp Kristen ankwapyaenáp yiráp némpouk korop napo, yumo éréképea man yae-párak kare yaewour kip. Yumo am tére te kokwae kwaponono. ✧ ¹⁰ Yumo ankákárank ponankor Kwaromp ourour wae sámp napara, am ourour táman fwapia taokeyakáprá, am fek yiráp Kristen ankwapyaenápén yaewour kipo. ¹¹ Táte arop Kwaromp kar farákáp nám te am ourour fek tapek ankár Kwaromp kar kareran farákáp kuno. Táte arop ankwap, ankwap fárakapan yaewour nám kwamp te, ankár Kwaro ourour sánkám kárakáre fek tapek yaewour kuno. Yumo Jisas Kraisompara, takrá tére napo, arop fárakapao táman nkea mao Kwaromp e sakap mwanapon. Jisas Krais mao te wae tokwaerápao ponankor arop fi oupouroupea yaká yak námpono. Máte kareno. ✧

Nomo Kraisompara, touwe sámpria warákár mwanám kar

¹² Ononamp fákáre, yumo Kristeni nap fek aropao yumwan kwatae sokoro napo, yumo am táman nkeria korokopea yumo am te nomo sámp mo mwanámpan mpwe ninikitea yonkwae touwe fopoi kwaponono. ¹³ Mono. Kraiso sámpám niamp touwe tokwae sámp napara, yumo am táman warákár kipo. Nánkár wakmwaek mao náráp wae tokwaerént érik korop nánko, yumo nkea yonkwae kárámpria warákár tokwae mwanaponono. ¹⁴ Yumo Kraisompara, arop fárakapao am fek yumwan wouroump kar sénapo te, yumo fwap warákár mwanaponono. Am te apae riteanápe, Kwaromp Spiritamp wae kwapwe yumont yak námpan nkeria napon. ✧ ¹⁵ Takria yumo ou mekamp arop ankwap ankáránkampao arop sámp-wouroump, oukun, nkwakwe make kwatae ninik, ankwapao tére nap mek akwapea énoukouprá maomp ninik sámpá yampourourá, mak nánko, am fek touwe sánk mwanape. ¹⁶ Aeno táte yumo arop Kristen yakáp kour nap fek touwe sámp nap kwamp te, yumo am táman pwarápae kwaponono. Yumo waeman e Kristen yakáp napara, Kwarén aesioria warákár kipo. ✧

¹⁷ Arop ponankor kot mwanap ke te wae korop námpon. Am ke fek te Kwaro náráp firápanmékir kot naenámpon. Aeno mao nomwanmékir kotrá akwapria Kwaromp Kwapwe Kare Kar ták-sir konap arop fárakapan te mokop naenámpon? ¹⁸ Am te Kwaromp Buk fekamp karao sénámpon:

“Tá yae-párak kare arop fárakapan érékép naenámp,
wuriman kour-sir tae morok nánko te,
Kwarén younkwe sirarea
kwatae ninik i konap arop fárakapan te
mokop naenámpon?” ✧

✧ **4:6:** Ro 8:10 ✧ **4:9:** Ro 12:9-13 ✧ **4:11:** Ro 12:6-8; 1 Ko 12:4-7 ✧ **4:14:** Mt 5:11 ✧ **4:16:** Ap 5:41 ✧ **4:18:** Snd 11:31

¹⁹ Aenámpara, arop ankwap fárakap Kwaro yumwan takanorianánko, touwe sámp nap kwamp te, yumoku yae-párak kare ninik fek yakápria yiráp pourou ponankor Kwaromp yaek sánk kip. Mao námoku yumwan yoroi námpara, mao yumwan sénámpaokrá ankár taokeyak námpon.

5

Kwaromp firáp taokeyakáp konap arop fárakapan sénámp kar

¹ Taknámpon ono kuri sios taokeyak konámpara, Kwaromp sios taokeyakáp konap arop fárakap yumwan sénae rae: Ono wae onokump yi kare fek nke nanko, Krai touwe sámp námpon. Aenámpara, nánkár wakmwaek ono kuri yumont nomo ponankor Krai Jisasént wae tokwae fek yakáp mwanámpon. Aeria namp kwamp, ono yumo Kristen taokeyakáp konap yumwan ‘Arakrá tére kip’ ria sér rae: ² Kwaro náráp sios yiráp yaek sipsipnámpon araknámpon párapop tenámpon te, yumo ankár fwapia taokeyakáp kip. Takria yumoku te tére kokwae napo, aropao saráp yumwan fopwaok mwanape. Ankár yumoku támao Kwaromp ninikaokria am tére táman warákarrá tére kipo. Yumo te téteria, am fek mani sámp mwanap ninik tokwae kwaponon. Yiráp ninik te am arop yaewourrá tére mwanap támanmékir warákarrá tére kipo. ✧ ³ Yumo te arop nununkwi niampi yakápria, Kwaro náráp firáp arop yiráp yaek párapop tenámpon apárok nérrá kák mwanape, mono. Yumo te ankár Kwaromp arop fákáreran kwapwe kare paokopan yénkép napo, am fárakapao kor táman nkea mántwaok mwanapon. ✧ ⁴ Yumo takia napo te, sipsip taokeyakápnap fákáreramp Arop Tokwae mao námoku érik koropnámpon ke fek yumwan nopok yaká yak naenámp ankank nénk naenámppon.

Nomokunámpon ninik wampwe pwar mwanámpon kar

⁵ Táte taknámpon arop ménki-tárápu yumo kor manénkir mérnámp arop fárakapamp yae ankore mek yakáp kipo. Aeria yumo ponankor yumoku te wampwe pwarará, yiráp Kristen ankwapyaenámp yae ankore mek yakáp i konap ninik fek saráp yakáp kip. Am te Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sér: “Námo mwar kwapwe kare namponoria waenámp aropan te Kwaro man far-pwar konámpono. Aeno námoku te wampwenorianámpon aropan maok, Kwaro man aropomp i konámpon.” ✧

⁶ Ae konámpara, yumo ankár yumokuráp ninik te wampwe pwarará, Kwaromp kárakáre kor yae ankore mek yakáp kip. Tak napo maok, mao námoku pátenámpon yae fek yumwan e kwapwe sánk naenámppon. ✧ ⁷ Mao námokuráp aropomp ninik fek yumwan taokeyak konámpara, yiráp touwe kwatae sámp nap, tá yiráp nkwakwe make ninik tokwae nap am te ankár Kwaromp yaek pap kipo. ✧

⁸ Yumo ankár yae-párak kare ninik fek yérék kour kip. Satan te yiráp yopor aropono. Mao laionao mémenkip kar fek aráp tokwaerá arop yampá fánaeriaka oupouroukrapá yarak i konámpon niampono. ⁹ Yumo te ankár Kwarén mér nap kárakáre fek fokopeyakápria Satanén kwe-pwar kip. Yumo wae mér naponon, yiráp Kristen ankwapyaenámp ponankor kápae kare apárok yakáp napao kor yumonapnámpon taknámpon touwe kwatae sámprá yakáp naponon. ✧ ¹⁰ Kwar te ponankor aropomp fi kor támaono. Mao yumwan wumwiria éréképnámpon te, yumo Kraiompámpara, ankár Kwaromp wae kwapwe fek yaká yakáp mwanapon. Aenámpara, yumo fae tákáre ke fek touwe sámp nap te, nánkár

✧ 5:2: Ap 20:28 ✧ 5:3: Jo 13:14-15; Fm 1:14; 1 Ti 4:12; 5:1 ✧ 5:5: Snd 3:34; Lu 22:26 ✧ 5:6: Fl 2:8-9 ✧ 5:7: Mt 6:25-26 ✧ 5:9: Ef 6:11-13; Je 4:7

wakmwaek mao námoku yiráp waemp warko fwapokwapi kákeaka, yiráp mér nap mek kárákáre nénk nánko, yumo kárákáre fek fokopeyakáp mwanaponó.
 ✠✠ 11 Kwar te yaká yak konámp kárákáre tokwaerápono. Kare karonó.

Pwar naerianámp kar

12 Ono Sailasén máma kar fae tákáre fek farákáp nanko, yiráp por kumwi námpono. Ono man ninik namp te, mao te nomp Kristen ankwapnáp kareno. Máma pas fek te, ono yumwan Kwaro aropompria tére konámp ponankor ninikan yumwan yénkép námpan sénaeria nae. Onomp ninik te yumo am Kwaro nénknámp ninik ponankor tia am fek kárákáre fek fokopeyakáp kipria nampon. ✠

13 Babilon mek yakápnap Kristen fárákap te Kwaro yumont náráponoria nánkáráp tenánko yakáp nap, am fárákapao yumwan 'Gude'rá sénaponó. Mako Kwaromp tére námpara, onomp táráp niamponó. Mao kor yumwan 'Gude'rá sénámpon. ✠ 14 Yiráp nounouroupnap ninik yénkrá yiráp ankwapyaenápén yae koukoupwiyak kip.

Onomp ninik te yumo Kraisént yakáp napara, yiráp ninik porokwe fek yakanoria nampon.

Pita Wakmwaek Kumwimp Kar Mekia Akwapnámp Kar

Pita mǎmǎ pas ankwap por kumwi námp te, kwekár tisa ankwap fákáre sios mekamp koumteouráp aropan ankwap pourouráp kar yénkrá farákáp napaná, ‘Am fárákapamp kar wawi kwapono’rá kumwimpon. Am kwekár kar sérarap arop fárákapao arakrá sér, “Kwatae ninik te kwatae mono, fwapono.” Ankwap te, “Jisas te warko ék mono.” Aerá sénapan maok, Pita sérrá, “Jisas te ‘Arop ankwap yaomwi mek pik te mono. Ponankor kwatae ninik pwarará, námonámpok koropanápono’ ria porokwe fek yépkrá yak námpon.” (Sapta 3:9 fek nkeampo.)

Mao sérrá, “Yino aposel fárákapao maok Jisasén wae yi fek nkea, mao yénkrá farákápámp wawi námpara, yumo te yinomp karan saráp wawia Jisasén mér kipo.”

¹ Ono Saimon Pita, ono Jisas Kraisomp tére konamp, maomp aposel yumo Kwarén mér kwapwe sámpea yakáp nap, yumonapok mǎmǎ pas kumwia kérép rae. Yumo Kwaro sánknámp mér nap kwapwe kare am te yinomp mér niampono. Jisas Krais te yae-párak kare ara, nomo am mérámp sámp námpon. Mao te nomp Kwar, mao nomwan warko éréképnámp aropono. ² Oukoumwan te yumo Kwar ntia nomp Jisas Tokwae Karamp ninik nep wae mér. Aenapara, ono warákáramp ninik te Kwaro yumwan ninikia yaewourianánko, maomp yonkwae porokwe yumont tokwae kari yak naenámpon. ✧

Kristen fákáre paokop mwanap ninik

³ Krais te Kwaromp kárakáre fek nomwan maomp kápae kare ankank ti-sáp nánko, nomo fwap Kwaromp ninikaok paokop mwanámp pwi námpono. Nomo Kwarén méria ninik námpara, nomo am ankank ponankor fwap sámp mwanámpon. Mao nomo mént náráp wae kwapwe ntia náráp yae-párak kare kwapwe kare ninik sámp mwanámpria wumwi námpon. ✧ ⁴ Am tak námp fek táman maok, mao nomwan námokuráp kápae kare kwapwe kare ankank wokwaek ti-sáp nanamprimpan ti-sáp námpono. Kwatae ankankan kikiank i konámp ninik te aropan kwatae pap konámpono. Aeno am kápae kare kwapwe kare ankank Kwaro nomwan ti-sáp námp te fwap yumwan yaewour nánko, am kwatae pap konámp ninik am warákár tará, fwap Kwaromp ninikaokiaka mao niamp yakáp mwanapono. ✧ ⁵ Yumo ankár am táman ninikria maok, kwapwe kare ninik te kárakáre fek téreria, am te yiráp Kwarén mér napént tapokwap kip. Tá yumo ankár Kwaro i konámp ninikan mér sámpea, am mér te yiráp kwapwe kare niniként tapokwap kip. ⁶ Tá yumo yiráp pourou ankár poukwap kouria maok, Kwaro i konámp ninikan mér sámp napént tapokwap kip. Tá yumo ankár nkwakwe make kar korop nánko, kárakáre fek fokopeyakápria maok, am yiráp pourou poukwap kour napént tapokwap kip. Tá yumo Kwaro i konámp niamp pourouráp ninik fek paokopria maok, kárakáre fek fokopeyakáp i konap niniként tapokwap kip. ✧ ⁷ Aeria yumo ankár yiráp Kristen ankwapyaenápen ponankor nouroupi yakápria, ankár ponankor aropan aropomp kar kip. ⁸ Táte am take pourouráp ninik yiráp ninik mek tokwae kari yak nánko te, yumo Jisas Krais Tokwae Karamp ninikan mérap te tokwae kari akwap námpara, am mér te kwaporok yak mono. Am te fwap kápae kare tére kwapwe naenámpon. ⁹ Aeno arop

am take pourouráp ninik mo námp te, maomp yi sukupi yaknám̄p niampara, wakmwaek korop naenámp ankank panek yak námp te nke mono. Mao te Kwaro maomp kwatae ninik ponankor tirá épérimp te wae nik mo, pwar nám̄pon. ✧ ¹⁰ Ononamp fákáre, Kwaro wae yumwan wumwiria, mao náráponoria nánkáráp tenám̄pon. Aenámpara, yumo ankár kárákáre fek am wumwiri námpaok tukup kip. Yumo takria te, yumo kwatae ninik fek tukup mo, fwaponó. ¹¹ Táte yumo am ninikaok napo te, yumwan taokor naenámp ankank yak mono. Yumo fwap Kwaromp wonae fik yámar mek tukupea yakáp mwanaponó. Nomwan warko éréképám̄p nomp Tokwae Kar Jisaso am yámar mekám̄p némp taokeyak nám̄pon. ¹² Aenáńko, yumo am ankank wae méria Kwaromp kar kare sámpea, yumo wae kárákáre fek fokopeyakáp napan maok, wampweno, ono ankár yumwan kápae kare por sénanko, yumo am táman niki yakáp mwanaponó. ¹³ Ono ninik namp te ono oukoumwan yiki yak namp fek, yumo nik moantánoria ankár yumwan farákáp saráp yak nanamp, am te kwapwe kare ninikono. ¹⁴ Nomp Tokwae Kar Jisas Kraiso onan sérrá, “Amo sumpwi nanap ke te wae wonae fik nám̄pono.” ✧ ¹⁵ Aeri nám̄para, ono mwae kárákáre fek oupouroukria, nánkár wakmwaek ono sumpwi tenanko, yumo fwap kápae kare por mámara ankank ponankor niki-samp yakáp mwanaponó.

Pita Kwaromp wae Jisasomp pouroukamp nkemp kar

¹⁶ Yino nomp Jisas Kraiso Tokwae Karao maomp kárákáre fek wakmwaek korop naenámp karan, am kar yumwan farákápám̄pono. Aempan maok, yino te kwaporok kar mwar karan farákáp mono. Yino yinokump yi kare fek nke náńko, maomp pourouk Kwaromp wae tokwae yak náńko, nkeanámpan, yumwan sénám̄pon. ¹⁷ Naropwar Kwaro man e tokwae sánkria, man am wae kwapwe kare sánkám̄pon. Kwar námokuráp yámar mekám̄p wae tokwae kwapwe meknám̄p Jisasnám̄pok kar sámp-kérépria sérrá, “Támáte onomp Tárápono. Ono man warákár tokwae nampono.” ¹⁸ Aenáńko, yino méntér Kwaro námoku nánapitenám̄p faonkwek yakáprá wa náńko, am kar yámar meknám̄p takrá sérimpon. ✧

¹⁹ Aempan yino am táman nkea wokwaek yakápap profetomp karan mér kárákáre nám̄pono. Yumo kuri am profet fákáreramp kar kárákáre fek niki-samp yakáp nap te, kwapwe kareno. Am fárákapamp kar te lamao kirikip mek wae puri yakrá akwapea wakor náńko, Wap Kumur aok konám̄p niamp te nánkár pwarnám̄p yae fek Jisas Kraiso ék náńko, maomp wae yiráp ninik meknám̄p yokor nae-nám̄pono. ✧ ²⁰ Aeno yumo ankár aranénkir mér kip: Nomo te nomoku nomp ninikaokria Kwaromp Buk fek yaknám̄p profet kar fi fek farákáp mwareano, mono. ²¹ Am te apae riteanápe, wokwaek te am profet kar arop ankwap ankárankampao námokuráp ninikaokria profet kar farákáp moimpon. Yiki Kor Spiritao námoku am arop fárákapamp ninik mek farákápánko, mao am Kwaro sánkám̄p kar táman arop fárákapan farákápono. ✧

2

Kwekár tisamp kwatae ninik

¹ Wokwaek kar kwekár profet fárákap Israel fi mek téreapon. Aeno tá taknám̄p yumo ou mek kor kwekár tisa fárákap tére mwanapon. Am fárákapao kánánkám̄p námokuráp kwekár ninik fek farákápria, yiráp waemp kwatae pap mwanapon. Am fárákap te Jisas Tokwae Karao man kor yamokwapea

✧ **1:9:** 1 Jo 2:11 ✧ **1:14:** Jo 21:18-19; 2 Ko 5:1 ✧ **1:18:** Mt 17:1-5 ✧ **1:19:** Lu 1:76-79 ✧ **1:21:** Ap 3:21; 2 Ti 3:16

érekép námpan warko man younkwe sir mwarea napon. Am fárakap takria te námoku támao koupour touwe kwatae sámp mwarea napon. ✧ ² Aeria kápae kare arop am kwekár tisa fárakapamp kokopor ninikaok tukup napo, arop ankwap fárakap nkea Kraisomp ninikaok tukup konap ninikan te wouroump kar sér mwanapon. ³ Am kwekár tisa fárakap te maniantá kikiank kar i konap arop fárakapara, kápae kare kwekár kar sérarrá paokoprá, yiráp maniráp ankank ti mwanape. Tak napan maok, wokwaek kar Kwaro yae nánapi pwate námp fek am fárakapan kot nánko, am fárakapao touwe kwatae sámp mwanapon. Am touwe sánk naenámp ankank te apae ampnámp námpanápe, mono. Am te érik karaok yakrá yépék námpon. ✧

⁴ Wokwaek ensel ankwap fárakap kwatae ninikapo te, Kwaro námoku mwar takanáponoria yépék mono, mao te am fárakapan me tokwae kirikip támáre mek épéri tenánko, am mek yakáprá mao támao kot naenámp yaeran yépék napon. ✧ ⁵ Wokwaek kar Noa kountouráp aropan ‘Kwaromp ninikaok araki yakápenk’rá sérimpon. Aerámpan maok, am fárakap Kwarén younkwe sirapo kor, námoku mwar takanáponoria yépék mono, mao éntenk tokwae sámp-kérépánko, am fárakap ponankor ént mek faokarapono. Aeno Noa te am fárakapan yae-párak kare ninik fárakápámp aropara, Kwaro Noa ntia maomp fákánek séraroan taokeyakánko, yae-párak yakápiapono. ✧

⁶⁻⁸ Sodom ntia Gomora te taun tokwaenono. Am mekamp kwatae kare arop fárakap poumou kok kokoporrá paokop napara, Kwaro séránko, yaomwirao fári pwatenánko, yaomwi ntu mwar yakámpon. Am taun anánkaopwe mekamp aropan touwe kwatae sánkámp te, nánkár wakmwaek Kwarén younkwe sinámp aropan touwe kwatae am fárakapan kor korop naenámpan yénkép námpon. Loto am Sodom, Gomora mekamp kwataenap arop ou mek yakria am fárakapamp kwatae ninik nkerá, kumur méntép kwatae kar sérarapo, wawimpon. Aenámpao maok, maomp ninik te yae-párak kare yakria maok, am fárakapao lo kwe-sirarrá, kwatae sokoro nap táman nkea, kokwae kareria, tak te mon karrá ninik tokwae námpon. Aenámp fek, Kwaro am yae-párak kare Lotén am yaomwi wouroukourámp mekamp warámpánko, fwap yakámpon. ✧ ⁹ Kwaro tak i konámpara, nomo wae mér, arop Kwaromp ninikaok tukup napo, man ankank kwatae korop nánko te, Kwaro am wae nkea mérianámpan man yaewour i konámpono. Táte kwataenap aropan kor Kwaro wae nkea mér námpara, nopok am fárakapan touwe kwatae nénk nanampria oukoumwan ti-fákeyakrá akwapea kot naenámp yae fek naenámpon. ✧ ¹⁰ Táte kountouráp arop pourouk énoukouprá kikiankáprá kwatae kare ninik fek kokoporria, Kwaromp lo karan te kánanke kwataeran mpwenap arop fárakapan Kwaro youpoukwap tokwaeaka touwe tokwae kar nénk naenámpon.

Tá am yiráp ou mek yakápnap kwekár tisa fárakapao ták-sirirá paokoprá námokuráp ninikaok sarápria, kárakáre kor enselén te wouroump kar sérria apáp mo i konapono. ¹¹ Aeno am ensel fárakapamp kárakáre tokwae te am arop fárakapan kámákár akwap námpan maok, Kwaro nke námp fek am kárakáre kor ensel fárakapao am fárakapan wouroump kar sérria kot mo i konapono.

¹² Am arop fárakap te yao pwae mekamp nape firao yonkwae kour moria námokuráp ninik fek kwaporok paokop i konapnámp, arop ankwap fárakapao kor kar karean sénapo te, am mér moria wouroump-sér i konapono. Am nape fir éntupwaro morok fékériánánko, arop yénképrá fári konapono. Am

✧ **2:1:** Lo 13:1-5; Mt 24:24 ✧ **2:3:** Ro 2:24; 16:18 ✧ **2:4:** Mt 25:41 ✧ **2:5:** Stt 6:13,18; Hi 11:7
✧ **2:6-8:** Stt 19:12-13,24 ✧ **2:9:** 1 Ko 10:13

arop fárakapao kor nape firao i konapnámp taknámp wour mwanapono. ¹³ Am fárakap arop ankwap fárakapan nkwakwe make kwatae ninik napo, nopok touwe kwatae sámp mwanapon. Námokuráp pouroukamp ninikaok nap te kumuruk saráp mono, wae fek kuri takrá paokoprá, kwapwe kare ritea warákár konapono. Takria am fek yumont koupoukarrá fánapao maok, maomp kwatae ninik nap yumo ou mek yakápria, yumwan oumi papria, yiráp eran kor kwatae pap napon. Aenapao maok, am fárakap te námokunap kwekár ninik táman warákáránki konapono. ¹⁴ Am fárakapamp yi te kápae kare por koumteoump pourouk énoukouprá kokopor mwanap ninikan sámpá paokopria, kwatae ninik te pwar mwanap pourou mo námpono. Táte arop ankwap fárakap ninik kárakáre mo napan, kar porokwerá kwatae ninik mwaria érékép-tukup konapon. Am fárakap te ankwapamp ankank kikiank mwanap ninik waeman mákia maránki yakáp napon. Nánkár Kwaro am fárakapan touwe kwatae kare nénk naenámpon. ¹⁵ Am fárakap kwapwe kare ninikaok paokop i konap te pwararea, yiki mwaek tukupria épéréprá paokop napon. Am fárakap te Beoromp táráp profet Balamomp ninikaok tukup napon. Mao te kwatae ninikria am fek mani sámp naeria kikiankimpon. ✧ ¹⁶ Donki kar sér mo i konámpao maok, Balamo am tak námp fek mao aropnámp kar sérria Balamomp kwatae ninikan yoporimpon. Am donki taknámp ninik te profet Balamomp ninik am épéperép naerianámp táman taokari námpon.

¹⁷ Am kwekár tisa fárakap te ént merao torokwari yak námp niampono. Táte warákam támárenámp koumweran ouwi tokwaerao sámpea yáarak námp niampon. Am taknap arop fárakapampor te Kwaro kirikip tokwae mek tukup mwanap némp nánapi pwate nánko yak námpon. ✧ ¹⁸ Am arop fárakap te nkwak mak mwanámpá épérépnámp kar sérara wae konapono. Arop ankwap fárakapan, kokoporrá pouroukamp nkwakwe make kwatae ninikanáponoria kar porokwerá sérar i konapono. Am fárakap tak nap támao, arop ankwap oukoumwan kar táman kwatae ninikao fákapá yak námp mekamp pwarará Kwaronámpok korop nap arop fárakapan poupwekáp napo, warko am kwatae ninik mek tukupea fákapá yakáp napon. ¹⁹ Am kwekár tisa fárakap am arop fárakapan sérrá, “Yumwan te apae ankankao fákapá fákeyak námpanáp, fwapono.” Aerá sénapao maok, mao námoku kare te kwatae ninikao fákapá fákeyak námpon. Am te arak i konámpon: Ankwap ankankao aropan poukeyak nánko te, am arop te man poukeyaknámp ankankamp yae ankore mek yak konámpono. ✧ ²⁰ Tá kare, am fárakap waeman nomp Tokwae Kar námwan warko éréképnámp Jisas Kraisen mér kareria, am apárokamp kwatae ninikao fákapá yak námp pwarará, Jisas Kraisonámpok korop napon. Aenapan maok, am fárakap warko arári tukupea, am mek fákapá fákeyakáp nap te araki yakáp napon: Manénkir kwatae ninik fek fákaepa, kwatae yakápiapan maok, táte warko tukupea fákapá yakápria kwatae kare yakáp napon. ²¹ Aeno am fárakapao yae-párak kare paokopnap ninik mér mo nap te, am te kwatae napon. Aeno táte am fárakapao Kwaro sánknámp yiki kukur sánk konámp lo sámpea napao, am táman younkwe sánk nap te, waeman kwatae kare napon. ✧ ²² Amnap ankank te as ntia kouao nepo, sér i konámp. As youpouki pwatea, warko arákarrá akwapá youpouk fári konámp niamp. Táte ankwap kar sérrá: Kou ént mek éntupia pourou yiki kwapwe námpao maok, warko akwapea kwar takére mek énou i konámp niampono. ✧

✧ **2:15:** Nam 22:12,15-17,21,23,28-34 ✧ **2:17:** Ju 9-13 ✧ **2:19:** Jo 8:34; Ro 6:16-17 ✧ **2:21:** Mt 12:43-45; 26:24; Hi 6:4-6 ✧ **2:22:** Snd 26:11

3

Kwaro korop naenámp yae yaknámp kar

¹ Onomp fákáre kare! Má pas máte yiráp por ono anánkan kumwi nampono. Yumo yae-párák kare ninik mwanapria kárákáre fek sérria, máma pas anánkaopwe kumwi namp te, yumo am táman nkea warko ninikia niki yakáp mwanapon. ✧ ² Onomp ninik te, yumo Kwaromp wokwaek yakápap e tokwaeráp profet fákáreráo wakmwaek korop naenámp ankankan farákápap aran warko ninik kipria nampon. Yumo ankár nomwan warko éréképnámp Jisas Kraís Tokwae Karamp ló yiráp aposel fárákapao yumwan farákáp napo wawi nap, am fwapi niki-samp kip.

³ Aeno yumo ankár tokwae kar ankank aran mér kip: Pwar naenámp ke fek kwatae ninik mwar karrá kikiankria ankár táman saráp paokop i konap arop fárákap koropea, wouroumprá arakrá sér mwarea napon: ⁴ “Mao te warko arákarrá korop naenámp nie? Mao te maok yak námpono? Mao te korop mono. Wokwaek nomp tékénou fárákap wouri nap feknámpia koropea oukoumwan námp te, kápae kare ankank wokwaek kar forokarámp feknámpia taki yak námpono.” ⁵⁻⁶ Kwaro wokwaek kar séránko, yámar me tokwae yak, apár tokwae ént meknámp aokea yak námp, am táman ninik mwarea, ninik mono. Tá wakmwaek Kwaro séránko, am ént támao nákarrá aokria, apár ponankor oupouroupea kwatae papámpono. Aempan maok, arop fárákap te am táman ninikia mér mwanapan, mo napon. ✧ ⁷ Am kar támao yámar ntia apár taokor fákeyak nánko, oukoumwan yakria, yaomwi koropria ponankor wouroukour naenámp kean yépék námpon. Yámar ntia apár Kwarén younkwe sinap arop fárákap kotia touwe sámp mwanap ke táman yépék námpon. ✧ ⁸ Kwaro nke námp fek kápae kare yopwar akwap námpao kor, ankárankamp yae niampono. Tá ankárankamp yae te 1,000 yopwar niampono. Ononamp fákáre, yumo am ninik nik moi kwapon. ⁹ Takria arop ankwap fárákap, Tokwae Karao ék nanampri námp te mae ékénrá ninik mwanape. Mao te arop ankwap ankárankamp yaomwi mek pik te mono. Ponankor arop kwatae ninik pwarenk ritea yumwan ninikria porokwe fek yépékrá yak námpon. ✧

Máma apár ntia yámar me pwar naenámp kar

¹⁰ Aeno Jisaso Tokwae Kar ék naenámp yae te nomo oukoumwan sikan mpwe nánko, oukun aropao i konámpnámp kwaporok koupour ék naenámp. Am ke fek yámar mek pourouunk tokwaeria, yámar moyak nánko, ankank kápae kare ponankor yaomwirao fári pwar naenámp. Apár ntia kápae kare ankank am mek yakáp námp, am táman kor ponankor yaomwirao fépér naenámp. ✧ ¹¹ Aeno am ankank taki pwar nánko te, yumo ankár mokope arop yakáp mwanapon? Yumo ankár yiki kare ninik fek Kwaro niniknámp taknámp paokop kip. ¹² Yumo ankár amnap ninik fek tapek am Kwaromp Yae yépék kip. Tá yumo ankár kárákáre fek tére napo, am yae koupour korop naenámp. Am yae fek táman yámar me tokwae yaomwi wouroukoumpia tomoromp nánko, touwe kare yaomwirao ankank kápae kare ponankor wouroukoumpianánko, éntéti akwap naenámp. ¹³ Mao wokwaek sérimp te ará: “Námo yámar me wourékam yoro, apár wourékam yoroia nanko, am fek te yae-párák kare ninik mwar yakáp mwanapon.” Aerimpan nomo am ankank táman saráp yépék námpon. ✧

Nomo ankár yiki kor yakápria Jisasén yépék mwanámp kar

✧ **3:1:** 1 Ti 4:1; Ju 17-18 ✧ **3:5-6:** Stt 1:2,6-9; 7:11,17,23 ✧ **3:7:** 1 Ko 3:13 ✧ **3:9:** Sng 90:4; Ese 18:23; 1 Ti 2:4 ✧ **3:10:** Mt 24:35,43-44 ✧ **3:13:** Ais 65:17; Yé 21:1,27

¹⁴ Ononamp fákáre e, yumo am ankank táman yépék napara, yumo ankár tére kárakárerá yiki kukur yakáp napo, kwataenámp ankank yak moria, yumo ankár Kwarént ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp kipo. Aenapo, nánkár wakmwaek Kwaro yiráp yae-párak yakápnáp ninik nke naenámp.

¹⁵ Yumo nomp Tokwae Kar oukoumwan yépék námp nkeaka arakrá ninik kip: Aropao man mér nánko, fwap am fárakapan érékép nanampria yépék námpon. Kwaro nomp Kristen ankwapnáp kare Polén ninik kour kwapwe sánk nánko, mao kuri yiráp por make pourouráp kar kwapwe kumwia kérépámpono. ✧

¹⁶ Polomp kápae kare pas fek te mámá kar táman sér i konámpon. Maomp kar ankwapmwaek am pas fekamp te érik farákár mo nánko, nomo fwapia ninik mwanámp pourou mo námpono. Arop ankwap fárakap yonkwae kour moria, kárakáre fek fokopeyakáp mo nap, am kar sámpea yiki mwaek tukupria, Kwaromp Buk fekamp kar ankwapmwaekan kuri tak naponno. Taknap arop fárakap am fek touwe kwatae sámp mwanapon. ✧

¹⁷ Ononamp fákáre, yumo am wakmwaek korop naenámp ankank te wae ník naponno. Aenapara, yumoku támao ankár fwapia mér fek yakáp kip. Takria lo kwe-sir konap arop fárakapamp kwekár karao yumwan éréképá akwap nánko, yumo warko mér kárakáre fek fokopeyakáp mo mwanape. ✧ ¹⁸ Yumo ankár Jisas Tokwae Kar nomwan warko érékép konámp, maomp aropomp tokwae mek yakáp kipo. Aeria maomp aropomp ntia man méria ninik nap táman sámp-samp napo, yiráp ninik mek tokwae kari yak naenámp. Nomo oukoumwan, tá nánkáráp kuri Kraisomp e ankár warákarrá sakap saráp yakáp mwanámpon. Kare tak mwanámpono.

Jon Manénkir Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jon te Jisas éréképá yarakimp éntér-sámpramp arop ou mekamp ankwapono. Mao taun Efesus mek yaká yakea, wae mér pourouria, Jisas pokámp yopwar 60 yopwar niamp arake fek máamá pas má kumwimpon.

Mao wanánko, arop ankwap fárakap kwekárá sérrá, “Apárokamp aropamp pourou te kwataeria, kwatae ninik am mek yak námpara, Jisas te Kwaromp Tárápara, apárokamp arop pourou kare sámp naenámp pourou mono.” Aerá sénapantá, mao te koumteouráp aropamp ninik fwapokwapi pap naeria, máamá pas kumwimpon.

Tá ankwap kar te ará: ‘Kwar te ponankor aropan nouroup námpara, yumo kor ankár ponankor aropan nounouroup kip’rá sénámpon.

Yiki yak sánk konámp kar

¹ Máamá yiki yak sánk konámp kar te me koum sik yakámpan yino wae maomp kar wa, tá yinomp yi kare fek man wae nke, tá yino man toko-reyakáprá, tá yinomp yae korao maomp pourouk wae sámp, maki námp kwamp, yino máamá kar farákáp konámpono. ✧ ² Am yiki yak konámpao érik koropeanánko yino waeman kare nke námpan, yumwan am yiki yaká yakáp mwanámp kar érik farákáp konámpon. Am yiki yak te wokwaek kar Naropwarént yakámpan maok, oukoumwan te wae érik koropeanánko yino nke námpon. ✧ ³ Yino nkeaka wawinámp karan yumwan farákáp nánko, yumo kor má kar wariaka yinont ankár pourouráp ninik fek yakáprá, nomo énéni Naropwar ntia maomp Táráp Jisas Kraisént ankár pourouráp ninik fek yakáp mwanámpon. ⁴ Yino máamá kar má kumwi námp te, nomp warákár te tokwae kari yak naenámpria námpono.

Nomo ankár wae fek paokop mwanámp kar

⁵ Yino maomp Tárápao sérimp karan wawianámpan yino yumwan farákáp námp te ará: Kwar te ankár wae tokwaerápara, man te kirikip kánanke yak mono. ✧ ⁶ Táte nomo sérrá, ‘Ono Kraisént ankár pourouráp ninik nampono’rá sénámpao maok, nomo am ninikaok paokop moria, nomo kirikip mek paokop námp te, nomp kar te kwekárámpara, nomo te kare kar ninikaok paokop mo i konámpon. ✧ ⁷ Táte Kwaro wae fek yak námpnámp taknámp nomo kor wae fek paokop námp te, nomo ankár pourouráp ninik fek nounourouprá yakáp nánko maok, Kwaromp Táráp Jisasomp yirirao nomp kwatae ninik ponankor yárári pwaránko, nomo yiki kor kwapwe yakáp i konámpon.

⁸ Táte nomo ‘Ono kwatae ninik te yak mono’rá sénámp te, nomoku támao kwekárá sénámpara, kare kar sér i konap ninik te nomp ninik mek yak mo námpon. ⁹ Aeno táte nomp kwatae ninik Kwarén érik sénánko te, Kwar te ‘Námoku tak nanamp’rá séritenámp kar ták-pwar mono, yae-párak kare ninik fek nomp kwatae ninik ponankor torokorrá épéria nik mo, pwar nánko, nomp ninik yiki kukur kwapwe naenámp. ¹⁰ Táte nomo sérrá, ‘Ono te kwatae ninik moi nampono’rá sénámpao maok, nomo takrá sénámp kar támao ‘Kwar te kwekár i konámp aropono’rá sénámp niampon. Aenámpara, Kwaromp kar te nomp ninik mek te yak mono.

2

Krais nomwan yaewour i konámp kar

¹ Onomp tárápu * o! Ono ankár yumo kwatae niniki kwaponoria yiráp por má kar kumwi nampono. Aeno táte arop ankwap warko kwatae ninik fek akwap nángo te, nomwan yaewouranoria Kwarén sér i konámp arop Naropwar Kwarént yak námpon. Am te yae-párak kare arop Jisas Kraisono. ✧ ² Kwaro nomp kwatae ninik fek nomwan yonkwae pwarámp námp te, Jisas námoku térea nomp kwatae ninik tirá épéri námpon. Mao taki námp te, nomwan saráp yaewour naeria tére mono, má apár mekamp arop ponankor yaewour naeria sumpwi námpon. ✧

³ Nomwan Kwaro sénámp lo kar wawia mántwaok saráp paokop námp te, am támao nomo Kwarén mér karnámp yéncép námpon. ⁴ Aeno arop ankwap ankárakao 'Ono Kwar te wae mér nampono'rá sénámpao, Kwaromp lo karaok yarak monámp arop te kwekár námpara, kare kar sér i konap te maomp ninik mek yak mono. ✧ ⁵⁻⁶ Aeno arop ankwapao Kwaromp karwaok akwap námp te, mao tak námp támao nomwan yéncéprá: Maomp Kwarén warákárnámp ninik te wae pwi kare yak námpon. Tá arop ankwapao 'Ono Kwarént yak namp'rá sénámp te, ankár Kraiso yarakí námpnámp taknámp yarak nángo maok, mao Kwarént yak námp mér mwanámpon. ✧✧

'Arop ankwapyaenápén nouroup námp te, Kwaromp wae fek yak námp'rá sénámp kar

⁷ Ononamp fárakap, ono yiráp por kumwinamp lo kar máte wourékam lo kar mono, épi lo kar wokwaek kar yumo sámpap támaono. Am épi lo te yumo wokwaek wawiap kar támaono. ✧ ⁸ Aeno am lo ono warko yiráp por kumwi namp máte, wourékam lo niampono. Nomo wae mér námpon: Má wourékam lo máte Krais námokuráp ninik mek yakriaka, yiráp ninik mek kor tére námpon. Am te apae riteanápe, kirikip te wae pwar naeria nángo, Kwaromp wae karerao koropá yak námpon. ✧

⁹ Táte arop ankwapao 'Ono te Kwaromp wae fek yak nampono'rá sénámpao maok, Kristen ankwapyaenápén kokwarokria warákár mo námp te, mao oukoumwan kirikip mek yak námpono. ✧ ¹⁰ Aeno arop Kristen ankwapnápén warákár konámp te, mao te waeman wae fek yak námpara, apae ankankao man nánkáráp nángo sikirip naenámpánáp? ✧ ¹¹ Tá Kristen ankwapyaenápén kokwarok i konámp arop te, kirikip mek yak námpon. Mao te kirikip mek yarak námpara, kirikipao yi nánkárápeyak nángo, mao te apae mwae-páraok akwap raerá mér mo i konámpon. ✧

¹² Onomp tárápu o! Yumwan Kraisomp e kárakáre fek Kwaro yiráp kwatae ninik tirá épéri námpantá, yiráp por kumwi nampon. ✧ ¹³ Naropwaryaenáp fákáre, yumo máma arop wokwaek kar yakeanámpao, oukoumwan taki yak námp wae mér napon. Aenapantá ono yiráp por kor má kar má kumwi nampon. Menkou-tárápu, yumo waeman Satanén kwe-pwate napantá yumwan kor má kar má kumwi nampon.

¹⁴ Tárápu, yumo te Naropwar Kwarén waeman mér napantá, ono má kar kumwi nampon. Naropwaryaenáp fákáre, yumo kor máma arop wokwaek kar yakeanámpao oukoumwan taki yak námp wae mér napantá, ono má kar má kumwi nampon. Menkou-tárápu, yumo te kárakáreria Kwaromp kar yiráp

* **2:1:** Jono 'Tárápu'rá sénámp te, mao kar farákáp nángo, wawia Kraisonámpok koropea Kristen yakápnap sios fákáreran sénámpon. ✧ **2:1:** Hi 9:24 ✧ **2:2:** Jo 1:29; 11:52; Ro 3:25 ✧ **2:4:** 1 Jo 1:6,8 ✧ **2:5-6:** Jo 14:21,23; 1 Jo 4:12,17; 5:3 ✧ **2:5-6:** Jo 13:15 ✧ **2:7:** 2 Jo 5-6 ✧ **2:8:** Jo 1:9; Ro 13:12 ✧ **2:9:** 1 Jo 3:10,15; 4:20 ✧ **2:10:** Ro 14:13 ✧ **2:11:** Jo 12:35 ✧ **2:12:** 1 Ko 6:11

ninik mek yak nánko, Satanén waeman kwe-pwate napon. Aenapantá ono yiráp por máamá kar kumwi nampon.

Nomwan 'Apárokamp ninikan warákár kwapono'rá sénámp kar

¹⁵ Yumo te apárokamp ninikan warákárriaka apárokamp ankankan kor ponankor mént warákár mwanape. Arop ankwapao apárokamp ninikan warákárámp te Naropwarén te warákár mo i konámpon. ✧ ¹⁶ Apárokamp arop ponankor sámpá paokop i konap ninik te, námokuráp ninik mek poup kikiank i konap ninik, tá yi fek nkea kikianknep ninik, tá, námo nkwaekwe make kokop namprianámp ninik, má ankank máte Naropwar Kwaronámpoknámp korop mono, apárokamp ninikono. ¹⁷ Máamá apár ntia am mek yaknámp kikiank ninik méntér pwar naenámp. Aeno arop Kwaromp kar wawia mántwaok yarak námp te fwap yaká yak naenámp. ✧

Kraisomp kar kwe-pwar naenámp arop korop naenámp kar

¹⁸ Tárápu, oukoumwan te apár pwar naenámp yae wae wonae fikono. Yumo wokwaek te, 'Krais namponoria poupwekápnámp arop korop naen'rá sénap kar wae wawiapon. Táte wae oukoumwan kápae kare, Kraiso namponoria poupwekáp mwanap arop wae korop napon. Aenapara, nomo wae mér: Am te wae yae fae nánko napon. ✧ ¹⁹ Manénkir te am fárákap nomont yakápi napao maok, nomwan pwarará tukup tenapon. Am fárákap te kare kar nomp kare mono. Táte am fárákap nomp kareraoia te fwap nomont yakápi mwanapan maok, mao nomwan pwar napo, nomo wae mér: Am fárákap te nomp kare mono. ✧

²⁰ Aeno yumwan Kwaro waeman yiráp pourou mek Yiki Kor Spirit kwarákari námpara, yumo ponankor waeman mér kwapwe sámpá yakápi napon. ²¹ Aenapara, ono te yumwan, kare kar kar mér mo napon ninikria yiráp por má kar kumwi mono. Yumo waeman kare kar kar méria, am kare kar karao kwekár kar sámp-pap mo i konámp te, yumo wae mér napantá, ono yiráp por máamá kar kumwi nampon.

²² Kwekár i konámp arop te wanono? Am arop 'Jisas te Krais mono'rá sénámp arop te támaono. Am arop te Naropwar Kwar ntia maomp Táráp younkwe sánk konámpara, Kraisen yopornámp aropono. ✧ ²³ Aropao Tárápan younkwe sánk námp te, Naropwarén kor younkwe sánk námp. Aropao Tárápan méria ninik mek sámp námp te, Naropwarén kor méria ninik mek sámp námp. ✧

Yiki Kor Spiritao nomwan kare kar karan yénknámp kar

²⁴ Yumo wokwaek wawiap kar ankár kárakáre fek niki-samp kip. Yumo am wokwaek wawiap kar am niki-samp napo te, Táráp ntiaka Naropwar yumont yaká yak nerepon. ²⁵ Kraiso nomwan sérinámp kar te 'Yae-párak kare yiki yaká yakápi mwanapono'rá séri námp támaono. ✧

²⁶ Ono yiráp por kumwinámp kar máte yumwan poupwekáp naenámp aropamp ninikan érik farákarrá kumwi nampon. ²⁷ Aeno Kraiso náráp Yiki Kor Spirit yumwan kwarákarea pwar nánko, am yumont yak námpara, arop ankwapao yumwan Kwaromp ninikan yénkép naenámp tére yak mono. Am te apaerianápe, Yiki Kor Spiritao yumwan waeman kápae kare ankank farákápi námpara, yumo te ninik fae tákáre mono. Am Yiki Kor Spiritamp kar te kwekár mono, kare sénámpon. Aenámpara, Spiritao yumwan yénkép

✧ 2:15: Ro 8:7; Je 4:4 ✧ 2:17: Mt 7:21 ✧ 2:18: Mt 24:5,24; 2 Jo 7 ✧ 2:19: Ap 20:30 ✧ 2:22: Mt 10:32-33; 1 Jo 4:3; 2 Jo 7 ✧ 2:23: Mt 10:32-33; Jo 5:23; 2 Jo 9 ✧ 2:25: Jo 3:15; 6:40

námpnám̄p taknám̄p, yumo ankár Kraisé́n ninik mek fákapea sámpá paokop kipo. ✧

²⁸ Onomp tárápu, yumo te ankár Kraisé́n koumpá yakáp kipo. Tak napo maok, nánkár wakmwaek mao érik korop nánko, nomo man nkea pwarápaemo, yae-párak kare kárakáre fek warákarrá yakáp mwanám̄pon. ✧ ²⁹ Táte yumo Kraisé́n, mao te yae-párak kare aroponoria mér nap kwamp te, yumo nke napo, arop ponankor yae-párak kare ninik fek paokop nap te, mao kor Kwaromp tárápunorá mér mwanapon. ✧

3

Nomo oukoumwan Kwaromp tárápu yakápnám̄p kar

¹ Wakwe! Naropwaro námokuráp ninik fek yonkwae touwe kareria maok, nomwan ‘Onomp tárápunorá sénémpara, nomo te waeman kare kar Kwaromp tárápunon. Apárok mapekamp arop te Kwarén mér mo napara, taknám̄p nomwan kor mér mo napon. ✧ ² Ononamp fárakap, nomo oukoumwan te Kwaromp tárápu yakáp nám̄pon. Aeno nánkár wakmwaek te mokoprá yakáp mwanám̄paoean, am te nomo fwapia mér mo nám̄pon. Aeno nomo wae mér nám̄pon: Nánkár wakmwaek te Kraisé́n érik ék nánko, nomo wae mao karean nkea maok, nomo kor Kraisé́n námoku yak nám̄p niamp taknám̄pi yakáp mwanám̄pon. ✧ ³ Arop ponankor Kraisé́n yépekrá yakáp i konap te, Kraiso yiki kare yak nám̄pnám̄p taknám̄p am fárakapao kor námokuráp ninik fwapokwaprá yiki kare yakáp i konapon.

⁴ Kwatae ninik te ankár lo kar kwe-sinámpara, arop kwatae ninik fek yárák i konám̄p te, Kwaromp lo kar ták-sinámp̄on. ⁵ Yumo te waeman mér napon: Kraisé́n te nomp kwatae ninik ti-akwap naeria, korop nám̄pao maok, mao námoku kare te kwatae ninik yak mono. ✧ ⁶ Arop Kraisé́n koumpá yak nám̄p te, mao te kwatae ninik fekamp ninikaok yárák mo i konám̄pon. Aeno arop ankwap námokuráp kwatae ninikaok yárák nánko te, nomo waeman wuri nkea mér nám̄pon: Am arop te Kraisé́n nke mo, tá Kraisé́n mér mo nám̄pon. ✧

⁷ Onomp tárápu o! Yumo fwapia mér kip: Arop ankwapao yumwan kwekarrá sér mwanape. Arop yae-párak kare ninik fek tére nám̄p te, am arop te yae-párak kare arop Kraisé́n niamp̄ono. ✧ ⁸ Wokwaek kar Satano kwatae ninik sámpámpara, arop kwatae ninik fek yak nám̄p te, mao te Satanomp aropono. Kwaromp Táráp te Satanomp téreran kwatae papea kwe-pwar naeria érik ék nám̄pon. ✧ ⁹ Arop ankwap Kwaromp táráp yoro nám̄p te, kwatae ninikaok akwap mo i konám̄pon. Waeman Kwaromp ninikao am aropamp ninik mek yak nánko, Kwaro maomp Naropwar yak nám̄para, mao te warko kwatae ninikaok yárák mo i konám̄pon. ✧ ¹⁰ Aeno nomo wa mokop Kwaromp tárápaoean, tá wa Satanomp tárápaoean mér mwaria te, arop kwapwe kare ninik fek yárák nánko nkeaka, ‘Mao te Kwaromp táráponorá sér mwanám̄pon. Aeno arop kwatae ninik fek yárákria, maomp Kristen ankwapyaenápén warákár mo nánko te, mao te Kwaromp monorá mér mwanám̄pon.

Kristen ankwapyaenápén warákár konap ninik

¹¹ Yumo wokwaek te kar arakrá wawiapon: Nomo ankár nomp ankwapyaenápént nonopok nounouroup mwanám̄pon. ✧ ¹² Nomo te Kenoimp niamp ninik fek yakáp mwareano. Ken te Satanomp arop yakámpara maok, náráp nánaeran námoku sámp-wouroumpám̄pon. Am

✧ **2:27:** Jo 14:26 ✧ **2:28:** 1 Jo 4:17 ✧ **2:29:** 1 Jo 3:10 ✧ **3:1:** Jo 1:12-13; 16:3 ✧ **3:2:** 2 Ko 3:18; Fl 3:21 ✧ **3:5:** 2 Ko 5:21; 1 Pi 2:22-24 ✧ **3:6:** Ro 6:1-2,14 ✧ **3:7:** 1 Jo 2:29 ✧ **3:8:** Jo 8:44 ✧ **3:9:** 1 Jo 5:18 ✧ **3:11:** Jo 13:34-35

te apaeritea nánaeran sámp-wouroumpámpon? Nánaeramp ninik te yae-párák karenko, námokuráp ninik te kwatae námp kwamp yopor yonkwae pwarámpria sámp-wouroumpámpon. ✧

¹³ Ankwapyae fákáre, apárokamp arop yumwan, nke te mo karonoria yopora wae napo te, yumo am táman kokorokori kwapono. ✧ ¹⁴ Nomo ankwapyaenápén warákár námp kwamp te, am ninik táman mér mwanámpon, nomo waeman sumpwi mwanámpon ninik te pwatea yiki yakáp mwanámpon ninikaok yakáp námpon. Aeno arop Kristen ankwapyaenápén warákár mo námp te, am arop te sumpwi konap ninik fek yak námpon. ✧ ¹⁵ Arop ankwapnápén, námo nke namp fek yak te monoria youpoukwap námpon te, waeman arop sámp-wouroump nap niamp námpon. Yumo te waeman mér napon: Arop ankwapan sámp-wouroumpnámpon arop te, mao te yiki yaká yak naenámpon kwapwe te sámp mono. ✧ ¹⁶ Jisas te nomwan yaewourria náráp pourouk touwe sámpámpon. Takimp ninik te nomwan arop yonkwae touwe konap ninikan yénkép námpon. Ae námpon te, nomo Kristenara, nomo kor nomp Kristen ankwapyaenápén yaewourrá nomp pourouk touwe sámp mwanámpon. ✧ ¹⁷ Aeno arop ankwap apárokamp ankankrápao Kristen ankwapyaenápén nke nánko, ankank mo nánko, man yonkwae touwe moria ankank sánk mo námpon te, mao te ‘Ono te Kwarompono’rá sénaeane. ¹⁸ Onomp tárápu o! Nomo nomp ankwapyaenápén párák kar fek saráp yonkwae touwe mwareano. Ankár am fárákan yonkwae touwe kareria ankár kwapwe kare ninik fek yaewour mwanámpon. ✧

‘Kwarén mérnamp arop te Kwaro nke námpon fek apáp mono’rá sénámpon kar

¹⁹⁻²⁰ Nomo am arop yonkwae touwe mwanámpon ninikaok paokop námpon kwamp te, nomo wae mér námpon: Nomo te waeman am kare kar karwaok paokop námpon. Kwaro námoku maok tokwae karara, kápae kare ankank wae námoku méri yak námpona, nomo te, wae yae-párák kare ninikaok namp nierá ninik tokwae kwapono. Kwaro waeman nke námpona, sánánkar yonkwae porokwe fek yakáp mwanámpon. ²¹ Ononamp fárákap, nomp ninik mek kwatae ninik yak námpona mo námpon kwamp te, nomo Kwaro nke námpon fek apáp moria, yae-párák kárákáre fek yakáp konámpono. ²² Nomo Kwaromp loaok tukupria, Kwaro warákár konámpon ninikaok paokop námpona, nomo Kwarén apae ankank ‘Sápae’rá sénánko te, fwap sámp naerámpon. ✧ ²³ Kwaromp lo te ará: Nomo maomp Táráp Jisas Kraisen méria maok, mao nomwan séri námpona taknámpon nomo ankár nomp ankwapyaenápén nonopok nounouroupon mwanámpon. ✧ ²⁴ Aeno táte arop ankwapao Kwaromp loaok saráp yarak námpon te, mao te Kwarén koumpá yak nánko maok, Kwaro kor mént koumpá yak námpon. Kwaro nomwan Yiki Kor Spirit sámp tari námpona, am Spiritao Kwaro nomont yak námpon yénkép námpon. ✧

4

Spirit fákáreran yurukup mwanámpon kar

¹ Ononamp fákáre, kápae kare kwekár profet apárok má paokop napon. Aenapara, arop ponankor ‘Námo wae Kwaromp Spiritráp’rá sénánko te, tamak kare karonorá niniki kwapono. Yumo ankár, máte Kwaromp Spiritaoeane, tá ankwap spirit kwataeraoi kanrá fwapia yurukup kipo. ✧ ² Yumo Kwaromp Yiki Kor Spirit yakápnamp arop te, arakrá sénamp aran wawia mér mwanapon: Arop ponankor ‘Jisas Kraisen te apárokamp arop kare arákari

✧ **3:12:** Stt 4:8 ✧ **3:13:** Mt 5:11-12; Jo 15:18-19 ✧ **3:14:** 1 Jo 2:11 ✧ **3:15:** Mt 5:21-22 ✧ **3:16:** Jo 13:1; 1 Te 2:8 ✧ **3:18:** Lo 15:7; Je 2:15-16 ✧ **3:22:** Mt 21:22 ✧ **3:23:** Jo 6:29; 13:34 ✧ **3:24:** Ro 8:9 ✧ **4:1:** Mt 24:11

námpon'rá sénap te, am arop fárakap te Kwaromp Yiki Kor Spirit yakápnap arop támaonono. ✧ ³ Arop ankwap fárakapao 'Jisas arop kare arákár moi námp'rá sénap te, am arop fárakap te ankwap spiritrápono. Am te Kwaromp Spiritráp mono. Am spirit te yumo wokwaek wawapo, Kraisen yopornámp arop korop naenámponoriap te, oukoumwan wae apárok koropea yak námpon.

✧ ⁴ Onomp tárápu o! Yumo te Kwarompara, kwekár i konap profet fákáreramp kar te waeman kwe-pwarari napon. Yiráp pourouk woukoupá yaknám Yiki Kor Spirit te apárokamp aropamp pourouk woukoupá yaknám spiritan kwe-pwar námpon. ⁵ Am arop fárakap te apárokamp aropara, am fárakapamp karao kuri apárokampono. Aenángo, apárokamp arop ankwap fárakap am fárakapamp kar táman wawi konapon. ✧ ⁶ Nomo te Kwarompara, arop Kwarén mér námp te, am arop te nomp kar wawi konámpon. Aeno arop Kwaromp firáp mo námp te, mao te nomp kar wa mo i konámpon. Aenapara, am taknap ninik táman maok, nomo nkea méria Yiki Kor Spiritao kar kare sér i konámp mér, tá kwekár i konámp spiritamp kar wawia mér mwanámpon. ✧

Kwaro nomwan nouroupnámp kar

⁷ Onomp nouroup fákáre, nomo te ankár nonopok nounouroup saráp yakáp mwaro. Am te apae riteanápe, nounouroup i konap ninik te Kwaromp ninik támaono. Arop ankár ankwapan nouroup i konap ninikaok yarak námp te, Kwaromp aropara, mao te Kwaromp táráp támaono. ⁸ Kwar te am arop nouroup i konap ninik fi korara, aropao kor ankwapan nouroup mo námp te, Kwarén mér monámp aropao námpon. ⁹ Kwar te Táráp ankárankamp karean maok, am Táráp apárok mapek sámp-kérépámp te, nomwan Kraiso yiki yak ti-sáp nánko, am yiki yak sámpenkria sámp-kérépámpon. Am takimp te, Kwaro nomwan aropomp kare námpan yéncép námpon. ¹⁰ Aropomp i konap ninik te apae nomomékir Kwarén aropompi námpanápe. Aropomp i konap ninik te Kwaromékir nomwantá aropompiaka náráp Táráp Kraisen sámp-kérép nánko, mao ékia, nomp kwatae ninik fek sumpwianánko, Kwaro am kwatae ninik warko ník mo, pwarará, érékép námpon.

¹¹ Ononamp fákáre, má ninik máte Kwaro nomwan nouroup námpan yéncép námpara, nomo kor taknám ankár nonopok nounouroupa wae mwanámpon. ¹² Arop ankwap ankárankao Kwarén te nke mo kare námpao maok, nomo nomp Kristen ankwapyaenápen nouroup kare námp te, Kwaro nomont yak nánko, maomp nouroup i konámp ninik nomp ninik mek tokwae kari akwap námpan nkea mér mwanámpon.

¹³ Ae te mokocono? Nomo Kwarént koumpá yakáp nánko, tá nopok Kwaro kor nomont koumpá yak námp fwap mér mwanámp nie? Nomwan waeman námokuráp Yiki Kor Spirit sámp tari námpara, wae mér námpon. ✧ ¹⁴ Naropwar Kwaro, apárokamp aropan warko ponankor éréképaeriaka, náráp Táráp sámp-kérép námp, yino wae nke námpan, yino am kar farákáp konámpon. ✧ ¹⁵ Tá arop ankwapao 'Jisas te Kwaromp Tárápono'rá sénánko te, Kwaro am aropént koumpá yak nánko, tá am aropao kor Kwarént koumpá yak námpon. ¹⁶ Aenámpara, Kwaro nomwan aropompi námpan, nomo am táman mér námpon.

Kwar námoku te ankár aropan aropomp i konámp fi korara, aropao kor ankwapan aropompnámp arop te, Kwarént koumpá yak nánko, te nopok Kwaro kor am aropént yak námpon. ✧ ¹⁷ Kristen ankwapyaenápen nouroup

✧ **4:2:** 1 Ko 12:3 ✧ **4:3:** 1 Jo 2:18,22; 2 Jo 7 ✧ **4:5:** Jo 15:19 ✧ **4:6:** Jo 8:47 ✧ **4:13:** 2 Ko 1:21-22 ✧ **4:14:** Jo 3:17 ✧ **4:16:** Jo 6:69

i konap ninik nomp ninik mek tokwae kari yak námp te ará: Nomo oukoumwan apárok mapek yakáp námp fek waeman Krai niamp pourouráp yakápi námpara, nánkár wakmwaek kot mwanap yae tokwae fek te, nomo apáp mo, fwapono. ¹⁸ Kwaro nomwan nouroup kwapwe námpara, nomo apáp mono. Am te apaerianápe, am nouroup kwapwe te apáp ninik yéréperá kérép konámpon. Aeno apápnámp fi kor te ará: Arop námokuráp kwatae ninik fek touwe sámp naenámpan ninikrianámpon. Táte arop apáp námp te, maomp arop nouroup i konámpon ninik te maomp ninik mek tokwae kari yak mo námpan mér mwanámpon.

¹⁹ Am te Kwaromékir nomwan nouroup kare námpara, am fek táman nomp Kristen ankwapyaenápen nouroup námpon. ✧ ²⁰ Tá arop ankwapao ‘Ono Kwarén nouroup kare nampono’rá sénámpao maok, tá warko ankwapnápen kokwarok námp te, maomp kar te kwekár námpon. Arop énéki tapokwapá yakápra wae yi fek nke námpan man kokwarok námp te, mao yi fek nke monámp Kwarén te mokopia nouroup naenámpon? ²¹ Nomo Kraiomp lo sámp námp te aráno: Arop Kwarén nouroup námp te ankár taknámp náráp ankwapyaenápen kor nouroup kuno. ✧

5

Kwarén mérnáp arop apárokamp kwatae ninikan kwe-pwar konap kar

¹ Arop ponankor Jisas te Kraisonorá mér nap te, am fárákap te Kwaromp tárápu yakáp napon. Arop ponankor naropwar ankárankan nouroup nap te, ankár maomp tárápuan kor nouroup i konapon. ² Nomo Kwarén nouroup kareria, nomo maomp loak tukup námp te, nomo wae mér námpon: Am ninik fek táman maok, nomo Kwaromp tárápuran kor nouroup kare námpon. ³ Nomo Kwaromp lo karaok saráp paokop námp te, am támao yéneprá: Nomo waeman Kwarén nouroup kare námpon. Aenámpara, am lo te nomwan koursir naenámp pourou mono, fwap ampaok paokop mwanámpon. ✧ ⁴ Arop ponankor Kwaromp tárápu yakáp nap te apárokamp kwatae ninik te kwe-sir konapon. Nomo waeman Kwarén mér námpara, am fek táman apárokamp kwatae ninik te yorowaria kwe-pwarará apárok sámp-anámp konámpon. ✧ ⁵ Wa apárokamp ninikan kwe-pwar konámpon? Arop Jisasén Kwaromp Táráponoria mérnámp arop támao kwe-pwar konámpon. ✧

Kwaro Jisasoinámp ninikan érik sénámp kar

⁶ Jisas Krai ékámp te, ént mek anámpeaka maok, tá yaopwae porokopramp fek námokuráp yirirao oupouroup naenámpria ékámpon. Mao te ént mek anámp konap ninik fek saráp ék mono. Ént ntia yiriramp ninik fek ékámpon. Yiki Kor Spirit mao te kare kar sér i konámpon fi korara, mao kuri am Jisas Kraiso námp táman farákáp námpon. ✧ ⁷ Waeman yininkaopwerao maoui námp farákápra sénapon. ✧ ⁸ Yiki Kor Spiritao sénámp kar, éntao sénámp kar, yirirao sénámp kar, am yininkaopweramp kar máte ankárankamp pourouráp kar sénapon. ⁹ Arop kotriaka am kar fi sénapo, wawia kareno ri konámpan maok, Kwaro sénámp kar te aropamp karan kámákár akwap námpon. Am kar Kwaro farákápra sénámp te mao náráp Tárápao tére námpan nomwan sénámpon. ✧ ¹⁰ Arop Kwaromp Tárápan mér námp te, waeman am Kwaro farákápnámp kar sámpeanánko, maomp ninik mek yak konámpon. Aeno arop Kwarén mér mo námp te, Kwar námokuráp Tárápao térenámp kar kare

✧ 4:19: 1 Jo 4:10 ✧ 4:21: Mt 5:44-45; Mk 12:29-31 ✧ 5:3: Mt 11:30; Jo 14:15,23-24 ✧ 5:4: Jo 16:33 ✧ 5:5: Ro 8:37 ✧ 5:6: Jo 1:29-34 ✧ 5:7: Jo 15:26 ✧ 5:9: Jo 5:32-37; 8:18

farákáp námpan kor mér mo námpon. Am tak námp támao mér naenámp kwe-sinámpara, am arop te ‘Kwar te kwekár sér i konámp arop’rá sénámp niampon. ✧ ¹¹ Mámá kare kar kar Kwaro farákáp námp te ará: Kwaro nomwan yiki yakáp mwanámp sámp námpon. Am yiki yak fi te Kwaromp Tárápamp pourouk yak námpon. ¹² Arop Kwaromp Tárápént saráp koumpá yakáp nap te, waeman am yiki yak sámp námpono. Aeno arop Kwaromp Tárápént koumpá yakáp mo nap te, am yiki yak te mono. ✧

Nomo te wae yiki yak sámp námprá mér mwanámp kar

¹³ Yumo Kwaromp Táráp Jisasén mérap te, yumo wae yiki yak kwapwe sámp nap, am fwapia mér mwanapria, yumwan má kar kumwia kérép nampono.

✧ ¹⁴ Kwaro nomwan yaewour naeria warákár námpara, nomo apáp mono, maomp wonae fik tukupria, mao waeman námoku sánk naeria nánapnámp ninik mek sénánko te, tá fwap nomp kar wa naerámpon. ✧ ¹⁵ Nomo wae mér námpon: Nomo man kar toropwap námp te, mao wae wawi konámpon. Ae konámpara, nomo am táman wae méria, nomo man ‘Ankwap ankank sápaé’ ria sénámp te, nomo am ankank te wae sámp konámp mér námpon.

¹⁶ Aropao náráp ankwapyaenápen nke nánko, maomp waemp fwap warko Kwaromp wonae fik korop naenámpao, kwatae ninik fek akwap nánko te, Kwarén sénánko, Kwaro am aropan yiki yak naenámp sánk naenámp. Ono te am sumpwi pap mo i konámp pourouráp kwatae ninikan sénampono. Arop ankwap maomp waemp warko Kwaromp wonae fik akwap naenámp pourou monámp kwatae ninik nánko te, ono yumwan ‘Kwarén “Maomp kwatae ninik sámp-sirae”rá sér kip’rá sér mono. ✧ ¹⁷ Ponankor ninik yae-párak mo námp te, am te kwatae ninikono. Aenámpan maok, ankwap pourouráp kwatae niniki tenánko, fwap Kwaro sámp-sir konámpani námp te, maomp waemp fwap Kwaromp wonae fik yak naenámp.

¹⁸ Nomo wae mér námpon: Arop ponankor Kwaromp tárápu yakáp nap te, warko kwatae ninik i konap ninikaok saráp yakáp mo i konapon. Waeman Kwaromp tárápao man taokeyak námpara, Satan te am aropamp pourouk yae pap mono. ✧

¹⁹ Satan te mámá apár poukeyak nánko, ponankor maomp yae ankore mek yakáp napo, nomo te mwar Kwaromp tárápu yakáp námp te, nomo wae mér námpon.

²⁰ Nomo wae mérámpon: Kwaromp Táráp waeman ék námpara, mao nomwan ninik sámp nánko, nomo fwap Kwar kare méria waeman Kwar kare ntia maomp Táráp Jisas Kraisént yakáp námpon. Am Kwar te karenono. Tá mao te yiki yaká yak fi kor támaono. ✧

²¹ Onomp tárápu, ankwap ankankao yiráp kwar niamp yak naeane. Ankár younkwe sánk kipo. ✧

Jon Anánkan Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Mámá pas te Jono warko ankwap por kumwimpon. Mao náráp e érik sér mono, párák ‘Sios taokeyak konámp arop’rá sénámpon.

Mao te koumteouráp aropan ‘Yumo fwapia ankwap aropan warákár kip’rá farákáp. Aeria ‘Kwekár kar sér i konap arop te Kwaromp Kar sámpá yampourou napon. Aenapara, yumo am fwapia yérék kor kip’rá sénámpon.

¹ Yupu * o! Ono sios taokeyak konampao, Kwaro amwan náráponoria nánkáráp námpantá, amo ntiaka waráp tárápuampor † mént má pas má kumwi nampon. Ono waeman kare kar yumwan warákár kare nampon. Tá ono saráp warákár mono. Kwaromp kar kare ménap arop fárákapao kor yumwan warákár kare napon. ² Am Kwaromp kar kare te nomont yakria, ankár yaká yak naenámpara, am fek táman yino yumwan warákára wae námpon. ³ Ono ninik namp te, Naropwar Kwar ntiaka maomp Táráp Jisas Kraiso nomwan kare kar ninik ntiaka nouroupnámp ninik fek aropompria námokuráp ninik fek yonkwae porokwe ti-sáp kiponoria nampono.

Nomo nonopok nounouroup i konap ninikaok mwanámp kar

⁴ Ono waráp tárápu ankwapmwaek Naropwar Kwaro nomwan ampao-kenkrá sérinámp kare kar karwaok tukup naprá sénap wawiaka warákár kare nampon. ⁵ Yupu o! Ono amwan arakrá sér rae: Onomp ninik te nomo ankár nomp ankwapyaenápént nonopok nounouroup mwanámpan ampaokamporia sér rae. Mámáte apae oukoumwan wourékam loan amwan sénampanápe. Wae manénkir sámpámp lo kar táman sénampon. ⁶ Nonopok nounouroup i konámp ninik te ará: Nomo ankár Kwaromp lo karaok paokop mwanámp. Wokwaek kar yumo má lo kar wawiap te arakrá sénámpon: Yumo ankár yiráp ankwapyaenápént nonopok nounouroup mwanap ninikaok saráp paokop kipo.

Nomo Kraisomp karan kárakáre fek sámp-fákeyakáp mwanámp kar

⁷ Wawenke! Nomwan poupwekáp mwarianap kápae kare arop apárok má paokop napon. Am fárákap te, Jisas Kraiso te arop kare arákára námponorá mér mo napon. Taknap arop te poupwekápria Kraisen yopornap aropono. ⁸ Aenapara, yumo te ankár fwapia mér kipo: Yumo takrá am kwekár kar waria Kwaromp kwapwe kare ankank nopok sámp mwanámpria térea wae nap pwar mwanape. Yumo ankár kárakáre fek fokopeyakria maok, fwap ponankor ankank sámp mwanapon. ⁹ Aeno arop ankwap Kraisomp kar kárakáre fek niki-sámp moria am pwarará ankwap kar fek akwap nángo te, Kwar te mént yak mono. Aeno arop ankwap Kraisomp kar kárakáre fek niki-sámp nángo te, Naropwar Kwar ntiaka Táráp Jisas te am aropént yak nenepón. ¹⁰ Táte arop ankwap yumonapok koropea Kraiso sénámp kar pwarará ankwap karan yumwan farákáp naerianánko te, ‘Gude’rá sériaka, yiráp nap mek warámpá tukup kwapon. ✧ ¹¹ Am taknámp aropan ‘Gude’rá sénámp arop te am kwatae tére táman yaewournámp aropono. ✧

Ankwap kar kánanke

* **1:1:** ‘Yupu’rá sénámp te siosén sénámpon. † **1:1:** ‘Waráp tárápu’rá sénámp te, am sios mek yakápnap koumteouráp aropan sénámpon. ✧ **1:10:** Mt 10:13-14; Ro 16:17 ✧ **1:11:** 1 Ti 5:22

¹² Ono yiráp por kápae kare kar sénanampan maok, warko pepa fek te wampwenoria pwararae. Nánkár onoku yumwan koropá nkeaka nomoku éénki tankáprá warákárrá kar sérar mwanámpon.

¹³ Kwaro nárápria nánkárápnámp waráp naenápomp † tárápuraó amwan ‘Gude’rá sénaponó.

---

† **1:13:** ‘Naenáp’rá sénámp te, Jon yaknámp siosao yaewour napo, forokarinap siosén sénámpon.

Jon Yininkan Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jono náráp nouroup Gaiusompór máná pas má kumwia sámp-kérépámpon. Mao te námokuráp e érik sér mono, párák ‘Sios taokeyak konámp arop’rá sénámpon. Gaius te ankwap Kristen fárákapan yaewour i konámpantá, man warákár konámpon. Tá mao Gaiusén ankwap kar sérrá, “Amo ankár Diotrefesomp kwatae ninik fwapia mérampo’rá sénámpon.

¹ Onomp nánae Gaius e! Ono sios taokeyak konampao má pas má kumwiaka amonapok kérép rae. Ono waeman kare kar amwan warákár kare nampon.

² Onomp nouroup kwapwe e! Ono wae mér nampon: Waráp waemp te waeman kwapwe kare yak námpara, amo nkwakwe make tére nap ponankor kwapwe kare nángo, amokuráp pourou kareao kor yae-párák yakanoria nampon. ³ Wokwaek arop ankwap fárakapao koropea onan nkea, ‘Amo te Kwaromp kar kareaok saráp yarak i konapono’rá sénapo, ono am kar wawia warákára wae nampon. Kare karonó, ono wae mér nampon: Amo te kare kar karaok saráp yarak i konapon. ⁴ Onomp tárápuaó Kwaromp kar wawiaka mántwaok paokop napan, ono am kar wanamp ke fek te warákár tokwae konampono. Máná warákár tokwae te, ankwap ankankan warákár konampan kámákár akwap námpón. ✧

Gaiuso kwapwe kare térenámp kar

⁵ Onomp nouroup kwapwe e! Amo waráp ankwapyaenápén yaewourrá tére nap te, yae-párák kare tére napon. Tá amo panekamp ankwapyaé fárakapan kor takrá yaewour napon. ✧ ⁶ Am mekamp arop ankwap fárakapao koropea mapekamp sios mekamp koumteouráp aropan waráp nourouprá yaewour i konap ninikan sénapono. Amo fwap Kwaromp ninikaok nap kwamp te, am arop paneknámp Kwaromp kar koropá farákápea tukup napo te mwaeak mank, am fárakapan fir yaewour nap, am te kwapwe karenono. ✧ ⁷ Am te apaeria, am arop Jisasomp kar farákáprá paokop nap fek te, Kwarén mér monap arop fárakapamp yaekamp ankank sámp mo i konapono. ✧ ⁸ Nomo Kwaromp kar farákáprá paokopnap arop fákáreran yaewour námp te kare kar karan térenap yaewourrá énéngi tére námpón. ✧

Diotrefes ntia Demitrius

⁹ Ono kar ankwap wae yiráp siosompór kumwi nampan maok, Diotrefeso yiráp am sios námoku taokeyak naeri námp kwamp, námokuráp ninikaokria yinomp kar wa mo námpono. ✧ ¹⁰ Aenámpantá nángár ono yumonapok korop namp kwamp te, mao kwatae tére námp am érik farákáp nanampon. Mao yinan nkwakwe make kar kwatae sérarrá yarak námpono. Am táman saráp mono. Arop Kwaromp kar farákáp mwaria korop napo, náráp nap mek éréképá akwap mo, tá arop ankwap fárakapao námokuráp nap mek éréképá tukup mwaria napo kor, monoriaka tárakwampriaka waráp sios mek youmpantá yéréperá kérép i konámpono.

¹¹ Onomp nouroup kwapwe e! Amo te takeniamp kwatae ninikaok yáraki kwapono. Amo ankár kwapwe kare ninikaok saráp yarakampo. Arop kwapwe

✧ **1:4:** 1 Ko 4:14-15 ✧ **1:5:** Ro 12:13 ✧ **1:6:** Ap 15:3 ✧ **1:7:** Ap 20:33,35 ✧ **1:8:** Hi 13:2
✧ **1:9:** Mt 20:27

kare ninik fek yarak námp te, mao te Kwaromp aropono. Aeno arop kwatae ninik fek yarak námp te, mao te oukoumwan Kwarén nke moria námpon.

¹² Arop ponankor te Demitriusomp ninikan érik farákáprá sér i konapon. Tá Kwaromp kare kar karao kor maomp kwapwe kare ninik érik sénámpon. Tá ono kor maomp kwapwe kare ninikan érik farákarrá sénamp te, ono waeman kare kar sénamp yumo wae mérapono.

Ankwap kar kánanke

¹³ Ono amwan kápae kare kar sénaeria nampan maok, wampweria pepa fek kumwi mo nampon. ¹⁴ Onomp ninik te, ono kareao koupour amonapok koropeaka nomo énénkér tankrá kar sénenempon.

¹⁵ Waráp ninik te sánánkar porokwe fek yak kuno. Waráp nouroup fárakapao amwan 'Gude'rá sénapon. Amo kor onomp 'Gude'rá sénamp kar má onomp nouroup arop fárakapan sérarampo.

Jut Kumwimp Pas Mekia Akwapnámp Kar

Jut te Jisasomp nánae ankwap. Jisas pok tenánko, 40 a, 50 yopwar ni-amp arake fek mao máma pas má kumwimp te kápae kare sios mekamp kounteouráp arop fárakapao fwapia kárakáre fek yakáprá am Kwarén mér nap fwapia taokeyakáp mwanapria nimpon. Aeria mao ‘Yumo kwekár kar sérarnap arop fárakapamp kar wawi kwapono’rá sénámpon.

¹ Kwaro wumwirinámp arop fárakap e! Ono Jut, Jisas Kraisonsomp tére kon-amp arop, Jemsomp nánaerao, yiráp por má pas kumwi nampon. Naropwar Kwaro yumwan nouroup kare nánko, Jisas Kraiss námoku yumwan taokeyak konámpon. ² Onomp ninik te, Kwaro yumwan yaewour nánko, maomp aropomp ninik ntia yonkwae porokwe ninik, tá ankwapyaenápent nonopok nounouroup i konap ninik, yiráp ninik mek top-pwarámpá yakanoria nampon.

Kwekár tisa

³ Ononamp fárakap, ono manénkir Kwaro nomwan ponankor warko éréképnámp karan kumwi nae nampao, pwarará ono ankár ankwap kumwi namp máte aránon: Yumwan arop ankwapao youwén táman, Kwarén mérnappwarenkria wouroumpnap kar te yumo ankár am kar far-pwar kipo. Kwaro náráp firáp arop nomwan mérenkria ankárank por sápp námp wae támao ara, yumo fwapia am mér taokeyakáp kipo. ⁴ Am te arakono: Kwaro ninik námpaok monap arop ankwap fárakap kánánkámp sios mek korop napon. Am fárakapao kokopor ninikaok paokopria arakrá kwekárá sér, “Nomo te Kristen ara, fwap námokunámp ninikaok paokop nánko, Kwar te aropomp tokwae námpara, nomwan kot mono.” Takrá sénapp arop nomwan taokeyak konámp Jisas Kraiss Tokwae Karan younkwe mwaek sitea paokop napon. Kwaromp Buk fekamp karao manénkir séri námp te, ‘Kwaro kotianánko, touwe tokwae sámp mwanap’ ri námpon. ✧

⁵ Kwar Tokwaerao Israel firan apár Isip mekamp éréképea ankwap mek akwapámpan maok, am mekamp arop ankwap fákáre man mér mo napo, nkwakwe make touwe nénkánko, am fek faokarapon. Yumo amimp kar wae mér napan maok, yumwan ‘Warko ninik kip’rá sénampono. ✧ ⁶ Wokwae kar te ensel ankwap fákáreao kor námokuráp tére mwanap furu mek yakáp moria, Kwaro sánknámp némp kwapwe pwararapono. Aeapantá maok, Kwaro am fárakapan sen fek fápákampia kák tenánko, kirikip támáre mek yakápria Kwaro kot naenámp yae tokwae táman yépékrá yakáp napon. Aenapan onomp ninik te, yumo am táman ninikenkria nampono. ✧ ⁷ Tá Sodom ntia Gomora mek taun wonae fik am fekmwaek yakápp aropao kor am ensel fákáreaoiapnámp taknámp kokoporrá paokopria maok, nkwakwe make sokororá kokopor mént takrá paokopapantá maok, Kwaro am fek táman yaomwi ankár yurunki yaknámp mek fápákamánkia épér i tenámpon. Am takimp kar nomwan érik sénámp te nomwan kor ‘Am takiap ninikaok paokopi kwapono’ ria sénámpon.

⁸ Aeno oukoumwan yumo ou mek yakápp aropao kor nkwakwe make ankank yémén nke ko pwarará, am támao ninik nénk nánko, námokuráp pourouan kwatae papria maok, nomp Kwar Tokwaeramp kar ták-sirirá paokoprá, yámar mek yakápp aropao kor wouroump napon. ⁹ Manénkir

✧ **1:4:** Ro 6:15; 2 Jo 9-10 ✧ **1:5:** Nam 14:32-35; 1 Ko 10:5-10 ✧ **1:6:** Stt 19:1-10,15-16,24-25; 2 Pi 2:6-9

ensel tokwae Maikelo kor, Mosesomp yákáre te wa sámp kunoria Satanént nonopok kar yorowaria maok, Maikel te Satanén nopok wouroump-sér mono. Mao sérrá, ‘Nánkár Kwar Tokwae námoku amwan touwe sánk naenámpón.’ ✧ ¹⁰ Aeno am yumont yakápnáp tisa kwatae te mao fi kor mér monap ponankor ankankan wouroump kar sérar napon. Am fárákap te yao pwae mekamp fírao ninik kour sámp moitea, námokuráp ninik fek paokop nap niamp napara, am taknap ninik támao am fárákapán kwatae pap námpon. Am fárákap te koupoutáráp nape! ¹¹ Am fárákap te Kenomp ninik fek paokop napon. Ankwap te Balamoi námpnámp taknámp, mani sámp mwanap mwae kupan saráp ninikrá paokopria, Kora Kwaromp kar ták-sírírá yárákimpnámp taknámpria am fek sumpwi mwarea napon. ✧

¹² Yumo nounouroup i konap fir kékérourá fánáp ke fek, am kwekár tisa fárákap te am fek koropriaka am fi ninik moria námoku saráp ninikria am fir mwar fára waeria maok, pwarápae mo i konapon. Am taknap fárákap te yiráp koupoukournap ninikan oumi pap napon. Am fárákap te warákam korop naeria támáre námpan ouwi koropria mankár-sakwap konámp niamp taknámpi yakáp napon. Tá ankwap te, ankankoroao tanknámp ke fek tank mo námp niamp. Tá ankwap te, am aopwe koran ouwirao tuk-sínánko, fi mokor-tankria yonkwae konámp niamp napon. ✧ ¹³ Am fárákapamp ninik te éntenk tokwae ékria kápae kare yao tiri ént you woupwi mek tirá fémpér nánko, am yao tiri ntiaka aroponk fokopa wae konámp niamp napon. Tá ankwap te térme ankwap Kwaro pátenámp mwae kup yak nánko, námokuráp ninik fek paokop nap niamp napara, Kwaro am fárákapao nopok touwe kwatae sámpá yakápi-yakáp mwanap kirikip tokwae nánapi pwate námpon.

Am arop fárákap touwe sámp mwanap kar

¹⁴ Adam feknámpia tokwampok kear akwapeanánko, fákánerao Inok profet téreria am fárákapamp ninikan farákáprá arakrá sér: “Yumo nkenke! Kwar Tokwae náráp kápae kare fopwakwap ensel fákárerént ék námpon. ¹⁵ Kwar Tokwae te apárokamp arop fárákapán kotriaka, náráp ninikaok paokop mo, kwatae ninik fek saráp yakria, man nkwakwe make kwatae kar sérrá paokopria, man younkwe sitea paokop i konap arop fákáreran ponankor kotia touwe tokwae nénk naenámpón. Aenánko maok, námoku am takrá paokopi nap fekamp touwe tokwae sámp nap ninik mwanapon.” ¹⁶ Am arop fárákapao apae-apae tére nap te, kwatae yak námpan énounkouprá ‘Kwatae nap’rá sérraria, ankwap ankankan warákár mo i konapon. Aeria námokunap ninikan saráp kikiank napon. Am fárákap te námokuráp eran sakaprá warákár-sér i konapon. Tá arop ankwap fárákapamp ankankan ti mwar ritea kar porokwerá kákámánkar i konapon.

Yumo mér kárákáre fek yakáp kip’rá sénámp kar

¹⁷ Ononamp fárákap, yumo te nomp Jisas Kraís Tokwae Karamp aposel fákárerao farákápap kar táman warko ninik kip. ¹⁸ Am fárákap te yumwan arakrá sériapon, “Nánkár yae pwarnámp ke korop námp fek arop ankwap fárákap Kwaro i konámp ninikan wouroumprá, man younkwe sirarrá námokuráp ninik kwatae fek kikiankrá paokop mwanape.” ✧ ¹⁹ Am taknap arop fárákap sios fákáreamp ninik sámpá yampourou napo, ankárankamp pourouráp ninik fek yakáp mo i konapon. Apárokamp aropamp ninikaok saráp paokop napara, am fárákap te Yiki Kor Spirit morápono.

✧ **1:9:** Lo 34:6; Dan 10:13; Yé 12:7-8 ✧ **1:11:** Stt 4:8; Nam 16:1-3,16,19-21,25-33; 31:15-16; 2 Pi 2:15-16; 1 Jo 3:12; Yé 2:14 ✧ **1:12:** 1 Ko 11:20-22; 2 Pi 2:13 ✧ **1:18:** 1 Ti 4:1; 2 Ti 3:1-2

²⁰ Aeno ononamp fákáre, yumo ankár kápae kare por yumokuráp ninik kárákáre fek yakápria, yiráp Jisasén mér nap am te yiki kare ara, fwapia sámp-fákeyakápria maok, Yiki Kor Spiritamp kárákáre fek Kwarén kar toropwap kip.

²¹ Kwaro yumwan warákár kare námpara, yumo ankár maomp wonae fik kar yakápria, maomp warákárnámp ninik numwar yumwan oupouroupea yaká yakanoria yénképá yakáp kip. Aeria maok, nomp Jisas Kraís Tokwae Karao yumwan aropompria yiki yaká yakáp mwanámp ti-sáp naenámpan yépékrá yakáp kipo. ✧

²² Yumo te arop ankwap fárákapan Kwarén mér nap fwapi kárákáre mo napan yonkwae touwe kip. ²³ Arop ankwap fárákap te wae yaomwi mek piká yakáp nap niampnám, koupour kar yae topwe fek éréprá kák kipo. Arop ankwap fárákapao ankár kwatae kare ninikaok saráp tukupnap aropan aropomp kipo. Aeno am fárákapan yaewour mwaria nap kwamp te, maonap kwatae ankank yumwan korokwapantáno, mér fek kipo. ✧

Kwarén 'Aesio'rá sér mwanap kar

²⁴ Kwar te yumwan fwap taokeyak námpara, yumo te sikiríp mono. Mao te wae yumwan yiki kukarrá kák námpara, mao námokuráp wae kwapwe yaknám némpouk éréképá pokeanáko, yumo kwatae niniki nap yak mono. Yumo ankár warákár tokwae kwapwe mwanapon. ²⁵ Am Kwar ankárank támao nomp Jisas Kraís Tokwae Karao tére námp fek, nomwan warko érékép námpara, nomo ankár maomp e ankárankan saráp sakap mwaro. Mao támao kárákáreráp wae tokwae fek yakria, nomp King Tokwae yakrá, kápae kare ankank te mao ponankor taokeyak námpon. Kwaromp am ankank te wokwaek kar ankank yoro mo fek kor taki yak, tá oukoumwan kor taki yak, tá nánkár wakmwaek kor taki yaká yak naenámpon. Am te kare tak námpono. ✧

Kraiso Jonén Wakmwaek Korop naenámp Ankank Érik Yéknépámp Kar Mekia Akwapnámp Kar

Jisas pok tenánko, 60 a, 65 yopwar niamp arake fek, mao éréképa yarakimp arop Jono apár amor ke Patmos mek kalabusi yak nánko, Kwaro man ninik tokwaeráp yém yéknép.

Am yém te Kwaro kápae kare ankank wakmwaek korop naenámpan yéknép námpon. Am ke fek te, Kwarén mér monap arop fárakapao Kristen fákáreran touwe kwatae nénk napantá, am fárakapamp méran kárakáre sánkria, Jono mámá buk kumwi námpon.

Mámá buk fek te wakmwaek korop naenámp ankankan sénámp kápae kare wounáp kar am mek yak námpon. Wounáp kar fi kor te aránon: Jisas Kraiso te tokwae karara, maomp yae kor fek Kwaro kápae kare yopor arop apárok tirá néria, Satanén kor apárok anámpá pap naenámpon. Tá Jisas am takia pwar nánko, Kwaro kourouráp arop kárakáre fek foukouri yakápi napan éréképeanáko, wourékam nempouk yae-párak kare yakáp mwanapan sénámpon.

¹ Mámá buk fek yaknámp kar te wokwaek mek wouroumpeyakámpan Jisas Kraiso érik farákáp námpono. Kwaro am kar Jisas Kraisen mao náráp tére aropan, ankank koupour érik farákárano yéknépaeria sánk námpon. Mao Kwaromp tére arop Jon ononampok náráp ensel sámp-kérép nánko, mao te onan am ankank táman yéknépria sénámpon. ² Ono am ankank wae nkea nampan am Kwaromp kar Jisas Kraiso yéknép námp táman érik farákáp nampon. Mámá kar te kare karonó.

³ Arop mámá Kwaromp ankank wakmwaek korop naenámpan sénámp kar nkea farákáp konap, tá arop mámá profet kar wawi konap, tá arop mámá kumwi tenámpaok i konap, am arop fárakap ponankoran Kwaro ourour sánk naenámpon. Am te apae riteanápe, am ankank korop naerianámp ke te oukoumwan Kwaro wae séri námpara, mao ankár tak naenámpon.

Jono fákánek sios mek kar kumwirá néknámp kar

⁴ Ono Jon ono mámá kar kukumwia provins Esia mek kamp fákánek sios mek yakápnap kourouráp arop, yumonapok tirá kérép rae. Onomp ninik te, Kwar oukoumwan yak námp, tá wokwaek kar yakámp, tá nánkár wakmwaek kor yaká yak naenámp, mao fwap námokuráp ninik fek yumwan ninikia yae-wourria yonkwae porokwe nénkatoria nampon. Tá Kwaromp tére mwaria nánapnap fákánek spiritaó Kwaromp sia king éntér mwaek yakáp i konap, mao yumwan takanáponoria nampon. ⁵ Tá Jisas Kraiso te Kwaromp kar ponankor yae-párak farákáp konámp aropono. Mao te manéknir sumpwia fárámpea, mao apárokamp king fárakapamp Tokwae Kar yak námpon. Onomp ninik te am yininkaopwe támao yumwan ninikria yonkwae porokwe nénk mwanapon. ⁶ Aeriaka mao nomwan maomp Naropwar Kwaromp pris tére mwanámp káká pwar nánko, Kwar námoku te nomp King yak námpon. Maomp e tokwae, tá kárakáre tokwae te ankár yaká yak konámponó. Am te kareno! ✧

⁷ Yumo nkenk! Mao te kourour mekia ék nánko, arop ponankor fwap mao námokuráp yi kare fek nke mwarea napon. Arop ponankor man oump fek faropap, tá nil fek pukupap, mao kuri nke mwanapon. Tá apárokamp

✧ **1:6:** Kl 1:17-18; 1 Pi 2:9; 1 Jo 1:7; Yé 4:5; 17:14; 20:6

kápae kare fi arop maniap táman ninikia, apae maorianria yonkwae touweria éménka wae mwarea napon. Ye! Am te waeman kare kar tak mwanapon. ✧

⁸ Kwar Tokwae Kar kárakáre tokwaerápao arakrá sénámpon: “Ono manénkir kar yak, tá wakmwaek kar yak nampon.” Am Kwar támao oukoumwan yak, wokwaek kar yak, tá nánkár wakmwaek kor yaká yak naenámpon.

Jono Kraisén nkenámp kar

⁹ Ono Jon ono te yiráp ankwapnápono. Nomo énéni Jisasomp aropono. Nomo énéni nomwan sápnep touwe sámp konámpon. Nomo énéni Kwaro taokeyak konámp fi mek yakáp námpono. Tá nomo ponankor touwe sámpea kárakáre fek fokopeyakáp i konámpono. Ono Kwaromp kar farákápría, tá ono Jisasén mér namp farákáp nampono. Aenanko, am fek táman onan fákapea santukupea solwara aokokwampianángo, yaknám apár amor ke kánanke Patmos mek páte napo yak nampon. ¹⁰ Jisas Tokwae Karamp yae Sande fek, Yiki Kor Spirit onan oupouroup nángo, am fek táman onomp younkwe mwaek arop kar niamp tékén wumwi nángo maok, am te wur kar niamp. ✧

¹¹ Aenánko am karao sérrá, “Ponankor ankank amo nke nap te, amo ankár buk fek kumwia fákánek sios mek tirá kérépampo. Amo Éfesus mekamp sios mek, tá Smerna mekamp sios mek, tá Pergamum mekamp sios mek, tá Taiataira mekamp sios mek, tá Sardis mekamp sios mek, tá Filadelfia mekamp sios mek, tá Leodisia mekamp sios mek arakrá tirá kérépampo.”

¹² Tak nángo, ono am onan kar sénámpon aropan nke naeria sámp-arákár. Ono sámp-arákarea nke nanko, fákánek lam gol tankáp. ¹³ Tá ono nke nanko, arop ankárankamp am lam ou mek yak. Am arop te Aropamp Táráp niamp. Mao te waempyam tokwaeri * yirimp tenánko, pikia pu kor yarápae fek tank nángo, am waempyam fek tapek parák gol † yumuntuk yirimp tenánko yak.

¹⁴ Maomp me pwae te sipsip pwae niamp wupwi ‡ kor kareria, tá koumwe wupwi niamp arake. Tá maomp yi te yaomwi yurunk niamp. § ¹⁵ Maomp pu kor te yaomwi tokwae mek yankapramp bras * waentar niamp. Tá ono maomp kar wa nanko te, ént tokwaerao souroukoup námp niamp. ¹⁶ Mao te fákánek térme yae-párak mwaek tia fákeyak, tá bainat énénkér mwaek wirápa waenámp maomp táp mek yakámp érik akár koropá yak. Maomp yimetáp te yámarao kárakáre fek tákapa waenámp niampono. ✧

¹⁷ Aenánko, ono man nkea mao pu páte yak námp fek wonae fik piká párakapea wae arop sumpwi konámp niampi yak. Aenampan maok, mao náráp yae-párak mwaek yae onomp pourouk papria sérrá, “Amo te apápi kwápono. Ono manénkir kar yakamp, ono wakmwaek kar kor yak nampon.

¹⁸ Tá ono yiki yak konampono. Wokwaek ono wae sumpwiampan maok, amo nkeae. Oukoumwan te ono yiki yaká yak nampon. Tá ono sumpwi mwanap ménkiamp ki, tá sumpwi aropamp némpoukamp ki te ono fákeyak nampon. ¹⁹ Aenampara, amo ankár máná ankank oukoumwan yak námp nke nap, tá wakmwaek korop naenámp ankank nkeria kor kumwiampo.

✧ **1:7:** Mt 24:30; Jo 19:34,37; Ap 1:11 ✧ **1:10:** Jo 20:1,19,26 * **1:13:** ‘Waempyam tokwaeri’ ran ninik mwanámp te, pris tokwae, tá profet, tá king, arake pourouráp arop tokwaerao yirimp konapan Jisaso kuri takeniamp arop tokwae yak námpan yéknéprá yirimp námpon. † **1:13:** ‘Gol’ te kingomp e tokwaeran wounáprá Kwaromp waentar kwapweran yéknép námpon. ‡ **1:14:** ‘Me pwae wupwi’ te ‘Yak sorokwap kor aropamp me korokamp wupwi pwae niamp’rá sénámpon. § **1:14:** ‘Yi yaomwi yurunk niamp’rá sénámpon te, Jisasomp yi te sios mek kápae kare ankank ponankor nkeria, ankákáranck aropamp kwatae ninikan kor nkea yopor námpan yéknép námpon. * **1:15:** ‘Yaomwi tokwae mek yankapramp bras’ te Kwaro kwatae ninikráp koumteouráp aropan kot naenámp kárakáre tokwaeran yéknép námpon. ✧ **1:16:** Hi 4:12; Yé 19:15,21

²⁰ Amo wae mámá fákánek térme onomp yae-párak mwaek yak nánko nke naponon. Tá mámá fákánek lam gol nke naponon. Am te kar mek yak námponon. Tá am fi te ará: Am fákánek térme te fákánek siosomp ensel fákáre, tá fákánek lam te am fákánek siosonon.”

2

Efesus mekamp siosnámпок sámp-kérépámp kar

¹ Am arop warko ankwap kar arakrá sér, “Amo ankár Efesus mekamp sios fákáreramp enselén kar ankwap kumwia sámp-kérépampo. Am kar te ará: ‘Ono te onomp yae-párak mwaek yae te térme fákánek tí-sámp yak, tá fákánek lam gol ou mek yarak i konampao, ono amwan mámá kar sámp-kérép rae:

² Amo ponankor apae-apaenap ninik, tá waráp tere tokwae nap, tá amo kárakáre fek fokopeyaknap ninik te am te ono wae méri yak nampon. Tá amo kwatae niniknap aropan warákár mo kare napan kor wae mér nampon. Am arop fárakap amwan arakrá sér, “Yino kuri aposelonon.” Aenapan maok, mao te aposel monon. Amo wae am fárakapamp kar youroukoupia am fárakapamp kwekárnap ninik nkea wae mér naponon. ✧ ³ Arop fárakap te amo onomp e sámp-fákeyak napan nkea, am fek amwan touwe kwatae nénk napon. Aenapo amo am táman kokwae mo, am touwe sámpea kárakáre fek fokopeyak konaponon. Am te ono wae mér nampon.

⁴ Aeno ono amwan kar arakrá sénae rae: Wokwae amo wourékam mérap ke fek te, amo onan warákár kariapan maok, oukoumwan te mo naponon.

⁵ Wokwae te amo kwapwe kare ninikiapan maok, oukoumwan te am ninik am pwate naponon. Aenapara, amo ankár wokwae kiap táman warko ninikia, oukoumwan kor kwatae ninik pwararea am kwapwe kare ninik fek akwapampo. Táte amo tak moria kwatae ninik younkwek sir mo napo te, ono amonapok koropea waráp lam warko pwarokwap nanae. ✧ ⁶ Aeno amo oukoumwan fákeyaknap yae-párak ninik te Nikolasomp firaonap kwatae ninik monoria yopor i konap te, am te kwapwe karenonon. Ono kuri monoria yopor i konamponon.

⁷ Ae konampara, arop waeman woupwirápara, mámá Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámпок kar má fwapia wa kuno. Táte arop yorowar kwe-pwarari námп te, ono fwap ‘Takaerá sénanko, arop yiki yak sánk konámп yaoamp ki fwap sámpea fánaenamponon. Am yao te yámar mek Kwaromp yopwar mek yak námponon.’” ✧

Smerna mekamp siosén sámp-kérépámp kar

⁸ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár Smerna mekamp siosomp enselén kar ankwap kumwia sámp-kérépampo. Am kar te ará: ‘Ono manénkír kar yak, tá wakmwaek kar yak namp aroponon. Ono wokwae wae sumpwiampan maok, oukoumwan te yiki yak nampao, ono amwan mámá kar sámp-kérép rae.

⁹ Amwan touwe korop námп, tá amo ankank moráp arop yak nap te ono wae méramponon. Aenampan maok, ono nke namp te, waráp waemp te Kwaromp ankank kápae kareráp námponon. Amwan Juda ankwap fárakapao wouroump sénap te ono wae mér namponon. Am arop fárakapao sérrá, “Yino te Juda fi mekamp”rá sénapao maok, mao te Juda fi kare monon, Satanomp arop fi kare támaonon. ✧ ¹⁰ Nánkár wakmwaek tae morok yumwan touwe sánk mwanapan maok, yumo táman apápi kwaponon. Yumo wawenk! Satano yumwan poupwekápria yumo yiráp méran mokop nap nke nae ritea arop

ankwap fárakap tia fápákamánk naerámpon. Aenánko, yumo touwe sámprá tukupea fére-sámpramp yae * fek mwanapon. Aeno amo ankár Kwarén mér nap kárakáre fek sámpá yakrá akwapea amwan sámp-wouroumpnap ke fek napo kor, fwapon. Ono amwan foporakorria manénkir kámákár akwap námpo sámp konámp ankank niamp yiki yak sánk nanampono. ✧

¹¹ Aenanampara, arop te waeman woupwirápara, ankár Yiki Kor Spiritao sios fákáreran fárákápnámp kar mámara fwapia wa kuno. Táte aropao yorowar kwe-pwarari námp te anánk sumpwirao man sámp mo kareno.’ ” ✧

Pergamum mekamp siosén sámp-kérépámp kar

¹² Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár Pergamum mek yaknámp siosomp enselén kar ankwapmwaek kumwia sánkampo. Am kar te ará: ‘Ono te bainat tokwaeri énénekér mwaek wiráp kare námp sámp-fákeyak nampao, amwan mámara kar sámp-kérép rae: ✧

¹³ Ono waráp némp te wae mér nampon. Am némpouk Satano king yoroi yak námpono. Aeno amo onont kárakáre fek yakria, waráp mér nap mek wouroump mo i konapono. Wokwaek am arop Antipas onomp kar fárakáp konámp arop mao te amont yakria, onomp karwaok karrá tére nángo, yiráp Satano poukeyak námp am némpouk am fek am arop fárakapao man sámp-wouroumpapono. Aeapan maok, amo am fek onan mér nap pwar moiapono.

¹⁴ Aeno ono amwan kar ankwapmwaek sénae rae: Amont arop ankwap fárakap Pergamum mek kwatae profet Balamomp ninikan sámpea kárakáre napon. Am te ará: Mao wokwaek ankwap fi mekamp king Balakén Israel fi mekamp aropan kwekárá kwatae ninik fek tukup mwanap yékn naenámpria yéknképeanánko, am Israel fi ponankor taki napon. Am te ará: Balak Israel firan, kwekár Kwarén ofainap nape fépérria, tá kokopor ninikaok tukupenkrá kwekárimpono. ✧

¹⁵ Tá taknámp arop ankwap fárakap amont yakáp nap am fárakap te Nikolasomp firápamp kar sámpea mántwaok paokop napon.

¹⁶ Aenapara, amo ankár kwatae ninik younkwek pwarampo. Táte amo tak mo napo te, kánanke kwarok ke fek amonapok koroepa ono amont onomp táp mek yaknámp bainat fek yorowar nanae. ✧

¹⁷ Aeno arop te waeman woupwirápara, Yiki Kor Spiritao sios fákáreran fárákápnámp kar mámara fwapi wa kuno. Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, ono man yámar mekamp fir ankwapmwaek mek yak námp nékn nanampon. Tá ono man woupwi kor yumwi sánk nanampon. Am yumwi te ono e wourékam am fek kumwi tenanko, arop ankwap am e mér mono. Arop yumwi sámp námp mao saráp mér naenámpno.’ ” ✧

Taiataira mekamp siosén sámp-kérépámp kar

¹⁸ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár Taiataira mekamp siosomp enselén kar ankwap kumwia kérépampo. Am kar te ará: ‘Ono te Kwaromp Táráp, tá onomp yi te yaomwi yurunk niamp, tá onomp pu te bras waentar kwapwe niampao, ono amwan mámara kar sámp-kérép rae: ✧

¹⁹ Amo apae-apae nap ninik ponankor ono wae méri yak nampono. Amo arop fárakapan warákarrá, tá amo onan mér, tá amo arop fárakapan yaewourrá tére nap te, ono wae mérampono. Tá amo kápae kare touwe sámpea kárakáre fek fokopeyak nap te, ono wae mér nampon. Tá nkwakwe make ninik amo manénkiri nap, am te kwapwe karean maok, oukoumwan nap támao kwapwe kare kareno.

* **2:10:** ‘Fére-sámpramp yae’rá sénámp te, ‘Fae tákáre ke fekia pwar naenámp’rá sénámpon. ✧ **2:10:** Lu 22:31-32; 2 Ti 4:8; Je 1:12; 1 Pi 3:4 ✧ **2:11:** Yé 20:14; 21:8 ✧ **2:12:** Hi 4:12 ✧ **2:14:** Nam 25:1-9; 31:16 ✧ **2:16:** Yé 19:15; 22:12 ✧ **2:17:** Yé 3:12 ✧ **2:18:** Yé 1:14-15

²⁰ Aeno ono amwan oukoumwan mámá kar sénae rae: Amo mámá yupu Jesebel taki yakanoria pwate napo, amont yak námpono. Am yupu te arakrá sér i konámpon, “Ono te profetono.” Aerá sénámpao maok, mao te onomp tére konap arop fárákapan kwekárá, kokopor i konap ninikaok tukuprá, tá kwekár kwarén ofa sánknep nape fépér mwanap ninikaokenkria yékn námpono. ²¹ Ono te mao kwatae ninik am younkwek pwaranoria ankwap ke yépék nampan maok, mono. Mao te am kokopornámp kwatae ninik te younkwek sir mo námpono. ²² Aenámpara, wawenk! Ono am yupuan touwe sánk nanampono. Tá am arop fárákap méntér kokoporrá paokop napo kor, am kwatae ninik younkwek sir mo napo te, am fárákapan kor touwe tokwae sánk nanampon. ²³ Maomp wakmwaek tukupnap aropan kor tirá wour nanampon. Aenanampara, sios ponankor wae mér mwanapon: Ono te ponankor aropamp ninik mek youroukoup karia fákeyakrá, ono nopok yumwan ankákárankrá aminap puri fek, take pourouráp touwe nénk nanampon. ²⁴ Aeno ono oukoumwan yumo ankwap fárákap Taiataira mek yakápap koumteouráp arop yumwan sénampono: Yumo am karwaok mo, tá yumo am ‘Satanomp ninik mek kar tukupenk’rá sénap mér mo nap, yumwan ono arakrá sér rae: Taknap arop fárákap yumwan te ono warko ankwap tére am yumuntuk pap mo, fwaponno. ²⁵ Aeno ponankor ankank yumo tisamp nap te, ankár sámpá kárákárerá tukupea ono koropnamp ke fek kipo. ²⁶ Táte arop yorowar kwe-pwar, tá mao onomp ninikaokrá akwapea mao sumpwiria pwarnámp ke fek nángo te, ono man kárákáre sánk nanko, mao fwap arop fi ponankor taokeyak naenámp. ²⁷ Tá mao fwap ain yaopwae sámpea am fek kápae kare arop fi kárákáre fek poukwap námp te, aropao kwar fek yoroinap sospenan porokwapá fouria tiri yui sir konap niamp naenámp. Am tére ono man sánk nanamp te onomp Naropwaro onan koumteouráp arop poukwapaeria sámp námp niampno.

²⁸ Tá ono man térme Wap Kumur sánk nanampono. ✧ ²⁹ Aeno arop te waeman woupwirápara, ankár Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar má fwapia wa kuno.’ ”

3

Sardis mekamp siosén sámp-kérépámp kar

¹ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár kar ankwap kumwia Sardis mek yaknámp siosomp enselomp sámp-kérépámpo. Am kar te arakono: ‘Ono Kwaromp fákánek Spirit sámp-fákeyak namp, tá fákánek térme samp nampao, ono amwan mámá kar má sámp-kérép rae:

Amo apae-apaenap ninik ono wae méri yak nampono. Arop fárákapao amwan arakrá sér, “Mámá sios te fwap yiki yak námpon.” Aerá sénapan maok, mono, amo wae sumpwi yak naponno. ² Aenapara, amo te ankár amp nap pwarará fárámpae! Waráp kápae kare kwapwe kare ninik te oukoumwan fwap yak námpao maok, wae pwar naeria wae námp am amo ankár kárákáre fek fákeyakámpo. Am te apae riteanápe, ono nke nanko, kápae kare amonap ankank te onomp Kwaro nke námp fek ankwap ankáránkamp yae-párak kare mono. ³ Amo wokwaek mámá Kwapwe Kare Kar wawia wae sámpapono. Aenapara, amo ankár táman warko nikia mántwaokria kwatae ninik younkwek pwarampono. Táte amo fárámpria ampi tenap pwarará fárámp moia te, kánánkámp oukun naeria yáraknámp aropao i konámpnámp, ono amonapok korop nanko, amo ono korop naeramp ke mér mo nanape. ✧

⁴ Aeno amo te wae arop ankwap yinink oukoumwan Sardis mek yakáp nap maomp waempyam sámpá oumi pap moi naponó. Aenapara, am fárákap te fwap waempyam wupwi kor yiriria onont tukup mwanap pwi naponó.

✧ ⁵ Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, ono man take pourouráp waempyam wupwi yirimpá papria, maomp e yiki yakáp mwanapamp Buk fek yaknámp te torokor mo, fwaponó. Ono fwap maomp e onomp Naropwaro nke námp fek, tá maomp ensel fákáre nke nap fek érik farákáp nanamponó. ✧

⁶ Aeno arop te waeman woupwirápara, mao te ankár mómá kar Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar má fwapia wa kuno.’ ”

Filadelfia mekamp siosén sámp-kérépámp kar

⁷ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár kar ankwap kumwia Filadelfia mek yaknámp siosomp enselompór sámp-kérépampo. Am kar te arakono: ‘Ono yiki kare yakria ono kare kar ninik fi kor kareno. Ono te Devito sámp-yakámp ki sámp-fákeyak namponó. Ono ménki kikip nanko te, arop ankwap ankárankampao warko ménki kér mono. Tá ono ménki kéri tenanko te, arop ankwap ankárankampao warko kikip mono. Ae konampao ono amwan mómá kar má sámp-kérép rae: ✧

⁸ Amo apae-apaenap ninik ono wae méri yak nampon. Aeno amo nkeae! Amo nke nap fek ono ménki kik-pwate nanko yak námp te, arop ankwapao fwap kér naenámp pourou mono. Ono wae mér nampon: Amo te waráp kárákáre oukoumwan kánanke yak námp fek, onomp karwaok akwapria, apae-apae koropánk nángo, amo onan mér nap pwar moi naponó. ⁹ Amo mómá arop fárákap Satanomp firápao ‘Yino te Juda fi mekamp’rá sénapan maok, mao te Juda fi monap wae mérapono. Aenapan maok, am fárákap te kwekár sérarrá, kwatae ninik fek paokop naponó. Aeno amo wawae! Ono am fárákapan sénanko, waráp pu wonae fik me kor woukourria ono amwan warákár kare namp mér mwanapon. ✧ ¹⁰ Amo onomp karwaokria amo amwan koropnámp touwe ponankor sámpea kárákáre fek fokopeyak naponó. Aenapara, ono fwap amwan taokeyak nanko, am kápae kare apár mekamp ponankor koumteouráp aropan mokop nap nke naerianámp ankank korop námpao kor, amwan te korop mo fwaponó. ¹¹ Ono amonapok koupour kar korop nanae. Amo sámp-fákeyaknap kwapwe kare ninik te ankár kárákáre fek fákeyakampo. Takria amo nopok sámp nanap ankank arop ankwap waráp kwapwe kare ninik kwe-pwarará, sámpantáno. ✧

¹² Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, onomp Kwaromp Yiki Kor Nap oumpwarani kwapnámp sámp-fokop tenanko, mao te am yiki kor nap pwarará, warko ek akwap mo kareno. Ono fwap man onomp Kwaromp e, tá onomp Kwaromp taun e, maomp pourouk kumwi nanamponó. Am némp te Jerusalem wourékam, am te onomp Kwaronámpoknámp yámar mek pwararea ék naenámpón. Onokump wourékam e táman kor maomp pourouk kumwi nanampon. ✧

¹³ Aeno arop te waeman woupwirápara, Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar mómá fwapi wa kuno.’ ”

Leodisia mekamp siosén sámp-kérépámp kar

¹⁴ Tá am arop warko ankwap kar arakrá sér: “Tá amo ankár Leodisia mekamp siosomp enselén kar ankwap kumwia sámp-kérépampo. Am kar te ará: ‘Ono te kare kar fi kor yaknamp arop, ono Kwaromp kar ponankor

✧ 3:4: Lu 10:20; Ju 22-23 ✧ 3:5: Mt 10:32 ✧ 3:7: Ais 22:22 ✧ 3:9: Ais 60:14 ✧ 3:11: Je 1:12 ✧ 3:12: Yé 14:1

yae-párák kare kare kar farákáp nampono. Ono te Kwaro ponankor ankank yoroinámp fi korao ono amwan mámá kar má sámp-kérép rae: ✧

¹⁵ Amo apae-apaenap ninik ponankor te ono wae méri yak nampono. Ono wae mér nampono, amo te námpare mo, amo te touwe fokor mono. Onomp ninik te amo fwap námpare yak nanap, tá amo fwap touwe fokor nanap. ✧ ¹⁶ Aenampan maok, amo te touwe fokor kare mo, tá námpare kare mono, amore mek námpare tae morok napono. Aenapantá ono te amwan táp mekamp ak-sinae rampono. ¹⁷ Amo te arakrá sér i konapon: “Ono te wae mani tokwae, tá ankank kápae kare tank nampon. Ono te ankank ankwap mo namp yak mono, ponankor fwap pwi nampon.” Aerá sénapao maok, mono. Amo kwatae kare yak napo, arop fárákapao amwan aropomp mwanap pourou námpon. Amo te ankank moráp arop yakria, yi wurumpi yakrá amo pourou mwar waempyam yirimp mo, yak napao maok, amo am te mér mo napon. ✧ ¹⁸ Aenapantá ono amwan mámá ninik sánk rae: Onomp gol te yaomwi mek yankapea nanko yiki kwapwe námpono. Amo fwap am táman mani fek sámpea amo fwap mani tokwaeráp arop yak nanapono. Tá amo fwap waempyam wupwi mani fek sámpea waráp pourouk oupouroup napo, arop fárákap fwap amo pourou saráp yak nap nke mo napo, amo fwap pwarápae mo nanapono. Tá amo fwap gris marasin mani fek sámpea waráp yi mek papea, fwap nke nanapono. ✧ ¹⁹ Táte ono ankwap arop fárákapan warákár namp kwamp te, am fárákapamp ninik kwatae fwapokwap naeria am fárákapan yopor i konampono. Ae konampara, amo ankár amoku i konap ankankan ninikia am ankank kwatae te younkwe mwaek sirampo. ✧ ²⁰ Amo onan nkeae. Ono ménki fek fokopeyakrá poporokwaprá yak nampon. Táte arop ankwap onomp kar wuri wawia onan ménki kik-pwar nánko te, ono am mek youmpea am aropént yakria, tá ono méntér fár, tá mao onont fánaenampon. ✧ ²¹ Táte arop yorowar kwe-pwarari námp te, ono fwap man sénanko, onont onomp sia king fek tank naenampon. Am te wokwaek ono kuri yorowar kwe-pwararea onomp Naropwarént maomp sia king fek tank namp niamp taknámp naenampon. ✧

²² Ae naenampara, arop te waeman woupwirápara, Yiki Kor Spiritao sios fákáreran farákápnámp kar má fwapi wa kuno.’ ”

4

Yámar mek Kwarén lotunap kar

¹ Am kar wae pwar nánko, ono yámar mek nke nanko, ménki ankárankamp kikir akwap nánko, am meknámp arop kar wur fokop námp niamp ono manénkir wawi namp niamp, take fek onan sérrá, “Amo narek mapek aokae! Ono amwan wakmwaek koropánk naenampon ankank yénk nae.” ² Aeránko maok, ankár kar Yiki Kor Spirit onomp pourou mek kárakárea wae nánko, ono yámar mek nke nanko, kingomp sia ankárankamp tank. Aenánko arop ankárank am sia fek tank. ✧ ³ Aenánko maomp wae te mani tokwae fek sámp konap yumwi jasper waentar niamp, tá noumouri kor yumwi konilian niamp. Tá am fek fou yimpnámp niampao sia king fek koropea arákari kimpá yak nánko, am te yiki kor yumwi emeral niamp pourouráp nke nampono. ✧ ⁴ Tá am fek nke nanko 24 sia am sia king tokwaeran ikir tankáp nánko,

✧ **3:14:** Kl 1:15; Yé 19:11 ✧ **3:15:** Ro 12:11 ✧ **3:17:** Lu 12:21; Je 2:5 ✧ **3:18:** Ais 55:1 ✧ **3:19:** Hi 12:7 ✧ **3:20:** Jo 14:23 ✧ **3:21:** Mt 19:28 ✧ **4:2:** Ais 6:1 ✧ **4:3:** Ese 1:28

arop taokeyakáp konap arop 24 * sia fek tankáp. Am arop taokeyakáp konap aropamp pourouk te waempyam wupwi yiriria, maomp me korok gol fekamp kump woukouria tankáp. ⁵ Am sia king feknámp mékér wae te fápákár akwap nángo, tá maomp pourouk tokwae te oukurér párákapnámp niamp. Am sia wonae fik te fákánek sarom wae yakáp. Am sarom te Kwaromp fákánek spiritan wounáp námpon. ⁶ Am sia king wonae fik te ankwap ankank ént solwara tokwae niamp yak. Aenánko, am te glas mek nke napo, koukwe kwapwe konámp niampono.

Tá yiworaopwe ankank yiki yakáp nap amore mek yakápria am sia king wonae fik ikir yakáp. Am yiworaopwe ankank yiki yakáp nap kápae kare yi † éntér mwaek, tá younkwe mwaek kuri oupouri yak. ✨ ⁷ Ankáránkamp ankank yiki yak námp te laion niamp. Anánk ankank yiki yak námp te bulmakau touroup niamp. Yinink ankank yiki yak námp te maomp yimetáp te arop niamp. Yiwor ankank yiki yak námp te ant tu tokwaerao narek furukarea yárák námp niamp. ‡ ⁸ Am yiworaopwe ankank yiki yakáp nap te am ankákáránk námoku te tokwampok yowe pwaerápono. Tá kápae kare yi am fárákapamp pourouk oupoupouri yak námp te pu-pwaek kuri yakáp, tá mek kuri yakáp námpon. Tá yámarao, tá kumuruk kuri am fárákap te arakrá sér i konapono:

“Kwar Tokwae Kar te
ponankor kárákáre tokwaeráp,
mao te yiki kare,
mao te yiki kare,
mao te yiki kare.

Mao te wokwae kar yak,
tá oukoumwan yak námp,
tá nánkár wakmwaek kor yakea korop naenámpon.”

Am fárákapao makrá sénap te anepér mo i konapono. ✨

⁹ Am yiki yakápnamp ankank te yiki yaká yaknámp Kwaro sia king tokwae fek tank námp táman warákárria man loturia, maomp e narek sampokrá ‘Aesio’rá sér i konapono. Tá kápae kare por am yiworaopwe yiki yakápnamp ankank tak nap te, ¹⁰ am 24 arop taokeyakáp konap fárákap támao kor, Kwaro sia king tokwae fek tank nángo, wonae fik pourou méntér éntér mwaeknámp tukupá pér i konapono. Tá am fárákap man lotu nap te, mao yaká yaknámp aroponoria napon. Aeria am fárákap náráp gol fekamp kump sia king tokwae tanknámp wonae fik épéria sérrá, ✨

¹¹ “Tokwae Kar! Amo yinomp Kwarono.

Amo támao narek karaok yak napo,
amwan kápae kare aropao warákárria
waráp e narek sampokria,
waráp kárákáre ankore mek yakáp mwanap te
wae pwi kare yak námpon.
Am te apae riteanápe,

* **4:4:** Arop ankwapao arakrá ninik i konapono: ‘Arop taokeyakáp konap arop 24’ te, ankwap 12 te Jekopomp tárápu éntér-sámpramp mwearoan wounáprá, tá ankwap 12 te éntér-sámpramp aposel fákáreran wounáprá. Takia tapokwapea te 24no. Kwar te arop ponankoramp Kwarono. Saptá 21:12,14 fek yaknámp karan mént nkeae. † **4:6:** ‘Kápae kare yi’rá sénámp te, yérékrá yakáprá pwar mo, tá ninik kour tokwae karrápono. ✨ **4:6:** Ese 1:5-10 ‡ **4:7:** Arop ankwap fárákap arakrá ninik: Kwaro yoroimp ankank ponankor man lotu i konapono: Yao puae mekamp fir ou mekamp fir tokwae kwapwe, tá aropao poukwap napo tére konap fir ou mekamp kárákáreráp fir, tá ant ou mekamp koupour kar furukur konámp, tá ankank ponankor taokeyak konámp yonkwae kourráp arop. ✨ **4:8:** Ais 6:2-3 ✨ **4:10:** Dan 6:26

Amo ankank ponankor yoroi naponono.
Amoku waráp ninik fek yoroia napo,
am ankank ponankor oukoumwan yak námpono.”

5

Jono buk ankwap moukoupramp nkenámp kar

¹ Kwaro sia king fek tankea, maomp yae-párak mwaek yaek buk ankárankamp sámpá tank nánko nke nampono. Am te pu-pwaek, tá éntér mek kuri kumwi tenapo yak námpono. Tá am buk te fákánek éntu torompia fápákamánkia pwate naponono. ²Tá ono nke nanko, kárakáre kor ensel ankwap tékén arakrá wumwi, “Kwapwe kare arop te wa mámá buk fekamp torompi tenap éntu má kwaráp naenámp fwap pwi námpono?” ³ Yámar mek kuri tak naenámp arop ankwap yak mo, apárok kuri yak mo. Kwar ankore mek kuri am buk aokoroepa am buk mek nke naenámp te yak mo kareno. ⁴ Ono nke nanko, arop fárakap te am buk fwap aokorop-pwar naenámp arop nke mo mwanap pourou námpantá, ono táman yonkwae touweria éma wae nampono. ⁵ Aenáńko arop taokeyak konámp arop ankárankao onan arakrá sér, “Amo émi kwaponono. Amo nkeae! Juda fi meknámp laion korop námp te, mao king Devitomp arák fekamp taonono. Mao te waeman yopor aropan yorowaria kwe-pwarará apárok anámpá pap námpara, mao fwap am buk fek éntu fákánek ke fek torompiramp kwaráprá fupukuraerá akwap naenámpono.”

Jono Sipsip Morok nkenámp kar

⁶ Aerámpan maok, ono nke nanko, Sipsip Morok ankárank fokopeyak nánko, am te wokwaek faroepa napo, sumpwi námp niamp pourouráp. Mao te sia king fek tank nánko, am fek am yiaworaopwe ankank yiki yakáp nap, tá arop taokeyakáp konap aropamp sia man ikarea napo, am kuk mek tank. Aenáńko, am te souwe fákánek aokráńkirámp, tá fákánek yi. Am yi te Kwaromp fákánek spiritono. Kwaro am fákánek spirit te ponankor apár mekmwaek tirá kérép námpono. ✧ ⁷ Am Sipsip Morok te mao akwapea Kwaromp yae-párak mwaek yaekamp buk am sámp. ⁸ Mao wae am buk sámpeanáńko maok, am ankank yiki yakáp nap, tá 24 arop taokeyakáp konap arop, am fárakap Sipsip Morokamp wonae fik pourou méntér éntér mwaeknámp tukupá pér. Am fárakap ankákárank námoku gita niamp sámp, tá dis gol ankárankamp am mek paura nánákáre yankap konap top-pwarámpá yak námpráp sámp. Am te Kwarén koumteouráp aropao kar toropwap i konap wounápono. ✧ ⁹ Tá am fárakap takria maok, tár wourékam arakrá sámp:

“Amo fwap fákánek ke éntu torompiramp buk sámpea,
am kwaráp nanap pwi kar naponono.

Am te apae riteanápe,

wokwaek arop fárakapao

amwan faroepa sumpwi pap napo,

waráp yiri fek amo arop fárakapan

yamokwapea Kwarén sánk naponono.

Ye! Amo te ponankor arop fi,

tá ponankor karráp,

ponankor apár mekcamp,

tá nkwaekwe make pourouráp ponankor makia,

máte amo warko yamokwap naponono. ✧

¹⁰ Amo takia napo,

am fárákap yinomp Kwaromp
pris fákáre yakáp napo,
mao am fárákapamp King yak námpon.
Tá am fárákap te king yakápria,
apárokamp koumteouráp arop fárákapan
poukwap mwanapon.” ✧

Sipsip Morokamp e narek sampoknap kar

¹¹ Tá ono warko tokoreyakria, kápae kare enselomp kar wawi nampono. Am fárákapan te kouroump mwanap pourou mono, kápae kare fopwakwap-fopwakwapono. Am fárákapao kingomp sia, tá am ankank yiki yakápnap ankank, tá arop taokeyakáp nap aropan kor ikiri yakápria maok, ✧ ¹² am fárákapao tékén arakrá wumwi:

“Mámá te Sipsip Morok wokwaek faropea sumpwi papapono.

Mao te waeman e tokwae,
tá ponankor kwapwe kare ankank,
kwapwe kare yonkwae koukour,
tá kárakáre tokwae kar sámp naenámp te,
waeman pwi kare yak námpono.
Kápae kare arop maomp e narek sampokria
man warákarrá ‘Aesio’rá sér mwanap te,
waeman pwi kari yak námpon!”

¹³ Tá ono kápae kare nkwakwe make ankank Kwaro yoroi námp yámar mek yak namp, tá apárok yak námp, tá némp mek yak námp, tá solwara mek yak námp, maomp kar wawi nampono. Ye! Ponankor ankank ponankor mekmwaekamp yakáp nap, ono wa nanko, am fárákapao arakrá sér:

“Am arop te náráp sia king fek tank nánko,
tá Sipsip Morokao kuri am yawor
fwap kápae kare ‘Aesio’rá sénap kar,
tá e tokwae sánknep,
tá warákár,
tá kárakáre am te waeman
fwap kápae kare por
sámp saráp yaká yak nenepon.”

¹⁴ Tá am yiworaopwe yiki yakápnap ankank támao sérrá, “Am te kare tak mwanapon.” Tá arop taokeyakáp konap fárákapao maomp wonae fik tukupá pérrá man lotu napon.

6

Sipsip Morokao buk fekamp éntu kwarápnámp kar

¹ Tá ono nke nanko, Sipsip Morok mao am buk éntu fek fákánek ke torompi tari nap ankárankamp ke kwarokwap. Aenángo, am fek ono wa nanko yiworaopwe ankank yiki yakápnap am ou mekamp ankwap ankárankampao kar sénánko, maomp kar te oukuréao párákapnámp niampria mao sérrá, “Amo koropae!” ✧ ² Aerá sénánko ono nke nanko, wupwi kor hos, tá am fek arop tankria pir sámpá tank. Aenángo, yorowar kwe-pwar konap kump man sánk napo, yorowar kwe-pwarará akwapria mao am yorowar kwe-pwarnámp tére oukoumwan térea waerá akwap námpon.

³ Tá Sipsip Morok buk fek éntu niamp torompi tenap anánk ke fekamp kwarokwap nánko, am fek ono wa nanko, anánk ankank yiki yak námp mao sérrá, “Amo koropae!” ⁴ Tá am meknámp hos ankwap korop. Am te

noumouri kor. Am fek tanknám aropan kárákáre sánk napo, mao fwap apárokamp koumteouráp aropamp kwapwe kare ke tirá épéri pwar nánko, am fárákap fwap arop ankwap fárákapan tirá wour mwanapon. Aeria man bainat tokwae kar am tére naenám sánk napon.

⁵ Tá Sipsip Morok buk fekamp éntu niamp torompinap yinínkan kwarokwap nánko, am ke fek ono wa nanko, yiworaopwe ankank yiki yakáp nap yinínkao sérrá, “Amo koropae!” Aeránko, ono hos yákáre kor * nke nampono. Am fek te arop firamp kápae purump konap skel yaek samp-tank. ⁶ Tá ono wa nanko, yiworaopwe ankank yiki yakáp nap meknám arop kar niamp ankwap arakrá sér, “Amo sospen kánanke mek wit ankárankamp yámar fek térea sámp konám mani fek purumprá yokwapá papae! Tá amo yinínkaopwe sospen kánanke mek bali ankárankamp yámar fek térea sámp konám mani fek purumprá yokwapá papae. Aeno amo wel ntia wain souroumpouri kwapono.”

⁷ Tá Sipsip Morok buk fekamp yiwor éntu kwar-pwar nánko, am ke fek yiworaopwe ankank yiki yakáp nap mekamp yiworao sérrá, “Amo koropae!” ⁸ Aeránko ono nke nanko, pourou yar faokor akwapnám hos ankwap am meknám korop. Aenánko, am fek arop tank. Maomp e te Sumpwi. Tá arop ankwap maomp e te Yaomwi mek Pik mwanap maomp wakmwaek tank. Am anánkaopwean takenkria kárákáre sánk napo, mao koumteouráp arop ponankor yiwor mwaekamp ankárank mwaekamp kirikiri ponankor tirá wour nenep. Tá am anánkaopwerao tirá wour nenep te bainat fek, tá yae-porokwe tokwae fek, tá nkwakwe make touwe fek, tá apárokamp yao pwae mekamp nape firao, arake fek tirá wour nenep. ✧

⁹ Tá Sipsip Morok buk fekamp éntik éntu kwar-pwar nánko, ono nke nanko, waemp fákáre alta ankore mek yakáp. Am arop fárákap te wokwaek Kwaromp kar sámpea kárákáreria arop ankwap fárákapan am kar farákápapo, táman yoporap arop fárákapano tirá wouriap aropono. ✧ ¹⁰ Am waemp fákáre tékén arakrá wumwi, “Kárákáre Tokwaeráp Tokwae Kar e! Amo yiki kareno! Waráp ninik te ponankor kare karon! Apaekamp ke akwapea pwate nánko, amo apárok yakápnáp arop fárákapan kotria yinan tirá wouri nap fek am fárákapan nopok érou nanapon?” ✧ ¹¹ Aenapo Kwaro am fárákapan waempyam wupwi tokwaeri moumountukri nénkria mao am fárákapan arakrá sér, “Yumo ankár kánámpár anepér tae morokenke. Nánkár am yopor aropao yumont ankárankamp tére konap yiráp ankwapyaenáp arop fárákapan kor takrá tirá wouranápono. Nánkár am kouroumprá akwapea pwi nánko, Kwaro fwap am fárákapan nopok érou naenampon.” ✧

¹² Tá Sipsip Morok éntu niamp buk fekamp fákap tenap tokwaman kwarokwap nánko, ono nke nánko, némp yérur tokwae koropria apár ponankor oupouroup. Tá yámar te arákarea yam turupwi nokore niamp araknám nánko, yunk te ponankor noumouri koria maok, yiri niampi akwap. ✧ ¹³ Yámar mekamp térme te ponankor apárok mukaria ékrink nám te yao fik kirao oukoumwan noumouri mo námpan ouwirao nánko, némpouk ponankor ékrink i konám niamp. ¹⁴ Yámar me tokwaerao kor kwanpae moukoupá pap konap niamprá akwap te. Tá faonkwe, ént mekamp apár amor ke fárákapano kor am yakáp i konap pwarará érérekéri tukup. ¹⁵ Tá apárokamp king fárákap ntia e tokwaeráp arop fárákap, tá soldia fákáreamp kepten fárákap, tá mani tokwaeráp arop fárákap, tá kárákáre kor arop, tá

* **6:5:** ‘Yákáre kor hos’ te nánkár wakmwaek pwar naenám yae fek nánko, yae-porokwe tokwae korop naenampan yéńkép námpon. ✧ **6:8:** Ese 14:21 ✧ **6:9:** Jo 16:2 ✧ **6:10:** Yé 16:5-7 ✧ **6:11:** Yé 3:4-5; 7:9,13-14 ✧ **6:12:** Mt 24:19

kápae kare arop kwaporok tére konap, tá kápae kare arop fwap párák yakáp i konap, am fárákap énéki ponankor pirikimpea apár mekmwaek, tá kounk fi mekmwaek wouri yakáp. ✧ 16 Tá am fárákapao kápae kare faonkwe tokwae, tá péri wi aran wumwirá, “Yumo ankár yinomp pourouk mapek koropá péria Kwaro sia king fek tankrá nke naenámp fek, tá Sipsip Morokamp yonkwae pwarámp korop naenámp fek yinan oupoupourenke. 17 Am te apae riteanápe, am Yae Tokwae fek te am anánkaopwerao arop fárákap kwatae niniki nap fek nopok touwe kwatae nénk nenep yonkwae pwarámp te wae korop námpon. Aenámpara wa fwap am kwe-pwararea yak naenámpon?”

7

Kwaromp firáp yakápnap arop fárákan taok káknámp kar

1 Ono am yém niamp nkea pwarará, ankwap yém nke nanko ensel yia-woraopwe apár mek yiawor woupwi mwaek fougouri yakáp. Am fárákap te apárokamp yiawor mwaekamp apár mwaekamp ouwipár sámp-fákeyakáp napo, ouwipár apár mek korop naenámp pourou mo, solwara mwaek kuri korop naenámp pourou mo, yao yowe mek kuri korop naenámp pourou mo. 2 Tá ono nke nanko, ankwap ensel yámar aok konámp mwaeknámp yámar meaok korop. Mao te yiki yak konámp Kwaromp taok pap konámp sámpea am yia-woraopwe ensel Kwaro apár ntia solwara souroumpouri síranáponoria kárakáre sánknámp ensel táman kárakáre fek tékén wumwi. 3 Aeria mao arakrá sér, “Yumo te apár ntia solwara, tá yao aráte koupour souroumpouri kwaponó. Nánkár yino Kwaromp tére aropamp yépe kor fek maomp taok kákea pwar nánko maok, wakmwaek yumo am ankank fwap souroumpour mwanaponó.” ✧ 4 Tá ono wa nanko, kouroump napan ‘Arakae’rá sér, “Mao 144,000 ankákárank Israel fi mekamp ponankor kouroump arop fárákan Kwaromp taok kákrámp kouroump napan ‘Arakae’rá sér, “Mao 144,000 ankákárank Israel fi mekamp ponankor kouroump arop fárákan Kwaromp taok káká pwar.” 5 Aenapo maok, Judamp fekamp 12,000 taok sámp, ta Rubenomp fekamp 12,000, tá Gatomp fekamp 12,000, 6 tá Aseromp fekamp 12,000, Naptalaimp fekamp 12,000, tá Manasamp fekamp 12,000, 7 tá Simionomp fekamp 12,000, tá Livaimp fekamp 12,000, tá Isakaromp fekamp 12,000, 8 Sebulunomp fekamp 12,000, tá Josepomp fekamp 12,000, tá Bensaminomp fekamp 12,000. Mámá arop fákáre mao Kwaromp taok sámp naponó.

Kápae kare arop ou tokwae Kwarén lotunap kar

9 Ono am ankank ponankor nkea pwarará, ono warko tokoreyakria nke nanko, kápae kare kouroump arop fárákap koupoukour yakáp napo, am arop fárákap te kouroump pwi mwanap pourou mono. Am kouroump arop fárákap te nkwaekwe make pourou yipiráp, tá kápae kare arop fi ponankor, tá ponankor apár mekamp, tá ponankor moumountukri karráp, am fárákap sia king wonae fik, tá Sipsip Morok nke námp fek fougouri yakáp. Am fárákap te wupwi kor waempyam tokwaeri yiriria, tá oupuk pwae yaek tia, ✧ 10 arakrá tékén wumwi, “Nomp Kwaro sia king fek tank námp, tá Sipsip Morok am yaworao nomwan warko éréképea nepo, nomo oukoumwan yae-párak yakáp námponó.”

11 Tá ensel fákáre ponankor, tá arop taokeyakápnap arop fákáre ntia yia-woraopwe ankank yiki yakáp nap, am fárákap sia king ikarea yakáp. Tá am fárákap sia king wonae fik pourou méntér éntér mwaeknámp tukupá péria Kwarén lotu. 12 Aeria arakrá sér, “Kare karonó,

nomo nomp Kwarén warákára wae mwaro.
 Aeria nomo maomp e tokwae érik sér mwaro.
 Mao te ponankor kwapwe kare ninikrápara,
 nomo man fáparákrá maomp e narek sampok mwaro.
 Mao te kárakáre kareno.
 Ye! Ponankor kárakáre tokwae te
 maomp pourouk yak námpono.
 Mámá ponankor ankank te maomp sarápono.
 Kare karonó.”

Am fárakapao touwe sámnpap ke wae pwarnámp kar

¹³ Tá taokeyak konámp arop ankwapao onan sérrá, “Mámá wupwi kor waempyam tokwaeri yirirnap arop fárakap máte wanon? Tá am fárakap te maoknámp korop napon?” ✧

¹⁴ Tá onó nopok man sérrá, “Tokwae Kar e! Amoku támao amo mér napon.” Tá mao onan sérrá, “Mámá arop fárakap te wokwaek touwe tokwae yopor aropao nénapo, tia yakápiap arop fárakapono. Am fárakapamp waempyam te Sipsip Morokamp yiri fek yáraria napo, maomp waempyam wupwi kwapwe námpono. ✧ ¹⁵ Aenapara, am fárakap Kwaromp sia king wonae fik foukouri yakáp napon. Tá yámarao, tá kumuruk kuri maomp Yiki Kor Nap mek maomp tére tére konapono. Tá Kwar am sia king fek tank konámp, mao námoku am fárakapént yakria taokeyak naenámpono. ✧ ¹⁶ Aenángo am fárakap te mwae touwe mo, étantá nikip mo mwanapono. Am fárakapan yámar touwe fokor mo, tá ankwap ankank man pourou touwe fokor mo naenámpon. ¹⁷ Am te apae riteanápe, Sipsip Morok sia king amore mek yakria am fárakapan sipsip taokeyak konámp aropnámp taokeyak námpono. Mao te fwap am fárakap éréképea ént oukurnámp fik akwap nánko, am fárakap yiki yak sánk konámp ént fár mwanapono. Tá am fárakapamp yi mekamp émti Kwaro torokor nánko, am fárakap warko éménk mono.” ✧

8

Sipsip Morokao buk fekamp fákánek éntu kwar-pwarnámp kar

¹ Tá Sipsip Morok buk fekamp fákánek tompnámp éntu kwar-pwar nánko, am ke fek te pourouk kánanke yak mo, tá yámar mek kar sérar mo, akwapea hap aua fek. ² Aenángo, wakmwaek ono nke nanko, ensel fákánek Kwaromp wonae fik foukouri yakápra fákánek wur tia fákeyakáp. ³ Tá ensel ankwap koropea alta wonae fik fokopeyak. Mao te gol fekamp dis am mek paura nánákáre souri pokanoria yankap konap yaek sámnp-fákeyak. Aenángo man kápae kare paura nánákáre nénk. Am enselo am tia, kápae kare Kwaromp firáp aropamp kar toropwap i konap koupoukarea mént tapokwapea Kwarén ofa i konap golráp alta fek paprá Kwarén sánk. Am alta te Kwaromp sia king wonae fik yak námpon. ⁴ Tá am yaomwi souri paura nánákáre yankap nap, ntia Kwaromp koumteouráp aropamp Kwarén kar toropwap i konap, am ponankor enselomp yaek pwarará narek poka Kwaromp nás mek. ✧ ⁵ Aenángo ensel paura nánákáre yankap konap dis am sámpea alta fekamp yaomwi am dis mek top-pwarámpea am yaomwi sámpra apárok sir. Mao apárok sirarrá pwaránko oukurér tokwae párapria pourouk tokwae nánko, mékér wae fáparákár akwap nánko, apár némp yérur tokwae.

Ensel yiaworaopwerao wur fukurnap kar

⁶ Tá am fákánek ensel fákánek wur kor tia yakáprá wae wur fokour mwaria nánap. ⁷ Tá ensel ankáránkamp mao náráp wur fokop nánko maok, warákam ais, tá yaomwi ntia yirirént tapokwapea apárok kwarokor pik. Aenánko, ponankor apár yinink mwaekamp ankwap ankáránk mwaek kirikiri mwaekamp apár, tá am mwaekamp yao ponankor, tá yiki kor apwar pwaeran kor ponankor yaomwirao fári pwar. ✧

⁸ Tá ensel anánkao náráp wur fokop nánko, faonkwe tokwae fek yaomwi yurunknám niamp sinapo, solwara mek piká párákap. Am solwara te yinink mwaek fékerrá oumwi kákea pwate napo, ankwap ankáránkamp mwaek te yiri arákarrá yak. ⁹ Aenánko am solwara mek yiki yakápnám ankank yinink mwaek pir-pwara nap am te ankáránkamp mwaek fi te ponankor surumpwi pwar. Tá sip yinink mwaek pirékarea pwaranap, ankáránk mwaek ponankor tokopá akwap. ✧

¹⁰ Tá ensel yininkao náráp wur fokop nánko maok, térme tokwae ankáránkamp yaomwi kare saromnám yurunkia am yámar mek pwararea apárok piká párákap. Ént yinink mwaek pir-pwarará oumwi kák tenap am térme ankáránkamp mwaek ént oukurnám mek, tá ént kar mek piká párákap. ¹¹ Am térmeamp e te Top i konám Marasin. Am ént yinink mwaek pirékarea pwatenap ankáránkamp mwaek te, am ént wae top kwatae kare. Aenánko kápae kare arop am ént fánapo, am fárákapamp yare mek topa wae nánko, am fek surumpwi naponu.

¹² Tá ensel yiaworao náráp wur fokop nánko, yámar ntia yunk, tá térme ponankor yinink mwaekamp ankáránk mwaek ponankor souroumpouri yakáp napo, wae yokor konap am táman kor yinink mwaek pirékarea napo, ankáránk mwaek kirikiri wae yokor konám akwapea kirikip. Aenánko, yámar ntia kumur ankáránkamp mwaek kirikiri te wae yokor mono.

¹³ Tá ono nke nanko, tu tokwae ankáránkamp yámar mek amorik furukarea akwap. Ta ono wa nanko, mao tékén arakrá wumwi, “Koupoutáráp nap, koupoutáráp nap, koupoutáráp nape, apárokamp kountouráp arop koupoutáráp nape! Am te apae riteanápe, ankwap yininkaopwe ensel mao náráp wur fokour mwarea nap te, touwe tokwae kountouráp arop fárákapan korop naenámpou.” ✧

9

Ensel éntirao wur fokopnám kar

¹ Ensel éntirao náráp wur fokop nánko maok, ono nke nanko, térme ankáránkamp yámar mek pwarará, apárok piká párákap. Aenánko, Kwaro man am apár me tokwaeri fi tikipnám yak monám ménki kikip naenámp ki sánk. ² Am térmeao am me kik-pwaránko, am me meknám yaomwi tokwae yanknap souri niamp aok. Aeria am souri te yámar ntia ouwipáran oupouroupan nánko, yámar ntia ouwipár akwapea kirikip. ³ Aenánko, kápae kare tákár oumpwe niamp am yaomwi souri meknám apárok pikrink. Tá am fárákapao sámpnap kárakáre te kaoamp touwe sánk konám kárakáre niampria, am te arop yamp nánko touwe tokwae naenámp ankankono. ✧ ⁴ Tá am fárákapan kar arakrá sér, “Yumo te apwar pwae, tá apárokamp nkwakwe make ankank némpouk forokor konám, tá yao ankwap aráte kwatae pap kwaponu, mono. Yumo ankár am arop fárákap Kwaro náráponoria yépe kor fek taok paprá kumwi nám yak monám aropan sámpá kwatae pap kipo. ✧ ⁵ Yumo am arop fárákapan touwe sánk nap te akwapea éntik yunk napao

✧ 8:7: Kis 9:23; Jol 2:30 ✧ 8:9: Kis 7:20-21 ✧ 8:13: Yé 9:12; 11:14 ✧ 9:3: Kis 10:12 ✧ 9:4: Yé 6:16

maok, am arop fárákapan te tirá wouri kwapono.” Tá am arop touwe kwatae nénknámp kao niamp am támao arop yourounkwe nánko, touwe tokwae naenámpon. ⁶ Am taknámp ke fek arop wae sumpwi mwaria mwae kup oupourouk napao maok, am sumpwi mwanap mwae kup te nke mono. Ye, arop sumpwi mwar kar napao maok, sumpwi te am fárákapan sámp mono.

⁷ Ono nke nanko, am tákár fákáre te hos fákáerao yorowarrá tukup mwaria nánap nap niampono. Am ankank fárákapamp me korok te gol fekamp kump niamp woukouri yakáp. Tá am fárákapamp yimetáp te arop yimetáp niamp. ⁸ Tá am fárákapamp me pwae te koumteouramp me pwae éréri niamp pourouráp. Tá am fárákapamp yu kor te laionomp yu kor niamp. ⁹ Am fárákapamp éntér kor fek te kapa fekamp kárae yiriria yakáp. Tá maomp yowe pwae énk te yorowar mek tukup mwanap kápae kare hosráp karisamp ounk niampono. ¹⁰ Am fárákapamp kore te kao kore kor niampria, aropan touwe sámp naenámp marasin am meknámp sánk konámp kore kor wiráp yak námpon. Tá am fárákapamp kore kor te arop touwe sánkrá akwapea éntik yunk fek naenámp kárákáre samp napon. ¹¹ Am fárákap te waeman taokeyak naenámp king yak námpon. Am king te apár me éri fi tikipnámp yak mo, ankár piknámpamp enselono. Am ensel te Hibru kar fek maomp e ‘Abadon’ ri konapono. Tá nomp Grik kar fekamp e fi te ‘Kápae kare ankank kwataera kák naenámp aropono’.

¹² Má manénkir koropnámp touwe tokwae kwatae te wae pwar námpon. Wakmwaek korop naenámp touwe tokwae oukoumwan anánkaopwe yak námpon. ☆

Ensel tokwamao wur fokopnámp kar

¹³ Tá ensel tokwamao náráp wur fokop nánko, ono wa nanko, Kwaromp wonae fik yaknámp alta gol fek yiawor woupwi meknámp kar sér. ¹⁴ Mao am wur fákeyaknámp ensel tokwaman arakrá sér, “Am ensel yiaworaopwe ént Yufretis mwaek fákápá yakáp nap amwar pwar napo tukupanápono.” ¹⁵ Aeránko maok, mao wae am yiaworaopwe ensel pwar nánko, wae am fárákapao ponankor koumteouráp arop yinink mwaekamp pirékara nap ankárank mwaek kirikiri ponankor paoki pwar naenámpon. Am ensel fárákap te am tére mwanámpria am ke korop naenámp am yae, tá am yunk, tá am korop naenámp yopwar táman yépekrá nánapi yakáp napon. ☆ ¹⁶ Tá soldia fákáre hos fek tankáp nap te 200 milion. Ono am kouroumpea sénapo, wawi nampono. ¹⁷ Tá ono yém niamp arakria hos fákáre am fek arop tankáp nap nke. Am arop fárákapao yiririna kárae fek yaknámp te noumouri kor, tá muru kor, tá yar kor. Am hosamp me kor te laionomp me kor niamp arake, tá yaomwi yurunk ntia souri, tá yumwi salfa fekamp yaomwi maomp táp meknámp koroprá fápákár akwap. ¹⁸ Am fárákapao koumteouráp arop ponankor yinink mwaek pirékarea pwar napan ankárank mwaek te mámara yininkaopwe ankank kwatae fek paoki pwar napon. Am mámara yaomwi, tá souri, tá salfa yumwi fek yaomwi yurunk námp, hosamp táp meknámp korop námp, am fek paoki pwar napon. ¹⁹ Am hos fákáreamp touwe sánk naenámp kárákáre te táp mek yak, tá maomp kore kor fek yak námpon. Maomp kore kor te tákam niamp me korrápao am me kor fek táman aropan touwe sánk konámpon.

²⁰ Arop ankwampmwaek ponankor oukoumwan am yaomwi ntia souri ntia yumwi salfa fekamp yaomwi fek sumpwi mo nap te, kwatae ninik younkwek sir mono. Am námokuráp yae fek yoroia man lotu mwanap ankankan pwar mono. Tá kare! Am fárákap te kwatae spirit fárákapan, tá kwekár kwar mao

námoku gol, silva, tá bras, tá yumwi, tá yao am fek yoroinap ankank nke naenámp pourou mo, kar wa mo, yarak mo, mak i konámp táman lotu napon.

☆

²¹ Am arop fárakap arop ankwap fárakap tirá wourrá, foupourá, kokoporrá, oukunrá, mak i konapan maok, am pwarará kwatae ninikan kor younkwe mwaek sir mo napon.

10

Jono enselo buk sánk nángo fárinámp kar

¹ Ono am ankank nkea pwarará, ono warko nke nanko, ensel kárakáre kor ankwap yámar meknámp ék. Maomp pourouk te kouwerao oupouroupa yak nángo, fou yimpnámp yépe kor fek kámpá yak. Maomp yimetáp te yámar wae niamp, tá maomp pu kor te oumpwar fokopeyak nángo, ponankor yaomwi yurunk aowarámp námp niamp. ² Mao buk kánanke ankárakamp yaek fákeyak nángo, am buk fupukurae yak. Mao te yae-párak mwaek pu solwara yumuntuk pumpur, tá yae-mánkwan mwaek pu apár kar fek pumpuri yak námpono. ³ Maomp wumwi kar kárakáre te laionomp kar tokwae niampono. Mao arakrá wumwi nángo, fákánek oukurér páraprá nopok kar sérar. ⁴ Am fákánek párapnámp oukurér kar sérar napo, ono koupour am kumwi naeria nampan maok, ono wa nanko, yámar meknámp kar ankwap onan sérrá, “Am fákánek párapnámp oukuréramp kar am te amo ankár waráp ninik mek fákapea papae. Amo kumwi kwaponó.”

⁵ Tá am ensel ono wokwaek nke nanko, solwara yumuntuk, tá apár kar fek fokopeyak námp, mao yámar mek náráp yae-párak mwaek yae ka-sampok. ⁶ Aeria mao narek yiki yaká yak konámp Kwaromp e fek fou e sér. Am Kwar te yámar me ntia am mek yakápnámp ankank ponankor, tá apár ntia am mek yakápnámp ankank, tá solwara ntia am mek yakápnámp ankank ponankor yororoimp Kwarono. Am enselo arakrá sér, “Pwar naenámp ke wae korop námpono. Kwar te warko yépék naenámp pourou mono. ⁷ Warko wakmwaek ensel fákánerao wur fokop nángo, am wur kar korop nángo, am ke fek am ankank Kwaro nanampria wokwaek sérimp kar te mek yakámpan mao wae tére nángo, érik korop naenámp. Am kar mao náráp tére konap profet fákárean wokwaek kar sérimp támaono.”

⁸ Tá am aropamp kar manénkir wawi namp, warko yámar meknámp koropria onan arakrá sér: “Amo akwapea ankwapmwaek pu solwara mek, tá ankwapmwaek pu apár kar fekia fokopeyaknámp enselomp yaek fupukurae yaknámp buk sámpae.” ⁹ Aeránko, ono akwapea enselonámpokria ono man sérrá, “Amo onan táma buk kánanke sápe.” Tá mao onan sérrá, “Amo sámpea fárae. Am te fária napo, waráp yare mek te yorowar naenámpan maok, waráp táp mek te hani nape kwapwe niamp naenámp.” ¹⁰ Mao takrá séri pwar nángo, ono am buk kánanke enselomp yaekamp sámpea, ono fár. Tá onomp táp mek hani nape kwapwe niamp námpao maok, ono fári pwate nanko, onomp yare mek te yorowara wae. ¹¹ Tá Kwaro onan sérrá, “Amo kápea kare apár mekamp arop firan, tá kápea kare pourou yipiráp aropan, tá kápea kare karráp aropan, tá kápea kare king fákáreran korop naenámp ankank má profet kar warko farákápea.”

11

Arop anánkaopwerao kar farákáp nep kar

☆ 9:20: Sng 135:15-17; Yé 16:9,11

¹ Ono am fek purump konap yaopwae mear yaopwae niamp sáприя onan sérrá, “Amo fárámprá Kwaromp Yiki Kor Nap ntia alta purumpae! Tá amo am mek lotu i konap koumteouráp arop kouroumpae! ² Aeno amo yár Yiki Kor Nap pu-pwaek yak námp te purump kwaponó. Amo ankár pwarampo. Am yár te ankwap fi aropampono. Nánkár am fárákapao koropea am Yiki Kor Némp pumpuri yakáprá tukupea 42 yunk fek mwanaponó. ✧ ³ Aenapo, ono mámara arop anánkaopwe sámp-kérép nanko, onomp kar farákáp nenepóno. Am arop yawor te yonkwae touweria yirimp konap waempyam yirimpea onomp kar farákáprá akwapea 1,260 yae * fek nenepón. ⁴ Am anánkaopwe te yao oliv † yawor niamp, tá lam anánkaopwe apár ponankoramp Tokwae Karamp wonae fik yak nepon. ✧ ⁵ Táte arop ankwap fárákap am arop yaworan sámpá yampourou mwaria napo te, am arop yaworamp táp meknámp yaomwi koropria am arop yaworan yopornap arop fárákapan wouroukoumpi pwar naenámpón. ⁶ Am arop yawor Kwaromp kar farákáp nenep ke fek te, waeman yámar mek warákam ékantá kér nenep kárakáre yak námpon. Tá am arop yawor te ént ponankor yiri arákarrá kák nepo, am támao apárokamp koumteouráp aropan nkwakwe make kwatae ankank fek kwatae pap nenepón. Kápae kare ke fek am arop yawor tak neria te, fwap tak nenep kárakáre yak námpon.

⁷ Am arop yawor Kwaromp kar farákápnep tére wae pwar nepo, yao pwae mekamp fir am fi tikip monámp apár me éri meknámp narek aokea am arop yaworént yorowar. Yorowaria am arop yaworan kwe-pwararea faoporia kák nánko, sumpwi nenepón. ✧ ⁸ Aetenánko, am arop yaworamp yákáre te taun tokwae kar mek akwapnámp mwae kupuk tank nenepón. Am ‘Taun’rá sénap te mek wounáprá ‘Sodom’ tá ‘Isip’rá sénapon. Am taun tokwae mek táman wokwae am arop yaworamp Tokwae Karan yaopwae porokopramp fek faropá papaponó. ⁹ Arop ankwap fárákap ponankor apár mekamp, tá ponankor arop fi, tá ponankor karráp, tá nkwakwe make pourou yipiráp ponankor, makia am arop yaworan, fwaprá kar sumpwi neponoria am yákáre nkerá tukupea yinink yae akwapea yiawor yámar kuk námp fek mwanapon. Tá arop fárákap am arop yaworamp yákáre ‘Apár me mek pap kwaponó’rá sér mwanaponó. ¹⁰ Tá apárokamp koumteouráp arop am arop yawor sumpwi nep táman warákáránkrá tár sámpprá fir fépérrá nouroup arop fárákapan ankank nénk. Am te apae riteanápe, am profet yawor apárok yakápnep koumteouráp aropan ponankor touwe nénk konepantá mwanapon.

¹¹ Yinink kumuria yiawor yámar kuknámp yae fek táman Kwaro yiki yak naenámp néker am arop yaworamp yákáre mek sámp-kérép nánko, am arop yawor fárámpea fokopeyak. Aenepo, arop fárákap am arop yaworan nkea apáp tirinka wae. ¹² Tá am arop yaworao wa nepo, kar ankwap yámar meknámp tékén am arop yaworan arakrá wumwi, “Yumo narek mapek aokenke!” Aeránko maok, am arop yawor koumwe mekia yámar mek pok nepo, am arop yaworan yopornap arop fárákap mao pok nep wae nke. ✧ ¹³ Tá am ke fek táman némp yérur tokwae korop nánko, am taun ankárank mwaek kirikiri kwatae akwap nánko, sarakok mwaek oukoumwan fwap yak. Tá 7,000 koumteouráp arop am némp yérur fek tapek ponankor surumpwi. Tá ankwap koumteouráp arop fárákap fwap yakáp nap apáp tirinka waeria, yámar mekamp Kwaromp e sámpá sakap.

✧ **11:2:** Lu 21:24; Yé 13:5 * **11:3:** 1,260 yae te 42 yunk, tá yinink yopwaria yiawor amore mekan sénámpon. † **11:4:** ‘Yao oliv’ te kantri Israel firan wounáp námpon. ✧ **11:4:** Sek 4:11,14 ✧ **11:7:** Yé 13:1 ✧ **11:12:** 2 Kin 2:11

¹⁴ Anánkaopwe touwe tokwae kwatae korop námp wae pwarane. Aeno koupoutáráp nap, wawenk! Yininkan korop naenámp touwe tokwae te wae wonae fik kar námpon. ✧

Ensel fákánerao wur fokopnámp kar

¹⁵ Tá ensel fákánerao náráp wur fokop nánko, ono wa nanko, yámar meknámp kar ankwap tékén arakrá wumwi: “Nomp Tokwae Kar ntia maomp Kraiss am anánkaopwe te apár-apár ponankoramp Kingono. Tá mao ankár King yaká yak naerámpon. ✧ ¹⁶ Tá am 24 arop taokeyakáp i konap arop Kwaro nke námp fek sia fek tankáp i konap, am fárákap Kwaromp wonae fik apárok tukupá pérrá Kwarén lotu. ✧ ¹⁷ Am fárákapao sérrá, “Tokwae Kar, amo Ponankor Kárakáreráp Kwarono!

Amo oukoumwan yak nap,
wokwaek kar amo yakap,
amo wae waráp kárakáre tokwae sámpea,
amo King yak naponono.

Aenapantá yino amwan ‘Aesio’rá séreano.

¹⁸ Ankwap fi arop, waráp kar wa te monoria
yonkwae pwarámp napan maok,
nopok waráp yonkwae pwarámp te wokwae korop námpon.

Oukoumwan má ke fek te,
sumpwinap arop kot mwanaponono.

Oukoumwan má ke fek te,
nopok kwapwe kare ankank
waráp tére aropan nénk nanap keno.

Am te profet fákáre,
tá waráp koumteouráp arop fárákap ponankor
amwan apápria,

waráp yae ankore mek yakáp i konap,
eráp arop fárákap,

e moráp arop fárákap kor
ponankor mént nopok nénk nanaponono.

Oukoumwan te apár kwatae pap
konap arop fárákap
kwatae pap nanap kenono.” ✧

¹⁹ Am taokeyakáp konap arop fárákap takrá séri pwar napo, yámar mek yaknámp Kwaromp Yiki Kor Nap ménki kik-pwar napo, Kwaromp kontrak tanknámp bokis am Yiki Kor Nap mek tank konámp érik tank. Aenánko, méker wae fápárakár akwap nánko, pouroukria oukurér párákap nánko, apár némp yururria kápae kare aisráp warákam ék námpon.

12

Yupu ntia wunépir wounápnámp kar

¹ Tá yámar mek wunéri tokwae ankwap korop námp te arake: Yupu * ankárankamp yakria, yámar te mao náráp pourouk waempyamnámp yirimp. Tá yunk maomp pu ankore mek yak. Tá kump mek éntér-sámpramp térme yak námp maomp me korok woukwap. ² Mao te táráp † yakria, táráp fárákap naenámp touwe tokwae sámpria tékén apánka wae. ³ Aenánko, ankwap

✧ **11:14:** Yé 9:12 ✧ **11:15:** Dan 7:13-14; 1 Ko 15:24-25; Yé 19:6 ✧ **11:16:** Yé 4:4,9-10 ✧ **11:18:** 2 Ko 5:10; Yé 1:8; 20:11-13 * **12:1:** ‘Yupu’rá sénámp te, Israel firan sénámpon. † **12:2:** ‘Táráp’rá sénámp te, Jisaso Israel fi mek ékianámpan warko yámar mek poka Kwaromp sia king fek tank námpan sénámpon.

wunéri yámar mek korop. Am wunéri te ará: Wunépir niamp ankwap yak. Am te noumouri korao maok, fákánek me kor, tá fére-sámpramp souwe aokránkirámp, tá kump fákánek kingao woukour i konámp niamp am fákánek me korok yakáp. ⁴ Maomp kore kor fek ankárank mwaek kirikiri térme yámar mekamp yaokwampia apárok épér. Aenánko, anánk mwaek kirikirikamp térme mwar yámar mek yak. Tá am wunépir yupu-táráp sámp naerianámp, maomp wonae fik yakria am yupu-táráp sámpeanánko, man am táráp sámp-nonkorop nanampria yépékrá yak. ⁵ Tá yupu poumou-táráp sámp. Am táráp te nánkár téképa yakria wakmwaek koumteouráp arop fárákap ponankor kárákáre fek poukeyak naenámp ain yaopwae sámp naenámp. Am yupu wae táráp sámpeanánko, koupour kar am táráp sámpea narek poka Kwaronámpok maomp sia king fek sámpá tukup. ⁶ Aenapo, tá am yupu farákapea kwar saráp mek akwap. Ampok te wae Kwaro maompor némp nánapi pwate nánko, man ampok taokeyakápria man fir nénkrá tukupea 1,260 yae fek mwanapon.

⁷ Oukoumwan te yámar mek yorowar tokwae korop nánko, Maikel ntia maomp ensel fákáre wunépirént yorowar. Tá am wunépir ntia maomp ensel fákáre nopok kor yorowaria maok, ✧ ⁸ mao te yorowar kwe-pwar mwanap kárákáre te yak mono. Aenapara, am fárákap te warko yámar mek yakáp mwanap pourou mono. ⁹ Tá Kwaromp ensel fákáre am wunépir apárok far-sinapon. Mao te am wokwae kar yakámp tákam Satan, ponankor aropan kot i konámp arop, tá ponankor koumteouráp aropan poupwékáp i konámp aropono. Man apárok far-sirarrá maomp ensel fákáreran kor méntér fárarámprá épér napon. ✧

¹⁰ Tá ono wa nanko, yámar meknámp tékén arakrá wumwi: “Oukoumwan te nomp Kwaro nomwan wae warko érékép námpono. Maomp kárákáre wae érik korop nánko, mao King yak námpono. Tá maomp Krai wae kárákáre tokwae sámp námpono. Am te apae riteanápe, am nomp ankwapyaenámp fákáreran kot i konámp arop nomp Kwaro nke námp fek wae fek, tá kumuruk, am fárákapan kot i konámpan maok, oukoumwan te wae ensel fákárerao apárok far-sinapon. ✧ ¹¹ Nomp ankwapyaenámp fákáre wae Sipsip Morokamp yiri fek kárákáre sámpea, maomp kar kare farákápria amnap ninik fek yopor aropan yorowar kwe-pwararea yérépea pwar napon. Am fárákap te apárok kwapwe kare yakáp mwaria ninik mono. Numwar yopor aropao tirá wouranáponoria yéknépa yakápi napon. ¹² Aenapara, yámar me amo, tá yumo ponankor yámar mek yakáp nap, yumo te warákár kipo! Aeno amo apár, tá amo solwara yumo mér kipo! Yumwan touwe tokwae kwatae korop naeane. Satan te wae yumonapok pik tenámpono. Mao te náráp ke wae fae tákáre nánko, táman mér námp kwamp, yonkwae pwarámp tokwae námpon.”

¹³ Am wunépir te nke nánko, námwan apárok far-sinapantá, akwapá am poumou-táráp sámpnámp yupu táman yérépe. ¹⁴ Tak námpantá maok, am yupu furukarea náráp némpouk kwar saráp mek farákap akwapea am wunépir panek yak nánko, fwap yakanoria, tu tokwaeramp yowe pwae yawor nénk. Tá am ampok man taokeyakáprá fir nénkrá tukupea, yinink yopwaria yawor táman amore mek. ¹⁵ Tá am wunépir táp meknámp ént ayam nánko, am ént tokwae am yupuamp wakmwaek kwarákarrá akwap. Am wunépiramp ninik te éntao akwapea am yupu sámp nánko, yupu sumpwianoria. ¹⁶ Aenámpan maok, kwarao am yupuan yaewouria kwar mek tákár pik nánko, ént am mek piká pwar. ¹⁷ Tá am wunépir te am yupuan yonkwae pwarámpea yárakia

maomp ankwap tárápuan † yorowar naeria. Am kourteouráp arop fárakap te Kwaromp ponankor loak tukupria Jisaso farákápnámp kar kárakáre fek sámp-fákeyakápnap arop fárakapono. ✧ 18 Tá am wunépir te solwara woupwi mek fokopeyak námpan.

13

Yao pwae mekamp fir anánkaopwe koropnep kar

1 Tá ono nke nanko, yao pwae mekamp fir solwara * meknámp korop. Mao te souwe fére-sámpramp, tá fákánek me korráp. Am souwi fek fére-sámpramp kump kingao woukwap konámp am fek woukouri yak. Tá maomp me kor fek te e ankwap yakáp. Am e fi te ‘Kwarén nkwakwe make wouroump séri konap’ enono. ✧ 2 Am yao pwae mekamp fir oukoumwan ono nke nanko te, lepat niamp, tá maomp pu kor te beamp pu kor niamp. Tá maomp top kor te laionomp top kor niamp. Tá am wunépirao náráp kárakáre am yao pwae mekamp firan sánk námpono. Man mao námoku niamp king yakatoria papria, man kárakáre tokwae sánk námpon. 3 Am yao pwae mekamp firamp me kor ankwap te wae yankopea sumpwi pap nap niamp pourouráp. Aenámpao maok, maomp me kor fekamp ankáráp te wae aoporea warko fwap námpon. Tá arop ponankor am yao pwae mekamp firan kokorokoria maomp wakmwaek tukup napon. 4 Am wunépirao náráp kárakáre yao pwae mekamp firan sánk námpara, arop ponankor am méria wunépiran lotu napon. Tá am yao pwae mekamp firan kor loturia arakrá sér, “Wa mámá yao pwae mekamp fir niamp make pourouráp yak námpon? Wa fwap méntér yorowar naenámp pwi námpon?”

5 Tá Kwaro am yao pwae mekamp firao numwar takanoria pwate nánko, mao kara waerá Kwarén wouroump kar sénámpon. Tá mao wae take pourouráp térerá akwapea 42 yunk fek naenámp. 6 Mao náráp top kor kununkarrá Kwarén wouroump-séria, Kwaromp e fek, tá Kwaromp némpouk, tá Kwaromp firáp yámar mek yakáp nap man kor wouroump-sénámpon. 7 Kwaro ‘Mao numwar takano’ ria pwate nánko, mao Kwaromp kourteouráp aropént yorowaria kwe-pwararea am fárakapan apárok tirá nér námpon. Tá mao fwap kárakáre sámpea ponankor arop fi, ponankor apár mekamp, tá ponankor karráp, tá ponankor pourou yipiráp arop makia ponankor aropan poukwap naenámp. ✧ 8 Apárokamp ponankor kourteouráp arop, am fárakapamp e yiki yak sámp mwanap aropamp eráp buk fek wokwaek Kwaro apár yoro mo námpek kumwi moimp, am fárakap yao pwae mekamp firan lotu napon. Am buk te wokwaek sámp-wouroumpap Sipsip Morokamp bukono. ✧

9 “Arop te waeman woupwirápara, mao ankár mámá kar fwapi wa kuno. 10 Táte Kwaro ankwapan fákápá yakanorianánko te, ankár akwapea fákápá yak naenámp. Táte Kwaro arop ankwap bainat fek sumpwianorianánko te, mao ankár bainat fek sumpwi naenámp. Táte am take pourouráp ankank korop nánko te, Kwaromp kourteouráp arop ankár kárakáre fek Kwarén mér nap sámp-fákeyakáp kip.” ✧

11 Tá ono nke nanko, yao pwae mekamp fir ankwap, kwar meknámp narek aok. Mao te sipsip morokamp souwe anánkaopwe niamp pourouráp, tá maomp kar te wunépiramp kar niamp pourouráp. 12 Am wakmwaekamp yao pwae mekamp fir te manénkirkamp yao pwae mekamp firamp kárakáre

† 12:17: ‘Tárápu’rá sénámp te Jisasomp wakmwaek tukupnap arop fárakapan sénámpon. ✧ 12:17:

1 Pi 5:8 * 13:1: ‘Solwara’rá sénámp te, arop fi ponankoran wounáp námpon. ✧ 13:1: Yé 17:3,7,12

✧ 13:7: Yé 11:7 ✧ 13:8: Yé 3:5 ✧ 13:10: Yé 14:12

sámpea, am kárakáre fek manénkirkamp yao pwae mekamp firao nke nám p fek tére námpon. Mao te koumteouráp aropan kárakáre fek poukeyakrá fop-waoka wae nánko, apár ntia koumteouráp arop fárakap am mek yakáp nap, am manénkirkamp yao pwae mekamp firan lotu napon. Man te wokwaek sumpwi pap mwaria porokwapnap ankáráp kwatae wae aopore tenámpon. ¹³ Wakmwaekamp yao pwae mekamp fir te nkwakwe make kárakáre yéknép námpon. Ankwap pourouráp kárakáre te ará: Koumteouráp aropao nke nap fek mao nánko, yaomwi yámar meknám apárok éká párákap. ¹⁴ Kwar te numwar manénkirkamp yao pwae mekamp fir nke nám p fek, nkwakwe make kárakáre yéknéria amnám ankank támao némpoukamp koumteouráp aropan yankar sérarano ritea yépekrá yak. Mao koumteouráp aropan arakrá sér, “Yumo ankár yao pwae mekamp firamp wunéri yorororá maomp e narek kakap mwanapono.” Am yao pwae mekamp fir wokwaek bainat fek porokwapá pap napan maok, mao oukoumwan yiki yak námpon. ✧ ¹⁵ Tá Kwaro numwar takanorianánko, mao am wunérian yiki yak naenám nékér sánk nánko, am wunéri kar sér. Táte arop ankwap fárakap man lotu mo napo te, mao sénánko, tirá wour mwanapono. ¹⁶ Tá wakmwaekamp yao pwae mekamp firao sérrá, “Wuri nke mwanap ankank yae-párak mwaek yae, tá ponankor aropamp yépe kor fek taok paprá kukumwirá párapropria, e kánankeráp arop fárakap, ntia e tokwaeráp yakápnap arop fárakap ntia mani tokwaeráp arop ntia ankank moráp arop fárakap, tá párák yakápnap arop fárakap ntia slev térenap arop fárakap man kor kukumwirá páraprop kipo.” ¹⁷ Aenámpara, táte yao pwae mekamp firamp e, tá maomp e fi kouroump nám am aropamp pourouk yak mo nánko te, mao arop ankwapan ankank mani fek sámp mo, tá arop fárakapao maonám ankank mani fek sámp mono. ✧ ¹⁸ Nomo ankár táman fwapi ninik mwaro. Arop wae mér nám kwamp te, yao pwae mekamp firamp e fi kouroumpea kumwi tenám fwapia mér kuno. Am kouroump nám te arop ankwapamp enono. Am aropamp eramp fi ponankor tapokwap nám te 666.

14

144,000 arop fárakap tár wourékam sámpnap kar

¹ Ono warko nke nanko, Sipsip Morok Saion faonkwek fokopeyak nánko, 144,000 koumteouráp arop fárakap méntér foukouri yakáp. Aenapo, am fárakapamp yépe kor fek Kwaro Sipsip Morokamp e, tá maomp Naropwaromp e makia kukumwia pwatenám yakáp. ✧ ² Tá ono wa nanko, yámar meknám ounk korop nánko, am te ént souroukoup tokwaenámp niamp, tá oukuréao párákap nám niamp. Am ounk te aropao gita porokwapnap ounk niamp. ✧ ³ Am fárakapao Kwaromp sia king wonae fik, tá yiworaopwe ankank yiki yakáp nap, tá arop taokeyakáp konap fárakapao nke nap fek tár wourékam ankwap sámp. Am 144,000 koumteouráp arop te wae Kwaro apárokamp koumteouráp arop ou mekamp warko yamokwap nám, am fárakap támao saráp am tár kar fwap mér mwanapono. Tá arop ankwap am tár kar mér mwanap pourou mono. ✧ ⁴ Am arop fárakap te koumteou fárakapént kwatae ninik moi napon. Am fárakap yiki kare yakápi napon. Apae-apae némpouk Sipsip Morok akwap naerianánko te, am arop fárakap maonámpaok tukup konapono. Kwaro wae am arop fárakapan apárokamp koumteouráp arop ou mekamp warko yamokwapeanánko, am fárakap te nae-tárapu niamp Kwaro námoku náráponoria Sipsip Moroként warko yamokwapeanánko yakáp

napon. ✧ ⁵ Am fárákap te kwekár sér moi nap, tá kwatae ankanki nap yak móno.

Ensel yininkaopwerao kar sénap kar

⁶ Tá ono nke nanko, ensel ankwap yámar mek furukarea akwap. Mao te yaká yak konámp Kwapwe Kare Kar samp námpao, am Kwapwe Kare Kar apárokamp kourourá aronan farákáp. Mao am kar farákáp námp te ponankor pourou yipiráp, ponankor arop firan, tá ponankor karrápan, tá ponankor apár mekamp aropan farákáp námpono. ⁷ Mao tékén arakrá sér, “Kwaro ponankor aropan youroukouprá kot naenámp ke te wae korop námpono. Aenámpara, yumo te ankár man apápria maomp e narek sampok kipo. Yumo ankár yámar me ntia apár, tá solwara, tá ént oukurnámp ponankor yoroinámp Kwarén lotu kipo.”

⁸ Ensel ankwap manénkirkamp enselén éntér paprá korop. Am wakmwaek koropnámp enselo sérrá, “Némp tokwae Babilon te wae kwatae akwap námpon. Ye, am te wae kwatae akwap námpon. Am némp Babilon támao ponankor kourourá aronan nánko, maomp kárakáre kor kokopor ninikaok tukup napono. Am tak námp te mao kárakáre kor wain ént nénk nánko, am fárákapao fánap niamp. ✧

⁹ Tá ensel ankwap am anánkaopweramp wakmwaek korop. Am yinink ensel támao tékén arakrá wumwi, “Táte arop ankwap yao pwae mekamp fir ntia maomp wunériran loturia, maomp taok paprá kumwi námp maomp yépe kor fek, tá maomp yaek sámp námp te, ¹⁰ mao te Kwaromp yonkwae pwarámpnámp wain ént ankwap fánaenámp. Kwar te am wain ént ént karént tapokwapea pap moi námpon. Mao te náráp yonkwae pwarámpnámp kap mek kwarákária am arop fárákan nópok nénk nánko, ankár fár mwanapon. Tá am arop fárákap, yiki kor ensel fárákap nke nap fek, tá Sipsip Morokao kor nke námp fek yumwi salfa fek yurunknámp yaomwi mek touwe kwatae sámp mwanapon. ✧ ¹¹ Tá am yaomwi meknámp aoknámp sourirao am fárákan touwe sánkria am te narek pok saráp yaká yak naenámp. Am arop fárákap am yao pwae mekamp fir ntia maomp wunériran loturá, tá maomp e fekamp kumwi sámprá, mak i konap arop fárákap te anepér mono. Wae fek, tá kumuruk ankár touwe sámpá yakáp mwanapon.”

¹² Táte take pourourá ankank korop nánko te, Kwaromp kourourá arop fárákap te ankár kárakáre fek fokopeyakáp mwanapon. Am kourourá arop fárákap te Kwaromp loak tukupria Jisasén mér nap kárakáre fek sámpá yakáp mwanapon. ✧

¹³ Tá ono wa nanko, yámar meknámp kar ékria arakrá sér, “Amo kar arakrá kumwiae: Kourourá arop fárákap oukoumwan, tá wakmwaek, Tokwae Karamp tére térerá tukupria am meknámp sumpwi nap te, am fárákap fwap warákár mwanapon.” Yiki Kor Spiritao kor sérrá, “Ye! Am fárákapao tére tokwae nap fek te fwap anepér sámp mwanapon. Am fárákap te kwaporok tukup mono. Kwapwe kare niniki nap te am fárákapént yak nánko Kwaronámpok tukup napon.” ✧

Kwaromp yonkwae pwarámp apárok ék naenámp kar

¹⁴ Ono warko nke nanko, kouroume wupwi kor yak nánko, am mek arop ankárank tank námpao maok, maomp pourou te Aropamp Táráp niamp. Maomp me korok te gol fekamp kump woukwapá yakria, mao asmaok wiráp kare yaek fákeyak. ✧ ¹⁵ Tá ankwap ensel Yiki Kor Nap meknámp ek korop. Mao am kouroume mek tanknámp aropan tékén arakrá wumwi: “Amo waráp

✧ 14:4: Je 1:18 ✧ 14:8: Yé 18:2-3 ✧ 14:10: Yé 13:11-17; 19:20; 20:10,15; 21:8 ✧ 14:12: Yé 13:10 ✧ 14:13: Hi 4:10 ✧ 14:14: Yé 1:13

asmaok fek fir fékérae! Apárokamp fir ponankor wae noumouri námpono. Aenámpara, oukoumwan má ke fek te fir tére mwanap kenono.” ¹⁶ Aeránko am koumwe mek tanknám aropao náráp asmaok fákeyakrá apárokamp fir wae yápaé nám am kar féké.

¹⁷ Tá ankwap ensel yámar mek yak nám Yiki Kor Nap meknám ek korop. Mao kuri asmaok wiráp kare yaek samp. ¹⁸ Tá yaomwi poukwapnám kárakáre sampnám ensel ankwap alta pwarará korop. Mao asmaok wiráp kare sampnám enselén tékén wumwiria sérrá, “Amo am waráp asmaok wiráp kare fek ponankor apár mekamp wain ki fékéria ankwap fek koupoukourae. Maomp ki te wae ponankor noumouri námpono.” ✧ ¹⁹ Aeránko maok, am enselo náráp asmaok sámp-fákeyakrá wain ki fékéria koupoukour. Tá am wain ki yumwi fekamp tang tokwae mek pumpurékamprá fákámp mwaria am mek tirá épér. Am te Kwaromp yonkwae pwarámpono. ✧ ²⁰ Tá ensel fárakapao am tang taun tokwae younkwe mwaek yak nám mek wain ke pumpurékamprá ént fápámp. Aenapo, am yiri tang younkwe mwaek kwarákárria fopweanápi akwapea 300 kilomita fek, tá narek pokea hos top kor fek yaknám ain fek yak.

15

Fákánek enselo fákánek ankank kwatae fákeyakápnap kar

¹ Tá wunéri tokwae ankwap yámar mek korop nánko, ono nkea am táman ninik tokwae. Ono am nke namp te ará: Fákánek ensel fákáre arop kwatae pap mwanap fákánek ankank kwatae ti-fákeyakáp. Táte nánkár am ankank kwatae pwar nánko te, wakmwaek ankwap korop mono. Am fákánek ankank kwatae fek waeman Kwaromp yonkwae pwarámp wae pwar námpon. ✧

² Tá ankwap ankank solwara tokwae niamp nke. Am te yaomwi yurunkao glas mek yak nánko, nke nap niamp. Tá ono nke nanko, arop fárakap am yao pwae mekamp fir ntia maomp wunériran yorowaria kwe-pwarará, tá am yao pwae mekamp fir, maomp e fi kouroumprá kumwi nap apárok sámp-anámpapono. Am fárakap glas niamp solwara fik foukouri yakáp napo, Kwaro warákárria am fárakapan gita nénká pwate nánko, tá am fárakapao tia yakáp. ³ Aeria am fárakapao Kwaromp tére arop Moses ntia Sipsip Morokamp tár sámp. Am tár te ará:

“Tokwae Kar, amo ponankor kárakáre tokwaeráp Kwarono.

Ponankor tére amo tére nap te tokwae kar nánko,
yino nkea ninik tokwae námpon.

Amo ponankor arop firamp King,

tá waráp ninik am te ponankor yae-párákria kare karonó. ✧

⁴ Tokwae Kar e!

Amo ankárankampao saráp amo yiki kare yak napon.

Aenapara, arop ponankor amwan apáppria,

waráp e narek sampok mwanapon.

Ponankor arop fi koropea amwan lotu mwanapon.

Am te apae riteanápe,

waráp yae-párák kare ninik te wae érik korop námpon.”

⁵ Am pwar nánko, ono warko nke nanko, yámar mek yaknám Yiki Kor Nap yak. Am yaknám Nap Aokore Yiki Kor Kare ménki kikir akwap. ✧ ⁶ Tá am fákánek ensel fákánek ankank kwatae arop kwatae pap mwanáppria nap sámp-fákeyakáp nap, am Yiki Kor Nap pwararea ek mank. Am fárakap te

waempyam kwapwe kare yinka waeria waentar kwapwe námp kéréria, tá mao parák gol par-sorowaria yakáp. ⁷ Tá yiworaopwe ankank yiki yakápnap ou mekamp ankwap ankárak, mao fákánek dis gol fákánek enselén nénk. Tá ankár yiki yaká yaknámp Kwaromp yonkwae pwarámp, am te am fákánek dis mek top-pwarámpá yak námpon. ⁸ Tá Kwaromp kárakáre ntia maomp waeramp souri Yiki Kor Nap mek top-pwarámpá yak. Tá arop ankwap am Yiki Kor Nap mek yoump naenámp pourou mono, nánkár am fákánek enselo fákánek ankank kwatae térea pwaranápono.

16

Fákánek dis mek Kwaromp yonkwae pwarámp yaknámp kar

¹ Tá Yiki Kor Nap meknámp kar ankwap korop nánko, ono wa. Mao arakrá tékén am fákánek ensel táman wumwiria sérrá, “Yumo ankár tukupea am fákánek dis Kwaromp yonkwae pwarámp am mek yak námp tirá apárok kokorarenke!” ✧

² Aeránko, ensel ankárakao akwapea náráp dis sámprá apárok kwarákár. Aenánko, nkwakwe make kárakáre kor ankáráp kwatae kare yao pwae mekamp fir ntia maomp wunériran lotu i konap taok papnámp kumwi yaknámp aropamp pourouk koropánk. ✧

³ Tá ensel anánkao náráp dis solwara mek kwarákár. Tá solwara sumpwi aropamp pouroukamp yiri niampi akwap nánko, solwara mek yakápnap ankank ponankor surumpwi pwar. ✧

⁴ Tá yinink enselo náráp dis ént tokwae mek, tá ént oukurnámp mek kwarákár nánko, am ponankor yiri niampi akwap. ⁵ Tá ono wa nanko, am ént taokeyaknámp enselo sérrá,

“Amo oukoumwan yak nap,
tá wokwaek kar amo yakapono.

Amo yiki kareno.

Waráp kot te waeman pwi kare yak námpon.

⁶ Am arop fárákap te

waráp koumteouráp arop fárákapan,

tá profet fákáreran tirá wour napo,

am fárákapamp yiri kwarákari námpono.

Aenapan, amo am kwatae arop fárákapan

am yiri nénk napo,

mao fár mwanapono.

Am fárákap te waeman nopok kwatae ankank sámp napon.” ✧

⁷ Tá ono wa nánko, alta fek yaknámp ensel arakrá wumwi:

“Kare! Tokwae Kar,

amo te Ponankor Kárakáre Tokwaeráp Kwarono.

Amo koumteouráp arop fárákapamp ninikan

youroukouprá kot nap,

tá waráp kot te kare kar,

tá ponankor yae-párak kareno.” ✧

⁸ Tá yiwor enselo náráp dis yámaran kwarákár nánko, Kwaro am arop fárákapan yámaramp yaomwi touwe fek numwar nánakáranorianánko, tak námpon. ⁹ Am yámaramp yaomwi tokwae te kéntia waeria am arop fárákapan

✧ 16:1: Sef 3:8; Yé 16:17 ✧ 16:2: Kis 9:10; Yé 13:11-17 ✧ 16:3: Kis 7:17-21 ✧ 16:6: Yé 17:6; 18:24 ✧ 16:7: Yé 19:2

nánakár námpono. Aenámpao maok, am fárakapao am Kwar kárakáre tokwaerápao am ankank kwatae tére námp man wouroump-séria, kwatae ninik pwarará Kwaromp e narek sampok mo napon. ✧

¹⁰Tá éntik enselo náráp dis yao pwae mekamp firamp sia king fek kwarákár. Aenángo, maomp yae ankore mek yakápnap arop firan kirikip tokwae korop. Aenángo, am fárakap touwe kwatae sámpria am táman námokuráp sérékam fek youroukwe. ✧ ¹¹Am fárakapao náráp pouroukamp touwe, tá ankárápan ninikria yámar mekamp Kwarén wouroump sérar. Aenapao maok, náráp kwatae ninik nap younkwe sirarrá Kwaronámpok korop mono.

¹²Tá tokwam enselo náráp dis ént tokwae Yufretis mek kwarákár. Aenángo, ént ponankor torokwari pok nánko, yámar aoknámp mekamp king ntia ami fákáre korop mwanap mwae kup nánapi yak. ¹³Tá ono nke nanko, kwatae spirit yininkaopwe péni niamp ankwap wunépiramp táp meknámp korop, tá ankwap yao pwae mekamp firamp táp meknámp korop, tá ankwap kwekár profetomp táp meknámp korop. ¹⁴Am kwatae kare spirit te nkwakwe make kárakáre yorororia, mao te apárokamp ponankor aropamp kingonámpok tukup. Mao te tukupea am fárakap ntia maomp ami fákáreran ankára mek koupoukarea pwate nánko, am ponankor kárakáreráp Kwaromp yae tokwae fek yorowar mwanaprianámpo. ✧

¹⁵“Wawenke! Ono arop mér monámp ke fek oukun naenámp aropao koupour korop konámp araknámp yumonapok korop nanae! Aenanko, táte arop amp moria, maomp waempyam fu fwapi poporakor karia yarak námp te, arop fárakapao maomp pouroukamp ankank nke moi napara, am arop te fwap warákár naenámpo.” ✧

¹⁶Tá am kwatae spirit fákáre king ntia ami fákáre éréképá koropea Hibru kar fek ‘Armagedon’rá sér i konap fek koupoukarrá pwar.

¹⁷Tá fákánek enselao náráp dis sámprá ouwipár yak námp mek kwarákár. Aenángo, Yiki Kor Nap mek Kwaromp sia king feknámp kar ankwap tékén arakrá sér, “Oukoumwan te wae pwarane.” ✧ ¹⁸Tá méker wae pouri akwap nánko, tá pourouk tokwae korop nánko, oukurér tokwae párákap, tá némp yérur tokwae korop. Am némp yérur te yoporop tokwae, tá kápae kare por apárok yakápnap arop wokwaek take pourouráp koropámp nke moi napan korop námpono. ✧ ¹⁹Aenángo, am taun tokwae yinink mwae torokopi akwap nánko, kápae kare arop firamp taun tokwae apárok torokopi pikria kwatae akwap. Tá Kwaro taun tokwae Babilonomp ninikan ninikria nopok man kap wain fáraeria fopwaoka wae námpono. Am wain te Kwaromp yonkwae pwarámp tokwae karonó. ✧ ²⁰Tá solwara mekamp apár amor ke ént mek wae fopweri pikrink. Tá faonkwe ankwap ankárak warko yak mono. ²¹Tá warákam ais tokwae kar ékrink. Ponankor am ais faokore ankákárakamp kápae te 50 kilogram niamp arakeno. Am yámar meknámp arop pourouk éká pépér nánko, arop fárakap am warákam ais fek tapek touwe kwatae sámp napon. Tak nánko, am arop fárakap námwan ais warákamao fupuknámp fek táman Kwarén wouroump-sérar napon. ✧

17

Kwaro kokopor yupuan kot naenámp kar

¹Ensel fákánek, fákánek dis fákeyakápnap ou mekamp ankwap ankárak koropea onan sérrá, “Amo koropae! Mámá kokopor tokwae konámp yupu,

✧ **16:9:** Yé 9:20-21 ✧ **16:10:** Kis 10:22 ✧ **16:14:** 1 Ti 4:1; Yé 19:19 ✧ **16:15:** Lu 12:37-40; 1 Te 5:2; Yé 3:3 ✧ **16:17:** Yé 16:1 ✧ **16:18:** Yé 8:5 ✧ **16:19:** Yé 14:8-10 ✧ **16:21:** Kis 9:24; Yé 16:9,11

mao te narek kápae kare ént tokwae yumuntuk tank námp, nopok touwe kwatae sámp naerianámp, ono amwan yéknép nae rae. ² Apárokamp king fákáre méntér kokoporrá paokopi napon. Tá apárokamp arop ponankor mao kuri méntér kokoporrá paokopria, mánmán ént fépéria ni konapnámp épépérép napon.” ✧

³ Tá Yiki Kor Spirit onomp pourou mek koropá kárákáreria onan kakapea kwar saráp mek sakwap. Aenángo, ampok ono nke nanko, yupu ankárankamp yao pwae mekamp noumouri kor firamp yumuntuk tank. Am yao pwae mekamp firamp pourouk te kápae kare e kárámpá top-pwarámpá yakáp. Am e ponankor te Kwarén nkwakwe make wouroump-sénap eno. Tá am yao pwae mekamp fir te fákánek me korráp, tá fére-sámpramp souwe fákánek me korok aokrángi rámp. ✧ ⁴ Am yupu te anánkaopwe pourouráp waempyam noumouri yirimpea, tá nkwakwe make gol fekamp mopor yirir, tá kwapwe kare yumwi ntia mani tokwae fekamp anani kor * yirimp. Tá mao gol fekamp kap yaek samp-tank. Tá nkwakwe make ninik Kwaro nke námp fek mákáre kare námp, tá nkwakwe make oumnámp ankank am yupuamp kokopor ninik fekamp, am ponankor am kap mek top-pwarámpeyak. ⁵ Tá maomp e mao námokuráp yépe kor fek kumwi tenapo yak námp te am e fi te wounáp karonó. Maomp e kare te ará: “Taun tokwae Babilon. Mao te ponankor kokopor kouroump, tá Kwaro nke námp fek mákáre kwatae konap apárokamp ninikamp éntupwar karenono.” ⁶ Am yupu te Kwaromp kourouráp arop fárakap, tá arop fárakap Jisasén méria maomp e farákápnap arop fárakapan tirá wouri námpon. Tá ono am yupuan nke nanko, am fárakapamp yiri fária mánmán nánko nke nampono. Ono am nkea korokop tokwaeria ono ninik tokwae.

⁷ Tá enselo onan sérrá, “Amo apaeritea ninik tokwae rape? Ono amwan am yupuamp kar fi mek yak námp yéknép nae. Tá am yao pwae mekamp fir fákánek me korráp, tá souwe fére-sámprampráp mao am yupu sámpea akwap námp yéknép nae. ⁸ Am yao pwae mekamp firan wae nkeapan maok, oukoumwan te yak mono. Aenámpan maok, nánkár wakmwaek am fi tikip monámp me éri tokwae pwarará narek aokea ponankor moyak naenámpon. Apárokamp arop ankwap fárakap Kwaro am fárakapan e wokwaek apár yoro mo námp fek yiki yakáp mwanap aropamp buk fek kumwi mo námp, am arop fárakap am yao pwae mekamp firan nkea ninik tokwae mwanapon. Am te apae riteanápe, mao wokwaek yakámpao maok, oukoumwan yak moitea, nánkár wakmwaek korop naenámpon. ✧

⁹ Yonkwae kourráp arop te fwap máná ankank mér kare naenámpon. Máná fákánek me kor te fákánek faonkwean wounáp niamp nánko, am yupu narek fákánek faonkwe wi fek tank námpon. Tá am fákánek me kor te fákánek kingén wounáp námpon. ¹⁰ Éntik te wae moyakáp napo, ankárankamp mwar oukoumwan king yak nánko, ankwap ankárankamp te oukoumwan king yak mono, nánkár wakmwaek kánanke kwarok ke fek saráp king yakea pwar naenámpon. ¹¹ Tá am yao pwae mekamp fir wokwaek yakámp, oukoumwan yak mo námp, am te yukupao yaknámp kingono. Aenámpao maok, mao te fákánek kingént ankárankamp fi ara, ponankor kwatae akwap naenámpon.

¹² Tá amo fére-sámpramp souwe nke nap am te fére-sámpramp kingén wounáp námpon. Am fárakap te oukoumwan king yakáp mo napao maok, man kárákáre sánk napo, yao pwae mekamp firént tapokwapea ankárankamp ke fek saráp king yakáp mwanapon. ¹³ Am king fárakap te námoku ankárankamp ninikráp sarápon. Am fárakap te e tokwae ntia kárákáre tokwae

✧ 17:2: Yé 18:3 ✧ 17:3: Yé 18:24 * 17:4: ‘Mani tokwae fekamp anani kor’rá sénámp fi te Matyu 13:45 fekamp kar fi nkeampo. ✧ 17:8: Yé 13:8

te am yao pwae mekamp firan ponankor sánk mwanapon. ¹⁴ Am fárákap te Sipsip Moroként yorowar napo, Sipsip Morokao am fárákapan kwe-pwar naenámpo. Am te apae riteanápe, mao te ponankor tokwae kar yakápnap arop fárákapamp Tokwae Kar, tá ponankor king fákáreramp Kingara námpon. Tá arop ponankor méntér yakáp nap te mao wumwiria nárápono ritenánko, am fárákap maomp karwaok kar tukup konap, am fárákapao kor Sipsip Moroként yorowar kwe-pwar mwanapon.” ✧

¹⁵ Tá am enselo onan sérrá, “Amo wae nke napono, mamá kápae kare ént tokwae kokopor yupu am yumuntuk tank námp te, am te ponankor apár mekamp arop fi, tá tokwae kar arop fi koupoukarea yakáp nap, ponankor pourou yipiráp, tá ponankor karráp arakia yakáp nap támaono. ¹⁶ Am fére-sámpramp souwe amo nkenap, am te ponankor am yao pwae mekamp firént tapokwapea kokopor yupuan ampwae sámp napon. Am fárákapao man sámpá yampourouria maomp waempyam ankank ponankor pouroukoup napo, pourou mwar yak naenámpo. Tá am fárákapao maomp pouroukoup émi fária man ponankor yaomwi mek yankap mwanapon. ✧ ¹⁷ Ye! Kwaro am fárákapamp ninik mek tak mwanap ninik nénk nánko mwanapon. Wokwaek tak mwanaprá séri tari námpan napon. Am fárákap te ponankor ankár pourouráp ninik fek saráp am kárákáre kingo námpan sámpea am ponankor yao pwae mekamp firan nénk mwanapon. Am fárákap te ankár takrá tukupea napo, Kwaro tak nanamprá sérinámp ankank pwi naenámpo. ¹⁸ Tá am yupu amo nke nap te, am taun tokwae apárokamp ponankor kingén poukwap námpan wounáp námpon.”

18

Babilon kwatae akwapnámp kar

¹ Wakmwaek am pwar nánko, ono nke nanko, ensel ankwap yámar mek pwarará apárok ék. Mao te kárákáre tokwaerápao, maomp mopor te apárok wae tákapa wae. ² Mao tékén kar arakrá sér,
“Taun tokwae Babilon wae kwatae akwapáne.

Mao te wae kwatae akwap teane.

Oukoumwan te am taun te
kwatae-spirit fákáreramp taun yak námpon.

Kwatae-spirit fákáre,
tá oumnámp ant fákáre,
tá kwatae kare ant fákáre,
támao kuri am mek yakáp napon.

³ Am te apae riteanápe,
ponankor fi méntér kokopori napono.

Am te ará:

Am ponankor arop fi méntér kokopor ninik nap te,
am fárákap kárákáre kor wain ént fánap niampon.

Tá apárokamp king fákáre
mao kor mént kokopori napono.

Tá apárokamp bisnis arop fárákap
mani sámp mwanap térerá
am yupuamp nkwakwe make kikiank ninik tokwae fek
mani tokwae ti napono.”

⁴ Tá ono wa nanko, yámar meknámp kar ankwap arakrá sér,
“Onomp koumteouráp arop fárákap,

yumo ankár am taun pwararea ek koropenke!
Takria yumo maomp kwatae niniként
tukupá tapokwap mwanape.

Tá yumo méntér tapokwapria yumo énéni
kwatae ninik fek nopok sámp mwanape. ✧

⁵ Maomp kwatae ninik te
yu tokwae koupoukarrá pokea yámar mek námpono.
Kwar te am taunamp kwatae ninik ponankor te
waeman niki yak námpon.

⁶ Yumo ankár am kokopor yupuamp
nkwakwe make kwatae ankank fek
ankár nopok kor, take pourouráp fek pwi pap mwanapon.
Mao yumwan mokope pourouráp kwatae niniki námp te,
nopok kuri am yumuntuk ankwap koukoumoumpia sánkenke.
Mao te wae kárakáre kor mánmán ént
kap mek ouroukoupea yumwan sánk námpon.

Yumo ankár maomp kap mek
kárakáre kor mánmán ént ankwap
koukoumoumpia sánk napo, fárano. ✧

⁷ Mao námokuráp e sakapria
kápaé kare nkwakwe make ankank
námokuráp pourouk warákár sánk naenámpan saráp
tére konámpon.

Aenámpara, yumo ankár kápaé kare touwe sámpea
éma wae naenámp nopokinámp niamp take sánk kipo.

Mao te námokuráp ninik mek sérrá,

‘Ono te Kwin yakria

sia kwin fek tank namp’rá sér i konámpon.

‘Námo te kae yupu niampao kwaporok yak nampanápe.

Námwan te touwe kwatae korop nánko,

námo ém mo kareno’rá sér i konámpon.

⁸ Aenámpan maok,
nkwakwe make kwatae kare ankank
man ankárankamp yae fek saráp korop naenámpon.

Nkwakwe make touwe tokwae korop nánko,

kápaé kare arop éménka wae,

tá yae-porokwe tokwae korop naenámpon.

Tá Babilon te ponankor yaomwirao fánaenámpon.

Ye! Am te apaeritea námpanápe,

Kárakáre Tokwaeráp Kwar Tokwaerao

maomp kwatae ninik waeman youroukoupi námpan,

‘Nopok touwe kwatae sámp naenámp’rá sénámpon.’ ✧

⁹ King fákáre mao am taun tokwaerént méntér kokopori nap, tá méntér
nkwakwe make kápaé kare ankank sámp napan saráp tére napon. Aena-
para, am king fárakap man yaomwirao fánánko souri korop námp nkea, am
fárakap náráp éntér kor fek yae poporokwaprá éménk mwanapon. ¹⁰ Mao
am touwe kwatae sámp nánko, am fárakap námoku kor am take touwe
sámp mwanapara, apáp tirinka waeria panek foukouri yakáprá arakrá sér,
“Koupouteane, koupouteane, Babilon koupouteane. Am taun tokwae, amo

kárakáre kor taun nono. Ankárankamp ke fek saráp nopok touwe kwatae amwan koropáne.” ✧

11 Tá apárokamp bisnis arop fárakap am taun támantá éménkrá yonkwae touwe napon. Am te apae riteanápe, arop maomp ankank tirá, mani nénk mwanap arop warko yak mono. 12 Am ankank te gol, silva, kwapwe kare yumwi, mani tokwae fekamp anani kor, tá wupwi kor waempyam kwapwe, tá nkwakwe make noumouri kor waempyam, tá waempyam waentar fekamp aráno. Tá kápae kare nkwakwe make nánákáre kwapwe konámp yao, tá ankank ponankor elefan souwe fek yoroinap, tá ankank ponankor mani tokwae fekamp yao fek yoroi nap, tá bras, tá ain, tá kukumwi kwapweráp yumwi fek yoroi nap. 13 Tá ankwap te ará ankank: Sinamon, tá fári konap far, tá yankap konap paura nánákáre, tá nkwakwe make wouri nánákáre, tá sanda kwapwe, tá wain, tá wel, tá pan kwapwe, tá wit, tá bulmakau, tá sipsip, tá hos ntia karis, tá slev yak naenámp arop, maomp ninik ntia pourou mani fek sámp konap. Mámá ankank warko mani fek te mono. 14 Bisnis tére konap arop fárakap arakrá man sér mwarea napon: “Am kwapwe kare ankank amo sámp nae kar ri konap te, waeman ponankor amwan pwar-akwap tenámp. Waráp mani tokwae fekamp kwapwe kare ankank ntia waráp kwapwe kare mopor ankank te, wae ponankor amwan pwar-akwap námpon. Amo am ankank warko sámp mono.”

15 Tá bisnis arop fárakap am ankank takrá téreria am taun mek mani kápae kare tákap konap arop fárakap te am taun tokwaerao touwe tokwae sámp nánko, nkea námwan am touwe kwatae korop naenámpan apáp tirink mwanapon. Tá am fárakap panek foukouri yakáprá éménkrá yonkwae touwe tokwae mwanapon. 16 Am fárakapao sérrá, “Koupouteane, koupouteane, am taun tokwae koupouteane! Wokwaek mao te wupwi kor waempyam yirimp, tá nkwakwe make noumouri kor waempyam, tá maomp pouroukamp mopor kwapwe, gol, tá yumwi kwapwe ntia mani tokwae fekamp anani kor yiriria yakámpon! 17 Aempan ankárankamp ke fek saráp takánko, maomp ponankor mani, tá am mopor ankank ponankor kwatae akwap tenámp!”

Tá sip mekamp kepten ponankor, tá ponankor arop mani fek sip mek kounkouria ankwap némpouk tukup konap, tá sip mek tére konap arop ponankor, tá arop ponankor solwara mek mani tákap mwanap tére konap, am arop fárakap panek foukouri yakáp mwanapon. 18 Tá am fárakapao nke napo, am taun wouroukour-námp yaomwi souri nkea arakrá wumwi, “Apae taun mámá taun tokwae niamp yak námpon?” 19 Aeria am fárakap woup kwar yokwaprá námokuráp me korok épérrá yonkwae touweria éménk. Tá am fárakapao wumwirá, “Koupouteane! Mámá taun tokwae koupouteane! Kápae kare sip solwara mek paokop nap, mámá taun tokwae mekamp mani tokwaeráp yakáp i konapono. Koupoute kare, ankárankamp ke fek saráp am ponankor kwatae akwapáne!”

20 Ankwapao kar arakrá sér: “Yumo yámar me ntia Kwaromp kourteouráp arop fárakap, tá yumo aposel, tá profet, yumo ponankor fwap oukoumwan mámá ankank am taun mek korop námp warákáránk mwanapono. Kwaro man youroukoupia nopok touwe kwatae sánk námpono. Tá amnámp ninik te am taun támao yumwan kwatae sokoroi nap fek námpon.” ✧

21 Am kar pwar nánko, kárakáre kor ensel ankwap yumwi tokwae ankárank wit yánk nounounkrá aokop konámp tokwae niamp sámpea, mao am yumwi tokwae kakapea solwara mek sir. Aeria mao sérrá, “Ono mámá yumwi sinamp máte nánkáráp taun tokwae Babilon mámaknámp kárakáre kare fek

sinapo, arop fárakap warko nke mo mwanapono. ²² Aeria gita aráp, tá nkwakwe make musik, tá poum ke mek fokop nap, tá wur fokour nap, take pourouráp arápánk te, arop fárakapao warko amo yak nap meknámp tak nánko, wa mono. Tá arop ponankor nkwakwe make tére méria yakápnap aropao amo yak nap mek warko take pourouráp arop nke mono. Wit sokwapnámp yumwi ounk te warko yak nánko, arop fárakap wa mono. ²³ Aropao amo yak nap mekamp lam wae te nke mono. Tá amo yak nap mek tameknámp poumarop yupu sámp naenámp kar, tá yupu poumou nap mek tank naenámp kar wa mono. Wokwaek waráp bisnis térenap arop fárakap apárokamp arop nununkwi yakápi naponno. Ta kápae kare arop fárakapan amo foupourrá kwékár sérari naponno.”

²⁴ Ta Kwaro am taun nke nánko te, profet fákáre, tá maomp koumteouráp arop tirá wourinap kwatae ninik te am taun mek yak námpon. Apárokamp arop ponankor yopor aropao tirá wouri nap am támao kor am Babilonomp pourouk sarápi yak námpon.

19

Yámar mek arop fárakap warákár tokwaenap kar

¹ Am takianánko, wakmwaek ono wa nanko, yámar mek yakápnap koumteouráp arop ou tokwaeramp wumwi kar tokwae korop. Am fárakapao sérrá, “Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro! Nomp Kwar te mao ankárakamp támao saráp námwan warko érékép námpon. Mao e tokwae, tá kárakáre tokwaerápono. ² Kot mek te Kwaro arop fárakapan kwapwe kare ninik fek yae-párak kare youroukoup i konámpon. Am kokopor yupu am te apárokamp kápae kare aropan náráp kokopor ninik fek kwataerá kák námpono. Aenámpantá, Kwaro nopok man touwe kwatae sánk námpono. Am yupu támao Kwaromp tére arop fárakap tirá wouri tae rinámpantá Kwaro nopok mao kwatae niniki námp fek érou námpono.” ✧

³ Tá am fárakapao warko arakrá wumwi, “Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro. Am némp tokwae wouroukournámp yaomwi souri yámar mek pok saráp yak námpon.” ✧ ⁴ Tá 24 taokeyakáp konap arop ntia yiworaopwe ankank yiki yakáp námp am fárakap Kwaromp wonae fik pourou méntér éntér mwaeknámp tukuprá Kwaro sia king fek tank nánko, man lotu. Aeria am fárakapao sérrá, “Kare karonno. Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro.” ✧ ⁵ Tá Kwaromp sia king feknámp wumwinámp kar koropria arakrá sér, “Yumo Kwaromp tére arop, tá yumo párak kar yakápnap arop, ntia yumo e tokwaeráp arop fárakap yumo Kwarén apáp i konap, yumo ponankor Kwaromp e narek sampokenke!”

Sipsip Morokao yupu sámpria fir kékérounámp kar

⁶ Tá ono wa nanko te, koumteouráp arop kápae kare fi koupoukarrá yakáprá kar ounka wae nap niamp korop. Tá ént ounk kápae karerao souroukoup tokwae námp niamp, ta oukurér tokwaerao pourounka wae námp niamp. Am wumwi kar arakrá sér, “Nomo Kwaromp e narek sampok mwaro!

Tokwae Kar te

mao nomp Kwar Ponankor Kárakáre Tokwaerápono!

Oukoumwan te mao King Tokwae yak námpon! ✧

⁷ Oukoumwan te nomo fwap yonkwae kárámpria

warákára waerá maomp e narek sampok mwanámpono!

Sipsip Morokao yupu sámp naerianámp ke te
wae korop námpon!

Tá maomp yupuao kor wae nánapi yak námpon. ✧

⁸ Tá Kwaro man waempyam wupwi korao
yiki kareria waentar kwapwe námp man sánk nánko,
maomp pourouk yirimp.”

Am kwapwe kare wupwi kor waempyam te Kwaromp kouramp arop
fárakapainap yae-párak kare ninikan sénámpon. ✧

⁹ Tá onan enselo sérrá, “Amo máma kar kumwiae: Am arop fárakap Kwaro
Sipsip Morokao yupu sámpria fir kékérou námp fek koropenkria wumwinámp
arop fárakap te fwap warákár mwanapono.” Tá mao onan sérrá, “Máma kar
te Kwaromp kare kar karonó.” ✧ ¹⁰ Aenánko, ono enselomp puk wonae
fik piká párapria man lotu naeria nanko maok, mao onan sérrá, “Amo
taki kwapono! Ono te amo ntia waráp ankwapyaenáp Jisaso farákápnámp
kar kárakáre fek sámp fákeyak nap, yumont ankáramp tére aropono. Amo
ankár Kwar ankárankan saráp lotuampo. Am kare kar kar Jisas námoku
fárakáp námp táman, Yiki Kor Spiritao sámpea profet fákáreran ninik nénk
nánko, Jisasomp e érik farákáp konapono.” ✧

Arop wupwi kor hos fek narek tanknámp kar

¹¹ Tá ono nke nanko, yámar me kikir akwap nánko, wupwi kor hos
ankáramp yak. Arop am fek tank námp maomp e te ará: ‘Arop námoku
térenámp ankár pwar mo i konámp’, tá ‘Kwapwe kare ninik fek saráp i
konámp Arop’. Táte mao kouramp aropan kotrá youroukoup námp,
tá mao yorowar naerianámp, mao te ankár yae-párak kare ninik fek saráp
i konámpon. ¹² Maomp yi te yaomwirao yurunk námp niamp, tá mao te
kingamp kump kápae kare maomp yépe kor fek yakáp námpon. Maomp
pourouk e kumwi tenapo yak námp, am te mao námoku saráp mér námpono.
Arop ankwap te mér mono. ✧ ¹³ Maomp waempyam éri te yiri forokwap
rámpan yirimp námpono. Tá maomp e te ‘Kwaromp Kar’. ✧ ¹⁴ Yámar
mekamp ami fákáre te náráp wupwi kor hos fek tankápria, am fárakap
maomp wakmwaek tukup. Am fárakapamp pourouk yirirínap waempyam
te wupwi korria yink kwapwe námpono. ¹⁵ Maomp táp meknámp bainat
wiráp kare yak námp, am bainat ek oukur korop. Aenánko, mao ponankor
arop firan am bainat fek tapek yorowaria kwe-pwar naenámpono. Tá mao
ain yaopwae sámpea kouramp aropan kárakáre fek poukeyak. Mao
yumwi fekamp wain ki fákap konap tang mek pumpurékamprá wain ént
fákap naenámpono. Am te Ponankor Kárakáre Tokwaeráp Kwaromp yonkwae
pwarámp tokwaeran wounáprá sénámpono. ✧ ¹⁶ Mao te maomp e maomp
waempyam fu fek, tá maomp punampore kor mwaekamp waempyam fek
e kumwi tenap yak námpono. Am e te ará: “Ponankor kingamp King, tá
ponankor tokwae kar yakápnap arop fárakapamp Tokwae Karonó.” ✧

¹⁷ Tá ono nke nanko, ensel ankwap yámar yokor námp mek fokopeyak.
Mao ant fákáre amorik furukarea paokop napan tékén wumwia sérrá, “Yumo
koroepa Kwaromp fir kékérou tokwae fek kourampourenke! ¹⁸ Aeria yumo
fwap king fákáreramp pouroukamp émi fár, tá ami kepten tokwae, tá kárakáre
kor aropamp émi fár, tá hos fákáre ntia am fek tankápnap arop fárakapamp émi
fár mwanapono. Yumo ponankor aropamp émi fépéria amwar yakápnap arop

✧ 19:7: Yé 21:2,9 ✧ 19:8: Ais 61:10 ✧ 19:9: Lu 14:15 ✧ 19:10: Yé 22:8-9 ✧ 19:12: Yé 1:14
✧ 19:13: Jo 1:1,14 ✧ 19:15: Yé 1:16 ✧ 19:16: Yé 17:14

farákáp ntia slev térenámp arop fárákáp, tá kwaporok yakápnap arop fárákáp, ntia e tokwaeráp arop fárákápamp émi fár mwanapon.”

¹⁹ Tá ono nke nanko, yao pwae mekamp fir, tá apárokamp king fákáre, ntia am fárákápamp ami fákáre wae koupoukour yakáp. Am fárákáp te am hos fek tanknámp aropan yorowarrá, tá maomp ami fákárerént yorowar mwarea napon. ✧ ²⁰ Aenapan maok, mao am yao pwae mekamp fir ntia kwekár profetén ‘Fápákampi kák námpon. Am profet mao te wokwaek yao pwae mekamp firao nke námp fek nkwaekwe make kárákáre yororia koumteouráp aropan poupwekáp námpono. Aenánko, arop fárákáp te manénkir yao pwae mekamp firamp e fek náráp pourouk kumwi tiria, maomp wunérian lotuiapon. Yao pwae mekamp fir ntia kwekár profet, am yawor te oukoumwan yiki yak nep fek yumwi salfa fek yaomwi yurunk nánko, kéntia waenámp me aokore mek épéri pwar napon. ✧ ²¹ Tá am hos fek tanknámp arop, mao am yao pwae mekamp firamp wunérian lotunap ami fákárean am bainat éri maomp táp meknámp korop námp am fek paoki pwar námpon. Aetenánko, ant fákáre am arop fárákápamp émi fépéria yare tokwae napon. ✧

20

Satan 1,000 yopwar fek fákapá yak naenámp kar

¹ Tá ono nke nanko, ensel ankwap yámar mek pwarará apárok ék. Mao te me fi tikipnámp yak monámp ménkiramp ki, tá sen tokwae makia yaek sámpá ék námpon. ✧ ² Mao am wunépiran sámpea yarokwap námp am te wae wokwaek karkamp tákamono. Am arop támao kápae kare aropan kot i konámp mao te Satan nono. Tá ensel man sen fek 1,000 yopwar fek yak naenámpria yarokwapea pap. ³ Enselo man fi tikip monámp me tokwae mek sámp-sirarrá yumuntuk ménki kéria kárákáre fek farákapea pwar. Aetenánko, Satan te warko koumteouráp arop fárákáp poupwekáp mono. Mao te nánkár yépékia 1,000 yopwar pwar nánko, wakmwaek man aokor-pwar napo, mao fae tákáre ke fek saráp yáarak naenámp. ✧

⁴ Tá ono nke nanko, sia king ankwap yakáp nánko, am fek arop ankwap fárákáp tankáp. Kwaro am fárákapan arop youroukouprá kot mwanap kárákáre nénk. Tá ono nke nanko, kápae kare Jisasén méria maomp e érik farákápria Kwaromp kar kárákáre fek farákáp napo, am fek yápare kor fápákárrá épérip aropamp waemp yakáp. Am fárákáp te yao pwae mekamp fir ntia maomp wunérian lotu mo, tá maomp taok papnámp kumwi am fárákápamp yépe kor fek ntia yaek yak monap arop fárákáp támaono. Am sumpwinap arop fárákáp warko yiki yak sámpea Kraisént king yakáprá tukupéa 1,000 yopwar fek napon. ✧ ⁵⁻⁶ Am te manénkir arop fárákáp apár me meknámp warko ferámpnap keno. Am arop fárákáp manénkir ferámp nap te fwap Kwaro námokuráponorá nánkáráp námpara, fwap amwar kar yakáprá warákár mwanapon. Anánk por sumpwi te am fárákapan apárok tirá nér naenámp kárákáre yak mono. Waeman Kwar ntia Kraisomp pris fákáre yakápria, waeman Kraisént am 1,000 yopwar fek king yakáp mwanapon. (Aeno ankwap sumpwi arop fárákáp te am ke fek ferámp mono. Nánkár am 1,000 yopwar yépékia pwar nánko mwanapon.) ✧

Satan touwe tokwae sámp naenámp kar

⁷ Wakmwaek am 1,000 yopwar wae pwar nánko, am kalabus nap ménki kikir akwap nánko, Satan fákapá yaknámp wae pwar naenámp. ⁸ Tá

✧ 19:19: Sng 2:2 ✧ 19:20: Yé 13:11-17; 20:10 ✧ 19:21: Yé 19:17-18 ✧ 20:1: Yé 9:1 ✧ 20:3: Ju 6; Yé 12:9 ✧ 20:4: Dan 7:27; 1 Ko 6:2; Yé 6:9; 13:16-17 ✧ 20:5-6: 1 Pi 2:9; Yé 2:11

mao érik aokea ponankor apár mekamp yakápnap arop fárákap Gok ntia Magokomp arop firan poupwékáp naenámpón. Satan te am fárákapan akwapea koupoukarea éréképea yorowar naenámpón. Am fárákap te kouroump mwanap pourou mono, ént mekamp kárák niampono. ⁹ Tá am fárákapao kápae kare apárok mwaek koropánkria Kwaromp koumteouráp arop fárákap ntia am Kwaro warákár konámp taun sámp-saokarrá souroumpour mwanapon. Aenapan maok, yaomwi yámar meknámp ékria am ami fárákapan ponankor wouroukoup naenámpón. ¹⁰ Satano am fárákapan poupwékápianámpara, Kwaro man me aokore tokwae mek salfa yumwi fek yurunknámp yaomwi touwe mek sinaenámpón. Yao pwae mekamp fir, tá kwekár profet am yawor wae am mek yak nepan, am yininkaopwe te wae fek, tá kumuruk kuri, ankár touwe tokwae sámprá yakápi-yakáp mwanapon.

Kwaro kot tokwae naenámp kar

¹¹ Tá ono nke nanko, wupwi kor sia king tokwae tank nángo, am fek Kwaro tank. Tá apár ntia yámar me wokwae farákap akwap teria, warko yak mo. ¹² Tá ono nke nanko, sumpwi arop fákáre yakáp nap te, am arop fárákap te e tokwaeráp arop fárákap, tá kwaporok yakápnap arop fárákap, takia sia king wonae fik fokouri yakáp. Tá arop sia fek tank námpao, mao buk ankwapmwaek tia aokop. Mao buk ankwapan kor aok-pwar námp, am te yiki yak sámp mwanap aropamp eráp bukono. Tá mao tankrá ponankor sumpwi aropainap Buk fek yak námp am kumwi nkerá am fek maoianap ankank puri fek youroukoup námpono. ✧ ¹³ Solwara warko am mekamp sumpwi arop yakáp nap tirá kérép, tá apár me ntia Waempomp Némp te am mek yakápnap waemp warko tirá kérép. Aenánko, youroukoup i konámp arop am fárákapan ponankor maoianap ankank puri fek yurukup námpono. ✧ ¹⁴ Mao Sumpwi ntia Waempomp Némp am yaomwi tokwaeráp me tokwae éri mek tirá épér námpono. Am yaomwiráp me tokwae mek pik námp te anánk sumpwino. ✧ ¹⁵ Táte arop ponankor maomp e yiki yakáp mwanap aropamp eráp buk fek tank mo nángo te, am aropan yaomwiráp me tokwae mek tirá épér mwanapon. ✧

21

Kwaro yámar me ntia apár wourékam yoronámp kar

¹ Oukoumwan te ono nke nanko, yámar me wourékam, tá apár wourékam yak námpono. Manénkirkamp yámar me ntia apár waeman ponankor akwap tenámpono. Solwara warko yak mono. ✧ ² Tá ono am Yiki Kor Taun nke nanko maok, am te wourékam Jerusalem. Am taun te Kwarént yakeanámpao, yámar me pwarará apárok ék. Am te yupurao poumou nap mek tank naeria nánapria mopor i konámp niampono. ✧ ³ Tá ono wa nanko, sia king feknámp tékén arakrá wumwi, “Nkeae! Oukoumwan te Kwaromp nap koumteouráp arop fárákapént yak námpono! Am te am fárákapamp ou mek yak nángo, mao te Kwaromp koumteouráp arop yakáp mwanapon. Ye! Kwar námoku am fárákapént yakea, maomp Kwar yak naenámpóno. ⁴ Mao fwap am fárákapamp yi mekamp énti ponankor torokor naenámpóno. Aenánko arop fárákap te warko sumpwi mo, yonkwae touwe mo, éménk mo, touwe sámp mono. Am wokwaekamp ankank te waeman ponankor pwate námpono.” ✧

✧ 20:12: Ap 17:31; 2 Ko 5:10; Yé 13:8; 19:5 ✧ 20:13: Ro 2:6; Yé 22:12 ✧ 20:14: 1 Ko 15:24-26,54-55
✧ 20:15: Mt 25:41 ✧ 21:1: 2 Pi 3:13 ✧ 21:2: Hi 11:16; Yé 3:12 ✧ 21:4: 1 Ko 15:24-26; Yé 7:17

⁵ Tá am Arop sia king fek tank námp mao sérrá, “Yumo nkenke! Ono ponankor ankank te waeman wourékam yoroi pap nampono.” Tá mao warko onan sérrá, “Mámá kar te ponankor waeman kare kar ara, ponankor arop fwap mér kare mwanapon. Kumwiae!” ⁶ Mao onan warko sérrá, “Mámá ponankor ankank wae korop námpon. Máte ono támao ono meki yak, tá ono wakmwaek kar yak nampono. Ono kápae kare ankankamp fi kor, tá ono kápae kare tére ponankor térea pwar konampono. Táte arop ént níkip nánko te, ono fwap yiki yak konámp ént oukurnámp mekamp ént man sánk nanko, fánaenámp. ✧ ⁷ Táte arop yorowar kwe-pwarareanámp te, Ono fwap am ankank nénk nanampon. Aeria ono maomp Kwar yak nanko, mao onomp táráp yak naenámp. ✧ ⁸ Aeno arop apápria arári tukup, tá arop Kwarén mér te monoria younkwe sánk konap, tá nkwakwe make kwatae kare ninikráp arop, tá arop tirá wour, tá kokopor ninik, tá foupou, tá kwekár kwarén lotu, tá kwekár i konap, arak i konap arop fárákap te, maomp némp sámp mwanap te yaomwiráp me tokwae salfa yumwi fek yurunknámp am kénti mek pik mwanapon. Am te anánk sumpwino.”

Jerusalem wourékaman sénámp kar

⁹ Tá ensel ankwap ononampok korop. Am te fákánek ensel arop kwatae pap mwanap fákánek ankank kwataeráp dis samp nap ou mekamp ankwapon. Tá am ensel onan sérrá, “Amo koropae! Ono amwan Sipsip Morokan yupu oukoumwan táman maomp nap mek tank námp yéknép nae.” ¹⁰ Yiki Kor Spirit onomp pourou mek koropea kárákare nánko maok, enselo onan kakapea faonkwe tokwae fek narek karaok sampok. Tá mao onan am Yiki Kor Taun Jerusalem Kwarént yakea yámar me pwarará ék námp yéknép. ✧ ¹¹ Aenámp, Kwaromp wae tokwae am taun mek wae pouri yak. Am wae te mwar pourourápria mani tokwae fekamp yumwi wae niamp pourouráp. Ye! Am te yumwi jaspá niampria glas niamp pourouráp koukwe kare. ¹² Am taun te yár tokwae narek karaok pok námpon. Am éntér-sámpramp ménki te yár mek yakáp nánko, éntér-sámpramp ensel am ménki ponankor wonae fik fougouri yakáp napon. Tá éntér-sámpramp Israel firamp e am ménki fek yakáp námpon. ¹³ Yámar aoknámp mwaekamp yár te ménki yininkaopwérápono. Tá yae-párák mwaek kirikiri yár te taknámp ménki yininkaopweno. Tá yae-mánkwan mwaek kirikiri yár mek te taknámp yininkaopweno. Tá yámar piknámp mwaek kirikiri yár mek te taknámp yininkaopweno. ¹⁴ Am taun yár fi mek te éntér-sámpramp yumwirao yár fi mek kárákare sánk námpon. Tá Sipsip Morokamp éntér-sámpramp aposel fákáreramp e am yumwi fek yakáp námpono.

¹⁵ Am ensel onont kar sénámp te, am taun purumpria yár ntia ménki pupur naenámp gol fekamp yaopwae sámp-fákeyak. ¹⁶ Am yár fwe yiawor mwaek te ankáránkamp puri fekampono. Ensel te náráp yaopwae am fek némp purumprá akwapeanámp te 2,200 kilomitanono. Am taun tokwaeran purump námp te top yawor ntia aop yawor, tá narek pok námp te, ankáránkamp puri fekampono. ¹⁷ Mao am yáran kor purumpea am yár ouwou te 144 metano. Am meta te arop fárákapao náráp ankank pupur i konap niampono. Tá ensel am yár purump námpao kor, am meta támaono.

¹⁸ Am taunamp yár te Kwaro jaspá yumwi fek yoroi námpon. Tá mao taun táman kor gol fek saráp yoroianánko, am taun te glas wae niamp wae tokwae námpono. ¹⁹ Yár fi mek te Kwaro nkwakwe make yumwi mani tokwae fekamp fek moporia pwate námpon. Ankáránkamp yumwi kwapwe am yár fi mek

✧ 21:6: Ais 55:1; Jo 7:37; Yé 1:8; 22:13,17 ✧ 21:7: Ro 8:14-17 ✧ 21:10: Ef 5:27; Yé 15:1; 21:2

yaknámp te jaspa. Anánk te muru kor yumwi sapaia. Tá yinink te wupwi kor yumwi aget. Yiawor te yiki kor yumwi emeral. ²⁰ Éntik te sadoniks yumwi am te noumouri wupwi méntérnámp. Tá tokwam te noumouri kor yumwi konilian. Tá fákánek te yar kor yumwi krisolait. Yukup te ankwap pourouráp yiki kor yumwi beril. Sárak te mwar pourouráp yar kor yumwi topas. Tá fére te yumwi krisopres. Am te yiki kor niamp, tá yar méntérámp. Mom te mwar pourouráp muru kor yumwi jasint. Tá éntér te mwar pourouráp noumouri kor yumwi ametis. ²¹ Am éntér-sámpramp ménki fek te éntér-sámpramp mani tokwae fekamp anani kor yak námpono. Ménki ponankor te ankáránkamp anani kor tokwae mwarono. Am taun mekamp mwae kup te ponankor gol fekamp saráp nángo, glas wae niamp koukwe faokor akwap námpon.

²² Aenámpan maok, ono te am némpoukamp Yiki Kor Nap nke mono. Ponankor kárákáreráp Kwar Tokwae ntia Sipsip Morok am yawor námoku támao am mekamp Yiki Kor Nap yak nepon. ²³ Tá am taun mek te yámar ntia yunkamp wae te warko tére mono. Am te apaeria, Kwaromp wae tokwae támao am mek wae sánk námpon. Tá Sipsip Morok mao námoku am mek yokor konámp lamono. ✧ ²⁴ Ponankor arop fi te am némpoukamp wae fek saráp paokop mwanapon. Tá apárokamp king fákáre náráp mopor ankank am mek ti-korop mwanapon. ²⁵ Yámarao am yár ménki te kér mono. Tá kirikip te am némpouk korop mono. ²⁶ Ponankor arop firamp mopor ankank ntia mani am mek ti-korop mwanapon. ²⁷ Aeno ankank oumnámp, tá arop nkwakwe make pwarápaie sánk konámp ninik kwatae konap, tá arop kwekár ninik i konap, am te am mek yink mo kareno. Sipsip Morokao arop ankwap fárákapamp e Yiki Yak sámp mwanap Buk fek kumwi tenámp am arop fárákap mao saráp fwap am némpouk tukup mwanapon. ✧

22

Yiki yaknámp ént ntia yaoan sénámp kar

¹ Tá am ensel onan ént tokwae yéknép námp, am te yiki yak sánknámp éntao maok, ént te glas niamp koukwe kare. Am ént te Kwar ntia Sipsip Morokamp sia king feknámp oukarea, ² am némpoukamp mwae-párak akwap námpon. Am ént woupwiaok te maomwaek fi mwaek, tá nkwanwaek fi mwaek kor yiki yak nénknámp yao yakáp námpon. Am yao te ankáránkamp yopwar fek éntér-sámpramp por ki tank konámpon. Ankár yunk méntép tank konámpon. Tá am yao pwae te ponankor koumteouráp arop firamp pourou mekmwaek fwapokwap i konámpon. ✧ ³ Tá kápaie kare ankank Kwaro warákár moria kwatae akwapanoria námp te, maomp taun mek yak mo kareno.

Kwar ntia Sipsip Morokamp sia king te am taun mek yak naenámpon. Tá Kwaromp tére arop man lotu mwanapon. ✧ ⁴ Tá am fárákap takria Kwaromp yimetáp nke mwanapon. Tá mao am fárákapamp yépe kor fek náráp e kukumwi naenámpon. ✧ ⁵ Kirikip te warko korop mono. Tá Kwar Tokwae Kar mao saráp am fárákapan wae sánk naenámpara, lam wae, tá yámar wae warko tére mono. Tá am fárákapao king yaká yakáp mwanapon. ✧

Jisas te koupour ék naenámpono'rá sénámp kar

⁶ Tá ensel onan arakrá sér, “Mámá kar te waeman kare karonu. Ponankor arop fwap táman mér kare mwanapon. Kwar Tokwae Karao profet fákáreran náráp kar farákáp mwanap kwapwe kare ninik maomp ninik mek kákria, náráp ensel sámp-kérép nángo, maomp tére arop ponankoran wakmwaek

✧ 21:23: Ais 60:19-20 ✧ 21:27: 1 Ko 6:9-10; Yé 3:5; 13:8 ✧ 22:2: Stt 2:9; Ese 47:1,12; Sek 14:8

✧ 22:3: Yé 7:15 ✧ 22:4: Mt 5:8; Yé 14:1 ✧ 22:5: Yé 21:22,25

koupour kar korop naenámp ankank ponankor yékn námpono.”⁷ Tá Jisaso sérrá, “Yumo wawenk! Ono yumonapok koupour kar korop nanae! Táte arop ankwap máma buk fek yaknámp profet kar wawia mántwaok námp te, Kwaro man ourour sánk naenámp.”

⁸ Ono Jon ono am kar wawia, tá am ankank nke nampono. Ono wae wawia nkea pwarará, ono am ankank yéknámpe enselomp puk piká párákaprá man lotu naeria. ⁹ Aenanko maok, mao onan sérrá, “Amo taki kwaponno. Ono te amo ntia waráp ankwapyaenámp profet fákáre, yumont nomo ankáránkamp tére konámpono. Tá ono ponankor arop fárákap máma buk fek yaknámp karwaok i konap, maomp ankáránkamp tére aropono. Aeno amo ankár Kwar ankáránkampan saráp lotuampo.” ¹⁰ Tá mao onan sérrá, “Máma Kwaromp kar máma buk fek yak námp te amo mek wouroump kwaponno. Mono! Kwaro am ankank tére naenámp ke te waeman wonae fik námpono. ¹¹ Aenámpara, arop kwatae ninik i konámpe te, waeman ankár kwatae niniki námp támao yak naerámpon. Arop ounámpe ninik i konámpe te, waeman ounámpe ninik támao yak naerámpon. Tá arop yae-párák kare ninik i konámpe te wae fwap yae-párák kare ninik támao yak naenámp. Tá arop yiki kukarrá yak námp te waeman fwap am yiki kukarea yaknámp ninik támao yak naerámpon.”

¹² Jisaso sérrá, “Yumo wawenk! Ono te koupour korop nanampon! Tá ono kápae kare aropan nopok nénk nanampe tia korop nanampon. Aeria arop ponankor ankákáránkrap ankank maoinap ninik puri fek nénk nanampon. ¹³ Ono saráp ono mekia akwap, ono saráp wakmwaek kar yak nampon. Ono támao manénkir ankáránk feknámpe akwapea wakmwaek kar pwar námp fekono. Ono te kápae kare ankank ponankor fi korara, ono ponankor térea pwar konampon.

¹⁴ Koumteouráp arop fárákap náráp waempyam yáráp korrá yakáp nap te, Kwaro man ourour nénk naenámp. Am fárákap yiki yak sánknámpe yao ki fár mwanap te fwap pwi námpon. Tá am fárákap Kwaromp taun mek youmpnámpe ménki-páraok yink mwanap te fwap pwi námpon. ¹⁵ Aeno asao i konámpe niámpe ninik fek kápae kare kokopor i konap arop fákáre, foupou i konap arop fákáre, tá kokopor ninik i konap arop fákáre, tá arop tirá wour i konap arop fákáre, tá kwekár kwarén lotu i konap arop fákáre, tá arop ponankor kwekár ninikan warákárrá mántwaok i konap, am arop fárákap te Kwaromp taun mek tukup mo, ek yakáp mwanapon. ¹⁶ Ono Jisas onomp ensel yumonapok sámp-kérép nanko pikia mao yumo sios fákáreran am kar farákáp námpon. Ono támao Devitomp yao arák fek taoi nampono. Tá ono maomp fi mekamp tárápono. Tá am térme Wap Kumur aokrá wae tákap konámpe te ono támaono.”

¹⁷ Yiki Kor Spirit ntia Sipsip Morokamp yupu am anánkaopwerao sérrá, “Amo koropae!” Tá arop am kar wanámpe arop mao kor ankár sérrá, “Amo koropae!” Tá arop éntantá níkip námp kwamp te ankár koropano. Arop ént fánaeria námp kwamp te, ankár koropea Kwaro kwaporok sánk konámpe yiki yak sánknámpe ént am sámpano.

Jono máma buk fekamp kar wanap aropan kárákáre fek sénámpe kar

¹⁸ Am profet kar máma buk fek yak námp wanap arop ponankoran ono Jono kar kárákáre fek sénampon: Táte arop ankwap am fek ankwap kar ke paprá sérianámpe te, kápae kare kwatae niniki námp fek méntér tapokwapea máma buk fek sénámpe ankank kwatae tárapokwámpe am maomp pourouk akwap naerámpon. ✧ ¹⁹ Táte arop ankwap máma buk fek yaknámp Kwaromp kar ankwapmwaek tirá épéri námp te, maomp yiki yak sámp naenámp yao ki

✧ 22:18: Wkp 4:2; Yé 15:1

te Kwaro sámp-sinaerámpon. Tá mao te am Yiki Kor Taun máma bukao sénámp mek te youmpá yak naenámp pourou mono.

²⁰ Am arop kápae kare ankank ponankor korop naenámp farákáprá sénámp arop támao oukoumwan sérrá, “Kare karonó. Ono koupour kar korop nanae.”

“Ye! Jisas Tokwae Kar, amo koropae!” ✧

²¹ Ono ninik namp te, Jisas Tokwae Karao námokuráp ninik fek yumwan yaewourria ponankor yumont yakanoria nampon. Am te kare takano.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matyu 1:1–2:12
2	Matyu 2:13–3:6
3	Matyu 3:7–4:11
4	Matyu 4:12-25
5	Matyu 5:1-26
6	Matyu 5:27-48
7	Matyu 6:1-24
8	Matyu 6:25–7:14
9	Matyu 7:15-29
10	Matyu 8:1-17
11	Matyu 8:18-34
12	Matyu 9:1-17
13	Matyu 9:18-38
14	Matyu 10:1-23
15	Matyu 10:24–11:6
16	Matyu 11:7-30
17	Matyu 12:1-21
18	Matyu 12:22-45
19	Matyu 12:46–13:23
20	Matyu 13:24-46
21	Matyu 13:47–14:12
22	Matyu 14:13-36
23	Matyu 15:1-28
24	Matyu 15:29–16:12
25	Matyu 16:13–17:9
26	Matyu 17:10-27
27	Matyu 18:1-22
28	Matyu 18:23–19:12
29	Matyu 19:13-30
30	Matyu 20:1-28
31	Matyu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Matyu 21:23-46
2	Matyu 22:1-33
3	Matyu 22:34-23:12
4	Matyu 23:13-39
5	Matyu 24:1-28
6	Matyu 24:29-51
7	Matyu 25:1-30
8	Matyu 25:31-26:13
9	Matyu 26:14-46
10	Matyu 26:47-68
11	Matyu 26:69-27:14
12	Matyu 27:15-31
13	Matyu 27:32-66
14	Matyu 28:1-20
15	Mak 1:1-28
16	Mak 1:29-2:12
17	Mak 2:13-3:6
18	Mak 3:7-30
19	Mak 3:31-4:25
20	Mak 4:26-5:20
21	Mak 5:21-43
22	Mak 6:1-29
23	Mak 6:30-56
24	Mak 7:1-23
25	Mak 7:24-8:10
26	Mak 8:11-9:1
27	Mak 9:2-29
28	Mak 9:30-10:12

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27-12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38-13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22-4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53-8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54-12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31-14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25-19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Aposel 1:1-26
4	Aposel 2:1-47
5	Aposel 3:1-26
6	Aposel 4:1-37
7	Aposel 5:1-42
8	Aposel 6:1-15
9	Aposel 7:1-29
10	Aposel 7:30-50
11	Aposel 7:51-8:13
12	Aposel 8:14-40
13	Aposel 9:1-25
14	Aposel 9:26-43
15	Aposel 10:1-33
16	Aposel 10:34-48
17	Aposel 11:1-30
18	Aposel 12:1-23
19	Aposel 12:24-13:12
20	Aposel 13:13-41
21	Aposel 13:42-14:7
22	Aposel 14:8-28
23	Aposel 15:1-35
24	Aposel 15:36-16:15
25	Aposel 16:16-40
26	Aposel 17:1-34
27	Aposel 18:1-21
28	Aposel 18:22-19:12
29	Aposel 19:13-41
30	Aposel 20:1-38

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37-22:16
4	Aposel 22:17-23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Galesia 1:1-24
15	Galesia 2:1-16
16	Galesia 2:17-3:9
17	Galesia 3:10-22
18	Galesia 3:23-4:20
19	Galesia 4:21-5:12
20	Galesia 5:13-26
21	Galesia 6:1-18
22	Efesus 1:1-23
23	Efesus 2:1-22
24	Efesus 3:1-21
25	Efesus 4:1-16
26	Efesus 4:17-5:2
27	Efesus 5:3-33
28	Efesus 6:1-24
29	Filipai 1:1-26
30	Filipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Filipai 2:19–3:6
2	Filipai 3:7–4:1
3	Filipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21–2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18–4:18
9	1 Tesalonika 1:1–2:9
10	1 Tesalonika 2:10–3:13
11	1 Tesalonika 4:1–5:3
12	1 Tesalonika 5:4-28
13	2 Tesalonika 1:1-12
14	2 Tesalonika 2:1-17
15	2 Tesalonika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22–3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitus 1:1-16
27	Taitus 2:1-14
28	Taitus 2:15–3:15
29	Filemon 1:1-25
30	Hibru 1:1-14
31	Hibru 2:1-18

date	Scripture
1	Hibru 3:1-19
2	Hibru 4:1-13
3	Hibru 4:14-5:14
4	Hibru 6:1-20
5	Hibru 7:1-19
6	Hibru 7:20-28
7	Hibru 8:1-13
8	Hibru 9:1-10
9	Hibru 9:11-28
10	Hibru 10:1-18
11	Hibru 10:19-39
12	Hibru 11:1-16
13	Hibru 11:17-31
14	Hibru 11:32-12:13
15	Hibru 12:14-29
16	Hibru 13:1-25
17	Jems 1:1-18
18	Jems 1:19-2:17
19	Jems 2:18-3:18
20	Jems 4:1-17
21	Jems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18-3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jut 1:1-25
9	Érik Yéncép 1:1-20
10	Érik Yéncép 2:1-17
11	Érik Yéncép 2:18-3:6
12	Érik Yéncép 3:7-22
13	Érik Yéncép 4:1-11
14	Érik Yéncép 5:1-14
15	Érik Yéncép 6:1-17
16	Érik Yéncép 7:1-17
17	Érik Yéncép 8:1-13
18	Érik Yéncép 9:1-21
19	Érik Yéncép 10:1-11
20	Érik Yéncép 11:1-19
21	Érik Yéncép 12:1-18
22	Érik Yéncép 13:1-18
23	Érik Yéncép 14:1-20
24	Érik Yéncép 15:1-8
25	Érik Yéncép 16:1-21
26	Érik Yéncép 17:1-18
27	Érik Yéncép 18:1-24
28	Érik Yéncép 19:1-21
29	Érik Yéncép 20:1-15
30	Érik Yéncép 21:1-27
31	Érik Yéncép 22:1-21